Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

Collegii Societatis Jesu Monachii.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ extant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit liber De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina editio Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscript. Codicum collatione castigatior facta est.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

AVRELIÆ ALLOBROGVM,
Excudebat Petrus de la Rouiere.
CIↃ IↃC XI.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATVS HEREDI, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

LAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: namque primùm tota operis συγγραφία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe Mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æquè promptus; ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^tus Marquardus Freherus tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt

quàm primùm Iosephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Basilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorumdam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cùm itaque T. C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſsimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIB. 3. CAP. 9.

ΙΩΣΗΠΟΣ ματθίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὢν ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ὧδε συντυχὼν ἐξ ἀνάγκης, μάλιστα δὴ τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν ἰουδαίων. ὃς ὧδε μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ ὧδε ῥωμαίοις γνώριμος ἀνὴρ δοκιμώτατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀνδριάντος ἀξιωθῆναι παρὰ ῥωμαίων πατρίδα πόλεως, πρὸς δὲ καὶ βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔθετο δὲ ὧδε τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατάξας συγγράμμασι. τῶν δ' ἱστορίαν τὸν κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκὸν πόλεμον, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ δὲ οὐ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῖν φωνῇ ὧδε δοῦναι αὐτὸς ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ· ἄξιος γάρ φησι τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι καὶ ἕτερος δ' αὖ φέρεται ἀνδὴς ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ παῤῥήσας πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων σπουδάσαντα λόγον παραστῆσαι δ' πρὸς ἄλλους, οἳ δυσβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ παρ' ἰουδαίων ἔθνη ἐπεχείρησαν. πεντεκαίδεκα δὲ ἄλλα ἐν ἀγῶσι συνέθηκε περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ὅτινες μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. περὶ τοὺς ἀγῶνας δὲ τοῖς οὕτω καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ἐοικὸς δ' εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδρισαμένων ἕνεκεν, καὶ πρὸς τὰ τέλη δὲ τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ἔθηκε μαρτυρεῖ δ' αὐτὸς, ὡς ἂν προεῖπεν ὑπεσχημένος ἐν τῇ τάξει συγγράψαι βιβλίοις καὶ τοῖς παρ' ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς περὶ θεοῦ δὲ λόγους αὐτὸς, δὲ περὶ τῶν νόμων, ὅτι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεστι πρᾶξαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀπομνημονεύματα λόγοις ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris præliis postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus nō solùm apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tum statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerentur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudęorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis institutа cōuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabęorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est, hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt. & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romę. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi vsque ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀρχαιότητος aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabęorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hęc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ὢν δόξῃ τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ὀνομαστότατος γνώμῃ, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα συγχέασαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

IEgi Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαίου τὰ πρὸς ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥτε τῶν Ἱεροσολύμων ἅλωσις τέλει τῷ λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ τῶν μασάδας πολίχνης. μετὰ τοῦτον, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φερουσίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ συγγραμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὸν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκινησίας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐμφῦναι πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, ἐν θέλγειν, κἂν θέλῃ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ δίξιος ἐν χρόνῳ ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς ἦ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἁρμόσαι ἱκανώτατος, καὶ ἠθῶν παθῶν, ἐν περιττῶν δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαλήθεστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTORES QVORVM POTISSIMVM

TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Ioſephus hiſtoriæ
ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περοίμιον τὴν αἰτίαν ἡ συγγραφῆς, καὶ τὴν σκοπὸν αὐτῆς δεδειχόν. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ ἡλίου ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ διάκα γλυφαὶ τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὁ ἐξαποστολὴς τοῦ διὰ λάρνακος μετὰ τῶν συγγενῶν κατοικῆσαι ἐν τῷ σύνναρ πεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ νῶε υἱοὶ ἔκτονοι πᾶσαν ἔλαβον οἰκουμένην ἐποίησαν. Κεφ. ς
Οπ τὴν ἑθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν ἀκουσάντων [illegible] Κεφ. ζ
Ὡς ἄβραμος ὁ τρίτονος μὲν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκησε τότε μὲν χαναναίαν, νυνὶ δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπ λιμοῦ τοῦ χαναναίαν καταλαβόντος εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διαξίφας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορά, ἀσυνείων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων. Κεφ. ι
Ὡς ἄβραμος ὅπλοις τοὺς ἀσυνείους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τοῦ λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου παιδός, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκου, ὃς μόνος γνήσιος ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαναναίας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ζῷον λαδανῶν ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τῆς ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ ἰακώβου καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ ἀναγωγῆς. Κεφ. ιη
Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς ἰσάκου τελευτήσαντος ἐτάφη ἐν ἑβρῶνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Procemium causam scriptionis & scopum eius complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum dispositio. Cap. II.
De posteritate Adami & decem ætatibus vsque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca [illegible] seruatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Assyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus. Cap. XII.
De Ismaële Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus. Cap. XIII.
De Isaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Isaci filiis Esao & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Isaci & sepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Περὶμὲν τῶν αἰτίαν τῆς συγγραφῆς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐχόντων.

Κεφάλαιον α'.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἡ μίαν αὐτὴν τοῦ αὐτοῦ ὁρῶ δόξαν οὐκ ὀλίγης γινομένην αἰτίας, ἀλλὰ πολλάς, καὶ πλείστον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ὀλίγοι λόγων δεινότητος, ἢ τοῦ ἀπ' αὐτῆς θηρεύσασθαι δόξαν, ὅλην τὴν τοῦ βίου τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ' ἡδονὴν ἑαυτοῖς φέροντες, περὶ ὧν τοῦ ἀναγράφειν εἴλ) συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον ἡδὺ δι' ἀμοιβὴν ὑπέσχησαν. εἰσὶν δ' οἱ τῶν ἐπιφανῶν ἐν οἷς αὐτοὶ γεγόνασιν ἀναγκαίως ἐπιθυμοῦντες παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλοῦσθαι φέρειν τοῖς πολλοῖς. πολλοὺς δ' οὐ χρησίμων μεγάλων πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, φθονοῦντες τοῦ κοινοῦ ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν φερομένων αἰτιῶν, αἱ πλεῖσται δύο καιροὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γνώμονα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, ἢ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖραν μαθὼν ἰδίᾳ συναγαγέσθαι, δεῖν ἔδοξε τοῖς ἐν τῇ γραφῇ λυμαινομένοις τοῦ ἀληθοῦς. ταύτην δ' τοῦ ἐπιχειρούσαν ἐγχειρεῖσθαι πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μάλιστα δὲ πρέπειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος, ἐκ τῆς Ἑβραϊκῶν μεθερμηνεύσαντα γράμματα. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διανοηθῆναι ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλώσας,

PROOEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

CAPVT I.

A QVI *ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnã neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures,* B *reáſque multum inter ſe differẽtes: quidã enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus* C *gerẽdis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderẽt. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus,* D *& res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem depranarũt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu nõ iniucundũ fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, dea*

cere, vnde primum oriundi Iudei, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæterásque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædã ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt quicupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præcunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in maximis negociis & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præse tulisset, inconcussúmque virtutis studium perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori anteponere, vires animúmque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendísque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum memini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex huius potissimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prosperè succedunt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum probent,

τίνες ἄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ποίοι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μακρῷ πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοὶ ἡ τόλμα τοῦ λόγου προβολή, καθ' αὑτὸν σκέψιν χαρίσας ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀρχαῖς καὶ τῷ τέλει τῶν γεγραφῶν συνεμέρισα. χρὴ δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἔργων ὀκνοῦντας, ὄκνος μοι ἡ μέλλησις ἐγίνετο πλειόνων μετεγκαίειν ἐπιθέσεων, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν ἢ ξένην ἀγαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἳ πόθῳ τῆς ἰσορίας ἐπ' αὐτὴν μοι προῤῥύμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπειρίᾳ πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμασὴν φύσεως δεικνύμενος ἰσχὺν καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμεταπτώτου. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἂν εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμπιλοκαλοιῶτι, καὶ ἑαυτὸν αἰχμωλόμενος, εἰ δόξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ δεῖ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶκεῖνα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡ παρέργως, περί τε τὸν ἡμετέρων προγόνων, οὓς μεταδιδόναι τῷ δυνατῷ ἤθελον, καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὖρον δέτινα, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν καθ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δὲ τῷ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἀδύνῳ ἀρετῇ διαφέρων Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αὐτοπιὼν αὖ, εἰ μὴ πάγιον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ἀφεῖναι τῶν καλῶν ἀπόῤῥητον. καὶμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τὰ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ βασιλεῖ πολλοὺς ὁμοίως ἐπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἐᾷσθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφήν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ περιφθέντες ὑπὲρ τὴν ἑρμήνευσιν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσ' ἐπλούθησε βιβλία ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἱσορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν εἰσὶ παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων & στρατηγῶν ἀδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συμφορώτατον οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱσορίας ἐπιθυμήσας αὐτὴν διῆλθεν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ θελομένοις παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται πέρα τῆς πίστεως, καὶ ῥᾳδιουργία παρὰ θεῖ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται πράγματα, ξένη δ' εἰς συμφορὰς ἀνήκεστος ὅτι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν ἀποδάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχανομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσανέχειν, καὶ δυσμαίζειν τὸν ἡ-

μήτερα νομοθέτην, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατενόησεν, καὶ τῇ δυνάμει πρεπούσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀπέθετο, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀχρήστου μυθολογίας, καί τοι γε ὅσον ὅπη μήκους χρόνου καὶ παλαιότητι πολλὰ ἔχων ἀδεῶς ψεύδεσθαι πλάσματα. γένοιτο γὰρ ἂν ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτε τοῖς ἀνθρώποις πράξεις ἢ τοῖς νόμοις ἀναγκαῖον ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἐκείνῳ τῷ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις φρονίμῳ ὁ λόγος καὶ τιμῶ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἀφ' ταύτης πιστώσων τῆς προαιρέσεως ἐπιγελάμενον, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ ἀφελών. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα χρεὼν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν αἰωρηθῆναι Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως αὖ μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων δύσκολοι γένωνται, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγκαίαν, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἴσως οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τὸν τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τὸν ἔργον τὸν ἐκείνου θεατὴν τὸν νοῦν γενόμενον, οὕτω τὸ παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ ἂν ποτ' ἂν ἡμέσθαι νοῦν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ταύτης ἀπολειπόμενόν τῆς θεᾶς, οὔτε τὸν γραφησόμενον εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποδήσεσθαι τοῖς ἀκούσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ὀρθῶς ἐπιτελέσων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοῖς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, οὐ τοὺς νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τοὺς πρὸς ἀλλήλους δικαίων πρᾶξαι τοῖς ἄλλοις ἁπλοῦς. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτοὺς ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τοῦ ὅτι γῆς ἔργον τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐστὶν ἀνθρώποι, ὅτι πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τοὺς ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τὸν λόγον ἀνακυλίσαντες, καὶ πολλὰ ὅτι ζῶσιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὸν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφήνας, ὡς ἦν δίκαιον τοῖς ἀνθρώπους εἰς ἴσον περᾶσαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοῖς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀνωφελῆτους ἀπέλασεν. πρὸς ταῦτα ἐν τῇ προθέσει ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους ὠφελίμους. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις οὕτως, οὐδὲν ἔστι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τοῦ ὅλων φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, αὐτοῦ τοῦ μόνου τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δὲ, ἀλληγορουμένου μὴ σεμνότητος. ὅσα δὲ ἐξ ὑποθέσεως λόγου σωίφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴ γέμοιτ' ἂν ἡ θεω-

bent si naturam, vt dignum est, consideranit, & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũq vetustatẽ attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cùm ad tot retro secula ẽt poẽtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quæque ordine docebit, ità vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat qui factũ sit, vt quũ operis inscriptio res gestas polliceatur; tám multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessarium existimauit, vel vitam suam rectè dispositurо, vel aliis leges positurо, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniáque contueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediũtur; illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, nõ à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad maliciam addiderunt. at noster legislator posteaquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire possit: in eósque qui neq; sapiunt hæc, neque credunt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate iuxta vniuersi naturam sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis conuestita: partim ẽt disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis fingilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

Α εἰα, καὶ λίαν φιλόσοφος. ὧν ἐγὼ νῦν ἐπιβαλοῦμαι. θεῶ δ' εἰδότος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταῦτα γράψαι τὴν θεωρηματείαν. ξέψομαι δ' ἤδη δὴ τὴν ἀφήγησιν τῆς θεωρημάτων, μυηθεὶς πρότερον ὧν θεὸς τῆς τὸ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτω γεγραμμένα, ἔχει δ' ὅπως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

CAP. II.

Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β'.

Genesis 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non venirent, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucè Deus fieri iussit: quæ cũ effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidè prima dies extitit, Moyses autè vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërẽ dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa cõparata, quo genus eorũ crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœminco sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modũ disserens:

Ν ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κεκαλυμμένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιφοιτῶντος, γλυκέα δῆς φῶς ἐπέλαμψεν ὁ θεός. καὶ γνοὺς τοῦτο, καταυοήσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρισε τὸ φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐπ' ἐσπέρᾳ τε καὶ ὄρθρου τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν ποιησάμενος. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ δηλῶσαι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὰ αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος δώσειν, εἰς τότε καὶ τὰ θεῖα ταύτα ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τὸν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις διέτηξησιν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακείνας, καθ' αὑτὸν ἐξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε ἀμφιπήξας αὐτῷ, καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ δύσεως ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ' ἑξῆς, ἵσπερ τὴν γῆν, οὕτω καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ αὐλίῳ δὴ τὴν ἡμέραν διὸς φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς διπτείλας καὶ δρόμους, οἷς αἱ τῶν ὡρῶν διαφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε καὶ πτηνὰ καὶ νηκτά τε καὶ μεταρσια, τὰ μὲν κατ' ὄλεθρος, τὰ δὲ ἀέρος ἀνῆκεν, σωματοποιήσας αὐτὰ κοινωνίας καὶ μίξεως ἕνεκα, καὶ τὸ σπείρεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὸ φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τῶν τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὴ καὶ τὸ ἀνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγένεσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιχείρειαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, θρεσκευόντες αὐτῷ σάββατα. δηλοῖ δ' ἀνάπαυσιν καὶ τὸν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα.

καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο θεῖα τῆς τε ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως.

ἔπλασε-

ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐτύθη Ἀδάμας. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον τὸ πυῤῥόν, ἐπειδὴ περ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμῳ καὶ ἦθη τῶν ζώων ἁπάντων τά τε ἄρσενα καὶ θήλεα, καὶ τούτοις ὀνόματα ἔθετο, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδάμον ἐν ἐρημίᾳ ὄντα κοινωνίας πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δὲ ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις σύντροφοι ἦσαν, μίαν αὐτῷ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ Ἀδὰμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ ἠμορμένην. διὰ τοῦτο καὶ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα εὔα ἐστι, σημαίνει δὲ τὸ πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶ δὲ τὸν Θεὸν καὶ παράδεισον φυτεῦσαι πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεύσαντα παντοίᾳ τεθηλότι φυτῷ. ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς γνώσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὲ τὸν τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τὸν τε Ἀδὰμ καὶ τὴν γυναῖκα, ἐπέλευσεν τῷ φυτῷ θεμιτεύειν. ἀρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν δὲ κύκλῳ τὴν γῆν περιρέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πληθυὺ τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρις ὅτι τὴν ἐρυθρὰν ἀπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορέ. σημαίνει δὲ ἤτοι σπασμὸν ἢ ἄθος. τίγρις δὲ, ἀπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ ῥεύματος ὀνομασθείς. γεὼν δὲ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν Ἀδὰμον καὶ τὴν γυναῖκα τῆς μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τῆς δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀναμφίλογος ἀπ' αὐτοῦ, ὁπόθεν γεύσωνται. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὅθεν συνδιαιτώμενος τότε Ἀδὰμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φανερὸς μὲν ἦν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμόνισεν ὡς τὸ, πεπυσμένους τοῖς τοῦ θεοῦ ἀπαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τοῦ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ διάγνωσιν, οὗ γενομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντας τοῦ θείου διάζειν βίου. καὶ παρακρούεται μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδὰμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίσασαν ἑαυτῇ ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τῆς αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δαιμονᾶν, ὡς ὧν πρότερον ἐπ' ἀνίζον διάγοντες. τοῦ Θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδὰμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν, ὑπεχώρει. τὸν δὲ Θεὸν ὀξένιζεν τὸ περιτόμνον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, τότε φεύγει ταύτην καὶ ἀφίσταται. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ παραβάντι τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν καὶ προσάξειν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ Θεὸς ἔγνωσο δεῖ ὑμῖν, ὅπως βίον δαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris sumpta, im- *Genesis 2.*
B misitq; in eum spiritum & animam: homo autē
hic vocatus est Adamus. significat autem hoc He-
bræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa hu-
mo fermentata est factus. talis enim est intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuersa animalium genera tam masculina quàm fœminina ei ostendens: qui eis nomina indidit; quibus hodie quoque nominantur. Videris autem Adamum carentem societate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ animantes ita se haberent: sopito illi costa vna exempta, mulierem ex ea formauit: mòxque vt est adducta, ex se productam Adamus agnouit. Issa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua; id significat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantasse omni virenti planta: & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, per quam dignosceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm
C introduxisset Deus Adamum cum vxore, iussit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuersam in circuitu terram lustrante, qui in quatuor diuersos alueos finditur. Horum qui Phison nominatur (ea vox multitudinem significat) ad terram Indiā delatus, in illud se pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autē & Tigris in rubrū mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id significat vel dispersionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod
D interpretatur angustus simul & velox. Geon autē Ægyptum mediam secat: id nobis ab Oriēte exortum signat, quem Græci Nilum appellare solent. *Genesis 3.*
Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis gustare iussit, vna arbore scientiæ solum illis interdixit, præmonitis si attigerint, confestim exitiū eis affuturum. Cùm autem per id tempus nullum esset inter animalia dissidium, & serpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, si iussis Dei parere perseverarent: & ratus in calamitatem casuros, si mandata
E neglexissent, maliciosè persuadet mulieri vt de arbore scientiæ gustaret, asseuerans inesse ei vim dignoscendi boni ac mali: de qua si gustassent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem subuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ gustato arboris fructu, cibóq; hoc delectata, etiam Adamo vsum eius persuasit. iámque se nudos esse sentiebant, & de regimento sibi despiciebant. arbori enim acu-
F minis & cogitādi vis inerat. Foliis igitur ficulneis sese texerunt, atque ita conuolutis pudendis, videbātur sibi feliciores, qui inuenissent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum venisset. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui solitus, conscius sibi iniustitiæ secedebat. Deus autem miratus causam scirabatur, quid ita prius delectatus sua cōsuetudine, nūc fugitaret ac laritaret. Illo verò tacente præ conscientia non seruati præcepti, Deus ita infit: Equidem prospexerā vobis, quomodo vitam felicem omníq. mali expertē viueretis,

nulla noua cura in animo solicitati, omnib. quæ cunq; ad vsum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis prouenientib, mea vnius prouidentia circa omnem vestrum laborem aut solicitudinem: quib. fruentes vos neq; senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. nó enim propter bonũ aliquod taces, sed propter malam conscientiã. quare & senectus ocyor superueniat, & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatũ, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorẽ referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus mulctauit eũ, quòd muliebri consilio cessisset: terrámque nullos posthac fructus sponte proferre iussit: laborantib. autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamũ eisdem dolis illectum in calamitates cõiecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum est vsus: venenúmq; linguæ eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum esse, tũ quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tũ quod ipsa bestia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuãtum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus vsque diluuium.

Genesis 4. NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Nataæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis quisq; studiis intenti erant. Abel iustitiã colebat, & omnib. actionibus suis Deũ præsentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrúmque solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis constaret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. ideo Cain ægrè ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tẽpore cũ ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod responderet Deo, primum se quoque demirari ait, qui factum sit, quòd frater nusquam compareat. Instante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit se pædagogum fratris, aut rerũ eius obseruatorem esse. Tum Deus coar-

Α μεθημερᾶς ζητοῦντος τὸν ἀδελφὸν φανερὸν, πότερον ἀπολωλεκὼς ἢ κρύπτων ἐστὶν, ἀπεκρίνατο ὅσα περὶς ἀπόλωσιν ἀνθρώπου πλημμελῶν καὶ τὸν ἐκείνου αἰσχύνων φονεύσας χειρὶ ὑμετέρᾳ πόνε καὶ παλαιπωρίας ἐν παντὶ γένει τῶν θνητῶν εἰς ἀεὶ ἐπάλθη, καὶ τὸ ζῆν ἐς μεγαλειότερα ἀνθρώπου γένος ἐτέλει. ἐμοὶ δὲ εἰς ταύτην μὲ τὴν γνώμην ἐνίδρυσεν ἀδικούσας ἡμᾶς ἐμοῦ ἐπιβουλὴν, οὐδὲ ἐν ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγαν, ἀλλ' ὅτι συνειδὸς πονηρὸν ἔδειμος ἢ παιγνιτίδα τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ γεγονότος αἰτιώμενον, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμάρτανεν. ἡ δὲ αὖ κατηγόρει τὸ ὄφεως. ἃ ἢ θεὸς ἤτιτο γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν ἡμάρτηκον ὑπονοῦσι τιμωρίᾳ τὴν γῆν ἐπ' ἐμοὶ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδίδοσθαι αὐτομάτως ἐπιπονεῖν, πονοῦσι ἢ καὶ τοῖς ἔργοις ξιφομόροις, τὸ μὲν παρέχειν, τὸ δὲ οὐκ ἀξιοῦσθαι. δύσις ἢ τοκετοῖς καὶ ταῖς ὀδύναις ἐλαφηδόσιν ἐπόλαζεν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, ταύτοις ἀδικεῖσθαι μὴν συμφορᾶς ὠφείλαθεν. ἀφείλετο ἢ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅτι κακοηθείᾳ τὴν πρὸς τὸν ἄδαμον. ἔθνη ἐκπίπτουσιν ὑπὸ τῆ γλώττῃ αὐτοῦ, παλίμπους ἐποδίζας αὐτοῖς, καὶ ὑποπτέρυγος καὶ κεφαλῆς φέρειν τὴν πλησμονὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ κρανίῳ τῷ πρὸς ἀνθρώπους καὶ μάχῃ, καὶ τῆς παλαιότητος ῥάσις τοῖς ἐμμελοῦσιν ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ὑποστρήσας, αἰκάλῃ καὶ τῆ γῆς εἰλίσσειν ὠθμὸν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν θεὸς παρῆς πρὸς αὐτοὺς πόκεν, μετοικίζει τὸν ἄδαμον καὶ τὴν ἕβαν ἐκ τῆ κήπῳ εἰς ἕτερον τόπον.

B

C

D

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γῆς ἀδὰμ καὶ τῆ αὐτοῦ βίου γυναικὸς τῆ μάχης τῆ κατακλυσμοῦ.

E

ΓΙνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο· ὁ πρεσβύτερος δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος, καὶ ἐς πάντα τὸ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενα τὸ ὄνομα. ἄβελος ἢ, ὁ δεύτερος σημαίνει ἢ, πένθος τῶν γινομένων δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐγεώνθ' ὁπότερον εὔμοιρον. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος διημφισύμης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρεσβυτέροις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρεσ πρεπεῖτο. ποιμένικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. καὶ ἢ, πάντα ἄλλα πονοῦντος ἰῶ, καὶ ὡρῶς τὸ κερδαίνειν μόνον ὁπορβλέπων, γεῶ τε ἀρούειν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θυσίαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν καὶς ἀπὸ τῆ γεωργίας καὶ τῆ φυτῶν καρπους ἐπήνεγκεν. ἄβελος ἢ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῆ βοσκημάτων. ὁ θεὸς ἢ ταύτῃ μᾶλλον ἤδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ' φύσιν γεγονόσι τιμώμενος, ἀλλ' οὐ τοῖς κατ' ὄπινοιαν ἀνθρώπου πλεονεκτοῦσι καὶ βίαν πυρικόσιν ἐνδεῖ ὁ καὶς παροξυνθεὶς ὅτι τῷ πρωτοτιμᾶσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τῆ θεῆ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ πομπὰς ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ἢ θεὸς σαφῶς τὸ ἔργον ἤλεγχε πρὸς τὸν καὶν, ὡς τῷ ἀδελφοῦ τινα θανάτῳ, πόποι εἶπ. πολλαὶ δὲ ἡμερῶν οὐκ οἶδ' αὐτὸν, τὸν ἄβελον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναζητοῦμεν. ὁ ἢ καὶς ὑποφθόμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅπ λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμυγαλεῖν μὲν καὶ αὐτὸς φασὶν τὸ θεῖον, ὅτι ταδελφοῦ μὴ βλεπομένου παροξυνθεὶς δὲ τῷ θεοῦ λιπαρεῖς ἐπιφθόνου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶ παιδαγωγὸς αὐτῷ δὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῇ ὑπ' αὐτῷ περιτομέων. ἐλεγχθεὶς δὲ ὁ θεὸς τοιαῦτ' ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κῶν φονέα τὸ ἀδελφοῦ γεγονότα, καὶ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ ἔστι τινὸς ἀνθρώπου τῶν γεγονότων, ὃν αὐτὸς ἀπο-
κτείνας μὴ ἴσῃ τὸν φόνον τιμωρίαν αὐτῷ ἐπιθεῖ-
ναι. θυσίαν τε ὑπὲρ ἐκείνου ποιησάμενος καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσας
μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτὸν χολωσάντων. ἐφοβεῖτο
δὴ αὐτὸ ἐπιθεῖναι, ἐς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ τιμωρίαν δὲς καὶ
ἑβδομηκοντάκις ἐπάγων γυναικὶ καὶ δὴ γῆς ἑκείνης αὐτὸν
ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. ἦν δὲ μετὰ ἄλλους ἀλώμενος
ἀφικόμενος ἐς τόπον, ἐν ᾧ τὸν ὑπολῃ ἔσχεν ἔρημον, ἐκεῖ- B
λάβε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σὺν ἑαυτὸν ὑπὸ τοιαύτης αἰ-
τίας, ἀλλ' ἵνα μηδὲν αὐτῷ ἐν θηρίων ἰδιότητι ὁμοιώσῃ
ἀνὴρ, δίχα παντὸς ἀσφαλοῦς χωρεῖν γῆς, τεκμήριον δὲ τι-
θέλων ὡς γνώσεσθαι αὐτὸν ἀφορίσας ἀπέναι. πολ-
λοῦ δ' ἐπελθόντος χρόνου, ἱδρύεται μέν τι γυναικὸς κρίσις,
ναΐδα τόπον ὕστερον καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν
κατοίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγίνοντο. ἐκ δὲ
τούτου θεσπὶς ἦν τὸ πάλαιον ἔλαβεν· ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς C
κακίας, ἡδυπάθειαν μὲν παρὰ σκοπὸν ἐπορίζων αὐτῷ τῷ
σώματι, καὶ μὴ ὕβρεως τῆς σωφρόνων δίκην τούτῳ
ἐγκαλοῦσιν ἢ τὸ εἶκον πλήθει χρημάτων ἐς ἁρπα-
γὰς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λῃστείαν τοὺς ἐπιχωρίους
τρόπους ἐκδιδάσκων, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑ-
πὲρ χρὴ δόξαν γενόμενος. καὶ τὸ ἀσεβαγωσύνῃ μὲν ἢ
πρότερον σωφρόνων οἱ ἄνθρωποι μέσων δίκαιοι καὶ
σωφρόνων μετεσκεύασε, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον, ἐκ D
τούτων ἀκμαζόντων, καὶ μεγαλοψυχίᾳ ἐς πανουργίαν
ἀγαγών. ὄρος τε γῆς ἄστεγος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδεί-
μαντο, καὶ τοῖς ἐπ' ἀκμῇ σφίσιν ἐς ταὐτὸ συνῳκίσθαι τοὺς
οἰκείους καταναγκάσας. ἐξ ἧς πόλιν ἦν ζάνην ἀπὸ ἐ-
νώσου τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, ἐνώσιον ἐπάλεσεν. ἐ-
νώσου ἦν ἰάφεθος ὑὸς δεύτερος. ἐκ δὲ τούτου μαλέπλος, οὗ
γένος πᾶς μαθουσάλας. τοῦ δὲ λάμεχος, ᾧ παῖδες
ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐ-
τῷ φύντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ
ἀδᾶς γεγονὼς, σκήνας ἐπῆξατο, καὶ ποιμαίαν ἐ- E
μήχανεν. ἰουβάλος δ' ὁμοπάτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν
ἔσχεν καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. θόβελος δὲ
ἐκ θατέρου τῶν ἑτέρας γεγονότων ἰσχύι πάντας ὑπερβάλ-
λων τὰ πολεμικὰ δεξιώτερος μετῆλθεν, ἐκ τούτων
καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τῷ σώματος ἐκπορίζων, χαλ-
κείαν τε ποιότητος ἐπενόησε, πατήρ τε θυμαλγοῦς καμάτου
γεγονὼς ὀνόματι. ἐπεὶ δὲ ὁ λάμεχος τὰ θεία σα-
φῶς ἐξεπιστάμενος, εὖρεν δίκην αὐτὸ ὑφέξοντα τὸν κά- F
ϊνος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο ἑαυτῷ γυναῖξὶν ἐποίησε φα
νῆναι. ἐπὶ δὲ ζάνου ἀδάμου, κάϊνος τοὺς ἀπογόνους πονη-
ροὺς συνίδη γενέσθαι καὶ δυσδοκὴν ἐνέμησαν, ἄλλων
ἄλλα χείρονα τελευτώντα, φθορὰς τε πολέμους εἶχον
ἀκριτους καὶ ῥοὰς λῃστείαν ἀρμήσασαν. ἄλλος δ' εἰ-
ς οὐκοῦν εἶχε ῥοὰς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἐπίνοιαν,
λῶν θεσμοὺς ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν. ἄδαμος δὲ ὁ φθο-
ρὸς ἐκ γῆς ἡμιμόλιος, ἅπαν τοῦ γὰρ ἡ δύνησις ἐφθεί-
ρετο λόγον, ἀδέλφου μὲν ἐσφαγιάσθη, καΐϊκ δὲ τὸν
ἑαυτοῦ φόνον παραδοὺς, παιδοποιίας ἐφρόντιζε. καὶ
δυνάς ἔσχεν αὐτὸ ἡμίσεως ἕκτος, ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἤδη
καὶ ἑξακόσια ἡνυκότα τὸν βίου. φρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. γόνον δὲ μὲν οὐδὲ παῖδας αὐτοῦ, ἄλλοι τε
πλείους καὶ σῆθος. ἄλλα δὲ μοι τῶν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, παρήσομαι δὲ μόνα τὰ τῷ θεῷ ἀνδρὶ
διελθεῖν. ξυμφορὰς γὰρ ἔσχε, καὶ παραλόγων εἰς ἐλπίδων ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δύναμιν αἰρετὸν ἐποιήσατο.
καὶ ἡμῖν μιμητὰς αὐτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φύντες,

gate Cain parricidij; mirari se dicens, quòd negaret se quisquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & suppliciũ quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem puniturum se esse comminatus: & ex illa regione exortem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atque ita periret; securũ esse iussit quod ad hoc periculũ attinet; & impauidè terras peragrare: & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiã liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit vt hac castigatione in melius virum mutauerit; vt peiori etiam sit factus, suis voluptarijs vel cum aliorum iniuria indulgẽs: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans; accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitã est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & põderib. immutauit, pristinámque sinceritatẽ & generositatem ignaram taliũ artium in nouam quãdam versuriam deprauauit. Primus agrorum termi nos fixit, vrbémque extructam & communitã coactis in vnũ domesticis & clientib. inhabitandã tradidit. Enosæ nomine impositio ab Enoso liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalchel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuagin ta & septem; ex duab⁹ susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius musicę operam dedit, psalterióque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit: quin & æratiam primus est commẽtus, & filiæ fa ctus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxorib⁹ suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima cuasit, dũ posterior quisq; sit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio nostra recurrat, posteaquàm Abel esset mactatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valeret, virtutis studiis se totum dedidit: & cùm ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit, qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam absque seditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & sideralem scientiam ac cœlestium rerum cognitionem excogitauerunt.ne autem inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur,& prius perirent quam pernoscerẽtur, scientes Adamum vniuersalem rerum interitum præcecinisse,vnum incẽdio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret,lapidea superstes hominibus discendi copiá faceret,& quæ inscripta continebant, spectanda exhiberet.aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam,quæ & nostris tẽporibus extat in terra Syria.

Cap. IIII.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitarit in campo Senaar.

Genes.5.6. IN hũc modum per septem generationes perseuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerũ Dominum, sempérque virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore à patriis institutis degeneratunt, neque humana iura seruantes, neq; Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerãt, postea duplo maiore studio málitiam consectabantur: atque ita Deũ infensum sibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congressi progenié procreauerũt insolentem,& fiducia roboris omne ius & fas cõtemnẽtem: quorum facinora nõ absimilia his quę de gigantib.Græci memorant, posteritati sunt tradita. Noë autem facta corũ molestè & indignè ferens,suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmutarent: verum cum videret illos sibi non parere,totósque viciorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent,secedens cum suis in aliam regionem migrauit.tum Deus viri iustitia delectatus,non eius solum seculi homines extremæ malitiæ damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliúdque nouum & à viciis purum instaurare,primum vitam eorum breuiore spatio circũscripsit,& abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem transmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuersum. Noë autem solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talẽ. Arcam quatuor contignationum exstruxit longitudine cubitorum ccc.latitudine l.patẽtem in altũ cubitos xxx.in eam cum matre liberorũ suorũ, eorúmq;coniugib.conscendit:impositis prius quę ad vitam sustentandam forẽt vsui, & omne genus animantib.ad seminarium cõseruandum iugatim pro sexus ratione introductis,& quibusdam ex his septenarium vsq; numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempestatum,& vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noë cum familia, gentis successione ab Adamo decimus.nam Lamecho est genitus,cui pater fuit Mathusala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi,Malahelo geniti,qui eũ plurib⁹ fratrib⁹ ex Cainane prognat⁹ fuerat Enosi filio.Enos⁹ verò Sethi filius erat,Adami nepos.contigit autem hæc vastitas anno ętatis Noë sexcẽtesimo,mẽse secũdo,

A

B

C

D

E

F

G

γὴν τὰ τὴν αὐτὴν ἀσεβείαν καταφήνασαντες, δύσαμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσκόλου προσαντήσοντος.σοφίαν τὲ θεὶ τὰ εὑρήματα ἢ τὲ πύτων ἀγαλόμενοι ἐπενόησαν. ἦσαν ἢ τὰ μὴ ἀφανῆ εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὰ εὑρημένα, μὴ ἢ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρεῖσαι, προειπόντος ἀφανισμὸν ἀδάμου τῆ ὅλων ἔσεσθαι,τὲ μὲν κατ' ἰχνὺ πυρὸς, τὲ ἕτερον ἢ κατὰ βίαν ⸗ πλῆθος ὕδατος,στήλας δύο ποιησάμενοι, τὲ μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα. ἵνα κὴ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τὲ ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα φανερὰ παρέχη μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα.κὴ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῆς ἀναπεφάνθαι.μένει δ' ἄχρι τὲ δεῦρο κὴ τὴν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο.καὶ ὃν τρόπον τῶν ἐκ τοῦ ὀνόματος μὴ τῆς ἀνομίας καταφύντων ὁ τῆ σπορᾶ περὶ ἀνδρ.

ΚΑὶ ἔτοι μὲν ἐπὶ τὰ γλυκεῖς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶ τῆς ὅλων κὴ πάντα πρὸς ἀρετὴν ὀπτεβλέποντες.εἶτα προϊόντος τὲ χρόνε,μεταβάλλον ἦθος τὸ χεῖρον ὲκ τῆς παρεόντων ἐθισμῆς, μήτε τοὺς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τὲ πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ἓω πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν,διαπλασίονα τῆς κακίας τότ' ὀπτδικνύμενοι δ' ὧν ἔφερεν. ἔνθεν αὐτοῖς τὲ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρίσας ἐγέννησαν παῖδας, κὴ πάντος ὑπερόπτας καλοῦ, ἅτε τὲ θεῖ τῇ δυνάμει πεποίθησιν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τεταλαιπῶσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων,κὴ ἔτοι δράσαι φασὶ δίδοντ'.ὁ ναῦς ἢ τοῖς ὑπ' αὐτῆς φερομένοις δυχερείαν κὴ ἀλυπήδως ἔχειν, ἔπειθεν ὅτι τὸ κρεῖττον τὲ δίκαιον κὴ τὰς ὠφελείας μεταφέρειν.ὁρᾶν δ' ἐκ ἐνίδοντας,ἀλλ' ἰχνεῦσι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῆ κακῶν κεκρατημένες,θέσας κὴ μὴ φονεύσασιν αὐτὸν μὴ γυναικῶν κὴ τέκνων, ⸗ τῆ τούτοις συναίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.ὁ ἢ θεὸς τοῦτον μὲν τὲ δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ἢ ἐκ οἰκεῖν μόνον τὲ κακίας,ἀλλὰ κὴ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τὸ δόξαν αὐτῷ δίκαιον εἶναι,κὴ ποιῆσαι γλῶς ἕτερον πυρίας καθαρὸν ὀπτεμόμενος αὐτῆ τὲ βίον,⸗ ποιήσας ἐτῆ ἐκ ὅσα πρότερον ἔζων,ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν,εἰς θάλασσαν τὲ ἤπειρον μετεβαλε.κὴ οἱ μὲν ὕπνος ἀφανίζονται πάντες ναῦς ἢ σώζει μόνον, ὑποδεμένε μηχανὴν αὐτῷ ⸗ πορον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρναξα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν ϛιακοσίων, πεντήκοντα ἢ τὸ πλάτος, καὶ ϛιάκοντα βάθος,εἰς ταύτην σὺ τῇ μητέρι τῆ παίδων ⸗ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη,τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὀπτκευρήσειν ἐμελλεν ὁ θεμὸς, ζῷά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γλῶς αὐτῆ, ἄῤῥενά τε καὶ θήλεα συνεισβαλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἐπαπλασίονα τὲ ἀριθμόν.ἦν δ' ἡ λάρναξ τὰς τε τοίχους καρτερὰ ⸗ τ ὄροφν, ὡς μηδαμόθεν ὀπκλύζεσθαι,μησὶ ἢ τῇ ἀδάμου διακοσιοστῷ ἔτει τοῦ ὕδατος βίας.καὶ ὁ νῶχος μὲν οὔτε μῆ τῆ οἰκείων διαφθορᾶ, ἦν δ' αὐτὸς μὲν ὑπὸ ἀδάμου δέκατος.λαμέχου γάρ ἐστν ὑὸς,οὗ πάτηρ ἦν μαθουσάλας.οὗτος ἢ ἦν τοῦ ἐνώσου τῆ ἰαρέδου ἐγγόνει,ὃς ὲκ κάϊος τεκνοῦ τῆ ἐνώσου συνὰ ἀδελφᾶς πλείοσιν.ἔνωσος ἢ σὴθ υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμ. συνέβη ἢ τοῦτο τὸ πάθος κὴ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νώχυ τ ἀρχῆς, ὲν μηνὶ δευτέρῳ.

qui

δίω μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μῆνα σιὰν ἡ ὑπὸ Ἑβραίων. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἔσαν διατεταχότες, μωϋσῆς ἢ τὸν νισὰν ὃς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ὅτι τὰ ἑορταῖς ὥρισεν, καὶ τὸν ἐξ αἰγύπτου τοῖς ἑβραίοις προσαγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας πρὸς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅτι μέντοι γε ὠνὰς καὶ πρᾶσεις καὶ τὰ ἄλλα διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τῶν δὲ ἐπομβρίαν ἀρξαθαι φησὶν ἑβδόμῃ τοῦ προκειμένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος ἦν ὅτος B ἀπὸ ἀδὰμ τὰ πρώτου γενόντος ἐτῶν ὑπῆρχε διακοσίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγράπται ἢ ὁ χρόνος ἐν τὰ ἱερᾶς βίβλοις, σημειωμένων μὴ πολλῶν ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμ μὲν ἓν διακοσιοστῷ ἤδη καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει γενόμενος, παῖς σὴθος γίνεται. ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ δέκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σῆθος δὲ, καὶ πέμπτον καὶ ἑξακοσιοστὸν ἔτος, ἐκλύπησεν ἔνωσον. ὃς ἐνδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καῖνᾶ τῷ παιδὶ τῶν C τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν πρὸ ἑκατοστοῦ καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ὅτος ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καῖνᾶς δὲ βιὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλ υἱὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ὃς καὶ μαλέληλος ζήσας πέντε πρὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἀφέντα καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γενόμενος, ἐκλύπησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ D ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δ' ὁ υἱὸς διαδέξας γενηθεὶς ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τὰ παρ' ὃς αὐτῷ συγχάνοντος, ἔτος ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν καὶ τελευτῶν αὐτὸ ἀναγράφασιν. μαθουσάλας δὲ ἐνώχου παῖς κατ' ἔτος αὐτῷ γενόμενος ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γενόμενα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτῶν καταρχὼν ἐννέα καὶ E ἑξήκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος δὲ ἀρξας ἑπτὰ ὅτι ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶε τῷ πρωτόγονον ὑποδείκνυσιν πρωτότοκον υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γηρῶντας, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἰωβηλαῖα ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πρωτογόνων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὰ προγεγραμμένου συμπληροῖ χρόνου. ἔξεστι ζητῶ δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ αὐτῶν παισὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ὑποτόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν F βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισημαίνοντος δὲ τὰ θεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατέφερετο ὡς ὅτι πήχεις πέντε καὶ δέκα τῶν γῶν ὑπερέχον. καὶ τὰ τοῦ τὸ μὴ δύνασθαι πλείονας φυγὰς ἀφορμὰς οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τὰ ὑετῶ, μῆνες ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μὲν ἐβδόμῳ, ἰσταμένου δὲ τοῦ ἑβδόμου. ἔπειτα τῆς λάρνακος ἀπὸ ἄκρου τινὰ ὄρους σταθείσης καὶ G τῶν ἀρμονίαν, σωσὶς ὁ νῶε. ἀνοίγᾳ ταύτῶν. καὶ θεασάμενος γῆν βραχείαν ἀπὸ αὐτῶν, ἐπεὶ χρηστέρας ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωρησάντος τὰ ὕδατος, μεθίησι κόραξ, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἀπολελειμμένον ὑπὸ τὰ ὕδατος, ἀσφαλές ὄζειν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὀσμὴν ἐπὶ λιμναζομένῳ, πρὸς νῶε ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ ἀπεκδεξάμενος ὅτι

qui. Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextũ: hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducẽtorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingẽtis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quẽ genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nõgentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septẽ & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suũ rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annũ ætatis secundum & octogesimum supra centesimũ. quíq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam cámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantũ eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutẽ ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquę sidere, mense septimo, vicesimoseptimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & vidẽs circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. quę A cum lutara & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B nauigij huius pars in Armenia apud mõtem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti Loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures. quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mõs in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam C arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque af- D fectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet: vt operibus ſuis eam excoleret, & vrbibus exſtructis feliciter vi- E tam degeret, nullis commodis carentes quib⁹ ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectarus, votis eius annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos qui- F bus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in

Geneſ. 9. poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cæde puras manus abſtineatis, & qui cõtrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animalium G vſum ad voluntatem ac libitum veſtrũ permitto.

τὸ γράφειν τὰ περὶ τοῦ γένους θεοῦ πέμψαι. ὑπαπλησθούσης δ' πεπλωμένης ἄμμου, καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τοὺς γεγαμηκότας ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, μῆνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς προσελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀναστωθείσης τῆς λάρνακος, ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. Ἱερώνυμος γὲ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἕτω που διέξεισι. λέγ⁹ δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμηνίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶ⁹, ἢ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένας. χρῶνται δ' μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς δεισιδαιμονίας. μέμνηται δὲ τούτων, ἢ Ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγεγραφὼς. ἢ μνασέας δὲ, ἢ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶ, λέγων ὕτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μεγα ὄρος κ⁹ τὴν ἀρμηνίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸ κατακλυσμὸ λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὴν ἀκεφορίαν ἀκῆλαι, ἢ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἠμύητο δ' ἂν ἕτος ὃν τινα ἢ μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος γ' φοβούμενος μὴ καθάπαξ ἔτος διακλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας ἐδέετο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν διὰ τῆς προφήτης μένειν εὐταξίας, ἢ μηδὲν διὰ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φείδω ποιήσασθαι τῆς ὄψε χρήσιτα προελεήθέντων, καὶ τὸ δίκην ὀφυγεῖν κειμένων. κακοδαιμονεστέρους γὲ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων ἢ χεῖρον κατακρινομένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, πρηθεῖεν γ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὲ μὲν προφήτου τὸν φόβον ἢ τὴν ἰσρείαν παθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπόλειαν, ὁμοίως τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρακάλει, ἢ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὲ τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαρουῦτες, ἢ πόλεις ἀνασήσαντες, δίδαγμένοι ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὧν ἢ πρὸ τῆς ἐπομβρείας ἀπόλαυσον ὑστερήσειεν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίως τοῖς πάλαι ἐπερχομένοι. νῶχου γ' ταύτας ποιησαμένης τὰς ἱκετίας, ὁ θεὸς διὰ δικαιοσύνη τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένδυσεν αὐτῷ τὰς δύχας εἰς τέλος ἄγειν, ἔτε τοὺς διαφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἐκτελέσαι, κακίας γ' τ' οἰκείαν ταύτην αὐτοῖς ὑποχεῖν τὴν δίκην. ἔτ' ἂν εἰ ἡμυημένος ἄνθρωπος ἀρανίσαι δικαιώκει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον γὲ εἶ⁹ μηδὲ τῷ ἀρχῷ αὐτοῖς χαρίσασθαι τῶ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν, ἀλλ' εἰς ἐξόδιον εἰς τὸν ἐμὸν δύσεβειαν ἢ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδιάσαντο με ταύτην αὐτοῖς διαθῆναι τὴν δίκην. παύσομαι δ' τῶ λοιποῦ μῆ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας διὰ τοῖς ἀδικήμασιν εἶαι ποιεῖσθαι ὁμόν, ἢ πολὺ μᾶλλον σοῦ ταῦτα καλοῦντος. εἰ δὲ διὰ πλέον ποτὲ χαλεπήσαιμι, διὰ δίσπτε τὴν ὄμβρων τὸ μέγεθος. ἐ γὲ ἔτ' τ' γῆν διακλύσῃ τὸ ὕδωρ. παραναλῶ μέντοι σφαγὰς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, ἢ καθαρεύειν φόνε, ⸗ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χεῖσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βλέ- A
πων μὴ τοὺς ὁμοίους ἔχητε. διαφόρας γὰρ ἁπάντων, ὑ-
μᾶς εἰ ποιήσω, τῆς τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τὴ
μεταρσίου χώραν ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος. ἐν
τούτῳ γὰρ ὅσον ἡ ψυχὴ σημαίνω ὑμῖν παύλαν ἐ-
σομένην τοξείας τῆς ἐμῆς τιμωρίων ἀποσημαίνων. τόξον
γὰρ εἶδε τὸν θεὸν παρ' αὐτοῖς ἐνεῖνο νόμισται. καὶ ὁ μὲν
θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἢ ὑποχόμβους ἀπαλλάσσει. νέ-
κυες ἢ βιοὺς μὴ τὴν ἐπιμυρίαν πεντήκοντα καὶ ἑξακόσια B
ἔτη, καὶ παντὸς τοῦ χρόνου τοῦτον δὲ δαιμονίως διήγαγον,
τελοῦντες, ζήσας ἕκαστος ἀριθμὸν ἐνακοσίων καὶ πεντή-
κοντα. μηδενὸς ἢ πρὸς τὸν βίον, καὶ τὴν βραχύτητα
τῆς ἑαυτῶν ζωῆς συμβαλὼν τὴν παλαιὰν, ψευδῆ
νομίζεται τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νῦν
τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον τεκμηρόμε-
νος, μηδ' ἐκείνης εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
γυμνούμενοι, καὶ ὅλως τὸ τοὺς βίους ὀλιγοδιοτέρους πρὸς C
πλείονα χρόνον εἶδεν, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσοῦτον
ἐτῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀρετὴν τιμῶ δυσχρήσαν ὧν ἐπανό-
σιον ἀσεβονομίας καὶ γωμυξίας πλέον ζῶν ἢ θανὼν
αὐτοῖς ὠφελήσειν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλὲς αὐτοῖς προ-
φητεῦσαι, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. ὅλως τοσούτων
γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῖ. μαρτυροῦσι δέμου τῆς
λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ ὅλῳ βαρβάροις συγ-
γραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τὴ D
τῆς αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ βηρωσσὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, καὶ μῶχος τε καὶ ἑσιαῖος,
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε ὁ ἐκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος,
καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος ὁ νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρ-
χαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. ὧν μὲν οὖν τούτων, ὡς ἑ-
κάστοις ἢ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τοῦ πύργου βαβιλῶνος, καὶ ἀμαυρώσεως τῆς αὐθρώπων.

ΟΙ γὰρ νῦν παῖδες, ἕξ εἰς ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμενον ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς ἐπομ-
βρίας γεγονότες. πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῆς ἄρσεν
εἰς τὰ πεδία, ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τοὺς
ἄλλους σφόδρα διδιότας ὄντα τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ἐννέπους ἐρημίας πρὸς τοῦ ἀπὸ τῆς ὑψη-
λοῦ πίπτων καταβάσεων, ἔπεισαν θρασύσαντας μιμη-
τὰς αὐτῆς ὁμοίους καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐ-
τοῖς κατῴκισαν, καλεῖ σεννααρ. τὸ ἢ θεὸς κελεύσα-
ντος αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν σπεῖραι ἀποικίας [ἵ-
να μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γοῦν πολ-
λοὺς γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν,]
τοῦ ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ δι' ὃ τοῦτο συμ-
φορᾶς πρεπουσῶν, ἤχθιστο τὴν ἀμαρτίας. ἐπεὶ δὲ ἦν-
θουν πλούτῳ πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς σεννεβύ-
λου ποιεῖσθαι τὴν ἀποικίαν. οἱ ἢ, καὶ τοῦτο δωμύειαν τὴν G
ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τὴν δι' ἰσχυὸς αὐτοῖς
τοῦ οἰκείαν αἰτίαν τὴν εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν ἢ τῇ ἀθεΐᾳ τῆς τοῦ θεοῦ
γνώσεως, καὶ τὸ κατ' ὄκνον εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαρθέντες, ἀσθενέστεροι γέ-
νωνται. ὅθεν ἢ αὐτοὺς πρὸς τὸ ὑβρίζειν τὸν θεὸν καὶ καταφρόνησιν ἀναβεβήκει. ὡς ἡμῶν μὲν ὢν χάμας τοῦ νώτου,
πολυπειρὸς ἢ καὶ κατὰ χεῖρα γλυκαίους, ἐπεὶθην αὐτοὺς μὴ τοῦ θεοῦ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον δύσαιμονεῖν, ἀλλὰ τιμᾶν
ἰδίαν ἀρετὴν. ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ πεῖσαι ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime ferũtur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset cccl. annos, totũmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum Dcccc l. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem no
B bis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterétur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tũ propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti
C sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecataeo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam
D produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

CAP. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Cha- *Genes. 10.*
mas, centum annis ante diluuium nati, primi
E relictis montibus planiciem habitare cœperũt & aliis recẽti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine,
F Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam déique contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu próptus, subinde iactãs, nõ deo, sed
G propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebãt autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno cloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A B C D

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quędam adhuc seruant deriuatam à suis cõditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nõnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iaphero Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μένως ἔτος νομίζων ἀποσήσθ τοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἑαυτῶ θεοῦ, εἰ χερσὶν τῇ αὐτῶ δυνάμει ἀμαλεῖν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπείλει τιὼ γλῶ ὅπλα κλύσασθαι θελήσαντα. πύργον δ' οἰκοδομήσθν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλῶαι δυνησθείη. μεταλλάσσεσθαι δ' ἢ τῆς τῶ προγόνων ἀπωλείας. τὸ δ' πλῆθος ἀρόθυμον ἰὼ τοῖς ναυηγήσθν ἔπεσθαι, χιλίαις ἡμιρύμνοις τὸ εἶκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες αὐτοῖς οὐδὲ ἀρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δ' ἑκάστου ὕψος ἢ ἀφεστάλκησεν αἱ τις ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἰὼ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτῶ μενοῦσθαι τοῖς ὄρεσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂ μὴ ἀφιρρίοι. οὕτως δ' μεμίσυότας ὀρῶν αὐτοὺς ὁ θεός, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἐκείνει. ὅτι μὲ δ' ὑπὸ τῆ ἀφρονεστέρου ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ζάσιν δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῆ ἀσυνέτους εἶ). ὁ δ' τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νυῦ βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τιὼ σύγχησιν τῆ ἀφεῖ τιὼ διάλεκτον ἀφῶτον γενέσθαι. ἑβραῖοι γὰρ τιὼ σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. ἀφεῖ δ' τὲ πύργου τούτε καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῆ ἀνθρώπων, μεμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῆ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅτι τὸν ἀρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτέ. οἱ δ' θεοὶ ἀέμους ὀπτάμψαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τ' τὸ βαβυλῶνα συμβῆναι κληθῆναι τ' πόλιν. ἀφεῖ δ' τ' λεγομένου σεναάρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονδύει ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τῆ δ' ἱερέων τοὶς διασωθέντας, τὰ τ' ἐνυαλίε διὸς ἱερὰ μετὰ λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ νάχου ἔκγονοι πᾶσαν τιὼ οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Κίρναν δ' τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντα χῆ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣ ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἰὼ αὐτοὺς ἤγαγ ὁ θεός. ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῆ ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δ' οἳ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῆ ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῆ κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δ' καὶ μετέβαλεν. ἃ δ' καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶ) δοκοῦ τοῖς παροικοῦσι ῥᾳστιὼ ἔλαβον. ἄλλοι δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τιὼ πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωστὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂ ἀφ' αὐτῆ γηγενόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οπ τῆ ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῆ οἰκισάντων προσηγορεύθη.

ΗΣαν δὲ τῆ νάχου παῖδων υἱοὶ ὧν ὅτι τιμῆ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γλῶ τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν τ' νάχου παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ ταύρου κ' ἐν Asia

ἀμφὶ τὴν θάλασσαν ἀρξάμενοι. Ἐς ὃν ἦλθον ὅλη μὲν Α
ἡ ἀσίη ἄχρι ποταμοῦ Τανάϊδος. ὅλη δὲ ἡ Εὐρώπη,
ἐς Γαδείρα τε γῆν, καὶ ἔτυχον καταλαμβάνοντες,
μηδενὸς πρὸ κατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτοῖσι ἐπάλλοισι ὀνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλεομένους, Γομαρέας ἐπ' ἐκείνου ἐκλήθεον, Γομαρὸς ἔκτισε. Μαγὼγης δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ Μαγώγας ἐνόμασε τοὺς νῦν ὑπ' αὐτοῖσι Σκύθας ἐπονομαζομένους. τοῦ δὲ Ἰάφθου παῖδες, Ἰαυτίου καὶ Μήδου, Β
ἔσχον μὲν Γ' Μασχηνοὶ γὰρ νῦν, ἔθνος ὃ πρὸς Ἑλλήνων μάλιστα κεκλέωνται. ἀπὸ δὲ Ἰαυτίου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ Θοβήλους Θόβηλος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῦ ἤπειρος καλοῦνται. Ἐς μεγίνοι δὲ ὑπὸ μέγεθος κτισθέντες. καππάδοκες μὲν γὰρ ἀρχὴ κέκλέωνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτοῖς προσηγορίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ὄζει παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν Μαζάκα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις οὕτως ποτὲ προσαγορεύθην τὰ ἔθνος. Θῖρας C
δὲ Θίρεας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. Ἕλλήνες δὲ Θρᾷκας κλῆσις μετωνόμασεν. ἡ τυσκοῦσα μὲν ἔθνη ὑπὸ τοῦ Ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομάρεσι δὲ Γιλὼν ἦρξε μόνων, ἀφ' ἁπάντων μὲν ἀρχεπάλας ὠνόμασεν, οἳ νῦν ῥηγίνες ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης δὲ ῥιφαθαίοις τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμμης δὲ θυγραμμαίνους. οἳ δόξαν Ἕλλησι φρύγες ὠνομάσθησαν. Ἰαυτίου δὲ Γ' Ἰάφθου, Γιλὼν αὖτε παίδων μόνων, ἀλισσὰς μὲν, ἀλισσαίοις ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσὶ. Θάρσος δὲ, Θαρσεῖς. οὗτος γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον δὲ, Θαρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τοῦ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὸν κλῆσιν. αὐτὴ δὲ τοῦ θῆτα μεταβαλλόντων. χάθιμος δὲ, χαθιμὰ τὴν νῆσον ἔχει, κύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται. Ἐς ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τε πᾶσαι καὶ τὰ πλεῖστα τοῦ ἐνδὸς θαλάσσης, χαθιμὰ ὑπὸ ἑλλήνων ἐνομάζεται. μύρτος δ' ἐμοῦ Γ' λόγου, μία Ε
τοῦ δὲ κύπρου πόλεων, ἰσότιμα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι. κήπος γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐξελληνισάντων αὐτὴ καλεῖται, μὴ δὲ οὕτω δοκοῦσα Γ' χαθίμου τὸ ὄνομα. ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ἔθνεα, τοσαῦτα ἔχον ἔθνη. ὧν δ' ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, Γ' τὸ προειπὼν ἐξίσωμαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ γὰρ ὀνόματα δοκᾷ τὸ τῶν γραφῆς δύσκριτος ἑλλήνισαι πρὸς ἡδονὴν τοῦ ἐντυγχανόντων. ἡ γὰρ ὀπιχώριος F
ἡμῶν ὁ τοῖς τοῦς αὐτοῦ τύπος. ἀλλ' ἓν τι αὐτοῦ χρῆμα καὶ τελευτὴ μία. νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖ). καὶ Γ' τὸν τὸ τύπον ὅλη πάντες ὑπερεῖ χρήματος. οἱ δὲ χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τοῦ ὄρεσιν γῆν κατέσχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπέβαπτο καταλαβόντες, Ἐς τὰ μέχρι Γ' ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τοῦ μὲν καὶ πανταχοῦ ἐξίτηλοι γεγόνασιν. οἰόν δὲ μεταβάλλουσαι Ἐς μεταρυθμιζόμεναι πρὸς ἑτέρας ἀσυγγνῶσι τυγχάνουσι. πασαρῶν γὰρ χάμου παίδων γῆν μέν οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. ἀϊδίστης G
γὰρ ὢν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτοῦ τὸ καὶ τοῦ ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσᾶν καλοῦνται. ἐπηρθη δὲ καὶ μεσραίοις ἡ κατὰ τὸν προσηγορίαν μνήμη. τὸν γὰρ αἴγυπτον, μέσρεα, καὶ μεσραίους τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃσι οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἐκτισε δὲ καὶ φούτης τὸν λιβύην, φούτους ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ὁπιχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρουσίῃ χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum patentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhipharæi verò Khipharæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariqué modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæteratúmque princeps, prima nominis littera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nũc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tũpleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. atteſtatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ prosequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationẽ variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersũ, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamę liberis Chusonihil detrimẽti tẽpus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab Asianis omnibus Chusęi nominantur. Mesręis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesręos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyę colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mestræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa illi dicta, paulo post docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chulus filios sex, quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mestræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognomine condidit in Phœnice, Sidone à Græcis vocata. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ cladęs causam habuit hanc.

Genes. 9.

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuereriti parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cum cæteri

Genes. 11.

euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerũt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus.

ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐσχηκέναι μνήμας τε ποταμοῦ τῆς Φδακεμένης αὐτῶν χώρας, ῥύτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νυνὶ ὄζη αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ μεσεάμου υἱοῦ νίνυς, λίβυς λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐσῴκησε τὴν αἰτίαν δι' ἣν αὐτὴν καὶ ἄρειαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νυνὶ ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναῖους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες αὐτῷ, χοῦσος μὲν ἐξ ὧν σαβᾶς μὲν σαβαίους, δίλας δὲ δίλαμας ἔκτισεν, οἳ νῦν γαιτοῦλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαβίλους, ὀνομάζεται δέ, ἀσταβάρροι παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβακτᾶς σαβακτηνούς. ῥάμας δέ, ῥωμαίους ὤκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους ἀθιοπικὸν ἔθνος τῆς ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δέ, σαβᾶς. ναβεσθὴς δὲ χούσου υἱὸς ὑποτείνας φῶς βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρόσθεν μοι δεδήλωται. τῆς δὲ μεσράμου παίδων ἑπτὰ ὀνομένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέχουσιν ἣν φυλίσινοι τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἔσχον. παλαιστῖνοι δὲ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῶν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῆς δὲ ἄλλων, λουμαῖοι καὶ ἐναμία καὶ λαβίμη τὸ μόνον καθιδρύσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμυ τε καὶ φαθρεσαίμου καὶ χασλοίμου καὶ χεφθόμου, ὧν τὴν ἀνομάσαν, ἀδὲν ἴσμεν. ὁ δὲ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὃν οἱ ἐπιλοίσαμεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησε. ἑπτὰ δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται. ἀμάθος δὲ ἀμάθη κατῴκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπωνύμων ἐπωνόμασαν. ἀρουσαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δέ, ἀρκὴν τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτά, δυαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, ἀμοραίου, σεναίου, σαμαραίου, πάλιν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι δὲ αὐτῶν αἰέσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶε μὲν τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γῆς καταστησάμενος εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἐπεὶ καρπῶν τελεσφορηθέντων καὶ οἴνου ἐξεύρετο, καὶ παρ' αὐτὸν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν δικαιοσύνῃ ἦν μεθυσθεὶς δέ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γεγυμνωμένος σῶμα κόσμος ἔκειτο. διασάμβας δ' αὐτὸν ὁ νεώτερος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς διήγγελεν. οἱ δὲ σωφρόνως τὸν πατέρα. καὶ νῶε ἀμφότεροι, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, δαιμονίαν ὀργήν. τῷ δὲ χάμ, διὰ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ μὴ κατηρᾶτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων διαφθόγγων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μίσησεν ὁ θεός. καὶ σωθεὶς μετὰ τοῦτον, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν. σῖμα δὲ τῷ ἕξτῳ τῆς νῶε ἡλίᾳ, πάντα γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀ-

σίαν ἀπ' ἀβράτου τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους πρώτους ὄντας ἀρχηγέτας κατέλεπεν. ἀσσούρας δὲ, νίνον οἰκίζει πάλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἷς μάλιστα δεδυνάστευσε. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρξας αὐτῶν.

ἀρα-

ἀραμαίας ᾗ, ἀράμος ἔσχεν, οὓς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οἱ ᾗ λυδοὶ νῦν καλοῦσι, λούδους ᾗ τότε, λούδας ἔκτισε. τοῦ ᾗ ἀράμου παῖδων τέτταρων ὄντων, ὕσης μὲν κτίζει τὴν τραχωνίτιν καὶ δαμασκόν. μέσα δὲ ὅζει τὴν παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀμμυσίαν ᾗ ὄρος. ἡ γένεσις βακτριανούς. μήσας ᾗ, μησαναίους. μησὴς χαφαξὰδ ὃν νῦν καλοῦσι). ἀρφαξάδου δὲ μὴ παῖς, σαλής. τοῦ ᾗ ἕβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἕβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἕβερος ᾗ, ἰσκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη ᾗ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διασμὸν τῆς οἰκήσεως ἔπεσε). φαλὲκ γὰρ τὴν μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰσκτὰν ᾗ τοῦ ἑβέρου παῖδων ἦσαν ἰόβαβος, ἑλμόδαδος, σάλεφος, ἀζερμώθης, ἰεραὴς, ἀδωράμος, ὔζαλος, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλης, σάφας, ὀφίρης, εὐίλης, ἰωβήλος. ἃ τοι ἀπὸ κόφλους πόλεως ἀνατολικῶς καὶ τῆς πρὸς αὐτῇ συρίας ἔνα κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήματος παίδων ἱστορήσθω. ποιήσομαι ᾗ νῦν ἑβραίων τὸν λόγον. φάλεγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γενομένου) πατὴρ ῥαγαῦ. τοῦτο ᾗ, σερούγ, ὃν ναχώρης υἱὸς ἔπεμψε). τοῦτο ᾗ θάρρας πατὴρ δὴ οὗτος ἀβράμου γέγονε. ὃς δικαίως μὲν ὅτι ἀπὸ χώρου, δευτέρῳ δὲ ἔτει καὶ ἑνενηκοστῷ πρὸς ἑξακοσίοις μετὰ τὸν ἐπομβρίαν ἐγένετο. θάρρας μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πεποίηται τὸν ἀβραμον. ναχώρης ᾗ θάρρον, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἔτη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγ ᾗ ναχώρης ἔπεμψε, πρὸς ἔτεσι δευτέρου καὶ τριακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. ῥαγαῦ ᾗ σερούγου ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὃν ᾗ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ὃ ᾗ φάλεγος τετάρτου καὶ τριακοστοῦ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεγονὼς φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ἀπὸ σέλου, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε καὶ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ᾗ υἱὸς ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὴν ἐπομβρίας γεγόμενος. ἀβραμος ᾗ ἔσχεν ἀδελφὰς, ναχὼρ καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλειπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρῃ λεγομένῃ τῆς χαλδαίων. ἐν τάφῳ αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυ). γαμεῖσι ᾗ τὰς ἀδελφιδὰς, μέλχαν μὲν ναχώρης σάρραν ᾗ ἄβραμος. θάρρας δὲ μισήσας τοὺς χαλδαίων ἄγει τὸ ἀράνου πάθος μετοικίζον). πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου ᾗ θάρρας τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμηται γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τοῦ μωσέως ἐξόδου. μεθ' ὃν ὅρος ἐστὶ τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, παῦδ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωσῆν συνέβη βιῶναι. ναχὼρ μὲν οὖν ἐκ τῆς μέλχας, ἔκτισε παῖδας ἐγένοντο, αὖζος, βαοὺζος, μεσούλης, ζάβαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰαδέλφας, βαθουήλης. οὗτοι μὲν, ναχὼρου παῖδες γνήσιοι. ταβαὼς γὰρ καὶ γαδαμος καὶ ταὼς καὶ μάχας, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλου ᾗ τοῦ ναχὼρ γνησίων παίδων, γέγονε ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damascíque conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Ortus tenuit, Getheris Bactrianos: Mesas verò Mesanæos: nunc Pasini castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc
B Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaclus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ra-
C gaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cum esset annorum triginta duorum. totidem
D verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ętatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphazades genuit quinto & tricesimo ętatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc
E vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt cõiuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cùm Tharrus exosam haberet Chaldeam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, vsque ad Moysis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus, quãtum temporis & Moyses ipse vixit. Itaque Nacho-
F res è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sũt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

G Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκησε τὴν νῦν καναναίαν, τοῦ δὲ ἰουδαίου λεγομένην.

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam Gen.12.13.

ἀβραμος δὲ, λώτου τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱόν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ σάρρας ἀδελφὸν εἰσεποιήσατο παῖδος ὄντος ἀγνήσιου. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

terram mutauit. Chananæa quoq; & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cúmque ob virtutem eximiam sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum esse Deum rerũ vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obseruatione colligebat, tum eorum quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere: esse nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter administret, qua cessante nihil nostris vtilitatibus seruiturum, cùm nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius voluntati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Mesopotamitæque cæteri contra se insurgerent, consilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananęam tenuit: vbi sedibus positis Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen cum nominans, his verbis: Post diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iustitiæ cultor, vir magnus, & sideralis scientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto historiarum sic scribit: Abrahamus regnauit apud Damascum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòst hinc quoque migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúsque posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficisci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem si modo melior esset, aut ipse rectiora eis commonstraturus. Cæterùm cùm & Saram secum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, vt ob præsentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Vt autem ventum est in Ægyptum, id quod suspicatus fuerat euenit:

τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ δι' αὐτὴν πάθῃ, τέχνῃ ἐπινόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ φράσαντος αὐτὸ ποιήσατο. καὶ κείνῳ τῷ τρόπῳ σωθῆναι,

Καὶ διάγοντας εἰς τὴν χαναναίαν μετῳκῆσαι. ἐκ μὲν οὖν τῆς ἀρχαίας, καὶ τοῖς ἀπογόνοις παραλιπε, πλοῦτος οὐσιωνικὴ τε καὶ κτηνῶν, καὶ πάντων τοῖς ἀνθρωποις ὠφέλιμα τὰ ὧν εἰκάσειν ἐξαμαρτεῖν. ἐξ δὲ τὸ μὴ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἡγεμόνος, καὶ τὸ θεοῖς τὰ ἴσα δόξαι ἰῶν ἅπασι συμβαίνειν εἰς, καὶ πάσῃ καὶ μεταβαλεῖν ἐγνω. θεσπίτος ἐν Χαλκηδόνι ἀποφώσαντος ἡμιμοιρὸν τῶν ὅλων ἔσα. τῶν δὲ λοιπῶν εἰκάζῃ θεοὺς δαιμονίαν συμπαλεῖ, καὶ θεσπεσίαν τιὼ τούτου παρεχειν ἕκαστον καὶ ὑ κατ' οἰκείαν ἰσχὺν εἰκάζειν ταὐτὰ, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης τε δήμοις, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴ σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυ ἀμέωσ δὲ μὲ τοῖς τοιαῦτα ὑπερεύσης καὶ θεσπόσας τῆς καθ' αὐτὰς ὑποστάσεως ταύτης δι' ὑστερωῖας φανερὸς γένηται μόνῃ ὅτι φορὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συμπροῦσι καὶ τὴ παρ' ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴ τὰ κελεύοντος ἐφ' ὑπαρχειν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴ τιμὴν καὶ τιὼ δοξολογίαν ἀπονέμειν. δι' ὑπερ χαλδαίων τὸ μὴ τὴν πάλαι μῆνιν πόρρωθεν στασιάσαντων φορὸς αὐτὸν μετοικεῖν φόβῳ κιμάσας, καὶ βούλησιν καὶ βοηθειαι τὴ θεῷ, τιμὰ χρὴ ναναίαν ἔχειν ἐλῶ. ἱδρυθεὶς τε αὐτὸ θυμελῶ κόδομησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ μεταπεμψάμενος τὸ παῖδος ἡμῶν ἀβράμου βπρωσὸς, ἐκ ὀνομάζων λέγων οὕτως. μὴ ὑ τὸν καταλυσμοὶ, ἑκκαίτη ἡμέρᾳ, ὧδε χαλδαίοις τὸς ἰῶ δίκαιος ἀνὴρ κάμας καὶ τὸ θεσία ἔμπειρος. ἐκάτερος ὑ, ὃ τὸ μεταθέναι πάλαι τὸ πεποίηκεν. βιβλίον γὸ ὧδε αὐτὸ συμβεβέρμος κατέλειπε. νικόλαος ὑ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγ οὕτως. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπηλυς συὼ στρατῷ ἀφ' ὑμῶν ἐκ τῆς γῆς τὴ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺν ὑ χρόνον μεταναστὰς κ' δεῦρο τούτης τῆς χώρας συὼ τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν ὑ ἰουδαίαν μετώνομασε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὧδε ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τὸ ὑ ἀβράμου ἔτι κ' νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζῃ, καὶ κώμη ἀπ' αὐτὸ δίκην, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διαρρήδην ἐν ὠτῇ τινὰ χεῖρον ὑπέρεψεν ὅπως.

ΛΙμοῦ ὑ ὕστερον τιὼ χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος ὡ αἴγυπτίους δαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρεσ φορὸς αὐτοὺς ἰῶ πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε ὧδε θεῶν. ἦν δὲ κρείσσονσιν ἀνθρώποις καταπολουθήσειν, ἢ μεταπορεύειν αὐτοὺς ὅθι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τιὼ σάρραν, καὶ φοβούμενος τιὼ δυμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀ-

τὸ πρῶτον κάλλος ἐξεπλάγη τῆς γυναικὸς, αὐτὸς δὲ τὸ
φαραὼθ ὁ βασιλεὺς τῆς αἰγυπτίων, ὡς τοῖς ἀφ' αὐ-
τῆς λεγομένοις ἀρκεσθεὶς, ἀλλὰ καὶ ὄψεσθαι αὐτὴν
ἐπεθύμησε, διὸ τε δι' ἀσθένειαν τῆς σατράπου, ἐμπεσὸν εἰς
ὀδύνας αὐτὴ τοῦ ἀδοκήτου δηλουμένου, πάσῃ τε τῇ
χώρᾳ τῆς ἀσεβουμένου καὶ πυθομένῳ ἀφ' ἑαυτοῦ
λοιμῶν καὶ μιῶν θεοῦ τὸ δεινὸν εἰσῆλ παρεῖναι σκη-
πτόμενον ἀπαρεῖς, ἐφ' οἷς ἐβούλησεν ἐνεβείσας τῇ ξέ-
νῃ τοῦ γονατικοῦ. ὁ δὲ φοβηθεὶς, ἀφῆκε τοῦ σατράπου
τὴν αὐτὴν ἢ τινα τῶν ἑταίρων ἐρωτᾷ. πυθόμενος
δὲ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, ἀδελφὸν παρῃτεῖτο. νομίζων γὰρ
ἀδελφὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτὸν ἀσεβῆσαι, ἀφῆκε πάν-
τοῦ συγγνώμην ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι κατ' ὀλιγωρίαν ὀρμηθέντα. δωρεῖται τε αὐ-
τὸν πολλαῖς χρήμασι, καὶ σωφρονεῖν αἰγυπτίων τοῖς λο-
γιωτάτοις, τοῦ τε ἀρίστου καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῇ δόξαν
ἐνεγκεῖν δύνασθαι τέχναν σοφίαν θηράσαι. τῇ γὰρ αἰ-
γυπτίων ἀκριβέσεις ἀρίσκομένων ἔθνεσι, καὶ τὰ παρ'
ἑλλήνων ἐκπαιδευόντων νόμιμα, καὶ δι' ἐκεῖθεν δυτ-
μῶσθαι ἐσχάτων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῇ
ἑκάστοις καὶ αἰγυπτίων τοῖς λόγοις, ὃς ἐποιοῦντο περὶ
τῶν ἰδίων κόσμου καὶ μυθῶν ἔχοντας ἀληθῆ ἀπόφασιν.
θαυμασθεὶς οὐ ὑπ' αὐτῆς ἐν ταῖς σωφρονίσαις ὡς
σωφρονέστατος καὶ δεινὸς ἀνὴρ, ἃ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ
πρᾶξαι λέγων περὶ ὧν αὐ διδάσκειν διδάσκειν, τήν
τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρο-
νομίαν ἐξηυρέθησαν. πρὸ γὰρ τῆ ἀβρώμου παρουσίας
τοῖς αἰγυπτίοις οἱ αἰγύπτιοι τέτταρα εἶχον ἀμαθῆς. ἐν
χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπεφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀ-
πῆλθεν καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν γαναναίαν ἀ-
φίκετο, μερίζεται πρὸς λώτον τοῦ γλυκέος. τῇ δὲ ποι-
μένων κυκῶσι τὰς ἀπαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ἡ νέ-
μονται, τοῦ ἐπιλογικοῦ μὲν τοιαῦτα τοῦ αἰρεσιν ὑπὲρ ἑ-
αυτῶν πρὸ λώτου. λαβὼν δ' αὐτὸς τοῦ ὑπ' ἐκείνου κα-
ταλελειμμένου ὑπόπεδον ὤκησεν ἐν τῇ νεβρῷ πό-
λει, παλαιοτέρᾳ τε ἐσῆν ἔτεσιν ἑπτὰ, πρὸ τανίδος τῆς
αἰγύπτου. λάδος δὲ πρὸς τὸ πεδίον καιμένου, καὶ πα-
ταμὸν ἰορδάνου ἔχει, ἀπ' ἄνθρωπος τῆς σοδομιτῶν πό-
λεως. ἦ τό τε μὴ ἰὼ ἀγαθὴ, νυῦ δὲ ἠφάνισεν
καὶ βύλησιν καὶ μιῶν θεῶν. ἢ δὲ αἰτίαν, καὶ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Ἡ τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσυρίων αὐτοῖς ὑπισρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούν-
των τῆς ἀσίας σοδομίταις ἐδόθη τὰ φερόμενα, οἷς τε πλοῦτον ὑπερδεδοκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διῆπτον πέντε τὴν χώραν, βαλλὰς, βαρεὰς, σενάβαρος, καὶ συμόβορος, ὅτι βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ὑπὸ τούτοις στρατεύσαντες ἀσύριοι. καὶ μέρη τάσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἐκείνης ἐδ' ἐς ὑπετεταγμένος. ἡμέρης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσύριοι φόρον ὑπέταττον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν ἔτη ἐδούλευον καὶ τοῖς ὑπεταχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δὲ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ ἐξεβάλοντες στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐτοὺς στρατηγοῦντων βαρφάδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τήν τε συρίαν ἅπασαν ἐληπάσαντο, καὶ τοὺς τῶν γειτόνων δασυόντας κατεστρέψαντο. ἡμῶν δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat, quamobrem Pharaonis gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóue modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quúeve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se potasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis ageret, colliso inter se eorum de religione sermones & à scipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit: ob has dissertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendíque facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarũ: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerũt. Reuersus inde in Chananæam, agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserũt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt nè vestigium quidem supersit, est deleta: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq. regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisíque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandé prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factum est vt noua in eos Assyriorũ expeditio fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriã vniuersã rapinis vastauerũt & gigãtũ posteros perdomuerunt. cúmq. in agrũ Sodomorũ esset vẽtum,

Genes. 14.

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. nam enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à locatis bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post diocmus. cæterum Sodomitæ cũ Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

Genes. 14. HIs auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilib. inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce pernrgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto neminí dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptꝰ. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitalitet habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mense meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot reb. egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quâ voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ.n. pater factus erat) tum Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cæli posset æquare

A σραπευσάμενος κ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. ἦσαν γ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φρέατα ἐν τῷ τόπῳ, καὶ μὴν τοῦ τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἣ λεγομένη ἀσφαλτίτης. φθὰς μὲν οὖν ἡ λίμνης ταύτης, μετ' ὀλίγον ἐπιδιώσομεν. τῶν γ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κ ἡττηθέντες ὑπ' μάχης ἠφανίσθησαν, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ γ ἡχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς κ λὼτος ἤχθη, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος γενόμενος.

B

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς ἄβραμος δίωξε τοὺς ἀσυρίους δηϊσάμενος ἐκείνους, κ τοὺς αἰχμαλώτους ἅπ σοδομιτῶν ἔσωσεν, κ τὴν λείαν τὴν πᾶσαν ἀφείλετο.

ΑΒράμου γ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τὸ ἄλογον ἔβαλε λῶβον συγγνώμης ὄντες ἐπῆλθε, καὶ οἰκεῖος ἔβαλε τῶν σοδομιτῶν φίλιον ὄντων κ γλυκέων τῶν, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἀναγκαίους, ἐκ αὐτὸ

C μένειν. ἀλλ' ἐπιχθεὶς καὶ κ πέμπτῃ δὴ νυκτὶ τοῖς ἀσυρίοις ἔβαλε. καὶ αὐτοὺς γὸ ἡ ἑτέρα ἐφ' ἰορδάνου ἐφέσαι ῥοῦς ἐπιγνοὺς κ φθάσας φθὰν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, ὡς μὲν τὰς κούτας ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὁπόσοι τῆς συμφορᾶς ἔχοντες, οἱ γ μὴ πω ἐφ' ὑπνῳ τῷ ἀμεθύοι μάχεσθαι δ' ὑπὸ μέθης ἀδύνατοι ἔφυγον. ἄβραμος γ διώκων ὕπνῳ, μέχρι καὶ δευτεραίους σωμήλασεν αὐτοὺς εἰς σοβᾶ τῆς δαμασκηνῶν γῆς. δηλοῖ δὲ, ὅτι τὰ κατ' οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν,

D ἀλλὰ προθυμίᾳ τῇ μαχομένων, καὶ τὸ γυμνὸν κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, ἑξακοσίοις καὶ δέκα καὶ ἑκτὸν οἰκέτας αὐτὸ καὶ ἕξι φίλοις, τοσούτου στρατεύσαντος ἡλικιώμενος. ὁπόσοι γ αὐτῷ καὶ διέφυγον, ἀδίξως αἰτήσαντο. ἄβραμος γ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγνῶ λὼτον, αἰτήσαντος μ' εἰρήνης. ἀπολύτη-

E σε γ αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει γ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. κ δὴ γ τοιοῦτος ὁμολογεῖται ὡς ταύτην αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, κ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐφοδίασε γ οὖν ὁ μελχισεδέκης τὸν ἄβραμα στρατὸν ξένια, κ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπαρχόντων παρέχει. καὶ δὴ τὴν διωλίαν αὐτὸν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κ τὸν θεὸν ὑμνολογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθροὺς. ἄβραμος γ δίδοντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ γ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς γ αἰχμαλώτους δὲ ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὧς ἅπαν τὴν ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος γ, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδὲ αὐ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα ἔδοξε τοῖς οἰκέταις αὐτῷ ἡρίστῳ. μοῖραν

μόνον τὰ τοῖς φίλοις αὐτῷ συμμάχοις τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλα δ' ὁ μέσητος ἐκαλεῖτο, καὶ ἔνηρος, καὶ μαβρῆς. ἐπαινέσας γ αὐτῷ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιον ὄζει τοιαύτας διαφαλίας νομίζεσθαι. τῷ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν χάρις τούτων τῷ μισθῷ, οὐκ ὄντων οἱ ἀγαθύνεται μετ' αὐτὸν, ἐπ γὸ ἰδίᾳ ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ χρήσεσθαι κατεγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου ὁρμὴν ἐς εὐδαιμονίαν αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἴσους τ ἀριθμὸν.

καὶ

ἡ δὲ μὴ ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ A
κελεύσθεις ὑπ' αὐτοῦ. λέβης δ' ὁ τόπος τῆς θυσίας τοι-
οῦτος. δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ
κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν, κελεύ-
σαντος θεοῦ τὰ ὄρνια οὐδὲν διελών. εἶτα πρὶν σῆ-
ραι τὴν βωμὸν, ἰωὴν ἐφθέγξατο μιμουμένη, ὅτι θυμῷ τῷ ἐμ-
μένει τοῦ θεοῦ, φωνὴ θεία παρ' αὐτῆς, ὑποσημαίνουσα πεπρω-
μένα τοῖς ἐκγόνοις τριάκοντα ὅτι ἔτη τριακόσια θλιβ-
σονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀγνῶτων, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας B
περιόψεσθαι τὸν ἐλθόντα, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ
χαναναίων, ἕξειν αὐτοὺς τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἀ-
βραμος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὠγύτου καλουμένην
δρῦν. ἔστι δὲ ἡ χαναναίας τὸ χωρίον, ὀλίγον τῆς Ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παῖδος ἄῤῥενος χαρί-
σασθαι τὸν θεόν· δὲ θαρσεῖν αὐτὸν παρακελευομένου,
τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ὑπὸ τῆς
μέσον πταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων, σάῤῥα C
τῷ θεῷ κελεύσαντος ὅπλα λίνεα μίαν τῶν θεραπαινί-
δων ἀγάρλιν ὄνομα, γένους οὖσαν αἰγυπτίας, ὡς ἐξ
αὐτῆς παῖδα ποιησομένῳ τὴν γενομένην ἐγκύμονα ἡ θε-
ραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βα-
ρυλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περιεσομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δὲ αὐτὴν παρὰ
αἰτίαν παροξύνοντος τῇ σάῤῥᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
ἐκ ὑπομένουσα τὰς παλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέ-
τευεν οἰκτῖραι αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῇ τῆς D
ἐρήμου περιοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος, κελεύων πρὸς
τὰς δεσπότιδας ἐπανιέναι. βίου δὲ μείζονος τεύξεσθαι
συμφερνοῦσαν. καὶ δὲ υἱὸν εἰς τὴν δίασσοιναν ἀγκώ-
μονα καὶ αὐθάδη γενόμενον, ὃν τούτοις εἶναι τοῖς κα-
κοῖς. παρακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ περσωτέ-
ρω χωρήσαν, ἕλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν
ὀπίσω, γνῶσεσθαι μητέρα παῖδος τῆς γῆς ἐκείνης
βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα E
πρὸς τὰς δεσπότιδας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ'
οὐ πολὺ ἰσμάηλον, θαυμαστὸν ἀπ' αὐτοῦ εἰπόν, ἐξ ὃ τὸ εἰ-
σακούσαν τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔ-
κτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημέ-
νος ἐγγυήσατο. εἰς ἔνατον δὲ αὐτῷ, καὶ ἑνενηκοστὸν πα-
ρελθόντι ὀφθεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ
ἐκ σάῤῥας ἔσοιτο. καλέσαι δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἴσακον,
δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι- F
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν
ἅπασαν ὑπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δ'
τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, ἀφιστάμενα τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποι-
εῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μεθ' ἣν ἐγνώσθη. τὴν αἰτίαν δ' τῆς
ἀφιστομῆς ἡμῖν ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. πυθομένῳ δ' ἀ-
βράμῳ καὶ περὶ τοῦ ἰσμάηλου εἰ ζήσοι, πολυχρόνιον
τε ἀπεφήνατο ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ
ἄβραμος μὲν δὴ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, πε- G
ριετεμνε· πάντας χρήμασι, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτῷ καὶ ὁ
παῖς ἰσμάηλος, ἐκ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἑξηκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑκατὸν
ἐτῶν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠὸ δὴ τῶν χρόνων οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τὰ ἀ-
θεώτατα ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ χρη-

numero. His auditis lætus sacrificiū Deo iussu ipsi⁹ obtulit. Porrò sacrificij rit⁹ erat hic: mactata iuuẽca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculū reddidit, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananęis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petit vt prolem sibi masculam largiretur. Tũ Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiâ genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirãs, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnã dedidisset, decreuit fugere nõ ferens afflictionem: Deúmq. rogabat vt sui misereretur. Itaq. per desertũ abeũti occurrit angelus iubẽs vt ad dominos reuerteretur, fore. n. cã meliore cõditione, modo se modestè gerat, nũc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam mancre aiebat. sin retro rediret, matrẽ futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: easque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, eucstigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gene. 16.

Gene. 17.

Cap. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

quebenefactorum gitus memineram, & hospites ea
uerebantur: denique maiuis etiam libidinibus ser
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorū
adeo vastam reddere, vt posthac nec plantis nec
fructum vllum produceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro fotibus domi-
cilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara, quo
referente, intus eam esse; aiunt se aliquanto post re-
uersuros, eámque inuenturos iam matrem, muliere
autem arridente, & negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simulare;
sed fassi sunt se Dei esse angelos: & quòd missi es-
sent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deum ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remis
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, néve in
probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo non-
nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non
quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu-
ptis. sponsi enim earum monentem de exeundo cō-
tempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipsis in-
colis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit,
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significāte. In hac solicitudine vi-
tam inopē aliquanti sper tolerauit. puellæ verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ, astu cir-
cumuento parente, cum inscio sunt congressæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sūt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre ius-

A μέμνηντο ὡς ἀλλήλων εἶεν πεπροξενοι, καὶ τὰς θεὰς ἀλ-
λήλαις ὁμιλίας ἐπῄεσαν. χαλεπίωσας οὖν ὁ θεὸς
τοὺς τρόπους, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ἀσεβείας
αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατασκάψαι, καὶ τὴν
χώραν ἅπασαν ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἐπὶ μήτε καρ-
πὸν ἐκφέρειν ἐξ αὐτῆς αἰσθάνεσθαι. ζῶντι τῷ θεῷ πε-
πεισμένος ὁ τῶν Σοδομιτῶν ἀβραμος ξενίζει τρεῖς ἀγ-
γέλους, καθήμενος ὑπὸ τῇ δρυῒ τῇ μεγίστῃ τῶν
B τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠ-
ξίωσε προσελθεῖν τε αὐτοὺς καὶ παρ' αὐτῷ καθεζομένους με-
ταλαβεῖν ξενίων. ὑπονοσούντων δ' ἐκείνων τὰ ἀφροδίσια
τὰ ἀφροδίσια ἐν Σοδόμοις ἀνδράσι γίνεσθαι, καὶ μόνον
θύσας καὶ ὀπτήσας, σκόμισεν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν δρυν
κατακειμένοις. οἱ δ' ὡς αὐτῷ παρέσχον ἐσθίοντες,
ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' ἂν
C τυγχάνοι ἡ Σάρρα, τὸ μὲν αὐτοὺς ἐνδον εἶναι, φῆσαι
ἔφασαν εἰς τὰ μάλλον, καὶ ἀφικνεῖσθαι πάντως μετὰ
χρόνον. ἐνδιδόντος δ' ἐκείνου, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν γυναῖκα
τεκνοποιεῖσθαι αὐτῷ μόνον συγγενομένην ἔτη ἑκατὸν γε-
γονότι καὶ ἐτῶν ἐνενήκοντα τὴν δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν ἐνιαυ-
τῶν ἐλαττοῦσθαι· ἀλλ' ὑπύνουν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖεν μηνύσοντες
αὐτῇ τὸν παῖδα, δύο δ' ἐκείνους καταστρεψομένους
ταῦτα ἀκούσας ἀβραμος, ἤλγησεν ὅτι τοὺς σοδομίτας
D ἀγαθοὺς, καὶ τὸν θεὸν αἰτίας ἐκέκτητο τοῦ ἀπολλύειν τοὺς πονη-
ροὺς. ὁ δὲ θεὸς ἔφασκεν, μηδὲν εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ γὰρ καὶ οὐχὶ πάντες ἦσαν συγχρῶνται ἅπασι τοῖς
ἀμαρτήμασι πονηροί, ὁ μὲν ἀβραμος ἐκάλαζεν· οἱ δ' ἄγγελοι παρῆλθόν τε εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λώτος αὐτοὺς ὅτι ξενίων παρεκάλει, δίκαι-
ον γὰρ ἦν καὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθὼν τῆς
τοῦ ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ δὲ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφερόντως τῆς ἄλλης ἡλικίας ἐχοντας, καὶ
E ἐλθόντα λώτῳ κατεῖδόν τε, ὅτι βίαν ἐθέλειν αὐτοῖς
ἐπιφέρειν ἔσπευσαν. τὸν δὲ λώτου παρανομώτερα ποιεῖν
φέρειν, καὶ μὴ χρεὼν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐ-
πὶ σφῶν αὐτῶν τὸν παρ' αὐτοῦ κατεπαγγέλλεσθαι, εἰ δ' ἔχοιεν αἰκεσα-
σθαι τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐπὶ σκέπῃ τῶν ὑπ' ἐκείνου
ξενίων αὐτῷ λέγοντος παρέξειν, οὐδ' οὕτως ἐπείθοντο.
ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῷ ὅτι τοῖς τοιούτοις
τοὺς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴσοδον
τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομίτῃ δὲ κατέκλυσε πάντων
F μὲν ἄληθες. λώτος δὲ τῷ θεοῦ τὸ μέλλοντι τῇ σο-
δομίτῃ ἀπώλειαν αὐτοῦ φράσαντος, ἀπηλλάττετο
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν αὐτῷ
θεοὶ αἰκελαβών. οἱ δὲ μνησθέντες ἐπαφρίσαντες τὸ ἐξ-
ὸν, δυσθυμίαν ὑπολαλοῦντες πρὸς τὸν λώτου λεγ-
μένους. καὶ ὁ θεὸς ἐσκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συν-
τρίς οἰκήτορσι κατεπέμπετο καὶ τὴν χώραν ὁμοίαπυρώσας
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῖς ἰουδαίοις περὶ
τοῦ ἐμπρήσαντος πόλεμον. ἡ δὲ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀπο-

χώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηνορύκτου τοῦ θεοῦ τοῦτο
ποιῆν, εἰς στήλην ἁλὸς μεταβαλὸν ἱστόρηκε δ' αὐτὴν, ἔτι καὶ νῦν δεμένην. δεδοῦσθαι δ' αὐτὸς μὴ τῇ θυγατέ-
ρων εἰς βραχὺ χωρίον καταίσχυνον, ἀφειμένῳ τὸν τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται. καλοῦσι γὰρ ἕτερα ἑβραῖοι
τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα τὸν τε ἀνθρώπινον ἐρημίας, καὶ ἕωθεν ὑπορίας ἁλὸς πύρωσιν ἀϊδῆ αἱ θυγατέρες πᾶν ἠ-
φανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τοῦ παρ' ἐλπίδα ζῶντος ὑπηρετήσασαι λαθεῖν. ἐπόησαν δὲ τοῦ-
το ὑπὸ τοῦ μὴ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, Μώαβος, ὅπερ ἐστὶ δὲ ἀπὸ

ὑπὸ

nori Ammanitus, quod nomen significat filium generis. Horum ille Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate, alter verò Ammonitarũ. vtrique Syriam Cœlen incoluit. Et in hunc modum Loonis peliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci togen: qui & ipse amore Sarae captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria caueris. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne experiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Genes. 20.

Genes. 21.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

Genes. 21.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur

enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuiſſet. Statuit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptũ: & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphteſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

A B C D

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quẽ in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratíſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntari diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

E F

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον δύναμις. ἐξέπεσε γὰρ ὅτι τὰ τῆς πρεσβυγενίας ἀγαθὰ μηκέτι τὸν Ἰσαακον, οὐκ ἠξίου ταῦτα ἐφεδρεύειν τούτῳ τὸν Ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τῷ παῖδι αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἐπιστῶν οὖν τὸν Ἀβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρὸς. ὁ δὲ κατὰ μηδὲν ἀρχὰς προσεπίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ σάρρα ἐπαιδεύκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος ἐπὶ παιδὶ νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τὴν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς πρόσκειτο τοῖς τοῦ τῆς σάρρας πρεσβατερομένοις, πειθεὶς παρεδίδου τὸν ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δὲ αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐπέλυσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀναγκῃ χρωμένῳ. ὡς δὲ ἀπέλιπεν τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν ὕδατος ἀπαναίζοντος, ὑπὸ ἐλάτῃ τινὶ θεὶς τὸ παιδίον ἀπορρᾳγνυμένῳ, ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, πρόρρωτέρω. σωτυχὼν δὲ αὐτῇ θεὸς ἄγγελος, πηγήν τε φράζει παρακειμένην καὶ καλοῦσι τοὺς ἐγχωρίους τῆς αἰσθήσεως τὸ παιδὸς μεγάλα γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ σῴζειν ἐκ τῆς ἰσμαήλου σωτηρίας ἢ δὲ θάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα πιμέσι, δηλῶ τὸν ἐξ αὐτῆς ὀπιμέλειαν, δηλοῦντα τὰς παλαιπωρίας. ἀφικόμενοι δὲ τοῦ πεδίου γυναῖον ἄγεται, τὸ ἔθνος ἰωγυπίων, ἔνθεν δὲ καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον ἐξ οὗ παῖδες ἰσμαήλου γίνονται, δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδέηλος, μάσσαμος, μαῖμαασος, μάσμησος, χοδαμᾶς, θεμανὸς, ἰέτουρος, νάφαισος, κάλμασος. οὗτοι πάσων τῶν ἀπ' ὑφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίαν τὴν χώραν ἀνομάσαντες. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ τὴν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβραάμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσαάκου ὃς γνήσιος ἀβραάμου παῖς.

ΙΣαακον ὁ πατὴρ ἀβρααμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως κατ' ἐλπίδα αὐτῷ τοῦ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὐνοίαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ γονέως, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερηνθῶν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τοῦ πατέρος θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὸν θεὸν θρησκείαν ἐπασκῶν ἀβραάμου τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τῷ ὑφ' ἁπάντων ἐγκαλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτύθη. οὕτω μὲν τοῖς κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς δὲ πρόθυμον αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς παρασκευὴν ὁδοῦ καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσῃ, καὶ τὴν παρῶσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπωθῆς ἔχῃ τὸν υἱὸν ἰσαακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον σφάξειν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μέσιον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσθη τὸν πρόθυμον ἐκεῖνον θεὸν καὶ χαρισμένον. ἀβραμος δὲ, ζώντων, ὑπερφιλοῦντος πρὸς τὸν γυναῖκα, τόν τε τοῦ θεοῦ περίρρησιν, καὶ ὃν ἔχων αὐτὸς γνώμην ὠφελῆς τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκετῷ τινὶ δηλώσας, σιωπῶντος δὲ αὐτοῦ ὑπηρετήσας τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἰσαακον

πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας πρόνοιαν ἐποιεῖτο, ὅτι μηδὲν πρότερον ἐβούλευσε τῷ θεῷ δίκαιον, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐπὶ τῆς ἐκείνου προνοίας ἀπάντων ζώντων, ὑπερφιλοῦντος πρὸς τὴν γυναῖκα, τόν τε τοῦ θεοῦ περίρρησιν, καὶ ὃν ἔχων αὐτὸς γνώμην ὠφελῆς τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκετῷ τινὶ δηλώσας, σιωπῶντος δὲ αὐτοῦ ὑπηρετήσας τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν ἰσαακον

μὴ δύο οἰκέτῃ, καὶ τὸ θεὸς ἱερουργίαν βαστάζας A
ὄνῳ, ἀπίει θεὸς τὸ ὄρος. ἐ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συμπέμψαι οἱ οἰκέται. τῇ δ' ἐπὶ τῇ, ὡς καθόπον ἦν
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ ἅπαντας
τοὺς, αὐτὸς μόνος τῷ παιδὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ
τὸ ἱερὸν ἀνέβη Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἐκεῖνος). ἔφερον
δ' σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ θεὸς τῷ θυσίαν ἐκέλευ, πλὴν
ἱερείου. τὸ δ' ἱσαάκιος πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄρχοντος,
τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί καὶ
μέλλοι θύειν, ἱερεῖα μὴ παρόντος. ὁ δ', ὃν θεὸν αὐτοῖς B
παρέξειν ἔλεγεν, ὅτα ἱκανὸν καὶ δῶν ἐκ ὧν ἔπαιρεν εἰς δύ-
ναμιν ἀνθρώπους ἀναβαίνειν, καὶ τὰ ὄντα δῶν ἐπ'
αὐτοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι. διὸ δὴ οὖν καὶ νῦν
ἱερεῖον, εἴπερ δύναμις μέλλει τῇ θυσίᾳ ἀναπνεύ-
σειν αὐτὸ, ὡς ἂ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ἀρ-
χὰς ἐπιλαμβάνῃ, καὶ ἦν εὑρεθῇ, λέγει θεὸς τὸν υἱόν,
ὦ παῖ μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γλυκέα μοι
ἀνέβη σὺ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ὄξιν ὅπ C
μὴ σοὶ τὴν σὴν καταφρονῶν ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλ'
ἵν' ὡς μᾶλλον εὐδαιμονήσῃς ὑμᾶς, ὡς εἰ σὲ ἐδόμη
ἀνδρωμένον, καὶ τελευτῆσαι δέξασθαι τῆς ἀρχῆς τ' ἐ-
μαυτῷ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βεβουλή-
νεσος παντὸς ἐγχρώμειν, ἔ πάλιν τούτῳ δοκοῦν δοτο-
πθεμιαί σε, φέρε γυναῖος τ' καθιέρωσιν. τοῦ θεοῦ δὲ
ἀξιώσαντα παρ' ἡμῶν τῆς τι-
μῆς, αὐτ' ὢν εὐμῆνις γένοι μοι ἀδιαστάτης καὶ D
σύμαχος νεῦ ὁπτυχεῖν. ἐπειδὴ γλυκὺς, ὅπου δι-
νοῖη, ἐ τ' κοινὸν ἐκ τῆς ζωῆς ἔρπειν, ἀλλ' ὑπὸ παῖδος ἐ-
δῆς θεοῦ τοῦ πάντων παῖδ νόμῳ θυσίας ἀφεσιμπό-
μενος, ἄξιον οἶμαι σε κρίναντος αὐτῆς, μήτε νόσῳ, μή-
τε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παίδων ἃ συμπί-
πτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ'
ἐμοῦ δ' ἐκ ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν τ' σὴν ἀφεσδε-
ξομένης, ἔ παρ' αὐτῷ κατοικοῦντος. ἔσῃ τέ μοι εἰς κη-
δεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀναζεφό- E
μιλον, τ' θεὸν αὖτι σωτῆς παρεσκευάσθαι. ἴσαακος δ', πα-
τὴρ δ' ἦν οὐ τετυχηκότα γλυκέος ἔδει τὸ φέρτημα
εἶ), λέγει) ἀφεὶς ἡδονὴν τοῖς λόγοις. καὶ φήσας ὡς
ἐδὲ γενέσθαι τ' ἀρχὴν ἐκ δικαίου εἰ θεῦ καὶ πατρὸς
μέλλει κρίσιν ἀποθεῖσθαι καὶ μὴ παρέχῃ αὐτ' τοῖς
ἀμφοτέροις βελήμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνῳ τῷ πα-
τρὸς ταῦτα φρονεῖν συμβῆναι μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν,
ὥρμησεν ὅλῃ τ' βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐφεῖχθη
τὸ ἔργον μὴ σαίνοντος ἐμποδὼν τῷ θεῷ. βοᾷ μὲν ὀνο-
μαστ' ἀβραάμου, εἴργων τ' τῷ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ὅλῃ θυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τ' σφαγὴν αὐτῷ
φρόναξιν τῷ παιδὸς ἐλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτ' ἀφελέσθαι τούτῳ βελόμενος μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτῶ τ' δικαιοσύνην,
εἰ καὶ τοιοῦτα φρονεσασόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ φρόθυμον καὶ τὴν εὐβολὴν τ' θρησκείας, ἔ-
δωκεν μὲν οἷς αὐτῷ παρέχειν, οὐκ ὑστερήσειν ἂ αὐτ' G
ἀεὶ πάσης ὅλημελείας καὶ γλυκὺς ἀξιοῦντα, ἐσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα εὐδαιμόνως, παυσὶν ἀγαθοῖς καὶ γησίοις εὐδαιδώσειν
μᾶλλον ἢ γαμησίοις. φρονεδήλωτε τὸ γλυκὺς τὸ αὐτῷ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον ὅλῃδώσειν καὶ μνήμην ἀφάνισ
αὐτῷ ἐσεσθαι τοῖς γλυαρχαις τὴν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένοις, ζηλωτοὺς ἐσεσθαι πᾶσιν εὐθεφόπους.
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κελεύει ἐξ ἄφανους παρήκουν αὐτοῖς εἰς τ' ἱερουργίαν. οἱ δ' παρ' ἐλπίδας μὲν τοῦ παρεσκευασμένοι,

cum duobus seruis, impositisque in asinum rebus ad sacrificium necessariis, proficiscebatur ad mõtem ac biduum quidem comitati sunt cum serui. tertia verò die cum iam in prospectu esset mons, relictis aliis in campo cum solo puero ascendit in montem, in quo pòst Dauid templum constituit: ferebántque secum quicquid ad sacrificium pertinet, absque victima. Isaco verò qui tum vigesimũ quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus esset nullam habẽs hostiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens esset hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, si in illis fiduciam collocent. daturum ergo sibi quoque victimam, si quidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnib. apparatis sic infit, Fili, mille votis te expetitum, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitudine educaui, nihil beatius existimans quàm si te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est vt te susciperem, ac nunc rursum vt te amittam, fer generosè hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore est prosecutus. Nunc lege naturæ natus cum sis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, sed à proprio patre patri vniuersorum Deo sacrificio ritu oblatus, ipso vt credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiã humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacta animam tuam exceptam apud se collocabit: vbi memor cur te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per teipsum, sed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Isacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans se dignum qui vnquam natus esset, si tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter se præberet vtriusque placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iámq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cædem imperasse, neque vt quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbaret, sed vt probaret eius animum, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius prõptitudine ac præcellenti pietate, ratum se habere quicquid illi se hactenus concesserat, non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quàm eius generi. hunc quoque filiũ longissimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatũ relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorũ in multas gentes crescerent, nec minus opibus quàm numero augerentur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternã. regione quoque Chananæa bello quæsita, vsque ad inuidiam omnium exterarum gẽtium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimã ex improuiso præsto esse voluit. At illi ex insperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Sarã se receperunt: vixerúntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SArа autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25 POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam cõtexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricã nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptẽ, mittit maximum natu famulorũ ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deũ ita testẽ inuocabant eorum quę destinauerant. Misit etiã dona ad illos, vel rara illic vel nunquã antè visa. Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbiũ, incidit in cõplures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo grataforent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandã Abrahamus

Κεφάλαιον ιε'.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θαπτῆναι δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων ἐν δημοσίᾳ αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβράμιος δ' ὠνήσατο τὸ χωρίον, σίκλων τετρακοσίων, παρ' ἐφρίμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἄβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χατούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἀβράμου ἔθνος ἐγνωρίσθη.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, ζαμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσοβάκος, σοῦος. φύονται δ' καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοὺς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτων δ', λατούσιμος, ἄσουρος, λουείμης. μαδάνου δ', ἦφας, ὤφρης, ἀνὼχος, ἐβίδας, ἔλδας. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἄβραμος ἀποικίαν ἔστελλεν, καὶ πάντα ζωγλοδύτην κατελαμβάνουσι, καὶ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὤφρης, στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, ἀφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τοῦ λόγου καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημος φησὶν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχᾶς, ὁ ἰουδαίων τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χατούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἑπτανοί. λέγει δ' αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων φησὶν, ἄφερα, σουρείμ, ἰάφερα. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δύο ἀφερᾶ τε καὶ ἰαφέρα, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ ἡρακλεῖ στρατεῦσαι ὅπη λιβύῃ καὶ ἀντίῳ. γήμαντά τε τὴν ἄφραν θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ὃς αὐτοῦ δίδωρον. τούτου δ' γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆμαι ἐκέλευσε παῖδος θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πάντων τῆς οἰκείας ὅπη τὴν μνηστείαν ἐγκυσάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὗται τὸν τρόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνὺναι λοιπὸν τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅπερ τὸ παράπαν ἢ μικρόλως ὑπῆρχε λιάζειν οὗτος ἀπηρχόμενος χρόνῳ δ' ἀπὸ τε ἐξ) χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ ληστρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν οὐκ ἐπῆν μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται κάρραν. καὶ γυμνάσιον ἐν τοῖς προαστείοις, περιθέοντος ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἣν τῷ παιδὶ ἀβράμος μνηστευ-

μητρυιᾶς ἐξαπατῆσαι, εἰ μὴ νοεῖν τὸν αὐτῆς A eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι, ἐν ᾧ σκέψεως δέεσθη- cæteris negantibus ipsa potum roganti præ-
ναι, γνωσθῆναί τε αὐτὴν, τῷ μὲν ἄλλων αὐτῶν πόσιν beret. hæc secum volutans accidit ad puteum,
αἰτοῦντι σκαιότης ἦν αὐτῷ προσφέρεσθαι. καὶ ὁ μὲν ὅτι poscens ab eis potum. illis verò causantibus a-
ταῦτης ἀπ' ὀλιγωρίας, ὅτι τὸ φρέαρ προσῆνεται, καὶ παρ- quam se non sine labore acquirere, quam do-
εκαλεῖ τὰς παῖδας ποτὸν αὐτῷ προσαχεῖν. τῷ δ' mum deferant, non aliis præbeant: vna omniũ
ἀπὸ τοιούτων καὶ χρηστῶν οἴκων ἥκειν κομίζειν, ἀλλ' obiurgatis reliquis, negando eas vnquam in-
οὐκ ἂν ἐᾶν προσάχειν. καὶ γὰρ οὐ μόνον ἐθέλειν τὸ ὕ- ter homines vertatas, quæ ne aquam quidem
δωρ μετ' ὀλιγωρίας τὴν ἀπάντων σκαιότητα τῆς πρὸς τὸν ξένον impartirent, benignè hospiti potum offert. at
ἐπιδεικνύειν δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν ille certa iam spe de euentu concepta, volens
προσηνοῦς τε καὶ χρηστοήθους αὐτὰς ποτε, καὶ μηδὲ B tamẽ verum cognoscere, collaudata prius vir-
ὕδατος μεταδώσειν λέγουσιν. ἡ παῖς ἐκείνη αὐτῷ φιλοφρόνως ὁ ginis indole & benignitate, quæ vel cum sua
ξένος μὲν ἦν ὅλων ἡδύμολπος, βαλόμολπος δ' τῷ ἀλή- fatigatione roganti submini strare non grauaretur, scisciatur ex quibusnam esset parenti-
θειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγλωττίας αὐτῷ καὶ χρη- bus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus
στηρίας ἦν καὶ μετ' εἰκαίας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos
οὐκ ἐφυλλοπόνησεν τε καὶ τῶν ἀνιηρῶν. καὶ κα- pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura
τύχετο αὐτοῖς ἡδύνσιν τοιαύτης παιδός. καὶ νυμφίου genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi no-
σφίσιν ὡς αὐτοῖς ὁσιακαγεισμένον εἰς οἶκον ἀδρὸς C men est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto,
ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῇ τεξομένου γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ Labanus frater meus & domum curat & ma-
τούτων ἐνδεισθεῖσα αὐτῷ βαλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ trem, meæ quoque virginitatis tutor. His co-
ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἠρώτα καὶ μέν φησιν καλοῦμαι. gnitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acci-
τοῦτο δ' ἡσθεὶς βαθυόλβως ἐφ' ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τὸν θυ- derant, quæque diuinitùs certum Deum
γατρὸς ἀδελφὸς ὄζει ἡμέτερος, ἥ τε οἴκου παντὸς hoc iter prosperare. prolato deinde monili &
τοῦ ἐμοῦ ἡ μητέρα ἀφνειὸς ὄλβος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθέ- aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea
νου ὅπως ἀναλήψεται. ταῦτα ἀκούσασα ὁλκάδος, ἔχαιρέ τε delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gra-
τῇ φαντασίᾳ καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὔτως ἥδεσθαι D tiam & honorem pro communicato potu, ipsámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot
αὐτῇ τῇ; ἀδόλῳ σταθῷ συλλαμβανόμενον. καὶ ἀφικομέ- virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam
νης ὁρμισθῆναί τε καὶ τὰς κάμηλους ἐς ὑδρεύσεις φορεῖν vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius pro-
παρθένους, ἀπεδόθη τῇ κόρῃ ὅτι πρόσω χάριτος ἀμοι- gredi non detur. ferre se mundum muliebrem
βὴν ἄλλων καὶ γένους δίκαιον ζώειν τοῦτον αὐτῇ τυγ- magni precij, qui nusquam tutior esse possit
χάνειν, ἀγαθὸν ἐφ' τὰς τοσαύτας παρθένους ὑμνου- quàm apud eos quorum probitatem iam esset
μένους ἐκφῆναι παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, τὸ σφετεριζόμε- expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius
νον χάριν τῆς νικώσης αὐτὸν ἀδαεσθυμούσης, κόσμου τὸ φέ- moribus, matrem quoque & fratrem pari hu-
ρεσθαι χρεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλέ- manitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec
σθαι φέρεσθαι, ἢ τοῦ ὁσίως αὐτῆς ἐπιβάλλοντος. τιμήσειν E sumptui futurum. ad hæc illa, bene cum de-
δὲ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν φιλανθρώπου parentum humanitate coniectare, sed non recte
αὐτῆς ἐλπίζειν, ὡς οὐ δυσχερεῖσιν, ἐπὶ τῇ δόσει αὐ- facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia
τῇ ἀρετῆς. καὶ δὴ ἔσεσθαι βαρὺ, μισθόν τε τῆς ξενίας enim sine precio habituram, indicaturam ta-
τελέσασι. ἐφ' ἅπασιν ἰδίαις χρησάμενος. ἡ δὲ μὲν men prius Labano fratri, cuius permissu ipsum
τῆς κόρης ἀνοίας φιλανθρωπίας αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν adducturam. quo facto postquàm adduxit hos-
αὐτὸν εἶναι, ἐπέμφετο ὡς μακρηγόρους ὑπολαμβάνοντα, pitem, serui Labani camelos curandos acce-
πάντων δὲ ἀμοιβὴ μισθὸν εἶναι. ἀναστᾶσα μέντοι λα- perunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit.
βεῖν ἀφ' ἑτέρου τὰ δῶρα, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν qua peracta sic eum & matrem puellæ est al-
ἐλπίζουσιν ἐν τούτου ἡμέρᾳ παρῆναι τὸν ξένον, τὰς F locutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum ma-
μὲν καμήλους αὐτοῦ προσαγαγόντας οἱ λαβεῖν θεράποντας, trona liberorum auus, Abrahami erat frater,
ὅπη μέλοιτο. αὐτὸς δ' ἀναπαύσων ἠξίου τὸν ἀφικόμενον eodem patre, eadémque matre prognatus. is
ἀναπαύσῃ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα nunc mittit me ad vos, postulans hanc virgi-
τῆς κόρης ἀδελφεούς, θαῤῥοῦν μὲν ὅτι ἱκὸς συγγε- nem filio suo coniugem dari, quem legiti-
νῆ δ' ἀμφοτέροις. ναιχάρης γὰρ τούτων τῷ παίδων ὠγάμει mum habet vnicum, & ad omnium suarum
πάντος, ἀδελφὸς ἐκ ἀδελφοῦ, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμο- facultatum hæreditatem educatum, cui cùm
μήτριος. πάντα τοίνυν οὔτος φησὶ ὑμᾶς, ἀξιοῦν τῷ possit opulentissimam quamuis ex eius regio-
κούρῃ ταύτην, παιδὶ τοῦ ἑαυτῷ λαβεῖν ἄνδρα γάμου, ὃς G nis fœminis deligere, non est ita visum: sed
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὅλῃ τοῖς πᾶσι τεθραμμέ- malens hunc honorem cognationis suæ habe-
νος φίλοις. ὅπῃ γὰρ καὶ δυνατὸν αὐτῷ τῷ δαίμονι λαβεῖν, οὐκ ἐξίωσαν ἀγάσθαι. πρὸς δὲ τὸ re, procurat has nuptias. cuius voluntatem nò-
ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύεσθαι. οὗ τῷ ἀπαυδᾶν ἐπ' lite contemnere, diuino enim fauore præter
ἀναίρεσιν μὴ ὑβρίσητε. κἀγὼ θεοῦ βούλησιν, τά τε ἄλλα μοι κατὰ τῷ ὁδὸν ὑπήντησε, καὶ τῷ παῖδι τὴν alia quæ mihi feliciter in hoc itinere succesſe-
ὑμετέραν οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγένόμεθα, παρθένοις ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσα- runt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accurate huc misit, vestro annuru honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxitque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

Cap. XVII.

De obitu Abrahami.

Genes. 25. Defunctus est autem Abrahamus non ita multo pòst. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos clxxv. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

Cap. XVIII.

De Isaci filiis Esao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Genes. 25. Defuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descensuram gẽtem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitię ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cúmque hominem initio magna benevolẽtia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum prę inuidia, secessit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicisse. mòx cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiẽdi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

Κεφάλαιον ιζ'.

Περὶ τῆς Ἀβράμου τελευτῆς.

Τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἀβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῆς ἐπὶ αὐτὸν παρὰ θεοῦ δωρεᾶς ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν Ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσάκου καὶ Ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιη'.

Περὶ τῶν Ἰσάκου υἱέων, Ἠσαυ καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς.

Ἰσάκῳ δὲ μετὰ τὸν Ἀβραμον τελευτὴν συνῆν ἡ γυνὴ Ῥεβέκκα. καὶ τῆς γαστρὸς δὴ μᾶλλον ἐγκυμονήσης, ἀγανακτήσας ἀνὴρ τὸν θεὸν φοβεῖται μὴ αὐτῷ διδύμους τεκοῦσα τὴν ῥιβέκκαν. καὶ φορτίον ἔσεσθαι τοῖς παισὶν εἴη. τὸ δὲ μείζονος πεπρωμένον τὸ δοκοῦν ἐλάσσον εἶναι. πίστεναι δὴ αὐτῷ μετ' ὀλίγον κατέρρησιν τὸ θεῖον, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὅπερ καφαλᾶς δηλοῖ τοῖς πόδας, δασὺ φθέγγεσθαι λέγει. τὸ δὲ νεώτερον εἶχεν περιόντος αὐτοῦ καὶ πέρσαι. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἤσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἑρμηνείας. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπειρὸν ἔρίχωμα λέγουσιν. ἰακώβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμῶν δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης. δηλαδὴ θεόθεν ἀπάντησιν τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν πρὸς Ἀβραμον. καὶ πολλὴν πᾶσαν πρὸς αὐτὸν ἐνοίαν χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, διὰ ταύτης ὑπὸ φθόνου μᾶλλον τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἐκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτην εἰς αὐτὸν αὐξομένην εὐνοιαν, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ ἰσάκου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεισθεὶς ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ἐν μακρῷ πεδίῳ. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ἐπιπεσόντες, εἰς μάχην ἐλθόντες κωλύουσι τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἐδόξαν πέρα τοῦτο ἐλθόντες ἢ ὡρύξατο ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀνεχώρησεν, δυνάμενος λογισμῷ κτᾶσθαι αὐτῷ τὴν ἀδειαν. ἔπειτα αὐτομάτου φρέατος αὐτῷ τοῖς φρεωρυχίαν ἀνεπικάλυτον, ῥοωβωθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. ἐπιχώριον ἐστὶ σημαίνει τὸ ὄνομα. τῷ δὲ πρότερον τὸ μὲν ἔσιον καλεῖται. μάχης αἴτιος αὐτὸ φήσει. τὸ δὲ δεύτερον, ἐχθραν. ἔθεσαν σημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀπιόντι συνεβαινε τοῖς ἰχνεσι, ὑπὸ μηδενὸς πεφυλάχθαι. ἀβιμέλεχος δὲ καὶ αὐτὸν φύσεσθαι νομίζων τὴν ἴσακοι, ὑπὸ πᾶσι μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαίτησεως ἠνιᾶτο, ἐπὶ οὐ φέρων δὲ

ἐξέβαλε τῆς ἰσαάκου ὑποψίας, φίλιας μὲν τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ φιλίας οὐδὲν ἔφιλος ἐμέμνητο, πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν ἰσαάκου ζωπύρας, φιλίαν ἀνέωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῷ πρεσβυτέρῳ φίλον ἐπαγάγηται. πάντων δὲ ταχέως ὧν ἤξιου, δῶρα τιμᾷ ἰσαάκου χρησότητος. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ θυσίαν ὁρισθῆναι χρεὼν εἰς αὐτὸν τὸν πατέρα μεταμπισχόμενον τις, ἀπῆρεν εἰς ἑαυτοῦ. τῷ δ' ἰσαάκου παίδων, ἥσαυς, ὡς ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐπιθυμεῖ, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τὴν ἠλωνὸς, καὶ ἀλιβάμην τὴν ἐσεβέωνος δυναστεύοντων ἐν χαναναίοις ἀδελφὴν θυγατέρας, ἑαυτὸν πήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ τῷ πατρὶ συμβουλεύσαμενος. οὐ γὰρ ἐπέτρεψεν ἰσαακος ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γλυκύμυθος. οὐ γὰρ ἐᾷ αὐτῷ δὴ ἡδονῆς σιωπᾷ σθαι συγχώρησιν πρὸς τοὺς ὀπωπηκότας. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶ τῷ παιδὶ κελεύων ἀφίεσθαι τῶν γυναικῶν, ἐκείνῃ σιγᾷν. γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν ἥσαυ, καὶ τὸ γήρας εἶπεν, ὡς καὶ δίχα τῆς πηρώσεως καὶ τὰς ὄψεις πάσης ἐμποδὼν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηράσαντα ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν ᾖ ἄγρα, σκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τέτο ἱκετεύσει τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον γὰρ ὅπως ἐξεῖ λέγων ὁπότε καὶ τελευτήσει. πρὸς δὲ τούτοις ἀφικέσθαι αὐτὸν βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς δίκαις ταῖς ἑαυτοῦ ἀφικνεῖσθαι μέλλοντα. καὶ ἥσαυς μὲν, ὅπως τὸ κυνήγεσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύσιν ἀξιοῦσα τὴν ἰακώβου ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἀφ' τὴν ἰσαάκου γνώμην, ἐπέλυσεν αὐτὸν ἐρίφοις καταφάξαντα, δεῖπνον ἀφανιζόμενον. ὁ δὲ ἰάκωβος, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἐπεὶ δὲ ἀνῆκεν μὲν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλών ἵνα πιστεύοιτο ἀφ' τοῦ πατρὶ δίχα τῆς δασύτητος, ἥσαυς εἶ. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, δίχα τὸ εἶ δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν γένηται τὰς δίκας δῦναι κακοῦργον εἰς ζωὴν αἰώνιον παρεξιώειν τὸν πατέρα ποήσασθαι ζωῦσα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τῷ πατρί. καὶ ἰσαακος ἐπαγόμενος τῷ κῷ τὴν φωνὴν ἰδίᾳ, προσκλεῖται τὸν υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα περιτίναντος ὧ τὴν αἰγέαν ἀπεβάλετο, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβῳ ἀφανίσιον, κῷ μὴ ζοὶ τὸ τῆς ζιχὸς βάθος, ἥσαις εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ἀπολαβὼν κακοῦργον, δυπνήσας, ἔρπεται εἰς δίκας πρὸς ἀφάνισιν τὸ θεῦ. δέατοτε, λέγων, παντὸς αἰῶνος, καὶ δημέρωσις τῆς ὅλης ἐσίας. σὺ γὰρ παῖ τῷ ἐμῷ μεγάλων ἰσχὺν προῦθηκας ἀγαθῶν, καὶ ἐμὲ τῷ πατρὶ πάντων κύριόσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμὲ ἡγουμένοις ὑπήκοον βοηθὸς δύμορφος καὶ σωτὴρ ἀεὶ τῷ κρειττόνων ἔσεσθαι. τέτ' σεῦ καὶ βεβαίωσον. καὶ μὴ φθείδης με δίχα τῆς παρούσας ἀδένειας, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δύμορφος τυγχάνω. καὶ μοι παῖδα τέτον δύμορφον σῶζε, καὶ πάντας ἁπλῶς κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον δίκαιόνα. καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι διεύαμις παραχεῖν. πείσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δ', τίμιον καὶ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἥσαυν πιστεύσας δίκας, παρεκάλει τὸ θεόν. ἀρ' ἡ πίστις τέτων, καὶ παρὴν ἥσαις ὑπὸ τὸ θήρας, καὶ τὸ δίκαιος

spicionem aliquantisper fecisserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm priscæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlisceretur, profectus ad illũ amicitiam cum eo renouat, vno è suis amicis arbitrio adhibito. cúmq. Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate propria, ne patre quidẽ consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo cum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis iugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuoluris hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro fastis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorumque præstantia celebrem fore prædicit, eámq; gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiēte etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellātem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatū reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam pergo, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia cōiugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnē & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorū decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei

Genes. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Ιακὼβ φυγὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, δέδοικε τὸν ἀδελφὸν θέσον.

ΙΑκωβος δὲ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμον τῆς λαβαΐου θυγατρὸς ἐκείνης ἀδελφοῦ, δι' ἣν ἔφαντο ἰσάκου τὸν γάμον δέχα τὸ παίδεσθαι τοῖς βελήμασι τῆς γυναικὸς, δέχα τῆς χαιαναίας ἐπορεύετο. καὶ δέχα τὸ πρὸς τὰς ἐπιχωρίους μῖσος παρ' ἑαυτὴ μὴ ἠξίει καταπέσθαι. ὑπαθρος δὲ πυλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτὴ συμφορουμένοις ὑπιπθείς. καὶ τοιαύτην κατὰ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ· ὡθεσπάσαν αὐτῷ. κλίμακα γὰρ ἔδοξεν ἐφικνουμένην τοῦ ἠρανοῦ βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καπούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἄνθρωπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ἐπ' αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φανόμενον, ὀνόμασί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτοις λόγοις. ἰάκωβε. πατρὸς ὄντά σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης ἀναμένειν δεῖ τοῖς παροῦσιν ἃ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ὑποδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ καὶ τῷ ἐμῷ δικαιοσύνῃ. ἄνδρα μὲν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς, καὶ πατέρα τὸν σὸν δυσαίμονα ἀπέφηνα, ὧν ἕκ ἠπίστω μοίρων εἰς σὲ καταθήσομαι. θάρρων οὖν καὶ ταύτῃ πορεύου τῇ ὁδῷ, μοὶ πομπῷ χρώμενος. αὐξανθήσεταί γάρ σοι γάμος, ἐξ ὧν ἐπιούσας. καὶ γένησονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρείττον ἔσαι, μείζοσιν ὑμῖν τοῖς καταλιμπάνουσι· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ παυσὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μή τ' ὄλωλε τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοὶ ποιουμένῳ τῶν σοὶ προσηκόντων πρόνοιαν, ἔστε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλεῖω ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προαγορεύει. ὁ δὲ, ὡθεσπαρὴς γνόμενος ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ κατηγαλμένοις, φαίδρυνε τὸ τοις λίθοις ὡς πλουτοῦντων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτῆς προῤῥήσεως γενομένης. καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῷ, εἰ κατσάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τῶν κτοισμένων ποιεῖται, ἅτος αὖθι ἀνακόμενος τιμῶν τε κρίνει τὸ χαρίσιον ὄνομα αὐτῷ βαθὴλ θέμενος. σημαίνει δ' τοῦτο θείαν ἑστίαν καὶ τῷ θεῷ ἐλλιῶν γλάττειν. προῖὼν δὲ δὴ τῆς μεσοποταμίας χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν χαῤῥᾶν.

καὶ

καὶ βοσκήμασι ἐν τοῖς περὶ αὐτὸν λειμῶσι, καὶ παῖδας ἐκβοᾶς καὶ παρθένους, καὶ πρὸς ὑδρηλοὺς φρέατος χεύμασι ἐθέν αὐτοῖς χαίζειν ποτέ. ἐξ τε λόγους καὶ τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς ἐκείνου αὐτοῖς, εἰ συγχέοιτο λάβανον τινα παρ αὐτοῖς εἰδόντες ἐπ ἀξίου τε. οἱ δὲ, πάντες ὅτι ἐσαν ἔφασαν. οὐ γὰρ ἂν τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι καὶ συμποιμαίνειν τοῖς δυνατέρα αὐτοῖς, ὧν ὑπονοεῖν ὅτι μὴ πω παρεῖη. ὧδε δὲ ταῦτης μεμαθήκεις ἀφικνεῖσθαι ὅσα ἐθέλει αὐτῷ ἀκοῦσαι τοῦτο ταῦτα δὴ αὐτῷ ἐπ λεγόντων, παρῶν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἀπαντοῦσα τῷ ποιμένων καὶ διανύσασ τ ἰακώβου αὐτῷ λέγων τε, ὡς ξένος ἔοικε ἥκει τὸν θεὸν τὸ παῖδας φίλτατος ἀφικόμενος. ἢ ὃ ἠδέσθαι τὸν πατρὸς τὴν παρουσίαν τῷ ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκει. τοῦτο αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἐφικνεῖ δόμενος ἰακώβος ὃ, ὡς τὸν συγγένειαν, ὃς δὲ ὃν ἔφη ταύτῃ οὐσίας, ἀλλ ἔρωτος τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐκπέπληκτο τε τὸ καλλος ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν γυναικῶν ἰδοῦσαι. καὶ φησὶ. ἀλλ ἐμοί, ὦ πρὸς σε καὶ πατέρα τὸν σὸν εἴπερ λάβανά πῶς τυγχάνεις οἰκειότης ὄζει πρεσβυτέρα, τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γλυέσεως. ἐκ Θαῤῥοῦ γὰρ ἀβραμίος ἀρρᾶτις καὶ ναχωρὶς ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθουήλος ὁ σὸς πάππος ναχωρέσιν γένεται πῆς, ἀβραμίου δὲ καὶ τῆς ἀρρᾶτου σάῤῥας, ἰσαὰκος ἐμὸς πατήρ. ἐγὼν ὃ καὶ νεώτερος τε ὢν τὴν ἡμεῖς τῆς συγγλυσίας ὁμήρυμα πρὸς ἀλλήλους ἐρχόμεθ. βέβηκα γὰρ μητρὸς ἐμὴ, λαβάνου παρὸς τὸν σὸν ἀδελφὸν, πατρὸς τε ἅμα καὶ μητρός. ἀγγέλοι δ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγὼ τε σὺ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω παραπασάμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὸν φρόπυσον ἡμῶν συγγένειαν ἀναπεσόμενος. ἢ ὃ τὸν μνήμης ὁποῖα φιλεῖ συμβαίνειν τοῖς νέοις φρονεῖν μὴν ὧδε τ πατρὸς ἅμα τε τῆς ῥοῦ ἥκας, καὶ τοῖς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦσιν αὐτῆς τὸ ὄνομα. τὸν τῆς ὧδε τ πατέρα δύσεις ἐνδακνει χυσιόν τε ἀναλλεῖ τὸν ἰακώβον. καὶ καταπασαμένη τ αὐ σιγὴν ταύτῃ καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὴν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅτι τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τὴν μνήμην τ μητρὸς αὐτῷ μένω καὶ ἔρως μόνη ταύτῃ τυγχάνοντι. φανεῖσθαι δ αὐτῷ παντὸς αὐταξίου ἀγαθοῦ. χαρεῖν τε σκέλδειν ἤδη ἔρως τὸν πατέρα καὶ ἔπεσθαι ἔρως αὐτ ἠγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι πλέον αὐτ βεβαίοντα. ζεῦτ εἰπῶσα παρῆγεν αὐτ πρὸς τὸν λάβανον. ζ γνωρισθεὶς ὑπὸ τ μητρὸς, αὐτός τε ἀδὴς ὢν ὁ φίλοις ἡδόμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀφθείς. μᾶ ὃ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν μὲν ἐπ αὐτῷ παρόντι μᾶλλον ἢ ὡς τὸν λόγῳ δηλώσει ἐλεγε. τὸν δ αἰτίαν δι ἣν ἀφικοῖτο μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, ζ θεραπείας τ παρ αὐτ δομένης, ἀνεπυνθάνετο. παρῆγεν δ αὐτῷ καὶ ἔρως ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰακώβος δ πᾶσαν τ αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἱστόρει δὴ ἔφη τὰς παῖδας διδύμας, αὐτόν τε καὶ ἀδελφὸν ὄν ἐπὶ τῷ τ πατρὸς δύχα διημέρτε σοφία τ μήτρος εἰς αὐτ ὠμοῦντος, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς ὧδε τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ κύριος. ταύτῃ τε δὴ τῶν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τῶν τῆς μητρὸς ἐντολήν. παρά τε γὰρ ἡμῶν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ ἐκείνου συγγλυοὺς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενος, δωρεῖσθαι τοῖς παροῦσι.

A ebrũ pudoris offendisset in suburbio, & adolescentulas puellas ad puteũ quærenda in sedêres, populosi populandi hinc orto sermone percontatus est num nosset quendam Labanum suum populatorem, si forte adhuc ex superstites. aiunt omnibus sibi notũ. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demirarique se quòd nondum adsit ex ea facile quæ cuperet cognituros. vix hæc verba finierunt, eccum puella accedit comitantibus suis B pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scisciscitari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens oriri se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quã insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, C tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharo enim Abrahamus, Araues, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque cõsobrini sumus ego & tu. & nũc venio salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At D illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciénsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuenc: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cũ tota familia, qui nũquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nunciũ cum quãtanis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrẽ sequatur, néve diutius eum hac voluptate frauder. His dictis adduxit cum ad Labanũ: & agnitus ab auunculo, tũ ipse fuit E securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnã voluptatẽ attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat: rogabat tamen quamobrẽ venisset relictis parentib. ætate cõfectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. cum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & F mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidiũ maximum in auũculo reperturũ.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chanahæam enim non inferiorem filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cũ ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit, non malitiose, inquit, Liam supposuit, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ addictæ à patre, Zelpha Liæ; Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam male habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortunam significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Genes. 30.

κ) βλάνος ἢ κ) ἀφ' ἑτέρους ὑπομένειν πάσης αὐτῷ μεταδοῦναι φιλοφροσύνης, κ) ἀφ' ἑαυτοῦ μηδὲν ἧσσον ἐν τιμῇ ἔχειν αὐτὸν καὶ τοὺς οἰκείους ἢ τοὺς ἰδίους ἐπιτρέψειν αὐτῷ τῶν ποιμνίων ἡγεῖσθαι κ) μὴ παρεῖναι. ποιμαίνειν τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελέστερον κ) ταχέως ἔφασκε κ) φρονιμώτερον τῶν τούτων ἀξιώσειν. κ) πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δίκαιον ἐπανιέναι, κὰν τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυγχάνῃ τὸν οὖν τοσοῦτον συγχωρῆσαι. ἰακὼβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, κ) φήσαντος ἥδεως πάντα μὲν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν τοῦ μισθοῦ φέρειν τοῦ ἐκείνου. μισθὸν δὲ ἐπὶ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον ἀφ' ἧς τε τἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτῷ τυγχάνοι, κ) ὅτι δίκαιος τῆς περὶ αὐτὸν ἀρίζεως ἠρῶτο. ὁ δὲ τῆς παιδὸς ἕρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβανος δ' ἥδεως τούτοις, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξαμένῳ ἐλθεῖν. εἰ μόνον τι παρ' αὐτῷ μένοι πλέον ἔτους, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ γενεαίους οὐκ ἂν πέμψειν τῇ θυγατρὶ. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ κ) τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τῷ δὲ ἰακώβου τούτοις συγχωρησάντος, ἐπὶ ἑπτὰ χρόνον συντίθεται. τοιαῦτα γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεύσαντι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πείραν λάβοι, ὅπως ἀδίκως μᾶλλον τὴν εἴη. ἡ δὲ ἐξαμβὰς τὸν λόγον, λάβανος χέρνιβα διελθούσης, ὡρμήθη τῷ δώματι τὸν γάμον. νυκτὸς δ' ὑπηλλαγμένης, ἀδήλῳ τῷ ἰακώβῳ, ὡς παρατακλίνει τῇ ἑτέρᾳ τὴν θυγατέρα τῇ πρεσβυτέρᾳ τε τῆς ῥάχηλος, κ) τῷ ὄψει τε δυσειδοῦς. σωιελθὼν δ' ἐκεῖνος τοῦ μέσου κ) σκότους, εἶτα μὴν ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβαίῳ. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο δ' αἰσχύνης, ὑφ' ἧς ταῦτα πρᾶξαι. εἰ γὰρ κ) κακουργίαν αὐτῷ ἤλεγεν, ὡς ἔχειν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένου. τὸ μὴ τὰ νεόνυμφα ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὀφεῖναι δῶρον ταύτῃ μετ' ἄλλων ἐπαιείαν. πείθεται δὴ ὁ ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. κ) διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τῷ ῥαχήλᾳ παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἐκ πατρὸς θεραπαινίδες τῇ παῖδος δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος δ', βάλλαν. ἀδύνατοι μὲν οὐδαμῶς, ἰσότασγμέναι δ' αὐταῖς. καὶ τῆς λείας ἤπτετο ἔνιος ὁ πρὸς τῷ ἀδελφῷ ἕρως ἀνδρὸς, πρεσβύτατος παίδων ἡγουμένων ἕσεσθαι τιμίων. ὅτερ καὶ ἐπέτυε τὸν θεὸν ἱλεώτερος. καὶ ἡγουμένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἐπτοραιμένης ἀνδρὸς, ῥοὺβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. ἢ ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῇ τὸ θεοῦ ἠλύσιτο. τοῦτο δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ ζεὶς ἕτερος μετ' χρόνον. συμεὼν, ὑποσημαίνει δ' τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λευὶ. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλ δ' φοβουμένη μὴ ἧττον εὐτεκνίας τῆς ἀδελφῆς ἢ τόνος ὢν ἀφ' ἁδρὸς μοῖρας τυγχάνῃ, ὡς παρατακλίνει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον ἂν τινες εἴποιεν, κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεὶμ, δυσμιχάνητος οἷον ἀφ' τὸ ἀπτεχνᾶσθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀπτεχνασαμένη. ὡς παρατακλίνει δὲ τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα γίνεται δὲ καὶ αὐτῇ παῖς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσειν αὐτὸν, ἢ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν ἀσήν. μαχαιρίας λέγεται αὐ, ὃς ὢν
θεοῦ δίκαιος τῇ λείᾳ θεοσεβέστερος, ἐρυθίλου
ἢ τὸ φρικωδέστατο τῷ παιδὶ τῷ ἰάκωβου λείαι, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχήλα θαττον ἀμὴν
παρεκάλει μεταδοῦναι, ἢ ὀπῆς ἐπιθυμίας τὸ βέβαιματος
ἀμοιβήν. τῆς δ' οὐ παιδομήνης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐ-
τὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πα-
ρὰ τὸ ἀνδρὸς, ῥαχήλα πεπαυμένη τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ἀδεχωρήσειν αὐτῇ παιδὸς ἔλεγε κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ
θεραπαινίδος τὴν χάριν, ἰακώβου συμκαθευδούσῃ τῇ
λείᾳ ῥαχήλᾳ χαριζομένου, πάλιν οἱ γόνιται παῖδες
αὐτῇ ἰσταμένης μὴν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ θυόμενον.
ζαβουλὼν ὃ ἐπωνυμασμένον δῶρα τῇ θεῷ αὐτὴν.
δυγατηρ ὃ δίνα. χρόνος δ' ὕστερον καὶ ῥαχήλα γίνε ὁ
ἰωσηφος θεοδώκην θυσιασθῆναι πρὸς ἀλλοῖ πότνι
ἀπαντᾶν τὴν χάριν, ἔτη δὲ ἓξ ἐπιόντων, ἐποίμαινε τὰ
πατρὸς μὴ ὁ πάτηρ, κρίνει τὰς γυναῖκας αἷς ἀφέλοιτο ἀ-
παλλαγῆναι θεοῦ πρὸς αὐτὸν τὸ ὁ πενθεροῦ μὴ συγχω-
ρούντος καὶ φανερὰ τοῖς ἀπίεναι ἐπόνει. τῇ γυναικῶν οὖν
κατανοήσατο, πῶς ἔχοιεν θεοῦ τὴν ἀποδημίαν. τῇ δ'
ἐγνωσται ἤδεως. ῥαχήλα καὶ ταῖς πάπαις τῇ θεῶν ὡς σέ-
βεσθαι πατρίας ὀργὰς νόμιμον ὢν, σὺν ἐκείνοις μόνη, σὺν ἀπε-
δίδρασκε μετὰ τῆς ἀδελφῆς, αὐτὰ ἑκατέρων παῖδες καὶ
θεράπαιναι δύο σὺν τοῖς μοῖς, εἴ τε τῆς ἰωβ κτήσις αὐτῆς.
ἐπῆλθε ὃ ἰάκωβος κῇ τῷ βασκήματον τὴν ἡμίσειαν,
λαβὼν μὴ θεοῦ γνώκοτος, ταῖς ὃ πάπαις ἐπέφερεν. τῇ
θεὸν ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῇ θεοῦ ἐδίδαξεν αὐτὴν ἰακώβου, ἵνα δ' εἰ καταλ-
λαφθεῖεν ὑπὸ τ' πατρὸς αὐτῆς ἀδικηθέντες, ἔχοι τούτοις
φρονήματος συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος ὃ μὲν
ἡμέραν μίαν χωρὶς τὴν τὰ ἰακώβου ἀναχώρησιν ἐν τῇ
δυγατέρων. δίνας παῖδων ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
νάμενος ἐπιτρόμος, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτι
πνοὰ λάτε χαμβάνει φροκαθιδρυμένους. κῇ τότε μὲν
ἐπ' ἐμὰ τὸ ἐπ' ἐμοὶ συνάζειν. ὅταρ ὃ ὁ θεὸς αὐτῷ ὄπτας,
παρήνεσε λαβόντι τὸν γαμβρὸν ἐν τὰς δυγατέρας ἠρε-
μαίαν, κῇ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἐπὸ θυμοῦ τολμᾶν. ἀπουδὰς
ἢ ποιεῖσθαι πρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ αὐμ-
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτῷ τῆς ὀλιγοπτῶς χα-
ρήσεν αὐτῷ δίκαιμάχης. λάβανος ὃ τοιαύτης αὐτῷ ὀκ
τὸ θεοῦ παρρήσεως γεγυμνάνης, μὲν ἡμέραν οἷς λό-
γοις τὸν ἰάκωβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε παιδὸς, ἤρξατο κα-
τηγορεῖν αὐτῷ, προφέρων ὅτι καὶ πάντα αὐτ' ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ ὡδέ-
χοι πᾶσαν ἀρδονίαν τῆς αὐτῷ κτήσεως. κῇ δὲ δυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς συνεζάλεξα, τὸν δύνοιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς ταύτας αὐξηθησεσθαι λογιζόμενος. σὺ δ', οὐτε τῆς
μητρὸς τῆς ἑαυτῆς κῇ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γνοίας, ἔτε γυναικῶν ἃς ἔγημας, αἰδῶ ποιησάμενος, ἀ-
δικτέων ὢν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμιῳ νόμῳ,
κτῆσιν μὲν ἄγων τ' ἐμὴν, δυγατέρας ὃ ἀναπίσας ὑποδρᾶναι τ' γεγυμνότα, ἱερά τε πάτρια βαστάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, ὑπὸ τε τῷ ἐμῷ. τιμηθέντα πεσγόνων κῇ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς σὲ οἷς ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδα-
σαν. ἀ συγγνὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, δυγατέρων δὲ τῷ ἐμῷ ἀνήρ, ξένος δὲ
καὶ ἑρέσιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνάνος ἔδρασας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰάκωβος ὑπολαβόντος,

beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia
duceret. Porrò cũ Rubelus filiorũ Lię maximo
mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc
viso concupiuit hunc cibum, partémque à
sorore precario petit. Illa verò dencgante,
iubentéque contentam esse quòd honoris prę-
rogatiuam apud communem maritum habe-
ret: Rachel mitigatura indignationem soro-
ris, ait se illi virum cessuram in sequentem no-
ctem. quam gratiam altera libenter accipien-
te, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gra-
tiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Issa-
chares, quod nomen significat ex mercede na-
tum: & Zabulon, quod significat pignus be-
neuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem e-
tiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox
significat additamentum. Hoc toto tempo-
re, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri
& gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse Genes. 31.
aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur.
Socero verò non permittente, clàm hoc face-
re cogitabat: pertentabátque animum vxo-
rum, quomodo laturę essent peregrinationem.
quibus cùm gratum hoc esset, Rachel sigillis e-
tiam deorum patriæ religionis sublatis, vnà
cum sorore fugiebat: simúlque vtriusque libe-
ri & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam
totis quantæ erant facultatibus. Adducebat
etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam
Labam rescire posset. sigilla verò deorum se-
cum ferebat Rachel: non quòd deos coleret,
quorum contemptum à marito didicerat. sed
vt si fortè pater fugientes assequeretur, habe-
ret quò confugeret veniam impetratura. La-
banus autem post vnam diem cognito Iacobi
& filiarum discessu, indignatus persequebatur
eum cum valida manu, & septima demum die
deprehendit eos in quodam colle quiescentes:
quúmque esset diei serum, ab omni vi se con-
tinuit. per noctem verò Deus in somnis illi
visus venit ne quid in deprehensum in fuga
generum cum filiabus durius præ ira consule-
ret: sed potius fœdus cum eo feriret: néve pau-
ciratem fugientium contemneret, alioqui se
illis propugnatorem futurum. Sequenti verò
luce Labanus Iacobum ad colloquium euo-
cat, non dissimulans oraculum: quúmque ille
fidei eius se commisisset, cœpit hominem ac-
cusare, exprobrans quòd pauperem omniúm-
que egenum suscepisset, & de suis facultatibus
abundè ipsi suppeditasset. Propterea filias,
inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto be-
neuolentiam erga nos tuam fore firmiorem.
tu verò neque matrem tuam & communem
sanguinem, neque vxores apud nos ductas, ne-
que liberos quorum ego auus sum, reueritus
non aliter quàm hostem me tractasti. rapui-
sti mea bona, filiabus vt parentem fugerent au-
tor fuisti: sacra patria domum tecum porta-
sti, & apud maiores meos, & apud me in sum-
ma veneratione habita. & quæ vix hostis ho-
sti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener,
hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti.
Iacobus contrà pro se afferebat, non sibi soli,

sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, æquúmque vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuerarer. Quod verò dicis, inquit, abactæ crimen obicis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnareris. Cùm enim grariam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est ægreferre, quòd partem earum modicam vsurpauimus? certè quod ad filias attinet, scito non hoc lædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quàm suos liberos. Hæc pro se retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis cum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quamuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo grauiora, quæ nemo nisi benevolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quòd esset ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. sactas tamen effigies permissum est inquirere. Rachel autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: sedebárque desuper dicens mœstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hæc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens cum propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret, nunc credere tantum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quãdoquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deo largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cũ cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ παρείδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μὴ πρόσουσιν χρῆναι καλῶς ἔχειν αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ἑαυτὸν ὑπὸ τῆς λείας καὶ ἐγκαλεῖς φησὶν, ἀδικεῖν αὐτὸς ἂν ὑπ' ἄλλου κρίτῃ. ὑπὸ δὲ τῆς ἐκείνου σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθῆναι ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γεγονέναι, ὑπὸ ταύτης πῶς ἂν δίκαιον εἴης τὰ δικαίων καλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μέρος αὐτῆς ὀλίγα λαβόντες ἐχόμεθα. εἰ μὲν τοι γε τὴν θυγατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστήσαντος ἀπολοῦσθαι, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν δικαίαν ἐν γαμεταῖς πρὸς σὺν οἰκοῦντας εἰ συμβήσεται. ἔσονται τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παρὰ σοὶ. καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. πρόσθεν δὲ καλεῖ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μὴ πρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπὸ τάγμασι καλεπαῖς ἐκ νυκτὸς ἐφ', εἰκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς κατασχών. καὶ τὰ μὲν πρόσθεν τῆς γάμων ὑπὲρ αὐτοῦ ἡδυώδη, καὶ πρὸ καλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. χείρω δὲ τὰ μετὰ ταῦτα γάμους, καὶ ἅπερ αὖ ἐχθρὸς ἔτυχε. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβου. ἔρρων γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν ἐβουλήσατο συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῷ τεθραμμένων αὐτῷ παρέξειν ἐὰν ὅτε μὲν ὅτι καὶ ἡδύοιο λάβοντε τὰ μέλανα τῶν ἠδυωμένων. πολυτόκον δὲ τὴν ἐπὶ ὁμοίῳ τῷ Ἰακώβου πικτομένων, τὸν μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, ἀφ' τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν ἀφ' τὸ δυσέλπιστον ἡδύεσθαι τοσαῦτα φιλοδώρους δ' ὑπηδυομένους. θεὸς μέν τοι τῷ Ἰεροφάντων, σκέλδεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δέξαμένου δὲ λαβεῖν τὸν ἔρανον, ῥαχίλα πυνθανομένη καταπῆσαι τοὺς τόπους εἰς τὸν σταθμὸν τῆς φερούσης αὐτὸν καμήλου, σκαθίζετο δὲ φάσκουσα τὸν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς σχολεῖν. καὶ Λάβανος μὲν, ἀρίστας τῆς ὑπερλείου ἐρεύνης, ὡς οὐ οἰηθεὶς τὸν θυγατέρα μὴ τοιούτου πάθους τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον μηδὲν αὐτῷ μνησικακήσειν τῆς γενομένων. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσειν αὐτὸν τὰς θυγατέρας. καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑπὸ τούτοις ἐπαίσαντο. ἔρρων δὲ ὄρον πυθὼν, ἐφ' οἷς σήλῳ ἀνέθεσαν καὶ βωμὸν ὁμῶς. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ βουνός. ἀφ' ἑνὸς γαλαδηνὸν καλοῦσι τὸν γῆν. ἐσιδόντων δὲ ὅτι τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος ἀπέζευξεν. Ἰακὼβ δὲ εἰς τὸν χαναναίαν προῆν, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τοῦ εἰς ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεὸς στρατόπεδον. βεβούλευτο δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτὸν φρονεῖ, τίς γνώσομένοις ἕκαστα μὴ ἀκριβείας προὔπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν ἀφ' τὸν προτέραν ὑποψίαν. ἐντέλλεται δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸ ἦσαῦ. ὅτι νομίσας Ἰακώβος ἄδικον συνδιαιτᾶσθαι αὐτὸν τῇ ὀργῇ τὸ χώρας ἑκὼν ὑπεξέλθοι. καὶ νεῦσε τὸ χρόνον ἱκανὸν ἡδέμενος δὲ ἀλλαλάκτην, ἐπαινέσει, γυναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ τὸ ὠφελιθέντος βίᾳ, μὴ τῷ τιμωτάτην ἑαυτὸν ἐκείνῳ ὡς δηλώσοι, ὅτι κείνῳ μισὸν ἀγαθὸν τὸ, τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἦσαῦ δὲ

ὠφελιμώτερος γένεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα συὸ ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ Ἰακώβος πυνθανόμενος ἦκειν αὐτὸν, ἀπαντησόμενον μὴ τοσούτων ὁπλίτῃ, ὧν πεφόβητο. τῷ μὲν τοι θεῷ τὸν ἐλπίδα τ' σωτηρίας ἐπέτρεπε καὶ τοῦ-

καὶ πρῶτοι εἶχεν ἐκ τῆς παρόντων ὅπως αὐτὸς ἀ- A
παθὴς σύζοι τοῦ, σὺν αὐτῇ κρατήσας τῆς ἐχθρῶν εἰ ε-
ὐλόγειν ἀδικεῖν. πέμπας οὖν τοῖς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν
προῦπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους, ἄσον ἐκέλευεν ἀκο-
λουθεῖν. ὅπως εἰ βαθεῖαν οἱ προπεμφθέντες ὄπιθε-
μένου τῆ ἀδελφοῦ, καταφυγὼν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ
τῆ τῶν ἀγκατάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν ῥόπον, πέμπει τινας
δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ· ποικίλα δὲ ἦν τὰ πεμ-
πόμενα, καὶ πλῆθος τῶν ἀποδῶν ποικίλων, ἃ δὴ πίμια
τοῖς ληψομένοις ἐμελλεν ἔσεσθαι. ὧδε δὲ τὸ ἀπαιτίζειν
αὐτῷ ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ὑπ' ἀγκελεμμένων, ἵνα συ-
νήθεσιν ὑπυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. αὐτοῦ γὰρ B
τοῦ τῷ δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ ἀγαμένοι τε θυμουμένος. ἔτι
μὲν δὴ οὐ λόγοις χρησοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο
τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα σὺν θεῷ ἀγὰ πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὑπηγουμένης σκίνει τοῖς σὺν αὐτῷ. καὶ χεί-
μαῤῥον πνεῦμα ἰάβοκχον λειόμενον ἀγαβεβηκότων, ἰάκω-
βος ὑπολελειμμένος φαντάσματι σωτυχὼν διεπά C
λαιεν, σκείνου πρεσκατάρχοντος τῆς μάχης, σκοπεῖται τε
τῆ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς
αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις παραινοῦν, καὶ
μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγε-
λον γεγενημένον, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τῆ τὸ μεγάλων ἀγα-
θῶν ἐσόμενον, καὶ τῆ μηδέποτε τὸ γλῶς σκολεύειν αὐτῆ,
μηδὲ ὑπερτερόν τινα τῆ ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι
τῆς σκείνου. σκέλους τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραήλην. σημαί- D
νει δὲ τῆ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντιστάντα
ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μέν τοι προῦλεγεν, ἰακώβου δυ-
σθέντος. ἀνθρώπους γὰρ ἄγγελον εἶναι θεῖον, τίνα μοίραν
ἔχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα
ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ἰακώβος,
φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ χθομένου δὲ τῷ μάχῃ ἀλγήμα-
τος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀπέχεται E
τῆ τούτου βρώσεως, καὶ δὴ σκεῖνον ἀπ' ἡμῶν ὄζειν ἐθῶ-
δικον πλησίον δὴ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κα-
λεῖ προϊέναι τῆ γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὐτῷ μὴ
τῆ θεραπαινίδων, ἵνα πόῤῥωθεν ἀθροῶν τὰ ἔργα τῆ
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ ἦτο θελήσειεν ἴσαις. προσεκύ-
νει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῆ χθόμενον, οὐδὲν
ἧσσον αὐτῆ δολιον φρονοῦντα. καὶ ὑπήσαις ἀπασάμενος
αὐτὸν, ἀπήρετο τῆ παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ-
κας. ἠξίου τε τότε τὸ πᾶν μαθὼν ἧσσον αὐτῆ, καὶ αὐ- F
τὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ
προφασιζομένου τὸν κόπον τῆ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν, προσα-
γορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτῆ ξηχόσεως δασείαν.
ἰακώβος δὲ ἀπίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν σκηνὰς λεγομέ-
νας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων δὲ ὄζειν ἡ πόλις.
τῆ δὲ σικιμίτῃ ἑορτὴν ἀγόντων, δεῖνα ἡ θυγάτηρ
ἧ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη
τὸν κάσμον τῆ ὑπηκόων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ
αὐτὴν συχέμις ἐμμόρου τοῦ βασιλέως υἱός, φθείρῃ δὲ ἁρπαγῆς. καὶ δεχθεὶς ἑορτικῶς ἱκετεύει τὸν πατέρα λα-
βεῖν αὐτῆ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πειθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰακώβον, δεόμενος τῆ παῖδι αὐτοῦ συχέμι
συζεύξαι δύνασθαι καὶ νόμον. ἰακώβος δὲ, ἅτ' ἁπλοῦν ἔχων δεῖ τὸ ἀξίωμα τῷ θεὸν καλοῦντος, οὔτε νόμι-
μον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτῆ βουλὴν ἀγα-
μὸν ἦν ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰά-
κωβος δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὴν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμόρου τὴν δίκην,

Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſſit, alios properè ſubſequi: vt ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multiſque ac variis quadrupedibus, accipiēti placituris propter raritatem. veniebant autem alij poſt alios, vt crebrius occurrentes plures quàm pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurū iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua: quin & illud mandatum eſt præmiſſis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquātum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, erátque ſuperior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduerſarium, ſed angelū Dei vicerit: idque illi eſſe magnę felicitatis præſagium: genúſque eius nunquam defore, nec vllis vnquā humanis viribus poſſe opprimi. iuſſítque illū poſthac vocari Iſraelem, quod Hebræis angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Iacobo, id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe pòſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci nō licet. Cognito verò fratrem iam non longè abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanque cum peditequis, vt è lōginquo ſpectarent pugnam virorum, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrem, non malè de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorū: & cùm didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrē. Iacobo verò excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus autē peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum. & cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendū cultum mulierū eius regionis. qua viſa Sychemis Emmoris regis filius, raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobū, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimoniū collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex ſperans Iacobum allēturum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione,

Genes. 34.

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiã. Progressus deinde in agrum Ephraranum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Genes. 35.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35.

REbecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorũ. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀποροῦντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαῦτά τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, ἐν ᾗ τὴν σικιμιτῶν ἐπ' αἴσιον ἐν δώμαις τε αἱμυρῶν, νύκτωρ προσόντες ὑπνοβαλόντας τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, κἀπαίρουσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν προήξαντες δὲ ταῦτα δίκα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὸν ἀδελφόν. ἰακὼβος δὲ σκηπτρούχου τρόπον τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς ὠδήγησε σκέλθσι θαρρεῖν. ἀγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ὑπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τὸ ὀνείρου πῦξατο. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὑπιτυγχάνει τοῖς λαβανίου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν. ἀπέρασε τε τοὐντεῦθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρόσθεν τῆς μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν ὁ πρώτων ἐπὶ κῆ τὴν ἐφραθηνὴν γενεᾶς, ἐν θάδι ῥαχὴλαν ἐν τόκετῷ θανοῦσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐπάλεσε, δεξιὰν τὴν ἐπ' αὐτῷ γλυκερὰν ὀδύνην τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλεῖα δὲ, μία. τούτων ἐκτὸς γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο δὲ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρὰ δὲ ἐντεῦθεν δὴ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνθᾶδε δὲ ἴσακος τὸν διάζυγα ἔσχε. καὶ βεθήλ μὲν ἀλλήλοις συνῴκησαν.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἴσακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν δὲ ῥεβέκκαν ἰακώβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἴσακος ἤδη πολὺ τῆς ἀφίξεως τε ἰοῦ. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐβίωτο δὲ ἴσακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἀξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄβρααμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δέ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτος ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ἰωσήπου ἰσραηλῖτου τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαὺ καὶ ἰάκωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. καὶ ἡσαὺ μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέχει, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α'.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ θεοδοτηθέντων τὴν μέλλουσαν δι' ἀδημονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β'.

Ὡς αὐτὸς εἷς εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, δι' ὃ τὸ θεῖον αὐτὸν μῖσος, καὶ ῥυόμενος ὀλίσθημος ἐν εἰκῇ λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ'.

Ἡ τῶ παιδὸς αὐτῷ μετὰ τὰς ῥηθείσας πάσης πρὸς αὐτὸν μεταβάσεις, διὰ τὸν ῥυόμενον λιμόν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε'.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε Κεφ. ζ'.

HÆC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRO continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. Cap. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. Cap. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. Cap. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Cap. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. Cap. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. Cap. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SECVNVS.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananea contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. *Genes.25.* Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam *Genes.36.* dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelē Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazę item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἠσαῦ καὶ ἰακώβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡ μὲν ἰδουμαίαν κατέσχε, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μεμισσάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπὶ ἴσαις ἔλαβον ταύτην κατοῖκον. ἀλλ' ἠσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σειρὰ ἐνοικεῖ, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος γὰρ ἐπονομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὑπὸ σπέρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἐπὶ παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὑπὸ τυχὼν δὲ τὸν ἀδελφὸν φακῆν ἑψοῦντα πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ἃ τότ' ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοθῆναι αὐτῷ πρὸς ἔδεσιν. ὁ δὲ ἀποδώσειν τὸ πρωτεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συνεργὸν χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν εἰς ἀγκασε. κἀκεῖνος τοῦτο τοῦ λιμοῦ προσχθεὶς, ἀπέδοτο τὸν πρωτεῖον αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δι' τὴν ξανθότητα τοῦ βεβρώματος, τοῦτο τὴν ἡλικιωτικὴν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδίαν ὑπολαμβάνεται. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὕστερος προσηγόρευσεν. ἕλληνες γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τὸ συμπότερον, ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρης, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τεκόμενα. τῶν δὲ λοιπῶν ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλης δὲ, ἐκ μοσαμμήθης ὑπήρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἠσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γέγονε γνήσιοι παῖδες πέντε, θάμανος, ὄμαρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκάναζος. ἀμάλικος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς, θαμνάτης ὄνομα. οἱ κατοικήσαντες τὴν ἰδουμαίας τὴν γαβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκης κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ δὲ ἠμφισβήτητο πρὸ ἡ ἰδουμαία, τότε πᾶσης αὐτὴν ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ ταῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'. A CAP. II.

Ω ἰώσηπος ὁ γεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προδηλωτικῶν τῆς μέλλουσης δ' αὐτὸν φθονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futurae suae felicitatis praenuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκὼβ ὃ σωσίβιος παρελθεῖν εἰς δαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ἐκπρέπειν τοῖς ὁπηχωρίοις, καὶ παίδων ἀρετῆς ζηλωτὸς καὶ ἀβασκάντου μᾶλλον οὐδενὸς ὑστέρησεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα ἀγαθὰ καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν δύψυχοι, καὶ δεινοὶ σωφρονεῖν, τοσαύτην δ' ἅμα τὸ θεῖον αὐτοῖς παρέσχεν ἐχεγγυότητα, καὶ τῆς δαιμονίας ὑπεμέλειαν, ὡς καὶ τῷ λυπηρῷ αὐτῷ δοξαστῶν τῶν ἐκπρεπόντων τῷ ἀγαθῶν παρασχεῖν, καὶ ποιήσαι τῆς ὑπὸ ἀγύπτῳ τῷ ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ῥαχὴλ παῖδα τοπαράδοξος ἰακὼβος. ὀξύ τε τὴν ψυχὴν ἀρετῇ, φρονήσει γὰρ διήνεγκε, τῶν ἄλλων πλέον ἁπάντων ἠγάπα. τούτῳ δὲ ἀδελφὸν, ἦτε παῖδος σώφρονα φθόνου ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥτε ὀνειροφάντων, ἃ θεατὰ μύοις, τῷ τε παρεῖναι καὶ βούτοις ἐμήνυσεν, δαιμονίαν καταγγελλόμενα, ζηλοτυπούντων ἄρα τῷ αἰθερίων, τὰς τῷ οἰκειοτάτων δυσερείας. αἱ δ' ὄψεις, αἷς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδ' ἦσαν. ἀποστειλάσης μὲν τῷ ἀδελφῶν ὁ δὲ παῖς ὅτι συλλέξων τῷ καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῷ κατὰ τὴν συνήθειαν ὑπεροπτόντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ἀναστάντα ὀφθῆναι τῷ περ ἐληλυθεῖς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς καμοῦσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἃ μὲν αὐτὸς δράγμα πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ δ' ἐκείνων προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μείζονος προαγμάτων τῷ ὄψιν προλέγουσαν, καὶ τὴν αὐτῷ τῷ ἐξουσίαν ἐπιμηνύειν τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τούτων ὧδ' ἔχειν, ὡς ἐγνώκεσαν τὸ ὄναρ αὐτοῖς διασάρησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ ῥᾳθύμῳ προσφιλονεικήσαντι τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπέπεμψαι τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἐδόξε τῷ σελήνῃ καὶ ἕνδεκα ἄστρα, καὶ τοὺς ἀστέρας ἕως λοιποὺς ὑπὸ τῷ γῆν καταλαβόντα, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τῷ ὄψιν τῷ παρεῖ, μηδὲν πρὸς τῷ ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων πρὸς ἀτυχανόντων, διεσάρησε, καὶ τὸ βέλτιον σημαίνειν, φρονήσας πρὸς καλῶν. ὁ δ' ἤδη τῷ ὀνείρατι. τὴν γὰρ προόρησιν αὐτῷ τῇ δίκαιοι συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδὶ κατεγγελλον. καὶ κατὰ νοῦν ἦξειν θεὸν ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῷ γονέων καὶ τῷ ἀδελφῶν ἔσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὸ μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ παρεῖ, τὸ μὲν αὐξήσας πάντα καὶ θρέψοντος τὸ δ' ἐκτυποῦντος καὶ τὴν ἰδέαν ἐπιθήσοντος εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τούτοις ἐνδεκα ὄν, καθὰ περ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὸ ἰδεῖν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην ἐκ ἀσυνέτως τὸ ὄψεως τὸ κρίσιν ἐποιήσατο. τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἰωσήπου, σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφημισθέντα καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δηλοῦν τὸ ὀνειράτων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐκ

IAcobus autem ad tantam felicitatem perGenes. 37. uenit, ad quantam vix alius quisquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conspicuus. nihil enim eis deerat, sed industrij fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia præditi. Tantam autem ipsius felicitatis cutam gerebat cœleste numen, vt etiam ex rebus, sicut tum videbantur, aduersis maximorum bonorum occasionem præberet, & per ipsum eiúsque liberos parentibus nostris viam ad exitum ex Ægypto præstrueret ac præmuniret. Iosephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis præstantiam, tum ob animi virtutẽ (erat.n. prudentissimus) præ cæteris liberis amabat. is patris affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. accesserunt eò somnia, quę sibi visa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctissimos ad æmulationem facilè concitat. Visiones autem Iosephi fuere tales. Missus cum fratribus à patre ad colligendas fruges messis tempore, visionem vidit, quæ non poterat existimari vna ex istis vulgaribus quales in somnis obuersari solent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens visum sibi præterita nocte suum tritici manipulum stare loco, illorum verò manipulos accurrẽtes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipsi prænunciare, & fratres quoque in eius potestate futuros. At illi nihil tale Iosepho sunt interpretati, dissimulantes se intelligere: sed taciti precabantur irritum fieri præsagium, ipsúmque maiore etiam odio prosequebantur. Deus autem aduersus eorum inuidiam contendens, alteram visionem Iosepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim solem cum luna & vndecim stellis descendere in terram, & adorare ipsum. Hoc somnium in præsentia fratrum, nihil mali de illis suspicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præsagium enim somnij colligens, & sapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per solem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò stellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non discreparet, tum quia vim à sole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Iosephi valde contristauit id præsagium, haud aliter quàm si alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui possent, tam felicitatis quàm generis socij:

D

decreuerúntque adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrũ pascuis percommodum, nõ præmonito patre, atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nũnciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cognituru res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Ægyptum vendi us à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

Gene. 37. ILli autem viso fratre aduentãte gauisi sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebántque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autẽ inter hos natu maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longè sceleratius esse necis fraternæ reos deprehẽdi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos, hos respicerent, reputantésque quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiam verentur spectatorem ac testem consilij contra fratrẽ iniri. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergãt, fieri non posse quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipsius prouidentiam latere possit, siue in solitudine admittatur, siue in ciuitate. Vbicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoq; adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, eam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis, sicubi non fecisse officium videantur. Iosephum verò ne peccasse quidem in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorũ grauaturam, si videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo graviorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio.

ἀδελφοκτονίαν ὧν σπουδάζοντες ἀμφὶ δείλην ἐκ τῶν ἀγρῶν συνελθόντες ἐβουλεύοντο τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν μὲν ἐκ τῆς ἀδοξίας ἐσομένης ἀφεῖλον τὸν φόνον ἐποιήσαντο τὸ μεγαθυμοῦντες, καὶ ταύτην κατεσκεύασαν τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τὸν συγκομιδῆς ὡς τοῖς πατρικοῖς ἔχειν, ὅτε θημῶνας ἐποίουν, κεῖται δ' ἔξω αὐτῶν βόθρος ἀγαθὸς θρέμματα καὶ ὑδρίας σώζειν, αὐτὸν δὲ τὸν ποιμένιον ἐκκαλοῦμεν, μὴ ὄντες ἀλλοφυλοῦντες τὸν πόλεμον ἐπιθῶμεν τὴν ἀρχὴν. ὁ δ' ἐκ τῆς ἀγνοίας, ὃ τε μηδὲν ὑπὸ τῶν ποιμένων ἄρτι αὐτῷ ἀφικέσθαι τινα τὸν περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπαλλάξει σημαίνειν δυνάμενον, εὐθυφορούμενον τὸν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ φιλικῶς ὢν, πέμπειν ἐκέλευεν εἰς τὰ ποίμνια, μαθησόμενον τὰ περὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τί πράττοιεν, ἀπαγγελοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἰώσηπος ὑπὸ τῶν εἰς αἴγυπτον πωλεῖται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν μῖσος, καὶ πρόνοιαν θείαν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνει, καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἐπ' αὐτῷ γίνεται χαρίεις.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἠθύμησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, πάντας χεῖρον αὐτοῦ καὶ θᾶττον βουλεύειν ἐδιδάσκοντος. παρῆσαν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ὄψεσθαι καιρὸν ἀφεῖναι ἔκριναν. οὗτος δ' αὐτοὺς ῥᾳδίως εὑρὼν ἐντὸς ὄντας ἐφράσατο βύθιος αὐτῷ καὶ πρὸς τὰ πρόσω ὁμονοητικοὺς, ἐπιφέρειν τὸ κατέχειν ἐποδιανὶς τὸ μέγεθος τῆς βλίμματος, καὶ τὸ ἐπ' ἀκρῳ μῖσος. ὡς ποτὲ μὲν θεοῦ θεσπεσίους αἰδῶτας δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγχύσεις αἰδέσεσθαι χειροῦν ἔσεσθαι φόνον. πολὺ μὲν δὴ βέλτιον τὸ, ἀφαγνίσαι ἀδελφοῦ δράσαντας ἀφθόνως ᾧ πατρὶ τὰ ἄριστα μηδὲν ἀδικεῖν; καὶ μήτηρ ἐκ τοσούτου καὶ παῖδος ἀπόξενον οὐ κατ' ἀθέσμιον γένος ἀθρόον νόμον συνηναγκασμένους. τοῦτον οὖν αὐτῷ ἀμφὶ λαβόντας, καὶ τοῦ κρημνοῦ μὴ πολὺν ὄντα βυθηκόλος αὐτοῖς παῖδος ἀγαθοῦ καὶ νεωστὶ ὠδαθαλμίας, ὑποχάσαι τὸ βλίμματος παρεκλινάν τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θυατὴς ἄμεμπτος μάρτυς ἤδη καὶ βωλὴς αὐτῷ τῆς ὅλης ἀδελφοῦ γεγλυμμένης. διαφθεῖραι μὲν τῆς θεμένου ἀναπόσφ μεταναίειν, καὶ τὸν θεὸν φεύγειν εἰσάγοντας. θεσελθόντες δὲ ὅπου τοῦτον οὐκ ἔνι λιθοῦ οὐκ εἶναι ἐφάσκον τῆς ἀδελφοκτονίας ἄκοντα μένειν τὸν αὐτὸν τὸ παντὸς παρεῦσαν θεόνοιαν, καὶ μήτε φθόνῳ ἐπ' ἐρημίας θεατόμενον ὑπεῦσαν, μήτε τὴν καὶ πόλεως ὅπου δ' ἀνθρώπος αὖ, χρὴ δοκεῖν ἐν θεοῦ θαρρεῖναι, καὶ τὸν θεόν. τό τε σωτηρίας αὐτοῖς πρόνοιαν ἔχειν, καὶ χθὲς ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγον. ὁ μὴν τῆς ἀγαθὸς αὐτὸ ἔχουσι, καὶ τοιοῦτον ὑπολαβεῖν αὐτοῖς σωτηρίαν τὸν ἀδελφὸν ἀπολοῦσιν, ὅτι ὑπὸ θεοῦ δρᾶσιν. θεοσεβεῖν γὰρ ταῦτα τοῖς θεοειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν γὰρ καὶ τὸ μὴ μιαίνειν χεῖρας οὔτε φίλοις, ὧν ἂν ἀμάρτωσιν εὐδοκοῦν. ἰώσηπον γοῦν πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονότα, ὀλοφύρεσθαι· εἰ δὲ τὸ ἡλικίας ἀδυνὸς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐπανίζειν; κἀκδεισθαι. ἥτε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χεῖρον αὐτὸν τὸ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ὑπολαύσεσθαι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μεγέσιας, οὐκ ἀλλοξ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ πᾶν αὐτῷ ἔσεσθαι λαμβάνοντες, ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσει πρεσπέμψαντι τὸ ὀργὴν καὶ ὀλοῷ τὸ καλὰς ἔχειν, χαλεπώτερα ἐστὶ θεῷ νομίζειν. εἰ δὲ αὖτε αὐτῷ κερδαλέον τὰ πλείονα ἀγαθῶν ἄξιον ὑπολείπειν ἀποκτείνατες ἀθυρήσειν; τὸν θεὸν δὲ ταῦτα χαλεπὸν, καὶ ἐμοὶ φίλους ταῦτα λέγοντες, πρὸς ἕτοιμος ἐπ' ἀνάγκαις καὶ δεινοῦ ὄντος ἐπὶ φρατέλοις ἀδελφοκτονίας αὐτὲς ἀποξ ἐπ' ἀν-

ἐπεὶ δὲ οὐδὲν μᾶλλον ἐώρα γεγενημένους, ἀλλὰ αὐξόντας ὅτι τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ὅτι ἐπιεικέστερον ποιῆσαι τῷ ζώπυρῳ τοῦ ἀνιαροτέρου. ἦν γὰρ ἀμείνων μοῖρος παρλύπτος τὸ ἀφοβον, πειθόμενος λέγων αὐτοῖς. ἐπεὶ δὲ ἐπείσθησαν ὡς τὸ ἀνιαλὲς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐπεδεῖ σφόδρα κακοῖς οἷς νῦν παρεῖεν πεισθέντας. εἰ γὰρ τούτοις ἐμὴ τὸ ἔργον ἐφ' ὃ ἀπεδύσωσι, μᾶλλον ἐλαττον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόφοις κινδύνοις. ἄξιος γὰρ αὐτοῖς, αὐτὸς ἀφεὶς μὴ ἡλικιάζ ταδελφοῦ. ῥίψαντας ἢ εἰς τὸ φρεατικὸν μᾶλλον λάκκον, ἵνα τὰς ἀποθανεῖν ἔασας, καὶ τὸ γε μιαίνεσθαι τὰς χεῖρας αὐτοὺς περιλύειν. ἀπενεικάντων ἢ τούτοις τῇ νεανίσκῳ, παραλαβὼν ῥοβηλος τὸ μειρακίσκον, καλῶδίῳ σφήσας, πρέμα καθῆκεν εἰς τὸ λάκκον. ἦν γὰρ ἱκανὸς αὐδρος ἰδεῖν καὶ ἀμφὶ τὸ ποιήσας, ἀπαλλάσσει καὶ ζήτησιν χρείαν φρὸς κόμας ὅπη τὸ δίων. ἰούδας ἢ τῶν αὐτὸς ὢν τῶν ἀκόλουθος παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τὸ ἰσμαηλιτῶν γένος, ἀρώμασι καὶ σμύρνα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλααδίτης, μὴ τὴν αὐαχώρησιν τὸ ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀποδόσθαι τὸ ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀράψιν. ἐκεῖνον τε γὰρ, ὅτι πορφυρίδα τὸν ἡγεμόνα καὶ τιμᾶσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτοῖς τε τῷ μισθὸν τοῦτο ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, ἐπὶ ἐμπόρους ἀποδίδοται τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τὸ λάκκου μετὰ εἴκοσι ἑπτακαίδεκα ἡμέρας γεγονότα. ῥουβήλος ἢ, εὑρὼν ὅτι τὸ λάκκον ἐλθὼν σὺν τοῖς ἀδελφοῖς λαθὼν τὸ ἰώσηπον ἐγνώκει. ἕως ἀνακαλοῦμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸ μὴ τὸ ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τῇ ἢ τὸ φερεχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύει τὸ πόθου ὁ ῥουβήλος. ὡς ἢ ταῦτα φθεὶ τὸ ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέκρανε, τὸ ποιήσαντας ἂν ἔξω τὸ ὑπονοίας φθόγ τῷ παῖδι ἡμᾶς ἐζήτουν. ἐ δὲ τὸ χιτωνίσκιον, ὃν ἐνεδέδυκει ἀρίκετο μὲν φρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, φθεμηνύκασαν δὲ αὐτὸν ὅτα καθῆσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δόλα παράξαι αἵματι ζώου μολύναι, καὶ τῷ παῖδι δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸ φανεὶν διφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον φρὸς τὸ φρεσβύτην, ἤδη τῷ φθεῖ τὸ υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον ἢ τὸ μὲν ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' οἷς κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι. ζητοῦντα ἢ τοῦτον δίρειν ἡμφιγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοια εἶ, φθεικεσόντα θηρίοις αὐτὸ ἀπολωλέναι, εἶτα τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐσάλπι. ὁ ἰσκωβος ἢ ὅτι κυφοτέρας ὢν ἐλπίσιν ὡς ἡνιφαποδισμένα δηθεὶν αὐτῷ τοῦ παιδός, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸ λογισμόν. πίστι δ' αὐτοῦ τὸ τελεῦτ ἐναργῆ τὸ χιτῶνα ὑπολαβὼν, καὶ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸ ἐνδεδυμένον ἐκτάκτοι φρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρὸ τὸ λοιπὸν οὔτως δίκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ, πανθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατρὸς ὢν, ἐ τὸ ἐξ ἄλλων φθαμυθίας ἐστερημένος, οὕτως ἰδὼ φθὸς τὸ κακῷ, φθὸν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐνεδέζετο δὲ στικτὸν ἐξανδράμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ δ' ὑπὸ παίδων παρηγορεμένων αὐτῷ ῥᾳον γενέσθαι, μήτε κάμνοντα ἐπὶ τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. ἰώσηπον ἢ, πολυώνυμον ὑπὸ τὸ ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῷ φαραώθι μαγείρων τὸ βασιλέως, ἔχων ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παρδίαι τὸ τὴ ἐλευθέριον ἐπέδωκε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τὸ τῷ καὶ τὸν οἶκον φρόνιον. ὅθ', τούτων τὸ ἀπόλαβε, καὶ τιμᾷ αὐτὸν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quādoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant: Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt salte manus puras seruarent. In hanc sententiam itū est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis ficus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturū, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultate cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittēdo in puteum detraxerant, laceratam priùs sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratū. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptū Petephres vir Ægypti*, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: * Genes. 39.

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ nõ succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque si rem aperiret se faciliùs eo potituram, & in parte felicitatis habituram si contigeret ab hera se rogari, æstimans eũ magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sederetur. se quidiuis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus cum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te malitiosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perstо. quare aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectãs: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurísque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατῶν τῆς ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμεων, οἷς αὐ παρῆν γνησίως, κ μὴ πρὸς τὰς ὑποψίας, τὰς κ καιρὸν μόνον ἁρμοσμένον. τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν, κ τὴν πρὸς τὰς πρόξεις αὐτῆ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, κ νομιζούσης εἰ ποιήσειν αὐτῷ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δύτυχημα ἡγησάμενον τὸν τὴν δέησιν αὐτῆ δεηθῆναι, κ πρὸς τὸ χρῆμα τὴν τότε δυλείας, ἀλλ' ἐ πρὸς τὸ ἔρωτον ἀποφέρουσης τὴν κ σωφροσύνῃ τῷ μεταβολῇ σωφρονίσαι, τήν τε ὀλιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ κ λόγοις πρεσφερούσης πρὸς μίξεως παρέπεμπε τὴν αἰσχύνην, κ κελεύας ὅσον ἐπὶ τοιαύτῃ αὐτῇ δοθῆναι χάριτι, εἰ μὴ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιμένοι κ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς, ἀδικίαν σωιέβαινεν ἐπὶ κ ὕβριν. ἀλλὰ κρατῶν τὰ τῶν πάθους καὶ κείνῳ πρὸς καλεῖ, τὴν ὀπύγνωσιν τῆς τυχεῖσθαι τῆς ὀπιθυμίας πρεβαλόμενος. σαλήσεσθαι γάρ τε αὐτὴν τῷ μὴ παρούσης ἐλπίδος. αὐτὸς τὸ πάντως μᾶλλον ὑπομένειν ἐλέγχῳ, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἔσεσθαι. ἔδει γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς θεραπόντων ἀπλοϊα πολλὴν αὐ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπίστευε τὴν ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τὴν ἰσωσποιᾶσθαι πρεῖν. κ δυνατὸς ὑπὸ τῶν κακῶν πολιορκεῖσθαι, δευτέρα πάλιν πύρα προσεπιθυμεῖ καταγάσασθαι δημοτελοῦς ἐν ἑορτῇ ὀπτασίας, καθ ἣν εἰς τὴν πανήγυριν κ γυναῖκι φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτεῖ νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θεραπεύσῃ μόνωσιν κ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τῶν ἰωσπέως. κ γλυκαθεὶς αὐτὸ ταύτης, λιπαρεστέρας ἐπὶ τῇ θεφότητι αὐτῷ προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλὸς μὲν ἐκρίνετο αὐτὸ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δῆσιν εἰδέναι κ μισεῖν αὐτεπικαλεῖσθαι, κατά τε τὴν παρακαλούσης ἐξοπὴν κ τὸ τῶν πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ἣ βιαθεὶς δέησιν οὖσα τῶν κατ' αὐτὸν ἀξιώματος ταπεινωτέραν ἡμέραν. φρονήσῃ τε κ νεῖ ἀμείνων ἐσθοῖς, κ τὸ δεῖν τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσειν. εἴ τε δεύτερον δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλείονος ἀνούσης, νόσον τε δὴ προφασίσασθαι κ τῆς ἑορτῆς, κ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἰ τε τοῖς θεφοῖς ὑπὸ ἀπιστίας αὐτέκρουσε λογισμοῖς, τῶν μηδὲ μίαν κακουργίαν ἐπὶ κείνῳ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς δεδιμῆσθαι. προσδοκᾶν τε τῆς παρόντων ἀγαθῶν ὄψεσιν, ὧν ἤδη μετέχειν προδέδμον αὐτῷ τῷ ἑρωτι, κ μᾶζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἀμείναν ἢ κ μῖσος παρ' αὐτὸ ἀποτραφέντα τὴν ἀξίωσιν, τε τὸ χαρίζεσθαι τῇ διανοίᾳ τὴν σωφροσύνης δόκησιν προδέδμον. ᾧ δὲ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσῃ ζαπήσῃς εἰς κατηγορίαν αὐτὸ, κ καταψευσαμένης πεῖραν δεῖ τὸν ἀνδρί. προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆ λόγοις πιστεύσειν, ἢ τῆς ἐκείνῳ, κ ἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀληθείας φέρον. ταῦτα λεγούσης τὴν γυναικὸς κ δακρυούσης, οὐτε οἶκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτ' ἐλάγκασε φόβος, ἀλλὰ τῆς δέησιν αὐτέσχεν κ ταῖς ἀπειλαῖς κ ἐνδέδωκε δύσας παθεῖν ἀδίκως, κ ὑπομένειν τι τῆς χαλεπωτέρον εἶλτο μᾶλλον, ἢ τῆς παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὐ αὐτῷ συνοίδει δικαίως ἀπολουμένῳ. χάμε τε αὐτὴ ὑπεμίμνησκε, κ τὸν πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον. συμβιώσεως, κ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τὴν ὀπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὸ δὲ μὴν κ μεζονοίαν ἐξούσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ ἡγησομένου, οὐκ ὀλιγοστῷ τῆς ἡμέρας μενόντων, κ φόβον τε κατάφορον ἡμέρᾳ, κ χάριν τοῦ λαβεῖν ἀγνοουμένου τοῦ κακοῦ. τὴν ὥρας τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

πρὸς

καὶ φοβερὸν παρ' αὐτοῖς τὸν ὅρκον καὶ τὸν συνειδότας καὶ φεύγειν τὸν θεὸν παράβασιν καὶ τοὺς ἀδελφούς. καὶ ὡς αὐτὸς μᾶλλον διαφόρει, μείνασα καθαρὰ καὶ δικαίως ἐν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνιξαλείφεται νῦν τὰ παιδία πολὺ ἂν κρεῖττον εἶναι φυτρεῖν ἀδιαγνώμονα τοῖς μὴ βεβιωμένοις, ἢ δεῖ λανθάνουσαν κακοτεχνίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια τὴν γυναῖκος ὁρμὴν ἀπεῖργεν καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀπισφέρειν. ἡ δὲ βιαιότερον εἶχετο τῆ ἀπορᾳ, καὶ ἀμφιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ἀπηγορεύουσα τὸ πάθος ἔφαινεν. ὡς δὲ ἐξέτυφλο ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ φεύγουσαν ἐπιλαμβανόμενον τὸ ἱμάτιον κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεσπάκει τε τὸ ἱμάτιον, φοβηθεῖσα μὴ κατείπῃ πως τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὁ ἔρως, ὡς ἐπιλαγῶς ἔχουσα φθάσαι κατασῦσαι φεύγοντα τῷ ἰωσήπῳ πρωρῆσαι πλὴν αὐτὸ δικαιοῦσθαι παρανομίᾳ, φεύγοντα δὲ τὸν ἀγαθὸν, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. καὶ κεκλῖσθαι μὲν κατηφὴς καὶ συγχεομένου, ἐπὶ δὲ τῷ ἀχθηναι τῆς ἐπιθυμίας λαμπρὰν ὡς ἐπὶ πατρίδα ἀχαρθορὰς πλανωμένῃ μετ' ὀργῆς ἐλθόντος δὲ τὰνδρὸς καὶ πρὸς τὸν οἶκον ταραχθέντα καὶ παιδαναγκάζοντα τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κατηξίου καὶ τοιαύτης ἔπεσεν αἰτίας, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐπιλήσαντα κόλασιν. ἐς, οὐδ' ὅλως ὧν ἐκεῖνα μέτεσχεν οἶκον ἀδίκημα μηδεὶς ἐσωφρόνησεν, οὐδ' ὧν σὺ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν ἀλλ' ἀχαρίστως ὧν ἐκεῖνα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡλίκας ἐπιβουλὰς ὑβρίσαι γαμίου τὴν σὴν, καὶ ταῦτα σὺ ἑορτὴν τὴν σὴν δαπανήσας ὑποδεξάμενος, ὡς ὅσα καὶ μάτεος ἐδόκει ἀπεστερῆσθαι δίκαια τὸν σὸν φόβον ἡμῖν ἐν φύσει χρηστὸς μὲν τοιοῦτον δ' ἆρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν. ὡς δέον, ἐπὶ τῷ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐφύετο, καὶ τῷ πιστοτέρῳ οἰκέτῃ φρονιμωτέραν δεῖσθαι τούτου καὶ τῆς σῆς φαύλην γυναικὸς παῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ λόγῳ, δεῖ δ' ἐπιεῖν αὐτῇ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπιχείρει βιάσασθαι καταλιπόντος αὐτὸ πετεφρὴς ἢ μήτε δικαιούτη τῇ γυναικὶ μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἐλαττοῦται τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέων, δεῖ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐφίετο. δυοῖν ἢ σωφρονεῖν τὴν γυναῖκα, πότερον δ' εἰ καταλείπας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τιμὴν τῷ κακούργων εἰρκτὴν ἐνέβαλεν. δεῖ δὲ τὴν γυναῖκα καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μᾶρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα δεῖ τῷ θεῷ πεποιθέναι τὰ θεῖ αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν οὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῷ γεγονότων δήλωσιν ἐξάπτ. τὰ δὲ μὲν ἢ τῷ μὰγκλιν σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀνείνονα ἑαυτὸν τῷ δεδικότων θαρρῶν, τὸν τιμὴν αἰτίαν τ' συμφορᾶς τ' ἀληθείαν εἰδότα θεόν, ἔ παῖδαν τ' ἀφροσίας ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν δεσμάλλαν τ' πίστιν αὐτ' καταγνόντας ἐν οἷς τάξειν αὐτ', ἢ τὸ ἀξίωμαν μορφῆς, ὑπανίεται τῷ δεσμῷ, τ' τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. δεῖται ἢ χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῷ ἀπ' ἀρχῆς τοῖς ἢ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιτο τῆς θεῖ τὰ ἔργα ταλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τρέπεσθαι, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' οἷς κατακεῖσθαι ἀδικουμένων, οἰνοχόον τοῦ βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος καὶ συνδεσμώτην τῷ ἰωσήπῳ τοὺς πόδας,

at coniugalem conſuetudinem & voluptatem habere ſecuram, & conſcientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius eſſe, ſi impolluta manens habeat ſe herili iure ſubditū, potiùs quàm flagitij communis conſcium. ſatius enim eſſe conſcientia rectè factorū, quàm peccati latebris fidere. his & aliis ſimilib. verbis mulieris impetū retundere conabatur, cámq. à praua affectione ad rationis arbitriū reuocare. at illa vehemētius inſtabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manib. hominem ad obſequiū cogere nitebatur. Ibi verò Ioſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiā interula ex qua retinebatur, proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuam petulantiā maritus cognoſceret, decreuit prior Ioſephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo ſumere, dignū muliebri āſtutia rata, ſi accuſationem præoccuparet. itaque ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinem, eſſe indignationem tentatæ pudicitiæ ſimulans. Marito autem reuerſo, & ad hunc aſpectum turbato, cauſámq; ſcitante, Ne viuas, inquit, marite, ni ſceleſtum ſeruum, cubile tuū violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitū & qualis in ædes noſtras venerit, & quanta beneuolentia ſit à re cōplexus: qui ingratiſſimus habendus ni omnib. modis frugi ſe approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idq; die feſto obſeruata abſentia tua, vt facile apparet, modeſtiam quam prius præ ſe ferebat, ab hoſtili metu, nō ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter ſpem aemeritum inaulgeute corruptus eſt. videſ enim omnia tua bona fidei ac diſpenſationi ſuæ credita, grandioribúſq; conſeruis ſe præpoſitum, æquū putauit vxorem quoque tuā attrectare. & vt verbis fidem aſtrueret, protulit tunicam, quaſi in colluctatione relictā. Petephres autē victus oratione ac lacrymis mulieris, & cōiugis amori plus æquo tribuēs, omiſſa amphiore veritatis inquiſitione, collaudata priùs vxoris fide audacis facinoris Ioſephū damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxoriſq. pudicitiā magis ſibi placebat, teſtis iā compertæ ipſi honeſtatis. Ioſephus autem innocētiam ſuam Deo committens, neq. ſe defendere curauit, neque rem ita vt geſta erat indicare: ſed vinculorū neceſſitatē tacitus ferens, vna ſpe cōſolabatur, nimirū potētiorē eſſe Deum his qui ſe vinxerant, cuius prouidentiā confeſtim eſt expertus. Cuſtos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in abſoluendis operū penſis conſiderās, tū formæ dignitatē, ſoluit eū à vinculis, eámq; miſeriā aliquantò leuiorem reddidit: victu etiā cōmodiore quàm reliquos vinctos vti permiſit. Cæterum his qui in eodem erant ergaſtulo, quoties labor intermitteretur, confabulantib' ita vt ſolēt miſeriarum ſocij, & inter ſe cauſam damnationis percontantibus, pincerna quidā regi charus, per iram ab illo ad compedes dānatus: familiaritatem cum Ioſepho contraxit:

IIII. Geneſ. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroresque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hęc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contrusit, quá propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exẽptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactũ, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

συνηδέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγίνετο. καὶ συνίσει
δὲ αὐτὸν ἐνύπνιον θεωρῆσαι, ὄναρ ἰδὼν, ἐξήτει
καλῶν δηλοῦν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ
τῆς βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν
ὀνειράτων φαντασίας προσίδηται. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν
κατὰ τοὺς ὕπνους, ῥιζῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου
βότρυς ἐξ ἑκάστου διακρεμᾶσθαι μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς
ξυγιτὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὑποθλίβειν εἰς φιάλλιον
ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως. δηθῆσαι τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι
τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ
μὲν σὸν ἐωραμένον ἐθέλειν τοιοῦτον ὄν. ἤξιε δ' εἴπερ μοίρᾳ
σωτέως, φράζειν αὐτῷ τὴν θεσπρῶσιν τοῦ ὄψεως. οὐδὲ, θαρρεῖν τε παρεκέλευε, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῆς, τοῦ βασιλέως πο-
θήσαντος αὐτοῦ τὴν δεξιοσύνην, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν
ἐπανήξειν. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
ἀνθρώποις φέρεσθαι, ὅσα αὐτοῦ τε σκεύῃ πιεῖν δέδεται,
καὶ σπονδὰς ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, δεσμοῦν μὲν
ἐλθεῖν, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρεσιν τοῖς προσ-
φερομένοις αὐτῷ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀναφέρειν. τοῦτον δὲν
φῆς σὲ τρισὶν ὑποθλίβοντα βοτρύοις, χερσὶ ταῖς σαῖς
περσέσθαι τὸ βασιλέα. καλῶ τοίνυν ἴδιόν σοι τὸ ὄνει-
ρον γνῶναι μοῦσαν, καὶ προμηνύσειν ἄριστον τὸ παρόντος αἰ-
σίας, ἐν τοσαύτας ἡμέρας, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸ καρ-
πὸν ἐξύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μοῦ τοι τούτων
πυθομένου τὸ προκαταγγέλλειν τὸς σοι τὰ ἀγαθά. καὶ
γνώμονον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ φθείσῃς ἡμᾶς ἐν οἷς κα-
λείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος. οὐδὲ γὰρ
ἐξαμάρτοντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετὴ ἕνεκα
καὶ σωφροσύνης τὰ τῆς κακούργων ὑπομένειν κατεκρίθη-
μεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸν δ' ἡμᾶς ἐργασάμε-
νον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν δὴν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ
τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως
ὑπῆρχε, καὶ σημαίνειν τῶν δεδηλωμένων τὸ τελευτήν.
δοῦλος δέ τις ὢν τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασι-
λέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένου
τῶν ἰωσήπου περὶ τοῦ ὄψεως σκέψιν τὸ ὑπόφασιν οὐ λυπῆ-
ων, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθεαμένος, ἠξίωσε τὸ ἰωσήπου,
φράσαι τι καὶ κείνῳ δηλοῦν βέλτ) τὰ δόξαι τοῦ παρελθό-
σης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδεῖν γὰρ τοιαῦτα. ξία φησὶ κανᾶ φέρειν
ὧν τοῦ κεφαλῆς ἐνδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἕτερον
ὄψου τὸ καὶ ποικίλων βεβρωμάτων οἷα βασιλεῦσι συνδιά-
ζειν). καταπτάμενοι δ' οἰωνοὶ ἅπαντα διαφαγόντα, μη-
δένα λόγον αὐτῷ ποιεμένης ὑποθέσεως. καὶ ὁ μὲν ὁ-
μοίαν τὸ πρόῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ
δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς
αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεὺς αὐτῷ
γεγονέναι, καὶ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δυο τὰς
πάσας ἐπὶ τῷ ζῷῳ αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τὸ-
το σημαίνει. τῇ δὲ τρίτῃ δ' αὐτὸν αἰασυνεσθέντα, βορὰν
ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς οὐδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμε-
νον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὁμοίων οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμ-
φοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον
τεθυκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τῶν σιτοποιῶν ἀνε-
σταύρωσεν. τὸν δὲ οἰνοχόον τῆς δεσμῆς ἀπολύσας, ὅτι τῆς
αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον
τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν τοῦ οἰνο-

χόου μνήμην τῶν προειρημένων ἀτελοῦμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

νησά δμος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτὸν ἐκ-
ρε- ψεις ὑπνίων θεασάμδμος δύο, κ μετ' αὐτ τ
ἑκατ-ρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμεμνόδισε, τ ὄ-
νφ ἐστ-σιν, κατέχειν, ἀχθόμδμος δτι τοῖς ἑωραμδύοις. κ ὃδ
ἐδδέει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτ. κ σωσκαλεῖ μδ' ἡμέ-
ραν ὡς γυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τ ὄνφ-
ρατ- τ χρῖσιν. δπορρώπτων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ
βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δ οἰνοχόον ὁρῶντα τ φαραώθ
τὸν σύγχυσιν, ὑπῆρχε μνήμη τοῦ τ ἰωσήπου, κ τῆς
τοῦ τ ὀνειράτων σωτέσεως. κ προσελθὼν ἐμδύσ-
σεν αὐτ τὸν ἰωσηπον, τὸν τε ὄλον δν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῇ εἰρκτῇ, κ τὸ δπόδειγμα ἐκείνης φράσαντος, ὅτι τε σταυρω-
θεὶς κ τὸν αὐτὸν ἡμέραν ὁ δτι τ σιτοποιῶν, καὶ κεῖ-
νον τ συμβαίνη κ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσηπ προφ-
πόδος. δεδιέναι δ τ μὲν ὑπὸ πεφροῦς τ δτι τ
μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει δ αὐτὸν ἑβραῖον ἐν ὀλίγοις
ἔτ-σιν ἅμα κ τ παῖδος δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμ-
ψά-νος, κ μὴ δέδ τὸν ἀρτι κακοπαθείαν αὐτὸ κατα-
γνῶς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ τ ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κε-
λεύσαντος οὖν τ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸ τὸν ἰώσηπον
παραγαγεῖν, τ μὲν ἤκουσιν ἀγόντες, τὸ κεκελευσμένον
ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, κ τὸ πρόσταγμα τ βασι-
λέως. ὁ δ, κ δεξιᾶς αὐτὸ λαδόμδμος, ὠνειρεία φησίν. σὺ
γάρ μοι νῦν κρίσις κ σωτὴρ ἐκφανώτατος, ὑπὸ οἰκέτου
τοῦ μὲ μεμβρύσης. τ δ αὐτ ἀγαθῶν ὢν κ τούτῳ
μεταδιδόναι, ἀξίωσον φράσαι, ὅσα μοι κ τοῖς ὕπνοις
ὀνείρατων ὄψεις προδηλοῦσι. βούλομαι δ' σε μηδὲν
ὑποσελλόμδνον φδῆ, κολακεύσας ψυδῆ λόγῳ, καὶ
τὸ θεοῖς ἡδονὴν, ἀλ' ἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. εἶδον
γὰρ ἐπὶ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν δέκα φεῖς ἅμα
κ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ νάμα-
τος χωρεῖν δτι τὸ ἕλος. ἄλλας δ ταύτας τ ἀριθμὸν
ἐδδομηκοντας ἐκ τῆς ἕλους ὑπαντήσας, λίαν κατηχνω-
μένας κ δεινὰς ὁραθῆναι. αἱ κατεδιδοσαν τὰς δέκα-
φεῖς κ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ
λιμοῦ τ δεδιχωμένας μ δ ταύτην τὸν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπν-υ, κ τὰ εἰσαγωμένος, κ τί ποτε εἴη τὸ φαίνε-
σθαι παρ' ἐμαυτ, σκοπῶν καταφέρομαι κ πάλιν εἰς
ὕπνον. κ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τ πρωτέρου θαυμα-
σιώτερον, ὅ με κ μᾶλλον ἐκφοβεῖ κ ταράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἑώρων ὑπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκτυέντας, καρπδαρόντας
ἤδη κ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ, κ τ πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. κ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφρ-ς ὄν-
τας κ ἀδενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας εἰ δαπανᾶν τ κατεδίεν
τοὺς ὡραίους ζαπέντας, ἔκπληξίν μοι παρεῖχον. ἰώση-
πος δ ὑπολαδών. ὄνειρος μὲν σδὲ εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καί-
περ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν κ τὴν αὐτὴν ἐκφαι-
μένει τελδτὴν τῆς ἐσομένων. τὸ τε δὴ τὰς βοῦς ἰδεῖν,
ζῶον ἐπ' ἀρόσῳ πονεῖν γεγηθμένον, ὑπὸ τῆς χειρόνων
κατεδιομένας, κ οἱ στάχυες ὑπὸ τῆς ἐλαττόνων δαπα-
νώμενοι, λιμὸν αἰγύπτῳ κ ἀκαρπίαν δτι τοσαύτα προ-
καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πότερον δυδαιμονήσα-
σιν, ὡς τ τούτων διφορείαν τῆς ἐτῆς ὑπὸ τ μὴ τοσοῦτον
ἀριθμὸν ἴσων ἀφορείας ἀναλωθῆναι. γλίχῃ δ' ἡ ἀπάνις
τῆς ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ, αἱ
γὰρ κατηχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας,
οὐκ ἴχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἐκ δτι τῆς λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προγνώκοτες, κρείττονας σωτίσῃ ποιοῦ τὰς πείρας

A structa. Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: cõuocatísque vt prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de
B Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quódque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim
C significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare,
D videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem
E videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messíque iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ toris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt.
F Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues
G deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis prouentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumque rex admiratus Ioſephi prudentiam & sapientiam percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vberitatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, & quod præsenti vsui superesset ad futuram necessitatem reseruandum. suasit etiam vt indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quàm ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam cur hoc faceret. Trigesimum iam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem significat: sed & coniugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum significat, eo quòd maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infestabat, & quia malum improuisum erat, promiscua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solùm eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope sublenari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniamine retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Ioſephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur, nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de se cogitantibus, quòd adolescens ab

A τῷ καταμηνυθῆναι δὲ τοῦτο τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἄνδρα θαυμάσαντες τῆς εὐβουλίας καὶ τῆς ἐν τοῖς παροῦσι προνοίας, πέμπουσι κελεύοντες αὐτῷ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων τῆς χώρας ἐγχειρίζειν, καὶ τὸν σῖτον ἀποδίδοσθαι τοῖς ἐπιδεομένοις, ὡς ἂν ἐκεῖνος ἐπιτάττῃ. ἐπιτροπὴν δὲ τοιαύτην λαβὼν ὁ Ἰωσὴφ καὶ τὴν ἐξουσίαν ἐκ τοῦ βασιλέως, τὴν μὲν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἀπέθετο, καὶ τὴν ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις ἐσθῆτα τὴν τῶν Ἑβραίων ἐνεδύσατο, καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἁρματος ἀναβὰς ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐπορεύετο, καὶ τὸν σῖτον ἀπεμέτρει τοῖς ἐπιδεομένοις, καὶ τὴν τιμὴν ἐπράττετο. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπεμελήθη τῆς ἐπιτροπῆς, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐπιγνῶναι τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὸν τῆς ἐπιμελείας ἀπογράφεσθαι. ὁ δὲ τοῦτο ποιῶν ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἦν τοῦ βασιλέως δηλώσεως, φορεῖν τε τὸν αὐτὸν καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, καὶ τῆς ἁπάσης ἐλαττοῦσθαι ἐξ ἁρματος, ἡνίκα τὸν σῖτον ἀπεμέτρει τοῖς γεωργοῖς, τὸν ἀριθμὸν ἀφ' ἑνὸς τοῦ πρώτου καὶ ἐξ ἑκάστου ἐνιαυτοῦ ἐπιγράφων τῷ τῆς τιμῆς ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττετο. ἕκτον δὲ ἦν ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διεληλυθὼς, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, φράσαι δυνάμενος, ἀπιδὼν αὐτῷ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συντυχίας. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν ἀνεπτυγμένων. γαμεῖ τε καὶ γάμων ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ παρὰ τοῦ συγκτίσαντος τὴν Ἡλιουπόλεως ἱερέως, σωφρονέστατος αὐτῷ βασιλέως, ἔτι παρθένων ἀσανὲθ ὄνομα. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδας αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δὲ ἐπίληθον, διὰ τὸ μισήσαντα τὰ πάθη ἐπιλαθέσθαι τῆς οἰκείας τύχης. ὁ δὲ νεώτερος ἐφραίμης. ἐπιδίδους δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἐπιδιδόναι αὐτὸν τῇ εὐδαιμονίᾳ τῆς προτέρας. τῆς δὲ αἰγύπτου καὶ τῶν ἰωσήπου τῷ ὀνείρατι ἐξηγησιν, μακαριστῶς ἐπὶ ἑπτὰ ἐνιαυτοὺς, λιμὸς ἥψατο τῆς οἰκουμένης. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαρεσκευάσθαι τοὺς ἀνθρώπους, πονήμασι χαλεποῖς ὑπ' αὐτοῦ πάντες εἰς τοὺς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δὲ, ἰώσηπον σπάνει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδου, μηχανημάτων τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρεῖχε, πάντας ἀνθρώπους καὶ συγγενῆ ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν ἰωσήπῳ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν χρεμπτῶν. πέμπει δὲ καὶ ἰάκωβος τοὺς παῖδας ἐπὶ τὴν ἀγορὰν σῖτου χρησομένους, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ λιμὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ἰωσηπομένους ὄντων, πλὴν βενιαμὶν, ὃν ῥαχὴλ αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τοῦ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσι τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ μόνῳ ἐφρόντιστο τοῦτο τῶν ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἦν τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι καὶ τῶν ἰ-

ὅτε τιμῆς ἐλαμβάνετο, ὁ δὲ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνδιαμεμένους αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ μισεῖσθαι μὴ τὸν αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ὑπ' ἀφροσύνης τῆς ἡλικίας A
καὶ τῆς χαρακτῆρος ἀπηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς
ἦν, τῷ δ' μεγάλῃ τῇ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐλ-
θεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τῆς ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, καὶ
κατασκόπους τε τῆς βασιλέως πραγμάτων ἔλεγεν εἶναι.
καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς πεπλανῆσθαι, προφασίζε-
σθαι δ' συγγένειαν. ἐ γὰρ ἂν δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιού-
τους παῖδας καὶ μορφὰς ὅτως ὑπάρχειν εἰκαφανίας, B
δυσκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τ' τοιαύτης παῤῥησ-
φίας. ὥσθ' ὑπ' ἀγνοίας τὰ κατ' τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβε-
βηκότα αὐτῷ μὴ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπράσσε-
τον, καθὼν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φὸν. ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλ-
μησαν εἶεν ἀπεσκυασμένοι τ' ἦθος. οἱ δ' ἦσαν ἐν τα-
ραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπιπ-
τᾶσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν πρὸς τὰ δεινὰ τῷ καὶ νοῦν
λαμβάνοντες. κατασκάντες τὸ περὶ τὰς αἰτίας ἀπολο-
γούμενοι, ῥουβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος C
αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἥλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σωθῆ-
ναι δ' χρήζοντες, καὶ καταφυγεῖν τῷ συνεχόντων τ' χώ-
ραν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολα-
βόντες, ὡς οὐχὶ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις
ἀκούομεν τοῖς ἀπορεῖν τ' σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ
σῴζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν. ὅπερ δ' D
ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῶν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῶν, Ἰάκωβος ἀνὴρ Ἑβραίος. ᾧ ἡμεῖς δώ-
δεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων πα-
ρεόντων, ἥκομεν δεῦρο δυσδαίμονες. ὑποθανόντος γ' ἑνὸς τῆς ἀ-
δελφῶν ἰωσήπου, τὰ περὶ αὐτὸν ἡμῖν ὅτι τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ, μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται.
καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ὀδυνῆς τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς
τ' πρεσβύτου ταλαιπωρείας, κακοπαθοῦμεν. ἥκομεν τε
νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τὴν τε τ' παρὸς ὀδυνᾶσθαι καὶ E
τὴν καθ' τὸν οἶκον φρόνιον. βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τῆς ἀ-
δελφῶν πεπιστευκότες. δύνασθαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τὸ ψεύδος ὄζειν τῆς λεγομένων. καὶ
ῥουβήλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον
περὶ αὐτῆς τὰ ἀμείνω φρονῆσαι. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα
μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ὀπολωλότα, τότε μὲν εἰς
τὸν εἱρκτὸν αὐτοῖς, ὡς ὅτι χολῆς βασανίσων ἐνέβα-
λεν. τῇ δ' τρίτῃ τῆς ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοῖς, ἐπεὶ φη- F
σὶ διῃρεῖσθε, μήτ' ὅτι κακουργίᾳ τῆς βασιλέως ἥ-
κειν πράγματον, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ παρὸς οὗ λέ-
γετε, πείσεται με ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε
μὲν ὧδε αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μενῶν ὑβρεστὴν πεισό-
μενον, ἀποκομίσαντες δ' τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἔλθοιτε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐμοὶ
φατὲ μὴ ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο γάρ ἐστι πίστωμα τ' ἀλη-
θείας. οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ὄντες, ἔκλαιόν τε καὶ συνε-
χῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τ' ἰωσήπου συμφοράν, G
ὡς δίκα τὰ κατ' ἐκεῖνα βεβηκότα πεπωρῶντος αὐτοῖς τ'
θεοῦ τοῖς περὶ τὸν ἰώσηπον. ῥουβήλος δ' πολιᾷ μὲν ὄντι πλήττων
αὐτοῖς τ' μετανοίας, ἧς ἦν ὄφελος μηδὲν ἰωσήπου γένεται. φέρειν δ' αὐτοὺς παῖδ' ὄντ' ἐκ παθῶν, κατ' ἐκεῖνον
ἐκείνου δράσαντος αὐτὰ τοῦ θεοῦ, καρτερεῖν ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡδυόμενοι τὸν ἰώση-
που γλώττης τῆς αὐτῶν συμφέρειν. κατηφεῖα δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, καὶ τῆς πραγμάτων

eis diſtractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente eſſent præditi. nam & frumenti emendi poteſtatem eis negauit, & pro ſpeculatoribus comprehendi voluit, dicens conueniſſe è diuerſis regionibus, & cognationem ſimulare. quî enim fieri poſſe vt vir priuatus tot tam inſignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. Id faciebat vt de patre cognoſceret, quóve in ſtatu per ſuam abſentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine ſit factum. ſolicitus enim erat ne & eum quemadmodum ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & fruſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus ſic communem cauſam agere cœpit. Nos neque ſpeculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: ſed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos veſtra humanitate, quos non ciuibus ſolis, ſed exteris quoque ſalutem vobis debituris frumentum venale propoſuiſſe audiuimus. Quòd autem fratres ſimus & ex eodem ſanguine, vel facies noſtræ argumento ſunt, non admodum inter ſe variantes. Pater nobis eſt Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolumes, res noſtræ ſatis proſperè fuerunt. Cæterùm vno, cui Ioſepho fuit nomen, abſumpto, domeſticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu eſt, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim ſuauiſſimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Benjaminî natu minimo commiſſa. Hæc ita eſſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cognoſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quò falſam Ioſepho ſuſpicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem eſſe incolumes, iubet eos includi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni admoturus. Poſt triduum deinde productis, quoniam, inquit, aſſeueratis vos in detrimentum regis ac regni non veniſſe, fratréſque eſſe ex patre quem nominaſtis, facietis mihi fidem hæc ita ſe habere, ſi relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius paſſuro, cum frumẽto ad patrem profecti, rurſum ad me reuertamini, adducentes vobiſcum fratrẽ quem aicbatis illic relictum eſſe. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratíq iam extremam calamitatem inſtare, lamentabantur fortunã ſuam, crebro iactantes, adeſſe diras vltrices fratris per ſummã immanitatem oppreſſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus ſe inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum intereſſe neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratũ dam-

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, A cui tum iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. B peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuati. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia *Genes. 43.* reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in E certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dùm Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananæ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soli- G citi, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

μετὰ μικροῦ μέλους, ὥσπερ οὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολάζοιεν. βλέπων δ' οὗτος ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰώσηπος, ὑπὸ τοῦ πάθους εἰς δάκρυα προὔπιπτε, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνῶναι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ διελέγετο πάλιν ἥκε πρὸς αὐτοὺς καὶ συμεῶνα καταλαβὼν ὁμήρευον τῆς ἐπανόδου τῷ ἀδελφῶν γνησιώτατον, σκηνοῖς μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τοῦ σίτου, προστάξας ἀπίναις καλδύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὁ πρὸς τιμὴν ὠνίου εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραττεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' τὴν αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειεν ἀφῖχθαι τοῦ βασιλέως. καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν ὧδε τὸν πατέρα ἀπιστοῦντες. ὡς καὶ ἀληθεύοιεν τε συμεῶνα ὧδε τοῦ στρατηγοῦ μένειν. βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτοῖς τοῦ ἐρημίαν παρ' αὐτοῦ C γένηται. καὶ ξίουν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τοῖς υἱοῖς πιστευομένοις. καὶ πρὸς τιμὴν συμεῶνος δ' κατοχίλιοι, λυπηρὸς εἶχε. καὶ λυπηρὸς φέρων, θάνατον ἠλίβδ, προσιδέσθαι C τὸν βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἐδὲ ῥουβήλου δεομένου καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἀποδόντος, ἐν εἴ τι πάθοι βενιαμὶς καὶ τιμὴν ἀποκτείνειεν αὐτοῖς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ἡνίκα ἔδει τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐταράττετο παρόντος D σακκίοις τὸν σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τὸ δ' σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ὀπλείσπντος, καὶ τὸ λιμὸ μᾶλλον ἀπολωλόμου, βιαζομένης αὐτὸν τ' ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τοῦ ἀδελφῶν οὐ δὲ ἰὼ αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τοῦ ἐπαγγελμένων ἀπεχομένοις. καὶ τὸ παῖδος οὐκ ἀγένους καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, καὶ τοῦ ὑῶν δομένων, καὶ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδας δ', τολμητοῦ πάλλα τ' φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτ παρρησίᾳ πρὸς τὰδελφοῦ δεδοικένα, καὶ τάτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσχθέσας δ' δὲ οὐδὲν τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ᾧ μὴ παρέσται ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερῶν δ' οὗτος ἀπάλειπε αὐτῷ μὴ καταδικάζειν, μηδ' τὼν ἐκ φαραώθου τ' ζοφῆς δυσπορίαν αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸς τὸ παῖδος φροντίζοντα. φροντίζειν δ' καὶ τ' σεμεώνος σωτηρίας, μὴ φεισθαι τῆς βενιαμὶν ὑποδημίας ἐκεῖνος ὑπολῆται. πιστεύσειν δ' πρὸς αὐτὸ τοῦ θεοῦ παραινοῦντος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἂν σῶον ἐπαναξοντος τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἂν συγκαταρρέοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πιθεὶς ἰακώβος παρεδίδου τὸ βενιαμὶν, καὶ τ' τιμὴν τὸ σίτου διπλασίονα, τοῦ τε ὧδε τοῖς χαναναίοις γινωμένων τό τε τ' βαλάνου μέσων καὶ κάκτης τερέβινθον τε μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰὼ ὧδε τὸ παρὸς ὑπὸ τῆ τοῦ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα καὶ κλαίων αὐτοῦ. ὁ μὲν δὴ τοὺς υἱοὺς εἰς κομεῖν σώους σὺν τ' ὑποδημίας ἐφοδιάζειν. εἰ δ', οἱ τ' πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τ' ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἵνα μαρήσιον δ' αὐτοῖς λυύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ

✦ ἀνεχώρουν τὴν ἐπ' αἴγυπτον, μὴ κρείττονος ἐλπίδος τοῦ ὑπὸ τοὺς παροῦσιν λύπαν ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, κατάγονται μὲν ὧδε τὸν ἰώσηπον. φόβος δ' αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ ὧδε τῆς τοῦ

σίτου

A ſtulerint quodnam ſit illud furtum, quod apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter exculauerunt, dicentes pecuniam domi reperiri in frumento dum laccos eximanunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſiderauiſſe, liberati hoc meru ſecuriores eſſe cœperũt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſciſcanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deũ vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

B

C

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti; an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò rurſus inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignari fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant; qui huius ipſius beneficij, Ioſephique comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare fatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demitari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellẽt: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentũ fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminẽ veniũt,

D

E

F

G

V I.
Geneſ. 44.

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem steterisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare, Itáne, inquit, sceleratissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobrare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, supplicium que commeritos, quod parati sumus omnes luere, licèt non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitaréque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

ἔρδυναν, δῆλοι τὸν τελευταῖον βενιαμεὶν ὄντα. οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ σκεῦος σακκίον τὸν σῖτον ἐναποκεκυμφότες, ἀλλ' ἀπορίᾳ τῶν ζητουμένων ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίκης ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμεὶν φερτῇ τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς οὐδὲν ἐν σκέψει τῆς κακουργίας διερευνησόμενοι, σκηπτόμενον τε τοὺς δεσπόσαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη φερομενοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμεὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους διδοὺς ἐξάπησαν. καὶ τὰς στολὰς διακεκαρῥηξάντες, ἐκλαιον τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτοί τε δυσφοροῦντες τὸν πατέρα πρὸς τῆς βενιαμεὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ συνθεσπτὰ διαρθοῦσθαι. πρὸς δὲ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοῖς αἰτίας ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ἀγαλαβόντες τὸν βενιαμεὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τὴν ἀδελφῶν ἐπουσίαν. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἐνδίμοις χήμασι, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φερήσαντες ἢ πρὸς τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ πρὸς τοῦ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πρᾶξαι εἰς ὑπηρέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; πρὸς δὲ ἀναδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ στόμα βενιαμεὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένου. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τεθνηκεν ὅτι πρὸ τοῦ τὸν βίον ἀπηλλαχται συνθεσπτῶν. εἰ δὲ πρᾶξιν, ὅτι τῆς ἀδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθείας τοῦ παιδὸς ὅτι τῇ λύπῃ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ μᾶλλον νυνὶ ἔχει καὶ τὸν ὅτι βενιαμεὶν προδώσουσι. πολὺς δ' ἦν καὶ ταῦθ' ὁ ῥοῦβηλος, αὐτοῦ καθαπτόμενος. ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ἂν μόνῃ τῇ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸν ἀπολύειν δίκαιον τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σώφρον εἶναι, οὔτε συνολάζειν ἐκείνοις τὸν τὸν κλοπεῖ εἰρασμένῳ. βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ φροὺς τὸ παιδὸς ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἔφη δεῖν βαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμηκέναι εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἀξία, καὶ τῇ πόλει ὑποφέρειν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἦλθε ἀλλ' ἑνὸς τῶν νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσι νῦν ἡμῖν τοῦ δι' αὐτὸ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται δεῖσθαι σῆς χρηστότητος ἐγχωμένην τοῦ κινδύνου φυγεῖν. σὺ γὰρ μὴ φορὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ᾗ οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσι οὐκ ὀφὴ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφὴ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χαίρουσι, χρῶ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρον. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοῖς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας ἀπροσιουμένους, ἀλλὰ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν σεσῶσθαι αὐτὴν ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθοῦσιν ὅτι τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν δ' ἀπορίαν τῆς ζοφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀπονομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κἀκείνους αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρῆναι ἔμελλεν. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ σῶσαι δυνηθέντα ἀπολλυμένους ὅτι ἐνδείας τῆς ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ὑπὸ σοῦ λαμπρᾶς γενομένην φθονηθέντας. ἢ δι' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι ζόφῳ διδομένη. σώσεις γὰρ οἷς εἰς τοῦτο καὶ ἔρεις, καὶ ψυχὰς ἀπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας πρόσθεν ταῖς ἑαυτῆ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δυνάμει τε ψυχῆς ἡμῖν καὶ φιλεργεῖν δι' ὧν αὖτα μένουσιν ὑποζυμώσεις, οἷμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν φιλανθρώπου βουλόμενον, εἰς ὑπόδειξιν ἧς κἀγὼ τῆς ἀρετῆς ἀφειόντος, ἡμᾶς εἰς ἕτερον ἀφεῖσθαι συμφορᾶς. ἵνα καὶ ἧς εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκειν φαίης τοῖς ἐπαγαθοῦσιν, ἀλλὰ μὴ θεὸς μόνοις δοίη κἀγὼ ἄλλῳ θεράπαινα δεομένοις ὑπουργίας φιλανθρωπος ἀνθρώπου. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας εὖ καταπονήσας εἰς χρείαν, ἠμεμφημονέστερον δ' ἴσως ἂν τοῖς ὑφ' ἧς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ φεῖσαι μικρῶν ζημιωμάτων, ἀρεῖναι τοῖς πλημμελήσασι ἔπαινον ἐώκασι τοῖς ὑφειδοῦσι, τό γε φεῖσαι δίκην ἀργὸν, ὑφ' ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἀδικηκότων, θεοῦ φύσει πρεσβεύειν. καὶ ἐγὼ εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν πῶς ὅτι παίδων ἀποβολῆς ταλαιπωρεῖ ἂν τῆς ὅτι ἰωσήπου τελευτῆς ὀδυνηθέντος, οὐκ ἂν ἔφην καθ' ἡμᾶς ἕνεκα φεῖσαι τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῆς σῆς χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλὰς ἔχοντι. καὶ τούτους οἳ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσεως. νυνὶ δὲ, οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πεπλῆσθαι τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνήξόμεθα, τὸ δὲ ἧς πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοι τὰς λιτὰς θεσπεσιζόμεθα, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα θεὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε τοιούτους ἐσομένους ἐνόμισεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐκ ἀξιώσας. καὶ νυνὶ μὲν ἀποδημούντων, ταῖς ὑφ' ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ἐσομένους δικαιότατον ἀπολιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται διαχρησάμενον, καὶ κακὸν αὐτῷ ποιήσει τὴν ὑπὲρ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνδύσαντος αὐτὸν εἰς ἀναθησίαν μεταγαγεῖν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νυνὶ ἡ μητέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνήθητι πλέον ὁ πρὸς ἐκείνου ἔλεος, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολωλυμένων αἰδέσαι, τοῦ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος ἢ δωρεᾷ. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς θεραπηρίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἧς πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κἀγὼ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος δύσεβῶν δόξεις τῶν ἡμετέρου πατρὸς οὕτω λαβών, ἐφ' οἷς πέποσται τῶν παίδων στερούμενος. σὺν οἷς ἃ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφε-

acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes; & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam præ fame deficere non es paſſus, denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam ſuppeditaſſe: vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbati filiis, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctũ ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſuppliciũ perferremus. Nunc verò quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq. confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donati oramus, ſuppliciã per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus eſt, nóſque vt ſimiles eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nunciũ acceperit, ſimúlque eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere: noſtræ mortis infamia illius mortẽ approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorẽ ſentiret, è viuis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictę gratiã facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quã noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quę ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quam orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cùm iure poſſis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrumlibet valeas, præstat bene facere quàm malè, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantùm ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc teipsum illustriorem fore, potes autè fratri erroris veniá data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses petimus, si hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præmœrore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse, & per ætatē nondú satis sapere, & talibus nō grauatim veniā dari solere: sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damnemur, mihi imputetur non satis diligēter huic causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidū hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non solum nos seruaueris, sed plura etiam quā nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remitto. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Ioseph ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare irā conatur. pariqué modo & cæteri prosternuntur, pro Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine arbitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli essent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini nó laudare non possum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum. cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis in præsentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit, quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quàm speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiscor, malens vobis vt ministris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere, quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti erraticquam contristari. quid est enim cur vos malè habeat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœnitentia, quam frustratam esse iam videtis? Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

Genes. 45.

λόδαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τὸν γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα δυνάμενος τὸν ἀκόλαστον, καλὸν ἑαυτῷ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ ἀπολαύειν τῆς μὴ κατὰ τὸ ἐξουσίας ὡς μὴ σὺ ὑπαρχούσης, ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον σὲ ὀφείλεσθαι τὸ σώζειν ὑπολαμβάνων, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλλον αὐτὸ φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσῃς τὰδελφῷ συγγνοὺς, ὑφ' ὧν ἠτύχησεν. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τοῦτο κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν αἰσχυθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ κοινωνήσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἢ βίου. καὶ τοσοῦτου δεησόμεθα στρατηγὲ καταλλαγῆναι τὸν ἀδελφὸν ἡμῖν ὑποθανεῖν, συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς ἢ ἀδικήματος κοινωνήσαντας. ἃ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὀλιγωρήσαντος ἑαυτοὺς ἀπολέσαι ἀλλοίους, ἀλλ' ὁμοίως αὐτοῖ πενησὶ γεγονότες ὑποθανεῖν ὕπες. καὶ ὅτι μὲν νέος ὢν ἡμάρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν εἰληφὼς, ὡς αὐθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, κατάλειπον παίσομαι πρεσβυτέρῳ λέγειν. ἵν' εἰ μὲν καταλείψας ἡμᾶς, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς. εἰ δὲ ὑπολείσας καὶ κεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι σωτηρίαν ἀπεφήνω, νομιθῆς, καὶ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὢν δικαιότερος μᾶλλον φανῆναι τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῖν αὐτῷ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νόησας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ πρωτοσταλῆναι πρὸ τούτου, τῷ παῖδι τοῦτον ὑποπεμφθέντα. εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς τὰς χεῖρας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παίδων ὑπάρχων. ἰδέας μὲν οὖν πῶς ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τἀδελφῷ σωτηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴπως σπασάλαξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ κατασφαύνειν ἀγωνιζόμενος. πρᾴνησον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ ἀλλήλοις ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ὑπολυμαινόμενος. ὁ δὲ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν παθῶν, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὸν ὀργὴν φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δέ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν. ἆρ' ἔτι ὑμᾶς καὶ δύνοιας ἀδελφὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐπὶ τῇ προθέσει ἐμοῦ βεβουλευμένων δύρισμαι, πάντα ταῦτα ποιήσας ὅπως πείρᾳ δῶ ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει δέ, οἶδα προθέσει ἐμοὶ τομίζω πονηροὺς γεγονέναι, ἀλλὰ βελτίστῳ τέλει τε νεῦ προσχρησάμενος τῇ ἀγαθῶν ὑπολαμβάνειν, καὶ τέλει ἐς ὕστερον ἂν δύνωμαι ἡμᾶς ὠφελεῖν. παρόν τε ἐν σωτηρίαις ἐγνωκὼς ἤδη ἐλπιζόμενον, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, οἷς ἐν ἐμὲ δεδικήτε ἀμάρτειν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, ὡς σωτηρίοις τῇ τοῦ θεοῦ βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαθόντας ἥδιόν μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοσοῦτον ἐλθούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡμάρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν σωτηρίαν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προσχρῆσαι τὰ βεβουλευμένα.

χαίροντας οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγημένοις, ἅπτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ τὰς ὑμῶν φρον-

φεσται απαλωθεις ζημιωση με το καλλιστον της ευ-
δαιμονιας φριν εις ομεν ελθειν τινι εμεω & μεταλα-
βειν τω παρουσιν αγαθων δοσθαγων. αυτον δη τεθον,
και γυναικας υμετερας και τεκνα, και πασαν τινι συ-
γγενειαν υμων αναλαβοντες ενθαδε μετοικιζεσθε. ου γαρ
δοσθησομαι εγω τω αγαθων δια τω ημετερον τους ε-
μοι φιλιαζους, αλλως τε και τε λιμου λοιπου επι πεν-
ταετιαν ενσομενου τος. ταυτ' ειπων ιωσηπος, φιλαλ-
ληλους ασπαζεται αδελφους. οι δ' ουκ ην δακρυσιν ησαν και λυπη, τω δε και αυτω βεβουλευμενων τιμωριαν εν αυτοις δι-
απειλησιν εδοκει το συγγνωμον ταδελφου. και τοτε μεν
ησαν εν δωμασι. βασιλευς δ' ακουσας ηκοντας προς
ιωσηπον τους αδελφους, ηδη τε μεγαλως, και ως επ'
οικειων αγαθοις παρειχεν αυτοις αμαξας σι-
του πληρεις, και αργυρου και χρυσου αποκομιζειν τω
πατρι. λαβοντας δε πλειω δωρα ταδελφου, τα μεν τω
πατρι φερειν, τα δ' αυτοι δωρας εχειν εκαστος ιδιας
πλειονων ηιωμενου βενιαμιν παρ αυτους απασαν. ως
δ' απηλθομεν τω παιδων ιακωβος τα περι τον ιωση-
πον εμαθεν, ου μεν ουν ειν τον θανατον αφαπεφευγως
εφ οις επενθησεν ελπιζε, αλλα και ζην μεν λαμπρας δ' δαι-
μονιας βασιλει συνοδοιπορον τινι αιγυπτου, και τινι α-
πασαν χωραν ενκεχειρισμενος αυτης δημελειαν, απ-
ορον μεν ειδεναι εδοκει τω επιγελωμενον, λογιζομενος δε
θεον τινι μεγαλομεγιαν και την προς αυτον δυναμιν, ει και
προ μακροτερου χρονου διελειπεν, ωρμητο δ' ουδεν προς τ
ιωσηπον.

A ges patri hæc renuntiatum, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum hæc particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totamque cognationem assumentes migrate vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitētia quòd in tā bonū fratrē peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum regē administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, rametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Ioseph um properans.

VII.

Κεφαλαιον δ'.

Η τε παντος αυτε ιστορια της ψυχης πασης, εως αυτον μεταβα-
σεως, δηλωτεον ημιν λεγομενον λογον.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. Genes. 46.

Ως δε κατειχεν οπτω ορκιον φρεαρ, θυσας αυτοθι
τω θεω, και φοβουμενος δηλα τινι δυσαιμονιαν
τινι εν αιγυπτω, τω παιδων εμφιλοχωρησαντων τη
φοινικοστη· εν αυτη, μη ουκ επ εις τινι χαναναιαν οι
εκγονοι μεταλθοντες καταιχωσιν αυτινι ως ο θεος ιω
υπεσχημενος, αμα τε μη δικα βουλησεως θεου ημομε-
νης τοις εις αιγυπτον αφοδου δηλοφθαρη το ηθος αυτε,
προς δε τουτοις δεδιως μη προεξελθη τε βιου φριν
εις ομμα ιωσηπου θεαθηνεσθαι, καταφερεται τριφων
αυτω τον τοτον τον λογισμον εις υπνον. οπτως ο θεος
αυτω, και δις ονομασι καλεσας, πιυθανομενω τις
εστιν, αλλ' ου δικαιον ειπεν ιακωβω θεον αγνοεισθαι τ
αυτον θεραπαινων η βοηθον προγονοις τε τοις σοις, και
μετ αυτους σοι ημυομενον. σεσωμενω τε γαρ σοι της αρ-
χης ουτε παρεις, εγω παρειχον. και και εμεω δυναμιν,
εις τε μεσοποταμιαν μονος σαλευς, γαμων τε αγα-
θων ενεγκας, η παιδων επαγομενος πληθος, η χρημα-
των ενοησας. παρεμενε τε σε ηθεα πασα τη εμη προ-
νοια, και ουν απολωλεναι τω ηθω εδοκεις ιωσηπον, τε τον
εις απολωλοτων μειζονων αγαθων ηγαγον, η της αιγυπτε
ευθεον ως αλιγω διαφερειν τε βασιλεως επτησα. ινοατε
μεν εθουτε ταυτης ηγεμων εσομενος, η βιε σοι τελουτ
εν τ ιωσηπτε χρονω ηγησομενω προδηλων, & μακρον
ανθρω τ σων εκγονων εν ηγεμονια & δυζη καταγελ-
λων, καταστησων τε αυτους εις τ γνω τω υπεσχημενον. τουτω θαρσησας τω ονειρατι, προθυμοτερον εις τ αιγυπτον σεω τοις υιοις & παισι τοις τεκνων απηλλατλετο.

Cæterum cùm ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæā occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an nō agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorē? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constituī, & cū solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat. recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais. Sarodus, isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Æri-nes, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, ὃν ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα δέκα τὸν δυσκολίαν αὐτῷ ἵνα μή τι προσπαίσῃ τοῖς ἐκ Μεσοποταμίας ἀλλ' Αἰγυπτίους ἔτι), ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰώσηπος ἤδη πεφανέρωκε. τοῖς οὖν μετ' αὐτὸν ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐασαρών, χάρμισος. συμεῶνος ὄν, ἓξ, ἰούμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰάχινος, σόαρος, σάαρος ζεὺς ὁ λουὴλ γεγόασιν υἱοὶ ἡλσεμις, κάαδος, μασσίερος. ἰούδα δ' παῖδες ἦσαν ζεὺς, σαλᾶς, φαρὶς, ζάρας. οἱ δ' δύο γεγονότες ἐκ φαρέσου, ἐσρὼν καὶ ἀμουὴλ. ἰσσαχάρου δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, φερσεᾶς, ἰώβος, σαμάρων. ζεὺς δ' ζαβουλὼν ἦλθε μετὰ σάραδον, ἤλωνα, ἰαήλην. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ λείας γένος, καὶ αὐτὴ συναπῆκε καὶ δυγάτηρ αὐτῆς δίνα. ζεὺς οὗτοι καὶ ξιάκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο τούτων ἰωσήπῳ μὲν γεγόνεισαν υἱοὶ, μανασσῆς καὶ ἐφραΐμης. βινιαμὶν δ' τῷ ἑτέρῳ δέκα, βολοσσὸς, βακχαρεις, ἀσαβήλος, γήλας, ναιμανῆς, ἶσις, ἀρὼς, νομφθεὶς, ὀφπαῖς, σάραδος. οὗτοι τεσσαρες καὶ δέκα ποεῖς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοι, οἷς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸ ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γήσιον Ἰακώβῳ γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δᾶνος, καὶ νεφθαλής. ὧ τέσσαρες εἶπον τοὺς παῖδες, ἐλλήϊνος, ζομώης, σάρις τε, ζ ἔλλιμος. δᾶνῳ μὲν, μονογενὲς ἦν παιδίον, οὐσις. τούτων δὲ τῶν ἐκγονικῶν τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρες, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἐκ λίας δ' αὐτῇ θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπήγοντο, γάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, οὐγὶν, σουὶν, ζάβρων, ἀπείνλων, ἐροέδην, ἀρίπλην. ἀσὴρ δὲ τοῦ ἐκ ζυγάτηρ, καὶ ἀρσένες ἀριθμὸν ἓξ οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤσους, ἰούβης, βαρὶς, ἀβαρὸς τε καὶ μελμιήλος. τούτων ἕνδεκα ὄντων καὶ περιττευμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ζ ἑσὼν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεγόντας αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος ζ δαγθμόμενον τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τοῦ ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ κατ' ἐφόδων πόλιν αὐτῷ συνίβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γθομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθείς, ὡς μὴ ζαὐτὸ παθεῖν ὑπ' ἡδονῆς. οὐ μέν τοι τὸν αὐτὸν ζόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἅπαντων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἡρέμα παλύσας ὁδεύειν, αὐτὸς ζ δαγλαβὼν πάντα τὸν ἀδελφὸν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ δαγθμόμενον μ' τοῦ γθοὺς τὸν ἰακώβον. ὁ δ' τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον σὺν ἄλλοις αὐτῷ λέγλν, τίνι βίῳ δγκτερπόμενοι, ὡς αὐτοῖς δγκταλῦσι τὸν δι' τρέψεις δέγλν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῷ ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, ἵν' μὴ δγζθυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας θημελεῖσθαι τ πατρὸς προνοείσθαι, ἵν' τοῖς αἰγυπτίοις ἔτι) προσφιλεῖς, μηδὲν ποεῖσθαι τῷ αὐτῷ ἐκείνοις. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπορημένον ἦν ποεῖ νομὰς ἀσρέφεσθ ζ ἰακώβου ζ δαγθμόμενος πρὸς τ βασιλέα, ζ ἀσπαζόμενος τε, ζ κατευχόμενος ποεῖ τῆς βασιλείας αὐτῷ. ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς ζ ἰακώβου

ἀπόντος δ'. ὡς ἦν τὰ τῆς τροφῆς ἐπὶ βελτίοσι A
ἐπ, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μ' τοῖς παισὶν ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ᾗ γὰρ καὶ οἱ βασιλικοὶ αὐτῶν τοὺς νομεῖς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μή-
τε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, οὐ γὰρ ἀνέβαινε,
μήτε ὄντος τοῦ θεοῦ. προσῆν τε μηδὲ μίαν ἐαυτῷ
ὅπ' ἀγνοίας πεπαιμένων, καὶ τὸν ἰωσὴπου τὸν σῖτον
ἀπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς B
ἐπέλειπε, τὰ βοσκήματα ἠνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τὴν
ἀνδραπόδων, οἷς ἦ καὶ γῆ τις ἦν, μίσθωσιν ταύτην παρεχό-
μενοι τὴν τροφῆς. οὕτως τε τοῦ βασιλέως πάσης
αὐτῶν τῆς οὐσίας κυρίου γεγενημένου μετῳκίσθη-
σαν ἄνδρες ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίως γένηται τῷ βα-
σιλεῖ τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις. πλὴν τῶν ἱερέων. τού-
τοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδούλου τ' αὐτῶν οὐ τὰ
σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀχνύμενα τῆς τροφῆς διέτρεφεν αὐτοὺς κατα- C
κρατοῦντας. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν ἐπιβάντος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀδρόνως
ἀκαρπούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἐφοδεύμενος πό-
λιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐ-
τοῖς ἐκείνων ἐπιτρέψας βασιλεὺς ἔχειν ἐδύ-
ναστο, καὶ κατοπτεύσας μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο τὴ κτῆ-
σιν ἐπὶ ἡμιόλοις φιλοτιμεῖν παρεκάλει, τὴν πεμπτὴν
τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ἀφ' ἧς χώρας ἦς D
δίδωσιν αὐτοῖς ἔσται αὖθ'. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους
τῆς καθεστώσης ἡμέρας χαίρειν ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο
τὰ σώματα. τὴ τούτῳ τῷ ζόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ
ἐπὶ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπερ-
γάζετο, καὶ πλείω τὴν διοίσειν τῷ βασιλεῖ παν-
τὸς αὐτῷ. ὅτε τὸ τελεῖν τὴν πεμπτὴν τῷ κερπῶν
νόμος ἔμενε ἕως μέχρι τῷ ὕστερον βασιλέων. ἰακώβος
ἦ, ἐπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διατρίβας, καὶ νό- E
σῳ χρησάμενος, παρῄνεσεν αὐτῷ τῶν ἰδίων ἀπάντων, ἐ-
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθὴν, καὶ θεραπείαν αὐ-
τοῖς καὶ θεραπείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τῆς ἡλικίας αὖ-
τῷ ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. ἦν δὲ καὶ πολ-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον δι-
ῆλθον, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ
πλείον χρησὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτὺς
ἀγαθοῖς οἷς ἐδ' ἐυηρέτας τινὲς ἠμείψαντο, θεσπέσιος
τοῖς ἐθνεσι παισὶν ἵνα ἦ ἰωσήπῳ παῖδας ἐφορμίσω καὶ F
μυρίοις εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τεσσεροῦ διαιρεθέντες
κατ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν. ἦν δὲ ὕστερον ἐυεργέτην.
ἦν μὲν τοι καὶ ταφῆς ἐν χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ
δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέκα πεντήκοντα καὶ ἑκα-
τὸν μηδεπὼ μὴ τῷ θεσγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' εὐσε-
βείᾳ ἦ θεῷ, τυχὸν ἦ ἀμοιβῆς ἧς ἔλαμον ἦν τοσούτοις ἀ-
γαθοῖς γεγονώς. ἰώσηπος ἦ συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ
βασιλέως, ἦ τοῦ παρόντος νεκροῦ εἰς χεβρῶνα κομίσας, ἐ-
κεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῷ ἦ ἀδελφῶν οὐ βελομένων G
αὐτῷ συνυποσρέφειν, δέος γὰρ αὐτοῖς ἔνῆκε μὴ τεθνηκό-
τος αὐτοῖς τοῦ παρόντος τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ὄπι-
θεν ὕβρεως, οὐκ ἐπ ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν φόβος αὐτοὺς
μεθίστησι, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πάθοι μὴ ἦ ἔχειν αὐτὸν
δι' ὑπερβολὰς ἀγαγὼν δὲ μετ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσιν ὡς αὐτοῖς αὐτοῦ ἦ χρή-
μβρως οὐκ ἀπέλειπε τελευτᾷ δὲ ἦ ἔτη, ἔτη βιώσας ἑκατὸν ἦ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν ἡμῶν,

cumque ille adiecisset maiores ſues longioris ætatis fuiſſe, iuſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec vllum erat remedium, neque flumine agris rigante, non enim aſcendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuiſum, qui nihil parati habebat, neque Ioſephus frumentum dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius regis deueniſſent, alius aliò migrabant, quo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremò hanc neceſſitas adeò non corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Ioſephus regionis vrbes obeundo, conuocata per ſingulas multitudine, agrorum, quos regi ceſſerant, vſumfructum illis reſtituit, & adhortatus vt non ſecus quàm proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum regi pẽdere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioſephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

VIII. *Geneſ. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto pòſt tempore. præterea collaudato Ioſepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filiis vt Ioſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremò rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cùm vixiſſet annos centumquinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè ſepeliuit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cùm non amplius eſſet in cuius gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolẽtia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene vſus: quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

κ) λοιπὸς μὲν πάντα διοικῶν, κ) τῷ ἐξουσίᾳ παραβάλλόμενος. ὁ δὲ κ) τῆς ἰδιώτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ ὤφθη τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἥκουσι κ) μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μθ' ἧς προεφρόντισεν ὑπῆρχεν. τελευτᾷ δ' αὐτὸς κ) οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες εὐδαιμόνως ἔτη ρ' αἰγύπτια. κ) τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῷ οἱ ἀπόγονοι κ) οἱ παῖδες, ἐθαψαν ἐν χεβρωνι. τὰ δ' ἰωσὴπου ῥᾳδίως ὕστερον ὅτε μεταίσησαν ἐκ τῆς αἰγύπτιας οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως γὰρ αὐτοῖς ὁ ἰωσὴπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔμαθε, κ) τίσι πόνοις ἐκρατήσαν τῆς χαναναίας, σημαίνω προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

IX. Exod. 1. AEgyptij gens delicata & ad labotem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt inſti & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam infanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit: nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

Αἰγυπτίοις ζυφιεγῖς καὶ ῥαθύμοις οὖσι πρὸς πόνους κατὰ τῆν τε ἄλλων ὑδαλῶν ἧττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κτῆ φιλοκερδείαν, συνέβη δεινῶς πρὸς ἐμὲ ἑβραίους διατεθῆναι κτῆ φθόνῳ τῆς εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τῆν ἰσραηλιτῆν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυίαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρῶς, καθ' αὑτῆν αὔξεσθαι τούτοις ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν ἐν ὑπὸ ἰωσὴπου τετυχηκότες, ἀφ' χείρονος μοίρας λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταπλευθείσης, δεινῶς ἐνύβριζον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρείας αὐτοῖς ποικίλας ἐπινόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προστάξαι διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ ἔρροι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἐῶς ἐκείνων ἐπιβαίνοντα. πυραμίδας τε αἰοικοδομεῖσθαι ἐξέφυγον ἡμῆν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γλυέσθαι συνήθεις. καὶ τὸ ἑξακοσίων μὲν ἐτῆν χρόνον ἐπ' αὐτοῖς διώυσαν ταῖς παλαιπωρίαις αὐτεφιλονείκουν δ', οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεί τι φρονοῦντος φαίνεσθαι τῆν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῆν τοῖς προάγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπωδύσαν προὶ τὸν ἀφανισμὸν τὸ γένος ἡμῆν τοῖς αἰγυπτίοις προσγένετο τοιαύτη. τῆν ἱερογραμματέων τις, καὶ δὴ ἦσαν οἱ προὶ τῶν ἀληθείαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῆν βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τῆν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ζαφεὶς. ἀρετῆ τε πάντας ὑπερβαλεῖ κ) δόξῃ ἀειμνήστου κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, κ) γνώμῃ τῶν ἐκείνῳ κελευόντων πᾶν τὸ γλυπτὸν ἀρσεν ὑπὸ τῆν ἰσραηλιτῆν εἰς τὸν πόλεμον ῥιπτοῦντας διαφθείρῃ. ἐπεφύλαξεν τε τὰς ὠδῖνας τῆν ἑβραίων γυναικῶν, κ) τὰς τοκετὰς αὐτῆν προστηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύεσθαι, αἳ δὴ συγγένειαν ἐμελλον μὴ προβήσεσθαι τὸ τῶν βασιλέως βλάπτειν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, κ) σώζειν λαθρα τολμήσαντας τὸ τέκνα, αὐτὸς αἰαιρεῖται συνῆν γλυφὰ προστάξει. δεινὸν ἐν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ἃ καὶ τῶν παίδων ἀπεστερῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ προὶ τὰ ἀπόλειαν ὑπούργουν τῆν γενομένων. ἀλλὰ κ) ἡ ὀλίγοια τῶν τῆ γλύφης αὐτῆν ὀλιγεί ψεως, φθειρομένων μὲν τῆν πικτομένων, αὐτῆν δ' ἀναλυ-

A

B

C

D

E

F

G

λυθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς ἡ δυσωδαιμόνητον A
ἐφέλκεται τὸ συμφορᾶν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κα-
κῷ κεκαπυκότες· ὁ δὲ παῖς ὁ τῆς θείας γνώμης ἐνδὲ μυρίας
τέχνας ὅλη τούτῳ μηχανασάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προ-
έφην ὁ ἱερογραμματεὺς, ἔφερεν λαθὼν τὸν τῆς βασι-
λέως φυλακὸν, καὶ ἀληθὴς ὅλη τοῖς ἐξ αὐτοῦ γλυπησο-
μένοις ὁ προειπὼν διέβη. ἀμαραφάμης, τῷ εὖ γεγονό-
των ὢν καὶ τοῖς ἑβραίοις, διόλου ὑπὲρ τὸ παντὸς ἔθνους
μὴ ἀπαίρει τῆς ὅλης εὐφροσυνομένης νεότητος ὅλη λείπῃ, καὶ B
χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, ὁρᾷ γὰρ αὐτοῦ τὸ γύναιον, ἐν
ἀμηχάνοις ὤν. καὶ πρὸς ἱκετίαν τοῦ θεοῦ ἔρπεται, ὢν δυ-
σκόλων οἰκτον ἤδη τινὰ λοιπὸν αὐτὸν αὐθεφήπων τινῶν
τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ὢν δαβεβηκότων. δοκεῖ τὰ ἀ-
παλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν
καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γήρους αὐτῷ ἐλπίδος.
ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετίαν ὅπλα-
θεὶς, ἔρίσεται κῇ τοὺς ὕπνους αὐτῷ καὶ μήτε ὑπογιώ-
σκειν αὐτὸν ὢν εἰ τῷ μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε εὐ- C
σέβειαν αὐτῷ ἔλεγε ὄφ' ἐμνήμην ἔχειν. καὶ τὸν ὢν
ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν τοῖς προγό-
νοις αὐτῷ δι' ὧν ἐποίησε τὸ γήρεσθαι τοσοῦτον πλῆθος
ἐκ ὀλίγων. καὶ ἀβεβαμον μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσο-
ποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ὢν δαγηγόμενον δίδαι-
μονῆσαι, τά τε ἄλλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ ὡρὸς γο-
νὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα καὶ τὸν αὐτὸ
βούλησιν ἀγαθὴς ποιὸς τὸ γήρους τεκνώσαι παῖ- D
δας. καὶ καταλιπὼν μὲν, ἐπομένῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ
τὸν ἀράβων χώραν, τοῖς δὲ ἐκ χαλδέας τὸν ξωγλο-
δύτην, ἰσάκ τε καὶ τὸν χαναναίαν. ὅσα τε πολέμων καὶ τὸν
ἡμῶν φησὶν συμμαχίαν διδραγάσηται, κἂν ἀσεβεῖς ἐν
δόξῃ καὶ ὄφ' μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ τοῖς
οὐχ ὁμοφύλοις γνώριμον ἐν συμβέβηκεν, ὅτι τε μο-
νῳδίᾳ τῆς δυσδαιμονίας μὴ ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐ-
τοῦ κατέλειπεν. οὐ μὴν ἑβδομήκοντα τῷ παίτων εἰς αἴ-
γυπτον ἀφικομένου, ὑφ' ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη E
γεγόασιν. νῦν δέ με τὸ κοινῇ συμφέρεσθαι ὑμῖν ἴσε
πεφυκὸς μόρον, κῇ τῆς σῆς δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ σοῦτος, ὃν τὴν
γέννησιν αἰγύπτιοι δεδίοτες κατέκειναν ἀπολλύμενα τὰ
ἐξ ἰσραηλιτῶν τικτόμενα, σὸς ἔσται. καὶ λήσεται μὲν τοὺς
ἐπ' ὀλέθρῳ ὢν δαφυλάσοντας. ἔφεις δὲ ὢν δαδό-
ξως, τὸ μὲν ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἀνάγκης
ἀπολύσῃ μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαν-
τα τεύξεται ὢν δὲ αὐθεφήπους, σὺχ ἑβραίοις μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ ὢν δὲ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τε ὧδε χαριζομένου F
σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γλυπομένοις. ἔσαι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ
ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὸν ἐμὸν ἔξειν ἱερωσύνῃ,
αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ ὄφ' παντὸς τοῦ χρόνου.
ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ὠρθρισμένος ὁ ἀ-
μαραφάμης, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ
τὸ θεῖον ἔτι μεῖζον ὄφ' τὸν τοῦ ὀνείρου προῤῥησιν αὐτοῖς
ἐνωίστατο. οὐ γὰρ ὡς ὠρὶ παιδὸς μόνον ἐλαβεῖς ἦσαν, G
ἀλλὰ ὡς ὅτι μεγάλου τοσαύτης δυσδαιμονίας ἐσο-
μένης. τοῖς μὲν τοι πρεσκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ,
πίστιν ὁ τοκετὸς παρεῖχε λαθούσης τοὺς φύλακας ὄφ'
τὸν τῆς οἰκίων ὅπεικειαν, κῇ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προ-
ἐσεσθαι τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ἓξ μὲν μῆνας παρ
αὐτοῖς ἔφερουσι, λαθόντες. ἔπειτα δύσας ἀμαραφάμης μὴ καταφωρᾶς ἡμῖται καὶ πρὸς ὅτι τὴν
τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτὸς τὸ ὑπολείται μὴ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὸν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ.

& ipſis parentibus non multo poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere etiamſi infinitas artes in hoc comminiſcatur. nam & puer de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, cluſis regiis obſeruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia conſilij laborabat: & ad implorandum diuinum præſidium conuerſus, orabat vt tandem miſeraretur homines à quibus vnis perpetuò cultus fuerit: daretque finem præſentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſſitque in futurum bene ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defuturæ præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numeroſam multitudinem auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſucceſſoribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Iſaco Chananæam. Res etiam bello meis auſpiciis feliciter ab eo geſtas nunquam fine impietatis & ingratitudinis nota non meminiſſe poteſtis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre eſt, tum ob eam felicitatem in qua ipſe vixit, tum ob eam quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: qui à ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque ſcito mihi cordi eſſe & publicam veſtram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iſte cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus veſtros ad necem damnauerunt, tibi naſcetur. hic neque deprehenderetur ab obſeruatoribus, & poſtquam euaſerit præter opinionem educatores nactus, ſuo tempore Hebræos ex Ægyptia ſeruitute liberabit, memoriámque ſempiternam hoc præclaro facinore conſequetur non apud ſuos tantum, ſed & apud exteros, me iſtud beneficium in te tuóſque poſteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus ſit meo ſacerdotio ipſe & poſteri eius in omne æuum. His per viſionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriſque ſolicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, ſed ne quo pacto promiſſa felicitas intercideret. ſed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile eſt enixa vt obſeruatores fefellerit, nihil ſentientes eorum quæ in vulgaribus puerperiis ſentiri ſolent. hunc infantulum per tres menſes clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehenſa itam regis incurreret, ac mox & ipſe vnà cum puero ſublatus è medio promiſſionem Dei faceret irritam,

Exod. 1.

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur. Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium, exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἤγιτο μᾶλλον, ἢ τὸν παῖδα τοῦτο πεποιῆσθαι τῷ τῆς παιδὸς σωτηρίᾳ καὶ φρονήσει· τό τε λανθάνειν πιθανὸν, τοῦτο δὲ καὶ ὧν ἀδύνατον, εἰ καὶ πονηρὸν ἦν τὸ παιδίον, μὴ ἀνιάτως ἔχειν φοβερόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ· τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσιν ἐκ προνοίας ἀσφάλειαν παρέχειν· μηδὲν ἀφανὲς εἶναι τῷ θείῳ. ταῦτα λογισάμενοι, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἱκανὸν τῇ κατασκευῇ κοιτίδα, μήκους αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκης εἰς τὸ μετ' ὀρυχαλκείας ἐκπεκοιδέναι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὲ ὕδατι τὸν δεῖν τῆς πλεγμάτων διαφθορᾶς εἴσοδον ἡ ἀσφάλτος πέφυκεν, ἐπιθέσαν τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, ἐπέσαν ὅπῃ τῆς θυγατρὸς τοῦ στοχασμοῦ αὐτοῖς. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἀδελφῶν ἔφερε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ἐκ τοῦ μήκους, ἀπεπαρεῖχεν, ὅποι φερόμενον χαρᾷ ὁμολογήσῃ τὸ πλέγμα. ἵνα δὲ διδαχθῇ ὁ θεὸς μηδὲν μὴ τῶν ἀνθρωπίνων σώζεσιν, πᾶν δὲ ὅτι καὶ βεληθὲν φαίνεσθαι αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. καὶ ἀγαθοποιοῦντας μὴ τοῖς ἐκ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλιγωρεῖν καὶ πολλῇ σπουδῇ σώζομένους ἀπολλῆ. σωζομένους δὲ ἐκ ὠφελοῦσι καὶ χαλεπὸν ἐκ μέσου τῆς κοινῆς διρισμένους τῷ διαφεύγειν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεῷ γνώμῃ. τοῦτο γάρ τι καὶ σοφὸν τὸν παῖδα τοῦτον ἡμφανίζει τῷ ἰσχὺν τῇ θεῷ. θερμουθὶς γὰρ βασιλέως αὐτῇ παῖ- D ζουσα ὠφελεῖται ἴονας τὸ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ἐκ τῷ ῥεύματος θαυμάζει τὸ πλέγμα, κολυμβηταὶς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴ ἀκομίσαι. ὠφελημένων δὲ τῷ δεῖ τούτων ἐκλέγεται μὲ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑφῆκε μάστου, μεγάθει τε ἔτι καὶ κάλλει. τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς ὠφελεῖ μεγαλοῦ ἐχρήσατο ἀπουδῇ, ὡς ἐκ τῶν πάντων τῷ καταφρονουμένων ὑπὸ τῷ αὐτὸ γίνεσι καὶ τῷ ἄλλων ἐκ τοῦ ἑβραίων γένους ἀπόλεσθαι πεῖσαι σοφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀγθῆναι, παρεῖσον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ προσιεμένου δ' αὐτὸ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ὑποραφίντος, καὶ τοῦτ' ὀλίγα πολλοῦ παίσαντος, ἡ μαριάμη ὠφελεῖ τυγχάνουσα τοῖς γεγονόσιν, οὐχ ὡς τι ἐκ ὠφελοῦσης δόξαι, ἀλλὰ κατὰ θυρίαν, ἔστι μάτην ὡ βασίλισσα ταύτας δεῖ ζοφῆ τῷ παιδὸς μεταλαβῆ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῷ ἑβραίδων γυναῖκα ἐγθῆναι E προσῆσεις τάχα ἂν πρόσοικο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν δ' καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὸν ἐκπορίσαι, ἔ τῷ χαλκοχρυσῶν τινὰ μετελθεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδὲν γνωσκομένην. ἡ τὸ παιδίον ἀσμένως πῶς προσφύσ τῇ θηλῇ. καὶ δεινὸν ἐς τῆς βασιλίδος, προσέταξε τὴν ζοφὴν τῷ παιδὸς πρὸς τὸ πατὴρ. ἡ αὐτῷ τὸν ἐκπλεῖν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐξήτασ εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντα. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσας δ', τοὺς δὲ ὕδατος σωθέντας. σωθέντας οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην πίθεσθαι. καὶ ἐν ὁμολογουμένως καὶ τῷ τῆς θεοῦ προῤῥήσιν προσηκόσ ἐβραίων ἀρῖσος. ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἑβδομος. ἀμαραμίου μὲν γὰρ αὐτὸς ἐν παῖς. κάθου δὲ ὁ πατὴρ ὁ λευι. καὶ

λεὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσαὰκ γεγονὼς ἀβραάμου δ' ἔβδομος ἐν. ἀμύσις δ' οὐκ καὶ τῷ ἐλαίαν ἐφύτευσεν αὐτῷ, τοῦ δ' ταύτης μέρος πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδίκνυε ταύτης τὴν προῦσίαν· ἐκ τῆς παιδίας τε

μειζόνων τῆ ὑπ' αὐτοῦ γεγησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε θεατὸν μόνον. καὶ ξιετῆ μὲν αὐτὸν γεγηθυῖαν, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρε ἀνάσχημα. θεὸς γὰρ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμως ἔφερεν, ὡς μωσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ σωρεύεσθαι, ὥστε μὴ ὑπὸ τῆς ὄψεως τὸ παιδίον. ἀφιέναι δὲ τὰ ἀναγκαζόμενα καὶ τῆ θεωρία προσέχειν αὐτό. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἀκρατος ἦν αὐτῆ οὖσα, κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δὲ αὐτὸν ἴδιον τοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. καὶ ποτε κομίσασα τὸν μωσῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ, καὶ ὡς φερνὴν ἐδείκνυε δεδοχῆς εἰ καὶ βουλησόμενος θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. πρὸς αὐτὸν τε ἔλεγεν. ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῆ τε θεῖον καὶ φερνήματι γενναίου, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τοῦ πολέμου λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἠγησάμενη παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας ὀφθαλμόν. ταῦτα λέγουσα ταῖς τοῦ παιδὸς ἐπέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν καὶ προσερπυσάμενος, καὶ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἀπεδείξατο. αὐτοῦ τὸ ὀφθαλμα. καταφέρει δὲ ὁ μωσῆς εἰς τὸν γλῶ, ὥστε ἐλόμενος αὐτὸ καὶ ὑποπτήξας δῆθεν, ἐπέβαινε τῶν αὐτοῦ τοῦς ποσί. καὶ τοῦτο εὐδοξεν οἰωνὸν δὴ τῆ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὸν γλῶσσιν αὐτοῦ προειπὼν δὴ ταπεινώσει τῆς αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς εἶπε, βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις ἐᾷ) μάρτυρεῖ τῆ προαγορεύσει τοῦ γεγονότος, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίαν τῆ σῆ καὶ παιδὶ τὸ ὀφθαλμα. τοῦτον ἀπειλῶν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δεῖσος αἰτίες. ἑβραίοις δὲ, τὴν ἐλπίδα τοῦ δὲ αὐτοῦ θάρσους ἀφεῖλε. φθονήσει δὲ αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὁρμῆσεν ὡς ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ σῶσασθαι σώσαντος, ᾧ πρόνοια τῆς μωσέως τῆς σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς δὴ μελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτοῦ παρῆν δύλπιν ἐᾷ) πρὸ τῆ ὅλων. δὲ ὑποψίας δὲ εἶχον αἰγύπτιοι τὴν αἰσθησιν αὐτοῦ. μησὶ ἐνὸς ὄντος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγγενοῖς δίχα τῆς ἐπανορθώσεως, ἢ τῆ ἄλλων τινός, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελείας τῆ αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προειδέναι θαρρεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ. μωσῆς μὲν οὖν τῆ προειρημένῳ τρόπῳ ἐγηνθεὶς καὶ τεθραμμένος, ἡ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ δὴ ταπεινώσει μὲν τῆ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῆ ἑβραίων γενέσεως, πιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, πρόσοικοι δὲ εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῆ, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῆ αἰγυπτίων. οἱ δὲ ὀργῆ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως. καὶ τῆ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῆ ἔπεσον, οἱ δὲ αἰχμῆς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν ἢ διώκοντες αἰθίοπες, καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν ἁπάσης δὲ αἰγύπτου, τὸ χάρας δὴ πλεῖον ἦσθοντο, καὶ γευσάμενοι τῆ ἀγαθῶν, οὐκέτι αὐτῆ ἀπείχοντο. ὡς δὲ τὰ γεγενημένα μέρη θεῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, προύβησαν ἄχρι μέμφεως, καὶ τῆς θαλάσσης, οὐδὲ μιᾶς τῆ πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τοῦ ἢ καταπλεόντος, ἐπὶ χρὴ-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cóuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filiũ, tibi verò in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam
C acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerũ volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem
D nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc e-
E ducatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam a- X.
doleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos
F se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtaráque
G prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant, cúmque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat. Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit, paruit illa, sed prius rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu libenter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad securum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpẽtum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium parrabatur. quo factum est vt post hæc auspicia Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iámque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gẽtis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus tãtùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

A ἀμοις αἰγυπτίοι καὶ μαντείας ἔφερνται. συμβουλευσαντος δ αὐτοῖς τὸ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, καλοῦσι ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὠμόσαι τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῶν γενησόμενον. ἡ δ' ὅρκους ποιησαμένου ὡς τε μηδὲν ἄλλο τῶν κακῶν, ὧν ἔδοσαν, μετὰ μεγάλης ὠφελείας πέμψουσα τὴν συμμαχίαν. καλέσασα δὲ τοὺς ἱερέας ἐκείνην προσαγορεύσαντες αὐτὴν ὡς πολέμου, οὐκ ἠθροιστο γὰρ χρῆζοντες αὐτῆ τῆς ἐπικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ἐπὸ τε τῆς θερμούθιδος ὠφελημένος, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ῥᾳδίως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρεν δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρωθεν ἐλπίδων. αἰγυπτίων μὲν, ὡς τοῦ τε πολεμίους τῇ σθένει κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασάμενοι. οἱ δ' τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους ἐφ' ᾧ μωϋσῆν αὐτὸν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε, οὐ διὰ τῆ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν B ἐλάσιαν, ἀλλὰ διὰ γῆς· ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ὅσην ἐπεδείξατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὁδεύσιμον διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (πάμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ τοῦ τῆς ὄψεως ἀσυνήθη διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ὄντ καὶ πετεινά, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ φεύγοντα μόνον ἀδικεῖν ὑφ' ἁρπαγῆ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ C βίβλου κατασκευάσας, καὶ πλησθέντας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὶ μὲν τούτων, παείημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλιμένων τῆς ἰβιδος τὸ εἶδος. ὡς D οὖν εἰς τὸν γῆν ἐνέβαλε τὸν θηροφόρον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὸν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρωμένος. τὸν οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς αἰθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὅλη τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστε πόλεις αὐτῶν ἐπιὼν καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν αἰθιόπων ἐπεφαίνετο. καὶ τῆς ὀξὺ μωϋσῆν δυσφορίας γενομένου τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα πορεῖν οὐκ ἐκώλυεν, ὡς ὧδε ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀπαλάσσεως τὸν κίνδυνον ἐν τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελθόντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ὃν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦ καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ὃν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, ὅτι νεῖλου περιέχοντος αὐτὸν καὶ κυκλουμένου, ποταμῷ τε ἄλλων ἀστάτου καὶ ἀσυβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχει τε αὐτὴ καρτερῷ περιτυγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους περίβλημα ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε αἰσθητὸν εἶ βιαιότερον

ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ ἡ τοῖς περιχωσαμένοις τοὺς ποταμὸς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τὴν ἅλωσιν.

φέρον

Ἱερεκπεῖνιν ἀηδῶς τῷ μωυσῇ τὴν τῆ στρατεύματος ἀρχήν, εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, σωφρονοῦντες τοιοῦτον. θαρβὶς θυγάτηρ ἦν τῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωυσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι φερομένην τὴν στρατιὰν καὶ μεγάλην οὖσαν ἰδοῦσα, καὶ τῆς εὐπρεπείας τῆς ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοὺς τῦ αἰγυπτίους ἄγχιστα ἀπεγνωκότων ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς δυσφορίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆν καταπεπολεμῆσθαι τὸν θεὸν τῆν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆ. καὶ αὔξουσα τὸ πάθος, πέμπει θεὸς αὐτὸν τῆν οἰκείαν τοῖς πιστοτάτοις ἀγαλλομένη θεὶ γάμῳ. θεοσεβέστατος ὢν τὸν λόγον ὅτι τῆ ἁρμοδιῶσι τὴν πόλιν, καὶ πιστωσαμένου πίστεις ὑπὲρ τοῦ ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ φθερεῖν θεσθαι τοὺς σωθέντας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τὴν ἀναίρεσιν τῆ αἰθιόπων δυναστείας τῆ θεοσεβεστέλεσ τὸν γάμον ὑπῶσης, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῆ. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως, μῖσος ἐν ἔντων θεὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπεσθαι τῆ κατ' αὐτὸ βουλευμάτων ἠξίουν. ὑποτοοῦντες μὲν μὴ δεῖ τὴν δυσφορίαν νεωτερίσειεν κ τὴν αἰγυπτίων, δεδιότες δὲ τὸν βασιλέα θεὶ τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ θεσπίσματος ὀπτασίαν, ὑπό τε φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δίκης ταπεινώσεως, ἐπιχθεὶς ὑπὸ τῆ ἱερογραμματέων, οἵ θ' τὰ ἰδ ἐγχειρεῖν τῆ μωϋσέως ἀναιρήσει. φθάσας δ' τὴν βουλὴν λαθὼν ὑπέξεισιν. καὶ τῆ ὁδῶν φυλακὴν ὁμόσας, ποιεῖται δεῖ τῆς ἑρμοῦ τὸν θρασύμον, καὶ ὅθεν ἰδ ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθροὺς. ἄπορός τε ὢν ξοφῆς, ἀπηλλάττετο τῆ χαρτείᾳ καταφερόντων. εἰς τε πόλιν μαδιηνὴν ἀφικόμενος πρὸς τῆ μὲν ἑσπέρᾳ θαλάσσῃ κειμένην, ἐπώνυμον δ' ἐνὸς τῆ ἀβραὰμ γεγονότων ὑπ' χαιτούρας ἡσθεὶς καθεσθεὶς ὅτι πρὸς φρέατος, ὑπὸ τὸ κόπου καὶ τῆς παλαιπωρείας ἠρέμει μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐτὰ συμβαίνει καὶ θεᾶσις ὑπ' ἀνάγκης τῆ αὐτῆθι συνήθεσι τῷ ἀρετῷ αὐτῆ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν ἁδραξῆσα. τῆ δὲ χωρίων δυσύδρων ὄντων, θεσκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμένου τὸ ὕδατος ὑπὸ τῆ ἄλλων, ἀπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. δεδήλωνται οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ, ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς δεδ τοῖς ὁπιχωρίοις. αἳ τῆ τὲ πατρὸς ποιμνίων ὁπιμελούμεναι δεῖ τὸ ταύτῃ ὑπουργίαν εἶ, καὶ γυναιξὶν ὁπηνέσιον δεδ τοῖς ἑωγλοδύταις, φθασάσαι τὸ αὐτάρκες ἐν τ φρέατος ὑπέστασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἳ πρὸς ἐνδοχλῆ τ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ὑπισάντων δ' ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τ ὕδατος κρατεῖεν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶ δεῖδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τῇ βίαν τῇ τῆ ἀνδρῶν ἀμύναι κρείττονα ἡγεῖσθαι τοῦ τῆ παρθένων δικαίου, τοῖς μὲν ἴρξειν πλεονεκτῶν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τὴν δικαίαν βοήθειαν. αἳ δ' ἀναπνεύσασαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τῇ τε ὕβρει τῆ ποιμένων αὐτῆ διηγούμεναι, καὶ τὴν ὁπιεικίαν τοῦ ξένου. παρακαλοῦσι τε μὴ ματαίαν αὐτῆ ἡγεῖσθαι τὴν ἀπορίαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπε-

A Hîc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Aethiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Aegyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Aethiopas modò victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos B coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Aegyptiorum exercitus victor domũ eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpi- C catique ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Aegypto moliretur, apud regem eum cædis acculauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo XI. minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis ar- D ticulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, E & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno F honore ab éius loci habitatoribus habebãtur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum fictas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus poſſire quàm G ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at ille accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hoc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocarum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorū possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato tumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussítque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitãt me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

X II. Exod. 3

A δέξατο τῆς εἰς τὸν εὐεργετικότερα εὐσεβῆς, καὶ τὸν μισθὸν εἰς ὄψιν ἐπέλθειν ἀγαγεῖν αὐτῷ τὸν ὁμοιον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ θεῷ τὴν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅλῃ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὴν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναιδεῖς ἐνεργασιῶν καταθέσθαι τῷ ὑπεκουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐπίσης χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέγεθος τῆς εὐποιΐας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν. τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν τοῖς βαρβάροις, ὑποδίκτυσιν ὑπεμελητεῖν τῷ θεραπόντων. καὶ μισυῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ὧδε τὸ ἐθνος λαίου, τὸ γὰρ ὄνομα τῷ γαμβρῷ, διῆγε αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄρη τὸ σινᾶιον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· ἦν δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δὴ τὸ δόξαι ἔχειν ἐνδεχόμενον αὐτῷ τὸν θεὸν οὐ κατανεμηθέντα πρότερον, οὐ θελόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτον νεμόμενον, τῷ θεῷ αὐτὸν χλόην τό τε εἶδος αὐτῷ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τῷ ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτῷ μᾶλλον ἔδεισε τῷ ὄψει παρεμβάλλον ἠλιόμενον. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς θείας ἀφικτῆς, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ προσαγορεύσαντος λόγοις, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ ἕδος θεῖον, ἐσήμηνεν, καὶ συμβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυθεαγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις θεμιτότερον. προηγόρευεν δὲ τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν παρὰ ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαῤῥοῦντα ἐπέλθειν εἰς τὸν αἴγυπτον ἀπεῖναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ἣν ἀβραμος οἰκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῆς πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐπέλθειν δίκαιον ἐπηρίους ἀφικομένων εἰς ἐκεῖνον ἐπιτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεσπιωδηθέντα. μωϋσῆς δὲ ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δίκαιος εἰμι, ὦ αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις εἶδα φανεραῖς ἡγεμονίαις, μανιοδίστερον δ' ἂν τῶν ἐμαυτῷ φέρεσθαι πρόνοιαν. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος δυνατός, πεῖσαι λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἐμὲ αὐτοῖς κατοικοῦσιν ἐπισθαί μοι, πρὸς ἐμὲ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαραώθην ὑπεξέλθαι τῶν ἐξόδων τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τῶν οἰκείων αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ ὧδε· πάντων συνιβούλου θαῤῥεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δὲν μὲν λόγων πειθοῦ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν δὲ τῶν βακτηρίαν ὅλῃ τῶν

γῆν

γὴν ἀῤῥίζα πίσιν ὧν ὑπισχεῖται λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων ἔρπειν, καὶ συνειλούμενος ἀναχωρεῖν,
ὡς δίκην αὐτὸν ἐπ' ἀμυνῆ τῷ καταλιπόντι ἐπανίστασθαι. εἶτα πάλιν βάπτειν αὐτὸν. μὴ τοῦτο δὲ καὶ ἄλλην τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον ἀναστέλλειν. ὑπακούσας δὲ λελευκὼς καὶ παντὸς τοῦ χρόας ὁμοίας ἀνθρώπου γενόμενον. εἶτ' εἰς τὸ συμπλησθεὶς κατέσχη. κελευσθεὶς δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χεῖρα αἱματώδη γενομένην. θαυμάζοντα δὲ ὅτι τούτοις, θαῤῥεῖν παρεκάλει. καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συμπομ- B
πὴν, καὶ σημείοις, πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι παρὰ θεοῦ ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς πράττει. κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ ἐῤῥωσθαι τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τὸν ἑβραίους ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦντας. μωϋσῆς δὲ οὐκ ἄχθεσθαι ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θαρρεῖν τε τοῦτον βεβαιωμάτων καὶ ἀκεραίως χρώμενος, δύναμιν αὐτῷ, καὶ παραθήσειν ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ λαβεῖν, μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθεγξάμενος, φωνῆς δὲ αὐτῷ μεταλαβεῖν καὶ ὄψεως ἔτι, καὶ τὴν προφητείαν εἰπεῖν, ἵνα δύνηται ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῆ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, οὐ προτέρων εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ὥστε ἧς οὐδὲ θέμις εἰδέναι. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, οὐ τότε μόνον δίκαιος δὲ ὅτε δὴ θεῖα συνεστύγχανεν. ἐξ ὧν ἀνωμότων πλέον πρὸς τῆς ἀληθείας τῷ D
πιστεύεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ὑμνῶν ὡς δυνατώτατον ἔξειν πιστεύων, τοὺς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς προβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα φαραώθην, ἐφ' οὗ πρὸ αὐτοῦ ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸν σεπφώραν, ὃν γαμαῖκει τὸ ῥαγουήλου θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ E
ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κατὰ ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος δὲ, συμμέχθω τοῦ πατρὸς θεοῦ χρησαμένου αὐτὸν αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γενομένων δὲ αὐτῷ πλησίον τοῦ ὄρους ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπήντησεν τῷ θεοῦ κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ὑπὸ τοῦ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δὲ αὐτοῖς ὑπῆντιάζον ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτῶν μεμαθηκότες, F
οἷς μωϋσῆς τὸ σημεῖον, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν τὴν ὄψιν. οἱ δὲ ὑπ' ἐκπλήξεως τοῦ θεοῦ δόξαν αὐτοῖς ἡμιλλῶν ἀνεθάρσουν, καὶ ὡς τοῦ ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεθεῖς εἶχεν ἤδη τοῖς ἑβραίοις ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς αὐ κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογουμένως, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρασθέντας, ὡς ἀγόμενα πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους τὸ G
αὐτόπτων καταφρονουμένους, καὶ δεσποζομένης αὐτῶν τῆς χώρας ἐδήλου, στρατηγίᾳ τε πόνοις χρησάμενος ὡς ὑπὲρ οἰκείων. τὰς δὲ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς οὐ δικαίας κομιζόμενος. ἀνεδίδρασκεν.

vt virga in terram proiecta fidem promissorũ acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluẽs caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manũ in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore talci similem exemit, quæ mox in pristinũ colorẽ rediit. iussus deinde aquam è propinquo hausta humi effundere, vidit in colorẽ sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorẽ affore. vtque apud omnes his prodigiis vtẽdo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsq; iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neq; die neq; nocte iter intermittendo, néve diu tẽpus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionẽ redderet. Moyses autem nihil amplius dubitãs de promissionibus, quarum certitudinem tot argumẽtis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cùm exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiã rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquãdo facturus nominatim eũ ad sacrificiũ inuocare posset. tũ Deus aperit ei suum nomẽ, nunquam antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorũ facultas aderat, atq. ita nihil dubitãs de oraculi ex igne redditi veritate, déq; Dei adiutoris fauore, magnam spẽ concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmque cognouisset Pharaothẽ Ægyptiorũ regem sub quo ipse fugerat, esse defunctum, à Raguele commeatum rogat, vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptũ ob publicam cognatorum ac tribulium suorũ vtilitatem proficisci, quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberísq. communibus, Gersõ & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorũ nominũ prius peregrinũ significat, posteri⁹, Dei auxiliũ, q̃diuina ope insidias Ægyptiorũ euasisset. cũq. iã nõ longè à limitib. abessent, Aaró frater venit obuiã Deo sic iubẽte: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mãdata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosq. Hebræorum, qui aduẽtum eius præsentiebant: & mox ne quid ampli⁹ de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinę voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accẽsos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi postea quam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laborésque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

Exod. 5. 7.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi speciem prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus scelerato cum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta representare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parùm cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus cõduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorũ querelis vt à capto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem, eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod.6.

A τά τε κῆ τὸ σιναῖον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσαξειν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίθετο. παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωῦσῆν; ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος γιγνόμενα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν

B ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπιχειροῦντα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τοὺς αὑτοῦ ὄψεις αὐτῷ ἐπιδεικνύειν ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν πρὸς τούτων ὁμοιότητα, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἐμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ἐπιδόξαν αἰσχρὸν φανερὸν, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. καὶ δημῶν βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωῦσῆς δ' οὐ καταπλαγεὶς, οὐδ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ἀλλὰ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας κατα-

C φρονῶ. τόσῳ μέν τοι καὶ εἰσίονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεωρούμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ κῆ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὲν, κῆ δὲ θεοῦ θεόνοιαν καὶ δυνάμιν φανούμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπῃ τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, καλύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδη ἐπέθεϊ καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας εἰ δράκοντες ἐδόκουν θελιοῦσαι

D κατήδιεν, μέχρι πάσας ἀπέλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωῦσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ θεαχθεὶς καταπλήττεται. θεσμοθετῶν δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ θεικρῖναι εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπῃ τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄλεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοὺς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχρι μὲν

E αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον οὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅλας τοὺς ἔργοις ἀναπαύειν ἐποίει, νυκτὸς δ' συναγειν τὸ ἄχυρον, καὶ τοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δ' ἐκείνων χαλεπωτέρας γιγνομένης. ὃ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τὴν τε ψυχὴν θαρσησάμενος πρὸς ἑκάτερον ὅπῃ τε πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ πα-

F ροξυνόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπειδὴ αὐτὸν ἀπολύειν τοῖς ἑβραίοις ὅπῃ τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀντιθεᾶσθαι οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὀμφὴν αὐτοῦ πρὸς πάντας ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γιγνόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάλιν ὅτι παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιθεάσαντα θεοῦ πρόσταγμασιν. τοῖς γὰρ κόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεὸν ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· κῆ ὅτε γῆ τύχοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γονὰ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειραθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τὲ

Τοῦ δὲ βασιλέως ὀκναυλίζοντος τοῖς μωϋσέως λό- A
γοις, καὶ μηδὲ μίαν ὅπ τροφὴν ἔπ ποιουμένου, πάθη
δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐπιθή-
σομαι, δίχα τε τὸ μὴ ψεύστερον περὶ συμβαίνα τὸ τε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πίστιν ἐλθεῖν, καὶ δίχα τὸ βούλεσθαι μωϋ-
σεῖ μᾶλλον ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψιλοπάθημον ὄπιδεῖξαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μανθάνειν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ Exod. 7.
θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προέπτειν ἀμυνῆται τῆς ἀ-
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης διὰ B
κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε καὶ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἕτερον ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὴν
χρόαν μόνον ἐν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πιεσομένοις
ἀηδέσματα καὶ πικρὸν ὀδωδὸς προσέφερεν. ἐν δὲ
τοιούτοις μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πό-
τιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένον. C
φρὸς οὖν τὸ ἀδόξαστον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
δείσας ἐπὶ τῇ αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀ- Exod. 8.
πίεναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, οὐκ ὄπιξέπων τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ δὲ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν
τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἔπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην
τοῖς αἰγυπτίοις ὄπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος
ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῆς ἐπεβόσκετο. μεσοῦ δ' τού-
του καὶ ὁ ποταμὸς ἐῶν, ὡς ἔχνεμομένους τὸ ποτὸν τῆς
γῆς ζώων ἔχοντα κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀναπνεῖν D
σκόπτων καὶ συμφθαρησομένων τῷ ὕδατι. ἦν γὰρ
μεστὴ καπῆς ἐῶ ἰλύος, ῥυομένων τε καὶ ἀποθνη-
σκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆς ἀφάτους ἠφάνιζον
ἐν βορτοῖς ἀνεισκάμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς δίναις
αὐτῆς ὄπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἐῶ καὶ δυσέ-
λης ἀποθνησκόντων τῆς βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ δια-
φθειρομένων. ἐπεὶ δὲ τούτων τῆς κακῶν ἐλαυνομέ-
νων τῆς αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασι-
λεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡς χρῆμα E
ἔτ' εἰπόντος ἠφάνισε τῆς βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἦν
γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν.
φαραώθης δ' ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡγῆ, καὶ
τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μα-
θεῖν οὐκ ἔπ ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὄπιξέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολὴ μετίει τὸ θεῖον F
αὐτὴν τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέλι-
πτον ἄπειρόν τι πλῆθος ἐνδον αἰωρουμένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λουτροῖς μήτε χρίσε-
σι φαρμάκων ἀναφθεῖραι τὸ ῥυὲν αὐτῆς δυνάμενοι.
καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆς αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ
τὴν αἰχμάλωσιν δ' τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμί-
σους ἔπ φαυλότητος ἐκαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς G
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ πρὸς
τοῦτο τῆς πάθους λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμη-
ρα τῆς ὑποστροφῆς αὐτῆς καταλιπεῖν αὐτούς, ἠξίου προσ-
εξαιρεῖσθαι δὲ τὸ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ τὸ προ-
σχῆμα, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμωρουμένου τὸ αἰγυπτίων ἔπ τοῖς ἑβραίων. ἔπρεπον γὰρ παντοίων ἢ πάλι-
ξέπεν ὧν εἰς ὄλεθρον οὐδεὶς ἀπολωλήκει, πρότερον τὴν χώραν αὐτῆς ἐλήμησεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum pleriscque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius cócesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Aegyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potiùs Deus pœnas de Aegyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eá diem vnquam viderat, tá-

ta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: prę quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebãtur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinę cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinente volente, non defuerunt Deo varię prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex respericeret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore, aut in septentrionali regione, verè iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis omnibus omnino sit adempta. Quod si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõmoda sciens volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alioqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnísque luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumeretur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitũ permitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remediũ aduersus mala quibus affligimini. Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatẽ, minatus est cũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus Aegyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur. atq; his dictis abiit. Deus autem cũ decreuisset adhuc vna plaga ictos Aegyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præparatum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos educat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

καὶ ἡ γῆ τῆς ἐλαιοφορίας τῆς ὅλης τῷ γεωργῶν ἀπεφάνετο. εἰ δ' ἔτι καὶ διέφυγόν τινα τὸν ὑπ' ἐκείνοις ἀπόλεσιαν, νόσῳ τε τὸ καὶ τῷ λιμῷ τῶν ὑπομενόντων ἐδαπανᾶτο. τῷ δὲ Φαραώθου μηδ' ὅπως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπιέναι τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τινὰ ποινὴν αὐτῷ ποικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν ἐνδεδημηκόσι μετενεγκόμενον βασανίσαι. ἀλλὰ γὰρ δεινὰς αὐτοῖς ἐξηλκούντο τὰ σώματα τῷ ἔντος διαφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῷ ἀιγυπτίων ἔθνος ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τὸ βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότερον τῷ κατ' αἴγυπτον ἀέρος ἔτος πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρα χειμῶνος καταύσῃ, μείζων δὲ τῆς ὅλης τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὸν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοῖς κεραυνοῖς αὐτῷ κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβληθεῖσαν ἀπορᾶν, ὥστε πρὸς ἀκριβεῖς πάσας τοὺς αἰγυπτίους τὰς ὑπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῶν ἐλπίδας ἀπολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν δίκαιον ἀφορμὴν ἀπόντων καὶ τὰ προειρημένα τῷ κακῶν εἰς σωφρόνησιν καὶ τὸ συμφέροντος τινὸν ὀλίγοις ὠφελῆσαι. φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰθάδομος τῆς αἰτίας, ὅμως αὐτεφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐκὼν ἀνθρώπος ἐήθυετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋσῆν, μετά τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους. τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφθαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τὸ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαιον φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοῖς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ ζιβομένου ἐκ ταύτης τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον ἐπεζήτησε τοὺς αἰγυπτίους, ὑφ' οὗ τάς τε ὄψεις ὑπολειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκείας τε ἀποθνήσκειν, συνέβαινεν καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διασκεδασθέντος, μὴ ζεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετανόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῷ ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ σοῦ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγὴν τῷ κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλοῖ αὐτῷ προσέλθοι. μωϋσῆς ᾗ αὐτὸς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι πρὸς τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον συνὼ καὶ τοῖς προύτοις τῷ αἰγυπτίων παρακαλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀπολυθῆν. ἠ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοῖς αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐπέλυσε μωϋσῆ παρεσκευάσαι τὴν ἐσομένην τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, διασκεδασμένους τῇ ἑξακαιδεκάτῃ τὸ ξανθικὸ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἐς θεῷ μὲν αἰγυπτίοις φαρμοῦθι καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόσι δ' αὐτὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγοντα τοὺς ἑβραίους πάντα ὑποκομιζομένους. ἠ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχειν ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, τὴν διατάξας εἰς φυλὰς, ἐν αὐτῷ συμεῖχεν. ἑστάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἐξόδῳ ἔχοντες, ἔθυον.

Exod. 10. 11. 12.

καὶ

καὶ τὰ αἵματι τὰς οἰκίας ἡγνίζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διεπρήσαντες, τὰ λοιπὰ τῆς κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νυὶ ἔτι κῆ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὸτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐσώσας ἀιγυπτίους ἐναπέσκηψεν τὸν νόσον. ἀνῄρει φθορεὺς τῆς πρωτοτόκους κατ' ἐκείνην ἔτυσι τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῆς πρὸ τὸ βασίλειον διατειμένων τοῦ φαραὼθ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. κῆ μωϋσέα καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι πρόσταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσεσθαι τὴν αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. διόροις τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ἐσπουδῆ τὸ τάχος ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κῆ μετανιαχεῖν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξίεσαν κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῆς αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κῆ λητὸς πόλιν ἔρημον οὖσαν ὑπὸ τοῖς τὸ τῶ. βαβυλῶν δὲ ὕστερον κτίζεται σφεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἰγυπτον. σωτόμως δὲ ποιούμενοι τὸν ἔφοδον εἰς βεελσεφῶνα χωρίον ἐπιτάξει ἐστάζουσι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῆς ἀπὸ τῆς γῆς ὑποφαινῶντες δίκα τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλλοίοις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἄρτοις διεξέφοντο. καὶ τούτοις ὀλίγοις ἡμέραις ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα δὲ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ὀλίγα τῆς αἰγύπτου ἐπενέγκατο, καὶ ταύτην τὴν ζοφερὰν ταμιεύομένοις, κῆ πρὸς ἀπάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τὴν τῆς ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῆς μεταναστευομένων ξυναγὲν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπεῦσιν οὐκ ἀριθμητὸν ἦν. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, qui festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit
B primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurrerentur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tũ rex accito Moyse mãdat vt abeant, tatus post eorũ exitũ regionẽ cessantib. cãlamitatib. sublenandã. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per
C Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptũ vastãte. cúmque abeuntes iter strenuè continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephõrem ad rubrũ mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustẽtabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atq; eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem
D magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterũ multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarẽ ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωυσέως αὐτοὺς ἡγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

Cap. VI.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

E

Κατέλιπεν ὁ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ κῆ δεκάτῃ κῆ σελήνης, μῆ ἔτη ἑκατὸν κῆ τεσσαράκοντα κῆ τὸν τετρακοσιοστὸν ἡμῆ ἄβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον γεγενημένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δισχιλίοις ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῦ ἀαρὼν ἕτεσι πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τῦ ἰωσὴφ τοῦ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτῦ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τῦ βασιλέως δεινὰς φέροντος, ὡς κῆ ὑπόσπονδοι ἦ μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγκέκλεσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κῆ ἐφεσπόμενοι, ἐδίωκον ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. κῆ δὲ οὐκ ἔτ' αὐτοῖς ἐπευξέσθαι τῆ θεῶ. τὸν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσαν δὲ ῥᾳδίως αὐτῆ ὑπέλαβον, αὐόπλων τε ὄντων κῆ ὑπὸ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ αὐ ἀπυνθανόμενοι ἦ χωρήσαι ἐπέταυσδον τ' διώξειν, καί τοι χαλεπῆς ἔσης ὁδοῦ δῦναι τ' γῆς, ἀ σταδιοδρόμοις μόνον, ἀλλὰ κῆ καθ' ἕνα μωϋσῆς δὲ ταύτην τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' οἱ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, πιμωρίαν τῆς ποπρίας κῆ παραβάσεως τῆς ὁμολογημένων ὑπόχοιν.

Reliquerunt autẽ Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abrahã pater noster in Chananæã venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducẽtesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Ioseph, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cúmq. rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si posserant assequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatique pacti persolucrent

Exod.12.

XIIII.

néve Palæstini, quos ob veterem simultatẽ infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac
Exod.14. difficili voluit Chananæam inuadere: obitérq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrũ mare peruentum est, ecce Ægyptiorũ multitudo circunfusa in arctum eos compellit. aderant enim septingenti currus cum equitũ quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorũ peditum, hi vias omnes obsederant, quib. effugium Hebræis parere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mõs præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate concluſi, cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitũ ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbãt nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quib' libertatem eis Deus significauerat: minimúmque aberat quin propheta lapidato, contéptisque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cũ essent rupibus & mari & armatis circuncirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur. Moyses autem efferata licet cõtra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut delerentur, aut in potestatẽ inimicorũ relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur, imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram èquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei superest minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

A καὶ ἅμα παλαιόνεις δυσμενεῖς ἔχοντες καὶ πολεμικὰ ἀπαντήσειν οὐκέτι ὑπωπτεύοντο ἡσυχάζειν ἀπροόρμως. ἔμενεν γὰρ ὅτι τῇ τῆς αἰγυπτίων χώρᾳ. καὶ ὅπως τοῦτο, τὸν μὲν αἴρουσιν εἰς τὴν παλαιστίνην ἐπιτηδεῖα τῶν λαῶν ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου πολλὴν αὔσας ὁδὸν καὶ κατασπάσας ἐβούλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χαναναίαν, ἐπὶ ἧ καὶ διὰς τὸ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινεῖ ὄρος ἐκεῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλειφθέντες ὑπὸ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μέ-
B χην παρασκευάζοντο, καὶ συνελαμβάνοντο αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεζικοῖς μυριάσι, καὶ ὁπλῖται μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες καὶ τὴν θαλάττης ἀπολαμβάνοντες. πλὴν τὰ μὲν εἰς αὐτὸν ὄρος ὑπὸ βαχὺτητος ὁδοῦ ἄπιεσιν καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαῦτα μὲν ἐν τῇ παρεσκευῇ τῇ παρὰ θάλατταν τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέ-
C φερεῖτον τοῦ στρατοπέδου καὶ σῶμα τῶν ἱππασάμενοι, ὅπως τὸν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὧσιν αὐτοῖς ἀφηρημένοι. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπαμμένειν πολιορκουμένοις ζόπῳ ὅμως τὸν ἔνδειαν τῆς ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἐπ' αὐτοῖς ὄντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοὺς, ἐν ἐλπίσι τὰ πάντα ἀπολέσθαι καὶ διαπίπτειν εἰ μὴ καταδύσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τὸν μωϋσῆν ἠπόρουν, πάντων ἐπιλελησμένοι τῆς ἐκ
D θεοῦ τοῦ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγενόπων, εἰς δὲ τὸ θεοφιλῶν πεφορμῶντα καὶ τὸν σωτηρίαν αὐτοὺς ἐποιεῖτο λόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐβάλοσαν βαλεῖν, ὥστε δόξαι τὰ σφαγὴν τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πόθος τε αὐτῶν καὶ ἀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐφέρετο τὸν ἄλεθρον, ὅρεσι καὶ θαλάττῃ ἀπεκκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμάντων ἐκ τούτων ὄντων. μωϋσῆς ἦ καὶ πρὸ ἀχρειώτους πρὸς αὐτὸ τὸ πλῆθος, ὅτ' αὐτὸς ἐπέκαμνε τῇ θεῖ αὐτοῖς
E θεσπιῴᾳ, καὶ τῷ θεῷ καταφεύγειν τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προῆκεν παρεσκεύαζε, καὶ μηδὲ τότ' αὐτοῖς ἐάσουσιν ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. ἐπὶ σὺν ἐν μέσοις, οὐδὲ αὐθεμότοις εἶναι καλῶς τὸ πεφυκὸς πολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον δὲ ἀπιστεῖν, ὡς αὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὸ μέλλοντα. τῆς ἦ θεῶν πάντων ἀποχωσόμεθα ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ἧ πάντ' ὑμῖν ἀπαντήσει, ὅσα δ' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας,
F καὶ δὲ προσδοκᾶσιν ὑπάρχειν. μᾶλλον ἦ χρὴ ἐν ἀπόροις γεγυμνασμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἐπὶ τὸ πεῖν εἰς ταύτην ἡμᾶς ἀφεικέναι τὴν δυσχερίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ὄντα ἐπ' αὐτοῖ νομίζειν σωτηρίαν ἔχειν οὔθ' οἱ πολέμιοι, ὃν ταύτην ῥυσάμενος τοῦ τε ἰσχυὸν ἀπολύζηται τὴν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς παρόντος. ἐπὶ δὲ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὅσον δύνασθαι δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρώποις ἐλπίδα μὴ βλέποι
G πρὸς τὸ κρεῖττον παρεῖσαν. ἔδειν πίστῃ βοηθοῦ πεποιθόπας, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τῆς πολυπλήθειαν ἀδύνειαν κατακλυσθῆναι, μὴ καταπολεμῆσαι, χθὲς τοῦ αἰγυπτίων ὧδε πεπτωκότ. μᾶλλ' ὅπ θάλασσα καὶ δύσιν ὑμῖν, ὅρατε φυγὴν ἐδὲν ἐ παρέχοντα, ἐξὸ ἔτ' ἀπογνώσεσθε σωτηρίας. γένοιτο δὲ αὖ καὶ ταῦτ' ὑμῖν πεδία ἔτ θεῦ θαλάσσαντος καὶ γῆ τὸ πέλαγος.

Καρά-

Κεφάλαιον ζ. A Cap. VII.

Ως ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διῳκοδόμησε τὴν τῆς αἰγυπτίων ἀνακοπὴν ἀναχωρῆσαι, φυγεῖν δ' αὐτοὺς παρέχειν.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν αἰγυπτίων ὁρώντων. ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, καὶ τοῦ πόνου τεταλαιπωρημένους τῆς διώξεως, εἰς τὸν ὑστεραίαν τὸν μάχιμον ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' ὁ θεὸς τοῦ αἰχμαλώτου μωϋσῆς ἐπαγόμενος, λαβὼν τὸν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπάλει λέγων. οὐδὲ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ ῥώμην οὔτε κατ' ὄπλισιν ἔστιν ἀνθρωπίνων. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον σοὶ πρὸς τὸν σὸν βούλησιν ἀφίκται τὸν αἴγυπτον σὸν ὄχλον ἐκπορίζεται. ἡμεῖς τε ἄλλων ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὸν σὸν μόνου καταφεύγομεν. καὶ ἐπὶ τῷδε τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἁρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δεηθέντας, ἀφορῶμεν. ἀρκοίτο δὲ τοῦτο ταχέως τὸν σὸν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν τὸν αἰσθήσεως καταπεπληγότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ θεῖον τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν οὐκ ἀλλοτρίοις δὲ ἐσμὲν τοῖς ὑπὸ σοῦ. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ θεῖον κλεῖθρον ἡμῖς ὄρος. ὡς ἀοίγητον μὲν τοῦτο τοῦ σοῦ κελεύσαντος, ἠνεῳχθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑποδραὰν καὶ δι' ἀέρος, δόξαν ἰσχύει τῇ σῇ τέλον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν φόβον. τοσαῦτα εἰπὼν τῇ βακτηρίᾳ τὸν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὑποχωρήσασα, γυμνὸν ἀφῆκε τὴν γῆν ὁδὸν ἑβραίοις εἰς καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὸ ὑπεραίειαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνακεχωρηκὸς αὐτοῖς δι' ἰδίας ἠπείρου, πορεύεσθαι ἐκέλευεν αὐτὴ καὶ τοὺς ἑβραίους. ἀνέλαθεν ἔπεσθαι δὴ θείας ὁδοῦ ποιουμένους τὸν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ παρόντος πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, δὴ τὴν ἀβέλτερον οὕτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀφανεύεσθαι. τοῦ δὲ οὐκ ὀκνούντων ἀλλ' ἐμβρύων μᾶλλον, ὡς συμπαθόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς αἰγυπτίους τὸ πρέπον ἐδόκουν εἰς δὴ φρόνημα ὄλεθρον ἁρμομένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβεῖς δὴ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ὑπαντῶσαν, ἐνίκων ἁρμάσασαι αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους ἡρημένους τῇ πλάνῃ καὶ προτάξαντας τὸν ἧπον χωρεῖν. ἑβραῖοι δὲ κἀδοκοῦντες, καὶ τὸν χάρακα εἰς πάνυ ξίβοντες ἔφθασαν εἰς τὸν ἀντίπερων γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος συνέβαλεν ῥοὴ τὴν διώξιν ὡς ἤδη δὴ αὐτῷ πεισομένων εἶ. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγομημένην, ἀλλ' ἐκ κοινοῦ ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τοῦ κινδύνου πεποιημένου, ἀλλ' οὐκ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ἁρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς ἅπαν ὁ τοῦ αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δύσχειτας πάλιν ἡ θάλασσα καὶ θεῖκαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσα τοῖς αἰγυπτίοις. ὄμβροι τε ἀπ' ἠέρων καταβάλλον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ προσέπαπομένης ἀστραπῆς, κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ἠδὴ ἦν τοῦ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μηνὶ θεῷ συμπίπτοντων ἀνθρώποις ὁ μὴ τότε συνῆλθεν. ἐν δὲ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν, καὶ οἱ μὲν ἕτως ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδ' ἄγγελον τὰ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέ-

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis ſpectãtibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum eſt; tum Moyſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens, Tu domine ſcis ipſe quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam volũtatem tuámque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio, deſtituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam reſpicimus, quę ſola nos iratis Ægyptiis eripere poteſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt re iubente aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis verò impigrè ſubſequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum inſanire eos putabant in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam verò viderunt eos longè proceſſiſſe, & impunè abſque omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſſis equitibus à littore deſcendebant: iámque in aduerſum littus euaſerant Hebręi, hoſtibus à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiam miraculi nouitas nonnihil eſt remorata: ſed cùm incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumuis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad ſalutem patere, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cùm iam vniuerſus exercitus introreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutẽ vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexa-
Exod.15.9. metro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita sigillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

φαι. τοὺς δ' ἑβραίους ὑδὲ καταχεῖν ἦν ὅπῃ τῇ χαρᾷ τ῀ ὠφελήσει σωτηρίας καὶ τῇ τῶ῀ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠλευθερῶσθαι τῆ῀ ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκτυγόντες, καὶ προσέτι τοις ἐχθροις ὀπαδόντες κεκολασμένοις, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῆ῀ πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τ῀ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ῀ δυμφίας εὐχαριστείαν ὠφειλούσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνετίθησιν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, οὕτως ἔκρασον τούτων παρεδωκα. θαυμάσει δ' μηδεὶς τ῀ λόγον τὸ ὠφέλιμον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ τὼν νεῖας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ δι' θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ ὠφελεῖ τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρῴην γεγενῆσθαι ὑπέχωσεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέσχεν τῷ δ' αὐτὸ καταλύσαι τὼν περσῶν ἡγεμονίαν τὸ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τ῀το πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγράψαντες. ὠφελεῖ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ δίκαια μεβάνετω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῆ῀ αἰγυπτίων προσπεσόντα τῷ στρατοπέδῳ τ῀ ἑβραίων ἔκπληξιν καὶ τῆς βίας τ῀ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκπλεύσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄπωροι, σωναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ὅπῃ τὸ σίναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σώτρα τῆς πληθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

ΦΛΑ-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀγαγὼν πρὸς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξῆγαγεν. Κεφ. α
Περὶ τῆς τοῦ ἀμαλεκιτοῦ καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐν τοῦ πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἀνεκτήσαντο. Κεφ. β.
Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.
Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος παρὰ θεοῦ τοὺς τοῦ δεκὰ λόγων πλάκας, τοῦ λαοῦ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.
Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ δίκην διέφερεν. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ϛ.
Περὶ ῥαπίδος καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.
Περὶ τοῦ τε ἱερέων καὶ ἀρχιερέως σχολισμοῦ. Κεφ. η.
Περὶ θυσιῶν ἱερουργίας, καὶ ἃ τίνα δεῖ ἑορτῇ καὶ ἱερουργεῖν νενόμισται. Κεφ. θ.
Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμοῦ. Κεφ. ι.
Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.
Στάσις καὶ μωϋσέως δι' ὀπτείαν, καὶ τοῦ στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.
Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιχνιάσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.
De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israëlitis inde obtigit. CAP. II.
Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit. CAP. III.
Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.
De tabernaculo per Moysem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portalis referebat. CAP. V.
De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit. CAP. VI.
De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.
De pontificali ac sacerdotali ornatu. CAP. VIII.
De Aaronis sacerdotio, & quæ leges ad festa ac sacrificia spectent. CAP. IX.
Leges de sacrificiis & purificationibus. CAP. X.
Leges belli & consuetudines. CAP. XI.
Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. CAP. XII.
De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israëlitis terrorem hostium incusserunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex insperato acceptę salutis offuscauit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda esset regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota squalida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire solent. talē autem viam necessariò sunt ingressi, cùm aliam non possent: deferebántque secum aquam priusquam desertum intrarent haustam, duce ita præmonente. qua absumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quendam, cui propter aquas vitiosas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo significante: ibíque lassis de via & commeatu quoque iam absumpto inopiam sentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametsi tantis copiis non posset sufficere, nonnihil tamen solatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progressu se inuenturos, hæc ipsa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solùm, sed ne iumento quidem. Moyses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex equo periclitabantur, ægrè expediebat consilium populi miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Πῶς μωυσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἀγαγὼν ἐπὶ τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ὕστερον ἡδομένοις, δεινὰς ἐπήνεγκε συμφορὰς ἐκ τῆς παρούσης ἀπορίας· ἐπὶ γὰρ τὸ σιναῖον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῷ μὴ τὰ ὡρισμένα ἔχειν αὐτοῖς ἄπορος, ἀναπίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ ἀρκεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν. φαφαρὰ γάρ ἐστι καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅπου καὶ φύσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ οὖσαν ἦ χώραν ἐξ ἀνάγκης ὡδίνων, ἐπεὶ καὶ ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προοδοιπορημένης ὕδωρ ἦ σταμνοῦ κεκεκλασμένου. καὶ τούτου ἀπαναθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὁπηνίκα δύοι σκληρότητα ἦ γῆς. καὶ τὸ διεισκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' οὐ πότιμον ἦν, καὶ ὅτε ἦ σταλείη ἀφικνεῖτο ἦ ἧττον ὀδυνῶντες τὸν ἔρωτα ἐδόκουν λύειν ὀλίγα εἰς μὲν τόπον, ὅτε δύοι ἦ τὸ ὕδατος καινίαν ὀνομάσαντες. μὴν γὰρ ἡ πικρία λέγει. καὶ αὐτόθι τοὺς ταλαιπωρημένους τῇ σωρείᾳ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ἔρημίας ἐπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ὅπλα λείπει, κατάγον. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἐμέναν, ὡς αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέν τοι παρέχον αὐτοῖς ἀνάπαυσιν, ἐν ᾗ σπείνοις δ' ἀρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ὡς τὴν ἐξανούτων μηδὲν ἐμπροσθεν βαδίζουσιν εὑ, πικρὸν ἦ σπείνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον εἶ, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τὸ πρόσφατος τὸ ἀναπόλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸς ἦν στρατὸς, ὡς τε τῇ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιτάξασθαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διεφθείρετο τότε ὅμιλος πᾶν πλῆθος τὸ καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀδυνέτερος, τῆς σπείνοις δυσκολίας ἐν χαλεπωτέροις ἦν, ἦ συμφορᾶν τὴν ἀπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, αὐτοβοῶντες γύ-

παφ

ναια μὴ ὑπὲρ γυναικῶν, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἑαυτῶν, μὴ
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκποδίζειν αὐτοῖς ἀφορμὴν τινὰ σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ἔφασαν τὸν θεόν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρα-
σχεῖν. καὶ καταπαύσαντος τὸ θεῖον τὸν χόλον, λαβὼν ὑπὸ
τοῦδε τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρρίμμενον, διαιρεῖ μέσον,
καὶ κατὰ μῆκος τὸν τοῦλον ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς
εἰς τὸ ῥεῖθρον, ἐπαινεῖ τοὺς Ἑβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον ὑπὸ
τῆς δίψης γεγονέναι, καὶ ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα-
ρίζειν οἷον δὴ θυμοῦσιν, ὡς τὰ ὑπ' αὐτὸ κελεύσμενα
μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐφορμῶν
δ' αὐτῷ τι καὶ ποιεῖσθαι ἀμεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος
τοῦ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δὲ ὑπὸ τῆς συνεχῶς
πληγῆς γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἀραίτας δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἴλιον ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν
μὲν ἀγαθὴ ὀφθῆναι. Φ δὲ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπηλέγχετο πονηρά. Φ δὲ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξεῖς τε ἦσαν Φ χαμαίζηλοι
δι' ὕδατος ἀπορίαν ψαφαρᾶς τῆς παντὸς ὄντος χωρίου. ὥστε
δὲ ἐκ τῆς πηγῆς δώδεκα σώων τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐμβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι καὶ δύσκαμπτοι τοῦ φέρειν οὐδὲν ἀπλοῦται.
καί τι ὂν σταζον ἔλαθον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δυσοσμον ὑπὸ
τῆς θολερᾶς ἕξεως. καρπόν τε φέρειν μὲν ἀδενῆ τὰ δένδρα
δι' αὐαίνειν τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ ἀφα-
κλήσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατιδό-
ντων αὐτὸν, τοῦ ταλαιπωρίαν καὶ τοῦ πόνου τοῦ κακῶν
δ' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ξυακοσίοις γὰρ ὀδεύοντες ἡ-
μέραις, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδενὶ ὂν φειτυγχάνοντα δυσέλπιδες ἦσαν φεὶ τοῦ
ὅλου. φρὸς δὲ τοῦ παρόντι κακοῦ τοῦ δίκαιοι ὄντες,
καὶ ἐν μνήμῃ ἦν τοῦ ὑπεργμένων αὐτοῖς ἐκ τε Φ θεοῦ
καὶ τῆς μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέσεως κωλυόμενοι, δι-
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὡρ-
μήκεσαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδ'
οὕτως αἰφνιδίου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τοῦ θεοῦ παρρᾶν, καὶ τοῦ σωτεισθῆ τῆς φεὶ
τοὺς ὁμοφύλους προθυμίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ κατα-
βοῶντων καὶ τὰς χεῖρας ὅπη εἶχε λίθους ἐχόντων. ὀφθῆ-
ναι τε κεχαλεσμένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ-
τατος, καταπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὴ τοῦ παρόντων
αὐτοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τοῦ ἔμ-
προσθεν δυσφορημάτων φδοκαλῶν. μηδ' ὅπ νυῦ πονοῦ-
σι, τῆς δίκαιοίας ἐμβαλεῖν τὰς τε θεοῦ χάριτας Φ δω-
ρεᾶς, ὧν μεγάλων καὶ ἐκ φδοδόξου ἔτυχον ἡγουμέ-
νων. προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχανίας ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκι-
μάζοντα τοῦ ἀρετῆ αὐτοῦ, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν
καὶ μνήμης τοῦ προϋπεργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα ἡγοιν-
το, δι' ἃ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζῃ αὐτοὺς τοῖς ἀρα χα-
λεποῖς. ἐλέγχεσθαι δ' αὐτοὺς ὑπ' ἀγαθοῦ, ὥστε φεὶ τοῦ
ὑπομονῆ οὔτε φεὶ τοῦ μνήμῃ τοῦ εὖ γεγονότων, ὥστε
μὲν Φ θεῖ καὶ τῆς ἐμοῦ γνώμης καθ' ἓν ἐκλε-
λοίπασι Φ αἰγυπτον καταφρονήσαντες. ὥστε δ' πρὸς αὐτ
Φ ὑπηρέτην αὐτοῦ δι' ἀπειθοῦντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δι' ἀψυχίαμον περὶ ἂν εἶποι τὸ μὴ φεύγειν κατ' ἐκτο-

A tibus opem implorantes, viri verò mulieribus,
ne se despiceret, vtque salutis remediũ aliquod
quęreret. ad preces igitur versus orat vt De⁹ mu
tata aqua ex vitiosa potabilẽ reddat: quo annuẽ
te hanc gratiam, arripit frustũ ligni fortè ibi ia-
cens, & medium per longitudinem scissum in
aquam mittens, docet Hebræos Deum exaudi-
tis precibus pollicitum daturum se aquam de-
siderantibus, si gnauiter iussa peragerent. qui-
B bus rogantibus quid facto opus sit vt aqua
mutetur, iubet robustissimum quemque certa-
tim purum exhaurire, dicens, maiore parte e-
uacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua
agitatione continua purior reddita, potum
iam non aspernandum multitudini exhibuit.
Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum,
vt primo aspectu è longinquo videbatur, non
malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs
est ventum, fefellit omnium expectationem.
C palmæ enim non plures erant quàm septua-
ginta, æque non admodum proceræ propter
loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem ri-
gabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non
ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ
subministrarent. quare ad egerendam hare-
nam versi in nullas venas incidere poterant, &
si quid modicum distillaret, fossione turba-
tum inutile ad potum reddebatur. arbores quo
que non multum fructum ferebant propter
D eandem aquarum inopiam. quamobrem exor-
tum est murmur multitudinis contra ductо-
rem, omnem miseriæ suæ causam in vnum
illum conferentis. triginta enim dierum itine- *Exod.16.*
re confecto, commeatum omnem quem secum
extulerant iam absumptum desiderabant, & cũ
nihil alimentorum in terra deserta inuenirent,
minimũ à desperatione aberant: atque ita præ-
sente egestate præteritorum tam Dei quàm
Moysis beneficiorum memoriam excutiente,
E in iram concitati videbantur iamiam corre-
ptis saxis in imperatorem suum inuasuri, auto-
rem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam
multitudinem & tam acriter in se concitatam
animaduertens, fretus Deo & conscientia rei
bona fide administratæ, prodit in medios voci-
ferantes & saxa intentantes. cúmque singularẽ
quandam gratiam in vultu præferret, popula-
ríque facundia cum primis polleret, exorsus est
iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsen-
tem necessitatem intenti omnium præteritorũ
F beneficiorum memoriam abiicerent: vtque
à difficultate tunc premente animum ad Dei
gratiam ac dona verterent, quibus toties præ-
ter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque
expectarent eum bonum exitum procuraturũ,
quem verisimile sit ad probandam eorum for-
titudinem, patientiam & gratitudinem, vtque
appareat præteritáne an præsentia plus apud
eos possint, hanc rerum angustiam immisisse.
cauendum igitur ne ob intolerantiam atque
G ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehen-
dantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti
Ægyptum reliquissent, contemnant, & se mi-
nistrũ eius iniquis odiis persequantur, præser-
tim cũ hactenus in nullo eorum quæ Dei iussũ
gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Enumerat deinde singillatim, quomodo affli- A
cti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei vo-
luntatem detinere conarentur: quomodo idem
flumen illis quidem cruentum & ad potum
inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quo-
modo ita refluo mari locum eis & viam ad ef-
fugium cedente, ipsi quidem per eam euaden-
tes salutem sint consecuti, inimicos verò in-
ternecione deletos inspectauerint: & quomo-
do in eam vsque diem inermes, Deo præbente
armorum quoque copiam sibi cóparauerint: B
tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos
præter omnium opinionem incolumes Deus
eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne
tum quidem de ipsius prouidentia desperan-
dum. quamobrem æquo animo ferenda om-
nia, cogitandúmque non esse serum auxilium
quantumuis differatur, quod rebus adhuc in-
tegris accipitur. & sic existimandum, non con-
temni à Deo sua pericula, sed fortitudinem ex-
plorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum C
eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam
sustinere valeant, an potiùs more pecu-
dum dominis in suum vsum pascentibus ser-
uire malint. Se quidem non tam sibi priua-
tim timere, cui cæso iniustè nihil mali accide-
re possit: quàm ipsorum incolumitati, si per i-
stam lapidationem facta & consilia Dei damn-
nare videantur. His verbis furentes ad sanio-
rem mentem reduxit, & iam ad facinus arma-
tis saxa de manibus excussit. sed quoniam in- D
telligebat non de nihilo concitatos, ad preces
& supplicationes confugit: & conscensa qua-
dam specula, opem Dei rebus per inopiam af-
flictis deposcebat, in cuius solius manibus sa-
lus populi reposita esset: vtque propitius ve-
niam daret populo duris rebus exasperato, &
propter hoc more humano ab officio decedē-
ti. Deus verò curæ sibi populum fore pollice-
tur, & opem quam peterent iamiam affutu-
ram. His impetratis Moyses descendit ad mul- E
titudinem: illi verò animaduertentes promis-
sionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore
vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in
medio concionis, ait se præsenti necessitati à
Deo remedium afferre, nec ita multo post ma-
gna vis coturnicum, quod genus auium præ
cæteris Arabicus sinus alit, superato interia-
cente mari longo volatu fessarum, qui alio-
quin etiam non est sublimis, in Hebræos de-
fertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certa- F
tim comprehendentes, remedium inopiæ quę-
rebant: & Moyses rursum ad supplicationes
vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul
atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis,
alia mox alimenta demisit. nam interim dum
Moyses precabundus palmas attollit, ros de
cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens
concreuisset, suspicatus ille hanc quoque ali-
moniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re G
comperta, turbam ignaram & putantem hi-
berna tempestate ningere, monet opinione fal-
li, nec vulgarem rorem de cœlo descendere,
sed alimoniam, quæ ope alia destitutos perí-
culo famis eximeret: ac mox prægustatum of-
fert, vt expetro crederent. illi verò ad eius e-
ius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui
suauitate ad mellis dulcedinē accedebat, aspe-

λὴν τ̃ θεῦ κελεύσ(ν. καταειθμεῖ) ὧν πάντα, πῶς τὰ
φθαρεῖσα αἰγύπτιοι κατέχ(ν αὐτοὺς ὦδε τ̃ τ̃ θεῦ γνώμην
διαζόμενοι. ἢ τίνα ῥόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν
αἷμα ἦν ἢ ἄπιστος, αὐτοῖς δ̃ πότιμος ἢ γλυκύς. πῶς τὰ
δι' ἃ θαλάσσης ἀναφυσούσης αὐτοῖς πορρωτάτω, ἢ τ̃
ὁδὸν ἀπολιθόντος αὐτῇ ταύτῃ, σωθεῖσαν μὲν αὐτοὶ, ἰδὼν
δ̃ ἐχθροὺς διὰ τοῦ διεν ὀπολωλότας. ὅτι τὸ ἀναίζοντας ὅ-
πλων εἰς διπορίαν ὁ θεὸς ἢ τούτων καταστήσειεν. τά τε
ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῶ τῇ δι' αθαρήσεσθαι δόξαν γε-
νόμενα, καὶ σώσειν ὁ θεὸς ὡς ἀπὸ λόγου, καὶ ὡς δύ-
ναμις αὐτῶ μὴ ὑποχωρῆσειν μηδὲ νεῦσαι αὐτὸ τὸν πρό-
νοιαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερομένους, λοιμὸ μένους μὲν τὸν
ὄπλων δικουρίαν μηδὲ βεβαίαν γενέσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ
μὴ πρὸν τινὸς πειραθῆναι δυσκόλου πάρεσιν. ἡγουμένους
δ̃ ὑ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν τ̃ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πεῖρα
τῆς ἀνδρείας αὐτῶ ἢ τ̃ θεῖ τ̃ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα
μάθοι πότερόν ποτε ἡ ῥοφῆς ὑπορίαν καὶ ἀπαίνη ὕδα-
τος ὑπὸ αὐτῆς ἐσὶ διενεγκεῖν ἡμᾶς. ἢ δουλεύειν μᾶλ-
λον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν ἢ
τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ῥεφομένους.
δεδιέναι δ̃ λοιπὸν ὑχ ὅτως ὑπὸ τ̃ ἑαυτ̃ σωτηρίας. πεί-
σεσθαι γὰ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὸ
αὐτῶ μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτ̃ βάλλουσι λίθων τ̃ θεὸ κα-
ταχρείειν νομιζώσιν. ὅτως οὖν ἐφορᾶσιν αὐτοὺς, ἢ τ̃
μὲν βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἐμέλ-
λον ὁρᾶν ἔρεψεν. παθεῖν δ' ὑκ ἀλόγως αὐτοὺς δι' ἃ ἀ-
ναγκῶ τ̃ το νομίσας, ἐγὼ δ̃ὶν ἐφ' ἱκετείαν τ̃ θεοῦ καὶ
προθήκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅτι τινα σκοπιὰν ἤτει
πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τ̃ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ὁ δ' αὐτῶ
γὰ εἶ τ̃ σωτηρίαν αὐτῷ, καὶ ὑκ ἂν ἄλλῳ. σωμνώσειεν ἢ
τοῖς νεῦ τοῦ τῆς αἰάγκης τοῦ τ̃ λαὸ θεραπευομένοις
φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαπόου τ̃ τῷ αἰθεφόπαν ἐν οἷς
αὖ ἀτυχῆ ἡμῖς ὄντος. ὁ δ' θεὸς θεσνοήσῃ τὰ ἐπαγγέλ-
λεται τ̃ παρέξειν ἀπορμὴν δι' ζητ̃σιν. μωϊσῆς δ' τ̃ θεοῦ
ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ', ὡς ἐώ-
ρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς ὦδε τ̃ θεῦ γεγηθότα,
μετέβαλλον ἐπ τ̃ κατηφείας ὅλι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ φη-
σὶν ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὦδε τὰ
θεῦ τ̃ δι' τὴν ἐσπάτων ὑπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ'
ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ξ̃φει δ̃ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὑδὲν
ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα) τῷ μεταξὺ θάλασ-
σαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ
ῥοίσαι ν μᾶλλον τ̃ ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς
ἑβραίους. οἱ δ' συλλαμβάνοντες ὡς ῥοφὴν αὐτοῖς τοῦ θεῦ,
ταύτῳ μηχανήσαιντο τῷ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς
ἐπ' δύχας ῥέπει) τοῦ θεοῦ ταχείαν καὶ ὦδε τ̃ ὑπό-
χεσιν ποιησαμένου τῷ ὄπλων δικουρίων. δ' θὺς δ' μὴ τῷ
θεφότῳ ἀρομένῳ τῆς ῥοφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κα-
τέπεμπεν ὁ θεός. αἰ ἐχόντος γὰ τὰ μωϊσέως τὰς χεῖρας
ὅτι ταῖς δύχαις, δρόσος κατῷχθη. καὶ θεσπηγυμέ-
νης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτῳ εἰς ῥο-
φὴν ἥκειν αὐτοῖς ὦδε τοῦ θεοῦ, γδεται τὰ, καὶ ἡδεῖς
τὰ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς
ὥρας εἶ) τὰ ἔτους τὸ μανόμενον, ἀπεδίδασκεν οὐ κ̃ τῷ
ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὄρεινοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρό-
σον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ δι' ῥοφῆ. καὶ γευό-
μενος τ̃τ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δ' μιμούμενοι τὸν
στρατηγὸν ἥδοντο τ̃ βεφματι. μέλιτι γὰ ᾧ τῷ γλυ-

κύτητα

κύπτα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ ὄψει ἀ- A
ρώματος βδέλλη. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου
σπέρματι. καὶ τοῦτο συλλογὴν λίαν ἀπὸ ἑσπουδάσε-
σαν. προαγορεύεται δὴ ἕξ ἴσου ἀσσάρωνα, τοῦτο δ'
ἓξ μέρους, εἰς ἑπάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ἂν
λείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν, δὴ ἀλλὰ τοῦ δυνατωτέρου
πλεονεκτουμένου τοῦ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μὲν τοι πλέον
τοῦ προσταγμένου μέρους συναγαγόντες οὐδὲν τοῦτο- B
ούτῳ εἶχον τὴν κακοπάθειαν. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν
πλεῖον διέμενεν. τὸ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑποῦ-
σαν, ὄνησις οὐδεμία ἦν διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλή-
κων καὶ πικρίας οὔτε θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδο-
ξον ἀμυήτοις ἢ τοῖς ταύτην νεωμένοις τὴν ἐκ παῖ-
λαιων ὑποψίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕετος πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος,
καθάπερ καὶ τότε μούσῃ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατε-
πέμψε τὴν ἀγαθοποιΐαν. καλοῦσι δ' ἑβραῖοι τὸ βρῶμα
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερωτήσεως παρ' ἡμῖν ἐστιν C
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστι; ἀνακείνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες, ὅτι τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοὺς διατε-
λοῦσι. τῇ δὲ ἑορτῇ ταύτῃ πεσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀφάντες εἰς ῥαιδιδὴν ἦκον βαλαιπαρηδήσαντες ὑπὸ δί-
ψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα
ὀλίγας εὑρηκότες, ἐν τότε παντάπασιν ἄνυδρον δυ-
σχεῖς τὴν χώραν ὄντες, ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς D
τὴν μουσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τὴν ὁρμὴν ἧ πλήθους
πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἔφιπται ἧ θεοῦ,
παράκαλῶν ὡς ἕτοιμον αὐτοῖς ἔδωκεν ὑποφεύγοντας,
οὕτως καὶ πότον παράσχειν ἀχαριστουμένοις, καὶ τῆς
ὅτι ἕτοιμη χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος οὐδὲν. ἀλλ' εἰς μα-
κρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τῇ δὲ μούσῃ παρέξειν
ὑπισχνεῖται πηγὴν, ἐκ πλήθους ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδο-
κήσαντα. καὶ καλύει τῇ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν,
ἵνα ἴδωσιν αὐτόθι παράκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβά- E
νειν τὴν δυσπορίαν ὧν θέον. φερούσης γὰρ καὶ ἧ μὴ σπου-
δὴν μηδ' ἐρασίαν τοῦ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. ἐκ μου-
σῆς ταῦτα λαβὼν παρὰ ἧ θεοῦ παράγγελμα πρὸς τὸν
λαὸν, παρόντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀποβλέποντα. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ἐκ
τῆς πέτρας προχεῖσθαι αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῇ δὲ F
πρὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν, εἰ ὑπό τε ἧ ὄλβος
καὶ τῆς εὐθηνοίας τεταλαιπωρημένους ἀνάγκη χρύσι-
τον κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μουσῆς πλήττει τε τῇ βακτη-
ρίᾳ, καὶ χαυνούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέσα-
τον. οἱ δὲ τῇ παραδόξῳ ἧ γεγονότος κατεπλάγησαν
ἐκ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ ὄλβος αὐτῶν ἔλαμπε. ἐκ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκύτατον ἅπαν, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον
δόντος. τόν τε οὖν μουσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὴν ἧ θεοῦ πε- G
ρὶ αὐτοὺς προθυμίαν. δηλοῖ δ' ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γρα-
φὴ, ἧ θεὸν μουσῆ προειπεῖν οὕτως ἐκ τῆς πέτρας ἀ-
ναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis ſimilitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri ſemine ſimilis: eúmque pro ſe quiſque certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, vt ex æquo aſſaronis menſuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum eſt ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per auariciam plus ſatis colligunt. quod ſi quis contempto edicto vltra præſcriptū modum collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra aſſaronem ſequenti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura eſt, vt qui hunc habet, alium non deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moyſis gratiam Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in noſtra vernacula eſt percontatiua, quid hoc eſt interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, quo per annos xl. deinceps Exod. 17. ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco in quo hæc primùm contigerunt caſtris motis, poſtquam in Raphidim peruenerunt extrema iam ſiti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rurſum igitur Moyſi iraſcebantur. ille verò declinato aliquātiſper turbæ furóre, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum quoque in extrema neceſſitate largiretur tantùm non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc rerum ſtatu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moyſi daturum ſe fontem & aquarum abundantiam vnde minimè ſperarent: iubétque vt virga feriens petram in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabant. velle ſe vt per otium & abſque labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo Moyſes reuertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim videbant à ſpecula deſcendentem. qui poſtquam reuerſus eſt, ait Deum eos ex hac etiam neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moyſes ferit eam virga, quæ eueſtigio dehiſcens aquam euomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi verò inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd eſſet dulcis & qualem diuinitus datam eſſe conueniebat. quapropter & Moyſen plurimi faciebāt quem Deo tam catum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moyſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda qua Israelitis inde obtigit.

11. Exod. 17. HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum cõcitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi structuere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tutiò posse opprimi, consultiúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dũ quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperẽt ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται κατέσυρον.

Τοῦ δὲ τῶν ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλῶν καὶ πάντας διαβεβωμένου, καὶ τὰ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνίβαινεν ἅμα μικροῖς τοῖς ὁπηχείοις εἶ. καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πανεθνεῖ τοὺς αὐθαδῶς ἐληλυθότας. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τῷ Σινᾶ ὄντες, οἵ τε τῶν γοβολίτων, καὶ τῶν πέτρας κατοικούντων, οἳ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς φθοίνοις ὅτι τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σφετέρῳ ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων δεσποτείας ἀποστάντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, οὐ οὐ καλῶς ἔχει φθειρᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς ἀπορίαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ φθεῖραι τῆς ἐρήμου, καὶ τῷ ἐν αὐτῇ πρεσχθέντων ἀπαγωγίμους. ἀλλ' οὐχ οἵτινες ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένῳ διείαμεν ἐλθεῖν πρεσβεύσοντες καταλύειν ἀγαθοὶ συνεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρεσκομίσαντες μείζω κακὰ λοιπὸν γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ φθείρειν δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν εἶναι γένηται. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν πρεσδοκῶντι πολέμου, ἔκπληξιν καὶ ταραχὴν συνεποίει τὰ τῶν ὁπηχείων. καὶ παρόντων ὅτι τὸ μάχιμον ἤδη καὶ πανωδυνίαν δίδου, ἐδουρύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν ἀπορίᾳ μὲν οὐ ἀπάντων, μάλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς αὐθεφόπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηπισμένοις. θαμυδίας οὖν ὁ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαῤῥεῖν παρεκάλει τῇ τε θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὰ ἐλεύθερα ἠρημένοι, κατανικήσειν τοὺς φθεῖραι αὐτοὺς εἰς μάχην αὐτοῖς καθησαμένους. ὑπελαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῷ φρόνημα πολὺ, καὶ παντὸν ἀφροδέες, ὅπλων, χρημάτων, ξοφῆς, τῷ ἄλλων ὧν παρόντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν αὐθεφόποι, κρίνοντας ἐν τῇ φθορᾷ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῷ ἐναντίων ὀλίγον ἀόπλων ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων οἷος αὐτοὺς συνοίσειν οὖσιν κινᾶσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' ὅσος ἔσοιτ' ὁπήκουος ἐν πολλῶν πεπειραμένοις καὶ δυνατέρῳ τῷ πολέμου. τὸν μὲν γὰρ ἐξ πρὸς αὐθεφόπους, ἀ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δίκαια τῷ μὲν φθορᾷ τοῦ θεοῦ νικηθέντας. νεῦν δ' ἡγεῖσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς δ' ἀπάντων ἀπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῷ ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτους παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγους, συγκαλεῖ τούς τε φυλάρχους καὶ τοὺς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ συναλλήλους. τοῖς μὲν νεωτέροις παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τῶν κινδύνων τὰς ψυχὰς ἠρημένοι. καὶ πρὸς τὸ δυνὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῆς κακίας, καὶ τὸν μωσεῖ συμβόλιον ἄγαν αὐτοῖς, ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλοντας ἀναβολῆς ἐμποδίζούσης τῇ προθυμίᾳ αὐτῶν.

τὸν δὲ

ὁ ἡ τῆς πληθύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον, Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτοῖς, ναυήκου μὲν ἐὸν φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος, ἀνδρειότατον ἡ καὶ πόνοις ἀποκωλῦσαι ἡμᾶς ἱκανόν, καὶ νοῆσαι τὰ καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἀκριβῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβίας πεπιστευμένον. ἅμα δὲ τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀπέστη, πλείστων ὅσων φυλακὴν παίδων καὶ γυναικῶν τῶν τε πρὸς πάντας στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν ἀσφαλείᾳ ἦσαν, πλῆθος τῶν ὅπλων εἴτε πονηρὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὅτε τοῦ μάχου, ὁπότε κελεύσειν αὐτοῖς μωυσῆς. διηρώτησε δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειν τὸ στρατόπεδον. ἡγεμόνας ἡ ἀποφαίνειν τῆς ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε Ἰησοῦν ἀσφαλεῖσθαι μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς οὔσης ἀπ' αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε ἀπὸ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας ἀπὸ τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς ἡγεμόσι. τῷ τε ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρακαλέσαι, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρόρμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀσφαλισάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἀπ' ἔργων ἀσκήσει ἐχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεᾶ τε καὶ Ἰησοῦ ἀκολουθοῦς τὸ στράτευμα. προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χερσὶν ἀλλήλοις καὶ μάχῃ, προθυμίᾳ τε καὶ ἀγχιβουλίᾳ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι. μάχει μὲν οὖν μωυσῆς αὖθις αἴρει τὰς χεῖρας, καὶ τοῖς ἀμαλικίταις κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τῆς ἀναπαύσεως τῷ χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐχ ὑπομένων (ὁσάκις γὰρ αὖ αὐτὰς κάθιη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοῖς οἰκείοις αὐτὸ συνέβαινεν) κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς μελάμπυς τὸν ἄνδρα οὖρον ὄνομα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ ἀγκαθιέντων τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὅπως ἐπειγόμενον βοηθοῦντας καὶ τούτου ἡγουμένου κατεπεσόντας τοῖς ἀμαλικίταις οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντας ἀπολώλεσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπηγουμένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. νίκῃ δὲ καλλίστῃ καὶ καιριωτάτῃ νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. ὧν γὰρ τῷ ὑπερατενισάντων ἐφείσαντο, καὶ τοὺς θρεπτοὺς ἐφόβησαν ἀπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλύοντες ἡ καὶ τὸ στρατόπεδον τῷ πολεμίων πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ἀνδρῶν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ἀπορουμένους. ὑπῆρξε ἡ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα τῷ ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῷ ὑπερατενισάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς θρεπτοῖς ἅπασιν μὴ τλῆναι ἐκείνων ἧττον ἐγίνοντο φοβεροί. αὐτοί τε πλούτῳ μεγάλῳ δύναμιν προσέλαβον. πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ σκεῦη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὴν διαιταν. πολὺ ἡ πλῆσιον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι πρὸς τὰς ὁπλήσεις. ἥ τε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, ἃ ὅσα φιλεῖ στρατόπεδοις ἀκολουθεῖν ἔπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ' αὐθρεία ἑβραῖοι. καὶ πολλὴ μεταποίησις τοῖς ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός τε τὸ κτείνειν ἦσαν, ἐν τούτῳ σωτῆρα λαμπρὰν νομίζοντες εἶ. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοίας φυγόντων συνέλεγεν.

A tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pierate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari B expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, cúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo commirtit, ipse montem ascendit. iam- C que ad manus ventum erat. pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælia bātur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque per- D mittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interuenien te nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quęsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incussérunt, & laboris præmium prædam opi- E mam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum F enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa ęramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecunię signatæ numerus: ad hęc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia pręda iumentorū & impedimentorū quę exercitū sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil nō sibi pollicētes si virtutē strenuè colerēt. Et hoc quidē prœliū talē exitū est sortitū. Se quēti verò die Moyses cęsorū cadauera spoliauit, arma quę fugiētes abiecerāt collegit, & illis quorū opera insignior fuerat prœmia distribuit, Iesúmq; ducē pro cōcione collaudauit, missīte per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebręis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixítque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, ídque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

A ἀριστῦσι τε πρὸς ἑδίδου, καὶ τὸν στρατηγὸν ἱκανῶς ἐγκωμίαζεν, μάρτυρα ἐφ' οἷς ἐπραξεν τὸν παντὸς στρατ. ἀπέφηνεν ὁ ἑβραίων μὲν οὐδείς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐσὶ ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητὴν ὀνομάσας τὸν θεὸν, προεφήτευέ τε παντελεθρίαν τοὺς ἀμαλικίτας ὑπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ὅσα τὸ ἑβραίοις ὑπεστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τόν τε στρατὸν εὐωχίας ἀνελάμβανεν. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην προέτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν μὴ τὸ αἰγύπτου ῥμοιρμένου ἔξοδον, ἅπερ ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὸν ὀπωπαίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μὴ τὸ μάχῃ προῆγε σωτεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ στρατιῶν κατ' ὀλίγον ἐν ξιμένῳ μὴ τὸ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὅτι τ' σιναῖον ὄρος, ἐν ᾧ τὰ τε ὄφει τὸ θάμνου αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συμπεσεῖν προειρήκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18. CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus. & alio arbitro ius suũ tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluítque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tantũ reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo faciliùs populum èpræsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili cõsuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionib. suos duces præficiẽdo: cásq. rursũ in cohortes millenarias quĩque narias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Πόσας συμβουλὰς ῥαγουὴλος τῷ γαμβρῷ μωυσῇ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουὴλος ὁ πενθερὸς τῶν αὐτὰ πυνθανόμενος εὐοδεχεῖται, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν Ϲ τὸ σεπφώραν ἀσπαζόμενος Ϲ τοὺς παῖδας αὐτ. ἤδη δ' ὁ μωυσῆς ὅτι τῇ τ πενθερῷ ἀτίζει. καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τ θαμνιᾶ πλησίον, ὃς ἀσπερεὶ γῆ τὸ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. Ϲ τὸ μὲν πλῆθος κατ' συγγλυείας ὡς ἕκαστοι τῆς δίαιτας μετελάμβανον. ἀαρὼν δ' σὺν τοῖς παισὶ σι ῥαγουὴλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδον εἰς τ θεὸν, ὡς τ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ ὡδεσὶν γεγλυμμένον, καὶ τὸν στρατηγὸν δυφήμουν ὡς κατ' ἀρετὴν ἐκεῖνα πάντων αὐτοῖς κατ' νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῷ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων αἰδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλος τ μωυσῆν ἐν ὄχλῳ θεραγμάτων ὄντα (διέλυε δὲ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἂν τῷ δικαίῳ τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς θεὸς γένοιτο, καὶ ὧδε τοῖς ἀτυχοῦσιν κούφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ τ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν αἷς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δ' τῷ θορύβῳ ὧδε προσαγορεύει, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδαξεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῆς μὲν ὅτι τοῖς ἥττοσι ζωλαιπωρίας ἑτέροις σκῆναι. ὧδε δ' τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τῷ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φροντίσαι δ' τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἐπ' ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. αἰσθανόμενος οὖν τ ἀρετ φησὶν αὐτὸ Ϲ οἷος γένοιτο ὅτι τὸν λαὸν ὑπερῶν τῷ θεῷ σώζειν, τ μὲν τῶν ἐγκλημάτων διαίζαν ὅπῃ ἕξειν αὐτοῖς ποιεῖσθαι Ϲ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τ θεῷ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ὁλοτέλει ζητῶ οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκας δ' ταῖς ἐμαῖς τῶν ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων περιμήκους ἀρ-

χοντας ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαρήσεις δὲ μετ' ἑπτὰς εἰς πενταικοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

εἶτ' εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις οὐ A
κ͂τ ἑξήκοντα μεριεῖντας ἑξακοσμήσουσι, καὶ κ͂τ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν συναριθμεμένους. ἔστω δέ τις ἐπὶ τούτοις ἐς τιὼ προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δ' ἀναμιμνήσκοντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντως ἐξ ἀγαθοῦ κ͂ δίκαιοι, ἐᾶσί τε τὴν διαφορὰν αὐτοῖς κεινοῦσι, κἂν ἤ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ δεῖν τοῦ πράγματος δύσκολον ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσται γὰρ οὕτως ἀνωφόρτητα, κ͂ τὴν διαφορὰν ἑκάστοις B
τεύξονται, κ͂ σὺ τοῦ θεοῦ προτελεσθέντος ἀμείνονα ἐν αὐτῶν ἐκποιήσεις τὴν στρατιάν. ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. κ͂ ποιεῖ κ͂ τιὼ ὑποθήκην τιὼ ἑαυτοῦ, τοῦ ξόπρου τιὼ θρησκείαν οὐκ ὑποκρυφόμενος, οὐ γὰρ σεσεισμένος αὐτοῦ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξαίρνικον τοῦ πλήθους. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὁ ῥαγουήλου ἔγραψεν, ὡς ἄρκοντα τιὼ ἀρχὴν τιὼ ἀφορισμένων, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος ταύτην μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ κ͂ δόξαν ἐμελλε φέρειν ὑπηρετούμενος τὰ ὑπ' ἄλλων ἄρκοντα, ὡς τε τιὼ μωυσέως ἀρετιὼ καὶ τούτου κ͂ C
μαθεῖν. ἀλλὰ καὶ μὴν ταύτης ἀνάγκης ἐν ἄλλοις ἀφανῶς δηλώσομεν. μωυσῆς δ' συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπῆρχε θαι τὰ σωτήρια ἐλεύσομενος παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ κρίσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐπέλιπεν πλησίον μετασταθμεύσαντας τῷ ὄρει τιὼ χειτνίασιν τὴν D
θεοῦ προτιμήσαντας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, κ͂ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς δύο λίθινα πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀΐει πρὸς τὸ σινᾶιον ὑψηλότατον τοῦ ἐκεῖ ὄρους τυγχάνον, καὶ δέκα τιὼ ἐμβολιὼ τῇ μεγέθει καὶ τῇ κρημνοῦ τὸ ὀπότομον ἀνεφόπτους E
οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὠφελῶσι μὴ δίκα πόνου τῆς ὄψεως δυναμένου, ἄλλως τε δέκα τὸ λόγον ἔχ͂ πρὸς τὴν θεὸν ἐν αὐτῷ δέκα ζῆν φρονεῖν καὶ ἀσφόρητον. ἐβεβαίου δὲ κ͂ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετασταθμοῦν καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους καταλάμβανον, ἡμέρους τὰς δέκα ἐσαγωγείας ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ ἀγαθοῦ τιὼ προῦτενεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ τοῦ θεοῦ ἑορτάζοντες ἢ τὸν στρατηγὸν προεμένον, ἀγόντων τήν τε ἄλλιν ἀγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας ἓξ εἰς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ὧδε καλοῦντες τὸν θεὸν δίμηνι συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οὖν δαῖταις ἐχαίρετο πολυτελεστέραις, καὶ τοῦ κόσμου γυναῖξιν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐπ' ἀριστερὰ ἦσκηνο. ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας διωχούμενοι ἐδήλουν. τῇ ἕκτῃ ἢ πρωὶ τὸν ἥλιον ἀναφέρειν παρέλαττε ἀφορίζασι τὴν παντὸς στρατοπέδου τοῦ ἑβραίων οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γινόμενον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι πρότερον ἐφῆκαν. κ͂ ἀπὸ λοιποῦ παντὸς ἐν αὐθρίᾳ τυγχάνοντες, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρως ἐπνεῦντες ὑπὲρ κατήγλιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. ἐκ δὲ κεκινημένοι κατεπεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἠθέλησε δ' ἰδιωτοῖς ὧδε τυχόντος. κ͂ ὧδε μὲν τούτων ἐς βάλις φρονεῖται ἔκρισος τ' ἐντυγχανόμενον. ἐμοὶ δ' ἀνάγκη ταῦτα ἱστορῆν καθάπερ ἐν τ ἱερᾶις βίβλοις ἀναγέγραπται.

irémq. in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersitis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubétq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victimiores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium VI.
regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animisquidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habétur.

Cæterùm Hebræi visa insolitæ tempestate, eiúſ
que horrendo strepitu aures ferientis, supra mo
dum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat,
& rumor vulgatus de monte, quòd crebrò
Deus eum inuiseret. quamobrem continebant
se intra tabernacula mœsti, putantes actum de
salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se
quoque simile exitium manere. In tali rerum
statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultú
que ipso animum gaudio gestientem præfe
rens. quo conspecto repente metus omnis ab
iit, inque locum eius spes magni alicuius boni
successit: nam & aër ad eius aduentum pristi
nam serenitatem recepit. Mox igitur concio
nem aduocat, audituram quæ mandata à Deo
referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è
superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in
hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus
optimus maximus, quemadmodum numquam
antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quo
que tempore me legatum vestrum benignissi
mè excepit, & iam in castra vestra præsens ac
propitius adest, præscripturus vobis viuendi
rationem, qua nulla beatior ne cogitari qui
dem potest. quare per ipsum pérque eius ma
gnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quę
vobis dicturus sum, meam mediocritatem in
tuentes, quódque humanam linguam audituri
estis: sed expẽdentes mandatorum bonitatem
ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui
vt vestra commoda prouehat, me internuncio
ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moy
ses Amaramæ & Iochabelis filius, sed is qui
pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis la
befecit, & Ægyptiorum contumaciam tam va
riis calamitatibus fregit, qui per mare viam vo
bis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus
excogitauit, qui potum desiderantibus è petra
scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris v
sum fructum accepit, per quem Noë diluuium
effugit, per quem Abrahamus nostri generis
autor ex errone possessor Chananæ terræ est
factus, per quem Isacus confectis senio paren
tibus est natus, per quem Iacobus duodecim
honestissimis filiis est ornatus, per quem Iose
phus in Ægyptiorum præsidem euasit: is in
quam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil a
liud sum quàm tanti numinis interpres. ea vo
bis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis
antiquiora. illis enim parendo beatam vitam a
getis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, pro
genie iuxta naturæ leges felici, eritísque hosti
bus vestris semper formidolosi. ego enim cum
Deo coràm collocutus, immortalem eius vo
cem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis
vestri incolumitas. His dictis adducit populum
cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ
eis audiant, & quid agendum docentem, ne dic
ta minus auctoritatis haberent, si per huma
nam linguam in animos eorum illaberentur. i
taque omnes audiebant vocem è sublimi descẽ
dentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta au
tem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reli
quit, non est fas totidem verbis euulgare, sentẽ
tias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primùm præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.*

Secundò, Nullius animalis figmentum adorandũ

τοὺς γηγενεῖς ἡρῴους καὶ τὰ θεόφθυτα, καὶ ὁ τὰς ἀκοὰς
συγχέας ἦχος, φόβος ἐμπίπτει τοῖς ἐπιοῦσιν. ἀνθεὶς τὸ δὲ
ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ ὡς εἰκὸς τοῦ ὄρους ἐξαπροσπιπτὴς λόγος,
ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτήσας τοῦ θεοῦ σφέδρα τιὼ δέη-
σιαν αὐτῷ ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς φρὸς ταῖς
σκιωαῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσέως ἀπολωλέναι
νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τ θεοῦ, καὶ ὡς εἰκὸς αὐτῷ ὅμοια φροσ-
δοκῶντες. ἔτι δ' αὐτῷ ἐξαμένων δηφαίνε) μωυσῆς
γαῦρος τε καὶ μέγα φρονῶν ὀρθὸς τε ἑαυτὸς ἀπαλλάσ-
σῃ τε ἄλλους αὐτοὺς, καὶ ὡς εἰ τῷ μελλόντων κρείττονας
ὑπειθέτο τὰς ἐλπίδας, ἀθρίος τε καὶ καθαρὸς ἀπ' τῷ
φρὸ ὀλίγου παθῶν ὑπ μωυσέως ἀδαιμονότος. ὅθ'
τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκου-
σόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι φρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέν-
των στὰς ὅθι ὑψηλοῦ πρὸς ὅθεν ἐμελλον ἅπαντες ἀκού-
σεσθαι, ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὦ ἑβραῖοι καθάπερ καὶ φρότε-
ρον, ἄμωμός φροσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δώσαι-
μονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρῆσι καὶ
αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. φρὸς γοῦν αὐτῷ καὶ τῷ ἔρ-
γων, ἃ δ' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέφασται, μὴ καταφρο-
νήσητε τῷ λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες,
μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα αἰθερσπὴν φρὸς ὑμᾶς λέγ-
τιὼ δ' ἀρετιὼ αὐτῷ καταισθάνεσθε ὄντα κἀγὼ σθε
τὸ μεγαθος τε νοητικότος, καὶ ὅτι συμφέρον τῷ ἡμετέ-
ρω πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐ γὰρ μωυσῆς ὁ ὑ-
μέτερος κ ἰωχαβήλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν κόσμον ἀναγκά-
σας ἡμᾶς τε μὲν ὑμῶν ὑπὲρ μὲν ῥυείσας καὶ ποσίμους δυ-
νάμεσιν κακοῖς τὸ τ αἰγυπτίων φθόνημα, ὁ δ' ἁλιπόσ-
σης ὁδὸν ἡμῖν φοδηγῶν, ὁ κ τιὼ ἑορτιὼ ὅς ἐσαεὶ
μεγαπομπάμενος ἐλθεῖν δυνησομένους, ὁ πόντ ἐκ πέρας
ἀβλύσας ἀναπίζουσιν, δ' ὃν ἄδαμος τῷ δὲ γῆς τὸ
καρπῶν κ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δ' ὃν νῶε
τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δ' ὃν ἄβρααμος ὁ ἡμέτερος
πάτηρ ὡς ἀλήτε τιὼ χαναναίων κατέρχεται; δ'
ὃν ἴσαακος γηραιοῖς ἐτέκνωσεν, δ' ὃν ἰακώβος δώ-
δεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δ' ὃν ἰώσηπος ἐθαυ-
μάσθη τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἐξὸν ὑμῖν τούτοις
χαρίζεσθαι τοὺς λόγους δ' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ'
ὑμῖν ἡγεμόνωσιν καὶ τέκνων ἀφεμαχοτόκοι καὶ γυ-
ναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ
γῆς ἀπολάβοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου,
καὶ τέκνων γονῆς κ φύσιν πτερομένων. κ πολεμίους
ἕσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, ἀκροατὴς
ἀφθάρτου φωνῆς ἐγχρώμενον. ἵστε σκείνῳ τε ἥδιστοι
ὑμῖν κ τῆς τούτου μέλει ἀγαθωσύνης. ταῦτ' εἰπὼν, προ-
σεῖχ τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ κ τέκνοις εἰς ἀκόσεσιν τῶ
θεοῦ ἀλεγομένου πρὸς αὐτούς, ὡς εἰ τῷ φασκόντων, ἵνα
μὴ βλαβεὶν τῷ λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ αἰθερσπίνης
γλώττης, ἀδειῶν εἰς γνῶσιν αὐτοὺς ἀδαδιδόμενη.
πάντες τὸ ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν ἀδηχουμένης εἰς ἅ-
παντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. κ λόγων οὐ μωυσῆς ἐν
ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὐ γὰ θεμι
τὸν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τοὺς δυνάμεις αὐ-
τῷ δηλώσομεν.

Δωδέκατον μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ ἀρρητος λόγος, ὅτι θεὸς
ὄντ εἷς, κ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δ' δεύτερος κελεύει μηδένας εἰκόνα ζώου ποιή-
σαντας προσκυνεῖν.

Ὁ ζώ-

Ὁ τρίτος ὅτι μηδὲν φαύλως τῷ θεῷ ὀμνύειν.
Ὁ τέταρτος διατηρεῖν τὰς ἑβδομάδας εἰς ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ὁ πέμπτος γονεῖς τιμᾶν.
Ὁ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ὁ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ὁ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν ἁρᾶν.
Ὁ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ὁ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ὅλως ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

A *Tertium, Non temere iurandum.*
Quartum, Septimi dieiferias nulla opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cede abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

ἡ τὸ μὲν πλῆθος ἀπεφασίσθη αὐτῷ θεῷ ὧν μωυσῆς ἀπηλλάχθη χαίρων ὅτι τοῖς θεσπισθεῖσι τὸ σύλλογον ἀπελύθη. τῶν δ' ἐξῆς φοιτώντων ὅτι τὴν σκηνὴν ἥξειν αὐτῶν ἐπὶ νόμοις αὖθις παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ δὲ τούτοις τε πιθόμενος, καὶ τῷ θεῷ τὴν ὅλων, ὃν αὐ θεωχθεῖν ἔφαμεν ἐν τοῖς αὖθις ἀποσημανεῖ χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπάθημα χαριεῖ, διὰ τὸν θεὸν αὐτῷ ποτισθέντος. ἀφῆκεν. οὕτω δὲ τῶν θεσπισμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινεῖον ὄρος αἴρει θεσπίσων τοῖς ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. ἐν χερσὶ βαδίζων, τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῶν, ἅτε ἐν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν συντυχόντων διωδὼ ἐκ ἔσαν οἵτινες ἐλύπησαν αὐτούς, ὡς τὸν νομίζειν μωυσέα ἀπολωλέναι. διὸ δὲ τοῖς αὐθεσπίτοις ἔρις. τῶν μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις θεσπισόντα. καὶ μάλιστα ὅσοι θεοῖς αὐτῶν ἀπεχθεῖς ἦσαν δικαίως τούτῳ τὴν ψῆφον ἔφερον. τῶν δ', θεοῖς τὸν θεῖον ἀναχωρήσαντα. τοὺς δὲ σώφρονας ἐν μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας εἶδέναι, καὶ τὸ θηρίοις παρασπάσαντα ἀποθανεῖν αὐθεσπίτον ἡγουμένους, ἐν τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ θεοῖς αὐτῶν μεταστῆναι δίκῃ τινὶ θεσπισθὲν αἰρεῖσθαι εἰκὸς νομίζοντας, θεόμενος ἔχειν ἐδόκει ὁ λογισμὸς ἑπόμενος. θεραπεύσαι δ' ὑρημαῖόν τε καὶ κηδεμόνος ἀπολαμβάνοντες οἷς τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλῳ δύναιτο ἀφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ἔστι τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς ὡς ἀπὸ προσδοκίας τι χρηστὸν θεῖ καὶ κρείττον, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ δ' στρατόπεδον ἐκ ἐπάρρουν μετάγειν μωυσέως αὐτοῖς οὕτω θεραμένου προειρηκότος. ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυῖαν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρεῖναι οὐδενὸς τῶν αὐθεσπίτοις νενομισμένων γενομένους. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τὴν στρατείαν ὑποφανείς, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θεόνοιαν, διὰ ἔσχε θεῖ αὐτῷ ἀπεδήλου. τόν τε ξόανον καθ' ὃν διδασκομένους πολιτευόμενος, λέγων αὐτὸν καὶ ταύτας ὑποθήσεσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅτι βούλεται γένεσθαι αὐτῷ, εἰς διὰ κάπεισι θεοῖς αὐτοῖς θεραπευόμενος, ὅπως καὶ μεταβάλωντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπεσκήψωμεν, καὶ μηκέτι διώμεθα τῆς ὑπὲρ τὸ σινᾶιον ὁδοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὑποφαίνῃ συσκιὴν θεραπεύσαιτο τὰς ὑμετέρας δίκας. χρήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέρεσι τε καὶ κατασκευῇ, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμεῖς δ' ἄπιτε ἔχοντες θεοῖς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπεδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας ἕως δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χαίρων ὑπὸ τῆ γραφῆ τὸ θεῖ. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἐώρων καὶ οἷς ἤκουον τῷ στρατηγῷ, τῆς καὶ διύασιν αὐτῷ αὐτουδὲς οὐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσφέρων ἀργυρᾶ τε καὶ χρυσᾶ, καὶ χαλκὰ ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μυδὸν ὑπὸ σπάνιος παθεῖν διυάμενα. αἰγείους τε ἔριχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

Hęc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prædmonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperūt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquā eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maxime qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cō uenientius videbant, ipsius sortem satis æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem alium inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúque suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse. postulatéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circunferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quā primùm se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti pro se quisq. certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argētum, cuprū, materiam lignea elegantē & cōtra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina partī punicea tinctura.

Exod. 22. Exod. 24. Exod. 36. Exod. 35.

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio rēplo & portatili differebat. ergo postcaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffraglis res cōmissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Indæ, Voronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visū, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quātum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierū circa vestes sacerdotales, & cętera quæ vel ad tabernaculi ornamentū, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimē sus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere x. In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastę similes, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebāt. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartū verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argēto hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabāt tres valli bene firmati. erāt autē & illi linteo è byssō contexto circūducti. ad ianuā vero pendebat velum viginti cubita lōgum, & quinque altum ex purpura byssōque & hyacintho contextum

VII.

A τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ', πορφύρας αὖθος, ἕτεραι δὲ λιβυκὴ παρῆκεν τὴν χρόαν. ἔτι τε τοῖς προειρημένοις αὖθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον. λίθους τε οὐκ ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργμένους, αὐθέντοποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιάματά τε πλῆθος σὺν ἔφερον. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν τὴν σκηνήν. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμμεθιστουμένου ναοῦ διέφερεν. τούτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομιζόντων ἑκάστου καὶ πᾶσαν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ ἐπιλέξατο τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῷ, κατὰ γὰρ τὰς ἱερὰς βίβλους ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βασάληλος μὲν οὖν ἦν ἰούδα φυλῆς, υἱὸς δὲ μαριάμμης ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. ἐλιάβαλος δ' ἰσαμάχου δανιδὸς φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὔτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ὑπῆλθεν, ὥς τε μωσῆν ἀνεῖρξαι αὐτοὺς, ὑποκηρύξαντα μηκέτι τινὰς ὀνήσεσθαι. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρηκότες ἐχρῆσαν οὐ δεῖ τινὰ τῆς σκηνῆς κατασκευῆς, μὴ μείζους αὐτοὺς ἑκάστοτε ἀεὶ τῆς μέσης καὶ τοῦ ὑποθήματος τοῦ θεοῦ καὶ τῶν μηνύσεως ὄσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδιδάσκειν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο δὲ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμους τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

B

C

D

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἦν ναοῦ μεταφερομένου διάφερεν.

ΠΑΝΤων δὲ ἑτοίμων γενομένων χρυσοῦ τε καὶ χαλκοῦ, ἔτι δ' ὑφαντῆς, προεστὼς ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνὴν, πρόστον μὲν αὔθεσιν ἀγαμέτρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχῶν, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κἀμακας ἔστησε χαλκᾶς πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καὶ ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὸν ὁμοίως τέσσαρα. δέκα δὲ τὸν ἐπὶ πλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τὸν κεφαλαίων ἑκάστῳ προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σανιδωτῆρσιν ἐμπρεπεῖς. χαλκαῖ δ' ἦσαν δεδεμένα τῆς γῆς ἐρηεισμένα. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλωδία τῶν ἀρχικῶν ἥλων χαλκῶν πηχέων τὸ μέγεθος ἐνδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες καὶ ἐδάφους ἀπέχοντα ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. συνδεῖν δὲ ἐν βύσσῳ μαλακωτάτῃ δι' ἁπασῶν δέδεται δεσμὸς τῷ κιονοκρανίῳ καὶ ποῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴν ἐγκεκυμένην, ὥστε φερέσπασον εἶναι ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τοίχους διαφέρειν. τὴν οὖν μὲν ἔχουν αἱ ἕξ εἰς πλευρὰν τὸ ἀφ' ἑβδόμου. τὴν δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ οὖσα πηχῶν ἡ ἑτέρα μέτωπον τῷ πυλῶνι ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῖχασαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεισαν καὶ μίμνουσαν πυλώνων. ὕλη δὲ αὐτῆς ἀργυρᾶ ἐν ὑπεχαλκεύοντο πάντῃ τὴν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος ἓξ εἰς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρηεισμένοι. καὶ κατ' αὐτῷ δὲ βύσσινον ὕφος σανιδώτου ἐν ὠφασμένου. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας μήκους

E

F

G

μὲν ὄντος πηχῶν εἴκοσι, πάντῃ δὲ βάθους, ὕφος ἐν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ σεμνὰ θύουτων καὶ ποικίλων ὄντων μὴ ζώων ἐξεστυπῶν το μορφάς. ἐν τοὺς δὲ τῷ πυλῶν ἀφεστηκεν ἢ χαλκῶν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ ἡ κρηπὶς παρεχόμενον. ἐξ ἃ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἐπονπλύνειν, καὶ τῷ ποδῶν καθαρεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν τῶ αὐθρίω σχεδόν τος ἦν τόπον ἰῶ ὀρθογωνιόμηκες. ἦν δὲ σκηνὴ ἴσην αὐτῷ μέσον τετραμμένη πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα προσπίπτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν αὐγὰς, ἀφιῇ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὅσον πήχεις ἐγήγερτο ἑξήκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὅσον δέκα δύο εἶχεν. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῷ τοίχων νότιος ἦν, ὁδὶ ἕτερος κὴ βορέιος ἐτέτακτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελέλειπτο. κλίεσθαι δὲ αὐτὴν ἐχρὴν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεζωκὼς πήχεως τὸ ἥμισυ. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, ὅσαι τε τῷ ἐκτὸς ἔθεν καὶ τῷ ἐντὸς μεσῶν δύο δὲ αὐτοῦ ἑκάστῳ προσῆσαν γραφίγγες, ἐλαττόνμοροι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν πᾶσαι πλὴν δὲ ἑκατέρα τέτων προσῆν, ὅλον μὲν τὸν γραφίγγα. τὰ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συμπέσασαι δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῷ ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ. τοῖχον αὐτῷ τὸν σωίλευσιν χρυσέων τάτε ἐνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνέλογε δὲ ὁ τῷ κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρεῖχεν πλάτος ζίζυν πεντεκαίδεκα ἕκαστος αὐτῷ, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὶς ἐφάπτα πήχεις ὑπ' αὐτῷ. καὶ ἦ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐνέα μὲν πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχονται συνεισελθόντες, αὖ ἑπτὰ εἰς πτοιοῦται κίονας ἐκ πήχεως τετραμμένους, οἷς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὅπισθε τοῖς μείζοσι κεκραμμένους. ἕκαστος δὲ τῷ κιόνων κοῖλον εἶχε χρυσέον καὶ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζας πᾶσι ἐμπεπλεγμένης κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλοις τετραμμένοι τιμὴ προφάσεων. καὶ δὲ αὐτῷ ὀπίχρυσοι συνεστεῶτες ἑλικοειδῶς αἱ πέντε πήχεως ἑκάστης τὸ μέγεθος συμμέτρους ἦσαν τῷ κιόνων ἐμβριθείσης κατὰ παραλλὰξ συστολίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τοίχῳ τῷ προφίγγι κοχλιοῦ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τῷ ὄπισθεν μία φάλαγξ ἰῶ δὲ πάντων ἴσα τῷ κιόνων, εἰς ἰῶ ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῷ συστολίδων ἓξ ἑκατέρου τοίχου τῷ ὀπισθεν ἐσεληλυθότων. τοῦτο μὲν θεοῖς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τιμὴ σκηνῇ σωίειχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτῇ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ διεφυλάξειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρα δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέτταρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπειμένους, διελείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν ἄδυτον ἦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τιμὴ μέν τοι διαμέσησιν τιμὴ τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως σημαίνειν ἔοικεν. τὸ μὲν δὴ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς αὐτὸς εἰς τῷ θεῷ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὧς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τιμὴ εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκείας βάσεσιν ἑφεξῆς πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάσαντο δὲ τιμὴ σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra fanuas autem erat aſperſorium aeneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obuerſus. B tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ lignæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabulatum cardines ſuſcipiebant. Parietis C verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cu- D bito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt E tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliósve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimi- F libus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus in- G acceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur, à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expáſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. *Exod. 36.* fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum stras quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos manssit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui cõtiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum qui contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collecauit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

βαφῆς συγκεκραμμένοις. καὶ ἐφῆπτον μὲν ἓξ πήχων ἕκαστα πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, εἰ διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἦν ἓξ τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιος ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων ἦν ἁγίων ἅγιον. ὡραῖον δ' τὸ φάρος αἰθέσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι συνυφασμένον, ἃ κόσμος εἴ ἐμελλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δ' τούτῳ καὶ τῇ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρόᾳ ὡσαπλήσιον τοῖς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίοναι ὡρεύεβαλλεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κρίκου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τ κίονος. τὸ δ' λοιπὸν εἴσοδος ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσδυομένοις. ὑφ' ἓ δὲ τοῦτο λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρσει, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὀπισθατέρω τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ διακοσμοῦντες, ᾗς τε τὸ σκεπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν ἔμπροσθεν εἰς εὐσύμβολον ὄρος τὸ καθοπλίζεσθαι, ᾗ μάλιστα ἐν ταῖς ὁπισθίοις ἡμέραις. κατὰ δ' τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης ᾖ πεπετασμένον, συχνὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος ᾗ τ ναὸν οἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τὸν σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ὡρεκεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρση πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δ' μῆκος ὀκτὼ ᾗ εἴκοσι, χρυσέοις ἔχοντα γλυσμοὺς ὁπὶ σωαφῇ θήλυός τε ᾗ ἄῤῥενος συνείλεκτο, ὡς ἓν εἶ δοκεῖν. εἰσὶ δ' ὑφαντευόμεναι τ ναὶ, τότ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζεν, ᾗ τῶν ἵππων τοὺς κατὰ πλοῦτον ᾗ καλὸν ἑστῶτας, ὑπὸ τ γῆς ὅσον πήχεων αἰέροντα. ἴσαι δὲ τῷ πλάτει ᾗ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείοις τ ἀριθμῶν, τὸ δ' μῆκος ὑπερβάλλουσαι τριακονταπήχεις γὰρ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τ γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας δ' ἑτέρωθι ὡσαπλήσιον, ᾗ παρεῖχεν, τ ἑνδεκάτῃ φάρσει εἰς τὸ παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκδιφθέρων κατεσκευασμέναι ὑπῆρξαν, σκέπη ᾗ βοήθεια τ ὑφαντῶν ἐν τοῖς καύμασιν, ἐ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγιμηκέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὴν γὰρ χροιὰν τοῖς κατὰ τ ἀέρα συμβαίνουσιν ἁδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δ' ἐκ τριχὸς ᾗ τ διφθέρων πεποιημέναι κατῆσαν ὁμοίως τῷ πρὸς τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα ᾗ τ ὑετὸν τῶν ὄμβρων ὕδρην ἀποκρύπτουσαι. ᾗ ἡ μὲν σκιὴ τ τόπου τ τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐγκατέθετο.

ΓΙνεται δ' καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, ᾗ σηπεδόνα παθεῖν ὑ δυναμένων. ἡ δ' ἐόρτον μὲν καλεῖται ᾗ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δ' κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δ' εὖρος καὶ τὸ βάθος ἕξ ἑκάτερον σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δ' τάτ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν ὡμελλήλατο πᾶσα ὡς ὑποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. τρόφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ὅπλισμα περισωωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὁ παντὸς πόθεν ἴσον ἦν, κατ' ὑδέτερον μέρος ἓξ ἁρμοσίαι λυμαινόμενον. ᾗ κατ' ἕτερον δ' τοῖχον τῆς ὅπλισκίσεσιν κρίκοι περήσαν χρυσοῖ δύο τ παντὸς ξύλου. ᾗ δι' αὐτῆς σκυτάλαι δι' χρυσοῦ καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἰεὶ ὑπ' αὐτῆς ὁπότε δέοι φέρειν αἴρεσθαι κινεῖσθαι.

κτενμβρίη. ὑ γὰ ὑπὸ ζώων ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τ ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ὀπιθόμπη αὐτῆς ἦσαν φορεῖς δύο, χερουβεὶς μὲν αὐτοὺς ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄρνιθι ποικιλά μορφὴν δ' ἀνθρώπου ἰδεῖν ἀγέλπιστα. μωυσῆς δ' φησὶν τῷ θεῷ τὸν θεὸν προσωπεῖς ἐωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο δ' ἥμισυ καὶ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθηκεν.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsámque arcam B intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσαντο δελφικοῖς οὐδαμῶς ἀπεικασμένην. τὸ μῆκος μὲν δύο πήχεων τὸ δὲ πλάτος, ἑνὸς πήχεως, καὶ τὸ ὕψος. ἦσαν δὲ αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἄνω ἐς ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τελείως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρεῖς προσίδοις τὰς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸν δὲ πρὸς αὐτοῖς αἰετὸν τέκτονες τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνουσι δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὰν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαιστὴ τὸ εὖρος, ἕλικος ἀφιείσης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτην ἐλήλατο κρίκος, ἐξ ἄκρου τοῦ ὀπιθώματος, δι' ὧν ἦσαν στελεοὶ χρυσέοι ξύλα τὰ φερσόντων ὀχεῖσθαι. κοῖλον δὲ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κῦτος κρίκοις κοινωνοῦντας· οὐδὲ δὲ εἰσὶν ἀδιαπνεῖς, ἀλλὰ θρῖν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς περονίδας τοῦ ἀρχαίου τελουμένας. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ φερόμενον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸ πόδα, ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁδοῖς ἐκομίζετο. δεῖ ταύτης ἐτίθετο δὲ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτου οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διατίθεσαν ἄρτον τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαροὺς πάνυ, τοῦ ἀλεύρου ἐν δύο ἀσσαρων. ὁ μέτρον ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐπὶ δὲ τῇ ἄρτων ἐτίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβανωτοῦ πλῆρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν δὲ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δὲ αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρῦμεν. κεῖτο δὲ πρόσωπον ὁ δὲ τραπέζης τῇ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον ἵστατο λυχνία ἐν χρυσοῦ κεχωνευμένη, δέκατος σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίνχαρες. εἰς δὲ τ ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηνται δὲ σφαιρία, καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κεγχριδίοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνεστῶσι, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μέρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ ὁ ἥλιον καταναίμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν τοίχῳ ἐγκειμένας. λύχνοι δ' ὀπιφέρονται αὐτοῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανήτων τὰ ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὀρθοῦσι δὲ εἰς τὸ τ ἀνατολικὸν καὶ τὸν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τραπέζης ἔνδον ὡς φορεῖσθαι θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ὀκτὼ δὲ ἐν τὰ φορτικὰ λίθῳ σπάνιον καὶ σπουδαῖα. στρεπτὸς δὲ περιελήλατο αὐτῷ λεπὶς, πήχεως μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπὶν δὲ ἐχάλκεα χρύσεα ἀνίσωσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐν φορεῖσθαι χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες φορεῖσθαι ἐξ καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἐπίσης πλευρὰν πᾶσι πήχεως καὶ μεμετρημένος,

C

D

E

X.

F

G

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Doricensis addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebárque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernę secundùm totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, cãdelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsaè ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cũ suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad ará verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotũ quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchè nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus puſus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligat circa verenda, conſutum è byſſo retorto: inquod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulã byſſinam è duplicatatela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheron. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitosquatuor intus inani, ita contexta vt ſerpẽtis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta adtalos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonis mutuato emiã dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur virtta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

Exod. 39.

B

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡμῶν τε ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνον) ἔστι καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πᾶσι τὲ τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθμὸν προσαγορεύουσι. σημαίνει δ' ἀρχιερέα. τὸ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴ τοιαύτην τινὰ συμβέβηκεν. ὅταν δ' ἐπὶ τὰς ἱερουργίας ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς ᾖ καὶ ὁ νόμος ἀγνεύειν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιπέπλεται τὸ μαναχασὴ λεγόμενον. βύσσου) δ' σπαρτὸν μὲν δηλοῖ. διάζωμα δ' ὅτι περὶ τὰ αἰδοῖα ῥάπτον ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόμενον εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ὑποτέμνει) δ' ὑφ' ἥμισυ, καὶ τελευτῶσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος περὶ αὐτὰ ὑποσφίγγει). ὅπερ δ' οὗτος λιναῖον ἔνδυμα δηλοῖ φορεῖ σινδόνος βυσσίνης χεθωμένη καλεῖ). λίνεον τοῦτο σημαίνει. χεθὸν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δ' τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιζωσάμενος τῷ στόματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεφιγμένος, ἐν ὅπερ ζώνην) καὶ σπάνιον ὀλίγον τοῦ μαχαίρης ὑφ' αὑτὸ τὸ ζώνην σχηματίζοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ὑφαινόμενος δ' ὑφασμένῳ ὡς τὸ λεπρίδα δοκεῖν ὄψεως. αἴτη δ' εἰς αὐτὸ συῦφαι) φοινικῆ καὶ πορφύρᾳ μὲν ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα. σημεῖον δ' ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὸ ἀρχεῖον τοῦ ἑλίξεως καὶ στρώσῃ, καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖ). καὶ πέμπτον μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῆς σφυρῶν, ἕως ὃ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ὑπεργεῖ. πρὸς γὰρ ὑπερέπειαν ἕτερος ἔχει τοῖς ὀρθοῖς καλῶς. ὅταν δ' ἀπευθύζειν περὶ τὰς θυσίας δεῖ καὶ ἀγκονεῖν, ὅπως μὴ κινούμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπερ τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἐν ἀβανὴθ αὐτὴ ὑπάλεσεν. ἡμεῖς δ' ὡδὶ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴ καλοῦμεν, ἥτινες γὰρ προσαγορεύει) παρ' αὐτοῖς. ἔστι ὁ χιτὼν κολπούται μὲν ἐκ μίθεν. λαγαρὸν δ' παρέχων τὴ βεγγωτῆρα τῇ αὐχένος, ἀφ' οὗ δοσιν ἐκ τῶν ὤμων, καὶ τὴ κατὰ στέρνων καὶ μετάφρενον. ἀρτιπλοΐας ἀναδεῖ) ὑφ' ἑκατέραν καταλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖ). ὑφ' ὃ δὲ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἐ δικρύμμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴ, ἀλλ' ἐπολίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖ) μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δ' καταστολῇ τοιοῦτος ὄζιν ὡς στεφανὴ δοκεῖν, ὀξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποιημένη παχεῖα. καὶ γὰρ ὀπιπυτασόμενον ῥάπτει) πολλάκις ἐπυῖα συνδὼν ἄνωθεν αὐτὴ σπωρειέρχει) δικρουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτὴ ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δ' τῷ κεφαλῇ γιγνομένη ὀπιπόδον. ἥρμοσται δ' ἀκριβῶς ὡς ἂν μὴ σειρρυῆ ποιοῦντος σπὶ τὴ ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὄζιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ σπαλιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων. ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δ' ὄζι καὶ ὃν, μαθὴρ καλεῖται καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνη περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον λέγθει ὑακινθοποικιλμένη χρυσοῦ συνυφασμένου.

κζ

καὶ πέζαν δ' αὐτῷ περιῤῥαμμένοι θύσανοι ῥοιᾶν
ζόπον ἐκ βαφῆς μεμιγμένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδω-
νες χρύσεοι καὶ πολλὴ ὑπεπήδυσιν τῆς εὐφρενείας,
ὡς τὸ μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοι-
σκον καὶ ῥοᾶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ
δυοῖν περιτεμαχίων ὡς τὰ ῥαπτὰ ὀθνεῖα τῷ ἄμων εἶ)
καὶ τῷ πλαγιαῖον. φάρος δ' ἐν ὀλίμπικες, ὑφα-
σμένον χιτῶν ἔχει βραχεῖαν πάλιον, ἀλλὰ καὶ μῆ-
κος ἐῤῥωγότα πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετά-
φρενον. πέζα δ' αὐτῷ περιέρραπται, ἵνα μὴ διε-
λίγχεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυσῤῥίπιαν. ὁμοίως δὲ
ὦδαι αἱ χεῖρες διείργονται χιτὼν ὅζιν. ὑπὲρ δὲ τούτοις
ζίτων ἐπέδυτο τὸν λεγόμενον ἐφώδην, ἑλληνικὴ δ'
ἐπωμίδι προσοικότα. γίνεται γὰρ τῶτον τὸν ζόπον. ὑ-
φαντὸς ὑπὲ βάθος πηχυαῖον ἔκτε χρωμάτων παντοίων καὶ
χρυσοῦ συμπεποικιλμένου πρόπυκτον τῷ
στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἡσκημένος
καὶ τῷ παντὶ χήματι χιτῶν εἶ). πεποικιλμένον. τῷ δὲ
ὀγκάνῳ τῷ ἐνδύματος συνέχει πρόπτυγμα ἀπὶ θαμεῖς
τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδει βάμ-
μασι διαπεπτυγμένον. ἐασίω μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ
τῶτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λόγον. πλησίον δὲ ἀκρι-
βῶς τῷ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ὀξέλι-
πον. οὕτω δὲ ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῷ τε καὶ χω-
νίαν ἑκάστην, καὶ κείνῳ τ' ἴστον προσεκοινωμένων ῥάμ-
ματος ὑακίνθου, ὦδαληφθέντος εἰς τὴν πρὸς ἀλ-
λήλοις κατάδεσιν τοῖς κείκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλα-
σὸν εἶ) τὸ ἐν μέσῳ τῷ κείκων καταλιμπανόμενον,
ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦ-
σι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καὶ τῷ ὤμων ἑ-
κάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ὀπήδιον χρύσεον ἔχοντες,
πρὸς τὸ ταῖς περιφύσιν ὀλισθάνειν εἶ). ἐγγέγραπται
δὲ τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμα-
σιν ὀπτικοῖς γλάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἓξ τῷ λίθων
ἑκάτερθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καὶ ὦμον τὸν δε-
ξιόν. ὀλίασιν δὲ καὶ τὸν ἑαυτῶν λίθοι δώδεκα, μεγέ-
θει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀθεώρητος κό-
σμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. οὗτοι μὲν τοι καὶ σίγ-
χον ἔχεις, ὅτι πανταρῶν διακεκριμένοι χραμμῇ ἐνέσκηντο
τῷ ὕφει. χρυσοῦς δ' αὐτοὺς ἐκπεφύρκτας τὰς
λίπας ἐπιδεῖς τῷ ὑφῇ πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πε-
ποικιλμένον. καὶ ἡ μὲν πρώτη ζιὰς ὅζι, σαρδόνυξ, τό-
παζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχε-
ται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος
μὲν ἀρχαί, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δὲ ζίτος, σάρ-
διος ὧν τοῖς πᾶσι. τετάρτου δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν
πρόκειται, μῆ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευ-
ταῖος ὅζιν. χράμματα δὲ ὀλιτέτμηται πᾶσι τῷ ἰακώ-
βου υἱάσιν, οἷς καὶ φυλάρχοις νομίζουσι, ἑκάστου τῷ λί-
θων ὀνόματι τετμημένου κατ' τάξιν, ὧν ἕκαστον αὐτῶν
γνήσεσθαι συμβέβηκεν. τῷ οὖν κείκων ἀθρανὲς ὄν-
τῷ καθ' αὑτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῷ λίθων, ἑτέ-
ρους δύο κείκους μείζονας τῇ πεζῇ τῇ ἑαυτοῦ, ἧπερ
αὐτὴ κει πρὸς τὸν ζάχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσμα-
τι ποιοῦσι, λεχομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῶσαν κατ' ἄκρον τῷ ὤμων σειρὰς ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμένας συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον ἀκίσγραμμένον, ἀνέβαινε κείκῳ πρεσχόντι τῆς
πτυχαίας πέζης τοῦ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἑαυτῷ, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν.
ζώνη δὲ τῷ ἐσσιωῇ περιέκειτο βάμμασιν οἷς περεῖτον μετὰ χρυσίου πρόσφορης,

A cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem
B à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat, eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ
C verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro ciſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum explcat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos
D hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium
E incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi
F quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando non satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clariùs faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilaratus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acuros mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mẽses diuisum.

A ἢ ᾠδειοδεύσασα, δεῖται πάλιν ὅλη τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρυσᾶται. τοὺς δὲ Ἰουδαίους χρυσέαι σύριγγες καθ' ἑκατέρωι ἄκρου σιληβοῦσαι παίτας ἐμφερεῖ χρυσῶι αὖται. πίλος δὲ ἐπ' αὐτῇ, ὁμοίως καὶ πρότερον αὐτῇ, ὑφάσματι παπισίως εἰργασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συμπεφαμμένῳ ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένῳ. ᾠδείρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ὅλη ξυσιχίαι κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῇ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομιμημένος. οὓς δὲ κύαμον ἑλλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες πρόσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θαυμάσμενος τῷ βοτάνῃ ἀμαθίᾳ τούτου ἀγνοεῖ τῷ φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ὅπῃ ἁμαρτάνεται, τοῖς οὕτω δ' ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὅτι ἐστὶ δῆλον ἐκ τῆς ἀπὸ θαμὰς πολλάκις αὐξανομένης τὸ ὕψος, τῷ δὲ ῥίζαν ὑμφερῆ βολβιάδι. ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτῷ. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δάφνης. ἐκ μέσου τοι τῆς κλάδου φύεται κάλυκα πρόσεχῆ τοῦ κλωνί. φέρεται δ' αὐτῷ ἕλυτρον, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠρέμα. ὁ δὲ κάλυξ μεγάθους ὅτι σκυταλίδος τὸ μικροῦ δακτύλου, κεφαλὴν δ' ὑμφερὴς τῷ πρὸς γραφίῃ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης πρὸς τοῦ πυθμένι, τῷ ἑτέρῳ τομῷ ἔχει φυόμενον, ὅπῃ ῥίζης πρόσφυσις. εἶτα σωμὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης διαφανῶς τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξανόμενα πάλιν ἠρέμα καὶ χεῖλος ἐτμημένος ὁμφαλοειδὲς τετμημένος. ὅπισθεν δ' αὐτῆς ἡμισφαίριον πρόσφυσιν. κάκειθεν ὑπὸ εἴποι τις τετορνευμένον, ὑφαρπεζούσας ἔχον τὰς ἐντομὰς ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παπισίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολήγουσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὅλη τῷ ὅλῳ θέματι τὸν καρπὸν ἐξαπαντὸς τῷ κάλυκος, ὅντα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄνθος τῷ τῶ μήκωνος πλατεῖ ὑμοιάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ἀπὸ τῶ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῷ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον, ἢ μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεισι, λεγέσθω δ' οὕτως ὁ κάλυξ. τελαμὼν δ' ὅτι χρύσεος, ἐς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τῷ θεσπῳδείαν ὅπιτετμημένος ὅτι. καὶ τοιοῦτος μὲν τῷ ἀρχιερέως ὅτι κόσμος. θαυμάσεις δ' αὖτις τῷ αἰθεσπόπων τῷ πρὸς ἡμᾶς ἀπιθείαν, ὡς ὡς ἐκφυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν προθείρωται ἐξαπτελέκασιν ἐχθρότες. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τῷ πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἔνδι τῷ στολῇ, τάτε σκεύη οἷς πρὸς τῷ ἱερουργίαι χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην θρῆσκον θεῖον αἰδέσαι, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν καὶ ἐκτύπωσιν τῶν ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, θρῆσκον μεμορότα. τῷ τε γὰρ σκηνῇ τετράκοντα πηχῶν οὖσαν, τέσσαρας εἰς ζῶα, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τῷ γῇ καὶ τῷ θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὅσιν ὅλβατα. τῷ δὲ τρίτῳ μοῖραν, μόνῳ πρεπόντως τῷ θεῷ, ὡς τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ὅτι τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον.

τῷ ἢ

τῷ δὲ λυχνίαν ἑξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκεῖμθαι, τὰς τῶν πλανήτων δωδεκα μοιρείας ἐνίξατο. καὶ λύχνους ὑφ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλανητῶν τῷ φορᾷ, τοσούτους γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάρση ἐκ τεσσάρων ὑφαινόμενα τῷ τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἢ τε γὰρ βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ὅθεν τὸ ἐξ αὐτῆς αἰείσθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ φοινίσσθαι τῆς κόχλου τῷ αἵματι. τὸν δ' ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ αὖ εἰς τὸ πῦρ. ἀποσημαίνει δ' καὶ ὁ τῆ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δ' ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν καὶ τοῖς ῥοίζοις ἀπεικασμένος, βρονταῖς δ' καὶ τὸν τῶν κωδώνων φόφον. τὴν δὲ ἐφαπλίδα τὸ παντὸς τὸν φύσιν ἐκ τεσσάρων γνοίης, διειλημθεῖσαν τῷ θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, καὶ ὑπόνοιαν οἶμαι τῆς περιούσης ἅπασιν αὐτῆς. καὶ τὸν ἐσθῆτα ἀναμέσον οὖσα τῆς ἐφαπλίδος ἐν ἴσῳ γῆς ἔταξεν. ἡ γὰρ αὐτὴ, τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιδεδύσασα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, ἐπεὶ γὰρ αὐτὸς ἐπιφερεῖ πάντα. δηλοῖ δ' καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὸν σελήνην τῷ σαρδονύχων ἐκείνους, οἷς ἐπεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα. τὸν δὲ δωδεκάδα τῷ λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσει τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῷ οἴκων ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἕλληνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πίλος δ' μοι δοκεῖ τὸ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος ποιηθείς, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐφαρμοστὸν ἦν αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἡγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ δηλονότι τὸν αὐγήν, ἢ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅπῃ τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τὸ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ θεαμάτων.

A & cùm candelabrum è septuaginta partibus compositum, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus repræsentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cùm sit lintea, terram B similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, sicut tonitrua per tintinnabulorum strepitum: è pomis etiam vniuersi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Occeani similitudinem habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ significationem habēt. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retuleris, siue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς τῶ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅπερ ἐκ θεοῦ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται.

CAP. IX.

De Aaronis sacerdotio, & leges quæ ad festa ac sacrificia spectant.

ΩΣ δὲ τὸ θεοφρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὅπως ὁ θεὸς μωυσῆ τὸν ἱερωσύνης ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸν θεοτάξει δῶναι, ὡς ἅπαντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιωτέρων τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τὸν τε ἀρίστων αὐτὸς καὶ τὸν δύνασθαι δεξίων, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομένειν ὑπὲρ αὐτῶν. μάρτυρα δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτὸς, καὶ τὸ θεῖον αὐτὸν θεόθυμον ἐνδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἴσθι, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδετε τῶν τῇ σκιωῇ κατα δ' ἔχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσαμένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, ὅτε τε φύσει πάντας ἐμοὶ φιλαυτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίσειν. νῦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς πηῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τῶνδε ἤρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται σολὴν τῷ θεῷ καθωσιωμένην καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ θεσπίσεων ἱερῶν. καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

C Cap. IX.

De Aaronis sacerdotio, & leges quæ ad festa ac sacrificia spectant.

E

XII. *Exod. 28. 29. 30. 40.*

HIs ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Moysi, iussitque vt sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiam discrimen venire non dubitasset. F Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israëlitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus popoposcit, vel nostræ facultates præstare valuerunt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicassem, tum quòd G ita natura comparatum sit vt quisque sibi optimè velit, tum quòd mihi conscius sim laborum pro republica susceptorum, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

eò libentiùs exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora parauerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, iteos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aurcum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cælum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται γένους τοῦ ὑμετέρου, καὶ ᾧδε αὐτὸν ἐπιλέξασθαι γινομένας ἐσομένας τε χάριν ταύτας. ἐβεβαίου δὲ ἱρέσκοντος τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀρετῶν ἕνεκά τε τοῦ γένους καὶ τῶν προφητείας, καὶ τῶν ἀρετῶν τἀδελφοῦ, πρὸς τῶν τιμῶν ἀναπάντων ἀξιολογώτατος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναδὰβ, ἀβιοὺς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἐδασκύασμένων ἦν περιττά, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσι σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ἵνα κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτῶν προστάξειν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ κατ' ἄνδρα. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἐβραίων ἐστὶν ἀττικὰς δίδραχμος τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. ὃ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς τῶν σκηνῶν χρείας ἀνηλώθη. ἤγνιζε δὲ καὶ τὸ σκηνῶν καὶ τοὺς ἱερέας ξόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος ἀνάπλεων τὴν πάσαρσιν. σμύρνης ὀλίκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἑκατὸν δὲ καὶ τῶν εἴδους θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν πρότερον ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλαΐνου εἶν, μέζον δ' ὅσον τοῦτο ὀκτώχοιον, δύο χοᾶς ἀττικοὺς ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ἡδύτατον. κἀπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πάσαν τὴν σκηνὴν χρίειν ἐκέλευσε. τάδε θυόμενα, πολλὰ δ' ὄντα ταῦτα καὶ ποικίλα καὶ τὴν σκηνὴν ὅπου τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεῤῥήξε. ὧν ᾧδ' ἐλείπετο τὴν φύσιν εὑρίσκεσθαι, μὴ δ' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δ' τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν ἓξ ὅπου τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῇ ἡμέρᾳ καὶ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας. ἀναπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν βεσέλεηλος καὶ ἐλίαβος. τῷ μὲν ἐξευρημένῳ τοῖς πρότερον, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὅπλοισιν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τοι βεσέλεηλ συνίδη κεφαλὴν τὸν κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν ἀγυιὰν ἐξέλιπον, ὀκταετὴς αὐτοῖς χρόνος ἐτελεύτα. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ καὶ μακεδόνας, νισὰν ὃ καὶ ἑβραίοις, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ πάντ' ὅσα χρὴ αὐτὸν σκεύη μοι δεδόλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδόμενα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἀφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξεινώθη καταπήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τὴν ὃ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὸ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε ἕνεκα δόξει χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτὸς οὕτως, ὡς τε τὴν ὄψιν ἐκκύσαι τι δι' αὐτοῦ κατανοῆσαι.

ἡδεῖα

ηδεία ἡ ἀπ' αὐτοῦ ῥόσος ἔῤῥει καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι. μωυσῆς ἦ τοὺς τέκτονας οἷς εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τοὺς ζιωῦτα ἐργασαμένους πιμήσας, ἔθυε ὧν τῇ τῆς σκιμνῆς αἰθείῳ καὶ θεσσαγὼν τῷ θεοῦ, ζαῦρον καὶ κεῖον καὶ ἕιφον ὑπὲρ ἁμῶν τὰ δῶν. καὶ δὴ λέγλν ἐν τοῖς θεῖ θυσιῶν μέλλω, τὰ θεμαζόμενα θεὶ τὰς ἱερουργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, θεῖ τε ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βεῤῥάνσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τῷ αἵματος τῷ τεθυμένων, τλῶ τε σολλῶ τῷ ἀαρῶνῳ καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔῤῥανεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῷ θεοῦ ζίγνοιντο. ὅθι μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τῦτον τὸν ζόπον αὐτοὺς τε καὶ τὰς σολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκιμνῶ, καὶ τὰ θεῖ αὐτῶ σκεύη ἐλαίῳ τε θεθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῷ ταύρων Ϲ κεκιῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κὴ ἑνός. τῇ ἦ ὀγδόῃ καταζέλειν ἐορτῶ τῷ λαῷ, καὶ θύειν θεσέταξε κὴ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι κὴ ἁῤῥαλέειν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὅλκιφέρει τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ὅλκιαιμένων ἦ τῷ ἱερέων τῷ βωμῷ αἰφνίδιον ἐξ αὐτῷ πῦρ αἴνφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὅθι τῦ βωμῦ. σωίδη ἦ καὶ ἀαρῶνι συμφορὰ τὶς ἐκ τύτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' αἰθεσπέσῳ καὶ παξὶ, γλυκαίως δ' ὑπ' αὐτῷ καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τλῶ ζυγὸν θεῖς τὰ συμπίπτοντα τερῤῥὸς ἰῶ, καὶ κῦ βούλησιν τῦ θεοῦ ἠγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῷ γὰρ ὑῶν αὐτῷ πασαρῶν ὁίτων ὡς θεῖπον, δύο οἱ θρισβύτεροι, νάδαβος κὴ ἀβιοῦς, κομίσαντες ὅθι τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν θεῖπεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο θεότερον, κατηκάυθησαν. τῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τλῶ ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ σέρνα καὶ τὰ θεόσωπα φλέγλν αὐτῶν ἀῤῥαμβήσου, κὴ σθέναι μηδενὸς δυναιμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοφρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ ὥῤῳ δόξαν οὔτε μεγυνομένῳ ἔχειν θέν. μόνος δ' μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φερτίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, θεσκείναντας τλῶ εἰς τὸν θεὸν τιμλῶ τῷ περὶ αὐτοὺς συθεσπεδῦ. ἤδη δὲ ἀαρὼν Ϲ τὴν σολλῶ τὴν ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς δ' πᾶσαν τιμλῶ παραιτησάμενῳ, λιᾶ ἑῶσα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, θεὸς μόνη τῷ θεοῦ θεραπεία διετέλει. κὴ τῷ ὑῷ εἰς τὸ σίναγον αὐόδων ἀπεῖχετο. εἰς ἦ τλῶ σκιμνῶ εἰσιὼν ἐχρηματίζετο θεὶ ὧν ἐδίῖτο ὥῤῳ τῷ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ σολῇ κὴ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, κὴ μηδὲν ὑλόμενῳ ἔξω πολλῶν ὀγαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ θεοπρεπεῖ αὐτῷ βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολίτειαν καὶ νόμοις ἔγραφε, καθ' οὓς πεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοι κῦ τλῶ ὑπαγόρῦσιν τῦ θεοῦ σωετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν θεὶ τῆς πολιτείας καὶ τῷ νόμων. ὃ μέντοι θεὶ τῆς ἀρχιερέως σολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμόθεν ἦ θεοφητῷ κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γλοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' ἦ τὸν θεὸν ὥῤατυγχάνειν τοὺς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τῦτ' οὐχ ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ξενῶν τοῖς ὥῤατυγχάνουσιν.

A iucundúsq; ros distillabat ab ea, præsentiæ Dei fidem populo astruens. Moyses autem distributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri solcant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidè tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedãt. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant: quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventirans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetię prętextu impostarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur. idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opémque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci quotquot à nostra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quàm sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs opportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis aueruncatis, & omnia prospera in posterum sperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorúm obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnusquisque principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num. 7.

A τῷ γὰρ λίθων οἷς ὁ πρὶ τῶμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα προσῆπεν, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῷ τὴν φύσιν ἡγοῦμαι προσῆκον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρείη τὸν ἕτερον τὸν ὁπὶ τῷ δεξιῷ τῷ ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ὑποπιμπλώσης καὶ τοῖς προῤῥωτάτω φαινομένης, οὐ προτέρου ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς
B μὴ τὴν σοφίαν ὑπ' ἀκριβείας τῷ θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ὄξι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. δηλοῖ γὰρ τῷ δώδεκα λίθων οἷς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεσαμμένους τῷ ἑσλιὼ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προσημαίνειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπῆν ἐκ τοῦ ἐπὶ αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει πᾶσι γνώριμον εἶ) τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ὑπηκοΐαν. ὅθεν ἑλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα πεπαίδευνται ἔθη δηλοῖ τὸ μαντεῖον ἀπλέγειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἑσλιὼ λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἑσλιὼ καὶ ὁ σαρδόνυξ τῆς λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτῃ ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφήν, τῆς θεοῦ δυσχεράναντος ὁπὶ τῇ παραβάσει τῷ νόμων, ὧν ἐρῶ μικρὸν διαμεσότερον. ξένομαι δὲ νῦν ὁπὶ τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῷ ἱερέως, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν
D θεὸν ἐκέκτητο εἶ), καὶ ξίφτας εἰς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεσωσμένον, καὶ πρὸ τῷ μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὁπιθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἰτήσαντο κατὰ φυλάς. οἱ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αἱ ταὶ κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυ-
E βλίον, καὶ θυίσκην. τὴν μὲν δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, ἑ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὶ ὅλ', σίκλους μὲν αἱ δύο ἑκατὸν εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι ἐδαπάνηντο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρου ἐλαίου πεφυραμένων οἷς ὁπὶ τὴν βωμὴν χρεία πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον ἑ κριὸν σὺν ἀρνίοις ἑκατὸν ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς τράγον τὸ ὁπὲρ ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῷ ἀρχόν-
F των ἕκαστος ἡ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λειτουργίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἑκατοῖς καὶ τράγοις. οὕτω μὲν δὴ θύουσιν ὁπὶ ἡμέρας δώδεκα κ' πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὁπὶ τὸ σινᾶιον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀπεμάνθανε τὰ πρὸς τῷ θεοῦ πρός τε τῷ πρὸς ἀλλήλους καὶ τῷ νόμων τῆς συντάξεως. οὐ χρείττονας ἡ κ' σώσειν αἱρούμενος ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέξη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶ) δόξαντας τῷ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τὸν ζυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἑβραίους παραβῆναι παρὰ τῷ νόμων. ἀλλὰ πρὸ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συντεθῆναι πρὸ τῷ νόμων.

Κεφά-

Κεφάλαιον ι'. A Cap. X.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. *Leges de sacrificiis & purificationibus.*

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἔστιν ὅτε συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ τοῦ ἰδιώτου, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελούμενα, καὶ δύο γίνονται τρόποι. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ δρᾷ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν ταύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄσα κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν θυτικῶν. ἱερᾶ δὲ περὶ τῆς πρωτέρας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐᾶσαι θύειν καὶ πρεσβύτερα γιγνόμενα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι περιχέουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιροποιήσαντες, δρομηδὸν ἐκδέρουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ὅλα τὰ μέλη ἐπιτιθέασι χίζαις ἤδη πεπυρωμέναις, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ πόδας τῶν ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκεβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγιάσμασι προσεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερείων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδ' ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὅλα τελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ὄπλοων καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖν οὐρὰν τοῦ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τοῖν δεξιοῖν τοῖς ἱερεῦσι δωροῦνται, ὅτι δύο μοίρας δωροῦνται τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν. ἃ δὲ αὐθωσιάσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δὲ ἀδύνατοι ποιεῖν τὰ τέλεια θύματα πρὸς τρεῖς ἢ ζυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοται. ἀκεβίστερον δὲ πρὸς τῆς θυσίας τῶν δὲ τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ καὶ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προαγαγὼν, ἀρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἑκάτερα προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ὀξυγωνίας. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπὲρ δὲ τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ὑποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ σωτηρίως, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τῷ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὗ τὰ κρέα καὶ τὰ ἱερὰ ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. δρᾶλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος γὰρ τοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ τοῖς δημοσίοις θυσίαις, ἐκ ἄλλου ὑπὲρ φέρεσθαι καθαρότατον, ἀρτίου μὲν ἀσσαρῶνος μέζονα κριὸν δυοῖν, ταύρου δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ μεμιγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται δὲ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὑπὲρ μὲν βοὸς εἵνεκα ἡμισυ. ὑπὲρ δὲ κριοῦ, μέρος τούτου τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τεταρτημόριον ἀρτίου. ὁ δὲ ἐν μέτρον ἀρχαῖον ἑξαίμιον.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quòd ideo vocatur holocautoma. B aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est vt sint omnia mascula quæ solida concremantur. his iugulatis sacerdotes aram circunquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. C deinde pedes & intestina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde D renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turE turum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de sacrificiis disseremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: sacerdósque sanguine non vt ante aram, sed cornua eius sola imbuit: renésque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt sibi & F pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur purissiG ma, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit.1.

Leuit.5.

Leuit.4.5.

Leuit.49.

Leuit.2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumũt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificántque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo imminet auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito rectum septies, totiésque pauimentum, rursúsque totics interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decimaquinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad septenarium perueniatur.

Num.28. 29.

Exod.23. Leuit.23. Deut.31.

A δύ' ὑδρίας ἀττικοὺς ποιῶσαν. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι γὰρ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ὢν ὅτι τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὅλην βάλλει τοῦ βωμοῦ δράκα, τὰ δὲ λοιπὰ οἱ ἱερεῖς φεροῦσι λαμβάνουσιν, ἢ ἑψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρεται, ἢ ἡγιομμένων ἄρτων. ἱερεῖα δὲ κομίσαντος καὶ ὁποσουῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μὴ τῇ γεννησάσῃ ὅτι ταυτό. οὐδὲ ἄλλως δὲ πρὶν ἑβδόμην ἡμέραν ἡγνισθέντι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους διαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τέλος ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἐστὶ νόμιμον, τοῦ ἱερέως ἴδιον λαβόντας. ὅσα δὲ τῆς δημοσίου ἀναλώμασι νόμῳ ἔξεστιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τοῦ αὐτεπτοῦ, ἀρχομένης τῆς ἡμέρας καὶ λήγουσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν ζῶπον ἱερεσυργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τὰς τε καθημεριναὶς θυσίας ὅλας τελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ ἱερεῖα, καὶ κριόν. ἕλαφον δὲ ἐπὶ ἁγιτίσεσιν ἀμφοτέρων, ἐπὶ κατὰ λίθου γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μιᾷ ἐν μακεδόσι ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, θύουσι τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, δύεσι. καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἀμφοτέρων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην ἀγαπεύουσι ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἔριφον. θεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ δύο θεοὺς πύτους ἱερεῖους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόφειον ἐρημίαν πέμπεται, ὑποζυγιασμὸς καὶ ἁγίτισις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐνόμῳ. τὸν δ' ἐν τοῖς θεσσαρεσκαίοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαταφλέγεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου θεσταχθείς, ἀλλ' ὑπὸ ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως θυσάζοντος. οὗ δὲ σφαγῶντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ἔρεφον ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἴσου, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, πρὸ τοῦ μείζονι κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. θεοὺς τούτοις τοῖς ὀξοχαῖς καὶ τοῖς ἑφεξῆς, καὶ τὰ μηλὰ σὺν τῷ λοιπῷ τοῦ πατρὸς, ὅπως ἐφεξῆς τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τοῦ θεοῦ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξεπομπὸν τὸ λοιπὸν τοῦ ἡμεροῦ θεοὺς τὸν χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει καὶ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμοῦσι ὅτι φυλακὴ τοῦ ἔτους. ὅταν τε παρίδων ὅτι τύχοιεν, συναγομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἂν ὁ ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἀγορίας, ὁλοκαυτοῦντες καὶ θύειν τοῦ θεοῦ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εὑρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλάμῃ φοί-

B

C

D

E

F

G

νικος πεποιημένην, τὸ μῆλον τὸ τῆς περσέας θεσσόντος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῆς ἡμέρας τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ὃν ζῶον ἓξ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἴσον πλειόνων, καὶ κριῶν δύο, καὶ σφαίτησιν ἁμαρτιῶν ἐρίφου θεοπεμπόμενον. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῆς ἀρνῶν καὶ τῆς κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἐρίφου, θύεται.

ὑφαι-

ὑφαιρεῖται δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ βοῶν, εἰς ἑπτὰ κατατεῖνον. αἴσιται ἢ ἀπὸ ταυτὸς ἕρχου κατὰ τὴν ὑγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν, μόχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ἄζυμα ἀμφοτηκάτων ἄδαιτόσεως, ἔλεφον. καὶ ταῦτα μὲν ἑβδομάδος τὰς σπλῆνας πήγνυσιν ὅλοπτελεῖ ὅζι παίζιον. τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξαινθικῷ ὃς νῦν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τοῦ ἔτους ὅζιν ἀρχὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ σελλίῳ ἐν κριῷ τῷ ἡλίου καθεζομένου, τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τῆς ὑπ' αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν τότε ἐξιόντας αἰγύπτου θύσαι προεῖπον ἡμᾶς πάσχα λεγομένῳ, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. καὶ δὴ πληθύνθη αὐτῶν καὶ φερουσίας, μηδενὸς τῷ τεθυμένων εἰς τὴν ὁπτοῦσαν παρεμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἄχαδίχεται τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῷ ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας θύσια, καθ' ἣν ἀζύμοις ξέφουλα. ℭ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο. ℭ κριὸς μὴ εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται προσφερόμενα τοῖς πᾶσι καὶ ἑείφου ἄπὸ ἀμπτάδων, εἰς δύο χοᾶς καὶ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δ' δευτέρᾳ τῷ ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἐκτὴ δ' ὅζιν αὕτη καὶ δεκάτη, τῷ καρπῶν οἷς ἐθίζουσι, σῖτα δ' ἄφαιρε προτίθεσιν αὐτῷ, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶ) πρῶτον, παρ' οὗ τῆς δ' πορείας τύπων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς χειθῆς ὅλοφέρουσι τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῷ σαχίων τὸ δ' ἐράγμα καὶ πίσαντες, καὶ καθαρὰς προῒς ἀλεσῦν τὰς χειθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσάρωνα προσάγουσι τῷ θεῷ. ℭ μίαν δ' ἐξ αὐτῶ δράκα ὅλοβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὅλοι τοῖς ἀπαρχαῖς τῷ καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος ἀλαγλυμμένῳ μετὰ ζύμου τῷ θυσίαν, ὧν τῷ δ' εἰσὶν αἱ τῷ ἑβδομάδων ἡμέραι τεσσαράκοντα ἑνέα, τῇ πεντηκοστῇ ἵνα ἑβδομοι ἀσαββὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστὴν, προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυρίνων, ἀσαράωνας δύο, μὴ ζύμης γεγονότων. θυμιάτων δὲ, ἄρνας δύο. ζῶντα μὲν δὲ τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκεδάζεται, καταλιπεῖν οὐδὲν ὅζιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὁπτοῦσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτεῖ δημοσίους μόχους τὰ θύουσι ἓξ, ℭ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐπείφους δὲ δύο ἄνευ ἀμπτημάτων. ὅζι δὲ οὐδεμία τῷ ἑορτῷ, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῷ πόνων τῷ ὅλοις τοῖς ἔρχοις αἴεσιν οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τὸ τε τῆς θυσίας εἶδος ℭ τὸ τῆς ἀρχαίας ἀπαλαίπωρον, ℭ προῒς χοᾶς εἰσὶ τεθυκότες. ἐκ μὲντοι τοῦ κοινοῦ σῖτος ὁπτὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαράωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς ζῦτο ἁλαλοῦνται, ὁπτὰ ὄντα ἀπὸ δύο ἀρτιδίντες μὲν τῇ προῒ τοῦ σαββάτου. τῷ δὲ σαββάτῳ πρωῒ, κομιδέντες ὅλοι τῆς ἱερᾶς ζαπάζης τὴν θήκην κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεθαμμένοι. δύο δὲ χρυσέων ἐπφκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων ἑλμένουσιν ἕως ζῦ ἑπτοῦ σαββάτου. καὶ τότε μὲν αὐτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι προῒς ζοφὸν δίδοντες, καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὅλοι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ φάντζ. λιβανωτὸς δὲ ἐπὶ ἐκείνου ἄλλου ἐπὶ τῷ ἄρτων προσίθηται. θύει δὲ ὁ ἱερεὺς ἐκ τῷ ἰδίων ἀπαλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας ζῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πεπηγὸς ἐπιτίθησι βραχίᾳ.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactántque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc *Exod.12. 13.23. Leuit.23. Num.9. Deut.16.*

B excuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, dumque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additúrque hædus pro pec-

C catis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius *Leuit.2.* decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram efferunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum ſit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus,

D quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur

E panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur,

F quo ad holocautomata vti ſolēt, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

G

éstque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. cum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tâquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit. 8. Num. 3.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. 14. 15.

καὶ εἰς μὲν ὄζιν ἀσσάρων τὸ ἀλδέκου. τούτου δ' τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὀπτήσας τῷ πυρὶ. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευιτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεῖλε μόνῳ ἱερεῖ ἐσομένην, ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας αἷς δεῖ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχοντας τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκευὴν τῆς σκηνῆς ἐπιποίντο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέροντο. καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι ἔξεστιν, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖν. περὶ ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἁφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελθούμεθα, τὰς αἰτίας προστιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βεβήλωτα ἡμῖν ἐπέλθοιεν εἶναι), τῷ δὲ προστάξαι ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν γὰρ παντὸς εἰς ζῳφλεῖν ἀπηγόρευσε τοῖς χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τοῖς βεβῶσιν ἀπεκώλυσεν. ὀπίπλου τε καὶ σήπος αἰγείου καὶ προβατείου, καὶ τῆς βοὸς, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὰ γονεῖα ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας δὲ αἷς ἡ φύσις ἐκκρίσεις ὀπτοῖ, μετέστησεν ἐκ τῶν πρὸς ἡμέραν ἑβδομήκοντα. μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὸ τῶν γονορρεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειρεύοι γονεῖ, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξέλασε τῆς πόλεως, μηδὲν συνδιαπτομένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν ἁπτομένους. αἰ δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἐρρωμένῳ κομίσηται χάριτας, ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειεν τὰς τῶν λεπρῶντων μωσῆν λέπρα κεκακωμένον, αὐτὸν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν σκηπτόντων ἀφ' ἑαυτῶν τὴν αἰτίαν ἠνησαμένου εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς οὐδὲν ἦν αὐτὸν καὶ ἕτερον εἰσηγουμένων αὐτιρρητέαν. καὶ ταῦτα ὧδε πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ ταῖς ὑπὲρ σπουδαιότατας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίας ἐχόντων εἰσιέναι. ὧς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπώματι περὶ τὸν χρόαν ἦν, τῷ σὺν αὐτῷ πλήθει ἔλεγε μὴ νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας φερομένους. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῆς νοσησάσης ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

τὰς δ'

τὰς δ' γυναῖκας ἐπεὶ δ' αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰ- A
σιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχρι τεσ-
σαρακοστὴν ἡμερῶν, αἰ δ' ἄρρεν τὸ τεχθὲν ἦ. διπλασίο-
νας δὲ ἑξ) τὰς ἡμέρας ὅπη θηλυτοκίας νενόμικαν. εἰ-
σιοῦσαι μὲν τοι μὴ τὴν προειρημένην προθεσμίαν,
θυσίας ὅπη τελοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν ἐξα-
νέμονται. αἰδοῖ ὑποψίαν μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῆ τὴν
γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλπλεσμένης ἀσσάρω-
να. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὅπιβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ B
λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς ζοφλόν. τὴν δὲ γυ-
ναῖκα στήσας τὴν τῶν ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἰ δ' εἰ-
σὶ πεφαμμένα πρὸς τὸν ναὸν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱ-
μάτιον ἀφιλών, ὅπιγράφει μὲν τῷ θεοῦ τὴν προσω-
ρείαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικη-
κέναι τὸν ἄνδρα. ὤμοσαν δὲ τὸ στόμα, τῷ δε-
ξιοῦ σκέλους ἐξαρθὲν γνοῖσθαι, καὶ τὴν γαστέρα
φριθῆσαν οὕτως ἀποθανεῖν. αἰδ', ἂν πολλοῦ τὸ ἔ- C
ρρητος καὶ τῆς ὀφθῆναι τοῦτο ζηλοτυπίας προπετὴς ὁ ἀ-
νὴρ ὀφθῇ τὴν ὑποψίαν ἐπὶ κεκινημένῳ, μιᾶν δεκά-
τῳ γνοῖσθαι παῖδον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τε-
λεωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς
φιάλην ἐκπίζει. προκομίσας τὸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ χῆς εἶ-
πε προεύξει, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢδ'
εἰ μὲν αἰδήκως ἐπεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τε-
λεσφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. φθισαμένη δὲ τὸν αὖ- D
θρα ὅπη τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅπη τοῖς ὅρκοις, μετ'
ἀχρὼς καταρρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπε-
σόντος αὐτῇ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος.
καὶ θεοὶ μὲν τῷ θυσιῶν καὶ τῆς ἀγνείας τῆς ἐπ' αὐ-
τῆς, ταῦτα μουσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προεπόησε. νό-
μους δ' αὐτοῖς τοιούτους ἐθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ
παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δαίμονα τὸ θεὸν τοὺς γά- E
μους ὑμαίνειν τοὺς ἀνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ
τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας ἐξ) γνησίους. καὶ
τὸ μίσγεσθαι δὲ μηδαμῶς, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νό-
μος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ παρὸς συνεῖναι γαμε-
τῇ, καὶ πενθυγαῖς καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γνωρ-
ξίν, ὡς ἐκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐ-
κώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν πλησιάζειν. μηδὲ κτιλώσιν εἰς συνουσίαν φοι-
τᾶν. μὴ δὲ τὴν πρὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, ὅπη F
τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν ὑπερθύμους ὠφάνο-
μον. κατὰ δὲ τῷ εἰς ταὐτ' ὀξυβελοίητον, θάνατον
ἔθεσε τὴν τιμωρίαν. τῷ δ' ἱερέων καὶ διπλασίο-
να τὴν ἀγνείαν ἐπέτασε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις εἴργε, καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιε-
κυίας ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' αἰχμάλω-
τον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ ταῖς ἐκ καπη-
λείας, καὶ τῷ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον,
μήτε τὰς τῷ προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' αἷς δηποτοῦν
αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μόνον, οὐ-
δὲ τεθνηκότος ἀδελφὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα,
τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῳ δὲ αὖτῷ
δίδωσι γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῳ φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ προσιέναι ὁ ἀρχιερεύς, τῷ λοι-
πῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῷ προσιέναι μεταξάσιν. ἀφελεῖς δὲ
εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέ-
ρα. ἀναβαίνειν δὲ ὅπη τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ προθεσμίας καθαρεὶς εἶναι, προυδόζειν δὲ καὶ προθεσμίαν διαιταν ὡς ταύτῳ ἀμεμπτον εἶναι.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit aut ſacris intereſſe vſque in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſque victimis, quæ partim Deo, partim ſacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquum eſt, ſacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis ſacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanum: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurandum cum imprecatione, vt ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus, decimo menſe infantem maſculum pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi & coniugalem fidem & Deum iuriſiurandi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrificiis ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipub. quoque intereſſe, vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nurúve, omnéſque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolùm prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, cámque ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omníque fuco carere. Quicunque è ſacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare.

XLIII.

Num. 5.

Exod. 22. Deut. 7. Leuit. 18. 20. 21. 19. Leuit. 21.

quapropter qui sacrum amictum gestant, tantísper dum eo vtuntur, præter aliam castitatem, puritatem & sobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc sunt quæ Moyses iam tunc vitæ suæ tempore obseruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipse licèt in deserto degens, Chananæam terram tandem adeptis prosperit. Septimo quoque anno remissionem agris dedit, intactóque aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam antè populo septima quaque die remissionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse, & promiscui vsus iussit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquagesimus quisque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cùm essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quæ vox libertatem significat, conueniunt venditor agri & emptor, computatísque fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse comperiantur, recipit agrum venditor. quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. sin vtraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abierit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moyses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

Leuit.25.

CAP. XI.

Leges belli, & consuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum excepta Leuitica: ciúsque curæ principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcéta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsq; quinquagesimum, & supet hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassen Iosephi filiũ, & Ephræmen pro Iosepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à *Nu.2.3.4.* Iosepho impetrauerat, sicut suprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ castrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera singula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

A ἢ δ' ἀφ' ταύτ' ἐκ τοῦ ἱερατικὴν στολὴν φορεῖν, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ θεῖοι πάντα καθαροὶ καὶ ἀπέφαλοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τοῦ στολοῦ ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ ἐν τῷ ζωῆς χρόνον τῆς αὐτῷ γενόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῇ δ' αὖθις καὶ περ ὀλίγης τῆς ἐρημίας ἐχαιτέμενος, φανερόν ἐστιν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τοῦ χαναναίων λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἀνεῖσι δίδωσι τῇ γῇ, ὅπότε ἀρέσῃ καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ἀπὸ τῶν ἔργων ἀφεῖναι ἀνάπαυσιν. ἐπὶ τῷ αὐτομάτως ἀναδυόντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινοὺς εἶ τοῖς θέλουσι τοῦ χρῆσιν, τῷ τε ἀμφούλων καὶ τῷ ἀλλοζήλου χώρου, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἑβδόμου ἐτῷ ἑβδομάδι. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄζιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰώβηλον. ἐν ᾧ οἵτε χρεὰς ἀφῆκαν τῷ δανείων ὑπολύονται, οἵ τε δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οἷς ὄντας ἀμφούλους καὶ ἀβαθέντας τι τῷ νομίμων, τῷ σχήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε θάνατον οὐκ ἐπιζημιώσας. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν ἀπαλλοτρίας τὴν τῶν ζώντων. ἐν ζάντος τὸ ἰωβήλου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅτε ὑπεδύμου τὸ χωρίον καὶ ὁ ὡριάμενος. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρπούς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνάσας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, ἀφεῖσθαι τὸν ἀγρὸν ὁ ὑπεδύμου. τὸ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τὸ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνεύμενον, ἐξίσασθαι τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συμβαινόντων τῷ τε καρπῶν καὶ τῷ ἀναλωμάτων, ὑπὸ δίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθῆσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπι ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἐκύειν ἠθέλησε ταῖς κώμαις πυραμίσιν. ἐν γὰρ τῇ ἐν τῇ πόλει περιαμμένων, ἐγγωνεῖ ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλλει τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν ὡριάμενον ὑποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες ἤρξατο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τοῦ κτῆσιν τῷ ὡριαμένῳ. ταύτῃ μωυσῆς τοῦ διάταξιν τῷ νόμων, ἐν' ὑπὸ τὸ αἴνιγμα καθιδρύκει τοῦ σπαναὶ, ἐξέμαθε θεῷ τὸ θεοῦ, καὶ τοῖς ἐθεσίοις γεγαμμένοις θεῷ δίδωσιν.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, περὶς ἐξέτασιν τὸ σπατὸ τὸ λοιπὸν ἔθαπτε, τῇ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπτεσθαι. περιτάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτῶν φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῷ σπατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ λευῖται καὶ παίτων ἀτελεῖς. ἀφωμένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμένων, ἔντων ὑπὸ εἴκοσι ἐτῷ ἕως πεντήκοντα, ἐξ χιλίοι περὶς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὰ δὲ λευῖ, καπέλεξεν

εἰς τοὺς φυλάρχοις, μαναασσῆ τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον αὖτε τὸ ἰωσήπου. ἄνησις ἦ ἰὼ αὖτε ἰακώβ περὶς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ θέσθαι τοὺς παῖδας ὡς κ' περεῖπον. πηγνύτες ἦ τοῦ σκηνῆ, μέσον ἀπελάμβανον τειᾶν φυλᾶν κατὰ πλευραὶ ἑκάστου θέσασκηνουμένων, ὁδοὶ δι' μέσων ἐτέτμητο.

καὶ κε-

καὶ κάπηλος ἦν ἀγοραῖος, καὶ τῆς πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐφικτόν. τὰ μὲν οὖν τὴν σκηνὴν, περιῴκουν μὲν οἱ ἱερεῖς κατὰ τάχος. ἔπειτα δὲ οἱ λεῦται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος. ἐξηριθμήσαντο γὰρ καὶ αὐτοί, τὸ μὲν ἀρσενος ὅσον ἑξακοσιν εἶχεν ἡμέραν ἑβδομήκοντα, δισμύριοι καὶ ἑπτακισχίλιοι περὶς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ἂν τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπὸ δημιουργοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἑπομένης δὲ ταύτης, μετανίστασθαι. εὗρε δὲ καὶ βυκάνης ξόπον ἐξ ἀργυρίου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σπεῖρα δὲ ἔχει σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ὅλῃ τῇ στόματι, περὶς ὑποδεχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα ταῖς σάλπιγξι παραπλησίως τελοῦν. ἀσώτερα καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, περὶς παρακελεύσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ὁπόταν μόνους ἴδωσι τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συνῇσε τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο. ὁπόταν μάνα· τοὺς γὰρ τὸ πρῶτον, οἱ παρὰ τοῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσαντο. καὶ πρὸς τὰ δεύτερον, οἱ πρὸς τὰ νῶτον αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν προϊόντων ἐξ φυλῶν ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. λεῦται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. ἔπειτα δὲ σημαίνοντος, τὸ κὶ λαβὰ τὰ ἁμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κὶ βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις, δύῃ δὲ τότε πρῶτον μὲν τὸ ἀναχωρῆσαι τὸ ἐξ αἰγύπτου, τὸ παρὰ λεγομένην ὅλη τὸ ἐρήμου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κὶ μωυσέως δι' ἐπιορίαν καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσταται τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόποις τισὶ διείλφας περὶ ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον εἰσερημοῦθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν αἰτιᾶσθαι τῶν τὸ κὶ τῶν ὁποδημίαν αὐτοὺς πεπεισμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπανασ[illegible]ῶσαι, τῶν μὲν ὁπολέσειαν. ἀντὶ δὲ ἧς ὑπῆρχετο παρέξειν δίδαμοσίας, εἰς ταύτας ἀλαθῆναι ταλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τῶν μάννα ὀλιγωπεῖν συμβαίη, τέλεον ὁπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως, καὶ τῶν πεποιημένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ὀλιγωνόσκειν τῆς εἰς τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκαίνητο, καὶ θορυβῆσαν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτας ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχετο, καὶ παραῤῥησίᾳ ὑπ' αὐτῷ ὅτας πεελύβεσμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρειῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅλῃ τούτῳ, καὶ πως ἐρωμένου πόθεν ἂν τοσαύτας ἀπορήσειε μυριάσι τῶν περιεστηκότων.

A Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: adeúntque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabãt, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi scorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantùm, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes supet tabernaculum perseuerabat, tantispper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asostra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de republica excitebantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedétes, & alias sex ponè seqùentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant. Num.9. Num.10.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

NOn multò pòst à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem cóferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabátur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorũ Moysi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinã frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cótra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantùm diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere possit: XVI. Num.11.

Bayerische Staatsbibliothek München

Deus,inquit,& ego,quãtumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas acceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit,non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet,vocatúrque Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

A ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες ἀεὶς ὑμᾶς, οὐκ αὖ διαλείψομεν κήδοντες ὑμῶν, καὶ τάχ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' εἶπε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, ὥστε ἀθρόως αὐτοὺς συλλέγειν. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοῖς Ἑβραίοις τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρόθαβα, ὅ ὅτι ὅπι-

B θυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

XVII. Num.13.14. MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset,Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ C possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & D terræ vbertatem,& habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum: qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus,totam Chananæorum regionem perlustrauerant,donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: ex- E ploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidẽ pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrátibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cin- F gantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quę hactenus post exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes G Deum verbis tantum multa polliceri,re autem omnino nihil auxilij præstare. rursúmque Moysem incusantes,in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunq; conuicia iactando. mane verò ad concionem conuenerunt hoc animo, vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξ ἱστορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἀπαναλώσαντες πρὸς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν διαβατὰ εἶναι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καθεὶς, δύο φησὶ κείναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δωρεῖσθαι ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν δικαίμονος, τὴν μὲν ἤδη ἔντος ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅτι τοῖς ὅροις καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ὄντας ἡμᾶς οὐδὲν οὐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σὺν ἅπασιν ἀνθρώποις αὐτῶν ἔθνος. δεδογμάτισται οὖν ὡς χρὴς τὸ ἔργον. εἰ γὰρ ἅμαχητὶ δεδώρηνται ἡμῖν σ' γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἁρπάσαντες πάμψωμεν ἢ κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πίστιν δύναμις αὐτῆς. ἐγὼ δ' παίτων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ὅτι ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ὅλῃ τιμῆς ἔχωμεν. μωσέως δ' ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾶς ἀμείβεται, καὶ κατασκόπους αἱροῦνται δώδεκα τὴν γνωριμωτάτων, ἓξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ διεξελθόντες ἀπὸ τῆς πρὸς αἰγύπτῳ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅτι τε ἅμαθα πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε σ' γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων αἱ θρόπων ἰδέαν διερευνησάμενοι παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταξενσάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερον ἐπιδεικνύντες τῆ τε τούτων διαφορᾶ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπῆραν τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τῆς κτήσεως δύσπορον, στενωπούς τε ὑψαβεῖναι λίγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς ὁδοιπόροις, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ ὠκοδόμων ὀχυρότητι. ἐν δὲ χεβρῶνι καὶ τοὺς γηγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τοιαῦτα πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου ἐπύθοντο, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοὶ τε καταπλαγέντες, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐποιοῦντο. οἱ δ' ἄπορον ὡς ὧν ἠκούσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπολαμβάνοντες, καὶ ὀλοφυδόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι ἦσαν, ὡς ὑπὸ ἔργῳ τῷ θεῷ βουλεύοντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπεσχημένου. καὶ τὸν μωυσῆν πάλιν ἐπαίοντο, καὶ καταβάλλειν αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ τοσοῦτον μὲν καὶ μέχρι τοῦ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημίαν, ὀλίγου σι τὴν νύκτα. ἕως δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχουσι, δι' ὀνοίας ἔχοντες καταλιθάσαντες τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὅτι τὴν αἰγυπτίων ὑποστρέφει.

Quem

τῆν δ' κατασκόπων ἱησοῦς ὁ τῦ ναυήχου πῆς φυλῆς ἐ- A
φραιμίτδος, κ) χάλεβος ὁ ἰεφδα φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ρεῦσιν εἰς μεσους. ☾ τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δεό-
μενοι. κ) μήτε ψεύδολογίαν καζακρίνειν ☥ θεῦ, μήτε
πιστεύειν τοῖς ἐκ ☥ μὴ ταληθῆ φδὲ τῆν χαναναίων εἰρη-
κέναι καζαπλήξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς ὀλίγα τῶν δαιμονί-
ων κ) ☥ κ ἴσιν αὐτοὺς τῆν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε
γὰρ τῆν ὄρεσιν τὸ μέγεθος, ὕτε τῆν πολεμίων τὸ βάθος, τοῖς
ἀρετῶν ἰσχυκόσιν ἐμποδῶν ςήσεσθαι φδὸς τὰ ἔργα. κ) B
ταῦτα ☥ θεῦ συμπαρορμῶντος κ) ὑπερμαχοῦντος αὐ-
τῆν ἴωμεν οὖν ἔφασαν ὅπῃ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες
δ' ὑποψίας, ἡγεμόνιτε τῆς θείᾳ πεπιστευκότες κ) ὁδηγῆ-
σι ἡμῖν ἑτοίμοις. ☾ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρων τὴν
ὀργὴν καζαπραΰνειν ☥ πλήθους. μωυσῆς δ' κ) ἀαρὼν, πε-
σόντες ὅπῃ τὴν γῆν, ☥ θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν
σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως ὁ ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, ☾
καταςήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ ὁ ἀμηχανίας ☥ πα-
ρεσκευῆς αὐτοῖς πάθους τεταραγμένου. παρὼν δ' C
ὁ νεφέλη, κ) ςᾶσα ὑπὲρ ☥ σκηνῆς, ἐσήμαινε τὴν ὅπιφά-
νειαν ☥ θεοῦ. μωυσῆς δ' θαρσήσας, πάρεισιν ὅπῃ τὸ πλῆ-
θος, κ) ☥ θεὸν ἐδήλου κινηθέντα ὑπὸ ὁ ὕβρεως αὐτῶν
λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων,
ἣν δ' οἱ πατέρες ὅπῃ νεθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ὅπιφέρουσι.
παρελθόντα δὲ εἰς τὸ σκηνῆς αὐτὸν, ☾ φδὲ ὁ μελλού-
σης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀπολαμβάνω, ☥ θεὸν ὑπο-
μνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ὑπ' αὐτοῦ, κ) πηλίκων εὐερ-
γεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠμείωντο. ὅπῃ D
τε νεῦ τῆν τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες ἀνίλια τοὺς ἐ-
κείνων λόγους ἀληθεστέρους ὁ ὑποψίσεως ἡγήσαντο ὁ
αὐτοῦ. κ) δι' ταύτην ☥ αἰτίαν, οὐκ ὀκνολεῖ μὲν ἅπαντας
αὐτοὶ ὑφανίσαι τὸ ἔθνος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον αὐ-
θρώπων ἔχει δι' τιμῆς. ☥ μὲν τοι χαναναίαν οὐ παρίξει
γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ ☥ ἀπ' αὐτῶν δαιμονίαν. αἰτίας
δ' ποιήσῃ κ) ὀκνολίδας ὅπῃ ὁ ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαρά-
κοντα καθιῶναι, ὁ φδὸς ἀνομίας πολεῖ ταύτην ὀκτί-
νοντας. παῖσι μέντοι τοῖς ἡμετέροις φδὸ δώσῃ ☥ γῆν
ὑπάρχετο. καὶ ἐκείνοις τῆν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀνερ-
σίας ἐφθονήσατε μεταλαχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. τοῦτα
δ' μωυσέως κ) ☥ ☥ θεοῦ γνώμην δι' ἀλεχθέντος, ἐν λύ-
πῃ ☾ συμφορᾶ τὸ πλῆθος ἐδέχετο. κ) ☥ μωυσῆν παρεκά-
λει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι φδὸς ☥ θεὸν, κ) τῆς
ἁμαρτίας τῆς κ) τὸ ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις
αὐτοῖς φδαχεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην F
πεῖραν φδοσίσεσθαι μὴ δὲ κ) κυφότητα φροαχθῆναι
☥ θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν φδὸς αὐτούς. ἀλλὰ
γνώμη καταψηφισάμενον αὐτῶν. οὐ δεῖ δ' ἀπιστεῖν εἰ
μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας
ἐφείσω, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς
αὐτῷ συμπαρῆν, κ) πᾶσαν τοῖς λόγοις αὐτῶν τὸ πλῆθος
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις φδακούσαντες, ἀσύμ-
φορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ὑπὸ ☥ συμφο-
ρᾶς φδιπεσεῖν. θαυμασὸς δ' τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἰ-
σχύος ὁ ἐκ ☥ πιστεύεσθαι φδὲ ὧν ἂν εἴποιεν, ὑ παρ' ὧν ἔζη
χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ κ) νεῦ ὄζιν οὐδεὶς ἑβραίων
ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτῦ καὶ κολάσοντος ἂν
ἐνκοσιῃ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖ-
σι κἂν λαθεῖν δύνωνται. καὶ φολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
τιμίεια, τῆς ἰσχὺς ἄνθρωπον αὐτοῦ δηλώσαιμεν ὄζιν,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, neve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant. Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

XVIII. Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus pæne tuliſſet: tamen terram Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, cóſque commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos reddderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabant, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatíſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Nō eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tàtùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptū geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanę argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem A sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, & in feſtiuitate azymorum allari eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per D Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου, μείων ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμίου τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μὴ πολλῶν κινδύνων & ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἔχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μυσύσεως ἀπηγορεύοντος, ὅτι τινὶ τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ὅσι τῶν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ B βούλησιν τῶν ἑαυτῶν προπιόντες, & τὸν ἐλέγξοντα ἔφη τούτων αὐτοῖς, οὐ διδόντες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὁ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τῶν χωρὶς ἡμῶν κατα- λαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσ- C σαρῶνα, κομιδέντος ἀλδύρου καὶ τῶν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' οὗτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς & ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρύμμον ἐν φαγεῖν, θεσπίτης ὑποφίας τὴν γῆν κατασχούσης, δηλῶν τὸν νόμον καὶ τῶν ὀργὴν, ἣν καὶ ὅλῃ αἰεξελίκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῶν τότε πεφεσγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νεὰ τὰ καταλειφθέντα D τοῦ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῶν ὁ κατασκευάσμενος ὄζει θεός, ἀλλὰ μωυσέως καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς αὐτοῦ. ἀλλὰ εἰ μὲν τοῦτον ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ ἀχαλέπτεται.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ Ισραηλιτῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίκα τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἥττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέως & πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες διεφθάρησαν καὶ βέλεσιν & θεοῦ, τὴν δὲ ἱερωσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ & τεσσαράκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν & ὄγλιν τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν γραφὴν ἅπασαν αὐτῷ διεφθάρθαι, κατεπλήξησαν αὐτὸν τὴν χέρσον δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῷ ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαάμου & μάντεως. Κεφ. ς.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐνεώθησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inſcio Moyſe cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduerſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltrione extinctis ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deſerto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyſes deuicit Sechonem & Ogem Amorræorum reges, deleuitque eorum copias, & in ſortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduerſus Madianitas. CAP. VII.
Moyſis leges, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus. CAP. VIII.

744 102

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Ebræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posseo btinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerũt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potiùs rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananeis quamprimũ conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Num. 14.

A

Κεφάλαιον α'.

Ἑβραίων δίχα τῆ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτα.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος ἀπόνους & χαλεπὸς ὢν, ἐπὶ δὲ, καὶ κωλύοντος τὸ θεῖον τὴν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως παιδαρίοις πείθεσθαι λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ & δίχα τῆ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τὴν πολεμίαν νομίσαντες, κατηγόρουν μὴ αὐτὸ, καὶ προφασιτεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπονοοῦν, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτῆ βοηθείας δόκησιν. πολεμεῖν ἢ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν ἐκ μωυσῆ χαριζόμενον ὀλιγωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτῶν τῶ ἔθνους δίκαια τοῖς προγόνοις ὧν ἐπεδόπευσε. καὶ δίκαιον αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τε ὠφελῆσαι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νεῦν βεβουλημένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐνδεῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸ θεῖον, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτεξέτορσιν εἶ), καὶ μὴ χαίρουσας δεῖ τῆ τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελευθεῖν ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζεῦ πρὸς τὰ τοῦτε βούλησιν ἐξαπατεμένους, ὅπ μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῶ προδηλοῖ ὠφελεῖν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν δύνειαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ὁμ τῆς ἀβράμ ἡλικίας ὄντων, ἀλλ' ἀπίσιν ἵνα τὸν τὸ θεοῦ παρεγκύπτος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντος, παρ' αὐτῶ μανθάνοντα. δόξειν τὸ συνιέναι εἶ) εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτῶ καταγνόντες, καὶ τῶ θεῶ πιστεύσαντες κτήσεσθαι χθῶν ἐν αὐτοῖς ὑπάρξηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τῶ δίκα τῶν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τὸ θεῦ κωλύοντι προφοῖεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπ ταύτην αὐτοῖς χέρσον συνέβαινεν εἶ) δοκεῖν, ὅτι τῶν πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προστάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν δίκα τὸ νομοθέτε συμμαχίαν ἀφειμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔχειν ἔκριναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατα-

πλα-

75 103

τοὺς πολεμίους καὶ τὴν ἔφοδον, οὐδὲ τὸ πλῆθος, ἡμῖν μάχεσθαι αὐτοὺς ἐδίδαξε. τοῦτο δὲ Ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τοῦ παρ' ἐλπίδας συνεχῶς πάντα πάσιν ἀθυμοῦν, οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδοκᾶν, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατ' ἰδίαν θεοῦ πάθοιεν, προεξορμήσαντες ὅτι τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου διὰ βουλήσεως μωυσῆς ἐποιεῖτο ἰδίους ὁρῶν τοὺς ἡττῆσθαι καταπεπληγότας, φοβούμενος ὁ μὴ θαρσήσαντες ὅτι τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἐγνω δεῖν τὸν στρατὸν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ⁊ τῶ πλήθους ὑπὸ φόβου τοὺς αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, σωθῆναι γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὸν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, ⁊ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἂν θεοῦ τὸν εἰς αὐτὸ καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ ἐν τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα ταῖς κακοπραγίαις δυσάρεστοι εἶναι καὶ δυσπροσήγοροι, ⁊ καὶ τοῖς ἰσοδαίοις συνέπεσεν. ἐξήπιστο γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ δίχα τὸ πλῆθος ἴσως οὐ μικρὸν ἐν ἀγαθοῖς ὑποζεύγιοι τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ὀξημεραίτεροι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. ὥστε οὐδ' αὐτοὺς οἷόν οὐκ εἰσῆλθε, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔτε παρὰ βαρβάροις ἠκούσθη, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἀπαντᾶς ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἐσώσατο μωυσῆς, οὐ μικροῖς, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν διατελεῖν. οὐδ' ὁ θεὸς ἠμέλησε τῆς μηδὲν αὐτοῖς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ περὶ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ὀφειλόντων στασιάζειν αὐτοῖς ἀναληπτομένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τὴν τε συμφορὰν ἣν ὕστερον μετὰ τούτων μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade constornatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna patum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioso non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioßissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

B C D E

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κατὰ τοῦ πλήθους ἐπὶ μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρὼν τῆς ἱερωσύνης.

Cap. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

Κόρης Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δὲ εἰπεῖν καὶ δημοις ὁμιλεῖν παθαντώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι τοιούτοις τῆς δόξης ὑπερέβαλλεν αὐτὸν πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατ' ἐκεῖνον τὸ γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. παρεῖχε τε τοῖς λεύταις, φυλέταις δ' ἦσαν καὶ μάλιστα θρασὺ τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν ἐφ' λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ ἀηθρόμενον κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι τοῦτον ὅτι προφάσει τοῦ θεοῦ θεραπεύειν, δόξαν τοῖς νόμοις ὧν τεθέληφε τὸν ἱεροστασίαν ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένου. παρῄνει δ' ἑκάστῳ κατασκευάζομενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν ⁊ βιάζεσθαι τότε λεληθότως ὀξυρρίζειν,

F G

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade constornatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna patum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioso non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioßissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

COres vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diutiis polentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferẽdam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suę tãtum glorię studere: & nuper præter ius & fas sacerdotiũ absq. populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hãc esse iniuriam, quòd ita latẽter se in dominationẽ insinuet, vt priusquã sẽtiri possit, populi libertas opprima-

II. Num. 16.

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus cò peruenire desperêt, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittât, sed technis malitiosis ad id consequêdum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd si antiquissimę tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificarum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes cótinuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducêti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis elector, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quá illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μὴ ἧ συνιέντας τῆς βλιβουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὲ αὐτῷ συνοίσειν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσμιούμενον. οἷς ἦ ἄποροι ὦν τὸ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαι μὲν ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν οὐ φεύγουσι, τέχνῃ δ' εἰ καλουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λωβάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερεὶ ἔχθρων πολεμίους. τίνα γὲ κὴ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὴ γὲ τῆς λευίτιδος φυλῆς τῷ τιμιωτάτῳ ὁ θεὸς τινὶ ὧδε χρῆσθαι ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦρκει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ἧ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως αὖ ῥουβήλου τοῦ τιμιωτάτου ἦρχε, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαράμου καὶ φαλαυσῖ. πρεσβύταται γὲ οὖσαι τῇ ταύτου τοῦ φυλοῦ νεμομένων, καὶ δυνάσθαι χρημάτων περιουσίᾳ ἐβούλετο μὲν οὐ ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινῇ φρονεῖσθαι δοκεῖν. ἐγὼ ἧ εἰς ἑαυτὸν ἐπεσκηπτεύετο τοῦ ὄχλου τὸ πλῆθος τιμῶν μεταστῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὀλιγωρεπτίας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγου, καὶ τῶν ἀκριβεστέρων ἐπιθυμούντων ταῖς κατ' ἀαρῶνος δυσβολαῖς, ἀναπιμπλάται τοὺτων ἅπας ὁ στρατός. ὅταν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῶν κορῆ πεντήκοντα κὴ διακόσιοι τῶν πρώτων ἄνδρες, ἀποδύοντες ἀφελέσθαι τοῦ ἱερωσύνου τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, ℭ ἕτερον αὐτὸν ἀπεμοῦ. ἀληθὲς ἧ κὴ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκιωῆς τοῦ θεοῦ πάντες ἐβόων λιθάκιν τὸν τύραννον, κὴ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα καλοῦντος. τὸν γὲ θεὸν εἶπερ αὐτὸς ἑῷ ὁ τὸν ἱεροφορούμενον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον αὖ εἰς τιμὴν ὧδήγει, οὐχὶ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέρουσι φρονεῖμαι. κρίνοντά τε ὧδακεῖν ἀαρῶνι ταύτῃ, ὅτι τῷ πλήθει πιστεύσαι τῷ δόσιν ἀλλ' οὐκ ὀρθὴ τὰδελφοῦ καταλιπεῖν. μωυσῆς ἧ τῷ κορίῳ ὀχλοκόλῳ ὠκ πολλὴ περῖδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἤνεσεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς ἔδει τῷ πραγμάτων καλῶς ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κῇ τῷ θεῷ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κῇ τ' αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τ' ἐκκλησίαν. κὴ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὑδένα ἐποιήσατο λόγον. πρὸς ἧ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἐδύνατο, δεξιὸς ὢν κῇ κῇ ἄλλα κὴ πλήθυσιν ὁμιλεῖν δύφυὴς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, καὶ σὺ κῇ τούτων ἕκαστος, ἀπεδήλου ἧ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἀνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἧ πάντα τῆς ὁμοίας οὐκ ὀστερεῖσθαι τιμῆς, καὶν ὑστερῶσιν ὦν ὑμεῖς ὠκ πλούτου κὴ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. καὶ νῦν ἀαρῶνι τοῦ ἱερωσύνου οὐκ ἐπειδὴ πλούτῳ προεῖχε. σὺ γὲ κὴ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μείζοσι χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἐ μὲν ὑσὶ διζυρεία. κεινὸν γὲ ἡμῶν ἔτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πατέρα. ὑδὲ ὀχλ φιλαδελφίαν, ὃ διηνεῖς αὖ ἕτερος ὤκ ἔδ φέρων ἔδωκα τὰδελφοῦ. κὴ γὲ εἰ μὴ φροντίζων τ' θεῦ κὴ τῆς νόμων τοῦ πατρὸν ἐχαριζόμην, ὠκ αὖ ἐμαυτῷ παρεῖς δουῆναι παρέχον ἑτέρῳ συγχώρησιν ὦν ἐμαυτῷ τἀδελφοῦ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ὀχλακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ οὔτε συνετὸν ἐμὲ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέναι τοῖς ἐκ τῆς ἀδικουμένης, ἀλλὰ τῷ δοκεῖ τούτῳ δύο δαιμονίαν χαρίζεσθαι· ἀλλ' ἐγὼ τὸ κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸν οὐκ ἂν φθεῖσθαι ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλέξάμενος τὸν ἱερασόμενον αὐτῷ, τῆς κ' τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἀπολυθέρωσεν. ὃ μὲν οὖν ἐμὸς χάρακτος λαβών, ἀλλὰ κ' κρίσιν θεοῦ, καταθῆσιν αὐτῷ εἰς μέσον ὁπλισμάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐπὶ τῷ φερεμένοις ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπερβαπτίσαι, καὶ τῷ νεῦ αὐτῷ συγχωρηθῆναι φέρε αὐτῆς ἀπουσάσαι, φερεπλῷ. τοῦτο γάρας ἔχειν τὸ μὴ στασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοι κ' τῷ ὑμετέραν γνώμην αὐτῷ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἀμαρτάνομεν τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵνα δ' ἡ τὸ μὲν φερσέσθαι παρέχοντος ἐκείνου τῷ τιμῷ ἀσεβίς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῶν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν δύλογον. κελεύει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ἐφ' ὑμῖν αὐτῷ θυσίας ὁλοτελεῖν, καὶ φερεσάναι τῆς δυσβείας. ἄτοπον γὰρ κορὶν ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τῷ ἐξουσίαν τοῦ τίνι φθονεῖν ταύτῳ ἀναλέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν στάσεως καὶ τῆς δίκης τοῦτο ἀφαιρῆς, παύσασθαι. φερεῖ ἢ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης αὐτοποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἴκοθεν συὺ θυμιάσασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορῆ, φθονήσας τῷ κρίσιν τῷ θεῷ, τῷ ὁπὶ τούτοις αὐτοῦ μὴ ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. φθονήσου ἢ κεκλησόμενος οὕτως φερὶ τοῦ γένους. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι καὶ ἀφρόνως φερσδέξασθαι συγκεκλησόμενον, ὅμως μὴ ὄντα τοῦ αὐτοῦ. μηδὲν ἢ μορφοῦσθαι τοῖς φθονοῦσι τῷ ἱερωσύνῃ πεφαγμένοις δυνάμενον. κὴ θυμιάσατε σὺν ἐλθόντες ἐν φανερῷ πάντα τοῦ λαοῦ. κὴ θυμιωμένων ὑμῶν, ὃ πρ αὐ τῷ θυσίαν ἤδη κρίνειν ὁ θεὸς, δῆλον ὑμῖν ἱερεῖς κεκρίσονται, τῆς ὁπὶ τοῦ ἀδελφοῦ βουλῆς κεχαρισμένοι τῷ τιμῷ αὐτοῦ ῥυόμενοι. παῦλα μυσύνεως εἰπόντος, παύσεται κὴ ὁ παραχῆς τὸ πλῆθος. ἐπὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπήνεσαν ἢ τοῖς εἰρηκόσι, ἐν γὰρ ἵνα κὴ ἐδόκει χρῆσθαι τοῦ λαοῦ τότε μὴ οἷόν δ' ἀφαλύσαι τὸν σύλλογον.

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni aut vos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licèt non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium de-
B poſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis antè iam comprobatus: neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, quòd veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod illevltro detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æquum eſt, vt qui ſemel dedit, ſuum donum ra-
C tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis ſacta facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit: Corem per ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quòd ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm
D Deus habeat, autoritatem tibi arroga: ſed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adeſto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
E trem ſummæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταύξαντες, διεφθάρησαν κ' βίλησιν τοῦ θεοῦ, τῷ δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέχε κὴ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Cap. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum.

F

Τῇ δ' ὑπάτῃ συνῆλθον εἰς τῷ ἐκκλησίαν, φθαστυζόμενοι τῇ θυσίᾳ, & τῇ δ' αὐτῆς κρίσει τῷ φερὲ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐφ' θορυβοῦσθαι τῷ ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῷ ἐπομένων. κὴ τῷ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῷ δὲ φρονίμων, εἰ φερεγμάτων ἀπαλλαγήσαν & ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ δ' στάσεως φρονίσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος δ' καταστάσεως. ὁ ἢ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρον τῷ καταβοᾶν τῷ ἐν τέλει, καὶ φρὸς ἅ τις εἴποιεν, φερὸς & τὸ τὴν γνώμην ζέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς φρὸς ἀβίρωμον καὶ δαθάμιλον ὑπηρετὰς, ἐκάλουσεν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενον,

Num. 16.

Postera verò die reditur in còcionem vt ſacro facto intereſſent diuino iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moyſen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus, timebant enim ne actum eſſe de re-
G publica ſi vlteriꝰ ſeditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyſes autem miſſis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

iussit vt ad conflictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedigneberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totũ dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniã in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus est, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus affectis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diuitẽ perdere litem sum passus, & nũc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

A καὶ ϖϵιμῦναι τὴν ἱϵϱουϱγίαν. ὡς δ' οὔτϵ ὑπακούϵσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν οὐ ϖϵιόμϵνοι κϛ τὸ λαὸ ϖαντὸς ὲκ κακουργίας αὔξανόμϵνον, ἀκούσας τὰ ϖαϱ' αὐτῶ ὁ μωυσῆς, ἀκολουθῆν αὐτῶ ϛὶς ϖϱοϵβ-
λους ἀξιώσας, ἀϖῆϵι ϖϱὸς τοὺς ϖϵϱὶ δαθάμην οὐχ ἡ-
γούμϵνος ἐῆ δϵινὸν βασίζϵιν ϖϱὸς τοὺς ὑϖηϱϵτησαμϵνου-
τας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιϖόντϵς ἠκολούθουν. οἱ δ' ϖϵϱὶ δα-
θάμην ϖυθόμϵνοι τὸν μωυσῆν μϛ τῶ ἀξιολόγων τῆς
B ϖλήθους ϖϱὸς αὐτοὺς ϖϱοϛγανόμϵνον, ϖϱοϵλθόντϵς
γυμνάζϵιν ἅμα καὶ τϵκνοις ϖϱὸ τῶ σκηνῶν, ἀϖϵβλϵϖον
τι καὶ μέλλϵι ϖοιῆν ὁ μωυσῆς. οἱ τϵ ϑϵϱάϖοντϵς ἦσαν
ϖϵϱὶ αὐτοὺς ὡς ϵἴ βίαν τινα ϖϱοσφέϱοι μωυσῆς ἀμυ-
νόμϵνοι. ὁ δὲ ϖλησίον γλυόμϵνος, τὰς χϵῖϱας ϵἰς τὸν ἀ-
ϵϱαῖον ἀϵϱα χων, γεγωὸς ὲκ βυθοῦ ὡς ἀκουσῶν ϖάσῃ
τῆ ϖλήθυι γλυέσθαι. δέασθϵ, φησὶ, τῶ ἐ ϖ' οὐϱανοῦ τϵ
καὶ γῆς καὶ ϑυλάσσης. σὺ γὰϱ ἐμοὶ τῶ ὑ ϖ' ἐμοῦ ϖι-
ϖϵϱαγμένων μάϱτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῆ σῆ
C γίνϵται τὰ ϖάντα, καὶ ϑϱωμένους μηχανὴν ἐξϵϖόϱισας,
εἴκτον ϵ ϖᾶσι δϵινοῖς ἐβϱαίων ϖοιησάμϵνος. ἐλθέ μοι
τούτων ἀκϵϱατὴς τῶ λόγων, σϵ γὰϱ οὔτϵ ϑϵατϱόμϵνον,
οὔτϵ νοηθὲν λαν θάνϵι. ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι τῆς ἀ-
ληθϵίας, τὴν τούτων ἀχαϱισίαν δηϖουθὲν ϑέμϵνος.
τὰ μὲν οὖν ϖϱϵσβύτϵϱα τῆς ἐμῆς γλυϵσϵως, αὐτὸς
οἶδ' ἀκϱιβέστϵϱον, οἷς ἀκοὴ μαθὼν, ὄψϵι δὲ αὐτῖς ϖα-
ϱὸν γνομένους. ἃ δὲ δὴ τούτου καὶ ϖϵϱ δηλοῦμϵνοι
σαφῶς, ἀδίκως ὑ ϖονοοῦσι, τούτων μοι γλυοῦ μάϱτυς. ἐ-
D γὼ βίον ἀϖϵϱίγϱαπτον κατασησάμϵνος, καὶ ϑϱαγαδίαν μὲν
ἐμὴ, σὴ δὲ βουλὴ, καὶ τὸ ϱαγουήλου μοι ϝ ϖϵι ϑϵ-
ϱοῦ καταλιϖόντος, ἀφοῖς τὴν ὀϵίνων ὑ ϖόλαυσιν τῶ
ἀγαϑῶν, ἐμαυτὸν ἐ ϖέδωκα ταῖς ὑ ϖὲϱ τούτων ϖαλαι-
ϖωϱίαις. κϛ ϖϱότϵϱον μὲν ὑ ϖὲϱ τῆς ἐλϵυϑϵϱίας αὐτῶ,
νυῖ δ' ὑ ϖὲϱ τῆς σωτηϱίας μϵγάλοις ὑ ϖέσχον, ϖόνοις κ
ϖαντὶ δϵινῶ τοὺμὸν αὐ ϖτάξας ϖϱόϑυμον. νυῖ οὖν ἐ-
ϖὶ κακουργῆν ὑ ϖοϖτϵύομαι ϖαϱ' αὐδϱάσιν, οἷς ὲκ τῶ
ἐμῶ κϵμάϑην ὑ ϖάϱχι τὸ ϑϵῖναι, εἰκότως αὖ αὐτὸς
E ὁ τὸ ϖῦϱ ἐκϵῖνό μοι φήνας κϛ τὸ σιναῖον, καὶ τῆς αὐτῆ
φωνῆς ἀκϵϱατὲω τότϵ ϛήσας, καὶ ϑϵατὲω τϵϱάϖων ὅ-
σα μοι ϖαϱέχϵν ἰδϵῖν ἐκϵῖνος ὁ τόϖος ϖοιήσας, ὁ κελεύ-
σας ἐ ϖ' αἰγύϖτου σταλῆναι, καὶ τὸν σὸν γνώμῃ τού-
τοις ἐμφανίσαι, ὁ τὸν αἰγυ ϖτίων δϵ δαιμονίαν σϵύσας,
καὶ τῆς ὑ ϖ' αὐτῶ δουλϵίας ϑϱασμὸν ἡμῖν ϖϱοϖαχὼν,
κ μιϱοτέϱαν ἐμῆ τὴν ϕαϱαώδου ϖοιήσας ἡγϵμο-
νίαν, ὁ γὴν ἡμῖν ἀμφοδῶς ἔχουσι τῶ ὁδῶν ϖοιήσας τὸ
F ϖέλαγος καὶ τὴν ἀναϵκϵκομμένην ϑάλασσαν τοῖς αἰ-
γυ ϖτίων ἐ ϖιϖομένοις ὀλέϑϱοις, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ
ὅ ϖλων ἀσφάλϵιαν χαϱισάμϵνος, ὁ ϖοτίμους ἡμῖν δϵ-
φθαϱμένας ϖηγὰς ῥοῦσαν ϖϱοσϖοιήσας, καὶ τϵλέως
ὑ ϖοϱοῦσιν ἡμῖν ὲκ ϖϵτῶν ἐλϑῆν ϖοτὲ ϖ μηχανησάμϵ-
νος, ὁ τῶ γνῶϑϵν ὑ ϖοϱουμένους ϵἰς ϝοφὴν ἀγαστόσας τοῖς
ὑ ϖὸ ϑαλάσσης, ὁ καὶ ἄ ϖ' οὐϱανοῦ ϝοφὴν κατα ϖϵμ-
ψας οὐ ϖϱότϵϱον ἰσοϖαϑῆσαν, ὁ νόμων δ ϖίνοιαν ἡμῖν ὑ-
ϖοϑέμϵνος, καὶ δ ϝάξιν ϖολιτϵίας, ἐλϑὲ δέασϖοτα τῶ
G ὅλων δικασῆς μου καὶ μάϱτυς ἀδωϱοδόκητος. ὡς οὔτϵ
δωϱεὰ ἐγὼ ϖαϱ' ἑβϱαίων τινὸς κϛ τοῦ δικαίου ϖϱοσο-
κάμϵιν, οὔτϵ ϖλούτῳ κατϵκϱινα ϖϵνίαν νικᾶν δυναμέ-
νην, ἵν' δὴ βλάϐῃ τὲ κοινῆ ϖολιτϵυσάμϵνος, ϵἰς ἀλλοξιωτάτας τῶ ἐμῶ δ ϖλῆ ὑ ϖηϱϵτουμένων ὑ ϖονοίας ϖαϱέμι,
ὡς ἐγὼ σὲ κελεύσαντος ἀϖϱῶν δοὺς τ' ἐϵϱσωϑῆναι, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάϱιν. ϖάσησον δ' ἐγ νῦν ὅτι ϖαῦτα σῆ
ϖϱονοίᾳ δικαίᾳ, κ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κϛ βούλησιν βϵβουλϵυμένον τὴν σὴν, ϵἰς τϵλος ἔϱχϵται.

ὅτι

ὅπῃ φερητίζεις τῷ ἑβραίοις ὀπισόντων μετελθὼν ἀβιρώνῃ τ Δαθὰμ καὶ
Ἀβιρώνῃ, οἳ σοῦ κατα δικάζουσιν αἰσθησιν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσῃς δὲ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, οὕτω μεμνώσεται τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ὀνειδίσαι τὰ ζῶν αὐτοῖς μετασήσας, μὴ δ' ὡς καταθανόντας καὶ ἀνθρώπινον ἐξελιλυθότας τὸ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τῇ γῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ὧν πατοῦσι γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ὀνειδίξις αὐτοῖς ἅπασι γνώσῃ καὶ διδασκαλία, σωφρονεῖσθαι ὀφείλειν σοῦ δοξάζοντας οὐχ ὁσία. ἀφανεῖν γὰρ αὐ οὕτως, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ φροντίσεις. εἰ δ' ἀληθῆς πεποίληται τὰς κατ' ἐμοῦ ἀγκολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ. ἐν δ' ἐπηρασάμην ὅλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν. Δίκιλω εἰσπεραξάμενος ὧδε τῶν σὸν ἀδικήσαντα θελήσαντος λαὸν, τὸ λοιπὸν βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σώζει τὴν πλησθὺν ἐπομένην τοῖς σοῖς φροντίσμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτῷ καὶ ἀκοινώνητον τῆς ἡμῶν τηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶσθα ὡς ἐ δίκαιον ὑπὸ τὸ σὸν ἐνὸν καιρὸς κοινὴ πάντας ἰσοπαλίζας τιμωρίαν σκύνειν. ταῦτα εἰπόντος Δαθὰν καὶ Ἀβιρώνης, σείει μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ σάλου δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ὀξὺ πέλαγος βίας σαλευομένη κύματος, πᾶς μὲν ἔδυσε ὁ λαός. πατάγῳ δὲ σκληρῷ ῥαγίσης ἦχου καὶ τὰς ὑπείνων σκιὰς, συνίζησιν ἡ γῆ. καὶ παυσθ' ὅσα φύλα τούτοις ἰδίοις, ὑπένεγκεν εἰς αὐτὸν. ἠφανισμένων δ' οὕτως ὡς μηδ' ὀφθῆναι τινὰς γαῖαν, σωπᾷ πάλιν τῆς γῆς τὸ θεῖ ὑπείνου κίνημα καὶ καθίσατο, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῷ θεοφρονούντων φανερὸν εἶ) τοῖς ὀρθοῖς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπόλοντο, δίκη δ' ἰσχύος τῷ θεῷ γνώμωμοι. ὁ δ' ὕρετο δ' αὖτις, ἐ μόνον τ' συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὐτὸν ὕσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα παθόντων ἐφήνθησαν οἱ συγγνῶσις. τῷ γὰρ συντεταγμένων ὑπλαθόμοι, θεὸς τὸν ὅλεν τ' συμβεβηκότος, ἐβεβαίωσεν τὸ κρίσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθεῖς ἀπολωλέναι τοὺς θεῖ διαθάμνιον, ἐ δ' ἐλυποῦντο. μαυσῆς γ' καλεῖ τοὺς θεῖ τῆς ἱεροσύνης ἀμιλλωμένους, ὀφθῆναι τῷ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἔ θεοσδέκτην τὴν θυσίαν ὁ θεὸς ἦ δίον, σκῆνος ἦ κεκλεσθονημένος. συναλθόντων γ' πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ δοκὲ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο θεῷ τῷ λαῷ, καὶ δοκὲ τ' αὐτῷ ἦ κἀκείνης ὑπῆρξε καλλοντο, προῆλθον καὶ ἀαρὼν σὺ κορῆς. καὶ θεὸ τῆς σκιᾶς πάντες καθηγίαζον ὅλι τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ὀξὲ λαμψε γ' πῦρ τοσοῦτον ὅσον ἐδ' χειροπόητον ἰσόρνισε τις ἐδ' γῆθεν ἀναδοθὲν καὶ ὑποφορὰν κύματος, ὕτε καὶ βίαι πνεύματων, ὕλης θεὸς αὐτὸ θεοδεξιβείσης αὐτομάτως ἐξεκρέσθη. ἀλλ' ὁποῖον θεῖ κελεύσαντος ἀφθὲν λαμπρὸν σὺ φλογωδίσταλον. ἀφ' ἑ πάντες, οἵ τε διακόσιοι σὺ οἱ πεντήκοντα καὶ κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησεν ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῷ ἀφανῆ γαγονέναι. θεισούζ) γ' μόνος ἀαρὼν μηδὲν ὑπὸ τ' πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν εἶ) τ' ἐς ἑδὲν κρίσιν ἀπεκαλκόζα. μωυσῆς γ' τούτων ἀπολωλώτων, βουλόμενος τῷ τιμωρίαν αὐτῷ μνήμη θεοδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένοις αὐτῷ μαθεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρὼνος γὸν τὰ θυμιατήρια αὐτὸν θεοῦ τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμῷ, ὥσπερ ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſtã in Dathanum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intercant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſeruã intactam & expertam ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua
C iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarũ turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndãte ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hũc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum, diuinæ
D prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathanum cum ſuis extinctũ Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
E denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito
F tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi: vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illeſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum
G hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij. obuenerunt.

Num. 17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solùm impunè tot optimatum morte populum multasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad

III. quietem tandem peruenit. Moyses autem post-
Num. 18. 35. Leu. 14. 18. & 26. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

A ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσαι ἀπατᾶσθαι δύνασθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα.

ΚΑὶ Ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἔτι τῇ μανίᾳ χάριτι τιμῶν ἀρχιερωσύνῃ ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γεγονυίᾳ, μὴ τῷ ἰῷ ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τιμῆς. τὴν μὲν τοίνυν οὐδ' οὕτως συνέβη παυσασθαι πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δὲ τῆς δίκης τὸ χαῖρον θεωροῦσιν αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παρεμένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι ἄνευ τοῦ θεοῦ προνοίας, ἃ μὲν ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς Μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῶν ὀργῶν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως ὀργῇ τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωυσέως θαυματουργίαν. καὶ τοῖς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνουσιν, ἢ ὅτι περὶ τὸν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν. ἢ γὰρ τοιοῦτον αἱρεθῆναι ὁλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημειωκότα τὸν λαὸν φῶς τὸ μηδεμίαν ὑποφεύγειν δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον τοῖς ἀδελφοῖς θήσειν. οὐθ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοῖς θεφθεῖσι θεόντα κακῶς ὀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ θῆρ τὴν οἰκείαν τοῖς διεφθαρμένοις δόξης ἐλάμβανε πολλὴ ἡ πλῆθος μειώσαί τι τῆς Μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τὸ τοῦτ' εἶδ. Μωυσῆς δὲ, καὶ γὰρ ὃν πολλῶν συνιέμενον ἠκροᾶτο τὸν θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ῥίψηταί τι μόχθος καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ θεμένων ἠκροᾶτο εἰς ὁπολογίαν οὐ καθισάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸς δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις θεῖναι, κομίζῃ τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαι οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ Ἀαρὼν, ἐπιγράψας ἑαυτὸν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας Μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατέθηκε. τῇ δ' ὑπούσῃ θεσεκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τοῖς τότε ἀνδράσι καταση μανθέντες αὐτὰς, οἳ πρὸ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς πρὸ αὐτὰς χήματος Μωυσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας ἔλεγον. ἐκ δὲ τῆς Ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε καὶ κλάδους ἀναφυέντας εὗρον. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δὲ ἐπὶ τῷ θαύματι τῆς θείας, εἴ καί τι δεῖ μίσους ἦν ὁ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφορούντες τοῖς δεδογμένοις τῷ θεῷ συνηχέσειν ἀρχιερωσύνην καλῶς ἔχειν τὸν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὃς αὐτὸν τοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τιμῆς. ἡ δὲ τῶν Ἑβραίων στάσις πολλὰ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦ ἐπαύθη τόπον. Μωυσῆς δ' ἐπὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾷ ἡ τῶν λοιπῶν ἀφεῖτο φυλῆ, θεραπεύσας τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲν ζήτησιν τῶν εἰς βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς Ἑβραίοις, σπέλδειν κατανέμῃ τοῖς λοιποῖς ἐκτὸς καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς. δ' τε θεὸς αὐτῶν γῆς ἐπιγράψαντας εἰς δισχιλίας πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς εἶναι. καὶ θεὸς τούτοις ἔ τὸν λαὸν ἐξέ-

τοξε

ταξε τῷ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λε- A
υίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἅπαξ τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἐστίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ἅπαντων γίνεται, δηλῶσαι. τῷ
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξ ἴσας δὲ καὶ πα-
εχωρῆσαι τοῖς λευίταις αὐτοῖς προσέταξε. καὶ τῆς δε-
κάτης ἧς ἅπαξ τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
τλω αὐτοῖς ἀποτελεῖν. ἔπ ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τῷ θεῷ παίτειν τῷ ἀπὸ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν B
ὑπηρέτειν. καὶ τῷ τεχθέντων ἢ τῷ εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ πρωτόθρον προσφέρειν ἀπαρχὴ καὶ θύ-
σαι ἅπαξ τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῷ δ' οὐ νενομισμένων ἐδίδου
παρ' αὐτοῖς κ τοῖς παρίοις νόμοις, τοῖς δεσπότας τῷ
πεζευομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώ-
που ἢ προβατείου πάντε σίκλους. ἐᾶν δὲ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς καὶ τῆς τῷ προβάτων κουρᾶς. τοῖς τε πατέοντας
τὸν σῖτον καὶ ἀρτοποιουμένους, τῷ πεμπόμενον αὐτοῖς πα- C
ναχορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοῖς καθιερῶσιν ἀνθ' ὧν πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅσην τὰς ἴσχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅτι θυσίας τε ἁγνὰς τὰς κουρὰς νέμεσθαι προ-
τοῖς ἱερεῦσι. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βε-
βεβηλωμένους ἀφιέσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι κατα-
βάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν ἴσακοντα σίκλους,
ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῷ οὐσι- D
σμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι προ-
πάντων ὡς βούλονται δωρήσασθαι. ἐᾶν δὲ καὶ τοῖς κατ'
οἶκον θύουσιν δίκαιας ἕνεκα τῆς αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρη-
σκείας ἀνάγκλω κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυδρόν τε καὶ
χελιώνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τ θύματος. καὶ τοῖς
μὲν ἱερεῦσι μωυσῆς τοσαῦτα παρίζων, ἵνα ὑπὲρ ἁ-
μαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ
προ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, ἐπορεύετο ἐπενόη- E
σε. πάντων ἢ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν δίε-
ταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔ-
ξω τῷ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ὑπιφερομένων θυσιῶν.
ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῷ
ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἢ ταῦτα μὴ τλὼ φάσιν μωυσῆς
διέταξεν, ἀρὰς μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς, ὅτι τοὺς τῆς ἰ-
δουμαίας ὄρεως ἦλθε, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα
τῷ ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου ἢ ὁδὸν αὐτῷ δοθῆναι διὰ F
ἐγγυᾶς ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ τ μηδὲν ἀδικη-
θήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγορασάντα τῷ στρατῷ χρη-
σθῆναι, κἂν τιμὴν τ ὕδατος αὐτοῖς καλῶσι καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπορίζετο μωυσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος,
ἀδὲ συγχωρῶν τλὼ ὁδὸν, ἔνοπλον τλὼ στρατιὰν ἀγα-
γὼν, περιαπλώτατα τῷ μωυσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰσβο-
μήσαι βίᾳ παραοῦσθαι. καὶ μωυσῆς ἀρχὴν γὰρ μάχης ἐ
συμβούλλυσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τλὼ δύναμιν ὑπανη-
γε δ' ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπιπαίνων. τότε δὴ καὶ τλὼ ἀδελ-
φὼ αὐτῷ μιριάμλω τελευτὰ τ βίου καταλαμβάνει, G
τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν, ἀφ' ἧ τλὼ αἴγυπτον κατέλιπε. μλνὸς ἢ ξανθικοῦ νεμηνίᾳ κ τελλίλω.
θάπτουσι δ' αὐτλὼ δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρεως, ὃ καλοῦσι, σεὶρ. καὶ πενθήσαντα δὴ τεσ-
σαράκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐπάνηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχθον θηλείαν, ἀρόξου μὲν καὶ γεωργίας ἅπαν-
τος, ὁλόκληρον δὲ ξανθλω πᾶσαν, μικρὸν ἀποθὲν τοῦ στρατοπέδου προσαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & si quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantùm liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. ille verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici Iona prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum luctrauit Moyses populũ hunc in modum: Iuuencã laboris & aratri experté, colore toto corpore rufam, Num. 20. Num. 19.

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca itavt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intengentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num. 20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cúmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager claditur, Aaron conscendit, prænonitus à Moyse, quòd esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, eodẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mẽsis qui Athenien sibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amorræis distermi nans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum latis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel cólonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Sehon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quemodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amorræorum reges, deleníque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem postquã intellexit Amorræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendum contẽptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnoperehac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitas adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo & quòd sponte iam propenderent auroritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & cuestigio instructa acie ad hostẽ properant.

A ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τὸ αἷμα τοῦς ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ αὐτικρὺς τῆς σκιωῆς τοῦ θεοῦ. ἔπειτα καμομένης ὡς ἐῖχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσωπον, καὶ φοινικῆν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τῷ τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ τίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν ἀπονενεῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐρράνουν
B ἕβδομῃ τῇ καὶ ἑβδόμῃ τῆς ἡμέρας, καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλυθοῦσιν εἰς τὰς κληρυχίας φροντίζειν ποιεῖν μὴ ὁ τῷ ὅπῃ τῆς πόθου τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην ἡμερῶν, ἀπῆγε τῷ δύναμιν δι' τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῆς ἄραβες νενομίκασι, φοίνικα μὲν ἀρχαῖα λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ἐν ταύτῃ ὑψηλοῦ φανέντος ὄρους αὐτῷ, ἀναβὰς ἀφ' αὐτοῦ, μυουσέως αὐτῷ δηλοκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος,
C πάντας δὲ ἐῶν τὸ χωρίον, ὑποδύεται τῷ ἀρχιερωσύνῃ στολῇ, καὶ φανερὸς αὐτῷ ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, φορὸς ὃν δι' τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη φανείη, θνήσκει, τοῦ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τῷ ἀδελφῷ ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐπενθήσει δ' αὐτὸν στελλίῳ νομίμως, μᾶλλον ὅσῳ φανερὸς μὲν ἀθλιωτάτοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένῳ, λώου δ' φανερὸς μακεδόσι, σαββὰ δ' παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ
D τριακονθήμερον ἄγοντος, ὅπῃ τοῦτ' ἐλεώφησεν, αἰαλαβῶν ἐκεῖθεν μωυσῆς τὸ στρατὸν, παρῆλθ ὅπῃ ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ὁμοῦ τῆς τ' ἀραβίας ὅρων ὁρμώμενος, καὶ δι' πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτην καὶ ἀμορρίτην. ἐν δ' αὐτῇ καρποφόρος καὶ πλῆθος αὐθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. φορὸς οὖν σίχωνα τὸ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τοῦ στρατοῦ δι-
E δύναι ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσῃ πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν χῶραν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκφεύγει. τοῖς τε κτήνεσιν ἀφορὸν χρῆσθαι φορὸς τὸ ἐκεῖνον λυσιτελές, οἱ δὲ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξεσθαι σίχων ἐθέλειν. σίχων δ' ἀρνούμενος, ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους ἀβουλόμενον τὴν ἀρουραν κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

F ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραῖον διακείμενον, ἅτε φιλοφρονούμενος αὐτοῖς πρόσθεν ἐῶν, καὶ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀπορρείας, καὶ τῆς δι' αὐτῶν ἀπορίας, ὑφ' ἧς σασιάσειν τὸ φρόνημα αὐτοῖς συνέπιπτε, καὶ τότε δυσκόλως ἔχον ἀπαλλάξαι δυνήσοιτο, πρεσβεύει τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δ' θεῷ, καὶ νίκην
G ἀπομηνύσαντος, αὐτὸς θαρσαλέως ἔρχεται φορὸς τὸν ἀγῶνα. τοῖς στρατιώταις παρέχων θυμὸν αὐτοῖς ἀξιῶν τε τῆς πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἐς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σιχὼν ὁ ἄρχων τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῷ διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῷ τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων.

ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἐς' ἰῶ ὅπῃ ὁρμιοῖτο αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοῖς Ἑβραίοις, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρεχουσα θάῤῥος αὐτῷ δύσχρον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπηλίγθη τοῖς φοβηθεῖσιν. τῷ μὲν γὰρ πρώτῳ οὐδὲ συνέβαλον οὐκ ὑποστάντες αὐτοῖς ὦσαι καὶ δίκασθαι τοὺς Ἑβραίους, ἔφαντες, τὸ ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθαῤῥοῦν γὰρ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἰῶ εἰς ταύτας σωθῆναι. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνέδοντας αὐτοὺς δύο ἢ ἓν ἐποιοῦντο, καὶ προσκαλύσαντες αὐτῷ τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφευγον ὑπὸ τὴν πόλεων. οἱ δ', ὡς τῷ διώξειν οὐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς περὶ πονήκεσαν περισπαλαπωνῆσαι προθύμως, καὶ σφενδόναι τε ἀρ.σοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δέξιοι χρῆσθαι ὅλῃ τὴν ὅπλησιν ἔσαν ὕστεροι, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς πορρωτάτω τῶν συλληφθῆναι γεγονότας τ' σφενδόναις καὶ βέλεσι τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὐκ ἀνεὶ πολὺς, καὶ ἅυμασιν ἐπόνουν οἱ διαφευγόντες. ἔκαμνον δ' ὅπῃ δι' μᾶλλον, ἢ τινι τῷ πολεμικῶν. καὶ θᾶσσον θέοντες ἰῶ. καὶ ὅπλῃ θυμὸς τῶ πιεῖν ὅπῃ ποταμὸν τοὺς πλείους διαβληθέντας, καὶ ὅσον συνεσταμένον ἔφυγε θᾶσσον ἔβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. ὑποθήσει δ' αὐτῷ καὶ σίχων ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῷ ἐν γῆς εἶχον μεσῆς ἐπὶ τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέξει πᾶσι δεδὲς τὸ στράτευμα, περὶ ὁμὴ χεώμενον, ἀλισκομένων καὶ τῷ πολεμίων. ἐδὲν γὰρ θάῤῥος τούτων ἦν ἐμπόδιον, ἢ μαχμοῦ πάντες ἀπολωλότος. ἀμορραῖοις μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονῆσαι δεινοῖς, ὅτε ἀγαθοῖς καὶ τὸ ἔργον γεγονότας. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστ δὲ χωρίον ἐξῶν μεταξὺ ποταμῷ κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀπρόσιτος ὑπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντες ἀκταὶ αὐτῷ ἰορδάνου δ' ἢ ἀρκτέα αὐτῷ πλοῦς ἀφιεμένου, ὃς εἰς τ' ἱερδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ τ' ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ μὲν δὴ γε πρὸς τῇ δύσει τ' χωρίου ἀφεῖκεν αὐτὸ ἰορδάνης. ἔτας οὖν ἔχον τὸν τῷ ἀφανισμένον, ὅπῃ ἐπέτραν τοῖς ἰσραηλίταις ὧγης ὁ τ' γαλααδίτης καὶ γαυλανίτιδος βασιλεὺς ἔθνῶν ἄγων, καὶ ἀπόδῶν μὲν ὡς ὅπῃ συμμαχίαν τὴν σίχωνος φίλου τυγχάνοντος, δύεσθ' δ' ἐκεῖνον ἤδη ἀφαπολωλότα, καὶ ὅτας ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, ἀφίεσθαι τοιομένων, καὶ τῆς ἀρετῆ δέμενον βελόμενος λαβεῖν. ἁμάρτων δὲ τ' ἐλπίδος, αὐτός τε ἀποθνήσκει καὶ τ' μαχίμου, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτῷ διαφθείρεται. μωυσῆς δ' τὸν ποταμὸν ἰάβικον περαιωσάμενος, διέξει τῆς ὀγὼ βασιλείας τάς τε πόλεις καταστρεψάμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς οἰκοῦντας. οὓς καὶ πλῆθω δ' ἀφειδεῖν πάντων τῷ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι' ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὧγης δ', μέγεθός τε καὶ κάλλος ἰῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰῶ δ' καὶ χεῖρα ἡμαῖος αἰὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῷ ἔργων εἶ) τ' τε μεγέθους καὶ τ' εὐρεπείας πλουσιωτάτην. τῷ δ' ἰχνῷ αὐτῷ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο κλίνῃ αὐτῷ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τῷ βασιλείων τ' ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ, σιδηρέην, τεσσαράων δ' πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δ' τ' διπλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν πᾶσαντος, ἐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπίδωκε τὰ θεάματα, ἀλλὰ καὶ χρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ὑποθεινῶν ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρᾶς πάνυ τετιγμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix priconflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatíſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnę generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugaros aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim eſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ hominés diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolũ præſes Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt,& ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis.ea est vrbs copiosa,palmis abundans,& balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperẽt: & Moyses vtendum hac promptitudine suorũ ratus victimis Deo pro gratiarum actione matatis,epulóque exercitui dato,partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit,vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

Cap. IV.

De Balamo vate.

Nu.22.23.24. Balacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret,cœpit etiam de suo regno esse solicitus.Nesciebat enim Deum vetare,ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit.& bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus,obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt,legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem,nobilem in eis locis vatem,& sibi amicum,cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque,rogantes vt veniret ad se,& diris imprecationibus Israelitas deuoueret.Vates legatis comiter exceptis,& hospitali mensę adhibitis,consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi,reuersus ad eos,ait,sibi non deesse voluntatem illis gratificãdi,sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex vetis hactenus prædictionibus comparatam.nam exercitum illum quem ipsi execratum velint , esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti,pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent.his dictis legationem dimisit.at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente , eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum : qui cupiens hominibus obsequi , Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere , cum legatis proficiscitur.inter eũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam,occurrit ei Angelus : quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum sęprum,nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis : cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret , tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat,quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se , non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες διὸ πορήσαν.μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐκ ἱερειχοῦς αὐτοῖς. πόλις δ' ὅδε δυσμῶν αὐτη,φοίνικας τε φέρειν ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον ἐκμοῦσα. ἦρχοντο δὴ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα εἰ ἰσραηλίται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτειναν. ὁ μωυσῆς,ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια θεῷ τῷ θεῷ,& τὸν λαὸν διώρισας, μέρος τι τῆς ὁπλιτικῆς ἐξέπεμψε, διώσοντας τὴν μαδιανίτιδα γῆν,καὶ τὰς παρόδους αὐτῆς ἐκπολιορκήσοντας. ἔδει ἐκπολεμηθῆναι πρὸς αὐτοὺς,αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως,καὶ πῶς παρὰ τὸν ἵππον ἐλάλησε τὸ εἶδος.

Βάλακος ὁ τῆς μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παρούσης ἔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἐσσοῦτον φυομένους ἑώρα,καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας λίαν δείσας ἐλῶν. καὶ γὰρ οὐδὲ πάνυ πείσειν ἔμελλεν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τινὰς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένοις τὴν χαναναίων,καὶ σάφ' ἴσθ' ἥ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπως ταῖς δυσπραγίαις, θεσπίσαις τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένοις οὐκ ἔκεινε, κωλύσαι δ' εἰδύνατο ἡμέραν μεγάλους λογιζόμενος, πρισβεῦσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. εἰ γὰρ τις ὄντως διφράτου βάλαμος,μάντις ἄριστος τῶν τότε,καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁπωσδήποτε ἴσχων,πέμπουσι μὴ τῶν βαλάκου πρίσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοὺς ἀξιολόγων, ὡς καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν,ὅπως ἂν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρᾶς ποιήσῃ. ὡς ἡμῶν δὲ τοῖς πρίσβεσι,φάσκει ξενίᾳ φιλοφρόνως,καὶ διαπησάς, ἀπέκρινε τὰ θεῖα θέλουσιν τὸν ὄντα αὐτὸν ἐφ' οἷς μαδιανῖται ὡς καλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν στάντος,ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρίσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῷ ἰδίᾳ ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν αὐτιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλοῖ. ὃς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δ' ἀληθείαν καὶ τῷ ταύτης πεφέρεσιν ἀγάθοι. τὸν δὲ στρατὸν ᾧ κεχαρισμένον αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' ὑποίας ἔδ τῷ θ. συμβούλου τε,ἀλλὰ ταύτῃ τῷ αἰτίᾳ παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐλθεῖν τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανῖ δ' βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου,καὶ δῶρα λιπαρῶν προσφέροντος,πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον.κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνῆκετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πύρας δυχερέστερας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι.ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεχελδυκέναι συναπτεῖ τοῖς πρέσβεσι. καὶ δὴ τῷ ὁδῷ,ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τῶν ἐνδον χωρίον ὠφιειλημμένον αἱμασίαις δυοῖν,ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναθλίπτει ἐχουσα τὸν πλησίον, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένης τῇ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βύλησιν θεῖ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα,κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον ἀκοσίοις μηδὲν ἔχουσι ἐγκαλεῖν αὐτῇ,νῦν δὲ πληγὰς ὑποφέρει, μὴ συνεὶς ὅτι νεῦ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐπαύδησεν ὑπηρετεῖν ἐργάτας.

ταρατ-

παραπλησίου δὲ αὐτῷ δόξῃ τῷ τῆς ὄνου φωνῇ ἀ- A
θεσπίλῳ οὔσῃ, δῆλα φανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνε-
κάλει τῷ πλησίον, ὡς οὐκ ἐν τῷ κτήνους ὄντος αἰτίου, τῷ
ἢ ὁδὸν αὐτῷ δύσκολόν τε καὶ ἀπρόσφορον τῷ θεῷ ἡγου-
μένῳ. καταδύσας ἢ ὁ βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέ-
φειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρ-
μησεν, προστάξας ὅπῃ περ ἂν αὐτὸς κατὰ νοῦν αὐτῷ πορεύ-
σῃ, τοῦτο σημαίνειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἢ θεῷ κελεύσαντος,
ἤκει πρὸς βάλακον. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τὸ βασιλέως B
δώρεπος ἡξίει προαχθεὶς ὅπῃ τι τῷ ὄρους σκέψασθαι
πῶς τὸ τῷ ἐφεδρῶν ἔχῃ στρατόπεδον. βάλακος δὲ αὐτὸς
ἀνοικεῖται ἢ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὸ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο
τὸ στρατόπεδον σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δὲ
αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ ἐκέλευσεν ἑπτὰ δίμαχθ
τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς θύ-
σῃσθαι. ὑπευχήσαντος ἢ ὁδῷ ταχέων τὸ βασιλέως, ὁλο-
καυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινομένου. ὁ ἢ ὡς C
φησιν. ἔστι ὁ δύσκλειμων ᾧ ὁ θεὸς τε δίδωσι μοίρων κτή-
σεις ἀγαθῶν, καὶ σύμμοχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ
ἑαυτῷ προνοίαν ἐπιτίθησιν, ὡς οὐδὲν ὄζειν ἀθεσπίσιον
ἦθος, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζῆλωσιν δικαιοσύμπαν
αἱρεῖσθαι καὶ καθαρῶν πυνθάνεσθαι ὑμῖν ἀμείνους κειθή-
σεσθαι, καὶ παρὰ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀθεσπίστους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν
ἥλιος τὰ πάντων δυσαιμονέστερα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκ
ποιεῖ ὦσι. γῆν τε οὖν ἐν ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κα- D
θέζεσθε, δουλαθῆσαι ἀπὸ παντὸς ὑμετέρου. καὶ τὸ σὸν
αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἀρκέσεται ἢ τῷ κόσμῳ σῶσαι ἐκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑ-
μῖν ἑπόμενον ἡθμοῖς οἰκητῆρας. θαυμάζεται δοίνυ ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι τοσούτος ὢν ἐξ ἑνὸς παιδὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τῷ νεῦ ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαναναία χαρισθ γῆ. τῷ
δὲ οἰκουμένῳ οἰκητῆριον δὲ ἀιδνος εἶσε προκειμέ-
νων ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἠ- E
πειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὄζειν οὐδὲ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν
οὐρανῷ. τοσούτοις ἢ οὖσιν, ἐκ ἀπαρορθσθ τὸ θεῖον ἀ-
φθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
ἢ κὴ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐκθεῶν ἔφος τε πρὸς
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, κὴ θρασυνθεὶς ὡς τε εἰς ὅπλα κὴ
τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ ἀπ' ὑποστρέψει ἐπ' ὀ
νιπφόρους, οὐδὲ ὡς τε παῖδας δύφεσθαι καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῶν προνοίας ἀπό-
ρηται, ᾧ καὶ τὰ πρεπτὰ μειοῦν ἰσχύι, καὶ τὰ λείποντα F
δίδοναι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζειν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ,
τῷ ἢ θείῳ πνεύματι φρὸς αὐτὰ κεκινημένος. τῷ ἢ βα-
λάκου δυσχεραίνοντος, καὶ ὡς θαίνεν αὐτὸν τὰς συν-
θήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αὐτὰ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ὡς θαῦ
τῷ συμμάχων ὑπερβαλοῦσθαι. ἐλθόντος γὰρ ὅθα κατά-
ρα τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, G
ὡς τῷ ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι ὡς τῷ
τοιοῦτον σιγᾶν ἢ λέγειν ἔξειν ἡμᾶς τὸ τῷ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς γὰρ αὖ βούλεται τῷ τὸ καὶ λόγους οὐδὲν
ἡμῖν εἰδότων ἀρίστων. ἐγὼ ἢ μεμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ
μαδιηνίται δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγάγε-
τε, κἀγὼ ἔρχομαι τῷ ἄφιξιν ἐποιησάμενος, ἀλλ' τί μοι δ' ἀχθος μηδὲν ἀδικῆσαί σου τῷ ὀπιθυμίαν. κρεῖττον ἢ ὁ θεὸς
ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι δεηθείην, ὡς ἀλλὰ τῷ ἀθεσπίσιον παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπερορᾷσιν

Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbatur, apparuit ei angelus, obiurgãs verberatorem, quod iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutiſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuũ poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adcóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliumChananęa cõtinget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quàm in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æquiparanda. Cúmquetam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteturè tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licèt magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflari diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimumenim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horumlaudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui:ſed numen illis propicium,quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age,quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere,quorum preces me non decet non admittere,alias aras erigamus & ſacra inſtauremus,ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant earum res terra marique geſtę ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum.Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat.ille domum repetens,cùm iam Euphratem attigiſſet,accitoBalaco & principibus Madianitarum,Balace,inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interirurum,nec bello,aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruádæ,ne quádo talis clades incidat qua vniuerſi de medio tollátur.interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis,hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint,quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite,vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant:vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant.cúmque rogatæ fuerint vt maneant,non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt,Madianitarum & Moabitarum deos venerentur.ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit.Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus,Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur:& in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatē ex earum pulchritudine capere inuidcãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur.Illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt:iámque blanditiis illectos,&cupidine feruentes relinquere parant.tum illi triſtesmulierum diſceſſu,precibus inſtant ne ſe relinquant ſed futuræ coniuges & omnium facultatū Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

Num.25.

A τὸ θεῖον λέγω,βιάζεσθαι ὑ τ' ἐκείνε βούλησιν. οὐδὲν γὰρ
ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνου ἡμέτερον. ἐ-
γὼ γοῦν τὸν ςρατὸν τῦτον,οὔτ' ἐπαινέσαι προσῆκέμην,
οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσα-
το θελητῆν.ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔδοξ' ὦν, καὶ απ' ἀρχῆς
αὐτοῖς δαίμονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προφέρειν, ἐ-
μοὶ τοιῦτον ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέβαλε. νυῦ δὲ, χα-
ίρεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ απουδῆς ἔςι μοι καὶ μαθη-
νίτας, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ ἄφρονες,
φέρε βωμοὺς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας
ταῖς πρὶν προσηκούσας ὁλοκληρώσωμεν, εἰ πεῖσαι τὸν
θεὸν δυνησόμεθα ὅλως ἐφ' ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀρὰς
ἀράσαι.συγχωρήσαντος δὲ τῦ βαλάκου, ὡς μὴ τε-
θυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπάρασε, τὰς κ' ἦν ἱερωσύνης
ἀρὰς.πρῶτον δ' ὅλη τόμα πάση προῦλεγεν ὅσα τε βα-
σιλεῦσιν ἔσται κ' ὅσα πόλεσι τῆς ἀξιολογωτάτας, ὧν
B ἐνίας δὲ οἰκείαθαί πως συνέβαινε τ' ἀρχὴν, εἴ τε καὶ
προῦπαρξεν,ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἠθύμηται τοῖς
ἀνθρώποις ὄλῳ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τ' ἐμὴν.ἐξ
ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε,
τιμᾶσθαι ἄξιος ὅπ ἔτοιμος πρὸς τὸ μέλλον.βάλακος
δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράσασθαι τοὺς
ἱσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον ἀπηλλαγμένος τιμῆς
ἀξιώσας.ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸ περαιοῦν τ' εὐφρά-
τλυ ἠθύμησε, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ
C τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν,βάλακε φησὶ, & τῶν μα-
διανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γὰρ μὴ προβάλησιν τῷ
θεῷ χαρίσασθαι ὑμῶν.τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐκ παντὸς
θεὸς παντελὴς καταλάβοι,ἤτ' ἐν πολέμῳ,ἤτ' ἐν λοι-
μῷ,κ' ἀπ' αἰῶνος τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία
προφάσεως διαφθείρει. προῆνσα γάρ ὅςιν αὐτῷ τοῦ
θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, κ' μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐά-
σαι ζώντων πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ κ' ἀπόλοιντο πάντες,
D συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον,
ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσου-
σιν ὅτι φόβῳ τῷ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλά-
βας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ προς βεαχὺν κομεῖν
κατ' αὐτῶν καρδίαν ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα
ποιήσαντες.τῶν θυγατέρων τὰς μάλιςα ὡραίτεις,κ'
βιάσασθαι κ' νικῆσαι τ' τῶν ὁρώντων σοφῆς σοφίσμασιν ἱκα-
νὰς ὄντας τὸ κάλλος,ἀσκήσαντες τ' ὁμορφίαν αὐτῶν ὅπ
τὸ μᾶλλον ὡραῖπες,πέμψατε πλησίον ἐσομένας τῷ ἐ-
κείνων στρατοπέδου, & ὁμομίους συνεῖναι τοῖς νεανίαις
E αὐτῶν προσάξατε.ἐπειδὰν ὑ κεκλεσμένας ὁρᾶσι τὰς
ὀπιθυμίας,καταλιπέτωσαν.κ' ὡς καλυπτόντων μέ-
νειν μὴ πρότερον ὀκνοῦντας,πρὶν ἂν πείσωσιν αὐ-
τοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τ' τούτοις αὐτοῖς
θεσμὸν τιμᾶν θεὸν,ὃν μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέ-
βεσθαι.ἕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. & ὁ μὲν
τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμ-
φάντων τὰς θυγατέρας κ' τὴν ἐκείνε παραίνεσιν,οἱ τ'
F ἑβραίων ἀλύσκοντα νέοι τ' ὡραιότητος αὐτῶν.κ' προ-
γνόμενοι εἰς λόγους αὐτὰς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν
αὐτοῖς τ' τῆ κάλλες αὐτῶν ὑπὸ γαύσεως,μηδ' ὀκνεῖν τῆς
τῦ πλησιάζειν συνηθείας.αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους,συνῆσαν αὐτοῖς.ἐδήσαντο δ' αὐτοὺς
τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι,κ' τ' ὀπιθυμίας ἀκμαζούσης,πρὶ ἀπαλλαγὴν ἐγένοντο.τοὺς δ' ἀθυμία δεινὴ πρὸς τ' ἀ-
ναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε.κ' λιπαρούντες ὀκνοῦντα μὴ σφᾶς καταλιπεῖν,ἀλλὰ γαμετὰς αὐτ' ἰσομέ-
νας αὐτόθι μένειν & διαιτωμένας ὑποδεχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μάρτυρα ὧν ὑπισχνεῖτο ποιούμενοι, δακρύοντες τὲ καὶ παντα χόθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τᾶς γναιξὶ καθιστάντες ἐξ) αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατενοήσαν, καὶ τελέως ἀπὸ τᾶς συνηθείας ἐχομένους, ἠρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ κράτιστοι νέοι, οἰκοθεν εἰσὶ πάρεδροι, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἃ ὧδε τῆς γονέων καὶ τῆς οἰκείων δύναται καὶ σοφίας κατ' ἐμὲ ἕκαστος ἔχει τούτων πόρον ἐνθάδε δεικνύσαν ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, ἐμπαροῦσαι τὲ ὥραν τινὰ τῷ σώματος πρόσκαιρον· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι, τοιούτους ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίας δεομένους ἐπείθημεν καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλησόντων ἀπαχαρεῖν, καὶ αὖ τινὰ δίκαν ὑμῖν ὑποτρεφόμενα. πίστιν δ' ἐνοίας λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν ἀγαπήσομεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ ἀγαυῦσαι. θεὸς γὰρ, ἢν ἐ κόρον τις ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑστερίσητε καὶ ἄτιμος ὑποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς· συγγινώσκειν τε ταῦτα φυλακτόμεθα· πίστιν δ' ἣν βουλόνται πίστιν δώσειν ὁμολογουμένων, καὶ πρὸς μηδὲν αὐτληρόντων ἀπὸ τε πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοδιώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τὰς γοφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους ἐξ) καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βεβωμένους ἡμῶν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ μὲ αὖ ἄλλο γλύσιδ τεκμήριον ἧς ἔχθρα τε νεῦν δύναται φατὲ πρὸς ἡμᾶς ἐ τὴν ἑστιάσιν, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μεμψαίατο δ' ἂν εἰς γῆς εἰς ἰδίᾳ καθίζεσθαι τοὺς ἰδίους αὖ θεοὺς προσέπεσθαι. καὶ ταῦτα τῆς μὲν ἡμετέρου κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τῆς δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιούτου τυγχάνοντος. δῆν οὐκ αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλου οἰκουμένου ἐν ᾗ βιώσον) μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. εἰ δ' ὑπὸ τε πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ ὠδηδόντες αὐτοὺς εἰς ἃ πρόσκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεούς τε πλείονας ἐξ) νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ὀλιγόχειον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βεβρώμασιν ἐχρῶντο, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὅπῃ τοιαύτην οἷς ὁ νόμος αὐτῆς σκέλλυσι ποιοῦντες διετέλουν. ὡς δὲ καὶ παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ ἡ ξενομανία χρόνον τῆς νέων, καὶ πάσιν αὐτοῖς πολὺ χεῖρον ἢ πρότερον ἐμπεσεῖν καὶ κινδύνου παντελοῦς τῆς ἰδίων ἐνθυμῆσαι ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῆς πρώτων ἀνδρῶν δίκῃ πατέρων ἀρετὰς ὑπερφανεῖς ἦσαν, ἀνωφελεῖ ἐγένοντο. καὶ ζαμβρίας ὁ τῶν συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, χρόσμα συνῶν μαδιανίτιδι θέσει θυγατρὶ τῆς σκεῖνα δυναστεύοντος ἀνδρὸς καλουμένῃ ὑπὸ τῶν γυναικὸς περὶ τῆς μωυσεῖ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡμισούμενον, ἀθεράπευτον αὐτῷ οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ χαῖρον ἡγεμόνος ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆς στρατιᾶς, δείσας μωυσῆς μὴ ἡμίσειαν τὸ χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς δεύτερον ἀφεῖναι τοὺς ἐκ τῆ λανθάνειν μεζονοῦσαν δ' ἰωαμβρίας. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια ἀρῶν αὐτ' αὐτῆς οὔτε πατέρων τιμὴ ἡδονὴν προτιμήσαντας τ' θεοῦ, καὶ τ' ἧς βίου. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καὶ καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι ἐπαβαλέσθαι,

A iurando confirmabant. Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed per tuaſæ vitos eſſe bonos hac hoſpitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis
B præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æquum poſtulamus. Illis verò quolibet modò
C fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis
D amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam veniſtis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorétur, veſtrûm nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo tra-
E hebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua
F turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtę, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accuſauit, noluit in deſperationem adducere eos qui tantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus
G eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum con-

temptu,sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent.absurdum præterea dicebat,quòd cũ in deserto modestè vixissent,nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant,nunc per affluentiã perditum irent. Talibusdictis conabatur iuuentutem corrigere,& ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu,inquit, Moyses,tuis legibus vtere,quibus iam longo vsu robur addidisti:quod ni fecisses,sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses.me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus,quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius,in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere,cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat,plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quę nunc facio,quia benefacta iudico,ac fateri quidem in hoc cœtu grauabor,mulierculam alienigenam me duxisse.audis à meipso mea facta,vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo , ex multis mihi veritatem quærere, & non sicut sub tyrannide viuere , de vnius tantùm fiducia pendentem . nemo mihi rem gratam fecerit,qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit.Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura , maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere , ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti , turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset,ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus,tum patris dignitate,iuuentutis facilis princeps , Eleazari pontificis filius,& Moysem magnum patrũ habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam:cuius impunitate ne legum contemptus crescceret,vindicare in flagitiosos decreuit,non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimũ valeant.Cúmque tanto esset animi & corporis robore,vt non temerè aliquid arduum aggrederetur,quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit,& eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit.quo exẽplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accẽsa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetũ,& bonã illorũ partẽ ferro cõficiũt,reliquos insecuta pestis sustulit,per irã numinis inflicta & ne illis quidem pepercit,qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerũt:

A τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἢ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἶκειν ταῖς ὀλιθυμίαις ἑαυτῶν. πρὸς τούτοις ὁ οὐκ ἄλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας πλεονεκτεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδίας δι' ἀπορίαν αὖθις ἀπολέσθαι. ἡ δ' ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐφάρτιον. ἀναστὰς δ' μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας ἐκ τῆς συμφορᾶς τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχόμενος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῷ ἐπόντων τὸν ζῆλον, πολλάκις ἂν ἤδη κακολογόμενος ἔγνως ἂν ἐκ δυσφημίσεις ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ φρονεῖς τυραννικῶς λέγοις. κἀγὼ ἄλλο τι μέχρι νῦν ἢ προχείρως νόμων ἐκ θεῖ δουλείας μὴν ἡμῖν ἀρχὴν ἂν σαυτῷ κακουργῶν, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κῦρος τοῦ βίου αὐτεξούσιον, ὃ πᾶσι ἐλεύθερον ὄζει καὶ δεσπότου ἐκ ἐόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν δοκῶ αἰγυπτίων ἑβραίοις γέγοιτο πιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ τοὺς νόμους τὸ ἑκάστου φρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ πέμπειν. πολλοὶ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρείαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας φρονήματος, καὶ τὸ ἀπάντων δόξης ἰσχυρὸν τὸ ἑαυτοῦ καταισχύνας. ἀ ἢ σεαυτῷ νῦν κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα σοὶ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ἀνήσεσθαι. γὼ καίτοι ξενικὸν ὡς φῆς ἄγομαι. παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἑλλάδι. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προειλόμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος πολλὰ πολλῶν ἐμαυτῷ πράγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶ τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου πάντες ἀνηρτημένοι. χαίρειν δ' ἂν οὐδεὶς πυθοίτο μᾶλλον αὐτὸς ἐὼν πράξαιμι γνώμης ἐμῆς ὑποφανούμενος. ὁ δ' ζαμβρίας ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τὸ ἀκριβὲς καὶ τῶν ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἠσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν ὁμοθήκην ὀρθῶν μὴ παραστέρνα τὸ ὑπόνοιαν αὐτῷ προαγαγεῖν ἐκ ἂν ἀντικρὺς διαμάχης θελήσαντα. πρίατο γὰρ μὴ πολλοὶ τῶν τῷ λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γένωνται τοσοῦτοι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύεται μὲν ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προελυθεὶς δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἢ κακοῦ πεῖσα μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς ἀνὴρ τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων πρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως δ' ἀδελφοῦ υἱός, πρὸς ἀλήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ ζαμβρίου, καὶ θᾶττον ἰσχυροτέραν γένεσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τῶν ἀθυμίας, ἔργῳ τὴν δίκην αὐτῷ εἰσπράξασθαι δίχα τοῦ, καὶ κωλῦσαι διαβῦναι τὴν δυσνομίαν εἰς πλείονας τῷ ἀρξαμένων οὐ κολαζομένων. τόλμη δ' καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προὔχων, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συσταίη τῷ δυνατὸν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τοῦ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι τοῦ ζαμβρίου σπεύδει δυσφημοῦντος αὐτὸν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὸν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δ' νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσου τόλμης, ἀνῆρον τοὺς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρεῖ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν τούτων ἀνδραποδίας πολλοὶ τῷ δυσφημησάντων. ἐφθάρησαν δ' πάντες ἡ λοιμῷ ταύτῃ ἐπιπέμψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὸ νόσον. ὅσοι τε συγγνώμης ὄντες κωλύειν δίον ὀξώμενον αὐτοὺς ὅτι ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικεῖν τὰ θεοῦ δοκοῦντες ἀπεθνήσκον. δεόμενοι μὲν οὖν τοῦ θεοῦ τάξεων αὐδρες οὐκ ἐλάττους τεσσαρακοντα χιλίων καὶ μυρίων. ὑπὸ δὲ τούτης παροξυνθεὶς ὁ αἰτίας μωυσῆς, δῆτα τῷ μαδιανίτῃ ὅλεθρον τιὼ στρατιὰ ἐξέπεμπε. ὧν οὐ πρόσθεν αὐτοῖς ἐξόδου μὴ μαρὸν ἐρεῖμεν, παρθησιασάμενοι ποιῆσον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ δῆτα τοῦτῳ τιὼ τὸ νομοθέτου γνώμιμον μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ βάλααμον, ὃν ἀληθέντα ὑπὸ τῷ μαδιανίτῃ ὅπως ἐδώσοντα τοῖς ἑβραίοις, καὶ τῶν μὲν δυνηθέντα θεία προνοίᾳ, γνώμιμον ἦ ὑποθεμένον ἢ χρησαμένων τῷ πολεμίων, ὀλίγα τὸ τῷ ἑβραίων πλῆθος διαφθάρη τοῖς δῆτα δεύμασι, νοσησάντων δήπουθεν ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν αἰαχρένας αὐτὸ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτὰ σφετερίσασθαι τιὼ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς αὐ γνωμιμίου μάρτυρος τὸ διελέγξοντος, ἀνέπνω τιὼ μάρτυρίαν ἀπέδωκε, & τῆς ἐπ' αὐτὰ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὐτοῖς ποι δοκεῖ, ἅτα σκοπούντεσσαν. μωυσῆς ὁ ἀρ' ὧν καὶ θεσπίσαν, δῆτα τιὼ μαδιανίτην γενῶν ἔπεμψε στρατιὰ, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν δῆπλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεέες, ἓ μικρὸν θεότερον ἐμπόδημα φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν θεομοθοῦντα τούτοις ζαμβρίαν τιμωρησαμένου.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc facere à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eius suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phinecm præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς δῆτα μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Cap. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Μαδιανῖται ὁ θεοθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν δῆτα τοφὰς ἐλαμεύονται, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἦ θεσπεσθέντα τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, θεοεόμενον αὐτοῖς, ἐλθόντων ὁ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν μαδιανιτῶν πλῆθος ἀπολλύμενον, καὶ ἀριθμὸν κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ὁ ἦσαν, ὄχος τε καὶ σούρης, ἔτι ὁ ῥοβὲης τε καὶ οὔβης. πέμπτος ὁ ῥέκεμος, ἃ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μαχεῖ νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρέκεμ καλεῖ ὁ, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἓ ἀπέκτειναν ὁ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τιὼ χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖξίν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινέες κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους ὁ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ ὁ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς ἦ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ δυσδαιμονίας, καὶ ἀβροδιαίτοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἠχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς δισχιλίας καὶ ἑξισμυρίας. μωυσῆς ὁ μερίσας τιὼ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις ὁ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τιὼ δὲ λοιπιὼ, νέμει τοῦ λαοῦ. καὶ ἅδην τὸν λοιπὸν δυδαιμόνως ἀρθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γενομένης, ὑπὸ μηδενὸς ὁ σκηθρωποῦ ταύτης ὀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς ὁ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἀφέδοκον ἑαυτῷ ἰησοῦν καθίστησιν δῆτα τε ταῖς θεοφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπερ δέοιτο ἡμισόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τιὼ θεοστασίαν δῆπου ἐνεῖναι τοῦ θεοῦ μισθοῦ.

D

Madianitæ verò intellecto hoctium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahũt, & quà in regionem suam irruprurosputabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorũ pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illeso exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vrebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendũ nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret.

Num. 27.
Deut. 3.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num.23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quę non multò antè bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantùm agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in
Num.35. Deut.4. 19. Ios.20. eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa eò confugissent. statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cedes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanæade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

A ὁ δ' Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν θείοις νόμοις παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον Μωυσέως ἐκδιδάξαντος. καὶ τούτῳ δύο φυλαὶ Γάδου τε καὶ Ῥουβήλου καὶ τῆς Μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τῶν ποδῶν διαφέρουσαι, καὶ ταῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν Μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν δοῦναι χώραν, ἀρίστην οὖσαν ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήμασι φέρειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τὸν πρὸς Χαναναίους μάχην, προφάσει δι' ἀπειρίαν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν εὑρῆσθαι, κακίσεως τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας διῤῥήμοσα προφάσιν ὑπονοήσαντας. αὐτοὶς μὲν βούλεσθαι ζυφῆν ἀπόνως διάγοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τῆς κτήσασθαι τὴν αὐτομάλην ὑπ' αὐτῆς γῆν. μὴ θέλειν δ' συναραμένους τοῖς ἐπιλοίπων ἀγώνων, γῆν ἣν διαβάσιν αὐτοῖς τὸν Ἰορδάνην ὁ θεὸς δεδωκέναι ὑπέχοντας ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὀρθέντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῖς ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑποζυγίοις καταλιπόντες, εὐζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτοῖς διδόντος συναπίναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐπὶ τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς ὅπως τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅπως τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καὶ τειχὴ, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφορήσειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἂν ἐμπόδια τ' εἶναι ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γλυπομένας. ὧν ζεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕως τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ φράσας τὸν τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κἀθεδεῖν, ἐχόντων ἐξουσίαν τῷ τ' πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δ' οὐκ ἐπετέραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅπη τοῖς ὅροις τῆς Ἀραβίας. ἀρίμανον δ' ἡ Γαλαδηνὴ γῆς, καὶ Γαυλαδημὰν δ' ἐν τῇ Βατανεάδι. κτισαμένων δ' αὐτῶν ἢ τὴν χαναναίων γῆν, ζεῖς ἑτέρας πόλεις ἔμελλον ἀπαθήσεσθαι τῶν λευιτίδων πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοχισμὸν Μωυσέως ὑπειλέγοντος. Μωυσῆς δ', προσελθόντων αὐτῷ τῶν φερόντων τ' Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα, Σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶ, εἰ μὲν μέλλοιεσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ ἀπολεῖπε φῶς αὐτοὺς ἀπιέναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὸς φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρώᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ἐτότε μένειν ἐκέλευσε κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐφ' οἷς ἐπόνουν ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅπη τῷ Ἰορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβίλη,

φοι

φοινικόφυτον δ' ὄρος τὸ χωρίον, συναλθόντας τῷ λαῷ A habens palmetis consitum, vbi populum om- Deut. 4.
πάντας, λέγε τοιάδε. nem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τα- VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt sperandа, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

ΑΝδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τα- VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsius sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt sperandа, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem firam existimetis,si mã- A
datis principum ob murmurauceritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis:à quo vitio si vos in posterum seruauceritis, res vestras in meliore statu videbitis. Absit autem vt ita in hos exasperemini , quemadmodum aliquoties in me incanduistis.meministis enim quòd sæpius à vobis de salute periclitatus sum quàm ab hostibus.quod non exprobrandi causa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ B
contristaros relinquere.qui etiam tunc æquo animo vos tuli : sed vt admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurũ est.& ne in præpositos contumelioſi sitis elati
Deut.7.11. opum affluentia , quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui si per has insolentiores facti in contumaciam & virturis contemptum prolabamini,Deum fautorem nequaquam estis habituri , quem si vestro merito inimicum vobis reddideritis , & C
terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem dispersi seruiture vestra terras ac maria replebitis. quò si ventum fuerit,iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse.quare quo minus periculi sit,ne illas violetis,post victoriam neminem hostium superesse patimini : idque rebus vestris conducibilius existimate,ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quot- D
quot habent ad vnum tolli iubeo,ferróque & flammis ita deleri , vt etiam memoria eorum omnis aboleatur.Sic enim bona vestra tutiùs conseruabitis.Verùm ne per ignorantiam meliorum natura vestra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conscripsi , & formam administrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum , à quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem,leges scriptas & in- E.
stituta bene viuendi continentem. Illi verò soluebantur in lacrymas,& iam tum desiderio ducis mœrebant:memoréſque quanta pericula pertulisset,quámque alacriter salutem ipsorum procurauisset:& de futuro soliciti , quòd non essent talem principem habituri , ac ne Deum quidem æquè propitium. Moyse non amplius deprecatore : tum pœnitentes eorum quæ in deserto per furorem cõtra illum commiserant,grauissimè dolebant:ita vt totus populus lacrymans nullam consolationem admitteret.Moyses verò solabatur eos, & iubens à lacrymis desistere,ad leges accipiendas hortabatur.atq. ita tũ cõcio est dissoluta. Nũc priusquá ad reliqua trãsitũ faciã,operępreciũ duxi,leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hîc inserere,quo lector cognoscat , qualia sint nostra iã inde à priscis seculis instituta.Extãt autẽ omnia quę ille vir scripsit,vt nihil ornatus causa liceat affingere:seriè tantũ nouauimus,& le- G
ges quas ille sparsim vt quãq; à Deo retulerat,

τλώ τε ἐλευθερίαν ἠγεῖσθε μὴ τὸ θεραπαγανακτεῖν οἷς
ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεράπτειν ἀξιώσουσιν. νεῦ μὲν
γὰρ ἐν τοῖς διεργέταις ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τλὼ παῤ-
ῥησίαν πίθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένους ὑ-
μᾶς ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τλὼ ἰσλω ἐ-
πὶ τούτοις ὀργλὼ πιτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολ-
λάκις ἐβλμήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πλ.ε-
νάκις ἐκινδύνευσα ἐφ' ὑμῶν ὑπὸ τῶν πο-
λεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς προεῖμαι.
οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τὸ ζλῶ δυχεραίνοντας καταλι-
πεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπα-
θον αὐτὰ κμεῖν ἐν ὀργῇ νομόθμος. ἀλλ' ὡς τε τῶν
σωφρονίσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτά γε τὰ
ἀσφαλὲς ἕξ), καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεικότας ὀξυθύ-
μους ὀλγὰ πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺ ὀλγάβατον τὸν ἰορδάνλω,
καὶ τλὼ χαλεπαίαν κτησαμθμοις θεσιήσεται. ἐπὶ
τοσοῦτον προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτῶ καὶ τῆς ἀρε-
τῆς ὀλιγωρίαν, ὀπολεῖτε καὶ τλὼ δύναιαν τλὼ παῤ
τοῦ θεοῦ. ποιήσαντες δὲ ἥττην ἐχθρὸν τλώ τε ζλῶ λῶ
κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῆ πολεμίων αὖθις
ἀναρεθήσεσθε μᾶ μείζοσιν ἀεἰδων. ὃ σκεδασθέντες ὀλγὰ
τῆς οἰκουμθμης πᾶσαν ἐμπλήσετε τλὼ γῆν κ) θάλασ-
σαν τῆς αὐτῆ δουλείας. ἔσαι δ' ὑμῖν τούτων πείρα
λαμβάνουσιν αἰωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ παῤ οὐ φυλα-
χθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτοις ὑμῶν
μθμέειν, τῆ πολεμίων μηδένα ὑπολείπεσθε κρατήσαν-
τες αὐτῆ. ἀλλὰ πάντας ὀπολλυέναι κείνατε συμφέ-
ρειν, ἵνα μὴ ζώντων θεραπευσάμθμοι τῆς ἐκείνων ὀπω-
δεύσεως, ὀλαφθείρητε τλὼ πατρῴαν πολιτείαν. ἔτι
δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους αὖ ἔχοιεν, κα-
ταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ ἀναπανὰν πυρὶ τὸ χθὲς αὐτῆ κ)
τὴν μνήμλιν. βεβαίαν γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν
ἡ τῆ οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δ' μὴ δι' ἀμαθίαν
ἢ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χείρον ὀπονεύσῃ,
συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι ἢ θεῦ,
κ) πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐ-
δαιμονέσατοι κεἰσθήκτε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς
ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κ) τλὼ ὀξίαξιν τῆς πολιτείας
ἀναγεγραμμλίω. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὼ ὄπ-
ζήτησιν ἐποιοῦντο ἢ στρατηγοῦ. μεμνημθμοι τε ὧν κιν-
δυνεύσοι κ) προθυμθείη τῆς περὶ αὐτῆ σωτηρίας, κ)
δυσελπιστοῦντες περὶ τῆ μελλόντων ὡς οὐκ ἰσομθμης
ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥττον τε ἢ θεοῦ προνοησα μθμε,
ὀλγὰ τὸ μουσοῦν ἐᾷ) τὸν πλαλοῦντα, ὧν τε ὀπὶ τῆς ἐ-
ρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῆ μετανοοῦντες, ἤλ-
γουν. ὡς ἅπαντα ἢ λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα χρεῖτ-
τον κ) τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῆ ποιῆσαι
πάθος. μουσῆς δ' αὖθις παρηγόρει, κ) ἢ δακρύων αὐ-
τὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ
πολιτείᾳ παρεκάλει. κ) τότε μὲν οὔτε διελύθησαν. βέ-
λομαι δ' ἢ τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τῆ τε μουσέως
ἀξιώματι ἐ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κ) μαθὼν παρέ-
ξων δ' αὐτὰ τοῖς ἐπιζητοῦσι, διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρ-
χῆθεν λῶ, ἕκαστα δηλῶσαι δίκαιον.
γέγραπται δ' πάνθ' ὡς ἐκείνος κατέλιπεν, οὐδὲν ἡ-
μῶν δηλῶ καλλωπισμῶ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ κατελείποτο μουσῆς. νενεωτέρισαι δ' ἡμῖν τὸ κατὰ χρόνους
ἕκαστα τάξαι. αὐτοεπίλυτα γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ἐθεσπίσθη ἢ θεοῦ πύθοιτο.

τοῦ-

τούτου χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαστείλασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὥσπερ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχάνοντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει γὰρ οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀναπόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς μὲν κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτους παρεθέμην εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν οἷς ἐστιν ἐπιτήδευσιν, ἢν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι προκείσεται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ὀπόσην χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα προσέξετε, καὶ τὸν διὰ παντὸς βεβαίως ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀριστου ὀφθαλμοῦ, ἣν αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῷ ὀφθῇ προφητείας ἐξέλητα. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λοφάδην συγκειμένων. οὐ κονιάματι χριόντες δι' ὑπερηφανίας τε εἶναι καὶ καθαίρειοι πρὸς τὴν θεόν. ἐπεὶ δ' ὅτι τούτων προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῇ κατὰ πρανοῦς γινομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε ναὸς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλιθούσθω κρεμάσθω δ' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκφανὰς θαπτέσθω. Συμπεραίνωσαν δὲ εἰς ἓν ὑποφαίνοσι πόλιν τὸν πλῆθος ἐκ τοῦ ἔτους οἰκήσαν τῆς μεσόγειον τῆς γῆς ἧς αἱ ἑβραῖοι κρατοῦσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον προσκαλῶσι, καὶ συνιόντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαλυόμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμιμον αὐτῶν ἐνιδύντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐσω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῶν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύταις δίδοσθαι. ἃ παραφανερῶ μὲν ὅτι τῶν παρέδρων, εἰς δὲ τὰς δωρεὰς ὑπηρετεῖτο καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ ἦν, τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵν' ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὅτι τιμῆ τὸ δεδωκότος ὑπολαμβάνειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἡταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἠδέσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ὅτι τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τὴν μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημεῖτε δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπονομασθέντων ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς τὸν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. ταῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδώχθαι. Σωιεληθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὅτι ταῖς θυσίαις δι' ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στασθείς, ἐφ' οὗ ἡμοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοῖς νόμοις πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγράφοντας αὐτοὺς καὶ τὴν μνήμην φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis forte ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam, speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4. Deut. 16.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum *Deut. 18.* scorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Exod. 22.

Deut. 5.

fic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm iturus cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant.
Deut.19. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, ísque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset.
Deut.21. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτάνοντας μὴ δυναμένους λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλῷ θεὸς ὁμαρτάνοντας ἄξουσι παῤῥησίας, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ προσέταξαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγεγράφοντων δεῖ τῆς ἀκοῆς, ἃ πελάδουσιν. ὧς τε εἴ δεῖ παντὸς εἴδει παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γένωνται. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς δεδαμονίας αἴτιον. Δὶς δ' ἡμέρας ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα ξέπεσθαι, μάρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχει δικαίας οὔσης φύσει τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἡμερούσης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴ τῶν ἤδη γεγονότων, ὅτι δὲ προξοπῆ τῶν ἐσομένων. διηγεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν δι' ἡργάσατο αὐτοῖς ὁ θεὸς, εἴ τε βραχέσιν ἔκρυον δεῖ φαίνειν. ὅσα τε ἐν ἰχνεῖ ὑποσημαίνειν δυνάται τε θεοῦ καὶ τὸν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα δεῖ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βραχίονων, ὡς περιβλεπτον πανταχόθεν τὸ θεῖ αὐτοὺς προθυμεῖν τε θεοῦ. Ἀρχέθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τὸν ἀρετὸν καὶ τὸν θεῖ τὸ δίκαιον ἀσουδὲν προσκηκότες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λευιτικοῦ φυλῆς. Ἐστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί ποσὶν ἐξεῖναι τοῖς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τοῦ ἀθρόπων αἰδοῦς αὐτῶν διαλαβεσίοις, ὡς τε τὸ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ἀποφώσθωσαν κύριοι θεῖ τὸ δίκαιος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὸν αὐτοὺς δεῖ δίκαιος τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλῳ τινὰ αἰτίαν προφέρει καθ' ὧ οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφωσαμένους. οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αὐ οὕτως δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀθεσίστερος ἐκείνων οἷς αἴ τις κῆ φόβον ἰσχύῳ προσνείμη τῶν ψῆφον κρεῖσθαι. τὸ γὰρ θεοῦ ἰσχὺς ὄζει τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τὸ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀνδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοσῶσι θεῖ τὴν ἐν αὐτοῖς θρασυτεταγμένων ἀποφώσθωσαν, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀθρόποις, ἀκέραιον ἀπαιτεμπέτωσαν τὸν δίκαιον εἰς τὸν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ δύεις, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τὸν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προδιειλεγμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία δεῖ κουφότητα καὶ θρασῦ τὸ ἦθος αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι δεῖ τὸν τῆς ψυχῆς ἀληθείαν. οὐ γὰρ δεῖ κέρδος εἰκὸς, ἢ δεῖ φόβον μὴ τὰληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παρέστω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ προχθεὶς φόνου εἴ τινι χώρᾳ μὴ δειφθῆται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοεῖται τις ὡς δεῖ μῖσος ἀπεκτονηκὼς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς ἀσουδὸς μήνυτος προθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῷ τοιούτων μαρτύροντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐφάνη, καὶ ἡ γερουσία συναθροίσασα, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἡ δὲ αὐτῇ πλησιέστατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, φοριάμβοι δαμάλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀεπιτήδειον ἀρόσῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κολάψουσιν τῆς βοὸς, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ἀπὸ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λεβίται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρεῖς αἰσθησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων παρατυχεῖν. ὅπως καλεῖσθαι ἵλεως τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ παίδος. Ἀειτοκερασία μὲν οὖν κεράτιον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, καὶ μὴ λάβοι πόδας ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃ στέργοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες διαπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα θεσπίζοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως δὲ εἰ γλίσχοιτο ἕρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, θεσπεσία δὲ αὐτῷ δικαιοσύνη καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ὑπερφυὴς ἔστω. Ἀλλ' ἀγαπᾶτε ὃ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, θεραπεύετο δὲ, μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχικῶς, καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενον, μηδὲ πλήθει δώκων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ἀφθόνων ὑπαρχόντων, ὑπερήφανον αὐ τῶν νόμων ἔστω. κωλύω δὲ εἰ τούτων τι ὑπὲρ ἀσουσῆς ἔχοι γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατὸν ἦν. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μή τε ἀλλοτρίας, πρὸς οὓς ἔστιν ὑμῖν ἐρίδιον. φυλαττέσθω δὲ ἅπαν θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα καιμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐστὶν αἴτιον καὶ στάσεως γινομένων ἐπὶ τοῦ πλεονεκτοῦντας πρεσβυτέρῳ χωρεῖν βούλεσθαι τῆς ὅρου. μηδὲ μακρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας. Γλοῦ ὁ φυτεύσας πρὸ ἔτῶν τεσσάρων ἀπὸ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τι τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, οὐ γὰρ καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐπελθεῖν· βιασταὶ δὲ τῆς φύσεως ἀώρου μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δικαστῇ χρῆσθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ ζευγάτω πᾶν τὸ γλυκύμυρον, τότε γὰρ ὥριον ἔσται, καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων διαχρώμενος αὐαλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὴν ἀμπέλους καταφυτεύειν μὲν ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ζέφειν τοῦτο τὸ φυτόν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀρόσιμον τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων συνωρίδα αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκείαν φύσιν, καὶ κατὰ ἐκείνοις ποιεῖσθαι τὸν ἄροτρον. εἶναι δὲ καθαρώτατα σπέρματα καὶ ἀεπίμικτα, καὶ μὴ συνδύο καὶ ξία σπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν. Μὴ δὲ κτηνώδεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. διὸ γὰρ ἐν τούτοις, μὲν ἀγαθῇ καὶ μέχρι τῶν αἰθεσπόπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν θεῶν τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν ἀφορμὴ πᾶσι τὴν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσεσθαι. ἀλλ' ὡς οὐ δεῖ τὰν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδέναι προνοεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἁμάρτου.

A quòd si nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta, & ſenatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in reſqua nec ſementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abſciſſis cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec feciſſe ſe, nec, dum fieret interfuiſſe. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem eſt optimatum regimen, & in ſic adminiſtrata republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi regis vos cupido cœperit, nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus legibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equiſve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus veſtris expedit. Terminos tertæ mouere non eſt fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pactæ: ſed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vſum conuertere, intempeſtiuus enim eſt talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat. Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur. Bubus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duûm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret enim natura communionem diſſimilium. Neque diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum eſt autem magnopere, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è paupertum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus confistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit:

A Αμᾶσθαι ἢ καὶ συναγαγεῖν τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα ἐκ τῆς δραγμάτων τοῖς βίου ἀναπίζουσιν ἕρμαιον ὄψει καὶ ὕρπημα πρὸς ὠφέλειαν. ὁμοίως ἢ καὶ τῆς βότρυος ἀπολιπεῖν τὰς θεσφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρῶσαί τι τῶ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἀκριβεῖς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς διατάταις γίνοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον ἴλεω γὴν προθυμότερον εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τῶν καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ὠφελοῦς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε ζεύοιεν τοὺς ταύρους, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλωνος. οὐ γὰρ ἴσον ἐπίπονα εἴργειν τοὺς συνεργαζομένους τὸ καρποῦ, καὶ μὴ τοῦ τοῦ γίνεσθαι αὐτῶν πονήσαντας. Μὴ δὲ ὀπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοὺς δεῖ πρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχάσκοιεν καὶ χάνωσι κἂν ξένοι, χαίρουσι δεῖ τῆ παρέχειν αὐτοῖς τῆ ὡραίων μεταλαμβάνειν, δεῖ φέρεσθαι δ' αὐτῶν μηδὲν ἐξέστω. μηδ' ξυλίδες ὧν οἷς τὰς λίνους κομίζουσιν εἴργειν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπιθέσιον. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς θελημοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης καὶ ἀσφαλοῦς ἀπελθεῖν, ὡς τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον αὖ εἶη. κἂν ὑπ' αἰχμῆς τινας ἐνοικοῦντας ἄλλασθαι λαβεῖν φιλοκαλεῖσθαι, ὄντας μὲν ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ διατότας ἀγαθοῦ συγγενείας, ἀφιγμένους δὲ ἀλλαχόθεν αἰθεφόπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον ὅσα τις κεχρημότα παρείησιν αἰθεφόπῳ λαμβάνειν, τῆ θεοῦ τιμῆ ἀφθονίαν τοῦ ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ὀθνεῖ τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένου τοῦ ζόπῳ τούτῳ τιμᾶ ἰδίαν θεῖ τὸν τοῦ ἰσοπολίτου λαὸν εὔνοιαν, καὶ ἴλεω χορηγίαν τῆς δαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ὅτι πολλοῦ τὸ θεῖόντες αὐτοὺς καὶ κενοὺς μεταδιδόντων. Ὁ ἢ θεὸς ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τοῦ δημοσίῳ σκύτῳ λαβὼν τιμωρίαν ταύτην αἰχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω. ὅτι τοῦ κέρδους δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπλεγμένους ἐν ἀγυιᾷ συμφορεῖν, καὶ κτῆ τιμῆ ἐρημίαν, φείσεσθαι τοῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας δ' ὁδοιπορίας ἐξ ἐλέου θεοφοίας τῆ θεοῦ, τιμῆ αὐτιμῆ ταύτιμη ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δικάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεοῦπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λεύταις, τιμῆ δ' ἑτέρᾳ θεοῖς τὰς δαιτίας, ζεῖσιν θεοῖς αὐτοῖς καὶ τὸ ἔτος ζεῖσον συμφέρῃ εἰς δαπάνημα τοῦ ἀναιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς. Τὰν δ' ὡραίων ὅτι κὴ ὡραῖον ἑκάστῳ τύχῃ ἠθύμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθωσαν. Καὶ τὸν θεὸν ὑμνοῦ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτοὺς γῆς ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν διολογήσαντες, θυσίας αἷς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιθέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τούτων τὰ θεοτέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἔπειτ' αὖ ἢ ταῦτα ποιήσας, καὶ πάντων τὰς δικάτας ἅμα τοῖς εἰς τοὺς λεύτας, καὶ τὰς δαιτίας τοῖς ἀπαρχοῖς ἀποκλινοχὼς, ἀπεῖναι μέλλῃ θεοῖς αὐτὸν οἴκαδε, σὰς αἴτησις τὸ τεμένισματος, διαφεισησάτω μὲν τοῦ θεοῦ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγυπτίων αὐτοῖς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μῦσυ-

μάρτυρα ἐμὲ δὲ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μωυσέως τελέσειν νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δι' ἐμοῦ καὶ ἵλεων αὐτοῖς ὄντα παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν ἑβραίοις δεδωκέναι, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύνανται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐκ ἄρα γάμου γνήσιοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσι ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν προτερον αὐτῆς ἀδελφ. Δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδὲ αὐ ὑπ' ἔρωτος προὶς τοῦτο τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ὑπ' ἐπιθυμίας τὸ δύσερωτες, καὶ τοῖς ἀξιώμασι προσφορον. Επι μηδὲ ἡταιρημένης ᾖ γάμον, ἧς δὲ ὕβρει τὸ σώματος τὰς ὑπὲρ τοῦ γάμου θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ προὶς ἀρετὴν ἕξια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀγόμενοι, μήδ' ἐξ ὑπ' ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. Εἴπις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ ζημιοῦσθαι φαίη, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὴ κατηγορείτω χρόνῳ εἰς ὑπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. ὑποληψέσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μοῖ τούτοις ἐγγυτέρω δοκεῖ τῷ γένους. καὶ κωλύσασθαι μὲν ἡ κόρη μὲν ἀδικεῖν, συνοικείτω δὲ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ὑποπίπτειν αὐτοῖς, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φαίηται, καὶ προὶς ἃς οὐδὲν αὐτεπεῖν δικαιοῦσθαι. τὸν δὲ τολμηρὸς καὶ προπετὴς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ βλαβολίῳ προσίμιον σκηπέτω πληγὰς τεσσαράκοντα μίας λειπούσης λαμβαίνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ὑποτίτω τῷ πατρί. αὐ δὲ ἐλέγξῃ τοῖς παιδίσκοις ἐφαρμόττων, δημοσίᾳ μὲν οὖσα τῆ μὴ σωφρόνως προσῆναι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων γάμων καταλυόμενον. αὐ δὲ ἐκ ἱερέων ἢ γενεᾶς ἐπιμιγνύμενον, καμέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ὑπὲρ τιμῆ σφόδρα καὶ διανοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἕτερα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αὐ ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνώμῃ, νεώτερος ὢν τῷ ἐκ τῆς ἑτέρας φυτὸς, ἀξιοῖ δικᾷ τοῦ πρὸς τοῦ μητέρα τῷ πατρὸς εὔνοιαν τὴν πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τὸ διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατάξομαι, μὴ συγκεχωρήθω. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὅτι τοῦ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα φαίνοιτο τῇ διαθέσει τῷ πατρὸς τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόριος ἄλλῳ κατεγνωσμένῳ φθορέως, εἰ μὴ πείσας καὶ προὶς τοῦ φθορὰν συγκατανεύσαντα λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ πονηρὸ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ ἄρχιστον πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προπιμῆσαι τοῦτο τῷ ἐλευθέρου γάμου τοῦ κόριου. ἢ ᾧ φθαρεῖν αὐτοῦ πιθεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ δι' κέρδος προὶς τοῦ ὕβριν. ἐὰν δίπου μόνῃ προσπεσὼν βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ὑποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μίτρᾳ κατεγνωσμένου, αὐτὸς γαμείτω. ἢν ᾧ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τοῦ τιμοῦ τῆς ὕβρεως καταβαλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλόμενος δικάζου χρῆσθαι καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας, πολλαὶ δι' αὐ τοῖς αἰθεσπίοις τοιαῦται γένοιντο, γεγράμμεθα μὲν προὶς τὸ μηδέποτε συνελθεῖν ἀχρείζεσθω. λάβοι γὰρ αὐ οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ. προτίεσθαι γὰρ οὐκ ἐφεκτέον. εἰ ᾧ καὶ προὶς ἐκεῖνον κακωθεῖν,

testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsaram Deut. 24
postea talem non inuenerit, in ius vocatam accusset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absolúta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si Deut. 21.
quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum obtulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut post eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctissimo victuræ. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deploranerit, vt ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantùm voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis causa in matrimonium se conueniſſe, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cùm quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

A ἢ τελευτήσαντος αὐτὸ θελήσειε γαμεῖν ὁ ἀδελφός, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἑπαναγκάζειν τὸν ἄπαιδα τοῦ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν ἠμφιθέντα τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ζωφέτω τῷ κλήρῳ ἀβλαβῆ. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν ἀνδρῶν συνοικούσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυρέσθω τὸν ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ παρέσχετο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνεῶτος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐξωθείσθω δὲ τῆς γερουσίας ἀβλαβείας αἰτίαν ἀλλοκότως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, αὔτε μικρὰν αὔτε μείζω λίγῃ, πρὸς ταῦτα ῥιπτέτω. Ὁ λύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶπαρ αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρίσαντα τὴν τοῦ κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπίτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἐμοὶ δ' ὦ παρ' αἱρεθείη μὲν γαμεῖσθαι, γαμοίμην. αἰδοῖ δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αὔτε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω ἀπ' αὐτῆς B C D ἢ κοινωνίας, πρὶν ἡ ξυρασμένῳ αὐτὸν καὶ πένθιμον ἱμάτιον ἀναλαβοῦσαν, ὅσους θρηνοῦσα συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ὁπλωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπιθ' οὕτως ἐπ' εὐωχίας ἅπτηται καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδεύειν τοὺς ἀναλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουλητὸν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίᾳ ἡδονῇ διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν καιρὸν ἐσομένου. ζιάκοντα δ' ἡμερῶν ὅπῃ τῷ πένθει διελθοῦσιν, αὐτάρκης γὰρ ὅπῃ τις διακρύσει αὐτὰ τῷ φιλτάτῳ τοῖς φερτίμοις, πότε χωρεῖν ὅπῃ τὸν γάμον. Εἰσὶ ἐμπαιδεῖς τῆς ὅπῃ δικαίας ὑπερφαίδουσιν αὐτῷ γαμετὴ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτῷ. ἀλλ' ἔστω βουλέτω χωρεῖν ἀπίτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Ὅσοι δ' αὖ τῷ νεωτέρῳ φερίφερτα τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' αἰχμάλωσιν ἢ δι' ἀσυνεσίην, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, φρᾶσον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετῆσαι οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν εὖτοι δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οἰ χ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῷ χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῷ ἑκατέρους ὑπαρχόντων ἠμφίσθαι. ἀλλ' ὅπως παίδων πύξωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, ἢ ὧν αὐ δίκαιοι παρ' αὐτῶν ἔξουσι. ἠμφίσθω δ' ἐπὶ μὴ χαρᾶς καὶ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τῷ μεγίστῳ ἀράμενοι δῶρα ἀπεδῶς αἰεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τῷ σῷ καὶ παιδείαν τῷ ἀρίστων εἶ χρησίμου. τῶν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασιν ἰσίοις, ὅπου χρήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς πημῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ πρὸς σωφρονίστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅπῃ τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅπ καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς αἰθερόπων γένους ὄζει, καὶ σωματοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τῷ αὐτῷ αὐτοῦ σεβασμοῖς ἔχουσιν, οὐχ ὧν σεβάσιον αὐτοῖς ἐφ' ἡμῖν παίδων τυχόντων. καὶ νόμος κολάσεις γίνεται τοιούτων ἀνθρώπους, οὓς σὺ μὴ περιιδεῖν. κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσεται τὸ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅπῃ τοῖς ἡγουμένοις ἐνεδῶν

οὕτω

οὕτως γὰρ ὁ τοιοῦτος ἀγαθὸς αὖ εἴη, καὶ οἱ πατέρες A
δυτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδέντες, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε
θυγατέρα. εἰ δ' οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τῶ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἔφη φαίνοιτο, ἀλλὰ θεσμοὶ δι' ἀπαν-
θρώπου ποιεῖν τοὺς νόμους τοῖς συνιοῦσι καὶ τῆ γονέων τολ-
μήμασι, θεσμαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τῶ πλήθους ἐπομένου, καταλευέσθω. καὶ μένας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῖς ἁπάντων, θα-
πτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὀπισθοῦ ὑπὸ τῆ νό- B
μων αἰρεθῆναι καταγελάστους. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἐκ γῆς ἀμοίρος κείσθω
περαιτέρω τῶ δικαίου πυρὸς πηχῶν. Δανείζειν δὲ
ἑβραίων ὅτι τέκνοις ἐξέστω μηδενὶ, μήτε βρωτὸν, μή-
τε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον θεσμοθετεῖσθαι τοὺς ὁμοφύλους
τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτῶ, κέρ-
δος ἔφη νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων εὐχαριστίας, & τὴν
ἀμοιβὴν τοῦ θεοῦ ἡγησομένῳ ὅτι τῆ χρη- C
σότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρεια εἴτε πεδία τῆ
καρπῶν ὑγιῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῆ θεοῦ τῶ
θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μὴ ἡδέως ἀποδιδόν-
τωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἐξόντες. Αν δὲ αὐαχωρῆσιν πρὸς
τοῦ ἀποδόσιν, μὴ θεῖς τοῦ εἰσιέναι βαδίσαντες
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη θεῖ τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτὸν ἔξω, καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δι'
αὐτῶ μηδὲν ἀπολείποντα τῆ μὴ νόμου βοηθείας ὑπ' D
αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὴ δύνηται ἡ ὁ ἐνεχυριασθεὶς, κα-
τεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. αὖ
δὲ πένης, ἀποδότω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλι-
στα αὖ ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τού-
του, φύσει τῶ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύ-
λων δὲ καὶ τὰ θεῖ ταύτῃ σκεύη, μὴ ἀξιοῦν λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στέρηται καὶ τῆ θεῆς τὰ
σπλα ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθοσί τι τῆ χει-
ρόνων. Ἐὰν αὐθρώπου μὴ κλοπῆ, θάνατος ἔστω ζη-
μία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν E
ἀποτινύτω. Κτῆνας δὲ ὅσα τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις τοῖς, ἀποτινέτω ἕξα καὶ εἰ θεῆς θωρύγματα τει-
χέων. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλοῦν τοῦ ζημίας
ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν δὲ ἐπὶ τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὀβολιτίμιον ἀποδοὺς ἐξαλύσα-
σθαι, δοῦλος ἔσται τοῖς καταδικασθεῖσιν. Πραθεὶς
ὑπ' ὁμοφύλου τοῖς ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῆ δὲ ἑβδόμῳ F
ἐλευθέρος ἀφειέσθω. Ἐαν δὲ τέκνον αὐτῆ γένηται
ἐν δούλης θεῆ τῆ πριαμένῃ, ἅμα τοῦ ἔτεσι, καὶ
τοῦ θεῆς τὰ οἰκεῖα φιλοτεχνίαν ἐουλῆται δουλεύειν,
ἑαυτοῦ ἑκόντος, πεντηκοστὸς δ' ἑαυτὸς ἔστω, ἐλευ-
θερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλευθέ-
ραν ἐπαγέσθω. Ἐαν δέτις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύρεον
εὕρῃ καθ' ὁδὸν, ὀφιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐν τῆς G
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὸν ὑπολαμβά-
νων. Ομοίως καὶ θεῖ βοσκημάτων οἷς αὖ ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ εὑρεθέντῳ τοῦ κυ-
ρίου θαρρεῖν παρ' αὐτῆ φυλαττέτω, μάρτυσίν τε
τῶ θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλέξια. Μὴ ἐξεῖναι ἢ παρισέναι κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χεί-
μῶ & πεπτοκότων ἐν πλοῖ. σωζομένῳ ἢ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μιμεῖσθαι δὲ
τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θεσμοῦσιν αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλαίῃ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudē,& ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiā legibus dare pœnas videant.quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint,sed cōtumacibus in parēres ausis pergat leges sibi infestas reddere,ab ipsis extra vrbem sequēte turba productus obruatur lapidibus,& per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur.Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur,nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est,pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Deut. 23.
Hebræorum nemini liceat, neque cibum neq; potum.non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium,sed præstat opem ferre illorum necessitatibus,& ad lucrum impurare eorum gratiarum actionem,& Dei retributionē, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum,vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt,quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non redde- Deut.24.
re,non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum.& pignus foris est exspectādum. is verò qui afferre debet,nihil cōtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit:& si quidem nō inops fuerit,qui oppignerauerit,retineatur pignus,donec reddatur mutuum.sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum.quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors.Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas,ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite : qui verò aurum aut argentum subtraxerit,duplum restituito.Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit,impune esto.Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur.Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit:reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus,in quas errantes in deserto Deut.22.
inciderit,si ignoretur Dominus,statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare nō cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum cāptando alienas vtilitates impedire.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israëlitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibū veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redibēdum quod accepit, in solidum condemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημεῖτε τὸν ἄπόντα ἢ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγὰς, ἀδικήματα μὲν ἐκδικείσθω ταύτην παθόντος τὸ πεπονθότος. αἱ δὲ κομιθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅπη πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀδίκως ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ὅσα πυνθάνεται παθὼν ὅσα μὲν τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τῆς ἰσχύος ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αἰ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς μὲν τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ μητρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. ἀποδότω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. Θνησκούσης δὲ ὑπ' αὐτῆς τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἐσφερέτω ἐπὶ κέντρῳ μηδὲ εἷς. ἐὰν δὲ κεκτημένῳ φωραθῇ, τὰ θνάτου, τοῦτο πάσχων ὁ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ὧν παρεσκευάσαμένον. Ὁ πηγάσας, παρεχέτω τὰ ὅμοια, στερόμενος οὗ περ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπονθώς, αὐτὸν τὸν πεποιθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωρούντος εἰ μὴ βούλεται ἡδύνασθαι πικρότερος. Βοῦν τῆς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποφαγέτω. εἰ δὲ ἐφ' ἅλωσιν κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δὲ εἰς ζημίωσιν εὐχρήστως εἰσπραττόμενος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, φανεισῶς αὐτὸ τὸν φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτὸς τὸν ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀπηρημένῳ γεγονώς. Ἐὰν δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀπηρημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὗτος πλήξας ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὸν τιμὸν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαμοιράσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὑπομελῶς ποιείσθωσαν ὡς τὰ σανίσιν ὑπόβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως πρὸς εἰργοίντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲν κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δὲ αὖ εἰς ὄμυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα πρὸς ἀφθαρῇ, τὸν τιμὸν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. φειβαλλείσθω δὲ καὶ τοῖς στέγεσιν ἅπερ ὡς αὐτὶ τείχους ὄντα, σὺν ἐάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκην δὲ ὥσπερ ἱερόν τι θεῖον χρῆμα ὁ φυλαξάμενος, φυλακῆς ἀξιούσθω. Ὃ μηδεὶς ἀποστερήσας σωθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε αἰπὺς, μήτε γυνὴ· μηδὲ εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα ἕνα τὸν ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ σωτειδὸς ὑπισάμενον τὸ αὐτὸ φυλάσσοντα ἕκαστον εὖ φρονεῖν. τὴν μάρτυς ἀκούσμενος αὐτοῦ πάντα ποιείσθω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρίξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν οὐ οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόβουλον δρᾶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολείσειε, ἀφιπόμενος ὑπὸ τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φθορᾷ τὸν αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο ἢ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀβεπαιτάτος ἀπίτω. χρησαμένῳ δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆς πεπιστευμένων ἀποβολίσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐκ ἂ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατηγοράσθω. Ομοίως δὲ τῆς ὠφελείας φθορᾶς καταδήκων, κἂν μισθούμενος ἀποστερήσῃ τῆς ὑπὲ σώματι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων,

μεμνή-

μεμνῆσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀποστερητέον αὐθρὸς πένητος μι- A Cauendum ne quis vitium pauperem mercede
σθόν, εἰδότας ὡς αὐτὸ γῆς καὶ τῆς ἄλλων κτημάτων ὁ sua defrauder, memor quòd is vice agri & fa-
θεὸς αὐτοῖς τοῦτον εἰς παραμυθίαν. ἀλλὰ μηδὲν ἀπα- cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
βαλλέσθω τινὶ τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτινέσθω, procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cùm constet Deum nolle vt operarius
ὡς οὐ βουλομένου τὸ θεοῦ τοῖς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρή- laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum *ibidem.*
στοις ὑστερεῖν τὸν ἐργασμόν. παῖδας ἐπὶ ἀδικίαις iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τινὰ ἐκείνων αὐτῶν pter suam virtutem digniores misericordia, quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
ἀρετὴν, οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγέ- illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
νετο πατέρων, ἢ μίσους φυτὰς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ rum sunt imputanda, qui contempta paren-
μὴν παῖδάσιν ἡδὺ ἁμαρτίαν λογίσασθαι, τὴν νέων πολ- B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
λὰ διὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπηρε- Spadones abominare & auersare, qui virilitate & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
τοῦντα ἀσφάλειαν τοῦ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτέ- Deus ad incrementum & multiplicationem
μνεσθαι, καὶ σπουδὴν φεύγειν τινὰ μετ' αὐτῶν, ἀφε- addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod
λομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιΐας καρ- non modò posteritatem quantum in se est, sed
πὸν, ὃν αὐθρώποις ἐπ' αὐξήσει τῆ γῆνος ἡμῖν ὁ θεὸς multò antè propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat, quòd effe-
παρίσχετο. ἐλαύνειν δὲ οὗτος, ὡς ὅτι τέκνων ἀφαι- minato primum animo etiam corpora habent
ρῆ, καὶ φεύγειν τούτων ἀπαλλώτας τὸ ἐκείνων αὐτῶν muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
πάθος. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτῆς τεθηλυσμένης, C quid inter portenta ducitur. Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pacis leges & instituta sunto, & Deus propitius
μεταπεσούσης ἐπ' αὐτὸ καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ inconcussam eam & imperturbatam conse-
καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέκνα ζῶα ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι ruabit. absit autem vt vllum tempus veniat
ποιεῖν ἐκτομίαν, μήτε αὐθρώποις, μήτε τῶν ἄλλων quod hæc innouet & in contrariam formam
ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρήνικη τῶν νόμων καὶ τῆς transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbas ac peri-
πολιτείας ἐξήκουσις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς ἀμείνους ἀεὶ cula incidere, age etiam de his panca præcipiamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
αὐτῆς τοὺς κόσμους παρίξεται. γένοιτο δὲ χρόνῳ D vsus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
μηδὲ εἰς ὃς καιρίσει τι τούτων ἢ φεύγειν τὸ ἐναντίον μα- poris articulo. Faxítque Deus vt terram quam
θεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ αὐθρώπινον καὶ εἰς ἀ- vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
βούλητους ἢ τῷ φεύγειν ταραχὰς καὶ κινδύνους ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα φεύσδηλή- hostibus incursantibus, nec domestica se-
σωμεν, ὡς ἂν φρονιμώτερος ὁ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ ditione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
τῆ συντελεῖ δυνηθῆτε, καὶ μή τοτε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπ- bus & institutis, in contrariam disciplinam
ιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς φθάσητε. E vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
γῆν δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφερούσην comprobaturum obseruatione permaneatis.
καὶ ψυχὰς φεύγειν ἀρετὴν ἠσκημένοις ἀπόλεμον νέμοι- Bella verò vel vobis vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
σθε, κακῶς μὴ ἀποφέρωντες εἰς αὐτὸ ἐπὶ κακίσει στρατευσάμενον, μήτε σάσεως ἐμφυλίου bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
καταχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάνυ πᾶσι παράδοξον τοῖς ἑαυ- stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
τῶν φεύγουσι, δουλεῖν τὰ ἐκείνοις νομιζόμενα. arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
χρώμενοι τε νόμοις οἷς ἀγαθοὺς δικαιώσας ὁ θεὸς & arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
φθάσαι δώσει δίκαιολόγητα. ἔργον δ' ὅτι μὲ πολεμικὸν, pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὅτι παίδων ὑμετέρων γένη- que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
ται, φθάσαι τὸ θεοῦ ἀφόβητον φέρειν. μέλλοντας rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
δὲ πολεμεῖν φεύγειν βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν φθάσαι F sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam seruare: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
τοὺς ἐκουσίους πολεμίους. φεύγειν γὰρ ὅπλων, καλὸν mis reponant, exercitum contra eos educite,
εἶ χρῆσθαι λόγοις φεύγειν αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ imperium Deo committentes, creato vno ali-
στρατιὰ πολλὴ ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐφ' οἷς φεύ- quo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
γουσιν ἐπὶ μάχῃ τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦν- imperator. multorum enim imperium non
τες μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἐκεί- modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
νων ἀφαιρεσομένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος φεύσε- non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
λαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν autem habendus est virorũ tantùm robore tam
τινὰ εἰρηνίαν φυλάττεσθαι, φεύγοντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς G animi quàm corporis præstantium: ignaui verò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
ἰχνύι δίκαιον φεύγουσιν. εἰ δ' ἀθετεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' tur, in fugam auersi hostium conditionem potiorem faciant. Immunes autem sint à militia,
αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲν αὐτοκράτορα χειροτονήσαντες
τῆ θεῷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀ-
ριστῆ φρουήσοντα. πολυαρχία γὰρ φεύγειν τοῖς ὀξέως
τὸ φεύγειν αὐάγκλου ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶ), καὶ βλά-
πτειν πέφυκε τοὺς χειρίους. στρατὸν δ' ἄγειν κε-
δυσὸν ἐκ παίτων τῆ ῥώμη σωμάτων, καὶ ψυχῆς δ' τολμίας δίκαιον. τὸ δὲ δηλοῦν ὑποκείνα-
τας, μὴ τοὺς πολεμίους φθάσῃ τὸ ἔργον φαπὴν εἰς φυγὴν ἀφελέσθαι. τοὺς τε νεωστὶ δειλιάσαντας οἰκίας,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi : tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt : & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt : ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis : & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo : sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem : diuisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare : & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat : quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere : neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut. 22.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34.

Deut. 27. 28.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσωσι ἀπὸν ἑκάστοις, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐάν τε χώρας. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φερόμενοι τῷ ζῆν καὶ τοῦτο προῖῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὸν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι πρὸς τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, φυλάττετε μήτε τῇ δυσχερεστέρᾳ ἐργάσασθαι πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀπορεῖν μὴ, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὐ δυνήσεται διαμολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τῷ πολέμου πάσχει κακῶς. ἀλλὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς, λῦ καὶ μετοικίσασθαι αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάλλειν γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς αἰτιωτάτους κτείνατε, τοὺς δὲ ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ παντελῶς ἀφανίσαι. φυλάττεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὥς τε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δὲ ἐπὶ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεσι γεγραμμένους ἔδοσαν δοῦναι, ἃ δὴ ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τὰς δὲ ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, ἀπολογίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ εὐδαιμονήσοντας τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποιησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀείγω, λῦ καταλείπειν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προῤῥήσιν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἃ γίγνεται πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία εὐδαίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἃ καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ ἦν σπανιά. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, ἐ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαλικιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὀλί τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξαλόντας δὲ τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ φρίττει, τὸν βωμὸν τε αἴασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόῤῥω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῖν, γαριζίου μὲν τὸ ἐπὶ δεξιᾶς κειμένου, τὸ δὲ ἐπ' εὐωνύμου γιβάλου προσαγορευομένου. μεμεθεῖσαι δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ὀλί τῶν δυοῖν ὄρεσιν αἰασῆναι, καὶ αὐτοῖς λεύιτας τε καὶ τοὺς ἱερεῖς. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὀλί τοῦ γαρίζειν γενομένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς θεοῖς τὴν θρησκείαν τε θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν ἀποδεξαμένους, οὓς τε μωυσῆς εἶπε μὴ εὐδαιμονησομένους, ἀφῆκεν ἢ τοὺς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν ἀρξαμένων, τὰς εὐχὰς ἐπαινεῖν. ἔπειτα καὶ ταῦτα τοῖς εὐδαιμονήσειν κατάρας ποιεῖσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ὀλί κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτὰς, ὡς μηδέποτε ἐκλείπειν τὴν μνήμην αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· αἳ δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἢ καί φασι τὸν λαὸν διαστῆναι καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπιτηδεῖον ἱερεῖον ἕτερον οὐ χαρίζεσθαι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἐθεράπευσεν ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

σὴ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδιάποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως ἀκριβεῖς λογισταὶ γενομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμῃ χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῃ καθάπαξ αἰτίᾳ κινοῦντες τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀφαιρεῖσθαι τοὺτοις. ἀλλ' αἴτινος τῷ ἐξ αἵματος συγχὴν καὶ καταλύειν ὅλη χειρὶ τινὰ κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, αὐτὸ πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀφανῆ θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔλαφρὸν τῷ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθετοῖεν, λαβεῖν τινὰ τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δικαιοῦσαν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμήριον χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρόσθεν δεδήλωκα. προεφήτευσε δὲ καὶ ἐκεῖνος μουσικῆς παρόντος ἔτι τοῦ παιδὸς ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, εἴτε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συνοικοῦσιν. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίζων ἀναλογιζόμενος προεφήτευεν ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι φυλάξαντες τὴν αὐτῷ θρησκείαν προειρημένην ἔσονται κακῶν, ὡς ὅπλωντε αὐτοῖς πολεμίων πλησθῆναι τινὰ γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταφρονηθέντας δουλεύειν αἰχμάλωτοις οἴκτων ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσων, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τινὰ τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἔτι τοὺς χαναναίους στρατιὰν ἄγοντα ὡς τῷ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐτὸς ἐπιχειρήσειε; καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπὶ φησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς ὑπόδημοι τινὰ ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῷ ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιφορᾶς τῷ κρειττόνων. ἔτι τε πονουμένῳ μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ὅλην εἰς τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν διάκονον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἐγὼ ὁ καὶ τινὰ ἀφήγησιν αὐτῷ δίδους καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγῷ χρωμένῳ μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν διεργατεῖν ἠθέλησε. παῦ' ὧν προθυμηθῆναι τινὰ τῷ θεοῦ δύναιμι, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαττόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμενος, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τὸ παρέχηται, καὶ μηδὲν ἀμύνειν ἔτι παρίξει δύναμα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ αὐθέκαστος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μὴ τιμωμένων. θεοῦ δὲ μὴ προσεσθέντι χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem excluſis, iureiurando eos ad legum cuſtodiam adſtrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius ſi fieri poſſit ſupereſſe paterentur. ſin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ non conſentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiam tum & præſente Moyſe vaticinatus eſt quicquid pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruiturósque gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantùm amittant, ſed ſæpius. Deinde Moyſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, grâtias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapropter æquum eſt, vt priuſquam decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, veſtræque memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propicio conferendis, longè ſint antcponendæ. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini, quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet.

Deut.29.

B

C

D

E

Deut.31.

F

Deu.33.34.

G

Hęc postrema verba Moyse loquente,& singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cóceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd priusquam eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, séq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nó veniat, viso tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longiùs aberant manu mota significauit vt consisterent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terrę prospectum exhibet, senatum dimisit. Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellétem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno mense minus. Mortuúsq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui numquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτὴν τοῦ βίου φήσαντος, καὶ μετ' ὀλιγίας ἐκείνης τῆς φυλῆς προφητεύσαντος τὰ καὶ γεγόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆκεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας θρηνητικωτέρας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦ θνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἐπὶ μᾶλλον ὡς ἀδυνήσεσθαι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίᾳ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἡλικίαν συνίεσαν. ἓν ἦ κατ' ὀδύνην τοῖς

B γέροις καὶ προβεβηκόσιν, ἀμέλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέργοντο κηδεμόνα· καὶ τῷ μέλλοντος ἀπορφανοῦν. τοῖς ἢ καὶ τοῦτο τὸ πένθος ἴδιον, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῖς. τὴν δὲ ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῆς ὀδυρμῆς τεκμαίρεσθαι ἔστι ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τοῖς τοιούτοις. καὶ γὰρ πεπισμένος ἅπασι τοῖς χρόνῳ μηδὲν δεῖ μέλλοντι τελευτᾶν κατοφεῖν, ὡς μὴ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅμως τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ θρηνουμένοις συνῆν δακρύειν. παρδιουμένῳ δὲ οὐδεὶ οὐκ ἔμελλεν ἀφειδήσεσθαι, πάντες ἔπονται δακρυοῦντες. καὶ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν πρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δὲ ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτοῦ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἱκετεύοντας. οἱ δὲ μὴ τοῦτ' αὐτοῦ χαρίζεσθαι κείνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τοῦ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς

D ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δὲ ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δὲ ὅπῃ τοῦ ὄρους τοῦ ἀβαρὶ καλουμένου ἐγένετο, τοῦτο δὲ ὑψηλόν ἐστι χωρίον αὐτόθι κεῖται, γῆν ἀρίστην τοῦ χαναναίου καὶ πλείστην παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοικοῦσιν, ἀπέστειλε τοὺς γερουσίους. ἀσπαζομένου δὲ καὶ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, ἀφανίζει κατά τινα φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ διὰ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ κατὰ ὑστάτῳ μηνὶ τῷ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρου καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νεμηνίᾳ. συνέσει τε τῶν πώποτε ἀνθρώπων ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν εἰπεῖν τε καὶ πληθύσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάττε ἄλλα καὶ περὶ παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνας τὰ τούτων τὴν ψυχὴν δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτοῦ τ' οἰκειότατα ὄντα τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. καὶ προφήτης μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι αὐ φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας ἑβδομήκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅσην τότε μωυσέως ὑποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐποιεῖτο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτοῦ δ' ἀρετὴ ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν περὶ μωυσῆ τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν καταλαχὼν, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὑβρίζοντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὲν ταύτην ἡ κακοφορμίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυρίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Ἡ δουλεία κινίζει αὐτοῖς ἐλευθερία γινομένη. Κεφ. δ.

Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἡμαρτὼν ἐδουλώθη μωαβίταις· καὶ ὑπὸ τούτοις ἐτῶν δ δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὶς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου ἡ δεβόρας. Κεφ. ς.

Οπ τολεμήσαντες ἀμαλητῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐλίπησάν το, καὶ ἡ χώραν ἀπάκωσαν ἐπιέπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οπ μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι δίκαιοι τοῖς πᾶσιν ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἐκανῷ χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ ἡλὶ ἦλι τοῦ ἱερέως ἱσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀκούσας τὸ συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus. CAP. I.

Quomodo poſt mortem imperatoris Iſraelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt,& exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis DC. tantum fuere ſuperſtites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rurſus à Moabitis eſt ſubiugatus,& per Iodem è ſeruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti,& per Baracum in libertatem ſint repoſiti. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerunt. CAP. IX.

De Sampſonis fortitudine,& quanta mala Palæſtinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio ſunt cæſi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde,& arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittítque exploratores in Hieri chuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræa habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserat. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderat, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, veniſſe speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον α'.

Ως Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληροῦχίσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν ἀνθρώπινον ἐξόπτην ἐξ ἀνθρώπων ἀποστησάντος, Ἰησοῦς ἅπαντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθους λειποψυχίᾳ, παρήγγειλεν ὁ στρατηγὸς ἐξιέναι ἐπὶ τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατ' ὀλίγον διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς γαδίδος καὶ μανασσήτιδος ἡμιφυλίτας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορρίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαν τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῷτε ἐκείνου θεσπίσαι μηδ' ὅτι ἀπέθνησκε θεῖ αὐτοὺς καμούσῃ, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὑτοὺς εἰς τὰ ὡδαγγελλόμενα προθύμους. τῷ δ' ἐπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἦγε τῆς ἀβίλης ὅλη τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ὡδὰ τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ θεῖον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῷ τε τειχῶν, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν ἔξοπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἱ ὧροι εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ ὡς δι' ἀδένειαν συμφέρειν. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἱστορίαν ξένοις προσπίπτουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διάνοια πολεμίων. ὡς δὲ ἡμωμένης ὁπλίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ ὡρμήθησαν διαπνοπεσόμενοι, καὶ θεῖ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ ῥοντὶς ἦν, μᾶλλον δὲ τῷ βασιλεῖ θεῖ δεῖπνον ὄντι, κατασκεψάμενοι τινὲς τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἑβραίων

σεσα-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης κα-
τοικίᾳ, μὴ πολλῆς τῆς τε λανθάνειν φερούσης ὑ-
παρχειν. ὁ δὲ δοὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν
ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δὲ ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐ-
τῆς ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἔτι τὲ τείχους ἔ-
ψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει. A
τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τὲ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξέ-
νοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον
παρ' αὐτῇ διατρίψαντες ἀπαλλαγεῖεν. οὓς εἰ φοβεροὶ
τῇ πόλει δοκοῖεν ἢ κίνδυνον τοῦ βασιλεῖ φέροντες
ἥκοιεν, ἄπονον ἂν λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυ-
ναικὸς οὔτως αὐτοῖς ὑποθεμένης, οὐδένα ὑποπτεύσαν-
τες ὅλως, ἀπῆλθον, οὐδὲ ἐρευνήσαντες τὸ καταγώ-
γιον. ἐπεὶ δὲ ὁρμήσαντες κατ' ἀγορὰν ἐνόμιζον αὐτοὺς
μάλιστα τῆς ὁδῶν ἀπῆχθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν
ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσμασι προσέτυγχα-
νον, παύονται τὲ πονοῦντες. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κατασταλέν-
τος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίν-
δυνον ἐν ὑπὸ τῆς αὐτῆς ὑπέλθοι σωτηρίας, ἀλλοῦσαν
γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς, οὐ καὶ ἄξιον εἶναι τὲ
βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτῷ ἀπολέσθαι
κακῶς, ἀναπαλέσασα ὄρκῳ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρα-
τεῖς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν σώσαι
δίκαιον τῆς ἀρτι σωτηρίας, χαρεῖν ἐκέλευσεν ὅτι τὰ
οἰκεῖα, ἀμέσαντας ἢ μέλλοντας σώσειν αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῆς
ὅταν τῷ πόλῃ ἔλθωσι, φθέρσαι πάντας τοῖς ἐν αὐ-
τῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὰ παρ' αὐτοῖς γεγραμμένον. ταῦ-
τα γὰρ εἰδέναι σημεῖος τοῖς ἐν τὲ θεοῦ διδαχθεῖσαι.
οἱ δὲ, καὶ τὴν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν. καὶ ὤμοσε τὴν αὐδὶς ἅμιλλον ἔργῳ τιμᾶν ἀμοιβὴν
ἀποδώσειν. διὰ τίνα δὲ αἰδήσεται μελλούσας ἀλίσκε-
σθαι τῆς πόλεως, συμβούλευσιν κτῆσιν τὲ τῷ αὐτῆς καὶ
τοῖς οἰκείοις ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένῃ
ἐγκαθεῖρξαι, σὺ τὴν θυρεὸν αἰωρήσασαν φοινικίδας.
ὅπως ἰδὼν τῷ οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κα-
κῶς ποιεῖν. μιμήσειν γὰρ αὐτὸ ἔφασαν ἀπὸ τὸ σὸν σώ-
ζεσθαι προθυμίαν. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πόσοι τῆς σῶν,
οὔτε οὐκ αὖ ἡμῖν ἐπαίτιος αἰτίας. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμω-
μόκαμεν παραζεύξεσθαι, μηδενὶ ὡς ὀλιγαβαίνου-
σι τοὺς ὅρκους ὀργεσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε-
νοι, ἐχώρησαν ἀπὸ τὲ τείχους καθημένσαντες ἑαυτούς.
καὶ ἀπασωθέντας πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα
προσέταξαν ὑπὸ τῆς πόλεως. ἦκον. ἱησοῦς τὲ τῷ ἀρ-
χιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς
σκοποῖς ὁμοθέντα πρὸς τὸν ῥαχάβην. οἱ δὲ ἐπακύ-
σαντον τὸν ὅρκον. δεδόχθω δὲ τὲ στρατηγῷ τὸν ἀπο-
βαίνειν, μέχρις οὗ ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, αὐτὸ γε-
φύρας πορευτὸς, οὐ γὰρ ἐζεύκτιπον φρόνησεν, βουλο-
μένοις τε γερουσιῶν, οὐκ ἔξειν σχολὴν ἀφ' ἧς πα-
λαιῶν ὑπολάμβανε, προθυμῶν τὰ μὴ τυγχανόντων, G
δέκατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν πο-
ταμὸν μειώσας αὐτῷ τὸ πλῆθος. καὶ δύο δηλαδὴ
ἡμέρας ἱησοῦς, διαβιβάζει τὸν τε στρατὸν καὶ τὸν πάνδη-
μον ἅπαντα τοιούτῳ τρόπῳ. φερόντων μὲν οἱ ἱερεῖς τὸν κιβωτὸν ἐχόντες. ἔπειτα οἱ λευῖται, τῷ τε σκεύει καὶ
τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἵποντο δὲ τοῖς λευίταις καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέ-
σους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ διδοὺς ἀεὶ αὐτῷ μὴ βιάζεσθαι ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς
δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτος ἐμβάσι, πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπαχθέντος,

A & nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant, quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignotos paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicę allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perserutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborate destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto C suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi D Deum iam antè significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si ali-E quis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersique ad suos reni totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurādum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis *Iosuæ 3.*
F enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visum, & aqua decreuisset,

& glarea non amplius vi vndarum volueretur A sed ſtabile ſolùm exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Moſes promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt
Ioſua.4.5. Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſacrum ita ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex C quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.
Ioſua.6. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quic- D quam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. iuſſitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, ne- E que miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurãdum ab ex- F ploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla aliaui ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinã irrũpẽtes in Hierichũtẽ om- G nes promiſcuè cẽdũt, inopinato mœnium caſu cõſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnã inutiles. paſſímq. cadauerib. viæ ſternebãtur, nullũ nec præſidiũ nec effugiũ incolis inueniẽtib. ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῆ δὲ πάχλης τῷ μὴ ῥοῶ ἐξ μὴ δ' ἔξω τὴν ῥοῦν ἀεὶ ἐπιφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅτι τὸ ἐδάφος κειμήλιον, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ἐβούλετο ποιῆσαι, τοιοῦτον καταννοοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἀσφαλῶς ἀνάμυον τύχη. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξῆσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλαθόμενον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, διὸς ἐπιβαίνων αὐτὸν τῷ ἐβραίων ὤμοζε, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα προελθόντες σταδίους, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δίκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνταῦθα δὲ, τόντε βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος αἰρέλετο τῶν φυλάρχων ἐν τῷ βυθῷ τοῦ προφήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον ἡμισύμενον τῆς ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὸν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε παυίζειν, τότε ῥαδίως ἀπορουῦντες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀνεμάζοντο ἤδη τῶν χαναναίων ἐθνέζον, καὶ τὰ λοιπὰ λεία ἦν. τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ἔροφὴ, χρησαμένοις ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπέζησαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσχύς ἔγνω. καὶ τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες ἅμα αὐτῷ ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἰών. εἰ δὲ προσῆσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν, ἀξιώσων τε τὸ τεῖχος ἐπομβῆς τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάτων τῶν ἱερέων, τούτου γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν ἀξιοῦντες, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τὸ ὅτι ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰησοῦς συναγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸν ἄλλον αὐτῷ τῆς πόλεως διηγαλίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὸν ἡμέραν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ταύτην παρέχοντος, αὐτομάτως καὶ δίκα τοῦ πόνου τὸ σφέτερον τῶν τειχῶν κατειληφθησομένων. ἀτείνεν μὲν τοὺς παῖδ' ὅν τινα οὐκ λάβοιεν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας, ὑποσῆναι τὸ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἁλέᾳ ἀδεχορήσαντας, μήτε ἀρπαγὴν γνωμένους ἀξιοράν φθάνοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἀργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα ἐκείνῳ συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῷ κατορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς πρώτης ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῆς, διὰ τοὺς ἡμωμένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, περσῆλθ ὅτι τὴν πόλιν. ἀξιώσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἠγουμένης τῆς κιβωτὸς καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχωμένων τὴν δύναμιν ὡς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάκις, καὶ ὡς ὁλίγον ἡμισκότων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν ἑβραίων. οἱ δὲ εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν προδοσίαν τῶν τείχους ἀναζοπλὴν καταπεπληγότων, καὶ τῶν φρονήματος αὐτοῖς ὡς θεῖναν ἀλκείου γενομένου. ἀνηροῦντο δ' οὐκ ἐν ταῖς ὁ-

ἀλλὰ διεσφαγιάζοντο. παρητεῖτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντο ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ τα-

κὴ τειχῶν ἡ πόλις ἰδὼ αὐτάπλεως, καὶ διέφυγεν οὐδέν. A
τινὰ δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ
τὴν ῥαχάβιν σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμ-
φυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ θεὸς αὐτὸν ἐν-
σοῦς ἀγθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν
κατασκόπων. καὶ μὲν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν
ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' B
αὐτὴν δύο ἀγροὺς, καὶ δόξαν τιμῆς εἶχε τῆς ἁπάσης.
τῆς δὲ πόλεως, εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ
κατὰ τῶν οἰκησόντων εἴ τις παρθησθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελή-
σειεν ἀρὰς ἐθέτο, ὅπως, θεμελίοις μὲν τειχῶν βαλλόμε-
νος, σὺν θῇ τὸ πρωτόγονον παιδὸς, τελειώσας δ' τὸν νεώ-
τατον τῶν παίδων ἀποβάλοι. τῆς δ' ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠ-
μέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ περὶ αὐτὴν
πάθος ἡμῖν. ἅπασαν δὲ πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώ-
σεως συναθροίζεται, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ θεὸς C
ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς ἁβρόβιβλος τὰ δεδογμένα, μηδ' ἐς
ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ διαπερασάμενον. καὶ ταῦτα
μὲν ἱεροῖς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀβδιδό-
σιν καταθέσθαι. καὶ ἱεριχοῦς μὲν, τὴν ἀπόλετο τὸν
ζῆλον. ἀχαρὲς δέτις, ζεβεδίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς ἰούδα,
διῤῥὸν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφα-
σμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλοις
διακοσίοις, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας D
νύσατο κέρδος τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δοῦ-
ναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεδοικὼς, ὤρυγμα βαθὺ
ποιήσας τῇ αὐτοῦ σκιῇ κατόρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νο-
μίζων ὡς τοὺς στρατοπώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλήθη
δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς γαλγάλ.ση-
μαίνει δ' τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάντες γὰρ τὸν πο-
ταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῆς αἰγυπτίων καὶ
τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐνόμισαν. μετ' δὲ ἡμέ-
ρας ὀλίγας τῆς ἱεριχοῦς συμφορᾶς, πέμπει ζισχι- E
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἶναι πόλιν ὑπὲρ τῆς ἱεριχοῦ-
τος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν αἰναίων ζα-
πέντες, διαβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ ζιακοντα. τοῦτ' ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δει-
νὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ μὴν τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλό-
των, καὶ τοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀ-
ξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ὀλιγωνσιν. πιστεύοντες
γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς ἔσ), καὶ σῶον ἕξειν τὸν στρα- F
τὸν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως τοῦ θεοῦ προϋπεχθέντος, τε-
θαῤῥηκότας ἁβδελύξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ
σάκκους ἐπενδύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς σολαῖς
ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, βοφῆς οὐδὲ μίαν ὅπως ἐπι-
ζήτησαν ποιούμενοι. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς ἔχον ἀ-
χθόμενοι. βλέπων δ' οὕτως ὁ ἰησοῦς τὸν τε στρατὸν κα-
ταπεπληγέναι, καὶ θεὸν ὅλων ποτηρὰν ἤδη τὴν ἐλ-
πίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει θεὸς τὸν
θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας θεοπρεπῆ
ὡς ταῦτα ὑπάγαθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μου-
σέως τ' σοῦ δούλου θεὸς θ' ἡμᾶς ἐπαγγείλαντος ὅ- G
σα πολλαχῶ τεκμήρια ἐπαγγέλλειν κτίσασθαι πα-
ρέξειν ἡμῖν τὴν τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ
τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. πνὰ μὲν
οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλώτηκε τὰς σὰς.
νῦν δὲ θεὸν δόξαν ἐπαιρόντες, καὶ τῆς δυνά-
μεως τινὰς ὑποβαλόντες, ἐπεί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν θεῶν σοῦ, καὶ ὧν θεόπεν μωυσῆς ἀπεχόμεθα.

repletáque trucidatis vrbs & postremò incen-
sa rogum defunctis præbuit, in agros quoque
pari fæuiente incendio. Rachaben verò cum
domesticis qui in diuersorium confugerant,
exploratores periculo exemerunt: ac mox ad
Iesum adductę, gratiæ sunt ob seruatos specu-
latores actæ, dicente se meritis illam præmiis
remuneraturum. móxque agris donatam, in
honore postea semper habuit. Reliquas au-
tem vrbis quæ incendio superauerant, ferro di-
ruit, diris execratus quisquis semel vastatam
instaurare aggrederetur: nimirum vt prima
fundamenta iaciens orbaretur filio primogeni-
to, & absoluto opere nato minimum è libe-
ris amitteret. Nec irritam esse voluit Deus im-
precationem, sicut suo loco dicetur. E direp-
tione autem ingens vis argenti ac auri, atque
etiam æris in vnum aceruum est redacta, ne-
mine edictum non obseruante, aut sibi prędam
ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus
sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit.
Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc
modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tri- Ios.7.8.
bu Iudæ, nactus paludamentum regium totum
ex auro contextum, & massam auri trecentō-
rum siclorum pondo, & iniquum ratus si nul-
lum periculi precium ad se rediret, sed obla-
tum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus
opus habenti offerret, intra tentorium in cau-
um profundum defodit, putans sicut commi-
litones ira & Deum se posse fallere. Erant tum
castra in loco qui vocatur Galgala, voce lib er-
tatem significante. transgressi enim fluuium,
tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in de-
serto exantlatis liberatos existimabant. Paucis
autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa,
mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ai-
nam supra Hierichuntem sitam: qui cum Aina-
tis prælio congressi, & in fugam versi, triginta
sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi ac
cepti nuncius postquam in castra peruenit,
maiorem quàm pro cæsorum numero mœsti-
tiam attulit: non tam propter amissos, tametsi
omnes viri fortes & honore digni fuerant, quā
propter desperationem. Credentes enim se iam
ea regione potitos, & illæsum exercitum habi-
turos vt Deus promiserat, nūc mirū in modū e-
latos hoc successu animos hostium videbant. I-
taque saccos induti per totam diem hoc habi-
tu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullá-
que interim corporum curandorum ratione
habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem
videns exercitum sic affectum, & nihil læti am-
plius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur:
Nos, inquit, non nostra temeritate adducti su-
mus, vt terram hanc armis subigere conare-
mur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos exci-
uit, cui multis attestantibus prodigiis pollici-
tus es, traditurum te nobis hanc terram possi-
dendam, & exercitum nostrum ope tua fre-
tum semper in conflictu aduersariis fore
superiorem, atque harum promissionum e-
uentum non semel iam sumus experti.
Nunc autem præter opinionem clade accepta
& militibus aliquot desideratis, hoc casu
territi, & de promissis tuis ac Moysis hęsitantes,

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine,potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime,deſperationémque in futurum arronitis exime. Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam.hoc oraculum Ieſus populo indicat,& vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulastribus mittebat.cúmque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt.qui videns non eſſe locũ tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: móxque affectus ſupplicio,noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamen prolicit.illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes,& quaſi victoria iam parta inſoleſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copiis in faciem illis obſtitit,& aliis qui in inſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainã feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus:vrbémque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſupellex ſine numero:pecudum item gregesnon modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues.atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui
II. non longè à Hieroſolymis habitant, cognito
Ioſ. 9. Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret : ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

καὶ χεῖρον ἢ τῷ μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αὐξᾶ, τῇ περὶ τὴν πύρα τοιαύτη συντυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἅπασιν δοῦναι, τότε παρὸν ἡμῖν λυπηρὸν νῖκος ἀφελόμενος, καὶ πρὸς τῷ αὐθις δύσελπις ἀγωνιῶντας οὕτως τῆς ἀγωνίας ἔξελε. ταῦτα μὲν ἱκετεύοντος τὸν θεὸν. χρηματίσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, μὴ καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τὸ τῷ καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀφὰ δὲ ταῦτα τοῖς νεῶν αὐτῆς ἥψατο συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τὸ πράσαντος καὶ κολασθέντος, νῖκος αὐτοῖς ἀεὶ πρίζεσθαι τῷ πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέλει κατὰ φυλὴν ἐπιλήχου. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς δηλωθέντος, κατὰ φατρίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κατὰ κυρίγματος, ἐπὶ τοῦ σκαφείου συγχύσεως εὑρίσκετο. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι δυνατὸς αὐτὸν τὸ θεοῦ ἐκφοβηλθόντος, ὁμολογεῖ τοῖς κλοπὴν, καὶ τὰ φώρια παρῆγεν εἰς μέσον· καὶ ἐπὶ μὲν δύο ἀναιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀπήμου καὶ κατασκήνωσις προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγεν ὅπλοις τοῖς αἴνας αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἐπέδρας φρουρήσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῷ δὲ μὴ θράσους αὐτοῖς ἀφὰ τοῖς πρότερον νίκοις ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσποιεῖται φρουρὸς, ἕλκει τῷ ἕπομένῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, ἀνοίγειν οἰωμένους, καὶ ὡς ὅτι νίκῃ καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τοῖς δυνάμεν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα δοὺς οἱ φρουροὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐπέδραις συντεταγμένοις, κἀκείνους ὅπλοις μάχιμοι ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσπηδῶν εἰς τὴν πόλιν τῷ ἔνδον φεύγει τείχεσιν ὄντων, ἐπίων δὲ καὶ φρὰς θέας τῷ ἔξω τοῖς γινομένοις φεύγοντων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰησοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος φεύγειν ἔπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ κ' ταύτην ἐγκρύπτειν ἔφθασαν, ἐπὶ καταπιπτόντων ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, ἀφὰ τῷ ἀγρῶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς ὑπὸ μειώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς αἴνατας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἅλω, κ' γυναικῶν, κ' θεραπείας, κ' τῆς ἄλλης ὑποσκελοῦς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ γὰ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἰησοῦς διένειμα, ἀμοίρους ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη κ' τὰ τοῖς αἴνάταις ὁρῶντες, κ' φρὸς σφᾶς μεταβάσεσθαι τὸ δυνὸν ὑπονοοῦντες, ἰησοῦν μὲν προσκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε γὰ τύχεσθαί τινος τῷ μαχίμων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τὰ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς. καφηείτας δ' καὶ καθαρμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅπλα συμμαχίαν παρεβάλλοντο, ἐ δ' αὐτοὺς διαφθείσθαι δ πόνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῷ ἱεροσολυμιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτοὺς, διέγνωσαν διαπρᾶξαι τὸν δυναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρίσβεις φρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀπεισομένους, οἷς μάλιστα τῆς πολιτικῆς ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς χαναναίοις ὑπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαρρήδαδαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πρεσβεύειν κατὰ μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν, πολλῷ αὐξάνοντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ μήκους τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τε δοκεῖσθαι. ξυμβαίνας δὲ εἰς τὸ ταύτας πιστοῦσθαι πρὸς αὐτὸν ἐπιτηδὲς ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνιτικῆς καὶ τῶν πλησίον πόλεων, πλεῖσον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάξειαν αὐτοῖς ὅτι συνθήκας. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τῶν χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δεδοσθαι, τούτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῆς γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑπεδείκνυον τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅτι συνθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἑβραίοις. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὅρκους ἔδωκεν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῆς ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑπομνήσαντες τοὺς τοῦ πλήθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπήεσαν πρὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸν ὑπάρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τοῖς ἡγουμένοις ὄντας τῶν χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῆς τοὺς ἑτέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐγκαλεῖ. τῆς δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δημιουργοὺς ποιεῖν ὅτι τῆς μὴ ἀφανίζειν τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν ἐν τοιούτοις. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕροντο. τοῦ δὲ τῆς ἱερουσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῆς μεταστῆσαι πρὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῆς πλησίον ἐθνῶν προκαλέσαντος βασιλέας συναραθαι τῆς κατ' αὐτῆς πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῇ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅτι πύλῃ τῆς πόλεως οὐκ ἀπωθεῖν προσκαλέσασθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτοις γὰρ ὧν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ὀλεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἡδονῆς στρατευόντων σωθήσεσθαι δι' αὐτὸν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ὅτι τὸν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὄρθριος προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ ξαπίνης ἐπιπτον διώκων δι' ἀναβάσεως κλιτύος. βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν θεοῦ συνεργίαν ἔμαθεν, ὑπομιμνήσαντος αὐτὸν βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφίσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὸν ἡμέραν ταύτην αὐξηθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπηρχε τὸν τῶν ἑβραίων φρονήματα συνίστησιν. ὡς τε λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μακηδά, καὶ πολαίζει πάντας.

maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos faterentur, & multò tutiùs si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm Iosue. cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locꝰ dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentib. prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelúca quadã latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsq. suppliciũ su-

creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. De bellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananæa montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reduci in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non tam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fítque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo mõte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitionos ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Iosue. II.

III. Ios. 13. 14. 18.

Α ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε πότε ἡ τοῦ σεληνιασμοῦ ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' τῶν ἀναχειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. κατεγραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοῖς Γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπαινεῖ πάλιν τῆς χαναναίας ὅτι τῷ ὀρεινῷ ἰησοῦ. καὶ πολιὸν τῷ ἐν αὐτῇ φύνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. τοῦ δὲ περὶ τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς ἀθρόους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν χαναναίων παλαιστίνους προσλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς βηρόθῃ πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω καθήσης οὐ πόρρω. γαλιλαίων δὲ ὄζει καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ δὲ στρατοῦ πάντες, ἐπλήθυε μὲν ἦσαν μυριάδες ἑβδομήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δ' τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς Β ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὸν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος δύλογεσέως εἶχον δι' ὑποβολὴν τοῦ θεοῦ. τοῦ θεοῦ δ' ἐξενεύσαντος αὐτοὺς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεδοῦσιν, ὑποχομένου τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ ὁρώμενος, ἐξώρμησεν ὅπι τοὺς πολεμίους. καὶ ἀφ' πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, σωσπίει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως πρὸς τοὺς ἀκροωμένους. διώκων τ' ὅπι πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὁπιλελοιπότων φρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοῖς ἵπποις ἰησοῦς αὐτῶν αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρησι. τῶν τε χώρων ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς ὁλμῆσαι εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἴρων, καὶ πάλιν ὅτι λάθοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπελέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος ἀφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἱερὰ τὸν ἱερὸν σκηνὸν, κατὰ σιλουῒ πόλιν. ὑπῆρχεν γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον ἀφ' κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θεσπίσματα ἐδήλου. καὶ χωρίσας ἐντεῦθεν ὅτι σκίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵδρυσιν ὅπου θεσπέπε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸν στρατιὰν, ὅτι μὲν τῷ χαρίζεῖ ὄρει τὴν ἡμισείαν ἵδρυσι. ὅτι δ' τῷ γεβήλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ὄζει, καὶ τὸ λοιπὸν καὶ τοὺς ἱερέας. θύσαντες δ' καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ὅτι τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλειπόντες, εἰς τὴν σιλουῒ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ὀλιγώτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ θεραλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν

(καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποτισμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, φρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸ χεῖρον) συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὸ σιλουῒ ἐπηλικίαν παρήγγελε, καὶ απασῆ συσσραμῶντων, τότε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς γεγυμνωμένας θεσέξεις ὡς εἰσὼν ἄρισει, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ θεραπόντος αὐτὰς ἀξίας, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ξιάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κακωθῆναι ἁπάντας, καὶ στρατιὰν ὅση
ποτὲ κατελπίσασα τῆς αὐτῆς δυνάμεως εἰς μάχην
συνῆψεν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γῆρας αὐτοῖς
ἐπιλελεῖφθαι. τῆς δὲ πόλεων, ἐπειδὴ περ αἱ μὲν ἁλ-
λώκεσαν, περὶ ἃς δὲ διὰ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ διὰ τοῦτο δὴ ταύ-
της τῆς οἰκειότερον πεποίηντο, ἄξιον τοῖς ἐκ τῆς περαίας
τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῆς κιν- B
δύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη
πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολο-
γουμένως. ἵνα τε κατὰ φυλὴν αἱρετὴν πρόσχειν μάρ-
τυρηθέντα πέμπειν. οἱ τοίνυν γῆν ἐμμεμετρησόμενοι
πρῶτον· καὶ ὑπὲρ κακουργήσοντος δηλώσουσιν ἡμῖν ἀθρό-
ους αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἵνα οἷς μὲν τούτοις ποιησά-
μενος ἐς λόγους, συγκάτανευον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ
ἄνδρας τοὺς ἐμμετρησομένους τοῖς χώραν αὐτῆς ἐξέ-
πεμψε, δώδεκα δὲ αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπισήμο- C
νας, οἷς τάληθὲς οὐκ ἂν μέλλοι λήσεσθαι διὰ τοῖς τόποις.
ἐντολὰς δοὺς ὅπως πάσασθαι τῆς τε εὐδαίμονος διαφέρον
γῆς, καὶ τῆς ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς Χαναναίων
γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα
καὶ καρπὸς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκεκομμένα μὲν
ἑτέρα γῆ, παραδείσια νομισθησόμενα. τοῖς δ' ἱερι-
χουντίοις χωρίοις ἀναβαλλόμενα, καὶ τῆς ἱεροσολυ-
μητῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανδὸν ἁμαρτάνειν. καί τοι παντελῶς ὀλί- D
γῃ αὐτῆς ἐστὶ τῆς γῆς συμβάντα, καὶ ταύτης ὀρεινῆς
καὶ τῆς πόλλης, ἀλλ' ὑποβολὴ εἰς καρπῶν ἀκρο-
φορίαν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολείπων ἑτέρας. καὶ διὰ
τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μοίρης τοῖς κλήρους εἶναι δίκην
ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων ἀνδρα-
ξίου ἡμιόλιον. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δίκα δ'
ἦσαν, ἐξομοιώσαντες τε καὶ πεπατήκασι τῆς γῆς ὅσ-
ης ἐβδόμῃ μηνὶ παρῆσαν φέρος αὐτὸν εἰς σιλωῦντα πό-
λιν, ἔνθα τῆς σκηνῆς ἐστάκησαν. καὶ ἰησοῦς ἐλεάζα-
ρόν τε καὶ τῆς γερουσίας καὶ συὶ τοῖς φυλάρχοις πα-
ρὰ λαβὼν, νέμει τοῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι-
τῆς τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῆς φυλῆς
τῆς μέρεσιν ποιησάμενος. πληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ
μὲν ἰουδὰ λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερ-
θεν ἰουδαίαν. ἀφατένουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσο-
λύμων. τὸ δὲ εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά-
λων καὶ γάζα. συμεωνὶς δὲ, δευτέρα δὲ λαχοῦσα,
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορ-
γον οὖσαν. βενιαμίται δ', τὴν ὑπὸ ἰορδάνου πο-
ταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁμοζώνῃ καὶ βεθήλοις. τανύσαντος
δὲ ὁ κλῆρος ἔσθ' ὑπὸ τὴν τῆς γῆς αἱρετήν. ἰεριχοῦτα γὰρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαχον. ἡ δ'
ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ὑπὸ ἰορδάνου
ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχον. εὐρέαν δὲ, ὅσον ὑπὸ
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελούτᾳ πεδίον. τῆς μανασ-
σήτιδος δὲ ἡμίσεις, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώθεν
πόλεως, πλάτος δὲ ὑπὸ βηθσεάνων, ἣν νῦν σκυθόπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποσησάμενοι κάρμηλον. τὸ δὲ ἰταβύριον ὄρος, τοῦ πλάτους
ζαβουλωνίται δὲ, τὴν μέχρι γλυπσαεπίδος, καθήκουσαν δὲ ἐπὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Benianitæ deinde regionem sorti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Labyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt con-
uallis ex re nomen habens rota Aſeritis ceſſit
quà ad Sidonem eſt obuerſa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem ſpectant vſque Damaſcum vrbem
& ſuperior Galilęa Nephthalitis obtigit, vſque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines ſunt Arces vrbis ver-
ſus ſeptentriones ſitæ. Porrò Danitæ adepti ſũt
quicquid vallis ad Occidentem ſolem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum eſt Iamnia
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vſque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Ieſus diui-
ſit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab
vno ex filiis eius dictam Moyſes iam ante duo-
bus cum dimidia tribubus diuiſerat, vt ſuprà
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
Lib. 4. cap. 7. mathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc
diuiſionem pertinuerunt. Cæterùm Ieſus ætate
iam defecta cùm non valeret conſilia ſua per
ſe exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam adminiſtrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex ſua ſorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere
& ipſorum ſecuritatem, & diſciplinę ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
ſi tantùm monitis, ſed ſuomet experimento di-
diciſſe: deinde vt Leuitis trigintaocto deſtina-
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nuſquam à Moyſis
præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephtha-
litide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilęa. poſt
hæc quod de præda in reliquum erat diuiſit: ſu-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim fa-
cta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac
reliquæ ſupellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non poſſent. Poſthæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
ſita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia, in hanc ſententiam locutus eſt: Quoniam
Deus & pater qui eſt dominus Hebręorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum manſuram nobis promiſit: vóſque o-
pem veſtram indigentibus ex mandato Dei
alacriter & impigrè præſtitiſtis, æquum eſt
cùm iam nihil arduum ſupereſt, miſſionem
vobis dari & promptitudine veſtra non abuti:
quandoquidem certi ſumus, ſi in poſte-
rum ſit opus, nihilo ſegniùs operam ve-
ſtram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quòd ſocij periculorum eſſe
voluiſtis, rogamúſque vt in hac mutua
bene uolẽtia perſeuereris, memores amicorum
& quòd vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris
auxiliis paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauente & vobis adnitẽtibus peruenimus,

A τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ καρμήλου, κοιλάδα περιγραφομένην ὅλην τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, ἀσπείται φέρονται πᾶσαν τὴν ὑπισιδῶνος τεθραμμένην. ἀρχὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῇ ἐν τῇ μεσόγαιᾳ ἡ καὶ ἀκτιπούς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τεθραμμένα μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως τοῦ λιβανίου ὄρους, καὶ τὰς τῶν ἰορδάνου πηγῶν αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἴσχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι καὶ βόρεια πόλεως ἀρκῆς παροικούσης.
B δωΐται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυσμαῖς τεθραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ καὶ δώρεις ὁριζόμενοι. ἰάμνιά τε πᾶσαν καὶ γίτται, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἰούδα ἤρξε φυλή. καὶ ἓξ μὲν ἔθνη τῶν ἰδίων τοῦ χαναναίου φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν δεῖλεν οὕτως ἰησοῦς, καὶ τῷ γένει ταῖς συνέσει καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεσθαι. τὴν δὲ ἀμορίτιν, καὶ αὐτὴν οὔσαν ἀφ' ἑπτὰ τῶν χαναναίου παίδων καλουμένων μωυσῆς ἤδη πρειλήφως νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον διδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, C ἀμαθίτας, καὶ ἀριθίτας, ἀδιακόσμητα ἦν. ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα καὶ νοήσειεν, τῷ τε μετ' αὐτὸν τὴν ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελῶς προσάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγειλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τῆς χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ. τὴν δὲ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυλακὴν τῆς πατρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μεγίστῳ
D αὐτοῖς εἶναι προεῖπεν, ⁊ τοῦτ' αὐτοῖς παρῄνεσεν. καὶ τοὺς λῃστὰς δὲ τὰς ὀκτὼ ⁊ ἑξήκοντα πόλεις ἀποδίδωσιν. προειλήφεσαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν ἀμορίαν τὰς δέκα. τούτων ἓξ εἰς ἀπανέμειν τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ ἦν φρόνησις, τοῦ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς ἑβρῶνα. σίκιμα δὲ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος ⁊ κεδίσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο
E χωρίον. νέμει ⁊ ἡ τῆς λεΐας ἔστα. ἦν ἔτι λοιπά. πλείστη δ' ἐγίγνετο. καὶ μεγάλους πλούτους περιβέβλητο ἡ καινὴ πάντες ⁊ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε ⁊ ἐσθῆτων ⁊ τῆς ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. τὸ δ' ἀπόδων δὲ πλῆθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν προσχρωμένου. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην κατὰ τὴν ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτῇ πανοπλισμένοι ὁπλῖται, ἑλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς ⁊ πατὴρ δεσπότης τοῦ ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ
F κτᾶσθαι εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργείας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένους, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου θεμένους ἀπαυστέως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν, ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἄσμενοι χρησόμεθα εἰς τὰ κατατείξοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦ καμοῦσαν αὖθις βραδυτέραν. χάρις τοίνυν ὑμῖν ὧν συνήραθε πρὸς ἡμῶν. καὶ οὐχὶ νεῦ μόνον ἀλλὰ εἰς ἀεὶ οὕτως μένοντας ἀγαθοὺς μεμνῆσθαι τῆς φιλίας, καὶ ἀσφαλῆ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῇ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ἀπὸ τε τῆς ἀπολαύσεως τῆς ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡ-
μᾶς καὶ ἐπαλλάξαι, καὶ ποιήσαντες εἰς ἕκαστα θυσίαν κατέσπεισαν, ἐπεὶ ἅπασι συνῆκται αὐτῇ μεταλαμβάνειν,

γένοντο

γόνοι πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς ὑμετέρας πόνου πλοῦτος ἄφθονος, λείαι τε πολλαὶ ἐπαχθόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τοῦτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' ἡμῶν δῶρα, καὶ πρὸς ὅτι βουληθέντες κατ' ἀμοιβὴν προθυμον. οὔτε γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπειθήσαντες, καταφρονήσαντες δὲ καὶ θεσπίσαντος ἀπελθόντος, οὔτ' ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν. καὶ οὐδὲν καλοῦμεν μηδὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὄφελος ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἐστιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀβέβαιον γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οὔτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. διὸ τὰ εἰς τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὀλιγωρεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς ἔχει μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος δύνασθαι καὶ σύμμαχον ἑαυτῶν. σὲ δ' ἀπέντων ἢ εἰς ἕτερον ἐθνῶν μίμησιν, ἀστραπησόμενον τοῦ θεοῦ ὑμῖν. ταῦτα εἰπὼν ἠφίει καθ' ἕνα τοὺς ἐκ τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμενε. προῦπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπολυθησαν. καὶ διαβάντα οὐδὲν τὸν ποταμὸν ἥτε ρουβήλις φυλὴ καὶ γαδίς, καὶ ὅσοι τῆς μανασσητῖδος αὐτοῖς συνεπόντο, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται τοῦ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γνησιοψύχοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι ταῖς ἀποστυθέντας, οὐ μὴν ἧς ἐσήνοι γνώμης ἀπέφηναν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμοῦ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπτεσθαι. ἀλλὰ περὶ τοῦ θείας θρησκείας τοῦ ὀχθολιοῦ πατρίου νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῆς τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένους, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς ἀδικοπραγίας τῶν πατρίων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τοῦ συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τοῦ αἰτίας εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ἕκαστος τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπεὶ δ' αὐτοὺς ἐπὶ σφᾶς ἠκούσαν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ὑπέστησαν αὐτῆς τῆς γνώμης λαβεῖν παρ' αὐτῶν. ἐπειτ' αὖ καταπεμφθὲν μάθωσι τοῦ ὀχθολιοῦ αὐτῆς, τότε τοῖς ὅπλοις χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς τιθήσουσιν οὖν πρεσβεύτας πρὸς αὐτοὺς, φινεέσην τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν ἀμφ' αὐτῷ τῶν τιμῇ ὡδὲ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ὅτι τῆς ὀχθης τοῦ ποταμοῦ ὀχθίσαντες ἔστησαν. ὡς δ' περαιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων συλλογίαν συνελέγη, τὰς φρενήσεις, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμάρτειν ἔλεγον, ἢ ὡς τε λόγοις ὅτι μεταθέντας νουθετεῖσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα, πλὴν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας ἀποδόντας εὐθὺς ἐπ' ὅπλα καὶ τοῦ ἐκ χερῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγένες καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι τοῦ πρέσβειαν, ἵνα τοῦ αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς φρενήχθητε τὸν βωμὸν καθασκευάσαι, μήτε φρενιτεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, κατὰ λόγον μὲν ὅσον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ὀχθολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγραμμένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, ὀχθιζυχθέντας ἡμῖν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati, eſtis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & ſuper omnia noſtram benevolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moyſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere: néve propter flumē medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam noſtros quàm veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moyſem inſtituta diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propicius: ſicut contrà ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſingillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit: reliqua autem multitudo vniuerſa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- Iiii. uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma- Ioſ.22. naſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraelitas, cùm altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quā diuinæ voluntatis rationem habendam: atque ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rē aggrediendam, & ſcirandum qua mente id fecerint: & ſi fortè malo animo factum deprehēſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur cò legatos, Phineeſem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quàm vt verbis tantū caſtigari debeat. attamen non culpæ magnitudini moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quòd fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcepimus, vt cognita cauſa extructi altaris, nō temerè armaſſe nos in vos videamur, ſi piis rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, diſiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionē reuerſos,

quam Deo ferrę acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim puteris quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phinees dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius ærcum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quódque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nósque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque vt nos animes existimeris ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineesis, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámq; gloriā peruenerāt hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeāt propicium, cùm sciant eius beneuolētiā nō aliis retineri posse quàm pietatis artib.

Ios. 2324.

A ὧν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὅπλισασθαι τοῖς χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ παραυτίκα μὴ μείναντες, νόμων τῶν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δὲ ὑπομένητε τοῖς ἡμετέροις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιτέρω μὴ μείνατε τούτοις

B βοηθήσωμεν, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τὸν διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, πάντα χοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστί. καὶ ὑποδραῦαι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἀποίκους μεταθέσθαι.

C ἀλλ' ὑποπτεύσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι παροῦσι μεταθήσομαι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παθεῖν ὑμῶν ἀνάγκην ἀμύνασθαι, ὡς περὶ τῆς ὑμετέρας αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ τοῦ φιλτάτου ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κινδύνου, ἅπερ βουλεύεσθε, λόγοις ἡτιθλίᾳ συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείσαι ἔργων καὶ πολέμου ἀμελήσειν. τοσαῦτα δὲ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὖτε πᾶν ἡδέως τοῦ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογήσασθαι, καὶ μήτε συγγνώμης

D πρὸς αὐτοὺς ἀποτυχεῖν μήτε κατ' νεωτερισμὸν αἰσθῆναι τὸν βωμὸν ἵδρυσαν. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γνώσεσθαι τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκιλῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μὲν γὰρ οὐ νεὼν ἀναστήσεσθαι, διὸ ὃν καὶ ὑπαίθροι γεγόνασιν, ἐπὶ θρησκείαν ἱδρύσασθαι, σύμβολον δ' ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη σω-

E φρονεῖν τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ παβάσεως ἀρχὴν ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίᾳ κατασκευάσαι ἐβούλετο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ἅθην ἀμέτρονα πρὸς ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόλημψιν, μηδὲν καταγνάσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐκώλευες εἶναι δίκαιοι πάντες ὅσοι τῆς ἀβραάμου ἐβούλοντο γένους ὄντες γνησίους διαφερούσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους ζήσου παραλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ὑπαγορίσας ὁ φινεέσης, παρέλυε πρὸς ὑπνον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἀπήγγελε τῷ λαῷ.

F ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογῆν αὐτοὺς μέλλει μηδὲ εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγχυσίν, χαριστήρια ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτέλει. καὶ ἑστιάσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἀποστέλλει σὺν εἰκόμοις διπλᾶ. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, γεγηρακὼς ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ τὰς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐν ἐφε-

G τὸν αὐτοῦ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ κτήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ εὐσεβείας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἣν ἔχουσαν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ μόνῃ φίλον αὐτοῖς ἡγεμόνα τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ γὰρ καλὸς ἐχὴν ἀπέναι μέλλοντι τῆ ζῆν παραίνε- A
σιν αὐτοῖς διαύτλιν καταλιπεῖν. κἀκείνοις ἠξίου δὴ
μνήμης ποιήσασθαι τὴν ὠφελείαν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς
ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὅτι διδασκαλίᾳ τῆ
χρησίμων συνδιέζευξε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς ἦ μὴ
τὴν ἐκείνου τελευτὴν γένε), πάντα καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ ἦ μήτε
συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῆ τὰ κοινᾶ τὰ πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις B
ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα & τοὺς κινδύνους δύψυχος καὶ μεγαλόψολμος, φρονταὶ εὖ σαί τε τὰ καὶ τὴν εἰρηνίαν διέκεῖτο, καὶ ὡρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος.
θάπτεται ἦ ἐν πόλει θαμνᾶ τῆς ἐφραὶμ φυλῆς. θνήσκει ἦ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς,
φινέσῃ τοῦ παιδὸς τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ
μνημεῖον αὐτῷ & τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.
μὴ ἦ τὴν τούτων τελευτὴν φινεέσης ἐφθαρτεύει καὶ τὴν C
τὲ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τὲ χαναναίων γένους
τῆ ἰουδαίᾳ φυλῆ ὠφελεῖν τὴν ἡγεμονείαν. καὶ γὰρ τοῦ
λαοῦ ἄρξαι αὐτούδεὶς ἦν μαθεῖν τι καὶ θεοῦ δοκεῖ. καὶ ἐφοσλαβοῦσα τὲν συνωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξιρεθέντων τῆ
ἐκείνων ὑπαντελοῖ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῆ κληρουχίᾳ ἔτο
ποιῶσιν.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ ἐξαβαίνοντες οἱ ἰσραηλῖται D
τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

ΧΑναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν τῆς θεραγμάτων, στρατοῦ μεγάλου
κῆ ζεβέκλου αὐτοὺς ὑπέμενον, τοῦ βασιλέως τῆς ζεβεκηνῶν ἀδὼν. ζεζέκου τὴν ἡγεμονείαν διαφέροντος. τὸ ἦ ὄνομα ἔτο σημαίνει, βεζεκιλῶν κύριος. ἀδὼνι γὰρ τῆ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν E
τῆς ἰσραηλίτιδος, ἀφ' τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες
δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς θεφεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῆς
ὑπὲρ μυρίους, ζῶντα δὲ ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων
θεάξας θεέτεμον οὐκ ἀνεῤῥάπιον. κῆ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα ἦ, γῆ θάπτουσι. F
καὶ διέσωσαν αἱρουῦτες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. κῆ τὲν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς
χεβρῶνα, κῆ ταύτλιν ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο ἦ τὸ τῆς γιγάντων ἔτι γένους, οἷ δὴ στόματος μεγέθη, καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, φόβδοξον ἦσαν θέαμα, κῆ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς G
νῦν πίσιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῆς δεκατίλων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰ ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦν δ' ἐν τῆς κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuò memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum extat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deũ vt Iudæ tribus ductu bellum gereret, quę mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates incidernnt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis decem tantùm fuere è superstites.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorũ lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellũ circumferebãt: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sęuitum est. apud hos in eam diem supestites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananęam præmiserat. *Ios. xi.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperũt. Euasit autem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo impositi habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis cõtenti pacem Chananæis dederũt. Ephremi verò tribus cùm assidẽdo Bethelis multo tempore aclabore impẽso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tãdẽ cõprehẽso vno ciuiũ qui inrubẽ importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurãdo firmata, intromissos clàm ipsum cũ familia seruaturos proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oracuło, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: depraua ta iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Iud. 19. Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cũctãter enim parẽtes filiã dimiserunt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

A διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἱέθρου τὸ μαδιανίτου ἀπογόνοις, μισυσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμωνται, τῶν γὰρ πατρίδα καταλειπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὸν ὀρεινὸν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τῆς δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἐξαφθύγγα δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἱ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταθέντες τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δ', τούτων γὰρ ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τῶν γῶν ἠρόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λοιπαὶ φυλαί, τῶν βενιαμίτων μιμησάμεναι ἐποίουν, τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόροις ἐπέζεπον τοῖς χαναναίοις ἀπολέμοις ὄντες. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὲ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῆς πόνων ἐπείσκτησε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καίπερ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῆς ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῆς ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὧδε δώσειν τῇ πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. καὶ κεῖνος ὅτι τούτοις ὦμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀφοδὸς, σώζεται μετὰ τῆς οἰκείων. οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς οἰκοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῆς ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῆς δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαδιδόντων, ὑπὸ ζυφῆς καὶ ἡδονῆς τὸ κόσμου ὀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῆς νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παρεξιὼν δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο ὧδε τῶν αὐτῶ γνώμων τῆς χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ὑπ' ἐκείνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ' αὐτῆς ὠμότητι κρατοῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ πρὸς τὰ ὧδε θεοῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλὰ τὰ ὧδε τῆς χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη δι' τὸν ζυφὸν ὑπολελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διαφθαρθαι, καὶ τὰς οὐσίας οὐκ ἀπολείπουσαν, οὐδ' ἀρχὴν ἄλλην οὐδὲ μίαν τῆς πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄνεσις ἡδονῇ τὸ κερδαίνειν προσδεδομένοι. καὶ δι' τὸν πολλὴν ἄδειαν, εἰσὶς αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προῆλθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ὑπ τοιαύτης αἰτίας. λεύιτης αὐτὴ τῆς δημοτικωτέρου τῆς ἐφραὶμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ὅπο βηθλεμῆ. τῆς δ' ἰούδα φυλῆς τὸ ὄζ' τὸ χωρίον. ἐρῶν δ' σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῆς παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοζίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δι' τὸ μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτῶν ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρέως μήν, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ὧδε ἀπῆλθεν), μῆνι τετάρτῳ. χαλεπῶς δ' φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὸν πενθερὸν, καὶ δι' ἡμέρας τρεῖς ἐπιμένων τὰς μέμψεις, καταλλάττει πρὸς αὐτόν. καὶ τοσαύτας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτῷ διατρίβει, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, ὡς δι' ἄλλου ἔξειν. βεβιασμένον δὲ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τῶν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας ξιβιῶ ἐποιοῦντο. δεύτερον δ' αὐτοῖς εἰς εἰπεῖν.

καὶ ὁ-

καὶ ὅπως λεῶ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γνομέ- A
νων δ' αὐτῷ κατὰ τὰ ἱεροσόλυμα, σταδίους μ' ἐλιπλιπησαν ἤδη ἑξακοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθιζαί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πάρρω πολεμίων ὄντας, τὸ γὰρ πολλάκις ὕπισφαλὲς καὶ ὕποπτα ποιεῖ τὸ τοιοῦτος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ὁ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι. γειραίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἡξίου καταίγεσθαι πόλιν. καὶ προστήσας τὴ γνώμη, παρίει εἰς γαβαὼ, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἥτις ἦν ὀφέας οὖσης. καὶ μηδενὸς πω ξένιον τῷ γέροντι αὐτὸν προσκαλουμένου, πρεσβύτης δὲ ἀγρόθεν κατιὼν, τῆς μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς ὢν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβαὼ διατρίβων, συνεστυχάνων αὐτῷ, πόθεν τε ὢν πάρεσι. καὶ ἅμα τὰς αἰτίας ἐπιλύων, ὅτι τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δ', λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γειραίων δὲ τῆς γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπῆνται. τέως δ' οἰκησιν ἐπήλυδι τυγχάνειν ἐν τῇ ἐφραιμίτῃ πλησιχώρᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ δέχεσθαι τὸν συγγένειαν, καὶ δέχεσθαι τὸ τέως αὐτῷ φυλῇ νέμειν, καὶ μέχρι δέχεσθαι τὸν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἤγε. νεανίαι δέ τινες τῆς γαβαλειτῶν, ὅτι τῆς ἀγορᾶς τὸ γήραιον θεασάμενοι, καὶ τὸν δύρεπτειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ προσῆλθον τῷ πρεσβύτῃ κατηγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦκον ὅτι τὰς θύρας. τὸ δὲ πρεσβύτου προσκαλουμένου D
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν προσχόντα τῷ ξένῳ, προσγράτον ἀπαλλάξαι. ὡς δὲ συγχωρῆτε λέγοντος, καὶ λαβόντα τὸν πρεσβύτου, καὶ θράσαντα αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἁμαρτάνοντας, ὠλιγώρησεν τοῦ δικαίου καὶ κατηγέλων, μὴ πείσαντα ἢ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα ταῖς ὁλοθυμίαις αὐτῷ, εἰς ἀνάγκην προσηγμένος, καὶ μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑπερίδειν ὑβριζόντας, τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχόρει, πληρώσαν τε τὸν ἐπιθυμίαν αὐτοὺς λέγων, ὁμιλοῦντες δίκα τῆς εἰς τοὺς ξένους ἱερέως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ἐπεδέξατο τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τὸν αὐτοῦδῆς τῆς ὅλη τῷ ξένῳ ἐπιθέσθαι, ἀλλ' ἐκέκειντο ταύτην προσλαβεῖν ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν θλιμᾶν προσόμενον. οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὸν γυναῖκα. ἐ δ' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, F
ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένου ἡμέρας. ἡ δὲ, ταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρίει ὅλη τῷ ξένιον. καὶ ἅτε λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τὸ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἀνδρὸς, τοῦτο δὲ μάλιστα τοῖς γεγυμνασμένοις ἔχειν αἰσχρὸν ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ ψυχῷ ἀφῆσιν. ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κατασχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, αἰσχαίρειν ἐπειρᾶτο, θαμυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἂν ἑκουσίου γνώμης αὐτῷ θάρσοι τοῖς κακοῦργείασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅλη τ' ξένιον αὐτῷ. ὡς δ' τελευτήσασαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῆς κακῶν, ὅπως θύμος τῷ κτίνει χαρεὶς τ' γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. ἐ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλῶν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς αἰτίοις τῆς τελευτῆς γυναικὶ, καὶ τῶν βίαν τῆς φυλῆς. οἱ δὲ ἀπό τε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῆς βιασαμένων κακῶς δεχθεντες, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πάθεσιν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκρατοῦς καὶ δικαίας εἰς τὸν σπουδὴν

cúmque emensi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium vt aliquò diuerterent:ne ſi nox iter facientes opprimeret,in aliquod incommodum inciderent,præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat.marito non placuit alienigenarũ vti hoſpitio.nam Chananæi tum vrbem tenebant,malebátque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere.in hoc conſentientibus omnibus,peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere,ſed Gabæ habitans,caſu repertum interrogat,quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret.ille ſe Leuitam ait,& vxorem à parentibus domum reducere,& in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium.Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus,& quod fortè oblatus hoſpes viſus eſt ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam,poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt,contempta imbecillitate & ſolitudine,venerunt ad ianuam:rogantéque ſene vt abirent,& vim abſtinerent ac iniuriam; poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ cõſuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam eſſe,& Leuitidem,peccaturos eos grauiter, ſi propter voluptatem leges violarent, iuuenéſque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret,ſenex ait ſe filiam eis permittere,vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in ſe erat tutos ab iniuria præſtare, quos exceperat.illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus,& hãc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerẽt; at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt,cúmque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire,quòd hũc indigniſſimè rem laturum putaret humi collapſa expirauit.Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauiùs ſuſpicans,excitare conabatur.conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet,ſed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defuncta ſenſit,ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit,mandans perferentibus,vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunquam tali ante viſo vel audito ſpectaculo ad indignationẽ grauiter cõmoti,& iuſto furore perciti apud

Iud.20.

conuentum faciunt,& congregati ante tabernaculum,Gabaenos hostiliter armis impetere decernunt.Hunc impetum senatus cohibuit, suadens non ita temere cognatis bellum inferendum,priusquam verbis agerent de criminibus:quando nec in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, nisi legatis prius de satisfactione missis.rectum igitur esse adGabaenos mittere qui fontes ad supplicium deposcant:qui si dedantur,horum pœna contentos esse debere.sin contumaces fuerint,bello in eos vindicandum.Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & postulaturi vt pro violatis legibus morte iustas pœnas penderent.Gabaeni verò non dediderunt iuuenes,arbitrati sibi pudendum si alienis imperatis metu belli parerent,cùm multitudine ac virtute nulli se cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus,cùm cæteri nó defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quę postquàm Israelitis à Gabaenis renuntiata sunt,iureiurando sanciũt, neminem ex suis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem:& acriore bello persecutu ros se eam tribum,quàm maiores eorum Chananæos persecuti sint.Et confestim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & insuper sexcentos.ex eo numero fuere quingẽti funditores peritissimi,qui læua manu feriebant. itaque commisso apud Gabam prælio,egregiè vicêre Beniamitæ, cæsis ex aduersa acie viginti duobus millibus.& fortasse plures cecidissent, nisi nox prælium diremisset.atque itaBeniamitæ læti se intra mœnia receperunt,Israelitę verò in castra insperata clade attoniti. Sequenti die prælium instauratur,& beniamitis rursum vincentibus,decemocto millia cadunt ex parte Israelitarum,quo factum est vt castra metu desererent,profectique bethela,quæ vrbs non lõge aberat,postridie ieiunio peracto supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem vt ab ira desisteret,& contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hostem concederet.Deus verò precibus eorum annuit,& per eũdem vatem fauorem est pollicitus.Ergo diuisis bifariã copiis,dimidiam partem noctu circa vrbem in insidiis collocant, reliqua in aciem producta cum beniamitis manus conserunt,móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis beniamitę instant sponte cedentibus quo longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quasi prædæ futuri socij.postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebręi reuersi in pugnã signum dant insidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senserunt illi se deceptos,& cùm consilium in ancipiti metu non suppetereț,in conuallem quãdam cõpulsi,

A συλλεχθέντες,καὶ πρὸ τῆς συνιόντες ἀθροισθέντας, εἰς ὅπλα χωρεῖν διδοὺς ὥρμηνε, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαληνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπῆρε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τὸ νόμου μηδ' ὑπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ἐφέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πέμψας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀπαγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψας πρὸς τοὺς γαβαληνοὺς ἐξαιτουῦτας τοὺς αἰτίους. καὶ παρηκόντων μὴν, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοὺς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμυνεῖσθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαληνοὺς κατηγορεῖν τῆς ναυσὶν τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὴ οὐ νόμιμα, γνωμίους δὲ δικαίους, αὐτ' αὐτῆς ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαληνοὶ, οὔτε τοὺς ναυσὶν ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοφύλοις ὑπακούειν παρήγγειλαν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες ἐν χείρους εἶ τοῖς ὅπλοις, μήτε δι' τὸ πλῆθος, μήτε δι' ἀνδρίαν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλῃ καὶ τῆς ἄλλων φυλετῆς. σιωπᾶν ἐνόησαν γὰρ αὐτοὺς ὡς ἀμυνομένους βιαζομένους. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ περὶ τῆς γαβαληνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν αὐτῶν βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς πρώτους ἡμῶν παρειληφόσιν γνωμίους. πεζῶν ἐξῆρχεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λεπτῇ τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε μὴ μάχης πρὸς τὴ γαβᾶ γνωμίτης, ξ ἐπιπτουσιν οἱ βενιαμῖται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἢ ἴσως καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοῖς ἔπεσε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑποὐσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμῖται κρατῆσι, καὶ ἀνήκουσι τῆς ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. ὁ δύσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὡς δ' γνωμίωμοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἦγον κειμήλιον, καὶ ὑπεύσαντες κῆ τὴν ὑσταίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον δεῖ φινεέσου τὸ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς φορὸς αὐτοὺς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῆς ἥττῃς ἀρκεσθέντα, δοὺναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῆς πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δεῖ φινεέσου ποιησαντες. ποιησαντες γὰρ τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, σιωπᾶλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρησαν τὸ ἐγκειμήλιον. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμῖται τῆς ἑβραίων ὑποφαινόντων ἥρεμα, ἢ δὴ πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἰκῶς, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει φρουροὺς καὶ νέους ὑπολειφθέντας δ' ἀθύνειαν σιωπαμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπῆχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. ὑπεστραφέντες δ' ἵσταντο εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἑτέραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, κατὰ βοῆς ὥρμησαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δ', ἅμα τε αὐτοὺς ἠπατημένους ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθόντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

ωθεισάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας ὀλιγωρῆσαι πλεὶω ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συσταφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῆ πολεμίων, ἔφυγον ὅπῃ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταλάβοντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὡσεὶ δισμυρίους ὄντες, καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. οἱ δὲ ἰσραηλῖται, τῶ τε γαβαὰ ἐμπρήσαντες, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῆ ἀρρένων τοὺς μὴ εἰς ἀκμὴν διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῆ βενιαμιτῆ πόλεις ταὐτὰ δρᾶσαι, οὐτας ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβισιν τῆς γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κὴ τῆ βενιαμιτῆ, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ὡς τῆ τάξιων ἐκέλευσαν ἀπελεῖν, καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλεὶω τῶν ἑξακοσίων παρθένων. ὅπῃ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς ἐφορήθησαν τῆ κὴ τῶ γυναῖκα πάθει ἐφελαβόντες καὶ τὸ κατὰ τῶ αἵρεσιν τῆ ὁπλιτῆ. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῆ βενιαμιτῆ συμφορᾶς. καὶ ἱκεσίαι ὑπ' αὐτοῖς ἐφέροντο, καὶ τοι δίκαια παθὼν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτεῖν αὖθις. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῆ ἑξακοσίους, διὰ φρεσβυτῆ ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅπῃ πέτρας τινὸς ῥοὰς καλουμένης, κατὰ τῶ ἔρημον. οἱ δὲ φρίσβεις, οὐ σφίσιν ἐκείνους τῆς συμφορᾶς μόνοις ἐνθυμούμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆ συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, φρόνως ἐπειθον φέρειν, καὶ σωνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἄλεθρον τὸ γένος αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖσθαι δ' ὁμῶν ἔλεγον, τῶ ἁπάσης τῆς φυλῆς γένους, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθεῖεν. οἱ δὲ τῆ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ ἐνηνόσμενοι κατ' ἀδικίαν τῶ αὐτῆ γνωσιμαχήσαντας, κατέστασαν εἰς τῶ πάτριον φυλῶ, πειθόμενοι τοῖς φρασκαλουμένοις. οἱ δ' ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς πεντακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς ἰαβίτιδας. ὡσεὶ δὲ τῆ ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν ἀπορήσαντες, παραδοπιῶνται. ἐνθυμούμενοι δ' αὐτοῖς ὅρκον ὡς τε μηδενὶ βενιαμίτῃ συνοικήσειν θυγατέρα πρὸ τῆ πολέμου, οἱ ὠδὶ ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῆ ὁμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμώσαντες οὐ γνώμη κὴ κέσῃ, τῆ θεῆ μηδὲν ἀναίτιον ποιήσειν εἰ φυλῶ ὅλῳ κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἀπορίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶ κὴ ἀπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐκ κακουργίας ζημιῶσι. τῆς δ' εὐσεβείας πρὸς τὸ τῆς ἀπιορκίας ὄνομα χατλιασάσης, ἔφη τις τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τῶ ἀθήναιαν, ἡμῖν, εἶπε, ξὺς τὸ ἔτους εἰς σπλὼ συνιοῦσιν ἑόρτα κῆ παννύχιον αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγῶ ἐφείδω γαμεῖν βενιαμίτας ἂς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῖν οὔτε προσεπομένων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῆ διαφαίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῆ θυγατέρων. ὅτι τὸ δεῖ τῆς ὀργῆς ὅπῃ βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησιμώτους αὐτῆ καὶ θάττον ἀμέρωσε. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθόντες, ψηφίζονται τὸν δι' τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς βενιαμίταις. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ ἓξ πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρασκευάσαντες τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

A circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant,telis ferarum in morem sunt cõfixi.Sexcenti tantùm euaserunt incolumes:qui conglobati & facto cuneo , ferociter per medios hostes eruperent:& in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt , numero circiter viginti-quinque millia.Israelitæ verò Gabam incenderunt,& mulieres atque impuberes contrucidauerunt.pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est : adcóque indignatio iusta

B eos efferauerat,vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat , duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat *Iud.21.* dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus , recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit,subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputãt. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui cõ-

C tra leges diuinas peccauerant,ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium.Sexcentos quoque illos qui effugerant,missis legatis reuocãt: hi petram quandam,quæ Rhoa dicitur,in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti; quod infectum esse non poterat , suaserunt æquo ferrent animo , & ad sui generis reliquos aggregarentur,néve quantum in se esset , vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum.

D Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere,& prædam insuper quantam possent abigere.At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam , reuersi sunt in suæ tribus ditionem,parentes suorum hortatibus.Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent.cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret,non de-

E erant qui negligendum id sacramentum consulerent,quòd ab ira profectum esset, non à iudicio.Nõ ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat:& periuria non quando necessariò fiunt periculosa esse ac grauia,sed cum ausu malitioso committuntur.Cùm verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur,extitit quidam qui diceret habere se consilium , quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere.Proferre deinde id à senatu iussus : Singulis,inquit,annis nobis mos est apud Siluntem

F ad celebritatem conuenire , in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quot-quot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus.quod si patres earum ægrè tulerint ,& vindictam postulauerint,dicemꝰ ipsos in culpa esse,qui filias negligẽter custodiuerit:& ꝙ nõ oportet iræ Bẽiamitas nimis indulgere,qua iã antè plus satis cõtra cõsãguineos sint vsi.In hãc sẽtentiam concessum est,decretúmq. vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instãte autẽ festo ducẽti illi bini triniue ante vrbẽ insidiabãtur aduẽtãtibus virginib.inter vineta & per alias latẽbras.

illę verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquādo redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudēti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus
VIII. eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec fe
Iud. 18. licior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerēt, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiũctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronē in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedē quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorū haberent, miſerūt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nunquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborē ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna liēntia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Iud. 3. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatū

A αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορῶσαι δὴ ἐξ ὧν μελλόντων ἀφυλάκτως ὤδευον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν ἔχοντο ἁρπαζόντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ φρόνιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἀπολωλέναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ καὶ τῷ ἰσραηλιτῶν σοφίᾳ σώζεται. λωΐδησέ τε ὁ Θεὸς τὸ ἔθνος, καὶ ταχέως εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἔπιδοσιν. ἔστι μὲν οὖν ὁ πόλεμος, οὔτως παύεται. ὅμοια δ' τούτοις παθῶν καὶ τῶν δανιαιτῶν συνέβη φυλεῖ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν ἰσραηλιτῶν συλλογιπόντων ἤδη τῷ ὑπὸ τοῖς πολέμοις ἀσκεῖν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεπισήσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δὲ βεβαίαν τὴν ποίησιν κακῶς τοις ἑβραίοις ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀφθίας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τῷ ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παραπασάντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίται εἰς τὸ ὄρος ἀνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὀφείλοντα τοῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοί, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὸν μεσόγαιον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' οὐ πόρρω τῆς λιβάνου ὄρεσι καὶ ἑλκασόνος ἰορδάνου τῶν πηγῶν καὶ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, ἣν καταπυθόμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις φραύσαντες τὰ τε ἀπειρίας τῷ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ὑπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεζακινηθέντες δὲ ἅπαξ τὸν κόσμον τῆς πολιτείας, ἐφ' ὕβρεσιν τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῶν ὑπηκοϊαζόντων ἅπαντα τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ ταὐτὸν τῷ κακοπραγίᾳ ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυνείοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τούνυν αὐτοῖς θεός. καὶ οἳ συὶ πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν κτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον δι' ὕφεσιν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τοῦ τῶν ἀσυρίων βασιλέως πολλοί τε τῶν ἁπαξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ σωλιορκούμενοι καὶ κρατηθέντες ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε τῷ δυνατῷ μείζονας ὅλιτα γίνεσθαι τελοῦντες, καὶ ὑπηρέτης παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν αὐτοὺς ὀκτὼ. μὲν ἃ τῶν κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ δι' χαρίζεται αὐτοῖς ἐλευθερία γνωμῶν.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δρασπέριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, πρεσβὺς αὐτῶν μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τοὺς ἰσραηλίτας αἰσχύνῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐκπορεῖν τολμᾶν, προσκαλεσάμενος συλλαμβανέσθαι τῆς κινδύνων τινὰς αὐτῷ

(ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αὐδὼς ὅπῃ τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ φρονήματι μεταβολῆς) θερμὸν μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς οὖσαν φρουρὸν ἔτι χρυσοῦ δραχμῆς ἐλάττονος. προσχωμώντων δὲ πλειόνων τῇ στρατιᾷ ζωμένων, ἐκ τοῦ μὴ δραμεῖν θᾶττον τὰ θερμὰ τῆς ὀπῆς, μάχῃ τοῖς ἀσυρίοις συνάπτουσι. καὶ φρὸς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀποσκήψαι, παραιτεῖται τὸν διώκοντα ἐκελεύοντο. κενίαζος δὲ, ὡς ἔρξαι πείραν αὐτῷ λαμβάνει τοῦ τε πλήθους ἀρχὴν, ὥς τε κρίνειν τὸν λαὸν. καὶ ἄρξας ἔτη τετταράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλευσε μωαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰαδοὺς τῆς δουλείας ἀπολύεται.

ΤΕλευτήσαντος δὲ αὐτοῦ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας εἰς ὀφρὺς θερόμενα. καὶ τοῦ μὲν δραπετεύειν τὸν θεὸν καὶ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἀκούειν, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὸν πολιτείαν, ἔγλωνα τὸν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον φρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων δραφέροντα, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν καταπαῦσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑπὲρ τάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτοῦ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλειπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέσησεν, ὅπῃ ὀκτωκαὶδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τὰς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπακούσας, ἀπήλλαξε τῆς ὅπῃ τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἠλθυθέρωσε δὲ τοῦτον τοῦτο τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, ἰούδης μὲν τὴν ὄνομα, γένεται παῖς, τελεμῆσαί τε αἰδριότατος, καὶ τοῦ σώματι φρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ αὐτὰ σκαιὸς τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτὸς. σωμήσης δὲ γένεται τοῦ ἔγλωνι, δωρεὰς αὐτὸν θεραπεύων ἐκ παρχρήμους. καὶ δραπέτου καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα φρουρὰν τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συὶ δυσὶν οἰκέταις δῶρα τοῦ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τοῦ δεξιοῦ σκέλει περιδησάμενος εἰσάει φρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αὐλίοντο αἱ φυλακαὶ, ὑπὸ τε τοῦ καύματος, καὶ φρὸς ἄριστον τραπομένων. δοὺς οὖν τοῖς δῶρα τοῦ ἔγλωνι ἀπαναίσιος, ἐλέξατο δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιᾶς πρὸς θύρας ἔχοντι, φρὸς ὁμιλίαν ἐξάπτετο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπισκοποῦντας τῶν θεραπόντων ἀπόκλειν κελεύοντος, δραμὼν φρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖσε γὰρ ὅπῃ θεόθεν, καὶ δίος εἰσάει τὸν ἰούδην μὴ δραμεῖν, καὶ μὴ δραπέτην πονηρίαν. αἰῖσιν οὖν αὐτὸν, ὅναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτοῦ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν φρὸς τὸν χρεὼν τὸν τοῦ ὀνείρατος αἰτιφάνιον ἀπὸ τοῦ θεόθεν. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὸν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι φρασκλείσας τὴν θύραν. οἱ τε θεράποντες ἠρέμα εἰς ὕπνον τραπέσθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ἀποσημαίνων κρυπτὰς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἔθεσαν. καὶ δίκημον εἰς τὸν χρεὼν τοὺς ὑποσημαίνοντας πέρασιν. τούτους δὲ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάσιον ἦν. οἱ δὲ φρὸς τὸν ἔγλωνα παλιν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτοῖς πάθος· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἦν, δείσαντες μήτι κακὸν εἴη φρὸς αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

A cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interficiunt: tūmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatē asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltrà Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

B

Cap. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res VIII. Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione priùs subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandę præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & ipsi confestim arma capiebāt, & cornicines per totā eā regionē dimittebāt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam aduesperascéret, veriti ne quid nouihomini accidisset, ingressi sūt in cubiculū:

C

D

E

F

G

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit, ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraëlitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobedientiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quę vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, prętérque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute pascisce rentur: quam per viginti annos ferre iunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misérationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore delignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussítque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersum hostium agmen vehementer impulit, & cæno terram madefecit, vt ne equi quidem aut currus progredi possent. Quare Sysares relicto curru, & equo insidens, fugam capessit. Israelitæ verò persequentes, cæsis omnibus, castra diripiunt. Sysares autem ad Heberi Cinæi vxorem Iaelam deuenit, quæ ei hospitium præbuit, & cum dormiret, clauum tentorij capiti eius infixit, & sic interfecit. Baracus verò Israelitis spolia distribuit, & Deo gratias egit.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται δ' πάλιν, οὐδὲν δὲ ὅτι διδαχὴ ϗ κρείττονος ἐλάμβανον τὸ πρότερον δυτυχημάτων, ὑπό τε ϗ μὴ τὸ σέβειν τὸν θεὸν μηδ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κ τῆς ὑπὸ μωαβίταις αἰσχυνείσης δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου ϗ τοῦ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι δὲ ἐξ ἀσσήρου πόλεως ὁρμώμενος, αὕτη δ' ὑπόκειται τῇ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρ ϗ μὲν ὁπλιτῶν ἑξακόσια τέσσαρα μυριάδας. μυρίους δ' ἱππέας. ἑξακισχιλίων δ' ἁρμάτων δύπορεῖται δὲ τῆς οὐδ' στρατιᾶς τῆς δυνάμεως συσσαρὸς, τιμῆς τῆς θεότητος τοῦ τοῦ βασιλέως τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐπάκουσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἐπὶ ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὸ θεοῦ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτοῦ τὴν ὕβριν, ϗ τὴν ὠφελείαν αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι ϗ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀσεβοφρονήσεως τοῦ νόμων ὑπάρξαι. δεδώκεσαν τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν δ' σημαίνει τοὔνομα κ τῶν ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι ϗ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, κἀμὲ ὑφ' ἑδὸν ὑποτελομένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπένδυσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ϗ στρατηγὸν αἱρεῖται βάρακον τῆς τεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δ' ὄζει ἀστραπὴ κ τῶν ἑβραίων γλῶσσαν μεταπεμψάμενος δ' ἠβύρα τὸν βάρακον, ὁπλίξαντα τῶν νέων μυρίους ἐπέλθειν χρεὼν ὅτι τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι δὲ τοσοῦτον ϗ θεοῦ προειρηκότος κ νίκην ὑποσημήναντος. βαράκου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ καὶκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα σὺ μὲν ἔφη, γυναικὶ δώσεις ἀξιώματος ὅσου δίδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παραιτοῦμαι. κ συναθροίσαντες ᾠεὶς ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπλοῦτα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τῷ βασιλέως καλδύσαντος. κ στρατοπεδεύονται τῷ πολεμίων ὐκ ἀπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας κ τὸν βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τῷ πολεμίων, κ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεδώκει καὶ τῇ τοῦ συμβολοῦ πιεῖσθαι κατ' ἐκείνου κελεύσασα τοῦ ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συνέσεσαν οὖν καὶ πεσσμηχθέντων αὐτῷ ὄμβρος ὑπογίνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα τοῦ

τὸν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἦλαυνε τῷ χαναναίων ἀ- A
νέμῳ ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς πρὸς εἰας ἀχρή-
στους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οὔτε ὁπλῖται ἀφῆκε τὸ κρύ-
ος χεῖσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δὲ ἰσραηλίτας
ἦτον τε ἐβλαπτε κατ' ὄπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς
τὴν εὐνοιαν τῆς βοηθείας τὸ θεῖον θάρσος ἐλάμβανον.
ὡς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐ-
τῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ
ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ B
τοῦ ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποθυνεῖν. σισάρης δὲ κα-
ταπηδήσας τὸ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν ζοπὴν γινομέ-
νην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεΐδων γυναῖ-
κα ἰάλην ὄνομα. ἣ κρύψαί τε ἀξιώσασα δέχεται. ἐ
ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν
τὸ μέρος καταλύεται, εἰς ὕπνον ἐκπίπτει. ἡ δὲ ἰάλη
κοιμωμένου σιδηρέον ἧλον ἐλάσασα σφύρᾳ δι' C
αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῦς πρὸς τὸν βά-
εσκον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προ-
πεπλωμένον. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη προεῖπε καὶ τὰ
τοῦ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δὲ στρα-
τεύσας ἐπ' ἀσωρον, ἰαβῖνόν τε ὑπανιστάσας κτείνει. καὶ
τὸν στρατηγοῦντα σισάρα καθελὼν εἰς ἔδαφος τὸν πόλε-
μον στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

sos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minùs offendebat, ſed alacriores etiam faciebat, manifeſtario Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos. itaque rupta aduerſa acie, turbatiſque ordinibus, ingentem ho- B ſtium ſtragem ediderunt. atque ita pars talis Iſraeliticis cedebat, pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidē nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm auidiuis ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus. quem Iale aggreſſa, ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo, móxque Baracianis ſuperuenientibus, ſolo affixum oſtendit. C atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cęſo rege, ac vrbe ſolo æquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίται τοῖς ἰσραηλίταις ἐκάκωσάν τε καὶ τὴν χώραν ἐπαίσωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν καιρόν, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται προσκαλέ-
σαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ
τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας.
καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. ἦτο δὲ
ποιούμενον ἐπ' ἔτη ἑπτά, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀ-
νιστάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ὀξέως. ὑπονό-
μους τε καὶ ἀπήλαια ποιησάμενοι, σὺν ὅπλοις τοὺς πολε-
μίους διέφευγον, ἐν τούτοις ἔχον φυλάττοντες. οἱ δὲ μα-
διηνῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωρ-
γεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεφον, ὅπως ἔχωσι πεπονημέ-
νων αὐτῶν εἰς τὰ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ ἦν καὶ ἀπορία
τροφῆς, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐ-
τοὺς παρακαλοῦντες.

Quomodo Amalecita deuictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodē ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem cōtra Iſraelitas fecerunt: & cōgredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatiſque frugibus prædam abegerunt. cúmque idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compul- E ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt. qui ſpelūcis & ſubterraneis ędificiis excauatis, quicquid hoſtium violentiam euadere poterat, intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebāt, vt poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant, nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. *Iud. 6.*

Κεφάλαιον η.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσίτιδος φυλῆς ὢν ὀλί-
γοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς
τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς δὲ πολεμίους ἐδόκει φανερῶς
ἔτι ποιεῖν δεῖν τῆς ἁλῴδος. φαντάσματος δὲ αὐτῷ
προστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δυσδαί-
μονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. ὑστυχὼν τοῦτο ἐρωτᾷ ἔφη
τεκμήριον τῆς δυσδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν λήψ
νην αὐτὴ ἁλῶος χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ προσκε- G
λεύσαμένου, καὶ περᾶσαι τὴν ἐλευθερίαν ἀνασ-
ώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν
ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν ὄν,
καὶ τηλικούτων πραγμάτων βουλῆς ἀσθενέστερον.
ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeō Iáli filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſeitidis, manipulos frugum clàm in torculari comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere. cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellauiſſet. reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximū, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubēte vt bono eſſet animo, & de libertate vindicāda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenē eſſe, & tam arduis negotiis imparē. Deus aūtquicquid deeſſet ſe ſuppleturū pollicebatur, *Ibidem*

& victoriam Iſraelitis daturum, modò ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credêtes oraculo, ſine mora effecerunt, vt præſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potiùs quàm Deò tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem cùm æſtus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum ſumerêt, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſtcaquam ita vt iuſſus eſt fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquam ſumere, canis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſſit vt aſſumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occaſionẽ fiduciæ. vadit ille quò iuſſus eſt, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem ſomnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri poſſet. erat autem tale: Viſus erat ſibi videre maſſam ordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendam, per caſtra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium proſternere. qui reſpondit interitum exercitus ſignificari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes inquit, fruges ordeum eſt ſine controuerſia viliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Iſraelitæ, vt meritò cóferri poſſint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis vt omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum eſt accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ. gerebántque ſinguli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clàm poſſent hoſtem inuadere nihil tale expectantẽ: & in dextris cornu arietinum vice tubę: hoſtiũ caſtra latè patebãt, eo quòd camelorũ magnum nũmerũ haberent: & cũ iuxta gẽtilitates diſtributitẽderẽt, omnes tamẽ intra cũdẽ ambitũ cõtinebãtur. Hebręi verò à duce antè præmoniti, cũ iam non longè ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno cornibus ſonãtes, & cõfractis amphoris, ſublatóque militari clamore, certi Deũ adeſſe Gedeoni, cum facib. in caſtra impetũ faciũt.

Iud. 7.

καὶ νίκλῳ παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τῦτ' οὖν διηρώτησε ὁ γεδεὼν παὶ τῆς νίκης ἐβεβαιῦτο. καὶ ἐπιδεῖξαι βρῶς τινὶς ἀγῶνας ἕτοιμον ἰδὼν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κ͞υ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς τῷ γεδεὼν, τῷ τε αἰθερσπίνῳ φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ βρῶς τοὺς ἀριστῆ διαφέροντας ἀπεχθανομένῳ. ὅπως τὸ τῷ νίκλῳ παρέντες τῷ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ βρῶς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν ὡς βοηθείας τῆς αὐτῷ τὸ ἔργον, σωσεβούλευε πρὸ μεσούσαν τῷ ἡμέραν, ὅτ' ἀκμὴ τῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τῷ στρατιᾷ ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταπλιγέντας καὶ οὕτως πίνοντας, δύψυχος ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπιδρομῇ καὶ μὴ βορύβῳ πίνοντας τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κ͞υ τὰς τῦ θεοῦ ὑποθήκας τῦ γεδεώνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες ἐρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ πεφευγόμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἐφησε τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ὅπλισειν τοὺς πολεμίους. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ τῦ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τῷ ὅπιῦσαν παραγοῦσθαι. γεδεώνος δ' ἐν φόβῳ καθεζῶτος, καὶ δὲ νυκτὸς ὅπλισειν αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τῷ δίοις αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, καλύει πεσσαλβόντα τῆς στρατιωτῆς ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῆς σκηναῖς. παρ' αὐτῆς γὰρ σπείνων λήψεσθαι φαγεῖν καὶ ὄψος. πυθέσθαι δὲ εἰπ, φεύγειν τὸν ἑαυτῦ θεράποντα ὠδαλαβεών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐρημοῦντας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεῶνα. τὸ γὰρ τοιῦτον λῶ. μάζαν ἐδόκει κεκλίνθαι ὑπ' ἀτελείας ἀθέρμοις ἄβρεκτον, ὅλῃ τῷ στρατοπέδου κυλιομένῳ, τῷ τε βασιλέως σκηνῷ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῆς στρατιωτῆς πάντων. ὁ δὲ, σημαίνειν ὅλεθρον τῆ στρατῦ τῷ ὅπλων ἔκεινε, λέγων ὅτιν, ἢ τ' αὐτῷ σωσεισθὲν ἐπιλθε. πᾶν τὸ ἄπερμα τὸ καλούμενον κρίθινον, δύτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. ἢ δ' ἀσιανοῦ παντὸς τὸ ἰσραηλιτῆ ὄζειν ἰδίᾳ νεῦ ἀπιμότερον γεγιμμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κ͞υ κεκλῶσθαι ἡγεῖ. καὶ τὸ ὠδῇ τοῖς ἰσραηλίταις νεῦ μεγαλοφρονοῦσιν, ἢ τ' ἂν εἶν γεδεών, καὶ τὸ σπὸ αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τῷ μάζαν φῶς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἠμῦ ἀναζέπουσαν, δέδοκα μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τῷ καθ' ἡμῦ νίκλῳ ὁπινεύκε. γεδεὼν δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις ἕκ) τοὺς οἰκείους, διηγησάμβους αὐτοῖς καὶ τῷ τῆς πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι βρὸς τὰ ὠδαγγελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῆς διηλωμβύων ἦσαν. καὶ κ͞υ τετάρτῳ μάλιστα φυλακῷ, προσῆγε τῷ αὐτῷ στρατιὰν γεδεών, εἰς ἓξ μέρη διελὼν αὐτῷ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφωρος τοὺς πολεμίους ἡ ἔφοδος αὐτῆς ᾖ. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερεῦ κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρεῖον ἦ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείστη δὲ αὐτοὺς ἕξ) σωσεβαίνε κρίνεσθαι. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓν κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ ἦ ἑβραῖοι, βροειρημένου αὐτοῖς ὅπότ' ἂν ἴδωσιν τὰ πλησίον τῶν πολεμίων, ὃν σωσθήματος σάλπιγγι τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεξάντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τῦτ'

τῦτ' ἐποίησαν. παραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώ- A
πους ἐπὶ τὴ ὑπνουΐας, καὶ δείματα. νὺξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς ἦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῆς
πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῆς συμμάχων, ὅτε τὸ τῇ
γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καταστάντες εἰς παραχὴν,
πᾶν τὸ φρουρικὸν ἀνήκεστον, νομίζοντες εἶ πολέμιον. ὁ
φόνος τὴ πολιὲ ἦν, καὶ φήμης θεὸς τοῖς ἰσραηλίταις
τῆς γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν.
Ϲ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τι- B
νὶ χαράδρᾳ διειλημμένῳ οὐ δυναμένους διαπερᾶ-
σαι χωρίς. καὶ διεστάντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῆς βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ Ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς ἡ-
γεμόνων, τοὺς διελειφθέντας τῆς στρατιᾶς ἀνάγοντες,
ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πολὺ τῆς ἰσραηλιτῆς. γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορεύ-
κει πονῶν, ἀλλὰ διώξας μὲ παντὸς τ στρατ καὶ συμ-
βαλὼν, ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι-
ποὺς ἡγεμόνας, ζέβεε καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους C
λαβὼν ἠγάγετο. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανίτης τε καὶ τῆς συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων,
διὲ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς καὶ
ἀργυρος Ϲ ὑφὴ Ϲ κάμηλος, ἣ ὑποζύγια λαμβάνεται
τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δ' ὠδαγμόμενος εἰς ἐφρέμ
τὴν ἑαυτ παρίδα, κτείνει τοὺς τῆς μαδιανίτης βασι-
λέας. ἡ δὲ ἐφρέμιος φυλὴ, τῇ γεδεῶνος ἀνδρεία
δυχεραίνουσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγώκεισαν, τὸ μὴ
προσαγγεῖλαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῖς τὴν κ' τῆς πο- D
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δ', μέτριος ὢν καὶ πᾶσιν
ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἤλεγξ αὐτοκράτωρ χρησά-
μενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὑπηδέσθαι χωρὶς αὐτῶν,
ἀλλὰ τ θεοῦ κελεύσαντος. τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον
αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῆς στρατιωτῶν εἶ. καὶ τού-
τοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τοὺς ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ὑπὸ τῆς πολεμίων δυ-
σκεξίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλον-
τας ἐῤῥύσατο. τῆς μὲν οὖν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δί-
κην ἔξέτισεν, ὡς δηλώσομεν κ' καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν
δ' τὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι βουλόμενος, βιαθεὶς ἔσχεν
αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύων αὐτοῖς τὰ δί-
καια καὶ διὲ τῆς δικαιοσύνην ἐπ' αὐτὸν βασιζόντων. πύ-
ελά τε πάντα ὡς τὰ ὑπ' αὐτὸ τελειούμενα. ἦ ὁ μὲν,
γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφρὰμ τῇ παρίδι ἐτάφη.

Qua arte, accedētibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguę homines eadem castra haberēt. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiētem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venēre occidunt, intérque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Iud.8.* verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis cò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quòd inscii ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γυναῖκας διδόντες τοῖς πέρι ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰσχυρῶ χείρῳ.

Cap. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς δρούμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ τῶν παίδων τελευτὴν ἀσαχωρήσας ὅτι σύμμαχα πρὸς τοὺς ὑπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, κ' λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς διεπλήθησαν ἀνδρημάτων ἦσαν ὑπόσημοι, ἀφανεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον. κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάνου. σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγὼν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βούλεται ποιῶν, αὐτὸ τῷ νομίμων ὑποθήσας, κ' δικαίως πρὸς τοὺς τ δικαίῳ προϊσταμένους ἀκπαραβάλλων.

XI. *Iud.8.9.* Habuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cōcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est, vti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatē aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuētes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se cò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitę vt tantisper sui custodiam susciperet, dū vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuitio iactare. & principis cognati dispositis circa vrbē insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam ę Sicimitarū primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmq. Abimelechus locum insidiis aptū cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respōdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbrę sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominē aggrederis? Gales verò turbatus excipit primū impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους πάντος ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφος αὐτοῦ Ἰωθάνης, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀναβὰς ὅπου τὸ ὄρος τὸ Γαριζεν, ὑποκρίνεται δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἐμβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρεχόντος, ἀξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἠξιοῦντο δ' οἱ σικῖται, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνέσθου ἠξιοῦντο αὐτῷ δεηθεῖσι συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς ταύτης ὅπη τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐζωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ὅπη τὸ ἀρκεῖσθαι προηρέσθαι οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τιμὴν ἀποδοῦναι. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονουμένη ὑπ' αὐτῶν τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆς ἐλαίας παρασκευωμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δ' αὐτῶν ὡς τε ἀποδοῦναι τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρὶ γὰρ ἀναδὺς ἀποδοῦναι τῆς ὕλης ὄζην, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀβλαβῆ ἀποδοῦναι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μὴν τοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὄλεθρον ἐπ' αὐτῇ φέρειν, ὑπὸ τοῦ ἐκ τούτου πυρὸς ἀναφθαρῆν. ταῦτα δ' οὐ γέλωτος ἕνεκα φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γαλάτου παρεσκευωμένων, ἀφειρέθησαν ἀβιμέλεχον ὅπη τῆς ὅλων ὄντα προσηκόντων σὺν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν· ὁ δὲ Γαλας τὸ λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, διδιὼς ἐπ' ἐπιβουλὴ τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' οὐ πολὺ δ' τῆς ἑορτῆς οἱ σικῖται, μετανόησαν δὲ ὅπη τοῖς Γαλάτου υἱοῖς προσκεκρουκόσι, ἐξελαυνοῦσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέροντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τὰ ἐργάζεσθαι ἠξιοῦσθαι ἐδίδοσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μήτι δράσειν κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑποδηλώσαντος δ' πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀρχόντων τινὸς Γάλλου, σὺν ὁπλίταις καὶ συγκλύσει τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικῖται δόντες προσφέρειν αὐτοῖς, ἕως ἂν ἐργάσωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προήκαν καὶ Γάλλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε σὺν καιρὸς μὴ ἀσφαλείας σὺν ἄγεται, καὶ διατρίβοντες καὶ συμμοθῶν φανερῶς ἀπεπόλεμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐπέδρας καταλαμβανόμενοι τὰς περὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. ζέβελλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅστε παροξύνειν Γάλλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνει λοχᾶν περὶ τῆς πόλεως. πείσειν γὰρ Γάλλαν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐκεῖνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, ἠμυμένου γὰρ τούτου, ἀλλαγὰς αὐτῷ μνησεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν ἀβιμέλεχος ἐπαίσθησεν ἐπεδρῶν. καὶ ὁ Γάλης ἀφυλακτότερος διέβαινε ὅπη τὰ προάστεια, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπερεχομένους Γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν αἴδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθοπλισμένους. τῶ δ' σκιὰς εἶναι φαμένου τὴν πρόσω, πλησίον ἤδη ἠμυμένων, τὸ ἀκριβὲς καταγνοὺς, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ ζεβέλλης, ἐ σὺ μὴν τοι φησὶν ἀβιμελέχῳ κακίαν ὑπακαλεῖς; εἰ ἐν ἀκ ὑπεδείκνυσαν τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος εἰς μισθὸν αὐτῷ συμβαλόν. Γάλης δ' θορυβέμενος, σὺν ἄπλει τοῖς ἀβιμελέχῳ. καὶ πίπτουσι μὴν τινες τῆς σὺν αὐτῷ. φοβηθεὶς δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοῖς ἄλλοις ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύεται Γάλλαν ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως,

κατη-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου
στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος
ἐξελθοῦσι μέρεσι αὐθις κατὰ τύχην τοὺς σικιμίους,
ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸ τῆς πόλιν, καὶ προελ-
θόντων, ἡ μὲν ἥττη μοίρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει
τὰς πύλας ἀναρπασμένη τῆς εἰσόδου τοῖς πολίταις.
οἱ δ' ἄλλοι σκεδαννύμενοι μεταθέουσι· πανταχοῦ τε
φόνος ἦν. καὶ καταστάσεις; εἰς ἔδαφος τῆς πόλιν, οὐ
γὰρ αὐτέχε πρὸς στόλιορκίαν, ἄλας κατὰ τῆς εἰσπίπτων
ἀπείρας πρῶτον. καὶ σικιμίται πάντες οὕτως ἀπό-
λοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τῆς χώραν σκεδαννύντες διέφυ-
γον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγέντες ὅτι τινα πέραν ὀ-
ρυχὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτῃ πα-
ρεσκευάζοντο. ἔφθη τὰ τῆς ὄρυγμα αὐτοῖς ἀβιμέλέ-
χος μαθὼν, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως.
καὶ φακελοις ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δὲ
αὐτῷ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τῆς στρατιᾶ παρεκελεύσα-
το. καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέρας τοῖς ξύλοις,
ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβαλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν
φύσιν ἔχει. καὶ μεγίστῳ αὔξουσι φλόγα καὶ ὀλοφύρῃ
μὴ ὅτι τῆς πέρας οὐδεὶς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέ-
κνοις ἀπόλοντο, ἀνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χι-
λίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοι-
αύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ
λύπης ἠμαμένης, πλὴν ὅτι καταδῆλον ἐπ' ἀνδρὸς
ἑνὸς οὐ σωθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ
τοῖς σικιμίταις κακοῖς καταπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας,
μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μεθαμοῦ προσβά-
ψων τῷ βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν ἐν
δὴ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁπλομάχης αἱρεῖ.
πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος
συνέφυγε, πολιορκεῖν τὸν παρεσκευάζετο. ἐ αὐτὸν
πλησίον ὁρμῶντα τῆς πυλῶν, γυνὴ θραύσματι μύλης
βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀ-
βιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τῆς
γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ
προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῳ τρόπῳ τῆς εἰς τοὺς
ἀδελφοὺς παρανομίας ποινὰς ἐξέπεσε ἐ τῆς εἰς σικι-
μίους αὐτῷ τολμημένων. τούτοις δ' κατὰ τὸν ἰω-
θάτου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι συὸ
ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πολύτος αὐτῷ σκεδασθὲν αἰσ-
χρῶς ὅτι τὰ οἰκεῖα. τῆς δ' ἰσραηλιτῆς τὸν ἡγε-
μονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυ-
λῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τάτε ἄλλα δυδαίμων, καὶ
παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. ἑβδομήκοντα μὲν τὸν ἀ-
ριθμὸν, ἱππεύειν δ' ἀρίστους καὶ τῆς κατὰ τὸν γαλα-
δηνὸν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἦσαν δὲ καὶ
εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὸν καταχὼν, τελευτᾷ γηραιός.
καὶ ταφῆς ἐν καμὼν πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.
πάντα δ' τὰ τῆς ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῆς
νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῆς ἀμμα-
νίται καὶ παλαιστίνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὸν
χώραν. καὶ τὸν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ
ὅτι τὸν τῆς λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ὑβριβαίνειν ἐτόλμων.
ἑβραῖοι δ' σωφρονισθέντες ὑπὸ τῆς κακῶν εἰς ἱκετείας ἐ-
ξέπεσον τὸ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπέφερόν τε προσκαλοῦντες αὐτὸν μεθίασαν τε, καὶ φρὸς τὴν δίαιταν αὐτῆς ὑ-
παχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμα-
νιτῆς δ' στρατευκότων ὅτι τὸν γαλαδηνὸν, ὑπήντων οἱ ὁπλῖται φρὸς τὸ ὄρος διόμενοι τὸ στρατηγήσοντος.

A casione, calũniatus eum quasi volens malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet nè ciuibus reditus in vrbe pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demùm militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquotautem per regionem dispalati periculum euaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circũdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederũt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarũ internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cũ propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manassetide suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatib. castigati supplices opem diuinã implorãt: & victimis numẽ placare conati, rogabãt vt irã finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cũ exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiã illis cũ armis veniũt: sed imperatore carebant.

XII. Iud. 10.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabāt vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam paterētur. Cùm enim nō esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ędes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Maspha collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potiùs iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræâ, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis directurum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi cōcessa: finēq; seruituti imposuit quā sua gēs per annos decē & octo pertulerat, fortunior militię quā domi. redcūti. n. obuiā facta est filia virgo, prętereā nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimā esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatā holocautoma obtulit, neque legitimū neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pēti habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerētur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirēt. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δόξῃ τοῖς πατρῴοις ἀρετῇ δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τιμὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ πρόσισται τὴν δόξαν αὐτῷ, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὄντα ὁμοπάτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον φερὶ τὴν μητέρα δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθῆσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρός, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀδηνείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν δεόμενος πρὸς αὐτὸ ὅτι μισθοῦ ἀγόμενος. συλλαμβανόντων δ' αὐτῷ καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε. καὶ ποιησάμενος ἐξείαν τὴν τῶν στρατευμάτων φύσιν, ἐν πόλει

C ματφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλώσεως. ὁ δ', ἀντιπαραλαμβάνετο τοῦ ἰσχυρίζεσθαι τὴν ἔξοδον τῶν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμοραίας αὐτοὺς ἐξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκεινόμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς οὔτε τῆς ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μουσεῖ καὶ

D ταύτην λαβεῖν. χωρὶς δὲ ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν θεοῦ κατακτησαμένου μὴ ἑκατὸν ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. ἃ τοὺς μὲν φρόσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δὲ ὁξάμβους νίκην, καὶ θυσιάσων ὑποχόμβους αὖ ζωὸς εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειεν ἱερουργήσειν, συμβαλὼν νικᾷ χαλκόπολιν. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἀμμανίτιν, πό-

E λεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ δέκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀνασρέφων δὲ συμφορὰ θυγατρὸς κατ' οὐδὲν ὁμοία τοῖς καταπεπονημένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ μονογενὴς δι' ἣν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τὸ πάθος, κατεμέμφετο τῆς θεοῦ τὴν ὑπάντησιν ἀτυχοῦσης τὴν θυ-

F γατέρα καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμβεβηκὸς οὐκ ἀνδρῶς πρόσπιπτεν, ὅτι νίκη μὲν παρὸν καὶ ἐλευθερία τῇ πολιτῶν τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δοθῆναι φρὸς τὸ, μὴ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δύκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἐλθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὠλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὁλοκαλῶν, μὴ δεβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ ῥηθὲν μὲν οἷον τὸ προσχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δὲ ἐφεξῆς φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσά-

G σης ὅτι μὴ κοινωνήσαντο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς προσαγομένοις δόξαν, φεῦγον μὲν ἔλεγχῶς οὔτε λάθοιεν αὐτὰς οἱ συγγενεῖς πολεμοῦμενοι, καλούμενοι τὸ φρὸς συμμαχίαν ὑ φθεγξόμενοι, δέον καὶ φρὸ δήσεως ἐγνωκότας ἐπεξελθεῖν. ἔπειθ' ὡς ἄδικα φεύγειν ὅτι χρῶσι τοῖς πολεμίοις ὑ πολεμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι τοῖς συγγενέσιν ὠμηκότες. ἠπείλησε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονήσωσιν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἢ μετάμεμπτος ἐκ τῆς γαλααδίνης ἐλιλύθει, φόνοντε πολλὰ αὐτῶν εἰργάσατο,

ἢ διώ-

καὶ διώκων ἕως ἀπάντας προλαβὼν μένει πινὶ προσπε- A
σαλμῷ τοῦ Ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει δὲ διχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γενομένους. αὐτὸς ἦ ἄρ-
ξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι
σεβεί. τῆς Γαλαδινῆς δ' ἔων αὐτὸς. τελευτήσαντος
δὲ ἰάφθα, τὴν ἀρχὴν ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς
ὢν Ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦ-
σαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυ-
γατέρες, οὓς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν- B
δράσιν ἐκδοὺς, τοὺς ἦ, γυναῖκας ἠγάγετο. πρεσβύ
σας δ' οὐδὲν ἐν τῇ ἐπαρχείᾳ ἡγησάμενος χρόνον λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
πατρίδι τυγχάνει. ἀφρασιοῦς δ' οὔτως ἀποθανόντος,
οὐδὲ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἄλλος
ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς Ζα-
βουλῆς ἐπρεσβεύσατο οὐδὲν ἄξιον. ἄβδων δὲ ἦλωνος
πάϊς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτιδος, πόλεως ἦ τῆς Φα- C
ραθωνίτου γενόμενος, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν διεδέξατο
μετ' ἄλλον, μόνης ὢν τῆς δυναστείας μνημονεύσιμ, δι'
τὴν εὐρυθμίαν καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μετ' αὐτὸν μετὰ τὸν ἐργασάμενος, υἱοὺς δ' ἴσους
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικίαν καταλει-
πόντας ἑβδομήκοντα, ἤλασε τε σὺν αὐτοῖς οὗσιν ἑβδομή-
κοντα, πᾶσιν ἵπποις ἄζευκτον ἀρίστοις χρησμένους, καὶ πάντας
ἐκ γῆς ἀπολιπών. θνήσκει δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Φα-
ραθὼν λαμπρᾶς τυγχάνει.

plurimísque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine, & quãta mala Palæstinis fecerit.

Μετὰ δὲ τὸν παλαιστῖνοι πολυτίμητον κρατοῦσι τῆς ἰσραηλίτιδος. καὶ φόρους παρ' αὐτῆς ἐλάμβα-
νον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερευούσης
τῆς ἀνάγκης, τύχῃ τοῦ ζῆσαι. μανιάχης τὸν δανιτῶν ἐν
ὀλίγοις ἀρίστου καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογουμένως πρῶ-
τος, εἶχε γυναῖον ἐν διμορφίᾳ πρεπέστατον, καὶ τῆς καθ'
αὐτὸ ἀγαθόν. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῷ, δυσφο-
ρῶν διὰ τὴν ἀπαιδίαν, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προσῆκον
συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, θεοῦ ἀγγελοδοχεῖ
αὐτοῖς γνῶσιν. μέγα δ' ὄζει τὸ πεδίον. ἐῶ ἦ καὶ
μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅλη τὴν γυναῖκι, καὶ ὅλῃ τὸ ἐμ-
πύτυπος ἀκριβῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντα-
σμα ὤφθαι ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παρα-
πλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελίζόμενος αὐτῇ παῖ-
δος γονεῖ καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥώμιον ὤφ-
θαντος, ὑφ' ᾧ πονήσειν παλαιστίνους ἀνδρομένῳ, παρή-
γγειλε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσται δ' αὐτῷ
πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποσροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο
προστάξαντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν
ταῦτ' εἰπὼν, ᾠχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ.
ἡ δὲ ταῦτα παραγγελμένῳ τὰ ὑπὸ ἀγγέλου σημή-
ναντος, σὺν θαύματι ἐζουσε τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ
τὸ μέγεθος ὡς σκοινον ἐν τῇ ἐπαίρων εἰς ἔκπληξιν κα-
τὰ ζηλοτυπίαν ἔθεσθαι καὶ ὑπόνοιαν τινὰ ἐν τοιού-
τῳ παθοῦσι κινεμένῳ. ἦ δὲ βουλομένη τ' ἄλογον τ' ἀνδρὸς
λύπην σκεδάσαι, τ' θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τ' ἄγγε-
λον, ὡς ἂν κ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸ ὠφελεῖν. κ παραγένετο πάλ-
λιν κ χάριν τ θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ.

Post huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cúmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contentus. postremò addés à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum roganit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantib. apparuit angelus soli mulieri,

καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται ἦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit quo permittente, cum Manoche mox ad eum ruerititur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe quòd mulier ſciat: iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint. negauit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret. dũ aliquid affertur, cùm mactaſſet hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dediſſet, paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis. quo facto virga quam geſtabat carnes attigit: confeſtímque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.

Iud. 14. Cúmque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis, quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecítque vt virgo ſibi deſponderetur. crebrò deinde ſpõſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licèt inermis, ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eiúſque cadauer in dumetum vię vicinum abiecit. aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quòd ſagaces videri cuperent, tũ quòd lucrum nõ faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellã aggrediũtur minis ſimul & precib. vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquãdiu blandiciis, cum rogãdi finẽ nõ faceret,

A ἡ δ' ὑπομεῖναι δυνθεῖσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μέτεισι τὸν μάναχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας. ἠξίου τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυῦσειεν. ἀρκέσειν δὲ φάσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τὶς εἴη λέγειν ἐπέλυεν, ἵνα τοῦ παιδὸς χάριν ἀμοιβήν καὶ δῶρεαὶ προφέροι. τοῦ δὲ, μηδὲ τινων αὐτῷ δίδαγ φήσαντος, οὐδὲ γὰ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσαθαι· ἀεὶ τῆς τε παιδὸς γονῆς, τε ἦ, μείναγ προκαλουμένου καὶ ξενίων μεταχεῖν, οὐκ ἐπίθυσε. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρεσιῶτος ὑπομεῖναγ ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τὸ κομισῃ, καὶ θύσαντος ἔμφον B μανώχῃ, & τὸν ὀπτὸν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἐν δύεπῃ, προσέταξεν ὑπὸ τῆς πέτρας ὑποθέσθαι τοῖς τε ἄρτοις καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῆς ἀγγείων· καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῆς κρεῶν. τὰ δὲ, λαμψάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ C ὀχήματος αἰτιὸν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἐν. μανώχην δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφθῆναγ. καὶ κύουσα ἐκύησε, καὶ φυλακὴν εἶχε τῆς σίτων, καὶ γλυκύμορον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. νέος δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἐν ἐπεφυτεύσων ἐπὸ τῆς θείου τὴν δίαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς D ἰσχὺν αἰτίους. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστινῶν, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ προκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀνομοίων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἑβραίων συμφέρον ἐπιτρεπόντων τὸν γάμον, ἐπιτηδᾶ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. σπεύδοντος δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, σπεύδοντα E χάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐπιδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐπόντερον τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπίων ἐπὶ τὸν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιασῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσηδυκότων. καὶ αἰτόμενος τέως μέλητος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώρεις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῷ δ' ἑταιρικῷ προτὶ τὸν δώκαν τὸν τῶν γάμων, ἐστία δὲ αὐτοὺς ἄπαντας, διὰ δίος τῆς ἰσχύος τε νεανίσκου τελάκοντα δόντων αὐτῷ F τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μὴ προδοσίαν ἐθελήσειν, τοῦ πότου προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ προτὶ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς ἑκάστου τῆς συνίστορος κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δ' ὁμοῦ τὸ συνιέναι δόξαι καὶ κέρδος ὑφέσθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν, ὅτι τὸ πάμβορον γεγονὸς βορᾶν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῶν δ' ὀκτὼ ἡμέρας οὐ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προκαλουμένων τὴν κόρην μανθάνουσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μυῦσαι, ἣ γὰ ἠπείλων αὐτῇ ἐμπρήσαι τοῦτο μὴ ποιήσαν, ὁ σαμψὼν ἐπιτιμᾷ τῆς κόρης εἰπὼν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ ἐχθρὸν· ἐγκαλοῦσα δ' αὐτῷ, ἣ εἰς δάκρυα προπίπτουσα, ἣ τελευτῶσα πιθανᾷ τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μαλύει τὰ πρὸ τοῦ αἰτήσεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, τέως βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δόλερον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἀνέφερε τὸν λόγον τοῖς ἑταίροις.

κατὰ σὲ τὸν ἐβδόμην ἡμέραν, καὶ ἰδοὺ ἕτοιμα τὸν προβλῆθέντα λόγον αὐτοῖς ἐξεπιφῆναι, πρὶν ἢ δύναι τὸν ἥλιον συνειλεγμένοι, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος γευομένοις. ἡ δὲ σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἢ τὴν ὑμῖν σοφὴν τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ οὗτοι μὲν ἀπῆλθον, ἃ ὑπέσχετο, λέαιναν τοπασάμενος ἀσπαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρατείνει, καὶ ἡ πρὸς ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνοῦσα αὐτῷ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι. πρὸς δὲ τὸν ὕβριν ταύτην, σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συνοῦσα αὐτῇ παλαιστὴν ἐκτετηκέναι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν ἑξακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν ἁψάμενος λαμπάδας ἐνῆψεν, ἐξαφῆκεν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ φθείρεται μὲν οὗτος αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστινοὶ δὲ γνόντες σαμψῶνος εἶ τὸ ἔργον, καὶ τὸν αἰτίαν δὲ λῦσαι ἔφασαν, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς θαμνὰ, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφλεξαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγενῆσθαι. σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐπὶ τῷ πάθει τῶν παλαιστινῶν ἀποκτείνας ἀνὰ τὰν κατοικίαν πέτρα δὲ ἔστιν ὀχυρὰ, τῆς ἰούδα φυλῆς. παλαιστινοὶ δὲ ἐστράτευον ἐπὶ τὸν φυλῆ. τῶν δὲ οὐ δικαίως λεγόντων πιστεύειν αὐτοὺς εἶναι ἐπιτήδεια αὐτῷ τῶν σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόβος αὐτοὺς τοῦτο λαβὼν, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ἐπαγαγεῖν σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀπήλλαττοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅτι τὸν πέτραν ἑξακισχίλιοι ὁπλῖται. καὶ καταμεμαθήκασι τῶν εἰς παλαιστινοὺς αὐτῷ τετολμημένων ἀνδρας ἅπαντα τῷ γένει τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, πλὴν τὸ λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειν αὐτοῖς, ἐξέπεμψαν ἐκεῖθεν τὸν ἐπόμενον. ὁ δὲ λαβὼν ὄρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν παρασκότερον. ἀλλὰ τοῖς ἐνθένδε ἐγχειρῶν μόνον, καταβὰς ἀπὸ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν πίστιν ἐξουσίᾳ. καὶκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡδηγήσειν τοῖς παλαιστίνοις. καὶ ἠλαλάζων κατὰ τὴν χορείαν, ὁ σαμψὼν κελεύεται νεῦσαι δὲ τῷ σαμψῶνος ἀδρασθῆναι ἐπ' αὐτοῦ ἠλαλάζων, πάλαι δ' ἐν ἀθύμων, οὐκ ἄποθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαιρῶν καὶ βοήσεως ὅτι καταρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἀπασσάλευτος ὄνου σιαγόνα παρὰ ποδὸν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ πάλιν αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἐφέπεται τροπωθέντας. σαμψὼνι δὲ μείζω ἢ χρὴ ὅτι τούτῳ φρονῶν, οὐ κατὰ θεοῦ συνεργείαν ἔλεγε ἔτο συμβεβῶσαι, τὸν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπῄρατο τῇ γενομένῃ, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι δίχα ἢ παρ' αὐτοῦ δίκης αὐχῶν. δίψει δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς κατασχόντος, κατανοεῖν ὡς οὐδὲν ὄζειν αὐθρώπους ἀρετὴ, τῆς θεᾶς παίζειν ἀφοσιούμενον. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἐβοήθει δὲ βοήθεια φρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσεσθαι ἢ κακοῦ. ἀφεὶς οὖν τὰς ἰκεσίας ὁ θεὸς, πηγὴν κατὰ τινος πέτρας αὐτῶν ἤδιαν καὶ ποτιμὸν

& lacrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita ſoluẽdæ quęſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtãti ſuauius. Ibi Sampſon ſubiecit, neque muliere doloſius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſſit ac gerere. at puella contempta vt viciſſim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- Iud. 15.
lia commotus Sampſon decreuit de tota gente pœnas ſumeret & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Paleſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrẽtibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſſis in hoc Thamnam ſatellitibus, vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos priùs factos, viuos exuſſerunt publicè. Sampſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit, ea eſt petra bene firma, ni tribu Iudæ ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine ni Sampſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expoſtulantes quod ſois facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentéſque in hoc ſe veniſſe, vt comprehenſum illis darent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantùm deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gẽtis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cúmque ventum eſſet ad locum, qui obſcurus antè nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & lætitiam re ex ſententia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla aſini quæ fortè iacebat prę pedibus, in medios hoſtes irruit: quæ feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis cęteros metu dare terga compulit. qua victoria plus ſatis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totũ ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtilęs copias ingenti ſiti obortæ, cõfeſſus nihil eſſe quãs libet vireshumanas, Deo victoriã acceptã retulit, ſuppléxq; rogauit vt arrogãtię data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irritę fuere preces, ſed copioſus fõs ſubito è quadã petra

prorupit.loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat.Poſt hoc præliũ iam Paleſtinos contemnens venit Gazam,& in publico diuerſorio egit.quo auditoGazæorum magiſtratus,ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt.Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteróque paratu reuulſas,& humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit.paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere,& in peregrinos mores degenerare incepit,quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet,nomine Dalalen,cõſuetudine eius delectabatur.Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum poticbantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris,propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus.Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas,omni aſtu vrebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret.Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens:ſi ſeptenis,inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans:communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio,incluſàque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit.deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille rupris virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit.Mulier tunc fruſtrata paulò pòſt aliam opportunitatẽ nacta,grauibus querelis aggreſſa eſt virum,quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id,quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere,quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit:turſúmque ſimili figmento eluſa eſt,cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret.experta enim hoc quoque nihil effecit:cúmque vrgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio,atque ita parari vincula,ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit,quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit:Deus,inquit,mei curam habet.& eius prouidentia natus hanc comam alo,cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt.nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere.Hoc cognito,neſcienti comam deraſit,&hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit,repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet,cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur,accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret,iubet puerum à quo manu ducebatur,vt ad illas columnas ſe acclinet,iam,vt tum ſimu-

Iud.16.

ὅθεν ὁ σαμψὼν σκάλει τὸ χωρίον σαλεύσας. καὶ μάχεται τῇ δυνάμει ταύτῃ λέγεται. μὴ δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ σαμψὼν, καταφρονήσας τῆς παλαιστίνης, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέρχεται. μαθόντες δὲ τῶν γαζίων οἱ ἄρχοντες τῷ αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ πρὸς τὴν πύλην ἐπέδραις καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, ἀμφὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα αἴρεται, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τοῖς φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τἄλλα ἀμφὶ αὐτοῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὑπὲρ ἑβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δὲ ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τῶν οἰκείων ἁπάντων παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσεις ἐθισμῶν. καὶ τῶν τ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιρίζομένης τοῖς παλαιστίνοις ἐφέδρεις δαλάλης σωλῶν αὐτὴν. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τῶν κοινῶν πρωτεύοντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν τοῦ σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ τοῦ ποτὲ καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πρόξεις αὐτοῦ, ἐπιχειρεῖτο μαθεῖν τίνι ἔσπερ τοσοῦτον προύχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυὸς ἦν, αὐτοπάτωρ τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ πλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ πρὸς ἅλωσιν δυναμένοις, ἀδυνήτους αὐτὸν πάντων ἔσεσθαι. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῇ γραπτῷ ἔνδον τινάς, καὶ καθεύδοντα μαθόντα, κατέδησε τοῖς πλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ πλήματα βοηδὸν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπιφέρεται. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὀμωμοῦντος αὐτῇ τὸ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν δυνοίας τῆς πρὸς αὐτὴν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δέδρακε, ὡς οὐ σημοσομένης, ὅσα μὴ γνώσεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τὸ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὸν ἰσχυὸν ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα, οὐδὲν λύουσε, ζέον ἐνυφῶσα τὰς κόμας αὐτῷ ἐμώνυεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γλυκυθύμου ἀληθὲς πυνθάνεται, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου πρόνοιαν ἡμπηδῶ, κόμαν ταύτην ξέφω παρεγχήσασθος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεοῦ. τὸν γὰρ ἰσχυὸν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ φρόνημον. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ κερήσασα τῆς κόμης αὐτοῦ, φαδείδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυὸν ἀμύνασθαι τὸν ἔφοδον αὐτῷ. οἱ δὲ, σκόλαντες αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγλην παρέδοσαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τῷ σαμψών. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς θηυσταλοῖς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτῷ διωχυμένων, οἶκος ἦν λῶν δύο κιόνων στηρόντων αὐτῷ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐν βείσωσιν αὐτὸν ἅπαν τὸν ποτέν. ὁ δὲ δυσπορήσας τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύεσθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, προσανεπάσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

νος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, προσανεπάσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσείσας αὐ- A labat, defatigatum. quibus admotus sic eas con-
τοῖς ὅπως καταβάλλει τὸν οἶκον, καὶ ἀξαπάντων τῷ κύονι, cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam trahe-
χιλιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ὑπ' αὐτοῖς ὢν καὶ rent, qua tria millia hominum sunt oppressa,
σαμψώνης. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἀρξαν- & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri
τος τῷ ἰσραηλιτῷ εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν ὢν ἄξιον τῆς fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirâ
ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τῇ φθορᾷ τοῦ τελευτοῦ μεγα- di ob incomparabilem animi simul ac corpo-
λόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τῆ τελευ- ris fortitudinem, quam hostium perniciem vs-
τῶν φρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλ- que ad extremum halitum vsus est. Nam quòd
λῶναι, δι' ἣν τὴ φύσ τῷ ἀνθρώπων προσέπλεκεν ἥττονα à muliere deceptus est, humanæ infirmitati
ἁμαρτημάτων οὖσ. μαρτυρεῖν ὢ ἐκείνῳ τοῦ εἰς τὰ ἄλ- B conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dig-
λα πάντα τῆς ἀρετῆς φθυσίαν. οἱ δ' συγγενεῖς ἀράμε- nus sempiterna memoria virtutis nomine. cog-
νοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ὑπὸ σαρασᾶ τῇ πατρίδι μετὰ nati verò eius cadauer in patriam reportatum
τῶν συγγενῶν. apud Saraſam oppidum monumento maiorum
intulerunt.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν φιλι-
στιείων μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

ΜΕτὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὸν προέστη τῆς C POst Sampsonis autem obitum præfuit Is- XI♈.
ἰσραηλιτῶν, ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λιμὸς raelitis Elis pontifex, in cuius principatu Ruth.1.
ἰσχυρὸς ἐπέλαβε τῆς χώρας, ὡς μὴ φέρειν αὐτὸν τὸν fames valida eam regionem inuasit. quam non
ἐκεῖσε παροικοῦντα. ἀβιμέλεχος γὰρ βηθλεμῖτης, ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕ- ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod
τη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀντίχειν τῇ λιμῷ μὴ δυνάμενος, τὸν τε γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naa-
αὐτῆς αὐτῷ γεγονότας μοσόλους, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπα- mi, & filiis communibus Chellione & Mallo-
γόμενος εἰς τὸν μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχω- ne, in Moabiticam terram migrauit. cúmq. ibi
ρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores de-
ἐκεῖ γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὄρφαν, ῥου- dit eius gentis fœminas, Chellioni Orphã, Ru-
θὴν δ', μαλλίωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέ- them Malloni. exacto autem decennio Abime-
λεχος θ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγον τελευτῶσι. καὶ ἡ D lechus cum filiis breui tempore alius post a-
νααμὶς πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὸν lium obiit. quo casu Naamis in maximũ mœ-
ἐκεῖ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ἐνεγκοῦσα, δι' οὓς καὶ rorem coniecta, desolata à charissimis quorum
τῆς πατρίδος ἐξελήλυθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπηλλάττε- consuetudinem amori patriæ prætulerat, mu-
το. καὶ δὴ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐπωνθάνετο tato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam
χωρεῖν. οὐκ ἀναρτήσουν ὢ ἀχλοδυνήμονα αὐτῆς αἱ enim res patriæ in meliori statu esse perceperat
νύμφαι, οὐδὲ παραμυθούμεναι βουλόμεναι συνεξορμᾶν nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli
πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἐγκειμένων δύσκολον δυ- & velit nolit comitari eam volebãt. at illa pre-
τυχέστερον αὐτᾶς οὐ δυνάμενον ποιῆσαι παῖσι τῆς αὐτῆς cata eis felicius coniugium, quàm in quo cum
γαμηθεῖσαι, καὶ τῷ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπ τὸ τὰ filiis suis vixissent, & in reliquis rebus pros-
φορὸς αὐτὸν οὕτως ὀξὺ, μένειν αὐτόθι καλεῖ, καὶ peritatem, & docẽs quòd in se nihil esset opis, ro-
μὴ συμπαταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθῶσι θεραμό- gabat vt manerent, néve relicta patria in euen-
των ἀλλων, τὴν πάτριον γῆν καταλείπουσας. ἡ μὲν ὧν tum incertum sequi miseram socrum cuperẽt.
ὀρφᾶ μένει. τὴν δ' ῥουθὴν μὴ πειθῆσαι ἀπῆγαγε κοινω- E His monitis Orpha paruit: Ruthem verò no-
νὸν πάντος τ φορυχόντος γλυκομένου. ἐλθοῦσαι δ' lentem manere, cuiusuis fortunæ futuram so-
ῥουθὴν μὲν τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλείμων, βόοζος ἀ- ciam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi
βιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ ναάμις προσαγο- cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis
ρεύοντων αὐτὴν ὀνόμασι τῇ πολυτῷ, δικαιότερον εἶπε à ciuibus suo nomine appellaretur, iustius, in-
μάρα καλεῖσθέ με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσ- quit, vocaretis me Maram. significat autem He-
σαν, ναάμις μὲν εὐτυχίαν, μάρα δ' ὀδύνην. σημεῖ δ' ὄντο- F breorum sermone Naamis felicitatem, Mara
τος ἐξέτι καλαμησομένη κῆ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe Ruth.2.
ἡ ῥούθη, ὅπως ξοφῆς δυποθεῖν, καὶ εἰς τὸ βόοζου τυχὸς permissu socrus exhibat ad spicilegium, vt ci-
ἀφικνεῖται χωρίον. ὧδε γνησιώτερος δ' βόοζος μετ' ὀλί- bos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit.
γον, καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, ἀνέκρινε τὸν ἀρχισκόμον qui cùm paulò pòst superuenisset, conspicatus
περὶ τῆς παιδὸς. ὁ δ' μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ- puellam, de ea villicum percõtatur. is denarra-
παντα προπεπωκὼς ἐδήλου τῇ διατόπῃ. ὁ δ', τῆς uit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa
περὶ τ πενθερᾶν δύοιας ἅμα θ μνήμης τ παιδὸς αὐτ cognouerat. qui exosculatus in ea benevolentiam
φ συμποίκησεν ἀπροσαμένως, καὶ δέξάμενος αὐτῇ πίραν erga socrum, & affectum erga defunctum mari-
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθ μὲν αὐτ ἐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δ' πᾶν ὅτι θ δύναιτο καὶ λαμβάνῃ ὑπὸ ἐπῇ, προστάξας τῷ tum, noluit spicilegio contentam esse, sed per-
ἀρχισκόμῳ μηδὲν αὐτ ἐμποκωλύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτ, ὁπότε σπίζοι τοὺς θερίζοντας. misit vt sibi ipsi metereť quãtũ posset, ac sume-
ret: mandauitque villico ne eã prohiberet, & vt
vnà cũ messoribus prãdiũ ac potũ ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam seruauit
socrui,& vespere cum frugibus collectis simul
attulit: sed & Naamis seruauerat sibi quasdam
partes ciborũ,quos ei vicini contulerãt.narrat
deinde socrui,quid ei Bozus dixerit: auditóque
ex ea quòd cognatus esset,& propter pietatem
forsan curam earum habiturus,exiuit etiam se-
quentibus diebus ad spicilegium cumBozi an-
Ruth.3. cillis.post aliquot dies iam hordei tritura per-
acta venit Bozus in suum rus,& cubabat in a-
rea.hoc cognito cogitauit Naamis in rem am-
barum fore si Ruthe cum eo cubaret: misitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius.quę ne-
fas rata non parere socrui, fecit quod iussa est.
ac primò non sensit hoc Bozus altum dormiẽs,
sed circa mediam noctem experrectus, sen-
tiénsque eam vnà cubare,quæsiuit quænam es-
set,edidit illa nomen,& famulam se in eius po-
testate dixit.Tacuit ille tum, sed mane summo
priusquam famuli ad opus surgerent,excitatam
iussit hordei quantum ferre posset capere, &
priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad
socrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè si non de nihilo oriantur. Cæterùm
meum,inquit,consilium est hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior est quàm ego,an te vxore
opus habeat.quod si aiat,sequeris eum: sin mi-
Ruth.4. nus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit socrui , bonam spem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuersus ille in oppidum, senatum coire
fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum ac-
ciuit.Qui postquam venit,Abimelechi, inquit
Bozus,& filiorum sortem possides.fassus est al-
ter possidere se,idque iure propinquitatis. Tũ
Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum memi-
nisse oportet,sed omnia iuxta præscriptum ea-
rum facere.ecce adest mulier,quam si vis pos-
sessionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
bet.at ille Bozo & sortem & mulierem cessit,
quandoquidem & ipse defunctorum esset co-
gnatus.Sibi enim iam & vxorem esse & liberos.
Id Bozus apud senatum contestatus iussit mu-
lierem accedere illum,& iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere.quo facto Bo-
zus duxit Ruthem,& anno elapso natus est il-
lis infans masculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de consilio mulierum nominauit, si-
bi in senectute constitutę inseruiturum. nam
ea vox Hebræis inseruientem significat. ex O-
bede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid rex,
qui posteris suis regnum reliquit per viginti&
vnam ætates duraturum.Hæc necesse habui de
Ruthe narrare,volens Dei potentiam ostende-
re, cui facile est etiam vulgares homines ad
amplissimam dignitatem perducere, sicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Porrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus suis iam labantibus , bellum Palæ-
I.Reg.2. stinis inferunt ob causam talem : Eli ponti-
fici duo filij fuerunt , Ophnes & Phineeses.

A ῥοὺθ ἡ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ
ἑαυτῆ, καὶ παρὼν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῆς ἑσπέρας.
ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ὑπὸ μίσους βε-
βιασμένον παιδὸς αὐτῷ ἐπολυώρησιν οἱ γειτνιῶντες.
δηγεῖται δὲ αὐτῇ καὶ τὰ ῥηθέντα τοῦ βοόζου πρὸς αὐ-
τὸν εἰρηνικά. ἀκλωσάσης δὲ ἐκείνης ὡς συγγενοῦς
ὄζει, καὶ τάχα ἂν δὲ δυσέβειαν προφάσιν αὐτῇ, ἐ-
ξέρει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ὅτι καλάμους συλ-
λεγῶν σὺν ταῖς τοῦ βοόζου θεραπαίναις. ἐλθόν τε
μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόοζος, ἤδη τῆς κριθῆς
λελεπισμένης, ὅτι τῆς ἀλοὸς ἐκάθευδε. τοῦτο πυθο-
μένη νααμὶς, τηρᾶται ῥηθὲν καταπλίναι τῷ ῥούθῳ
αὐτῇ, ἢν δὲ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλίσαντα τῇ παρθ.
καὶ πέμπει τῷ κόρῳ ὑπνωσομένῳ αὐτοῦ ῥηθὲν τοῖς
ποσίν. ἡ δ', ἐπεὶ οὐδὲν δὲ αὐτὸ πλέγειν τῆς ὑπὸ τῆς ἐκεί-
νης κελευσμένων, ὅσον ἠγεῖτο, ῥηθήσεται, καὶ πα-
ρευπίκα μὲν λανθάνει τὸν βόοζον βαθέως καθυ-
πνωκότα. ἐξεγερθεὶς δ' ἐκ μέσου νύκτα, καὶ αἰ-
σθόμενος τῆς ἀνθρώπου ῥηθὲν καταλειμένης, αἰσθέμε-
νος εἶν. τῆς δ' ἐπιούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς
αὐτὸν δεῖν ἀτίμως συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὄρ-
θριος δ' ὠρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι πρὸς
τὸ ἔργον, ἐξεγείρας αὐτῷ, κελεύει τῆς κριθῆς λα-
βοῦσαν ὅπ καὶ δ'εἰσῆτο, πορεύεσθαι πρὸς τὸν ἐκεί-
νον πρὶν ὀφθῆναι πιὸν αὐτοῦ πεκοιμημένον. φυ-
λάττεσθαι γὰρ σωφρονεῖν ὅτι τοιούτοις ἀβαλλεῖν, καὶ
μάλιθ' ὅτι γεγωνότι. ἐξεῖ μὲν τοι ῥ πάντες οὕτω φρο-
σὸν ἔσαι, ἐσεσθαῖν τὸν ἐγγιστα ἐμοῦ τοῦ γῆρει συγχώνοντα,
εἰ σοῦ χρείαν γαμετῆς ὄζειν αὐτοῦ. καὶ λέγοντι μὲν
ἀπολουθήσεις ἐκείνῳ. παρεστου μέτου ἢ νόμῳ σε συσ-
οικοῦσαν ἔξεμαι. ταῦτα τῇ ἑωρᾷ δηλωσάσης, δ'θυ-
μίᾳ κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, ῥ ποιήσειν ἔξειν αὐ-
τῷ βόοζον. καὶ κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελ-
θὼν εἰς τὴν πόλιν, τοὺ τε γερουσίαν συνεκάλ. καὶ μετα-
πεμψάμενος ῥούθιν, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ
ῥηθησομένου φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῷ ἡμῶν αὐτοῦ
κλήρων κρατεῖς ; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρεῖσθαι τῷ
νόμων κ' ἀγχιστείαν. οὐκ οὖν, φησὶ ὁ βόοζος, ἐκ
ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῷ νόμων, ἀλλὰ πάντα ποι-
εῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυνάριον,
ὅπερ εἰ θέλεις τῷ ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ'
τοὺς νόμους. ὁ δὲ βοόζος καὶ ῥ κλήρου καὶ τῆς γυνα-
κὸς ῥηθαρεῖ, συγχωρεῖ μὲν ὄνπ καὶ αὐτῷ τῷ τε-
λευτηκότων, ἐᾷ δ' καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖ-
δας ἤδη. μὴ πτοηθέντος οὖν ὁ βόοζος τοὺ γερουσίου ἐκέλευσε τὴ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελ-
θοῦσαν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ
ἠμυσμένου τούτου, βόοζος γαμεῖ τοὺ ῥούθιν, καὶ γίνε-
ται παιδίον αὐτοῖς μετ' ὀλιγοτόν, ἄῤῥεν. ῥ τε ἡ νααμὶς
τιθέμενον μὲν κ' συμβουλεύειν τῷ γυναικῶν, ὠβήδην
καλέσαι ὅτι γεφυρομίᾳ τῆς αὐτῆς ξαφησόμενον. ὠ-
βήδης δὲ κ' δηλωτὸν τοὺ ἐξ ἀρχῆς διατεμαίνει δυ-
λοῦσαν. ὠβήδου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης
ὁ βασιλεὺς, καὶ παῖδοι τοὺς ἀπὸ καταλειπὼν τοὺ ἡ-
γεμονείαν, ὅτι μίαν κ' εἴκοσι γήρας αὐδρῶν. τὰ μὲν περὶ ῥούθην, ἀναγκαίως διηγησάμεθ', ὅπως ἐδείξαμεν βεβλέμε-
νος ῥ θεῖ δύναμιν, ὅτι τούτῳ ῥᾳδίαν ἐφικτὸν ὄζειν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὑπαγομένους, εἰς οἷον αὐτὸν
ἦγε καὶ διαδίδην ὁ τοιοῦτον ἡμούμενον. ἑβραῖοι δ' τῆς προφητείαν αὐτοὺς ὑπονοήθησαν, πάλιν πάλα-
ιον ἐπιφέρουσιν παλαιστοῖς, ἀξὶ ἑαυτοῦ αἰτίαν. πλὴ παῖδες ἦσαν, ὁρᾶς τὸ καὶ φησίους.

οὗτοι

αὐτοι καὶ πρὸς ἀθεμίτους ὑβρεις ἀπρόμφοι, καὶ πρὸς A hi contra omne ius & fas omnia sibi licere vo-
τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπεῖχοντο παρανομήματος. lebant: nec contenti honorariis muneribus, et-
καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῇ γερσὶ καὶ τιμῇ, ἃ δὲ ἐλάμβα- iam à tapinis non abstinebant: mulierum in-
νον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς ὄψιν, γυναῖκας τε τὰς ὅτι θρη- super, religionis ergo confluentium ad sacrum
σκείᾳ παρανομίας ὕβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαι locum, pudicitiam vel vi vel donis expugna-
περισφέροντες, τὰς δ' ἀπειρίᾳ ὑπαγόμενοι. τυραννίδος bant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differ-
δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ τε οὖν πατὴρ rent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse
αὐτοῖς ὅτι τοιοῦτοις χαλεπὸς εἶχεν, ὅσον οὐδέ πω περσ- magnoperè detestabatur, diuinam vltionem
δοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς περατ- nunquam non expectans, & populus iniquis-
B τομένοις, τότε πλῆθος ἐφυσφόρει. καὶ πρεσβὴν φέρει τὴν simè ferebat. postquam autem illorum exitum
ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε πα- Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum
τρὶ, καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὅσον, τό- puero prædixit, tum verò non aliter quàm de-
τε φανερὸν ὅτι τοῖς ὑστέροις πώποτε ἦν. βούλομαι δὲ τὰ functos filios lugebat. Sed priusquam de cladè
ἐφεξῆς τῆς προφήτου προτέρων διεξελθών, ὑπισχνοῦμαι in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc
οὕτως τὰ ἐφεξῆς τοῖς ἡλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τίνων ἕνεκα τῶν propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir
τῷ παντὶ τῷ λαῷ ἑβραίων ἐμνωμόκει. ἐν Ῥαμάθοις, λευί- ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræ-
της ἀνὴρ, ἦν δὲ μέτοχος πολιτείᾳ, τῆς ἐφραίμου κλήρου- C mitarum habitans duas vxores habuit, Annam
χίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, & Phenannam: ex quarum posteriore liberos
ἄνναν τε καὶ φενάνναν. ἐκ δὲ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ suscepit, nihilominus alteram quanquam ste-
γίνονται. τῷ δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέ- rilem diligens. is cùm sacrificatum venisset in
λει. ἀφικομένου δ' μὲν ἐπὶ γυναικῶν τὸ ἱλκάνου εἰς Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse di-
σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκιὴ τοῦ θεοῦ ἐπε- ximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis
πήγει καθαιρήσαιμι, καὶ πάλιν κατὰ τὸ ἀνα- distribueret, Anna videns alterius liberos cum
γέμοντος μέρος κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς matre confidentes, in lacrymas prorupit, ad-
τέκνοις, ἄννα θρασυμθύμῳ τοῖς τῆς ἑτέρας παῖσι τῇ μη- monita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in taber-
D τέρι πρεκαθησυμθύοις, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ naculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se
τῆς ἀπαιδίας αὐτῷ ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari
τῆς ταὐδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς more educatum. In huiusmodi precibus lon-
τῷ σκιλῷ ὤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὰς gas moras prorrahentem animaduertens Elis
αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρω- pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tan-
τον αὐτῇ γλυκύμυθον καθιερώσειν δῶρον ἀγκωνίαν τῷ quam parum sobriam iussit abire. quæ cùm re-
θεοῦ, διαπαντὸς οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποτισμένον. spondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd
ἀκριβούσης δ' ὅτι ταῖς ἀνθρώπων πολλοὺς χρόνον, ἡλὶς ὁ liberis careat, precibus à Deo sterilitatis reme-
ἀρχιερεὺς, ἐπαθάζετο γὰρ τῆς σκιλῆς, ὡς παρεσ- dium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium.
E τηκυίας ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τῆς δ' πιεῖν ὕδωρ φαμμὶς, tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis
λυπυμένης δ' ὅτι παίδων ἀποριᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, antè præ mœrore fastiditis vsa est. in patriam
θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit;
καταγγέλλων. ἐγκυμμήνη δ' ἄνναν φῶς τὸν ἄν- mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium
δρα, ἐφ' ᾧ χαίρουσα προσηύξατο. καὶ ἀνατρέφον- Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum
τεσιν εἰς τὸν παῖδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παι- à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro
δίον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θαλλί- accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque
τον αὔξησις εἶπεν. παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τῶν παιδὸς θύ- decimas ex more afferrent, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophe-
σοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ F támque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in poru vrebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè filui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respónde. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladẽ maioré quã credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

1. Reg. 3.

τῆς δίκης τῆς ὅτι τῷ παιδὶ γεγυμμένης, παραδίδου ἡλὶ, ἀνατεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτῳ γυμνόμενον. κό- μην τε οὐδ' αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ ἦν. καὶ σαμύη- λος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ δίκην ξεφόμενος. ἑλκάνη δ' ἐκ τῆς ἄννης ἡδέως τε γίνονται, καὶ ξεῖς θυγατέρες. σαμύη- λος δὲ πεπληροκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νο- μίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως παρωνῆσθαι, προσγίνεται πρὸς αὐτόν. οὐ φαμμοῦ δ' καλέσαι τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ξεῖς τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἡλὶς δυσαρεστηθεὶς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμύηλε, σιγᾷ ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦρον. θεὸς δ' ὄζει ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐ- τὸν, ὅτι προστυγχάνω. καὶ τοῦ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἥξιου λαλεῖν ὅτι τοῖς χρόμμοις, εἰ δὲ ὑπε- ρήσφ αὐτὸν ἐφ' οἷς αὐ θελήσφ δυσκολίας. Ὁ δὲ θεὸς ἐπί φησι προστυγχάνεις μάνθανε συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἰσομμόῳ λόγου μείζονα, καὶ πίστεως ἧς παραστυγχάνω σιγῇ τοιᾷ ἡλὶ ἦ παῖδας ἀμφὶ μιᾷ τοῖς ἀπόλλυμμοις,

& ſacerdotium meum migraturum in familiã Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quàm meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oracului cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra cõpulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vterorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Paleſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt auerſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

XVI. 1. Reg. 4.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cade & arcæ amiſſione pronolutus de throno exſpirauit.

Ibidem HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapſus è throno exhalauit animã, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

καὶ τῷ ἱερωσύνῳ μεταλλοιωμένῳ εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ ἅμα τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. συμοὐπλου δ' ἤδη πλεῖον ἢ δύο πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθινὰν βλεπομένων. καὶ τῶν δὴ τὸν ἡμῶν παλαισταὶ στρατεύσαντες ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. δισχιλίων δ' ἐξ ὅλου τοῦ ἰσραηλιτικοῦ, συμπέσοντες εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαισταὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τοῦ ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συμφυγόντων εἰς τὸ στρατόπεδον. δίσσωντες δὲ καὶ τοῦ ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτοῦ καταστόμωσι, κρατῆσαι τοῦ πολεμίου, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὀργὴν καταψηφισάμενος αὐτοῦ τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταῦτα συνέβαινεν αὐτῷ. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὁπισείλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῶν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ καταγίνεσθαι. φυσήσης δ' ἤδη καὶ ἱεροῦ τοῦ πατρὸς αὐτῷ καταχαρησόμενος ἀλλὰ τοὺς γόους. θάρσος οὖν ὑπῆγετο πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θρασυνομένοις τοῦ πολεμίου. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δηλόσας τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ταῖς μὲν γὰρ ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὁμοίων ἀπεβήτησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἐν μὲν ἤλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τοῦ παλαισταὶ αὖτη γένεται. ἐν δ' ἐφοβοῦντο ἥτταν οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην διὰ τὴν κιβωτὸν θαρσοποιίας. ἐξάπτουσάν τε γὰρ δύθις εἰς χεῖρας ἐλθόντες τοῦ πολεμίου. καὶ ἀπέβαλον εἰς ἕξ μυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἥρπασται πρὸς τοῦ πολεμίου.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλι ἀκούσας τὴν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ΑΠαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, προστετευχὼς τῇ γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκηδέστερος γὰρ καθ' ἑτέρας τῆς πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳον ἐφ' ὅτι τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συμπολεμίοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἐπὶ προγνώσεως περὶ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπαγγελίας. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ περὶ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἅλωσθαι πρὸς τοῦ πολεμίου, ὑπὸ τ' παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὸ προσπεσεῖν, περιαλγήσας, ὑποκυλισθεὶς ὑπὸ τ' θρόνου, τελευτᾷ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, ἀφ' ὧν τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατεχὼν τὴν ἀρχήν.

Ἐνι-

θνήσκει ὃ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν καὶ ὁ φινεέσου παῖδος γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ τἀνδρὸς δυσχήρᾳ. κυούσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δὲ ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσαισθοῦσαν δύσκλειαν τότε τοῦ πατρός. ἦρξε δὲ περὶ ὃν ἱστορῶ λὶς, ἰθαμάρου τὸ ἕτερον μέρος ἀαρὼνος ὢν οἰκίας. ἦν δὲ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ περὶ τὸν ἱερωσύνῃ, πῶς παρὰ παῖδος διαδεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινεέσης τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ βόκκει τοὔνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλειπων αὐτῷ. παρ' οὗ διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν λὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ᾧ οὐ υἱὸς ἦν ὁ λόγος, ἐς τὸ χθὲς τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καὶ τὴν σολομῶνος βασιλείαν κρατῆσαι. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπ' αὐτῶν, & τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παρέδωκε ταῦτα ἐπιτρέπων. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ λαὸς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαοὺλ τεθνομένου καλοῦντος τὸν θεόν. Κεφ. ε.
Σαοὺλ στρατεία ὅτι τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαοὺλ πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος & νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ὀλίγον ὅπην θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοί, ὅτι σαοὺλ βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σωώκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπανέδασεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ὑποθανεῖν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε. καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ χωρήσαντα, ὥς τε ἀνελεῖν, ἐδιαλλάξατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. CAP. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. CAP. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. CAP. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. CAP. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. CAP. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. CAP. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. CAP. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. CAP. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. CAP. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante Palestini susceperunt. CAP. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. CAP. XI.
Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. CAP. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. CAP. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. CAP. XIV.
Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον α'.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἡ πίνακι πρότερον ἀπεσταλμένη τῶν κιβωτὸν τοῖς ἐγχωρίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὸν τῆς ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἐν τῷ τῶν αὐτῶν θεὸν ὡς σπόρ τι λάφυρον, ἄγαλμα δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, πίπτουσι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον χαίνουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦσι τὸν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπλωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἐστὼς διετέλει. καὶ βασάνοις πάλιν ἐφιστῶσιν αὐτὸν ὅτι ταύτης, δυσφορήσασιν ὅτι τῷ γεγυμνένῳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες προσ τὸν ἄγαλμα, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅτι τοῦ προσκυνοῦντος τὸν κιβωτὸν σχήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὸν χώραν αὐτῶν φθορὰν θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερείας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὸν αἰδοίων ἐξυπάτων ὄφεσι φέροντος, περὶ ἣν ἦν ψυχὴν αὐτοῖς θάνατος ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ σῆτες ἀναφέροντες, ἐξειλοῦντες ἠφανισμένα. τὰ δὲ ὅτι τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνῆγεν ὑπὸ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῷ, μήτε καρποῖς ὑπολόμενον. ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, τὸ φρὸς τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἀναχωρεῖν οὐ δυνάμενοι, σωθῆναι ὠήτης κιβωτὸν ταύτης αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὸν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγυμνωμένον. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὸν κιβωτὸν αὐτοῖς ἀπὸ σφῶν δέχεσθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δίνησι προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπανδύουσι μὲν αὐτοῖς τὸν χαλκὸν. λαβόντες δὲ τὸν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησιν. σὺν ἐξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὸν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς παθῶν ἑλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολύουσι πόλεις.

Cap. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

A ARTA de Hebræis victoria, 1. Reg. 5. sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequenti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorandum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui nõ grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, móxque eisdem quibus illis malis laborauerũt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant.

arque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens.
1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cùm conueniſſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi carum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ τῶν πεντέ σφισι τυράννων ἐπὶ τὸν ἕλκοντα θεὸν ἐπιστρέψαντα τὴν ὀργήν. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἀζώτιοι καὶ τὸν ἐν τῇ κώμῃ τῇ Βηθσαμὴς ἐπιστάντα θεὸν ἐν τῷ ἱερῷ τῷ ἐκείνων ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἐπιγνόντες, ἐκέλευον τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μάντεις ἐπιβουλεύειν τῷ θεῷ καὶ τὸν τρόπον ἐξευρεῖν, ὃν ἂν ἐκεῖνος ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν. οἱ δὲ ἔφασαν ἐπιβουλεύειν μὲν καὶ ἐξευρίσκειν τὸν τρόπον, ἐπιτρέπειν δὲ τὸν θεὸν οὐκ ἂν ἑτέρως γενέσθαι τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ἢ τοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπιστήσαντος τῇ συμφορᾷ τοῦ θεοῦ καὶ τὸν τρόπον ἐξευρεῖν τῆς ἀπαλλαγῆς. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἐζητεῖτο καὶ οὐδεὶς ἐξηῦρεν

θέα ἦ λεῶ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἀθρόως ἐχάρησαν ἐπὶ τοῦτο. θερισμὸς γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τὸν συγκομιδὴν τοῦ καρποῦ ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὸν κιβωτὸν ὑφ' ἡδονῆς ἀφῆκαν τὰ ἔργα ἐκ τῆς χειρὸς ἀφέντες, ἔδραμον δ' ὡς ἐπὶ τὸν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὸν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς ἀδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μῦας πλάσαντες ὅτι τὸν τῶν πέντε, ἧπερ ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατευωχηθέντες, τὸν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ & χόλος τοῦ θεοῦ μέτεισιν, ὃς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τῆς βαθσάμυς κώμης ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν ἦ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πένθος ἐν αὐτοῖς ἦγειρεν, οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀποθρηνεῖ. τῷ τε μὴ ἐᾶν τὸν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀξίους ὑποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλωσαν ἀποδιδόσθαι τὸν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. καὶ οἱ δὲ γόντες τοῦτο, ἀπῳκίζουσιν εἰς καριαθιαρείμ. ἐστὶ δὲ πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. οἴεσθαι τινὸς λεύιτου τὸν θεὸν, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντος ὅτι δικαιοσύνῃ & τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὸν κιβωτὸν ἥκειν, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατοίκει δίκαιος & ἄθρηπος. ἐθεράπευον ἦ τὸν κιβωτὸν οἱ ζοῦτου παῖδες, & ὁ ἐλεάζαρος ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι φροίησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρείμ, ποιήσασα φόβῳ τοῖς παλαιστινοῖς μυίας τέσσαρας. τῷ δὲ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὸν κιβωτὸν, ἐπὶ δίκαις καὶ θυσίαις ξαπάντος τὸ θεοῦ, καὶ πολλῷ ἐμφανίζοντος τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλανθρωπίαν, ὁ προφήτης σαμουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὸν προθυμίαν, ὡς δίκαιον πρὸς οὕτως ἔχοντας εἶπεν πρὸς ἀλλοθρείας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆναι λόγοις οἷς ὥετο μάλιστα τὸν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πίστιν. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπὶ νῦν βαρεῖς ὦμεν πολέμιοι παλαιστινοὶ, θεὸς δ' ὑμῖν ἀρχὰς γένεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὄπλοις ὑμεῖν ἀλλοθρείας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν ἀν' ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μὴν ἐπέσθοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὸν ποιητὴν ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις ταῖς διανοίαις προσέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες διατελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἕξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ὄζιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπηνέῖται παρίζειν αὐτὸ, τῷ δ' ἀγαθοὺς εἶ & δικαίους. ἐγὼ συμπας δ' αὐτῷ τῶν ὑποσχέσεων, ἰὼ γνώμαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡδὺν τῇ παραινέσει. καὶ κατίνδυσιν αὐτὸ παρίζειν κεχαρισμένον τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμούηλος, εἴς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην. κατοπὶ δὲ ὑδρεύσασθαι τοῦτο σημαίνει καὶ τὸν ἑβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν ὁ δρόσος ὑδροί τε αὐτόθυσαν τῷ θεῷ, καὶ δίκαις ξεπονταγενόμενοι. οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὸν ἄθροισιν αὐτῶν,

A ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum

B ſimul ac vaccas holocauſtoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, cò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos

C Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. 1.Reg.7.

D tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta.

Cúmque populus toto hoc vicennio votis & II.
ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus

E veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantùm libertatem expetere, ſed cò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem

F non faller, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris atroniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananęi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

A μεγάλῃ τραπῇ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τὴν μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένοις ὑπαντιάζεσθαι τοῖς ἐναντίοις ἐπερχόντας. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δραμόντες πρὸς σαμοῦηλον, ἀναπτερωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσας ἕξεως ἔφασκον, καὶ δι' ἃ τοῦτο πρεμεῖν ἵνα μὴ κινήσειεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγόντος ἡμᾶς ἐπ' εὐχὰς καὶ θυσίας καὶ

B ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῶν, ἢ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετευθέντες ὑπὲρ σοῦ παραγενεῖν ἡμῖν δι' αφυγῆν παλαιστινούς. ὁ δὲ θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὅλον τῷ θεῷ ὁλοκαυτοῖ. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἔχειν αὐτῶν τῇ δεξιᾷ,

C ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ παιδεῦσαι δίς τερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῇ δεήσει ὁ θεὸς, καὶ προσδέξαμενος, δύμοῦ καὶ συμμάχῳ τῇ δεξιᾷ τῷ θυσίαν, ὕπνωδίοις νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅλη τῆς βωμοῦ τῷ θυσίαν ἐχόντος τὸ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν δεξαμένης τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειλήφότος, προσῆλθεν ὁ τῆς πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅτι μάχην ἐκεῖσε ἀπαντησόντων. ἐκπεπληγμένοι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προσῆλθέ τις,

D ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν δὴ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τῷ γῆν αὐτοῖς ὑποξέμον καὶ σφαλερὰ κινήσας τίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεσαμένης εἰς εἶα τῆς χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς δεξιφοφήσας, καὶ δεπυρσεις ἀστραπαῖς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφειλόμενας, καὶ τῆς χειρὸν ἐκκρεμάσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμοῦηλος

E μετὰ τῶν πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράτων τόπου τινὸς, οὗτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ὡσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῆς πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ γεγομένης αὐτοῖς κατὰ τῆς ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τῷ πληγὴν, οὐκ ἐπιστράτευσαν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δίους καὶ μήμης τῆς συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθ' ὧδ' πάλαι

F δάρσος τοῖς παλαιστινοῖς ὅτι τοὺς ἑβραίους, τοῦτ' ἐκείνων μὴ τῷ νίκην ἐγίνετο. καὶ σαμοῦηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, αἱρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τῷ χώραν ἀφαιρεῖται ὧν τῆς ἰουδαίων ἀπέτεμον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὖτη δ' ἐπὶ μέχρι πόλεως ἀκκάρων· ὑπὸ τῆς γίτης δρον ἐστὶ ταμών. Ην δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ἀμοιροπόμπα

G τῆς χαναναίων.

Cap. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multoq; tempore hanc præcipuam curã habuit, vt patriis legibus reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμοῦηλος δεξιᾷ τὸ γήρας ἀδυνατῆς ὢν τὰ πρέγματα διοικεῖν, τοῖς ἰδίοις παισὶ ταῦτα ἐπιχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμοῦηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστην ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐκάλεσεν συνερχομένους πρὸς τῷ πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλῷ ἐδόκει δυνομίαν ὅτι χρόνον πολλοῦ.

ἔπειθ'

ἐπειδὴ ὑπὸ γήρους βαρυνόμενος, καὶ τὰ σωμάτια
θεράπειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ
τὴν θεοτασίαν τὸ πλῆθος ἔδωκεν. ὧν ὁ μὲν
πρωτόγονος ἰωήλος θεοσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ
ἄβια ὄνομα ἦν. θεοστάξει γὰρ τὸν μὲν ἐν βεθήλῳ πό-
λει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν βαρσουβᾶ,
μερίσας τὴν ὑπακοὴν ὁμοῦ ἑκατέρῳ λαῷ. ἐγίνοντο
δὲ στρεβλοὶ οὐ τὰ ἔθη μόνον καὶ τὰ κτήματα, τῷ μὴ τὸν
ἔκγονον ὁμοίους τοῖς φύσασι γίνεσθαί πινας. ἀλλὰ τὰ μὲν
πρώτους καὶ μερίους ὄντα πονηροῦ. τότε μὲν γὰρ φαύ-
λους ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς γινομένους. τῷ γὰρ τὰ
παρὸς ὕστερησυμάτων ἀκριβεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντί-
αν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν
καθυρίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν
ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς
τρυφὴν καὶ πρὸς ἡδυπάτας πολυτελεῖς ἀπονενδύκοτες,
πρώτων μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἔθεσαν τῷ θεῷ. δεύ-
τερον δὲ τῷ προφήτῃ παρὰ αὐτῶν, ὃς πολλὴν τὴν τοῦ
πλῆθος εἶχε δίκαιον αἰτουμένην εἰσφέρετο ἐν πρώτοις.

A Deinde senio grauante, vt consuetis muniis 111.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iu-
niori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter
in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito
populo, & sua cuique iudici parte attributa. In
his manifestum exemplum exhibitum est, non
semper patribus similes nasci filios, sed inter-
dum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bo-
no mali prognati sunt. Relictis enim paternis
institutis diuersissimam viam ingressi, muneri-
B bus corrupti iustitiam opprimebant, & in iu-
dicando non tam veritatis quàm lucri respe-
ctum habebant, solutique in luxum ac delicias,
tum Dei voluntatem, tum patris contemne-
bant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in po-
pulo iustitia vigeret quàm maximè.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οὐ καλῶς θεοϊσαμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλέα θεῦναι.

Cap. IIII.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

C

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν θεοτέραν κα-
τάστασιν καὶ πολιτείαν τῷ τὸ θεοφήτου παί-
δων, χαλεπῶς τὸ τοῖς θεσπεσμοῖς ἔφερε, καὶ θεὸς
αὐτὸν συνεχώρουν. διέβησε δ' ἐν ἁρμαθὰ πόλει. καὶ
τὰς τῶν υἱῶν ἀθεμιτομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς
αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ ἀφειμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῷ
θεραπείαν τοῦ κέρδους ποιεῖσθαι δύνατας
ἔχον. ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν
βασιλέα, ὃς ἄρξει τὸ ἔθνος καὶ τιμωρήσεται παλαι-
στίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῷ θεοτέρων ἀδι-
κημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουήλον οἱ λό-
γοι διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ θεὸς τοιᾶ
βασιλείας μῖσος. ἤπιπτο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατείας,
ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐ-
τῇ τὴν πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς
ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, οὔτε ξοφῆς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὕ-
πνου. δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, στρέφων τὰς θεῖ τῷ
θεραμάτων ἐντολὰς διεκαρτέρει. ἔλεγε δὲ οὕτως,
ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ ἔδραμυθεῖται μὴ δυσφο-
ρεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ἀθετη-
φανήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος.
ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰ-
γύπτου μηκανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήθεσθαι μὲν τοίνυ οὐκ
εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς δλίπονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
μὴ ἀχθῆναι ἔσαι τῷ ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δὲ
καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀχαείσους θεὸς
ἐμὲ καὶ τὸν σὸν θεοφυτείαν λαβόντες. κελεύω δὴ-
σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν ἐγὼ θεοείπω βασιλέα,
θεσδηλώσαντα ποίων τὸ θεισεσθήσονται βασιλευ-
όμενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτυρόμενον ἐφ' ᾗ ἂν αὐτὸν
δώσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλ, ἅμα
ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἔθη τῆς βασιλίων ἰσόμενα, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστασόνσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας αὐτῶν καλέσονσι,

D Populus autem videns rempub. cura & di-
ligentia prophetæ optimè constitutam, la-
befactari per filiorum eius impotentiam, ve-
hementer offensus ad patrem concursum fecit,
qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & com-
memoratis filiorum eius iniquitatibus, quod-
que ipse iam senio debilis, more solito præesse
administrationi rerum non posset, obnixè pre-
cabatur vt regem aliquem declararet, qui toti
genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illa-
tæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hęc po- 1111.
E puli voluntas vehementer Samuelem contri-
stauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim
optimatum gubernatione delectabatur, non a-
liam ad felicitatem populi conducibiliorem
existimans. adeóque res hæc hominem solici-
tum habuit, vt nec cibum nec somnum præ
cura caperet, sed per totam noctem se in lec-
to versaret, multa interim animo volutans.
Sic affecto Deus se videndum præbuit, con-
solatus eum ne postulata populi ægrè ferat: di-
cens non tam ad ipsum pertinere hanc contu-
meliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum
esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex
quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti.
F verum non multo pòst futurum est, inquit,
vt eos consilij huius serò pœniteat: quando
nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam
erga me æquè ac te ingratitudinem damna-
bunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem e-
go designauero: idque prius quàm facias, præ-
monebis quantum malorum sibi vltro asci-
scant, protestaberísq; eos te inuito ad mutatio-
nē status in deterius properare. His auditis
Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum
G se illis regem promisit, addens velle se prius
indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in
quantis incommoditatibus erit viuendum.
Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent
vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & satellites & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum aliorúmque instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque vestras facient sibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria compellent, quæ ancillæ necessariò verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è suis largientur. & vt compendio dicam, seruietis vnà cum omnibus vestris regi, non secus atque domestici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, sed repulsos sinet dare pœnas inconsultæ temeritatis. His prænionitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: sed vrgebat obstinatè vt missa futuri cura regem crearet: quandoquidem nisi regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si cùm finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se prædictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cùm tempus erit accersam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

A τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δ' ἄλλους καὶ χιλιάρχους. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων πέντονας, γεωργοὺς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ὀπτηλεκτὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ καλδούλιμοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων δίκην. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἀσκαλάκης πληγὰς φοβέμενοι καὶ βασάνους ὑπηρετῆσι κτήσιν δὲ τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην δ' οἰνούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τῆς αὐτῶν θεραστεμοῦσι. συμβήσεται δ' ὑμῖν δουλεύσατε μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι γενόμενοι. μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων ποιήσει καὶ τὸ παρὸν αὐτό. μεταμεληθέντες ἱκετεύσατε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχέως ἀπαλλαγὴν τοῦ βασιλέως. οὐδ' οὐ θεοσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ δώσει πέμψας ἐάσει δίκην ἐποχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτοῦ κακοβουλίας. ἵνα δ' ἄρα καὶ θεὸς τὰς θεοβρήσεις τῶν συμβησομένων αὐτοῦ τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς ἀγχοίας κελεύσῃ ἤδη τοῦδε τοῦ λοιμοῦ καὶ διαρυμήσει. οὐδὲ γὰρ ἐπεστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τοῦ σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐκείνοις λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φρενιτίζειν τοῦ ἐσομένου. ὅπη γὰρ τιμωρεῖσθαι τοῦ ἐχθροῦ, ἀδύνατον τὸν πολεμήσοντα σὺν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι τοῦ πλουσιοκράτορα βασιλεύεσθαι τῷ αὐτῷ ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδὲν ὑπὸ τοῦ θεοπεμπομένου ἀπτοημένους ὁ σαμουήλης, ἀλλ' ὅπη μέντοι τε, καὶ ὅθεν εἶπεν ἅπασι πρὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δεῖπνον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, ἵνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

B

C

D

E

F

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. Reg. 9.

ERat quidem ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cùm eximias asinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum vno famulo ad eas quærendas misit. qui cùm perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cùm nusquam compareret, decreuit redire, ne patri solicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eúmque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iã enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, cúmque dari posse, nesciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentíque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam sit prophetæ domicilium. quę indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora nisi vt ille primus accumbat.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαούλου ἀπόδειξις κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δὲ τὴν ἰδέαν τὸν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα ἐκ τῶν ἀξίωσιν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλουν. οὗτος ὁ κὶς ἔνων αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ἦλθε δὲ αὐτοῖς ὡς εἰς ἄλλο τινὶ τοῦ κτήματος, τὸ ὑὸν μὴ εἰδὼς θεράποντος ὅπῃ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμψε. ὁ δὲ ὅπῃ τὸν πάτερον ἀφικνῆται φυλὴν ἐξερωτᾶ τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. εἰδὲ ἐν ταύτοις ὅπιτυχὼν, ἀπεῖπαι διαγνώσει, μὴ ποιήσῃ τοῦ αὐτοῦ τοῦ παιδὸς λοιπὸν τὸ φρόνημα. τὸ δὲ ἐπομένῳ θεραπόντος, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸ ἄστυ τοῦδε πόλιν, εἰ προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντες ἀληθῆ, καὶ θεὸς αὐτὸν βαδίζῃ συμβουλεύοντες. γνόντες δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ μὲν τοῦ ὄνων τέλος οὐδὲν ἔχειν πορδύνας εἶπεν αὐτὸ τὸ προφητείας ὁ κὶς παραχωσιν αὐτῷ. πεπεισθαι γὰρ ἤδη τοῦ ἐφοδίων. τὸ δὲ οἰκέτου τὸ παρὸν αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος. τοῦτο δώσειν, ὑπὸ τῆς παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς τὸ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δὲ, σημαίνουσι, καὶ ἀποδύσεσθαι παρεπελεύσαντο πρὶν αὐτὸ εἰς τὸ δεῖπνον καλισθῆναι. πολλοὺς γὰρ ἐπὶ ἐκ καὶ προκαλισθῆναι τῶν μελημένων.

ὁ δὲ σα-

ὁ δὲ σαμουήλης ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ τὸν σαοὺλ ἐθεώρει. διωμόσατο γὰρ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐτὸς τοῦ θεοῦ, μεθιστᾶντα τὴν βασιλείαν, τῇ παραβάσει τῶν ἐντολῶν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῦ ἔθνους. αὐτὸς μὲν ὅτι τὸ διάδημα καθιζόμενος, ὀξέως ἐδέχετο τὸν καιρὸν ἡγούμενος. πληρουμένου δὲ αὐτοῦ, κατέβαινε τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συνανατᾶς ἦν τῷ σαοὺλ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὸν ἐσόμενον ἄρχειν μέλλοντα. σαοὺλος δὲ μεθέσεως τῷ σαμουήλῃ. καὶ μεταπορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τοῦ οἰκίας τὸ μεφθίτε. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τὸ δὲ σαμουήλου φάσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῷ ὄντων ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, τὰ πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, μεθυπνοῦν, ἀλλ' ἤττων εἶπεν ἐμὲ δίκαιος ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας παιεῖν, καὶ παρίας παπεινοτέρας τῶν ἄλλων παρ' ἐμοῦ. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθησαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τοῦ ἐμὴν ἀρχαίαν ἀφελημένων. ὁ δὲ μεφθίτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὰν ἑστίασιν καθεκλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπαίνω τῷ κεκλημένων. οὗτοι δὲ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. μεθίστασι δὲ τοῖς ἀκόλουθοις ὑποδεθῆναι τῷ σαοὺλ μεῖζον βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα μεφθῆλθε, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀπῆλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ δὲ σαοὺλος ὑποδὰς τῷ μεφθίτῃ συὼ τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλης ἀναστήσας αὐτὸν ὡς κοίτης μεφθύπεμψε. καὶ γλυκόμενος ἔξω τῆς πόλεως ἐπέλθοι, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ἀπεπέμπετο τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ μεφθίτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατάχει τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος, ἴδοι φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος. ὑπὸ παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ὑφ' ἑβραίων ἄρχων. τοῦτον δὲ ἔσεσθαί σοι σημεῖον ὅτε βούλομαι μεθηνιώσειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξένοις ἀθρόοις ἐν τῇ ὁδῷ μεθοικιοῦσαν τοῦ θεοῦ πορευομένοις εἰς βαθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, ξένις ἄρτους ὀφῆ καμίζοντα. τὸν δεύτερον ἐρίφων. ὁ δὲ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονταί σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κἀκεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ βαχίλας καλούμενον μνημεῖον, ἔπου συμβαλεῖς τοῦ σεσῶσθαί σου τοὺς ὄνους ἀγγελιοῦμένῳ. ἔπειτ' ἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, μεθίστας ἐπικλησάζουσιν ὅτι τύχῃ. ὁ δὲ ἡγούμενος οὕτως, μεθιστεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάντ' ὀπταινοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τὸ καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τῶν δὲ ἀμμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴδι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἄσασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσωμεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ μεθιστὰν, ὑπεπέμπετο τὸν νεανίσκον. τῷ σαοὺλῳ δὲ πάντα κατὰ τὸν μεθφήτειαν σαμουήλου ἀπέβαινεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὸν οἰκίαν τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν, καὶ δὲ ἐκείνων τῷ ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, ἀμεθοπῶντος δὲ τῆς ὑποδημίας καὶ τῷ κατ' αὐτὸν γενόμενον, τῷ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδὲ μὴν ἀφίκετο πρὸς σαμουήλου τὸν μεφθήτην, οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

A Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſ-
B ſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habiter, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine, neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis:
C tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum
D eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- 1. Reg. 10.
lum ablegat, & prophera deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimúlque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In
E hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his
F ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem. contemplamini quantum omnibus præminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissóque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

περὶ δὲ τῆς βασιλείας ⸗ τοῦ κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς δίνουν σφόδρα δοκοῦντα εὖ καὶ φρενασότερον τοῦ ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ στεργόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μιμήσεσθαι, λογισάμενος οἶμαι τὸν ἀνθρωπίνων φύσιν οἷα τοῖς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δίνους, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδὲ ἄχρι τοῦ θεοῦ λημπαρὴν ἀποσώζει τὴν δόξαν. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑποροχὰς κακοήθως τυγχάνουσιν ἤδη ⸗ βάσκανοι. συμβύλως δὴ, συγκαλεῖται τὸν λαὸν εἰς μασφαὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν διαπεπραγμένος, οἷς κατ' ἐντολὴν φρονεῖν ἐλπίζει τοῦ θεοῦ. ἔπι τὴν ἀλλοδαπείαν αὐτοῖς ἐπείνου πολλαχόθεν, ⸗ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τοῦ διηρμοσμένου. καὶ τὸν μὲν θεὸν διατρεφοντούσης βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ θεοῦ πάντων ἀρίστου προστατοῦσθαι. θεὸς γὰρ πάντων ἄριστος. αἱρεσιώτας δ' ἔχειν αὐθέκαστον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι χρῆσθαι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βουλήσεσι καὶ ὀρμαῖς ⸗ τοῦ πολλῶν καὶ τῶν ὁμοίων ὁρμᾶν χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τοῦ αὐθεκάστου ἦθος οὔτε διατηρήσας ἀσφαλέσει. ὁ θεὸς γὰρ κατ' αὐτὸν τὸν αἰτίαν κινδυνεύσει. ἀλλ' ἐπεὶ δίδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεχαρίσται ⸗ πρὸς τὸν θεὸν ὑβρεις, χαλεπῶς πάντες καὶ φυλάς τε καὶ σπάρτα, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων γὰρ τοῦτο τοῦ ἑβραίων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. τούτης γὰρ κληρουθείσης ἔλαχεν μοῖρις καλουμένη παῖρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρουθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαούλος. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἶμαι δοκεῖν τοῦ ἀρχῆς ἐπιθυμεῖν λαμβάνειν. ἀλλὰ πρωΐτερον ἐπελίξατο ἐγκρύπτεσθαι καὶ σωφρονεῖν, ὡς τοῦ μὴ πλείστων οὐδὲ ὀλίγης μικρᾶς διαφορᾶς τοῦ χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώριμος φανερὸς προσπίπτοντων. ὃ δὲ οὐ μόνον οὐδὲν ἐπίφθονε τοιοῦτον ὅτι βασιλεία, καὶ τοῦ τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἔθνους ἀποδυχθῆναι διαπότης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τοῦ βασιλεύσοντος ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ δεῖ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φορτιζόντων ὅτι γνώριστο ἀφανὴς ὁ σαοῦλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ πρὸς χεῖρ εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν τόπον σῴζεται κέκρυπται ὁ σαοῦλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ παραγινόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ὑψηλὸς δὲ ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ὑπὲρ βασιλικώτατος. λέγει δὲ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς δὲ ἐπευφήμησε τῇ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι καπὸ γραφᾶς αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀείγω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τοῖς μετέπειτα γνώσεως μαρτύριον ὢν προείρηκε. ταῦτ' ὁπλίσας ὁ σαμουήλος, ἀπολύει τὸν πλῆθον. καὶ αὐτὸς ἐς ἀρχαμαθὰ βαδίζεται πόλιν. παῖς γὰρ ἦν αὐτῷ. συνοίκῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὰν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τῶν προσήκουσαν βα-

σιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἳ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τινὲς ἄλλοις ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν παρουσίᾳ τοῦ λόγου τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν σαοῦλον ἐπίστευον. μικρὸν δ' ὕστερον ἀρχὴ τῆς ἁλώσεως πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναασσὴν πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατῳκισμένοις τῶν ἰουδαίων διαπέπρακται, μετὰ πολλοῦ καὶ μεγάλου στρατεύματος ἐλθὼν ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγεν. ἰσχύϊ καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφίᾳ δὲ καὶ διανοίᾳ, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις ἐπιστάντας δυνηθῆναι τὴν ὑπ' αὐτῷ δουλείαν διαφυγεῖν, ἀδυνατοῦς ποιῶν. τῆς γὰρ δεξιᾶς ὄψεως ἀπὸ τοῦ πρώτου προσβολῆς, ἅπαντας ἀναπήρους ἐποίει. καὶ τοῦτο πράττων οὐ μόνον τοῖς ἐκ τῆς μάχης ἀπολειπομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει καθημένοις ἐνεποίει τὸ δέος. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἐπεδίδου τὸ τῆς ἀπειλῆς μέγεθος, ὡς μηδὲ τοὺς ἐπιόντας ἐθέλειν ἐπὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ τὴν ἀνδρείαν ἐπιδείκνυσθαι. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τοὺς ἐναντίους ἐδειλίασεν, ὡς μηδὲ τὴν ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπώλειαν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας αἱρεῖσθαι. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τοὺς ἀπειλουμένους ἐπόθησε σῴζεσθαι, ὡς μηδὲ τὴν ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπώλειαν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας αἱρεῖσθαι. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τοὺς ἀπειλουμένους ἐπόθησε σῴζεσθαι, ὡς μηδὲ τὴν ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπώλειαν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας αἱρεῖσθαι.

A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecunque suppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Israëlitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniſſent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

V. 1.Reg.11.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad 1.Reg.11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

ΒΟυλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸ λαὸν ὅπως τὸν πρὸς ἀμμανίτας ὑπερέλθοι πόλεμον, καὶ συνδραμεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, κατατεμὼν τῶν ἀπὸ βοῶν τὰ νεῦρα, τῷ δὲ ἑξῆς ἐπειλησομένῳ ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν

Iordanem non afforent, secururi quocunq; ipse ac propheta ducerent. Eo metu effectum est vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur septingenta millia confluxisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX. millia. Transgressus dein Iordanem & decem schœnorũ spatium nocte vna emensus, ante solis ortum quò destinarat peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaq; hostem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti strage edita inter cæteros Naasen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus labesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiẽs, placebat sibi quòd talem regem esset nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta cõtra autorum eius aduersatios irritatur. Saulus interea studiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum vt quisquam è cõsanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium: periniquum enim esse victoriã à Deo datam ciuili sanguine polluere: sed magis decere vt positis odiis diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc Samuele monẽte opus esse alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuẽtus fit apud oppidum Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulum sacro oleo, atque iterum regem consalutari fecit. Ita factum est vt mutato reipublicæ statu regia dominatio introduceretur. Sub Moyse enim & discipulo eius Iesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortem octodecim annis populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem cõstituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priusquam comitia dissoluerentur sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moysem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit: vt absque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiusmodi munuscula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι καὶ τῷ ὄπισθεν ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῇ δὲ δι-
λαβείαν τῆς κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. εὑρίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς
ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἐπὶ ἀ μυριάδες. διέ-
βαις δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χείμων δίκα δι' ὅλης τ' νυκτὸς
B αὐσας ὁδὸν, φθάνει μὴ ἥλιον ἀνέχοντα. ζητῶν δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὅπλισάμενον παντελῶς ἀφνιδίως ἐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπεκτίνυ τῷ ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσὴν τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεράθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμασῆς
C ἐπ' ἀνδρείᾳ. ἐπεὶ εἴ τινες ἦσαν οἳ πρότερον αὐτὸν καταφρόνουν, τότε μετέσησαν ὅλοι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. οὐδὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀμμανιτῶν ὅπλ σπασάμενος χέρα, πᾶσαν αὐτῶν κατασφάξειν. καὶ πολλῶν λαβὼν λείαν, λαμπρὸς εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ κατορθωμένῳ, ἔχαι-
ρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας
D ἐβόων, ποῦ νῦν εἰσὶν οὗτοι καὶ δότωσαν δίκην. καὶ παντὸς ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀνωφελείᾳ ἡρμοσμένῳ. πρὸς τοὺς ὀξυτελίζοντας σὺν αγχος τοὺς τούτων αἰτίους. σαοῦλος δὲ, τούτων μὲν ἠπατάζετο τῷ εὐνοίαν καὶ τῷ περὶ αὐτοῦ προθυμίαν. ἅμοσε δὲ μήτινα φθονήσεσθαι τῆς ὁμοφύλων σωτηρίας μόνον ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέ-
ρας. ἄτοπον γὰρ εἶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένων νίκην αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, τῆς ἐκ ταυτοῦ χρόνου αὐτοῖς.
E ἀρίστην δὲ μᾶλλον ἀνδρῶν ἀγαπειμένοις ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τῷ βασιλείαν βεβαιοῦσθαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χείρα τὸν σαοῦλον τῇ αἰῶ ἐλαίᾳ, καὶ δευτέραν ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ τοῦ μα-
θητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, οἳ ἐν στρατηγοὶ, ἀριστοκρατούμενοι
F διετέλουν. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δίκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέχει. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κατὰ πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γεγηθέναι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸς τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, χειρὸν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμουήλος ποιήσας ὁ προφήτης τῷ ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκεί-
νους, λέγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους μήτε ὑποστειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πα-

νὶ πάθει. εἰ δέ τι κεχωρίσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σαφὲς καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεμπόμενον ἀ πρὸς τεμένη ἀπεμίσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τῳ ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ ἀποστάσας χρείαν ἐλύτησα.

τούτων

τούτων ἴνα καταπιπτῶν παρῆτε ὑμῖν τῷ βασιλέως. οἰόν τε ἐκραγον μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτῆς γεγονέναι, προσῆκεν δὲ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τῷ ἔθνους. σαμουήλος δὲ παύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τὰς μαρτυρίας γενομένης, ἐπεὶ δὲ δώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄπτον ἔθ' ὑμᾶς ἐμοῦ δύναται λέγειν, φέρε καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἐμεμνημοτδίειν δὲ ὑμᾶς ἐφοῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τῆ γῆς ὑμῶν ὁ πάππος ἰακώβος δι' λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλαὶ μυριάδων ὄπτα κωθωνισμῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δ' ἐξαμφίων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέχων αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μωυσῆν αὐτοῖς ἐ ἀαρῶν πέμψας ἀδελφούς. οὐ μέγαν ὑμᾶς εἰς τοιάδε τινὰ γῆν ἰῶν τινῶν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τῆ θεοῦ, ἐφοβήθητε τὰ θρησκείαν καὶ τὰ δισέβειαν. οὐ μὰ, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένοις, ἠλαθάρσησε. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ὑπερθέσεις ἀπεργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κεκτῆσαι φόβος καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον παλαιστινῶν. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγουμένου διεφέξαθε, ἀλλ' ἰεφθάου καὶ γεδεὼν ἐ σεκτηρωύτων. τὶς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἴτια, φυγεῖν μὲν τὸν θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τὸν ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεόν. ὁμιλοῦμεν καὶ συχεμαίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσας τὲ θ' ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω δι' σημείων ἐναργῶς. ὃ δὲ οὐδέπω φέρτερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐ ταῦθα γεγυμνόν θέρος ἀκμῇ χειμαίνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω τέτο τῶν ὑμῖν ὄπτασθαι. καὶ ταῦτα εἰπόντος φοῖς τὸ πλῆθος τὲ σαμουήλου, βροντᾶς σημαίνει τὸ θεῖον ἐ ἀστραπῆς καὶ χαλάζης καταφορᾶ, τὴν τὲ φοφήτου φοῖ πάντων ἀληθείαν, ὡς πεθαμενικότας αὐτοὺς καὶ φοιδεῖς γνωμοθίους, ἁμαρτάνειν τὸ ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τέτο φοφπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν φοφήτου ὡς πατέρα χρηςὸν καὶ φιλανθρωπῆ τὸν θεὸν αὐτοῖς δι' εὐχῆ καταῆσαι, καὶ ταύτου ἀφεῖναι τοῦ ἁμαρτίαν, ἵν φοὸς οἷς ἐζύβεισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν φοσιξηράσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ φοθαρρύνειν τὸν θεὸν συγγνώναι φοῖ τούτων αὐτοῖς καὶ πεῖσειν. σωτεβούλους μὲν τοι δικαίους εἶ καὶ ἀγαθούς. καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῆ δι' τοῦ παρόβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῆ σημείων τῆ θεοῦ ἐ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ τῆ βασιλέως δι' αμοιρίας ὄζιν ὄπτ θυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγεν ἔχειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλων ἐκ θεοῦ πλημμέλειαν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις φοφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ὅλη τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ σαύλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & ſimilibus ſi quem offendi, nunc rege præſente dicite, Acclamatum eſt vno ore, nihil tale eum feciſſe, ſed ſanctè & iuſtè principatum geſſiſſe. Tum ille, Gaudeo nullas eſſe veſtras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, ſi vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendiſtis, quòd alium regem poposciſtis. oportebat enim vos meminiſſe, quòd auus veſter Iacobus, LXX. ſolis hominibus ve- 1.Reg.7.
ſtri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, cáque graui & contumelioſa ſeruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus veſtris patribus, abſque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, miſſis in hoc Moyſe & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſſidetis, & tamen poſt talia beneficia non ſemel prodidiſtis veram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope viciſtis primùm Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremò Paleſtinos. atque hæc omnia confeciſtis nō regum auſpiciis, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, ſub rege eſſe mallētis? Geſſi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifeſtè ſciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum verſam veſtram rempublicam, dabo euidens ſignum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam ætatis medio vidit in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogaréntque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum: ſimulque conſilium dedit, vt probi ac iuſti eſſe perpetuo ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidiſſent. meminiſſent prętereà prodigiorum Dei legúmque per Moyſem latarum, ſi caram haberent vel ſuam ipſorum vel regis incolumitatem. quòd ſi hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipſis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

A
B
C
D
E
F

Cap. VII.

Paleſtini Hebræos bello aggreſſi vincuntur.

G

REx autem delectu habito, cōſcriptiſq; tribus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe ſatellitū, cum quibus ad habitādū Bethela ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſſit, VI. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως στρατευσάμενοι πάλιν ὅπλα τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστινοὶ ἐπῆλθοσαν.

ΟΥτος δ' ἐπελέξας ἐκ τ πλήθους ὡς φοὶ χιλιάδας, τὰς μὲν δισχιλίους ἀς ἔλε σωματοφυλακεῖν αὐτόν, λαβὼν αὐτὸς διέζιεν ἐν πόλ βεθήλῳ. ἰωνάθης τῷ παιδὶ τὰς λοιπὰς ὡς ἔλε σωματοφυλακεῖν αὐτ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contùmeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, deberi eum eodem loco manentem comparare victimas: sic enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖν φθάσας τὸν παλαιστινῶν οὐ πόρρω γε βάλλων. οἱ γὰρ τῆς γάβας παλαιστινοὶ κατατρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τά τε ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεῖτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουραῖς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδήρου χρῆσθαί τι καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀπορρῆσιν οἱ γεωργοὶ ἔστι δ' ὅτε δεόμενοι αὐτοῖς δρέπανόν τι τῶν ἐγχειρίων, ἢ ὕννιν ἢ μακέλλην

B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐθεράπευον. ὡς δ' ἐκοίσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς αἴρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὑβρεῖν τὸ καταφρόνημα ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πλέον μὲν ἢ τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαις ἐπῆλθον. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,

C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ δι' ὅλης πασῆς κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαόν, ὅπως τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινοὺς. τῷ δ' ὑπάρχειν ἐπφαυλίζων αὐτῶν τὸ δυσμενὲς ὡς οὐκ ἀξιόλογον οὐδ' ὡς τι φοβεῖσθαι δυνατὸν ὄντων πρὸς αὐτούς. καταγνόντες ἡ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ τοῦ σαοῦλου, κατεπλάγησαν. τὸ οἱ μὲν, εἰς τὰ ἀσύλα καὶ τοὺς ὑπονόμους ἐκρύπτοντο αὐτούς. οἱ πλείους δ', εἰς τὴν πέραν τοῦ

D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὴ δ' ἦν γάδου καὶ ῥουβήλου. πέμψας ὁ σαοῦλις πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει φρὰς αὐτὸν συνδιασκεψόμενος περὶ τοῦ πολέμου τὸ τῶν πραγμάτων. ὁ δ', ἀθυμοῦντα αὐτὸν ἐπιλυσόμενος αὐτίαν, καὶ θαρσυνεῖν θύματα. μὴ γὰρ ἐμέλλεν ἐπὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ἕπως θύσασι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπιθ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ ἀθυμοῦντος μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπ' μὲν τοῦ τὰ δι-

E ταγεὶς τοῦ ἐντολοῦ. ἀλλ' ὡς ἐώρα βραδύνοντα ὑπὸ τὸν προφήτου, αὐτὸν ὑ τῶν τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπὶ ὑ τὸν συμβύλου ἥκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι θαρσύναντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, ἣ χ' βούλησιν γνωσόμενον τοῦ θείου τὰς δ' ὡς τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλαβών, κακῶς

F ἐσφαλῆσθαι καὶ προπετῶς γεγόνοτα. ὁμολογουμένου ὑ τοῦ σαοῦλου, καὶ θαμιεῖναι μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ ὑ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν δ' ἀπὸ φόβου στρατοπεδίας τῶν ἐληθόντων ἐν μαχμᾶ καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὑπερβαλέσθαι πρὸς τὸν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος εἶ καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μηδ' ὧν ὑπέθετό μοι θεὸς τῶν

G παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἢ σωφρονεῖν τοῖς πρόσθεν γεγονόσι, σοί τ' αὐτῷ πλῆθος ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξηνδρότο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅτι τοῖς γεγραμμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δ' εἰς γαβαὼν πόλιν ἦλθον ἑξακοσίοις μόνοις ἑαυτῷ μόνον ἦκε συνὼν ἰωνάθης τοῦ παιδός. τούτων ὑ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀσφαλιζούσης σιδήρου καὶ τοῦ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένου. οὐ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶν), καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τοῦ στρατοῦ οἱ παλαιστινοὶ, καὶ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπορεύθησαν, τοῦ τῶν ἑβραίων χώραν ἐπάρδοντο, βλέποντων τὸ σαοῦλου τὸ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνοῦσά τι τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

καθα-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ἀπόγονος ὢν ἦλει τοῦ ἀρχιερέως, ὃς ἦν βου-
νοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τὴν γῆν λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ κατεστήκεσαν. σωπήσεται ἢ ὁ σαούλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβιβάντος αὐτὸ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολήν εἰσβραμεῖν, καὶ ταραχὴν
ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δ' ὁπλοφόρου προ-
θύμως ἐπεσθαι φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἡγῆται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὴν ἓν νεανίσκου συνερ-
γίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε- B
μίους ἐπορεύετο. ἦν δὴ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὃπη
κρημνῶδεσιν ἄκρως εἰς λεπτὸν ἀπηκοντισμέναις μήκος,
πέρας ἐν κύκλῳ περιστεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις
τὰς ὑπηχειρήσεις ὑποκαθημένου. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμε-
λῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ριεῖναι τῇ χωρίῳ τὸ ἀσφαλεῖσθαι, καὶ παντὶ νομίζειν
ἀμήχανον εἶ- κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ C
καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολήν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. καὶ προσβαλόμενοι
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὴ ἀναβῶσι κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δ' φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῷ πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι D
τῷ ὑπονόμων καὶ τῷ σπηλαίων προϊέναι τοὺς ἑβραί-
ους, καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' ἔφα-
σαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀπασασάλμος δὲ τῷ φωνῷ ὁ
τοῦ σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὡδε μὲν
τὰ μὴ ἀνεχώρησεν ὀπίσω οὗ περ ὤρθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὡδε μεν ἁλόμενος ἢ τοῦτον ὅπη τῷ πέρας
ἦεν, ἔρημον οὖσαν τῷ φυλαττόντων ἀπὸ τῷ ὀχυρότη-
τα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μὴ πολλῆς παλαιπωρίας, E
ἐβιάσαντο τῷ τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅπη τοὺς
πολεμίους. ὅπη πεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ὑπο-
κτείνουσι μὲν ἕκαστον. ταραχῆς ἢ καὶ σκηνῆξεως αὐ-
τοὺς ἐχέμισαν. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀ-
πορρίψαντας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς ἀπ'
τὸ σκηνῆς ἐθνῶν ἦ), πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ ἔκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τῷ ἑ-
βραίων οὐκ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάποντο. οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς ἢ φεύγοντες F
κἢ τῷ πρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῷ ἢ τοῦ
σαούλου κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῷ
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλος ἠρώτα
μήτις εἴη τῷ αὐτοῦ κεχωρισμένος. ἀκούσας ἢ τὸν υἱὸν
καὶ συὶ αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν
αὐτῷ περὶ τῷ μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
κράτος κἢ τὸν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχεῖ τοῖς
παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φο-
νεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρό-
τερον εἰς τε τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-

A Occupauerant enim collem quendam cũ pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum 1. Reg. 14.
armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra
hostium tumultum aliquem & trepidationem
in eis excitarent: & famulo omnem operam in
in quemuis euentum pollicente, etiam si mori
B oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco.
prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter
negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam
eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ
ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, vide-
C rint, iusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos
vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad
hostilia castra accederent apparente iam die,
Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex
antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde
Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite
huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli
filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen
victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo
D consperti fuerant. sed ex alia parte ad rupem
accedentes propter situm incustoditam, magno
labore difficultate loci superata euaserunt ad
hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt. & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in
fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati
essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: &
cùm non putarent duos tantùm Hebræos in
E castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum es- VII.
set regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num
aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo
respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos
inter se depugnantes. quo audito, qui antè
in speluncas & subterranea se abdiderant, &
ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant,
hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas
pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοὺλος. ἡδομένων ἢ ὡς μυρίων ἤδη τῷ ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους
κἢ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτα ἢ ὑπὸ τῆς δὴ τῇ νίκῃ χαρᾶς οὕτω ἡδομένης, συμβαίνει γὰρ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, ἐφ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιστῆναι, καὶ πολλῶν
ἂν ἔχον κἢ μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι & δίκην δοῦναι ὧν ἔδρα τῶν παλαιστινῶν

ditis deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus, filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes, cásque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prędam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant. quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cùm omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit. cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidẽ pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eũ occisurũ plutis quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum priùs tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴτις ἀποχάμνους τῷ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπιλθοῦσα τῆς αὐαιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῷ πολεμίων, ζῶσιν ἐπάρατος ᾖ. τῶ δὲ σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγχώριον βαθυὺ καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς ἐφραίμου κληρουχίας, ὁ τοῦ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀπωλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὑ γνοὺς ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα πρὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐσθίων μᾶλλον ἐπαύσατο. ἔφη ὑ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος γὰρ ἰχύος αὖ καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλοὺς πλείονας καὶ λαβεῖν τῷ ἐχθρῶν & φονεῦσαι. πολλὰς δ' οὐδὲ κατακόψαντες μυριάδας τῷ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι ἁρπαγὴν & σφαγὴν τοῦ παλαιστινῶν ἐπέσταν. καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες, καθαιροφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται ὑ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καθαρὸς ἀποπλυῦναι, καὶ τὰς σάρκας πιῶσαι καθαρὰς ἐσθίουσι. & ὁ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν ὅλον τὰ ἱερεῖα. & τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθαι. & τὸ γὰρ οὐκ εἶναι τῷ θεῷ κεχαρισμένον. & τὸ ὑ παῖδων καὶ τῶν θεραπαινῶν & βασιλέως ποιησαμένων, ἵστησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλος, & ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. & τὸν πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν. ἄχρι δ' οὗ δὴ τὸν παρεμβολὴν τῷ πολεμίων ὅπη & ἁρπαγῶν τῷ ἐν αὐτῇ βεβλήμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῷ στρατιωτῶν ἐκ ὀκνοουμένων ἔπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ προέστησι προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν χρᾶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅπη τὸ στρατόπεδον τῷ ἐχθρῶν ἁρπάσαι τοὺς ἐν αὐτῇ τυγχάνοντας. εἰπόντος ὑ & ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν θεόν. ἀλλ' ὃ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πυθανομένοις ἡμῶν φανερὸν ὃ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προέτερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, καὶ μηδὲν ἐπιφρονοῦσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον & σωτῆς. καὶ ὄμνυμί γε & τὸν αὐτὸν ἢ μὲν καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα & τὸ ἐργασάμενος ἀποκτάνειν αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ' ἀλλοφίλοις καὶ μισθὸν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον. & ὁ πλήτους τοῦτο ποιεῖν βεβοήσαντος, & δραχῆμα πάντας ἵστησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσταται ὑ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἁμαρτησόμενα μαθεῖν ἐπιζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ ἰωνάθης. ἐπερωτῶμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τὰ πεπραγμένα λέγει. καὶ τί φέρει τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως αὐτῷ & διαφερόμενον συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' ἐλθὼν ἀγνοῶν τῷ ἀρᾶ αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαοὺλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὤμυσι καὶ τῆς ὀργῆς καὶ τῶς φύσεως καὶ τῷ φίλτρων προτι-

μήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' οὐ καταπλήττεται τῷ ἀπειλῶν & θανάτου. & δαιμόνιος ὑ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, οὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ τε τῆς δυσεβείας νομίμως, καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾷ. μέγιστον γὰρ & δαμόδιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαιστινῶν κεκρατηκότες.

ἵστη

ὅτι τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἥλγησε καὶ συνεπάθησαν. ὡμοσέ τε μὴ φεύξεσθαι τὸν αἴσχιον τῆς νίκης, ἰωνάθλιον ὀποθανόντα. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἁρπάζουσι τῆς τε παρούσης ἀρᾶς. αὐτοὶ δὲ δίκας ὑπὲρ τῆς ναυσικλου ποιοῦνται τοῦ θεοῦ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσειαν τῆς ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοῦλος εἰς τὸν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησίχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειροῦται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὠβας. ἦσαν δ' οἱ παῖδες αὐτῷ ἓξ εἷς μὲν ἀρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ', μεροβ καὶ μιχαὰλ. στρατηγὸν δ' εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβιώαρον. νῆες δ' ἐκείνῳ ἐκάλειτο. νῆες δ' καὶ οἱς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβελίου. ἰὼ δ' καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαοῦλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αὖ πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοῖς ἑβραίοις εἰς δύναμίας καὶ μέγεθος δύσαιμονίας προσηγάγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν δ' νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurántque nõ laturos ſe vt occidatur Ionathas auror tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, ceſis circiter ſexaginta millibus hoſtiũ Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Paleſtinóſque & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares B tres, Ionatham, Ieſum Melchiſum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoſte cõgreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenque in ſuum C deligebat ſatellitum.

Κεφάλαιον η'.

Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πολεμεῖ καὶ νικᾷ.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

ΣΑμουὴλος δ' ὡδηγήθη πρὸς τὸν σαοῦλον, παρεθήναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προεχείρισε αὐτὸν ἀπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δέοι τοῦ πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτῷ μὲν ἄρχοντος τοῦ τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ θεοῦ καὶ τοῦ κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων προστάττοντος. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ καὶ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κατ' ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τοῦ νῦν ὑπαρχούσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, καλδοῦν πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατασκαψαι, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοῖς προγόνοις ἠμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε τῶν ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα τὰς μωυσέως καταλουθήσαντα ἐντολὰς ἐξαλεῖφαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τὴν δὲ πειθαρχίαν τοῦ προὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸ προὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰ λογιζόμενος εἶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ταχυτήτα, καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς καὶ προσούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τὸ πᾶσαν τοῦ δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσπειρε τῷ ἰσραηλιτῷ ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, ὡσεὶ τετρακόσια μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτοῦ ὄζει στρατεύσασθαι ἰσμαηλοί. σαοὺλος δ' ἐμβαλὼν εἰς τοῦ τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὅπη τὸν χείμαρρον τιθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τοῦ φανεροῦ μαχουμένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὀλιγοψύχους καὶ κυκλουμένους αἱρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοὺς εἰς μάχην, ἐπέτρεψε τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. οἷς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, τὰς πόλεις, τῷ ἀμαληκιτῷ προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commoneſaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par eſſe vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniuriis, dum egreſſi ex Ægypto in eã quam nunc tenent regionem proficiſcuntur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, ſæuiréque in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcere, aut indo quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moyſis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantùm, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndique copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolùm marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non priùs perſequi deſtitit, quâ ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita vt diuinitus prędictũ fuerat ſucceſſit, oppidatim bellũ circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis,alia cuniculis & operibus,nónulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset,vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est;nec crudele nec inhumanũ hoc ratus : primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei,cui non parere periculosissim est. Cepit etiam regem hostium Agagum,cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus,seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia,sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans.Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret,quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt,in prædam cõrra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi cõtemptibile.Itaque deuictis omnibus à Pelusio,quæ vrbs est in Ægypti finibus,vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit,sola Sicimitarum gente intacta , qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios ,vt secederent , néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret.Studere enim se eorum incolumitati , propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqur ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat , sed omnia fuissent ad vnguem obseruata , lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat , cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset,eius mandata contemni , etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam,ait se pœnitere Saulum elegisse,qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus , per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret,peccata donari in gratiam deprecatoris : quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur , imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt.Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit , & satis apparuit flecti eum non posse , prima luce Samuel ad regem , Galgalis tum agentem , proficiscitur, hunc quàm primùm rex vidit,accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria : omniáque iuxta volũtatẽ eius esse peracta. Tum Samuel:

A Ἐπὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ παίγνιον ἐξωθῶν αὐτοκοδομηθέντας, τὰς δ' λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ξὺν πολιορκήσας, καὶ λαβὼν καὶ πρέπος ὂν τὸ σφαγεῖν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ἀμὸν οὐδ' ἀνθρώπινης σκληρότερον δίκαιος εἶναι φύσεως ἡγούμενος, ἐφ' ὧν μὲν πολεμίους ταῦτα δρᾶν, ἔπειτα πρόσταγμα θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαλμα ἀγχμάλωτον. οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἔπ τούτῳ πιθὼν τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ, πάσῃ γνώμῃ ἴδιῳ, καὶ χαριζόμενος ἀκόλουθα περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἴκτῳ. ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεύσας ἀλλὰ μᾶλλον ἔλεος γένεσθαι πέρυσι. σαοὺλος δὲ, αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡγεμόνα τῶν εἰς ἐβραίους κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος ὑπόφασιν ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκείνου τῷ ὑποζυγίων καὶ τῷ βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρῆν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, τάπτ ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ὠξεφόρησαν. εἰ δέτ μὴ ἀσυδὴς ἀξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῷ πολεμίων, ὠφελιμὸν τὸ τῷ σκιμιθῷ ἔθνος. οὗτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοίκουσιν. ὁ δὲ τῆς μάχης πόμφας παρήγγελεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοῖς ὄντας ῥαγουήλου τοῦ μωυσέως πενθερεῖ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς ὠφελοῦσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀνοίσειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκεραίας πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπόστρεφε χαίρων ὅτι τοῖς καταρθωμένοις. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῷ ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῷ βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐποιήθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ φείδεσθαι τῷ ἐχθρῶν, ἐκείνου τῷ ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δ' καὶ ὠφελεῖσθαι, μηδὲ ὡς αὐτοῦ βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον, ὅτι τῷ χρεοτονήσας βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι ποιήσοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὠδᾶ καλεῖν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγχώμῃ οὐκ ἐπῄνεσεν εἰς τὸν σαοὺλον αἰτιώμενος τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ ἐξ δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παρανοήσαντι. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. θηρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα ὀφλισκάνοντας. ὡς ἐμοὶ ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τε προφήτου δίκῃ καὶ

δλος ὢν μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ὠδήγηται πρὸς σαοὺλον. θυσιάζων δ' αὐτὸν, ὁ βασιλεὺς ἐφορέχει, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ὀχαριστῶ, ὅτι μοι τὸν νίκην. ἅπαντα τὰ μὲν τοι τὰ πεπολεμωμένα ὑπ' αὐτοῦ πεφάχθαι. σαμοῦηλος δ' πρὸς τὸν ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῆς ἐν τῇ σκηνῇ σου. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι. τὸ μὲν τοι γε τῇ ἀμαλητιτῇ γένος ἅπαν ἐξαφανίσαι καὶ τέλεον. καὶ ἀβασίλευτον ἄλλον μηδένα, πλὴν αὐτὸν ἀγαγὼν τηρῆσαι μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. θεὸν οὖν τι δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο ἀφελεῖσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅπερ αὐτοῖς ποιήσωσι τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. παρὰ δὲ τῷ οὐχ ὑποζυγίοις μόνον ἀλλὰ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ κεχαρισμένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ παποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' ἀμέμφως, ἀλλ' ἀποστρέφει, καὶ δίγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δ' ἓν καὶ μόνον ἅπερ αὐ φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ἀεὶ μιμήμασι ἔχουσι, καὶ τιθέναι μᾶλλον ἢ ἀφαιρεῖναί τι τούτων αἰσχυμμένοις δίκαιόν ἐστι. καὶ οὔτε θυσίαν δίκαιον παρ' αὐτῶν. καὶ ἀφαιρούντων ἢ κἂν ἡ λιτὰ, πρείας ἥδιον τῷ τιμῶν ἢ ἀφαιρεῖσθαι πλουσιωτέρων δεξιᾶς. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. κατεφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέψειν ἐξ ὧν κατέκρινε ἀπολέσθαι γνωμῶν, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλίγου τὸ θύσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τῷ βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τῷ ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος ἀφῆκας ἀποθανόντας σοι θεοῦ ταύτῃ μὴ μέλησας. σαοὺλος δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τῷ ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. συγγνῶναι γὰρ τὸν ἐντολὰς παραβάντα προσῆκον. καὶ μὴν τοι γε δίος καὶ τὸν ἀπὸ τραπεζῆς φόβον μὴ κωλύσαι ἁρπάζοντας αὐτοὺς τῷ λείαν μηδὲ βλαχεῖν. ἀλλὰ συγγνώσῃ, καὶ θεῖος ἴσθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸν ἀμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους θύσαι τῷ θεῷ. ὁ δέ, ἐπεὶ γὰρ ἐώρα τὸν θεὸν ἀλλαττόμενον, ἀπῄει πρὸς αὐτόν.

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in caſtris audio? Reſpondit rex, populũ hæc ad ſacrificia referuaſſe, ſed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine ſuperſtite: Solum ſe captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę conſilio ſe decretum. Ad hæc propheta reſpondit, non ſacrificiis delectari Deum, ſed viris bonis ac iuſtis. hos autem eſſe qui voluntati & mandatis eius obſequuntur, nihilque à ſe rectè fieri putant, niſi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius conſiſtere non in non ſacrificando, ſed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum ſacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas ſaginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel poſtulare vel admittere: ſed auerſari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id ſolùm meminerunt quod ab ipſo iuſſum eſt, & mori mallent quàm inde diſcedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd ſi etiam ſacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditiſſimo. Tu igitur, inquit, ſcito te in iram Dei incurriſſe: contempſiſti enim & neglexiſti mandata eius. Nam quibus oculis puras eum inſpecturum ſacrificium ex rebus perditioni deſtinatis, niſi fortè idem eſſe puras, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amiſſionem regni & huius poteſtatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexiſti. Saulus autem faſſus eſt ſe peccaſſe & malè feciſſe, quòd verbis prophetæ non paruiſſet: metu tamen coactum ſe id feciſſe, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accenſum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius eſto. Cauebo enim in poſterum, ne in ſimile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantiſper, dum pacificas hoſtias pro ſe offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαυίδην ὄνομα.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam poteſtatem transfert.

ΣΑουλος δὴ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμούηλον, ἐλαμβάνετο τῆς διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς οὔσης τὸ μὲν ὁρμῆς ἀπῶνας τὸν σαμούηλον ἠμύνθη, διαῤῥήξει τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαῤῥαγῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν ἐδίκαιον. ἐμιμήσεν γὰρ τὸν θεὸν τοῖς θεοῖ αὐτοῦ κεκεμμένοις, ὡς μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην αἰθερώπινα πάθους ὄντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀπεθέσατο μὲν ἔλεγε, ἀγνήσειν δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὲν αὐτὸ παρεκάλει τὸν θεὸν ὀρθοῦντος σεαυτοῦ ἀμαρτάνοντα. δίδωσι δὲ τὸ σαμούηλος αὐτῷ, καὶ σὺν ἐλθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ ὁ τῷ ἀμαλητιτῷ βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς εἶπε πρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν. ὡς σὺ πολλοὺς μητέρας ἐβραίων δὴ τέκνοις ὀδύρεσθαι ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσεις δὴ σαυτὸν διαῤῥαθυμήσαντι τῷ μητέρα. καὶ κελεύει ἀφαιρεῖσθαι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

F Tum Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs diſcedebat, ſciſſura facta eſt in veſtimento. cúmque propheta dixiſſet, ſic ſcindendũ eius regnum, & peruenturum ad virum iuſtum & bonum. Deum enim in propoſito manere, neque ſimilẽ eſſe homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum ſibi meritò infenſum, ſed factum infectum fieri nõ poſſe. Rogabárq; ſaltem hoc honoris ſibi haberet, vt Deum ſimul in preſentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratũ iuit. Poſt hæc adductus eſt ad eum Agagus rex Amalecitarũ. qui cùm, ô mortẽ amaram, exclamaſſet, audiuit à propheta: Quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæſis earum filiis lamenta & luctum attuliſti, ita æquum eſt vt ipſe matri tuæ mœſtitiã afferas: iuſſitq. eũ ibid. in Galgalis

interfici:ipſe verò reuerſus eſt Ramathã. Rex verò tũ demũ sẽtiẽs in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiã proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomẽ collẽ ſignificat:nec poſt illã diẽ vnquã in prophetæ conſpectũ venit. Samueli verò vicẽ eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit,& aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium,& ex eius filiis eũ vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cúmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit,vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt,quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſóque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet,quem ipſe admiratus dignũ regno ducebat,reſponſum eſt,non eadem ſpectare Deũ quæ homines.Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formę præmium eſt regnum,ſed animi virtuti & cum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere : móxque & alij quinq; adfuerunt.horum nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus.His quoque viſis,qui nihilo deteriores forma erant , propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet,& audito quòd nullus,ſciſcitatur ex Ieſſæo , num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem , qui curam gerat gregum , propheta iubet vt confeſtim vocetur:non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit,adoleſcens colore flauus , & martium quiddam tuẽs,alioqui liberali ſpecie tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt,& cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo deliburum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipíſque vt iuſtitiam colat, & operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum,& familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam : Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos , & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit , ſemper victorem redituru , inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur , ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidẽ cõmigrat.

ὑποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοῦλος ἦ ὁ βασιλεὺς ἀλαθόμβδος ὢν πειρᾶσθαι κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει ἦ βουνὸν ἑρμηνευόμβδον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ὀλίγον οὐκ ἔτι τῷ ἡμέραν εἰς ὅλην ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουήλῳ ἦ λυπουμβδῷ ὡς αὐτῷ, παύσασθαι μὴν τ' φερνίδος ἐπέλαθεν ὁ θεός. λαβόντι ἦ τὸ ἄλιον ἔλαιον, εἰς βηθλεμεὺ ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδυ. χρείαν τῷ ἰῶν αὐτῷ ὃν αἱ αὐτὸς δηλοῖζῃ βασιλέα ἡρυσόμβδον. ὁ ἦ, δύλοβεῖσθαι φήσας μὴ τᾶτο μαθὼν σάουλος αἰόλη λογήσας αὐτὸν, ἢ μὴ φανερῶς, ὑποθεμβδῷ τῷ θεῷ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὸν προειρημβδου ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὸν αἰτίαν τῆς αἰξεως ἐπηρώτων. ἐλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θυσῃ τῷ θεῷ. ποιήσας οὖν τὸν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μῦ τῶν τέκνων δηλ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμβδος αὐτᾶ τὸν πρεσβύταζον τῷ ἰῶν δυμηλίθ καὶ καλὸν, εἴκασεν ἐκ τῆς δυμορφίας τᾶζον ἓξ) τὸν μέλλοντα βασιλδύειν. δημβδτάνει δὲ τῆς τᾶ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι δὲ αὐτὸν, εἰ χρίσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκεινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπειν αὐθρώπους εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδὼν τᾶ νεανίσκου, καὶ δὴ τᾶτον ἡγῇ ἄξιον τᾶ βασιλδύειν ἓξ). ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων δυμορφίας ἐπαθλον ποιοῦμαι τῶν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς τις ταύτης ὄξι τελέως δύρεπὴς, δύσεβείας καὶ δικαιοσυήν καὶ ἀνδρείας καὶ πειθοῦ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συμβαταν κάλλος καταικεκοσμημβδος. ταῦτα φράσαντος τῷ θεοῦ, πάντας ἐπέλαθεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον ὡς ἰοὺς ὁπλιδύξαι σαμούηλος. ὁ δὲ, πάντ ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, ὁ τρίτος ὁ ῥῖῶς, ὁ τέταρτος, ναθαναήλ, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐπαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χρέος τῷ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' οὐδένα, πυνθάνεται τῷ ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἦ ἓξ) δαβίδην τοιοῦτον, ποιμαίνειν ἦ κ τῆς τῷ βοσκημάτων φυλακῆς ὁπλιμελεῖσθαι. κελδύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχ. καταλυθῆναι γὸ εἰς τὴν δυσχέραν οὐκ ἓξ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐμείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τᾶ πατρός, πᾶς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, χαρμὸς ἦ τὰς ὄψεις κ καλὸς ἄλλως, ὅτις ὅζιν εἰπὼν ἠσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλδύειν αρίσας τῷ θεῷ. καταικλίνεται μὲν αὐτὸς, καταικλίνει ἦ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον κ τὸν ἰεσσαῖον, μῦ καὶ τῷ παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὀρῶντος τ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλείφειτε αὐτὸν, κ πρὸς τὸ οἷς ἤρίμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τ' ὅτι βασιλδύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρῆνει δ' ἓξ) δίκαιον κ κατήκοον αὐτ τῷ προσταγμάτων. οὕτως γὸ αὐτῷ ὡδημβδυεις τῶν βασιλείαν δηλ πολιὼ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ πολυχρόνιον, καὶ τὸν ἐθνεσι πολεμῇ , νικῶντα, καὶ πρειῶν τῶν μάχῃ, κλέος τε ἀοίδιμον ζώντά τε ἔξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. κ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοῦλον.

πρὸς καὶ πρειβόταν ἡμέδαι. καταρέψεδαι δὲ καὶ παλαιστοὶ, καὶ οἷς ὦ ἐθνεσι πολεμῇ , νικῶντα, καὶ πρειῶν τῶν μάχῃ, κλέος τε ἀοίδιμον ζώντά τε ἔξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. κ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν σαοῦλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τοῦ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιησαμένου, τὸν σαοὺλ ὁ δαυὶδ ἐπῆρχετο πάθη δεινὰ καὶ δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σπαργάλας ἐπιφέροντα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλῳ μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν. εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐμίσθωσαν ζητήσαντες ὁπόταν αὐτῷ προσῇ τὰ δαιμόνια, καὶ παρεστῶτα, ποιεῖν ὑφ' κεφαλῆς ἑστῶτα ψάλλειν, καὶ τοῖς ὕμνοις ἐπᾴδειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον αὐθέφορον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ὃν βηθλεέμει πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἐπὶ ᾧ παῖδα τὴν ἡλικίαν, δώρεπῆ καὶ καλὸν, τὰ δ' ἄλλα πολλῶν προῦχοντα; ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικοῦ ἄνδρα. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὴν ποιμνίων ἀποπᾶσαντα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν ἐπὶ τῇ δυμορφίας καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμψας τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τῷ σαοὺλ ἐλθόντος, ἤσθη, καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀεὶ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐζήλου δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ ὑπὸ τῶν δαιμόνων ταράττεσθαι ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτῷ γένεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει δίνιον πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεποιδίῳ καὶ παρόντι. τοῦ δ' εἰκ αὐτειπεῖν τῷ σαοὺλῳ, συνεχώρησε καὶ τοῦτο.

A quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dęmoniacum incideret, ita vt præfocari ac străgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidē à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud cũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ι'.

Αλλη στρατεία παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ὅπλοις τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ σοχοὺς καὶ ἀζηκοὺς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, καὶ ὄρος τι ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοῖς παλαιστινοῖς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὄρει ὁμοίῳ δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαοὺλου στρατοπεδεύσασθαι. διέκοπτε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τοῦ ὄρους ἐφ' ὧν ἑώρων. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ἦν γάττης, ἀνὴρ παμμεγέθεστος, ἑώρων δὲ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα ἦν καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἑώρων ἀνδρὸς οὕτω μεγάθους τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ ἦν ἑώρων, ὃ κοῦφον βάσαγμα δέξαι, ἀλλ' ὅτι τῷ ὤμων αὐτὸ αἴρειν ἔφερεν. εἶχε ἦν καὶ λόγχιον, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο ἦν πολλοὶ βασταζοντες τὰ ὅπλα. στὰς τοίνυν ὁ γολίαθος μεταξὺ τῆς παρατάξεων, βοήν τε ἀφῆκε μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀνάγκη τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν. δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μάχεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβουλήσηται τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ μονομαχίᾳ. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολὺ ἦν κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέσαι ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βέλεθρ ἢ τῷ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μάχεσθαι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐδιελέπτε προκαλούμενος ὅτι τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸ σαοὺλον

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respõdebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis alcã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostem præ dictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

XI. 1.Reg.17.

cum vniuerſo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hác expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe recepe-rat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnumquidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſque barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrũ obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quàm ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reueritus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nó eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſolóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum priùs thorace regio ſimúlque enſe ac galea. Tum Dauid qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens. Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm aſſùmit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus, adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρεταύτατο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. τῶ δὲ πολέμου σωνιστηκότος τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς ἕξ ὧν υἱοῖς, οἷς ἦν συμμαχίαν καὶ τοῖς κινδύνοις ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύεται. μετ' οὐ πολὺ δ' ἤρξατο πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων παμφθεὶς ὑπὸ τοῦ παιδὸς, κομίσας τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι εἰ πρόσεισι. τὸ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὄζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν Δαβίδης ᾠδεῖ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημούντος τὸν στρατιὰν καὶ κακίζοντος τὸ παλαιστινοῦ ἤγανάκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῷ εἶπεν εἰ ἕτοιμος ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τὸ δ' ὁ πρεσβύτερος τῷ ἀδελφῷ ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ προσήκοντος εἰπόν. ἐπελθόσ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταιδεσθεὶς δ' τὸν ἀδελφὸν, ὑπεχώρησεν, καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπεπλάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῷ σαούλῳ τὸν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. κἀ πυθομένῳ τί βέλεται καὶ λέγοντι, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔτω φρόνημα, μηδ' ὀλιγοδεῖς ὦ βασιλεῦ. κατθαρήσω γὰρ ἐγὼ τὸν ἀλλοζονείαν τοῦ πολεμίου χειρήσας αὐτῷ δι' μάχης, καὶ τὸν ὑβριστὴν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ἡδέατο μὲν αὐτὸς οὕτω καταγέλαστος ἔνδοξον τὸ τοῦ στρατεύματος, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου ᾠδάζειν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ἀποθάνοι. τῷ δὲ σαούλου, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτῷ καὶ τὴν ἀψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαρρυῶντος ὑπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθυμίστερον εἶ διὰ ταύτην πρὸς τὸ δόξαι πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ζῶν εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείσεται γὰρ αὐτῷ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς οὐρᾶς βαστάσας, κατασρίξας τῇ γῇ, διέφθειρα. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διεπέθηκα. νομίζέτω δὴ κ ὁ πολέμιος ὁμοίαν εἶ τῷ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὸν στρατιὰν καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον ἡγήσεσθαι τέλος ᾠδᾷ τοῦ σαοῦλος δέξαμενος, ἅπερ φησὶ πρὸς τὸν μάχαιραν μὴ προσιέναι αὐτῷ τὸν αὐτοῦ θεράποντα, καὶ προσιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγυμνάσθη γὰρ, οὐ δὲ μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῆναι. πάθοι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὸν βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὸν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅτι τὸν γολιάθου ἐπορεύετο. καὶ ἀθρήσει δ' οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἀθέρμον ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δ' κἀγὼ ἀπελαυνόμενος καὶ φυλαξόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὸ ἀθρόπου κυόα εἶ δακεῖ; ὁ δ' οὐχὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ & χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζων ἀπεκρίνατο. κινεῖ ἢ ὡρὸς ὀργὴν τὸν γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς θεοσπηρίας τὸ θεοῦ. καὶ δώσειν ἀπέλησε τὰς σάρκας αὐτὸ τοῖς ὀρνέοις & θηρίοις μεταρσίοις ὁμοῦ ἀσταθμητ. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπάρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ δόρατι καὶ ἐν θώραξι. ἐγὼ δ' ἥκω σὸν ὀνὶ σὲ, τὸν θεὸν ὠπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ ταῖς ἡμετέραις ὁλοθρεύσει. καθαιρεθήσεται μὲν γάρ σε σήμερον, & τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ φαγεῖν. μαθήσονται δ' πάντες ὅτι ἀρωγὸς ἔστιν ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺν τοῦτο δίδωσι τὸ κινδυνεῦον. ἡ δ' ἄλλη φάλαγξ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δὲ παλαιστὴς, ὑπὸ βάρους τοῦ ὅπλων εἰς ἀπόπτησιν & δρόμον ἐμποδιζόμενος βαδὴν ὀλὴ τὸν δαβίδην φάλαγγανε, καταφρονῶν & παιδαριώδους γυμνὸν ὁμοῦ & παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ὄντως ἀναιρήσων.

A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aprisinstructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Κεφάλαιον ια'.

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον & ἧτα τῶν παλαιστινῶν.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

Ἀπαντᾷ ἢ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχου μὴ βλέπων ἐν τῇ πολεμίᾳ θεὸς δ' ἦν σὺν αὐτῷ. & αἱρόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὸν κατέθηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει δι' τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, & διῆλθεν ἕως & ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς εὐθὺς καρηβαρήσαντα πεσεῖν τὸν γολίαθον δι' τὸν ὄγκον. δραμὼν δ' ἐπίσας τῷ πολεμίῳ περιμήκη, & τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἧττα & φυγὴ γίνεται παλαιστῶν. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἐν ὅπλοις ἐρρίμμενον, & ὡς τῶν ὅλων δύσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰχμᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ φάλαγγες αὐτοῖς, ἁρπάζειν τῶν κινδύνων ἐπειγόμενοι. σαοὺλος ἢ καὶ πᾶς ὁ τῶν ἑβραίων στρατὸς, ἀναλαβόντες σκηνὰς ἐπὶ αὐτούς. καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες δι' ὅκου ἄρει τῶν γίγας ὀφίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν ἀσκαλώνος. καὶ ἀνήσκουσι μὲν τῶν παλαιστιναῖν εἰς ξ μυρίους, δὶς ἢ ἐσουῦσι ξαυματίαι γίνονται. σαοὺλος ἢ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἁρπάζει τὸ καρήκωμα καὶ ἀνέθηκεν. τὸν ἢ κεφαλὴν & γολιάθου δαβίδης εἰς τὸν ἴδιον σκηνὸν ἀνόμισεν, καὶ τὸ ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον ἢ καὶ μῖσος τῷ σαούλῳ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲν κυμβάλων & τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ἥδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς σαοὺλος ἀπόλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ἢ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφανήσει. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ ἢ πλῆθος μυριάδων πληθῶν ἀναπεθεὶν τῷ νεανίσκῳ, καὶ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μὴ λαμπρᾶς εὐφημίας ἢ τοῦ βασιλείαν ὑστερῆν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν θεραπείας τάξεως, ἐπεὶ τῷ δίει πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδάκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεταστήσας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, δι' ἧς αὐτῷ χώρας ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν σκήπτειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. δαβίδης δὲ παντοχοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διεσωζεν ἐβλέπετο,

Anum se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aprisinstructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam ampliùs spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierũ ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidẽ decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eũ habere cœpit: & parum tutum putans armatũ circa se versari, ex satellite tribunũ fecit, nõ tã illius honori quàm suæ securitati consultũ volens, vt sæpe hostib. obiectũ aliquis casus è medio tolleret. Dauid autẽ nusquã diuina ope destitutus, quocũq. mitteretur rẽ feliciter gerebat:

1. Reg. 18.

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem perrentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum nõ vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hîc quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

1.Reg.17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1.Reg.19. SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑπερέλυπε τὴς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἱερᾶ καὶ τὴν σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ὑπερκατοικῖτος ἡμέδαν φανερὸν καὶ διαβλητὸν πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν χρησόμενος τῆς ὅπη δαβίδην ὄπιθουλῆς, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμυσταγωγημένους αὐτῆς ἔφη, ἡμισόμενον ἀπολείας, καὶ κινδύνων ἄπον αὐτῷ λημομένῳ. καταγγέλλει δὲ εἰπὼν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς ἐμὸν γάμον, καὶ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δὲ ἡδέως οὕτω λαμπρᾶς προτεθέντος, καὶ βουλόμενος ἐπ' ἔργῳ θαυμαζόμῳ καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμᾷ μὲν ὅπη τὴν παραξειν, διαφθαρήσεσθαι δ' ὑπὸ τῶν παλαιστινέων, καὶ χωρίσαι μοι τὰ κατ' αὐτὸν δύσφρεπτος, ἀπαλλαγήσομαι δὲ αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτὸν κτείνας. διέπειρεν δ' τῆς τῦ δαβίδου διανοίας καλδύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸν γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σύνοιδεν μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαούλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεσθαι δ' αὐτὸν κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μακρὸν ἆρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ἡμέδαν βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ὄντι ταπεινῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σαούλος δ' ἀγγελλόντων αὐτῷ τὴν οἰκετῶν τὰς τῦ δαβίδου ὑποκρίσεις. οὐ χρημάτων δέ φη δεῖσθαί με φέρζετε αὐτῷ, οὐδὲ ἐδυάν. ἀπιπολᾶν γάρ ὄζιν οὕτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δ' συνοικίζειν. γαμβρῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δή μοι παρ' αὐτῷ λαβεῖν, αὐτὶ τῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, οὐ χρυσὸν οὐδ' ἄργυρον, οὐδ' ὅπως ταὐτ' ἐκ τῆς παρὸς οἰκίας κομίσῃ, παλαιστινῶν δ' τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῆς ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν ἂν οὔτε ποθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτο παιδίμου πολὺ τῆς νεομισμένων ἐδῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρουμένῳ τὴν πολεμίων ἢ τῶν ἀπολωλεκότων δ' τούτων φρὸς τὸν δαβίδην τῆς λόγων ἡδονῆς, τὸν σαοῦλον ἐπιτυδακέως νομίζων αὐτὸ πρὸς τὴν συγγένειαν, οὐδὲ βουλόμενος, ἀλλὰ καὶ δυσκόλου ὄντος τὸ προκείμενον ἔργον τῆς λογισμῆς πρόνοήσας, ὥρμησεν διὰ τῆς ἐπιτειχίας ὅπη τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ γάμῳ κατηγγελμένην προῆξιν. καὶ ὁ θεὸς δὲ ἐπὶ ὁ πάντα προῶν δύναται καὶ δυνατὰ, δίδοῖ τῆς δαβίδῃ. κτείνας δὲ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτέμων, ἧκε φρὸς τὸν βασιλέα, διὰ τῆς τούτων ὅπη διξέως, τὸν αὐτὸ τούτων γάμον ἀπαγῆσῃ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως σωμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σωφίκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοῦλος.

XII. ΣΑοὺλος δ' οὐκ ἔχων ἀναφυγὴν ἐκ τῆς ὑπερκειμένων, αἰσχρὸν δὲ ὑπολαμβάνων, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὄπιθυλλῆς, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὄπλεξεῖν ὁ δαβίδης ἀναποδάνῃ τὸν γάμον ἐπαγγέλλεται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὀνόματι. ἔμελλε δ' οὐκ ὄπιθεν τοὺς γάμους ἐμμένειν σαοῦλος ἆρα. ὁρῶν δὲ τὸν δαβίδην θαυμαζόμενον τῷ θεῷ, καὶ θαυμαζόμενον τοῖς ὄχλοις δύσκολον ἐπὶ κατέδειπε, καὶ τὸν φόβον οὐκ ἔχων ὑποκρύπτεσθαι μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερῆσαι συμφορὰ ἐδόκει, κτείνειν τὸν δαβίδην διενοήθη. καὶ φροτάσεσι τὸ αἱρήσειν αὐτὸν, ἰωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τούτοις οἰκειῶσ.ὁ δ᾽,τὸν πατέρα τῆς ὀλιγοψυχίας τοῦ Δαβίδ ἡ μεταβολὴν θαυμάσας,οὐκ ὀλίγοις ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας,ἀλλ᾽ ὅλῃ θανάτῳ ἡλωκυίας, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν, ⸫ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταδυόμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ παιδὸς ἀπόῤῥητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μὲν οἱ φυλάττεσθαι ἡλωκότα σκοπὸν τὴν ὀπισθεν ἡμέραν.αὐτὸς δὲ ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα.⸫ καιρὸν εὐφυᾶ φράσαντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ,καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην σκιαμαχίσῃ, ὡς οὐ δεῖν ἐπ᾽ αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δ᾽ αὐτοῦ γεγονότα, δι᾽ ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ὅλῃ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως δύναιτο.δηλώσειν δέ σοι τὸν τοῦ παιδὸς γνώμην. Δαβίδης δὲ πειθεὶς συμβουλίᾳ χρηστῇ,ὑπεξίσταται τῆς τοῦ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ΄.

Οπῶς βασιλεὺς ἐπιβουλεύσας ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγου αὐτῷ περὶ Δαβίδου προσφέρειν. τὸ καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὁ πάτηρ προσέταξας ἀνελεῖν ἄνδρα,μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγιμνόνον,μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλαξάντα τὸν ἑβραίων λαὸν, ὃν ὅλῃ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε,μόνος τολμῶν ὑποσῆναι τὴν τοῦ πολεμίου προσκλησιν.καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῷ ἐχθρῶν. λαβόντα δ᾽ ὅλῃ τούτῳ γάμους τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθινότερος αὐτῷ γέγονεν ἡμῶν ὁ θάνατος, ἢ ὄχλῳ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄχλῳ τὴν συγγένειαν. σωσάσθαι γὰρ αὐτὸν τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα περιόρᾶν.ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον,καὶ μηδὲν παίσῃς κακὸν ἄνδρα, θεῶν μὲν ἡμᾶς δυσγενείας μεγάλης διεργασάμενον τὴν σὴν σωτηρίαν,ὅτε σοι τὸ πονηρὸν πνεῦμα καὶ τῷ δαιμονίῳ ἐγκαθεζομένῳ, τὰ μὲν ἐξέβαλεν.εἱλεώσω δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δ᾽ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων σκέδασιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὄπιλελῆσθαι. τούτοις παρηγορεῖ τοῖς λόγοις σαοὺλος,καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τῷ παιδί.κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ πόθου,ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ᾽ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τὰ αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ ἀπὸ τοῦ παιδός. ἄγει δ᾽ πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέστησε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ως πολλάκις Δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε,καὶ σαοὺλον δὶς ἐπ᾽ αὐτῷ ὡπλισμένον ὡς τε ἀνελεῖν ἐδιεχρήσατο.

ΚΑτὰ δ᾽ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅλῃ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνησι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ἀπὸ τῶν κατορθωμάτων, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτῷ λυπηθείς, ὡς ὅλῃ σφαλέστερος αὐτὸς ὢν τῶν ἐκείνου προσέξειν γνώμης.

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solùm amare talem iuuenem desiuerit,sed mortem etiam eius expeteret,tum propria benevolentia, tum virtute hominis motus,secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat,neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat.Interim, inquit, ego patrem salutabo,& nactus occasionem de te mētionem iniiciam, & cognita indignationis causa,refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat.Nam etiam si quis peccarum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari.post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam.Paruit huic consilio Dauid, sęque quàm primùm è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens,cùm hilarem ac lubentem eum offendisset,cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit,quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum,qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierū ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors,non solùm ob virtutem,sed etiamob necessitudinem.Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet,quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora,néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum,quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit.Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci.His persuasus Saulus, iurat filio,posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas,ira ac formidinem.Ionathas autem accitoDauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat,vt solita officia circa eū quēadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus,bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palęstinis bellum redintegrantibus,Dauid cum exercitu contra illo mittitur:breuíque victor magna eorū strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rē felicitèr administratā excipi oportebat:sed successu mestº,ciºfelicitatōpericulosā sibi fore existimabat.

Cúmque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat ſpiculum manu tenens, iuſſit pſalmos ac hymnos incantare: & illo iuſſa exequente, ſpiculum in eum iaculatus eſt. quod cùm Dauid flexu corporis declinaſſet, domum refugit, ibique per totam eam diem manſit. Noctu verò miſit rex qui vſque mane ædes eius ſeruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali ſententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo eſſet, ipſáque vnà cum eo renuncians, quo ſine viuere nec vellet nec poſſet. Caue, inquit, ne te ſol hîc deprehendat, aut nunquam poſthac te videbit. ſed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam ſalutem longiores faciat. alioqui ſcito quòd ſi te pater inuenerit, ſine mora eſt interfecturus. His dictis fune per feneſtram demiſſum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, ſtragulis iecur capræ recens exemptum ſubiecit, diluculóque venientibus, quos pater ad Dauidem miſerat, oſtendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris ſtragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam eum exegiſſe. Quod vbi renunciatum eſt regi, ea nocte in aduerſam valetudinem incidiſſe, iubet ſic vt erat eum aferi. omnino enim illi moriendum eſſe. qui cùm reuerſi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendiſſent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expoſtularet quòd inimicum ſibi eripuiſſet, excuſationem veriſimilem commenta eſt. Ait illum mortem ſibi niſi pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia ſe dignam quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſſitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam conſequitur. Dauid autem fuga elapſus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem quo erga ſe animo rex eſſet indicat, & quàm minimum abfuerit quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læſiſſet, neque in bello ſegniter aut improuidè ſe geſſiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet. atque hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui no- Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum eſt regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem ſpiritu affluti, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehenſuros. quibus cùm idem quod prioribus accidiſſet, rursum alios mittit. cúmque tertij quoque prophetico ſpiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipſe eò properat.

A ἐπεὶ ᾗ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῇ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκείνου ᾗ τὰ κελευόμενα ποιοῦντος, ἀγχινάμψας ἀκοντίζει τὸ δόρυ καὶ τὸ μὲν προεισόμνος ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμενεν ἡμέρας αὐτόθι. γυνὴ δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελὼς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα ὡς ἀγχόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κεῖσθ' ὡς δὴ ἀποκτείνῃ. μελχὰ ᾗ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ ᾗ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς μαθοῦσα δόλον, τῷ ἀνδρὶ παείσασα δειλὸς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγων. ὥσα. οὐδὲ γὰρ αὐτὸν ζῶν ὑπομένειν ἐκείνου στρατιῶται. καὶ μή σε φθάνῃ ἥλιος σὺ ταυτοῖ καταλάβοι. οὐ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε ᾗ, ὡς τάχος σοι δύναται ὡς δαχεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ πιθήσει δέ σοι ταύτῳ ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴδοι γὰρ σαυτὸν αὖ θρεῦδης ὑπὸ τῷ πατρὸς ἀπολούμενον. καὶ καθημένασα ᾗ δι' ὀθονείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκυθάσασα τῷ κλίνῃ, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὑπηβολαίοις ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τὸ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὅπῃ τὸν Δαβίδην, ὠχλῆσθαι δι' αὐτῆς τὴν νυκτὸς εἶπε, τοῖς παροῦσιν ὑπολύσασα τὸ κλίνῃ κατακεκαλυμμένῳ, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ ἥπατος σαλεύοντι τῷ δὴ τὸ ὑπηβόλαιον πιεσωσαμένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαβίδην ἀφανίζειν. ἀπαγγελάντων ᾗ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἠμύοντο δι' αὐτῆς τὴν νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομιδῇ ἄγειν. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν αἰρεῖν. ἐλθόντες ᾗ καὶ ἀνακαλύψαντες τῷ κλίνῃ, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν ὑπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τὸ δίους τῆς ὥρας τὸ σωθῆναι σωφρόνως. ὑπὲρ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἔλεγεν εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι. καὶ συγγνώσκει μὲν τῇ κόρῃ σαούλης. ὁ δὲ Δαβίδης σκηψιῶν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθὰ, καὶ τῷ ὑπεβούλῳ αὐτῷ τῷ τὲ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ὑπὸ μικρὸν ὑπ' αὐτῷ τῷ δόρατι βληθεὶς ὑπὸ θάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνάνδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ δυτυχής. τὸ δ' ἴσον αἴτιον σαούλῳ τῆς πρὸς δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τῷ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθάν, ἄγων δὲ τὸν δαβίδην ὅπῃ τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ὡς δὴ τὸν προφήτην τυγχάνων ὁ δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐφ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαούλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅπῃ τὸν δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὰ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τῆς τρίτου, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ θεὸς αὐτὸν σαούλης, ἀπὸ πολλοῦ πνεύματος ἑλαυνόμενον, ἐκφέρων γίνεται. καὶ τῷ ἐσθῆτα περιδύσας αὐτὸν, κατακρατὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τὴν καὶ νυκτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου βλεπόντων. ἰωνάθης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δαβίδου, καὶ πρὸ τῆς τῆ παρὸς ἀποδυρομένου βουλῆς, καὶ λίγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὔτ' ἐξαμάρτων ἀπουδάζοιτο ὑπὸ τῆ παρὸς αὐτῷ φονευθῆναι. μήτε αὐτῷ τῆ ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς διαβάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τῆτο πράττοντες. ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰ αὐτῷ πρὸ τούτου κ' σύμβουλον ποιήσασθαι, τῆ κοινῆ γνώμη καί τ' ἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἡ μὴν οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτῷ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τἀληθῆ τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λίγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀγάθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστουμένῳ τὴν τῆ σαούλου προαίρεσιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνῳ ἐξ αὐτῷ βούλεται τυχεῖν. ὁ δ', εἶδε γὰ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρίχειν ἐθέλοντα. νουμηνία μὲν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ὄζει, ἔθος δ' ἔχω διπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰδὴ σοι δοκεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων ἀγαμένῳ. σὺ δ' ὑπομείνας ἐκεῖ, λέγε πορευθῆναί με εἰς τὴν πατρίδα βηθλεέμ, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. προσιδεῖν, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφρονοῦντος λέγειν ὑπὲ φίλοις ὑποδημοῦσιν, ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἰπὴ, ἴδοι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐτῷ ἔναι μηδ' ἐγθρόν. εἰ δ' ὡς ἄλλως ὑποκείσεται, τῆτ' ἴσαν τιμήεσσαν τῷ κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων. μεμύσεις δέ μοι τὴν δίκαιοσύνην τὴν τοῦ παρὸς, οἵκτῳ τε νέμων τῆτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἃ πίστεις τε παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι διαστὰς ὢν εἰκότη σᾷ. εἰδ' ὑπείσεις τὸν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς αἴρε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον δυσχεράνας τῷ λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο, κἂν τι σπυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείσεται μεμύσειν. ἵνα δ' αὐτῷ θαῤῥῆ μᾶλλον, ὀξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον καὶ καθαρὸν αἶεα, οὐδὲν φαρήσειν ὑπὲρ τῆς δαβίδου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν φαλιὼ ὁρᾷς καὶ φανταχοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἑρμηνεῦσαι με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῆν πρὸς σὲ συνθήκων, ὡς οὐκ ἀπόσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαιρέσεως διάπειραν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ πῆς ὄζει καὶ πρὸς τοῖς ὑποῤῥήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. καταμαθὼν δ' οὐκ ὑποκρύψομαι, καταμηνύσω ὁ πρὸς σὲ, κ' πρόσον ὄντα καὶ δυσμενῆ διακείμενον. οἶδεν δὲ οὗτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν ἐξ μᾶ σοῦ διάκειμαι. ἔστι μὲν γὰ νῦν, καὶ οὐκ ἀποστερήσει σε. ποιήσει ὁ πρὸ ἐχθρὸν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ' ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μεμνήσθαι τούτων, κἂν ὑποθανεῖν μοι χρήσῃ, τὰ τέκνα μου σώζε. καὶ τῷ ὑπὲρ τῆ παρόντων μοι ἀμφιβολῶ, εἰς ἀεὶνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ, ἰámque non longè ab eo loco remotus, prius quàm in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Illc verò rogabat ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel aliis forrè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam benuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid; Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cùm requiſuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectaris eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniri inter nos fœderis, quódque non priùs patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos collocа. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero, & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero : iacere enim antè ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίου φαίσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενῳ διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ ΔΔ τῷ πατρὸς, πέμψειν φησὶ πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνῳ ἐπαγόμενῳ παῖδα. κἂν ἕξια ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κομίσαι τῷ παιδὶ προστάσω τὰ ἀκόντια, κεῖθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γίνωσκε μηδὲν εἶ φαῦλον ΔΔ τῷ πατρός. εἰ δ' ἐναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία ΔΔ τῷ βασιλέως προσδόκα. τῆς μὲν τοι γε ἀσφαλείας τύχῃ παρ' ἐμοῦ καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἔτοπον. ὅπως δ' μνησθῇς τούτων ΔΔ τὸν τῆς δικαιοσύνης καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς υἱοῖς μου χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν ΔΔ ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγηδίασε ὡς εἶδος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἅπαν ὅτι τὸ δεῖπνον. ᾗ ΔΔ καθεζόντων αὐτῷ, τῷ μὲν παιδὸς ἰωνάθου ἐκ δεξιᾶς, ἀβενήρου δ' τῷ ἀπρατηγοῦ ἐκ τῷ ἑτέρου, ἰδὼν τὸν τῷ Δαβίδου κα-
C θέδραν κενὸν, ἠσύχασεν, ὑπονοήσας οὐ καθαρεύσαντα αὐτὸν ὑπὸ συνουσίας ὑστεραίᾳ. ἃς δ' καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας οὐ παρῆν, ἐπυνθάνετο ΔΔ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τῷ δείπνῳ καὶ τῆς ἐπισκέψεως ὁ τῷ ἰεσσαίου παῖς ὑπολελειπται. ὁ δ' πορεῦσθαι κ' τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτῷ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὸν ἀγούσης, ὑπεξέ-
ψαντος αὐτοῦ. ΔΔ καλέσαι μὲν τοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν
D ὑπὸ τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὴν γὰρ δύνοιαί μου τὸν ἀδελφὸν ὑπέσχοντο. τότε τὸν πρὸς Δαβίδην τῷ πατρὸς ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμενείαν, καὶ ζητῶν τὸν ὅλον αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ κατέσχε τῆς ὀργῆς σαοὺλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγονυῖαν καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τῷ Δαβίδου καὶ σωτῆρον ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα,
E καὶ μὴ βουλόμενον πειθαρχεῖν τῷ. ὅτι μέχρι οὗ πρέπει Δαβίδης ὄντι σφαλερὸς αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπίμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δ' ΔΔ κλεῖ. ταῦτα τυγχάντος δ' ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσας θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ σαοὺλος ἐξελυσσήνει. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀκοντίσησεν εἰς αὐτὸν ὡσανεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῷ φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς ΔΔ μικρὸν δ' ἐκείνου αὐτόχειρ
F καὶ τῷ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τῷ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενεγκάσθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ΔΔ μικρὸν ὀπολέσθαι, τοῦ κατακεῖσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ὠνυκτέρευσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενῳ μὲν, δηλώσων δ' τῷ φίλῳ τὸν τοῦ παιδὸς διάθεσιν ὡς σωθείη προέθετο. ποιήσας δ' ὁ ἰωνάθης τὰ συγκείμενα,
G τὸν μὲν ἐπόμενον ὀπολύει εἰς τὸν πόλιν παῖδα, ἐ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδ ἡ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἐξ λόγους. ἅμα φανεὶς δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τῷ ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. αἰδησθεὶς δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ᾗ ἀμφιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρά τε ἠναύζοντο καὶ διδακρυμόνα, τὸν τ' ἡλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὸν ἐφθονημένον ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῆς θρλιών ἀπαπήσαντες, καὶ μεμνῆσθαι A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obte-
τῆς ὅρκων, ἀλλήλοις ἀναμκλώσαμενοι, διελύθη- statáque se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò XIII.
σαν. δαβίδης ὁ φυγὼν τὸν βασιλέα ἐκ τὸν ἐξ αὐτῆ πό- meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fu- 1.Reg.21.
λεμον, εἰς νωβαῖ ἀφικνεῖται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον giens infestissimum regem, in oppidum No-
τὸν ἱρέα. ὃς, ὅτι τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον bam ad Achimelechum sacerdotem peruenit:
σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, θαυμάσας, καὶ τὴν qui solùm neque famulitio stipatum, neque a-
αἰτίαν τῆ μηδένα ἕξ) σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, micis comitatum aduenisse videns, motus ad-
πρᾶξιν ὑπόῤῥητον ὅλη ταχθῆναι πρὸς τὸ βασιλέως ἐ- miratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habe-
φη, εἰς ἣν συνοδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔ- B re dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi
δει. τοὺς μὲν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀ- occurrere iussos. poposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, &
παντᾶν προσέταξα. ἥξιου ὃ λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ ad præsens negotium opem collaturum, quo
αὐτὸν ποιήσῃ ἔργον ἀναχόντα, καὶ πρὸς τὸ παρεσ- impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut
μένον συλλαμβανομένου. τυχὼν ὃ τούτων, ἤτει καὶ ὅ- hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doe-
πλων τι μὴ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δορύτιον. παρῆν ὃ καὶ cus, regiarum mularum curator. Pontifex verò
σαούλου δοῦλος γνόμενος σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, negauit sibi esse quicquam armorum. esse ta-
τὰς τῆ βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, ἔχειν C men ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæ-
μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον. ἕξ) ὃ τὸν γολιάθου ῥομ- stino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid
φαίαν, ὃν ἀποκτείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam
θεῷ. λαβὼν ὃ ταύτην ὁ δαβίδης, ἔξω τῆς τῶν ἑβραίων Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus.
χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τὸν παλαιστιναῖν, ἧς ἀγχοῦς vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad re-
ἐβασίλευσεν. ὑπαγωσθεὶς ὃ ὑπὸ τῆ τῶ βασιλέως οἰ- gem perlato, hunc esse Dauidem qui tam mul-
κετῆ, καὶ φανερὸς αὐτῷ γνόμενος μεμυσόντων ἐκεί- ta Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne
νων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινᾶν μυ- ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud
ριάδας ἔπι, δείσας μὴ πρὸς αὐτῷ θάνῃ, ἢ τὸν κίνδυ- Saulum effugerat, apud hunc incideret, furo-
νον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαούλου παρ' ἐκείνου πειραθῇ, D rem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam e-
προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσασ, ὡς ἀφρὸν κῆ τὸ σώ- mitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem a-
ματος αὐτῷ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα ὃ ὅσα συνίστησι strueret. qui iratus famulis quòd mente captum
μανίας πίστιν ἀναχὰ τῷ γιττῷ βασιλεῖ γνώσεσθαι τῆς hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm pri-
νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προσθυμερίας ὡς ἔκφρονα mùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasis- 1.Reg.22.
πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν αἰθέρπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδη set, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spe-
ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. ἐξαποσθεὶς ὃ ὕπος ἐκ τῆς γίτ- lunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fra-
της, εἰς τὴν ἰούδα ἀφικνεῖται φυλήν. καὶ ἐν τῆ tres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur.
πρὸς ἀδουλλάμη πόλει ἁπλαίᾳ διατριβῶν, πέμπει E at illi cum tota cognatione se ad eum contu-
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς εἴνα ἔπι. οἱ ὃ, μὴ lerunt, nec non & alij multi aut rerum noua-
πάσης συγγνείας ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τῆ ἄλλων ὃ rum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vl-
ὅσοις ἡ χρεία ἦν ἢ φόβῳ ἐκ σαούλου τῶ βασιλέως, tro confluxerunt, operam suam ad omnem
συνεῤῥύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δο- eius nutum offerentes. quorum numerus ad
κοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐχθρόντο δὲ οἱ πανταχόσε. quadringentos creuit. quorum multitudine ac
ὃ ταραχόσοι. θαῤῥήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum re-
συνεργίας ἤδη προσγεγνημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀ- gem proficiscitur, rogátque hominem vt pa-
φικνεῖται, πρὸς τὸν τῆ μωαβίτῆ βασιλέα, καὶ τοὺς F rentes ipsius intra regni sui fines tantisper re-
γονεῖς αὐτῷ εἰς τὴν αὐτῷ χώραν προσδέξάμενον ἕως ciperet, dum res eorum in meliore statu col-
ἂν ὑπάγῃ τὰ καθ' αὑτῆ τέλος ἔχειν παρεκάλει. κα- locarentur. Quo impetrato, & parentibus in
τανδήσαντος δ' αὐτῷ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς magno honore apud regem quandiu illic man-
γονεῖς τῶ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ serunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto de-
χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύ- serto in tribum Iudæ se cum suis transtulit,
σαντος αὐτὸν τὴν μὴ ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορδεύεται apud Sarim oppidum se continens. Quod post-
δ' εἰς ἴλιὼ κληρουχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ οἰκή- quam ad Saulum delatum est, Dauidem cum
σειν, πείθεται. ἐ ἀναχωρόμενος εἰς σάειν πάλιν G armatorum manu esse conspectum, in non
ἐν αὐτῇ κατέμεμε. σαούλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλή- mediocrem metum ac perturbationem regem
θους ὁρθεὶν δαβίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem
ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ αὐ- ac fortitudinem, aliquid magnum molitu-
δρὸς, καὶ τὴν δ' τολμίαν, οὐδὲν ἐξ αὐτῆ μικρὸν ἀ- rum suspicabatur, quod rebus regis aut peri-
νακύψειν ἔργον, ὑφ' οὗ πλαύεσθαι πάντως ἢ πονή- culum, aut certè difficultatis ac laboris plu-
σειν ὑπενόησε. ἐ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ri mum afferret. conuocatísque amicis & du-
ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ὅλῃ τὴν βενιὼν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας cibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam
ἐν' ἀρούρης, τόπος ἦ ἰὼ τις οὕτω προσαγορεύόμενος, πῶς πολιτικῶς περὶ αὐτὸν οὔσης τάξεως, καὶ urbem Gabam, sedens in loco cui nomen Ar-
τῆ σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε ἐμὲ οἶδ' ὅτι τῆ ἐμῆ δ' ἐργασίαν, uum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noab oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc ptimùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm
IX. Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontificis olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι καὶ ἀγρὸν τινας ἐποίησα διανύσαι, καὶ τιμαὶ τῆς ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξιν ἐξίωσα. πυνθάνομαι ζητεῖν σε μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶν. εἰδὰ δ' ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεσθε, τοῦ μοῦτι παιδὸς Ἰωνάθου αὐτῷ τι οὕτως φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πίσαντος. οὐ δὲ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος ὢν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθῃ ὅτι τῷ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει δ' ὑμῖν οὐδὲν περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἄπονον μόνον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῷ παρόντων. Δοῦηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων ἔτυχεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς Νωβαὶ πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν Γολιάδου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σάουλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δυσμενῆ καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σπόνδας μοι αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὅτε τῆς βασιλείας ἐβουλεύσω πάλαι καὶ πρὸς τῷ μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύνεσθαι. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνήσιν ἐξέπιπτε τῷ γεγενῆσθαι, ἀλλὰ μὴ παρρησίας ταῦτα προφέρειν ἀμολογεῖ, οὐχὶ Δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δὲ οὐκ ἐχθρὸς παρέχειν τοὺς αἰθεσπίους, ἀλλὰ τοῖς δυνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο ποιοῦντι. φήσαντος δὲ τοῦ σοῦ πεμφθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ὅτι πρᾶξιν, τὸ μηδὲν προσδέχεσθαι ἂν ἐπιζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀπιθάνων, ἢ ὀκνῶν πρὸς αὐτῷ ἐλεγχόμενος. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τότε μου δικοῦσαι φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ δὲ καὶ γαμβρῷ σοὶ καὶ χιλιάρχῳ παρέχων, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σάουλον, ἀλλὰ δυνὸς μὴ ὁ φόνος, μηδ' ἀληθοῦς πιστεύειν ἀπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, θεῖσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς ὁμοφύλου ἀποκτεῖναι. μὴ θαρρουμένων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δυλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὰ σάσκοῦσαι τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δοῦηκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. καὶ σφαλεὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σάουλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τὸ αὐτοῖς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέφρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφητεύσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο δυσνομίας εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπραξάμενος,

ἐπι-

καὶ γένεσι ὅλῃ ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, Ⓒ μήτ' ὀπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὀπὶ γέροντι αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ὧν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπαλέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τὸ τοιοῦτος φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ καταγνῶναι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ εἰσὶν ἰδιῶται τινὲς καὶ ταπεινοὶ, τῷ μὲν δικαίᾳ χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὀλιγαρκεῖς εἰσὶ Ⓒ μέτριοι, καὶ μόνον δικάιουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τέλος δύνασθαί τε καὶ πᾶσαν σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὴ καὶ δοκεῖ τοῦ θείου πεπιστεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς νομίμοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ θεατρόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακοσμοῦσιν, καὶ ὥσπερ ὀπὶ σκηνῆ προσωπεῖα τὰ ἤθη Ⓒ τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τάλλαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν αἰθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τῆς δυσσεβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγνωσται τοῦ φθονεῖσθαι γεγυμνωμένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς αὐτοκτονοῦσιν ἢ προσέξωσι καθιεῖσι, πρὸ ὡς οὐκέτι βλέποντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ἢ ἀφελόντος ἐξουσίαν δεδιότας, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δὴ αὖ ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ στέρξωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς αἰθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ παλαιπορήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. κἂν ὑδραγορήσαντες εἰς ὑποφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τυγχάνοντας, ἀλλὰ δίκῃ ταύτῃ καὶ τῷ ζῆν δοκεῖ ποινὴν αἰτίας, καὶ δὴ ὑπερβολῇ αὐτὴν ἀπαθῶς κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὀπὶ δυσβολίᾳ καὶ κατηγορείᾳ ἀβασανίστοις, οὐδὲ ὅσοις δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσοις ὑποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τῷ ἀειστακέναι καὶ τῷ ὀπὶ ταῖς κειταῖς πολιτείαις ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν ποιήσει, ζιακοσίους ὑποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τῆς τοῦ ἀχιμέλεχου γενεᾶς. ὀπικαταβαλὼν δ' αὖπις καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν νοὲ ποὶ ναὸν σπουδάσας ἱερέων Ⓒ προφητῶν ἔρημον κατασῆσαι, τοσούτοις μὲν ἀνελὼν, μείνας δ' ἑάσας, οὐδὲ τῷ παῖδα αὐτοῦ προς τὸ Ⓒ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι. ὁ δὲ ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνῳ δυνασθῆναι συνθεὶς ἐκ τοῦ γένους τοῦ τοῦ σαοὺλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν προς δαβίδην, τῷ τῶν οἰκείων αὐτοῦ συμφορᾶν ἐδήλωσε καὶ τῷ τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δὲ οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα προ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόλικον. τοπονοῆσαι γὰρ δυβληθήσεσθαι προς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ἠπάτο. τὸ μέντοι δὴ καὶ σὺν αὐτῷ δυστυχεῖσθαι, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως ὑξίου. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς,

A stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem intercolunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debachantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cùm illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cùm indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædásque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conueherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dicitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibíque collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simulque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

A εἰ ὁ θεὸς δῴη τῷ προφήτου πυθόμενος ὅπῃ ἔρχεται νίκην. τοῦ δὲ, σημαίνειν φήσαντος, ὡς ὡρμησεν ὅπῃ τοὺς παλαιστινεῖς μετὰ τῆς ἰταμείας, καὶ φόνοντο αὐτῆς πολὺν ὄχλον, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ἐδῃώσατο τοῖς πλησίοις ἕως οὗ τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνέλθοι ἀδεῶς. σαοὺλῳ δὲ τῷ βασιλεῖ μεμύηται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατ' ἄνθρωπον οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅπῃ πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῆ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνῆσάν καὶ τὸν ἀποπνικότα. χαίρει δὲ σαοὺλος ἀκούσας ἐν χίλλᾳ τὸν δαβίδ ἐν

B ὀλίγοις ἤδη χρόνοις ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ συμμάχησεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ πανὶ παρεσκευάζειν ὅπῃ τάχιστα χίλλαν ὁρμήσαι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μένοντα παρ' αὐτοῖς οἱ χίλλιται, ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, βαλόμενος τοὺς τριακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς

C πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγαδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα ἐκ τῆς χιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἀρὰς, εἴς τινα τόπον ἔρημον καλούμενον τῆς ζιφαίας ἐκαθέζετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ κατασπασάμενος,

D θαῤῥεῖν τε καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δυναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὸν τοιαῦτα συμμεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκοις πιστωσάμενος τὴν εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους δίνοιαν καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπρεσβεύσατο δαβαὶθ τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι κατα-

E λίπει μηκέτι τὴν φυγὴν καὶ τὸ δίους ὑπεκφεύσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανήρχετο. οἱ δὲ ζιφηνοὶ χαριζόμενοι τῷ σαοὺλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοὺς ἥκειν τὸν δαβίδην. καὶ δῴδωσιν ἔφασαν ἐπ' αὐτοὺς ἐληλυθὼς. καταληφθέντων γὰρ τῆς ζιφίνης γενεᾶς οὐκ εἶ) φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνησεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δίνοιας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ

F τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δίνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ δῴδωκέναι αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασχόντα. δείσαντα δὲ τὴν ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπομονὴς, οὐ μενεῖν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαοὺλῳ φιλοτιμίας. ἧς δὲ κολακείας καὶ κέρδους προσδοκίαν δῴδει τοῦ βασιλέως, αἷς ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ παρὰ δίκην ζητουμένου ἐπὶ θανάτῳ καὶ λαμβάνειν δωσόμενον, δίκαλλον, καὶ δῴδωσιν ὑπῆρχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ γενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ἐπὶ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ αἰμωνῷ ἐρήμῳ. ὁρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κγ γὰ

κῦ γὰρ τῶν ἀδὼν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπαλῆς, μεθὼν A cognito enim inter eundum quòd ſuperatis
τὸν διωκόμενον, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus per-
ἀπιθανώτατον δὲ τὸν σαοὺλον ὑπὸ τῆς δικαίως τῷ uenit: futurumque erat vt Dauid circumuen-
δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι ταλαιπωροῦ, tus comprehenderetur, niſi rex trepidis nun-
πάλιν ὑπὸ τῶν τῆς ἑσπερίων ἐπιστρατευκέναι χώραν ἀ- ciis reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditio-
κουσθέντος. ὑπὸ δὲ τούτου ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους nem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Sa-
ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαιότερον, ἢ tius enim iudicauit hos perpetuos ac germa-
τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ὑφορᾶσθαι τῶν nos hoſtes vlciſci, agriſque ſuis quo minus va-
γῆν κακωθεῖσαν. καὶ δαβίδης μὲν οὕτως, ὑπερφυᾶ τῶν B ſtarentur opem afferre, quàm ſtudio capiendi
δόλου τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγα- inimici, regionem illis populandam prodere.
δηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἀναλόγιτοι τοὺς παλαι- atque ita Dauid præter omnium opinionem
στινοὺς, ἥκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν δαβίδην ἐν τοῖς ſeruatus ad fauces agri Engadeni ſe contulit.
ἐγγαδηνοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν δὲ χιλίους ὁ- Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nuncia-
πλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ ἡμέρα tum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum
ἐν οὐ πόρρω τοῦ τόπου, ὁρᾷ σπήλαιόν τινα ὀδὸν ἀπέ- morari: móxque aſſumptis tribus armatorum
λαιον βαθὺ καὶ παῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος εὐρώδους millibus ex omni exercitu ſelectis, properè eos 1.Reg.24.
καὶ πλάτος, ἔνθα συμπέφευγε τὸν δαβίδην μετὰ τῆς C ad locum indicatum duxit. cúmque non lon-
ἑξακοσίας κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν ὑπὸ τῆς κατὰ gè abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu
φύσιν, εἰσιοῦσιν εἰς αὐτὸ μόνος. διαθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in
τῶν μετὰ δαβίδου, ὃ φράσαντος τῷ διασαμβοὺ θεὸς quam fortè Dauid cum ſua cohorte delite-
τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ὑπὸ τῇ δεξιᾷ ἔχειν ἀμύνης, ſcebat: in eámque ſolus ad requiſita naturæ ſe
καὶ συμβουλεύοντος τοῦ σαούλου δικαιοτιμεῖν τινὶ κε- inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuò ab
φαλίῳ, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζη- vno è Dauidis comitibus, qui cùm eum mo-
λωτοπείας, ἀφαιρεῖται δικαιοτιμεῖ τινὶ πέρυσι τοῦ ἱ- neret tempus vltionis offerre Deum, nec eſ-
ματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπέσχετο. μεταγνοήσας ὃ D ſe negligendam occaſionem tot ærumnas fi-
δαβὶδ, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπό- niendi abſciſſo infeſtiſſimi regis capite, laci-
τῶν, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. niam tantùm regij pallij præcidit: indignum
καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τὰ δὲ σαούλου τὸ ratus in proprium dominum ſæuire, quem
ἀπίλαιον ἐπιλειπόντος πρόσωθεν ὁ δαβίδης ἀνέκραγε, Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua
ἀκούσας σαούλου ἀξιῶν. ὅπως ἐπιφέρεσθαι δὲ prouexerat. nec enim par eſſe iniuriis certa-
τὸ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πρῶτον ὑπὸ προσώπου ὡς ἔθος, καὶ φησι, οὐ πονηρεῖς ὦ βασιλεῦ καὶ E re cum eo, qui immeritum extinguere cupe-
ψεύδεῖς πλάττουσι ἐπιβολὰς παρέχοντα δεῖ τοῖς ἀ- ret. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid
κοαῖς, χαρίζεσθαι μὲν ἑκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς quoque in apertum progreſſus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem ſe conuertiſſet, ex more priùs adoratum ſic alloquitur: Quàm iniquum eſt rex, te calumniatoribus parulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potiùs iudicare oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exaſperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæque in primis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quàm ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc veſtis laciniam. Simulque pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Egò certe ne iuſtæ quidem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque vter noſtrûm æquioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus,

ἐφ' ᾧ τῶν ἀδὼν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπαλῆς, μεθὼν τὸν δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀπιθανώτατον δὲ τὸν σαοὺλον ὑπὸ τῆς δικαίως τῷ δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι ταλαιπωροῦ, πάλιν ὑπὸ τῶν τῆς ἑσπερίων ἐπιστρατευκέναι χώραν ἀκουσθέντος. ὑπὸ δὲ τούτου ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ὑφορᾶσθαι τῶν γῆν κακωθεῖσαν. καὶ δαβίδης μὲν οὕτως, ὑπερφυᾶ τοῦ δόλου τὸν κίνδυνον ἐκφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἀναλόγιτοι τοὺς παλαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγαδηνοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν δὲ χιλίους ὁπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ ἡμέρα τινὶ καὶ οὐ πόρρω τοῦ τόπου, ὁρᾷ σπήλαιόν τινα ὀδὸν ἀπέλαιον βαθὺ καὶ παῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος εὐρώδους καὶ πλάτος, ἔνθα συμπέφευγε τὸν δαβίδην μετὰ τῆς ἑξακοσίας κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν ὑπὸ τῆς κατὰ φύσιν, εἰσιοῦσιν εἰς αὐτὸ μόνος. διαθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ δαβίδου, ὃ φράσαντος τῷ διασαμβοὺ θεὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ὑπὸ τῇ δεξιᾷ ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβουλεύοντος τοῦ σαούλου δικαιοτιμεῖν τινὶ κεφαλίῳ, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζηλωτοπείας, ἀφαιρεῖται δικαιοτιμεῖ τινὶ πέρυσι τοῦ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπέσχετο. μεταγνοήσας ὃ δαβὶδ, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τὰ δὲ σαούλου τὸ ἀπίλαιον ἐπιλειπόντος πρόσωθεν ὁ δαβίδης ἀνέκραγε, ἀκούσας σαούλου ἀξιῶν. ὅπως ἐπιφέρεσθαι δὲ τὸ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πρῶτον ὑπὸ προσώπου ὡς ἔθος, καὶ φησι, οὐ πονηρεῖς ὦ βασιλεῦ καὶ ψεύδεῖς πλάττουσι ἐπιβολὰς παρέχοντα δεῖ τοῖς ἀκοαῖς, χαρίζεσθαι μὲν ἑκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς δὲ φιλτάτοις δὲ ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὸν ἀπάντων ἐξέτασιν. ἐπιβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δὲ πρόθεσις διάνοιας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὸν ὑπ' ἔλεγχον τοῦ ἐξέτασιν πάθησι. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσας δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε δυνατὰ ἡμέσθαι, πρόσθεν διάκειν τὸν ἐμὸν ψυχὸν, ἢ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν ἐξ φρενηρὸν, ἢ τὸν ἐμὸν ψυχὸν καὶ ἀναίρεσιν, ἐμὲ ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, αἰθέρριον τιμέρον αὐτῷ τιμωρῆσαι δικαίωμον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρήσασθαι τον, ὃν εἰσοι κατ' ἐμοῦ πρεπέτεσθαι, οὐκ αἰ αὐτὸς παρῆκας, ἐξαρπάσαντα πολλῶν κινδύνων πολέμιον. ὅτε γὰρ σου τὸν πέρυσα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην. ἀποδείξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας ἀμύνης φησίν. σὺ δὲ μῖσος ἀδικον οὐκ αἰδῇ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσειε, καὶ τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξειε. σαοὺλος δὲ ὑπὸ τῶν ἐξαδίξω τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit: si-
milémque gemitum referente Dauide, rex se
iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, mul-
torum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calamitatum autor. Et nunc
quoque declarasti te à priscorum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram.
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias
meas traditurum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samuelis pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te-
stimonium edidit, dum defuncti exequias & se-
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulcro luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad v-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret.
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis
duodecim, deinde Saule regnante annis decem
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia, & capras mille: & ab his Dauid o-
mnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus
suis ne vel cupiditate vel egestate, vel laten-
di spe impulsi quicquam violarent, sed pluris
iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nun-
quam placuerunt, qui in alienas res manus aui-
dè iniicerent. in hac disciplina suos continebat,
putans se in hominem probum & sua beneuo-
lentia dignum hoc officium collocare. Nabalus
verò (hoc erat viro nomen) homo erat agrestis
& malis moribus præditus, sed honestæ ac
prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad
hunc Dauid pecora tondentem decem è suis
misit salutatum, qui illi in multos annos eam
felicitatem ominarentur: simúlque rogarent vt
è facultatibus suis aliquid communicaret, cùm
è pastoribus intelligere posset, quòd longo iam
tempore in solitudine versati adeò nihil detri-
menti attulerint gregibus, vt custodes eorum
fuisse potiùs videri possint. Quicquid autem
in Dauidem contulerit, in hominem gratum
ac memorem collaturum. Ad hæc postulata
homo suo more nimis durè dedit responsum.
Percontatus enim quis esset Dauid, vt audi-
uit esse Iessæi filium, Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid in iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim sexcentorum manum coegerat)

A καὶ τὸν τῆ νεανίσκου μετριότητα καὶ φύσιν ἀκπλαγεὶς,
ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκεῖνου ποιήσαντος, αὐτὸν
ἔφη δίκαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγα-
θῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω δὲ σήμερον τὴν ἀρχαίων ἔργων σαυτὸν δικαιοσύ-
νην, δὸς τοῖς ἐχθροῖς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν πα-
ρήγγελον. πέπεισμαι δὲ νῦν ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ
θεὸς φυλάττῃ, καὶ σωζομένῳ σε τὸ πάντων τῆς ἑβραίων
κράτος. θὲς δέ μοι πίστεις ἐνόρκους, μήμου τὸ γένος ἐ-
ξαφανίσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκγόνοις ἀ-
πολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας
δ' ἁγαθὸς ἠξίωσε, Δαβίδης, σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν
ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δ' μὴ τῆς σὺν αὐτῷ ἀπορί-
ας εἰς τὴν μαθητῶν αἰδέσεσθαι. ὑποδυήσεσθαι δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ οὐ τῆς τυχού-
σης ὑποληφθεὶς παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπιφανέσι
γὰρ τῶν ἀρετῶν αὐτῷ καὶ τὴν τῶν πλήθους πρὸς αὐτὸν
B εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὃ ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἤγαγε, δι'
ἣν ἐπὶ πλεῖστον τῶν αὐτῷ καὶ τῶν τῆς νομιζομένων ἀπο-
πλέρωσιν φιλοτιμίαν τὸ δ' ἀπαιδίᾳ. διὸ περὶ δὲ αὐτὸν
ἐν τῇ παρούσῃ ἀρμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας
ἔκλαυσαν, οὐ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου
τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθὼν. ἐγένετο δ'
ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, ᾗ δι' ἃ τοῦτο μά-
λιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρξε δ' καὶ προέστη τοῦ λαοῦ, μὴ
C τὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως τελευτὴν, μόνῳ μὲν ἔτη δώ-
δεκα. μὴ δὲ τοῦ σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς
ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχε-
λῶ δ' τῆς ζιφηνᾶς, ἐκ πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ
πολυβρέμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πρίμνη προ-
βάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσι-
τῆσαι τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγειλε τοῖς σὺν αὐτῷ,
καὶ μήτε ὑπὸ ὀργῆς ὅτι θυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ
D τῆς ἐρημίας, ᾗ τῷ δυνάσθαι λανθάνειν καταβλάπτειν.
τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδι-
κεῖν. καὶ τὸ τῆς ἀλλοτρίων ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ
φεύγοντας τῆς θεᾶς. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰό-
μενος ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγ-
χάνειν ἀξίᾳ τῆς προνοίας. ὧν ἦ νάβαλος, τοῦτο γὰρ ἦν
ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ὑπηνεμύμασιν,
ἐκ κωμικῆς ἀσκήσεως πεποιημένῳ τὸν βίον, γυναι-
κὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὸ εἶδος ἀπαράγας λε-
λογχώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἐκείνῳ τὰ
E πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῶν
σὺν αὐτῷ, δι' ἃ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεσθαι, καὶ συμβήσε-
σθαι τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ἐδόκει δ' ἐξ ὧν δύ-
νατός ἐστιν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι ἐξ ἀρχῆς τοὺς ποι-
μένων, ὅτι μηδὲν αὐτοῖς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες
αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ διατρίβοντας ἤδη χρόνον. μεγαλοψυχῆσαι δ' οὐδὲν δα-
F βίδη ἐξαχόμενος. ταῦτα δ' τῶν πεμφθέντων διακο-
νησαμένων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπαυθαδέστατος στρέβλα
καὶ σκληρὸς ἀπήντησε. ἐρωτήσας δ' αὐτοὺς τίς ὁ δα-
βίδης, ἀς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νυνὶ ἄρα εἶπε μεγα-
λοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς οἱ δραπέται καὶ στρεβλοὶ οὗ-
τοι δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεσθαι δ' αὐτῷ φρο-
σάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ἁπλισμέ-
νους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπών, ἦσαν γὰρ ἔσχον ἑξακοσίους,
G

ὅτι τὸν

ὅπῃ τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἀχθε-
σθαι μόνον ὅτι μηδενὸς ἀχαρίστου εἰς αὐτοὺς, μηδὲν ἐ-
πιθυμῆ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένῳ. δούλου δή τινος τῶν
τὰ ποίμνια φυλαττόντων τοῦ Ναβάλου, πρὸς τὴν δε-
σποινάν ἰδόντος τὸν ἄνδρα, μηδὲν
τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ ὑβριστικῶς βλα-
σφημίας δεινὰς, πᾶσι τοῖς αὐτοῦ προσοῦσι καὶ φυ-
λαττομένοις τῶν ποιμνίων χρησαμένῳ. γενομένης δὲ τῆς
κακῆς τῆς τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαν-
τος, ἀδικεῖσθαι, προσηυχόμενος δὲ οὗτος, δεησάμενος
τοὺς ὄνους, καὶ πλησάσας παντοίων ξενίων, καὶ μη-
δὲν εἰπεῖν τ' ἀνδρὶ (ἦν γὰρ μέθης ἀναπλήσαντος λεῴ)
ἐπορεύετο πρὸς Δαβίδην. καταβαίνουσης δὲ τὰ σκιὰ
τοῦ ὄρους ἀπήντησε Δαβίδης μετὰ τετρακοσίων ἀνδρῶν
Ναβάλου ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡγωνὶ, κα-
ταπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον, προσκύ-
νει. καὶ τῆς μὲν ναβάλου λόγων ἐδέετο μὴ μνησθῆναι.
οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. νάβα-
λος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀφροσύνῃ δη-
λοῖ. αὐτὴ δ' ἀπολογεῖτο, μὴ θαύμασαι τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγνώσκει μοι φησὶν, καὶ
τῷ θεῷ χάριν ἴσχε κωλύοντί σε μιαιφονίαν αἰθεσ-
πίσῳ αἴματι. ῥύονται γάρ σε καθαρὸν, ἐκείνου αὐτὸς
ἐκδικήσει. ἃ δὲ ἐκόμισεν καλὰ
νάβαλον, ταῦτα καὶ τοῖς τῆς ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς
συμπεσεῖ, χθιζὸς δ' ἀνδρὸς μοι, κείνας ἄξιον, τῶν
παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. σὺ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρ-
γὴν τὴν διὰ τὸν ἀνδρα μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν
ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρᾳ σοι τῇ φιλαν-
θρώπῳ συγχύσεων, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν.
ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέξαμενος, ἀλλὰ σέ φησιν ὁ γυνὴ,
θεὸς ἀνδρὸς ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ ἂν
τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν να-
βάλου ὅλῃ τῇδε τῇ νυκτὸς ὀμόσαντος ἀπολέσαι, καὶ
μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ σὺ ἀ-
χαρίστου πρὸς ἐμὲ σὺ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους ἠμυνόμην.
νῦν δ' φθάσασα προείληφας καταμαλίξασθαί μου
τὸν θυμὸν, κεκοσμήκου σοὶ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νάβαλος
μὲν, κἂν ἀφειδῇ νῦν ὅλῃ σὲ τῆς τιμωρίας, οὐ φεύ-
ξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰποὺν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, σὺ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἄνδρα μὲν πολλῶν, διωχρόμενον σὺ πεφορ-
μένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει.
τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ὑφορᾶται ἅπαντα διηλώσασα, παρε-
θήκατο, σὺ πάντα ἐκ αὐτοῦ νενεκρῶσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς
λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα οὐ
πλείοις ὕστερήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ νά-
βαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸ τελευτῆσαι ὁ Δαβίδης,
ἀδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν.
ὑποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δουλῶσαι δίκῃ αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δε-
ξιάν. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν αἰθεσπίσων ὑ-
περορῶντας, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ὑπέρεχοντα τὴν πονηρίαν.

A contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: éamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: éique in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis mouereturꝛ qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabátque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quo minùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſuberſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, ídque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo pòst Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quónam vsque processisset: cumque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormiente que Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorio regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtrú; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem. & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset, qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo, nihilque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

2. Reg. 26.

A πέμψας δ' αὐτῇ πρὸς τὸν γαμετὴν, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἥδ' αἰδοῖα μὲν ἦν καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παόντας ἐλεγεν. ἐμοὶ δὲ μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκε. καὶ συνῆκεν μὲν αὐτῇ, ταῦτα λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τὸν ζῆλον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ δόξαν τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, ὧν ἐξ ἀβισάρου πόλεως ἐγημε. μελλων δὲ τῶν σαούλου τῆς βασιλείας διατίσεσθαι, τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων τῆς B Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς φύσει υἱὸς λισοῦ συνέζευξεν, ὢν πόλεως ὄντι γεθλᾶς μὴ ταῦτα πονεῖν ὄντος τῆς ζιφαίων, ἀπὸ γενεᾶς τῆς σαοῦλος εἶναι πάλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' ἂν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μὴ χιλίων ὁπλιτῶν ἐβαδίζειν ἐπ' αὐτὸν. καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐπεστράτευσεν ὅπῃ τινὶ πόῳ, συνέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸ σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐλήλυθεν. τῷ δ' ἐν συκέλλᾳ φρασάντων, ἄκριτον κρατεῖ δόλῳ τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ C σαοῦλου στρατόπεδον ἄδεια γίνεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σαρυίας ἀβισάϊον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν χετταῖον. τῷ δὲ σαούλου κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῷ ἐπιλοίπῳ, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ D βασιλέως, οὔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοῦλον, ὅπως τοὺς αὐτῷ τὴν κοίτην ἐκ τοῦ θεοῦ. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἄδικον. οὔτε τὸν ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, κατὰ τοῦτο ὁρμηκότα εἴασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φύσας εἶπεν δεινὸν δυσεβῆσαι κἂν ἡ ποιήσῃς, ἴσχειν γὰρ αὐτῷ ἄδικον τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺ χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπόχε τῆς ἁμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτείναι συνηθεῖς ἀπῆχθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ E τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων γὰρ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδείᾳ πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ κομιδῆ δόντος αὐτῷ καὶ τῆς τύλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. ἔβη δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὅπῃ τινὶ κορυφῇ ἀπελθὼν τοῦ ὄρους ὅσον ἐμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, ἐξανίστησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. F ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, ὃς τὸν καλέσας αὐτὸν ὄρθιον ἐρωτᾷ, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμῶν ἐσσ. ἀλλὰ τίδή ποτε, μέγας τὼν, καὶ τῶν πρώτων ἔχων τάξιν τοῦ βασιλεῖ πιλεῖ, οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ διαπότου φυλάσσεις σῶμα; ὕπνος ἰδίων ἐστί σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας, θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας πρὸς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσατε. G ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαθὼν αὐτοὺς ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλασσόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτὸν αἰτιώμενος, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρακάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον αἰσχρεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπὸ ἐκείνου σέβεται.

τῶν τῶν

ὃς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἐλεαίνειν καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς ἐξ ἐλπίδος φυγῆς ἀγωνίαις, ἠνάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ὑπολυόμενον λαμβάνων. ἐπεὶ δὲ Δαβίδης, πέμψαντα ὑπολαβεῖν σκίλλαν τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπιπτὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν προαιρέσεως B ἔσαι δικαστής, ὃς οὐκ ἐᾷ καὶ τὸν παροῦσαν ἡμέραν ὑπεκτεῖναί σε συνηθέως, ἀπεχόμενον οἶδε. καὶ σαοῦλος μὲν λύπης ἀφαυρὰν τὰς Δαβίδου χείρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάγη. φοβηθεὶς δὲ Δαβίδης, μὴ μέσων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὴν παλαιστίνων ἀπελθεῖν, ἀφιξόμενον ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, προσῆλθε πρὸς ἀγχοῦν τὸν γίτθης βασιλέα, C μίαν δ' ἐν ἑκάστῃ τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, ἀχεμάν τε καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίτθῃ. σαοὺλος δὲ ταῦτα ἀκούσας, λόγος οὐκ ἔτ' ἦν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. ὡς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας προαμυνεῖν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπηυδάκεσαν. Δαβίδης δ' οὐκ ἐδόξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖται γὰρ ἀχθεῖσαν ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν καλουμένην. ἣν βασιλεύσας ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν Δαβίδης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπορχόμενος ὁ E μεγάλα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστίνων σαρρίτας καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μέρος τοι γε τῆς λείας μέρος αὐτὸς δωρεὰν ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, πόσιν ἔθνη πεπόρθηται τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίων τετραμμένοις, καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἶπεν, πρὸς τὸν ἀγχοῦν φερομένην οὕτως. ἤλπισε γὰρ ἔσεσθαι, ὅτι Δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἦθος ἑαυτῷ, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῶν χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ὃ τὸν αὐτὸν κομιεῖν, τῆς παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρὸς πεμφάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ῥιγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅτι τοὺς G ἑβραίους, ὁ τῆς γιττῆς βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαντα τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῆς ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἑβραίους ἥξιου. τοῦ δὲ θυμοῦσθαι ὑποσχομένου, καὶ φάσαντος ἀφαιρήσειν κομιεῖν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς ἐνεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ὑποδήσασιν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid veritus ne ſi diutius in eis hæreret tãdem comprehenderetur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque viſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, vnius è quinq; eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autẽ cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſſiſſe, minimúmque abfuiſſe quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gittæ manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid poſtea regnum adeptus adeò dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re aliàs fuſiùs dicturi ſumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerũt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas iumentorum & camelorũ prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autẽ munera mittere ad regem ſolebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facilè perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehemẽter cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi hoſtiliter gẽtem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos commu- XIIII.
ni Palæſtinorum decreto, indicto omnibus e- 1. Reg. 28.
ius nominis ſociis die ad conueniendũ in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referẽdæ hoſpitalis gratiæ, rex contrà quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe eum re benè geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

1. Reg. 27.

CAP. XV.

Hebrei à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæterósque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitũ auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contempturã, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nescire quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectũ veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele dicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse consilij destitutum à Deo, neq; per vates, neque per somniorũ visiones futura præsignare dignante. quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ως ἐκστρατευσαμένων παλαιστινῶν πάλιν ὑπὸ τοῦ ἑβραίους ἡττηθῆναι· οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαοὺλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἑξῆς τῷ θεοφητῇ. Ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἔγγιστα σύνης πόλεως ἐν τῷ μεσίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβαλόμενος θεὸς ὄρει πυὶ γελβοὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατοπέδων ἀπέκρυ τῆς πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα τὴν ἐχθρῶν δύναμις, πολλὴ τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένην. καὶ τὸν θεὸν ἤδη τὴν θεοφητὴν ἠρώτα περὶ τῆς μάχης, καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐσομένα τέλους θεσπίσαι. οὐκ ἀποκεναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδυσε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς οὐ παρόντος αὐτῷ καὶ χάριν τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τὴν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰρ τὴν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τὴν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ὑποδησόμενα. μεμυθευμένος δ' αὐτῷ φάσμα τὴν οἰκεῖαν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπενδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτοις ὄντας, ἦκεν εἰς τὴν ἔνδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ αὐ αὐτὸς εἴποι. τῆς δὲ γυναικὸς ὑπομαχομένης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν τὸν βασιλέως, ὃς τὸ μὲν πρῶτον τῶν μάντεων ἐξήλασεν, οὐδὲ αὐτὸν ἐποίει καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐπερωτῶντα δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδὲν ἀνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἴσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτῷ ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμούηλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φανέντος δ' αὐτῷ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν καὶ θεοφρεπῆ παρατετῆ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆ, οὐ σύφησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐπήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ σαμούηλος. ὑπομείσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν παρασχὴν αὐτῆς ἐρωμένου πόθεν ἡροῖτο, βλέπειν εἶπεν ἀνειλθόντα θεοῦ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν τὸ σχῆμα καὶ θεασάμενος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ σύνδοξον ἐσήμαινεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον στολήν. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμούηλον ὄντα, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δὲ σαμούηλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσειεν αὐτὸν καὶ ἀναγθῶσαι ποιήσῃ, τὴν ἀνάγκην ἀπεδύρετο, τοὺς πολεμίους ὁπλίζεσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνείρατων. καὶ διὰ τοῦτο δὴ σε τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατεφυγον. σαμούηλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θᾶττον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθε μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τῆ θεοῦ καζαλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γεμιὴ, ὅτι βασι- A
λεῦσαι σὸν δαβὶδ ἦν, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τιὴν ἀρχιὴν καὶ τιὴν ζωιὴν ἀπολέσαι, τῆ θεῆ ὠδα-
κούσαντα, ὅτι τῆ θεῆς ἀμαλικίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτῆ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι
καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐ-
χθροῖς γλιτσόμενον, καὶ σεαυτὸν μεθ' ἡμῶν τέκνων αὔριον πε-
σοῦντα ὅτι τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ γλιτσόμενον. ταῦτ' ἀ-
κούσας ὁ σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένε. καὶ B
κατενεχθεὶς εἰς τ' οὖδαρος, εἴτε δι' ἀπὸ τιὴ προσπεσοῦ-
σαν ἐκ τῆ διαπλωμένων ὀδύνιν, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν,
οὐ γὰρ προσενίσκετο ζοφερὸν τῆ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τὸ
καὶ νυκτὸς, ῥᾳδίως κατενίσκετο. μόλις δ' ἑαυτῆ γλυόμενον,
συνιλιάσασιν ἡ γυνὴ λυσασθαι, ζαύτιν αἰτυμένη
παρ' αὐτοῦ τιὴ χάριν, αἰτὶ τῆς ὠδαβόλου μαντείας
ἰὼ οὐκ ὀξὺν αὐτῆ ποιήσασθαι διὰ τὸν ὀξ αὐτοῦ φόβον
ἀγνοουμένου τὸς ἰώ, ὅμως ὑπέση καὶ παρέσχεν. αὐτὰρ ὧν
παρεκάλει, ζάπτζιά τε αὐτῷ ὠδωδιῶαι καὶ ζοφερὸν, C
ὡς αὖ τιὴ ἰσχυὶ συλλιξάμενος, εἰς τὸ τῆ οἰκείων ὑπο-
στῆναι στρατόπεδον. αὐτιχόντα δ' καὶ τελέως ἀπεσραμ-
μένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ σωέπεισεν. ἔ-
χουσα δ' μόσχον. ἵνα σωικθῆ κ' τῆς κατ' οἶκον θλιμε-
λείας καὶ ζοφερᾶς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερ-
νῆτις, καὶ ζύτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῷ κτήματι,
καζασφάξασα τὸν, καὶ τὰ κρέα ὠδασκιάσασα,
ζῆς οἰκέτας αὐτῆ καὶ αὐτῷ ὠδαπόθεσι. καὶ σαοὺλος
μὲν δι' τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ' D
ὑποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ παρ' τὴ
τύχη κεκωλυμένη χρήσασθ' ὑπὸ τ' βασιλέως, παρ' ἧς
αὖ αὐτῆ τὰ κ' τ' οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ δι' ἀρκέστερα, κ' μη-
δέποτε αὐτὸν προτερον τεθαμμένον, ἐκ ἐμνησικάκησεν
τῆς ὑβρισμένης ὑπ' αὐτ' καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη δ' ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν σωνηθείᾳ γεγλυμμένον.
ἀλλὰ σωεπάθησέ τε, κ' παρεμυθήσαζο, κ' προὶς ἃ
δίκειτο λίαν ἀνδρῶς προεξέφατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τ' παρέσχεν ἐντενῶς καὶ φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσφορίας ἀμοιβῆς τινὸς γεγλυμμένης,
ἔτε χάριν μέλλουσαν ἀπορρίψειν, τελευτήσοντα δὲ αὐ-
τὸν ἠπίσαζο, φύσι τῆ ἀνθρώπων, ἢ προὶς τοὺς ἀγαθόν
τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἀπολύνων-
ται λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθεραπευόντων. καλὸν
οὖν ὅζι μιμεῖσθαι τιὴ γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ γλυομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄ- F
μεινον, μηδὲ κάλλον τ' προσόντων τῆ τῆ ἀνθρώπων
γλύει τοῦτον, μηδὲ ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δύμυν καὶ χορηγὸν
τῆ ἀγαθῶν ἐξωμόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσαι. τὸν δ' πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ἑ προσαχθήσονται πάντες ἀρετιὼ διώ-
ξειν, καὶ δηλωτὰ δόξαν, κ' μνήμιον, αἰωνίαν πα- G
ρέσχειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλιὼ καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν, κ' ἀρχούσι πόλεων, θλιθυμίαν καὶ σπουδὴν
τῆ καλῶν ὑπήσοντα, κ' προὶς τε τοὺς κινδύνοις, καὶ τὸν
ὑπὲρ τῆ πατρίδων θάνατον προξενόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τῆ δεινῶν. ἐγὼ δ' αἰτίαν
μὲν λάβε τούτου, σαύλου τ' ἑβραίων βασιλέα. ἔδει γὰρ καὶ
πρὸ εἰδῶς τὰ συμβησόμενα, κ' τ' θλικείμενον θάνατον,
τ' προφήτε προσήκοντος, ἐκ ἤθελε φυγεῖν αὐτ', ὑδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hãc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirati succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem excercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumẽdũ adhortata est: & quod solũ mulieri pauperi superfuit, prõptè ac libẽri animo apposuit, nec gratiã pro beneficio repẽdẽs, nec officio fauorẽ regis captans, quę iamiã morituram prę- E ciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse liceat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potiùs quàm in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, ni- F hil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illà dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores G collocare valens, magnũ calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alísq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem ibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatẽ adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem itam domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium veniisse. at illis non probabatur, quòd veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt cum retrò remitteret, ne fortè çladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauidè: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cęteris ducib. hoc nõ probatur.

1. Reg. 11.

2. Reg. 19.

καὶ διαβρήσειν ἢ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πονοῦσι μὲν τῷ τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσεσθαι δέ, πεσεῖν μὲν τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαποὶ γενήσονται τὸν βίον. διαδοχὴν γὰρ καὶ γένος τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἔχειν. δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἰ τις γένοιτο τοιοῦτος ἢ γένηται, τιμᾶν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι τοῦ παντὸς ἀξιῶ. τοιγὰρ μετ' ἐλπίδων ἀγαθῶν πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ὑποστρέψοντας, ἐπεισθεὶς αὐτὸς ἀγωνιεῖσθαι λαμπρῶς, ἐμοὶ δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους παρακαλοῦντες, ὅσοι καὶ τῆς τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, συγγένειν ὑποδοχῆς. δύψυχοι δὲ καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῆς δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοὺλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι δεῖ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι θαρσοῦντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτοῦ σταδίειν, οὐδεὶ αὔπως ἠμυναῖον, καὶ ἔργα πολλὰ δόξαν ἀξίαμοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δυσκολίᾳ χρησὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τὸ παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προσωκειωμένον, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. Σαοὺλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, διαδιδράσκας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μὴ τὸν θάνατον δυσημίας γλυχομένους ταῦτα ποιεῖν, ὧς ὧν ἂν αὐτοῖς ταῦτα καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἔξον αὐτοῖς δίχα τὸ μεγέθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίοις χρησοῖς. ἐπὶ τούτων πλέον προσισάμενον καὶ τῆς δυσχολίας λέγειν ἐδυνάμην, ἵνα μὴ ἐμὸν χρησμῳδίας τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπεικαλῶς αὐτῷ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπαινεῖ πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτους ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστίνων ὡς πρόσθεν, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἠθροισμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἄγχος, μετὰ τῆς ἰδίας φαλαγγος. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ Δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστίνων, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ Δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοὺλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότα δίκαιαν, καὶ νεῶν τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν Σαοὺλον, συμμαχῶν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχεῖ πολέμιον. καὶ δοκοῦντα πέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν δὲ αὐτῷ παρέξειν τὴν καταλλαγὴν πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προσερώμενον εἰς τὸν τόπον οὗ ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τὸν δὲ δὴ Δαβίδην ἐν ἀδήλοσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιτῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν Δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ ἀπόδειξιν τῆς εὐνοίας, καὶ δίκαιόν τε τοῦτο τοῖς στρατηγοῖς ἀλλ'

ἀλλ' ἀπιθι μὴ ἡμέραν εἰς ἣν ἔδωκά σοι τόπον, μη-
δὲ ὑπονοήσῃς ἄτοπον, κἀκεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν,
μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔσει γὰρ
ἐκ τούτου, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐπέ-
λαβεν ὁ τῆς γυναικὸς βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σίκελλα. καθ'
ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστῶν ἀ-
πῆλθε, τὸ τῆς Ἀμαλικιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, αἱρεῖ τὴν Σι-
κέλλαν κὴ κρατῆσας, κὴ ἐμπρήσαντες, ἐκ πολλὴν λείαν
ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης κὴ τῆς ἄλλης τῆς παλαιστι-
νῆς χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ
τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, ἐκ ἐμπρησμένα
πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, ἅμα τοῖς παισὶ, καὶ
τὰς γυναῖκας τῆς ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις καὶ παλλα-
κίσμασι, σκευοφορήσασι δὲ ἅπασι τὴν ἐκβολὴν. κλαίων δὲ
καὶ ὀδυρόμενος μὴ τῆς φίλων, ὅτι τοσοῦτον παρῆλθε τοῖς
κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν ὑπολείπειν ἤδη κὴ τὰ δάκρυα. ἐκλι-
πόμενον δὲ καὶ βληθῆναι ὑπὸ τῆς ἑταίρων ἀλγούντων
ὅτι τοῖς αἰχμαλωσίαις τῆς γυναικῶν καὶ τῆς τέκνων
ὑποθαιεῖν. αὐτὸν γὰρ τῆς γεγονότων ἡ πίστις. ἀναλαβὼν
δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν ὀχύνοιαν πρὸς τὸν θεὸν ἀ-
ναστήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθὰρ ἐνδύ-
σασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν
θεόν. καὶ πρόφητεύσας εἰ δώξει τοῖς ἀμαλικίταις
δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσει μὴ τὰς γυναῖκας κ
τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι ἢ τοῖς ἐχθροῖς. τοῦ δὲ ἀρχιερέως
διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μὴ τῆς ἑξακοσίων
ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. πλανώμενος δὲ ὅτι
που χείμαῤῥον, βάσελον λεγόμενον, κὴ πλανωμένῳ τι-
νὶ Αἰγυπτίῳ μὴ τὸ ἦθος, ὑπ' ἐνδείας καὶ
λιμοῦ παρειμένῳ, ζητοῦντα δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλα-
νώμενος ἄσιτος διετέλεσε, προσῆλθεν αὐτὸν ποτῷ κ
τροφῇ πολλῇ σπασάμενος κὴ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε
εἴη κὴ πόθεν. ὁ δὲ, ἦθος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὢν. κα-
ταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀῤῥωστίαν ἔπε-
σθαι μὴ δυναμένων. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τ καταφρονήσα-
ντων κὴ διπλασίονα ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας κὴ τὴν Σι-
κέλλαν εἶη. χρησάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι τοῖς
ἀμαλικίταις ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γὰρ ἐῤ-
ῥιμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστου ζῶντας, τοὺς δὲ κὴ ἰσθύοντας
ἤδη κὴ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, κὴ τῆς λαφύρων κ
τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅπερ ἦν αὐτῆς φόνου εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν
προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ φω-
χεῖσθαι τεθραμμένοι, πάντες ἦσαν ἀκατέργαστοι. καὶ οἱ
μὲν αὐτῆς, ἅτε τῆς τραπέζης πλησθέντες, ὅπερ κατα-
λαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀπηρώησε, κ παρέσυρεν
αὐτῆς τὰ σπλα κὴ τοῦ ποιμνίου τὸ ἄμμα, τοὺς δὲ δεξιου-
μένους ἀλλήλοις τοῖς προπόσεσι διέφθειρεν, οἵους
δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τῆ ἀκράτου κατενεγκόμενους.
ὅπόσοι δὲ ἔφθησαν ἐνδεδύμενοι τὰς πανοπλίας ἐξ ἐ-
ναντίας αὐτῆ ἔπιπτον, τούτοις οὐδὲν ἧττον ἀγχόνης τῆς
γυμνῶν καταπεπτωκότων ἀπέσφαττε. διέμενον δὲ, οἱ σὺν
τῆ Δαβίδη κ αὐτοὶ ἀναιρούμενοι ὑπὸ πρωΐας ὥρας
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ ἐκλειφθῆναι τῆς ἀμαλικιτῆς
πλείονας ἢ τριακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμή-
λοις ὑπερβάντες διέφυγον ἀίσασα δὲ τὰλλα πάντα ἁ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμοι, καὶ τὰς τε αὐτῆ γυ-
ναῖκας καὶ τὰς τῆς ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίους μὴ δυναμένους
αὐτοὺς ἐπεσθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τ σκευῶν, οἱ μὲν τριακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τὸ καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur.
B Dauid autem vicum suum vastatum inueniens omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militib⁹ saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Post-
C quam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deú consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset, incidit in
D quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimísque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiecto, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex
E præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantùm ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multò maiore negotio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringinti celeritate
F camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréfque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt, vbi ducẽtos minus expeditos ad custodiã impedimentorum reliquerant, quadringẽti illi nolebant eos in prædę partẽ admittere,

quòd per ignaniam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent,aicbántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit.Par enim eſſe,vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis,vniuerſi milites ex æquo frueretur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint.ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt,& iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati.Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc modum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt.Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte cõgreſſi,& ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt.ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes,& hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribusconfecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent,totam vim hoſtium in ſe conuerterunt:& circunuenti multitudine,magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij , Ionathas , Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur : dúmque nullo ordine trepidi fugiunt , inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiegat : in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus,omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita , grauatus vulneribus , vt iam nec ſubſiſtere , nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſeerauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet , circunſpiciens iuuenem proximum rogat,quiſnam eſſet : auditóque eſſe Amalecitam,orat vt ſe iuuaret efficere , quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt , ademptis aureis armillis & corona inſigni regio,quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece , ipſe quoque ſe iugulauit.pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit , circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant , quíque campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet , relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt : quæ Palæſtini deſerta nacti , facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant , inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1.Reg. 13.

A οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὁπομαχίζειν, οὐ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας διὰ τὴν ἡδονήν, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάοντας ἔλεγον. δαβίδης ὢν πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῷ παύτλιον ἀπέφηνε τὸν γνώμην. εἰ γὰρ ἀξίους τὸ θεοῦ διδασκόντος αὐτοὺς ἀμυνεῖσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσασθαι δὲ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ὡς ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ παῦτ' ὀλὶ φυλακὴ τῆς

B σκηνῆς μεμψικότων. καὶ ὡς ἐκείνου, νόμος ἔδοξε κρατῆσαι παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡμύνοντο δ' ἐν σικέλλαις δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδᾳ φυλῇ σωθῆσι καὶ φίλοις, ὑπομίσεως τῆς λαφύρων. καὶ τὰ μὲν ἔδωκε τοῖς σικέλλων πόρθησιν, καὶ ἁμαλικιτῆς ἀναίρεσιν, οὕτως ἐγένετο. τῆς δὲ παλαιστινῆς συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστι-

C νοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῆς ἐναντίων. σαοῦλος ὁ τῆς ἰσραηλίτῆς βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ προβόλως δεξιωσυνεῦσαι τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ὑποκειμένης, οὐδὲν γὰρ προτερεῖον τούτου ἦν, ὅπισθεν ἔφυσι πᾶσαι εἰς αὐτοὺς τὴν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ προκυκλωθέντες ἀπεθνήσκουσι, πολλοὺς τῆς παλαιστινῆς καταβαλόν-

D τες. ἦσαν δ' οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδάβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, δέδοκται τὸ τῆς ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται τῶν φόνῳ ὑπεκειμένων τῆς πολεμίων. σαοῦλος δὲ φεύγει, καρτερῶν ἵππος ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῆς παλαιστινῆς ὑπερεμφάντων ἀκοντισὰς καὶ τοξότας, παίζας μὲν ὑποβάλλει πλεῖον ὀλίγων. αὐτὸς δ' λαμπρῶς ἀγωνισάμε-

E νος, καὶ πολλὰ δεύματα λαβών, ὡς μηκέτ' ἔχειν καρτερεῖν, μηδ' αὐτέχειν ταῖς πληγαῖς, ἀποκτείναι μὲν αὐτὸν οὐδένα, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, ὃν ἀσαύμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτῷ δηλάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀσασάμενος, καὶ σπάσας ὅπλ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυναμένου ὥσασθαι μηδ' ἐπερείσας βεβάλλειν αὐτοῦ τὸν σίφηρον ὑπερέφηται,

F καὶ νεανίσκου τινὸς ἐγγὺς, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαλικίτης ὄζει, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, ὅπως τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, θανεῖν αὐτῷ τελευτὴν οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ ἀναλόμενος ἀπὸ τὸν βερεχόνα αὐτοῦ χρυσὸν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐπὶ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σαοῦλον ἀψυχημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῆς

G σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τῆς ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ στῖφος αὐτῷ πλῆθος ὀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῆς πολεμίων νεκροὺς, ἐπιγγάνουσι τῷ σαούλῳ, καὶ τῆς παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς.

καὶ κλ

καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβιοσὰ πόλει τῆς Γαλααδίτιδος καθεστηκότες ὅτι λελοίβιοι τὸν σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἀνηκέστους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειόταται καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκίμοις καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῷ πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαούλου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, νομίζουσιν εἰς Ἰαβιοσαὶ, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοῖς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε ποτοῦ, μήτε ξοφῆς γευσάμενοι. τοῦτο σαοὺλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ παρηκοῦσαι τοῦ θεοῦ τῷ ἐπ' ἀμαληκίταις ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὴν ἀχιμελήχου τοῦ ἀρχιερέως γυναῖκα, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σαοὺλος μὲν, ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorũ circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc cũ'est. Scythopolis, cruclbus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorũ cadauera, rem indignã rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquam multi fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, dẽptis Sauli & filiorum corporibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissẽni autem populariter eos deploratos in celebertimo agri sui loco sepeliuerunt, & in dicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, vrbem, quoque pontificalem subuertit. Regnauitque viuẽte Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, cum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλων παίδων, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰσβόσθου φονευθέντος ὑπὸ βουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πρώτοις ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Η χωμαχία πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δὴ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ὑπηκόους ἐποίησεν αὐτῷ. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ θεῷ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δὴ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπόλετο σὺν τῇ στρατιᾷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὖ ἦλθε, καὶ ἔζησεν διδαγμένως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι θεμένου, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως Δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων πλήθους ὁ σαούλου παῖς.

ΣΤΝΕΒΗ δ' ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτὸ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ φθάνει τις ἀγγελοῦσα δεδιωγμένος ἐκ τῆς μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀνελών, τούτῳ τε ἐσθῆτα περιρρηγνύμενος, καὶ τῷ κεφαλῇ τέφρα περιχεάμενος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλου, πολλῶν μὲν καταρθισθέντων τοῖς ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς περιτυχὼν τῇ φορᾷ τῶν ἑβραίων, καὶ τὸν βασιλέα πεφυγότα παρόν. ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, περιπεσόντα δὲ αὐτὸν ὁμολογεῖ. τῇ δὲ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὀλιγωρήσαντα, δεῖξαι τοῦ βασιλέως περιθέσθαι αὐτὸν ἀδυνήσαι κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν σαοῦλα νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δ', μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τοῦ ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τοῦ ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τοῦ λύπου τοῦ χαλεποτέραν, ὅτι ὁ σαούλου παῖς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονυῖα. τοσαύτῃ δ' ἐπιδείξατο τοῦ ἀρετοῦ καὶ τοῦ πρὸς σαοῦλον δύνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀγγελῶν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ἐπὶ παῖδὸς ἀμαληκίτου γήρᾳ, ἐπέλυσεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπ' αὐτοῖς

Cap. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator exiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetam, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet. cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica: móxque tota tribus ad eum locum confluens, regem eũ communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nuntiarent, quòd Iudæ tribus regem se consaluratsset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obcũdas natus, quàm primùm cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Iebosthum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt: comprehésísque aduersariorum capitibus, latera & illa feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnũ se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus. is tũ Abenerum rectà insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2. Reg. 2.

σαοὺλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμῆς ἡλικίας εἰσίν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ τῆς πρὸς θεὸν ἀγωγῆς ἦρετο τὸν θεὸν ἡ τῷ προφήτῃ τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα. καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδοναι χάβεννα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην μεταβαίνει, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς οἰκέτας σὺν αὐτοῖς. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαός, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῃ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, & χάριτας ἀποδώσειν αὐτὴ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ὑπομνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοὺλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβίνηρος, νήσου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω περάσαντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπέρχεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν προελεκόμενον ὀξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰσβοσθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς, βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ χώραν, καὶ μὴν τὴν ὑπηκόων γλῶτταν, μεμφόμενον. καὶ ἦ τὰ ἄλλα νέον, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβίνηρος μὲν τῆς στρατιᾶς ὑπηλείπτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ὁρμηθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδου. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰώακος, ὁ στρατείας μὲν παῖς, παῖδος δὲ σουεὶ, ὃν ἦ τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μὴ ἦ τῷ ἀδελφῶν ἀδισαῖ καὶ ἀσαήλου, ἦ πάντων τῷ δαβίδου ὁπλιτῶν. ἦ προτυχὼν ὅτι τινος κριμίδος ἐν γαβαὼ πόλει προτάσας πρὸς μάχην. τὸ δ' ἀβενήρ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βουλεύσας πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἴσχη, συντίθεται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μέσον τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλοις ἀφέντες, αὐτάνται τὰς μαχαίρας, ἦ τῶν κεφαλῶν ἐπλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἓξ πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε & ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἐτρώθησαν οἱ τοῦ ἀβενήρου, ἦ ἓξ πάντας ἐκ ἀϊδίων διώκων ὁ ἰώακος. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο προκαλούμενος τοὺς ὁπλίτας ἐκποδὼν ἑπεσθαι ἦ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους, οὔτε ἀδελφοῦ προθύμως ἡγωνίσαντο. & ὁ ἀσαφαίστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ἐγὼ δὲ ἀνθρώπους οὐ κατὰ μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἅμιλλαν λέγουσι προσφιλονικῆσαι. ἀλλὰ ἦ τὸν ἀβίνηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥώμης ἦ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑκάτερον ἐγκλειθεὶς τῷ μεροῦν. ὑπερφέντος δὲ τοῦ ἀβενήρου, καὶ καταφοβίζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πυνθανομένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέλεσθαι τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἐπείθη τοῦτο ποιεῖν, καταρᾶσθαι αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραγενοῦσθαι, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέχοντος δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὰ ὀπίσω καιρίως, ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

οἱ δ' μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβίνηεν, ὡς ἦλθον ὅπου A
τὸν τόπον οὗ κεῖτο σὺν Ἀσαὴλον, φεισάντες
τὸν νεκρὸν, οὐκ ἔτι τοὺς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰωάβος
αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαΐας, παραφαμόντες
τὸ πλῆθος, καὶ τῆς πλείονος ὀργῆς τὸν Ἀβίνηεν κατουδῆς
αἰτίαν τοῦ ἐκ τοῦ τελευτηκότος ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίσω τάχει καὶ σπουδῇ χωρήσαντες, μέχρι τόπου τινὸς,
ὁμματὸν καλοῦσι, ἐδίωξαν δ' Ἀβίνηεν, ἤδη φεὶ δυ-
σμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δ' ὅπῃ τινα βοιωὸν, ὡς ἔση B
ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τοῖς τε κατεσκέπετο καὶ τὸν Ἀβίνηεν. τούτου δ' ἀνακρα-
γόντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄδραι ὁμοφύλοις εἰς ἔριδα
καὶ μάχην παροξύνειν. ἁμάρτειν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ αὐτάληον, ὃς παραινοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπεί-
θη, καὶ δηλ τοῦτο βλαβὴς ἀπέθανε. συμφρονήσας καὶ
φρόνησιν ἡγησάμενος τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος
ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ
τῆς ὅπῃ πολὺ διώξεως ἐπαύσατο. καὶ ὅδε μὲν ἐπ' ἐκείνῃ C
καταστρατοπεδεύεται τῷ τόπου τοῦ νύκτα ταύτην. Ἀβέ-
νηεος δ' δὴ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας καὶ παραμασάμενος τὸν
ἰορδάνου ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἔ σαοὺλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβάδαν. τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς
νεκροὺς Ἰώαβος ὅλους ἀναλαβὼν, ἅπαντας ἐπὶ Δαυσαν. ἐ-
πτὰ δὲ, τῷ μὲν Ἀβενήεου στρατιᾷ, ὡς ἑβδομήκοντα καὶ
ἑξήκοντα. τῷ δ' Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδεκα, καὶ
ἀσαὴλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαΐος εἰς βηθλέεμαν, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρῴῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ὅτε ἐκείνῃ Ἔ χρόνῳ τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τῷ μὲν μᾶλ-
λον Δαβίδου, κρείττονων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐν τοῖς
τοῦ Δαβίδου φερομένων, τῷ δὲ σαούλου παίδων, καὶ τῷ ὑ-
πηκόων αὐτῷ, καὶ πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμέ-
νων. ἐγένοντο δὲ καὶ Ἔ τῶν τοῦ καιροῦ καὶ παῖδες τῷ Δα-
βίδη, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν
πρεσβύτατος ἐκ μητρὸς ἀχίνας ἡμύμνους, ἄμνων ἐκ-
λήθη. ὁ δ' δεύτερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανίηλος. τῷ
τρίτῳ δ' ἐκ τῆς θολομαΐου θυγατρὸς μαχαίμης φυσὶ
Ἔ γεσιρῶν βασιλέως ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ γε
τέταρτον, ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης προσηγόρευ-
σε. τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον γαρθραῖον καὶ γάλα ἐ-
πωνόμασε. Ἔ δ' ἐμφυλίου πολέμου συνιστῶτος, καὶ συμ-
πιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνὰς μὲν ἑκατέρᾳ τῷ
βασιλέων, ἀβένηρος ὁ Ἔ σαούλου παῖδος ἀρχιστράτη-
γος, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆ-
θος, πάντας συμμεῖναι τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον
δ' ἐκ ἐγκλήματι γινόμενος ἀβένηρος, καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνέλθοι τῇ σαούλου παλλακῇ, ῥαγσφᾶ μὲν
τοὔνομα, σιβάθε θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰε-
βόσθου, θρασυλήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δικαίων τῷ
παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ θεὶ αὐτὸν χρώ-
μενος, ἠπείλησε μὲν τελευ βασιλείαν εἰς δαβίδην με-
τοικίσειν, δηλώσειν δ' ὡς οὐ δίκαια τελοῦ ἰδίαν ῥώμην

id cum eo Abenerum insectabantur, post- A
quam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerũ, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminẽtiore cõsistit, Abenerũ
cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui B
cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per
totam noctem itinere trans Iordanem in Iebo- C
sthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt
reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli i- 1. Reg. 3.
nitium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà
eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, in D
dereriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò
post conflatum ciuile bellum, & crebos partiũ E
conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli
studio redderetur: minatus est se regnum ad F
Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos
G reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cũ vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

καὶ συνιέναι τῷ πέραν ἰορδάνου, ὅτε ὁ Ἔ αὐτὸς στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα φράσει Δα-
βίδῃ, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐξίει, ἢ μᾶλλον ἔξειν αὐτὸ ἑταῖρον καὶ φίλον ἀναπείσαντα Ἔ λαὸν, Ἔ σαοὺλ μὲν
ὑποσπᾶσαι παῖδος, αὐτὸ δ' ὑποδήσασθαι πάσης χώρας βασιλέα. Ἔ δ' Δαβίδ ποιησαμένῳ τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ ἐφ' οἷς Ἀβένηρος διαπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸ, καὶ πρῶτον τιμήεσσαν φράζειν Ἔ σωθησόμενον ἀξιώσαντος,

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse; eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum aperte studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Ieboschi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exlequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A αἰασάμενα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τῷ γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαιστῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τῷ μελχόλλῳ, ἀποστάσας φελτίης, τὸ τε συνοικοῦν αὐτῇ, καὶ φοβούμενον μὴ ἰσβόσθου συμφρόνησε. ἐπιγράφει γὲ αὐτῷ δαβίδης τῷ γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γενεαρχοὺς τῆ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰσβόσθου δαβίδῃ δὲ θέσθαι, ταύτης ἀπορρίψαντας τῆς ὁρμῆς. νῦν μέντοι γε δικαίως ἐποι χωρεῖν εἰ βέλοντα. ἐκ γὲ εἰδέναι τὸν θεὸν ἐξ αμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδ ἐν χρηστομήσαντα, παίτων ἑβραίων βασιλέα. προεῖπεν δ' ὅτι παλαιστινοὺς ἀπεῖνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι ἐκ ἠγεμόνες, ὡς καὶ ἀβίνηρος γνώμην ἐν ἔχοι αὐτῷ δεῖ τῇ προλεγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθόντων δὲ τούτων, ἀβίνηρος συγκαλεῖται τὴ βενιαμίτην φυλὴν, εἰ γὲ ἐκ τούτης ἅπαντες ἰσβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν, ἐκ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διελεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀνήκεστα τὰ πρόσθεν ἐώρα, προσηνῶς δ' ὡς ἐβούλετο, ἐξαλαβὼν ὡς εἴκοσι τῷ ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λησόμενος αὐτός. πιστότερα γὲ τῷ δι' ἄλλου προτιθεμένων ὅσα δι' αὐτῷ ἔκαστοι ποιοῦμεν εἰς δικαιοσύνην, καὶ προσέτι τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ λόγους πρὸς τε τοὺς ἡγεμόνας, ἐκ τῷ φυλῷ ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, ἐκ λαμπρᾶ καὶ πολυτελεῖ ξαπίζη ξενίσαντος ὅλη συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθῆς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρὼν καὶ βλεπόμενος ἐξεργάσηται τῷ ἀρχεῖ. ἐκπέμψαντος δὲ δαβίδ αὐτὸν ἀβίνηρον, οὐ δ' ὀλίγον διαλειπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτός, καὶ μαθὼν ὡς ἐπὶ παρὸν πρὸς αὐτὸν ἀβίνηρος, ἐκ μακρὰν ἐμπεσὼν ἀπηλλαγμένος ὅλη σωθήκης καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ προτὴ τοιήσηται τάξῃ, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δυνάμενον ὄντα συνιδεῖν προγμάτων καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον ἐκ ποτε ὁδὸν ἄπεισι. καὶ προτον μὲν δημοσιεύει δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μᾶλ' ἧς ἐβούλετο τοῦ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἀπολεῖσθαι. ὡς δ' ὐκ ἔπεισε τ δαβίδην τούτοις, ὐδὲ παρεξιόντα ἐώρα, ἐξέπεμψε ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, ἐκ κρύφα ἀβίνηρον ἀποκτείναι, πέμπει τοὺς δηλώσοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τ δαβίδ ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτῷ τινὰ δεῖ τῶν προσταγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβίνηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ δεῖ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβεν γὲ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ ὑπαίθρῳ καλουμένῳ, ἀπέχοντι δ' χεβρῶνος σταδίοις εἴκοσι, μηδὲν ὑποπτεύσαντα τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ ἀξιωστάλυπος, ὡς μάλιστ' ἂν οἷος καὶ φίλος (τοιοῦτον γὰρ ἐσκήνου) τὸ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπιστον ἡ ὀπωπὴ τῆς τοῦ ἀληθῶς ἀγαθοῦ οἱ θεὸν μιμούμενοι ἐγχειροῦντες ἀτόποις) ὅπως ἂν ἀφ' οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος. ὡδηγεῖτο εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πόλεως, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδελφῷ τῷ ἀβισαὶ μόνῳ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀπασάμενος τὸ μάχαιραν, ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ πάρα. καὶ τολμητὰ μὲν ἀβίνηρος τὸν ἀντεξόδιος τὸν ἔρωτα ὑπὸ ἰσαάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τὸν ἀδελφοῦ ὃν Δαὼν ἐπὶ βαλὼν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τὴν χεβρῶν μάχῃ. ὡς δὲ τἀληθὲς ἔχει, δίστασιν τῆς στρατηγίας καὶ τῆς ὡδὲ τοῦ βασιλέως τιμῆς, μὴ τοῦτον μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ ὡδὲ δαβίδου τὸ πρωτεῖον τάξιν ἀβίνηρος. ὃν τοῦτον αὖ τις καταγνόντα, ὅσα καὶ πηλίκα τολμήσειν αὐθέντοι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ τῷ μηδενὶ τούτων ὡδὲ χαρῆσαι. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ παθοῦσιν, ἀλλὰ μείζοσι κακοῖς λαμβάνειν. καὶ δίστασιν ὑποβαλεῖν, πολλοῦ χρῆσθαι τὸ βέλτιον αὐτοῖς τῆς ὡδὲ μονῆς ὧδε ποιῆσαι, ὡς ἐκ ὁμοίου ἄλλου τυγχάνοντας πορίσασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σὺν ὧδε τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, ἔτι παύτῳ ὑπολείπεσθαι, ἢ δὲ ὑπερβολῇ ἐγγὺς συμφορᾶς. ἀλλὰ τοῦτο καὶ χαλεπώτερον μηχανᾶν) καὶ τολμῶσι ἄρχειν παύτης φόβῳ τοῦ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ ὧδε μὲν τούτων ἐν βεβαίοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκούσας ἀνημέμφετον τὸν ἀβίνηρον, ἤλγησε μὲν τοῦ ψυχοῦ. ἐμέρτυρατο δ' πάντας ἀπατώνων εἰς τὸν θεὸν τοῦ δεξιὰ καὶ βίᾳ, ὡς ἄτε κοινωνὸς ὢν τῆς ἀβινήρου σφαγῆς, οὔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ὑποθήνοι. ἀρὰς δ' καὶ τῷ περιδυκότος αὐτὸν δίκας ἐτίθετο, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπαρεξελθόντας, ἵνα θύνοις ἐποιεῖτο ταῖς ἀπὸ τοῦ τεταλαιπωκότος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δύσεσθαι ὡδὲ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἐδώκει ἀβινήρῳ τῶν ἐρήσεσθαι. περσόντας μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτὸ τὸ σῶμα, περιρρήξασθαι μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δ' σάκκους. ταῦτα δ' ποιεῖν, περάγοντας τὴν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφέπετο μὲν τῆς γαμεθκότων καὶ τῆς ἐν ἡμιονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδυκνύμενος τὸ τε δύνοιν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὴν ὀδὶ τεθνηκότι λύπην, καὶ ὅτι μὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ γνώμου αὐήρητο. θάπτας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπιταφίους τε συγγραφόμενος θρηνους, αὐτὸς ὀδὶ τῇ πάρεστας πρώτος ἀπεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔστησε δ' αὐτὸν ὁ ἀβινήρου σεμνύκει θάνατος, ὡς μηδὲ ζοφλοῦ ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῆς ἑταίρου λαβεῖν. ἀλλ' ὥμοσε γαύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἡλίου δυσμῶν. τοιοῦτ' δύνοιαν αὐτῷ ὡδὲ τὸ πλῆθος ἐγλύκηνεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν ἀβίνηρον φιλοτόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τοῦ πρὸς αὐτὸν τιμοῦ ὑποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσας τῆς νομιζομένων ὡς συγγνώμης καὶ φίλων, ἀλλ' ἐκ ὡς ἐχθρὸν γενόμενον ὑβρίσθη ἀκόσμῳ ταφῇ, καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς παῖδ' ὀδὶ χρηστὸν καὶ ἡμέρῳ τοῦ φύσιν ἔχαιρε, τῆς αὐτοῦ ἐκάστου λογιζομένης ἀφόσιαν εἰς αὐτὸ τῆς βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβίνηρον πρὸν ἑώρα. πρὸς τούτοις οὐδὲ μάλιστα δαβίδην γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν ἐκὼς, ὡς ὑπὸ ὑποψίαν ὑπ' αὐτοῦ φονεύσειν τὸν ἀβίνηρον.

beneuolentiam præ ſe ferens (vt ſæpè fit cùm ad obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſecorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui velletatque ita abductum in locum portæ ſolitarium, vno tantùm fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidiis à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaelis, quem in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat. re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc ſanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auariciæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod ſemel nacti ſunt amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigiũ non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſaris eſt paucis admoniſſe. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, ſublatáque ad cælum dextera magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe nec conſcio cædes ea fuerit commiſſa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & faſinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum, edixítque vt totus populus deflere ac lugere t, virum & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipſe vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiunium vſque ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrem ipſi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos conferri ſolent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominioſæ ſepulturæ tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſque egregiam regis benignitatem, eadem ſibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ conſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quia & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possint quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

ἔλιξε· ὁ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν οὐ τοσοῦτα ἠμύνετο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τε τελευτήσαντος, καὶ μικρὰ ἂν ταῖς ἑβραίων πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτὸν τοῦ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίσταις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων οὐκ ἐκφεύξεται τὸν ὑμῶν ἀνεκδίκητον. διισχυρίζομαι δ', ὡς οὐδὲν ἰόντα καὶ ἀβεβαίωτον τοῖς σωφρονεῖν παιδεύειν ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένοις, ἀλλ' ἀποδώσει τιμὰς ἁρμοζούσας τοῖς τετολμημένοις αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ Ἀβενήρεως μὲν εἰς τοσοῦτο κατέτρεψε τέλος τὸν βίον.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

Κεφάλαιον β'.

Οτι τοῦ ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπαν τὸ βασιλείαν Δαβίδης παρέλαβεν.

II. 2. Reg. 4. IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream appottauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quę puraſtis de tali Iebosthi cæde libéter auditurũ. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meã lędere potuistis. Hęc locut' iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: capútq; Iebosthi cũ omni honore funeratũ in Abneri monumẽtum intulit. His ita finitis vniuersi Hebręorum

Ἀκούσας δὲ τὸν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαοὺλου παῖς ἰέβοσθος, ἃ πεφώς ἔυτυχεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὸν βασιλείαν αὐτῷ προδεδόκως. ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήρεω θάνατος. οὐκ ἐπεβίω δὲ οὐδὲ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέμμωνος υἱῶν, βαναόθα, τοῦ δ' ἑτέρω θάννος ὄνομα ἦν, δόλῳ βουλευθεὶς ἀπέθανεν. οὗτοι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, τῶν δοκούντων τάγματος, λογισάμενοι δὲ ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰέβοσθον, μεγάλων παρὰ δαβίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσται, φονεύσαντες τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰέβοσθον, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τοῦ κόπου τῆς ἐργασίας ἣν μετεχειρίζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνηύδα, κατακοιμηθέντα τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωτῆρας αὐτοὺς ὡσεὶ δυνοις, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότας. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον οὕτως αὐτοὺς προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ἀδαρεῖ μισθὸν ἀποδώσοντες. οὐκ ἴστατε πῶς ἐγὼ τὸν σαοὺλου φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἔχειν τὸν αὐτὸν τρόπον δύσατε, ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἠτήσασθαι τὰς κυνοκτόνους ὑμῶν θεραπείας, ἀνηρικότερον δὲ τῆς αὐτοκείτης ἄνδρα δικαίου, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ὀφλεῖν πολλῆς δίκης καὶ τιμῆς ἐχρῆν ὑπὲρ. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τὸν νομίσαντες ἠδίως ἕξειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, τὸν ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐδικαίωσε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, ἀπεκρέμασε. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήρεω τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνθῆναι. τούτων δὲ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τοῦ ἑβραίων

πρε-

φεῶτοι φδὲ πρὸς δαβίδην εἰς χεβεῶνα, οἵ τε χιλίαρχοι
καὶ ἡγεμόνες αὐτῷ, & παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμὴ τε δύ-
ναμιν ἰδίαν καὶ τοῦ σαούλου ζῶντος ἔχον πρὸς αὐτὸν ὑπο-
μιμνήσκοντες, & τιμὼ τιμὴν ἰδίαν ἡγούμενον τότε χιλίαρ-
χον ποιῆσαι, διέλειπον, ὅτι τὸ βασιλεύειν ὑπὸ τοῦ θεοῦ
δῆλα σαμουήλου τοῦ φροφήτου χειροτονηθὲν, καὶ παῖδες
αὐτῷ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτῷ σώσειν καταγω-
νισαμένῳ παλαιστινοὺς διδάσκων ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ
δ', ταύτης τῆς ὑποθέσεως τῆς φροθυμίας αὐτοὺς, καὶ πα-
ρακαλέσας δέεσθαι, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς
ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις, κατευωχήσας καὶ φιλοφρονησάμε-
νος, ἔπεμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ
μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς ὁπλίται ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακι-
σχίλιοι, φορεῶντες ὅπλα θυρεὸν καὶ στεγανόν. οὗτοι δ',
τῷ σαούλου παῖδι παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα
φυλὴ, τὸν δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεω-
νος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι & ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος,
τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰώδαμον.
μεθ' τούτων καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο
συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁ-
πλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ ταύτη ἐπὶ τῷ τοῦ
γένους τοῦ σαούλου πάντα βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ
τῆς ἐφραίμ φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῷ δυ-
νατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς μα-
ναστίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυ, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ
τῆς ἰσσαχάρου φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ φρονιώτατοι
τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλω-
νος φυλῆς, ὁπλίται τῶν ἐκλεκτῶν, πέντε μυριάδες. αὕτη γὰρ
ἡ φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι
πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς.
ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὀπλίσημοι καὶ ἡγεμόνες χί-
λιοι, ὅπλοις χεφάλοις θυρεοῖς καὶ δόρασι. ἠκολούθει δ'
ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς,
ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσήρου φυ-
λῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν
τοῦ ἰορδάνου, & τοῦ λοιποῦ τῆς μαναστίτιδος φυλῆς ὁπλι-
σμένων θυρεοῖς καὶ δόρατι καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐ-
χεῶντο. ἦτο δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβεῶνα πρὸς δαβίδην
συνῆλθε, μετὰ πολλῆς εὐθυμοσύνης σιτίων καὶ οἴνου, καὶ
τῶν πρὸς ἑορτὴν πάντων, & μιᾷ γνώμῃ τὸν δαβίδην
βασιλεύειν σπεύσασαι. ὅτε δὲ εἰς ἡμέρας ἑορτάσαν-
τος τοῦ λαοῦ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν τῇ χεβεῶνι, ὁ δα-
βίδης μετὰ πάντων ἐκείθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα.
τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, γένος δ'
ἐστὶν οὗτοι χαναναίων, ὑπεκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύ-
λας, καὶ τοῖς πεπτεφυλαγμένοις τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ
παῦ τὸ λελωβημένον σησάντων ὑπερύδη τοῦ βασιλέως
ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν
τοὺς ἀναπήρους, ταῦτα δ' ἐθεάτιζον καταφρονοῦντες
τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρότητος, ὁρμήσας, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ
ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησά-
μενος ὡς δέον αὐτὴν ἑλεῖν, δίδυς ἐμφανίζων τὴν ἰ-
σχὺν, καὶ καταπληξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν
ἐκείνοις ζόφον διέκειντο πρὸς αὐτὸ, λαμβάνει καὶ κρά-
τος τὴν κάτω πόλιν. ἔπι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω
τιμῆς ὑποθέσθαι καὶ γεφῦν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους
ἐπὶ τὰ ἔργα τοὺς φραπώτας ποιήσασθαι, καὶ τῷ δέει τῷ
ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι τὴν ἄκραν οὐ καθαίνει,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, ſeque & ſua omnia illi dediderunt, cõmemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in ſummo honore habuiſſent, & quòd diuino ſuffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ ſuis filiis declaratus eſſet: eíque ſoli deſtinatum eſſet vt perdomitis Palæſtinis Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. 2. Reg. 5.

B At ille collaudato eorum ſtudio, hortatúſque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum eo ampliùs. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum principe ſuo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſachar ducenti futurorum præſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua trib⁹ Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati. quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia. ex tribu Aſeri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus E trans Iordanẽ habitãtib. & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeáq; ac gladio viginti duo millia. Reliquę quoq. tribus gladiis vtebãtur. Hę fuerũt copię quę in Hebronem ad Dauidẽ sũt collectæ cũ magno cõmeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnéſque communi ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe voluerunt. cúmque triduo illic feſta celebraſſent, epuliſq; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copiis F Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui III. tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipſi generis; clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quorquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

promisitque ei qui per subiectam vallem in arcem euasisset,totius exercitus imperium se cōmissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscēsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananeos inde populariter eiicit,vrbēmque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis,rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit,ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tēpus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,septem anni fuēre,& mēses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit,in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarēt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcē in ea conditam in vnum corpus redegit,cingēdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit.Igitur primus Dauid Iebusæis inde eiectis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore Abrahami generis nostri autorisSolyma vocabatur.nec desunt qui affirment etiam apudHomerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam.templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce,securitatem significante.Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator,deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauidis expugnationē anni fuēre quingēti & quindecim.Nec prætermittendus est per silētiū Orphonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege,tum propter perpetuā eius erga Hebræos beneuolentiam,tum quia priuato quodam officio demeritus est eū,vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus.Dauid deinde alias quoque vxores duxit,& concubinas sibi adiūxit.filios etiam vndecim suscepit,quorum nomina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon, Iebar,Eliel,Phalna,Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram.Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò postremi è concubinis.Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IV. Palestini aūt cognito quòd Hebræi Dauidē regē creassent,collecto contra eos exercitu & occupata cōualle quę dicitur Gigārum non procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

καὶ τοῦτον ἐλόντι, στρατηγείαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον οἰκονομεῖσθαι δι' ὀλιγωρίαν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρουΐα παῖς Ἰωάβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνέβησεν ἀναβάς, πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας Ἱεροσόλυμα Δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους, ᾠκίσεν δὲ εἰς αὐτὴν Ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν Δαβίδου προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν Χεβρῶνι, ἑπτὰ ἐτῶν ἦν καὶ μηνῶν ἓξ. ὑποδύξας δὲ βασίλεια ὄντα τὰ Ἱεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν δόσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν εἵραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεάς, ξύλα κέδρινα καὶ τεκτόνας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν Ἱεροσολύμοις. Δαβίδης δέ, τὴν τε ἄνω πόλιν προσελάβετο, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ προτειχίσας ὅλην μελετῶν τὴν τειχῶν κατάσκευὴν Ἰώαβον. θεσπίσαντος οὖν Δαβίδου τοὺς Ἰεβουσαίους ἐξ Ἱεροσολύμων ἐκβαλεῖν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. δηλοῖ δὲ ἀβεδμεὶκ τὸ πεδίον ἡμῖν, σόλυμα καλεῖται. μὴ ταῦτα δὲ αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα καὶ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὃ ἔστιν, ἀσφάλεια. ἦν δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ στρατηγοῦ τῶν Χαναναίων στρατείας, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μάχεις οὓς Δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντακαίδεκα. ποιήσομαι δὲ καὶ μνήμην ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν Ἱεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαβίδου δι' ἣν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτῷ, καὶ πῶς καὶ χάριν ἣν ἀπεδίδου πρὸς αὐτὸν ἡμοιμένῳ τὸν βασιλέα, ἐν μικρῷ ὕστερον δικαιότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δὲ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, Ἀμνας, Ἔλλους, Ἐβανάθαν, Σολομῶν, Ἰεβὰρ, Ἐλιλῶν, Φάλνα, Ἐννάφλων, Ἰενάς, Ἐλιφαλέ. ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμύραν. τέτταρα, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ὀκτὼ γυναικῶν ἦσαν γεγονότες. οὓς δὲ τελευταίους εἰρηκαμὲν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. Θαμύρα δὲ ὁμομήτριος Ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι Δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὸν Δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν

κοιλάδα τὴν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ δὲ

ὁ ἢ τῷ Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ τὸ καλεῖσθαι τὸν θεὸν, καὶ ὡς τῷ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἑαυτὸν, πιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐπέλθοι τὸν ἀρχιερέα τὰ δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ πόσον ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος προλέγῃ αὐτῷ. προφητεύσαντος ἢ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὸ δύναμιν ὅτι τοῖς παλαιστινοῖς. ὡς ἡμιμόχθης συμβολὴς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως ὅπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέβαλε. ὑπολάβῃ ἢ μηδεὶς ὀλίγον τὸ τῷ παλαιστινῶν στρατίαν ἐλθεῖν ὅτι τοῖς ἑβραίοις, τῷ τάχα τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπλων εἴξασθαι ἡμυναίων, μηδὲ μάρτυρίας ἄξιον, σχαζόμενος αὐτῷ τὸ βαρύτητα καὶ τὸ ἀγχινοίαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ θεὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἓν ἄτοπον, ὅσα τότε αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὄπτευε τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας πλήσαντες ταῖς μάχαις, ἐπλησίασαν στρατῷ ἐπὶ τὸν δαβίδη, καὶ εἰς ταυτὸ χωρεῖν ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τὸ βασιλέως τῷ ἰσραηλιτῶν ἐρωμένου τὸν θεὸν, ὡς ἐπὶ τῆς ὡς ἐπὶ τὸν μάχην ὁδοῦ, προφητεύῃ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὸν στρατὸν, οὐκ ἄπωθεν μὲν οὖσι τῷ τῷ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ θρόησεν, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύσασθαι, μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρὼν, ἤδη ὄντων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὸν ἐξῆλθε τὸν νίκην. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῷ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὑθὺς ὑπὸ τῆς συμβολῆς τραπέντες ἐνέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἥδ' ἔστιν ὅρος αὐτῷ τῆς χώρας, διαφθείρας αὐτῷ τὸν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄχλον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ διέφθειρεν. τοιούτου δ' ὑποβαλόντος καὶ ζαύτης τῆς μάχης τὸ τέλους, ἔδοξε δαβίδη συμβαλόντα μὲν τῷ γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμορύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας. καὶ πορευθέντα εἰς κεριαθιαρείμ, μετακομίσαι τὸν τῷ θεῷ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, ἔθη σπανίως ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν, θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς ἃς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ δὲ ἔπι σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράξεν, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τῷ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, προῆγόν τε ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν κιβωτὸν, καὶ βαστάζοντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, ἔθη θέντος ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῷ βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παν εἶδος μέλους ὀρχούμενον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρουσμάτων καὶ ὀργάνων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειδῶνος ἅλωνος, πέπου τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλθε, πλάνητα ὄζας, κατ' ὀργὴν τὸ θεοῦ. τῷ βοῶν γὰρ ὀκνωσάντων τὸν κιβωτὸν, σκιρτήσαντα τὸν χεῖρα καὶ καταρρῆξαι θελήσαντος, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐνυφορήσαν ὅτι τῷ θανάτῳ τῷ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπλάνησεν, ἔτι νῦν ὀζᾶ διακοπὴ καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturâm inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxilium illis tulisse: quæ causa fuit toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & codĕ quo priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ, fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec priùs ad pugnam educendũ, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quod vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus vĕtum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugiẽtium, & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. Itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda poriti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de cõmuni seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatã, in plaustrũque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans ſe fortè idem paſſurum quod Oza, ſi ad ſe in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extenſa morte mulctatus ſit. ſuperſedit illam Hieroſolyma inducere: diuerténſque paulũ in villam hominis cuiuſdam iuſti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam depoſuit. quæ per tres integros menſes hoc hoſpitio vſa, rem Obadami familiarem auxit, eiúſque domum multis felicitatib. cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vſque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderunt felix extitiſſet, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem ſuam tranſtulit hac pompa, vt à ſacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à ſeptem choris à ſe in hoc inſtituris & ordinatis, & rege ipſo interim cinnyram pulſante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata eſt, repoſuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vſum erectum. In ea feſtiuitate ſumptuoſè ac ſplendidè ſacrificatum eſt, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulierib. quàm viris ac pueris in ſingulos diſtribueretur libum panis ſubcinericij, & laganum frixum, & fruſtum de victima. atque his epulis populo paſto ipſe domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata eſt illi, quæcunque Deus propitius largiri ſolet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex ſaltaſſet, ita vt in conſpectu ſeruorum ſuorum & ancillarum partes quaſdam inter ſaltandum denudarit. at ille non pudere ſe huius facti reſpondit, quòd ſciret gratum eſſe Deo qui eum & patris ipſius mulieris & aliis omnibus prætuliſſet: cantaturúmque ſe ei ſæpius ac ſaltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipſi aut ipſius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, ſed ex alio marito, cui pater à priore abſtractam tradidit, quinque liberos genuit, vt ſuo loco dicetur. Cæterùm rex videns res ſuas quotidianis ſucceſſibus per Dei fauorem proficere, peccare ſe putauit, quòd cùm ipſe habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam patereturin tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyſes prædixerat. communicatóque ſuper ea re conſilio cum Nathane propheta, cùm is autor eſſet propoſita exequẽdi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam ſtruendi templi factus eſt. Sequenti verò nocte Deus Nathani per viſionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratiam quidem ſibi eſſe eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen ſe permittere vt is qui multis bellis implicitus hoſtili ſanguine manus polluerat, ſacratiſſimum fanum conſtrueret. Verumtamen poſtquam longam vitam rex ad vltimam ſenectutem prouectus felici fine clauſerit, exſtruendum eſſe templum à filio eius & ſucceſſore,

2. Reg. 7.

A δείσας δὲ ὁ Δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ διξάκις τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνε διὸ μόνον ὀξέτεινεν τὴ χεῖρα φρὸς αὐτ οὔτως ἀποθανόντος, ἐκ εἰσδέχε) μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴ πόλιν, ἀλλ' ἐκνδύσας εἰς τι χωρίον αὐδρὸς δικαίε ὠβεδάμε ὄνομα, λδίτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τ κιβωτὸν πίθησιν. ἔπιμένει δ' ὅπ ἐκ εἰς ὅλοις μῆνας αὐτ Θ, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμε πύξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθεόως δύδαίμων καὶ ζηλωτὸς ἅπᾶσι τοῖς ὀρθοῖς καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτ, θαρσήσας ὡς οὐδενὸς κακοῦ πειρᾳθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῷ μὲν ἱερέων βαστζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν οἷς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς ἀγομένων, αὐτὸς δ' ἐν κιννύρᾳ πίζων καὶ κρτοιῶτος, ὡς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὶν σαούλου ὄ θυγατέρα τὸ φθόνου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα χλδάσαι. B εἰς κομίσαντες ὄ τὴν κιβωτὸν, πιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπιτέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς αἰνέγκε. C τὴν ὄχλον ἑστιᾷ παύᾳ, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ παισὶν διαδοὺς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐκαρίτην καὶ λάγανον ταγλιστὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω κατευωχήσας ἔπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτῦ ἀπαγγέλεται. ἀσπασᾶσα δ' αὐτὸν μιχαλὶ ἡ γυνὴ, σαούλου ὄ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, C ἀπὸ τῦ θεῦ γένεσθαι ἤτει φαίη δ' ὅσα ἀπαχθεῖν αὐτῷ δυνατὸν, δύμενεῖ τυγχάνοντ. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῶς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τὲ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσαι μηδένα τ δόξῃ ταῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ D νόμιμον ποιησάμενος λέγειν. ἠδὴ μιχαλὶ αὐτῇ, δαβίδῃ μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα ὄ ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαούλος, τότε ἀποστᾶσα αὐτὸς ἔσχε, πέντε παῖδας ἔτικε. ἐφ' οἷς μὲν τούτων κ χώραν δηλώσομεν. ἔρεσε ὄ ὁ βασιλεὺς κ πᾶσαν τὰ θεήγματα αὐτῷ χρεὼν ἡμέραν ἀμείνω ἢ τῆς θεῦ βουλήσεως, ὑπόμιζεν ὀξαμβρύνειν αὐτ, εἰ μόνον αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρου πεποιημένοις, E ὑψηλοῖς τε, καὶ καλλίσλω τὴν ἄλλην κατασκδὴν ἔχουσι, θεωρᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκδάσαι ναόν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεῖ τούτων νὰ θάνατ τῷ προφήτῃ δόξαν ἐλθεῖς, ἐπὶ ποιεῖν ὅπ περ ὥρμηται θεσπέτειλεν αὐτὸν, ὡς τὲ θεοῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἴχεν ἤδη θεῖ τὴν τὲ ναοῦ κατασκδὴν θεσθυμότερον. τὲ θεοῦ ὄ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθάν φανέντος F λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν θεσαίρεσιν αὐτῷ καὶ τὴν ὅλην ὁρμὴν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκδάσαι, τὲ ὄ ταύτην τὴν δίκαιον λαβόντος. οὐκ ὀπίσω ἔπει ὄ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν

μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέντοι γε τὸν θάνατον αὐτῦ, γηράσαντος καὶ μακρὸν αἰώνιον βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κλητησομένου ὃ σολομῶνος. ἐφ' ᾧ προσηύξατο καὶ προνοεῖν A
ὡς πατὴρ υἱὸς κατεπηγγέλλετο, τῶν μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ ἀθλιώσων αὐ ἀμύητον τύχῃ νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ δὴ τοῦ προφήτου Δαβίδης, καὶ θεοφορηθεὶς ἡδόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγγυοπάσας βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἰσόμοιρον καὶ θεοδόξον, πρὸς τὸν κύριον ἀναφέρεται, καὶ πεσὼν ὅλῃ προσώπῳ, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ θεὸν πάντων δυνα- B
στεύειν τοῦ θεοῦ, ὧν τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τὲ καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆ καθυπέσχετο τῆς προνοίας, ἰδὼν ἑβραίων καὶ τῆς τούτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nõ vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lętus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem accelebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in faciẽ adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiá suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorũ augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis, hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρους ἐπέταξε αὐτῷ τελεῖν. C

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

ΔΙαλιπὼν ὁ χρόνον τινὰ, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς παλαιστίνους στρατεύσει, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς θεράπουσιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καθεστηκὼς τοὺς πολεμίους, εἰρήνην τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύσασι καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸν στρατιὰν, καὶ θεραπείας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμη παρεσκευάσμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καιρὸς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῶν, ἀφῆκε τὴν ἱεροσολύμων, δεῖν τοὺς παλαιστινοὺς ἥκειν πείσας δι' αὐτῆς τῆ μάχῃ καὶ πολλὴν τῆς χώρας D
ἀποτεμόμενος, καὶ προσοφείσας δεῖν τῇ τῶν ἑβραίων, δεῖν τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα δεῖν ἀδραζάρην τὸν ἀράβων μὲν ὄντα, βασιλέα δὲ σωφρόνως ἐστρατευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δ' ἱππέων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα φυλαχθῆναι προσέταξεν αὐτῷ. E

Non multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prędixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísq; omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte multatis, hísque agris Iudęorum terrę contributis in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantùm pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filiũ mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. Reg. 8.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡγουμένη περὶ δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

ΑΚούσας ὁ δαμασκῆ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρην, φίλος ὢν αὐτῷ μᾶλ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τῷ εὐφράτῃ ποταμῷ. πλείστους δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀναγεώμοι τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τὶς ἀδάδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκῆ τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε ὑπὸ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἡττᾶτο ἀρίστῳ ἐδόξει δεῖν βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ. F
Interim Adadus Damasci & Syrorũ rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suę consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hęc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore pręstátissimum declarauit. G

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Berrtæam & Machonem: eásque vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misítque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ Δ αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀπογόνων αὐτὸ φησι, ὡς μὴ τῷ ἐκείνου τελευτῷ, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, διαδόχοι δὶς δέκα γίνεται ἐβασίλευον, ἑκάστου τοῦ πατρὸς, ἅμα τῇ ἀρχῇ τὸ ζωὸν μετὰ τοῦ ἐπιδέχεσθαι ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων συνηθροίσατο ὁ Ἕλλην στράτευμα βουλόμενος τῷ πατρὶ χαρίσασθαι, στρατεύσας δὶς ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπώρθωσε τὸν ναὸν καμπρέιτην καλουμένην. οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, οὗτος γὰρ ὢν ἄδαμος ὁ στρατευσάμενος δὶς Συρίαν, ἀγαγὼν βασιλεύοντος τοῦ Ἰσραηλίτου, οὗ κατὰ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν. Δαβίδης δὲ στρατευσάμενος δὶς Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτῷ ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παντοπλίας ἃς οἱ τοῦ ἀδάφου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σούσακος στρατεύσας δὶς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥοβοάμου ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐλθοῦσιν δὶς τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, ἐν τοῖς πολέμοις σὺν κατορθώμασι, καὶ ταῖς καλλίσταις

D τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, Βεττάρα καὶ Μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, οὗ τοῦ χρυσοῦ κρεῖττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ὃ καλουμένην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῶν Ἀμαθηνῶν

E βασιλεὺς, τὰ ὧδε τὸν Ἀδραζάρον ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας ὧδε αὐτῷ, καὶ τὸν Δαβίδην ὡρμὴν ἐπ' αὐτὸν ἔλθῃ φιλίᾳ καὶ πίστει χρήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Ἀδώραμον υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ὧδε τοῦ, τὸν Ἀδραζάρον ἐλθὼν εὐτ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν Δ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεῦη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαβίδης δὲ ποτασάμενος τῷ

F συμμαχίαν ὡρὸς τὸν θεῖον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμαθηνῶν, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἀργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κυκλουμένων ἐθνῶν, ἔθεσαν ἀναθήσει τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὰ δὲ πολεμούμενα μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος

G αὐτῷ μὴ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἀβεσαῖον τὸν Ἰωάβου Φ ἀπισταστηροῦ ἀδελφὸν, δ' ἐκείνου τῶν Ἰδουμαίων νικᾷ. ἔθανε μυρίους δὲ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀβεσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς διαλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ἔλαβε τε τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκείνου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν

ἐδέχετο. ὧν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης ἔσχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰωάβου. δὶς δὲ τῷ ὑπομνημάτων, Ἰωσάφατ τὸν υἱὸν Ἀχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν σάδδωκον ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ γραμματέα δὲ σεισᾶν ἐποίησε. βαναίᾳ δὲ τῷ Ἰαδου, τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἔδωδίδωσιν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ ὁρισθύτεροι πάντες αὐτῷ, ὡς τὸ σῶμα καὶ τῷ A omnes regis seniores filij inter patris satellites
ζύπου φυλακῇ ἦσαν. ἐμνήσθη ἢ καὶ πρὸς ἰωνάθαν versabantur. His ita ordinatis venit illi in mé-
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκεί- tem amici quondam Ionathæ, fœderisque mu-
νου φρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. φρὸς γὰρ τοὺς ἄλ- tui quod inter eos intercesserat. nam inter cæ-
λοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς ἔσχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος teras omnes virtutes hanc quoque habuit,
τῆς εὐποτσύντων ἦν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ
εἴτις ἐκ τῶν γήρους αὐτῷ σώζεται, ὥ τὰς ἀμοιβὰς ἀφι- vnquam accepisset. Igitur scitatus est num
λειαν ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντος οὖν τι- quis superesset ex amici genere, cui gratiam re-
νος, ἠλάθετο μὴν ἐκ τοῦ σαούλου, δυναμένῳ ἢ γι- ferre posset pro iucundissima olim cum Iona-
νώσκειν τοὺς ἐκ τῶν γήρους αὐτῷ ἀφειόντας, αἰ ἔκεινεν εἴ B tha acta consuetudine. cúmque adductus esset
τινα ἔχει λέγειν τῷ ἰωνάθῃ φερσικότων ζῶντα, καὶ ad eum quidam è libertis Saul, qui poterat su-
κομίσαιδαν τὰς τῷ εὐεργεσιῶν, χάριτας δυνάμενον, ὧν perstites noscere, percontatus est num posset
αὐτὸς ἔτυχε φρὸς ἰωνάθου. φύσαντος δ' υἱὸν αὐτῷ πε- aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum,
λειπεσθαι, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπεφωμένον τὰς cui pro beneficiis à veteri amico perceptis
βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, ἐν τῷ φερσαγγελθῆναι τὸν πα- gratiam reponere quiret: quo respondente
τέρα τ παῖδα καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρ- superesse filium eius Memphibosthum, pedibus
πασαθείσης καὶ φυγούσης ὑπὸ τῶν ἀμων αὐτ κατενεχθη- claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua
ναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπε τε καὶ φρὸς pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero
τινι ζέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχιερσν εἰς λαβαδὰ C trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: di-
πόλιν, φρὸς τοῦτο γὰρ ὁ τ ἰωνάθου παῖς ἐξέφετο, μετα- ligenter peruestigauit, vbinam & apud quos e-
πέμπ πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἢ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν ducaretur. quo comperto misit in Labatham
βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκυύνησεν αὐτῷ. ὁ oppidum ad Machirum (id altoris nomen
ἢ δαβίδης, θαῤῥεῖν τε προζέπται καὶ τὰ βελτίω fuit) qui eum adduceret. Memphibosthus ve-
προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν παῖδον οἰ- rò postquam ad regem peruenit, procidens in
κον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ faciem adorauit illum. móxque iussus est bono
σάουλος ἐκτήσατο. σύσιτόν τε καὶ ὁμοζάπεζον animo esse, & omnia quæ cuperet de benignis-
ἐπέλαβεν εἶ, ἢ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς simo rege sibi polliceri: & auitam domum cum
σὺν αὐτῷ ζαπέζης. ἦ ἢ παιδὸς φερσκυνήσαντος ὅτι prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætur promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum D omnibus auitis possessionibus donasse: iussítque eum villicatione agrorum susceptà, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibosstho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi⁹ filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterùm cũ VI. per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, 1. Reg. 10. socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eam consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cócitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte corũ barbis præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

ἐκ τοῦ φυλακίου ἦσαν. ἐμνήσθη ἢ καὶ πρὸς ἰωνάθαν
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκεί-
νου φρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. φρὸς γὰρ τοὺς ἄλ-
λοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς ἔσχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος
τῆς εὐποτσύντων ἦν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ
εἴτις ἐκ τῶν γήρους αὐτῷ σώζεται, ὥ τὰς ἀμοιβὰς ἀφι-
λειαν ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντος οὖν τι-
νος, ἠλάθετο μὴν ἐκ τοῦ σαούλου, δυναμένῳ ἢ γι-
νώσκειν τοὺς ἐκ τῶν γήρους αὐτῷ φειόντας, αἰ ἔκεινεν εἴ
τινα ἔχει λέγειν τῷ ἰωνάθῃ φερσικότων ζῶντα, καὶ
κομίσαιδαν τὰς τῷ εὐεργεσιῶν, χάριτας δυνάμενον,
αὐτὸς ἔτυχε φρὸς ἰωνάθου. φύσαντος δ' υἱὸν αὐτῷ πε-
λειπεσθαι, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπεφωμένον τὰς
βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, ἐν τῷ φερσαγγελθῆναι τ πα-
τέρα τ παῖδα καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρ-
πασαθείσης καὶ φυγούσης ὑπὸ τῶν ἀμων αὐτ κατενεχθη-
ναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπε τε καὶ φρὸς
τινι ζέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχιερσν εἰς λαβαδὰ
πόλιν, φρὸς τοῦτο γὰρ ὁ τ ἰωνάθου παῖς ἐξέφετο, μετα-
πέμπ πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν ἢ ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν
βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκυύνησεν αὐτῷ. ὁ
ἢ δαβίδης, θαῤῥεῖν τε προζέπται καὶ τὰ βελτίω
προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν παῖδον οἰ-
κον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ
σάουλος ἐκτήσατο. σύσιτόν τε καὶ ὁμοζάπεζον
ἐπέλαβεν εἶ, ἢ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς
σὺν αὐτῷ ζαπέζης. ἦ ἢ παιδὸς φερσκυνήσαντος ὅτι
τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβὰ, τόν τε
παῖδον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν
τὴν σαούλου κτῆσιν. αὐτόν τε ἐπέλαβεν ἐργαζόμενον
αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ φερνοούμενον, ἁπάντων τ πρόσο-
δον εἰς ἱερουσόλυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑ-
κάστην ἡμέραν ὅτι τὴν αὐτ ζάπεζαν. αὐτόν τε τὸν
σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτ ἦσαν δ' ἐπὶ τεντεκαίδεκα, καὶ
τοῖς οἰκέτας αὐτ, ἃ ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ
χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. τοῦτο δ' ἐκτελεσθὲν ἦ βασι-
λέως, ὁ μὲν σιβὰς φερσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰ-
πὼν, ἀπῆλθεν. ὁ ἢ ἰωνάθου παῖς, ἐν ἱερουσολύμοις κα-
τῴκει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐ-
τ θεραπείας τυγχάνων. ἐκήδετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μέ-
λαινον φερσηγόρευσε. καὶ οἱ μὲν ἀπελειφθέντες ἐκ τοῦ
σαούλου γήρους καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον φρὸς δαβί-
δου τῆς τιμῆς. τελευτήσαντος ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον
τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς
αὐτῷ, καὶ δεδεξαμένῳ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παιδὸς,
πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φοβώς
τε φέρειν ὅτι τῷ θανάτῳ τὸ παῖς παραγενῆ καὶ τὴν αὐ-
τὴν φιλίαν ἐθέλειν ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ φερσδο-
κᾶν. οἱ ἢ τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑ κῆ
τὸν τοῦ δαβίδου ζόπον ταὐτ ἐδέξαντο. καὶ παρόξυναν
τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς
χώρας δαβίδην καὶ τ αὐτῷ δυνάμεως ὅτι προφάσει
φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ
προσέχειν τοὺς λόγοις αὐτοῦ, μὴ ἐκ σκαλεὶς, ἀπαρηορή-
τῳ συμφορᾷ φρεπέσῃ. ζημιοῦτ οὐκ ἀδόξας πυθανώτερα λέγειν τοὺς ἄρχοντας ἢ ταλπιδὲς εἶχεν ὁ τῶν ἀμμανιτ
βασιλεὺς ναάσσ παῖς, τοὺς φρὸς τοῦ δαβίδ πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς φερήνεγκε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ
ἥμισυ τῶν γενείων ἐκ τὰ ἥμισυ τῶν ἱματίων φρεσταμένων, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις.

Qũam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A ſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturũ. Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem B cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michę regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti duo milia militum in armis habebant.

Cap. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum appartus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſſísque armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſque vt generosè & alacriter rem gereret, darétque operam ne quam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Ammanitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentãtem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & commiſſo prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoque hoſtiũ imperator in eo prelio vulnus accepit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὁ πρεσβύτερος τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐφαπλασμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῷ τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς ἐφεξόμενος τὸν βασιλέα. σωθέντες ὁ οἱ τε αἰχμάλωτοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑφ' τούτων ὀφείλουσιν, ἐφοπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον τὸν τῆς μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅλῃ τούτῳ γενέσθαι τῆς μισθοῦ, παρεκάλεσαν ἐ συνεπ. ἦσαν ὁ τοῖς βασιλεῦσι τοῦτοις πεζῶν δύο μυριάδες. ἐφεσεμισθώσαντο ὁ καὶ τὸν ἐκ τῆ μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴστοβον ὄνομα. ἐ τούτοις ἦσαν ἔχοντας μυρίους καὶ δυσχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης δῃώσας τοὺς μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη ὁ τὴν συμμαχίαν ἐ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοῖς αἰθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν αὐτοστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ ὁ ὡρὸς τὴν μητρόπολιν τῶν ἀμμανιτῶν ἁραμ-δὰ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν ὁ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ταξαμένων οὐχ ὁμοῦ, δηλῶν ὁ, τὸ μὲν γὰρ ἱππικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις αὐτῆς τῆς ἑβραίων. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αὐτεμηχανᾶτο. καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ὁπλιτῶν ἀνδρῶν, αὐτεφ' ἑαυτὸν στήσεται τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸ βασιλεῦσι. τὸ δ' ἄλλο ἐφ' ἑαυτοῦ ἀδελφῷ τῷ ἀβεσσαῖ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς ἀμμανίταις ἐπέλθειν αὐτεφ' ἑαυτὸν ταξάσθαι. εἰπὼν αὐ τοὺς σύρους ἰδὴ βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταχωρῆσαι τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, αὐ ἐκεῖνος τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονέμενον θεάσηται. ἐφοπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐφ' ἑαυτὸν καλέσας δυνῶχος καὶ μὴ ἐφθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰχμίλιον φοβεμένους ἐφοπεσούσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς ὁ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ ὡρὸς ὀλίγον αὐτοχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δόσαντες τὸν ἀβεσσαῖον, καὶ τῷ μετ' αὐτὸ στρατιᾷ, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τ πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα ὡρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθος τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἠρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας ἰσχὺς κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες ὡρὸς χαλάμαν τὸν τῶν πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ὅλῃ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοστράτηγον σάβεκον, πεζῶν ὁ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτῃ δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτ ἠξίωσε στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκείνῳ. ἀλλ' αὐτὸς συὼ ἅπασῃ τῇ δυνάμει ἐλθὼν τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, σωσάμενος αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτ πεζῶν μὲν εἰς τέτταρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔβωσε ὁ, καὶ τ στρατηγὸν τ χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τ πληγῆς ἀπέθανεν.

πόθαγεν. οἱ δὲ μεσοποταμῖται τούτου γνόμενοι τέλος τῆς μάχης, αὐτοὶς δαβὶδ ἢ παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἄφατα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἀρχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὲ τέλει τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπεχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συγκλείσας ἀεὶ μαθὰ ἐπολιόρκει. σωέπεσε δὲ ⁊ δαβὶδ ἢ πάθημα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θερμὸς γὰρ δίκης ὢν ἁπάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐθνῶν, καὶ τοῖς βασιλείοις ἐν ᾧ περιπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ λῆν βηθσαβέη. ἥττηται τὸ ⁊ κάλλους τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γνομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τὸ ἁμάρτημα σκέψηται τινα ⁊ λαθεῖν ὀδὺν, ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν καὶ τοὺς πατρίους καθήκει νόμους μεμοιχευμένην. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα ⁊ τῆς γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ φιλοφρονούμενον, ὡς τε τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορκίας αὐτὸν ἐρωτῶντος ⁊ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεφάγματα, βασάσας ἐκ ⁊ δείπνου μέρη, προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ οὐρίας ⁊ μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκομίσθη δὲ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι' τοσούτου χρόνου, πάντων ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' οὐκ εἴα δίκαιον εἶπε, τὴν συστρατιώτιδα αὐτὴ, καὶ ⁊ στρατηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τῆς τῶν πολεμίων χώρας, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐφεστάξειν, ὡς τὴν ἀποῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν ὡρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. κληθεὶς δ' ὑπ' δείπνου ὑπὸ ⁊ βασιλέως οὐρίας καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ δεξιουμένου ⁊ βασιλέως αὐτὸν ἀπιτηδὲς ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῆς ⁊ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ἀπιθυμίαν. ἀπὶ τούτῳ δὲ δυσαναχετήσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσαι προσάσων τὸν οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν ζόπον τῆς πομπῆς, ἵνα μὴ ἀγνῶτας φανερὸς αὐτὸς ⁊ τὸ βουληθεὶς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐπίλυσε μέρος τῆς πολεμίων τάξεως, καὶ καθ' ὃ κινδυνεύσῃ μαχόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοῖς δὲ συμπαρασπάσας αὐαχωρήσαι ἐκ τῆς μάχης γνομένης ἐπέλυσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτῷ σφραγῖδι, τῷ ἀπιστολῷ ἔδωκεν οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν αὐαγνοὺς, καθ' ὃν ἦδει τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ καλεπους γινομένους, κατὰ τοῦτον ἔστησε τὸν οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτοὺς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ἀπροσδόκητον ἔφησεν, εἰ συνπεσεῖεν ἀναζέφαντές τι ⁊ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅτε δ' αὐτὸν γνόντα στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα φιλοφ τε τῆς βασιλεῖ καὶ φιλοφ τοῖς ὁμοφύλοις ὑπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀναγκαῖον ἥξειν. ⁊ δ' οὐρίᾳ προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐ φιλοστρατιώ-

A ri eũ cõtigit. Meſopotamitæ deinde cognito tã triſti pugnę euẽtu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt. que ita apperente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem incunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gẽtis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidiam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctem eam exegit. quo cognito rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducẽ dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, móxque à ſociis, quo faciliùs opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cũ toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditũ intra vrbẽ patefeciſſent: hortatus eũ vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clã imperauit,

V II. 2. *Reg.* 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrge-
rí hominem viderent, deserto illo in tutum se
reciperent. Itaque cùm Hebræi fecissent assul-
tum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa par
te hostis murum occuparet, fortissimus quis-
que recluſa repẽte porta magno impetu erum-
punt. quod vbi viderunt qui circa Vriam ver-
sabantur, memores Ioabi mandatorum, vno
agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias
quòd puderet contra quàm promiserat assigna-
tum locum non tueri, in se ruentes sustinuit,
ferróque exceptos interemit non paucos, do-
nec circumuentus cum aliquot aliis, quos ig-
naros consilij pudor idem in officio continue-
rat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus
regi per nuncium significat, quòd non ferens
obsidionis moras, oppugnatione adortus mœ-
nia, amissis aliquam multis infecta re in castra
redire sit compulsus. mandarat autem nuntio,
si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de
Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam
euenit. Rex enim his cognitis malefactum aie-
bat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuis-
se enim machinis ac cuniculis aditum moliri,
maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius do-
mesticum exemplum illis esse debuerit, qui
Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab ani-
cula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alio-
qui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum
oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissi-
mum autem in re militari quid aliis benè aut
secus cesserit considerando, cùm simile pericu-
lum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam
autem indignabundo de Vriæ quoque morte
relatum est, irasci desiit: iussítque Ioabo renun-
ciari, vulgare esse id incommodum, nec à natu-
ra belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines.
debere tamen eum in posterum cautiùs rem
administrare, & aggeribus ac machinis expu-
gnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius
ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nun-
cius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Be
thsabe audita mariti morte per aliquot dies eũ
luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit,
sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex
qua mox puer masculꝰ ei natus est. Has nuptias
Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed i-
ratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visũ
nocturnum se obtulisset, regem grauiter incu-
2. Reg. 12. sauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac pru
dens, reputans reges quoties suis affectibus ra-
piũtur, non magnum iuris respectum habere
solere, comminatione numinis ad tempus dis-
simulata, maluit illum blanda oratione aggre-
di, in hunc modum sententiam eius explora-
turus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incole-
bant: alter prædiues multorúmque armentorũ
& gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ
possessor, eam vnà cum pueris suis domi quoti-
dianis cibis alebat, nõ alio affectu quã si esset fi-
lia. cũ verò hospes diuiti superuenisset, ille par-
cẽs suis pecorib. nullũ in amici gratiã mactare
voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

A νοις, ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ὀξορμήσωσι τοὺς ἰδίους τις πο-
λεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν
ἑβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν
τόπον καθ' ὃν ἀρίας συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες
ἀναβαίνουσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίοντες τοῖς ἀνθεστῶ-
τοις αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφόβως καὶ
μετὰ ῥύμης δρόμου πολλοῦ τοὺς ἐκθεοῖς ἐπεξῆλθον. ἰ-
δόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀ-
πίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς παρῄνεσεν. αἰσχυνθεὶς δ'
οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπὼν, ὑπέμεινε τοῖς πο-
λεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἀνδρείως ἀναρρῆ μὲν
ἐπ' ὀλίγους, κυκλωθεὶς δ' ὑπ' ἐκ λαφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ.
συὺ δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῇ ἑταί-
ρων. τούτων οὕτω γεγομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος
πρὸς τὸ βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἀπει-
δάσαι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ
τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαθείη.
προσεθεῖναι δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέ-
ψαι καὶ τὸν οὐρίαν θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντος
ταῦτα φθάσαι τὸν ἀγγέλων, δυσφορωτέρους, φάσκοντος
ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον νόμοις
καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ
ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν ἀβιμέλε-
χον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλετο βίᾳ,
βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρα-
φόνητος ὢν, διὰ τὸ δυχερέστατον τῆς ὁδοιπορίας, ἀχρεῖος
ἀπέθανεν· οὓς μνημονεύοντας, εἰ δὲ μὴ προσίοιντο τῷ τεί-
χει τὴν πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ πεφυ-
γέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις
μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μεμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ
δ' οὕτως ἔχοντι καὶ τὸν οὐρίαν θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγ-
γελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέ-
γειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῶν πολέμων
φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τὰ ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις
εὖ πεφυγέναι συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέ-
ροις. τὰ λοιπὰ μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως
μηδὲν ὀλιγωρήσωσι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μη-
χαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ καθαρσαμένους, τὴν μὲν
πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ.
καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγ-
μένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἠπείγετο. ἡ δὲ, τὸ οὐρίᾳ γυ-
νὴ θεσθαι, τὸν θάνατον τ' ἀνδρὸς πυνθανομένη, ὅτι
συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἠπόνησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύ-
πης καὶ τοῦ ἐπ' οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δύθις ἀγά-
γετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται.
τοῦτον οὐκ ἠδέως ἐπιδεῖν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι'
ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς καὶ
τοὺς ὕπνους, ἐμήνυσε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀνὴρ
ὢν καὶ σωφρονέστατος ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν
εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμε-
σι, τὰς μὲν θείας τοῦ θεοῦ γεγραμμένας ἀπειλὰς ἠσυ-
χάσειν ἔφη. ἄλλους δὲ λόγους χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν
διεξῆλθε. καὶ δή τοιοῦτόν τινα ξόπον, ὡς οὐ καί τι φρο-
νεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄν-

δρες τὴν αὐτὴν κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ
βοῶν. τοῦ πένητος δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιαιτώμενος αὐτῇ τά τε σῖτα καὶ
φιλοτοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἦ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένης δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν
ἰδίων αὐτὸν ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸ ἀμνὰς τοῦ πένητος ἀ-

πᾶσαι-

παρασκευάσας εἰσίασε τὸν ξένον. σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ἔτος τὸ βασιλέα. καὶ πονηρὸν φῶς τὸν ἀθάνατον τὸν ἀθρῶπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπροφυλάκτῳ, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ φῶς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγε ἐκεῖνον εἶ τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνου τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ παντὸς ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἐκ φῶς τοῦ ἐκ τῆς σαοὺλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αἷς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσφαλθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν γῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν ἀπὸ τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων. δικαίως δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανερὰ τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκαια ὑφέξειν. τοιαῦτ' ἔφη καὶ τὸν παῖδά σοι φῶς αχρῆμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγυμνασμένον. ταραχθέντος δ' ὅτι τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων ἐλύπησε σεσθῆναι λέγοντος, ὡς γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, ἐμηδὲν ἁμαρτὼν ὅλως φῶς τὸν βίον, ἢ τὰ φῶς τοῦ ἐκείας γυναῖκα, οἰκτείρειν ὁ θεός. καὶ δι' ἀλλάττεται φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τοῦ βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταπεσόντα δὲ φῶς τῷ γεγυμνασμένῳ, εἰκὸς χαλεπῶς ἔλαβε φέρειν. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ φροφητεύσας, οἰκαδ' ἐπανῆλθε. τῷ δ' ἐκ τῆς ἐκείας γυναικὸς ἡμιμοίρῳ παιδὶ διαδεδῆ, νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τῷ θείῳ. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾶν μὲν ὅλη ἡμέρας ἐπᾶ, καὶ δι' ὅλης ἀπαγκαζόντων τῶν οἰκείων ἐ προσιέναι τι. μέλαναν δὲ φῶς ἐσθῆτα, πεσὼν ὅλη σάκκου κεῖ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑφ' ἧς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, ἐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεραπεύοντες, λογιζόμενοι μὴ γνὺς ἔτι μᾶλλον ὑποχεῖαι καὶ ἔρωφῆς καὶ τῆς ἄλλης ὅλης μελέτης, ὡς αὖ ὅλη τεκνοπόθῳ τετελοντηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτος ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκα. ταραττομένων δ' αἰφνίδιος φῶς οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύπτει θέλουσι συμβαίνει, σωτεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, ἀνέστησαν. ἐ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεοῦ προῆλθε. καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ προτεθῆναι, πολλὴν ὅλη τῷ προλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρῆκεν. ὅτι μηδὲν τούτων ὅλη νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμῶς τετελευτηκότος ἔφρατε. τοῦ τε αἰτίαν δυσθέντες ὅλη ἐρέσθαι φοβοῦν αὐτοὺς πύθεσθαι παρεκάλεν εἰπεῖν τῷ γεγυμνασμένῳ, ὁ δ' ἀμαθεῖς εἶπεν αὐτοὺς ἐδίδαξεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῷ δόντας παῖδ' ἐποίει, τὸν θεὸν ἡμύρμους τούτοις δι' ἡμῆ κατασήσθ. ὑποθανόντος δ' οὐκέτι χρεία εἶ λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν δεξιοσύνην τοῦ βασιλέως. σωσελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βιβασαβῇ, ἔγκυον αὐτὴν ἐποίησε. καὶ ἡμύρμου ἄρρεν παῖδιον, σολομῶνα προσηγόρευσε, καθὰ τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώαβος δ', τῇ πολυορκίᾳ τὰς ἀμμα-

A iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiauit iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis He-
B bræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nō ſemel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam cum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur afore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, &
C ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deū: erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit. & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non
D ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrē diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares nō audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbū tam impotēter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari facilè intellexit extinctum puerum: accitóque
E vno è famulis poſtquam veritatem cōperit, cōfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnā ſibi apponerent prēter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupētib. quòd cùm nihil horū ęgrotāte puero feciſſet, nunc poſt eius obitū omnia ſimul faceret: impetratáq; pri° licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non
F intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His
G auditis omnes ſapientiam eius laudauerūt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturę menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

tereaIoabus Ammanitas acri obsidione premebat,præcisis aquæductibus, & commeatibus interceptis,ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes,ne fortè in totum deficeret.HęcIoabus per literas regi significauit,hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret,& hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabathã profectus: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit.ip se verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem quã postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos priùs ad vnum interemit:nec mitiùs alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa:Filiam habebat adhuc virginem,formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamarã nomine:ex eadem qua Abesalomus genitrice natam.huius amore correptus Amnon filiorũ Dauidis natu maximus,cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset,adeò passione hac conflictabatur,vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac palloré sibi contraheret, id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videś enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere,accessit illum rogans vt causam sibi indicaret.Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem.quo fatente sororem germanam sibi adamatam,consilium dat,quomodo optatis potiri valeat.suasit enim vt simulata ægritudine,simulatque pater visendi causa illum accessisset,roget vt sororem ad se mittat,cuius ministeriis releuatus eò citiùs conualescere possit.Paruit Amnon, & cùm nihil cũctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine,petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manib' colyphia frixa afferret.Sic enim libentiùs se comesturũ.quæ in cõspectu fratris farina subacta,formatísque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit.at ille nõ ea gustauit,sed famulis mandauit,vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarẽtur,submouerẽt, dicẽs se absq; strepitu quiescere cupere.quo facto iussit sororẽ in intimũ conclaue paratã cœnam inferre. quod cũ puella fecisset,apprehensę suadere cœpit vt sui copiã faceret.At puella exclamat: Abstine vim frater,abstine,nefas est te rẽ tã turpẽ perpetrare. Desine à tã flagitioso cupiscẽtia,quę nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest,aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est,non per vim extorquendum.at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13

A νίτας ἰσχυρῶς ἐπάκου,τήν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος,καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀπορίας, ὡς παίνυ ταλαιπωρεῖν ἐν δίψᾳ ποτὲ καὶ ξοφῆς,ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο,καὶ τούτῳ ὡς τε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολείπειν τὴν πηγὴν ὀχυφελέστερον χρώμενοι. χράφει ὁ τῶν βασιλέα ταῦτα δηλῶν καὶ ἀδρανᾶν αὐτὸν ὅπι τ' αἰαίρεσιν τ' πόλεως ἐλθεῖν,ἵνα τῶι νίκῃ αὐτὸς ἐπιγράφεῃ. ταῦτα ἰωάβης χράψαντος.ἀποδεξάμενος τῆς δυνοίας καὶ τ' πόσεως ὁ βασιλεὺς,ἀδραβὼν τῶι σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ὅπι τῶν ῥαβαθᾶς πορθησιν. καὶ κ' κράτος ἑλὼν ἁρπάσας τοῖς στρατιώτας ἐφῆκεν. αὐτὸς ὁ,τὸν τ' βασιλέως τῶν ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον,ἕλκοντα χρυσῆ τάλαντον,καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα.ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπι τ' κεφαλῆς διαδήμ. πολλὰ δ' καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει.τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε.ταῦτα δ' καὶ τὰς ἄλλας τῶν ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν,ἑλὼν αὐτὰς κ' κράτος.ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱερουσάλυμα τὸ βασιλέως,πᾶσιν αὐτὸ τῶι οἰκίαν δὲ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει.θυγάτηρ ἦν αὐτῷ,παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δ' κάλλος διαφερούσης,ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς δυμορφωτάτας γυναῖκας,θημὰρα ὄνομα,τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸς μητρὸς κοινωνικῶς. ταύτης ὁ φρεσβύτατος τῶν δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθεὶς,ὡς οὔτε δι' ἀγῶνα τὸν παρθενίαν αὐτῆς,ἔτι δ' διὰ τὸν φυλακὴν τυχεῖν τ' ὁπιθυμίας ἐδύνατο,χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τ' ὀδύνης αὐτὸν καταθλίψασα κατηχαίνετο καὶ τὸν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος ὁ ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγνωμεῖ καὶ φίλῳ, σωφρὼν δ' ὢν ἐτύγχανε ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὸν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην φρονίαν τ' ἀμνὼνα μὴ κ' φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἐρώτα φράσαι τὸν αἰτίαν αὐτῷ. ἐκκλίζειν μέν τοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς οὔσης ἔχειν αὐτὸν ὁπιθυμίας.τῆ δ' ἀμνὼνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος,ὅτι τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ἐδόκει αὐτῷ κ' μηχανᾶν εἰς τὸ φρεγθῆναι τῶν δικταίων ὑπόθετο.νόσον γὰρ ὑποκινεῖσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα,πέμψαι τῶι ἀδελφῶι αὐτῷ δεικνυμένου,ὡς ἐλθοῦσα θεραπεύσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κ' ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου.τούτου γνωμεύσαντος ἀμνὼν ὅπι τῶι κλίνῃ, νοσεῖν προσεποιεῖτο κ' τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. προσκληθεὶς δ' ὑπὸ πατρὸς ὡς σκεπτομένου πῶς ἔχει,τῶι ἀδελφῶι ἐδίδοτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' δὺς ἐπέλθοι ἀχθῶν. ἠκούσῃ δ' προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς,αὐτουργῷ γλυκυμένῃ. προσιόντα δ' ἤδιον ἐκ τῶν ἐπείνησχυρὸν.ἐξ ἐμβλέποντες ταδελφὲ φυράσασα τὸ ἄλευρον,καὶ πλάσασα κολλυρίδας.καὶ τηγανίσασα,προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δ' τῶτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προσέταξε δ' τοῖς οἰκέτας παραγίνεσθαι πάντας πρὸ τῶ δωματίου.βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύεσθαι,θορυβεῖ καὶ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐγένετο,τῶι ἀδελφῶι ἐπέλθοι εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρεσκευῆν.ποιησάσης δ' τῶτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτ',σωελθεῖν αὐτῷ πάντων ἐπιτρέπω.αἰσχρεργῶσα δ' ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τῶτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ τὸς νόμους πρόβας,μ δυνῃ φρεβαλὼν σαυτ' αἰσχύνῃ.ταῦσαι δ' ἔτως ἀδικε καὶ μαραῖς ὁπιθυμίας,ἐξ ἧς ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῖν περδανεῖ.σωεβούλευέ τε φεὶ τάτε δεχθῆναι τῷ παῖδι,συγχωρήσειν γὰρ σκοῖνον,ταῦτα δ' ἔλεγε,βεβλημένῃ τ' ὁρμὴν αὐτὸ τ' ὁρίζως πρὸς τὸ παρὸν δεφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῇ ἔρωτι καὶ ὀμῷ, καὶ τοῖς τῶ παί-
θους κέντροις μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν.
μῖσος δ' ὁμοίως μεῖζον τοῦ ἐρασθῆναι εἰσέρχεται τὸν
ἀμνῶνα, καὶ θεσπλοιδωρησάμενος ἐκέλευσεν αἰσ-
χύνην ἀπιέναι. τῆς δὲ χείρω τοῦ ὕβρεως καὶ δεῖ τοῦτο
ὑποκαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυ-
κτὸς ὑπερβείποι μεῖναι, ἀλλὰ θᾶσσον ἀπαλλάτ-
τεσθαι κελεύσειεν ἡμέρας καὶ φωτὸς, ἵνα καὶ μάρτυσι
τοῦ ἀχθους θᾶττόσοι, θεσπέσαξεν αὐτοῦ ἐκβαλεῖν τῆς
οἰκέτης. ἡ δὲ, θεαλγὴς ὅτι τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ χρυ-
μένῃ, θεῤῥήξασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τοῦ
ἀρχαίων παρθένοι χιτωνίσκους ἄχρι τοῦ σφυρῶν θεὸς
τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχαμέ-
νη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆει οἴκαδε τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠ-
δυρομένη τοῦ βίαν. θεὶ τυχὼν δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀ-
βεισάλωμος, αἰσθόμενος τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος οὕ-
τως ἔχει. κατεσπούσης δ' αὐτῆς θεὸς αὐτὸν τοῦ ὕβ-
βεως, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ
νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πει-
θθῆσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ τὸ θεὸς πολλοὺς τοῦ
βίαν ἐκφέρειν. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀ-
βεισαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς δὲ τοῦθ' ὁ
πατὴρ Δαβίδης τοῖς μὲν πεθεραμμένοις ἤχθετο. φιλῶν
δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, θρασυβύτατος δὲ ἦν υἱὸς αὐτῷ,
μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ ἀβεισάλωμος, ἐμί-
σησε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λανθάνων καιρὸν εἰς ἄμυ-
ναν αὐτοῦ τῆς ἁμαρτίας ὑπετήρησεν. ἔτος
δ' ἤδη τοῖς θεὶ τοῦ ἀδελφὸν αὐτοῦ παίσμασι διε-
λήλυθε δύτερον. καὶ μέλλων ὅτι τοῦ τρίτου ἰδίων κου-
ρεὰν ἑξέναι θρεμμάτων εἰς βελσεφών, πόλις δ' ὅζιν
αὐτῇ τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα
σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν θεὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστία-
σιν. θᾶσσον δὲ μετασταθμοῦ δ' ὡς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοι-
το, τοὺς ἀδελφοὺς δαπανείλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος
δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα
μέθῃ παρειμένον καὶ κάρω, νεύσαντος αὐτοῖς φονεύσω-
σι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam eiiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est quid mali haberet quòd ita se afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

Κεφάλαιον. η'.

Οτι τῷ θεὶ τοῦ οἰκίαν αὐτῷ σασασάντων, ὑπὸ πυθοῦ ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς.

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

E

Ὡς δ' ἐπίσησαν τὸ θροσαχθὲν, ἔκπληξις καὶ τα-
ραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες
θεὶ ἑαυτοῖς, ἐμπηδήσαντες ἵππους ἐφέροντο θεὸς τὸν
πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἀπαγγέλλει ὑπὸ ἀβεισα-
λώμου πεφονεῦσθαι τῷ παρὼ θεσσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς
ὅτι πᾶσιν ὁμοῦ τοσούτοις ὀπολωλόσι, καὶ τοῦθ' ὅπ' ἀ-
δελφοῦ, τῆς λύπης κατὰ τῷ κτείναι δυναμένης πε-
κράτεσον συναπαγαγὲς ὑπὸ τ' πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν
αἰκείσας. οὔτ' ἀλλόθι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου
θεσσηγγέλμου κακοῦ, ἐδ' δὲ ὑφολὴν ἀπιστίας ἐ-
χοντος θεὶ μεμεῖναι. ἀλλὰ καταῤῥήξαμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅτι τοῦ γῆν, ἔκειτο πεπτωκὼς τοῖς
υἱοῖς ἅπασι, καὶ τοῖς ὑποθεραπεῦσι δεδηλωμένοις, ἐδ τὸν
αἰτηκότα. ὁ δ' σαμὰ τῷ ἀδελφοῦ αὐτῷ παῖς ἰωνάδης, αἰτεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ θεὶ μὲν ἄλ-
λων μὲν πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν δείσειεν ὑπολαμβάνειν. θεὶ ἀμνῶνα δ' ἐξετάζειν
ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ δι' τοῦ ἡμαρῆς ὕβρεν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεισάλωμον τοῦ αἱρεῖσθαι τοῦ ἐκείνου.

F Vt verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nã de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eũ tale aliquid ausus sit.

G

interea ſonitus aduentãtium equorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat.denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam,ibique toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare,non ad ſupplicium,ſed vt eum apud ſe
2.Reg.14. haberet:iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,vt cùm ſoli eſſent,ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabátque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent,ſaluti eius conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret,nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat,præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe,& indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum,dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit,& aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet,nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit:natíque ſunt ei filij tres,& vna filia formoſiſſima,quę Solomonis filioRoboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

μεταξὺ ὁ κτύπος ἵππων καὶ ῥόμβῳ προϊόντων πολλῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν· ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ δραμόντες ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ὑπόνοιαν ὁρᾷν οὓς ἀπώλεσε μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν δὲ θρῆνος πάντων δάκρυα καὶ κόνις, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφοφονίᾳ πεπαλαυκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ καταισφαγέντι. φεύγει δ' Ἀβεσάλωμος εἰς Γεσσούρα πρὸς τὸν πάππον τὸν μητρός, δυναστεύοντα τῆς ἐκεῖ χώρας, καὶ ζῆσιν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τοῦ δὲ Δαβίδου πρόσπεσιν ἔχοντος ὅτι τὸν υἱὸν Ἀβεσάλωμον πέμψαι οὐκ ὤφειλε κατηλαζόμενον, ἀλλ' ὅπως εἶη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ἰώαβος ὁ αὐτοκράτωρ παρώρμησε. γυναῖον γάρ τι πλοῦ ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπέπεισεν αὐτῷ προσελθεῖν σχήματι πενθίμῳ. παίδων δὲ τῶν ἀγροικίας αὐτῇ διωμοσμένων ἢ πρὸς φιλονεικίαν ξαπίνης, οὐδενὸς τὴν καταπαῦσαι δυναμένου φανέντος, ἐλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ἀποθανεῖν. ἐξίουσι δὴ συγγνώμης ὅτι τὸν αἰτηκότα ὠρμηκότων καὶ ζητοῦντα αὐτὸν ἀπελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῆς τοῦ παιδός, καὶ μὴ τὰς ὀλιγοπαιδίας δυσωπίας αὐτῷ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦ δ' αὐτῆ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀσυδίας, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. τοῦ δὲ συγκαταθεμένου ὁ γυναῖον ἐκέκευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν ᾔδειν σοῦ τῇ χρηστότητι κατοικτείραντι μου τὸ γήρας καὶ τῷ μὲν παιδὶ μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ πρὸς τῆς σῆς μοι ἡ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρώτου καταλλάγηθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ πειθήνιόν ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς πεδοκέναι τῷ χάριν, αὐτῷ σου μήχρι νῦν ἐφ' ἑμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. ἀδόντος δ' αὖ εἰ προσθεῖναι τῷ πρὸς γνώμην ὅπως θανόντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. συνεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον οὖσαν τοῦ σκέψιν ἐξ Ἰωάβου καὶ τῆς τούτου συνῳδῆς, καὶ ἐπιδὴ πρὸς τῆς θρασυβούλου πυθόμενος ἔτους ἔχον τ' ἀληθὲς ἐμάθε, προσκαλεσάμενος Ἰώαβον, ὅπερ ἔχειν τὸ τῷ προκρίνου καὶ νοεῖν ἔφασκε, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν. οὐ δὲ ἔπι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς λόγοις ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς Γεσσοῦρα παραυτίκα, καὶ τὸν Ἀβεσάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε παραγινόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὥς τ' ἀμφοῖν ἰδεῖν κατηγόντα. καὶ ὁ μὲν, ἅτε τοῦ παρόντος κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει δ' παρὰ τ' οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ τοῦ βεβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε δ' λύπης καὶ ἅ μὲν τυγάνει δ' προσποιούσης ἐπιμελείας ἰᾷ βασιλέως. ἀλλ' ἐπιξῆνε καὶ διέφερε πάντα εἶδος, καὶ τῷ μεγέθει ἅ σώματος καὶ τοῖς ἐν πολλῇ εὐφῇ διαλαμπούσης ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν εἰσῆν τὸ κάθος δ' κόμης αὐλῷ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέραις ὀκτὼ ἀποκείρειν ὀκτὼ, σταθμὸν γίνεσθαι σίκλους διακοσίους. ἔτει δ' εἰσὶ πέντε μαί. διέζευξε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ξιῶν μὲν ἀρρένων πατὴρ γεγόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς, ἣ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα-

πόμ-

πέμψας δ' ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐβούλετο αὐτὸ A Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus
πάλιν καταπρᾶϋναι τὸν πατέρα, καὶ δι' ἐκείνου ὅπως in paternam gratiam reducat, & impetret vt si-
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλεχθῆναί τε bi liceat patrè inuisere & alloqui. quod quum
καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῷ Ἰ- Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vici-
δίῳ τινὰς ὑποτείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν num per quosdam è suis incendio vastari ius-
ἐμπρήσαντος. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἧκε πρὸς τὸν sit. Is quum re cognita ad Abesalomum veni-
Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθό- sset, expostulanti quo suo merito damnum ab
μενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εὑρὼν ἀγαγεῖν σε eo accepisset: respondit se hoc stratagemate il-
πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τοῦ ἐντολῶν, αἰτί- B lum ad se elicere voluisse, quandoquidem mā-
ναι μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμην. καὶ δὲ δέο- data de conciliando sibi patre negligeret. quam
μαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν μεμνηκότα, ὡς ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt
ἔγωγε δεινοπάθειαν τῆς φυγῆς κεῖνον τὸν κάθοδον, ἐπ placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem
τοῦ παρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πειθεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, moleστior est mihi reditus in patriā quàm
καὶ τὸν αἰτίαν αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax.
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδός, οὕ- Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem ei-
τως αὐτὸν ἡδέως διατίθησιν, ὡς δι' ὀλίγου καλέσαι πρὸς us miseratus, deprecatus est regem pro illo,
αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν ὅλον τοῦ ἐδάφους, καὶ συ- C & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt
γγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμαρτημένων αἰτήσασθαί τε, καὶ flexus ad pietatem confestim eum acciri iube-
τὸν μεμνηότων ἀμνησίαν ἐπαγγείλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλω- ret. Qui cùm supplex illi ad genua veniam pec-
μος, τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποβαί- cati petens procidisset, sua manu erecto obli-
των, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ uionem omnium anteactorum est pollicitus.
δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἧσαν Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX.
πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀρθρίῳ πρὸς receptus breui magnum equitatum & multos 2. Reg. 15.
τὰ βασίλεια παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὑπὸ τὰς κρίσεις ἥκου- currus sibi comparauit, & satellitium arma-
σι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε πα- D torum quinquaginta: & per singulos dies ma-
ρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶ τῷ παρὶ, τάχα δ' nè regiam frequentans, eos qui ius illuc pe-
αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπ' ἀκοὴ πρὸς τὸν κρίσιν, δύνοιαν tentes causa cadebant, comiter appellabat: dic-
αὐτῷ πρὸς πάντων κατασκάσας, λέγων ὡς αὐτὸς αὖ tásque malos adesse patri consiliarios, aut
εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐδέ- etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, po-
δωσεν δύνομίαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς popularem auram ita captabat. His artibus
βεβαίαν ἔχῃ ἤδη τὴν πρὸς ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμι- conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius
ζε, μετὰ τὸν τοῦ παρὸς αὐτὸ καταλλαγὴν τεσσάρων fauore, quarto post reconciliationem anno o-
ἤδη παρελπλυθότων, ἐβούλετο προσελθών, εἰς Χε- E rauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebro-
βρῶνα συγχωρήσαι πορεύεσθαι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ nem ad vota quæ in exilio conceperat perso-
θεῷ. φοβούμενος δὲ τοῦτο εὔξασθαι. τοῦ δὲ Δαβίδου τὴν luenda abire sibi liceat: permissúque eius pro-
ἀξίωσιν ἀφεὶς τοῦ, πορεύεται, καὶ πολλοὺς ὅπισθεν ἐρράδυσεν fectus, mox vndique plurimos ad se acciuit,
ὄχλος, ὅτι πολλοὺς αὐτὸ διαπέμψαντος. παρὼν δὲ καὶ ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæ-
ὁ Δαβίδου σύμβουλος ὁ Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ teros affuit etiam Dauidis consiliarius Achito-
διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτοῦ ἱερουλυμιτῶν, οὐκ εἰδότες phel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ,
μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ὅτι θυσίαν μέλλοι. F non quidem consci consprationis, sed quasi
καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδείκνυται, τὸν τοῦ ἀδὴ ad sacrificium euocati: nec mora stratage-
στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ mate succedente, rex ab vniuersis consalutatur.
παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δεί- Cæterùm Dauid audita ex insperato filij
σας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμά- tyrannide, impia hominis audacia perculsus,
σας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης qui immemor condonatæ prioris noxæ, mul-
ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ πρὸς tò sceleratiora consilia cepisset, primùm vsur-
ἀνομωτέροις ἐπιβάλετο, βασιλείᾳ πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ pandi regni, quod patri diuinitus datum sci-
θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγυ- ret, deinde ipsius genitoris tollendi, decre-
νηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ F uit vltra Iordanem in loca tutiora se recipe-
συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ὑπιησιωτάτους, καὶ περὶ re: conuocatísque amicorum intimis, & col-
τῆς τοῦ παιδὸς ἀποστασίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς locutus cum eis de insolentia filij, totum
καὶ πρὸς πάντων ὑπερέψας κειτὴν τῷ θεῷ, καταλι- negotium iudici Deo committens, reliquit re-
πὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀ- giæ custodiam decem pellicibus, & Hieroso-
πῆρεν ἐκ τῶν ἱερουλύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους πρε- lymis excessit, cùm alia multitudine magna a-
σθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁ- lacritate prosequente, tum præcipuè sexcen-
πλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτε ἔζη σαούλος. τὸν δ' Ἀβιάθαρον δὲ σάδωκον τοὺς ἀρ- torum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à
χιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λεύτας ἅπαντας, μετὰ τῆς κιβωτοῦ ὁλοφύρ ἐπεισεν, ὡς δ' θεοῦ latere fugitantis nusquam discesserat. Abia-
καὶ μὴ μεζονομζομένης αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐπιστείλατο δ' ἕκαστα τῷ γινομένῳ, λάθρα ἀγγέλλειν αὐτῷ. tharum verò & Sadocum pontifices, & quic-
quid Leuitici generis aderat, simul abire cu-
pientes, arcámque asportare, bonis rationibus
manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio di-
uina ope è periculis se seruandum: simulque
mandauit vt de omnibus quæ inciderent per
clancularios nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymâtibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cõcessisse: quo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quã-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim B
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore iussum æquo animo pre-
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cõtulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
2. Reg. 16. acciperet, simulque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõcesse-
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem E
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis cum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o- F
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa- G
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πιστοὺς δ' ἐχρῆτο πρὸς πάντα δικαίους, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθην δ' ἀβιαθάρου. ἐθὺς δ' ὁ γίτ-
ταῖος, σωιεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὸν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀπέπεμψεν, καὶ δῶρα τοῦτο
μᾶλλον δοῦναι αὐτῷ καταφαίνων. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
δι' τοῦ ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τῷ ἀβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπὶ τοῦτο
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκούσας. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο δεόμενος, ἀποπλοῦσαι τὴν ἀβεσαλώμου
διάνοιαν περὶ τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταναντία
συμβουλεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρονιμώτατος καὶ
συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύπατος. γλιόμενος δ' ὀλίγον τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπισκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς ἀπὸ βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ θεῷ.
σωιλώτατος δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος, χοῦσις
ὄνομα. τοῦτον ἐσῶ τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβεσά-
λωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ὑπάρχοντα τῆς
ἀρχαίας αὐτῷ κατανοεῖν, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου συμβε-
λίαις αὐτοπρεπάσειν. οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο συμφέλιστειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γλιόμενον. ἡ μὲν πρό-
θεσις τῷ δαβίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, εἴκειν εἰς ἱεροσόλυ-
μα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβεσάλω-
μος. ὀλίγον δὲ τῷ δαβίδῃ προηλθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέλιτησεν. ὃν προσνοησόμενον ἀπε-
σάλκει τῷ κτήσεων, ἃς δεδώκει τῷ ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς υἱῷ, μετ' ζεύγους ὄιων καταπεφορτισμένων
τοῖς ὑποτιθέοις, ἐξ ὧν ἐπέλουσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένου δὲ πῦ κα-
λέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
δοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα δι' τὴν ὑφ' ἑαυ-
τὸν ταραχὴν, εἰς μνήμην ὧν δυσηρέτησεν αὐτοῖς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ὁ δαβὶδ τούτῳ παρ' ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπιγνώκει.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς ὡς εἰχαρὴς ἰὼν. δαβὶδ δὲ ὑλοιθόρῳ κὴ
χώραμον οὔτε καλοῦμενον τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαού-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεεὶ, υἱὸς δὲ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε
ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. ὡς ἐσάντων δὲ τὸν φίλων
κὴ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαι-
φόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε
δὲ καὶ τῆς γῆς, ὡς ἐναγῆ τε ἐπάρατον, ἐξιέναι, καὶ τῷ
θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένῳ, καὶ δι' παιδὸς ἰδίου τιμῶν ὧν ἠμύντειν εἰς
αὐτὸ διαφόρως δίκην αὐτῷ εἰς πραξαμένῳ. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ὀργισθέντων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα ἀ-
βισαΐου ἐγχειρῆσαι θαι βουλομένου σεμεεῖ. δαβὶδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερα
προσεξεργασώμεθά φησι καινοτέραν ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τὸ προσλυσαίνοντός μοι τούτου κυνὸς αἰδῶς τὴν ἢ
φρονῆς ὑφέξεται. τῷ θεῷ δ' εἴκω, δι' ὃν ἴσως ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπεστράφθη. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν ὑπὸ τούτου με
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παῖδὸς ἀσεβοῦς πεπεί-
σεται. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἶκτος ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. ἥνυε
δ' οὖν τὴν ὁδὸν οὐ φρονπίζων τὸ σεμεεὶ πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους ἀλλοῖόν τινος καὶ κακηγορουμένος.

πρὸς-

ὡδηγήσμενος δ' ὅπ τὸν ἰόρδανον, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. ἀβεσαλώμου δ' ἢ ἀχιτοφέλου τοῦ συμβούλου ὡδηγουμένου εἰς ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ δαβίδου φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήυξετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί ἄρα φίλος ἐν τοῖς νεῷ μᾶλλον τῷ πατρὶ αὐτοῦ γεγονυμένῳ, πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶ δόξας, οὐ σὺν αὐτῷ νεῷ ὄντι, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκρίνεται καὶ σωφρόνως, εἶπε χρὴ ἕπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ θεῷ, καὶ τῷ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μετ' σοῦ δίαστασε γεγυμνασμένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ὡδὲ τοῦ θεοῦ. τὴν αὐτὴν μὴν τοιγε πίστιν καὶ δύναιαν ἐνδείξομαι, πιστευόμενος εἶ φίλος, μὴ θεὰ με τοῦ πατρίσου παρεχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐδὲν προσήκε τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δ' ὅπ τῆς αὐτῆς, ἐξ οὗ ὡδηγήθησαν. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρῄνεσε, ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνηθεῖν. ἐκ τούτου παρίστασθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστευόντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἔχει, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύεσθαι προθυμίας ὅπ τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅπ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὸν νάθαν προφητείαν, διὰ τοῦ δαβὶδ ἡ σημαίνων τὸν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπαμύνειν ὅπλοις προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est; sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter cos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent; inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque eorum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

B C D

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅπ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

E

ΠΟιήσας δ' ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀχιτοφέλου, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ σώοις ἀναχεῖν ὑποχομένου, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, δαβὶδ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταπαλεῖ τὸν χουσὶν, τὸν δαβίδου ἀρχίφιλον. οὗτος γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει. ἢ τὴν ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δ' συνιδὼν ὅτι ἡμυομένων ὧν ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσῃ δαβὶδης συλληφθεὶς ὑποστήσειν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τε πατρὸς καὶ τοὺς τῷ σὺν αὐτῷ νεῷ ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε. καὶ πάντοτε κρατῆσαι τῶν πολεμίων ἀπέλαχε. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὅπ στρατοπέδου μένειν, στρατηγῶν γὰρ ἐκ ἂν ὑπέζον, καὶ προειδῆν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπ' ἄρας ὑποληπτὸν τοὺς ἰδίους εἰς τινὰ τῶν αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πόλιν τινὶ λοχήσαι. συμβαλόντων δὲ τῷ ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος αὖτις ἥσονται φ-

Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est; sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter cos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent; inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque eorum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

HOc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator attribus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1. Reg. 17.

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandarúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius vellēribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὕπαφαιρεῖς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δύψυχίαν φερεῖς τοὺς κινδύνους παρασκευάσῃ. τοὺς δὲ σοὺς, καταπλήξεται. ὥστε δεῖ τοίνυν καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλείαν τὰ λογισμῷ. καὶ ταῦτ' ὄπλοις ἄριστα, τὴν μὲν ἀχιτοφέλου γνώμην παραίτησαι. πέμψας δὲ εἰς πᾶσαν Ἰλὼ χώραν τῶν ἑβραίων, ὥστε γνῶναι αὐτοῖς Ἰλὼ ὅτι τὸν πατέρα σου στρατείαν καὶ ὥστε λαβὼν τὴν δύναμιν, τῶν πολεμίων γίνε στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσῃς τῶν ἑτέρῳ. νικήσῃ γὰρ ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερᾷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλαῖς ἔχων μυριάσι βουλομένων τὴν σὲ σωθῆναι ὄπαδίξασθαι καὶ προθυμίαν. αἰ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ὥστε κλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δόκιμόν σε μᾶλλον ἀχιτοφέλους, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προσκείσθω παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν ὧδ' ὁ τῇ τούτου διανοίᾳ τὴν τῷ χρυσὶ συμβουλὴν σήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. ἀποδύσας δὲ πρὸς τὰς ἀρχιερέας σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον, ἵνα τὰ ἀχιτοφέλου γνώμην ἐξέφηνε αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτῶν, ὅ ὅτι δέδωκε ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραινεθέντα φράσειεν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψας Δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλεύματα. πρὸς θεὸς ὥστε κελεύσας ταχέως διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, μὴ μετασχοῖς ὁ παῖς αὐτοῦ διώκειν ὁρμήσῃ, πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, φράσας καταλάβῃ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῶν πύλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως δέξαιντο πρὸς τὸν Δαβίδην τὰ προστάγματα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσιν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προστάξαντος μηδενὸς ταῦτα Δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δὲ οὐδὲν εἰς ἀπαθολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερίδοντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, δύσβατός ἅμα καὶ πισοὶ γένον) δέκοποι. τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ Ἰλὼ ὀξύτατα κελεύσαντος ἀρίστου εἶναι), ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαβίδῃ. γυμνοῦσι δὲ αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θέονταί τινες ἱππεῖς καὶ δέκαλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δὲ δύο ἔπεμψε τοὺς συλλημψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκ βραπίδος τῆς ὁδοῦ, ὥστε χεῖμα εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχόρους δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δὲ ἐδήσαν τινος κρύψεως καὶ ὥστε δέχειν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθήμενα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐρίων ὑπεβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτούς, ὅ περὶ αὐτῶν ἐκείνου εἰ θέασαίτο, ἰδεῖν οὐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ πάρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοίνυν σωτήμως διώξουσι, καταλήψεως θεραύλεγμ. ὡς δὲ ὑπὸ πολὺ διάξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεφαν ὀπίσω. θεασαμένη δὲ αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ συλλήψεως ἔσῃ), ἀνιμήσασα τὸ προκειμένην ὁδὸν αὖθις παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι θεῖ τὴν ὁδοιπορείαν, ἦκον θεὸς Δαβίδην. ὅ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν ἀνὴρ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ, διαβῆναι τὸν ἰορδάνην, τοὺς μὲθ' ἑαυτοῦ θεσπέτοξεν ἡ-

δὴ νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν. ἀχιτόφελος δ', τῆς γνώμης αὐτοῦ παραδόκιμον θείσης, ὑπεβὰς τῷ κτηνώδει ἐξώρμησεν εἰς γελμὼν τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπαθὴς, φανερός ὅστις ἐκ εἰς μακρὰν ὀπολοῦ μῦθος.

Δαβί-

Δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὅτι τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ τὸ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν εὐδοξότερος καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ Δαβὶδ ἐᾶσαι αὐτὸν εἰς πόλασιν Δαβίδῃ, ὃς καθόλου πάντα συνέφερεν ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα δηλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήρτησεν αὑτόν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, ζοιούτου θανάτου δικαστὴν αὐτὸν γνόμενον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαβίδης, διαβὰς τὸν Ἰόρδανον καθὼς προεῤῥήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν Δαγαὶτ ἦλθεν. δι' ὅλου δ' αὐτὸν διάπαντα πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας διαφορᾶς. ἦσαν δὲ οὗτοι βιρζέλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς Γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τῇ δυνάμει τὴν ἐπιτηδείαν διένειμαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὅπλειπεῖν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τὴν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκμηκόσι καὶ λοφὴν χρησίμων διαπορίαν διαρκῆ Δαγαχεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθεμίτους μεγάλως στρατιὰν τῷ Ἑβραίων ὅλῃ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν Ἰόρδανον ποταμόν, οὐ πόῤῥω κατέζδυξε τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἁμασαΐ, εἰς τὴν Ἰωάβου τάξιν τὸ συγγενοῦς αὐτῷ. παῖς μὲν γὰρ λίαν ἐνδεὴς παιδαγωγοῦ. μητρὸς δ', ἀδιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα Ἰωάβου μητὴρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δαβίδης, ὡς τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἐγνω μόνῳ πω' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἰέναι. ἀφορμὰς δὲ τοῖς οὖσι χιλιάρχοις καὶ χιλιοῖς εἰς ἴσα μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβισαΐῳ. τὸν δὲ ζίτλον μισεῖν ἐνεχείρησεν ἐθναίῳ, συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γεττῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ καταχόντες σοφωτάτῃ. νικηθέντος μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρηστὴν ἔφασκον. εἰ δὲ ἡττηθέντος ἐπὶ μέρει δ' δυνάμεως, τῷ λοιπῷ πρὸς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα Δαγαὶδ ἄξειν αὐτὸν ἐλπίδα. ὑπονοήσας δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄζειν ἄλλο μετ' αὐτῷ στράτευμα εἶ). ἠθροίζετο δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μὴ εἶναι μὲν αὐτὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκείνῃ. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅτι τὸν πόλεμον παρεκάλει προθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν ἐμὴν εἶπος μείζω ἔχοντος παρ' αὐτῷ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τῶν παιδὸς ἀβεσαλώμου, κελεύσαντας ἠνπερ ὀλέι, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πίκλω αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. Ἰωάβου δὲ Δαγατάξαντος τὴν δύναμιν αὐτοῦ τῷ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν προβεβλημένῳ δρυμόν, αὐτοῖς ἄγει τὴν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα κατεργάζονται καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέροις ἐπιδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τῆς τῶν βασιλείων ὑποδοχῆς Δαβίδην παρακινδυνεύοντι καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένῳ. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ τούτῳ ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δι' αὐτὸν πατρὶ δίκας κολάσεις, αὐτὸ ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνοιοῦντον, οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν Ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbi nam pendentem viderit, móxque defixo incortelo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis diffitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

A αὐχμῶν γὰρ αὐτοὺς τούτοις ἔτη μέγιστον. τῷ δὲ Δαβίδου στρατιῶται ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τε θεοῦ χρώντες, καὶ τῇ τῷ πολεμικῶν ὄντι σήμῃ. φεύγοντας δὲ ἀφ' ὁρμῆς καὶ φαεάγγων, ἱπόμβροι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' αὖ ἐφόνευον, ὡς φεύγοντας πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δυσμενεῖς ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τῷ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπῃ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τῆς κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγίνετο. λύσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὄπτεας τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἐφυγε. φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τε σάλου τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτῷ τῆς κόμης ξανθῷ δένδρῳ μεγάλῳ ὄπποθι κλάδοι ἐκπεφύκασι, διαδόξως ἀνηρτήθη. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν διαπότμου ἔπεφερον ἐχώρει φερομένῳ. ὁ δὲ ἐκ τῆς κλάδου ἐωρεμένος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τις ἰδὼν τῷ Δαβίδου στρατιώτῃ, ἐδήλωσεν ἰωάβῳ, καὶ παρήκοντα σίκλους αὐτῷ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ δισχιλίους ἔφη ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκά μου τὸν τῷ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας καὶ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρισάντες τῷ δένδρου κατασφάσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖας δὲ ἀνακληπτὰν ὁ ἰωάβου ἀπέφετο τοῦ δικαίου τοὺς οἰκείους στρατιώτας τοῦ τῷ πολεμίων δύναμιν, φεισάμενος τῷ ὁμοφύλων. ἔστησε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίοις ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τέκνων αὐτῷ ἀφθαρσίαν ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου ἐγγονῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ Ἀβιὰς δεξάμενος τὴν βασιλείαν ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

B

C

D

E

F

G

CAP. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere, sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν ἀξιωμάτως.

ΜΕτὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δ' ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτῷ τὴν νίκην ὅλης εἶναι πορεῦσθαι Δαβίδῃ μηνύσαι. καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε τὰ πρόνοιας, διαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον ἀεὶ ἀγαθὰ μηνύοντα. νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μηνύειν δ' ἥξιου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προστάξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ. τὸ δ' Ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι, οὐδὲ μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσειν δὲ οὐδὲ τῆς ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ὀλιτομωτέραν ἐμβαλὼν τῷ ὁδὸν, καὶ γὰρ μόνῳ αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει.

καθε-

καθεζομένῳ δὲ Δαβίδ ἡ μεταξὺ τῆς πυλῆς καὶ τοῦ
μένου πότ' αὐτῷ τις ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γείλη τὰ κατ' αὐτὸν, τῷ σκοπῶν τὸν ἰδὼν τὸν Ἀχιμάαν
ἔρχοντα, καὶ μήπω τις ὅτι γνωρίσαι δυνάμενος εἶπε
πρὸς τὸν Δαβίδην βλέπειν τινὰ εὐαγγελούμενον πρὸς
αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἕτερόν τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀ-
κεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμάαν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονημένον τὸν Σαδώκου παῖδα
τοῦ ἀρχιερέως προσέχειν ἐσήμανεν. ὁ δὲ Δαβίδης, πε-
ιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον εἶναι
φησιν, καὶ πονηρῶν δικταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.
καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀ-
χιμάας, προσεκύνει τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην δι' ἀγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου
δὲ τι καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν οὐδὲν ὁρμήσαι πρὸς αὐτὸν τῆς ἕω πρὸς πολε-
μίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς ἀναβοώ-
των τὸν Ἀβεσάλωμον. μὴ πλέον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ πεμ-
φθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην γενέσθαι. πα-
καλουμένου δὲ τοῦ χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τῷ νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν αἰσθέ-
νεν. ὁ δ' ἐκθεῖς εἶπε τοῖς οἷα συμβέβηκεν ἀβε-
σαλώμῳ γενέσθαι. ὅθεν ὁ λόγος, οὐδὲ τῷ ὅτι νίκη γα-
ρὰν εἶασεν, οὔτ' αὐτῷ μεῖναι μείζων οὖσα, οὔτε τοῖς
στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅπῃ τὸ ὑψηλό-
τατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱόν, τυπτόμενος τὰ
στέρνα, καὶ τῷ κεφαλῷ σφαττόμενος, καὶ πανταχοῦ
οἷος αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, αἰσθό-
μενοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τὸ λυ-
πούμενον. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλ-
λον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰωάβου, αἰσθό-
μενοι ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ἠχρεώθη-
σαν μὴ τοῦ τῆς νενικηκότων χαρᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν
πόλιν. καταφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ'
ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου δ' τοῦ βασιλέως
καὶ κόπτοντος τὸν υἱὸν, ἐβόησε πρὸς αὐτὸν Ἰωάβου, καὶ
παρηγόρει, ὧδέ πως τα, φήσι, λανθάνεις ἁμαβάλλων
σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας σὲ καὶ πε-
ρὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τῶν σὴν γυναῖ
δικεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθρατάτους καὶ πολεῖν
οὐκέτ' ὄντας οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀβεσάλωμος
ἐκράτησε, καὶ τῶν βασιλείαν βεβαίως κατέσχεν, οὐ-
δένες ἂν ἡμῶν ὑπολείφθη λείψανον. ἀλλὰ πάντες ἂν
ὑπὸ σοῦ καὶ τῆς σῶν ἀρξάμενοι τέκνων, ἀπολώλαμεν
ἀκτρεῶς, οὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ
χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεοῦντας ὑπὸ τοῖς κακοῖς κολα-
ζόντων. σὺ δ' οὐκ ἀχθῇ ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλ-
λον ἐχθροῖς, ὅτι σοὺς υἱοὺς ὧν ἀσεβὴς οὗτος ἐγένετο. φαυ-
λάμῳ οἰῷ τῆς ἀδίκου λύπης, προελθὼν ὤφθη
τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς & τῆς
περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας δὸς χαρίσησον. ὡς ἐγὼ τή-
μερον, εἰ ὅτι μόνος τοῖς ἀπὸ στρατοπέδου, αἰσχυνά-
σας ὑποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τῷ βασιλείαν ἑτέ-
ρῳ πλασθῆναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰωάβου, ἀπέστρεψε

Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quòque bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi recum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, inquit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ὑπὸ τῆς λύπης, καὶ ἦλθε εἰς τὸν θεὶ τῷ θεάματων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχειρίσας
γὰρ αὐτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ὑπηδείον εἰς τὸν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susceperat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarérque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῷ ἰδίῳ μετ' ἀβεσαλώμου νικήσαντι παρ' ἑαυτοῖς ἔκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων παρέχεται. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ τινὶ ταύτην ἐνεχείρησαν.

B καὶ νεωτερισθέντος τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, προσκαλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δίκαιος δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τῷ δὲ στρατήγῳ, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ὑποβαλόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνέχεστο ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐξαλειφθῆ-

C σιν, ὡς αἰσχρόν ὄντων αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἑαυτῶν Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦτ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρονομηκότων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμασᾷ τῷ στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ φείδεται τῆς πρὸς Δαβίδην τὴν βασιλείαν ὑποδουλώσας. προσδεχὰν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ ἐξαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαν-

D τος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀβεσάλωμος παρέξειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' ὁ τὸν Ἀμασᾶν ἔπεισε τὰ Δαβίδου τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ὑπ' αὐτὸν φερούσαις. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, πρεσβεῖμα πέμψαι πρὸς Δαβίδην ὁρίσθεις, προσκαλούμενος εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσοπαλίται, πρεσβευσαμένου τοῦ Ἀμασᾶ. τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων

E πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρα παῖς σεμεΐας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβᾶς δ' ἀπελεύθερος σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν πο-

F ταμὸν ἐπεφύρεσαν, ἵνα ῥᾷσα διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτε τὸν Ἰορδάνην, παρέστη μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αὐτῷ καὶ σεμεΐας, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμης περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, & μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον πρᾶτον ἡγήσασθαι τὴν παιρείαν ἐν ἐξουσίᾳ μνησθέντα. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν

G πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀπολογουμένου αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβεσαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφός, ἀλλὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ πεπληξῃ βλασφημήσας τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ καταραθέντα βασιλεύειν; Δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτὸν, οὐ παύσεσθ' εἶπεν ὦ σαρβίας παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὀργὰς τῶν παρόντων ἀφισάμενος. καὶ τὸν μὲν σεμεΐαν ὤμοσεν ὅτι σήμερον ἀρχὴν τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίσιν τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. οὐ τε εἶπεν ὦ σεμεΐα, θάρρει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθε.

ἀπὸ =

ὑπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἐγγονὸς μεμφίβοσθος, ἠκρωδηκὼς τὸν ἐδεσσαῖον κομικεύμενος, καὶ τὸν κόμην βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μήτε γὰρ τὸν δασὺν δύσιδον φυγὴν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὸν ἐδεσσαῖον, καταφορὰς αὐτῷ συμφορᾶς ταύτην δηλοῦσαν τῇ τοῦ βασιλέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ ὑπὸ τοῦ δευτέρου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δὲ αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς, ὁ δὲ ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶναι σιβᾶ. κελεύσαντος γὰρ αὐτοῦ σπεύσασθαι τὰ πρὸς τὸν ἔξοδον οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ αἰθραπόδου τινὸς, οὕτως παρήκουσεν. εἰ μήτοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆναι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτας συνάμενον. οὐ τοῦτο ἦν μόνον τὸ δίκημά μου τὸν πρὸς σὲ δίκαιον εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, καὶ διέφθαρται κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ δέησις ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου τοῦ μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν γλυκείας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀποπλησμονὴν, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ὄν ἐκείνας ἐμοὶ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλιστα τιμωμένου. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἐγὼ κολάζειν, οὔθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ σιβᾶ ἐλπεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ δὲ συγγινώσκειν ὑπῆρχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δὲ ἀπέχει τὸ, σὲ τὸν βασιλέα ἀπολαβεῖν. βεβιρζελλον γὰρ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεχημένον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, διαβῆναι τε τὸν ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῆς ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς παῖδος θεραπεύσειν, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ, πόθῳ τῆς οἴκοι παρητεῖτο τὸν μετ' αὐτὸν ἐξελθεῖν, καὶ τὸ γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαβεῖν τῆς ἡδέως, εἰς ὑγιαίνοντα ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπως ταύτῃ ἥξιον βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ὀπθυμίαν ἀπολαῦσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτῆ συνιέναι ἡδὺ τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δὲ αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἤχους καὶ μέλη τῆς ἄλλων ὀργάνων ὅσα πρὸς βασιλεῦσι πέρπει τοὺς ἐνδιατρυφῶντας. οὕτως δὲ λιπαρῶς διομόσου, σὲ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμαονον υἱὸν, ἄφεσμοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῶν ἀγαθῶν. καὶ βεβιρζελλον μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ παύτων ἐπιδεξάμενον αὐτῷ τέλος ὧν ἔσχεν κατὰ ψυχήν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. συνάγονται δὲ εἰς γάλγαλα σαβίδης, τοῦ λαοῦ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τῶν ἰούδα φυλῶν. ἀφικνουμένοις δὲ εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τῶν ἰούδα φυλῶν κατεπέμποντο λόγοι πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαι,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad
B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm e-
C nim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse
D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba; mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore ad-
E iutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo
F more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid
G autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferrè debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quòd regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quòd
2. Reg. 20. nobis nescientibus ad regem venistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquísque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάτησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν φθεληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῶν, διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μὴν τοι γε διὰ τὸ προσῆκον δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν δὴ τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας. ταῦτα τῶν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ

B ἠνέσχοντο. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν ἔχων διὰ τὸ θεοῦ λαχὼν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κείνου. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἕνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ σὺν ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λελανθότος ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἴρ τις πονηρὸς, καὶ τάσει χαίρων, ὄνομα

C σαβαῖος, υἱὸς βοχορείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτ' ἔχει τις ἡμῶν μοῖραν Δαβίδου μοῖρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας κέκραγε, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμενεν ἡ Ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν

D παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβισάλωμος, εἰς ἄλλον μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀφειλόμενα τοῖς ὑπηρετοῦσι, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα δῷ δοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορείου. ἐξηγ-

E θέντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ περὶ τὴν ἀθεσίαν τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπαισθέσθαι, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ εἶναι σύμφορον ἀνοχὴν τῷ σαβαίῳ διδόναι. μὴ χρόμενον ἐν πλείονι φθάσηται, μειζόνων κακῶν ἡμῖν θεατὴν αὐτὸν ἢ ἀβισάλωμος αὐτοῖς κατέστη χρόνῳ. μὴ θείμην τοίνυν ἐπὶ μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὖσαν φθάλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβισσαίου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου

F ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, περιέθηκε συμβαλεῖν. παρήγγειλεν δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ἀχυρὰς καταλαβόμενον, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἐπὶ μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἑπεσθαι κελεύσας, ἐξόρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ὄζειν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενόμενός, πολλῷ ἀμεσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. φιλοφρονούμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γενείου λαβόμενος, οὐ προσιέμενον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δράσας ἀνόσιον,

ἀγαθὸς

ἀγαθὸν νεανίαν συγχῶσαι καὶ μισθὸν ἀδικήσαντα ζηλοτυπίας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως χάριτος αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὸ ταύτῃ γε τιμῶν καὶ τὸν ἀβέννηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἀπὸ τοῦ παρόντος πρόφασις εὔορεπὴς εὔγνωστον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσεβῶς ἀνῃρῆσθαι νομιζόμενος. τὸ δ' ἀμασᾶ φόνου οὐδὲν τοιοῦτον ἔχε παρόν. καίτοι νικήσας τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβαῖον καταλαμβάνων ἕνα πρὸς τὸν νικητήν, βοᾶν ἐπιταλάμενος πρὸς τιμὴν στρατιᾶς, ὅτι τέθνηκε μὲν ἀμασᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δ' ἔφερεν τὰ τοῦ βασιλέως, ἔπεσθαι αὐτὸν τῷ στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀδεισαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένου δὲ τοῦ σώματος ὅπη τῆς ὁδοῦ, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βασάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἰς τι χαμαὶ ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πίθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τοῦτον θεωμένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ ἅπασις τῆς ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβαῖον, ἅπαξ εἰς ὀχυρὰ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχᾶ λεγομένῃ. ἰωάβ θεώμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐπέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δέξασθαι γὰρ αὐτὸν ἔτι ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς φέρειν αὐτοὺς ἔφασκεν. γύναιόν δέ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐρχάτου ἤδη τοῦ παραίδα κειμένου θεασάμενον, ἀνακαλεῖται ἐκ τοῦ τείχους, προσκαλεῖται δὲ πρὸς ἑαυτὴν ὁπλίτην τὸν ἰωάβου. πρὸς σεαυτὸν δὲ ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοῖς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὑποδίξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους πεῖ ἐθέλοιεν ἔχαρσοι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρηνίαν ἀπαίτουσιν οὐ δὲ ἀποκλάζειν μηδὲ πολιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆται, μηδὲ ἐξαμβρῶσαι. ὁ δὲ λεω μὲν δύνεται τὸν θεὸν αὐτῶν ἐξαμύνειν. αὐτὸς δὲ οὕτως ἔχειν εἶπεν. ὡς μηδὲ τὰ τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, οὐχ ἅπ πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτῆς τὸν ἀπάρχοντα τῆς βασιλέως τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν βοχρεί, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἰωάβ, μικρὸν ἐπισχεῖν δεηθεῖσα, τῷ γε κεφαλῇ δύθεως αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι τοῦ πολεμίου, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βέλεσθαι, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὸ μιθρόφτε τοῦ νῦν δὲ μηδὲ τίς ὅστι γνωρίμη, καὶ τὸν ἔχθιν αὐτὶ δαβίδ κ τοσαῦτ' δύεται πάσης ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αὐταιρεῖν μέλλοντας, πείθεσθαι τῷ καφαλῇ ἀποτεμόντας τοῦ σαβαῖ, ῥίψαι ταύτῃ εἰς τὸ ἰωάβ στράτευμα. τοῦτο μὲν θεμένου σημάνας ἀναπλητικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τῷ πολιορκίαν. καὶ ἅπαντες μέρος εἰς ἱερουσόλυμα, πάντες ἀποδίκνυ πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσησι δὲ ἐν βενιαὶ ὁ βασιλεὺς ὅπη τῆς σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀφεθμον δὲ ἐποίησεν ὅπη τῶν δόρεσι, καὶ σαβαθὴν καὶ ἀχίλαν ὅπη τῶν ὑπομνηματογράφων, στῶν δὲ γραμματέα, σάβακον δὲ καὶ ἀβιαθὰ ἱερεῖς ἀπέλιπεν ἱερεῖς δὲ καὶ ταῦτα τῶν χώρας λαμπρὸν φθορολύμπις, ἐπέτευσε δαβ δικὴ θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τῷ αἰτίαν αὐτῷ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τῶν νόσων τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad B exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, in- C dicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, consensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestimque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hie- F rosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manfit.

Post hæc fame regionem premente, rex sup- XII.
G plex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat, 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum gencre iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos misso à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

A καὶ τοῖς ὅρκοις αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐαὶ τίνων δίκην λῦ αὐτοὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖ]; λαβεῖν γὰρ τῆ αὐτομολίων ταύτην αὐτοῖς ἐδόκει, ἀλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῆ κακῶν ἐπηγέλλετο. ὡς οὐδὲ ταῦτα ἐδόκει τῆ θεοφιλῆ ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπε] τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλον] τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῆ δ' ἐκ τῶ ἡλίους ἢ σαούλ ἐδόκει λαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων θεὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς B ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθη φεισάμενος ἢ ἰωνάθου παιδός. ἐδόκει λαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖ], τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐτιμώρησαν. ἤρξατο δ' ὕδν παρεχειμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν ἀπολύσας ἢ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐδαίμησεν ἡ τῆ ἑβραίων χώρα. στρατεύε] ὁ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅτι παλαισταὶ, καὶ σωφρὰς μάχεσθαι αὐτοῖς, καὶ ξιφήρμους, ἐμνοήθη διώκων. καὶ γλυφόμενος ἐκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῆ πολεμίων, ἄκμονος μὴ τοιοῦτος, ἀράμενος ὁ παῖδος. ἔδοξε λῦ μὴ καὶ C ὑπόγονος τῆ γιγάντων. ἔχων ὁ καὶ ξυσὸν, οὗ τὴν λαβὴν σωμέλκειν σταθμὸν, τριακοσίοις σίκλοις, καὶ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπερασπιστὰς ὡς ἀποκτενῶν τὸν τῆ πολεμίων βασιλέα, παρεῖδε γὰρ ὑπὸ τῆ κόπου. ὑπερασπιστὰς δ' ὁ ζαφνης ἀδελφὸς ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὴ ὑπέστησε φθεῖρας κείμενον, ἀπέκτεινε ὁ τὸν πολέμιον. λύγκα δ' ὅτι τῆ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτῶ μηκέτι εἰς μάχην ἁπαντῆσαι D σὺν αὐτοῖς, μὴ δ' ἀνδρείαι καὶ προθυμίαι παθεῖν τι τῶν δεινῶν, στερῆσαι τὸν λαὸν τῆ δ' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλήσει πολὺν βιώσαντος χρόνον. σωελθόντων ὁ τῆ παλαιστῶν εἰς ζαφὰρα πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐστειλεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. πελίσσουσι ὁ τότε ☾ σφόδρα διδοκίμησεν σοβαχὸς ὁ χεττιαῖος, ὃς τῆ ἐδόκει δαβίδην ἀνδρειότατον. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶ αὐχμούντων γεγόνοτε τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, ἀφ' οὗ τε τὴν νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισταὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἠρίστευσε νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῆ παλαιστῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῆ ἀπέθανον μαχόμενοι. διαλειπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῆ ὄρων τῶ ἑβραίων χώρας οὐκ ἄποθεν. λῦ δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῆ βάσεων καὶ τῆ χερῶν, ἑνὶ πλείοσι ἔτερος εἶχε τῆ κατὰ φύσιν. ὁπότε οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβὶδ στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός. ἀνῄρει τε αὐτὸν, καὶ τῶ ὅλης νίκης ῥοπὴ γλυφόμενος, δόξαν ἀρίστης ἀπηνέγκατο. καὶ ἔδοξε γὰρ ὁ παλαισταὶς πύξαι τῶν γιγάντων ὑπόγονος εἶ. μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαύων τῶ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τοὺς μὲν γὰρ τριμέτρους, τοὺς δ' πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν,

2. Reg. 22. G

κατὰ

κατά τε τ̀ τ̃ κιθαρωδῶν σαμβύκαν ἡμέραν, καὶ κῆ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δ' τῆ ὀργάνων ὄψιν ἰδία τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐγκιθαρίζη, τύπτε) πλήκτρῳ. ἡ δ' νάβλα, δωδέκα φθόγγοις ἔχουσα, ταῖς δακτύλοις κρούε). κύμβαλά τε λεῖα πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ ὡδὲ μὲν τούτων ὅλη τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τ̀ τῆ θεσπεσιωμένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκ). τῆ δ' βασιλεῖ πόντε ἦσαν οἱ ὡδὲ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ δεκαπενταετοὶ καὶ λαμπροὶ τὰς ψυχὰς, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ ἔ τὰς τῆ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώραν ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. θεῶντος μὲν οὖν, Ἰασαιμος υἱὸς Ἀχεμαίς. ὃς πολλάκις εἰς τλιὰ παράταξιν ἐμπεσὼν τῆ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἑνακοσίοις αὐτ̃ κατέβαλε. μεθ' αὐτὸν Ἰωὴ ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδαΐου, ὃς Ἰωὴ μετὰ τὸ βασιλέως ἐν Ἀρασάμῳ. οὗτός ποτε, τῆ ἰσραηλιτῆ καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῆ παλαιστινῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τὸ αἵματος θεσπολλησθῆναι τλιὸ ῥομφαίαν αὐτὸ τῆ δεξιᾶ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταγμένους ὑπ' αὐτὸ παλαιστινοὺς, καταβαίνειν δι' ὠκείαν, καὶ θαύμασιν καὶ ἀβεβαίῳ τότε νίκῃ ἀρᾶσθαι, τὸ μὲν ἐλεάζαρε κτείνοντος ἐπομένε ἢ τὸ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθυμένους. τρίτος ἢ Ἰωὴ, Ἰλοῦ μὲν υἱὸς, σεβαῖ ἢ ὄνομα. καὶ ἔστ ἐν τοῖς θεὸς παλαιστινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταγόνα λεγόμενον αὐτῆ ὡδιαταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τλιὸ δύναμιν φοβηθέντες εἰς ἔμεινάν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμα καὶ τάξις, ἔ τοὺς μὲν αὐτῆ, κατέβαλεν, τοὺς δ' ὃ καρτερήσαντος αὐτὸ τὴν ἰσχὺν καὶ τλιὰ βίαν, ἀλλ' εἰς φυγλὼ ὑποσυραφίζας ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν ἢ καιρὸν ὢν ἱεροσολύμοις ὄντος τὸ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ παλαιστινῶν δύναμις πολεμῆσαι, δαβίδης μὲν ὅτι τ̀ ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς θεραπεύσαμθμ, πευσόμενος τὸ θεῦ ὡδὲ τὸ πολέμου. τῆς ἢ τῆ ἐλθεῖν παρεμβολῆς ἐν τῆ κοιλάδι καιμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεὲμ διατείνει, σαδίας ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἔχομθμ ἐν τῆ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ φρέας τῆ λάκκῳ τῆ πρὸς τῆ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις δῴ αὐτὸ πιεῖν. αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιν. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι, διαρραγῆναι σπασάμενοι, καὶ διὰ μέσου τὸ τῆ πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμθμοι, πάλιν διὰ τ̀ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαιστινοῖς καταπλαγέντας αὐτῆ τὸ θράσος καὶ τλιὸ δύψυχίαν, ἠρεμῆσαι, μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ̀ ὀλιγότητος. κομισθέντος ἢ τὸ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας αἰθρόπων αὐτὸ κακομίσθαι, ἔ διὰ τοῦτο μὴ θεσπίσων αὐτὸ πιεῖν. ἐπεισε ἢ ὡσ αὐτὸ τῆ θεῷ, καὶ ὡδὲ τῆς σωτηρίας τῆ ἀνδρῶν ὑπαρξάντας αὐτῆ. μετὰ τούτους Ἰωὴ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσσαίος. καὶ γὰρ ἔστ μιᾷ ἡμέρᾳ τῆ πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῆ ὑψει. θεσκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διαφόρων ἐν τῆ μωαβίτιδι χώρᾳ καὶ ἀρετὴν ἐπιδείξασθαι αὐτῆ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ὕψος, θαυμαστοῦ τὸ μέγεθος, θεσκαλεσαμένου, γυμνὸν ὁπλισμένον τῆ δόρατι, τὸ ξυλίνου λαβὼν ἀπέκτεινε. ὡσελόμενος γὰρ αὐτὸν ἄοντα καὶ ζώνῃ ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

A tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæc fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: quod quo ſanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis

B coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib.

C multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt. Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in

D acici vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerūt facinora quæ hi tres in prælis ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: di-

E cente ad amicos: O quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenirent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non

F conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū mitræ ſtatura Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit.

G Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd A
anguſtum eſſet, videbat breui fori vt id niuibus
oppleretur: atque ita deſperato exitu, & ſalute
rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna i-
ter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm
deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu ba-
culi quem gerebat exanimauit. nec deteriores
virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm
XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24 numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus B
præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties
cenſeretur populus in ſingula eius capita pen-
dendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum impe-
ratorem vt iret ad cenſum peragendum. quo
excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit
ſine mora ad imperata exequenda proficiſci.
Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium
principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſ-
raelitarum regione, & cognito quanta eſſet
populi multitudo, poſt nouem menſes & vi- C
ginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem
numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat,
ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam
eſſent idonei. In Iudæa verò tribu quadringenta
millia cenſebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſup- D
plex orare cœpit, vt propitius redditus facti
huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem
per ſeptennium duraturam, aut bellum per
tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato
propter difficilem inter hæc mala electionem,
& propheta vrgente ad celerem reſponſionem, E
vt Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi
famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi
nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd ſi per tres mẽſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus
æquè ac regnatis commune, in quo omnibus
par metus imminet: præfatus melius eſſe incide F
re in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũciante, peſtilẽtia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerẽtur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere.
Mors enim vna erat, ſed plurimis & incõpertis cauſis homines rapiebat, alius enim poſt alium
efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter
exitium afferebat. quidam enim repentè cum
vehementi dolore, & amaro cruciatu animam
exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne
curationem quidem ferre poterãt, ſed inter of- G
ficia medicorũ expirabãt. alij ſubitò tenebris ob
oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσευξάμενος δ' αὐτὸς εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ τοὺς προειρημένους ἔθετο, καὶ ὡς ἔθος τὸν αὐτὸν κατὰ δύναμιν, καὶ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. τοιοῦτος δ' ὄντος τοῦ τόπου, θῆλυς ἰὼν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερόμενος αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. ἧς ὁ θεὸς ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὠδύνε γὰρ τότε, καὶ θεὸς τῷ βοὶ ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ σόμιον, πλήξας αὐτὸν μοχλῷ τῇ μὴ χείρος ξύλῳ, ὃ δὴ χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ ὁ ἑξήκοντα ἓξ εἰς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δὲ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῷ μωϋσέως ἐντολῶν ἐναβόμβος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἀριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῷ τῷ θεῷ τελέσθω ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τὸν ὄχλον ἀριθμῆσαι. ἧς δ' οὐκ ἀναγκαῖον εἶ φήσαντος τοῦτο ποιῆσθαι, οὐκ ἐπείθη, προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ὅπῃ τοῦ ἀριθμεῖν τῷ ἑβραίων. Ἰώαβος δὲ, τοῖς ἄρχουσι τῶν φυλῶν καὶ γραμματεῦσι, ὅπλων τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὀξὺ καταναοήσας, ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μῆνας ἐνέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι. ἔδωκε τὸν ἀριθμὸν ἀπόδοκτα τῷ βασιλεῖ ἧς λαοῦ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἠριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτῶν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμάρτων. ἦν δὲ τῶν ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τριακοσίοντα μυριάδες ἦσαν. τῷ δὲ προφήτῃ δηλωσάντων τῷ Δαβίδῃ ὅτι ὀργὴν ὄξιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν δυνάμει γενέσθαι καὶ συγγνώσεσθαι ἁμάρτημα. γάδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἓξ εἰς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἃ αὐτῷ δοκιμάσῃ, πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι κατὰ τὴν χώραν ὅπῃ ἔτη ἑπτά. ἢ ἓξ εἰς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐννυχίαν καὶ νόσον ὅπῃ ἓξ εἰς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιπαρεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἧς δὲ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γνῶναι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος βουλεύσασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσοιτο, ἐδόξει τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένῳ ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς. αἱρεῖται δὲ γε ἕλκειν τοὺς ἓξ εἰς μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀδρειοτάτους ἔχοι θεὸν αὐτὸν καὶ φρούρια, καὶ δὴ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἡτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκης ἴσον ἅπασιν γίνεται περιεῖναι ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δὲ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοβρόπως. οὐδ' ὡς τι ῥᾴδιον καταναοῆσαι γνώμῃ τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἐν ἓξ· μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν οὐδ' ὁπωσοῦν δυναμένοις ἀνήρπαζεν. ἄλλως γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείροντο· ἢ καὶ θάνατον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τε τελευτὴν ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν ἢ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. ἐνίοις δὲ μὴ ἀνομένοις τοῖς παθήμασι, ἢ μηδ' εἰς κλίνην καταλειπομένοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπαυομένοις.

οἱ δ'

οἱ δ' ἐνίοις τῶν οἰκετῶν τοὺς αὐτοῖς τὰς ὄψεις καταδραμόντας, τὴν τελευτὴν ἐποίμωζον. ἐνίοις δὲ καὶ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο δ' ἀρχομένης ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτοὺς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δ' ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱερὰ Ἱερουσαλήμ, τὸ δεινὸν κακεῖνο πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθῆναι παύσασθαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον ἐπὶ αὐτῆ φερόμενον ὅλῃ τὰ ἱερουσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐπανατεμόμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἶη δίκαιος κολαζθῆναι καὶ ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ μεταβολὴν τοῦ ὀργίλου εἰς αὐτὸν καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακούσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι πρὸς τὸν ἅλω τοῦ Ἰεβουσαίου ὀρόννα, καὶ οἰκοδομῆσαι θωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας θεῖναι. Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ὑποζύγιόν τε ἔπεμψεν ὅπου τὸν ὠδαγωγημένον αὐτῷ τόπον. ὀρόννα δὲ τὸν σῖτον ἅλωνι, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοῖς παῖσιν αὐτοῦ πάντα ἐτοιμάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, Ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδου. καὶ δὴ τότ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέφατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τῷ δὲ ὀρόννᾳ πυθομένῳ τι παρεῖη πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἕξειν λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον δωρεὰν θυσίαν θυτηλεῖν. τῷ δὲ ὀρόννᾳ φήσαντος ποιεῖν ὅπη βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπραΰνεται δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὔμενὴς γίνεται. συνέβη δ' ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἄθεμον τὸν ὑὸν αὐτοῦ ἴσακον ὡς τὸ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τῷ παιδὸς κελεύσαντος ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεσῶτα τὸν κριὸν, ὃν καθῆψεν ὁ ἄθεμος, ἀντὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ἰδὼν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τῷ λαῷ παντὶ, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην εὐτυχῶς ἀφῆκεν εἰς τὸ γνησόμενον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευε ναὸν ἔλεγχον οἰκοδομῆσαι αὐτῷ τὸν ὄρος, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μεθ' ἣν ταύτην τὴν προφητείαν ἐπέλυσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμησάμενος τοὺς παροίκους, καὶ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἐφόρτιζε τοὺς λίθους. καὶ ἑπτακισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστατα,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium huic peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac tuā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa triturā frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt preciumacciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operarijs præfecit. magnam quoq. vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē,

XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſura materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnũ adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri, ipſi Deo cũræ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vtpote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſuppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, téplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Prægrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũcõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc. n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: iã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. Reg. 1.

τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπιστέλλει γὰρ αὐτοῖς τὸν τοῦ ξύλων κομιδήν, ἐφ' οἷς τε τοῖς φίλοις ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι υἱὸν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἐτοίμων τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας τῷ ναῷ καταλείπῃ, & μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, & τῆς τοιούτων ἀπείρος ὀξὺ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρεσκευασμένην ἔχων, ὁπότε λῇ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶντος σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

ΚΑλέσας οὖν τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσας τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ σκέλλοσι ὀξυδερκέσιν τὸν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βεβούλημαι κωλύσειν ὁ θεὸς, αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προείπει δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, οὗ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὸν δ' ἑβραίων χώραν, εὐδαίμονα κατασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ θεοῦ τῆς γῆς ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δίκαιός ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ γῆρεσθαι, σπούδασον ὑποδοχὴν τοῦ θεοῦ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὀκνηλίασας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα συνειλεγμένα, μύρια. δέκα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκοῦ δὲ καὶ σιδήρου, ἀριθμοῦ πλείονα συντέθεικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. ἃ δὲ ἔτι τούτοις σοι προσθήσω, σὺ προσθήσεις. νομίζω παῖνιον τοῦτο, ἄριστος ἂν τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προσάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, & φαίνων ἀδείους ὄντας τῶν κακῶν, ἅπερ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀχολῶν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὴ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς δικαίους ὁ θεὸς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς αἰθέσποτος. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποδέδεσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, ἃ πολλοῦ ναοῦ ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐστυλαμένου μὴ τὸν τοῖν γῆν ταύτην καθαρεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν ὁρῶς τοῖς ἠγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. προσβύτερος δ' ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου δι' τὸν χρόνον, δυσειγὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς θλιβούσης ἐν πολλαῖς ἱματίων ἐθυομένης αἰθαρμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσαντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς θλιβεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ὑπὸ γὰρ αὐτοῦ θρὸς τὸ ῥᾴων ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, ὠφέλησεται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέτταρος

τατος ἐκ Βαθσάβεε, νεανίας εὐειδὴς & μέγας, ὃν γυναικὸς αὐτῷ Αἰγύπτης γεγονὼς, Ἀδωνίας ὁ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεῖ περιβαλέσθαι. κατεσκεύασε δ' ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, & πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπεπλήττειν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐδ' ἕως μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα πράττει προήχθη. συνήργουν δ' αὐτῷ καὶ ἀδωνίᾳ, ὁ στρατηγὸς Ἰωάβος, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην. μόνοι δ' ἀντέπραττον, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ διὰ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεΐς ὁ Δαβίδου φίλος, & πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δ' Ἀδωνίᾳ παρασκευασαμένου δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ πρὸς τὸν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν διὰ τῆς σωματοφυλάκων Βαναΐαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν διὰ τὴν ἐξιασιν. τοῦτο πρὸς τὴν Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα Βεθσαβεὲ, Νάθαν ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὸν, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' Ἀδωνίας τὸν ἀρχιὸν ἤδη προσαγάγοιτο. ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως ἀγνοοῦντος ὁ προφήτης ἐπεισελθὼν τῷ & αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὁμοφρονήσαντος. ἡ δὲ Βεθσαβὲ, παιδίσκη τοῦ Νάθαν, πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγου αἰτησαμένη, παρ' αὐτοῦ καθὼς ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τῷ Ἀδωνίᾳ, & τοῖς ὑπ' αὐτὸν κεκλημένοις ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, & Ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, & τοὺς ἐκ τῆς χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν ἀναχωρήσαντα αὐτοῦ φίλων μνησθεῖσα. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν πάντα χειροτονήσοντα βασιλέα. παρεκάλει τε τὸν νοῦν ἔχειν, ὡς τῷ μὴ τὸν ἀπαλλαγὲν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτῷ τε & Σολομῶνα τὸν ἐκ αὐτοῦ ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τὰ δωμάτια παρεῖναι τοῦτο βούλεται Νάθαν ἰδεῖν αὐτόν. ἦν δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθεῖν, εἰ τήμερον ἀποδείξει τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα, & ὡραῖόν τῷ ἀρχιὸν ἐπευθήσεσθαι. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσαντα δεῖπνον, κεκλικέναι τοὺς ἐκ αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰώαβον, οἳ μὴ κρότου καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς αἰώνιον αὐτῷ συνευχῶνται τῷ βασιλείᾳ. ἐκάλεσέ τε ἄνευ ἐμοῦ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, οὔτε Βαναΐαν τὸν διὰ τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἰ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τῷ σοὶ γνώμῃ ἐγένετο. ταῦτα τὸν Νάθαν φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, ἵνα τῷ προφήτῃ προσαγορεύσῃ. ἡ δὲ γυναικὸς εἰσιούσης, ἀμνημόνει σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν ἐκ σοῦ Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον διὰ τοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσται σήμερον. προσκυνήσασα δ' αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον σάδωκον μετατίθησι τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναΐαν τὸν διὰ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ προσαγορεύων κελεύει προσκαλέσαι Νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐκ τῆς αὐλῆς ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν ἐκ

mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit cū, nec cōpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inscíente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quàm filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset posse se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cū rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuítque ordine quēadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiā totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorē declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate fausti is acclamatiouibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, cúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion : vnctúmque sacro oleo regem declararent.hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit : mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine profequentium multitudo acclamaret: In ęternum Solomon rex in solio regio sedeat, vt notum fiat vniuerso populo , regem eum à patre declaratum,Solomoni verò prędicta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui,tum vniuerso Hebræorum populo.Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus,cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit:& deductum extra vrbẽ ad fontem,oleóque vnctum,rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt , vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant.quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit,choris & tibiis sese oblectatus,vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret.Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre,vehementer sunt perturbati : & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam.Cúmque nemo frueretur appositis , sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas:& cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset,ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expositit. quo audito proripiunt se omnes è conuiuio , & suâ quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit , & hoc apprehenso se tutabatur.quod vbi ad Solomonem est perlatum,quódq; rogaret fidem sibi dari de oblitione huius iniuriæ,& securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit , sed prǽmonito vt caueret in posterum:alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur,ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent.qui cùm venisset,nouúmque regem adorasset:iussit eum domum suam abire nihil solicitũ,ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare,conuocat principes Hierosolyma , vnà eum sacerdotibus ac Leuitis, quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii.millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia:iudices verò populi & scribas eorum sex millia:ianitorũ verò domus Dei quatuor millia:tantundémque eorum qui hymnos Deo canerent,& instrumentis mulicis à Dauide,vt diximus,in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes,& separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit :ex Eleazari familia sexdecim,ex Ithamari octo.instituítque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo , à sabbato vsque sabbatum : atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pǒtificum & omniũ prin-

A αὐτῷ σολομῶνα ὅτι τοὺ βασιλικοὺ ἡμίονον, ἐξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τοὺ πηγοὺ τοὺ λεγομένου γιών. Ϛ ἐπειχρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἀποδείξαι βασιλέα. τοῦτο ὃ ποιήσας προσέταξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα , καὶ νάθαν τὸν προφήτην , ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, ὅπως κέρασιν ὅπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὅτι τῷ βασιλικῷ θρόνῳ. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδεγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παρόντος βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπιτέλλει πρῶτα μὲν ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προσῇ τῷ θεῷ ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ ἱερᾶς φυλῆς. βασάμενα ὁ δύναμιν τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ ἡγεῖσθαι, μηδὲ μικρὸν ὀκλείποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τοὺ ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὅτι τὸ πηγαῖον, Ϛ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες, Ϛ τοὺ βασιλέα αὐτὸν ἡγεῖσθαι πολυχρόνιον δύναμιν. καὶ ὡδηγοῦντες εἰς τὸ οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅτι τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς

C ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐξάπτει καὶ ἑορτὴν, χορδῶν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῷ ὀργάνων ἅπασαν σείεσθαι τοὺ γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὅ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ὑδὲ τῇ σάλπιγγι. θορυβουμένου ὃ τὸ δείπνου, καὶ μηδενὸς ἡσυχάζοντος, πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθάρου παῖς

D ἰωνάθης. τὸν δ' ἀδωνίαν θεασάμενον τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσφθόγγως ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδου βασιλέως χώραν. ἀσπασάμενοι δ' ὀλίγα τε συμποσίου ὄντα ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῆς γενομένης, ἱκέτης γίνεται τοῦ θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προεῖχεν ἑλλαβόμενος. δηλοῦ δὲ τοῦτο σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παραὐτοῦ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσοι, μηδ' ἐργάσεται δεινὸν αὐτῷ μηδέν. ὁ δ' ἠμέρως παύει καὶ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον. εἰπὼν δ' ἐληφθείσῃ πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτοῦ αἴτιον τὸ τιμωρίας ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸ ἀνίσησιν ὑπὸ τῆς ἱκετείας. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸ καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὰ λοιπὰ παρέξειν αὐτῷ ἀγαθὸν, ὡς αὐτοῦ τοῦτο συμφέρον ἤξίου. ἐλόμενος δ' δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ὑποδεῖξαι τὸν

E υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δ' τούτους πρῶτον, εὑρίσκει τοῦ ὑπὲρ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀποδεῖξαι ὑπομελητὰς τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίους τετρακισχιλίους. κριτὰς δ' τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δ' τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ἅδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατεσκεύασε καθ' ὡς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ παρείας, Ϛ

F χωρίσας ὡς δ' φυλῆς τοῖς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας παρείας. καὶ ὡς μὲν δ' ἐλεαζάρου οἰκίας, ὡς καὶ δέκα. ὡς δ' τῆς ἰθαμάρου. ὀκτὼ. διέταξε δ' μίαν παρείαν ἀκολουθεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ οὕτως ἂν αἱ παρεῖαι πᾶσαι διεκληρώ-

G σαντο, δαυίδ τε παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τῷ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶ ἀρχόντων. Ϛ τῷ πρώτῃ

μὲν

μὴν ἀναβάσα παρῆν ἐγένετο πρώτη. ἡ δὲ δευτέρα ἀκολουθως ἄγει τὴν εἰκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐπίστευε δὲ τῆς λευιτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη καὶ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων καὶ τὰ αὐτὰ ἀπέβησαν ἕξοπαι ταῖς τῶν ἱερέων ἐπιμελείαις, ὅτι ἡμέραις ὀκτὼ. τοῖς δ' ἄπο γόνοις τῆς μωυσέως ἐπίπεσεν ἐποίησε δὲ αὐτοὺς φύλακας τῆς θησαυρῶν τὰ θεοῦ, καὶ τῆς ἀναθημάτων ἃ σωσίβιος τοὺς βασιλεῖς ἀνέθηκε. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθως αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν φρατρίαν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὧν ἐκέλευσε φροντίδειν καὶ ζῳακονδ ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπερ ὄντως τε τῷ θησαυρῷ, καὶ κεκμῷ, καὶ ἀγροῖς ἄλλοις, καὶ κτήνεσιν, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνησθῆναι τῷ σωμάτων. ὡς δ' ἔκρινε τύπτων καὶ τὸν εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν πατριῶν, καὶ τοὺς ὅτι πάσης φυλῆς ἢ κτήσεως τῆς βασιλίως τεταγμένους, τὰς ἐφ' ὑψηλοτάτῃ βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθεὶς, χρυσὸν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας ἕνδεκα. ᾧ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ προφήτην πάθαν, διά τε τοὺς ὑφ' ὑμῶν πολέμους καὶ τῆς φόνων τῶν ἐμῶν μεμνῆσθαι τὴν δεξιάν. ὁ δὲ υἱόν σὺλεμωνα τὸν ἀδελφόμυον τὸν βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νεῶ οὖν ἐπεὶ καὶ τῆς προγόνων ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων γνησίων, ἴσα τὸν ἰούδαν ὄντα δεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ὄντων προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα τῶν θεῶν, καὶ μηδένα τούτων δυχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτῶ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὅτι ταχίστα μύεσθαι ὡς ὁ θεὸς αὐτὴ ἐξελέξατο, φέρειν δὲ ῥᾳδίως αὐτὸν διαπότην. εἰ δὲ μὴ νῦν γε θεῷ θέλοντος ἐπ' ἀλλοξίω κρατῆσαι δουλεύειν. χαίρειν δὲ ἐπ' ἀδελφῷ τούτῃ τυχόντι τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. δίκαιον δὲ τοὺς ὑποχείρους τῷ θεῷ παρελθοῦσι εἰς τέλος, καὶ τῶν δύσαιμονίαν ταύτῃ αἰὰ πᾶσαν τὴν χώραν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τὸν ἅπαντα ταύτῃ ῥᾳδιμίαν χρόνον, ἵνα αὐτὸς ἐπιγελάσῃ παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δ' αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, αἰ δίκαιον καὶ δίκαιον σαυτὴ καὶ φύλακα τῆς παρόντων παρέχῃς νόμων ὧν τέκνον. εἰ δὲ μὴ, τὰ χαλεπὰ προσδόκα, ταῦτα ῥᾳδιαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τοῦτος παυσάμενος τοῖς λόγοις ἐπαύσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τὰ ναῦ, πάντων ὀρύγματα ἔδωκε σολομῶνι, σκευῶν καὶ οἴκων καὶ θυρῶν, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἡρμοσμένοι, ὅσα τὸ σιδήρ χρυσὸ καὶ ἀργυρὸ τύπτων ἢ σταθμὸν ὤφειλεν. πρὸς παραφράσας δὲ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecũda, deincépſque vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quę reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eiſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: volúitque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & faucre decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quam primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúsque est eum vt summam diligentiam ad hoc opus adhiberet: simúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarēt, tum propter ætatem nondum sat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum esset electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per se iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & smaragdis aliisque omnis generis gemmis. Postremò nunc se in hunc vsum ex proprio fisco erogare alia tria millia talentorum auri purissimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret supra arcam stare cámque protegere. Postquam autem Dauid finem loquendi fecit, secura est magna alacritas principum & sacerdotum, & tribus Leuiticæ, de suo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim se contributuros talentorum auri quinque millia, & stateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & si cui lapillus aliquis erat pretiosus, afferebat & tradebat in thesauros reponendum: quorum curæ præpositus erat vnus è Moysis posteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid visa principum ac sacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuersitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præsidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipso sibi commissi. Post hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iustam, omníque virtute præditam, iussit vt populus quoque Deo laudes persolueret. Illi verò prostrati humi Deum adorauerunt: versi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipso regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die sacrificia sunt instaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocaustoma oblatis: ad pacifica quoque sacrificia multis millibus victimarū mactatis: & tota ea die rex vnà cum omni populo festiuitati operam dedit: Solomónque denuò est inunctus & legitimus rex declaratus: simúl Sadocus pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in solio paterno collocato, ex ea die in posterum obedientes ei fuerunt.

A Ϲ λαοῖς αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι Ϲ τὴν τοῦ λευιτικοῦ φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι ϛ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, Ϲ ϛ βασιλείας διαδοχήν. δύμῶν δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφοδρὰ σπουδὴ τὸ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτό. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προῃσκήσαντο μῶν, σμαράγδου τε Ϲ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῖς. καὶ νεῦ δ' ἔτι τῆς ἰδίας ἀρχῆς B. διακονίᾳ καὶ ἄλλα χιλία τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς αὐτοῦ ἐφεστάναι δεήσοντ' ἀμφοτέρωθεν καλύπτοντας. σωτῆσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων Ϲ ϛ λοιπῆς φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρεπεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ μυρίας μυριάδας ἀργύρου τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλὰς. καὶ εἴ τινι λίθος. ὧν πολυτελὴς, ἐκόμισε Ϲ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεῖχεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἤδη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν προθυμίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε Ϲ ὑμνεῖν τῶν ὅλων δεσπόταν, Ϲ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸ ἐκόμισεν εὐφυΐας τε καὶ κτήσεως γῆς ἑβραίων καὶ C τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις εὐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅπη τῷ γῇ προσεκυνήσαν. ἐξαρίσησαν δ' καὶ δαβίδῃ πρὸς πάντων ὧν αὐτῷ τὴν βασιλείαν προδεδώκασιν ἀπέλαυσαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοσαν, μόσχους χιλίους, καὶ D κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δ' Ϲ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἁπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὅπη θέμις τὸ παρ' ὠὸν ἀπ' ἐκείνης ϛ ἡμέρας ὑπήκουον E αὐτῷ.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2. PAVLO autem pòst Dauid accedente ad senium morbo, videns iam instare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc sunt, quíve pòst erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuisere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè consului, vt iustus sis erga subditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohonestauit: vtq; custodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moysē demisit:

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον ὁ χρόνον, καὶ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον τοῦ γήρως, καὶ σωιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη Ϲ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἧς οὐκέτ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναι τὰ καθ' τὸν βίον θεμιτόν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γηροκομῶν ὄντος τὸ τελευτᾶν, παραγνῶσι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τῶν βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸ τὰς ἐντολὰς Ϲ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῶν, Ϲ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μητ' ὀλιθυμίᾳ μητ' A & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupi-
ἄλλῳ πάθει προσκεθειμένον τούτων ἀμελήσαι. τὴ γὰρ τοῦ ditate aliáve affectione ad neglectum earum
θείου προσ σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, ϖὰν φυλαξας τὰ νόμι- deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem po-
μα, Ϲ προσ ἅπαντ' αὐτοῦ τὴ ἀγαθὴν ὑποσρέψῃς προ- teris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui
νοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὴ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, κἀ- suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem
γὼ ϖὰν φιλοκαλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴ βασιλείαν τοῦ γένους, te erga eum exhibueris, qualem decet, & qua-
κὴ οἶκος ἄλλος ἑβραίων ἐκ αὖ διαπόσται, ἀλλ' ἡμεῖς lem optamus, efficies vt regnum in familia
αὐτοὶ δίκῃ τοῦ πάντος αἰῶνος. μέμνησο γὰ κὴ τὸ ἰωάβου τοῦ nostra maneat, & nulla vnquam alia domus
στρατηγοῦ ϖὰν ἀνομίας, ὃν ἀπεκτείνατος δίκῃ ζηλοτυπίαν. præter nostram in Hebræos dominationem
δύο στρατηγοὺς δικαίους κὴ ἀγαθοὺς, ἀβενῆρον τὸν νήρου παῖ- B obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui
δα, καὶ τὸ ἀμεσσὰν ἰόαν ἰεθραίου. ὃν ὅπως αὖ σοι δόξῃ, τὸν propter æmulationem duos duces iustos ac
θάνατον ἀνδίκησον, ἐπεὶ κὴ κρείτλων ἐμοῦ κὴ δυνατώτε- bonos interemit, Abenerum Neri filium, & A-
ρος ἰώαβος ὢν, μέχρι τοῦ τὴ δίκην διέφυγε ϖὰν τίσιμα masam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu
δί σοι, κὴ τοὺς βερζελλᾶ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οἷς ὀφ τι- animaduertes; quandoquidem hactenus pœ-
μὴ πάσῃ Ϲ προσοίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ nam euasit, quòd meipso esset potentior. Com-
προσκατάρχομαι δὲ δώροις, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ mendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios,
αὐτοῦ ϖὰν τὴ φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χαριτωτέμενος. κὴ τὴ χάρι- quos mea causa omni honore ac studio prose-
τα ἡμῖν ἀμείβειν, τὴ ὀφ τὴ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς πολ- C queris, non conferens in eos beneficium, sed
λὰ βλασφημήσας με ϖὰν τὴ φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς referens, pro officiis quæ pater illorum in me
ἐπορδυόμην, ἀπήντησε δὲ τὴ ἰόρδανον, κὴ πίστεις ἔ- exulem liberaliter congessit, & per quæ nos si-
λαβεν ὡς μηδὲν αὐτὴ παθεῖν τότε, νυνὶ δὲ λιπόντας αἰτίαν bi debitores fecit. præterea Geræ filium Se-
δίλογον, ἀμύνασ. ταῦτα παραγνόντας τοῦ παιδὸς ϖοίει τὰ meim Beniamitam, qui me pulsum multis af-
τοῦ ὅλων ϖροφυμάτων, κὴ ϖοὶ τοῦ φίλων, καὶ οὓς ἠδέ- fecit conuitiis quàdo Castrum perebam, móx-
πωμοίας ἀξίως ζημιωμένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας que ad Iordanem occurrens fidem incolumi-
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῆς tatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem
ἰούδα φυλῆς κὴ μῆνας ἕξ, ἐν ἰεροσολύμοις δὲ, ἁπάσης τῆς rationabilem nactus punito. His mandatis fi-
χώρας, ξὶα κὴ ξιάκοντα. ϖᾶς ἄρτος ἀνὴρ ἐγένετο, κὴ D lio de Repub. & amicis, & eis quos punitos vo-
ϖάσαν ἀρετὴ ἔχων ἐν ᾧ ἔδει τοῦ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐ- lebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis,
θνῶν ϖοικίλων ἐπικρατῶν ϖροσεῖναι. αὐδρεῖος τε postquam regnasset apud Hebronem tribui Iu-
δὲ ἐν, ὡς κὴ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑϖὲρ τοῦ ὑπηκόων ἀ- dæ imperitans annos septem, & menses sex.
γῶσι, ϖροῦσθος ὅτι τοῖς κινδύνοις ὥρμα, τοῦ πονεῖν κὴ μὴ Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex an-
ϖάσχειν ϖᾶσιν ὑπερεθυμούμενος τοῖς στρατιώτας ὅτι τοὺς προ- nos triginta tres, vir optimus, & omnibus vir-
ξεις, ἀλλ' κὴ τοῦ ϖροστάτην ὡς διάπτος, νοῦν τε Ϲ tutibus præditus, quas regem tot gentium in-
συνεσιν Ϲ ϖοὶ τοῦ μελλόντων, κὴ τὰ τοῦ ἐνεσηκότων columitati prospicientem habere oportebat.
οἰκονομίας, ἱκανώτατος, ϖάρεσι, διακεκρικὼς, χρηστὸς ϖρὸς Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se
ϖάντας συμφορᾶς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἅ periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad
μῶσις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν ἓξ) ϖροσῆκε. μηδὲν ὅ- E præclara facinora excitans & non tanquam
λως ϖᾶσι τοσοῦτο μέγεθος ἕξεσίας ἁμάρτειν, ἢ τὸ πε- dominus pro imperio ad officium cogens. I-
ρὶ τὴ ἑᾴας γυναῖκα. κατέλειπε δὲ κὴ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλ- dem in consiliis prudentissimus, & egregiè cal-
λος βασιλεὺς, οὐδ' ἑβραίων ὕτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' lens quid in præsens, quidve in futurum con-
αὐτὸν ὁ ϖαῖς σολομὼν ἐν ἰεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς duceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga
τε ἄλλοις οἷς ϖερὶ κηδείαν νομίζε) βασιλικὴν ἅπασι, calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præ-
καὶ δὴ κὴ πλεῖστον αὐτοῦ πολυὼ καὶ ἄφθονον σωσεκή- cipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta pote-
δευσεν. ὧν τὴν ὑϖερβολὴν τεκμήρειτ' ἂν τις ῥᾳδίως ἐκ F state vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad
τοῦ λεχθησομένου. μυρίων γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων Ϲ ξιακοσίων, Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias
ὑρκανος ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑϖὸ αἰτιόχου τοῦ hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel
δυσεβοῦς ὀϖαδηθέντος, μᾶ ὃ δημοξίᾳ, βουλόμενος χρή- Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit au-
ματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑϖὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, κὴ τὰ tem eum filius Solomon Hierosolymis magni-
στρατιὰ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ δύποροῦν, ἀνοί- ficè, præter solènia illa in regum funeribus, in-
ξας οἶκον τοῦ τοῦ δαβίδου μνημάτων, κὴ βαστάσας ξι- latis etiam in monumentum eius maximis di-
χίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ διέλυσεν uitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos
οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς κὴ ἐν ἄλλῳ διδηλώκα- G MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab An-
μεν. μᾶ ὃ τεθνηκὼς ἐτῶν πολλῶν διαληλυθότων, πάλιν ἠ- tiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens
ρώδης ὁ βασιλεὺς, ἔτερον αὐοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρή- pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidio-
ματα πολλά. τὴ μὲν δὴ γε ϖήκης τοῦ βασιλέων οὐδεὶς nem solueret. nec valens aliunde sumere, aperta
αὐτοῦ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑϖὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκη- cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tri-
δευμένα ϖρὸς τὸ μὴ φανερὰ εἶ) τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰ- bus talétorũ millibus, eorúmq; parte Antiocho
σιοῦσιν. ἀλλὰ ϖοὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι δοσοῦν ὑπόκρη διδηλῶσθαι. numerata, oppugnationis periculo se exemit, si-
cut & alibi indicauimus. Ac rursum post mul-
tos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta
magnam pecuniã sustulit. ad loculos tamen qui
regũ cineres continent, neuter eorũ peruenit.
singulari enim arte ita erãt sub terrã conditi, vt
ab ingredientibus monumentum inueniri ne-
quirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὴν δέκα φυλὴν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλὴν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἔλαβε τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Σζερατία ἱεροβοάμου τὴν ἱσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτι τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ ἥτται, καὶ ὅτι τῷ ἱεροβοάμου γενεᾷ βασίνης τὶς ὄνομα δυναστεύσας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ὅπλα στρατιὰ τοῦ ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῆς ἀσανοῦ τῆς ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ δυναστεία τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως τὸν ἀδιασαρὲ γυναῖκα δυναστεύσεις, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρὴς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασίλεως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὅλῃ σύρις στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. Cap. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. Cap. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. Cap. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit, Cap. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. Cap. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanũ sub Asano, & exercitus eorum interitus. Cap. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. Cap. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. Cap. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. Cap. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. Cap. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν ἐδραλαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε.

ΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος A
Π ἡμῖν ἡμόμβρος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας καλῶς διοικήσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ διεληλύθαμεν. σολομῶνος δ' ἐν τῷ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν ἐδραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τῷ λαῷ διάδοχον, κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος ὅπη τὸ θεῖον, B
ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελεύτησαν καλῶς αὐτῷ τὰ πεφασμένα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παυδυσαίμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δ', ὃς καὶ τοῦ παιδὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βεθσαβεέν, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἀχρείαν τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, C δηλοῖ καλλύνων ὡς πάνδικα παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκει μὲν τὴν βασιλείαν C αὐτὴ κατὰ δίκην τὴν ἡμετέραν, καὶ δίκαι τὴν τοῦ πλήθους προφάσιν οὖσαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην στέρξαι καὶ ἀγαπᾶν τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἤδη πεφασμένοις. ἐδεῖτο δ' οὖν δίκαιον εἶναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν δουῶναι τὴν παρ' D
αὐτοῦ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτοῦ ἀβισάκην. ἐπεὶ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα δίκαι τὸ γῆρας αὐτῆ, μεῖναι δ' ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βεθσαβεὴ, καὶ δίκαιον ἦν αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ καταφέρεσθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τὰ βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένου, καὶ δυνατὸν ἦν αὐτῆς λιπαροῦντος. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἔλπις ἀπαλλάττεται πρὸς τὸν γάμον. ἡ δὲ, τοῦ σολομῶνος μητὴρ, ὡς ἦλθεν ὅπη τὸν υἱὸν, δεξαμένου μὲν ὡς ὢν ἀδωνίας δεηθέντα κατηπηγελάτο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ περιπλακέντος, ἐπὶ παρήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm postea- 3. Reg. 2.
quam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid venisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium, eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, éique persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene eum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussítque alteram matri à dextris poni.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrãdi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
rarique se quòd nõ eadem opera postularet, vt B
regnum ei tanquam natu grandiori cederet,
quando Abisacæ coniugium expetat, habens
amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Ado-
niam fratrem interficeret. Vocato deinde Abi-
atharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũ tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes C
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe-
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phinees is ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum D
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in- E
de quæsiturum existimans, propter notam
regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius res-
ponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscideretur, & hãc pœ-
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve- F
rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros ma-
nerent, ipse verò ac pater innocentes essent
quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocum id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum. nec con-
tentus interminatione, iureiurando homi-
nem ad id mandatum seruandum adegit. G

σας ἐπέλθοιεν ἕτερον ἐκ δεξιᾶς τεθῆναι τῇ μητρί. κα-
θεζομένης δ' ἡ βεθσαβη, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτου-
μένη μοι κατάνυσον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον
μὴ ᾖ σωθεροπὸν ἀπεργάσῃ. τῆ δ' σολομῶνος θεσσάτ-
την κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσον ἐξ) μητρὶ παρέχειν, καί τι
θεσμεμφαμένης ἐπ' ἀρχιῶ ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη
βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖ) τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρ-
νησιν ὑφορωμένη. δουναι τῶ παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην
ἀδωνία τὸν ἀδελφὸν θεὸς γάμον παρεκάλει. λαβὼν δὲ
θεὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ὃν πεπέμπεται μὲν
τῶ μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι θεσγμάτων εἰ-
πὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ θδιαχωρῆσαι κὴ
τῆς βασιλείας ὡς θρεσβυτέρῳ θδικαλεῖ, τὸν γάμον
αὐτῷ τὸν ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς,
ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μα-
ταπεμψάμενος βαναίαν τὸν ὀλι τῶ σωματοφυλάκων
ἔκτεῖναι θεσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν.
καλέσας δ' τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε,
ῥύεται σε τάτε ἄλλα ὅσα τῷ παῖδί μου συνέκαμες, κὴ
ἡ κιβωτὸς, ὧ συνῆρας αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν
τιμωρίαν ὀλιγώθημι ταξαμένῳ μὴ ἀδωνία καὶ τὰ ἐ-
κείνου φρονήσαντι, μήτε ἐνθάδε ἴδοι, μήτε εἰς ἔτος ἀ-
παντᾶν τῶ ἐμῶν, ἀλλὰ εἰς τῶ παῖδά πορεύθεὶς,
ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τῦτον ἄχει τελευτῆς ἔχε τὸν
βίον, ἀμύρτων τε μηκέτ' ἐξ) δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλύε-
ται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος
δι' τῶ θεοειρημένου αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρου
πάππῳ θεσεῖπεν ὁ θεὸς ἠλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσ-
σου γένος, φρὸς σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τε
φινεέσσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶ-
κον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἠλὶ θεφ' ὑτοῦ ταύτῶ
θδιαλαβόντος, ἦσαν δ' οἱ. ὁ τε ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱός,
βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δ' μεραιώθος,
μαραιώθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβε
δ', σάδωκος, ὃς θεφ' τος ὀλι δαβίδου τε βασιλέως ἀρ-
χιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δ' ὁ στρατηγὸς, τῶ αἱρέσιν ἀ-
κούσας τῶ ἀδωνία, θδιδιδὺς ἐγένετο. φίλος γὰρ ὢν αὐ-
τῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ συλωμῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ
τούτου, θδὲ τῶ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑπο-
πτεύων, καταφεύγει μὲν ὀλὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν
δ' ὑπόμιζεν αὐτῷ θδιενεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυσ-
εβείας τε βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελάντων αὐτῷ τῶ ἰωά-
βου γνώμης, πέμψας βαναίαν, ἐπέλθοιεν ἀναστήσαντα
αὐτὸν ὀλὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ὑπολογησόμενον. ἰώα-
βος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνή-
ξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τῶ ὑπο-
κρισιν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, θεσέταξε σο-
λομὼν ἀεὶ τῶ κεφαλῶ αὐτοῦ ὑποτεμεῖν καθὼς βέλε-
ται, καὶ ταύτῶ λαβεῖν τῶ δίκῃ, ὑφ' τῷ δύο στρα-
τηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ
τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμύρτήματα μηδέποτε κατα-
λείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰωάβου τελευτῆς, αὐτὸς
τε κὴ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. ὁ βαναίας μὲν τὰ κε-
λευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑπὸ δείκτου) στρατηγὸς πά-
σης τ' δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς

† ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεσήσατο. σεμεὶ δ' ὧδε θροσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύ-
μοις αὐτῷ θεσεδρεύοντα, καὶ μὴ θιβαίνειν τὸν χείμαρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θδικοῦσαντι δὲ
τῦτῳ, θάνατον ἑτοιμον τὸ πρόσιμον. τῷ δ' μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν θεσπανάγκασεν ποιήσασθ.

σεμεὶς

σημεῖς ᾗ χαίειν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν ἱερουσάλημ ᾤκει ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ᾗ τριῶν ἐτῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτοῦ ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπως τοὺς οἰκέτας ἐπανελθόντος ᾗ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς καὶ τὴν ἐντολὴν αὐτῷ, καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τὸν ὅρκον τοῦ θεοῦ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, οὐ σύ φησιν ὀμόσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἀποδράσῃς τὴν τῆς ἐπορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου δεδρακὼς τὴν φυγὴν ὕβρεσιν ἡμωρήσομαί σε ποιήσας ἡδόμενον, ἵνα γνῷς ὅτι παρδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον ᾧ νομίζουσιν ἀδεῶς ἔχειν μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ὧν ἂν παρ' αὐτίκα τιμωρήσωνται ἔδοσαν. ἡ σεμεΐου μὲν κελεύσει βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ᾗ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τὴν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγει τὴν φαραώθου τοῦ τῆς αἰγύπτων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστεψάσας τὰ τείχη τῆς ἱερουσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῆς πρόσθεν ὄντων, διέπει τὰ πράγματα λοιπὸν ὅλης πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀπεδείας ὀλιγελᾶν.

A Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. B Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

C Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

D

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, καὶ τῆς σωτέσεως, καὶ τῆς πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

E ΓΝΩ δὲ εἰς χεβρῶνα βαδιζόμενος, ὅπου ἦν χαλκοῦν θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο ᾗ ποιήσας μεγαλόως ἔδοξε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατ' τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆς δυσσεβείας δώσειν αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ᾗ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῷ θεῷ δωρήσασθαι ἠθέλησε, καὶ λαβεῖν αὐθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσατο. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐδὲ ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς αὐθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ δοθῆναι. ταῦτα γὰρ οἶδεν νενόμισται δεδόσθαι τοῖς πλείστοις μόνα ἀσυδῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα ᾖ. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διακρίσεις νοεῖν ὑμᾶς, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς αὖ τὸν λαὸν τὰ δίκαια λαβὼν αἰεκρίνοιμι. τούτοις ἡδὺ τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη δεδόσθαι τῷ σολομῶνι, δόξαν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις αὐθρώπων ἔσχεν οὔτε βασιλέων οὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅτι πλείστον ὑπάρχειτο χρόνον, αὖ δίκαιός τε ὢν δικαιοῦ καὶ παιδοῦμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τοῦ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας θυτηλίσας θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quę non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia patere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparēt. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eadémque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuū illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domi confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quā mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim satesse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset: alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cāpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vtrèsque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiā nomine Basimā. Maritimā verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

A ταύτας ἡ ταῖς ἡμέραις κρίσις ἐπ' αὐτὴν ἦλθεν δυσχερής, ἧς τὸ τέλος δύρεῖν λίαν ἐπίπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα ὠδὲ οὐ σαφὲς ἔφαινεν εἶναι τῷ δικάζειν, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων γνώμονι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ ῥᾴδιον ἐποφαίνεσθαι πρὸς τὴν ζητουμένων διάνοιαν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον B ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὴν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν δύο μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κἀγὼ αὐτὴν ὡσαύτως παιδίον. τρίτης δ' ἡμέρας διελθούσης, ἀπεκοιμήθησα τοῦ αὐτῆς παιδίου αὐτή, τοῦτο μὴν ἀπέκτεινεν. βαστάσασα δὲ τοὐμὸν ἀπὸ τῆς μαστοῦ πρὸς αὐτὴν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρῳΐ C δὲ θήλειν ὀρέξαι βουλομένην τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὀφθὲν μοι ὡδακείμενον. ἀκριβῶς δὲ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἀπαιτοῦσα τὸν ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταπράττομαι δίκαστον ὅπως τυχὼ σοῦ βοηθείας. τὸ δὲ εἰ μόνας, ἐμηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμένη ὡδαμῶς. ταῦτ' εἰποῦσα ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀπολέγει. ἡ δὲ ἀρνουμένη τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δὲ παιδίον D τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς ἀτιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ὅπως οὐ τοῖς κείνην τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι περὶ τοῦ δύρεσιν αὐτὰ πάντων δεινοῖα τυγχανόντων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μετακέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ παρεστάμενον προστάττει τοῦ μαχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν αἰὰ ἥμισυ τοῦ ζῶντος ἐκ τοῦ τετελευτηκότος. δῆλον τοίνυν, πᾶς μὲν ὁ λαὸς E λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειράκιον τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς ἀπαρρησίας οὔσης τοῦ μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαφερόμενον ἰδίᾳ τὸ παιδίον, καὶ πρὸς ἔτι βασανιζομένης ἐκ αὐτοῦ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπήγαγε τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γνώμης, τῇ μὲν ἀπαρρησίᾳ τὸ παιδίον προσενεγκούσῃ. μήτηρ γὰρ αὐτοῦ ἀληθῶς ἦν. τῆς δ' ἄλλης κατάγνωσιν ποιησάμενος, τό τε παιδίον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀνυβριζούσης ἀπολλύμενον θεασαμένης. τὸ μέγα δίκαιον καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκ ἐκείνης λοιπὸν οἱ ὑπήκοοι, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ὑπήκοοι ἦσαν οἱ χώρας ἁπάσης, οἵδε. ὁ μὲν ἐφραίμιτης κληρουχίας, οὔρης. ὅπῃ ἡ τῆς βιθλεέμιτις τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῷ δὲ τῆς δώρου τῷ ἀμιναδάβῳ γαλιλαίας ἀβιναάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμπρὸς τῷ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναΐᾳ τῷ ἀχίλου παιδί. προσυπῆρχε δὲ τῷ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πόσης. τῷ δὲ γαλααδίτιδι καὶ γαυλωνίτιδι ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς ἐλέγετο. ἀχιναδάβου δέ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεξόντος, σιμωνιτῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίλισσα τοιοῦτος.

σαρά-

σαφάτης δὲ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ ἰορδάνου χώραν, ὅλη δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο. σουβεὶς δὲ τῆς βενιαμίτιδος κληρουχίας ἐγκεχειρισμένος, ταβάρης ἦν εἶχε τὴν πέραν τ̃ ἰορδάνου χώραν. ὅλη ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρχὴν ἀποδίδοτο. θαυμαστὴν ἦ ὅλην ἔδοσεν ἔλαβεν ὅτε τ̃ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γ̃ς ὅλην ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ προσεπιωμνοι, καὶ φροσέτι τῆς προθυμοτάτης ἐλευθερίας ἀκεραῖος ἡμφορεύμενοι, φρὸς τὸ σωαύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχον. ἦσαν ἦ ἕτεροι τ̃ βασιλεῖ ἠγεμόνες, οἱ τῆς τε σύρων γ̃ς καὶ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥτις ἐῶ ἀπ' εὐφράτου ποταμοῦ δήκουσα μέχρι τῆς αἰγυπτίων, ἐπῆρχον καλέγοντες αὐτῷ φόρους ἐξ τ̃ ἐθνῶν. σωετέλουν ἦ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τ̃ δείπνῳ τ̃ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους ἑξήκοντα. ἀλεύρου δὲ ἑξήκοντα. σιτηροὺς ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτηροὺς ἀρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα παρέχ τ̃ ἐπ' ἄκρας ἐλάφων λέγω καὶ βουβάλων, καὶ τ̃ πλωσῶν καὶ ἰχθύων, σκομίζετο καθ' ἡμέραν τ̃ βασιλεῖ ἐξ τ̃ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἐῶ ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας ἐξ μυριάδας φατνῶν τ̃ ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς ἦ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τ̃ βασιλεῖ προσηρτῶντο ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κ̃ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δὲ αὐτὸς ἠγεμὼν, ὁ τὴν τ̃ βασιλέως δαπάνην πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀφειλόμενα, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη δὲ ἦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέχε φρόνησιν κὴ σοφίαν, ὡς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. κὴ μὴν τοὺς αἰγυπτίους, οἳ πάντων σωέτεσι δεινοτάτους λέγον ἦ, συγκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ κὴ πλεῖσον ἀφεστηκότας τ̃ βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι ὑπερῆρε ἦ καὶ διήνεγκε σοφία κὴ τ̃ κ̃ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅλη δεινότητι. ὧν οὐ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθανος κὴ αἶμανος, καὶ χαλκέος, κὴ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. σωετάξατο ἦ ⁊ βιβλία ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε φρὸς τοῖς χιλίοις, κὴ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρε παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κὴ περὶ κτηνῶν κὴ τ̃ θ' ὑπηρείων ἁπάντων ζώων κὴ τ̃ νηκτ̃, καὶ τ̃ ἀερίων. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον. ἀλλ' ἐν πάσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ὑπεροψίαν τ̃ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἔμαθεν ἐπεδείξατο. παρέχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς καὶ τὴν κ̃ τ̃ δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν κὴ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνταξάμενος αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν. οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νυῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἐσόμενόν γάρ τινα ἐλεάζαρον τ̃ ὁμοφύλων, οὐεσπασιανοῦ παρόντος κὴ τ̃ ἰδίων αὐτοῦ, καὶ χιλιάρχων κὴ ἄλλης στρατιωτικῆς πλήθους, τοὺς ὑπὸ τ̃ δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ ἦ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἐῶ. προσφέρων γ̃ ῥίσι τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφενδόνῃ ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἐξείλκυεν ὀσφραινομένῳ δι' τ̃ μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque B facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérC que aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliquiverò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis pręerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudenD tia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret, præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speE cici plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cóiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in pręsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios F percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens,& incantationes ab illo inuentas recitans.Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem.quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare,vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit,& in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur , & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit:quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit , viro sapienti & omni virtutum genere prædito.Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cyparissinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones,vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia,comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt , sciant nos nihil veris affingere , neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere,atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat : quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterùm Solomō rex cc ptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eū est

3.Reg.3.

A ἡ πεσόντος δὲ θὺς τὸ αἰθεφπε,μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκω, σολομῶνος τε μεμνημένος, ἡ τὰς ἐπῳδὰς αἷς συνέθηκεν ἐκεῖνος διηλέγων.βελόμενος δ' πᾶσαν ἡ ἀδηλότητα τοῖς ἀθεραπεύτοις ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτῃ ἐχθρῷ ἴχνια,ἐπίδει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἡ ποδανίπτρον. ἡ τῷ δαιμονίῳ προστάττειν ἐξιόντι τὸ ἀνθρώπε,ταῦτ' ἀναῤῥῖψαι ἡ ἀδηλῶσαι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον.γινομένε δ' τούτε,σαφὴς ἡ σολομῶνος καθέστατο συνέσις ἡ σοφία.δι' ὧν,ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτε τῆς φύσεως Ϲ θεοφιλές,καὶ λάθῃ μηδένα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον Ϝ βασιλέως θεῖον ἅπαν εἶδος ἀρετῆ ὑπερβολὴ,θεὶ τέτων εἰπεῖν προήχθημεν. ὁ δ' τῶν τυρίων βασιλεὺς ἱερόμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν Ϝ πατρὸς διαδέξατο βασιλείαν,ὑπερήδη. φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ δαβίδ ῃ.καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν,ἠσπάζετο τε Ϲ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παρεῦσιν ἀγαθοῖς.θλιβεῖλεε δὲ ὁρὸς αὐτὸν. Σολομὼν εἱρώμῳ βασιλεῖ.ἴσθι μετὰ πατέρα βεληθέντα καταπαύσαι τῷ θεῷ ναὸν,ὑπὸ τῷ πολέμῳ ἡ τῷ συνεχῶν ἐραπίσθαι κεκωλυμένον. ἐγὼ δ' ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος,πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐπίσπεν.ἐγὼ δ' χάριν οἶδα τῷ θεῷ τὰ παρέσης εἰρώνης, Ϲ δέχε ταύτῃ ἀνοικοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλεμαι τὸν οἶκον.ἡ γὰρ ὑπ' ἐμὲ Ϝ τὸν ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς λίβανον τὸ ὄρος,κόψοντας ξύλα. ὁρὸς γὰρ τουῖλω ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῷ ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω.ἀναγνοὺς δ' τ' ἐπιστολὴν ἱερόμος,ἡ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδέως ἀντιχάρεις τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἱερόμος,βασιλεῖ σολομῶνι.τὸν μὲν θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον,ὅτι σοι τουῖλω πατρῴαν περιέθηκεν ἡγεμονίαν,ἀνδρὶ σοφῷ ἡ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι.ἐγὼ δ' τούτοις ἡδόμενος,ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα.τεμὼν γὰρ ξύλα πολλὰ ἡ μεγάλα κέδρε τε Ϲ κυπαρίσσε,δέξῃ τῷ ἐμῷ ὅτι θαλάσσαις καταπέμψω Ϲ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς χρεΐαν πεξαμένοις εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτε χώρας πλύσαντας ἀποθέσθαι, ἔπειθ' οἱ σοὶ δέξονται εἰς ἱεροσόλυμα.ὅπως δ' ἀφέξῃς ἡμῖν ἀντὶ τέτων σίτου, ὃ δέχε τὸ νῦν οἰκεῖν δύνασθαι,φέρεσθον. δέκατόν γε τῆς τίμερον, τὰ τῷ ἐπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα,οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον συζώμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τυρίοις. ὡς τ' εἴης θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν,δυνατὸς τῷ ἐστὶ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων,ὅροι συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας,ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν,μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τουῖλω ἱστορίαν δεκαμιβάνοντες, τουῖλω μὲν ἐξέτασιν φεύγειν πεφύκαμεν, πιστεύεσθαι δ' ὑπὸ ἀξιοῦμεν. ὑπὸ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξαρισαμένοις Ϝ πρέποντος τῆς θεαγματείας, ἀδεῶς ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μὲν ἀποδείξεως ἡ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τουῖλω ἀληθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐνομίσθη τὰ παρὰ τοῦ τυρίων βασιλέως γεγράμματα,τουῖλω τε προθυμίαν αὐτε καὶ τουῖλω δύνοιαν ἐπῄνεσε

ἡ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρήνη φιλία καὶ συλλυμῶνος πρὸς τούτων ἐπὶ μᾶλλον ηὔξησε, καὶ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ἴσμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοῖς συντόνως. μυρίους γὰρ ἐπέπεμπε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μυρίους ἀναπαύεσθαι ἀφῆγμυρμένους ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μένοντες οὐ πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν πληροῦσι καὶ τὸν ὁρισμένον χρόνον. ἔπειθ' οὕτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπὸ τετάρτου μηνὸς ἀπαντᾶν ἐπὶ ἔργον. γίνεται δὲ διαβόητος τοῦ φόρου τούτου ἀδιάφθορος. ἦσαν δὲ ἐν τῷ παροίκων, οὓς Δαβὶδης κατέλειπε, τῷ μὲν ἀριθμῷ ἑβδομήκοντα καὶ τριάκοντα καὶ τρισχιλίοις, ἐπὶ δὲ μυριάσιν. τῶν δὲ λατομούντων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὑπῆρχον τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι. πρὸς τούτοις ἦν λίθους μὲν αὐτοῖς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ πρὸς καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν οὕτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγγύτατα δὲ ταύτης οὐ πρὸς τῇ οἰκοδόμων τῇ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἱρόμος ἔπεμψε τεχνιτῶν, τῆς δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ συλλομὼν ἤρξατο, τετάρτῳ ἤδη τῆς βασιλείας ἔτει ἔχων μὴν δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἴαρ, μὴν ἐπὶ πεντακόσιοι καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μῆνες δὲ ἦλθε καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ὑπὸ δὲ τῆς ἐπουσίας μῆνες ἦλθε καὶ ἑξακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ὑπὸ δὲ τοῦ πρώτου ἡγησαμένου ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ συλλομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἐπὶ χιλίοις καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρόμῳ. ὑπὸ δὲ τῆς οἰκίσεως τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγέγονε χρόνος ἐπὶ τοῖς τεσσαράκοντα καὶ διακοσίοις. βάλλει μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὀκτὼ μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αἰτέχειν δυναμένης. οἵ τε τῇ γῇ συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἕδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτοψιν ἰσχυὸν, οἷς ὄντως τὸ μέγεθος τῆς ἐποικοδομηθησομένων, καὶ κάλλος πολυτέλειαν, ἣ βάρος ἂ ἔμελλον οὐχ ἥττονα εἶναι τῆς ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπινοεῖτο, αἰήγαγον δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀφρῆς ἐκ λιθικοῦ λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηχῶν, τῷ δὲ αὐτῷ, καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι. καὶ τοῦτο δὲ ἄλλος ἦν ὑπεγερμένος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτρασπον δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρόναον αὐτοῦ, προέτεινεν ὅπη πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος τῷ μήκους τεταγμένου. ἔχον δὲ πλάτους, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. ᾠκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τελάκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνοχήτε τοῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἔξωθεν πρεπεμένοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regū horum ex orta; maiorib úsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per B mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere; dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est prępositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cęmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis C mandatum fuerat vt saxa prægrandia excideront in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conucherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc an- III. no regni sui quarto, secundo mense, quem Ma- 3. Reg. 6. cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, D annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationē: post diluuiū verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est E CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamēta templi è saxis validissimis, quę contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solū ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter ineoncussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad F amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta G mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rur-
ſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudi-
ne pares, ita vt coniunctæ inferius ędificium æ-
quarent altitudine. Nam ſuperius non erat cir-
cumædificatum. fuerunt autem omnia cedro
contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectũ
habebant, non proximo contiguum. reliquum
ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad v-
trunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parie-
tes hoc pacto confibulati firmiores redderen- B
tur. His trabibus ſubnexa erant laquearia poli-
tiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Pa-
rietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant
incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & in-
trantium oculos fulgor vndique occurrẽs per-
ſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus po-
litiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe qua-
drantibus, & commiſſuris oculos fallentibus,
vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cu-
iuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appare- C
reret, ſed connata potius omnia quàm arte cõ-
geſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperio-
rem templi partem ſic commentus eſt rex, vt
cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis
includeret. Hæc enim pars non habebat ab O-
riente magnam ianuam vt inferior, ſed à late-
ribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmi-
tatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem
complectentes, & craſſis catenis inter ſe con-
ſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, pe- D
netrale eius viginti cubitorum nulli fecit ac-
ceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum
ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: &
in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante
fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas &
inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis,
hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſ-
ſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in a-
dyto viginti cubitos quaquauerſum patente
dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, v- E
trumque quinque cubitorum altitudine. vter-
que duas alas habebat ad quinque cubitos pro-
tenſas: quapropter non longo ſeiunctos inter-
uallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem at-
tingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ
ſeſe contingentes in medio ſitam arcam prote-
gerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie
fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui.
Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis
aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis
proportione conuenientes addidit, latas cubi-
tos viginti, & auro illitas. Atque vt com-
pendio dicam, nihil tam intus quàm foris
omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt
prætereà aulæum & huic ianuæ, ſimile illi
quod interior ianua habuit. Cæterùm por-
ticus nihil tale habebat. Poſt hæc Solomon
3. Reg. 7. accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine
Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè
in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt

δύσεις μὴν εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μήκους ἢ τοὺς αὐτοὺς, ὕψους ἢ εἴκοσι. ἐπωκοδόμηντο ἢ τούτοις ἀλῶσιν οἶκοι ἕτεροι. καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὴν ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις & τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τὴν κάτωθεν οἴκων διάστασιν. ὁ δὲ ὑπερῷος οὐκ ἴσῳ περιωκοδομημένος. δοκοὶ γὰρ αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρου. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕστηκε τοῖχος ἑκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον οὐ συναπτῶν. τοῖς δὲ ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη διὰ ἀλλήλων διεσφηνωμένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικούσας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῆς συγκατειλημμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρας διὰ τὸ γίνεσθαι. τὴν δὲ ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγην τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμιλμένην εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς ἢ τοίχους, κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπετόρνευσεν, ὥς τε σίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ θελγόμενον τὰς ὄψεις τὴν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τῆ χρυσοῦ παντα χόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀπεροτόμων ἐνήρμοζε συνταθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἁρμοῦσθαι τὴν τούτων ὕλην θεσφυσῆς. ὡς ἀκούσιον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἢ βασιλεὺς ἀποδοὺς εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τὸ ὄγκου τοῦ τοίχου. οὐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀναβάσεως ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε ἢ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὖτ' ὀχυρώματος καὶ ῥώμης τῶν αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἢ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειχίσας ἢ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῶς ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικίλλων. καταπέτασε ἢ ταύτας ὑφάσιν διαφανεστάτοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένοις. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λεπτοτάτης καὶ μαλακωτάτης. αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τὴν δὲ αὐτὴν καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρου πτέρυγες, δέκα πέντε πήχεις ἑκατέραν ἔχουσαι. διὸ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀφίστησιν. ἵνα τὴν μὲν πτέρυγα τῇ μὲν, ἅπτωνται τοῦ κατ' νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τοιαύτην μεταξὺ αὐτῶν τὴν κιβωτὸν σκέπη τυγχάνουσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε ἢ κατὰ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους ἐκ κέδρου ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ὑδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι μὴ ἔξωθεν ὅτι ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε ἢ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. καὶ ἢ τοῦ ναοῦ πύλη, τούτων ὑδὲν εἶχε. μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν Χειράμην τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ πατρὸς ἦν φυλῆς. πατρὸς ἢ Τυρίου, γένος ἰσραηλίτων. ἐστὶ, πάντως μὲν ὅτι σημεῖον εἶχεν ἀρίστου. μάλιστα ἢ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κῆ τλὼ τῆ βασιλέως βούλησιν τὰ ὡὲὶ τὸν ναὸν ὀξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χείραμος ὀδὸν καὶ σώλους δύο χαλκοῦς ἔστωθεν τὸ πάχος τετράεδρον δακτύλων. λιῶ γὰρ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίωσιν, ὀκτωκαίδεκα πηχέων. ἡ δὲ ὡείμετρος, δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνὸν δὲ ἐφεκατέρα κεφαλῆ κεῖνον ἐφεισήκει τὸ ὕψος· ὅλη πάντε πήχεις ἐγεγερμένον. ᾧ ὡελέκειτο δίκτυον ἐλάτη χάλκινον ὡεριπλεγμένον καλύπτειν τὰ κεῖνα. τούτου δὲ ἀπήρτητο κῆ λισυρίδια, καὶ ῥόαι ὀξικόσιαι. τούτων τῆ κίονων, τὸν μὲν ἕτερον κῆ τλὼ δεξιὰ ἔστησε τῆ ὡρόπυλαίου ὠνομασίαν, καλέσας αὐτὸν Ἰάχειν. τὸν γὰ ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐχηματισμένον, σκληθῆ γὰ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα ὀξὰ τὸ μέγεθος. λιῶ γὰρ ὁ λουτὴρ τλὼ ὀξάμετρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαισιαῖον πάχος κεχωνευμένος. ὑπῆρτο δὲ κῆ τὸ μεσαίτατον τῆ κύτεος ταῦτα ὡειλημμένη εἰς ἕλικας δέκα. λιῶ δὲ τλὼ ὀξάμετρον πάχος. ὡελειήκεισαν γὰ ὡὲὶ αὐτλὼ μόχοι δώδεκα, ὡρὸς τὰ κλίματα τῆ τεσσάρων ἀνέμων ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῆ ζεῦς, ἔστω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὄπικαθέζεσθαι ἡμισφαίριον, κῆ ὡελιαγωγλὼ ἔνδον ὄπινεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάθος δισχιλίους. ἐποίησε δὲ κῆ λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τεθραμόνων. τούτων ἑκάστη μῆκος γεγόνει πηχέων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειτο γὰ τὸ ἔργον κῆ μέρος τετορευμένον, οὗτος τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κῆ γωνίαι ἐστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως ἓξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ὀξηρμοσμένα. λιῶ γὰ ταῦτα ξυχῆ διηρημένα, ἑκάστλω γὰ χώρων ὅρος ἐπῆλθεν εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἐτετόρευτο, πημὲν λέων, πηδὲ ταῦρος καὶ ἀετός. ὅλη γὰ τῆ κιονίσκων ὁμοίως ὀξείργαστο τοῖς κῆ τὰ πλευρὰ τετορευμένοις. τὸ γὰ παῦ ἔργον ὅλη τετράεδρον ἑωρούμενον ζῳοῖς εἰσήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν οὗτοι, πλόμνας καὶ αὐτυγας πήχεως καὶ ἡμίσου ἔχοντες τλὼ ὀξάμετρον. ἐθαύμασεν αὐτῆς τὰς ἀλίδας τῆ τροχῶν θεασάμενος, πῶς σωτετορευμένας κῆ τοῖς πλευροῖς τῆ βάσεων ὡροσλεωμένας ἁρμονίως τῆ αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως οὗτος ἔχουσαι. τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπικάθηθο ἀετὸς κῆ κλοιὸν ὄπικειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῶ καὶ λέοντας αὐτοῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ γὰ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῆ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. ὡροσεξειργάσατο γὰ καὶ κυθρογαύλους δέκα λουτῆρας ὀρογγύλους χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα χοᾶς. τὸ γὰ ὕψος εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοσούτων ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεῖπεν τὰ χείλη. τίθησι γὰ τοῖς λουτῆρας τούτοις ὅλη τῆ δέκα βάσεων τῆ κληθεισῶν μεχωνῶθ. πάντε γὰ λουτῆρας ἓξ ἀριστεροῦ μέρους τῆ ναοῦ. ἐτέτραπτο γὰ τοῦτο κῆ βορέαν ἄνεμον. τὸ δὲ τεσσάρων ὡὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀναβολήν. κατὰ δ' αὐτὸ καὶ τλὼ θάλασσαν ἀνέθηκε. πληρώσας δ' ὕδατος, τλὼ μὲν θάλασσαν ἀπέδωκεν εἰς τὸ νίπτεν τοῖς εἰς τὸν ναὸν εἰσιοῦσι ἱερεῖς ἐν αὐτῆ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅλη τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ὄπτὰ τῆ ὁλοκαυτουμένων ζώων, τὸ τοὺς πόδας αὐτῆ.

in omnib⁹ quæ artificiosè in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semioribis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositę quadrangulæ, quibus latera basium vtrinque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his impositа erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocaustoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies millé, argentearum quadraginta millia. Candelabrorū item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu lucéret iuxta legem: & mensam vnam impositis panes habentem, sitam ad septētrionale templi latus ex aduerso cādelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrūque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tēpli pars quadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssō fieri curauit, cū decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit CCM. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarū ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectū oculi caligaret, & aggesta ad quadringētos cubitos tertων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας δὲ ἐμφορήσας φαράγγας,

A κατεσκεύασε· ἦ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δ' αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, & πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ἔπιζεν δὲ τὸ πλῆθος αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτης δισχιλίας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ τόπῳ γεγυμνωμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ αὐτόνυξ, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δ' τριακισμύρια. καὶ λυχνίας δ' μυρίας ἐποίησε καθ' τῷ μωυσέως προστάγμα. ὧν ὧν μίαν ἀπέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπεκειτο ἐν ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκειτο τῆς λυχνίας. ταύτῃ γὰρ καθ' νόμον ἔκρινεν. ὁ δ' χρυσὸς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα ἐκατὸν καὶ τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸ τῆς καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δ' δισμυρίους. πυξίνων δ' χρύσεων, εἰς τὸ θερσοφορεῖν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δ' ἀργυρᾶς δισμυρίους. κρατῆρας δ' οἷς ἐπέφυεν τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δ' τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσαρὼν ὁλοκαυτώσια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρια δ', δισμύρια. θυμιατήρια δ' χρυσᾶ ἐν οἷς ἐνομίζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐνομίζον ἔνδοθεν τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅλοι τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δ' ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἢ δὲ τιάρα ἐπὶ τῆς μωυσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία μὲν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων δ' μωυσέως ἑκατὸν χιλίους, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λευιτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ & πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναύλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοφρόνως κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς θεοῦ. περιέβαλε δ' ναοῦ κύκλῳ, χάσμα μὲν δ' τριῶν ὀργυιῶν γλαφεῖσαν, θρυλικὸν δ' παρ' ἑλλήσι λεγόμενον, εἰς ἓξ εἰς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξε ταμοῖς τοῖς πολλοῖς μὴ εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδος, μόνοις δ' ἀφωσιωμένοις αὐτῷ τοῖς ἱερεῦσι σημανθέντα. τούτῳ δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγείρας μεγάλας & πλατείς, δι' πύλαις ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετράπλευρος χρυσέαις κλειομένη θύραις εἰς μὲν τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ δι' καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δ' καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε, μεγέθους δ' εἶναι δι' ὕψους, τὸ τέλειον ἀπειρον ἀδὲ δαπάνης ἀδυσανέτως ἂν ἰδεῖν,

& ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τεσσαρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὕπαυθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὲν τὸ κατασκευήν. λίθοι δ' αὐτοφυοῖς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρεισμέναις. ὀρόφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ὀξεσμέναι. τὰς δ' θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῆς τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τοσούτῳ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκομισμένα τῷ ναῷ συμπεραν-θῆναι, γράψας τοὺς ἡγεμόνας καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὀφόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεγαλομοιοῦντα τῷ θεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προελθόντες δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. ὑπὸ μὲν τῶν ὑπηρετῶν θουεῖ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῆς σκηνοπηγίας καιρός. ἑορτὴ σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἀγιωτάτη καὶ μεγίστη. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν λειτουργίαν τῆς θυσίας τῷ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προῆγον δὲ μὴ θυσίαν αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λευῖται. ἀπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν κατασταλάσσοντες, καὶ θυμιάσεως ἀπείρου τι θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς προῤῥωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὅτι δημίαν θεῷ καὶ κατοικισμὸν καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ ὑδὲ ὑμνοῦντες ἠδὲ χορεύοντες ἕως εἰς τοὺς τοῦ ναὸν ἦλθον ἕκαμον. τούτῳ μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῆς λαρνακείου τῆς δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαλάμους συνεπλέξασαι, καὶ ὑδὲ ὕπτιαι ἦσαν ὑπὸ τὸ τοῖχος καὶ κατασκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνὴν τινὰ καὶ θόλον κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σταίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐταῖς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ θυμιατὸν τὸ χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ ταῖς αὐτοῖς τόποις, οἷς ἐν τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἐντὸς τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καταπρόσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῆς θυσίας πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ ἐκτὸς τοῦ κιβωτοῦ ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, οὐδὲν οἷον ὥρα χειμῶνος ὑετοῦ γέμων ἴσασι, κεχυμένον δὲ κεκραμμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησε. ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελθόντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἤδη ἐν αὐτῷ. οἱ μὲν δὴ ταύτης εἶχον αὐτὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε δὴ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A eam vertici montis, in quo templum extructũ est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento I V.
fabricatas. Histam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis. non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ
B enim ætatem integram hominis posse ere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiaráque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽ-
C pus scenopegia, festum apud Hebræos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine via perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam
D longè remoris sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubi-
E nos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cótinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita
F fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus
G ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque pater eius regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tâquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilive malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis preuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

A οἷς τῇ θείᾳ φύσῃ πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς εἶχεν αὐτῷ λέγειν· σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καθ' ὧν σαυτῷ εἰργάσω γενόντα τὸ περίνουν οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἁπάντων ἐσμὲν τούτοις ἀρκούμενος κεχώρηκας. τὸν δέ σοι κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυνάμεις θύοντες καὶ καλλιερούντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι σχολάζειν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν ἀφέσηκας ἀφ' ἑαυτοῦ. τοῦ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ δι' ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τοῖς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ σχολὴ νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ' εἰπόντα σοῦ τὸν θεὸν, ἀπέστρεφεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν φρόνησιν. ὅτι Δαβίδ τῷ πατρὶ, ὃς ἦν μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γνοὺς τὰ λείποντα δηλώσει, καὶ ὡς αὐτὸς ὑπὲρ θείαν ὁρμὴν τοῦ μήπω γεγονότος, καὶ τὶς μέλλοι καλεῖσθαι προεῖπεν. ὅτι τὸν ναὸν οὐκ ὠκοδόμησεν αὐτῷ βασιλεὺς μὴ τοῦ παρόντος τελευτῶν γνώμενος. ἀβλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν ὑπέτελει, τὸν θεὸν εὐλογεῖν ἠξίου. καὶ μὴ περί τινος ἀπογινώσκειν ὧν ὑπάρχει πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένων, πιστεύοντας ἃ τοῖς ἤδη βλεπομένων. ταῦτα σχολαίτερος τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον ἀνάσχων. ἔγωγε μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι θεοῦ χάριν ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπεροσιὰς γὰρ τὸ θεῖον ἅπαντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ δίκαιοι κρείττονες γεγόναμεν, τοῦτο τιμὴ σοῦ εὐλογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ ὡς τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὴν ἡμέτερον οἶκον. καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαι τὰ μείονα ἁμαρτήματα, καὶ δικαιοῦσθαι μᾶλλον δίκαιόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, λαὸς ὃς ἀέρος ἔχομεν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιοῦσαν οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλομεν, περί τε τοῦ παρόντος θεσπίσαντι, ὃν ὡς ἀφανοῦς εἰς τοσοῦτον ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειτα δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκότι. δίκαιον δὲ τῷ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεοῦ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις. καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ ὡδὶ τελευτήσαντι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτῷ διαδοχαῖς ἀμείψει μείοσιν. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῷ ἢ συγχαίρεις ἀεὶ δόχει. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἐποικίσαι, ὡς ἂν καὶ δι' ἡμῶν ἐῇ δοκῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἴκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅτι γε ἐστὶ ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον σὸν πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος ἀεὶ καλῶς. κἂν ἁμαρτόντων ποτὲ ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ δι' τὴν ἁμαρτίαν σὺν σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ ἢ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῇ παιδείᾳ τὸν, οἷς σὺ τὰ ἀεὶ δικαιοῦντας τῇ τῶν ὁσίων μετάρχῃ, καὶ καταφύγῃ παῖς ἀθροισθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσεις καὶ τὰ συμφορᾶς ἀπαλλάξεις.

ταῦ-

ταύτῃ δ' οὐχ ἑβραίοις μόνον δίομαι σοῦ τὴν βοήθειαν εἶ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, σεσῳ-
πόμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λιπαρησῶσιν, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος ἱλάσμενος. οὕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβελήθης παρ' ἡμῖν κατασκευάσαι σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, οὐδ' ἀλλοδίοις σεσῳ τοῖς οὐκ ὁμοφύλοις ἐχόμεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ὑπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὕπτιον τὴν γῆν, καὶ ὑπὸ πολλοῦ ὠρέαν σεβασμιώσας, αἱμάτοις θυσίαις τὸ βωμὸν προσῆγε. καὶ χρίσας τὸν ὁλοκλήρων ἱερείων ἀναγέσαι τὸν θεὸν ἡδέως ἔγνω τῇ θυσίᾳ σεσεβηκόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἐξαναφλάμψαν καὶ πάντων ὁρώντων ὑπὸ τὸν βωμὸν αἴξαν, τῇ θυσίᾳ ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς ὑπιφανείας γνωμένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλως ἦν τῷ τοιούτῳ εἰκάσας εἶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἐξαιβῆς ἐσομένης. καὶ ἡδεῖς σεσεμνεῖ πεσὼν ὑπὸ τοὐδαφος. ὁ βασιλεὺς δ' ὁ λογῶν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παῤῥησία, δίγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ σεσῳ αὐτοὺς δ' μενείας, δ' χομένους ἢ ζιαῦτα ὑποβάλλειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν δίνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν αἷς δίδ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς δίαμενούσας. ἴσεσθαι γὰρ οὕτως δύσμορον τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς αἰθρώπων ἥδιον μακαριώτερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δὶ δύσεβειαν καὶ δικαιοσυίλιν, δίδ ταῦτα σεσῆκει ὑπολαμβάνειν. εἶ δὲ τοῖς αἰθρώποις οὕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῆς οὐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ σεσωσθέντα κὴ μηδὲν ἀμῆρ τῶν εἰς βλάβιν αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς δίδ λεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, δίδ λυε τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν κατεθύσας μυρίοις καὶ δισχιλίοις, σεσβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἐγκαινισθῆναι ἱερουργημάτων. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, σεσὶ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δὶς ἐπὶ τὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' ἔσχεν αὐτοῖς ὑποχώντας ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν δύσεβεία, σεσὶ αὐτοὺς ἦκεν τὸ βασιλέως ὑπολύσαντος ἀπῆσαι, δ' χαριεισήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε σεῖ αὐτοὺς σεσνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ δ' ἃ μενοι τῷ θεῷ σεσαχεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον ἐσλομένα βασιλέα. τὸν δὲ πορείας ἐποιοῦντο μὴ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνοις εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ὑπόνους τὸν ὁδὸν τὸν ὑπὲρ τὰ οἰκεῖα πάντας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τὸν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγάγοντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἱστορήσαντες αὐτῷ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεφαν. ὄναρ δ' ὑπιφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς δ' χῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ δι' παντὸς ἐν αὐτῷ μόροι τῷ ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripias. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit cuidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiásque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cétum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festísque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent:

3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & oblitioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quòd tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso carum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

A αὐτὸν ὁ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τοῦ πατρὸς ὑποθήκαις ἐλίγθυ εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δι' δαιμονίας ἀπολοιπὸν ἄπιεον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰουδα φυλῆς. φοβούμενα μὴ τοι τὰ ὁλοτηδεύματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, ⁊ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, φέρριζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῖς γλύοις τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἁπαθῆ παρέψεσθαι.

B πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πάροικοι αὐτῶν ἔδωκεν, σκυβάλων, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατοικίσειν. τὸν ὁ ναὸν τὸν νεῶν οἰκοδομηθέντα κατὰ φρόνησιν μένον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν ὁ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ θεῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μιάσματα ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὶ ὑφορολόγου μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τίνι αἰτίᾳ πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν οὕτως ἐμισήθησαν ἔθραυσι τῷ θεῷ, πρῶτον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ θαυμαζόμενοι. καὶ θαυμάζειν τὴν ἐπιλειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων θαυμάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, ⁊ τις ὕστερος ἀναγράψαι. μὴ δὲ τίνι τῷ ναοῦ κατασκευῇ, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένῳ, τίνι τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλετο, ἢ ἔτεσι ἕξι καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. οὐ γὰρ

C τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καθ' ὃν μάλα καὶ θαυμαστῆς δι' δόξιας καὶ θαυμάσιος τυγχάνοι, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τίνι ὕλῃ ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἠτιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ χρῆσθαι, βεβαίου ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κ τίνι δ' δαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας καὶ τοῦ βασιλέως οἰκοδομήθη. τίνι δὲ ὅλῃ αὐτῶν διάταξιν, καὶ τίνι διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σωρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν ἐκ τοὺς κείσεις ⁊ τίνι τῶν θεαγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σωόδον ἀθρόων ὅλη δίκας συνελκυσθέντων κατασκάσειν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος ὃ, πεντήκοντα. τὸ δὲ ὕψος ξιάκοντα. κίονσι μὲν τετραγώνοις αἰειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον ὃ κοιναῖς. ἰσομέτροις ὃ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι ξυλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ κ νεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὃ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος. εὖρος πηχῶν ξιάκοντα, ἀπτέρις ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις αἰατεταμένον. ἦν ὃ ἐν αὐτῷ ἑξέδρα ἁγαθρεπὴς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἡ παρέζυκτο κατασκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ θεοῦ τίνι διαιταν, καὶ τὰς αἰαπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τίνι τῶν θεαγμάτων διάλαυσιν, ἐσθημένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δικαπήχεσιν, ἑτέρα δὲ ὁρισῷ τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων διωρεία ἣ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαινουμένη.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

κ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅτι ζιστιχέων ἐν-
φασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν
ὅτι σημεῖον. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία
σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν
πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ἢ σαλεύεσθαι δι' ὑπερ-
βολὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῖς λίθον.
τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσῷ ἐνκαυστῷ κατεποικιλ-
μένον χρώμασι καὶ γραφαῖς. οἴκους κατεσκεύασε δὲ
καὶ τούτοις ἄλλα τε καὶ εἰς ζυφλὼ οἰκήματα, ἔτι δὲ
καὶ στοὰς μηκίστας, καὶ ἐν κάλλει τῷ βασιλείων κειμέ-
νας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμ-
πόσια χρυσοῦ ἐπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τοῦτον ἔχειν
ἔδει πρὸς τὴν ὑπερβολὴν ὑπηρεσίαν, σκεύη
πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασε. δύσκολον δ' ἐστὶν κα-
ταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν
βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα,
πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ
ἀφανῆ, τό τε τῶν αἰενγμένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ
ἄλση πρὸς θηρεία ἐπιτερπέστατα, καὶ θέρους ὑπο-
φυγὴν καὶ σκέπην ἐν ταῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ'
εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκλίθου λευκοῦ, καὶ κέ-
δρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τοὺς
ὀρόφους καὶ τοὺς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λί-
θοις ἐζωδίασας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ
ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέ-
φαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατασκευῇ
βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ δὲ τού-
των ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεσαν, τοσού-
των ἄλλων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι τοῦ θρό-
νου, χεῖρες ἦσαν ἀνεχόμεναι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο
δὲ εἰς μόχλους πρὸς τομὴν τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ βλέποντος,
χρυσῷ δὲ ἅπας ἐδεδημόσιος. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαε-
τίᾳ κατασκευάσας, ἐπὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω
δὲ ἄργυρον ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς εἰρόμος εἰς τὴν
οἰκοδομίαν συνεύεργκεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρια καὶ πί-
τυος. αὐτεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλως δωρεᾶς
τὸν εἰρόμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πύμπων αὐτῷ καὶ οἶνον
καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖται τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς μὴ θερειε-
πήκαμεν ἤδη, χρήζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ
πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν,
οὐ πόρρω τῆς τυρου κώμας ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελθὼν
καὶ κατανοήσας εἰρόμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ,
πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τὴν πόλεων ἔλε-
γεν. καὶ ἔκτοτε προσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. με-
θερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτ-
ταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λό-
γους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα
ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς, ἐρωτῶν καλῶν ὅπως αὐτῷ τού-
τοις σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀποριας τὴν ἐν αὐτοῖς ζητου-
μένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν
τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ,
καὶ μαθὼν αὐτῷ τὴν ἀσάφειαν ἀνεφώνησε. μέμνη-
ται δὲ τούτων τῷ δύο βασιλέων, καὶ μνήμην ὁ
μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων
ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν
παρ' αὐτοῦ υἱὸς εἴρομος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα ζῶα, ἐβασίλευσε ζιάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔ-
χωσε τὸ δεύτερον χωμεῖον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν ἐκόψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελὼν τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur : quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod superarat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen-
B didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat : dispositis per parietes
C & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis superne imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant : & quà reclinabatur, dimidiatus e-
D rat iuuencus tergum suum respiciens : totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maximè opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit : quæ cùm ille perlustrata satis
E considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata : voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
F tura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat : sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens : Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis
G delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtaurauit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyccos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vberratem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ Ἡρακλέους, καὶ τὸν τῆς Ἀσάρτης. πρῶτος τὸ τῷ Ἡρακλέους ἄγαλμα ἐποιήσατο ἐν τῷ Φοινικίῳ μέλει, τοῖς τε νεικέοις ὅπως ἐκτείσαιτο μὴ ἀποδιδοῦσι τὰς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτοῖς, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ἦν Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ζήτει τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε Σολομὼν, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ Δίου, λέγων οὕτως. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ Ἴερομος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ

B τῷ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν ᾧ ἦν αὐτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευήν. τὸν δὲ συμπεμφθέντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Ἴερομον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δέ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρήματος εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' Ἀβδήμονά τινα τύραννον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ

C τὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τοῦ Ἱερόμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ διὸ μὲν οὗτος εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἐώρα τὸ τοῦ Ἱεροσολύμων τεῖχος ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν διόμφακα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἦν ἀνάγκη καὶ τοιαῦτα τὰ προσπεπαιδάζει, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τὰς βαρυτάτας ἐναρίθμους, ἄσωρόν τε

D Μαγηδὼν, τῷ τείτῳ δὲ Γαζαρὰ τῶν παλαιστινῶν χώρας ὑπάρχουσαν, ὃν Φαραὼ ὁ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῆγειρεν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ

E πρὸς πολέμους καὶ τὰς τοῦ καιροῦ μεταβολὰς χρησίμων ἔν. συναμφοῖν. οὐ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηταχόρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὶθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ξυφλὼ ἐπιτηδείως ἐχούσας τῇ τε τοῦ ἀέρος διαφορᾷ, καὶ τοῖς ὡραίοις διφυέσι, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόσοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὸν ἔρημον τὸν ἐπάνω συρίας

F καὶ καταχὼν αὐτὸν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δυοῖν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεσᾶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. ἄγουσι δὲ τοῦ τὴν πόλιν οὕτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συρίας ἀπωκείσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ ἔχει, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας,

G καὶ τείχεσιν ὀχυροτάτοις περιβαλὼν, Θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τὸ νῦν ἔτι καλεῖται οὕτω τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δ' Ἕλληνες αὐτὴν Παλμύραν προσαγορεύουσιν, παλμυρᾶν. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν

καιρὸν πεπράξεται διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὑπολαμβάνοντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μινάου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ παππου ἡμῶν Ἀβραάμου, μέχρι Σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν διακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων, φαραὼνες ἐκλήθησαν,

κατὰ τὴ

ὑπὸ τῶ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βασιλέως φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντας, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τῶ ὀνόματος φανερὸν τὴν αἰτίαν. ὁ φαραὼ κατ' αἴγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γλυκείας ἀπ' ἄλλων ὀνομάτων ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τοῦ πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω δὲ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα ἀφ' οὗ μνησθῆναι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφειν τριάκοντα καὶ τετρακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι φαραὼθ ἐκαλοῦτο. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων ταλαιπωρίαν γυναικὸς βασιλίσσης λέγει τοὔνομα νικαύλην καλοῦν. δῆλον, ὡς τοῦ μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δηλῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ φαραὼθ τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκέτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς σολομῶνα ἡ προσημμένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. ἐφ' ἡμῶν οὖν ταύτης, μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπιμνήσθην, ἵνα φανερὸν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις φερόμενα πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τῆν χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέτριβον ὄρει καὶ μέχρι πάλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξε, καὶ πρὸς τὸ σπουδὴν αὐτῶν καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῆν δὲ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ τῆ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ σπουδὴν, ἐκείνους καταγαγεῖν εἰς τοῦτο τὸ χῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατευόμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἦσαν. τῆν δὲ χαναναίων, οἷς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγεν, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν ὀπτροπὴν εἰλήφεισαν τοῦ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα & τὰς στρατηγίας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν χρεῖζεν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῆ αἰγυπτιακῆ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερος. αὕτη δὲ βερενίκη καλεῖται, οὐ πόρρω εἰλανῆς πόλεως, ἡ χώρα τὸ πρὸς ἰουδαίων ἐστί. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῶ κυβερνήτας καὶ τῆ θαλάσσης ὑπηρέτας ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν παλαι μὲν σωφίραν, νυνὶ δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄζειν αὕτη, χρυσὸν αὐτῶ κομίσαι. καὶ σωληθέντας ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα

A à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege:
B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasæus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim
C post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo
D pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exe-
E git. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin &
F classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nō procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indię, olim
G Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoque egregiam, Solomonis virtutem ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuitque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapilliſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magiſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

A σοφίᾳ δ᾽ ἀπεπονημένῳ καὶ πάλαι θαυμασὴν, ἀκούσαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ὅπη δυνατὸν ἦν ὄψεως αὐτῷ καὶ τῇ ὁσημέραι θεᾷ τὴν ἐκεῖ λεγομένων πεῖραν ἀπολαβεῖν. πιθανὴν γὰρ ἐκ τῶν πίστεως, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τῶν ἀκοῆς, ἐὰν εἰκὸς ᾖ τὴν ψευδεῖ δόξῃ συγκατατιθεμένην καὶ μεταπίπτειν πάλιν, ἅτε γὰρ ὅπη τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτῷ βουλομένη λα-
B βεῖν πεῖραν, αὐτὴν προτίνασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δυνηθῆσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μὴ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ἀφθονίας. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεσάς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ᾽ αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα φιλοτίμως ὢν καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, δαίτων τ᾽ ἧν προσεδέ-
C κετο τὴν ἐπιλύσιν. ἥδ᾽ ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τῷ σοφίαν τῷ Σολομῶνος οὕτως ὑπερβάλλουσαν αὐτῷ καὶ τῆς ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμανθάνουσα. μάλιστα δ᾽ ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῷ τε κάλλει καὶ τῷ μεγέθει. οὐχ ἧττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλῷ τῷ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑπερῆκται πλήττει δ᾽ αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῷ ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δίπτυχων
D πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτῷ καὶ διακονίας, ὅτε τῶν ὑπηρετούντων ἑώρα, καὶ τὸ μετ᾽ ὄπτησιν αὐτῶν θεοῖς τῷ διακονίας δ᾽ ὀφρεῖς. οὐχ ἧκιστα ᾔ καὶ καθ᾽ ἡμέραν ὁλοκαυτούμενα τῷ θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν θεοῖς αὐτὰς ὁλοκαυτούμενα. ταῦτ᾽ ἐξεπλήττετο καθ᾽ ἡμέραν ὑπερθαυμάζει, & καταχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τῷ ἐκπλήξει τῶν βλεπομένων, φασὶν ἀπορίαν αὐτῷ θαυμασικῶς διακειμένῳ. πρὸς γὰρ τὸν βασι-
E λέα προσῆλθε λόγους εἰποῦσα ὑφ᾽ ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τῷ διάνοιαν ὅτι τοῖς προειρημένοις ἠπιστημένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὁ βασιλεῦ τὰ δι᾽ ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ᾽ ἀπιστίας θεραπεύεται. τῶν δ᾽ ἐσῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δ᾽ τῷ σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέδωσιν, οὐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ᾽ οἵα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεστέρα τῷ δ᾽ εὐδαιμονίαι ἀπέφηνε τῆς
F ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπιχείρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς θεραπείας, οὐχ οὕτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς εἶναι συνίσησιν. ἐγὼ γ᾽ οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις δι᾽ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθην πιστεύουσα, πολλῷ πλέω τούτων ἐσόρησα. καὶ μακάριόν τε τῆς ἑαυτῶν λαὸν εἶ) κεῖνο, δοῦλοις τὸ τοῖς σοῖς & φίλοις, οἳ καθ᾽ ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. εὐλογήσειεν ἄπτις τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τὸν-
G δε τῶν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας οὕτως ὡς τε σε ποιῆσαι βασιλέα. θαυμάσιον δὲ καὶ διὰ τῆς λόγων, πῶς αὐτῷ διέθηκεν ὁ βασιλεύς, ἔτι καὶ τοῖς δωρεαῖς τῶν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανερόν. εἰκοσι μὲν γὰρ ἄρτῳ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθου πολυτελῆ. λέγουσι δ᾽ ὅτι καὶ τῶν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἐκ τῆς νῦν ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχωμεν. αὐτεδωρήσατο δ᾽ αὐτῷ καὶ Σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μάλιστ᾽ ὧν κατ᾽ ὄπτησιν ἐξελίξατο, οὐδὲν γὰρ ὧν ὅτι διανοίᾳ λαβεῖν οὐ παρέχεν, ἀλλ᾽ ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐκαρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἀκείνη τυχεῖν ἠξίου προσιέμενος τῷ μεγαλοφροσύνῃ ὅπη δείκνυτο.

Ὁ μὲν

καὶ ἡ μὲν τῷ αἰγυπτίων καὶ τῶν αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν φερεπίκαμψε τυχοῦσα, & μεταδοῦσα πάλιν τῆς βασιλείας τῷ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς χερσῶς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ φοὺς τῶν τῷ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευῶν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων δὲ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνων τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς ναοῖς ἦν λεγόμενοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῷ παρασκόντων τὴν προσηγορίαν ὅτι καταπλήξῃ τῷ ὀνομάτων λαμβάνουσι ἔστι δὲ πλησία. ἐκείνα γὰρ τὴν μὲν εὐθεῖαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται. λαμπρότερα δέ ἐστι & εὐλογίᾳ πλέον. τοῦτο μὲν φοὸς τὸ μηδένα τῶν ὀλιγαρχῶν ἀγνοοῦσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ ὀλίγα τῶν βασιλέως χρείαν ἐμηνθημένων αὐτῆς, δι' ἣν ἦν καὶ φιλάνθρωπον ὑπολαβεῖν νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῶν κομισθέντων αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγκατεριθμημένων καὶ τῶν ὑπὸ τῷ ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας τοπάρχαι & βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεάν. ἐχώνευσε δὲ τὸ χρυσὸν εἰς ὀβελοὺς διακοσίους καὶ σκύλην θυρεοὺς εἰς τὰ σίκλους ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας ξιακοσίας, ἑξαίσης ἑκάστης μνᾶς χρυσίου ξεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμώνα λιβάνου καλούμενον. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ φοὸς τὴν ἑστίασιν ἃς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατασκευάσας καὶ τῶν ἄλλων τὰ σκεύη δαψιλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅτι τῆς ἀργύρου ἐπώρασεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάγων εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν φοσετάξεν. ὧν ὀξεμπολουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ὑφάς αἰθιόπες τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πλοῦν ἀπιοῦσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι τεσσὶν ἔτεσιν ἐτέλουν. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τῶν χώραν περιῆρχετο ὀχηθοῦσα τῶν σολομῶνος ἀρετῶν καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε παντα χῆ βασιλέας ὀπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ φοσχηνέσθαι, τοῖς λεγομένοις δὲ ὑποβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις φοσεμφανίζειν τῶν φοὸς αὐτὸν ἀποστολήν. ἔπεμπον δὲ αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γλύπτα πολλά, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῷ ἀληθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμῃ & κάλλει τὴν τῶν βασιλέως ὄψιν εὖ ὀχηθόσειν ἐπηλέγετο, ὡς τε τοῖς οὖσιν αὐτῷ φοτέρων ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῷ πεμπομένων φοσθεῖναι ποιῆσαι τῷ ἁρμάτων ἀριθμὸν, τετρακοσίοις φοσιόντερον. ἦν δὲ αὐτῷ φοτέρων, χίλια, ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ διζυγεῖοι ἵπποι. ἠσκηντο δ' οὗτοι, φοὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκφερεπεσέρους ἄλλους εἶ συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίονς τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀφθαμίλλητον αὐτῶν εἶ) τὸν ὄξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν φοσῶτον ἀνθοῦντες, ἐπιτερπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες φοσιόπροι, καὶ πολὺ τῷ ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίσας μὲν καθειμένοι χαίτας, ἐνθυμίδιοι δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ψῆγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπίσηθον ταῖς κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου φοὸς τὸν ἥλιον ἀνταναχλωμένης.

A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex VII.
Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat.
Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac
B appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulnaem materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod
C priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent: atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabre
D facta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumque eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima
E per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea curruséque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel
F pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuenturis, procera statura, promissóque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum con-
G tactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributíſque oppidatim curribus, & ip ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Cumque eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtituris, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon contempſit, voluptate irrationabili victus: ductíſque vxoribus è principibus viriſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit: quamuis iam antè quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

3. Reg. xi.

A πύτων ὡδὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς κὴ ϑπλισμένων καὶ πέλτα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπὴν ἡμφιεσμένος ἐσθῆτα, ϑεοὺς ἑῶ ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἰὼ δ' χωρίον ἀπὸ δύο σταδίων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἔτταν, ϑέρμα δ' εἶσις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερροίαις ὑπερπλὴς ὁμοῦ κὴ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρούμενος ἐποιεῖτο. ϑεία δὲ ὡδὶ πάντα χρώμενος ὑπονοίᾳ τε κὴ προνοΐᾳ, καὶ λίαν ὢν

B φιλόκαλος, οὐδὲ τῆς ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον οὔσας, λίθῳ κατέστρωσε μίλαν, ϑεός τε τὸ ῥᾴδην ἔφ τοῖς βαδίζουσι, κὴ ϑεὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τῆ πλούτου & τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δ' τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ἑξακοσίων ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ὡδὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ

C πόλεις ταύτας, ἁρμάτων ϑεσαυρίσας. τὸ δ' ἀργυρίου πλῆϑος ἐποίησε πολὺ ὡς ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ἴσον ἰὼ καὶ τῆ λίθων κὴ τῆ κεδρίνων ξύλων οὐ ϑεώμενον ὄντων ἄπαρ & τῆ δένδρων τῆ συκομίνων πληϑει τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. ϑεσπίζεις δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ, πωλεῖσθαι, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις ἕξιν ἑξακοσίων δραχμῆ ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσι & τοῖς πέραν διαφέρειν διέπεμπεν αὐτός. γενόμενος δ' πάντων βασιλέων ἐνδοξώτατος καὶ ϑεοφιλέστατος, καὶ φρενήσας κὴ πλούτῳ διενεγκὼν τῆ ϑεῷ

D αὐτὸ τὸ ἑβραίων ἀρχὴν ἐχρήσατο, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὸ τῆ παρόντων ἐϑισμῆ φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς ϑεοειρήκεμεν αὐτὸ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δ' γυναῖκας ἐμμανεῖς καὶ τὸ τῆ ἀφεδισίων ἀκρασίαν, οὐ τὰς ὀπιχωρίους μόνον ἠρᾶτο, πολλὰς δ' καὶ ἐκ τῆ ἀλλοφύλων ἐϑνῶν γάμους, σιδωνίας καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, κὴ ἰδουμαίας, παρίδη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων

E ἤρξατο ϑρησκεύειν ϑεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῆ ϑεὸς αὐταῖς ἔρωτι χαριζόμενος. τῶτ' αὐτὸ ὑποδραμόντος τῆ νομοϑέτου ϑεοειπόντος μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοφυλογενεῖς, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑποκλακεύσῃς ἔϑεσι τῆ παρόντων ὑποσπῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται ϑεούς, παρόντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν καταμέλησεν ὑπερεχϑεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δ' γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἀγασίμων ϑυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριϑμὸν, καὶ παλλακὰς ϑριακοσίας, ϑεὸς δ' ταύτης καὶ τῶν τῆ βασιλέως τῆ αἰγυπτίων ϑυγατέρα, δύϑ' μὲν ἐπεκράτειτο ϑεὸς αὐτῶν

G ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, κὴ τῆς δυνοίας & φιλοσοφίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ ϑειοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἰώ. ϑεσβαρούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῆ λογισμοῦ δι' τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτέχειν ϑεὸς τὸ μηκέτι τῆ ὑπηκοΐων ὑπολαμβανόμενον, ἔτι μᾶλλον τῆ ἰδίου ϑεοῦ καταλιγώρησε. τοὺς δὲ τῆ γάμων τῆ ἐπεισάκτων πλῆϑ διετέλει. καὶ ϑεὸ τούτων δ' ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε κὴ σφαλῶσαι ὡδὶ τὸ φυλακὴν τῆ νομίμων. ὅτε τῆ χαλκᾶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῆ ὑπὸ τῆ ϑαλάττῃ ἀναϑήματι, καὶ τῆ λεόντων τῆ ὡδὶ τὸν ϑρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον ὡδὶ δεῖγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὸ ἐκείνου δόξαν, ἰὼ αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν δι' τὸ πρὸς τὸν ϑεὸν δυσέβειαν,

οὐ μι-

οὐ μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθεὶς, οὔτε λανθάνειν αὐτὸν ὅτι τοῖς ἀδικήμασι λέγων, οὔτε ὅτι πολὺ χαρίσεται τοῖς πατρῴοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ πατρὶ δὲ δείξῃ τὸ Θεῖον αὐτὸν ὑπήκοον ποιήσειν ἑαυτοῦ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ μὲν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας ἀποδώσειν αὐτῷ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν τῷ ἐγγονῷ τοῦ Δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἑαυτοῦ ὅτι τὸν Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν, ἠλγησε, καὶ σφοδρᾶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ ἡδέων ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν. οὐ πολὺ δ' ὕστερον ἐπῆλθε χόλος αὐτῷ οὗ κατηγωνίσατο ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν διεγείρει ὁ Θεὸς, Ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν τῷ Ἰδουμαίῳ, γένους ἐκ βασιλικῶν ἀπειλημμένων. καταφρονούμενον δὲ τοῦ Ἰδουμαίων ἡγεμόνος τὸν Δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώνην τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διαγωγήν. καὶ γνόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνόμενος, τοῖς τε βασιλέως παισὶ συναιζάφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν Ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τὸν φαραὼ ὅπως ἐπιτρέψειεν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαγορεύσαντος, πῶς ἀνδρὶ ὧν ἢ τι παθὼν ἐπιθυμήσειε καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ δεόμενον, τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομὼν τὰ πρόγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς προτιμήσεις δαιμονίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ Θεοῦ φαραὼν, ὁ Ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ὑποχειρίαν τῷ σολομὼνι, κατέσχετο δὲ φρουραῖς πολλαῖς καὶ σὺν ὅλῃ δυνάμει· διὰ αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νικητήσιμος, ἁρπάς ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζαρὼ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς σωφηνῆς ὑποδραμόντα βασιλέα ἀδράζαρον διατόπον ὄντα, καὶ λῃστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι περὶ αὐτὸν σῖφον λῃστικὸν, ἀπέβαινε. καὶ καταλαβὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ὑποδείκνυται. καὶ καταλέχων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, καὶ διήρπαζε σολομὼνι ἔτι ζῶντος. ἡ δὲ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ Ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοὺς ἐναντίους. ὑπεπέπτωκε δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύλων τῆς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβαταίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γνωρισθέντα αὐτῷ τοῖς προγνώσεσιν ἐπαλπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γνήσιον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς γῆς τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ἐπὶ τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιβαλεῖν.

A discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt
B non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, &
C è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: &
D postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio regẽ, adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare in-
E ciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latro-
F num manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabataei filius, veteri quodam oracuio ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre
G educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, cum Ioseph tribui præficeret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is saluratum eum de via paulùm seduxit in rus quoddam diuertens, in quo rum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio, propter promissionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac cóseruator esto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem priùs fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cùm esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor prælagij prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsique principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumen seruauit.

A οὗτος ὁ τῷ ἔργων φερεπόπσεν, ὡς τὸ βασιλεὺς αὐτὸν ἀπεδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δὴ τῆς ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆς ἱερουσολύμων, συμβέβηκεν προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν σιλὼ, ἀχία ὄνομα. ἐς φοσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποκλίνας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδεὶς ἄλλος, σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάρη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου δι' τὴν πρὸς δαβίδην γνωριμίαν ὁμολογίαν αὐτῷ μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ δ', τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταθήσει τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἴσο, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προσκεμένου σοι τὰς δυσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν πάσης ἄθλου μείζου τῷ ἁπάντων ἡγήσεσθαι τιμιώτερον, ἡλίκον οἶδα δαβίδην ἡγούμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τῆς προφήτου λόγοις ὁ ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ὀπτυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἀρέμει. ἡγούμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τὰ ὑπὸ ἀχίᾳ διειλεγμένα, δύο εὐκαιρίαν ἐπιχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, καὶ κινεῖν ἐς ἀπόστασιν εἰς αὐτὸν τὴν ἠγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν ἀγάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὀπτουλίαν ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι. φθάσας δὲ τοῦτο ἱεροβοάμος, πρὸς σουσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μείνας τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐπάνοδον ἐς τὸ βασιλέα φυλαχθέντα.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitúrque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterùm defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. Reg. 12.

Κεφάλαιον γ'.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τῷ παιδὶ αὐτοῦ ῥοβοάμου, τὸν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμον ἀπέδειξε βασιλέα.

ΑΠοθνήσκει δὲ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενηκόντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν ἱερουσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δυνάμεώς τε καὶ πλούτου καὶ φρονήσεως τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γύναιξ ὑπὸ τῷ γυναικῶν ἀπατηθείς, παρεμύησεν. θεῶν γὰρ καὶ τῷ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέμοι διατάξαι. μετὰ δὲ τὸν τοῦ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παῖδος αὐτοῦ τὸν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμας τοιοῦτομα, πέμψαντες δοῦς εἰς τὸν αἴγυπτον οἱ τῷ ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλεσαν τὸν ἱεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, καὶ ῥοβόαμος εἰς αὐτὸν παραγίνεται. ἐδέδοκτο δὲ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, διαδέξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ἡμέσαι χρηστότερον τοῦ πατρός. βαρὺ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δύνουσεσι δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν αὐτὸν, ἂν περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲν δοῦς γένηται, μὴ παραχρῆμα δὲ ὑπισχόμενος αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρὸς-

πρεσβύτερον γὰρ ἠξίουν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τῶν τότε νέων. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τῷ μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἂν δεῖ πεισθῆναι τῷ ἀποκείσιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς ἐνους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, ὡς ἀρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ καὶ βασιλείας ὄγκον. χειροῦσθαι γὰρ οὕτως εἰς ἔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπᾶν τὸ πρέσβεις καὶ ὅλως μικρὸν ἰσόσημον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν οὕτως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ χρήσθαι βασιλεῖ, γνώμιλον ἀπεφήνατο τῷ θεοῦ ποιήσαντος οἴμαι κατασκευῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας οὖν τοὺς μειρακίσκους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τῷ τῆς πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς σκέλεσθε λέγειν. τοὺς δ', οὔτε γὰρ ἡ νεότης, οὔτε ὁ θεὸς ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρῄνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρυγίας ἐπιφέροιτο σκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείσεις δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοῖς σκεῖνος ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρόσκειν τῇ ἀρχῇ ἀξιώματι τὴν ἀπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας, μετεώρου τοῦ λαοῦ πάντας ὄντος λέγοντος ἀκούσαι τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δέπω φιλάνθρωπον, τὴν τῆς μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖς τιμᾷ τῆς φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπεφέρετο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῆς λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀληθόντες, ὡς ὅλη πύρα τοῖς ἐρημίοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτ οὐδὲν αὐτοῖς ἔφη συγχωρεῖν πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' σκείνου ἔφασαν τὴν ἡμέραν. παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. οὕτως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τοῦ ὀργὴν ἐπήρησαν, ὡς πέμψαντες αὐτοῦ τὸν ὅλη τῆς φόρον ἀδώραμον ἵνα συγχώντας τοῖς ἐρημίοις, εἶτα προσπτῆς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἴδῃ αὐτοῖς, ποιήσειν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις εἰς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπερ ἐς δύο ὅλη φυλὰς ἔφυγε εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ δαβίδ παίδων ὄντας, τὸ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν φρατριῶν κύριον. ροβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῆς δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷός τε ἦν λαβὼν ὁπλίτας καὶ δέκα παρ' αὐτοῦ στρατιᾶς μυριάδας ἐπιλεκτοὺς, ἐξῆγεν ὅλη τὸ ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, οὐ δίκαιον ἔφη τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, ἔδοξε. καὶ ταῦτα καὶ τὸ προφήτου ποιήσαντος

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo B certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluẽtes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi E mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc 3. Reg. 13. F dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in cum manum, iubens hominem G comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν ἑκατέρᾳ πόλει, ἐν ταύτῃ τῇ διάτασιν εἶχε. κατασκάσας δὲ καὶ ἐν φανουήλᾳ πόλει λεγομένῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνισταμένης μέλλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ ἀλλαξαμένους τὸν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψειν μὲν αὐτὸν, προσχωρήσειν δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τούτου γνώμενον τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτηδεύσας τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἵνα μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἡ δ' ὅτι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς περιημμένῃς πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς ἕξ φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ὃν ἀπολελειμμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὔ μοι δοκεῖ νῦν ἐπαίειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν οὕτως ὁδὸν προσκυνεῖν. αὐθρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναὸν, πεποίηκα δ' κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθίρωσα, τὴν δ' ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἐγγὺς τῆς πόλεως κατοικοῦντες προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευίτικης φυλῆς καὶ τῆς ἀαρῶν γένους. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσευχέσθω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιῆσαι. τοῦτ' εἰπὼν, ὤκνησε τῆς λαοῦ, καὶ τῶν πατρῴων θρησκειῶν ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τὸ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῆς ἀλλοφύλων ἀνχμαλωσίας πεῖσαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χρέαν δηλώσομεν. ἐστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βηθήλῃ ταύτῃ ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἐώρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. θυόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν θωμὸν ἀναβαίνῃ σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ὑπὲρ ἐπιφέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ πάντος, ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, ἀπὸ θεοῦ πεμφθείς. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ἐς ὑπὲρ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καὶ σκῆνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μὴ τοίνυν πιστεύσωσι οὗτοι τοῦθ' οὕτως ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφαίνομενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ, ἀθρόως παρείθη, καὶ οὐκ ἐπῆρχεν αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

1 μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θεῖαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δειπνῆσαι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἐκέτευσε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτῷ συγχωρῆσαι. ὁ δὲ τοῦ κρείττονος τὸ κατὰ φύσιν ὑπολαβόντος, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. ἰάδων δ' ἔφη, κἀκεῖσε μένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, εἰ δὲ γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ ποιήσῃ τὴν ὑποστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὐκ ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ' ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τοῦ φρονήματος ἐκ τῶν προειρημένων, εἰκάζων ὑπονοεῖ. ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἔκειτο τότε μὲν κλινήρης ἐν ὄκῳ τοῦ γήρους ἀσθενήσας. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ διηγησαμένων τὰ φανέντα τοῦ παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων ὧν ἐφρυαγμένων, καὶ ὡς παρεσθῆσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱεροβόαμος, δύο μόνοι πάλιν ἐκείνου ζῶσαν ὑπολάβοι. δείσας μὴ παρεσθοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος ὄντως τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ὑπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν δύο ὑποστρῶσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ ταχυδακάντων ὃ προσετάγησαν, καὶ σπάσας ἐδίωξε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν ὑπὸ δρῦν βαθεῖαν καὶ σκιὰν ἔχουσαν δρυὸς διαμεμενηκυίας πάσας τὸ παλαιόν. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τοῦ δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαί τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντες ἀπηρυθρίασί σοι τὸ θεῖον παραδιδόναι βέβαιον ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ κἀγώ, καὶ τὰ αὐτῶν σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὰ θρησκείας. καὶ παρεμυθεῖτο ὑπ' αὐτοῦ πεμφθῆς ὅπως ἀγάγῃ σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πειθθείς, ἀνέστρεψεν. ἀριστοῦντι δ' ἐπὶ τῇ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς ὑπεφαίνετο τῷ ἰάδωνι. καὶ παραλαβόντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, μεμφόμενον ὑφ' ἕξειν ἔλεγε. καὶ ποδαπὴν, ἐθήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπαντήσεσθαι, καὶ τὸν μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παραπεθέμενος δὲ, ἐφύλασσε καὶ ἐκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς ἑαυτοῦ πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῖς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶπεν πάντα ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὲν τὰ τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τοῦ ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς ἑαυτοῦ, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρόσφορος τῷ ἱεροβόαμῳ. καὶ τί δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τοῦ τῶν ἀνοήτων λόγων; ὡς ἦν καὶ τὰ φανέντα τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὰ αὐτὰ χεῖρα, δηλήσασθαι ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον ὑποκαλῶν, ἠρώτα ταύτην αὐτὸν τὴν δόξαν ἀναλύσαι κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς φανεῖσι τὰ γεγραμμένα χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat propheram vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetę properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq. modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidẽ inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumento necauit, nihil lęso asino imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans. donec viatores quidam tẽ visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíq. magnificè sepelit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quęcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetę reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, iſtius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recẽtis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò variis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cõdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumẽto, vino, oleo, cæterisque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamẽ amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolẽt mortales fortuna blandiẽte corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauẽtur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebãt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: licut ſub Roboamo cõtigit, populo leges ac pietatem egregiè cõtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

A ὄπτηχρεῖ γὰρ πάθει αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὴν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' ἀναθεῖσα πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δὲ θυσιαστήριον ὂν κάμνον καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι καὶ πᾶσι δῆλα βάρος τῆς ἐπενεγκαμένων. ἐδήλωσε δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον διὰ τὰ σημεῖα τρίτα προειρημένα, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο. ἅπερ οὐδὲν ὕστερον εἶχεν, ἀλλ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ
B τὴν ὀργὴν αὐτοῦ τελείως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν θείων καὶ ὁσίων ἔργων ὅλη τοὺς ἀσεβεῖς πρὸς ἅπαν ἐξώρμησεν. ἅπαξ δ' ἐξυβρίσαντι εἰς τὸ θεῖον καὶ παρεμπεσόντι, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τὰ κάμνοντα καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσαι). καὶ τὰ μὲν περὶ Ἱεροβοάμου, ὅλη τοῦ παρόντος ἡμῖν διηλώθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τὰ μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμέ, καὶ θεκώς, καὶ βηθσὼρ, καὶ σωχὼ, καὶ
C ὀδολάμ, καὶ εἰπὰν, καὶ μάρησαν, καὶ ζιφὰ, καὶ ἀδωραΐμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκὰ, καὶ σαραΐμ, καὶ ἀϊλὼμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδᾳ κληρονομίᾳ περιφανεῖς ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρονομίᾳ. καὶ τειχέσι, φρουρεῖς τε κατέστησεν ἐν ἁπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἄλλα τε πρὸς δεξιῶσιν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων διαφόρως ἀπέθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σειρομάστας εἰς πολ
D λὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ ὅλῃ πᾶσι τοῖς ἱερομαλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευῖ), καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶν πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλιπόντες τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ἃ δὲ ἤδεως εἶχον προσκυνεῖν ἀναλιπαζόμενοι τὰς διαμάλεις αἳ ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν ῥοβόαμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἕξ. γήμας δὲ συγγλυπῆ τινα καὶ ἓξ εἰς ποτισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦν τὸ ὕστερον καὶ τὸν τοῦ ἀβεσαλώμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχάνην ὄνομα καὶ αὐτῷ οὖσαν συγγλυπῆ. καὶ πᾶς ἄῤῥεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἤγαπησε τὴν μαχάν. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ἑξήκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἀφέδωκε δὲ ἀπάσῃ βασιλείας, τὸν ὅλον τῆς μαχάνης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐπίστευσεν. αἴτιον δ' οἶμαι πολλοῖς γίνεται κακῶν καὶ ἀδικίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῆς περιγινομένων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῆς ῥοπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένῳ οὔτε βλέπων ῥοβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξέβαπτε πράξεις, καὶ τῆς θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων ἔθεσι. καὶ ὡς ἔλεγον τῆς ἐκείνων ἀσελγείας τῷ αὐτῷ σωφρονεῖν δυναμένοντες, ὡς ἀρετὴ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἔσονται. οὐ γὰρ ἐνεῖναι δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πράττοντας. τοῦτο τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος αὐτοῦ καὶ παρανομοῦντος, ἀπουδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον ΚΔ'.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν τὸ πλῆθος αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετῳκίσεν.

CAP. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis dimittit eius vrbis in Aegyptum transportauit.

Τιμωρὸν ἦ τῷ εἰς αὐτὸ ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τῷ αἰγυπτίων βασιλέα σούσακον. ὡδὶ δ' πλανηθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσυρται πρᾶξει. ἔστι γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τ' ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὲ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρμασι μὲν γὰρ αὐτοῦ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθησ. ἱππέων ἦ μυριάδες ἑξήκοντα. τούτων τοὶς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τ' ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητὶ. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένου ἦ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς ἕνεκα τῆν σουσάκου στρατιάν, ὁ τ' θεὸν ἐκατευόντων, δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τ' θεὸν ἀντιβολοῦσαι μετ' αὐτῶν. ὁ ἦ προφήτης σαμμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, δείσαντες τ' ψυχαῖς αὐέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ὁμολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς καταβάλοι ἠθυμηκότας πρὸς αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δ' αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔτοιμους ὁμολογοῦντας, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τ' προφήτην. ποιήσω μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχείριος, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ὀκτὼν ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. ὡς δὲ λαβὼν ἦ σέσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου ὁμῶς τ' φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τ' ἡμερούσης σωτηρίας. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ τ' καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. ἐφείλε ἦ τ' τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε ἦ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὡσαὰκ τ' σωφρονίμης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνη ἦ τούτης τ' στρατείας καὶ ὁ ἀλικαρνασεὺς ἡρόδοτος ὡδὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδῄλωσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλη δηλοῦν κεχλευασμένον ὑπὸ τ' αἰγυπτίων. λέγ γὰρ ὅτι σήλας κατέλειπεν ἐν τῇ τῆν ἀμαχητὶ ὡδὶ δόντων αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ ἦ καὶ αἰδοῖας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῆν αἰδοίων ἀποτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ὡς ἔστιν ὅτι μηδένες ἄλλοι ἀποτέμνονται τῆν ἐν παλαιστίνῃ σύριαν, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ ὡδὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δ' σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῆν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῆν ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτ' ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῆν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάσαι ὅπῃφανεῖς, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀφάγμασι λαμπρότητος δεήσαν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δόξῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐφ' οἷς ὡς ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destituros. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idẽ ait Aethiopas quoq. ab Ægyptiis circũcisionẽ viriliũ didicisse. Phœnicas. n. & Syros Palęstinos fateri schãc ab Ægyptiis accepisse. Cõstat aũt quòd nulli alij circũcidãrur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sẽtiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq. scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibẽte, cò quòd perpetũ illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septẽ in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ A paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum, diximus, supereſt vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis B diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficiſci. esse enim hunc virum in prædicẽdis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque C vt quasi peregrina de filio percontaretur, esſetne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽti prę senio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipſam celas? Deum certè latere non potes, qui D me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hęc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisſo à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim E regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim F hic è Hieroboami familia bonus exiſtit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. *Reg.* 14.

βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπὶ ακαὶ δέκα. τὸν ζ ὅπου ἀλαζὼν αἰὴρ καὶ ἀσύνετος, καὶ δι' ὃ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρῴοις φίλοις, τῶν ἀρχῶν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τῶν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δ' ἑξῆς ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἐχόμενα πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν ἄξιόν ἐστι. δι' οὐ διέλειπεν ἀλλ' ἐρέμπεσεν εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τῶν πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὸν αὐτὸν κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς γενεᾶς ἔρρειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς παιδὸς ὃν ὠβίμου ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ χῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύθηναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἀνδρα, περὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διεπεπλωκέναι. παρῄνουν δ' ἐκέλευσε πρὸς τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ δι' ἀμφιβολίαν τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχημαπισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένου δι' τὸ γῆρας, ὑπεφανεὶς ὁ θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸς ὧν πάρεσιν ὑποκρινάσθαι. παριούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνέβοησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί πρίπεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιγμένην τέ μοι φανεὶς ἐμήνυσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφρασεν αὐτῷ ταῦτα λέγων. ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποστήσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ἐτίμας. οὗτος σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς δ' ἐξεγείρεται τοῦ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ ἱεροβοάμου γένους. μεθίξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος σκῆπτον τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπερεῖ εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεούς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλελοιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα μαθοῦσα ἀπεῦσθαι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῶς τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔσται. ταῦτα ἐν προφητεύσαντος, σκηπησάσα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τὴν τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτῳ σπεύσαι σπουδὴν, ὁρμῶσα τὴν ὁδὸν, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ πάθους ἐπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀπευδὴ μὲν ἀτυχεῖ χεομένη δι' ἣν ὑὸν ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάτερον ὄψεσθαι νεκρὸν, αἰ ἀγκαίᾳ δ' ἐν τ' ἀνδρα, καὶ παγκοπωμένη, τὸν μὲν ἐπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τὸν δ' βασιλεῖ, παῖδα ἀπήγγελε.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Στρατεία Ιεροβοάμου κατὰ τοῦ υἱοῦ Ροβοάμου, καὶ πῶς. Καὶ ὅτι βασιλεὺς πάντα Ιεροβοάμου γένους ἐξανέστησε, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

ΙΕροβοάμου δὲ οὐδὲν τούτων φροντίσαντος, πολλῷ ἀριθμήσας στρατὸν, ὅπως τὸν Ροβοάμου παῖδα τῆς δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ δεξαμένου ἀδίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν. ὡς δὲ ἤκουσε τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, φοβὸς αὐτὸν κατεπλάγη, ἠλπισμένος δ' ἐπάνω τῆς φρονήματος καὶ τῆς νεότητος τῆς στρατιᾶς ῥᾳδίως κρατήσειν τῶν πολεμίων, στρατιὰν ὁπλίτας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος Σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἠρτύετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτῷ μυριάδες τεσσαράκοντα. ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους αὐτοὺς παρετάσσετο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Ἀβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιεροβοάμου ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτοῦ μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γνωμούσης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὴ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς Δαβίδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ἀποστάντες τοῦ μὲν πατρὸς, τῷ δούλῳ Ιεροβοάμῳ προσέθησθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναρπασόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ιεροβόαμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ἔτι πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δίκης καὶ τοῦ παρεληλυθότος δίκην τοῦ θεοῦ, παύσειν τὴν ὠμότητα, καὶ τῆς ὕβρεως ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς. οὐ μὴν οὐδὲ ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ μὲν πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν σκληρότερον ὑμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλείᾳ πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τὸν δίκαιον ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐκείνου νόμων ἅπαντα ἀσάτε. καίτοι συνεγνωκέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ὑ λόγων μόνων δυσκόλων, καὶ ἀρτίως νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρόσεστι δυσχερὴς ἡ νεότης αὐτῷ, καὶ ἡ ἀμαθία τῆς πατρῴου ἐξήκοντα ἔτεσιν ἐλάττων ἐστὶ, καὶ τὰς δυσχερείας ἐκείνου παραίτησιν δὲ ἔχει τὰ τῶν ἐκγόνων ἁμαρτήματα. τὰς τῶν πατέρων δυποιίας. ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' οὔτε νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι δὲ πεποιθότες ἐπὶ τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς ὅπλοις, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῖν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς εἰς ἐλπίδας ἀπάγει, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἱκανὸν μυριάδων στρατὸν μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένους. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τοῦ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἥτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένη ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἕνα θεὸν σεβομένοις. οὗ καὶ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὁπόσοι ποτὲ βασιλέως ὅπλοις τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτὸς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνονα λογισμὸν, παύσασθαι τοῦ πολεμεῖν. καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ πρόγονον ὑμᾶς ὅπως τοσοῦτο μεγέθους εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

A

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basares Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri succesſerat, duxit exercitum, propter ætatem
B eius non satis administrandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquàquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat autem in castris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt verò
C pugnandi studio acies instructæ ex aduerso cõstitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Quòd Dauidi atque eius posteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis miror cur deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos steteris iusto Dei
D suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulsuri. maiorẽ enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum sceleriũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere atque etiam vosad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis se-
E ductus, parum comiter vos allocutus est, itati deseruistis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legésque eius omnium quæ vnquá fuêre sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse nõ solùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid per ætatẽ peccasset, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata cõdonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem
F habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis sed impietatis vestræ argumẽta sunt? An fortè multitudo qua potiores estis, spem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniustitia cõtrà ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quę profectò penes nos est, qui
G cõstãter in seruãdis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quẽ nõ manus artificis è materia fragili sculpserũt, neq; scelestus rex commẽtus est ad imponẽdũ vulgo ignobili: sed qui cõditor est omniũ, & principiũ huius vniuersitatis simul & finis. Quãobrẽ nũc quoq. suadeo vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cęleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentib⁹. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, iremque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus xiv. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hęc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Paleſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenit que iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

A ταῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῶ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῆ στρατιᾶ ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὴν ἀβίαν ἐπιόντα· ὑφ' ἑαυτῶν τὸ στρατόπεδον μεσῶν. μέσου δ' αὐτοῦ περιληφθέντος τῆ πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶσαι πρὸς τὴν πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ἐπεκαλέσαντο τὸν θεὸν συμμαχίαν, τῆ ἱερέων τὴν σάλπιγγα σημαναίτων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τὰ μὲν, εἰθρασυνε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῆ ὀξέλυσεν ὁ θεός. ἡ γὰρ ἀβία στρατιὰ, ἰσχυρὰν ἐπίσπεν. ὅσους γὰρ οὐδέποτε ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γενόμενος, οὔθ' ἑλλήνων ἔτε βαρβάρων, πεσόντες ἐπεκτάναντο ὑπ' ἰεροβόαμον δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιόπιστον νίκην ἔλαβεν ἀξιωθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῆ ἐχθρῶν κατέβαλεν, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆ διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καθαιρέσ. τήν τε βηθήλιν καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσανὰ, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτ. καὶ ἱεροβόαμος μὲν, οὐκ ἔτι μετ' αὐτὸν τὴν ἡτταν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐβίωσεν χρόν. τελευτᾶ δ' ὑπὸ ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον βιοὺς ἐτη βασιλεύσας ἔτη καὶ διάπεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μήτηρ τὸ νεανίσκω, μαχαία τεθνηκότα. τούτω κρατοῦντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆ ἰσοφαλοῦς εἰρήνης, ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν περὶ ἀβίαν τὸν ροβοάμου τὸν σολομῶνος, ἔτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῆ δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. δεκάδχε δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας ἀσάνω διελελυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τὸν ἱεροβόαμου παῖς ἔτη δύο, πρὸ παρὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὢν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ἐπὶ γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκία λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ἐκεῖ ὑπὸ φίλων τινὲς βασάμου ὀνόματι, μαχείλου δὲ παιδὸς, ἀνῃρέθη. ὃς μὲν τὴν τελευτὴν αὐτὸ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμου ἦθος διέφθειρε. καὶ σεμνύνει καὶ τὴν θεῦ προφητείαν, τοιμὲν ἐν τῆ πόλει τῆ ἱεροβόαμου συγχωρῶν ἀνῃρῆσθαι ὑπὸ κυνῶν ἀπαραφθλῶναι καὶ διαπανθλῶναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτὸ καὶ τῆ πονηρίας ἀπομνήματον ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

B

C

D

E

F

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitu eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis prædirus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno virioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuitque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu ité Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nó-

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔπιδρομὴ τὴν ἱεροσολυμίτιδα βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῆ στρατῆ.

Ὁ δὲ τῆ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, τὸν ἦθος ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τῶν τῆ νομίμων φυσικῶν τὴν ἀναφορὰν. κατόρθωσε δὲ καὶ αὐτὴ βασιλείαν ἐκκόψας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἅπο πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικῆ ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλη δυνάμει ζαραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς,

ὃς ἐ-

σὺν ἑκκαιδεκα μὺ πεζῶν μυριάσιν, ἱππεῖσιν δ' δέκα, ξιακοσίοις δ' ἁρμασι. καὶ μάχει πόλεως μαρήσας, ἔστι δ' αὐτη ἡ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσανος. ⁊ αὐτὸν ἐξαπάξας αὐτῷ τ στρατιᾷ, ἐν τινι φάραγγι σαφαθὰ λεγομένη, τῆς πόλεως ὀλ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ πλῆ αὐτῶν πλῆθος, αἰαβοήσας, νίκην ἤτει ωδὴ τὸ θεῦ, ⁊ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῆ πολεμίων. ὑδὲ γὸ ἄλλω τὴ θαρσήσας ἔλεγλν, ἢ τῆ παρ' αὐτὸ βοηθεία δυναμένη ⁊ ὀλίγοις ἀπαρκέσαι κρείττους τῆ πλειόνων, καὶ τοὺς ἀδυνεῖς τῆ ἰσχυόντων, ἁπαν τῆσαι ωρὸς μάχην τῆ ζαραίᾳ. ταῦτα λέγοντος ἀσαπᾶ, νίκλω ἐσήμαινεν ὁ θεός. ⁊ συμβαλὼν μὴ χαρᾶς τῆ ωροδεδηλωμένων ὑπὸ τὸ θεῦ πολλοὺς ἀπέκτεινε τῆ αἰθιόπων. καὶ ξαπάξας εἰς φυγλὼ ἐδίωξεν ἄχρι τῆς γεραρίτηδος χώρας. ὠφέλμοι ὃ τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τλὼ ἁρπαγλὼ τῆ πολεμίων, ἥλω γὸ γερασῶν, ἐχώρησεν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῆ, ὡς πολλὼ μὺ ἐκφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλοις καὶ ὑποζύγια, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὺ ἓν καὶ ἡσυχὼ αὐτῷ στρατιᾷ τλαύτλω ωδῇ τ θεῦ νίκλω λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱερεσόλυμα. ωδῇ γενομένοις ὃ αὐτοῖς ἀπλώτησε κῦ τλὼ ὁδὸν ωροφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ὅθεν ὑπισχνεῖν καλδίσας τῆς ὁδοιποιίας, ἤρξατο λέγλν ωρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν ⁊ νίκης παρὰ τὸ θεῦ τετλυχότες, ὅτι δικαίως καὶ ὁσίως αὐτοὺς παρέφον, ⁊ πάντα κῦ βύλησιν τὸ θεοῦ πεποιηκότας. ὑπομένωσι μὴν οὖν ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῆ ἐλθεῖν, καὶ τὸ ζλῶ μὴ δύδαιμονίας παρίξειν τὸν θεόν. ὑπολείπουσι ὃ τλὼ θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεδαι, καὶ ηλώσεδαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς ἀρεθίσοι ὃ ωροφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι ηλώσονται, καὶ τὸ ἔθνος κῦ πάσης ἀναρήσεται γῆς, ἔπλλιον βίον καὶ ἀλίτλω βιωσόμλμον. καμὲν δ' αὐτοῖς ἔχουσι σωτηρίαλδεν ἀγαθοῖς γενέδαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς δίκλμείας αὐτοῖς τὸ θεῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ⁊ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολλλὼ ωρόνοιαν ἐποιοῦντο, κοινῆτε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν τ θείαν. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῆ χώρᾳ τῆ νομίμων ὀνομαλησομένους. καὶ ταῦτα μὲν ἀσαπᾶ τ βασιλέως τῆ δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπάνειμι ὃ ὅτι τὸν τ πλήθους τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλέα βασανίλω, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβόαμον υἱὸν νάβαδον, καὶ καταχόντα τλὼ ἀρχλώ. ὅθεν δὲ ἐν δάρσῃ πόλει διαβίβων, καὶ ταύτλω οἰκητήριον πεποιημένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλδυσεν ἔτη καὶ τέσσαρα. πονηρὸς ὃ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ ἱεροβόαμον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ηλὸν, ὅμος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν θεὸν ὀξύβεισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας χωσεὺ τὸν ωροφήτην ωρεῖπε διαφθείρειν αὐτοῦ πᾶν ηλὸν, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν ἱεροβόαμον κακοῖς ωρεβάλλειν οἶκον ὀξελόσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ηλόμλμος, οὐκ ἠμείψατο τλὼ διεργασίαν τῆ δικαίως ωροσλῶσι τ πλήθους καὶ δυσεβῆς. ἅπερ αὐτοῖς ωρῶτον τοῖς οὖσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῆ θεῷ φίλα. τὸν ὃ κάκιστον ἱεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ὑπολωλμένης τῆς ἐκείνε τλὼ προνηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσαν οὖν ἤξειν εἰκότως τ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτ ἔλεγλν, ὅμοιον αὐτοῦ ηλόμλμον. βασάνης ὃ ωροσπικρὸς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεδαι καὶ μὴ ὅλης τ ηλικίας ὅτι τοῖς τετολιημένοις, ὑ χρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ὑποπέσῃ, καὶ ωρὶ τ παρεσκλμμένων ὀλ τότε ἦεν μι-

A genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, orānsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia B dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandum cum Zaræo ſola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores poſſet reddere. Hæc precanti Deus victoriæ ſignum obtulit: quo viſo rex alacris cum hoste conſlixit, cæſiſque plurimis, reliquos terga vertentes vſque in agrum Gerarenum perſequutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in caſtris hoſtium factum eſt: vnde multum auri egeſtum eſt, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta C ditati omnes reuertuntur Hieroſolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias ſit obuiam, is poſteaquam agmen conſiſtere iuſſit, orſus eſt dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigiſſe propter ſeruatam iuſtitiam ac pietatem, & quia ſemper Dei voluntati obtemperauiſſent. Quòd ſi ita vt cœperant pergerent, in poſterum quoque victorias de hoſte & vitam fortunatam eiuſdem fauore illis expectandam: ſin verò à religione deſciuerint, omnia contraria illos manere: ſequuturúmque tale tempus, in quo neque pro- D pheta verax in populo reperiatur, neque ſacerdos iuſtitiæ cuſtor. Túncque & vrbes eorum ſubuertendas eſſe, & gentem per omnes terras diſpergendam, erronumque more vitam actu- ram nullis certis ſedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus eſſet probitati ſtuderent, & diuinum fauorem ſibiipſis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauiſi ſunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio ſarta tecta maneret, dimiſſis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Baſanem Iſraelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ceſo regnum eius occupauerat. Hic in Tharſe vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, ſceleratior, magiſque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduerſus Deum contumax. F Quapropter miſſo ad eum Gimone propheta prædixit ſe totum ipſius genus exciſurum, & eiſdem quibus priùs Hieroboamum cladibus 3. Reg. 16. profligaturum: eo quòd rex à ſe conſtitutus ingratus fuiſſet, nulla in adminiſtrādo regno pietatis aut iuſtitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: ſed ſceleratiſſimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis ſeſe cōtaminaſſet. Cui quum ſimilis eſſe voluerit, merito etiam ſimilem exitum habiturum. At Baſanes poſteaquā cognouit imminentes pro ſcelere ſibi ac ſuo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

posterum & anteactorũ pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut propositi præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetã ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomẽ Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidię partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

A ταν ἐπάσας συγγνώμης ὧν ἁ θεὸν τύχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αἰσχρὰ προὔδοσαν, ἃ δι' ἀλείπτου τοῦ τὸ ἐπιτρόπους, οὕτω καὶ βασάνης προεστηκὼς αὐτῷ τ προφήτης τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ ψυχῆς καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς δι' αὐτ πόνοις προσετίθη. τελευταῖον, τ στρατιὰ ὧν Δαμασκῶν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῇ οὐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, σταδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωε περιβεβλημέναις καταλειπὼν ἐν αὐτῇ δ' ἱκανὰμην, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμημένοι τὴν ἀσσύριαν βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τ ὀξυχείρησιν τ πολεμίων, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ δ' ἀγαθὸν καὶ τ ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρεσβείας καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὧν δ' ἀλλὰ λων συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πάππῳα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἦσιν αὐτοῖς. ὁ δ' τῷ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, δι' ἀλύσας τὴν πρὸς τὸν βασὰν φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δ', τὰς μὲν ἐπιπωρεσαν. τὰς δ' ἁρπασαν πορευθέντες, τὴν τε ἰωαὰν λεγομένην, καὶ δᾶνα, καὶ ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δ' ἀπορῶν ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεφεν. ἄσανος δ', ὡς τῆς ὠδασκυλασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπῆρεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἡ μὲν γαβὰ καλεῖτο, ἡ δ', μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔφερεν ὁ βασάνης τῆς ὅλης τὸν ἄσανον στρατὸς, ἐξαθρήσαι δ' ὑπὸ τ χρεών. καὶ θαπτεῖαι μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. Δαλμβαὴλ δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἦλανος ὢν ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, βουλεύσαντος αὐτὸν ὁ ζαμβρίου τ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευωχηθέντα γὰρ αὐτὸν ὧν τῷ οἰκονόμῳ αὐτ ὡσὰ τέκνα, πείσας ὁπλίσασθαι τῷ ὑπ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτ μεμεθυσμένον τῷ ὡσὰ αὐτ ἐπιλῃστὴν καὶ ἡγεμόνων. οὗτος γὰρ ἅπαντας ὡσὰ τ πολυορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐζήνωτο τ παλαιστινῶν.

B

C

D

E

F

Cap. VII.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς τῆς βασάνη ἡμεῶς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῆς ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτῦ ἄχαβος.

DEinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatẽ, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, cáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quoque cócremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽtibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano sol⁹ toti⁹ populi regnũ obtinet.

Ὁ δὲ ἄχαβος ὁ τὸν ἦλανον ὁ ἵππαρχος ζαμβρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τ βασάνη ἡμεᾶν καὶ τὴν μὲν προφητείαν διαφθείρει. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ σωέβη τ οἶκον αὐτ περίριζον ἀπολέσθαι διὰ τ ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γένος ἐφαμεν. ἡ δὲ πολιορκῆσα τ γαβαώνων στρατιὰ, πυνθανόμενη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμβρης ἀποκτείνας αὐτ ἔσχε τ βασιλείαν, καὶ αὐτη τ ἠρεμοῦσαν αὐτ ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τ γαβαώνης ἀναστήσας τ στρατὸν, εἰς θαρσὶν ὧν διανίστησι τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρει. ζαμβρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἁλισκομένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχάτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποφρήσας αὐτῷ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' ὁ δῆμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμαρον ἐβασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ' τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀπέκτειναν τὸν θάμαρον, καὶ

G

Cæterùm Amarinus quum tandem regnum obtinuisset, Gabathonis obsidionem solvit, & Thamanum interficit, & ipse regnat. Hic quoque duos filios habuit, Achabum & Ochosiam. Hic quoque duodecim annis regnauit, & in Samaria sepultus est. Achabus autem filius in regnum successit. Hic quoque impietate & malitia patrem superauit. Nam & ipse Hieroboami impietatem imitatus est, & Iezabelem Sidoniorum regis filiam duxit uxorem, & Baalem colere cœpit, & aras ei fecit, & templum ædificauit. Quæ omnia Deum ad iram concitarunt. Quamobrem Helias Thesbites ad eum missus est, qui ei diceret, Deum ei propter impietatem imminere, & ipsum cum uxore & liberis perituros esse. Quæ quum audisset, non solum non pœnitentiam egit, sed & Heliam persequi cœpit. Ille autem fugit, & in deserto latuit. Deus autem ei misericordiam præbuit, & pluuiam dedit, quæ fruges terræ nutriret. Quæ quum audisset Achabus, Heliam quærere cœpit, & quum non inueniret, iurauit se eum interfecturum esse. Deus autem ei ostendit, quòd ipse Helias esset, & quòd pluuiam dedisset. Quamobrem Achabus ad eum venit, & quum eum conspexisset, dixit, Tu es qui Israelitarum res perturbas? Helias autem respondit, Non ego, sed tu & domus patris tui, qui Deum abiecistis, & Baalem colere cœpistis. Quamobrem Achabus iussit omnes Israelitas & sacerdotes Baalis ad montem Carmelum conuenire. Quo quum omnes conuenissent, Helias dixit, Quousque duplici sententia Deum colere cupitis? Si Deus est, eum colite: si Baal, illum. Quamobrem populus dixit, Bonum est quod dicis. Helias autem dixit, Ego solus prophetarum Dei supersum, sacerdotes autem Baalis quadringenti sunt. Quamobrem duo boues nobis dentur, & ipsi unum bouem sibi eligant, & in frusta secent, & ligna subiiciant, sed ignem non subiiciant. Ego autem bouem sine igne imponam ligno. Deum autem, qui ignem dederit, eum esse Deum oportet. Quamobrem populus dixit, Bonum est quod dicis. Quamobrem Helias dixit sacerdotibus Baalis, Eligite bouem, & primi facite, quia plures estis. Quamobrem illi bouem acceperunt, & quum diu inuocassent Baalem, ut ignem mitteret, & ille non exaudiret, irridebat eos Helias, & dicebat, Clamate magis, quia Deus est, & forte dormit, aut in deserto est, aut in hospitio. Illi autem magis clamabant, & se ipsos cultris secabant, ut Deus exaudiret. Quamobrem Helias dixit, Desinite. Quamobrem illi desierunt. Helias autem dixit, Aquam mihi date. Quamobrem illi aquam dederunt. Helias autem dixit, Aquam super bouem & ligna effundite. Quamobrem illi effuderunt. Helias autem dixit, Iterum effundite. Quamobrem illi iterum effuderunt. Helias autem dixit, Tertio effundite. Quamobrem illi tertio effuderunt. Helias autem dixit, Deum inuocate. Quamobrem illi inuocarunt. Helias autem dixit, Ignem mihi mittite. Quamobrem ignis de cœlo cecidit, & bouem & ligna & aquam absumpsit. Quamobrem Helias dixit, Comprehendite sacerdotes Baalis, & ne unus quidem ex eis effugiat. Quamobrem populus sacerdotes Baalis comprehendit, & Helias eos ad torrentem Cisonem duxit, & ibi eos occidit. Quamobrem Deus Heliæ dixit, Ascende in montem Carmelum, & ibi sacrificium offer. Quamobrem Helias ascendit, & quum sacrificium offerret, Deus ei dixit, Descende, & Achabum dic, ne ascendat, quia pluuia impedit. Quamobrem Helias descendit, & Achabum dixit, ne ascenderet, quia pluuia impediret. Quamobrem Achabus ascendit, & Helias ascendit in montem Carmelum, & sacrificium offerebat. Quamobrem Deus Heliæ dixit, Ascende, & septies respice. Quamobrem Helias ascendit, & septies respexit. Quamobrem Deus Heliæ dixit, Nihil est. Quamobrem Helias

Ϲ παντὸς βασιλδύει ὁ ἀμαζίας τὸ ὅχλω. ξιακοσῳ ὃ
ἔτει τ ἀσάνω βασιλείας, ἡ ξν ὁ ἀμαρίνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὴ ἓξ, ἐν θάρσῃ πόλει, τὰ ὃ λοιπὰ, ἐν
μαρίωνι, ὑπὸ ὃ ἑλλήνων σαμαρεία καλουμένη. προ-
σηγόρδυσε δ' αὐτὴν αὐτὸς σαμέραιον, ἀπὸ τὸ ὄρος
ἀποδομῶ αὐτῳ, ἐφ' ᾧ κατεσκδύασε τὴν πόλιν, σαμά-
ρου. διέρρηξε δ' οὐ δὴν τὴν προ αὐτῳ βασιλδύσάντων, ἡ
τῳ χείρων αὐτῷ ἦν). ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποσή-
σωσιν ἀπὸ τὸ θεῦ τ λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμα-
σι. κὴ ὀξὺ τὸ δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐπέπεισεν ἐλ-
θεῖν, κ μηδένα τῶ ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐτελδύτησε ὃ καὶ
ὄδε ἐν σαμαρείᾳ. ὀξαδήχη δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος.
μαθεῖν δ' ὄξιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερφρῶ ἔχῃ
τῆς ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὴ ἀγαπᾷ
τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ ὃ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ τροῤῥίζους ἀ-
πόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ'
ἄλλῳ ὀξὺ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ πολλοὶ κακῶς ὀξαφθαρέντες εὑρέθησαν καὶ τὸ
γένος αὐτῶν. ὁ ὃ τῆς ἱεροσολύμων κὴ τῆς δύο φυλῆς βα-
σιλεὺς ἄσανος, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνη, εἰς
μακρὸν καὶ εὐδαίμονα τοῦ θεοῦ προήχθη γήρως, κ
τελευτήσαντα καὶ ἐν ἀρχαῖς ἔτους, εὐμοίρως ἀπέθανε. τε-
λδυτήσαντος δ' αὐτὸ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονείαν υἱὸς,
ἰωσαράτης, ὃν γυναικὸς ἀβίδας Ϲιῶμα γεγηθυῖας.
τοῦτον μιμητὴν δαβίδου τ προπάτορα κατά τε ἀνδρείαν
κὴ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ
μὲν τοῦ τῦ βασιλέως οὐ κατεπείγει νῦν λέγειν.
ὁ ὃ ἄχαβος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν
σαμαρείᾳ τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ
δύο. μηδὲν κινήσας τῶν προ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μή, ὅ-
σα γε πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπε-
νόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν
προς τὸ θεῖον ὕβριν ὑπερπεπάρθυς, καὶ μάλιστα τὴν
ἱεροσυλίαν ζηλώσας Ϲολομῶνος. κὴ γὰρ ὄδε δαμά-
λεις, τὰς ὑπ' ἐκείνῳ κατασκδυασθείσας προσεκτήσατο.
κὴ τούτοις ἄλλα Ϲολόμδοξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ὃ καὶ
γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τ τυρίων κὴ σιδωνίων
βασιλέως, ἣ ἰεζάβελ ὠνόμαστο. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς
θεοὺς προσκυνεῖν ἐμαθεν. ὧν ὃ τὸ γύναιον δραστήριόν τε
κὴ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀτέλγμα κὴ μανίαν
προῆκεν, ὥς τε κὴ ναὸν τῷ τυρίων θεῷ, ὃν βέλ προσα-
γορεύουσιν, ᾠκοδόμησε, κὴ ἄλσος παντοίων δένδρων κα-
τεφύτευσε, κατέστησε ὃ κὴ ἱερεῖς κὴ ψευδοπροφήτας τού-
τῳ τῷ θεῷ. κὴ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὶ πιούζιος περὶ
αὐτὴ ἦν, αἰόλα Ϲ ποικίλα πάντως ὑπερβεβηκὼς τοὺς
πρὸ αὐτ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως
θεσβώνης τ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχά-
βῳ, προλέγει αὐτῷ τ θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσαι αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτό. κὴ τούτοις ἐπομώσας ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος Ϲδὲ χει-
μάῤῥῳ πνὶ τὴν ὀξηρεΐαν. ὄξ οὗ κὴ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν
γὰρ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον.

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Marconę, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit scelleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bo-

C na morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habita- XIII.
uit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac sce-

D lera, sed Hieroboami præcipuè, nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis; cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotẽtis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum fre-

E quens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc 3. *Reg.* 17.
propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis datur* sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Ad ditóque iureiurãdo quo magis rẽ confirmaret, fęcessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrẽtẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quoti-

F die per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem sitũ est. Illic enim se mulierem viduam inuẽturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret

G abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

ἀναξηραινόντος ὃ τοῦ πόλεμου δ' ἀπομβρείαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν οὐκ ἄπωθεν τ σιδῶνος Ϲ τύρου, μεταξὺ
γὰρ κεῖται, Ϲδὲ γίνεται τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. εὑρήσῃ γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν
δ' οὐ πόῤῥω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ ὃ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ) τὴν μελλη-
σαν αὐτὸν ὀξρέφειν, προσελθὼν ἠπείλησατο. κὴ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

nicũ farinæ pugillum & olei paululũ : veniſſéque ſe cò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret,quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur,quandoquidem nihil ſupereſſet aliud.Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans:&primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore,nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam.Paruit mulier,& quęcunque propheta petierat fecit:deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens.Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus,qui cùm ſupplicationes indixiſſet,ſequuta eſt magna vis tonitruũ.Hic Botrym in Phœnice condidit,& Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo,cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit,Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet,ciulans & voces quas dolor exprimebat emittens,querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet , ideò mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui receptura viuum:acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum,exclamauit ad Deum,non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero:rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte,& prophetæ gratificante,ne videretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe,præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum.At illa gratias egit vati,dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem.Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur , indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem,& magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria,vt non ſolùm hominibus panis deeſſet,verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum:tanta erat vbiq. ſiccitas.Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat,iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere,ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Eliasn uſquam compareret , iuſſit Obediam quoque ſe ſequi.Partitis deinde itineribus,aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur.Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus , centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat,pane & aqua ſuſtentãdos.Huic à rege digreſſo Elias occurrit , & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet:quo,inquit,meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

3.Reg.18.

καὶ ὀλίγον ἔλαιον,πορεύεσθαι ἢ σωσειλεχεῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ ☪ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μὴ ὄν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἔλεγλε. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἄπιθι, καὶ τὰ χρείαστα προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κόμμον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὀπλείψειν ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος,μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον,μέχρις οὗ ἂν ὑσῃ ὁ θεὸς.ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὡδαγλυμμὴν πρὸς αὐτὸν ἐπίστε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτή τε ἔχε,καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τλὼ δραξοπλὼ ☪ τῷ προφήτῃ.ἐπαλθε δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο.μέμνηται ἢ τῆς ἀνομβείας ταύτης,καὶ μῶανδρος ἐν ταῖς ἰθοβάλου τῶ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων οὕτως.ἀβρεχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγλύετο,ἀπο τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς,ἕως τοῦ ἑρμάου ἔτους ὑπερβερεταίου.ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, καραυνοὶ ἰσχυροὶ βεβληκέναι,δόξαι πόλιν βόξρων ἔκπυρσε τλὼ δὴ φοινίκη. ☪ αὐζατλὼ ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' ἀχάβου γλυμμένην ἀνομβείαν,ἣ δὲ τοῦτο καὶ ἰθοβαλος ἐβασίλευε τυρίων,ὁ μῶανδρος ἀναγέγραφεν.ἡ ἢ γυνὴ ὡδὲ ἣς περὶ τούτων εἴπαμεν, ἡ τὸν προφήτην δεξαμένη, τῷ παιδὶ αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς ἢ τὴν ψυχλὼ ἀφεῖναι ἢ δόξαι νεκρὸν, ἀπαλαγομένη ἢ φωνὰς οἵας ὑπηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπιάθη παρ' αὐτὴν παρεσίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς,καὶ δεξαμένου ☨ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἢ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ ὡδαδωῶαι ☨ υἱὸν αὐτ. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. ὡδαδώσης οὖν αὐτῆς, βασάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς,καὶ καταθεὶς δὴ π' κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν,ἐ καλῶς ἀμείψασθαι τλὼ ὑποδεξαμένλω καὶ θρέψασαν, ☨ υἱὸν αὐτῆς ἀφαιρησάμενον. ἐδίδου τε τλὼ ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παιδὶ καὶ ὡδαρεῖν αὐτῷ τὸν βίον. ☨ ἢ θεοῦ καθικτιρήσαντος μὲν τλὼ μητέρα, βουληθέντος ἢ καὶ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι,τὸ μὲ δόξαι πρὸς αὐτὴν δὴ κακῷ παρεῖναι, ὡδὲ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεῖωσεν. ἡ δ' ἀχαρίστει τῷ προφήτῃ. ☪ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὁπ τὸ θεῖον αὐτῷ δραλέγεῖ.χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντος, ὡδαγένεῖ πρὸς ἄχαβον ☨ βασιλέα, καὶ βέλησιν ☨ θεοῦ,δηλώσων αὐτῷ ☨ ἡμισύμμον ὑετὸν. λιμὸς ἢ τότε κατεῖχε τλὼ χώραν ἅπασαν,☪ πολλὴ τῷ ἀναγκαίων δαπεία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀναιζειν,ἀλλὰ ☪ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομλὸν ὅτι χρῄσιμα δραὶ ☨ ἀνομβείαν ἀποδιδόναι.τὸν οὖν ὑπομελώμμον αὐτοῦ τῷ κτημάτων, προσκαλεσάμμος ὁ βασιλεὺς ἐπέλθοσε ζητεῖν πηγὰς τῷ ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, ἴν' εἴπυ παρ' αὐτοῖς δρεθείῃ πόα,ζώντλω εἰς ζοφλὸ ἀμισάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι.καὶ ὡς ἐτέμψας κῇ πᾶσαν τλὼ οἰκουμμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἡλίαν,οὐχ δρεῶν σωνέπεσθαι ἐπέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς μερισάμμοι τὰς ὁδοὺς,ὅτε ὠβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπῆσαν ἕτερος ἑτέραν τῷ ἐδῶν.σωνεβεβηκει ἢ καθ' ὃν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα καρεῶν τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε,τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογαίοις ἀπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ ξ ἐφεν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὖ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὠβεδία, σωλεύτησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμμος παρ' αὐτοῦ τὶς εἴη. καὶ μαθὼν, προσκυνήσεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βατιλέα βαδίζειν ἐπέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ ἢ τὶ κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ὑποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτὸν

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον κατάλιπεν εἰς ὃν οὐκ ἀπόστειλε τοὺς ἀ-
νάξονΤας εἰ λήθοιεν ὅθι θανάτῳ. καὶ γὰρ δύλαβεῖσθαι φρὸς
αὐΤὸ ἔφασκε μὴ Τὸ θεοῦ φανέντος αὖΤῳ πάλιν εἰς ἄλ-
λην ἀπέλθοι τόπον. εἶΤα ὀλιγώρΤων αὖΤὸ πέμψαντος
Τὸ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη
γῆς, ὑποθάπη. θρηνοεῖν οὖν αὖΤὸ Τὸ σωΤηρίας παρεκά-
λει, τὸν θεὸν τοὺς ὁμοτέχνους αὖΤὸ αἰσθόμενον λέγων, ὅπ
σώσειν ἑκαΤὸν θεσπίσας, ἐξελαβέλας πάνΤας τοὺς ἄλλους
ἀνηρπκώς, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Τῷ ζεφυμένους
ὑπ' αὖΤὸ. ὁ δ', μηδὲν δεδιὼΤα βαδίζειν σπέλδε θεὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὖΤῷ πίσεις ἐνόρκους, ὅπ πάνΤως καΤ'
σπόνδυλον ἀχαιὸν φανήσεΤαι τὴν ἡμέραν. μυσάνΤος δὲ
Τῷ βασιλεῖ Τὸ ὠθεῖν τὸν ἠλίαν, ὑπήνΤησεν ὁ ἀχαιὸς καὶ
δήρετο μεΤ' ὀργῆς εἰ αὐΤὸς εἴη ὁ Τὸν ἑβραίων λαὸν κα-
κώσας, καὶ Τὰ ἀκαρπίας αἴΤιος γεγονυῖας. ὁ δ' ὃς μὲν
ἔσΤω Τοιοῦτος, αὐΤὸν εἶπεν ἄπονΤα Τὰ δεινὰ πεποικέ-
ναι, Τὸ δὲ γῆθος αὖΤὸ, ξενικοὺς εἰσαγαγόνΤας Τῇ χώρᾳ θεοὺς,
καὶ ΤούΤοις σέβονΤας, Τὸ ἴδιον αὖΤὸ ὃς μόνος ὄζι θεὸς, ἀπο-
λελοιπόΤας. νυνὶ μὲν Τοίνυν ἀπελθόνΤας σπέλδε πάν-
ΤΤα Τὸν λαὸν εἰς Τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐ-
Τὸν, καὶ ΤοὺΤ προφήΤας αὖΤὸ, καὶ ΤοὺΤ Τὰ γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σοι Τὸν ἀρΤιμὸν εἶησαν, καὶ ΤοὺΤ Τῆς ἄλσεων θεσφήΤας
ὡς ΤεΤρακοσίους Τὸ πλῆθος ὄνΤας. ὡς δ' σευσθέμενον
πάνΤες εἰς Τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβε ὀλιγωρήσαΤος,
σαθεὶς αὐΤῷ ὁ προφήΤης ἠλίας μεΤαξύ, μέχρι πόΤε
διηρημένους αὐτοὺς Τῇ διανοίᾳ Τὸ δύξαις, οὕΤως βιώ-
σειν ἔφασκε. νομίσανΤας μὲν δὴ Τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ Τὸ μόνον, ἔπεσθαι ΤούΤῳ, καὶ Τὸ σΤολαῖς αὖΤὸ παρωΐᾳ.
μηδὲν δὲ Τὸν ἡσυχίους, ἀλλὰ θεοὺς Τῆς ξενικῶν ὑπαλη-
φόΤας, ὡς σφίσιν δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συμβούλευε
καΤακολουθεῖν. Τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν πρὸς ΤαῦΤα ὑποκε-
νομένῳ, κέλευσεν ἠλίας πρὸς ὀλίγον, καὶ Τε Τῆς ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύος, καὶ Τὸ Τοῦ ἰδίου, μόνος ὢν αὖΤὸ προφήΤης,
σφίσιν ὁ ΤεΤρακοσίους ἐχόνΤων, λαβεῖν αὐΤός Τε βοῦ-
καὶ ΤαύΤην θύσας ὑπιθῆναι ξύλοις, πυρὸς ἐχ ὑφαφθέντος.
κἀκείνους ΤοῦΤο ποιήσανΤας ὑπικαλέσαθαι Τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀνακαῦσαι Τὰ ξύλα. ἡμουμένῳ γὰρ ΤούΤῳ, μαθήσε-
θαι ΤόΤε Τὴν ἀληθῆ φύσιν Τοῦ θεοῦ. ἀρέσασης δὲ Τὰ γνώ-
μης, σπέλδυσεν ἠλίας Τοῖς θεσφήΤας σπλεξαμένους
βοῦν, θεσοῖς Τε θῦσαι, καὶ Τοὺς αὖΤῶν ὑπικαλέσαθαι
θεούς. ἐπεὶ δ' ἐδὲν ἀπήνΤα φῶς Τὸ δύχης καὶ Τῆς ὑπι-
πλήσεως θύσασι Τοῖς θεσφήΤαις, σκόπλων ὁ ἠλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς σπέλδε Τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀ-
ποδημεῖν αὐΤοὺς, ἢ καθεύδειν. Τῷ δ' ἀπ' ὄρθρε ΤοῦΤο
ποιούνΤων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ ΤεμνόνΤων αὐΤοὺς,
μαχαίρας καὶ σεσημάσας κΤ Τὸ πάξιον ἔθος, μέλλων
αὐΤὸς ὑπιΤελεῖν Τὴν θυσίαν, σπέλδυσε Τοῖς μὲν ἀπα-
χωρῆσαι, Τοὺς δ' ἐγγὺς θεσελθόνΤας Τηρεῖν αὖΤὸ, μὴ
πῦρ λάθρᾳ Τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. Τὸν δ' ὄχλον θεσελ-
θόνΤος, λαβὼν δώδεκα λίθους, καΤὰ φυλὴν Τὸ λαοῦ Τῆς
ἑβραίων, αἰέσησεν ἐξ αὐΤῆς θυσιασΤήριον, Τὸ θεὶ αὐΤὸ
δεξαμένῳ ὤρυξε βαθυΤάΤην. καὶ σευσθεὶς ΤὰΤ χεῖρας
ὑπὸ Τὸν βωμὸν, καὶ καΤ' αὐΤῆς ὑπιθεὶς Τὰ ἱερεῖα, ΤέσσαραΤ
ὑπὸ Τῆς κρήνης ὑδρίας θεοσέΤαξε πλησθείσας ὕδα-
ΤΤος, καΤασκεδάσαι Τὸ θυσιασηρίου, ὡς ὑπερβάλλειν αὐ-
Τὸ καὶ Τὸν δεξαμένην ἅπασαν ὕδαΤος χεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ΤαῦΤα δὲ ποιήσας, ἤρξαΤο
δύχεσθαι Τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐΤὸν, καὶ ποιεῖν Τῷ πεπλασμένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν Τὸν
αὐΤὸ δύναμιν. καὶ ΤαῦΤα λέγονΤος, ἄφνω πῦρ σπὸ Τοῦ οὐρανοῦ, Τὸ πλῆθος ὁρῶνΤος, ὅθι Τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus eſt ad quem attracturos te nō miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris aliò rapiat. & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta ſuggero. Prophera cóntrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque
B eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione. Tun' ille es, inquit, Hebrēorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt ea, &
C totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic,
D ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere.
E Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacrā rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & in vocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſuacorpora incidentibus, cùm iam
F ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis fanaticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, fodítque circū illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur
G aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precatíque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus ficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Parùit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Iesraelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam parrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumęq; contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriũdum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς αἰακαλῶαι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ φαφαρὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὑπὲρ τοῦ γνῶ καὶ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μεγίστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου Ϲ ἀσήπτου δόξης πεποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶ καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, πλὴν τοῦτο παραγενέσαντος. ἔφη δ' καὶ τῷ βασιλεῖ προθύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπιφροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δ' ὅπῃ τὸ ἀκροτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅπῃ τ' γῆς, προσπρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὅπῃ τινα σκοπιὰν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγγεγομμένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν ἦν σωιέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δ' ἀφανίστου, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελαινόμενον εἰπὲ τι τοῦ ἀέρος, ὃ πλέον ἴχνος αἰθροπίνε. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τ' πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταβραγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ᾤχετο γένεται. μετ' οὐ πολὺ δ' τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος ὀλιγίστου, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δ' προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δ' ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτίνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσας. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβὲ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἔστι αὕτη τῆς χώρας τῆς ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τοὺς ἰδουμαίων γῆν καταλειπὼν ὁ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. δύο ἄμηνος δ' ἀποθανεῖν, ἃ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχῃ, κατοικιμήθη πρός τινι σπηλαίῳ. διαλεγέντος δ' αὐτῷ τινος, ἀνασὰς δύεσθαι ἐπὶ τὸ ὄρος αὐτῷ κοφῆν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς κοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σπήλαιον καλούμενον ὄρους ᾤχετο, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ᾤχετο θεοῦ λέγεται λαβεῖν. διεγὼν δ' ἐν αὐτῷ ἀπήλαιόν τι κοῖλον, εἵστησι. καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐγομένης δ' τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ὀργὴ τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῆς ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δ' τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι δὴ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὑπαίθριον τῇ ὄψεσθαι, γνώσεσθαι δὲ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μὴ ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γνωμένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν διδασκάλεται, κρατήσειν δὲ οὐδένα τοῦ ἐχθρῶν αὐτοῦ. προστάξαί τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν αἰκίαν, ὅπως δεῦρο τοῦ πλήθους βασιλέα ἀνοιῶ τὸν νεμεσαίου παῖδα. ὃν δαμασκοῦ ὁ τοῦ σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ αὐτοῦ δ' προφήτην ἐλισσαῖον ὑπὸ αὐτοῦ ἡμέσεως ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. διαφθορεῖ δ' ἀσεβὴς ὄχλος, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δ', ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸὺς πέντε ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδεκα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ ἐλισσαῖος δύσεως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ὅπως ταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ δὴ ἠλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς ⸫ μαθητὴς καὶ ὑπηρέτης. ⸫ τὰ μὲν περὶ τὸν ἐλισσαῖον προφήτου, διαῦλα δὲ τοῦ ναβούθου δὲ τῆς ἀπὸ πόλεως ἀζαρὶς, ἀγροκήπων ὢν τῷ βασιλέως προσκαλουμένου αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης θέλοιεν τὸ πλησίον αὐτοῦ τῷ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνεύφλας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κῆπον. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δώσειν ἕτερον ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τοῦ ἰδίου καρπώσασθαι γῆν, οὐ συμφερόμενος τῷ παρόντος. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἄτε λυσῶν προσηνέγκατο, ἄτε ξοφλῶν. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖ, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσπέμπει, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὴν ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὑπερηφάνοις πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἀξιώσεως ὑποδεεστέροις ἰδεῖν αὐτὸν μὴ τυχὼν ὢν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μακροψυχεῖν ὅλως παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τῆς λύπης, ὅπως τὴν σωμάτων πρόνοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τοῦ ναβούθου πιωρίας. καὶ προσχρῆμα πέμψει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῆς ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῶν ναβούθον. εἶτα γὰρ αὐτὸν ἡμέρας ὀλίγας. προσκαλεσαμένους δὲ ἕτερους τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ ξόπῳ. καὶ ναβούθου μὲν ὡς ἔχραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτους καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσησι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τὸν ναβούθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἤδη τοῖς γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν κλίνης, ὁρμᾷ ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸν ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ πρὸς τῷ πεφευγμένων ἁρπάζοντα μόνον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δικαιότητι τοῦ χωρίου. κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αἰχρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἁμαρτήματι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ σημεῖον ἴφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπνιγῆναι συμβῆ, τότε αὐτῷ αἷμα, καὶ τὸν γυναικὸς χυθήσεσθαι, ⸫ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ὀλεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τολμηκότος, καὶ προσ τοῖς πατρίοις νόμοις πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τῷ πεφευγμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆλθ', οὐχ ἁπλόμενος ξοφῆς, μόνον λελουμένος ἢ τὰ ἡμέρα τὰ ἡμέρα, καὶ τὸν θεὸν ἵλεως ἐξιλασμένος. ὁ δὲ ζαβὸς μὲν αὐτῷ πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑφαλεῖσθαι τὸν τῶν ἡμέρων τιμωρίαν, ἐπὶ τοῖς γε τολμηθεῖσι μετανοεῖ. πλείστῳ δὲ ἀπιθανὸν ὅτι τῷ ἰδίῳ τὸν ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui eueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et propheræ quidem huius res ita ſe habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quātolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non liceret alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſciſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syria rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quo venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, ad mitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat proprer amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responso referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens cum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēte, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mādat circūuallari vrbē & aggerē, erigi,

Κεφάλαιον η'.

Ως Αδὰρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

Τῶν δὲ περὶ τὸν ἀχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς σύρων καὶ δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν εὐφράτου βασιλέας ποσσάμενος ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπη τὸν ἄχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τῆ στρατιᾶ, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντας δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῆ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τεῖχη γὰρ αὐτῆ λίαν ὀχυρὰ ὡκοδόμητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ὅπη σαμάρειαι, καὶ ὡς περιεθήσατο αὐτῆ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς ἄχαβον, αἰτίου πρεσβύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. ὡς δὲ ἰσραηλῖται βασιλέως πέμψαντος ὑπεδέξαντο, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸ ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αὐτὸς δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τῶν στρατιᾶ ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκῶν. ὁ δὲ ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπέλευσεν πορευθῆσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ⸂καὶ⸃ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, αἰξιῶν ὁμολογικότα ἤδη πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὀλιοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ δούλους, ὡς ἐρευνήσασι, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλευσε διδόναι παῦτα ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δὲ ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἄχαβος δὲ ἀγαθὸς, ὅτι τῆ δευτέρα πρεσβείᾳ τῆ τοῦ βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῆ καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας περίεσθαι τῶν πολεμίων καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀφαιρήσεσθαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὁπηνίκα ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νῦν δ' αἰξίωκε δούλους πέμψαι, τὰς τε παίτων οἰκίας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῆ καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῆ μὲν ἐμοὶ δ' ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμι, ἀφορμὴν ἂν ἔχοι τῆ ὑμετέρων ἀνδρῶν θεραπευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσωμεν οὖν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῆ κατ' αὐτὸν συμβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ὑποκειναμένοις λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον αἰξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐμμένει τῆ τῆς πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν αἴτησιν οὐχ ὑπακούει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ ἀδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, ἔτι τῶν ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπαίρειν αὐτῷ τῷ στρατῷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσιν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπληττόμενος. τοῦ δ' ἀχάβου μὴ παυχᾶσθαι δεῖν ὡπλισμένου καθοπλισμένῳ, ἀλλὰ τῆ μάχῃ κρείττω

ηὐόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δυσπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ὑπάκοησιν. ὁ δὲ, εὐθέως τῶν προσέταξε, καὶ ὡς χαρουῦ τῷ πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, & μηδένα τόπον ἀπολειπεῖν πολιορκίας. ὡς δ' ἄχαβος τοῦτον θεραπευόμενον ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σωὶ πάντῃ τῇ λαῷ. θαῤῥεῖ ἢ καὶ τῷ φόβῳ ἀπολύει), προφήτης τινὸς αὐτῷ προσελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δ', ἐφ' ὅτων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, ἐφ' τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἠρωτημένων σοῦ ἐφ' τὰ πειθόμενα ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς διέθηκεν ὡς ἐφακόσιοι καὶ διακοντα δύο, μαθὼν τὸν σύρον πρὸς δώρεαν ἐν ἀνέσει τεθραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῷ δὲ σκοπῶν δηλωσάντων τοῦ ἀδάδου, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος ἂν μὲν εἰς μάχην ὦσι προσεληλυθότες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως ἔτοιμα ποιήσωσιν. εἶχε δ' ἑτοίμους ἄχαβος καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐντὸς τοῦ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τοῦ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινεσι. καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τοῦ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τοὺς ἄλλους στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, ἀφυλάκτως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις. κρατήσειν αὐτῶν. ἐδόκει γὰρ προσδόκιμον αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ δὴ τοῦτο γυμνοῖς καὶ ἀθύροις προσβάλλον, ὡς τε τὰς παρασκευὰς ἐν τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλείπειν, καὶ τὸν βασιλέα ἁρματηλάτην μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀναχωρῶν αὐτούς. ἁρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλοῦτος δ' ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τοῦ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου θαρσοῦντος ἀδάδου φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τοῦ ὀπίσω πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τοῦ σύρου, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τοῦτοις ἦν. ὁ δὲ ἀδάδος, ἁμαρτηθεὶς ἐν τῆς μάχης, μὴ ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὀπίστρατεύσηται τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ δι' τοῦτο τοῦ νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοῖς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων στρατόπεδα καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρηκὼς καλῶς ἔτυχε διακοσμήσε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἕτερος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ὅθι τὰς ἑβραίας, καὶ ἡμούμενος πρὸς πόλεμον, ἄφενα δ' αὖτη λεγομένην, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὲν τῆς δυνάμεως, αὐτὸς στρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' ἦν ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τὸν πολεμίους ἀντιπαρεβαλλόμενον. προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτοῦ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὄψηται), μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν ὅπερ καὶ ἔστι) δοκεῖ τοῖς σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀνεπιστράτοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων, ὡσὰν τὸν ὁρθὸν ἐκ τοῦ προελθόντων ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὸ πολεμίων, & παταξάμενον πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔφυγον τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cædendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quàm peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit,

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, dedititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere, Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, rediturúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vtvulnus ſibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo metitò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Micheas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

A καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ὡς ὑπὸ τὴν ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφεκα πόλιν αὐτὴν ἀπιόντων. ἀπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τοῦ τείχους αὐτοῖς διαπεσόντος, ὅντες ἑπτακισμύριοι ἐπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ σύρου Ἄδαδος, φόβῳ μετά τινος πιστοτάτου τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτῳ δὲ, φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας ἐπὶ

B φησάντων τοὺς τοῦ Ἰσραηλίτου βασιλέως, καὶ δυνηθέντας σωτηρίαν ἕξειν τῆς ἱκετείας χρησαμένους τῷ σωτηρίᾳ αὐτῷ δοθῆναι ἀκούσαντες λαβεῖν εἰς συγχώρησιν αὐτοῖς, ἐφοδίους αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ σχοινία ταῖς κεφαλαῖς ἐπὶ θάτερα, οὕτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, ἐφοδίους ἄγοντα παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δούλων αὐτὸν τῆς χάριτος ἡμισόμενον. ὁ δὲ, σωτηρίαν φήσας αὐτῷ ἐρεῖν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμᾷ καὶ δίνοιαν ἐπ' αὐτὸν ἀδελφῷ ἐοικέναι κατεστήσατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν

C ἀδικήσειν φανέντα, ἐφάνουσι πορευθέντες ἐν τῷ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δὲ, προσεκυνήσεν αὐτῷ. Ἀχάβος δὲ δεξιὰν αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀναβίβασεν ὅτε τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τοῦ παρόντος προσδοκᾶν. Ἄδαδος δὲ ἡδέως, ἐκ παρ' ἄλλου τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς φιλανθρωπίας

D ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραηλίτου ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ὑπεσχνεῖτο. ἐξ Δαμασκὸν, ὡς τὸ ὅμοιον ἐλευθερεύειν εἰς αὐτὸν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον ἔτι πιεῖν, ἀπόσεως ἐμοιμῶν. δὲ αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸν Ἀχάβος, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἄδαδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὧδε Ἀχάβου καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, ποιοῦσιν

E εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο δὲ ποιῆσαι, κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ μὴ πειθόντος προφῆναι αὐτῷ ἀδικούσαντι, τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρῆσθαι. συμβαίνει δὲ τούτῳ ταὐτὸ πρόσωπον ἐπαρῆσαι πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προστάξαν. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καθεδησάμενος

F τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, σπεύσασθαι, καὶ φυλακεῖν ὅτι φυλακὴν τινα τοῦ αἰχμαλώτων ἀδικοῦντος δὲ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ ἀδικοῦντος ἀποθανεῖν. ἀπολῆσαι δὲ αὐτὸν εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δὲ φήσαντος Ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν. ὑπογράφεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὡς κέκρικε δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τὰ ἡμῖν μυθεύμενα πρὸς

G τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφθαῖναι τὴν ἡμῶν ἄδαδον, βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μεταβούσης δὲ, καὶ ποιήσαντα ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παρεξευσθεὶς δὲ ἀχάβος πρὸς τὸ προφήτου, τὸ μὴ, ἐγκλείσαντα φυλακῇ ἐκέλευσεν. συσκευμένος δὲ αὐτὸς ὅτι τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπάνειμι δὲ ὅθι τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ ὑπὸ τὸν ἀβιᾶ τοῦ πάππου καταλειφθείσαις τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῆς δέκα φυλῶν, φοβερὸς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν εὐμενῆ τε καὶ σωτῆρα τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καί τι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἢ δι' ποιῶν ἢ θεσπιῳδῶν τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δῶρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον, καὶ δόξαν ἀραδαι μεγίστην. ἔτει δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐκέλευε τοῦ γοῦν θεῖναι τοὺς ἀνὰ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ ἀνεπιδεῶς ἔχειν τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οὔτε προσχώριοι διετέλουν σέβοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηνεύοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξακοσίους καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠχύρωσεν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ὑπερίσχυεν. ὧν ἐν μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑξακόσιαι, ὧν ἐστρατήγει τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωάννης ὄνομα, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτακισχιλίους τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ προσέθηκε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρότατας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τὴν ἀχάβου θυγατέρα τῆς τῶν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. πορδυθέντα δ' αὐτὸν μετ' οὐ πολὺν χρόνον εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, οἴνου τε καὶ οἰνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τῷ σύρῳ βασιλέως, ἵνα τὴν ἐν γαλαδίτῃ πόλιν ἀράμαθαν ἀφέληται. τῷ γὰρ παρὸς αὐτῷ πρόσθεν τυγχάνουσαν, ἀρπρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τῷ δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλομένου, καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προσελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅτι τὸ ἴδιον θέρος ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν δίνεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τινες εἰσὶ προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναπέμψαι, πρὸς τῆς ὅτι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν στρατιάν. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν. ὅτι ξένια ἔτη ἐχρημάτισαν, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Cap. IX.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies daret operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur; id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vthinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quę ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret. ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceſſitus in prælio victus occiditur.

AChab[a] verò accitis ſuis prophetis numero quadringẽtis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percõtatusque eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato verò poſtulante eum produci miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michea, verſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michęas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Iezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſãguinem, quemadmodũ lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longe præſtantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq. ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falſis quàm veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum preſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandã cornibus vniuerſam Syriã. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, & αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ θεοφήτας, τετρακοσίους ὄντας, ἐπήλυσεν ἐρήσων τὸν θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ τῆς ἀδάδου νίκην & καθαίρεσιν πόλεως, ἢ μὴ συμφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ θεοφητῶν συμβουλευσάντων ἐπὶ στρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τοῦ σύρου, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς καὶ τὸ θεῖον. σωσὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ ἰωσαφάτης, ὅτι ψευδοθεοφῆται φαίνοιντο συγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ἔστι θεοφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔστι μὲν ἔφη, μισεῖν δ' αὐτὸν καὶ θεοφητεύσαντα, μὴ θεσπίσειν ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ δι' αὐτὸ ἐν φυλακῇ νυνὶ αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν θεσπιῳδῆσαι, πέμψας δοῦλον, ἄγει τὸν μιχαίαν. κἀν τῷ ὁδῷ ὁ δοῦλος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅτι ἂν αὐτῷ θεὸς τὸ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθὲς ἔδοξε σωρκήσαντος, δι' ὃν τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων αἰφνιδίων τὰ πόιμνια. ἐλεγέ τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀπαντρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἐγώ σε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τἀληθῆ παὶ θεράποντός μου ἤκουσα. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρεμήνυσεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μεχόμενον, αὐτὸς μὲν δι' ἐπ' ἐνοίας. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ τεῖον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυύας λαμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβούθου τοῦ δι' αὐτὸν καταλιθωθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔστι ψεύδεσθαι τῶν κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, ἀπὸ ἡμερῶν ζιδὼν φάσκων ταύτης τελευτήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰπὼν ὅτι ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τιμὴ δύναμιν ἔχει. δοὺς γὰρ ῥαπίσθης ὑπ' ἐμοῦ, βλαφθείη μου τιμὴ χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τιμὴ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξηράνθη δεξιά. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας ὀλυμπίους. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτὸν τὸν μιχαίαν, συνέβη μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τιμὴ στρατιὰν προθύμως ἐπὶ τὸν σύρον. ἐνίκα γὰρ οἶμαι, τὸ χρεών, καὶ πιθανωτέρους ποιεῖ τἀληθοῦς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεα ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τύπους πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντα

πῦ

τ σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψῃ, ζητοῦσα φυγεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκην, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχαμωνα τ̃ τ̃ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ ἀφειδοστέρου. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσαφὰτος ὁ τ̃ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμὰθην πόλιν τ̃ γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τ̃ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ̃ στρατίαν, αὐτεπήγαγε αὐτοῖς τ̃ αὐτ̃ στρατιάν. καὶ οὐκ ἀποθνῄσκειν ἀραμάθης στρατοπεδεύει. σωϊόμενος δ', ὅτι ἄχαβος καὶ ἰωσάφατος, ἐπιθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ̃ δὲ ἱεροσολύμων βασιλέα, τ̃ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα στῆναι ἐν τῇ φάλαγγι τάξει κατασοφιζόμενον τὰ ὑπὸ τοῦ μιχαίου προειρημένα. εὗρε δ' αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ ἄδαδος ὁ τ̃ σύρων βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ ἅπασι τοῖς ἁμάρμασιν, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὲ σύρες, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐστῶτα περὶ τ̃ τάξεως, καὶ δόξαντες εἶναι τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτ̃, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐχθρὸς ὄντας ἐγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης δὲ νυκτὸς ἄχει δίκης ὀφίλας γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολήν. ζητοῦντες τὸν ἄχαβον ἀπελθεῖν μόνον, καὶ δύρειν οὐ δυνάμενοι. πᾶς δέτις βασιλικὸς τοῦ ἀδάδου ἅμαξα ἄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πέρασκει τὸν βασιλέα ἄχαβ τοῦ θωράκος, κατὰ τῶν πνευμόνος. ἄχαβος δὲ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ καταπέσαν. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ̃ μάχης. χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ κακέως. ὁ δὲ νὼμβος ἦν, ἕως ὅτι τοῦ ἁρματος, ἄχει δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν σύρων στρατευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησαν εἰς τ̃ παρεμβολήν. δηλώσαντος δὲ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν ἄχαβος, αἰτίζουσαι εἰς τὰ ἴδια κομίσαντες τ̃ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ ἰεζάρα κρήνῃ, ἐν ᾗ καθημαγμένων τῶν τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ̃ ἠλία προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀπελιχμήσαν τὸ τὸ αἷμα. αἱ δ' ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ ῥυπὸν λουόμεναι τούτῳ διετέλουν. ἀπέθανε δ' ἐν ραμαθινι, μιχαίᾳ τοῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν ἀχάβῳ τῶν ὑπὸ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τ̃ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἢ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, ἢ τ̃ δίχα τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ὄφελος συμφορώτερον, παρέχοντος οὕτω τοῦ θεοῦ, τὸ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν ὧν ἢ βασιλέα ἡμιμόριον σοχαζομένους προσῆκε τ̃ τοῦ χρεὼν ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγνωσκόμενον αὐτὸ ἐξαφυγεῖν ἔστιν. ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνας ψυχῆς ἐλπίσι κολακεύον χρηταῖς, αἰσθεὶς τὸ πάθος αὐτῶν κρατήσῃ ἀφελίᾳ. φαίνεται οὖν καὶ ἄχαβος ὑπὸ τούτου τινὶ ἐξήνεγκε ἀπατηθείς, ὡς ἀπίσησαν μὲν τοῖς προλέγουσιν ἢ ἥττων. τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πιθανοῖς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

A è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt, quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperũt. à manè autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabuntur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque propheræ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem ruere, cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱσορεῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ϛρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, Ἰώραμος ὅλῃ μοαβίτας, κρατήσας αὐτῶν. Κεφ. α.

Ως Ἰώραμος βασιλεὺς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οπ ϛρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῶν πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ θεὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γνώμονος, κακῶς τὸν βίον κατέϛρεψε. Κεφ. γ.

Στρατία τῶν Ἰωράμου τοῦ Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ὅλῃ τοῖς σύνεγγυς. Κεφ. δ.

Ως Ἰώραμος ἀπόθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ αἱρεθεὶς τὴν ἱππαρχίαν καὶ ἡ γλυκεὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οπ ὁ Ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐν Σαμαρείᾳ δεκαξίδων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅλῃ γλυκεῖς τέσσαρας. Κεφ. ϛ.

Ως γοθολία, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅλα ἔτη πέντε. καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδας, τὸν υἱὸν παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅλῃ τοὺς Ἱεροσολίτας καὶ ὕϛερον ὅλῃ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ϛρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, ϛρατευσάμενος ὅλῃ Ἰδουμαίους, καὶ ἁμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν τοῖς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα Ἰώασον, ἥττηται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ Ὀζίας, τὰ πάντ' ἐξ ἐθνῶν ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οπ ϛρατευσάμενος ἐπὶ Σύρους ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅλῃ Ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ τοῖς βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαι τούτοις αὐτὸν, ὅλῃ δαμασκὸν ϛρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως κῆρος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα. τοὺς δ' αὐτῶν ἀναϛήσας εἰς μηδίαν, ἔτερα ἔθνη κατῴκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, αἱλεκῆ κῆρος τὴν Σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκήσας ἐκ τῆς περαίδος τὸ τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Iorami Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor enadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassas Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως τραπυσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ὑπὸ Μωαβιτῶν κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ἀναζευγνυμένῳ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῷ Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ὑπὸ ἀδάδῳ τῷ σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι ἀναιρεθῆναι, ὑπὸ ὡς προεφήκαμεν, ἐποιεῖτο ὁ προφήτης συντυχὼν ἤπατο τὴν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίαν αἰθέρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρὸς μὲν ὑπὸ τούτῳ ἀγαπᾶσθαι. φύσιν μέν τοι, καὶ πρὸ ἁμαρτηκότα, ἀγαθὸν ἔλεγεν ὑπὸ τῷ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἐξαιρεσίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψε τοῦ θεοῦ. μετὰ ταῦτα δὲ τὸν χόρον ὥρμησε πορευόμενος ἐπὶ κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ ἀγαθὰ μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὸν δικαίως τὸν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς δοὺς δίκας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῷ βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς οὕτως ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δῶρον, μήτε ἀξιώματος τῷ ἐν ὑπεροχῇ ἀγαθὸν πλοῦτον ἢ ἀγαθὸν γένος ἐξ ἀδικούντων. βεβαιώσειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνούμενος ὅτι, καὶ τῷ κρύφα θεατομένων, ἔχειν ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστου τῷ δύο φυλαὶ ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐν τῷ ἱερέων, καὶ ἐν τῷ λευιτῶν, καὶ τῶν τοῖς θεσπίσασι τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας δὲ μελεῖς καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πᾶσας μὲν τὰς κρίσεις. ἐν δὲ θεοῖς μειζόνων ἀγαθοεργῶν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐν τῶν ἄλλων πόλεων τῶν πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πλείονος ἀσυνδίκου ὑποφανεῖσθαι δικάσας θεοῖς τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ ὁ τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δίκαιον ὁ βασιλεὺς ἔχει, πρόσωπον ἀσυνδίκου ἐξ καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δ'

A

B

C

D

OSaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indignè tuliſſe hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos priùs monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. Reg. 3. 2. paralib. 19.

numero præposuit, Amasiã sacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balsamum. Iosaphatus autem cùm audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coràm numen præsens inuocet, diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendásque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus fit. Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificę victorię fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῶν ἀποδέικνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ Ζαβαδίαν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τὸν τόπον διέταττε τὰ πρόσφορα. ἦν δ' ἐν αὐτῷ καλὸν, ἐστρατευον ἐπ' αὐτὸν μοαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμπαραλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ κατεστρατεύοντας πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, ξιακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. ἡγωνίατο δ' ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ

B κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ' ἰωσαφάτης ὅτι τὸν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτοῦ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον πρὸ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατ' πρόσωπον τοῦ ναοῦ νύκτα, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν βοηθεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχὺν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοῖς ὅπλοις στρατευσαντας. ἐκ δὲ τούτου δηλῶσαι τοῖς τὸ ἱερὸν καταπεπλυμένοις αὐτῷ, ὅπως

C ὑπαντιάσωσι τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ πῦρ ἐπ' αὐτῷ θλιβήσονται ἐλθεῖν ἀμελέτητα, οἷ τὴν ἀπ' αὐτοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεσιν αὐτοῖς. ταῦτ' ἀνακόμενος, ἐβόησε. καὶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος, γεγηθὸς ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσον τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλῆθος λέγων, καὶ πρὸς βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς εὐχῆς, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προσέταξε δὲ τῇ ὑπούσῃ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαν-

D τα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένης ἐξοχῆ. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σάντα δὲ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ἐφ' ᾧ τοῦ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅλοι προσώπων, προσεκύνουν τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ δὲ λεβῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑπὸ

E κάτω δεκάπολιν πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις. καὶ μὴ βραδύνειν μὲν αὐτοὺς εἰς μάχην. προσημαίνοντος δὲ τοῖς ἱερεῦσι μετὰ τῶν σαλπίγγων, καὶ λεβίταις μετὰ τῶν ὑμνούντων, ἀγαθεῖσιν ὡς ἤδη νενικημένῳ τὸν χόρτον ἡμῶν βοηθὸν τῷ πολεμίων. ἤρεσε δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησεν. ὁ δὲ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπάτησιν, ὡς ἐκ

F τῆς τοσαύτης στρατείας ἀνασωθεῖεν μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤσθη μὲν ὅτι παρὰ δόξαν ἐκ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πιπράσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. ἦν οἱ μὲν ὅλη ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀνηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς

G πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοίλην καὶ φαραγγώδη τόπον, ἐφ' ᾧ θεῷ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνόησεν, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δὲ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὲν μόλις

γε τῶν πολεμίων αὐτῷ ἀφθονίαν, ἀπωλέσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ A vt res eius ſub diuini numinis tutelâ eſſe pro
Ἰωσαφάτης μὲν ἔκποτε μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅλη τε δι- comperto crederent : manſitque vſque extre-
καιοσύνη καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆλθε. Ἰωᾶ δὲ mum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem ami-
φίλος καὶ τῷ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν Ἰσραη- cus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat:
λιτῶν, πρὸς ὃν κοινήσας ὅλη καταπλῶν νηῶν, εἰς τε cum quo inita ſocietate parandarum nauium,
πόντον πλευσουσῶν, καὶ τὰ ὅλη Θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε quæ merces in Pontum peterent, ac emporia
τῆς κτήμασος. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Naui-
διὰ τοῦτο οὐκ ἐπὶ πολὺ ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν gia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non
περὶ τὸν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσαφάτην οὕτως εἶχεν. B bene regerentur præ magnitudine. Quo factum
ὁ δὲ Ἀχάβου παῖς Ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὃν eſt vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque
σαμάρεια ποιοῦμενος τὴν ἀρχὴν, ποικὸς ὢν καὶ πάντα hactenus de Ioſaphato.
ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ τῷ Achabi verò filius Ochozias regnauit apud II.
πρώτῳ τῶν δωδεκαφυλῶν, καὶ τὸν λαὸν ἁπάσῃ κακίᾳ ἀρξαμέ- Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & 4. Reg. 1.
νῳ. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δευτέρου ἔχοντος, ὁ τῶν vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboa-
Μωαβιτῶν ἀφίστη βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοῖς φόροις οἷς ἔμ- mi primi Iſraelitarum ſe ductoris æmulus. E-
προσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύ- ius regni anno ſecundo Moabitarum rex defe-
σατο. συμβὰν δὲ τὸν Ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τῶν C cit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pende-
τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς re amplius detrectauit. Accidit autẽ vt Ocho-
τὸν ἀκκάρων θεὸν μύαν, τοῦτο γὰρ ἴδιον ὄνομα τοῦ θεοῦ, πυν- zias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gra-
θάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν Ἑβραίων dus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu con-
θεὸς Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ τοῖς πεμ- tracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen
φθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτῶν εἰ erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mit-
θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς teret. Hebræorum verò Deus Eliæ propheræ
τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυν- mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens
θανομένους. ἐπέλθοντά τε αὐτοῖς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφθύσῃ τινὰ νόσον. τῶν δὲ Ἠλίᾳ non haberent, quandoquidem rex ad alienum
πιστεύσαντος ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγε- mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque
λοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὴ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν eos reuerti, & regi dicere eum nõ reualiturum.
βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τινὰ D Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis
αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirã-
ἀνθρωπον. καὶ κωλύσαι μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἀπα- te celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiũt
γορεύσαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ Ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vl-
ὅτι κακὸν ἕξει νόσος. τὸν δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ terius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo
τὸν ταῦτα εἰρηκότα καλέσαντος, αὐθρωπον ἕλκον δα- regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus
σεῖ, καὶ ζώνῃ πρεπελημμένον δερματίνῃ. συμβὰς δὲ in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi fi-
ἐκ τούτων Ἠλίαν ἐξ) τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέ- guram hominis illius deſignarent, dicebãt ho-
λων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁ- minem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præ-
πλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ὁρῶν δὲ τὸν Ἠ- E cinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc
λίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅλη τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahen-
καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βα- dum centurionem cum quinquaginta militi-
σιλέα. κελεύειν δὲ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκον- bus. Is repertum in montis vertice deſcendere
τα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅλη πύρα ἦ προ- iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſ-
φήτης ἀληθὴς ὑπῆρχεν, ἤξασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πε- ſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eò per-
σὸν ἀπωλέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, ἤνετο, καὶ trahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum,
φρικῶν κατενεχθεὶς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον & τοὺς quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas
συν αὐτῷ. τῆς δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων διηλωθείσης preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus,
τῷ βασιλεῖ, παρεξευθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον F conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt
ὅτι τὸν Ἠλίαν συν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους & τὸ πρῶ- móxque candens turbo delatus centurionem
τον ἀπέστειλεν. ἀπολήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προ- & eius comitatum perdidit. quorum clade ad
φήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ κατέλθοι βουλόμενος, εὐ- regem perlata, iratus alium centurionem cum
ξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλ- totidem militibus ad Eliam mittit : qui & ipſe
λον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βα- cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſe-
σιλεὺς, ζῆτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν, καὶ λίαν ὅλη- quereturᵉ, & hunc ad preces eius ignis abſum-
κικὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἦ pſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex
τὸν Ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἀκόντων προσά- miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & man-
γεσθαι παρείη πρὸς αὐτὸν, & οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο αἰτίαν ἦλθον. ἐλεῆ- ſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum
σαι δὲ ἠξίου θεραπεῦσαι αὐτὸν ἠξίου τοὺς συν αὐτοῦ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. G vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit : Nõ
ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream
inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me ve-
nerunt. Miſertus igitur mei & horum militum
volẽs ac libẽs deſcẽde, nóſque ad regẽ ſequere.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit vir alioqui nó ignauus, & ad res gerẽdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exẽptus est, nec in hodiernũ vsque mortaliũquisquã scire potuit quisnã fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ego postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vẽturum auxilio promisit, sed Idumęorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tanta iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deũ quánã sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiã Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὅστις δεξάμενος τὴν δικαιότητα τοῦ λόγου καὶ τὸ ἀστεῖον τῶν ἠθῶν ὁ Ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. Θεραπεύομενος δὲ ὁ θεὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ ἐβήλου λέγων· ἐπειδὴ κατέγνως αὐτοῦ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, καὶ ἐκεῖ τὰ νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμπες παρ' αὐτὸ πυνθανόμενος πόσαπὸν ἔσαι σοι τὸ τέλος τῆ νόσου, γίνωσκε ὅτι τετελεύτηκας καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ἠλίας ἀπέθανε, δεξάμενος

B δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος, ἅπαντα τὸ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ Ἰώραμος εὐθὺς, τῆς παρὰ τῶν πατρίων χρησαμένους, καὶ ἀσεβείαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τὸ τὸν θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. ἰῶ δὲ τἄλλα δραστήριος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, Ἠλίας ὁ ἐξ Ἀθεσβίτων ἡφαίστη. καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆ σήμερον αὐτοῦ τὴ τελευτήν. μαθητὴν δὲ Ἐλισσαῖον κατέλειπεν,

C ὡς ἐμοὶ προτέρων ἐδηλώσαμεν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐκεῖνα καὶ ἐν τῷ τῆ ἡγουμένῃ προφητείας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραμμέναις βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. Θάνατον δὲ αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼν βασιλέων Ἰώραμος, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισᾶν ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀγαθῷ τῷ παρὰ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς Ἰωσαφάτην;

D καλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ παρὰ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοὺς μωαβίτας σκηφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τῷ Ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγόντα ὅπλα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιὰ ἔσαι. Ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτοῦ τῷ Ἰωσαφάτου πρὸς τῆς συμμαχίας κομισθέντων ἀπαλαβὼν τὸν αὐτοῦ στρατὸν ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἱεροσολυμιτῶν,

E δόξαν αὐτοῖς ὁδὸν τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ποιησαμένοις τὸν ὁδοιπορίαν ὅτι τοὺς πολεμίους, οὐ πρόσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀποριαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγνοίᾳ μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης συνοῆσαι πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγαγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμα τῇ στρατιᾷ δώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δὲ αὐτὸν Ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον συλλέσθαι γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ὄζιν. οἰκέτου δέ τινος τῶν Ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλία μαθητὴν Ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δὲ ὅτι τὸν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τὰ στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δὲ, μὴ προσκλῶν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, οἳ δὲ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδίδοτο προφητεύειν. ὁ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δὲ ὁμώνυμος τὸν θεὸν οὐκ ἀποκρυβῆναι αὐτῷ, εἰμὶ δὲ Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀληθῆ

ἀχθεν́τος τε αὐθεφ́που τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπι- A
ζήτησε γὰ αὐτός, θεὸς τὸν ψάλλοντα ἐνθεῶ ῥηθέν-
μῳ θεροτάξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ
πολλοὺς ὠρύζαι βόθρους. οὔτε γὰ νέφος, οὔτε πνεύ-
ματος ῥηθέντος, οὔτε ὑετῷ καταῤῥαγήσος, ἔψεσθε
πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τῷ ποτῷ. ἔστι δὲ ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον ῥᾴδιον τῷ θεῷ, ἀλλὰ καὶ κατα-
σεῖσαι τὴν ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λαφεῖν τὴν μωαβιτῶν, καὶ πάντα ξύλα μὲν αὐτῶν
κόψαι, τίλῳ δὲ χόρτον σπεῖραι, πηγὰς δὲ καὶ ποτα-
μοὺς ἐμφράξαι. ταῦτα εἰπόντος τῷ προφήτου, τῇ
ἐπιούσῃ ὡρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρᾶς
ἐῤῥύη. πολὺ γὰ ὕδωρ τελεῖν ἡμερῶν ὁδῷ ἐν τῇ ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι συνέπεσεν, ὡς τὰ δύρεῖν τίλη σπα-
ναὶ, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβίται περὶ ξεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βα- C
δίζοντας, καὶ ὀλὰ τῆς ἐρήμου ποιουμένους τίλη ἔφο-
δον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δ' ὅδὺς συλλέξας σπαπὰ ἐκέ-
λλυσε, ὀλὰ τῷ ὄρεσιν συμβάλλεσθαι τὸ στράτευμα, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τίλη χόρταν ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι γὰ ὑπὸ τίλη ἀνατολίλη τῷ ἡλίου
τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰ οὐδὲ μακρὰν ἰὼν τῆς
μωαβίτιδος) αἷμα τίλη χρόαν ὅμοιον, τότε γὰ μάλι-
στα θεὸς τίλη αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψεύδη
δόξαν ὠδὶ τῷ πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς ὀλὰ δίψος, καὶ τῷ ποταμῷ αἷμα αὐ-
τῶν ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠ-
ξίωσαν αὐτοὺς ὅπῃ διαπαγὴν τῷ πολεμίων ἐκπέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅπῃ ἑ-
τοίμως ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῷ ἐχθρῶν στρατόπε-
δον ὡς ὁπλωλότων. καὶ ὀλαφύσσεται μὲν αὐτοὺς ἡ
ἐλπὶς αὖτη. θορυσάντων δὲ τῷ πολεμίων οἱ μὲν αὐτῷ
κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τίλη ἰδίαν χό- E
ραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τίλη μωαβιτῶν οἱ
βασιλεῖς, τὰς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐ-
τῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνι-
σαν πλήσαντες τῷ ἐκ τῷ χειμάῤῥου λίθων, καὶ τὰ
κάλλιστα τῷ δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέ-
φραξαν τῷ ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐ-
δάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μωαβιτῶν συνδιωκόμενος
τῇ πλινορκίᾳ, καὶ τίλη πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν αἱ- F
ρεθῆναι κατακεράτος, ὥρμησε μὲν ἐπ' ἀκοσίων ἐξελ-
θὼν ὀλὰ τε τῷ πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου,
καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. ἐ
πιεσθεὶς, ὡς οὐ δυνήσθη φυγεῖν, ὅλιτον χάνει γὰ ὅπλι-
τας φεσὶ φευγομένῳ τῷ πάππῳ. ὑποστρέφας δ' εἰς τὴν
πόλιν, ἔργον ὑπογώσεως, καὶ δίψης ἀνάγκης διεσπάσ-
θατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασι-
λεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπῃ τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι
φανερὸν γένεσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερουργήσας εἰς ὁλο-
καύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατέκτειναν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες αὐθεφόνιόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος
εἰς τίλη οἰκίαν ἀνέστρεψαν. ἰωσαφάτης γὰ ῥᾳδιουργήσας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλί-
γον ὕπερβιώσας χρόνον μὴ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπόθηται. ζήσας ἀριθμὸν ἔτῷ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ'
ὃς αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰ ἐν μνήμασι τῷ βασι-
λέων ἔθαπτε.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & B fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges cóntra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, nec clàm in ditionem suam C impetum faœrent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam præD dam, ad Hebræorum castra peruenerunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquaE rum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. senioremem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspeF ctante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῆς ἱερουσαλὴμ, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαῶν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inferere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obcdiæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

ΚΑτέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἀξιάδροχον δ' ἀπάδιξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταυτὸ γὰρ εἶχον ὄνομα τῷ τῆς μητρὸς ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου δὲ παιδί. ὧδε γὰρ ὑμόλημος δ' ὑπὸ τῆς μωαβίτιδος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοτείας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπιγινώσκομεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβεδίου, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας περιέσωσεν, ὑπὸ τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρεθέντας ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτῇ δανεισαμένου ζαφλοῦαι κεκρυμμένους. καὶ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγαθαγνωσῖναι ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὸν καὶ τέκνα προὶς δουλείαν. παρεκάλει τε ἀρκεῖν ταύτην τὴν ἐργασίαν τὸν ἄνδρα ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθῆσαι τινα βοήθειαν. πυνθανομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν καμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τῷ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν δὲ θεὸν πληρῶσαι αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἓν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδοῦναι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσεσθαι δὲ τὴν καὶ περισσεύσαν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διαβοσὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλισαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τὴν χηρεύουσαν γυναῖκα, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσαντα, εἰδὼς ἐν αὐτῷ σύριος τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἐᾶν τὸν θεὸν ἄρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἅδαρ δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς ἁμαρτὼν, ὡς τὰν ἰδίων αὐτῷ καταμεμυσάντων τὸν ἐνέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς ἐφόνευε τοὺς ἐλέγχθεντας ὑπορρήτων αὐτῷ, καὶ θανάτου ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς μόνοις οἰκείοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωρισθείσης. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων μὴ ψεύδεσθαι αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐλθόντα αὐτῷ κατειρηκέναι τὸν ἐπιμελῆ τῶν ἀναιρησόντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισαῖός ἐστιν ὁ προφήτης ὁ ταῦτα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ βουλευόμενα, προστάξει πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαὶμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἅδαρ δὴ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου θεράπων, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ ταχὺς δρόμων πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῆσαι, ἀδήλως ἔφη.

παρε-

παρεκάλ[illegible] τὸ τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλ- A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famu-
πιδα θάρρους ἐμφανίσαι τῷ αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῇ δεήσει τοῦ προφή- Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
του γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεοῦ & curruum circa Elisæum famulo videndam
περὶ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse
παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιδεῖν μὲν τὸ θεῖον, ἀναθαρσῆσαι quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ- rum Deum orauit, vt obscuratet oculos hostiũ,
σαῖος δὲ μὴ ταῦτα, καὶ τοὺς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- caligine immissa præ qua agnoscere ipsum ne-
ρῶσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλυῶσαι αὐτοῖς ὀφθαλμοὺς B queant: & impetrato hoc quoque, dedit se in
τὰ ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνωμόμου δὲ καὶ medium illorum, interrogans quem quærerẽt:
τούτου παρελθόντος εἰς μέσους τοὺς ἐχθρούς, ἐπηρώτησε quibus respondentibus, Elisęum propheram se
τίνα ζητοῦσιν ἔλθοντες. τῷ δὲ, τὸν προφήτην ἐλισ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
σαῖον εἰπόντων, ὃν ἀδύνατον ὑπῆρχεν, εἰ θεὸς τῶν πό- si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. at-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀπολουθῆσαι αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, que ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fue-
ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ κρυ- rant, ducentem incunctanter secuti sunt, quos
θείσας ἐπισκοτισμοῖ παρουσάζοντες εἵποντο. ἀγα- vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit
γὼν δ' αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωσαμῳ μὲν C portas claudere, & Syris suum militẽ circum-
τῷ βασιλεῖ προστάξει κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ προι- dare: precibus deinde rursum ad Deum missis
σῆσαι τοῖς σύροις τοῦ αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὲ impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tol-
καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τοῦ ἀχλυῶσαι αὐ- leret. at illi recepta oculorum acie, conclusos
τοῖς ἀφελεῖν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφεύ- se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque
τες, εὑρον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. attoniti & inopes & consilij hærerent in tam
ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰ- prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
κὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ παραδόξῳ φαίσματι κειμέ- ta, an iaculis eos deberet configere, id quidem
νων, καὶ τοῦ βασιλέως ἰωσάμου πυθομένου τὸν προ- facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
φήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντίσθηναι, τοῦτο μὲν occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας tione, Dei voluntate & potentia ignaros o-
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτους δὲ μηδὲν mnium eò loci esse productos. consuluit igitur
κακὸν ἐργάσασθαι τῶν ἐκείνου χώραν. θείᾳ δὲ δυνά- vt hospitali mensa refectos incolumes abire
μει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐληλύθη. συμβούλου δέ permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis
τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ ζαπέζης, ἀπολύειν obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
ἀβλαβεῖς. ἰωσαμος μὲν οὖν τοῦ προφήτου παιδόμε- Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- 1115
νος, ἑτοίμας λαμπρὰς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοῖς σύ- uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renun-
ροις, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῷ δ' tiant: qui in tãto prodigio manifestam Dei po-
ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, tentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem,
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ παράδοξον καὶ τῶν τοῦ θεοῦ τῷ nihil posthac contra Israelitarum regem clàm
ἰσραηλίτῃ δυνάμεων καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφή- molitus est: sed decreuit aperto Marte rem ge-
τῶν ᾧ τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν rere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exer-
οὐκέτι διένοητο τῷ ἰσραηλίτῃ δυνήσεσθαι βασιλεῖ τὸν E citus dominum: comparatísque ingentibus co-
ἐλισσαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ piis, vniuersas contra eum educit. qui putans se
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσε- imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
σθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μὲν μεγάλης δυνά- intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis muni-
μεως ὅλη τὸν ἰωσαμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- tionibus. Adadus verò cogitans, si non machi-
μαχον εἶ τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
μάρειαν, θαρρῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
γισάμενος αἰρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter
νήμασι, λιμῷ μὲν τοι καὶ ἀπαθῆ τῶν ὅπλων εἰδέναι παρα- nimiam indigentiam intra Samariam veniret
σήσεσθαι τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν octoginta denariis argẽteis caput asini, & quin-
πόλιν. οὕτω δὲ ἐπέλειπε τὸν ἰωσαμον ἡ τῶν ἀναγ- que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
καίων δύπορία, ὡς ἀγὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἐνδείας tarium vice condimenti emerent: nihílq; ma-
ἐν τῇ σαμαρείᾳ πεσεῖν, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυροῦν gis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus,
νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πεντε δὲ ἀργυροῦν νο- & non ferens inopiam, vrbem hostibus pro-
μίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν αὐτὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἑβραίους. ἰὼν δὲ ἐν φόβῳ μὴ ἔχῃ τὸν λιμὸν deret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
περὶ τῆς τοῦ ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰωσαμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπορεύετο τὰ τείχη καὶ τὰς φύ- mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbe
λακας μήτις εἴσω εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. ἐν τῷ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφαιρεῖται μὲν καὶ τὸ βού- clàm admitteretur, & singulari diligentia hu-
λεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνει ἔφθασεν. ἀναγκαζούσης δὲ τῆ- iusmodi occasiones adimens. Cúmque mulier
τῷ γυναικὸς, δίκαιόν τι ἐλέησον. νομίσας αὐτεῖν τι μέλλειν αὐτῷ τῷ πρὸς ζοφὼ, ὀργισθεὶς ἐπεφάσατο quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶας αὐτῷ, μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ δώσειν αὐτῇ δυνησόμην. tãs eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
lè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum prophetà promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo veniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, pollicetis, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sequite hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hęc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μᾶλλον χρήζειν εἰποῦσης τούτων οὐδ' ἐπιχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεῦσαι δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα καλέσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν ἃ δεῖ ὧν ὑπιζητεῖ. συνθήκας ἔφη ποιήσασθαι μετ' αὐτῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὰ τῆ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἰῶ ἀμήχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, ἵνα δ' ἄρξειν ἑκατέρα παιδίων, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. καὶ τῇ παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὺ μὲν ἐξαφεῖμαι ἀμφότερα. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ παραβαίνει τὴν συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. ταῦτ' ἐλύπησε σφοδρὰς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξαμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἅπαντα ἀρχῆς ὅτι τὸν προφήτην ἐλισαῖον πλεονεξίας, ἀνελεῖν αὐτὸν ἅρμησεν, ὅτι μὴ δῦναι τὸ θεοῦ πόρρω αὐτοῖς κῆ δύναφυγὴν τῆς παρεχόντων κακῶν δοῦναι. τόν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτῆ τὴν κεφαλὴν, δ' ὑὸς ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τῶν αἰρέσιν ἐπύγετο τὸ προφήτου. τὸν ἢ ἐλισαῖον σὺν ἔλαθεν ὑπὸ Βασιλέως ὀργὴ. καθέζόμενον δ' οἰκοῖ παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς ὅπ ἰώραμος ὁ τῆ φονέος υἱὸς πέμψαι τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πρεσβεύσας ἀφίκηται, φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προσαπθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθήσῃ γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ μεταβεβουλευμένος ὁ βασιλεὺς. οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασιλέως ὅτι τὴν αἵρεσιν τῆ ἐλισαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ' κατηγορεῖ τῆ ὅτι τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τῆτο πρεσβεύσας, ἐκέλευσε κωλύσαι γλυφεῖν τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠπάτητο ὅτι μὴ φθᾶ τῆ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ παρόντων κακῶν αὐτεῖ), ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν φθειρόμενος ὁρᾷ. ἐλισαῖος δ, εἰς τὸν ὑποῦσαν ἐπαγγέλλετο καιρὸν σκείνῃ τῇ ὥραι ἰῶ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν εὐπορίαν ζοφῆς. δ' θαυμάσας μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλι δύο κριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα τόν τ' ἰώραμον δ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἔθετο. πιστεύσαι γὰρ τῷ προφήτῃ δι' τὴν ὅτι τοῖς προπειραμένοις ἀληθῆ ἦν ὤκνων. ἀλλὰ δ τὸ ἐπ' σκείνης ἐνδεὲς τ ἡμέρας δ ζαλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κῆφος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ τ ζίτης μοίρας ἐνεμεῖτο τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερωτῆσαι, ἅπερ εἶπε λέγει ὁ προφήτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον σκέψαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταφάσεις λευθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ τοῦ συῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, Ταῦτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τε τὸ λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῆ ὑπαρξαίτων. ἐξέβη τοίνυν τῶν τὸν τὸν ζόπον τὰ τοῦ ἐλισαίου προειρημένα. νόμος ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. ἄνδρες οὖν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν προῆ τῆ πολλῆ μέρους, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆ λιμοῦ ζοφερὸν ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, κἂν ὁπόθεν ἅπῃ ἢ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ προείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ὁπωσοῦν εἰκὸς ζοφῆς, πᾶσαδυνῶν τοῖς πολεμίοις αὐτοῖς ἐκείνοις. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δ' θανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βυλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆ πολεμίων, ἧκε-

ἦρχετο δ' ἤδη τοὺς σύριος ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνηχῶν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδέα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῆς αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῆς νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. προσιόντων δὲ αὐτοῖς, ἐπακούειν τῷ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ δὲ αὐτὸς ἀπιστοῦντα ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῇ πλήθει, προσέσχε. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῆς συρίων στρατόπεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκύμυροι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἔσω εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἐώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάσταναν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρεῖς ἀκις, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλωσάντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐπέδραν καὶ τὸ χῆλυ ὑπενοεῖτο ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ τῶν συρίων βασιλέως, ὅπως γνόντος ὑμᾶς τῆς λιμοῦ ἐξαφθαρήσεσθαι, εἴη ὡς προθυμότατον ἐπὶ ἁρπαγὴν ἐξελθόντων τὴν παρεμβολῆς αἰφνιδίως ὅλης πέσῃ. καὶ κλείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, δεῖ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φρονήσαντας τῆς τοὺς πολεμίους ἀνακεχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ συνετώτατα ὑπενοήσειε. πέμψαι γοῦν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχει ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τὴν πολεμίων δεῖ φθαρῆναι, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐτοπτῶς προσελθοῦσαν. προσαριθμήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλοντ'). ἀρεσθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφλομένους ἐπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων εὗρον, μεστὴν δὲ στιπίων καὶ ὅπλων εὖρον. ἃ δεῖ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φεύγειν ἦσαν, ῥίψαντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δύτελὲς δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον ὠφελεῖτο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δ' ἀργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυρίαδας τρεῖς κριθῆς, αἷς οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν ὅλιγον χρόνον, τῷ μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' ἔσχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλου τῷ ἐλισαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ἔστατο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς ζήτης μοίρας ἡγεμών. κατασταθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅλης τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt

B cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo

C ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant.

D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc

E consilium quidam laudauit vt prudens: addidíque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & cuestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & fru-

F mentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo

G emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Eliſei vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet prorumpentis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtererét, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4. Reg. 8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam cōiectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ęgritudinem in morbum etiam corporis incidit, cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis x l. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate intercesserint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt
4. Reg. 8. principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τὸν ὄνον ὠνήσασθαι τὸν ζόφον, τιμὴ τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτῷ περὶ τῆς ἐσομένης δυσπραξίας τῷ ἔθνει δεινῶν λεγομένοις, μόνος οὐκ ἀπίστευσεν. ὁ δὲ τῷ σύεσον βασιλεὺς ἄδερος ἀγασθεὶς εἰς ἀμφασιὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τὸ καὶ τιμὴ
B τραπεὶ αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγκύψῃ, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς ἀμασιὸν ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιστότατον τῷ οἰκείῳ ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, καλούσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ διαφύγοι τὸν ἐξ αὐτῆς
C κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων παραπέμψας τὸν ἀριθμὸν, ἃ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα, τῷ ἐν ἀμασιᾷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἐλεγεν ὑπὸ ἄδερος τοῦ βασιλέως πεμφθεὶς πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσας καὶ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ προφήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν
D τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προσεσόμενα ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἐμελλε κακά, μὴ τιμὴ ἄδερος τελευτὴ. αἰσχυνόμενος δ' αὐτὸν ἀζάηλος τὴν αἰτίαν ἣ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῷ ἰσραηλιτῷ ἐλεεῖν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμ-
E πρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς, προσρηγνὺς πέτρας, τὰς δὲ ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' ἀζάηλου λέγοντος, πόθεν γὰρ ἐκ ἐμοῦ τηλικαύτην εἴη συμβῆναι ὠμότητα, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τοῦθ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἐξεγελάσθη θεὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βέλτιστα περὶ τῆς νόσου κατηγγειλε. τῇ δ' ἑπούσῃ δίκτυον ὑπερβαλὼν αὐτῷ διέφθειρεν, τιμὴ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε,
F δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἐξουσίαν τῷ σύεσον αὐνοίας καὶ τοῦ δήμου τῷ δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μέχρι νυῦ αὐτός τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τῷ ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τιμὴ τῷ δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δῶρα τιμὴ τῷ βασιλέως, ἡ στεμμάτοιγα τιμὴ τούτων
G ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἡ ἑκατόν. ὁ δὲ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὸν ἄδερος τελευτὴν, αὐέπνευσεν ἐκ τῷ φόβων, καὶ τὸ δίος ὃ δ' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμενέως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος ὁ τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ⸗ τούτῳ γὰρ ἦν ταὐτὸ καθὼς προειρήκαμεν ὄνομα, ⸗ γαλαβὸν τὴν ἀρχὴν, διὸς ὅτι σφαγὴν τῷ ἀδελφῶν αὐτοῦ, ⸗ τῷ παίδων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τιμὴ ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διλωγικὸν τῷ τῶ ἰσραὴλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρεμέμυσαν εἰς τὰ πάτρια τῷ ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείαν. διέφθειρέ τε αὐτὴν τά τε ἄλλα κακὰ, ⸗ δὴ τῷ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, ζοβολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφ' ὧν τῷ Δαβὶδ ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰόραμος δ' οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῷ ὅλῳ ἔθνει ἐνισχυίων. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρόσθεν ὑποκτεινύντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ πρὸ πατρὸς, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἐπῆλθε μὲν ἐπ' αὐτοὺς ἵππῳ καὶ τῷ ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐμβαλὼν. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. ὥστε μὴ τοι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. λῃστὴς δ' οὗτος ἐμμανὴς ὡς τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ὑπὸ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δ' αὐτῷ προφέροντι καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς διανοίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἡλιοῦ τὸ προφήτου ὑπηρέτου, ἢ τὸν θεὸν ἐθέλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληφθέντα δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ἱεροσολύμων ἀφεῖναι τὴν ὁσίαν τοῦ ὑπηκόου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἄχαβ τὸν Ἰσραηλίτας ἐβίασατο. ὅτι τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρησατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τὴν τιμωρίαν, ἣν αὐτὸν τούτων ὑφίξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὅλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πεδήξεται νόσῳ τῆς νηδύος, ὑπὸ πολὺ βασανιζόμενος, καὶ τῷ ἐντέρου αὐτοῦ διὰ καρδιολυθῆς τῆς ἔντερα διαφθορᾶς ἐκρυήσεσθαι. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐθέλου διὰ τῆς ὑπηρέτου ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum eſſet ſeruare quæ Dauidi promiſerat, Ioramus tamen indies nouis ſuperſtitionibus irritare cum, & populi regionem deprauare non deſtitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæſo rege ſuo qui Ioſaphato hactenus parucrat,& nouo in eius ſolium impoſito:quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat,& curribus in Idumæam noctu irruit: & exuſtis vicis finitimis non eſt auſus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione B quicquam profecit, niſi quòd plures defectiones ſecutæ ſunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus ſitos conſcendere,& aliena numina colere. Cui ſic inſanienti & prorſus oblito inſtituti patrij,affertur ab Elia propheta epiſtola,vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum ſuorum exemplo, ad C ſectandam Iſraeliticorum regum impietatem ſe contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hieroſolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus deſciſcere,& effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus ſibi ſubditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iuſtos interfeciſſet. pœna etiam qualis immineret in eiſdem ſignificabatur literis,hoſtilis manus quæ in populum regis & domeſticam familiam deſæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipſum quoque lento ventris profluuio vexatum, inteſtinis ſimul paulatim effluentibus, ſerò per hoc peccatum agnoſcentem, miſeram effaturum animam. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ, quæ illi Eliæ nomine eſt reddita. D

Κεφάλαιον γ'.

Οτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῷ πᾶσα διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πάντες ἐνὸς ὄντος ἐπ νηπίου, ἠ πρὸς πύστιν αὐτὸς ἀσθενὴς γεγόμενος, καὶ ὧν τὸν βίον καταστρέφει.

Cap. III.

Exercitus Ioramj deletur ab hoſtibus, & filij perimuntur, vnico excepto, poſtremò ipſe miſera morte tollitur.

ΜΕτ' οὐ πολὺ ὁ στρατὸς ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ἰωράμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δ' αὐτῷ περιελείφθη τῶν παίδων ὀχοζίας ὄνομα. μεθ' ἃ δὴ ταύτῃ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν προφητικὴν νόσον ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλείστον νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε δὴ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ἐπιδὼν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ἐβεβρόμησε δὲ αὐτῷ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μισεῖν θεοῦ, μὴ δὲ κηδείας τῆς βασιλικῆς προπούσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, οὔτε ταῖς πατρῴαις ἐνεκήδευσαν αὐτὸν θήκαις, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ἐδεδίδοκει δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ θεὸς ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

E Nec multo pòſt exercitus Arabum qui vetus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit,qui & regionem omnem, & ipſam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit ſuperſtes,egrè elapſus è manibus hoſtium, Ochozias nomine. poſt hanc publicam calamitatem, & ipſe in morbum incidit, ſicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifeſto diuinæ iræ indicio miſerabiliter periret,videns quotidie per ventrem inteſtina defluere.quin & populus inſultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuiſus Deo fuiſſet homo nefarius, nec eum regio funere dignatus eſt, nec paterno F G monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hieroſolymitanus Ochoziam in paternum ſolium impoſuit.

CAP. IIII.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Κεφάλαιον δ'.

Στρατία τῦ ἰωράμου ἰσραηλίτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatā recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. Reg. 9.

Ιωσεπος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν ἀδρες τελευτὴν, ἐλπίσας ἁραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τῇ περὶ τὴν πόλιν τοῦτον τῶν σύρων οὐ κομιδῇ, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἵνα θεραπεύσῃ ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὸν στρατὸν ἅπαντα, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηουῆ. ἤδη γὰρ αὐτὸν εἰλήφει κῆρες. προῄρητο δὴ αὐτῷ μετὰ τὸν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δούς αὐτῷ τὸ ἄλειον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῆ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἤρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅσα ἐπέλαβε, καὶ τροπῷ φυγῆς ποιήσασθαι τὸν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηουῆ διείσει καθεζόμενον μετὰ τῶν στρατηγῶν μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλιασαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ ἀγγελθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χρίεσθαι αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰώβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ἅπαν οἱ ἱεροβοάμου τοῦ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα περίρριζοι ἐκ τῆς ἀσέβειας αὐτῶν ἀφανισθῶσι, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδεὶς τῶν ὅλων τῆς στρατιᾶς ὁρᾶν. ὁ δὲ ἰηοὺς προελθὼν ἦκεν ὅλην τὸν τόπον εἰθὺς μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοιούτοις λόγοις μεμιλημένος ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ θορυβούντων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῦ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος προθύμων αὐτὸν ἐπερωτώντων αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῆ τὴν βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὸν στρατὸν, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅλη ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τὸν πληγήν, ὑφ' ἕλκει τῇ ἁραμαθίτιδι πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. υἱὸς γὰρ ὢν αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὅπως δ' ἐφάνη τὸν ἰηοῦν ἐκ τοῦ ἁρματος ἐπὶ τὸν συγγένειαν ἐλαύνοντα. ἰηοὺς ὁ βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς περὶ τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἡξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποφράσαι μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέχνῃ ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόνοιαν αὐτῷ τῆς διανοίας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας οὕτως ὑποδέξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον έ.

Ως ἰωσεμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τῆ ἱππάρχου, καὶ ἡ γῆμα αὐτῆ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδόμενοι, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα ἀγγελος ἰωράμου μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ὅπλεκτοις αἰαλαβῶν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γνομένου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰωσαφατ καθεστήκει, τοῖς ἐρχομένοις εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὴ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλεν ἰωσαφατ προσελαύνουσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ αὐθις ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ὄζη ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεὺς, ἐπερώτα περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ ὁ ἰηοῦς, τί σοι καὶ εἰρήνη; περίαγε καὶ ἀκολούθει μοι. ἀπήγγειλε δὲ ὁ σκοπὸς τῷ βασιλεῖ, ὅτι ὁ μὲν ἄγγελος ἀφίκετο πρὸς αὐτούς, οὐκ ἀνακάμπτει δέ. ἔπεμψε τοίνυν ἕτερον ἱππέα, ὃς ὁμοίως ἐκείνοις ἐποιήσατο τὴν πορείαν. ἀπήγγειλε δὲ καὶ τοῦτο ὁ σκοπὸς τῷ βασιλεῖ, ὅτι ὁ μὲν ἄγγελος ἀφίκετο πρὸς αὐτούς, οὐκ ἀνακάμπτει δέ. ἡ δὲ τῶν ἱππέων ἐλαύνεται ἰωσαφατ ὁμοίως ἰηοῦ· ἐλαύνει γὰρ μαινομένῳ τινὶ ἐοικώς. ἐκέλευσε τοίνυν ὁ βασιλεὺς ἑτοιμάσαι τὸ ἅρμα· καὶ ἑτοιμασθέντος, ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν μάχην ἰωσαφατ καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας, ἕκαστος ἐφ' ἅρματος ἐξελθόντες. καὶ ἐπορεύοντο εἰς ἀπάντησιν ἰηοῦ, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἀγρῷ ναβούθου τοῦ ἰωσαφατ, ἐπιτυχόντες εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στράτευμα. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαντα, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δίκαιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑμᾶς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, τρίψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τῷ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰωσαφατ μὲν δύο πρὸς πρὸς ἡνίοχον τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς ζίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωσαφατ νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς πάλαι προφητείας ἣν ἀκούσῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὸν ναβωθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ὧν τοῦ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα δὲ καθιζομένους ὀπίσθιν τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβῆναι φησί, κατὰ τὸν προφήτην τὸν ἐκείνου. πεισάντος δὲ ἰωσαφατ, δείσας μὴ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέλαυνεν, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ διώξας καὶ καταλαβὼν σύν τινι προσβάσῃ, τοξεύσας ἔτρωσεν. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ διώκας ἵππῳ φεύγοντα τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενον μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

Cap. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

A Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduchi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi B acceſſit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia C illò veniſſe diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru cũ præcipitat. mox Badaco tertiæ par- D tis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramì in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam. Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum E in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.

F Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Illc suspiciẽs rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

Κεφάλαιον ς'.

Οπ ὁ ἰηοῦς ἐκάλυνε τὴν ἰεζαβέλαν ἐν συμβρείᾳ ἀχαιείων, & οἱ παῖδες αὐτῆ ὑπὸ γηραὶ τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ σάσα ὑπὸ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δολοφονήσας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esse è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et
4. Reg. 10. quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pedagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deesserent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præfecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Israelam miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioaramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

A καὶ καταβάσαν ἧκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ πάλιν τοῖς δυνούχοις προστάττει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τότε τοῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὲ γνωσθέντων παρελθὼν Ἰηοὺς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ αἰσχυνάτου, προσάξας τοῖς οἰκέταις ἐξάνελεν ἅψαι δεῖπνον. ἐν δὲ τῷ βασιλείῳ. ἐν δὲ οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσεληλυθότες πλὴν κεφαλῆς, ἢ μόνα τὰ ἀκροτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἐν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοὺς, ἐθαύμαζε τὴν ἡλίου προφητείαν. οὗτος γὰρ αὐτῷ εἰς ἰσχυρὰ προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν ζόφον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, γεγραμμένων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ἰηοὺς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέρᾳ, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρίων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, B ἀποδείξει βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦν) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σιτοπαῖς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, διαπεράτεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, βέλτιον βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων βλαυσίας. αἰσχυνθέντες δὲ τὰ γεγραμμένα, οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων C ἐκράτησε βασιλέων, αἰτήσαντο ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα αὐτήγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προστάξαι ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦ. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἔπραξαν. D καὶ συνελόντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραήλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλετο διὰ πάντων μὴ τῶν φίλων τοῦ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν αἰσχῦναι βουνούς. ἁλομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προέεισιν ὀφθόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ τοῖ διαπράτων τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, καὶ κείτοι ἀπεκτείνεισ. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀνελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξίου πρὸς τῆς ἀχάβου γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδραμόντες δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἰσραηλίταις διαφθείρας ἀπὸ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἰουδαίων ἐπυθάνετο αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντες τε ἠσπάζοντο καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἥκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἠδέεσαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. Ἰηοὺς δ', καὶ

τούτους συλλαβόντας ἀπαρεθῆναι προστάξαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντὰ δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀλλὰ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβ ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινέσαι ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίων ἐξαφανίσαντα τῶν ἀχάβου. Ἰηοὺς δ' ἀναβάντα δεῖν τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ἐπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

τοὺς

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπῶν, τοὺς δὲ ξενικοὺς προσκυνεῖν, παιωρήσεται. κάλλιστον δ' ἦν θέαμάτων, καὶ ἥδυστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πειθεὶς ὁ ἰωνάδαβος ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν διῆλαυνεν. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἵππους, ἀπέκτεινεν. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῷ ψευδοπροφήτῃ, μηδ' ἱερέων τῷ ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἀχάβος θεῶν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἀξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ὀφείλειν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῷ ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς ἀχάβου, βααλ ἐκαλεῖτο. ταῖς δ' ἡμέραις καθ' ἃς ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀπὰ φάσας τιμὴ τῷ ἰσραηλίτῃ χώρας, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τῷ βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήπως ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρευνήσων προσέταξεν. οὐ βουλεύεται γὰρ τοῖς ἱερεῖς αὐτῶν ἀλλότριον θαρρυγχάνειν. τῷ δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῆς θυσιῶν, ἐξελέσθαι ἔξω θεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οἷς ἦδει πίστεις τῆς ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοὺς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νεῦ τῶν παρόντων ἑνὶ τιμωρεῖν πολλῷ ἤδη χρόνον ὠλιγορημένους, ἀπειλήσας καθ' ὧν ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τῆς ξενικῶν θεῶν τιμῆς σαμάρειαν. οὗτος ὁ βααλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχάβου δὲ τῷ πατρὶ βουλόμενος χαρίσασθαι ἰθοβάλου τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἐξίσου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε ἐπέτρεπε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ προνοήσας τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλίτιδος. ἦ τὰ μὲν δὴ ἐποίησεν ἐν τούτοις ὁ ἰηοῦ.

A qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε, καὶ αὐτῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

Cap. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

ΓΟθολία ἡ ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωράμου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, ὅτι τῶν γιῶν τῆς βασιλείων ἀπώλειαν, ἐπανούδαζε μηδένα τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπῶν οἴκου, πάν δ' ὅσον ἐφικνεῖτο τὸ γιῶν ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦτ' ὡς μὴ ᾠήθη διαπραξαμένη. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, ζώπυρον δὲ τοιούτου τοῦ τηλικούτου διέφυγεν. ἦν ὀχοζία ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτην συνεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδης.

VII. Dum Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa,cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet,turò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt,inquit,rex veſter, ex illa natus familia,quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in tẽplo agere, tertiam item omnia templi loca oppoſtuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua itur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit,neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos.præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere,& poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere.illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat.atq; ita armatos templo circundedit confertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent.adductoque in medium puero,corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat.populus quoque gãudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia.Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantẽ, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua,magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus,iubet mulierem arripi,ducíq; in torrentem cedronis,atque illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον δυσοῦσα μετὰ τῆς τροφοῦσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτὸ τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῷ ἱεροσολύμων, καὶ τῷ δύο φυλαῖς, πρὸ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοῖς ἰώαδος

B πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τῷ δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφωνοῦσαν, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδυτὸν ἅπαν τῷ συνεργοῦντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐπάρξει τῆς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς ἐφέξεως παρειλήφει, παρεδίδοντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν ἡγουμένους

C κότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν λαβὼν αὐτοὺς ὅρκου, ἃ μὲν φυλάξειν ὅπερ αὐτῷ μάθησιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σωτηρίας ἅμα καὶ συμφορᾶς ἑκάτερον. ὡς δ' ἀσφαλὴς αὐτῷ λέγω ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἄγαγεν ὃν ἐκ τοῦ δαβίδου οἴκου ἔτρεφεν, δεῖξάς σφίν, εἶπε, βασιλεύς, ὃς ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἴστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὴ τοίνυν τρίτοις ὑμῶν μοίραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,

D τοῦ δὲ τετάρτου τὰς φυλακὰς ἐφεστάναι τοῦ τεμένους ἁπάσας. ἢν δὲ μὴ ταύτην ἔχητε τοίνυν τῆς αἰσχύνης καὶ φθορᾶς εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδεὶς δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προστέτακται δὲ τούτοις μέρος τι τῷ ἱερίων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ταῖς μαχαίραις αὐτῷ ἐπασπισμένους δορυφορεῖσθαι, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὁπλισμῷ ἀμύνεσθαι

E παραυτίκα, δίδασκε δὲ μηδένα παρεῖναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προσταγὴν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ ἰώαδος τὸν τοῦ ἱεροῦ ὁπλοθήκην ἣν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέτρησε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαντ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δύναταί τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴτι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους

F ἕστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν σωβαλμένους τὰ χεῖρα καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν εὖπας ἀποτειχίσοντας. σωαγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροταλίζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῇ δὲ θορύβου καὶ τῷ ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε στρατιᾶς ἐκ τοῦ βασιλείου. θαμβουμένων δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσὶ δ' ἔχοντες. τοὺς δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ φυλαττόντες ἐν κύκλῳ ταῦτα τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένον. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὅτι τῆς στολῆς ἐστέφα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιρρηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακεκράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπουλοῦσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἀφελέσθαι σπουδάσαντα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸν φάραγγα τοῦ κεδρῶν, αὐτῶν ἐκεῖ-

μὴ γὰ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν τιμωρησαμένων. προσέταξέ γ', κἂν βοηθῶν τὶς προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀναιρεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐπιβουλῆς οἱ προσταγμένοι τῷ ἀναιρέσειν αὐτὸν ὅτι τὴν πύλην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἐπιβουλὴν τὸν ἰωάδαν τὸν ἐπίτροπον συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ὤμοσεν αὐτοῖς εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ὅτι πλείων ἀρχῆς. ἔπειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δείσαντας πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδραμόντες τὸν τοῦ βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐν ὕβρει μὲν τοῦ παρόντος θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀρχαίου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ ματθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τῆς ἡμέρας ὁλοκαυτώσεων θυσίας καὶ θυμιάματα ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τοὺς λευίτας τινὰς καὶ πυλωρεῖν ὅτι φυλακὴν τὰ στόμια, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δ' ἑκάστῳ διατάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταβὰς ἄγει τὸν ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον, καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπευφήμησέ τε τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς δυσχέραναν ἔπιπτε πολλὰς ἑορτάσαν ἡμέρας, ἡ μὲν ζοῦ πόλις, ὅτι τὴν γοθολίαν ἀπεθανεῖν, ἡσυχάσαν ἦγεν. ἰωὰς δ' ἰώασος ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρὰ δὲ ἱσὶς ἦν βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιήσατο τοῦ νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰώασος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν τῆς γοθολίας ὅτι βουλὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον η'.

Ἀζαὴλ τὸ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατείαι.

ΑΖαὴλος δὲ ὁ τῆς σύριον βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν γαλααδίτιν καὶ βαζαναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ μὴν ἔφθη αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάσασθαι κακοῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ζηλώμενος, καὶ καταφρονήσας τῶν ὁσίων καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμήσας ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαμψίσας τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, ὡς ὀπισθόδομον καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωσάμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

A neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio polluí. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre supperias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit; incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram cõcurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructerat, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hęc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cúmq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libẽter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

4. Reg. 12.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege corũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ oriẽtales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Batanęã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum xxvii. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sartiẽdi templi cu-

4. Reg. 13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntari suę non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligẽdam pecuniam commentus est, quod nõ grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quãtum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem cõferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collarum quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auto & argento superfuit (superfuit autem non parum) id eorum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperquequotidianis sacrificiis altare adolebatur atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potiùs haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cũ totis familiis perierant, neq. prophetarũ cõminationib. moti resipiscerẽt, & ad relicta honesta studia reuerterẽtur. Quin & Zachariã põtificis Ioadi filiũ rex in ipso tẽplo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorũ tãtũ, quia prophetа diuinitus cõstitutus, pro cõcione populũ & regẽ adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtẽnerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & iudicẽ Deũ inuocauit, φ ꝑ bono cõsilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarũ præmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael. n. Syrorũ rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis deracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus ãregia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπῄνησε, συνεὶς ὡς οὐδεὶς δώσων ἑκουσίως προήσεται τὸ ἀργύριον. ἔτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸν βασιλέως αὐτὸν τε καὶ λευίτας, καὶ ὡς οὐδὲν ἀκούσαντας ὧν προσέταξεν αὐτοῖς ἀπειλοῦντος, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, στρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ πλῆθος ἑκὼν ἐπῄει. λάρνακα γὰρ ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ
B μίαν ἐποίησεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν πρὸς τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὴν δι' ἣν ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετέθη. καὶ πολὺ ἀργύριον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἠθροισαν. καινοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν ἐκ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντι τὸ συνειλεγμένον ὅ τε γραμματεὺς, καὶ ἱερεὺς τῆς φυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
C ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀπογεώντες τὸ πλῆθος εἶδεν ἐλεῖν τῆς χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδης καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσης, καὶ ὅπως ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης ἀποσκευασθήσεται τοῦ ναοῦ, τὸν ἀπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ ὀλίγου δὲ ἰδεῖν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σπόμματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίαις τε πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰωάδης χρόνον
D ἔζη, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε προσοδῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος, ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς ἡμόμβλητο καὶ ἐταφὴν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάφοις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι τῶν Δαβίδου ἡμίους τοῦ βασιλέως ἐπῆσαν, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσης τοῦ θεμελίου τὸν ναόν. σωθεὶς δ' αὐτὸς καὶ οἱ τῶν πλήθους προεστῶντες, ὧν τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρίσκεσθαι δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῆς μεταβολῆς τῶν βασι-
E λέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυεῖν ἔφασαν καὶ δοῦλοι ὀπιθυμίαι ἀρὰ ταύτης ἔσχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ὀρθρεύσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολαζόντες ἔπαυον, μηθ' ὅσα οἱ προφῆται προὔλεγον πειθόντες μετανοῆσαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐξάπιναν. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωά-
F δου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ὑποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῆς παιδὸς αὐτοῦ διερμηνεύοντος λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύσαντος αὐτὸν ὑποδύξαντος τὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβούλευεν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια θεραπεύειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφίξουσι μὴ πειθόμενοι, προὔλεγε. τελευτῶντι μὲν οὖν Ζαχαρίᾳ μάρτυρα ἐκάλεσε τὸν θεὸν ἐποιεί-
G το, αὐτὸ χρῆσαι συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ἰωάσῳ πικρὸς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἔδωκε μὲν δίκην οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκαια ὧν παρενόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Ἀζαήλου τὸν σύρων βασιλέως εἰς

τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ τὰ μέγιστα καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ Ἰωάσης, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῶν βασιλέων καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ἀνειμένος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἂν κινδυνεύειν ἄλλῳ. ὁ δὲ πειθεὶς τῇ τε χρημάτων ἀφθονίᾳ, τε στρατιᾷ οὐκ ἐπήγαγεν ὅπῃ τὰ Ἱεροσόλυμα, τόσῳ μέντοι χαλεπῶς ἤνεγκεν ὁ Ἰωάσης,

ὅπῃ-

ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ ζαχαρίου, οἱ τὸν θάνατον ἐμελλησιῶντες ἰωάδου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη πρὸς αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις ἢ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομιζόμενος. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα.

A Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ ἰδουμαίους καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

B Ἦν δὲ βασιλείαν αὐτὸς διαδέχεται ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ τῶν ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τοῦ ἰηοὺ υἱὸς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, τὰ μὲν πρὸς θεὸν αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ οἱ πρῶτοι τὸ θεῖον καταφρονήσαντες. ἐξαπέστειλεν δὲ αὐτὸν καὶ σωτῆρα λιν ὁ τῶν ἀσσυρίων δυνάμεως ὁ τὸν σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας C πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, καὶ τὴν ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσαντα τῶν σύρων καὶ δαμασκηνῶν, ὑπεκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ἦν ἐν ὑποθέσεις ὅτε καμοῦς ἰωάζας, ὅτι δέησιν καὶ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ κατέτρυχε. ῥύσασθαι τῶν ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν καὶ μὴ φονεύθη ὑπ' ἐκείνου νομιζόμενον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ὑποδεχόμενος, καὶ νικητὴν μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, D δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, αὐξάνεται πάλιν εἰς τὴν προτέρων κατάστασιν, καὶ δύναται. μὴ δὲ τὴν ἰωάζου τελευτὴν, σκόπει. τῷ ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰωάς, ὃς ἕβδομον ἤδη καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσου τοῦ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δὲ ἦν καὶ ἀνδρεῖος ὁμοίως τοῦ πατρὸς τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὴ τὸν καιρὸν ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γηραιᾷ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν θλιβόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. δι' αὐτοῦ γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῶν ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦσαι δ' ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ὁπλισμοὺς τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ἵνα αὐτῷ τοῖνυν ζῶν ἔτι ἀσφαλὲς ἔλεγχον, ἀλλὰ καλὰς ἐλπὶ καὶ σωτηρίαν αὐτῷ τὸν σωσαπάρειν τὸ ἔθνος. ταῦτα ὀδυρόμενον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, ἐντεῖναι τοῦτο. πιστεύσας οὖν ὑπερεπὴς τῷ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. ἓξ ἢ βέλη αὐτὸς προεμένου, εἶτα διαναπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν αὐ τὸν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ ἕξ ἰσὸν ἠρκέσθης μόνοις, τοσαύτας καὶ μάχας κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τὸν χώρᾳ, ἵνα ἀπόστειλον τοῦ σοῦ παῖδὸς αἰκίσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη, ὁ δὲ οὐκ ἔτι ἦν καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. αἰνῶ, ὅτι δικαιοσύνῃ δεχόμενος καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ ἐνδόξα δεῖ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

IN regnum succeſſit ei filius Amaſias. Anno autem Ioaſi vigeſimoprimo apud Iſraelitas & Samariam Ieo ſucceſſit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam ſimilis, ſed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cæleſtis numinis præ ſe tulerunt. Huius copias rex Syriæ tàtopere attriuit, vt ex numeroſo exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti ſupereſſent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hoſtiū non mediocres ſtrages edidit. Hæc autem Iſraelitis acciderunt ſecundum Eliſæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damaſci ac Syriæ regnum eſſet occuparus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & ſupplicationes confugit, orās Deū, vt ſe è manibus Azaelis liberet, nec ab eo ſubigi patiatur. Deus autē qui non ſolùm perpetuā innocentiam, verumetiam reſipiſcentiam fauore complectitur, & cùm perdere poſſit ſi velit, caſtigare mauult, exoratus eripuit eū è belli periculis: & regio pacem nacta ad priſtinum felicitatis ſtatum breui rediit. Poſt obitum Ioazæ Ioas filius regno Iſraelitarum apud Samariam potitur, trigeſimoſeptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iſte eodem quo Hieroſolymitanus nomine vocabatur: tenuítque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Eliſæus iā admodum ſenex in morbum incidiſſet, viſendi cauſa eum adiit: quem animaduertens extremum ſpiritum ducere, flere cœpit, & lamētari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hoſtem opus non fuerit, ſed ipſius prædictionum beneficio ſemper inuicti euaſerint. Nunc illum è vita diſcedere, ſe verò exarmatū Syris & aliis hoſtibus obiici, quamobrem adepto tali præſidio, ſibi quoq; optabilius vnà cū illo hāc etiā reliquere. His querimoniis motus Eliſæus, regē cōſolatus afferri arcū poſtulat, cúq. regē iubet intēdere: deinde iniecta in cū manu iubet iaculari. & cū emiſſis tribus telis deſtitiſſet: Si, inquit, plura miſiſſes, poteras totū Syrorū regnū excindere. nūc quia tribus ſolis contentus fuiſti, totidē præliis vinces Syros, & regionē quā tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòſt defunctus eſt, vir inclytæ iuſtitiæ, & citra controuerſiam Deo longè chariſſimus. multa enim & miranda diuinę mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azacle autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

A Ϛ μνήμης λαμπρᾶς ϖᾶσιν τοῖς ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοφρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ὕπτιον θεοφιλῆ μεγαλωθεῖν. συμβὰν δέ ποτε λῃστῶν τινὰς ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον ὧν ἦσαν αἰφνιδίως τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ζῶντά τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν δεδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύρων βασιλέως ἀζαήλου, εἰς υἱὸν τὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παρεγένετο. ϖρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ ϗισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἁλόντος πόλεις Ϛ κώμας τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τὰ μὲν δὴ τοῦ καὶ τὰ τοῦ ἐλισαίου ϖροφητεύσαντος ἐνέχυρα. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἱστοροῦσιν ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

B

C

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν ϖρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, patcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hęc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuẽtutis, vtpote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argẽti cẽtũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorũ atque Gabilitarũgẽtes exercitum ducere. iãq. propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse. n. hoc hominum genus impiũ, & cladẽ certã imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauẽte vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege aũt ægre ferẽte, quia iã publicè stipẽdiũ Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaq. dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cũ domesticis tãtũ copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petrã quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq. ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea vigĩti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si ꝓ inutili dãnata esset eorũ opera, impetã in eius regnũ faciũt: & progressi vsq. Bethschera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cęsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Ευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς καὶ ἱερουσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰουδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τοῦ γένους. θαυμαστῶς δὲ τὴν δικαίαν ϖροσενέσει, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ ϖεφυκότα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν ϖρῶτον ἰώασα τιμωρῆσαι τοῖς ϖατράσι, καὶ τοὺς ὅπλοφορήσαντας αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ ϖαῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκολουθήσας ϖοιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' ἁμαρτίας ϖατέρων ἀμύτας, τέκνα κολάζειν. ἔϖειτα στρατιὰν ὁπλίζας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς Ϛ βενιαμίτιδος τῆς δὲ ἀκμὴν καὶ δεῖ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς τριάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἐκάστοις ἀρχοις κατέστησε. ϖέμψας δὲ καὶ ϖρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦ δίκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου δεχωρεῖ γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν ὁλιγοστεύσασθαι. ϖαρασκευασαμένου τε ϖρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ὁρμᾶν, ὁ ϖροφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβὲς, ϖὸν γὰρ θεὸν ἦν αὐτῷ ϖρολέγειν χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. θαρσήσαντα δὲ τὸν ϖολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βεβοηθεῖν τῷ θεῷ. δυσφορεῖσθαι δὲ τὸν βασιλέως ὅτι τὰ ὀφθεῖσαι τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, ποτνιᾶται ϖοιεῖν ὁ ϖροφήτης ὅ, τι ϖερ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ ϖολλὰ ϖαρ' αὐτοῦ γλιτήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλέσθαι δὲ τὸν μισθὸν εἰπὼν αὐτὸς δὲ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ ϖροειρημένα τῷ ἔθνῳ ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, ϖισσοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἷς ὅτι τὴν μεγάλην ἀγαγὼν ϖέτραν, ἣϖερ ὄζει ὅτι τὴν ἀραβίαν, ἐϖ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀϖήγαγέ τε λείαν ϖολλὴν καὶ ϖλοῦτον ἄρθονον σὺν ϖάντων ἐνδεᾶ. ἀμασίᾳ δὲ σὺν τούτοις ὑϖάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀϖέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπόλυσιν, οὐ δὲ αὐτὸ τὸ ϖαθεῖν μὴ κατεγνωσμένοις, ἐϖῆλθον αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ μέχρι βηθσαμύσεως ϖροελθόντες διήρ-

D

E

F

G

ϖασαν τὴν χώραν, Ϛ ϖολλὰ μὲν ἔλαβον ὑϖοζύγια, χιλίους δ' ἀνθρώϖους ἀϖέφυγαν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐϖαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, ὑβρορᾶν ἤρξατο. ὡς δ' ἐπὶ τοὺς ἀμαληκιτῶν

χώρας

χάρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. πρὸς τὸν ἱερεμίαν ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγεν εἰ τούτοις ἠγεῖται θεοῖς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμόνως μενεῖν ὤνησαν, μηδ' ὑπ' ἀγαθῶν ἐρρύσαντο τὸν σφέτερον, ἀλλ' ὑπορρεῖδον πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ ζόπῳ, καθὼς αὖ τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν σκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, αὖ πολυπραγμονῆ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἶπεν. ἐπ' ἀμαλήκαν δὲ ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων ἡ θεὸν προὐλεγεν. ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι ταῖς δωρεαῖς οὐ δυνάμενος, αἷς ἔδωκε τῷ θεοῦ λαοῖς εἰς αὐτὸν ὀξύθυμος, ἀλλὰ φρονήματος, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, δαβίδῃ καὶ σολομῶνι. ἢ μὴ βεβούλοιτο βουνωμονεῖν εἰδέναι πολέμῳ. πρὸς τῆς ἀρχῆς κεκινησόμενον. αὐτέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. λιὼν ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, ἠξίωσε μνησθῆναι τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τὶ παρερχόμενον κατεπάτησε τὸν ἄκανον. ἕτοιμον οὖν ἔσαι σοι πρόδειγμα τὸ μὴ μειζόνων ἐφιέσθαι, μηδ' ὅτι τῷ πρὸς ἀμαληκίτας μάχῃ νικήσας, δικαίᾳ χαυχούμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνοις ὑπάγαι. ταῦτα δὲ ἀπαγορεύσας ἀμασίας, ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τῶν στρατιωτῶν παρῳξίωθη, τὸ θεοῦ παρορμῆσαν αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτῶν, ἵνα τῷ προδηλωθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ὑπολάβῃ. ὡς δὲ ἔξῆγε μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχῃ ἔμελλον, τὸ ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος ἀφύλακτος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς οὐκ ἀνῆκεν ὧν πάθησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, διαπαρέντων ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῷ πολεμίων αἰχμαλώτων. ἠπείλησε δὲ αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσαι τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ φόβῳ τὸ ζῆν δίους, ἐποίησεν εἰσελθεῖν τὸν πολέμιον. ὁ δὲ διακόψας τῷ τείχους ὡς τε τεσσαράκοντα πήχεων, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τῷ ζόπῳ γεγόμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τεῖχος θεοῦ θησαυροὺς ἀνεῖλετο, καὶ ὅσος ἐν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς ἐν ἀργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτος αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις ἔτει τεταρτῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὴ ταῦτα ὑπομενεῖν θελήσας ὑπὸ τῶν φίλων. φθόγγῳ μὲν εἰς λάχισαν πόλιν, ἀναιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ὑπομενόντων πεμφάντων σκοποὺς ἀποκτεινοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐνέδυσαν. κατέστρεψε δὲ ἔτη πάντα ἀμασίας τὸν βίον, δεκὰ τὸν νεωτερισμὸν τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐνιαυτὸν καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quī & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tū ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciū mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimo nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasię Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.Reg. 14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prędixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Ionas 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq. turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percontantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent prælens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à cete deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem pro fectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc
4.Reg. 14. dicto abiit. Hęc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio
ij successore. Ozias itē successit Amasię anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλείξ ἔθνη ἐχειρώσατο.

Ιαδέχε) δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ὃν ὠμεν πεντε-
A καιδεκάτῳ ἔτει τ̃ ὁμωνύμου βασιλείας ἐβασί-
λευσε τ̃ν ἰσραηλιτ̃ν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σα-
μαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς
τ̀ θεὸν ὑβρεισὴς κ) παράνομος ἦν ἁπάς ἐγένετο, εἰδώλοί τε
σεβόμενος, κ) πολλοῖς αὐτόπους τ̀ ξένοις ἐγκλήμασι ἔρξας,
τ̃ν λαὸν τ̃ν ἰσραηλιτ̃ν, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρ-
χε. τούτῳ προεφήτευσε τις ἰωνᾶς, εἰς ὃν δεῖ πολεμήσαντα
B τοῖς σύροις αὐτ̀ κρατῆσαι τ̃ ἐκείνων δυνάμεως, κ) πλα
τῦναι τὴν αὐτ̃ βασιλείαν, τοῖς μὲν κ) τὴν ἀρκτον μέρε-
σιν, ἕως ἀμαθοῦ πόλεως, τοῖς δ' κ) τὴν μεσημβρίαν,
ἕως τ̃ς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ̃ς
χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖρισε.
στρατεύσας οὖν ὁ ἱεροβόαμος, καταστρέ-
φεται πᾶσαν αὐτ̃ν τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰω-
νᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ̃ν προ-
γεγενημένων μὴ παραλιπεῖν ὑπομνήσαι, ὅσα κ) περὶ τ̀ προ-
C φήτου τούτου εὕρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγε-
γραμμένα, διεξελθών. καλῶς γὰρ ἔχειν ἐπὶ τ̀ θεῖ,
προβλήσεσθαι μὲν εἰς τὴν νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ'
ἐκεῖ γνώμενον ἐν τ̃ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολεῖσθαι,
λύσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ὑποδράσας τὸν θεὸν, εἰς ἰό-
πην πόλιν, κ) πλοῖον εὗρεν ἐμβαὰς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τ̃ς
κιλικίας. ἐπηγνυμένου δ' χειμῶνος σφοδροτάτου κ) κυ-
δυδώντος καταδύναι τὰ σκάφους, οἱ μὲν ναῦ) κ) ὁ κυ-
D βερνήτης, κ) αὐτὸς ὁ ναύκληρος, δύκας ἐποιοῦντο χαρι-
στηρίους εἰ δύναιντο τὴν θάλασσαν. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκα-
λύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις εὐφρα ποι-
οῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἔτι μᾶλλον τ̃ κλύ-
δωνος, κ) βιαιοτέρας χειμερίας ὑπὸ τ̃ν πνευμάτων τ̃
θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τ̃ν ἐμ-
πλεόντων ἄρτιον αὐτοῖς εἶ) τὸ χειμῶνος, συνέθεντο κλῆ-
ρον, πῖον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρουμένων οὖν
ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τὸ πόθεν τὸ ἔθνος
E κ) τί μετέρχε), τὸ μὲν γένος ἔλεγε, ἑβραῖος εἶ), προφή-
της δ' τ̃ μεγίστου θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς ὅτ' ἄλ-
λοσιν ὑποδράσας τ̀ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτ̀
εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶ) τὸ χειμῶνος. οἱ δ', τὸ
μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κελεύοντες ἀσεβεῖν εἶ) ξένον
ἄνδρα κ) πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν οὔ-
τως ἀπώλειαν ἐκβάλλειν. τελευταῖον δ' ὑφ' ἁλιζομέ-
νου τοῦ κακοῦ, κ) ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ
F σκάφους, ὑπό τε τ̃ προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ
τ̃ ἰδίοις τε περὶ τ̃ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν
εἰς τὴν θάλασσαν. κ) ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη. τὸν δ', λόγος
ὑπὸ τ̃ κήτους καταποθῆναι ἡμέρας καὶ τοσαύ-
τας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἀνενεχθῆναι πόντον, ζῶν-
τα καὶ μηδὲν τ̃ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τε θεοῦ
δόντος, συγγνώμην αὐτ̃ν παθεῖν τ̃ ἡμαρτημέ-
νων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινεμίου πόλιν. καὶ σταθεὶς ἐπήκοος
G ὢν ἐπήρυσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ὑποβαλοῦσι τὴν
ἀρχὴν τ̃ς ἀσίας, καὶ ταῦτα θηλώσας ὑπέστρεφε. διεξ-
ῆλθον δὲ τὴν ἐξ αὐτοῦ δήλωσιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μ̃ πάσης δυ-
σεμονίας τὸν βίον διαγαγών. καὶ ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. & θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ διά-
δεχεται δ' αὐτὸν τ̃ν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤ-
δη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ̃ν δύο φυλ̃ν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχαΐας μὲν τοὔνομα, ἀσῆς ἦ τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προ-
νοῆσαι τῆς πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμε-
νος ἦ καὶ δὶς παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῆς
ἕλαβε κρείττος, ἰσχὺν καὶ ἀμυίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐ-
τῆς τὰ τείχη. μὴ ἦ ζαύτῃ τινὶ στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς
τῆ αἰγύπτῳ γείτοσιν ἁψῖδι. καὶ πόλιν κτίσας δὶς τὸ
ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσπασεν αὐτῆ φρουρεῖν. ἔπειτα
τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑ- B
είσας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῆς αἰγυπτίων ὄρων χω-
ρησάμενος, τῆς ἱεροσολύμων ἤρχετο πρεσβεύειν τὸ λοι-
πὸν τὴν δὶς μέλειαν. ὅσα γὰρ τῆς τειχῶν, ἢ ὑπὸ τ' χρόνου
καταβέβληδο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῆς πρὸ αὐτοῦ βα-
σιλέων, ταῦτα τὰ αὖ ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε
ἰδίᾳ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ' τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέως
ὅτε τὸν πατέρα αὐτ' λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν
εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρὸς οἰκοδόμησε δ' καὶ πύργους
πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρέατας δ' C
ἐπετείχισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὦ-
ρυξεν ὑδάτων. ἰδίᾳ δ' αὐτὸς ζ ὑποζυγίων καὶ τῆς ἄλλων
θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. φύσιν γὰρ ἰδίᾳ ἡ χώρα
πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τῆς γῆς δὶς με-
λεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πανδενδρίσας ἀπέρμε-
σι. στρατιὰς δ' εἶχεν δπιλέκτου πρὸ αὐτὸν μυριάδας
ἑπτὰ καὶ χιλίας τοξότας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ
χιλίαρχοι ἑκατόν. ἀνὴρ ἦν τὸν ἀλκὴν ἀναπόστατος, τὸν ἀρι-
θμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὸν ἴλην στρα-
τιὰν καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυρεοὺς καὶ D
θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ἦ καὶ
πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ φέρος πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα. καὶ ἁρπάγας, καὶ
ὅσα τούτοις ὁμοια. χρώμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει καὶ θωρακοποιῇ, διεφθάρη τὸν δεξιὸν ὑπὸ τ' τύφε,
καὶ χαυνωθεὶς ὑπὸ τῆ πλουσία τῆς ἀθανάτε καὶ πρὸς
ἅπαντα δεκτοῖς τὸν χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὖτη δ'
ἰδίᾳ ἡ πρὸς τὸν θεὸν δυσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα.
ὥλισθεν δ' ὑπ' δωροξίας, καὶ κατέβη φρὸς τὰ E
παρὸς ἁμαρτήματα. φρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῆς ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῆς πραγμάτων, οὐ δυνη-
θέντα φρόσηναι καλῶς αὐτῆς ἤγαγεν. ἐνιαύσιος δ' ἡ-
μέρας δπισήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἔχούσης, ἐνδὺς ἱε-
ρατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος δπιθυσιάστον
δπὶ τ' χρυσῆ βωμοῦ τῆς θεᾶς. τ' δ' ἱερατείας ἀζαρίου,
ὄντων σὺν αὐτῆ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν. ὃ
γὰρ ἐξὸν δπιθύειν ἕνα. μόνοις δ' ἐφεῖται τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τ' ἀαρὼν γένους. καταβοήσαντος δ' ἐξιέναι καὶ F
μὴ παρανομεῖν εἰς τὸν θεὸν ὀργισθείς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἀσυγίαν ἄξουσι. μεταξὺ ἦ, σεισμὸς
ἐκλόνησε τὸν γῆν μέγας. καὶ διαστάντος τ' ναοῦ, φέγγος
ἥλιου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ τ' βασιλέως ὄψι προ-
σέπεσεν. ὡς τε μὴ δύνασθαι λέπραν δπιφανεῖν, πρὸ ἦ
τ' πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἑρμῇ τ' ὄρους ἀπορρα-
γῶσαι τὸ ἥμισυ τοῦ κατ' τὸν δυσμὰς, καὶ κυλισθὲν τέσ-
σαρας σταδίους δπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τὰς G
τε παρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς πανδημίους τοὺς
βασιλικοὺς. ἐπεὶ ἦ κατειλημμένῃ τὸν ὁμὸν τοῦ βα-

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendísque rebus solers & industrius. is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositas: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorum militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viti generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnifacere, nec religionis nec pietatis admodum obseruās, ita vt ad paternā impietatē videretur procliuior, ad quā & ille prolapsus fuerat, quòd fortunę fauorē & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit cò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regē cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdot⁹ datū suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tū rex cōmotus mortem illis ni quiescerēt minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissōque supernè tēplo radius solis os regis improbū ferit, quod cuestigio lepra cōtractum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidiū mōtis ad Occidentē vergētis reuulsū, per quatuor stadia volutū, obiectu demū Orientalis mōtis cōstitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis lepra animaduerterūt, diuinitus inflictā ei plagā indicauerūt, & vt tāquā pollutus & im-

σιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφεστῶτά τε αὐτῆ τὸν συμφορὰν, καὶ σκίλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως,
ὡς ἀναγῆ. ὁ δ' ὑπ' αἰσχύνης τ' συμβεβηκότος δεινοῦ καὶ τ' μηκέτ' αὐτῆ παῤῥησίαν ἔχ), τὸ κελευόμενον ἐποίει,

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesii filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obstrmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quę enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis 1. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit aut hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicinấque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim in staurationẽ opus habebat, diligenter sartiẽdum curauit. templo vestibulum refecit & porticus-mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies millie, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vtrã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς ὑφ' αὑτὸν ἀρχοίας καὶ τῆς ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὔτε καὶ οἰκεῖαν ὑπομένας ἄκλιν. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ὑποζωὴν βίον, τῆ παιδὸς αὐτῷ ἰωθάμῳ τὴν ἀρχὴν ὡδιηλαβέντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. τούτων ἢ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη ἢ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτῆ κήποις. ὁ ἢ τῆ ἱερεροβοάμου πῆς ζαχαείας ἓξ μηῶν βασιλεύσας τῆ ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς
B ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, σελλήσμου μὲν ἰουδαίου, ἰαβήσου ἢ ἰούδ. ὃ, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν ὡδιηλαβών, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτῷ κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ ὦφει τὸν ζαχαείαν ἀκούσας, ἀράς μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, αἱρεῖ τὸν σέλλησμον. ἔπ βασιλέα καθίσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν ὡδηγέτην πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ κλείσαντες,
C οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτούς, τὰ πέλας ἐδήωσε χώραν καὶ τὴν πόλιν μετὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν θαψιατῶν προσχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φεισάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν ἃ καταλειπὼν ἐδὲ ὀμοιότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ πρὸς ἀλλοφύλων τινὰς σύγγνωστον δόξαι γνώμης ἀνθρωπείοις, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους οὕτως εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῆς ἑβ-
D δόμης τούτου μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φέλλη τοῦ ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας ἢ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀνεχώρησαν, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ ἢ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγκε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, παρὰ τῶν κεφαλῶν δραχμὰς πεντήκοντα. τελευτήσαντος ἢ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. κατα-
E λείπει ἢ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακείαν διαδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς κατακολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακείᾳ τινὸς ἑνὸς τῶν χιλιάρχων ὀπιβουλαθέντος αὐτῷ, παιδὸς ἢ ῥομελίου. κατέσχε ἢ ὀκτὼ ἔτη ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ πρὸς θεὸν καὶ ὠμότατος. ὁ ἢ τῆ ἀσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσσαρ τοὔνομα, ὑπερατυσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε γαλαδινὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορ-
F δάνου χώραν, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέπεσεν εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τοῦ ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος ἢ ὀζίου πῆς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἁγίας γεγονὼς καλουμένης ἢ ἱεραίας. ἔθος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος ἢ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ἐπιμελητὴς ἢ τῆ τῆ καὶ τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου.

ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. σοαὶ μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἐδρύσας ἔπ προπύλαια. τὰ ἢ καταπεπτωκότα τῆ τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ ὑψηλώτατους οἰκοδομήσας. καὶ τῶν ἄλλων εἴπ καὶ τῆ βασιλείαν ἐπεμελεῖτο, πολλὴν ἐπιδοσιν ἐποιεῖτο. στρατευσαμένου ἢ καὶ δὴ τοὺς ἀμμανίτας, ἔπ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους καθ' ἕκαστον ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς ἢ καὶ κριθῆς. πύξησε ἢ δὲ τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐν τοῖς πολεμίων εἶ, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

ἐπὶ

λῶ δ' ἐπὶ τούτου τοῦ προφήτου ἀνὴρ τοὔνομα Ναοὺμ περὶ τῆς Νινευὶ καταστροφῆς καὶ τῆς νίνου φροντιστοῦ ἔλεγεν οὕτως. ἴδε καὶ νινευὶ κολυμβήθρα ὕδατος κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ κλυδωνιζόμενος οἰκήσει φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλήλους, στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργύριον ἁρπάσατε. ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος. στύξει γὰρ αὐτὴν ἐθελήσουσι ταῖς ψυχαῖς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἕξει ἕξει καὶ θρῆνος, πάρεσίς τε τῆς μελαίνης, αἱ τε ὄψεις ἀπὸ τοῦ φόβου μέλαναι τελέως αὐτοῖς γεμήσονται. ποῦ ἦν ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινευί, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ προβούμενοι διατάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ἦν πολλὰ πρὸς τούτοις, ἃ προεφήτευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινευῆς, λέγων εἰς ἀναγκαῖον ἠγησάμενος. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀχληρὸς δοκῇ, παρέλιπον. σωισθῆναι ἦν πάντα τὰ προειρημένα περὶ νινευῆς, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, διαληλύθασιν ἡμῖν δεδήλωται.

A Hoc regnante propheta quidam extitit, Nau- XII.
mus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuãs fugiet. dicentque, state, state, cripite aurum, cripite argentum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autem omnia quæ de Niniue prædicta sũt, post annum cxv. Et de his quidem hactenus.

B

C

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς στρατευσάμενος ἀράσης ὁ Δαμασκῶ βασιλεὺς δηϊεσολυμίτας λυπήσαντα ἀχάζιον τὸν βασιλέα πίσσαι τὸν βασιλέα ἀσσυρίων δηϊ δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ὧν αὐτὸς, ἐπτακαίδεκα. θάπτει δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἄρχει δ' εἰς τὸν αὐτὸ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβεστάτως εἰς τὸν θεὸν ἠμύνετο, καὶ τοῖς πατρίοις ἐβεβαιώσατο νόμοις, ὧν ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τούτοις ἄλλα πλεῖστα ἐπετέλεσατο. ἔχοντος δ' ἔτους καὶ μηνὸς ἑνός, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν φίλος. ἐβεβήκεσαν. καὶ συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, δῆτα πολιὰ ἐπολιόρκουν χρόνον δέ τε τῆς τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν αὐξάνοντες. ὁ δὲ τῆς σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τιὰ στρατὸν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φοινικίοις ὁμοίως καὶ τοὺς πέριξ ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μὴ τῆς στρατιᾶς ἀπέζευξεν. ὁ δὲ τῆς ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμαχος εἶ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μιλῶν τῶν θεοῦ, ὡς δὴ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις ἐπῆκε. διώλυτο δὲ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀπροϊδήτως. ἐν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀχάζου, ἀμάσας ὄνομα, καὶ τὸν δεύτερον τῆς βασιλείας ἀπόσης ἐφεξῆς, καὶ τὸν τῶν ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν ἐλκανὸν, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν εἰς σαμάρειαν. ἀβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ προϊὼν τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τιὰ νικᾶν αὐτοὺς οὐ δι' ἰδίαν ἰσχὺν ἐδήλου ἀνιέναι.

Ἐπὶ τούτου τοῦ προφήτου ἀνὴρ τοὔνομα Ναοὺμ περὶ τῆς Νινευὶ καταστροφῆς καὶ τῆς νίνου προφητεύων ἔλεγεν οὕτως. ἴδε καὶ νινευὶ κολυμβήθρα ὕδατος κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ κλυδωνιζόμενος οἰκήσει φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλήλους, στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργύριον ἁρπάσατε. ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος. στύξει γὰρ αὐτὴν ἐθελήσουσι ταῖς ψυχαῖς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἕξει ἕξει καὶ θρῆνος, πάρεσίς τε τῆς μελαίνης, αἱ τε ὄψεις ἀπὸ τοῦ φόβου μέλαναι τελέως αὐτοῖς γεμήσονται. ποῦ ἦν ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινευί, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ προβούμενοι διατάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ἦν πολλὰ πρὸς τούτοις, ἃ προεφήτευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινευῆς, λέγων εἰς ἀναγκαῖον ἠγησάμενος. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀχληρὸς δοκῇ, παρέλιπον. σωισθῆναι ἦν πάντα τὰ προειρημένα περὶ νινευῆς, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, διαληλύθασιν ἡμῖν δεδήλωται.

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ὧν αὐτὸς, ἐπτακαίδεκα. θάπτει δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἄρχει δ' εἰς τὸν αὐτὸ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβεστάτως εἰς τὸν θεὸν ἠμύνετο, καὶ τοῖς πατρίοις ἐβεβαιώσατο νόμοις, ὧν ἰσραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ τούτοις ἄλλα πλεῖστα ἐπετέλεσατο. ἔχοντος δ' ἔτους καὶ μηνὸς ἑνός, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν φίλος. ἐβεβήκεσαν. καὶ συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, δῆτα πολιὰ ἐπολιόρκουν χρόνον δέ τε τῆς τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν αὐξάνοντες. ὁ δὲ τῆς σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τιὰ στρατὸν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φοινικίοις ὁμοίως καὶ τοὺς πέριξ ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μὴ τῆς στρατιᾶς ἀπέζευξεν. ὁ δὲ τῆς ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμαχος εἶ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μιλῶν τῶν θεοῦ, ὡς δὴ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις ἐπῆκε. διώλυτο δὲ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀπροϊδήτως. ἐν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀχάζου, ἀμάσας ὄνομα, καὶ τὸν δεύτερον τῆς βασιλείας ἀπόσης ἐφεξῆς, καὶ τὸν τῶν ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν ἐλκανὸν, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν εἰς σαμάρειαν. ἀβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ προϊὼν τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τιὰ νικᾶν αὐτοὺς οὐ δι' ἰδίαν ἰσχὺν ἐδήλου ἀνιέναι.

D

E

F

G

Iothamus autẽ è viuis abiit ætatis anno XLI. XLII.
cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regius conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hereditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbẽ occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset præliũ propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazę cõgressus, superatũ occidit, & pari modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudę copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ irasceretur. incusabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat vt hos illæsos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset. Exurgens autem quidam magnę inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum aliis tribus, negabant se passuros vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. satis esse pręteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites, permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu, suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem & vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis, repererunt Samariam.

A δὲ ὁ θεὸς χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' Ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δυσεφημίᾳ τῇ καθ' αὑτὸ μὴ ἀρεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ Ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τοῦ θεοῦ δίκην ὀφείξειν. ὁ δὴ τῷ Ἰσραηλιτῶν λαῷ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσείετο τοῖς τούτων. εἷς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸ τρεῖς, ἔλεγον ἐκ τοῦ ἔφην τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολλώμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ὑπόχρεω τὸ θεὸς αὐτῶν ἡμᾶς ἁμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δὴ ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ἃ ἐδόκει συμφέρειν. παραλαβόντες οὖν οἱ προφρονέστατοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε τῆς ὑπαλείας ἧς ἔχοντες, καὶ δόντες ἐφόδια εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις Ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς Σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco, & occiso rege, populum traduxit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ὡς κατ' κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ αἰθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

4. Reg. 16. 17. A Chazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens & præsens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achazæ profectus est, & vastata Syria, expugnatáque Damasco, Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & prò illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros adhunc modũ tractatos, rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris, atque etiam in ipso templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam, Assyriorum venerati cœpit numina, quibus potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est. In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret. post has intanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

Ἄχαζος δὲ ὁ βασιλεὺς ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα Θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ καὶ δῶρα παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ Σύρους καὶ Δαμασκηνοὺς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ λαμπρὰ δῶρα. ὁ δὲ, τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦλθε σύμμαχος Ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τῶν τε χώρων αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τῶν Δαμασκὸν καὶ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα Ῥαασσῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω μηδίαν. καὶ ὅτι τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τὴν Δαμασκὸν κατῴκισε. τῷ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένει κακώσας. πολλοὺς ἀπ' αὐτῶν αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένου τοῦ Σύρως, ὁ βασιλεὺς Ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἀργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, πάντα βασάσας ἧκεν ἔχων εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ καθὼς τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἐν δὲ οὗτος ἀσέβητος καὶ τοῦ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ἦν ὁ βασιλεὺς, ὡς τοὺς μὲν πολεμοῦντας τοῦ θεοῦ σὺν ἐπαύσατο τιμῶν θεοὺς αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἠτιμάσθη δὲ πάλιν, τοῖς Ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοῖς, καὶ πάντας ἐοικέναι μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐν ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τὸ λοιπὸν ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀνενεγκεῖν, καὶ ἀφελόμενος τὰ ἀναθήματα αὐτοῦ. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών. ἀπέ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸ βουλῆς ἀνῃρεθεὶς ἰδίου τινὸς ὠσηὴ τοὔνομα. ὃς γὰρ τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ θεῷ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν δὲ οὐκ ἔσχεν ἵσως εὐμενῆ καὶ σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ἀφεστηκόσι. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὴ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ Ἰεροσολύμοις, ἀχάζου μὲν υἱὸς, Ἀβίας δὲ ἐκ τῆς τοῦ γλῶς. φύσις δ' ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ὧν αὐτοῖς λέγων, ἐκ ἀγνοεῖτε μοὶ ὡς δι' ἃς τὲ πατὴρ ἁμαρτίας τὲ μὴ πρεπόντως τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν θεὸν ὁσίων τιμὴν πολλὰς ἐπιφέρεσθε, καὶ μεγάλων κακῶν διεφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ δίκαιοι, καὶ ἀπειθήσαντες ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶ θεοὺς τούτους προσκυνεῖν, πεπεισμαι δ' ὑμᾶς ἔργῳ μεμεταθηκέναι ὡς ἔστι δῆλον τὸ ἀσεβῶν, τούτου μὴν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθάραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς προτέρας μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας οὕτως αἰτῆσαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ ταῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀναλήψεσθαι τιμήν. ἔστι γὰρ τὸν θεὸν εὐμενῆ ποιήσασθαι, ἀφέντας τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερὸν, καὶ διεπέμποντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβάλοντες, τὰς ἐξ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. ἀγκυρίας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα. πολλὴν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρέπων αὐτοὺς ἀφέντας τὸν πάτριον βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ δὴ καὶ ἔπεμπεν αὐτοῖς παραινῶν ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἀγεῖν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τὸ δὲ κείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, παραγενομένων τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς ἀσκήτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραγινώσκοντας, καὶ προλέγοντας ἃ πήσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπτυον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομῆσιν, ἀλλὰ καὶ χεῖρον τῶν προειρημένων ἐπραττον. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπαίσιον ἔσχε χάριν. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῶν Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ Ζαβούλου καὶ Ἰσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἀρνῶν τοσούτους. ὑπεδέξατο δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnū cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos IX. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hūc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pēdere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tām ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidē ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nō redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat colereti. Ergo quandoquidē veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, hortor vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & ejectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cōuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorū feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt, neq; his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiū eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq. Iſacharis prophetarum monitis parētes ad pietatē ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezechiā cōfluxerūt, vt Deū adorarēt. Poſtquā aūt ea multitudo cōuenit, rex aſcēſo tēplo vnà cū principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidē arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quã principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliquiverò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia, pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suũque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

Cap. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

XV. 4. Reg. 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex compertο quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Perfidẽ,

A τὰς κεφαλὰς τῷ ἱερείων· αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ☾ οἱ μὲν ἔθυον τὰ καὶ ὁλοκαύτωσαν· οἱ δὲ Λευῖται ὡμνεῦντες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἅδον ὕμνους εἰς τὸν θεόν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ὀχλουμένων, ὅλη προσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τῷ πλήθει δὲ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο ἕως

B μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, διωχεῖτο μὴ τοῦ λαοῦ, τῷ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἑορτάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τῷ λευομηνίῳ πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ'

C αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ ἕως τοῦ τὸν ζόφον ὑπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤνυσαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντες ἐκάθηραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπετελεῖτο προστάξας καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευί-

D ταις τὰς δικαίας ὥρισε δίδοσθαι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσμένωσιν, καὶ τῆς θεραπείας ὧσιν ἀκώλυτοι τῷ θεῷ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι ☾ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ☾ γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον ζόφον ὁ βασιλεὺς κατασησάμενος,

E πόλεμον ἐξενέγκας πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, ☾ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὴ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσει. ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ νίκαιτο, παρ' οὗ παντ' ἀκριβῶς τὰ μέλ-

F λοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅτι τ' παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τ' βασιλέως.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως σαλμανάσαρης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, ☾ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῳκίσας, τὸ τῶν κυθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων ἐσήγαγε χώραν.

G Σαλμανασάρης δ' ὁ τ' ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σωὰν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκάλει αὐτὸν ὅπῃ συμμαχίαν τῷ κατ' αὐτ', παρεξιωθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπῃ τὴν σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς ὡσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένου δ' αὐτὸν τ' βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας ἕξιν, εἷλε κρατος τὴν σαμάρειαν, ἐνάτῳ μὲν ἔτει ὡσηοῦ βασιλεύοντος, ἑβδόμῳ δ' ἐζεκίου τ' τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀΐδιον ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὴ ζωὸν ἔλαβε. καὶ μετασήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χούθου τόπου τινός, ἔστι δὲ ἡ περσὶς πόταμος τῆς ἔχων τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτά, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἰγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴνδε κατέσχον τὴν χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀποστάντες ἀπὸ ροβοάμου τοῦ τοῦ δαυὶδ ἰωνοῦ τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὴ θέλοντες ἰσραηλῖται τοιοῦτο καταλαβεῖν, ἀλλ' ἀπιστήσαντες τοῖς νόμοις, καὶ ἀκούσαντες τῶν προφητῶν, οἳ προύλεγον ταῦτα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δὲ αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἔστησαν ἐπὶ ροβοάμου, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδιξάντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξαμάρτων, ἐπῆγεν αὐτοῖς τοῦτο ποιῆσαι μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέχειν. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν ταῖς τυρίων ἀρχαίοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μάρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μένανδρος, ὃς τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλλήνων γλῶτταν, οὕτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀποστάντων κατ' αὐτοῦ, ἀναπλεύσας, προσηλάσατο αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτοις πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τῆς στάσεως ἐπιλυθείσης, μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄκη καὶ ἡ παλαιὰ τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῷ τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐχ ὑποτεταγμένων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ δικρότους ὀκτακοσίους. αἷς δὴ πλεύσαντες τύριοι ναυσὶ δικαίως, τῶν νεῶν τῶν ἁρπάλων δόξαν ἀρείσων, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάθη δὴ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δὴ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσπασε φύλακας ὅθι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγῶν οἳ διακωλύσουσι τυρίους ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γεγόμενον, συμπεσόντων πόνων ἐν φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμάρειαν χουθαῖοι, ταύτην δὲ ἐκέκτηντο μέχρι δεῦρο τῆς προσηγορίας, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς χούθας καλουμένης χώρας μεταχθέντες, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς οὗτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον θεὸν εἰς τὸν σεβάσματα κατάγοντες, πάντα δ' ἦσαν, καὶ πόλεις κτίσαντες ἐν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς δὲ αὐτοῖς ἐπέστη, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ ἐχρήσαντο τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

A cum quo etiã Oſeas rex viuus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, ſedes ei deſignauit in agro Samariæ, cæteráque Iſraelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Iſraelitarum ex ſuis ſedibus poſt annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egreſſi armis ea loca ſuę ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis. poſt defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua ſuprà diximus, annis CCXL. menſibus ſeptem, diebus ſeptem. atque hic fuit finis Iſraelitarum, qui neque legi ſubditi eſſe voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adeſſe proſoribus hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerunt, ſeruo ipſius in locum eius rege conſtituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cæleſtis numinis eis conciliauit, & ipſe quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Aſſyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam tranſlatis ſic ſcribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta ſex. hic deficientes Gittæos cum claſſe eò profectus ſub imperium ſuum retraxit. contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen totam inuaſit: facta deinde pace, cum copiis domum reuerſus eſt. paulo poſt Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Aſſyriorum regem defecerunt: & cùm ſoli Tyrij facere eius impetrata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum ſexaginta nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi comparauerunt. Reuertens autem rex Aſſyrius, cuſtodes ad fluuium & aquæductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanaſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, ſic enim tum appellabantur, quod à Perſidis regione Chutha, & flumine Chutho eſſent traducti, cùm quinque gentium eſſent, totidem deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta eſt enim ſæua peſtilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem, oraculo admoniti ſunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, B vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὴν ἀσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὴ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν θεὸν τοῦτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ ζῶν λοιμοῦ παυσαμένου. χεφιμοί τε τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ καινοῖς ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὲν τὸν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, καὶ ἢ τὸν ἑλλήνων σαμαρεῖται. οἳ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὸν ἀρχὸν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδωσιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι ἢ ξένους, ἀλλὰ μετοίκους τούτων ἔξοθεν ἐγκωριώτερον εἶπεῖν.

ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὸ μὲν οὖν

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατεία τὲ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τὲ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐρθάρη τὸ τῆ ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῆ ἀναζδύξας οἴκαδε, ὑπὸ ὑἱῶν τῆ τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ἀγόντων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών. Κεφ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, & νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτῆ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ πειρώμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάτα, μάχης δ' ἠρημένης, ξαυματίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν ὑἱὸν αὐτῆ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμίτων βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τὲ τῆ βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωακεμον, φίλον ἰωάγκασεν ἑαυτῆ & σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ναβυχοδονόσορος, ὁ βαβυλωνίου πάλιν ἰωακεμος ἐφεύσατο τὰ τῆ ἀγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωακεμον ἀπέκτεινεν, ἰωαχεμον δὲ τὸν ὑἱὸν αὐτῆ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὕστερον ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχεμου γίνεται, ὠδιάδοχος ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τῆ ἱεροσολυμιτῆ βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετοίκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτου ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις κ' τὸν τοιοῦτον χρόνον, ὠδιὰ τοὺς βαβυλωνίους. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana,& Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace,decedens Manassę filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus,post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibitus occurrerit Iosias,ac pugna commissa,vulneratus & Hierosolyma reductus obierit:eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam,Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit,& Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet,deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori,& quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit,& quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVS.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezecia regis oppugnatio.

Κεφάλαιον α'.

Στρατεία τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἑζεκίου.

4. Reg. 18.

EZecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cū instructissimo exercitu eū aggressus est, omnésq; vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudæ tribu & Beniamitica. Iámque ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis ad mittere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis cōtra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacē ducē cum duobus aliis ad cōtinuādū Hierosolymitanū bellum reliquit, collegatū nomina erāt Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnib. exercitu castrametati sunt, per nunciū postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiū. ille ꝙ sibi metueret prodire nolēs, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissent, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnꝰ rex Senacherib. scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitū in vrbē nō recipiat. an fortè Ægyptiis,

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῆς Δύο φυλῆς βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύσας μὲν πολλῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτόν. καὶ κρατήσας τῇ ἀπόπειρᾳ αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μάλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ἐπὶ ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβεύσαμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήριβος δὲ μαθὼν τὰ δόξαντα τοῖς πρέσβεσιν, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τιμὴν ἀξίωσιν πρασδέξασθαι καὶ ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσοῦ δὲ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγησε, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβεύσασι ὁρκους, ἢ μὲν ἀδικήσειν μηδὲν αὐτὸν οὕτως ἀναστρέψαι. ὁ δ' ἐζεκίας πείσας, καὶ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς πολεμίας, καὶ τοῦ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν τὰ τριάκοντα, καὶ ὧν ὡμολόγησε χρημάτων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ', αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ραψάκην μὲν πολλῆς ἰσχύος συνὴ δύσιν ἄλλοις τισὶν ἐν τέλει κατέλειπε, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, θαρθὰκ καὶ ἀδραμέλεχος καὶ σωννάχειρος. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δ', αὐτὸς μὲν οὐκ ἠθέλησεν ἀπειθείᾳ δόξαι πρὸς τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους, αὐτοῦ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπάρχοντα ἐλιακείμον ὄνομα, καὶ σομνᾶον, καὶ ἰωάχον τὸν ὑπὸ τῶν ὑπομνημάτων. οἵτοι μὲν οὖν προσελθόντες αὐτοῖς τῶν ἡγεμόνων τῶν στρατιᾶς τῶν ἀσσυρίων ἔστησαν. θαρσάλμος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, σπέλδουσιν ἀπελθόντας ἐζεκίᾳ λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτοῦ τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φύλαξιν αὐτοῦ, καὶ ἀπειθῆσαι μὴ θέλει, καὶ τῷ στρατιᾷ αὐτοῦ οὐ δέχεται τὴν πόλιν. ἢ δι' ἐλπίδος τοὺς αἰγυπτίους, τῶν

τῷ ἑαυτῆ στρατιᾷ ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ κατα- A
γωνίσασθαι. εἰ ἢ ἔθ θεοσεβείᾳ, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι ἀ-
νόητός ἐστι, καὶ ὁμοίως αὐθεφήτῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδό-
μενος τῷ λασμῷ, θεὸς τὸ καταπεσεῖν ἐπ καὶ τὴν
χεῖρα διαπαρείς ἤδετο ὁ βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι κὴ θε-
λήσῃ θεὸς τῷ ἐπ' αὐτὸν στρατιᾷ πεπόρπαι, ὃς αὐτῷ
καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδω-
κεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, κὴ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτῷ
διαφθείρῃ. ταῦτα ἢ τὸν ῥαψάκην ἑβραϊστὶ λέγοντα, τῶν B
δὲ γλωττῶν εἶχεν ἐμπειρίαν, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος
μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συρι-
στὶ κελεύει ἠξίει. συνιεὶς δ' ὁ στρατηγὸς τῷ ὑποψίαν αὐτὸ
κῆ τὸ ἐπ' αὐτῷ δίος, μείζονι ἢ διαστόμῳ τῇ φωνῇ χρώ-
μενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαν-
τες τὰ ἢ βασιλέως προστάγματα πάντες τὰ συμφέρον
ἕλωνται φρονοῦντες αὐτοὶς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς ἢ λαὸν
ὑμεῖς τὸ κῆ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι φρονουμένους μετα-
γαγεῖν, αὐτόχρ πείθετε. εἰ ἢ θαρρεῖτε, κὴ τῷ δύναμιν C
ἡμῶν ἀπώσασθαι νομίζετε, διχιλίοις ἂν τῆς ἐμοὶ παρού-
σης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμως εἰμὶ οἷς
ἰσαρίθμους ὀπιβάτας δόντες, ἐμφανίσατε τῷ αὐτῆς
δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν οἷς γε μὴ ἔχετε, τούτοις μὴ δόντε.
τὶ δίκαιον ἂν βεβαιότερα φρονοῦντας σφᾶς αὐτοὺς
τοῖς κρείττοσι, κὴ ληστρικοῖς ἡμᾶς κὴ μὴ θέλουσας; καί
τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς φρονήσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ
δ' ἀκούσιον πολεμουμένοις ὅτι κίνδυνον, κὴ συμφορῶν D
αἴτιον φαίνεσθαι. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ ἀφίσ-
θεις ἢ στρατηγοῦ τῷ ἀσσυρίων λέγοντος, ἀπήγγελλον
ἐζεκίᾳ. ὁ ἢ θεὸς ταῦτα, τῷ βασιλικῷ ὑποδυόμενα ἐδῆτα,
ἀμφιασάμενος ἢ σάκκους, κὴ χῆμα ταπεινὸν ἀναλα-
βών, τῷ ταφρίῳ νόμῳ πιστὸν ὅτι θεόσεπτον, τὸν θεὸν ἱ-
κέτευε, ἢ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι
σωτηρίας ἰώπιβόλει. πέμψας ἢ κῆ τῷ φίλων τινὰς ἢ τῷ
ἱερέων θεὸς ἡσαΐαν τὸν θεοφήτην, ἠξίει δηθῆναι τῷ E
θεοῦ, κὴ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας
φρονκαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῷ πολεμίων
ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι ἢ τὸν αὐτῷ λαόν. ὁ ἢ θεοφήτης ταῦτα
ποιήσας, χρῆμα τήσαντος αὐτῷ ἢ θεοῦ παρεθάρρυνε κὴ
τὸν βασιλέα κὴ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, θεολέγων ἀμε-
χητὶ τοὺς πολεμίους ἡ τηθήσεσθαι, ἀναχωρήσειν αἰχμᾶς,
καὶ οὐχὶ μᾶ οὐ νυῖ εἰσὶ θεμένους. τὸν γὰρ θεὸν φρονοεῖν
ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῷ
ἀσσυρίων στεναχίσειν διαμαρτόντα τῷ ὅτι τῷ αὐ- F
γυπίου θεραμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὸν οἰκίαν
ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ φρούλεγμ. ἔτυχε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσσύριος ὑβριστὰς,
ἐν αἷς αὐτὸν μὲν αὐτὸν ἕλεγμ ὑπολαμβάνοντα τῷ
ὑπ' αὐτῷ διαφθείσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ κὴ με-
γάλα κεχειρωμένῳ. ἀπίλει ἢ παντελεθρία διαφθείρειν
αὐτὸν φθαλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀοίξας ἐκὼν αὐτῷ
δέξηται τῷ στρατιᾷ εἰς ἱερουσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς,
καταφρονεῖ διὰ τῷ ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς ἢ ὑπι-
στολὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν εἰσω κατέθετο. πάλιν ἢ τῷ
θεῷ τὰς δύχας αὐτῷ ποιησάμενος περὶ τῆς πόλεως, κὴ
τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτ
ἔφασκε γεγονέναι. κὴ κῆ τ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τ ἀσσυρίω. τῷ ἢ μέλλοντι πάντων ἀδεῖς
ὑπ' αὐτῷ ἡμῶν ὑμᾶς γενησόμεν κατ' εἰρήνης, κὴ τῷ ἰδίων ὑπομελήσεσθαι κτημάτων, ὑδὲν φοβουμένους. τοῦ
δ' χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοὺς αἰγυπτίους ὑποδουλῆς,

hoping that the army of the king would be destroyed by them. A
If he hoped for this, he was foolish, and like unto him who leaneth upon a broken reed, which not only will not support him, but also pierceth his hand. Know that it was necessary that this expedition should be made by the will of God, who as he gave victory to the Israelites against the Assyrians, so now he will destroy the Assyrians by the Israelites. These things Eliacimus the interpreter of the Hebrew tongue, who was skilful in the Syrian tongue, B
hearing, was afraid lest the multitude hearing these things should be astonished, and desired him to speak Syrian. But he perceiving what he feared, spake with a greater voice in the Hebrew tongue, that they might hear and understand what he said, and that the king's commandments might be profitable unto them, and that they might not be deceived by him. For it is manifest that the king persuades you to these things, hoping to change the people by you. Wherefore if you trust C
to your own power, and think that you can drive us from our own land, I will give you two thousand horses, if you can find riders for them. But if you are afraid, and think your own power to be unable to do it, how can you think to drive away so many captains and so great an army, when you yourselves are not able to resist the meanest of the king's servants? Do you not know that we have not yet received any help from Egypt? Which if we should receive, it would be unprofitable unto you. But if you have not, and will not receive, those things which we have, how can you think to persuade us to trust in your power? But neither have you any such thing, nor will you receive any such thing from us. How can you then persuade us to trust in those things which you have not? Do you not see that you are deceived by the king, who desires to persuade you to trust in him, that he may deliver you bound hand and foot to your enemies? Do not you hear that he commands you to send him presents, and to make peace with him? Which if you do, he promises that you shall eat of your own vines and figs, and drink of your own waters, until he come and lead you away into a land like unto your own land, a land of corn and wine, a land of bread and vineyards, a land of oil and honey, that you may live and not die. But do not you hear that he commands you to trust in God, who promises that he will deliver you from your enemies, and that he will not suffer you to be taken by the king of the Assyrians?

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij:iámque aggerem penè mœnibus æquauerat,& videbatur assultum propediem facturus,cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum,Ægyptiis laturum supperias,& per desertum copias ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit.Herodotus autem hunc cótra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos.Oppugnãs,inquit,Pelusium,hac de causa obsidionem soluit.Rex Ægyptius implorauit opẽ sui IIII. numinis:quod exoratum magnum Arabi incõmodum attulit. nam & in hoc erat quòd pro Assyrio scribit Arabem.Vna,inquit,nocte murium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reliqua arma corroderent:quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret.Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

A ἀπεφαίνετο ἀπεχώρησεν ἐπ' οἶκου,διὰ αἰτίαν τοιαύτην.πολλὴ διατρῖψαι χρόνος ἐγίνετο πρὸς τὴν πλουσίου πολιορκίαν,ἤδη τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦγαρε,καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς,ἀκούει τὸν τῶν αἰθιόπων βασιλέα θαρσικὼν πολλὴν ἄγουσαν δύναμιν ὡς συμμαχήσων τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σεναχήριβος,ὅτι τὸ ἱερεῖα τὰ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν,ὡς ἔοικε ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερεῖα ὄντα τοῦ ἡφαίστου. πολιορκῶν δὲ τὸ πλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης πέπτωκε δ' ὁ βασιλεὺς,τῶν αἰγυπτίων τὸν θεὸν, ᾧ ηφαίστου μόλυβος ὑπήκοος ὁ θεὸς , πλησίον σκηνῆσαι τῶν ἀράβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος οὐκ ἀσσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων.μυσὶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα,τὴν στρατιὰν ἀπάγειν διὰ τὸ πλησυσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ. ἐνεφασὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος,μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρείβου,καὶ ὅτι τῶν ἀσσυρίων ὑπῆρχε,καὶ ὅτι πάσῃ ἐστρατεύσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ,λέγων οὕτως.

B

C

D

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidijs perijt.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum,quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum , prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat,absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV.millibus militũ. qua clade territus , & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contẽdit, ad regiã quæ Ninus dicitur.Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & E Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo Arasci,quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis,& in Armeniam fugientibus , Assarachodas minor filius in regnum successit.Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ὑπόβουλης τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήριβος ἀπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων διὰ τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ῥαψάκη δύναμιν,τὸ θεοῦ λοιμικῶν ἐνσκήψαντος αὐτῷ τοῦ στρατοῦ νόσον,καὶ τῶν φερόντων δ πολιορκίας νύκτα, διεφθάρησαν) μυριάδες ὀκτακισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ λύσας τῶν στρατοῦ παντὶ, φεύγει μὴ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνου συστραφησόμενον.καὶ διαβὰς ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελεννάρου,τελευτᾷ τὸν βίον,ἐν ἀνετέθη,τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν.διαδέχεται) ὁ τὴν βασιλείαν σεναχηρείβου ἀσσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῶν ἀσσυρίων στρατοῦ τῆς διὰ τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος,τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

F

Cap. III.

Ezechias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

EZecias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo,vota ρ incolumitateDeo perIII. soluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius 4.Reg.20. ope hostem partim peste deletum,partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ Dúmque totus circa Dei cultum occupatur, paulo pòst in grauem morbum incidit,ita vt à G medicis pro deplorato haberetur , nec amicis quidquam melius sperantibus:nec tam vitę periculum angebat regem , quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur,&regnũ sine legitimo hęrede futurũ.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης διαγενομένης ἐζεκίας ἐτελεύτησεν, διαδοχὴν τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

EZεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὡδαδόξως ἀπαλλαγὴς τῶν φόβων,χαριστήριος σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ,μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων,τοῖς μὲν διαφθειράσης,τοὺς δὲ φόβῳ τῆς ὁμοίως τελούσης ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ , καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν θεὸν , μετ' οὐ πολὺ , νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν , ἀπέγνωσται μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δὲ αὐτῷ οὐδὲν περισσὸν οὐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία διὰ τὸ τοῦ βασιλέως αὐτῷ τὴν ἀπαίδευτα λογιζομένου , καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κάμινων

κάμνων σὺν ὑπ' αὐτ. ἦ δυσνοίας μάλιστα ἢ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδοῦναι μέχρι τέκνων γονῆς, ἢ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων γένηται, τ ψυχὴν αὐτ ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ θεὸς, ἢ τ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ φθονῶ τὸ μέλλειν τέρεσθαι τῷ ὢν τ βασιλείας ἀγαθῶν ὠφύρετο τ ὑπονοηθεῖσαν τελευτ, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθεὶς προσέθηκεν, ἀλλὰ τῶ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ ὅτι θεραπεύσει τ τοῦ νόσου μ ζ ἡμέρας, καὶ βιώσετ μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα ἢ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα τῶ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, δέξασθαι τὴν ὑπερβολὴν τοῦ νόσου, ἢ τὸ προάδουσον τῷ ἐπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι τ τεράστιον αἰτῆσαι τ ἡσαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι προὰ τοῦ θεοῦ. τὰ γὰρ προάγοντα ἢ μείζω τ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πιστοῦται πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτ, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τ ἥλιον ἀναστρέψαι, ἐπειδὴ σκιαὶ ὅσαι δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνασ ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅσαι τ αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας αὐτ πάλιν προάγειν. τ δ' προφήτου τ θεὸν προκαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τ δηλωθεῖναι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, δύσιν λυθεὶς ἢ νόσου, ἀέρισιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἢ τῷ θεῷ προσευνήσας, δεήσεις ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν τῶν ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δ' ὡδὶ τοῦτον ἐν ἐπιτόμοις. ὁ δ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσοντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρεκάλει ἢ φίλον. ὁ δ ταῖς πρεσβείαις ἡδέως ἀποδεξάμενος, ἢ ὑστασάμενος. ἢ τοῖς θησαυροῖς δηλείας αὐτοῖς, ἢ τὴν τῶν ὅπλων σκευὴν, ἐν τούτῳ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε ἢ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτ ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δ τ προφήτης πρὸς αὐτ ἀφικόμενος, ἐν πυνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐν βαβυλῶνος ἔλεγε πρὸς τ βασιλέως ἐληλυθέναι αὐτούς. δηλώσας δ πάντ' αὐτοῖς, ὅσας εἰδόντες τ πλοῦτον ἢ τ δύναμιν, ἐν τούτῳ σοχαζόμενοι, σημαίνειν ἔχοιτο τῷ βασιλεῖ. ὁ δ προφήτης ἐπιτυχὼν, ἔφη φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σου τ πλοῦτον μεταθησόμενον τ πλοῦτον, ἢ τοὺς ἐκγόνους δυνηθησομένους, ἢ ἀποτέσαντας τῷ ἄνδρας εἶ, τῷ βαβυλωνίῳ δηλώσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ θεόν. ὁ δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὴ οὐκ ἂν βουλεύσαι τοιαύτας συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτῷ ἐπιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' ἐπ εἶ δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤνεγκε μέχρις τ αὐτῷ ζωῆς εἰρηνίως ὑπάρξαι. μνημονεύει δ τῶν τῷ βαβυλωνίων βασιλέως βαλάδα ἐπιφανοῦς. ὧν δ' ἕνεκεν ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῖος ἢ θαυμάσιος τ ἀληθείαν, πεποιηθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεῦδος εἰπών, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῶ τέλους γνωρίσματα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. ἢ οὐκ ἔστ μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ ἢ ἄλλοι δώδεκα τὴν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. ἢ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε φαῦλον γένῃ παρ' ἡμῶν, ἢ τὴν ἐκείνων ἀποβαίνει προσηκείαν. ἀλλὰ τότων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. δηλώσει δ' ὅν προεφήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, ἢ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ βίον, τελευτᾷ πεντηκοστῷ μὲν καὶ τετάρτῳ ἔτει τ ζωῆς βιώσας, εἴκοσι δ βασιλεύσας καὶ ἑνί.

A hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq. eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanam principat' quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbũ

B euaderet: & superuiues annos 15. nonnisi relicto herede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in

C suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio

D regali adhibitis thesauros etiam ostẽdit, & apparatum armorum, & quicquid pretiosum auro constabat ac gẽmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd

E hę diuitię paulo pòst transferẽtur in Babyloniã, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc. n. prædicit dominus. Ezecias cõrrisatus hac prędictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltem ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterùm propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad mi-

F raculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus su- IIII.
peruixisset in pace, obiit post annum vitę quar
G tum & quinquagesimum, regni verò nonum &
vigesimum.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniarum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionẽ quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, nec prophetis quidẽ cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

4. Reg. 21.

V. Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldęorum & Babyloniæ. is missò in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquũ totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad muniendam Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prędicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιʹ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολλοῦ χρόνου εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβαᾶς Ἱεροσολυμίτιδος γεγονὼς, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τῆς τοῦ παρὸς ἐλπιδευομένου, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐξήπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπεδείξατο. ἐν τῷ ἔθνει γὰρ καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ἐλλειπὼν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οὓς εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντας ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔφειδε φειδώ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἀπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη πρόσεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδήσειν τὸ, μηδενὸς πιεσθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ὠήνει, τῶν τοῦ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δήλων πρόδηλα ἐστὶ πρὸς αὐτὸν ἀφθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο πραότητα εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε σωθεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ὄζει, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ πρόσεσθαι αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀποκατέστη ἀρχὴν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασωζόμενος. ὑφυμνούμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῆς μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς μνήμους ἐπαύσατο εἰ δυνατὸν αὐτῷ ὑφίσθαι τὴν ψυχὴν ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλλόμενον ὥρμησε, καὶ πᾶσιν χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν εἶν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὁμοίως πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ πρὸς ἔτη τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸς μικρὸν ἐκπέσασα συμφορᾶ, διέφθειρε τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. θύσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελεῖ καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ὧν δεῖ ἔχειν καὶ τῆς τοῦ ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὥς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς θύσας ἀνοικοδομῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐκβαλεῖν, ἀναστήσας τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντῶν εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, οὕτω τὸν μέχρι δήπου βίον, ὡς μακαριστὸς ἦν καὶ ζηλωτὸς ἅπασι τοῖς χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἐσέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ προγόνοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιέρχεται ἄμωσον. μετὰς ἐμπαλσεμὴς μὲν

μὴν ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχού-
σης. οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἀνέος ὢν
ἐκείνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν,
ἀπέθανεν δὲ τὸν οἰκείας τὸν αὐτοῦ βιάσας ἐτῶν τεσσαρα-
κοντα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετὰ δὲ
αὐτὸν τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τὸν παῖδα συνθάπτουσι
τῷ πατρὶ τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ παρα-
δίδωσι, ὀκταετῆ τὴν ἡλικίαν ὄντα.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia fui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ Ἰωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

Ὁ Μητὴρ δὲ πόλεως μὲν ἦν Βοσκὶθ, ἰεδὴ δ' ὄνομα, τὸ δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρε-
τὴν εὖ γεγονώς, διαδέδε τῷ βασιλέως ὑπομνημάτων
καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι ὡς τὰ ὅλης τοῦ βίου διατυπώσεως
κεχρημένος. ἡλικίας δὲ ἐτῶν δυοκαιδέκα, τὸ εὐσέβειαν
καὶ τὸ δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε
καὶ παρῄνει τὰ ὡς τῶν εἰδώλων δόξης οὐχὶ θεῶν ὄντων
ἀποστάντας, σέβειν τὸ πάτριον θεόν. τάτε τῶν προγόνων
διατυπωθέντα ἔργα, τὰ μὲν ἀμέμπτως διόρθωσε συνετῶς
ὡς αὖ ὁ φρονιβώτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα
δὲ εὐρέσεως εὖ γεγονότα, καὶ κτῆσεν, ἐφύλαττέ τε καὶ
ἐμμένειν. ταῦτα δὲ ἐποιεῖτο, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τῇ φύ-
σεως χρώμενος, καὶ τῇ τε προγενεστέρων παιδεύσει συμ-
βουλείᾳ καὶ διδασκαλίαις. τοὺς γὰρ νόμους ὡς αὖ κατακολου-
θῶν οὕτω ὡς τὸν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς ὡς τὸ
θεῖον εὐσεβείας, διορθοῦν τε συνέβαινε, ὅτε τὸ τὸν τοῦ
τῶν διαφθορὰν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξαφανίζῃ ὡς εἰ-
κὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς τὸν πόλιν καὶ τὸν χώραν ἅπασαν,
τάτε ἄλση τὰ τῶν ξενικῶν ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ
τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, ἔτι δ' αἰ αἰάθημα τύ-
πους τῶν προγόνων ἀνεκεῖτο, ὡς εὐθεῖζεν, κατέ-
καυσε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς ὡς αὐτοῖς
δόξης, εἰς τὸν τῶ θεῶ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνή-
θεις θυηφόρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ
βωμῷ ἀπέδωξε ἱερεῖς τινας κελεύσας καὶ θυσκόπους, ὡς αἰ
διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πεφάγματα, ὡς φασὶς τὸ
δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ἐκ ἔλαττον αὐτὸ ὡς εἰ-
πόντες. διαπεμψάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὸν χώραν, χρυ-
σὸν καὶ ἀργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν, ὡς
θησαυρὸν τῷ ναοῦ ὄσον τὰς ἢ θεραπείσεως ἢ δυνά-
μεως ἔχῃ. κομιζόντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς θησαυ-
λείας τῷ ναῷ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης ποιήσασθαι τὸν τε
θεῖ τῆς πόλεως ἀμαξίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ
τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτλιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα
ἐλιακίαν. οἱ μηδὲν ὑπόθεσιν μὴ δὲ ἀναβολὴν δόντες, ἀρ-
χιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὸν θησκείαν χρήσι-
μα ὑπάρχειν παράσαντες, εἶχοντο τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς
οὕτως θησαυρισθεὶς, τὸν τῷ βασιλέως εὐσέβειαν φα-
νερὸν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασι-
λείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα,
κελεύων τὸ ἀργυρον τῶν χρημάτων χεῦσαντα πάν-
των κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὸν δια-
κονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αἰ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς
ἢ ἀργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆ-
ρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανᾶν. προκομί-
ζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῶν μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέ-
ναις, καὶ προκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφᾷ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, ἀπῆλθεν πρὸς τὸν βασιλέα,

Hvius mater fuit ex oppido Boscetа, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimē. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatū esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quā si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cōsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totā, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morū cēsores, qui priuata quoque negocia sic disponerēt, vt in omnibus non minorem iustitię quàm vitæ ipsius rationem haberēt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicūq; vellēt cōferrēt aurū & argētum in reparationē templi, idq. suo quisq. arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuū in tēplū sartū tectū præstādū cōmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ cōmētariēsi, & pōtifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnib⁹ rebus ad reparationē necessariis, incūbebant operi: atque ita instauratum est templū & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recèns inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cóuocatis intimis aliquot amicis, ipsóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discãt esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. atramẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4 Reg. 23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extrũxerat, combussit: sicut superius diximus, iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintavnum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq. soli adhærerẽt. nec hoc cõtẽtus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectum int⁹ delitescceret. quadrigas etiã solis, quas su-

A καὶ πάντα ὅσα κελεύσῃ γενέσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς δὴ καὶ τοῦτο ἐγίνετο. καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδάν, γυναῖκα δὲ Σαλλέμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας, ἐπέλαβε λέγων ἱλάσασθαι τὸν θεὸν, καὶ παραιτήσασθαι ποιεῖν ἅμα πᾶσι. δίκαιον γὰρ εἶναι μὴ διαβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους τοῖς προγόνοις αὐτῶν κινδυνεύσαντας ἀπόστατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἔρημοι πάντων, καταβιῶναι τὸν βίον. ἀκούσασα δὲ ἡ προφῆτις ὡς ἔφην παρῆν τῶν πεμφθέντων ταῦτα αὐτῶν δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐξήνεγκεν, ἣν οὐκ ἐκεσίαις αὖθις ἄναιρεσιν ποιήσεται, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν B παρόντων ἀγαθῶν διὰ τοὺς τῶν πατέρων παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόντας, διὰ τε τὴν προφῆτιν τὴν τοῦτο παραγγείλασαν σωφρονεῖν, καὶ τοῦ θεοῦ τοὺς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλέγοντος, ἵν' ἐκ παιδείας ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ ἐὰν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῆς προφήτιδος κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσῃ. δι' αὐτὸν μὲν οἱ δίκαιον ἡγούμενον ἐφεῖσθαι τῶν συμφορῶν, μετὰ τοῦ ἐκείνου τελευτοῦ, τὰ κατεψηφισμένα πάσῃ τοῖς ἔθνεσι βαπτίμενον. οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητευ- D σάσης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ πέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱερὰ σύλλογα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῷ πρῶτα μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἐπιτιθεὶς ἅπασι καὶ πίστεις λαμβάνων, ἠνάγκασεν, ἢ μᾶλλον θρησκεύσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξαι τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τὰ πρῶτα ἐποίησαν, καὶ τὰ ἐπαναθήματα ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεποίηται ὑπέρ- E σαν. θύοντές τε ἐπεδείκνυντο καὶ καλλιερούμενοι τὸν θεὸν ἱκέτευον, ὀμόσαι καὶ αὐτοῖς ὑπόρκιον. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν ἐπὶ θρόνου ὑπὸ τῶν προγόνων σκευος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασταθὲν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν κατὰ πρῶτα αὐτὰ τὴν ἀποδοῦναι αὐτῷ διέστειρε καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἤθους ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμε- F νος, ἦλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκαλεύσας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τοῦ ξενικοῦ θεοῦ, ἀφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ψευδοπροφήτου ὅτι τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρότερος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ προφήτου κατειδότα πρὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προ- G καταγγείλαντα τὰ γεγονόμενα, ὅτι τις ἐκ Δαβίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσῃ τὰ προειρημένα. συνίδὼν δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν μετὰ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τοῦ αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς θεραπείας καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλειπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἐρήμωσε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοιτο τῶν εἰδώλων ὑποψίαν. ἐπεὶ δὲ

ε μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βασιλικοῖς ἐφειστῶτα ἄρματα καὶ κατεσκευάσαντο οἱ προγονοι, καὶ εἴπ ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὁ προσεκυίσι ὡς στρατείας ἐδάσατο. καὶ καθελόσας οὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνῆς ἐρίφους καὶ ἄρνας, χιλιάδας τριάκοντα, βοῦς δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα χιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ προσῆκοντες τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνωμένης ὕστερον ἀφθόνου τῶν ἱερείων δυσπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερίων ἐξηγουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ τὴν μεσημβρίαν ἄλλως ὕστερον ἀγθῆναι τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τοῦ σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων ἄπειρον λέγουσι τὸ πάσχα καὶ νόμιμα καὶ τὰ ἀρχαῖα πάντα τηρηθῆναι παρὰ σωτηρίας ὀλιγωρηθέντα. ζήσας δὲ ὁ ἰωσίας ἐπὶ εἰρήνης μετὰ ταῦτα, ἐπί τε καὶ πλούτῳ καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς τυμβαλὼν ὁ νεχάως τὸν ὑπὲρ βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ ὑποστρέφων εἰς αἴγυπτον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸν ἰωάζην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωάκειμον ἀποδείξε βασιλέα.

NEχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγείρας στρατιὰν ὅπλων τὸν εὐφράτην εἴασε ποταμὸν, μήδοις πολεμοῦντι καὶ τοὺς βαβυλωνίους, οἳ τὸ ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρχιλεών. τοῦ δὲ ἀσίας βασιλεύσαι, πόθον εἶχεν. ὑμνομένη δὲ αὐτοῦ καὶ μόνη τὴν πόλιν, ἣν δὲ αὐτῇ τὸ ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως ἐίργειν αὐτὸ δίκη τὸ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸ ὅπῃ τοὺς μήδους ἔλασιν, πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸ ὁ νεχάως, ὡς ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅπῃ τὸ εὐφράτην ὁρμήσειαι. μὴ παρεξιέναι δὲ αὐτὸν σκήλουσιν ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βασίζην ἐφ' ᾧ διέγνωκεν. ἰωσίας ὁ δ' οὐ προσίετο τὰ πρὸς τὸ νεχάω, ἀλλ' οὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὸ πρεσβυτικὴς ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παροξυνούσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. δεξαμένου γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὑπὸ κέρας ὀχουμένου, ἐξεύσας τις αὐτὸν τῷ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τὸ πρὸς τὸ μάχεσθαι σπουδῆς. τῷ ξαύματι γὰρ θερμαλγὴς ὤν, ἀνέλυσεν ἀπακληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δ' ἐν τῇ πληγῇ ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ κηδεύεται μὲν ἐν τῇ πατρῴαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ἑξηκοντατεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων ἓν καὶ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τὸ λαοῦ παντὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου καὶ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτῷ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νῦν ᾄδεται μένον δὲ προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης ἱεζεκίηλος, ὃς πρῶτος μετὰ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις δῆλον, ὅπῃ ἕξικαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, καὶ χώραν δηλώσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεφήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰωάζης

& si quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Cęterùm lustrata ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad celebrandũ festum azymorum, quod dicitur pascha: dedítque populo ad ępulum de suo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque sacerdotum contulerunt sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia & sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moysis, sacerdotibus ei curæ præpositis, & exemplo suo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vsque diẽ nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est quia tum omnia iuxta præscripta legum & antiquas consuetudines peragebant.

Post hæc Iosias cùm pace, diuitiis & gloria floruisset, vitæ finem habuit huiusmodi. VI.

Cap. VI.

Nechao rege Aegypti contra Babylonis per Iudæam exercitum ducere volente, Iosias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, volens sibi Asiæ regnũ quærere. Cúmque processisset vsque Menden, oppidum ditionis Iosiæ, opposuit se ei, vetans per sui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore misso, ait se non illum petere bello, sed ad Euphratem properare. non esse sibi imponendam necessitatem præter propósitum cum obstante dimicandi. Iosias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea sententia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occasionem aduersus eũ inueniret. Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam sagitta icto bellandi studium exemit. saucius enim & cruciatum non ferens, iusso exercitu deflectere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mortuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cùm vixisset annos triginta nouẽ, regnasset triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & tristitia mortẽ eius prosequens. Hieremias etiam epicedium ei scripsit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & instantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & nostri etiam sęculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto scriptos reliquit. erãt aũt hi duo sacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno 13. regni Iosiæ vsque dũ templum vnà cum vrbe est dirutũ: cuius suo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodũ diximus Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiã habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

CAP. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum ẽti Syrię dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ intulerũt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

τουῦτο μεν, ωδε ξ ἐτον και εικοσον ἤδη ἐτος γεγονώς. και ἔβδε μὸν ἐν ἱερεσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς ἀμεθάλης, ἀσεβὴς ἦ κ μαρὸς τὸν ἔροπον. ὁ ἦ τῷ αἰγυπτίων ἐπιστρατεύσας, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπεμψάμενος τὸν ἰωάχαζον ωρὸς αὐτὸν εἰς σαμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ὄζει τῆς συρίας, και τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ ἦ ωρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακὶμ τοὔνομα τὴν βασιλείαν ωαραδιδωσι, μεθορμίσας αὐτὸν ἰωακὶμον. τῇ ἦ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἓν ἦ χρυσίου. και τὸ μὲν ἐτέλει ὁ ἰωακὶμιος τὸ πλῆθος τῷ χρημάτων, τὸν ἦ ἰωάχαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον, ὃς κ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μὴνας ἕξ, ἡμέρας δέκα. ἡ ἦ τοῦ ἰωακὶμου μήτηρ, ἐκαλεῖτο ζαβούδα, ἐκ πόλεως δ' ἦν αὐτῷ ἀβούμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τ φύσιν ἄδικος κ κακοῦργος, κ μήτε ωρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε ωρὸς ἀνθρώπους ἡμερικός.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρε στρατεία εἰς συρίαν, ὡς τὸν ἰωακὶμον φίλον ἰουδαίοις ἔσχε κ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἐχόντος τὸν βαβυλωνίων ἀρχὸν ναβαλαμβαζείτης ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μεγάλης ωαρασκευῆς ὅτι καρχαθησὸν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη ωρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διανοούμενος τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχαῶ, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἰὼν ἅπασα ἡ συρία. μεταξὺ ἦ τῶν τε βαβυλωνίου ωεσαίρεσιν κ τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὀνείρατος, ὑδ' αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χρείᾳ τ ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμα συνβῆναι τὸν εὐφράτῃ. συμβολῆς ἦ γνομένης ἡττήθη, κ πολλὰς ἀπώλεσε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διβὰς ἦ τὸν εὐφράτῃ ὁ βαβυλώνιος, τῶν ἄχρι ωηλουσίου παρελαμβάνει συρίαν πάρεξ τῆς ἰουδαίας. ἐπὶ σαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονόσορου, ὕστερος ἦν τῷ ἰωακὶμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἐχόντι τὸν ἀρχὸν, κ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅτι τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωακὶμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ ἦ δείσας τὸν ἀπειλὸν, κ τὸν εἰρηνικὸν αὐτοῦ καταλλαξάμενος τῷ χρημάτων, ὧν ἔλεγεν αὐτῷ φόρους, οὓς ἔταξεν ὅτι ἔτη ξία. τῷ ἦ ξίτῳ στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, κ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὸν στρατείαν οὐκ ἐθάῤῥησαν. ταῦτα δ' ὁ ωροφήτης ἱερεμίας κ πᾶσαν ἡμέραν ωροῦλεγε, ὡς μάτην ταῖς ωρὸς τῷ αἰγυπτίων ἐλπίσι ωροσανέχουσι, και ὡς δεῖ τὸν πόλεμον ὑπὸ τὸν βαβυλώνιον βασιλέως αἰτάσαν ἡρέσθαι, και ἰωακὶμῳ τῷ βασιλεῖ χρεωφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῷ σωθησομένων ἐλέγετο. και δὴ τὸ πλῆθος και οἱ ἄρχοντες, ἀπούοντες παρημέλουν, κ ωρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λιθόβολα, ὡς σὺν ζορόβαβελ κ τῷ βασιλέως τῷ ωροφήτου τὸν ἱερεμίαν ἠπείλουν, ὑποπτεύοντες δίκαιον κατὰ ψηφισθῆναι ωρὸς τιμωρίαν κ ζῆν. κ οἱ μὲν ἄλλοι ωάντες ἐνέβαλλον τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ κ ἀπέγνωσαν τῷ ωροσδοκωμένων. οἱ ἦ σοφῶς ὄντες ἐδημοκίας, ἀπέλυσαν τὸν ωροφήτην ὑπὸ τῆς αὐλῆς, κ τῶς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν ἐξαδικεῖν κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον δὲ οὐ μόνον τοῦτον ωρολέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ κ μηχείαν ωρὸς αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, κ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῷ πρὸ τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς ωροφήτης τ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτους

τούτοις καταθελξάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερεμίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ θεοφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ συνειλεγμένου ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὸν βίβλον, ἐν ᾗ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἐν σωτεταχώς. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα βαρούχον ἐκποδὼν ἑαυτοῖς ποιῆσαι μή ποτε δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτό, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ παόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῇ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεύς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητησάντας δὲ τόν τε ἱερεμίαν καὶ τὸ γραμματέα βαρούχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἐξαφανίζουσιν αὐτὸ τὴν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, iciunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi ciusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussítque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

B

Κεφάλαιον η'.

Ως ναβουχοδονόσορ τὸν ἰωάκιμον πάλιν τὰ πρὸς αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

C

ΜΕΤ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέδοικται, καὶ τὸ δίος τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτου. τούτοις οὐδὲν νομίζων πιστεύσαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως ἰωακίμου, ὃν ἀταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δὲ ἐν ἀξιώματι χιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγεν εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ εἰκοσιν, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτὸν τὴν βασιλείαν ἰωάχιμος, ὀνομητὸς μὲν νοσῶν ὄνομα, πολίτης δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα.

D

E

F

Κεφάλαιον θ'.

Οπ μεταγνόσας, ἐγκρατὴς τῶ ἰωαχίμου θεραπόντος ἑαυτὸν γίνεται.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

ΤΟν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασιλείαν ἰωαχίμῳ, θεραπεῖμα ἔλαβε δίῳ. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ παιδὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τῷ χώραν αὐτοῦ. πέμψας οὖν στρατεύματι πολιορκεῖ τὸ ἰωάχμοι ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θεωρεῖν. ἀλλὰ ἀπάσας τῷ μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, θεραπεύσι τοῖς παμφθείσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῦ ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τῷ πόλιν, οἷς οὐδὲ ἐβιάσατο ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐβούλεξεν αὐτῷ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους υἱοὺς τῷ ἡλικίας,

G

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dedisse regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis cũ obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, ita to in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandãte per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 24.

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τεχνίτας, διεσημμένους ἄγλη πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τεσσαράκοντα δύο. καὶ τὸν Ἰωάχμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τύραννος κομιδῇ τοὺς πρὸς αὐτὸν ἔσχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtriſtum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello peritum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires coniungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

ΤΟν δὲ θεῖον τῆ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις παρ' αὐτὸ λαβὼν ἢ μὴ φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις βοηθήσειν. σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῆς δ' δικαίων καὶ τοῦ θείου ὑποφύσης. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ δέ τι ἐν αὐτοῖς πονηρὸν, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πιστεύειν, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἦκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πιστεύειν. διέφθειραν δ' πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δῆμον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προφήτευσε δὲ καὶ ἰεζεκιήλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῷ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰς δ' προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἐπίστευσεν, οὐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις ἐπιστεύειν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δ' ἰεζεκιήλος εἰπὼν, οὐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τῶ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτὸν ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύσοντα δὲ, μὴ ταυτὸν αὐτοῖς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γοῦς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπίστησε, ἅπερ δὴ καιρότερον δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους δὴ ἐπὶ ὀκτὼ καταχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο καὶ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐβούλοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτὸ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτὴν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῆς ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ ξεναμβλυωθεὶς αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὅλης ὁλόκληρος τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀπαςήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posteriſque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hęc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquando libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis xx. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuium cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidẽ pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebãt, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantẽ. illos enim paratos pugnare pro patria, hũc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertẽdam esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

τῶν σκευῶν ἃ ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ ναοῦ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρῄνει ὁ ἱερεμίας προφητεύσας, ὡς ἐξαπατῷσι μὲν κακῶς, καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. οὐδὲ γὰρ τῶν αἰγυπτίων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος στρατεύσει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ ἀναφθαρεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς καταλειφθέντας αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπὶ καὶ αὐτὸν ἐμφορήσει, καὶ κατασκάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μηδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τὴν δ' ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα περιοικήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας τὸ μὲν πλεῖστον ἐβλασφήμει. οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεληλύθοτα τὴν φρενῶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτῷ ποτε εἰς τὴν πατρίδα φοιτῆσαι λεγομένην Ἀναθώθ, σταδίους δ' ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωστυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ, βασανίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' οὐ πιθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς πημωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, ᾗ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθήσας αὐτῇ μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, μιᾷ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς & φθορὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρᾶς. ἐν δὲ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐπήρυστε παραινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς τανῦν τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ ἀναφθαρήσεσθαι. προῦλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὑπομένοιεν τὸν ἐν τῇ πόλει πάντες ἀπολεῖται θανάτοισι λιμοῦ διαπαντὸς, ἢ σιδήρῳ τῷ πολεμίων. εἰ δὲ φύγοι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀσφάσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὴ ὄντες τοῖς δεινοῖς ὑπέμενον οἱ ταὐτ' ἀκούοντες τῷ ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγορεῖσθων τοῦ προφήτου ὡς μεμιλυότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν πρὸς κατακλῶντα, καὶ τὰς τῶν χειρόνων κατηγελίας πρόθυμον ἐκλύοντα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον γὰρ εἶ αὐτὸ ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τῆς παρῴδος. ὁ δὲ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἀλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρεξεύρηκεν, ἵνα ᾖ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπηχθημένα πρὸς τοιοῦτον κρατοῖ· ἀπαρέσκοντα τῇ παρρησίᾳ τῶν προφητῶν ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αὐθέλωσιν. οἱ δὲ τοῦτο ἐφ' ὑπὸ αὐτοῖς τὸ βασιλέως, ἀδύσας εἰς τὴν εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ προσαλαβόντες αὐτὸν, εἰς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πτήξεις ἀπόθανῃ. ὁ δὲ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τὸ πλῆθος ἀνεχόμενος, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τις τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, quòd vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funéſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum rex, ſe quidem cupere facere quę vates in rem communem conſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet; ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cúrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

A τὸ μὲν τὸν προφήτην παίσας ἀπήγχειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τῷ δι' αὐτὸ δίκην θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτό. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, τριάκοντα τοὺς βασιλικοὺς ἀναλαβόντα, καὶ χοινίκια, καὶ πᾶν ὃ πρὸς τὸν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἔλπιζοι χρήσιμον, μὴ ἀκουσθῆς αἴρειν τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ἀναλαβὼν οὓς ἐπιτάλη, αἴρασιν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἀφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ δύνατα φράζειν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐκέλευε. ἔχειν μὲν ἔλεγε, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' εἰπών, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐᾶν ἡμῖν ὑπισχνούμενοι φάσκοντες ἡ ἀπατᾶν τες. δύλεβοῦμαι δὲ νῦν γε τὰ ἀληθῆ σοι εἰπεῖν, μή με κατακείνης θανάτῳ. τῷ δὲ βασιλέως, ὅρκοις αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὰ τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγε, εἰ βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφυγεῖν. καὶ μήτε τὰ πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῷ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωτήσιον αὐτῷ γενόμενα. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῷ φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μήτε τὰ ὑπονοεῖν τὰ τιμωρίαν ἔλεγε. οὐδένος γὰρ κακοῦ πείσεσθαι, διαδόντα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μᾶλλον δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προστάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μετάπεμπτον γενόμενον πυθάνοντα τί κληθεὶς εἴποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τὰ τούτων· ἀλλὰ σιωπᾶν πρὸς αὐτούς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγον. ἐπεπύθανοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί πρὸς αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σιωπᾶν δόξαν. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

CAP. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

Κεφάλαιον ια'.

Ιερεσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores ſtates in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſeguiter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

Τῆς δὲ πολιορκίας τῷ ἱεροσολύμων ὁ βαβυλωνίων ἐντεταμένως σφόδρα καὶ θυμῶς εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀεὶρε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ μὲν τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ θυμῶς ἔφερον οἱ ἐντὸς τῶν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ παρ' ὄψιν τοῦτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥώντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ὑπονοίας τῇ ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλητόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείναν αὐτιπινοοῦντες, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τὰς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τὸ αἱρεσιν οἰομένων εἶ τῆς πόλεως, τῇ ᾗ τὴν σωτηρίαν οὐκ ἐν ἄλλῳ πιθομένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφωρίσοντας οἷς μάταια τὰ τῇ ἐχθρῶν ἀπολεῖν χθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅτι μιῶς ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ τῦ λιμοῦ, καὶ τῇ βελῶν, ἅπερ ὅπο τῇ πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἠρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, τῦ τετάρτου μιλιὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῇ βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὸν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ ᾗ τῇ ἡγεμόνων ἐνόματα εἴπῃς ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵ πνες τὰ ἱεροσύλημα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηρηλέασερ, ἀρέμασπος, ἐμεγάσερ, ναβώσασες, ἐχασαμπασείς. ἀλούσης ᾗ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῇ ἡγεμόνων τῇ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φθαλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φθύγα μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως δι' τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ δι' τῆς ἐρήμου. φεασάντων δὲ τῦτο πινὲς αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἄρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες ᾗ οὐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ ᾗ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῇ σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκάρησαν, ἄλλῳ ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἐγνω. φελειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῇ τέκνων καὶ τῇ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαμφύμενον δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράνομον ὀνδὲν ὑποκαλεῖν πρέπω, καὶ ἀμύνονα τῇ φεύσω λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποχόμῳ. ὠνείδιζε καὶ ἀπιστίας, παρ' αὐτῷ μὲν λαβόντι τὸν βασιλείαν, ἰακείμου δὲ αὐτῷ οὖσαν ἀφιλόμυον ἐκείνῳ δουῶναι, χρησαμένῳ ᾗ τῇ δυνάμει κατὰ τῦ φθαχόντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου τὸν ζόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις φεὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε φθαγεῖν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε σεδεκίου καὶ τῇ ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τὸ καὶ ἱεζεκίηλος οἱ φεοφῆται φεοφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται φεὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κῷ στόμα, κ' ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπεν. τυφλωθεὶς ᾗ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ μὲν οὐκ ἔδη καθὼς ἱεζεκίηλος φεφήτα. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῷ τῦ θεῦ φύσει τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄζει καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένας, ἃ τὰ δὴ γνώσεσθαι φεσλέγει, τῇ τε τῇ αἰθεφόπων ἀγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς φεφιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν τῇ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ τῆς συμφορᾶς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ, τῇ ὄψ αὐτῶν πίεσαν δυσφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐπὶ τῦ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέτρεψαν τὸν βίον·

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd si quis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent ttansfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt. quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, acceptа potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Diruti Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: prætorea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recèns à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus,

Anni mundi.

A εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι, μέχρι τοῦ τελευταίου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια ϛ δικαιόσαρα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τοῖς ἀρχὴν κατέσχεν ὁ Σαοῦλος αὐτῶν βασιλεὺς σάουλος, οὐκ ὢν τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ

B τάξας ἅμα καὶ κατασκαφὴν αὐτῶν τε καὶ τὰ βασίλεια, τοῦ τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τοὺς βαβυλωνίους μετασῆσαι. ὃς γενόμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι τε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, ἀνῆψε

C τὸν ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, τῇ τουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ναβεχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς, μὴ πεντακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δὲ ἐξ αἰγύπτου μετανασταίσει τοῦ λαοῦ, τότε δὴ ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι

D τῆς τοῦ ναοῦ καθιδρύσεως, χρόνος ὅλος ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων, πεντήκοντα μὲν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγένετο ἄδαμος μέχρι τῆς τοῦ ναὸν συμβαίνων, ἔτη ὄντα χιλια πεντακόσια δικαιοῦται, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῆς ἱστορίας πλῆθος, ὅσα ἐφεξῆς ἐστι, καθ' ἕκαστον τοῦ συμβεβηκότος δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῆς βαβυλωνίων βασιλέως, καταστάσας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν

E λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, ἓξ οἷς δ' ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ὕπαρχον τῆς πλείστων δυνάμεων ἔχοντα, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν ἀνόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τῷ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀπο-

F τμηθῆναι. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐποιήσατο καὶ ἰωσάδδακον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινε ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τὸ τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τῶν

G ἀρχιερωσυνῶν καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ υἱὸς ἀχιμαᾶς ἐδέξατο τὸν τιμόν. καὶ μετ' ἀχιμαᾶν, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰωέδαμος. τοῦ δὲ ἰωεδάμου ἶσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώδαμος. τούτου δὲ φιδίας, τοῦ δὲ φιδίᾳ σουδίας. τοῦ δὲ σουδίᾳ, ἰούδαλος. τοῦ δὲ ἰούδαλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρία, ὡδίας. τούτου δὲ σαλδούμος, σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίᾳ δὲ σαρίας, τοῦ δὲ ἰωσάδδακος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. οὗτοι πάντες παῖδες ἐκ πατέρος διεδέξαντο τὸν ἀρχιερωσύνην. ἐπεὶ δὲ γενόμενος ὁ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τοῦ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν, τοῖς πένησι καὶ αὐτομόλοις ἐκεῖ κατέλειπεν, δοὺς δίξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, εὐγενοῦς παῖδα τοῦ εὖ γεγονότων, ὅπερ ἦν δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τιμὴ χώρων ἐργασαμένοις, τοῦ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεμψεν εἰς βαβυλῶνα συνεῖναι αὐτῷ. ἐκελεύσθη γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο δηλώσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπειδὴ ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἢ δίκαιος δ' ἐκρίνετο ἐπὶ τοῖς ἐκείνοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς ὑπολειφθεῖσι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τοῦ γοδολίαν προστάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι προνοίαν καὶ χορηγίαν ὅσην αὐδέντην, ἀπεστάλη δ' αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον δὲ παῖδα ὄντα ἐκ βενιαμὶν σφόδρα εὐπατρίδην καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυλωνίοις ἤκουσαν αἰσθανομένοις, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τῆς βασιλικοῦ γῆρους, ἵν' τὶς ἰσμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνεδήλου αὐτῷ τὸν χρόνον ἀπεῖπον. τούτοις τοίνυν γνωμθεῖσιν αὐτοῖς γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόκα μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τιμὴ χώρων, οὐδὲν προσέσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταῦτα λίγων αὐτὸν ἔχειν ὃς' εἶπε συνοχλοῖν, πύθεσθαι τῆς προθυμίας, συνβούλους κατοικεῖν εἰς ἓν ἕκας ὁ βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τὰ μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀναπήζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προσέτι. ἐδασυδάζεσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς οὓς ἕκας ἐβούλετο τόπους. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὸν ἰουδαίων ἔθνη, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὸν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὸν χώρων κατῴκησαν. κατανοήσαντες δὲ τὸν χώρων, καὶ τὸν τῆ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἡγεμόνες, ἐφρηκάπησαν αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαὴλον δολοφονοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphatam. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quę fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant, ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quę deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficiscí in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

A ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῆς Ἰσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ὑπουλίας ἔλεγεν αὐτὸν, εἰ αὐτοῖς ἔφη πτεῖναι τὸν Ἰσμαήλην ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δικαίως γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσειν αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῆς ὑπολειπομένων τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἰσχύος, ἃ δ' αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεποιηκότος, ὑπουλίαν τοιαύτην ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, τὸν τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχοντα μὴ ἐξαμύνεσθαι, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν

B δι' ὀργῆς ἔχοντα καὶ αὐόσιον ἀνειδίσειν, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ὑπουλευόμενον σῶσαι, αὐτοῦ δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῷ γενέσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄδικον καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ ὧδε καταθύμιον αὐτῷ,

ἐξαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἠγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δ' διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, ὧδε γίνεται πρὸς

C Γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν Ἰσμαήλης, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οὓς λαμπρᾷ ξενίσας καὶ ξενίοις τιμήσας, εἰς μέθην προήγαγε, φιλοφρονούμενος τὸν Ἰσμαήλην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ Ἰσμαήλης, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν ἰδίων

D καὶ φίλων, δεσπόζει τὸν Γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καταχειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον αἵρεσιν, ἐξ ἡμέρων νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῆς στρατιᾶς. τῇ δ' ὑποὺσῃ μετὰ δώδεκα ἥκον πρὸς Γοδολίαν τῆς ὑπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς Ἰσμαήλης, εἵστατε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ

E παρῆλθόντων, ὑποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῆς ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὲν πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κειμήλια ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν ὧδε δηλῶσαι, σπυρούς τε ἑκατὸν καὶ σίτου. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῆς ἀνδρῶν τούτων Ἰσμαήλης. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ

F νηπίοις ἠχμαλώτευσεν, ἐν οἷς καὶ τῆς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ἐκόμιζε Ναβουζαρδάνης ὁ τῆς Βαβυλωνίων στρατιᾶς, ὧδε Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα ἐξαγαγὼν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ἰσμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος στρατιώτας ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ἰσμαήλην, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν Χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ἰσμαήλου, τὸν Ἰωάνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δι' ὑμοῦ διεπέ-

δησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ἰωάνην ἀνεχώρησαν. Ἰσμαήλης μὲν οὖν μετ' ὀλίγων ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ἰωάννης ὧδε γλαφυρῶν οἷς αἰέσωσεν ἐκ τῆς Ἰσμαήλου χειρὸς, καὶ τοὺς δυνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μικρὸν ἐφ' ὑμοῦ ὧδε γίνεται, καὶ τοῦ μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμειναν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἄφαντες, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι, μέμνησθαι δὲ τὴν χώραν ὑπὸ Γοδολίου τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὅντων

ὄντων δ' ὅμως τὰ τοιαῦτα τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωάννης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δηθῆναι τὸ θεοῦ, ὅπως ἀπαγγελοῦσιν αὐτοῖς, ἐπὶ τῷ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὀμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑπερχομένου δὲ τοῦ προφήτου δεκαπενθήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν θεόν, σωιεῖσθαι μὴ δίκα ἡμᾶς αὐτῷ φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ πάντι, ὅτι μένοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσῃ, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ πρόσει φόβῳ τῷ βαβυλωνίων εἰς δουλείαν ἀπαθεῖς. παρδοκιμάσαντες δὲ εἰς αἴγυπτον ἀποδημῆσαι, καὶ ταῦτα δεδιδάσκειν ὀργιζόμενος ἂν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐμπροσθεν εἴδατε παιδόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευσεν, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ἢ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταφυδίδειν μὲν τῷ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῷ βαβυλωνίων δεφθαρῆσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς καὶ ὁ ἰωάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵνα αὐτοῖς δεῖ τὸ προφήτου παρμένειεν, ἀπῆρεν εἰς τοῦ αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαροῦχον. ἡνιομένων δ' αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν δηθῆναι τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπὼν ἐπέλθοσε τῷ λαῷ, τοῦ τε ἄλλου τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν δοκτείνῃ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβών, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα σωιεῖσθαι. τῷ δὲ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ὄζι ξίπον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς δηθῆναι τοῦ κοίλου συρίας. καὶ καταχὼν αὐτοῦ, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ἢ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τοῦ αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτοῦ. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσησας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἐθνέων γένος ἐν τοιούτῳ τόλει γενόμενον παρειλήφαμεν δι' ἐλθὸν πέραν τοῦ εὐφράτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν δὴ ἐξέπεσον ὁ τῆς δίκα φυλαὶ λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσηέ. ἔπειτα τῆς δύο φυλαὶ, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῆς βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῆς ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ μέσοι σεβοτέρων τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμάρειᾶς ἐκλήθησαν, τοῦ τῆς χώρας εἰς ἣν κατωκίσθησαν θεοσεβείαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τοῦ χώραν κατῴκισε. καὶ δὴ τότ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῆς ἱεροσολύτης αἰχμαλωσίας, ὅτι τοῦ τῆς δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλαύνει, ἔτη ρλ' μεῖόν ἐξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυγενεστάτων λαβὼν τῆς ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτου τῷ βασιλέως αὐτῆς συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῆς σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῆς ὄψεων ἦσαν προβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῆς θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῆς ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσπάσατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας δεδωκὼς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς ζαπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ὁπλομάχια,

priùs tamen conſulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæſitantibus oraculum expediret quídnam faciendum ſit, iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cúmq; propheta operam ſuam eſſet pollicitus, decima demum die Deus apparens iuſſit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: ſi manſerint in ea regione, auxilio futurum, & prouiſurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infenſúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt eum falsò verbis ſuis Deum præexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi diſcipuli, ne poſſint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei conſilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto ſimul Barucho & Hieremia. Quò poſtquàm peruentum eſt, Deus ſignificauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Aegyptum: iuſſitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum eſt. quinto enim poſt excidium Hieroſolymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius, cum magnis copiis inuaſit Cœlen Syriam. qua ſubacta bellum geſſit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hoſtiliter eſt ingreſſus: occiſoque qui tunc regnabat, & alio rege conſtituto, repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Aſſyrios decem tribus è Samaria ſunt abductæ, regnante Oſea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſar in vacuas Iſraelitarum ſedes deduxit gentem Chuthęorum, qui priùs in intima Perſide & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem repoſuit: quo factum eſt vt Iudæa cum Hieroſolymis ac templo per LXX. annos deſerta maneret. tępus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum tranſmigrationę interceſſit, anni fuêre centùm triginta, & menſes ſex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonoſorus ſelectis nobiliſſimis Iudæorum pueris, & Sedecię regis cognatis, qui & flore ętatis & decore formæ fuêre conſpicui, pędagogos eorum curæ aſſignauit, excętis quibuſdam ex eo numero, quemadmodum ſolitus eſt facere & aliarum gentium deuictarum formoſis adoleſcentibus: præbebátque eis de ſua menſa victum,

XII. Daniel. I.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: cosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastidiris talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioſi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mẽsa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel.2.

A καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γεάμματα, ἅσαι δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὡς ἐν ὀλίγῳ ἐπίλυσιν δέξεσθαι. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τῆς σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τὰ καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετωνόμασε καὶ κεῖσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, B μισαήλον δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. Οὗτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σοφίας τῆς ἐν τοῖς παιδευσιν τῶν γεαμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γενομένους, ἐ̃χειν ἐν τιμῇ καὶ τέρψει διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῶν συγκρίνειν σκηνεμαγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχῇ τοῦ τοῦ ὀπτιμάτου αὐτῶν C τοῦ ὀπτατεσμένου οἴνου, τὰ μὲν ὧδε τὸ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρίχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτὰν, ἕως ἔτι τῶν ἀλύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰρ τοιαύτῃ διαίτᾳ αὐτοὺς ἐκκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας πρόφορον εἶναι. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γένηται, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχύτητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χα- D ρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων δύπαθούντων, ἐλεγχθέντας αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο δύλαβὰς τὸν ἀρχιτέλωνα, πείθουσιν ὅπως δέκα ἡμέρας ταῦτα φαγεῖν αὐτοῖς πίσας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης ὡς αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένοις. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἐχοντας, ὅπῃ τὸν προτέρων αὐτοὺς διαίταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τὸν ζοφὸν ἐκείνων προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων δύζαφέστερα τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινεν ἐξ) χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τῶ δανιήλου, δοκεῖν ἐκ ἀφθονίας καὶ ζυφῆ τῇ πάσῃ βιοῶν, F ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιτέλωνας ἀ μὲν ὅπῃ τῶ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δύλῃ τῶτο καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ἀκραιφνῶν γενομένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, οὔτε γὰρ ἐκείνας ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας ἔχον τὰς ζυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα δύλῃ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσιν ἑτοίμους ἐξέμαθον παιδείας, ἧπερ ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανὰς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς κρίσεις ὀνείρων ἐπιτηδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

γένετο. μὴ ἓ ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὗ τὴν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ μὴ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ὅπλαι θάνεται, δύνασται ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὡς τὴν λήθην ὧν εἶδε μένων, ἐπίλυσιν αὐτοῖς λέγειν ὁπότε μὲν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δὲ, ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' ὑπὲρ, εἰ δὴ,

εἰ δ' αὐτοῖς ἔκδοιτο τὸν ὄψιν τῶ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὲν δ' ἰώσεσθαι. δανιὴλ δ' ἀκούσας ὅτι προστάξει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίοχῳ τῷ τὸν δὴ τῶν σωματοφυλάκων τῶ βασιλέως ἀρχὴν πεπιστευμένῳ. καὶ δηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὸν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς προστεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ πρὸς τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τῶ βασιλέως τῶτ' αὐτῷ δηλοῦν ὑπολελησμόνῳ, φήσαντος μὲν δ' ἰώσεσθαι, παρεκάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὸν ἀναίρεσιν ὑπερθεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὸν αἵρεσιν τῶν μάγων ὑπερθεῖν, ἕως γνῷ τὸν ὑποχεσιν τοῦ δανιήλου. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δι' καὶ αὐτοὺς σωθαπολέσθαι, ῥύσασθαι τῆς τῶ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὸν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλῶν ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπελέλησο δι' ἣν παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κ' τοῖς ὕπνοις. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασόμενον, τότε ὄναρ αὐτῷ γνωρίμην ἐποίησε καὶ τὸν κρίσιν, ὡς αὖ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ὧδε τὸ θεοῦ ταῦτα, εὐχαρὴς αἴσθεται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸ ζῆν καὶ πρὸς τῷ τεθνάναι τὸν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου ἐλπίδας ἐγείρει. εὐχαεισήσας δὲ τῷ θεῷ περὶ αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γνοιμίους ἡμέρας ὑποδιάγοντας πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν ἠξίου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρῳχηκυίας νυκτός. εἰσελθὼν ὁ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρηγγέλθη πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύρειν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τῶν διανοιῶν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δηθέντι πρός τε τῆς ἐμαυτῶ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὸν κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. οὐχ ἧττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθῆσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶν λύπης, πρὸς τῆς σῆς αὐτῷ δόξης φέροντιζον, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μᾶλλον αἰθεροπίνης σοφίας ἐχόμενον προστέταξας, ὅσ' ἴδιον ἔργον θεοῦ, τῆτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φερωτίζοντι πρὸς τῷ, τὴς ἄρξει τῶ κόσμου παντὸς, μετὰ σὲ, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. οὗ τὸν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶ χρυσίαν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὸν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηρᾶς,

A quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauitque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito B quòd cùm oblitus esset somnij, iussisserque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum C cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis E & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, idque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cupere. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput G erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi dissipatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium debebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impositio ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eóque simul eius consanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eisque mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniuste in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit in somnium, quòd priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

Daniel.3.

Daniel.4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπορραγήντα, ἐμπεσεῖν τῇ αἰδεριάτι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συνῖψαι, καὶ μηδὲν αὐτῇ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλδύρου λεπτότερον χνύσαι. καὶ τὸν ὑψ' αὐτοῦ ἀνεμον πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι ἀχαπαρλίας. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτῆ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτῆ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις ὑπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκὴν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχυὶ, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν δὲ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἰ δὲ αὐτὴν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ & τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ ὡς τὸ λίθου Δανιήλος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ ἐδόξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος οὐ ῥᾳδίως ἂν πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ ὡδὶ τῷ ἀδήλων εἰ χρήσεται βούλεσθαι μαθεῖν, σπουδάσαι τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ Δανιήλου, ὃν ἔστι δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ ἔκπληκτος τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ᾧ ξόπῳ τὸν θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν Δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύειν ὡς θεῷ προσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσηγορίαν αὐτῷ τοῦ ἰδίου θεοῦ θήμενος, ἁπάσης ἐπίροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνίδων, τῷ βασιλεῖ προσηγούσαντας ὀξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον αἰδριάτα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, σημαίνει ὀξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτῆς προσαξας, ὅτε σημαίνουσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν αἰδριάντα. τοὺς δὲ μὴ πεισαντας, ἐμβάλλησειν εἰς τὸ τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημαινούσης ἐπακούσαντων τῆς σάλπιγγος προσκυνησάντων τὸν αἰδριάντα, τὸ Δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δεθέντες εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀθυμεῖ ἰσχὺν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τὸ μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως. τοῦτο συνέπεισεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτῷ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μὴ θηρίων ἕξει τὴν δίαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ὅπου τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψεται. τοῦτο θεασάμενος τοῦναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὰ, καὶ τὶ σημαίνει λέγειν ἠξίου.

τῷ μὲν

τῆ μὴ οὐδ' ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τῶν τὰ ἐνυπνίου A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi
θέσπιον διρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔφευε, καὶ καθὼς ἔδει τὰ indicare potuit, solus Daniel quid portende-
αὐτῷ θεσπίσαν ἀπέβη, ἐξεβίβασε γὰρ δὴ τῆς ἐρημίας ret coniectura assecutus est: & qualem hîc
τὸν θεοφιλῆ χρόνον οὐδενὸς τολμήσαντος δηι- prædixit, talis etiam euentus assuit. nam cum
ῶσθαι τοῖς θεάμασιν ὧδε τῶν ἐπ' αἰτίαις, δυ- in solitudine tempus prædictum exegisset, ne-
θεὶς τὸ θεοῦ τῶν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς mine septennio toto audente inuadere domi-
αὐτῶν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δὲ μοι μηδεὶς οὕ- nium, exorato Deo rursum in regnum suum
τως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἐξ ἀρχῆς, ὡς restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet
ἐν τοῖς ἀρχαίοις διείσω βιβλίοις. καὶ γὰρ δ' ὑμῖν ἐν B vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris in-
ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς δηλονήσοντας τὰ τῆ historiæ, palàm profitens me tantùm Hebrai-
θεαγμάτων ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμην μόνον corum voluminum in Græcam linguam inter-
τὰ μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους ὅπου εἰς τὴν pretem: & quæ illic continentur bona fide rela-
ἑλλειπόδα γλῶσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, αὐτὸ θεσ- turum me promisi, nec addentem quicquam
πιδεὶς τὸ τοῖς θεάμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabu-
ὑπερχρόνῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔ- chodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vi-
τη πανάρχοντα ξία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. tam finiit, vir industrius, & prioribus regibus
αὐὴρ δ' ἐς τὰ καὶ τῆ θεῶ αὐτῷ βασιλέων δ' τυ- C longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in
χέστερος ἡγεμόνῳ. μέμνηται δ' αὐτῷ τῆ θεάξεων tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.
καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ ξίτῃ τῆ χαλδαϊκῶν, λέγων οὕ- XIIII.
τως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτῷ ναβουχοδονόσορος, Pater autè Nabuchodonosorus audito quòd
ὅτι ὁ ταγμάτῳ σατράπης, σὺν τε αἰγύπτῳ καὶ τοῖς C Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœni-
θεὶ τῶν καίλων συμμαχίαν καὶ τῶν φοινίκων τόποις, ciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non pos-
ἀποστάτης αὐτῷ γέγονεν, οὐ δυνάμῳ αὐτὸς ἔτι κα- set ampliùs ferre labores militiæ, tradita iu-
κοπαθεῖν συνήσας τῆ ναβουχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλι- niori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit
κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δ' ωμέως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. D hunc contra illum proficisci. qui collatis si-
συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῆ ἀποστάτη καὶ πα- gnis cum defectore congressus, & ipsum deui-
ταξάμῳ, αὐτῷ τὸ ἐκφύτησε, καὶ τῶν χώρων cit, & regiones eius ad suum imperium retra-
ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν αὐτῷ βασιλείαν ἐ- xit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Ba-
ποιήσατο. τῆ δὲ πατρὶ τῆ ναβουχοδονοσόρῳ σωιέ- bylonem morbo absumptus est, cum regnasset
θη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυ- annos XXI. Nabuchodonosorus vero non mul-
λωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι- to pòst patris morte cognita, & constitutis Æ-
λεύσαντι εἰκοσιέ. αἰθόμῳ δὲ μετ' οὐ πολὺ E gypti ac reliquarum regionum negotiis, de-
χρόνον τῶν τῆ πατρὸς τελευτῶν ναβουχοδονοσό- mandataque amicis cura captiuorum Iudæo-
ρου, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὸν αἴγυπτον θεάγ- rum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum
ματα καὶ τῶν λοιπὴν χώρων, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους traducendorum in Babyloniam cum exercitu
ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῆ κατὰ & impedimentis, ipse cum paucis per deser-
τὸν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ σωτάξας πᾶσι τῆ φίλων tum Babylonem properauit. Et cùm assumpsis-
μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς set regni administrationem, quæ interim pe-
ὠφελείας ἀκομίζειν εἰς τὸν βαβυλωνίαν, αὐτὸς nes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ser-
ὁρμήσας ὀλίγοις ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βα- uata erat in eius reditum, factus est totius pa-
βυλῶνα. ὧδε ληφθὲν δὲ τὰ θεάγματα, διοικού- F terni imperij dominus. ac primùm omnium
μενα ὑπὸ τῆ χαλδαίων, καὶ διατεθυμένα τῶν captiuos recens adductos per opportuna Ba-
βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυκλώσας ὁ- byloniæ loca in colonias distribuit: deinde
λοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώ- spoliis bello partis Beli templum & alia quæ-
τοις ὧδε ῳκημένοις, σωστάξειν κατοικίας ἐν τοῖς ἐ- dam magnificè exornauit. auxit etiam & repa-
πιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑ- rauit antiqua vrbis ædificia, munito & flumi-
πὸ τῆ ἐν τῷ πολίμου λαφύρων, τό τε τῷ βήλου ἱε- nis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuita-
ρὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὸν τε ὑ- tis incommodum. Tres quoque murorum am-
πάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν χρησάμε- bitus intra vrbem extruxit, & totidem foris
νῳ, καὶ αἰαγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς G circùdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúm-
πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν αἰασρέψαντας δηι τὸν que memorabilibus operibus ciuitatem mu-
πόλιν κατασκυάζειν. ἐξεβάλετο δὲ ζεῖς μὲν τῆς nisset, & portas in templorum modum orna-
ἔνδον πόλεως ἐξεβόλους, ζεῖς δὲ ἔξω, τεῖχος ἦ τῆς ὑπ' ἦς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὸν πόλιν, set, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam re-
καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροφαντῶς, κατασκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασι- giam, cuius substructiones & reliquam magni-
λεία ἐγκώμια αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν αἴασημα καὶ τὸν λοιπὸν πολυτέλειαν, ἐξεισὸν ἴσως αἰ ὑμῖν λέ- ficentiam fortè superuacaneum esset dicere: v-
γειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ἀφήρανα συνετελέσθησαν ἡμέρας δ' ἑκατὸν πέντε. ἐν δὲ num silere non possum, quòd tam amplum &
τοῖς βασιλείοις πύλαις, αἰαλίμματα λίθινα αἰωκοδόμησεν, τὸν ὕψιν ὑποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι. superbum ædificium intra quindecim dies ab-
solutum est. In hac regia moles saxeas forni-
cibus suspendit, montium speciem referentes,
superne consitas variis arborum generibus,

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

Cap. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel. 5.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐκπρεπέστατα καὶ καταπλησίασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἔχει τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὑπομνῆσαι τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγασθένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς ἐπιφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατατρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὴν πόλιν, καὶ ἰβηρείαν. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὖτε καὶ φοινικικαῖς ἱστορίαις. ὅτι δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἐστί.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς κατελύεται ἡ τύρων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συμβέβηκε ἰουδαίοις χρόνῳ τῶν κατ' ἐκείνους βασιλευόντων.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ναβουχοδονοσόρου τελευτὴν ἀβιλαμάρωδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δεύτερος τῆς ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχονίαν τῆς δεσμῆς ἀφεὶς, ἐν τοῖς φίλοις ἔσχε πολλὰς αὐτοῦ δωρεὰς δούς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὕπαρχον τῆς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείας. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὸν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ ἰεχονίᾳ, ἀλλὰ δόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγλώσσης ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς παρίδος, ὡς αὐτὸν καθοσιωσείν ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προεῖπαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νηγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχρὼν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς φοινίσσας παρ' αὐτοῖς τοὺς πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναίδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τοῦτον στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες ὄραμα συμβῆναι. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκευῶν ἐπλήρουν ἀργυρᾶν, εἰς ἑστίασιν παρεσκευασμένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κωμῳδῶν καὶ μεθύων ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐκ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνῳ, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θράσους θρασυνθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μετὰξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγεγραφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως, συγκαλέσας τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο γένος ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα.

τῆ͂ ἢ μάγων οὐδὲν δύ̓ εἶσκειν, οὐδὲ σωτικὸν λεγόντων, ὑπ̓ ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δὴ τῷ πράγματος λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ̓ αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχρύσιον, περὶ τὸν τράχηλον φορητὸν, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου θορυβοῦ τοῦ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ̓ ἔτι τούτῳ θαυμάζων τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, ἤρξατο παρασύρειν καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τοῦ θεοῦ, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος Ἱερουσόλυμα Δανιήλης ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θείνος ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ἃ ἐζήτει, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμφάμενον οὖν αὐτὸν, ἐξίου παῤ αὐτοῦ πυνθάνεσθαι καὶ τῆ γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῆ οὐχ εὑρόντων αὐτὰ κατακείνειν, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ̓ ἀκούσας, καλεῖ τὸν Δανιήλην ὁ Βαλτάσαρ. καὶ δεηλεχθεὶς ὡς πύθοιτο περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῆ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνῳ ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς διάνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, καὶ τὶ σημαίνει μιμνύειν ἐξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν διασημότατος ὑφίστοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ̓ ᾗ τούτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιήλης ἢ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτῶν ἔχειν ἐξίου, τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωρεσδόκητον εἶ), ἐ περῖκα τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν. μιμνύειν δὲ αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δἰ αὐτῶν τοῦ βίου. ὅτι μετ̓ οἷς ὁ θεόγονος αὐτοῦ ἔζη τὰς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑφ̓ τὴν αἰθεσπίλεω φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονοσόρου μεταστάντος εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ̓ οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν αἰθεσπέσιον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δεῖ ταῦτα τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἰσχύσαντα δύναμιν καὶ φερνοσούμενον τῆ αἰθέσπεσιν μοῖρες οὖ καὶ ἐπολύτησεν ὑμνουῦτος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. ἐ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τῶν παλλακίδων ὑπεκρίνετο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργιδιῶσαι αὐτῆ, καὶ δεῖ τῆ γραμμάτων φερκαταγέλλειν, εἰς εἶον αὐτὸν καταστρέψαι δἰ τέλος. ἰδίλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. μαὶν, τοῦτο δ̓ ἔλεγεν ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοιτ̓ ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ φθάσαι δεῖν δὴ σοὶ βραχὺ χρόνον. θεκέλ, σημαίνει τοῦτο σταθμόν, φήσας οὖν σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένης δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσσαν. κλάσει τὴν γαζαρηνῶν σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις ἐχθροῖς. δανιήλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γεγράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ̓ οὕτω χαλεπαῖς τοῖς δηλωθεῖσι λύπη καὶ συμφορᾷ καταλαβεῖν. οὐ μὴν ὡς περφήτῃ κακῶν αὐτῆ γεγενημένῳ ταῖς δωρεαῖς ἃς ὑπ̓ ἔχετο δώσειν οὐ διέδωκεν,

A magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim B sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabárque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ C literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & D ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciscando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil E moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinper totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est F numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer G tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non propheræ: imò illum boni viri officio functum esse, quisic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio iniquam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας παρίεχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λοιδόρημα, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς προφητείας ἀλλ' οὐχὶ τῶ θεοφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὡμολογημένα κρίνας αἰδεσίμου καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔκρινε. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῶ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς βαβυ-
B λῶνος συμβῆναι γενέσθαι, βασιλεύοντος αὐτοῦ, ἔτη ἐπτακαίδεκα. τῶν μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τῶ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δὲ τῷ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴ κύρου τῶ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον ὃ τὴν βαβυλῶνα εἶλεν. ὃς ἦν ἀσυάρου υἱός. ἕτερον δὲ αὐτῷ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς δὲ δανιήλου τὸν θεοφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς μηδίαν θεὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μεταδιδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ.
C τῶν ἴσων δὲ σατεράπων ἦν, οἷς ὅπερ τῶν ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ τῷ δαρείῳ, καὶ θεὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτῷ μόνῳ ὡς αὐ ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένῳ ἐφθονήθη. βασπαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτοῦ ἐπὶ-
D τερος ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τοῦ ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ διὰ δεκαμοιρῶν παρὰ τῷ δαρείῳ, σφαλερὸν αἰτίαν οὐδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θείου ὤν, ἀρχὴς αὐτῷ δικῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθεὶη καλῶς θεὸς τὸ λαβεῖν, οὐδ' ὑπενόουν τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρέξειν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτῷ θεὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν αἰ-
E σχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλην, ἓξ τῆς ἡμέρας θεοσεβόμενον τῷ θεῷ, σαφῶς ἔγνωσαν διρκήναν, δι' ἧς ἀπολίσουσιν αὐτόν. καὶ θεὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅτι ἑξήκοντα ἡμέρας ἀδείαν τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τὶς, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενον αὐτῶν καὶ δεήσεσθαι εἴη. τὸν μέν
F τοιγε αὐτῶν ἁλῶναι ταύτῃ τῇ γνώμῃ, ὡς ἦν λεόντων ἕκειναι ῥίψαι λάκκοι ἀπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν δανιήλην ταῦτα κατασκευασαμένους ὑποψίας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐφηδυμένοις. καὶ κυρῶσαι τῷ θεσμῷ θεσπίσαντα ἐπαγγελλόμενον, θεσπίσαι θεσπέσαμεν δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνωσι τὰ θεσπίσματα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δὲ φέροντι οὐδὲ τοσοῦτο τοῦτον ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἑστάμενος εὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπισπάσασθαι λα-

εἶναι δὴ τὸν δανιήλην παραφανείσης, δι' ὃς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνου τὰ θεσπισθέντα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος θεοσεβεῖσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' οὐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' εὐσέβειαν καὶ φυλακὴν καὶ παρατήρησιν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς προσεδόκουν διαβολῆς τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῆς ἐκείνου προστάγματος, συγγνώμης ἑτοίμως νέμειν, καὶ διὰ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, οὐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

βίπλειν δὲ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεταί τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθοι δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐπέλυσεν αὐτὸν δι' θυμοῦ φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τῷ σημείῳ κείμενον αὐτῇ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δὲ ὄλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μὴν ἡμέραν δὲ ἀναστὰς ἔτι τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σπουδαίως τῶν σφραγίδα δύσας, ἣ σημείῳ ἐμμένων τὸν λίθον καταλελοίπει, αἰσθόμενος καλῶν τὸν Δανιήλου, συνθανόμενος εἰ σώζεται. τῆ δὲ ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ δὲ ἐχθροὶ θαυμάσαντες τὸν Δανιήλου, μηδὲν πεπονθότα δεινόν, ἀλλὰ μὴ τὸ θεῖον καὶ τῶν τούτου φρόνιμα, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πληρουμένους δὲ τοὺς λέοντας βορᾶς μὴ ἄψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τοῦ Δανιήλου νομίζοντες, τότ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ἐμβληθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προστάξειν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ μὴ κόρον αὐτοῖς οὐ προσίξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρείῳ τῶν σωτηρίαν ἐμβεβληκότων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλου. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαπαρατίλου ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς οὐ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἐμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησθέντας, ἀλλ' ἵν' τοῦ ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐπ' αὐτὰ ζῴοις πρὸς τιμωρίαν ἠλάσθησαν, τοῦ θεοῦ προαγαγόντος. ἀλλ' ἀφθαρσίαν ἐνδὺς τοῦ Δανιήλου τὸν ἔβοπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἐπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔχει δὲ καὶ τὸν Δανιήλου ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, προάγων αὐτὸν ὑποδείξας τοῦ φίλων. ὧν δὲ οὕτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, οἰκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βάριν, διαφέρουσάν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἡ μέχρι δεῦρο μὲν ὅτι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὀρῶσι δοκεῖ προφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἑκάστου αὐτῆς ἕκαστος αὐτὴν ἡμέρας ἱστορεῖ γεγενῆσθαι. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηραικὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτ' ἀνθρώπους καὶ παλαιοῦται, καὶ τῶν ἰσχὺν λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῶν, καὶ τῶν διαφέρειαν μαραινόμενα. θαυμάζουσι δ' ἐν τῇ βάρει τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχει τοῦ θεοῦ. καὶ ταύτῃ πιστευόμενος, ἰουδαῖος ὅστις ἦρας, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τὰνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαντο τὶς ἀν ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων δυνηθῆναι προφητῶν, καὶ προλαβὼν τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴν τε καὶ δόξαν παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὲ συγγεγράφθαι καταλέλοιπεν,

A hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, pe-
B apertam feneſtram ſuperne Danielem incla mauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum
C saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine
D mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam
E finerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum
F vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque
G Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non prætetibimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem initent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quondam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque veriturum per dies ɔɔcxcvi. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitarum regnaturos: ex hiſque exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

A ἀναγκάσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νυῦ, καὶ πίστιν πα-
μῆν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὁμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ
τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει καθάπερ
καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ χρόνον ὥριζεν, εἰς
ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ μὲν προφητῷ τὰ χείρω προ-
λεγόντων, καὶ δι' αὐτὸν δυχεραινομένων ὑπὸ τῷ βα-
σιλέων καὶ τῷ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο
προφήτης αὐτοῖς. ὡς δ' ἀπὸ μιᾶς εὐφημίας τῷ μελ-
λομένων, εὔνοιαν ὅλην ἀπὸ πάντων. ἀπὸ
B δὲ τῷ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ
θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπενέγκασθαι. καταλιπὼν
γὰρ γράμμας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῷ προφη-
τείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐ-
τὸν γενόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μεσοπόλει τῆς περσί-
δος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτῷ, σεισ-
μοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ κα-
ταληφθεὶς μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πέσοι
C μὲν ὕπτιος σῶμα ταραχθεὶς ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, πρὸς δ'
ἀναμφίλογον αὐτῷ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀνασκοπεῖν
καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ
πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτὸς, συγχθεὶς κριὸν
ἑστηκότα μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τε-
λευταῖον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀνα-
βλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι δὲ τράγον ἀπ'
αὐτῆς δ' αἴρεσθαι φερόμενον, συρράξαντα τῷ κριῷ. καὶ
D τοῖς κέρασι κεράσαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὴν
γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τέταρτον ἰδεῖν, ἐκ τῆ με-
τώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, οὗ κλασθέντος ἀνα-
βλαστῆσαι τέτρασιν, καθ' ἕκαστον τῷ αἰθέμων τεταγ-
μένα. ἐξ αὐτῷ δ' ἀναφῦναι καὶ ἄλλο μικρότερον αὐ-
ξηθῆναι. ὃ αὐξῆσαι ἕλεγεν αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ἐπι-
δείκνυς θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν
πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε τὸν
ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασ η ς.
E ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ Δα-
νιὴλος ἐγερθείς. κεῖναι δ' αὐτῷ τὴν ἔμνε τῇ φα-
ντάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν οὕτως. τὸν μὲν κριὸν, βα-
σιλείας τὰς πρώτων καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ
δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκα-
τον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ
δοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τρά-
γον δηλοῦν ὡς ἐκ τῷ ἑλλήνων τὴς βασιλεύσει ἴσας,
ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ
F ὅλην λήψεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι
δ' ὑπὸ τῷ μεγάλου κέρατος τὸν ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ
τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῷ τεσσάρων
ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ
τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ διατροφὴν ἑκάστου,
τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τῷ πρώτου βασιλέως
ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμεῖσι μὴν εἰς αὐτοὺς τῆς βασι-
λείας, οὔτε δὲ παῖδας αὐτῷ τούτους ὄντας, οὔτε συγ-
γενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ'
ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος
καὶ τοὺς νόμους αὐτῷ, καὶ τὴν πόλιν τούτους ἀφαιρησόμενον
πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ ταῖς θυσίαις ἐπ' ἔ-
τη τρία κωλύσοντα θεὸν πολεμῶσαι. καὶ δὴ ταῦτα ἐ-
μῶν συμβῆναι τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' ἀντιόχου τῷ ἐπιφανοῦς, καθὼς ἐδήλωσε ὁ Δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμ-
προσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δ' χρόνον Δανιὴλος καὶ περὶ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

καὶ ὅτι

καὶ ὅπως ὑπ' αὐτοῦ ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλειψεν, ὡς τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν δεῖ τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ἐπικουρείους ἐκ τούτων ἐξέλκειν πλανημάτους, οἳ τῷ τε θείαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τοῖς θνητοῖς πραγμάτων, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως ἡγεμονίαν τῶν ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄνοιαν δ' ἡνιόχου καὶ φρονήσεως τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ μὴ τὸν ἀφθαρσίαν ζῷον τὸν ἔσπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν κατὰ δυομβίας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, καὶ τὰ ἅρματα θεῖ ξεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συνῃρῆσθαι, ὑπὸ τῆς ἀφρονήτου φορᾶς ἀπολώλει καὶ διέφθειρετο. τοῖς γοῦν θεωρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίαν εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους ἀποφαινόμενοι θεωρίας. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὸν ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως τινὶ τὸν κόσμον ἄγειν πάντα ὁρῶμεν ἀποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὖ εἶχεν καὶ διέγνων, οὕτως ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βουλήσεται περὶ αὐτῶν, ἀδιάκλητον ἐχέτω τὸν ἐπιγνωμοσύνην.

A & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel B conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortaC lium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli, quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ πρώτων βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διακαλυσαν αὐτοὺς οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκάψαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ βαβυλῶνα τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπεῖργε τοὺς ἰουδαίους οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ γένος ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως ἔχοις τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τοῦ ἰουδαίων γένους ἐκ τοῦ ἔθνους ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐζύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. Cap. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. Cap. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. Cap. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. Cap. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως κύρος ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπίτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

Ω δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δι' ὃν ἐδημιούργησεν αἰφ' ἧς ἡμέρας μετανάστωσιν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν αὐτῶν τῶν παλαιπόρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταπαῦσαι τὴν πόλιν, ὡς μὲν τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονόσορ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον δὸς κατάστησαι γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσουσι, καὶ τὰς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν διὰ δαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχει. παροτρύνας γὰρ τὴν κύρου ψυχήν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κἀ πᾶσιν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πέπομαι τοῦτον ἐγὼ ὃν τὸ τῷ ἰσραηλιτῶν ἐνθεν προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοῦμόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσειν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνόσιων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, περὶ ἑαυτοῦ εἰ. οὕτω γὰρ ἐν ἀποῤῥήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προφητεύσων ἔμπροσθεν κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. τοῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ὑπηφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ οἰκοδομῆσαι τὴν τῶν πόλιν ἱερουσάλυμα,

Caput I.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

Primo autem anno regni Cyri, qui fuit transmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem constituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus varis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1. 3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenissent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem ſaſſervanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ędificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudęorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prędatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argenta CCC. phialæ aureæ XXX. argenteę MMCCCC. prętera vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores corũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque genetis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hęc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

A καὶ τὸν τῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τῦτον σύμμαχον, αὐτὸν τὸ χράψειν τοῖς χειτονδύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῷ ἰουδαίων, ἢ χημοίων καὶ σαζαπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ναοῦ, καὶ θεὸς τύτοις θρίμματα θεὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγίλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῷ δύο φυλῶν ἀρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λευῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμφαν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τὰ

B κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὡδαγωνομθίοις αὐτοῖς οἱ τῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸ ναῦ κατασκευήν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τῦ δίκας ἀπέδιδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας ὑπὸ τῦ παλαιῦ θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀπαιτζομθίης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιούσης τὰ ἀρχαίας θεοῦ τιμὴν θρησκείας συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς

C κύρος καὶ τὰ σκεύη τῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτῦ, θεσπίζως δοῦναι αὐτὰ ἀβασαράκῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτῦ, ἀποδῶναι τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποθησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν θεσπίζως τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγου-

D σαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῷ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ὑπέστειλα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθεῖν πατρίδα, τὴν τε πόλιν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τῦ θεοῦ, ὃν τῦ αὐτῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ θεσπέσιον. κατέπεμψα δ' ἐμοῦ καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῷ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδο-

E μήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθου μὲν ξεστοῦ τρεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσωσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῷ ἐμαυτῦ γνώσθαι βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τῦ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεύς, ἔπεμψα ἀποδοθῆναι μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλῳ

F τῷ ἄρχοντι τῷ ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαθιδρύσωσιν εἰς τὸν ναὸν τῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἔστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ. θηρίκλεια χρύσεα ν'. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. αποσθῆα χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσεαι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκφορὰν εἰσμηνίαν τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας,

G εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας βφ'. κελεύω δὲ τὴν τούτων χορηγίαν, ἐκ τῷ τῆς σαμάρειας γίνεσθαι φόρων. ἐποίσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τοῖς μωσέως νόμοις οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε τῦ βασιλέως καὶ τῦ γένους αὐτῦ, ὅπως ἡ παρὰ τῶν βασιλέων δέδομένη ἐλευθερία τοῖς ἰουδαίοις. καὶ ἐπιστολὴν ταῦτ' ἐδήλου. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωθέντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἴσαι δ'. καὶ διχίλιοι υξϛ'.

κούσαντας τούτων καὶ ἀκυρῶσαντας, αἰκισαμένους θάνατον βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὑπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῷ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωθέντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἴσαι δ'. καὶ διχίλιοι υξϛ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Οτι ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι.
τοῖς ἔθνεσι.

ΒΑλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ περὶ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἐξῆς ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαῖον, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμαναζάρης ὁ τῆν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῆν ἰσραηλιτῆν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατεάπας καὶ τοὺς ὑπομοιρμους, ἐμποδίζειν τοῖς ἰουδαίοις περὶ τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὴ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημέλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ προσῆκον τοῖς ἰουδαίοις ἀμελεῖς καὶ ῥᾳθύμους τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ ἄλλοις ἀσχολουμένου πολέμοις ἄγουσι τούτων λοιπὸν, καὶ στρατευσαμένου δὴ μασαγέταις διὰ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν διαδεξαμένου, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γεγράφουσιν ὑπομνήματα καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δίκαιόν σοι παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ θεατρίζόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κείμενοι. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν δαπανήσασαν πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπερδιάζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τοὺς τῶν γενομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομένοντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπιστήσονται, καὶ ἀρχὴν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῆν οἰκοδομῆν τοῦ ναοῦ καὶ σπουδαζομένων, καλὸς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀγνοεῖσθαι, ὅπως ὑπομνήσῃ τὰ τῆν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑπερφίαλα τῆν βασιλέων ἐγκλήματα ἰουδαίοις, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ δὴ καὶ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοουμένων ἵνα, ὅπως τῆς πόλεως οὔσης οἰκοδομηθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῆν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑπεκλείσῃ σοι ἡ ὁδὸς ἡ διὰ κοίλης συρίας καὶ φοινίκης.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπερβολὴν, ἐφ' ὑβρει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ θεατρίζοντα, καὶ βελσεμῷ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐπέλαβον ὑπερβῆναι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγυμνωμένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες θεραπεύσαμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἐγκαθίδρυτοι καὶ βιαῖοι, φορολογήσαντες. κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν προστάξας μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cap. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum inſtaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola. Domine, ſerui tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam reſtituunt, forúmque rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quàm ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negotium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deſertores & hoſtes, vrbémque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum abſoluat, intercluderur tibi via in Phœnicen & cauam Syriam.

II. 1. Eſdr. 4.

Cap. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyſes autem lecta epiſtola, cùm eſſet alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoreſque eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio consensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅλη πλέον αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἡ χεί-μαρροι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀφιστήσι. τούτων αἰα-γνωσθέντων τῷ γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἀφικό-μενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀφιστήσι τὸν πρῶτον ἐπὶ τοῖς ἵπποις, ἐπὶ δυσὶ εἰς ἱεροσόλυ-μα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. καὶ διεκώλυσαν οἰκο-δομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ε ταῦ-τα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι τῆ δευτέρου ἔτους τῆ Δαρείου βασιλείας τῆ περσῶν ἐπ' ἄλλα ἐπὶ δ'. καμ-βύσης γὰρ ἐξ ἐτῶ βασιλεύσας, καταστρέψαμενος τὸ τού-τους τὴν αἴγυπτον, ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμα-σκῷ. μὴ ὢν τῶν τῆ μάγων αἱρέσεως, οἳ μὴ τὸν καμβύ-σου θάνατον τῶν περσῶν ἀρχὴν ἐαυτῶν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἐπὶ ἀοῖκοι τῆ περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

Cap. IIII.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδό-μησεν.

1. Esdr. 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sactorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, sperarum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satelliribus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Ουτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βα-σιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τῆ θεοῦ, ὅσα λιὼ ἐπὶ ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δα-ρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώ-των ἰουδαίων ἡγεμὼν ὢν ἐδείκνυτο. πάλαι γὰρ λιὼ αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλα-κεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύσας ἄξιον, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δα-ρεῖος ἐστολίζετο λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς φαντα-σίας, τούς τε φίλους αὐτὸν καὶ τοὺς οἰκογενεῖς, τούς τε τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ γὰρ κατευωχήθη-σαν ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, αἰδέσασι κοιμηθησό-μενοι παρ' αὐτοῖς ἔκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὀλίγον τοῦ κοίτην, καὶ διαχυθείσης τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμε-νος, ἐξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατανοήσας ἀνα-μένων, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μὴ τῶν ἔξω σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐρωτᾶν, φίλοι ὦν αὐτὸς αἰνεῖν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τού-τῳ γέρας δῶρον ὑπάρχειν νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐ-πὶ χρυσοῦ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κί-δαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσῆν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶ-νος ἰσχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ εἰ βασιλῆς, τὸν τρί-τον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα πρὸς αὐτοῖς ζητῶν ἐσύχασεν. ἀρξαμένου δὲ μετα-πεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ το-πάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῆ σωματοφυλάκων ἕκα-στον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ὑποφαίνεσθαι τὸ δο-κοῦν αὐτῷ πρὸς τὴν προκειμένων. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοῦ τῆ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτοῦ ἐμφαίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τοῦ ἰσχυρὸ τῆ οἴνου τεκμαιρόμενος, σκαῖα ἐκβάλλουσι εὐέ-σκεν τούτῳ τῷ ζόπῳ. σφάλλει γὰρ τῆ πινόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τοῦ φρένας, καὶ τοῦ τῆ βασιλέως,

τὴν τῆ

τῇ τῶ ὀρφανοῦ ☾ δεομένῳ κηδεμόνος, ὁμοίαν τίθησι, κὴ A
τὴν τῶ δούλου διαίρει πρὸς παῤῥησίαν τῶ ἐλευθέρου.
ἥτε τῶ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ τῶ πλουσίου. μείζονα ποιεῖ
γὰρ καὶ μεταλλακτὰς τὰς ψυχὰς ὧν αὐτὰς ἡμύνθησαν, καὶ
τῆ μὴ ὧν συμφορᾶ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν,
τοὺς δ' ἀλλοδαπὰ χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ
δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὴ μι-
κρὸν φθέγγεσθαι, ταλάντων δὲ μεμνῆσθαι κὴ τῆ τοῖς δυ-
σεβέσι πρεσπιπτόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν B
κὴ βασιλέων αἰσθητοὺς ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ
συνήθων ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους,
κὴ κτᾶται φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοδαπω-
τάτους. κὴ ὅταν νήφαντες τύχωσι κὴ καταλίπῃ σχεδὸν τῆς
νυκτὸς αὐτοῖς ὁ οἶνος κοιμωμένοις, αἴσθανται μηδὲν ὧν ἔ-
πραξαν πρὸ τὴν μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαι-
ρόμενος δύεσκω τὸν οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων καὶ
βιαιώτατον. ὡς δὴ ὁ πρῶτος ἀποφαινάμενος περὶ τῆς C
ἰσχύος τοῦ οἴνου τὰ πρεσπιπτόμενα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν
ἤρξατο λέγειν περὶ τῆς τῶ βασιλέως συνάμεως, ταύτην
ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην κὴ πλέον τῆς ἄλλων συνα-
μένην, ὅτι βίαν ἔχει ἢ σώζειν δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς
ἀποδείξεως, οὐτωσὶ θεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν
ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά-
ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν ἐφ' χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ
θέλουσι. τούτων δ' ἀρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὴν ἐξου-
σίαν ἔχουσιν. οἱ δὲ ☾ κρατίστου καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δε- D
σπόζοντες, κὐπερβλητοι τὴν δύναμιν οὖσι καὶ τὴν ἰ-
σχὺν εἰκότως ἂν εἶεν ἀμέλει πολέμους διατάττοντες ☾
κινδύνοις τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐ-
τοὺς ὅπη τοὺς ἐχθροὺς, καταπεμπθεῖς ἔχει τὴν ἰσχὺν τὴν
αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὅρη μὴν κατεργάζεσθαι καὶ τείχη δια-
σῶν καὶ πύλας κελεύσι. καὶ κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευ-
σθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῶ βασιλέως
δόξωσι παραβαίνειν πρεστάγματα. νικήσαντες δὲ τὴν E
ὠφελείαν τὴν ἐκ τῶ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. κὴ
οἱ μὴ στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κὴ ἀρόν-
τες, ὅταν πονήσαντες ☾ πᾶσαν τὴν τῆ ἔργων ταλαιπω-
ρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κὴ τὰς καρπὰς συνέλω-
σι, τοῖς φόροις τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δὴ αὖ δεῖ ἔπη
κὴ κελεῦσαι, ☾ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἡδὺ ὑπερβαλλόμενον γί-
νε). ἔπειθ' ὁ μὴν τρυφῆς ἀπάσης κὴ ἡδονῆς ἀναπιμπλά-
μενος καθεύδει, φυλάσσε) δὲ ὑπὸ χιλιοφρούρων, καὶ
ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ ☾ φόβου. καταλιπὼν γὰρ οὐδεὶς F
τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῆ ἰδίων ἀναχωρήσας, παιδεί-
ας πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ
φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς ἔν οὖν
ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τὴν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν,
ᾧ τοσοῦτο πλῆθος παίδων καλοῦντι σιωπήσαντος δὲ
κὴ τούτου, πρὸς τ' τῆ γυναικῶν καὶ τῆς ἀλειθείας ὁ τρί-
τος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὔτε
ἰσχυρὸς μὴν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ὧ πάντες G
ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῆ δυνάμει τούτων αἱ γυ-
ναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγεν εἰς τὸ φῶς,
κὴ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυ-
ναῖκες εἰσὶν αἱ πιτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ'

vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorū ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, cósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino insci quæ eis per ebrietatem patrata sūt. quo fit vt his argumentis persuās°, vinū ducam rem omniū lōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quę intellectu ac potēria prędita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib° reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mādare arbitrio. proinde qui in fortiss. animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd dū ad bella & pericula subditos mittūt, oēs eorū imperata obsequēter faciunt, siue dū per eos obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū mōtib. ipsáque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. Iá verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructib° regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ccu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quī fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Cōfessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

ὅλου δὲ οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ πρὸς τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τοὺς ἐδῆτας αὐτοὺς ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον δεῖ ταύτας διαμελείας ☾ φυλακῆς ἀξιοῦν). καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζῆσαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι κὴ ἀργυρον. κὴ ἄλλό τι τ' πολυτελὲς, κὴ σεμνὸν ἀξίωμα, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

sisque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visę pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus,modò adamata forma frui liceat.Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum carum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia,concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem,& adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat,qui Deus iustus est & verax,consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus,veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quę ab illis percipimus,nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima,secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictisZorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũrex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cócessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cęteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit cũvoti,quo se obligauerat si adipiscerẽtur potestatẽ regiã:id aũt erat, denuò cõdere Hierosolyma,& ibi Dei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olì per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere. Hęc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lętus assurgẽs
IV. excepit cũ osculo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽs eos deducere Zorobabelẽ,cósq.qui vnà pfecturi erãt ad instituẽdã &absoluẽdã tẽpli fabricã.Mandauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib.vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosol.& instaurãrẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq.adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudęos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint.& procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauę habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἶδει τ ὁρᾶσθαι προσεκείμεθα,κ̀ ἐπομνύομεν ἀδιαλείπτως τῇ ὄψει τῶν ἡμῖν, ἵνα τ κάλλει δοῦλοι γενώμεθα κ̀ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν δ κ̀ πατέρα κ̀ μητέρα κ̀ τ ὁμοφυλίων, κ̀ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχόμεθ διὰ τὰς γυναῖκας,κ̀ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ αὐτῶν καρτεροῦμεν.ὅταν δ ἀν μάλιστα τ ἰσχὺν τῶν γυναικῶν καταγνῶσιν.οὐ γὰρ πονοῦντες κ̀ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες κ̀ διὰ γῆς κ̀ θαλάσσης,ὅταν ἡμῖν ἀφειδήσῃ τινα ἐκ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ γυναῖκι διδόαμεν.καὶ τ βασιλέα δ τ τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τ ῥαβδίζοντος τ θεμασίου παῖδὸς ἀπαίρειν, πολλακὶς δ' αὐτὸ,ῥαπιζόμενον, τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης,καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ἀφειδούσης ἀνεχόμενον, κ̀ μειδιώσης μὲν μειδιᾷ, ὀργιζομένης δ σκυθρωπάζοντα,κ̀ τῇ τῶν παιδῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, ἐ δ' ἀλλάττοντα ὅτι τ σφόδρα τιμῶν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυσχεραίνουσαν ἔβλεπεν.εἰς ἀλλήλους δ ἀφορῶντων τῶν σατραπῶν κ̀ γελώντων ὧδέ τ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν.ἀποδείξω μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες.ἀδυνάτους δ ὅμως ἐ αὖ κ̀ βασιλεῖς τ ἀληθείας ὑπάρχουσιν.εἰ γὰρ ἔστι γῆ μεγάλη κ̀ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,κ̀ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δ πάντα κινεῖ κατ βούλησιν τ θεοῦ, ἀληθινὸς δ' ἐστὶν εἷς ἐ δίκαιος, ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ κ̀ τ ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι,κ̀ μηδὲν πρὸς αὐτὴ τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα,θνητὰ κ̀ ὠκύμορα ἔφη συμβέβηκε,τῇ ἰσχὺι ἐχόντων.ἡ ἀλήθεια δ,ἀθάνατον χρῆμα κ̀ αἰῶνον.παρέχει δ ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρόνῳ μεταπιπτόμενον,οὐ δὲ πλοῦτοι ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης,ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, δεξαμένοις ἀπ' αὐτῆς ἄδικα κ̀ ἀπελέγχουσα,κ̀ καταπαύει μὲν ὁ ζοροβάβελος τ πρὸς τῆς ἀληθείας λόγον.βοησάντων δ πολλῶν ὡς ἀρίστα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυὸν ἄφθαρτον κ̀ ἀγήρων μόνον ἔχει φροντίδα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρεχὼν ὧν αὐτὸς ἐᾷ ὑπερκείμενος. δώσειν γὰρ ἔφη σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ.συγκαθεδεῖσθαι δέ μοι φησὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός.ταῦτ εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸ τῆς εὐχῆς ἐᾷ ὑποίησατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν.αὕτη δ' ἐᾷ ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱερὸν σόλυμα,καθασιῶσαι δὲ αὐτοῖς τὸν τ θεοῦ ναὸν,ὅσα κατέσῃσαν δὲ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν.καὶ τ τὸ ἔφη τοῦτο αἴτημά ἐστι δίκαιον ἐμοὶ νεῦσαι δεῖ ἔπειτα αἰτήσασθαι,κελεύοντι σοφῷ καὶ σωτῆρι.ἡδεῖς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς,ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν,καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει,κελεύων προπέμψαι τ ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας δεῖν τ οἰκοδομὴν ἐξιέναι τ ναοῦ.ἐπέστειλε δ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ,ξύλα κέδρινα καταπομίζειν ἐκ τ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα,καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν,καὶ πάντας ἐγγράφει ἐλευθέρους εἶ) τοὺς εἰς τ ἰουδαίαν τ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ τοὺς αὐτῷ σατράπας σκύλλυσιν ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τας βασιλικὰς χρείας, ἀνῆκέ τε πᾶσαν ἣν ἂν καταλέξῃ δωσιτῶσι τῆς χώρας, ἀτελῆ φέρειν αὐτοὺς νέμει.προσέταξε δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τας χώρας ἃς τ

ἰουδαίων

Ἰουδαίων κατῆλθον, καὶ ἀφ' ὧν τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, θύειν τ' αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἰδίᾳ γένεσθαι, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τῷ ναῷ, προσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κατ' ἔκαστον ἔτος ὡρισμένον τι παρὰ τῶν τὴν βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας τε καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος παρὰ αὐτοῦ ἐβεβλήθη ἀφ' τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς Δαρείου παρόντος ἔλεγεν. οὐ γὰρ ἂν οὕτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ φησι δίκαιοι τυχὼν ὄμβρους. ταῦτ' οὖν ἀφ' τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, καὶ παρὰ τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα. ἃ δὲ τοῖς ὁμοφύλοις ἀπήγγελλε τὰ μὲν τοῦ θεοῦ τοῦ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς ἣν πόλιν καὶ κώμας ἥκοντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, ἀπήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἑπτὰ τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἀπ' τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δὲ Δαρεῖος συμπέμψας ἕως τῶν ἱεροσολύμων ὧδον μετ' χαρᾶς καὶ ξυφῆς, φαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ θεραφούμενοι τοῖς κυμβάλοις. θεοέπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ ἀπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντας ὡρισμένους. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων ἡδονὴν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποστάσας, δυσαρεστον κολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπαχθέντων ἐτῶν ιβ'. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος μὲν μυριάδες υξβ'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δὲ ἀριθμὸς καὶ παιδίων σώματα μὲν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ δὲ τούτων λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱεροὶ τηβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὲν ἐξ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ δεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἡγεμόνι γυναῖκας, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐκ ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασὶ τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἔσπετο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετρακόντα ἑπτά. ᾄδοντες δὲ καὶ ᾄδουσαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φασὶ. ἡγεμόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβελος, ἐκ τῆς ἰωναδὰν τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, θεὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τοῦ πλήθους κατειλεγμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλοντο ἀνὰ μὲν χρυσίου ρ. ἀργύρου δὲ πεντακισχίλιας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῆς Ἰουδαίων, ὅσον μὲν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciũt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque templi certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui diceb ant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardocheus ac Serebeus: hi duo tribuliũ suffragiis adducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimásque sabbatorum atque omnium sanctarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decembris cœperunt superstruere: præposuerúntque operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ annum attigerant, & Iesum eum filiis ac tribus fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abinadabi filium, ciúsque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celeriùs opinione crescebat templi ædificium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphi que progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ & Leuitæ cognationúmque principes ętate prouectiores, qui & illud priùs templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recèns pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputãtes quãtum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, vt quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽtũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res F suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonia postliminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum, principesque cognationum postulantes vt eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoq. aiebant Deum cole, & eius gloriari nomine, religionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chuthia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, φθάσαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ὑπὸ τὴν χώραν συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας ὑπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν ἀνοικοδομημένον τόπου ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσῴκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοὺς ἀπεχθανομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὸν σκηνοπηγίας κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης αὐτοῖς διετάξατο. καὶ προσφορὰς μὴ ταύτας, καὶ τοὺς καθημέρας ἐναλλαγμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τοῦ σαββάτου & πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵ τε πεπιπμένοι τὰς δεκάτας ἀπεδίδοσαν θύοντες ὑπὲρ νεμηνίας τῆς ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς ζοφλὸν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις ἡδὺ μὴ κοῦφον ἦν, τάττε κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ καὶ ἀρέσιμα πεξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν κύρος ἐπέλαβε, τότε δὲ δαρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ καθεσταμένων, συνεχέστατο ἡ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοὺς θεμελίους ἀγάγοντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προεστάμενοι τοῦ ἔργων, λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσιέτεις ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, & ζωλιμιὴλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τοῦ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησταμένων σπουδῇ τοῦ τῶν θεμελίων ἐγκειμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὐτὸς ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, αἰδόντες ὕμνους τὸν θεὸν, ὡς τῶν εἰς αὐτὸν δωρεῶν δαβίδης κατέδειξε πρότερος. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τοῦ πατρὸς οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μείζοσί τε καὶ πολυτελέστασιν, καὶ τὸν γεγονότα ὁρῶντες ὑπὸ πλωχείας ἐνδεέστερον & πάλαι καθεσκευασμένων, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δυσδαιμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τῆς ἀξίας & ναὸν λογιζόμενοι, κατήφουν & τῆς ὅτι τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων & δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠλάπα τοῖς παροῦσι, & τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, & πρότερον ὄντος ἐνδεᾶ λόγον ποιούμενος, οὐδὲ ἀπέμπων, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου βασκαίνων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν οἷς ὑπήλαθεν. ἐπιφωνεῖ δὲ τὸν τοῦ σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τοῦ πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν & καταπαφέντος, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τοῦ σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐπύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνέδραμον τὴν αἰτίαν & ζοροβάβελ μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τοῖς ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις

& παῖδαν, αἰτοῦντες αὐτοὺς συνοικοδομῆσαι συγκαταθέμενοι & ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι & οἰκοδομίας. σεβόμεθα γὰρ μὲν ἐλάττων ἐκείνων & θεὸν & φασκον, καὶ τὸν αὐτὸν ἐπικαλούμεθα. καὶ & θρησκείας ἐσμὲν ὁπηδυμῆ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναζάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ὃν τῆς χουθίας ἤμας μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

τούτοις

Τούτους αὐτῷ ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος καὶ Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν ἱερολιτῶν, ὡρος αὐτοὺς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶ) κοινωνεῖν, αὐτῶν πρεσταχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρε, νυνὶ δ' ὑπὸ δαρείε. προσκυνεῖν δ' αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τὸ μόνον εἶ) κοινὸν εἰ θέλονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀριθμηθμοὺς εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, τλιὼ δὲ προσηρείαν οἱ σαμβρεῖται ταύτλιω ἔχουσιν, μηχανάσησαν καὶ πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν διενθεῦαι τὸν αὐτὸν ζόπον ὃν πρὸ τοῦ κύρου πρότερον, εἶτ' ὀπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν, διπρεῖν τλιὼ τοῦ ναοῦ κατασκευλιὼ, καὶ ἀπεδάζουσι ἀπ' αὐτλιὼ τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολλιὼ καὶ ζηλιὼ πραγματύσασθαι. καὶ ὁ τῶν κρατῶν τόπον, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνε μὲν καὶ τινων ἑτέρων, τῶν τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἰουδαίων ἑρεμμένων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὕτως οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶ) μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τὶ δ' ὅπποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη πρεβεβλήκασι τλιὼ πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, δ' λοις μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶ) τ μεγίστου θεοῦ. τὸν δ' ναὸν τὸν αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δαϊμονος, καὶ πάντας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλλιὼ δαμᾶναι χρόνον. ἐπεὶ δ' τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τ θεὸν, ναβυχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τλιὼ πόλιν καὶ κρατος αὐτὴν τε κατέλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μετ' αγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετήνεγκαν ἐξ αὐτοῦ ναβυχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ παρέδωκε μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ὅπου κατέστησαν ναὸν οἰκοδομηθέντα. τὸ δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γνώσθαι, ἀβάσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μὲν τὸ λαβεῖν παρὰ κύρου γράμματα παρεγενόμην, εὐθὺς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐκ μὲν τοῦ τ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τ δεῦρο, δι' τλιὼ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὧδε ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως ὑπομνηματίσηται τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν κατεψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τ ζοροβαβέλου καὶ τ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ συν αὐτῷ, τλιὼ μὲν οἰκοδομίαν ὑπεῖχεν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἔγραψε δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἔγραψαν. τῶν δ' ἰουδαίων καταπεπηχότων καὶ δεδιότων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν τῶν πρασσομένων ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δ' τοῖς προφήταις, ἐπετάμβυον ἐχρητο τ οἰκοδομίας, μηδεμίαν ὑμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δ' τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γραφάντων, κατηγορουμένων δι' τῆς ὑπιστολῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυρώσι, καὶ τ ναὸν φρούριον προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερὸν κατασκευάζουσι, λελήθοντες δ' μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσέτι τὰς ὑπιστολὰς ὑπεδεικνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

A Ad quæ poſtulata illi de communi ſentẽtia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum patcat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas
B rogarent quemadmodum ſub Cyro primũ ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impediret, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſũ templũ ſic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei
C maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum
D qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmque in templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. eũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe, &
E damenta iecisſe. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat
F iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm
G fano ſimilius extruãt: aſſeuerantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex erario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorũ principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio' iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitę cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῶν τὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀποκατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὸν σισίνην καὶ τοὺς συνάρχοντας νομισθέντα αὐτῷ γράμματα, περιέσωζεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τῶν ἐν ἱεροσολύμοις, ἡ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῶν αὐτῶν, δι' ὁμῶν λιθίνων ξέξεστῶν

B ξύλων, καὶ ξυλίνου ὁμοίου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τοὺς ἐς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κομίσειεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τοὺς δὲ ἐπιμέλειαν τούτων ἔχειν ἀβασσαρῆν τὸν ἐπάρχου, καὶ τῆς συρίας τε καὶ φοινίκης ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς δὲ ἰουδαίοις τὸν θεὸν ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέ-

C ψωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ πρὸς τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τὰ φόρου τῆς χώρας ἧς ἐπέχουσιν, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. εὔχονται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ περσῶν. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τι τῶν ἐπεσταλμένων, συλληφθέντας κέλευσεν ἀνασταυροῦσθαι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταταλῆναι κτῆσιν. καὶ κατεύ-

D ξατο πρὸς τούτοις τῷ θεῷ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσῃ διακωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς ὑπὸ χεῖρα τῆς ἀδικίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, αἰτησάμενος τὸν σισίνην, καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἐπάρχῳ, καὶ σαρσαβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. μαθόντες οὖν ἐκ

E τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ συνάρχοντες αὐτοῦ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεστάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν μεγίστων τοῖς ἀρχουσι. καὶ ἠὐξετο κατὰ πολλὰ ἀπ' οὐδενὸς ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δὲ ἐν ἔτεσιν ἑ-

F πτά. τοῦ δὲ ἐνάτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ἕκτῃ μηνὸς ἐνδικάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἄδαρ, μακεδόσιν δὲ ὕστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀπαρχὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀπαναγνισθὲν ἀπεληφέναι, ταύρους ρ'. κριοὺς σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ιβ'. κατὰ φυλὰς, τοσαύτας γὰρ εἶσιν αἱ τῶν ἰσραηλιτῶν φυλαὶ, κατὰ ὧν

G ἡμέρων ἑκάστῃ. ἀθέσπισάν τε κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ αἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τοῦ ἐνδοθεν ἱεροῦ. ἐστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μιᾷ τῶν πρώτων, κατὰ μὲν μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένῳ, κατὰ δὲ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἤγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ τὴν

καὶ τὰ πάχα θεσταγορδυόμβιλον θυσίαν τῇ τετάρ- A
τῃ καὶ δεκάτῃ τὸ αὐτὸ μῆνὸς ὁλοπαλίσαντες κατευω-
χήθησαν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶ φειδόμβοι πολυ-
τελείας. ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφέροντες τῷ
θεῷ, ἐκ χαρισηρίους θυσίας ὁλοτελοῦντες, αἷς ὧν αὐ-
τοὶ τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸν πάριον χῶν, καὶ τοὺς ἐν αὐ-
τῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸν τ' περσῶν βασιλέως ἀφόβοιαν
ὄμβρῳ κατέσχεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ὑφ' ὧν τότων ὁλο-
δαμελλόμβοι ταῖς θυσίαις καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν φι- B
λοτιμίᾳ, κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ
χρώμβοι ἀρίστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
θεοσέβησαν τὸν θεσταμόπον, ὀλίγοις δὲ τισὶ ἀσαμω-
ναίου συνέβη βασιλεῦσι ἐνιγόνοις. θεὸ μὲν δὲ αἰχ-
μαλωσίας καὶ τῆς αἰκαβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύ-
λου θεῶτον ἀρξάμβοι καὶ δαβίδου, ὅτι ἔτη φλβ',
μιλιάς ς', ἡμέρας ι'. θεὸ δ' τῶν βασιλέων τότων ἀρ-
χοντες αὐτοὶ διέπον, οἱ θεσταγορδυόμβοι κειταὶ καὶ
μόναρχοι καὶ τέτων πολιτευόμβοι τὸν ζόπον ἔτυσι πλέον
ἢ φ' δισχιλίοις μὴ μυσιλίοις ὑποθαιόντα καὶ ἰησοῦν τὸν C
στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν θεὶ τῶν αἰκαταδόντων ἐν τῆς αἰχ-
μαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρεσυ καὶ δαρείου χρόνοις,
ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δ' σαμάρεις ἀπεχθῶς θεὸς αὐ-
τοὺς καὶ βασκαίνως ἐχκαίβμοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰου-
δαίοις εἰργάσαντο πλέτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσαι
θεσαποιέμβοι τῶν περσῶν, ἐπεδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν.
ὅσα τε γὰρ ἐκελεύθησαν ἐν τ' φόρων ὑπὸ τῶν βασιλέως
εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον.
τοῖς τε ἐπαρχοις ἀπευθάζοντας εἰς τὸ μὴ συνεργοῦν- D
τας ἔχειν, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέ-
ρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπέκνουν. ἐδόξεν οὖν
θρεσβεύσασθαι τοὺς ἱεροσολυμίτας θεὸς τὸν βασι-
λέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν σαμάρεων. καὶ θρεσ-
βεύσαι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων τέσσαρες.
ὡς δ' τὰ ἐγκλήματα & τὰς αἰτίας ἃς μ' τῶν σαμάρε-
των ἐπέφερον, ἔγνω θεὸ τῶν θρεσβέων ὁ βασιλεὺς, δέας
αὐτοῖς ὁλοσολεῖν, κομίζειν θεὸς τοὺς ἐπαρχους τ' σα-
μάρειας καὶ τοῦ βουλοῦ ἀπέπεμψε. τὰ δ' γεγραμμένα E
ἐν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ζαγγαναῖ καὶ σαμβαβᾶ
τοῖς ἐπαρχοις σαμάρειαν, σαδράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ
τοῖς λοιποῖς συνδέλοις αὐτῶν τοῖς ἐν σαμάρειᾳ. ζορ-
βάβελος καὶ ἀναίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων θρεσβευ-
ταὶ ἠπάντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλουμένας αὐτοῖς θρὸς τοῦ
οἰκοδομᾶν τὸν ναόν, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ θροσέταξα
ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βέλο-
μαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τοῦ ὁλοσολεῖν, χορηγεῖν αὐ- F
τοῖς ἐν τῷ βασιλικῷ γαζοφυλακίῳ τῶν φόρων τῆς σα-
μάρειας, παὶθ ὅσα θρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἔδοξε χρή-
σιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτήσωσιν. ἵνα μὴ ὀφλεῖπωσι κα-
θημέραν θύοντες, καὶ ὑφ' ἐμοῦ καὶ περσῶν ἐγκόμβοι
τῶν θεῶν. καὶ ἡ μὲν ὁλοσολὴ, ταῦτα θρεῖχεν.

na epulati sunt per continuos dies septem, A
nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi inciderunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pōtifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis reporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decē. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autē infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essentoriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitū interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lędere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quę per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudęorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ęrario in quo tributa Samarię seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Κεφάλαιον ε'.

Οπ ξέρξης ὁ δαρεῖ οἰκείως θεὸς τὸν ἰουδαίων λεπέα.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος θδαλαβὼν τ' βασι- D
λείαν αὐτῷ παῖς ὁ ξέρξης, ἐπληροφόρησεν αὐτὸ
καὶ τ' θρὸς θεὸν δυσέβειαν τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ παῖρι τὰ θρὸς τ' θρησκείαν ἐποίησε, καὶ θρὸς
τοὺς ἰουδαίους ἔχε φιλοτιμώτατα. κατ' ἐκεῖνον ὁ τ' κατὰ
τὸ βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἐπολαύων ἀγαθῆς θδὸ τῶν πλήθους, θεσῶτος ἱερεὺς τ' λαῶν καλεῖθαι

Defuncto autem Dario successit Xerxes V. filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudęos summa beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, 1. Esd. 9.

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syrię satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũHierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxtaDei legem:vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus.præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quęcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit,pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ęrarij apud Syriam &Phœnicem te commendaui,scribens eis,vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit,sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis , volo vsque centum coros tritici Deo secundùm legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum , ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis.Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti:quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum , & gratias egit,illi benignitatem regiam accepram referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit.qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia, omnes vehemẽter sunt lętati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quę vix est numero comprehendere.Cæterùm ad Esdrã magna multitudo cõuenit tã sacerdotũ & Leuitarũ,quã ianitorũ sacrorũq.vel cantorũ vel ministrorũ.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebãt ad Euphratẽ cõgreganit:

A ἔσδρας,ὃς ἦν μωυσέως νόμων ἱκανὸς ἐρμηνεὺς ὤν, γέγονεν φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς ἠναβεβῶσθαι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,καὶ ἐπαγαγέσθαι τινας τῶν ἐν βαβυλῶνι συγγενόντων ἰουδαίων,παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ἐπιστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὰ εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὰς τοιαύτας. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ ☾ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου

B χαίρειν.τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐκ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευίτων ὄντων ἐν τῇ ἐμαυτοῦ βασιλείᾳ, σὺν αὐτοῖς παίρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. καὶ ὁ βελόμενος ἀπίτω,καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἐμοῖς συμβούλοις, ὅπως κρίνῃ τὰ ἰουδαίων ἐπισκέψων τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκολούθως,καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἀργύριον ☾ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ὀνόματι μέ-

C νον τῷ θεῷ τοῦτο παῖς εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας.πάντα τὰ ὅσα ἐὰν ἐξ ἀργύρου ☾ χρυσοῦ κατασκευάσαι,ποιεῖν ἐξέστωσι μετὰ τῶν ἀδελφῶν.καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν δέησοιαι λάβῃς,καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τέλει εἰς αὐτὰ δαπάνῃ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ποιεύμενος ταζοφυλακίαν.ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς ταζοφύλαξι, τῆς συρίας καὶ τῆς φοινίκης,ἵνα τῶν ὑπὸ ἔσδρα τὸν ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ θεοῦ νόμων δέηται δίδωσιν. ὅ-

D πως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμοὶ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοῖς ἐμοῖς ἐκγόνοις,πάντα ἀξιοῖ καὶ μέχρι τῶν πυρὸς κόρων ἑκατὸν δίδοται εἶναι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον.καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ,μήτε φόρους δίδοτάξαι, μήτε ἄλλο μηδὲν δόξειν ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γίνεσθαι. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν ὑπόδειξον κρίτας, ὅπως δικάσουσιν ἐν συρίᾳ ☾ φοινίκῃ πάσῃ,τοὺς δίδα-

E σκοντάς σου τὸν νόμον. καὶ τοὺς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν,ἵν' ἄν τις τοῦ ὁμοεθνοῦς σου παραβαίνῃ τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόκρη τιμωρίαν ὡς οὐκ ἀγνοίαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισάντος μοὶ,τολμηρῶς δὲ παρακούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἤρξωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταῦτα τὰ ἐπιστολὰ,εὐφρήνθη καὶ τοῦ θεοῦ προσκυνεῖν ἤρξατο,τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν

F χρηστότητος ἕνεκεν αἴτιον ὁμολογῶν γεγηθέναι, καὶ δίδοτε τῷ πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν οἰδέναι. ἀναγνοὺς δὲ βαβυλῶνι τῷ ἐπισολὰς τοῖς αὐτόθι παρεῦσιν ἰουδαίοις,αὐτοῖς μὲν κατέφη.τὸ δὲ αὐτόγραφον αὐτῆς,παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς καὶ τῶν μηδίαν ὄντας.μαθόντες δὲ οὗτοι τοῦ βασιλέως καὶ τῶν πρὸς τὸν θεὸν εὐμένειαν, καὶ τῶν πρὸς τὸν ἔσδραν δίνοιαν, ἅπαντες μὲν ἐπρηγάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, πορευθέντες

G τῶν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κὰ θοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τοῦ ἱεροσολητοῦ,κρίνεται χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαῖς ἐστὶ συμβέβηκεν εἶναι τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ , πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι , καὶ ἀριθμοῦ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνουμένας, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

καὶ ἓξ εἰς

καὶ ζ εἰς ὀπισθοφύλακας ὀκτὼ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρηγγύλεν, ὅπως δύνηται δεηθῆναι τοῦ θεοῦ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς μονὴν καὶ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄοπλον, ἢ παρὰ τῶν πολεμίων, ἢ τινος ἄλλου δυσκόλου περιστάσεως αὐτοῖς. ἐθάρσησε γὰρ ὁ Ἔσδρας εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι δύναμις αὐτοὺς ὁ θεὸς. καὶ οὐ κατῃσχύνθην ἐπιτρέψας αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς παρεπιφέροντας. πιστάμενοι δὲ τὰς δύνας, ἀράντες ἀπὸ τοῦ ἀντιγράφου διαθήκην τοῦ παρόντος μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ πάσης τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἐθαύμασε τοῦτο τοὺς φυλάκους ὁ Ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τοῦ τῶν ἱερέων γένους) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρᾶς τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμᾷ τάλαντον ι β'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ἰσραηλῖται. θαυμάσας δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῆς ὁλοκαυτώσεως γενομένας ἡμέρας θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς δὲ ἀρνας ο β'. ἐρίφους εἰς θυσίαν τῆς ἁμαρτημάτων ιβ'. τοὺς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμους καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν αἰδούμενοι ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Ἔσδρας. προσεχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον ὅλως τοῦ θεοῦ τῆς βουληθέντων δι' χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δὲ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἱερέων καὶ λευιτῶν διαβεβήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δι' ὧν βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν δίκην πάντας ὀργὴν λαβὼν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν δοὺς τὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ ἀφαλόσας, καὶ τὰ γήϊνα ὑπερίζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν ὅτι τοῦ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὰς τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν προσκαίρως τέκνα ἐκ ἀκουθήσει), διέμεινεν ὅτι τὴν γῆς κείμενος. συνέῤῥεον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέχρι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, τὴν ὅτι τοῦ γεγονότος λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸ ὑπερῶον ἀρχιέρεως μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι ὅτι τὰ ἡμάρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὴν μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ὅτι τοῦ ἀσέβειαν αὐτῶν συμπονήσαντα. παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν ἀπόμασι καὶ λέγων ὅτι τοῦ τότε συμφορᾶς αὐτῷ καὶ αἰχμαλωσίας πεισθῆναι, καὶ πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ὑποκατασήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῷ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νεῦ ἡμάρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεπεικόσιν, εἰ δὲ ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι ὁ τέτευς ἀφεῖναι τὸ κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δεήσεως. θρεμμένων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆγον καὶ τάκνοις συνῆλθον, ἀχρὼς τις ὀνόματι, πρῶτος τῆς Ἱεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικισαμένους γυναῖκας. ἐπιθεὶς δὲ αὐτὸν ἐξορμίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τοῦ νόμου πειθοῖς οὖν τούτοις ὁ Ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν ἀρχαίαν συμβουλήν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, οὕτως

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiúsdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos l x xii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorũ quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissimè Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioánis & Eliasibi, ibíque tota cã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt, & quisquis per cõtẽptũ nõ adfuerit intra prescriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq. tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni temp° esset molestũ, surgés Esdras accusauit eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas. nũc si velint ré Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere, ablegádas esse vxores eiusmodi. acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo, sed esse earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus esse vt negociũ hoc differatur aliquãtisper, & tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cũ selectis vndecũque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis prescriptũ vxores duxerint. cõsenserũt oẽs in cã sententiã, & prima die mẽsis decimi cœpta inquisitione, quę durauit vsque primã diẽ mensis sequẽtis, inuenerũt multos tã ex Iesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect° quãtũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽsere nõ est necesse, atq. ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit, vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma pmaneat. Septimo aũt mẽse dũ scenopegię festũ celebratur, & fermè totus populus cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã spectat, rogauerunt Esdram vt eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq. meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras aũt vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iussit vt domum abirent: esse. n. festum, nec licere ea die flere. qui porr° hortabatur vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilatiter agerẽt: & hac anteactorũ pœnitẽtia in futurũ se munirẽt, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita cœperũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotiũ ei successit.

1 Esd. 10.

A ὥρμησεν ἐκ τ ἱεροῦ εἰς τὸ παστοφόριον ἰωαείμου τοῦ ἐλιασίβου, καὶ μηδενὸς ὅλως ἀχθ τὴν λύπην γευσαμένου ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ διηγεῖτο αὐτοῖς ἡμαρτηκότι ἡ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τῇ ιν δυσὶν ἢ ἕξισιν ἡμέραις ἐκ ἀπαντήσαντας, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τ οὐσίας αὐτῶν καὶ τῷ τῆς ἁρπαστέρων κείσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἀπ τ ἰουδαϊκῆς καὶ βενιαμίνου ἐν ἕξισιν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐνάτου μηνὸς, ὃς καὶ μὴν ἑβραίοις τεβέθ καὶ ἡ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖ). καθισάντων ἡ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ἱεροῦ, παέντων ἅμα καὶ τῶν ἁρπαστέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ κείμου ἀνδῶς ὀχλουμένων, αἰτιᾶται ἔσδρας, ἠπάτο ἀκείνης, λέγων ξενομανῆσαι γήμαντας ἐκ τῆς ὁμοφύλων. νῦν μὴν τοι γε ποιῆσαι αὐτοῖς, τῶν μὴν θεῶν κεχαλεσμένα, συμφέροντα ἡ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ἡ ποιήσειν μὲν τοῦτο πάντες ὡμολόησαν, τὸ ἡ πλῆθος εἶ) πολὺ, καὶ τοῦ ὥρου τ ἐτους χειμερίου, καὶ τὸ ἔργον ἀμαῆ, ἡ ἡ διατρίβας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ οὔτε ἡγεμόνες τούτοις, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐδηλώθησαν, λαβόντες χρόνον, καὶ ἁρπαστέρους ἐξ ὧν αἱ θελήσουσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τ δόξαν αὐτοῖς, ἀρξαμένοις τῇ νουμηνίᾳ τ δικάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν, εὑρεῖν ἕως τ τ μηνὸς τ ἐγομένου νουμηνίας, ποιησαμένους τὸν ἔρανον, πολλοὺς ἐκ τε τῶν τ ἱησοῦ ἐκγόνων τ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγενημένα, τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλξων ποιεμένοι πλείονα πόνον, δύθς ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κεῖς κατεδύσαντες αὐτ. τὰ ὀνόματα αὐτῶν λέγειν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ). τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸ τοὺς γαμους τῶν προειρημένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τὸν ταύτῃ συνήθειαν, ὡς ταύτῃ τ λοιποῦ μένειν εἶ). τῇ ἑβδόμῳ μηνὶ τ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ χαρᾶς παντὸς τ λαῦ συνελθόντος ἐπ' αὐτ, ἀνελθόντες εἰς τὸ αἰειμένου τ ναοῦ πρὸς τὸν πύλῳ τὸν τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδίδαξαν τῷ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ἡ μέσος τῆς πλήθους ταδὶς αὐέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ἡ ἀκούσαντες ἀναγνωσομένων τῶν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν τ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ), πρὸ ἡ τ παρεληλυθότων ἐδυσφόρησαν, τ μέχρι τῆς ἁμαρτίας προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον οἱ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ἡ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς, ἐοντας, ἐπίλυσιν ἀπίναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ θρύειν. εἶ) γὰρ ἑορτ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, ῥᾳ γὰρ ἐξεῖναι. πρὸς ἐπετο ἡ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τ δικ τοῖς ἐμπεσοῦσιν ἐκμαρτημένοις, ἀσφάλειαν τε ἔχειν ἐν φυλαξαμένοις ἑορτάζειν πρέπειν. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῆς περὶ τὸ πολίτευμα ξενομανησάντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὧ συνέβη μὴ τῷ ξενῇ τῆς λαῷ δόξαν γενομένῃ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μὴ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτῷ ἐλιάσιμος τῷ ἀρχιερατεύειν διεδέξατο.

τῆς ἡ

τῶν ἐν αἰχμαλωτισθέντων τῶν Ἰουδαίων οἰνοχόος τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου, Νεεμίας ὄνομα, ἐμπαρὼν πρὸ τῶν μητροπόλεως πρώτων σούσων, ξένων τινῶν ὑπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν. ἀποκριναμένων δὲ ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτοῖς ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα. πάλιν ἠρώτα πυνθάνεσθαι. κακῶς δὲ ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῆς εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἔθνη πολλὰ διαπεφθάρθαι κακὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἥ μέρας μὲν καταπτερχόντων τὴν χώραν καὶ διαρπαζόντων, δι' ὅ νυκτὸς κακῶς ἀπαγαγόμενον, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις διείσκεσθαι καθημέραι νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας δὲ συμφορᾶς τοὺς ὁμοφύλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρχει τίνος εἶπεν ὦ δέσποτα ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἀπάγαγε παίτων καὶ λάφυρον γενόμενον; διατριβόντος δὲ αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ ἐκ τούτου ἀποδυομένου, προσελθὼν τὶς ἤγγελεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη καταλύεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἀθὺς ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος, διακονήσων ἔσπευδε τῷ βασιλεῖ τιμὴν τὴν πότου διακονίαν. ὡς δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡδέως αὐτῷ ἡγούμενος ἀπιβλέψειν εἰς τὸν νεὼν, κατεσκυθρωπακότα θεασάμενος διὰ τὴν κατηφῆ ἐπ' αὐτῷ ἰδέαν. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πεισθῆναι αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μηδὲ τιμῶ ψυχῶ ἀλγεῖν, ὅπου τῆς πατρίδος μου Ἱερουσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσὶν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί μοι πορευθέντι τὸ τεῖχος ἀναλεῖραι, καὶ τῶν ἱερῶν τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀπέδωκε τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατανεύσας, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσουσι, καὶ πᾶσαν παράσχωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέπαυσο δὲ φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τῶν λοιπῶν διακόνει. ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τὸν θεὸν, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑπερχείσης εὐχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκέκρυπτε τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς σατράπαν ὑπερβολὴν κομίσαι τὸν τῆς συρίας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ὃν ἦν φίλτατος τιμῆς τε νεεμίᾳ, καὶ χορηγείας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεσάλκει. ἡμέρωσε οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθελόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ προθύμως, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δίξας τῷ θεῷ τὰς ὑπερβολὰς ὑποδέξασθαι τῷ σατράπῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίαις, καὶ συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτοις ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγοις. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μιμησάμενοι τῶν πατέρων ἀγαθὸν ὄντα, καὶ ἰσαὰκου, καὶ ἰακώβου, θαμένοντα, καὶ δίξ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκαταλείποντα τὴν ὑμῶν καὶ πρόνοιαν. ἃ μέλει συνεργήσαι μοι θεὸν τῷ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀναστήσω, καὶ τὸ λείψανον τῆς ἱερᾶς τελειώσω. βούλομαι δ' ὑμᾶς τὴν ἡγουμένων ἡμῶν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν ἡμᾶς θεῖναι ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐσεσθαι καὶ πολλὰ πραγματεύσονται πρὸς αὐτὸν ἡμῖν ἐμπόδιον,

A Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & B caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, pãtieris Domine gentem nostram tãtis malis opC primi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hęc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiá priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium D vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersò à vultu omni mœrore, frontem exporrexit E præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadẽo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopuF lo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximꝰ memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius G fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod superest ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2.Esd.1.

2.Esd.2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis,sed omni cura id opus continuetis,quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere.Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia,& operas partiri in populum,attributo certo modo in singulos vicos & oppida:pollicitusque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cócionẽ dimisit.Iudęi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant:quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita,quãdo à Babylonia sunt reuersi,quia Iudę tribus iam olim
2.Esd.4.6. ea loca occupauerat.Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est,iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorũ impedire:interceptíque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere.crebros etiam terrores eis incutiebant,rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri,ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent:Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit , sed stiparus aliquot satellitibus intrepidꝰ pergebat,præ nimio studio nullum laborem sentiens.eam aũt salutis propriæ curam nõ ideo habuit,quòd mortẽ timeret,sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia.iussitque in posterum ædificatoresaccinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem nõ sine gladio erat,similitérque qui materiam ei suggerebat:scuta verò nõ longè inde in promptu esse voluit,&tubicines interuallo quingentorum passuum,vt sicubi se hostes aperuissent , signa canerent , vt populus arreptis armis resisteret , néve inermis ab hoste posset opprimi.ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas:atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mẽsibus.tãtũ. n. tẽporis elapsũ est donec absoluerẽtur mœnia,28.regniXerxis anno,mense 9.Permunita deide vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerũt,& 8.dies in epulis trãsegerũt.quæ res vbi Syriæ gentibus est audita,graues indignationes in eis commouit.Neemias aũt videns nõ satis magnã in vrbe populi frequẽtiã,persuasit circũquaq. vicinis sacerdotib.& Leuitis vt migrarẽt in vrbẽ inibi habitaturi,extructiseis de suodomiciliis:&agricolarũ plebẽ decimas in vrbẽ cõferre iussit,vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt,nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis : quod quidẽ illi perlibẽter fecerũt:& hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequẽtaretur in posterũ.Post hęc& alia multa honesta & laude digna opera Neemias iã senex defũctꝰ est,vir ad virtutẽ & iustitiã natus,& in populares suos beneficẽtissimus relicto sẽpiterno sui monumẽto in Hierosolymæ nibus.atq. hæc sũt quæXerxe regnãte gesta sũt.

A θαῤῥεῖν μὴ τῷ θεῷ πεποίθοτον, ὡς Ⓒ θεὸς ἢ σκεύων ἀπάθειαν ἐποιήσω, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀνιέναι τ οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, σωτέλειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιός ὄζι. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν δώδεκα τοὺς ἀρχοντας μεζῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διαστεῖλαι τ ἐργασίαν αὐτοῖς τῷ λαῷ, κατὰ κώμας καὶ πόλεις, κατὰ τὸ ἐκάστοις δυνατόν. ὑποῤῥόμβος ἦ Ⓒ αὐτὸς μετὰ τῶν οἰκετῶν συλλήψεσθαι πρὸς τ οἰκοδομίαν, διέ-
B λυσε τ ἐκκλησίαν. καὶ ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν ἦ τὸ ὄνομα ὀξῦ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ βαβυλῶνος, ὅτι τ ἰούδα φυλὴς, ἧς πρότερος ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε Ⓒ ἡ χώρα τ προσηγορίας αὐτ μετέλαβον. ἀκούσαντες ἦ τ τῶν τειχῶν οἰκοδομὴν ἀπροσδοκήτου ἀμανῖ Ⓒ μωαβῖ καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἤνεγκαν, καὶ διετέλουν ὑπιόντες αὐτοῖς σωτηθέντες τὴν
C προσαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλοὶ τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτ ἐζήτουν τ νεμίαν ὀλοφυρόμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτ ἀνέλωσιν εἰς φόβον ἦ Ⓒ ταραχὴν αὐτοῖς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ὑπερατείνειν αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπολεμούμενοι, μικρῷ τ οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τ ἦ νεμίαν, ὡδὲν τούτων ὀξέσησε τῆς σπουδῆς τ πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ ῥῖφος τι φυλακῆς ἕνεκα
D τῶ σώματος περιβαλλόμενος, ἀζήτητος ὑπέμενεν, ὑπὸ τ εἰς τὸ ἔργον ὑπομίας αἰσθητῶν καὶ τ ταλαιπωρίας. ὅπως τε σωτηρίας ἔχειν, καὶ φοβούμενος τ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τ αὐτὸ τελευτὴν, ἐκ ἔτ' αὐτοῖς πολίταις αἰσχύνῃ τὰ τείχη ἐκέλευσε ἦ ἐξῆς τοῖς οἰκοδομοῦσιν ὅπλα περιζώννυσθαι ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν. εἶχε, Ⓒ ὁ τὴν ὕλην προσαμίζων. θυρεοὶ δ' ἔγγιστα αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ
E πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, φροντίσας αὖ ὅπως φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιστῶσιν. αὐτὸς ἦ νύκτωρ περιήρχετο τ πόλεως τ κύκλον, ὐδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὐδενὶ τούτων ῥᾳδίῳ, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β' Ⓒ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ γὰρ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ τεῖχος,
F ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τ ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ δ'. τέλος ἦ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τ τούτων οἰκοδομίας, καὶ δῆλον ἐφ' ἡμέρας ἡ δώρτοῦμενοι. τὰ μὲν ἂν ἔθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τ τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πᾶρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεμίας ἦ τὴν πόλιν ὀρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πε-
G ρὶξ πόλιν οἰκοπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε λαὸν τοὺς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ζέφεσθαι διλωσικῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖ, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς

ὁ νεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν ἦ τὴν τ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτος σωθῆναι ἡμέρας. πολλὰ ἦ Ⓒ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. αὐὴρ ἦ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ θεῷ τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οπ βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικροῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκλυμήνασε δι' ἀμάνου δόλον.

A

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extinguerentur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξην ἕλληνες καλοῦσι, συμβαίνει μεταβαίνειν. τούτου τὴν πρώτων ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδύνου τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἄφατον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὑπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ἐπύχει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν γένους οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, καὶ σώσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. Φθάλαβεν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ὑπὸ ἰνδῶν ἄρχεις αἰθιοπίας τῆς σατραπείας, ἑκατὸν εἰκοσιπτὰ οὖσαν ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοὺς τε φίλους καὶ τὰ πρώτων ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδέξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς Φθῆναι βασιλεῖ τῷ πλούτου Φθασκυάζομένῳ τὴν ὑπόδειξιν ποιήσασθαι ὑπὲρ ἡμέρας ρπ. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ὁρισθέντας αὐτῶν ἐν σούσοις ὑπὲρ ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγενημένον. σκιάσματα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφηλίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. ἐπικονοῦτο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀπὸ λίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. ἐφεστάξει δὲ καὶ τοῖς ἀρχόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς σωφρόνως ἐφεστῶντας, ὡς καὶ Φθᾷ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὑπείπειν αὐτοῖς, καὶ ἐφ' ὅσ' ὁ βούλεται τῆς κατακειμένων ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἀκατάπαυστος δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν εἶναι τῆς ἔργων ἀφειμένοις, καὶ ἑορτάζειν ἀπὸ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τῆς γυναικῶν ἡ βασίλισσα οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἵν' ὑπόδειξαι βουλόμενος ἑστωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἀπέλθουσιν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἤκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῆς Φθᾷ πέρσαις νόμων, οὐ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. ἐν πολλάκις τοὺς δυνούχους ἀποστέλλοντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αὐέμενε Φθαπευθῆν τὸν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰασάντα δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς πέρσων, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. φερεστάτῃ δ' ὦ δηλονῶ τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὀρίζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῆς γυναικῶν, ἄσχετα διαγορεύειν τὸν βίον. οὐδεμία γὰρ τῶν σωφρονούντων αὐδρῶν αὐδ' ὧν ποιήσεται, Φθάδειγμα τὴν τῆς βασιλίσσης ἀφροσύνην φεύξεσθαι, ἔχουσα. Φθακελευομένου τοῦ οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιάσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὸ φεῦ τῆς βασιλίσσης κεκινδυνευμένα, ἔδοξε τῷ οὐάστῃ ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὸν ἀκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

B

C

D

E

F

G

VI. Esth. 1.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem ergà ipsum mulctari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex consilium, móxque mandauit certis hominibus vt forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exequentibus inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quę apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos conuertebat. itaque vni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atque vnguentis preciosissimis quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui pòst complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisítque quos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quónam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, scisciatans, de puella quomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis contrà faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isque virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi consparassent contra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit:

Esth. 2.

A ἐλαπέμπω δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐσοπτρικῶς ἢ μὴ φέρον τὴν ὄρεξιν, καταλλάττεσθαι μὲν αὐτῇ ὀρᾷ τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος ὃ ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦμενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δὲ ἀφικόμενον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους εὐπρεπεῖς, ὧν τὴν B προσηκέτησαν ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἐπέραν φιλόστοργον ἐπέρας ἐπισαγωγῇ, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔτονον ἅπαν ἀμύνων καὶ μικρὸν γίνεσθαι τῆς συνουσίας. πειθὼς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάττει πᾶσιν ὅλην ἐξαμῆναι τὰς εὐδοκίμους ἐπ' εὐμορφίᾳ τῆν δὲ τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῆν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ τρέφε τῆν θείῳ μὲν δοκαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν τὸ ὄνομα αὐτῷ, ἐκφορμῶν. ἦν δὲ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῆν δὲ C πρώτων τῶν ἰουδαίων. παῖδα ἦ τὴν ἐθρέψατο συμβεβηκώς, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τρὸ κάλλει διαφέρουσαν, καὶ τὴν χάριν τὸ πρόσωπον τὰς ὄψεις τῆν θεωμένων μᾶλλον ἐπάγεσθαι. ἔτρεφε δὲ θείασα ἦ αὐτὴν πρὸ τῆν δυνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐπυγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῆν ἀλειμμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ς'. τεσσάκοντα τὸν ἀριθμὸν D οὖσαι. ἅτε ἦ εἰκὸς ἐν τοσούτοις τῆ προειρημένῳ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, πρὸ τὸ βασιλέα αὐτὰς ἐπὶ κοίτῃ βασιλείως ἀξίας ἤδη γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῆ βασιλεῖ συνευσομένην. ὁ ἦ παιδαγωγῶν δ' ὃν ἀπέπεμπε πρὸς τὸν δυνοῦχον. ἀφικομένης ἦ τὰς ἐσθήτας πρὸς αὐτὸν ἡδεῖς αὐτῇ καὶ πασῶν τῶν κόρης εἰς ἔρωτα, τοιούτους αὐτὸν ἄγεται γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῆ δωδεκάτῳ μηνὶ E ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτῆ βασιλείας ἀδήρω κελευσάντω. διέπεμψε ἦ τοὺς ἀγγάρους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους προαγγέλλων. αὐτὸς ἦ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῆ ἐθνῶν εἰσίᾳ ὅλῃ μῆνα ὅλον ἄχρι τῆ γάμων αὐτῆ. εἰσελθούσης ἦ εἰς τὸ βασίλειον, ἐδιήθησεν αὐτῇ τὸ ὄρξ ὄνομα. καὶ συνώκησεν οὕτως ἐδήρα, μηδ' ποτισάσης φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ ἐπὶ τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ F ὁ θεῖος αὐτῆς εἰς τὰς βαβυλῶνος εἰς σούσων τῆς πρωτίδος, αὐτόθι διῆγεν ἐκβάσης ἡμέρας, πρὸς τῆς βασιλείοις ὄρξεσθαι, καὶ πυνθανόμενος πρὸ τῆς κόρης πῶς ἄγει τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὸν, ὡς αὐτὸ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὡς τὸ μηδένα τῆ ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπόταν ὅλῃ τὸ θρόνου καθίζοιτο. φυλακὴν ἦ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες αἴθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῆ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι λύχνον χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐπ' ὅταν πῶς G σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξίστατο πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἐπ'. καὶ φυλὴ μὲν τούτων, ἀκουώτως ἡμῖν διδάλωται. χρόνῳ δ' ὕστερον ὑπουλδυσάντων τῆ βασιλεῖ βαγαθώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῆ δυνούχου οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὸν ὑπουλὸν, τῆ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ ὄρξ τῆς ἐσθῆτος, φανερὸς ἐποίησε τῆ βασιλεῖ τοὺς ὑπουλδυόντας. παρεχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταλπθὲς ἐξεύρε. καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν δι' οὐχὶ αἰτιαύρωσε, τῷ δὲ μαρδοχαίῳ τὸ μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αὐτῷ τῆς σωτηρίας γεγονότι, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαῖον τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δὲ ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν μόνῳ ἀπαξέπαξ ἐκέλευόν τες γίνεσθαι. μαρδοχαίου δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦντος αὐθρωπον, ἀναφυλάξας ὁ ἀμάν, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, σὺ δὲ δοῦλος ὢν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλασιν ἀνέβλεψε τοῦ βασιλέως μικρὸν ἠνήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, ἐπειδὴ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρμένον τε καὶ ἀπὸ αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείᾳ τῇ αὐτῇ τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τοῖς ὀπτανδύμασι τῷ σῴματι καὶ ἅπασιν ἀθρόποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν κατασθῆσαι, κελεύσας ἀνέρριζον ἀπολέσαι, μηδὲ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μή τι αἰχμαλωσίαν, ἵνα μὴ τοῖς μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτοῦ γινομένοις, ἐκ δὲ ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν τάλαντον ἀργυρίου δι'. ὅπου αὖ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέχειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρωνευθῇ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τὸ ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοῖς ἀθρόποις ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅπ βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμάνης, ἀνδρὸς χρῆμα πάμπαν δόλιον καὶ ἀπατεῶνος εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἀφεῖκον τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ὑπ' ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἄρχει καὶ τῆς σατραπείας ἄρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκαθεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑπείκων καὶ πρέπον ἑαυτῷ θρόνον καὶ πρόνοιαν εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αἰεὶ τοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὑπολαβεῖν αὐτοῖς ἡδοίς. τῇ δὲ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἐχούσης, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρα δὲ πίστιν ἣ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμάνου, κηδεμονικῆς ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν αἰθρόποις αἰαμεμίχθαι δυσμενὲς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ὑπόταχτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐπεκαλμένοις παιδεύτας ἀνόσιος τῷ γράμματι. καὶ τοῦτο γενήσεται τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιβ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

A & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm homen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita Eſth. 3.
B ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt
C accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur
D ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam:
E Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſeuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, &
F ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perditis, nemini eorum par-
G centes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus in poſterum pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & comporationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardocheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internecionem eius gentis à rege rediemeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginę & indicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esth. 4.

A τούτου κομισθέντος τὸ φρεσταγμα εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ἦσαν τὴν ἡμέραν τοῦ ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προεγραμμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπεδύετο δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τῇ σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάνης, πρὸς δαῶχίαν καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ τοῦ πόλις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδιάν, ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἐθνος ἀπόλλυται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικειμένῳ χῆμα. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ πρὸ τούτων προστάγματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτρῷ χήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. οὐ πιθανὸς δ' ὑπεδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀπαγκαδίη λαβεῖν ἀπαυδᾶν τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν δίνοῦχον ἀγχάθεον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πάσχει, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο περικείμενος, οὐδ' αὐτὸς ἐδέκαλούσης, ἀπέστειλε. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ δινούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἐξατμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐθνῶν ὑπέσχετο ἐδόθη τῷ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀπηγορευθὲν τῇ ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἑσθήρᾳ, καὶ περὶ τούτων δηλῶναι τῷ βασιλίσσῃ ἐπιστέλλειν, καὶ σωτηρίας ἐπιμελεῖν τῷ ἔθνους μὴ ἀδοξήσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραπήσεται τοὺς ἰουδαίους κινδυνεύοντας ὑπολλύεσθαι. τὴν γὰρ τῶν ἀντίκεισθαι ἴσχυσαν τῇ βασιλεῖ τιμῶν ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παρεσκευάκεναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖη πρὸς τὸν βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἀκλήτως, ὑποθήσεται, πλὴν εἰμή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αὖ τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ ὑποθήσεται μόνον, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. μαρδοχαῖος δὲ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ δινούχου παρὰ τῆς ἑσθήρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐπιλύσαι αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' ἢ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφθαρήσεσθαι. ἡ δ' ἑσθήρ, ἀπέστειλε μὲν τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς σούσα πορεύσεσθαι, ἵνα ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναλα-

B

C

D

E

F

G

γεῖν. ἐ νηστεῦσαι πάντων ὑποχωμένους ὑπὲρ αὐτῆς ὅλης ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαι μετὰ τῆς θεραπαινίδων, τό τε προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπεχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. ἐ μαρδοχαῖος ὡς καὶ τὰς τῆς ἑσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, ἐ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπεριδεῖν αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτῷ πολλάκις προγενόμενος,

καὶ ἀ-

καὶ ἁμάρτοιτο συγγνώμης, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι δύναται τὸν κατηγελασμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτών τι κινδυνεύει ἀκλεὴς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἰς τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτάδος ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδὲ λιτὰς τοῖς θεοῖς ἔπεμψε, ταύτῃ ἐκείνῳ δοξάσειν ὑπέμενεν, ὁρμηθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὴ τοῖς ἰδίοις νόμοις ἐμπεριπατούντων τοὺς δὲ αὐτοῦ φίλους καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, δοξάσαι καλοῦν προσηύχοντο τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν ἀπόσῃ γῇ ἱστορηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ ὁρᾶν ἀμαυρὰ αὐτοῖς εἶχον, ἤδη καὶ προσπόκων. καὶ ἐθύετο ὁ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῇ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα καὶ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πανδικὴν ἐσθῆτα περιβαλομένη, καὶ ζοφερᾷ καὶ ποτὲ καὶ τοῖς ἡδίσι ἀποταξαμένη, ἕως ἡμέρας ἦτει τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὴν, δῦναι δ' ὀφθῆσαν τῷ βασιλεῖ, πιθανὴν μὲν τοῖς λόγοις καλοῦσαν, τὸ δὲ εἶδος ἀνυποστάτων τῆς προσόψεως οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὸν παρόντα τῆς ὀργῆς εἰς παροξυνθεὶς πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς πᾶν σωτηρίαν τῷ ἐμοιβαδὸν, ἐν τοῖς ἐχθίστοις σαλευόντων. μῖσος τὸ ῥυέσθαι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὸν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ καταισχυνθέντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν ὅτι ζῶσι ἡμέρας, ὑπεδύετο μὲν τὸν ἐσθῆτα ἐκείνων, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμηθεῖσα δ' ὡς ἐγχρῶν τὸν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερειδομένη αὐτῷ κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῶν ἐνδύματος καὶ μίσχει τῆς γῆς καχυμένη ἀκρίς ἀπωρεῖ τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσηνὴς δὲ ἦ σεμνὸν ὀλικιμένη τὸ κάλλος. εἰσῆει δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ δίοις. ὡς δ' ἦ πρόσωπον αὐτῷ καθεζομένου ὅτι τῷ θεόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προικιμένου κόσμον, ὃς ἦν ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον δὲ αὐτὸ μᾶλλον θαυμαζόμενον, καί τι καρκείνου προσιόντος αὐτῷ ἀπηνέστερον, δ' ὀργὴ κεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς ἦν προσώπου, πάρεσις δ' ὃν αὐτῷ ὑπὸ δίοις λαμβάνει, καὶ τῆς σκῆπτρον οὗτον ἀγανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς δ' βούλησιν οἴκαι τῷ θεῷ, τῷ ὀργὴν μετέβαλε. καὶ δίσας πρὸς τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τῷ χαλεπόν ὑπὸ τῷ φόβου, ἀνεπήδησεν ὑπὸ τῷ θεόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνέκτατο, καταπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδίως, καὶ θαῤῥεῖν πρὸς καλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν συνθρηνῶν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι. τῷ δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐντιθεῖ τῇ χειρὶ, καὶ τῷ ῥᾴδιον ὀρέγειν ὅτι τὸν αὐχένα αὐτῆς ὀρᾷ τὸν νόμον, δ' ἀλαζονείας αὐτῷ ὑπολύων. ἢ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δίποτα εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τῷ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δ' ὀφθαλμούς μου τὸ πνεῦμα, καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὖτις καὶ ταῦτα φθεγγομένη, καὶ μὴ ἀθρόας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ καταλάβασα, καὶ τῷ ἐσθῆτα δ' ψυχὴν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεπαίρουσα, ὡς αὐτὰ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δίοιτο τούτων ἀναχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα ὅτι ἐστὶν αὐτὸν μετὰ ἁμαυρὸν τῷ φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρισταμένῃ γὰρ αὐτῷ δίπτυον ἔλειπε. ὡς δὲ ἐπέδοσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti
B cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabárque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam hat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo
C constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pediseq̃uis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem sammis attollebat digitis, ad regẽ
D venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtã venustatem præferens, nec omnino à meru libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subitato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius
E coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi re-
F pente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret.
G Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libenter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, iubibuit cum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

A τῷ ἐθέλειν σκέλλυσιν αὐτῷ δηλοῦν τὴ βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὸν ὕπνον αἰσθάλλετο φράζειν αὐτῷ τὸν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὸν μὴ ἀμαίου πρὸς ἑστίασιν. τῷ δὲ βασιλέως ὑποχωροῦντος, ὁ ἀμαῖος ἐξῆλθε φαιδρός, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ ἐθήρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον ὑπερηνάκτησεν, οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτὸ θαυμαζόμενος πρὸς τιμὴν ἐγίνετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὸν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς οὐ μόνον τὸ βασιλέως ἀπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. ᾗ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν B ὕπνον. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτῷ ζαράζας εἰπούσης κελεύσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ μόνος τὸ βασιλέως αἰτησάμενον ἀναστῆσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσέταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, στῆσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν ἦν ἕτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τῆς ἀμαίου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐπίρ- C πετο τὸν γλυκασμὸν. τὴν γὰρ βασιλέως ἀγρυπνὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δὲ οὐ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐγγραφέντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὸν περὶ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὸν ἰδίᾳ προξένων, ἀναγνώσεινι αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνώσοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν εὐπρεγέας εἰληφὼς χώραν, D ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἔπειτα δὲ ἀγανακτοῦντος τὸν τυχόντα μισθόν, ἦλθε καὶ ὁ περὶ Βαγαθῶ καὶ Θεοδέστην τοὺς ἐπιβουλεύσαντας δυνούχους τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μισθὸς ἐφύλαξε. φράσαντος δὲ μόνον τοῦτο τοῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, καλέσας ἐπυνθάνετο, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα πρὸς τῇ ἐπὶ τοῦτο τεταγμένων ἐπυνθάνετο. E μαθὼν δ', ὡς ὄρθρος ἤδη ἐστὶν, προσέταξε τῶν φίλων ὃν αὐτὸς ἐν τῇ αὐλῇ εὕρωσιν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὡς τὰ μάλιστα ἀμαῖος ἀρεσθῆναι θάττον γὰρ τῆς συνήθους ἥκειν ἐλπίδι, περὶ τοῦ μαρδοχαίου θανάτου δηλήσόμενος αὐτῷ. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμαῖος εἴη ἐν τῇ αὐλῇ, σκέλλυσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον εὔνοον, συμβουλεῦσαί μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ σεμνόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ ἀμαῖος λογισάμενος ἐν αὐτῷ δ' ἂν γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἐν ᾧ ἦστο ἀρίστην εἶ), ταύτην φανερὰν ἐ- G

ποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῇς ἀγαπᾶν, δόξῃ θαυμαζεῖσθαι, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σοι φορεσῶντα, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ περάγοντα τὴν ἀγαπήσαν φίλων ἕνα, κηρύσσειν δ' ἅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡδέως τῇ παραινέσει. προελθὼν φησὶ, ἔχεις δὴ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὅπως ἵππασον μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶ καὶ εὐεργέτης, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐλήλυθας. ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντι μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὅλως τὰς ἐλπίδας, τὴν δίκαιον ἐσυνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον ἐρεῖν πρὸς τῆς αὐλῆς, στάχυον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τὰληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, οὕτως ἡμῖν τὰς συμφορὰς ἐπηγάλας; πειθὴς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶπε δεδωκώς, αὐτὴ τῆς σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέχε, τοὺς τότε ἐπιβουλεύσαντας δεινοῦσι λέγε, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορεῖν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβαὶ ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιέπι τὴν πόλιν, ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅπ τοῦτ' ἔσαι, ὅλως τῷ βασιλέως, ὃν ἂν τέρψῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσήνεται, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' οὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὴν δὲ θεὸν ἤδη σὺν αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθήτος δεινοῦχοι τὸν ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπασπάζοντες. σαβουχάδας τὸ μὲν δεινοῦχον εἷς, ἰδὼν τὸν σαυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὑπὲρ μαρδοχαίου παρεσκεύακεισαν, καὶ πυθόμενος τὴν οἰκετῶν ὑπὲρ τὸ τοῦτον ἦσαν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὑπὲρ τὴν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν δὲ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἀμάνου διωχθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένην οὗπερ ἂν ὑπὲρ ἐπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἂν ἠνωχλήκεναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πιπρὰν ἐπέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμπολῆσαι. μέτειον δὲ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα ἠνῳκημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τῷ βουλῷ ἔλεγε. παρεχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἑσθήτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνώμην τοῦ ἡμαρτημένων. σωτῆρα γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τοῦ κλίνης αὐτῆς αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τῷ βασίλισσαν προκαλουμένου, εἰσεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν ὄφιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυναμένου, καὶ σαβουχάδας ὁ δεινοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εὕρει σαυρὸν ὑπὲρ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὑπὲρ μαρδοχαίου.

A Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum B sacco amictum, iussit eo deposito induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Sceleratissime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscensóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic C honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quę contigerant narrauit. Respõderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, D venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. *Esth. 7.* Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptis, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicE quid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussissset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, F autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Sceleratissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem G valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. esséque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo insscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis populatibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæsitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum x x v i i. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis,

Esth. 8.

τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνθανουμένῳ τὸν οἰκεῖον εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ὅπλ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ὃς δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε, ἵνα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ ᾠήθη δεῖν ἐκεῖνον ἀμύνειν, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου γενομένῃ. καὶ κελεύει ταῦτα ποιῆσαι αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ὅπως θανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμαίου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος εἰς. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτως γνῶναι παρεχόντος, ὡς ἃ καθ' ἑτέρου τὶς παρεσκεύασε, ταῦτα λαμβάνει κατ' ἐαυτὸν πρῶτον ἐπιμασάμενος. ἀμαίνης μὲν οὖν ἀμεξίτῳ ᾠήθη τῷ βασιλέως χρησάμενος πιεῖν, τὸν διαφθορὰν τὸν ἑῴον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ μεταπεμψάμενος, καὶ τὸ ἐδάκτυλον ἔδωκεν ἀμαίνη δακτύλιον, τοῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμαίου κτῆσιν, καὶ δίδωσι τῷ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τὸν ἐκ τῆς ζωῆς φόβου τὸν τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμαίου τοῦ ἀμαδάθου. τῆς γὰρ παρῴδος αὐτῆς ἐξαφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπῆρχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτελεῖν, μηδ' οἷς βούλεται ἑαυτὸν ἐᾶσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάττει τοῖς Ἰουδαίοις ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημαναμένῳ αὐτὰ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοῖς γὰρ ἀναγνωσομένοις τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν ᾠήθη ἐγκαλεσομένων ἐπιτρέψειν. ἐπιτάσσει οὖν τοῖς βασιλικοῖς γραμματοῖς ἐκέλευσεν γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ὑπομένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δὲ μεγέθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἢ δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν φαριζόντων ἐκφαυλοῦσι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ δύσχαριστον ἐξ ἀνθρώπων ἀπαμειοῦντες. καὶ δι' ἀπειρολαλίαν τῆς οὐκ ἐξ ὧν πεπόνθασιν ἀγαθῶν, κρίνειν εἰς τοὺς αἰτίους ἀφιστᾶς, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἔνιοι τούτους νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐγκαθιδρυθεῖσαν δίκην. οἵτινες δὲ τούτων πεπρωμένων ἐπιβαπτίσαντες ᾠήθη φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, ἐξαλλοτριοῦσθαι τοῖς κεκτημένοις ψευδέσιν αἰτίαις καὶ ἐγκλήσεσιν ἔπεισαν κατ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς ἐνιδρύσαντο ἐκπολέμους. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρων οὐδ' ἀκοῆ γνωρίμων ἡμῖν, οὔτοις ἰδεῖν ὅζιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῆς ᾠήθη τὰς ὑματέρας ὄψεις τετολμημένων, ὡς ἐγκλήσεις μὴ καὶ κατηγορίας μὴ προσέχειν ἐπὶ τὸ λοιπόν, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθοιν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δ' ὅσα τὶς αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὴ ἀπὸ τοιαύτας, χαρίζεσθαι δ' αὖ ἑτέρους ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσπεθέμενον. ὡς μὴ οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαλκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος, ἐπιζητω-

ὑπεξενωθὲις ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρηστότητος, ὅλη τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι, τὴν δὲ δευτέραν τῆς βασιλικῆς ἁπάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τὴν δ' ὑπερβολὴν οὐκ ἠδυνήθη, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ μοι καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αὐτὸν αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν διεργάτην μου καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦτε βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐλέσθαι, κακούργως καὶ μὴ ἀπαίτης πρὸς ἀπόλειαν αἰτησάμενον. τοῦτο γάρ με τῷ τρόπῳ τῶν δυσσωτῶν ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄθεσον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσαγέροντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον λελύω τῆς ἐκ τῶν προαπεσταλμένων ὑπὸ ἀμαδάου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμᾶς αὐτοῖς ἅπασης τυγχάνειν βούλομαι· καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, τοῦ πάντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ αὐτίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθῶν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνίωνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἀδὰρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, αὐτὸ ὀλεθρίας, σωτήριον ἐποίησεν. ἔστω δὲ ἀγαθὴ μὲν τοῖς διασώσασιν ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ τῆς τῶν ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν τοι γε βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῶν γεγραμμένων τινὸς ἀθετήσωσι, ὅτι καὶ ταχὺ καὶ σήμερον δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, προτεθέντα καθ' ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρασκευάζειν πάντας εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς ἐξαναγκαζόντως ἐξεπέμποντο, δύο ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ἐξ ἧς ἦσαν. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν δωρεὰν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φίγος ἐκπεμφθέντων τῷ τοῦ βασιλέως γεγραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῶν ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπῆλθεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, δέος τὸν ἐκ τῶν ἰουδαίων φόβον προτεθεμένων τῷ αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου προξενήσαν. καὶ γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἀδὰρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γεγράμματα ἐδήλουν, ὅπως καθ' ὧν ἐμέλλον αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γεγραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἐπῆγε καὶ αὐτοὺς σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, ἐν πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας ἐκτεθέντος ἐν τοῖς

hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo itruxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à sceleſto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à sceleſto exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque sitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus injurias eis facere ausi sunt: ídque decimatertia die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per internecina salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hę literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce obortа, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges, in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem atringendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio de gentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

A ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῆς ἐχθρῶν ἕνεκα πεντακοσίους. τῇ δὲ βασιλέως τῆν ἀποφαλόντων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐαθήρᾳ, καὶ εἰ τῆν ἔτι τῆς χάριτος τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἐπιπροσῶτος, ἐπὶ πλεῖς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς ἠβούλετο πυνθανομένου, προαχθέσθαι γὰρ, παρεκάλεσεν ἐπιξαπῆναι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τῆν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τῆ ἀμαλέου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τῆτο μὴν προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀπολείπειν ἐαθήρᾳ βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συραφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσεου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῆν ἐναντίων ὡς τριακοσίους. καὶ οὐδενὸς τῆν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῆν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τῆν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ ἕκτῃ καὶδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῶν δ' ἐχομένῳ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὸν πεντεσκαιδεκάτων ἐχομένου τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες ἀνεπαύσαντο. διὸ καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι θαλυσιπόμποι μεθ' ἡδονῆς ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ μετὰ πάντα θαλύσιον τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἵνα τὸ καὶ νῦν λάθῃ φθαρεῖσα. μελλόντων γὰρ αὐτοῖς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὴ τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παρατηρῆσθαι αὐτὰς διαλείπουσι τῇ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς μεσηρηνθμίας ἡμέρας ἑορτάζουσι, μεσοπυροῦντες αὐτὰς μεσυείας. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἐν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνδιῆγεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ὑπολαμβάνων ἅμα καὶ τὰς κοινωνίας τε βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἐν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα διὰ αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τῶν εἶχε τὸν ζόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum polluerit. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturũ est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺ ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλεασίβου, τὴν ἀρχιεροσυνὴν ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὴν τιμὴν ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, διʼ ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, φέρειν τὰς καθημερινὰς ὑπὲρ τῶν θυσίας, ὑπὲρ ἀρνοῦ ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννη ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιεροσυνὴν παραδώσειν. ὑπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παροξυνεῖ τὸν ἀδελφὸν, ὥς τε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. πλημμύτατον δὲ ἀσέβημα δέδρακε κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱεροσυλίαν, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὧν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι.

τὸ μὲν

τὸ μὲν τοι θεῖον οὐκ ἀμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὸν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀπέκτεινε τῷ ἱερῷ ἐπόρθησεν, ἀδίκους θήκας τοῖς Ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγων, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένου δ' αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερος εἰμὶ τοῦ ἀπηνημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις παυσάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀλιγωρίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ἐπὶ τοῖς τῆς ἀρχιερωσύνης τελευτῆς ἐπῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου τὸν βίον, ὃν κατέλιπε τὸν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ὃν δὴ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ Σαναβαλλέτης ὁ Νικοδημεὺς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, Σαρδάπης, Χουδαῖον τὸ γένος, ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τε Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυνείοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς ἐνεγκεῖν φόρους ἀναγόντας, ἀσμένως συνῴκισε τὸν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασθὲν καλυμμένῳ, οἰόμενος τὴν δι' ἀμφοτέρων ἰσχὺν, ὅταν ἐκεῖνος αὐτῷ ἡρμηνεῦσθαι, πρὸς τὸν ὑπὸ τῶν τῆς Ἰουδαίων ἔθνους πάντος εὔνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Churhæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεργέτησεν.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεραστοῦ, ἐκ δὲ τοῦ τῆς Ὀρεστῶν γένους ὁλοφονηθεὶς, ἀπέθανε. διαδεξάμενος δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ὅλη γενικῇ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὅλην διαμείνασαν, τοῖς ἐκ παιφυλίας τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῆς Ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, διὰ παντὸς τοὺς ὅλη τῇ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐξανάγκαζον πρὸς αὐτόν. ἠρνοῦτο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὅλη δόξαν τοῖς ἐξανομεῖν ἐκ τὰς τῆς γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γένεσθαι. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς καινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μέν τοι καὶ τῆς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῆς κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ὀλιγοχρόνους. ἐκέλευον οὖν τὸν Μανασσῆν ἀπαλλάξασθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. τὸν δ' ἀρχιερέως ἀναναγκάζοντος τὸν λαὸν, καὶ ἐπιόρκου τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρακελευόμενος ὁ Μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασσῶ, τῆς μὲν τε ἱερατικῆς μοίρης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῷ ὄχλῳ ἀπαμύνοντος, οὐ βούλεσθαι δ' αὐτὸν στέρεσθαι. τοῦ δὲ Σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτὸν τὸν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερηφανουμένου, καὶ πάντων ἀποδώσειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅλη τοῦ χαρίζειν ὅσος τὸ κατὰ τὸν Σαμαρείαν,

D Per idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægre ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiâ suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

E

F

G

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis *in* hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudęorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iá quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

A ὁ τῷ ἄλλων ὀρῶν ὄζειν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένου μὴ τῆς Δαρείου γνώμης ἧττον βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν δωρεὰν δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δ' ἱερέων καὶ ἱσοχλιστῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσταντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χρηματιστῶν αὐτοῖς καὶ χρήμασι, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ὑπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τὸν γαμβρὸν συμφιλοκαλοῦντος. ᾧ δὲ τοῦτον τὸν κρατοῦντα Δαρεῖον ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλληνικὸν ὄχλον ἀλίξανδρον, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γῆν μάχῃ νικήσας, πρεσβυτέρῳ χωρεῖ, σατραπεύειν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συμπάσῃ ἐξουσίαν τοῖς μακεδόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπὸντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. πρεσβευσάμενος οὖν τὸν διφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθὼν, εἴσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμενον αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡττηθεὶς δὲ τῇ Δαρείου καταβάσῃ ὁ σαναβαλλέτης, δώδεκα ἔλιπε τῷ μανασσῆ τὰς ὑποχείσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖον κρατήσας τῷ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπυστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας δίχα τοῦ πλήθους. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς σατραπείας ὅπλίσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγε εἰς πέρσας. ἀλίξανδρος δὲ εἰς συρίαν διαβαίνων, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠξίου τε ἀποστείλας γράμματα, πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τῶν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ἐπὶ τούτοις. τῷ δ' ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γράμμασι φόβοις ὡς ὅρκοις εἶπε δ' ἀρείῳ διδοὺς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παραβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τῷ μὲν τύρου οὐκ ἔκεινε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. παρασκευάμενος δὲ ταύτῃ, ἀπεστέλλετο στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρός τινας δὲ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν ποτικάτεον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τῷ τύρου. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὸν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημίσην, ἐπολιόρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ὀλιγόδιον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τῆς ὁλιβολῆς, δαρείου μὲν ἀπέγνω. πρὸς λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῷ ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλίξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἀρχεῖ τόπων ἔλεγεν αὐτὸν παραδιδόναι τούτοις, ἢ διαφόρων αὐτὸν ἔχειν ἤδεως αὖ δαρείου τῷ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσεδέξαντο, θαρρῶν ἤδη πρὸς τῷ προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτοῖς λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸς μὲν εἴη μανασσῆ, τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρεῖναι τῆς ὁμοεθνίας θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶναι τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τ' Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν
τὸ ἔθνος, μηδὲ συνεχὲς εἰ νεωτερεῖσθέ ποτε, χαλεπὸν ἢ τοῖς
βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς ἀσυρίοις ἀρξασιν
ἐγένετο. συγχωρήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκά
μενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ' ναὸν, &
ἱερέα τ' μεγαλοσπ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμε-
νος, τοῖς ἐκ τ' θυγατρὸς ἡγησομένοις τῆτ' ἔσεσθ' μηνῶν
δ' ἑπτὰ τῆ τύρε πολιορκία διελελυθότων, καὶ δύο τῆ
γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ' ἀλέξανδρος
ὀξέλων τὴν γάζαν, ὅτι τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτοῦ πόλιν
ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκού-
σας, λίαν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδό-
σιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ τε βασιλέως ὅτι τῇ πρότε-
ρον ἀπειθείᾳ, τὸ δαγγέλλας οὐκ ἱκεσίας τοῦ λαοῦ, &
θυσίαν μετ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ προσφέρων, ἐδίδου ἑαυτὸν καὶ
τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ ἐπεχομένων κινδύνων ἀπαλ-
λάξαι. κατακοιμηθέντι δ' μὲν τῷ θυσίαν ἐχρημάτισεν
αὐτοῦ καὶ θοὶς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν
πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λαμπρᾶς
ἐσθῆσιν, αὐτὸν δ' μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς
ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσε-
σθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ἐξανασταὶς δ' ἀπ' ὕ-
πνου, ἐχαρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτοῦ
πᾶσι μεμύσας, & ποιήσας ὅσα κ' τοῖς ὕπνοις αὐτοῦ
παρηγγέλη, τὴν τε βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυ-
θόμενος δ' αὐτὸν, ἐ πόρρω τ' πόλεως ὄντα, προέρχεται μετ' τ'
ἱερέων καὶ τ' πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροφορεῖ καὶ ἐξαφέ-
ρουσαν τοῦ ἄλλων ἐθνῶν ποιούμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς
τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δ' ὄνομα ἔστ μεταφερό-
μενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει,
ὅτε γὰρ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συμβαίνειν ἀ-
φορᾶσθαι. τοῦ δ' φοινίκων καὶ τοῦ ἀκολουθούντων χαλ-
δαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὀπτᾶσθαι αὐτοῖς,
τὴν τε πόλιν ἐξαπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας
ὁτουοῦν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ
ἀλέξανδρος ἐπ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς
λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ' ἱερεῖς φορεσθῆτας ἐν ταῖς βυσ-
σιναις αὐτοῦ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ ἐξαχρύ-
σῳ στολῇ, καὶ ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν πέταλον καὶ
τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ' θεοῦ ἐγεγράπτο
ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τ'
ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῦ δ' ἰουδαίων πάντων
ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυ-
κλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ
λοιποὶ τ' ποιησαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι
τοῦ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος
δ' μόνου προσελθόντος αὐτοῦ καὶ πυθομένου, τί δήποτε
προσκυνήσαντων αὐτὸν ἁπάντων αὐτὸς προσκυνήσῃ τοῦ
ἰουδαίων ἀρχιερέως τ' τὸν εἶπε προσεκύνησα, τὸν δ' θεὸν
ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτὸς τετίμηται. τ' τὸν δὲ καὶ κ'
τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τοῦ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τῆς μακε-
δονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἑαυτὸν διασκοπουμένῳ μοι
πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλ-
λειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί
μοι τῆς στρατείας, καὶ τοῦ περσῶν ὀλιγοδίσειν
ἀρχοῦ. ὅθεν ἄλλον ἰδὼν οὐδένα διασαφοῦντα ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τ' τὸν δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κ' τοὺς
ὕπνους ὑπομνησθείς, ὅλως τε καὶ ὀλιγοκελεύσεως, νομίζω θεία προμηθείᾳ τοῦ στρατείαν πεποιημένος,
θαρσαλέον νικήσειν, καὶ τοῦ περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ παῖδ' ὅσα κατὰ γοῦν ἐμὲ προχωρήσειν.

A si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi ſententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyriis imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotib⁹ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quę vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantib⁹, & in orbem cingentibus, Syrię reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedonię, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem, deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſõque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorũ immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, ſineret vti inſtitutis proprtiis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè excipereturque, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatiſque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nãne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id conceſſi, reuerſus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calũniã ſe paſsũ dictitãs. Eodẽ verò tẽpore etiã Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ϗ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, πλῆ ἱερέων ϖδ αὐτόν των, εἰς τ πόλιν ϖδαγίνε. ϗ ἀνελθὼν ὅπῃ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὴν τῆ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτ ὴ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης ὴ αὐτῷ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα πῆ ἑλλήνων καθαλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ ὑστεραίᾳ ϖδεσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
B αἰτῆσαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τῆ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χαρίσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ϗ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφορεσν εἶ, συνεχώρησε πάντα. ϖδαγαλεσάντων δ' αὐτῆ ἵνα ϗ τοὺς ἐν βαβυλῶνι ϵ μηδίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπῆρξέν τῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ϖοιήσειν ἅπερ ἠξίουσιν. εἰπόντος δ' αὐτῆ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλονται) στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες ϗ κ ταῦτα ζῶντες, εὐθέμως ἔχειν ἐπάγειν, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατίαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
C ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ὀξεστράτευσεν ὅπῃ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτ πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἀποδεχομένων, σαμάρεῖ) μηδ' ὁτιοῦν τότε τ σίμμα ἔχοντες, πεπυθότες πρὸς τῷ χαιζὶν ὄρει, ϗ κατοικημένῳ ὑπὸ πῆ ὑποσατῆ τῶν ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅτι τὰς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕστερον λαμπρῶς τετίμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοῖς ἰουδαίοις ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδηπται ϗ πρότερον δεδηλώκαμεν. ἐπὶ μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν) συγγενεῖς ἦλθον, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δὲ τι ϖρὸς αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐν τύχῃ, ἐξαίφνης ὑπαπαδῶσιν αὐτῆ τῇ κοινωνίᾳ, ϖροσπίπτειν αὐτοὺς λέγοντες, ϗ ἐν πῆ ἰωσήπου γηγενολογοῦντες αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφράιμου ϗ μανασσῆ μῆ λαμπρότητος οὐδ' ϵ πολλοῦ δεομένους ϖδὲ αὐτ ϖροθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικρῷ δεῖν ἐγγὺς πῆ ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος ὴ αὐ-
E τοὺς ἀλέξανδρου, οἱ σικιμῖ) ϖροσῆλθον αὐτῷ πρὸς παραλαβόντες ϗ ὡς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιώτας ἀπέστειλε. ϗ παρεκάλουν ϖδαγθμένου πρὸς τὴν πόλιν αὐτῆ, τιμῆσαί τ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ὑποσχόμενος ἦλθεν ὑπῆρχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφεῖναι τ φόρον αὐτοῖς τὸ ἑβδομαικοῦ ἔτους. ὑ ὴ δ' αὐτοὺς ἀπεῖρεν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα ϖδακαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. πῆ δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν
F εἶ), χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. πῆ δ' ὡς εἶ) φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε ἔφην ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποσχέμενος μὲν ὅτῳ ϵ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερος ἀπεταξατο. τοὺς ὴ τῶ σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ ϗ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ
G θηβαΐδι φρουρεῖν τὼν χώραν αὐτοῖς ϖροστάξας. τελευτήσαντος ὴ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπῃ τῶ χαιζὶν ὄρους ἱερὸν ἔμεινεν.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει ϖδὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κακοφωνίας, ἢ τῆς ἐν τοῖς σαββασι ϖδανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, ϖδὰ τοὺς σικιμίτας ἔφυγε λέγων ἀδίκως ἐσκεκλῆσθαι. τετελεύτηκει ὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ϵ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, ϵ τὼ ἀρχιεροσυνίδα ὀνίας ὁ παῖς αὐτῷ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ ϖδὲ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐπύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ & ἀπάτῃ ὡδαλωδὼν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατώκησεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλὶωικὶν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτιμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, & πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς ὑμνωδίας ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τοβίου πεποιημένη φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ὕπατον. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τῶν δυναστῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, αὐτόχον τὸν ὕπατον. Κεφ. ς.

Οτι στρατευσάμενος αὐτόχος ὑπὲρ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως αὐτόχου κωλύσαντος τοῖς παρ' ὡοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναῖος πᾶσι ματθίας κατέφηνε τὸ βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η.

Ματθίου τελευτήσαντος μὴν ὄντος ἤδη, ὡδαδεύς ὑπὸ τοῦ θεασαμένου πρόσασιαν τοῖς παισίν. Κεφ. θ.

Ως αὐτόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν κληθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Η σύλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὑπὲρ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, & ὄλαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὑπὲρ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπὲρ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὑπὲρ ἰουδαίους μὲν λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Οτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν ἐχομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ἁρπῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὑπὲρ στρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀνεφάκτους ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μὲν τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλοιτο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ.

Οτι πάλιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ.

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & conſtitutis vt iam dictũ eſt Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Hellеſpontum, Macedoniam Caſſander, Ptolemæus Lagi Ægyptũ. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante lõgo bello, & vrbes multæ affligtæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorũ certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diẽ in ocio & quiete agentib⁹, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eã & incleméter tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionẽ nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiſerimus. Sic. n. ſcribit: Eſt gẽs quę Iudęorũ dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hieroſolyma. hãc paſſi ſunt in Ptolemęi poteſtatẽ peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorũ vicinia, Samariáque & Garizin mõte in Ægyptũ traductos iuſſit ſedes ibi figere: & cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè iuriſiurãdi fidẽ ſeruare cõpertum haberet ex reſponſo quod Alexãdri

Κεφάλαιον α'.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγυ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἁλοὺς τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' τὴν ἰουδαίαν τὴν περσικὴν μόνον καταστησάμενος τόπον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλὰς τῆς ἀρχῆς, αὐτίγονος μὲν τῆς ἀσίας ὑπερατεῖ, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὴν ἑλλήσποντον διέπει, τὴν δὲ μακεδονίαν ἔσχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμούντων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὀλέσθαι. ἔν τε οὖν συρίᾳ ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίου τοῦ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτὸ τὴν ὁλκλήσασ. κατέσχε δὲ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲ ὑπονοούντων πολέμιον, καὶ δίχα τοῦ αὐτοπτον καὶ τῶν ἡμέραν ἐν ἀρχῇ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ὅπως ἐγκρατὴς γένοιτο τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν δεχομένων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὸν ὑποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπορθοῦσθαι ὑπὸ πολεμαίῳ ἠθελησάτην, ὅπλα λαβεῖν καὶ στῆναι, ἀλλὰ δόλῳ τὸν ἄκακον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπόμενον. ἦν δὲ τὸν ἀγαθαρχίδην μὲν οὖν ταῦτα ὧδε τὸ ἔθνος ἠθέλησε ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλὰς αἰχμαλώτους λαβὼν, ὑπό τε τὸν ὀρφνῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὧδε τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τὸν σαμαρείτιδος, καὶ τῶν γαριζίν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐπειθὼς δὲ τοὺς ὑπὸ τῶν φερο-

συλύμων, ὧδε τὸ τὸν ὅρκον φυλάξαι καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτας ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλιξάνδρῳ,

πειθῆσαι μόνῳ πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι Δαρείου τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῷ εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκοις ἐλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἀπογόνοις τὴν παραθήκην τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. καὶ ἄλλοι δ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὸν αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. εἰσὶ μὲν τοίνυν τοῖς σπονδὰς αὐτῶν πρὸς ἐκείνους συμβεβηκότας, τὸν πάντοτε αἰῶνα τὴν ἐσῶν ὑποστόζειν προαιρουμένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλούντων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ αὐτόθι τῷ θεῷ.

ΜΕτὰ τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου ὁ πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαρακοντα, τόν τε νόμον ἑρμηνεῦσαι, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας ἀνδρῶν μυριάδας, ὧν αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν τότε τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατ' τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, εἴπερ που μόνον ἀκούσῃ σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῷ βασιλέως προσαρτίσῃ, μάλιστα μὲν τῷ συλλογῷ τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρωμένου δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῷ μὲν ὑπαρχόντων ἔφη, ὡς εἰκάσαι, ἐλάττω ἢ διακοσίων μυριάδων, μεμελῆσθαι δ' ἐλπίζειν αὐτῷ πολλὰ ἔτη, καὶ ὡς τοὺς ἰουδαίους τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ ἰδιαλέκτῳ γεγράμμενα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲν γὰρ ἔχειν τῇ ἰδιότητι τῶν συρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιόζοπον δ' αὐτὴν ἔφη συμβεβηκέναι. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας δαπανωμένης, ἐγγὺς εἶναι τῆς βιβλιοθήκης καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον ὡς τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων συστήσασθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι. ἀρισταῖος δὲ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεζότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἐλθὼν παρεκάλεσεν τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι καὶ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐλάττω δοκοῦν εἶναι τῶν δυνάμεως, τῆς διπλασίονα ὡς τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν στρατοφυλάκων, σπουδῇ τοῦ παραγενέσθαι καὶ αἰδοῖ, συναγωνίσασθαι ὡς ἂν συντύχοιεν μέλλει τοῦ βασιλέως παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ ἀρισταῖος, προσελθὼν τοῦ βασιλέως λόγους πρὸς αὐτὸ τοιούτους ἐποιήσατο. ὁ χρὴ ἀπατεμένους ὑμᾶς ὦ βασιλεῦ θεωρεῖν, ἀλλὰ τἀληθὲς ἁπλῶς λέγειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγεγράφαμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διηγωνίσμεθα εἰς τὸ σὸν παρεσμέ-

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terrę allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudęis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudęos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudęorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristęus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudęos in suo regno liberatati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicãdi, primũ cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarẽtino & Andrea cõsiliũ hoc cõmunicat, multũ obtestatus vt preces suas apud regẽ quãtũ possũt adiuuẽt: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic cũ allocutus est: Quia nõ decet nos rex verũ dissimulare, sed ingenuè proloqui: cũ hoc agam, vt Iudęorũ leges non transcribantur tãtũ, verũetiã vertãtur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirēti perueſtigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has precesofferre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristææ videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristęi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi tolùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hęc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuẽditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cętero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem ęquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitię respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudęos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti eros, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

πίνι λόγῳ χρώμθοι τῦτο ποιήσαιμθ αὖ, πολὺ ἂν ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλθύοντων, οἷς τῇ σαυτῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρείας, τιμῶν βασιλείαν σου διέπεντος τῦ θεμθύου τοὶς νόμοις αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεστάμθυον θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμθα, ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἐπώνυμον, ἀπὸ τῆς σύμπασι ἐμφύεν τὸ ζῆν τιμῶν ἐπίκλησιν αὐτῷ γοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν θεῦ, τοῖς ἐξαίρετον τιμῶν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημθίοις, ἀπόδος αὐτοῖς τιμῶν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπολιπόσιν. ἴσθι μὴν ταῦτα ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε χάριν φερόμενον αὐτοῖς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα φεὶ αὐτῷ αἰτοῦμαι· πάντων γὰρ αἰθερίων δημιούργημα ὄντων θεῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμθρον τοὶς δικαιοῦσιν, ὅτι ταῦτά καὶ σὲ φρονῶν. ταῦτα εἰπόντος θεῦ ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γενναίῳ τῷ προσώπῳ, πόσους εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῷ ἀπολυθησομθίων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος ἐκείνου, παρεισπίπτει γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγου πλείονας ἔσεσθαι τῷ ἑνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίστου δωρεὰν αἰτεῖς, σωσθῆναι γὰρ καὶ τῷ παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τῦ ἀπὸ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχθῆναι τιμῶν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι. ἀφικνεῖται ὑπ' αὐτῷ, σπίλλουσιν ὅτι δεῖ τοὶς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῷ παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν ἔπεσι. καὶ φεὶ ὃν ἠξίου, προσθῆναι γράμματα ὑπῆκτο μεγαλοφρονῶς ἔχοντα, καὶ τιμῶν αἱρέσιν βεβαιοῦντα, καὶ πρὸ τῦτο τιμῶν θεῦ βούλησιν. καθ' ὧν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ θεῦ παρὸς ἀχθέντας αὖθις καὶ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἐκέλευε, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ τετρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπισχνουμένων φανέντων ταῦτα τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀπόγραφον θεοστόγματος, εἰς δήλωσιν τῆς θεῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγγραν ἐκφυλάξαι, ὧν ἓν τοιῦτο. ὅσοι τῷ συστρατευσαμένων ἡμῖν τῷ παρὸι, τιμῶν τε συρίαν ἢ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τιμῶν ἰουδαίαν καθεστρεψάμθιοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τιμῶν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεπώλησαν, τοίς τε θεὸ αὐτῷ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ εἴ τινες οὖν εἰσῆλθόσαν τούτους ἀπολύεσθαι οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τῷ ὀψωνίων, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ταπέζης κομιζόμθοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὶς καὶ θεῖον τιμῶν πατρὸς προαίρεσιν καὶ θεῖον τὸ δίον αἰχμαλωτίσθαι. τιμῶν δὲ χώραν αὐτῷ δὲ τῶν στρατιωτικῶν αὐθάδειαν κακῶσθαι. καὶ δὲ τὴν εἰς ἄγυπτον αὐτῷ μετοικίαν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τῦτο τοῖς στρατιώταις γενέσθαι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοῖς κατεδυναστευμένοις θεῖον τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα θεῖ τῦτον κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν δεῖ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, φανὲς τοις ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, θεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὰ σώματα. τῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προσα-

προστάττειν ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βουλόμενος, ἐὰν τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βούληται. τούτου ἢ τῷ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μήτε ἢ λείποντος τῷ δεῖ τῷ προτέρου καὶ τῷ αὖθις εἰσπραττομένων ἰουδαίων μὴ διεξάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ δεῖ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τιλὶ τῷ φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἐπέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῷ ταγμάτων ἀπομεῖσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ἐπαύξησιν. ἡμιμοίρων ἢ τούτου, ταχέως ἐν ἑξ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ διορθούντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ὑπὲρ ξ καὶ υ τῷ λύρων ἐγένοντο. καὶ τὸ ὑπὲρ τῷ νηπίων εἰσέπραττον οἱ διατόταγ τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τὸ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων δίδοναι καλοῦντος ἐν τῷ προσχράψαι ὑπὲρ ἑκάστου στόματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο κ τὴν τῷ βασιλέως βούλησιν μεγαλοφρόνως, ἐπέλυσε τὸν δημόσιον σπουδὴν καὶ τὸ δεῖ τ τῷ ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς σύγμα. ἐδόκει γὰρ εἰκῆ τοῖς βασιλεῦσιν φιλονόμητος, πάντα ἢ μὴ πολλῆς βιβλιοθήκης ἐπεφάτιστο, διὸ ἐ τὸ τ εἰσδόσεως ἀντίγραφον ἐ τὸ τῷ βιβλιοφυλάκων κατατέταχται, καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἀποταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτω εἰ) τὴν τῷ τειχίου τοῖς ὁσίοις μεγαλουργίαν, καὶ δεῖ τὴν τῷ κατασκευασμάτων ἰσχύειν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἰ) δύθεν γνώσεσθαι, τ μὲν τοίνυν εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ θεῷ δημοσίῳ. προστάξαντός σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τῷ ἐπ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῇ, καὶ δεῖ τῶν διαπεπλανημένων ὅπως τ δυσὶς βιβλιοθήκης τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τ ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν συὶ ἑτέροις. χαρακτῆρσι δὲ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχ σεσημάνθαι, διὸ τὸ βασιλικῆς ἅπω τετυχηκέναι φροντίδος. ἔδει ἢ ἀναλαβόν εἰ) καὶ ταῦτα θεῖναί σοι, δηλοῦν ἡμᾶς. φιλοσοφωτέραν δὲ καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἰ) συμβέβηκεν ὡς ἂν ἔσται θεοῦ. διὸ ἐ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν, οὐκ ἐμπεδοῦσαι φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ἔσης, ἐ μὴ δίον αὐτὴν βεβήλοις τόμασι διαφερέσθαι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ὑποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης φυλῆς, οἳς ἐμπειροτάτοις τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς ἐ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κ τιλὶ ἑρμηνείαν ἀκριβῆ λαβόντες τῶν προσταγμάτων, ἀξίως ταῦτα τ σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης ἓν τ εἰς δόσεως ἡγουμένης, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἑλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γραφὴν περὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς τρισκιλίοις δὲ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδίων, ἔπεμψε χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύλαξι τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τιλὶ ἐκλογὴν τοῖς τεχίταις αὐτῶν οὗ πρὸ αὐ ἐθελήσωσιν εἰσδοῦναι ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δηλώσομεν δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quę fisco noſtro debēt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamē diſſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat; impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cētum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribēdis Iudęorum codicibus. nihil enim temerè ficbat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatęus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudęorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionē iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum pōtificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarū copioſam multitudinem: iuſſítque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolę ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, Iuſtus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues ſũma potiretur benuolentia. Quo mor tuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſũpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemęus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò perttraxerãt, pater meus cos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæteros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum ſupra cẽtum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his peręteratem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudęis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habiro, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemęo S. Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis, noſtrę quoque res ſe habent optimè. Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocataque concione eas legimus, teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſteus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populi vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

A μὴ τὸ προσηκόντως τὸ αὐτὴν ἀφεῖναι τὸ ὁλοτελὲς τῆς χρεφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, παντὶ τῷ λαβόντι τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας ταύτης. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται δίκαιος ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' ὧν τὸ πρὸς θεὸν ὁσίοις καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους δίκαιον. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ τύπον μὲν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ἐφ' ᾧ τὸν λόγον ποιεῖσθαι,

B ἐσπούδακεν παρέλαβεν, ᾧ χρήσει πτολεμαῖος τὸν τύπον τὸν ἕτερον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατοικισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτεύσαντας ὑπὸ περσῶν ἦγε σπεδίων, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησεν, καὶ τοῖς μὲν εἰς τὰ στρατόπεδα κατέταξεν ὅπλα μείζοσι μισθοφορίαις, τοῖς δὲ ἡγεμόσι τοῖς ἐν αἰχμῇ τῷ σὺν αὐτῷ, τὰ φρούρια καὶ τοὺς τούτων φυλακίτας παρέδωκε, ἵνα τοῖς αἰχμητίοις εἶεν φόβος. τῶν

C δ' ἀρχαίων ἐγὼ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μυριάδας αἰχμαλώτων δουλούντων, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῆς ἐμῆς λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῇσ ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. ναὶ δὲ τῷ θεῷ ἡμᾶς καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν ὄντων δυναμένων, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἥδιστ' ἂν θεὸν τῆς ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα ἕτοιμον καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις

D χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἑρμηνευθῆναι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τῇ βασιλικῶν μεταγραφῆναι, καθὼς ἐστὶ τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ἐκλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δίκαι τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω δὲ τέτταρα ἑκατοντάδων, μεγίστην

E δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι τῶν ἐξαιρέτων ἀνδρῶν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ πιστοτάτους. δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῆς ἄλλων ἀποστολὰς, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ὁλοτέλειαν, ὅσα ἂν ἐθέλῃς, ποιήσῃς πεφανερισμένα. τοῦ οὖν ὁλοτελοῦς τῆς βασιλέως νομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντεγράφη πρὸς αὐτὸν ὡς ἐπὶ τῷ μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐῤῥωμένων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῆς τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὸν δὲ ὁλοτελῆ λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς τὸν ἔγγιστα πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ

F αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τοῖς θυσίαν καὶ εἰς ὁλοκαύτωσιν ὧν ἂν δέωμεν τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρίας καὶ ἀριστέας οἱ ἠμιέζητοί σου τῆς φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, ἐπὶ πᾶσι ἀρετῇ ἄξιοι. ἴσθι δὲ ἡμᾶς τὸ σὸν συμφέρον κατὰ τὴν φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τοῖς σοῖς εὐεργεσίαις πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατιθέντας. διὸ καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῆς τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος δεήσεις ἐποιήσατο ἡμῖδαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅπῃ συμφέροντι τῇ σῇ λαβεῖν ὁ προαιρῇ τέλος

ὁλοτε-

ἐπιλέξαμεν ἡ κ᾽ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς, οὓς πεπομφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἴσως δ᾽ τῆς σῆς εὐσεβείας κ᾽ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῷ κομιζόντων. ἐρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ᾽ κὰ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶ) τὰ ὀνόματα τῷ ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐπόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες ἀπλουῦ. ἵν᾽ δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἀποστολῇ. τίνι μὲν τοίνυν τῷ ἀναθημάτων πολυτέλειαν κ᾽ κατασκεύην ἵν᾽ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἂν πιθάνειον ἡγησάμην ἀπλῶς εἶναι, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ὅλη τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον δὲ τίνι εἰς ταῦτα ἀπάντων χορηγῶν ὁ βασιλεύς, κ᾽ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κ᾽ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελὲς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόντε, τίνι πολυτέλειαν ἀπομνήσομαι. τῆς μὲν ἰσορέας ἴσως οὐκ ἀπαγγέλουσις τίνι ἀπαγγελίαν, τὸ δ᾽ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον κ᾽ μεγαλόφρον, οὕτως συνήσθη τοῖς ἐντυχοῦσιν ὑπολαμβάνων. φανερὸν δ᾽ τὰ περὶ τῆς ἕδρας ἀπομνήσομαι. εἶχε μὲν γὰρ ἡ δ᾽ ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑφηγήσασθαι τοῖς μέρεσι ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. περσέταξε δ᾽ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἕδρας, πόσον τέ ὄζυ, κ᾽ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι μεγέθη δ᾽ κ᾽ τὴν οὖσαν πλίνθον τῆς ἴδ᾽, κ᾽ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γένεσθαι, φήσας κ᾽ πεντάπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθους βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δ᾽ μὴ περὶς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος δόξῃ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀναιρεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ περὶς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα. κ᾽ δόξῃ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν περστέραν ἕδραν, ἀλλ᾽ οὐ δόξῃ ἀπλῶν χρυσοῦν, τοῦ μεγέθει μὲν ἐκ ἔγνω τίνι περσυπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δ᾽ ποικιλίᾳ κ᾽ τοῦ κάλλει τῆς ὕλης. ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δ᾽ ὢν κατιδεῖν περγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, κ᾽ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν & ἐνδεχομένων, κ᾽ ὅσα ἰδ᾽ ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων δόξῃ τὴν συνέσιν, κ᾽ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, συμβαίνοντα ταῦτα κατασκευάζεσθαι. κ᾽ τὰ ἀναγεγραμμένα περὶς τίνι ἀκρίβειαν αὐτῷ ἐπιβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ὑποσχόμενοι δέ τινες ποιήσασθαι τίνι ἕδραν, δύο μὲν κ᾽ ἡμίσεις πήχεων τὸ μῆκος, ἑνὸς δ᾽ τὸ εὖρος, τὸ δ᾽ ὕψος ἑνὸς κ᾽ ἡμίσεως, ἐκ χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τοῦ ἔργου ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν κεφαλὴν παλαιωτέραν εἰργάσαντο. τὰ δ᾽ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναλυφὴν ἔχοντα χοινικηδῆ, τῇ δρείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τῶν ζωῶν μεμιμημένην. ζῳδίων γὰρ ὄντων αὐτῷ, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε δόξασιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν κ᾽ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεφέρεσθαι. τῆς δ᾽ κεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν ἕδραν ἐκ κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ᾽ ἔξωθεν περεσμένον, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κάλλει τῆς ἐργασίας ἐκπεπυνμένον, ὡς ὑπ᾽ ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ κ᾽ τίνι μὲν ὑποχλὶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι, κ᾽ μηδὲ μίαν γωνίαν τελείαν οὐσῶν ὡς προειρήκαμεν περὶ τίνι μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδέκεντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς ζωρείας, λίθοι πολυτελεῖς διάφοροι, περόναις χρυσαῖς δόξῃ ξηλάτοις κατειλημμένοι. τὰ δ᾽ ἐκ πλαγίου τῆς κεφάνης κ᾽ ὑπ᾽ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὠδῖν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων δόξῃ κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τίνι ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλιντο. ὑπὸ δὲ τίνι ὠδῖν δόξῃ τύπωσιν, στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege mittimus. tuę autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos cã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ ex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio prętерire non poſſum, vt B omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtuler, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè C maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthàc eſſet vtilis. Cupere.n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommodata: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere: quod non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit variete ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſę modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulę per ſingulos angulos cędem erant figurationes vt conuerſę non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hę totę eſſent conſpicuę. quin & cymę illę facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertę erant gemmæ precioſę paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſę. exterior autem loricę facies gẽmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarũ, quę per circuitũ meſę voluebãtur.

huic subiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræsentans, dependentibus racemis,& spicis emergentibus,& malis punicis interseritis:quæ omnia constabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mẽsam reuinctis. Sub hac corona rursum alia series onorum priori similis cum virgatis pleræque sculpturis vilebatur: vt ex vtraque parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymarũ ordine:ac ne inuersis quidem mensæ lateribus vlla sentiretur diuersitas, sed idem artificium vsque imos pedes pertenderet.subdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per transuersã mensæ latitudinem,in eam pedes eius inseruerunt,quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mẽsæ iuxta loricam,vt his insistens quaqua verteretur,eandem speciem ostenderet.In mensa autem sculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium ranquã stellis variegatus, carbunculo & smaragdo suauissimè radiantibus, aliisque generibus quę vbique grata sunt propter preciũ.Propter mæandrum verò resticulati quidam nexus circumquaque discurrebant, rombo circa medium similes,in quo crystallus & succinum per interstitia paria coniunctim cum magna gratia spectabantur.pedum autem capitella liliorum similitudinem referebant, foliis sub mensa se reflectentibus,cùm germen alioquin rectũ videretur,basis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis specie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine:erãtque sculpti singuli pedes opere subtilissimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos discurrentibus,in discreta verorum similitudine.tanta enim erat artis subtilitas,vt perflante vento agitata, naturę non artis opus viderentur.constabátque totum opus trimembri cópositione,sed tanto artificio, vt cõmissuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. crassitudo autem mensæ erat semicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expressa:quandoquidem hoc erat eius studium, vt si non magnitudine hæc priorem illam mensam superaret, certè nouitate commenti & ornamentorum splendore magis esset conspicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duę, squamatæ, à basi vsque præcincturam, spiras habentes variis gemmis distinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, & deinceps vsque labrum plexile quiddam reti simile, crabra romborum specie interueniente. addebant gratiam, insertæ gemmæ scutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter se palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρποῦ φύσιν ὑπετεροβλήτου, ὡς ὑποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς αἴρεσθαι, καὶ ῥοιᾶς ὑποκυκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν ὕψος τῷ περειργμένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν περὶ χρυσῷ σφαῖρᾳ ὅλῳ τὴν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠδῶν ἐξάθετος περιῆκτο, ἡ δὲ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τὸ τραπέζης, ὡς ἐπαμφοτέρωθεν μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλείας τῷ ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατασκευασμένην, ὡς μὴ τὴν τῷ κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στέφανης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἑφ' ἑτέρου μέρους ἀναλλατομένης γίνεσθαι ἐξάφορον. τὴν δ' αὐτὴν ἄγει καὶ τῷ ποδῶν ὄψιν ἡ ὑπογραφή. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τὸ τραπέζης πλάτος, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα παρόντας καὶ κατακλείσαντες αὐτοὺς ἐνέφιγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν στέφανον, ἐξ ἧς τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τις ἂν σταθῇ τὴν τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὅθεν δὲ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθους ἀνὰ μέσον ἀξιολόγους ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδίας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον περιστάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὄμμασι, τῷ τε ἄλλων χρωμάτων ὅσοι φύσει σύδασοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἐξ ἧς τὴν πολυτέλειαν ἡ φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς ἕλικτον, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ἕλιν ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἠλεκτρον ἐντετύποτο, τῇ γοερᾷ φλογὶ ἀλλήλοις ἡ ἰδίας χάριτος, ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τοῖς ἀνθύσι, τῷ πετάλων κύκλῳ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῶν λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χρῆμα κρηπίδος ὑποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσι. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῷ ποδῶν ἑκάστου, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλῆμα τε ἀμπέλων συνὼ βότρυσιν ἐμφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ δὴ πρὸς τὸ πνεῦμα ἐξαλεπότητι καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῷ ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τῷ κατὰ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνῃ μιμητὴν παρεῖχεν. ἐμαγουργησαν δὲ ὥστε τεῖπυχον εἶναι τὸ χρῆμα καὶ ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ἔτεις συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τοὺς συμβολούς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἄθλημα τοῦτο κατὰ πολλοὺς τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ καὶ ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ καὶ καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν τορείαν τῷ τεχνίτῃ συνετελέσθη. αὐτοὶ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ μὲν μεγέθει καὶ θεραπευθείσης τῷ θεῷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι ἐξάφορος, τῇ μὲν ἴσῃ τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς καταβολῆς, πολὺ κρείττονα καὶ θεοπρεπέστερον ἀπεργάσασθαι. τῷ δὲ κεράτων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὰ δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ ἐξαζώσματος τὸ ξύλινον, λίθων τε τιμίων ποικίλαις ἐνθέσεσιν ἐμβεβυσμένων. ἔστι δὲ ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργασται, καὶ συνύφανται λίθοις παντοίων τὴν ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀναγλύπτου. καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύου ἐμφερὲς ἕως τῶν χηλῶν ἐπείληκται. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀστράκτων ἀπὸ τοῦ δακτύλων ἀπεπλήρωτο τὸ κάλλος. περιέρρεφετο δὲ τὰ χηλὰ τοῦ κεράτος κεράτων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων χοινίαις εἰς κύκλον ἐπεγεγλυμμέναις. τούτοις μὲν ἦν χρυσοῦς κεραυνὸς, δύο φορεῖται ἑκάτε-

ρον ἀμφορέας τὸν κατασκεύασαν τὸν τόπον. οἱ δ' ἀργύ
ρεοι τ' εὐσπλεγνον τ' λαμπρότητα πολὺ διαφέρειν γε-
γόνεισαν, ὡς ἐκ μακρᾶς δῆλα τύπων τὰς τ' ἐπεσφερομέ-
νων ὄψεις ὁρᾶσθαι. ἐπεσπατασκεύασε δ' τούτοις ὁ βασι
λεὺς κ' φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ πο-
λυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ κ' πετάλοις ἀμπέ-
λων ἐσκίαζο φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ' ἐ-
πήνιζε μὲν κ' δῆλα τὴν ἐμπειρίαν τῆ ἐργαζομένων θαυ-
μασίων ὄντων ἐπὶ τὴν τέχνην, πολὺ δ' μᾶλλον ἐπὶ τ'
βασιλέως αὐτοῦ κ' φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπτε-
τίζετο. ἐ γὰρ τ' χορηγίας τὸ ἄφθονον κ' μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ κ' τὸ χειματτίζειν τοῖς
δημοσίοις θεάμασιν ἀπειρικὸς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, κ' τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄπονον
δ' ἐν τοῦτο τῆς τεχνικῆς ἐπιμελείας. οἱ θεοὶ τ' βα-
σιλέα κ' τ' ζύπου αὐτοῦ ἀποβλέποντες, φιλοπονώ-
τερον τοῖς ἔργοις ἐπεσελιπάρησαν. ταῦτα μὲν τὰ πεμ-
φθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίῳ ἀναθήματα. ὁ
δ' ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, κ' τιμήσας τοὺς κο-
μίσαντας, κ' δῶρα δοὺς τῆ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε
πρὸς τὸν βασιλέα. προσαγορευμένων δ' εἰς τὸν ἀλεξάν-
δρειαν, ἀκούσας πολεμαῖος τ' παρουσίαν αὐτ', κ' τοὺς ἑβ-
δομήκοντα τῆ πρεσβυτέρων ἑλληνιστάς, δώδεκα μετα-
πέμπετ' τὸν ἀνδρίαν κ' τὸν ἀριστέαν τοὺς ἀρίστους. οἱ δ'
ἀφικόμενοι, τὰς τ' ὑπηρεσίας ἃς ἐνόμιζον αὐτῷ ἐπιδι-
δόναι τ' ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, κ' ὅσα φοβίζειν ὑπὸ λόγων ἐπε-
στάλη, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπορίαν δ' ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τ'
ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὑπὲ τὴν ἑρμηνείαν τ'
νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ἃς χρεὼν ἕνεκα παρεῖναι συμ-
βῆναι, ἐπέλυσεν ὑπολῦσαι, δοκοῦσαν τὸ τοιοῦν κ' δοκοῦ
τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ τοιούτων αἰτιῶν ἀφιέντας,
δῶρα πέμπειν ἡμέρας αὐτῷ προσῆκον, οἱ δ' πρεσβύτε-
τες, δῶρα μᾶλλον. τότε δ' ἵνα λύσας ἐκείνους, τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προεπέμψεν. ὡς δ' προῆλθον μέχ
κ' τὴν διάθεσιν οἱ γέροντες, ἃ τῆ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρ-
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, τ' τῆ διφθερῶν, ἃς ἐγγεγραμμέ-
νας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς περὶ τῆ βιβλίων. ὡς δ' ὑπεκαλύψαντες τῆ ἐπι-
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς
ἐμμονότητος τοὺς μόνας, τ' συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἐ-
πεὶ γὰρ ἥρμοστο, τ' τεῦχος ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἰ-
πεῖν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐληλυθόσι, κ' μείζονα τῆ πίμψαντι,
περὶ ὧν πάντων τῆ θεῷ, ἃ τοὺς νόμους εἰ συμβίβηκεν.
ἐκδοσπώντων δ' ὑφ' ἓν τῆ πρεσβυτέρων κ' τῆ συμ-
παρόντων γένεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῆ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα ἀρρῆξαι, φύσῃ δ' μεγάλης χαρᾶς
παρούσης κ' τὰ τῆ λυπηρῶν σύμβολα. καλέσας δ'
τὰ βιβλία δῆναι τοῖς ὑπὲ τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας
ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶ) προσῆκον εἶναι ὧν αὐτοὺς
μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καινοὺς
προσφωνεῖν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτ', δήλην ποιήσειν, κ' κτ' πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ἕ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δ' ἡ αὐ-
τὴ εἶ) τῆς παρουσίας αὐτῆς, κ' τῆς νίκης, ἣν ἀντήγο-
νον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάθησαν τὰ αὐτῷ αὐ-
τοῖς ἐκέλευσε, κ' καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τοῖς κελλίοις, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὑπὲ τ' τῆ ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρεὰν ἐκάλεσας, ὃς ἐκ τοῦ τοῦτον φρόνιμον ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δίοντα πρὸς τοῦ διαιτᾶν. διετέτακτο δ' τούτων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriuſque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argentea verò quęuis ſpecula ſplendore vincebant, certius etiam reddentes inſpectãtium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid ſpatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non ſolùm artificum ingeniis ornabantur vſque ad miraculum, ſed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non ſatis putãs quòd ſine parſimonia ſumptus pręberet, relictis etiam ſeriis negotiis ſæpe adibat officinas & inuiſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi ſit ei hoc negocium, maiore attentione verſabantur in opere. atque hæc ſunt donaria ab hoc rege ad Hieroſolymitanum templum tranſmiſſa. Quibus conſecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ ſine muneribus ad regem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reuerſi, rex cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſeniorum aduentu confeſtim legatos Andream & Ariſtęum accuiit: ab eiſque & epiſtolam pontificis recepit, & multa præterea ſciſcitando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus qui Hieroſolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum cauſa experebantur eius colloquium, præter morem ſuum dimitti iuſſit. hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe. tum verò illis dimiſſis ab Eleazaro miſſos expectabat. vt verò ſenes illi venerunt cum muneribus à pontifice miſſis, & cum membranis quæ legem aureis literis inſcriptã continebant, primùm de libris eos rogauit, vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ ſubtilitatẽ, & commiſſuras quæ ita latebant, vt viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miſerit, ſed lõgè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque ſeniores eorúmque comites vno ore omnia fauſta regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quę quidem mœroris inſignia eriam magnum gaudium conſequi natura voluit: iuſſiq́ue libros accipere quorũ hoc erat officium. tum demum viros ſalutauit, præfatus æquum fuiſſe vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum ſibi confeſſus eſt, vt quoad viueret, per ſingulos annos redeuntem eius memoriam colere ſe velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prełio vicerat. voluitq́ue vt conuiuæ ſibi eſſent, & diuerſoria mandauit eis aſſignari ſub ipſa arce pucherrima. Nicanor autem qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum iuſſit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex diſpoſuerat, vt ex eis ciuitatibus quę in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia parantur, vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est, Dorotheo hac cura commissa, quòd his callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quęstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quęstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem felicirer. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, prẽter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, pręsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A κῆ γὰρ πόλιν ἐκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται θεοῖς τὴν διαγωγὴν, ἕως τούτων ἐπιμελούμενος. Ὁ κῆ τὸ τῆς οἰκουμένης θεὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδασκάλιζετο, ἵνα τῷ συνήθει ζόπῳ τὴν διαγωγὴν διώκουμοι μᾶλλον ἥδιον ᾖ, κῆ θεὸς μηδὲν ὡς ἀλλοζίως ἔχον δυσκραίνωσιν. ὃ δὴ κῆ θεοῖς τούτοις ἐχρήσατο, διωρθώσε τὰ τῶν βίον ἀκρίβειαν, ὅπῃ τούτοις καθεστῶτος. συνίστρωσε ὁ

B πάντα δ' αὐτῷ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιδοχάς. κῆ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως προσταξάντος τοῦ βασιλέως. τοῖς μὲν γὰρ ἡμίσεσι συνέλαθσεν αὐτὰ χρῆσθαι κατακλιθῆναι. τοὺς δ' λοιποὺς, μὴ τὴν αὐτὴν κλισίαν, ἀλλὰ ἀπολειπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὗτοι κατεκλίθησαν, συνέλαθσε τὸν διωρθωτὸν εἰς ἕθεσι χρώμενοι ἀγαπελοῦσι πάντες οἱ ὑπὸ τῆς ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κῆ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱερομνήμονας & θύ-

C τας κῆ τοὺς ἄλλους οἷς τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παρατήσατο. τῶν δ' ὡδαγμένων ἕνα ἐλιασάμενον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ἠυχάθ τοῦ βασιλέως τὰ ἀγαθὰ, κῆ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτοῦ. εἶτα κάντος ὀξ ἀπάντων μὴ χαρᾶς & βοῆς ἤρθη. κῆ παυσάμενοι, πρὸς δίωξιν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐξ ἄπαντος. ἐκλιπὼν δ' ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχεῶντα χρόνον

D ἐξ, φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἔκαστον αὐτῶν, λόγοις ἐπηρώτα συσκιοῖς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων πάντας οὐτινοσοῦν ὁ λόγος αὐτὸς προβληθὴν ἐξασαφοῦντων, ἡδόμενος, τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ' συμπόσιον ἐποήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κῆ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἐξ μαθεῖν, ἀναγκάσει τὸ ἀριστάρχειον βιβλίον ὁ συνίστρα-φε ἐξὸ

E ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, ὑ μόνον τὸ βασιλέως, ἀλλὰ κῆ μὴ μέρος τῆς φιλοσόφου διανοίας ἀνακεῖσθαι πάντα φήσαντες, καὶ ἐξὸ τοῦτ' εἰκὸς κῆ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος εὑρῆσθαι, παύονται μὲν περὶ τούτων διηνεκῶς. γενέσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγε μὴ παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι δὲ παρ' αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσ τε αὐτοῖς, αἷς ἔρια δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς ὑποκατασησονταις ὅπῃ τὴν κατάλυσιν. ἐλθόντων δ' ἐξ ἐπὶ ἡμερῶν, ὡδαγαγὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κῆ διελθὼν τὰ

F ἑπτὰ σταδίων χῶμα τοῦ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κῆ ἐξαγαγὼν πρὸς τὴν γῆν ἐκείνην, προσελθὼν ὅπῃ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τὴν οἰκίαν κατασκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς ἐξέσκεψιν προαγμάτων ἡσυχίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ὅπου παρεκάλεσε πάντων, ὧν αὐ δεήθειν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὅπῃλεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἐν μάλιστα φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ

G ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ' ὅπῃ τὴν τοῦ στόματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τὴν διαγωγὴν χορηγουμένων, καὶ προσέτι τοῦ διωρθώτου πολλὰ καὶ τῶν ὡδασκευαζομένων τοῦ βασιλέι, προσετάξε δὲ, αὐτοῖς παρέχοντος. θεωρῶ δ' πρὸς τὴν αὐλὴν ὡδαγόμενοι, κῆ τὸ πολεμαῖον ἀασαζόμενοι, πάλιν ὅπῃ τὸν αὐτὸν ἀπέσαν τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κῆ καθαίροντες αὐτοὺς, ἕπως ὅπῃ τὴν τῶν νόμων ἑρμηνείαν ἐξέποντο. μεταγραφέντος δ' τῶν νόμων κῆ τὸ κῆ τῶν ἑρμηνείαν ἐρῆ τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κῆ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῶν ἑρμηνέων, αἷς ἐγὼ τούτοις.

τὸ δ'

τὸ ἧ πλῆθος ἀπεδέξατο μᾶλ καὶ τοὺς δόξασφήσαντας προσδυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ἧ καὶ τὸν δημήτριον τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς δι' ἐκείνου γεγενημένου. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεῖς καὶ τῆ ἑρμηνείαν οἱ προσδύτεροι, καὶ τὸ πολιτεύματος οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἐρυθραίας ἀπήρτισαι καὶ δόξαντα ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἅπαντων ἧ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴπερ ἤ τῳ ἀσυνήθη προσγεγραμμένον ὁρᾶ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπεῖν τὰ τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, συμφέρειν τοῦτο πεφάντας, ἵνα τὸ κείμενον ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ δόξαν μένη. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ὅτι τούτῳ τὴν αὐτὴ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἤδη δὲ μᾶλιστα τῆ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τοῦ δόξαντος καὶ τοῦ σοφίας ἐκπλαγῆ τὸν νομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῆ ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῆ ποιητῆ ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, δι' ὃ θεῖαν αὐτὴν εἶ καὶ συμβαίνειν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖσθαί τινές τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλοῦν ὡς θεόπεμπτός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν δόξαν, πλείοσιν ἢ τριακοντα ἡμέραις, καὶ ὧδε τοῦ αἰσίως ἐξιλάσκετο τὸν θεόν, ἐστοῦθεν αὐτῷ γλυκάνας τὴν ὄψεως ἀσυνοσίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τῶτ' αὐτῷ συμβαίη φερεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτ' ἐπιφέρειν δεῖ κοινοῖς ἀνθρώποις δηλῆσαντι. καὶ δεσχόμενος κατέσχη τὸν δόξαν. ἐδόκουν ἧ καὶ περὶ θεοδέκτου τοῦ τῆ τραγῳδίαν ποιητὴ ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι βεβληθεὶς ἐν τινι δράματι τῆ ἐν τῆ ἱερᾶ βίβλῳ γεγραμμένων μυθολογίαι, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἐ συνειδὼν τοῦ αἰτίας ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομνύμενος τὸν θεόν. ὧδε λαβὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὧδε τοῦ δημητρίου καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῆ βιβλίων τοῦ θυμέλειαν, ἵνα δόξαμένη ταῦτα καθαρῶς. τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐν τῆς ἰουδαίας ὧδαγίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἧ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτῷ, καὶ πρὸς ἃς ὑπὸ τῆ δωρεᾶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. τοῦ μὲν γὰρ εἶ δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἐλεγεῖν, ἑκουσίως ἧ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τύχεσθαι πάντων, ἂν ἦτι αὐτῶν ἔσῃ σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη ὧδαχεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ζεῖς, ἧ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τοῦ τάλαντου, καὶ τοῦ τῆ συμποσίου τραπεζῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλιαζάρῳ δι' αὐτῶν ἐπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τοῦ ἀκόλουθον αὐτῆ θησαυρῶν, καὶ κυλίκιον τοῦ τάλαντον λ'. πρὸς τούτοις ἧ καὶ στολὰς ἱ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον δαφνίνη, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπ γεμῶν φιάλας καὶ ἐρυθρίας, καὶ ἀσκοφόρια, ἧ κεφαλὰς χρυσοῦς πρὸς ἀπόθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἐ δι' τῆ ἐπιστολῆς, ὅπως εἰ τῆ αὐδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὅπ ἔχῃ, ἐπὶ πολλοῦ ποιούμενον τοῦ μὴ τῆ ἐν παιδία τυγχανόντων σπουδῆς, ἧ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχειν κατατίθεσθαι. ἐ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῆ ἰουδαίων τοιαῦτα ὧδε πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου σπουδὴν ἠρέσθαι.

A & Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſet: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſententia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligẽtiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mẽtionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimã: & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædã ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quę morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hęc ideo pati, quòd fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectę etiam poëtę, cùm in quadã tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cùm erratũ agnouiſſet, exorato Deo redditã aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauítque interpretes vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus cómodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapiẽtia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſinguliſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III. A Κεφάλαιον γ'.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος· καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in cõditis à se per Asiam & inferiorem Syriam B vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id C non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim cõtra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulãtibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, vicerunt causam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bello gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς παρὰ τῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συμπεραίτησαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τῆς ἐσοικισθείσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπὶ καὶ νῦν διαμένειν. τιμιώτερον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρίεσθαι, λαμβάνειν ἀργυρίου τι, ὃ δὴ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμᾶται ἀργύριον. ὃ τῷ δήμῳ τῷ αὐτοχέων ἐν τῇ τιμᾷ πολέμῳ λύσαι ἀφαιρεθησομένου, μυριάσιν ἡμῖν ὧν τότε τῆς συρίας ἐτήρησε, καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τὴν μὲν ἄπω τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς τῆ αὐτοχέως, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μόνοις ἰουδαίοις, ἀλλ' ἐπάντων. ἐξ ὧν τὴν αὐ κατοικίσεως τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνῃ, μάλιστα δὲ τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκάτου πολεμιώτατα ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν πεσειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῆς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ αὐτοχέων δήμων μισητῶν ἀφαιρέσεως ἐκράτησαν. ὡς τὸ μηδὲν μηδ' ὑπὸ τῶν πρὸς τούτοις χρεῖος, μηδ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδυῶσαι πρὸς τὸ λύσαι τὴν τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ τοὺς καταφυγόντας αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρίσαντας ἀφ' ἑκάστης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δὲ τοῦτων καὶ μάρκον ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἐπ' αὐτοῖς ἔδωκεν αὐτοχρῶς ὁ σταλλίκιος ἰώνιος, ὁ δὴ τῶν ἑλλήνων θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετάλαβωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγχωρεῖς εἶεν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συγκίνησις, εἰκότως ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορούσης αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εὑρεῖν βούλεσθαι καταμαθεῖν, ἀναγκαῖον τῷ νικολάου ἱστορίαν τινὰ ἑκατοστὴν εἰκοστὴν ἕβδομον καὶ τετάρτην. ἃ μὲν οὖν ὑπ' ἀγρίππου κεῖσθαι τὸν, οὐκ ἔστιν ὅπως θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἐπολέμησε τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος, οὐεσπασιανοῦ δ' ἀπὸ καὶ τίτου τοῦ μεγαλοφροσύνῃ εἰκότως ἐκπλαγείς, μὴ πόλεμον καὶ τηλικαύτους ἀγῶνας οἷς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μεθεῖσαν ἐπανάγειν. ἐπανάγω δὲ τὸν λόγον ὅθεν χωρὶς δὴ ταῦτ' ἐξέβην. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' αὐτόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοῖς τὰ πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοῖς τῶν κοίλων σωμείαν νεμομένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δυπάτορα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συμέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ πάσχοντος, ταῦτα πάσχειν ὡς οὐ-

ὡς᾽ οὐδὲν ἀπόλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τῆς εὐπραγίας τῆς αὐτόχου, καὶ τῆς ὕστερον αὐτῶ τροπῆς τῆς πραγμάτων κειμένου. νικήσας μὲν τοι τὸν πτολεμαῖον ὁ αὐτόχος, τὴν Ἰουδαίαν προσήγαγετο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλλων ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὅστις τοὺς ἐν τῆ κοίλη συρίᾳ. ὃς πολλαί τε αὐτῶν πόλεις εἷλε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ προσέθετο. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ τὸν σκόπαν αὐτόχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλὴν αὐτῶ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ᾽ αὐτόχου χειμασαμένου τὰς ἐν τῆ κοίλη συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῶ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῆ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτῆ τῆ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων φρουρεῖς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν αὐτόχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ καὶ τοῖς φίλοις, μάρτυρόν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δύπαθοι πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διήνεγκεν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. ἔδοξε δὴ σοι καὶ τοὺς ὑπισχνουμένους τοῖς στρατηγοῖς πρὸ αὐτῶ γραφείσας, προσελθὼν ἃς μάρτυρα τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολίσῃ ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν δὲ τῆ ἐς τὴν ἱεροσολύμων αὐτῶ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τοῦ πτολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῶ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγω δὲ ἐν τῆ αὐτῆ βίβλῳ ὡς τοῦ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αὐτόχου, τὴν μὲν βατανηαίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν αὐτόχος. μετ᾽ ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῶ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορεύόμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑφ᾽ οὗ καὶ πλέον ἔχειν λέγοντες, καὶ μᾶλιστα διὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεροψίαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δὲ παυσάμενοι τὸν λόγον ὅτι τοῦ διήγησιν, ἔδοξε θέμενοι πρῶτον τὰς ὑπισχνείας τοῦ βασιλέως αὐτόχου. βασιλεὺς αὐτόχος πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παρευτύχησαν μὲν νίκης τῆς χώρας ἐπιβεβηκότων αὐτῶν ὑπὸ διξαμένων τὸ περὶ ἡμᾶς φιλότιμον, ἡδεσθέντες δὲ εἰς τοῦ πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, καὶ μὴν δ᾽ ἱερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ⁊ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων ἢ καὶ τοὺς ἐν τῆ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αἰχμαλώτων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς αἰθεσόπους συμπεσόντων, ⁊ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ᾽ αὐτοῖς σκευασμὸν ὧν τοῦ δ᾽ σέβεσθαι θεὸν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν, κτλ. ὧν τε θυσίων ⁊ οἴνε καὶ ἐλαίᾳ, καὶ λιβανου, ἀργυρίου πεντε, μυριάδων ⁊, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἑκατὸν ⁊ τὸν ὀπτικὸν νόμον, πυροῦ μεδίμνους αὐξ᾽, καὶ ἄλων μεδίμνους τοι. τελεῖσθαι δ᾽ αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ περὶ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ ὕλη ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω δὲ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, ⁊ ἐκ τῶ ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τῆς λιβάνου, μηδενὸς φεισαμένου τέλους. ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς αὐτὸ ὑπάρχειν γένεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέον.

A non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem pòst Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepissit occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus equum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quingentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque, volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum, templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quíve ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra B septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. C Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantùm solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerD dotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductante exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res noE uas moliri audio, videtur hoc negotium curæ meam deposcere. Quapropter consulris de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorũ nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt F eos, licèt difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatémque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis G quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν ὃ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κ᾽ τοῖς πατρίοις νόμοις. ἀπολυέσθω ὃ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ ἄλλου εἴ τι ἄλλον. ἵνα ὃ ταχέως ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ κατελθοῦσιμ ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἶ μέχρι ἔτους τριτου. ἀπολύομεν ὃ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ ἤτου μέρους τοῦ φόρου, ὡς τὰ αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοὺς τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν γενομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδομεν κελεύομεν. ἐὰν μὲν οὖν ὅλιγοι ὦσιν, ταῦτα ἀρκέσει. σημεῖον δὲ καὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅσον ἔσωμα κ᾽ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκα, ἀφεὶς χωρὶς τούτου. μηδενὶ ἐξὸν εἶ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν ἀφέδρωνα εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, ἢ μὴ παρορθωμένων τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἀγνεῦσαι ὄντι ἐξὸν ἴδιμον κ᾽ τὸν πάτριον νόμον. μηδ᾽ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μύες ἡμίονοι, μύες ἀγρίων ὄντων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπορρυμμένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ ταῖς δοχαῖς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ ξίφεσι τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς θεσμοποιοῖς θύμασιν ἀφ᾽ ὧν καὶ τῷ θεῷ δοξολογεῖν, ὅλως ἐξαφθῆναι χρεών. ἐὰν τοίνυν τι παρεκβαίῃ, ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλίας. ἡγεμὼν δὲ ἀθρήσων ἡμῖν δοκιμασθέντα τὴν πίστιν ἰδίᾳ νουθετίζοντα τὰ κ᾽ τὴν φρυγίαν, καὶ λυδίαν ἐπόθησα. καὶ ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς ἄνω σατραπείαις πολέμων ζιὺξιν τὸν αὐτὸ ἐστρατηγὸν καὶ ἔν τοῖς μάλιστα φίλον πεμφθῆναι πρὸς ἡμετέρων ἐπὶ βασιλέα εἰς φρυγίαν, γενέσθαι οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζιὺξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι ὢ ἂν εὖ ἔχοι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυνθανόμενος τινὰς ἐν λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ὀπτροφῆς ἠξιώσαμεν τοῦτό μοι δοῦναι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τὰ δοκοῦντα, ἔδοξεν εἰς τὰ ἐσχατιὰ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ὑπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους ἑκατὸν χιλίους σὺν ὁπλοθήκῃ μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκοὺς αὐτοὺς ἔσεσθαι τῇ ἡμετέρων φυλακῇ, διότι τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσεβοῦσιν, καὶ μαρτυρομένοις αὐτοῖς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ ἂν προστάττωμεν. βούλομαι τοίνυν καὶ παρ᾽ ἐργάσιμον οὕτω τοῦ μεταγαγεῖν, ὑποχωρούμενον νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ᾽ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τὰ οἰκοδομαὶ οἰκιῶν δόσεις αὐτοῖς τόπων ἐκάστῳ, καὶ χρόνον εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αὐτοὺς εἶναι ἔτη δέκα. μεχρὶ δὲ ὅσου καὶ ἄλλης αὖ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀρτύσεως λαμβάνειν, εἶναι εἰς τοὺς τῶν προγόντων ἀγαθεφανεῖς. δίδωμι δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερόν σοι παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. φρόνιμον δὲ ποιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κ᾽ τὸ δίκαιον, ὅπως ὑπὲ μενδινὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου περὶ ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν ἀπογράψαι εἰρήσθω. μὴ ὃ

μὴ δι' ἕξιν φιλίαν καὶ σπονδὰς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸς ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, δωρεὰν χωρήσας αὐτῷ τῆς κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τὴν φόρον, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τὴν ἐπισήμων ὠνοῦντο παρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταττόμενον περάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς εὖ πράσσοντες πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ὑπὸ ἀρχιερέως ὀνίου· τελευτήσαντος γὰρ ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιεροσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μὴ ὢν δὲ κατασχεθὴς τὸν βίον, ὀνίας τὴν πατρῴαν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου κατὰ πρόπατορα. ὁ δὲ ὀνίας, βραχὺ μὲν τὴν ὀλιγωρίαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον εὐεργέτην, ὃς μὲν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβυτὴν, ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀποδιδόντα τοῖς φόροις. καὶ ἐπέλυσε κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀποδιδόντα τοῖς φόροις. καὶ ἐπέμψε τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ ὦφλε τῷ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε χρὴ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisíque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub B Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ IIII. causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quòd tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licèt Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐκ τῆς ἡμυθήτου ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον.

Cap. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Ἰωσηπος δέπις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, δόξαν σωφροσύνης δὲ καὶ φρονήσεως καὶ δικαιοσύνης δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν παῖς, ὃν δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβύτου παρουσίαν, ἐτύγχανε δὲ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ προτρέπεσθαι διὰ τὴν τοῦ χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπολυτυχεῖν. εἰ δ' ἐρασθεὶς οὕτως ἔχοι τοῦ χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑποφεύγειν, καὶ πᾶν ὁπωσοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συμβουλεύσειν ἀπολαθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δηλῶσαι αὐτῷ ἢ πάντων αὐτοῦ θαρρήσαι τὴν χρημάτων ἢ μέρους. τῷ δὲ ὀνίου μήτε ἀρχειν θέλειν ὑποκειμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ εἰ δυνατὸν ἐτοίμως ἔχειν ὑποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτὸν πρὸς τὸν πτολεμαῖον συγχωρεῖ θεὸς τῷ ἔθνει, ἐπιτρέπειν. φήσαντος δὲ ὑπεξιέναι, ἀναβαὶ εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρ' ὑμῖν τὸν ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τὴν ὑπὸ τῆς συνθέσεως ἐλπίδος ἡδέως αὐτοὺς ἔχειν παρακελεύεται. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὡς μηδὲν ἀδικοῦσιν.

Ἰοσephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam susciperet. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quòd iratscatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & curtum iussit conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

A καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκοῦσαν, νὺ χαίσει τῷ Ἰωσήπῳ καταβας δ' αὐτὸς ὑπὸ τὸ ἱερὸν, ξενία τε ὑποδέχεται τὸν ἄνδρα τῷ Πτολεμαίου παρεσκδυκότα, καὶ δωρεαῖς μέγας αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ δὴ πολλὰς ἐτιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προεπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἀκολουθήσειν. καὶ ὁ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα, τῷ προσδοκᾶν παρέσεσθαι μέγα, ἐπαρθέντος εἰς ἄγνοιαν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχνεμένου. τὸ γὰρ ἐλεύθεριον αὐτῷ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν προσδοκῶν ἐλθὼν εἰς τὸν ἄγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδέησεν, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραπησόμενος τὴν ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος. ὁ δὲ αὐτῷ προσέταττεν. ἀμέλει τοσαύτη ὡς τὴν ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χεόμενος εὐφημία, ὡς τε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προσδέεσθαι οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον οὔπω παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐξαπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐδήτας τε καὶ ἀκπώματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς εἰς δισμυρίας δραχμὰς ἐξασκευασάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεων τῆς Συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὠνὴν τελῶν ὠνίου. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει ὠνεῖται ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον διὰ πενίαν καὶ λιτότητα. ὡς δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος αὐτῷ παρῆλθεν. καθεζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔνθ' δὴ ὁ προσδοκήσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ παρὰ Ἰωσήπου ξενισθεὶς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, διὰ τὸς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, ἐφ' οὗ παραγενόμενος ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθὸς τε εἴη καὶ φιλόπονος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, θαρρεῖν τε αὐτὸν παρεκάλεσε, καὶ ἀναβαίνειν ὀχήματος παρεκέλευε. καθιζόντος δὲ τοῦ ὀνίου προεπέμποντο ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ δεῖν τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ παῖδα τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἔχειν συμβέβηκεν. ἔξεστι δὴ σοι τῷ νέῳ ἅπαντα, ὅσα τε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡδέως δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ δι' εὐπαιδείαν τὴν παιδικοῦ, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἥδη πεπιεσμένῳ ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς οὔτε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλοῦσιν ἐναντιοῦσθαι, καὶ καθημένου ὅτι δ' ἐτιάσεως δ' ἰδίας ἔχειν. γενομένου δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀνδρῶς ἔφερον. ἐτάσας γὰρ ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πωλεῖσθαι τῆς πόλεων, ἠρώτων οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες εἰς ὀκτακισχιλίας τάλαντα συναθροιζομένων τῆς τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους ἐδίβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγον αὐτῷ τιμᾶν ὑφίστασθαι τῷ τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπεχνεῖτο. καὶ τῷ ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοντι τὴν φερομένην αὐτῷ κατακυρωῦν τὴν ἀνὴν τῆς πολῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐγγυητὰς δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοκοῦν, σφόδρα ἀσφαλῶς ἀπεκρίνατο, δώσειν δ' εἶπεν αὐθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οὓς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν δ' τούτοις οἵτινες εἰσὶν ἐπόντος, καὶ τὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὧν ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένου, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ὑπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι παῤῥίδας μετ' αἰσχύνης. ὁ δὲ ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζοὺς στρατιώτας χιλίους, ἐξῆσε δή τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόντες δ' οἱ ἀσκαλωνῖται, καὶ τοὺς φόρους ἀπαρῆσθαι τοὺς ὑπαλωτὰς, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο δίδοναι, ἀλλὰ καὶ παρεβόησαν αὐτὸν, συλλαβόντες αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἶκοσι, ἀπέκτειναν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψαν τῷ βασιλεῖ, δηλοῦντες αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος τῷ φρονήματος, καὶ τῆς πραγμάτων ἐπιστήσας αὐτὸν, ἐφῆκεν αὐτῷ ποιεῖν ὅτι βούλοιτο. τότ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῆς ἀσκαλωνίτιδος ἄνδρας ἀπηρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο θαρσούντως τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὅπερ ἐφρόντισεν δὲ καὶ συνοδοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητουμένους ἐτέλουν, καὶ τούτων δώρα πέμπειν τοὺς τρόπους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέσυλα τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῆς πόλεως, εἰς τὸ ἰδιωτικὸν τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας πρῆναι, φρόνιμον ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ δὲ καὶ δῶρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ βασιλίδι μητρὶ ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ἀνοσίμους δι' τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κθ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παῖδων ζ'. πομπαίου δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱὸν ἱκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. συὼ τὰδελφῇ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγαν καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥρᾳ ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ διαπονῶν πρὸς τὴν βασιλέα, ὀρχησείδος εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον δι' ὥραιότητος, ἐρασθεὶς τῆς ἀδελφῆς τοῦτο μεμύηκε, πρὸς καλὸν αὐτὸν ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δόκησιν ἀγαθὸν γνόμενον, πρὸς ἑαυτὸν ὡς τὸν πλησίον τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δόκησιν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγεν πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατακοίμησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνήρχετο τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γνωσθέντος πολλάκις, πράττει σφοδρότερον. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δοκεχωρήσειν τὸν βασιλέα.

A & vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permiſit eum abſque fideiuſſione habere vectigalia. id quod valdè moleſtum fuit his B qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cùm veniſſet Aſcalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non ſolùm nihil acciperet, ſed conuitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum C facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quo- D que necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatiſque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in au- E la potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis ſeptem filiis, ſuſcepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cùm aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſolíque fratri hoc indicauit, F rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei vt clàm ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus eſt apud fratrem quòd periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem G ſaltatriculæ, quam fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: falsus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim aduleſcens adhuc generoſam & prudentem præ ſe ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maximè, vnumquemque miſit ad eos qui tum profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi verò propter ſegnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum ſolet aſtringere. Quò poſtquàm peruentum eſt, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénſque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iugá hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementéque facta, domum rediit. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt ſolum germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus ſit filius: verſíque omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum regibus, ſuadentibúſque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogárque ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad regem ſalutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiant, admodum lætatus eſt filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretioſiſſimum. Ille verò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filij conſilio, ſcripſit procuratori Arioni,

A τῶ δ' ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀμοιρίαν φέρα καλοιῶτος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μὴ ἀδίκως, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φύσαντος, καὶ τηλικοῦτος αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ τοιοῦτόν ἐπενόησε κακὸν ἐν αἰχμὴ γλιόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν Ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προειρήκαμεν. ἐνεὶ δὲ ὢν

B ιγ' ἔτη οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν αἵρεσιν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δι' αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ χρείττονα καὶ φρονιμώτερον δυνάμενον, τῶ δὲ Ἰωσήπου γνῶναι θελήσαντος τὴν αὐτῶν τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν εὐπέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τὰ δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μὴ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον Ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεφηνάτο τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δ' ἀπόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων,

C τῆς μὲν τοῦ βουλάτου γνώμης κατεφρόνησε, συμβουλεύσαντας πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλυῶσι προειμένοις τοῖς ἀποσταλησομένοις, ἐπενόησε τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διέθρεψε. τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῷ,

D καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐπέδυσε τούτοις τὰ ζεύγεια, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπέρας, ἵνα ὁ πατὴρ αὐτῷ προστάξῃ γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἐθαύμασε τὸ φρόνημα, καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ τολμηρὸν ἐπῃνέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῶν δι' τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τις αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑὸν τῷ

E βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ φρῶτοι τῆς συείας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν ἡμέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης θρασύδους εἰς τὸν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατέσχετο. τῷ δ' ὑὶ ἀπιπεμπετο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δὲ πρεσβυτέρων παραγενομένων, καὶ

F πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγερωχότερον ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν Ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ θρασύθυμος ἔσιν αἰτεῖσθαι. ἐπαγγειλαμένου δὲ πορεύσεσθαι, καὶ δώσειν χρήματα οὐ πολλὰ φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζητεῖσθαι γὰρ ὀλιγοστὸς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δεκαμνὰς μυρίας, ἤρθη τῷ παιδὸς τῇ

G φρονήσει. δυσχεράνας δ' ὁ πατὴρ συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀλιγωλῶ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῆ χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα τάλαντον ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τοῦ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραγνοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀείωνι, ὃς ἄ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐκ ἀλεξανδρείας χρήματα αὐτοῦ διώκει, οὐκ ὄντα ἐλάσσω ξιχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ὀφειλόμενα τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς Τλὶ ἀλεξανδρειαν, καὶ φροθυμίας ἐνεπιμπλάμεις καθ' ἑκάστην τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀποδιδόναι, ἐκέλευε τῷ ἀρίονι τοῦτο ποιεῖν. φοὺς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὰς, εἰς Τλὶ ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς ὁ δὲ ἡγούμενος εἰς Τλὶ ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίονι Τλὶ ἐπιστολὰς, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον, εἰπόντος χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι Τλὶ οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτὸν ἐνδίδωσι, καὶ μεμπτὸν αὐτὸν ἡξίου ἡγεῖσθαι τῷ ἡγουμένῳ. δώσειν δ' οὐδὲν πλέον ταλάντων δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παρεξιωθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίονα ἐνέβαλε. τῆς γὰρ ἀρίονος γυναικὸς, τοῦτο δηλώσασης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δηθεῖσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πλοιμαῖος πέμψας φοὺς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς δύναται φοὺς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς, οὔτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ φοσθεῖναι δοῦναι τὸν οἰκονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ἀποκεκρύφθαι τῷ φόβῳ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν ἡγησόμενον γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσειν τῷ θεῷ. κρίνει δὲ τοῦτον τὸν λογισμὸν, οὐδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν φοὺς αὐτὸν, φειδόμενον δοῦναι κομίσαι τῷ πατρὶ διεργάτην ἡγουμένῳ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι φάσκουσιν ὧν φοσετάξει. διαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἶ) πρὸ διαστόνην ἢ μέγαν. αὐ οὖν μὴ κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, κὴ σὺ φοσδόκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐξέπτη, κὴ τῷ μεγαλοφροσύνῃ τῷ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετίθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μεδεμία βοήθειαι ἔζιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῆς δεσμῆς ἀπελύθη. καὶ ζῆς δειλίπων ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, παρέσκευε τοῖς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν δι' τῶν φοὺς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δ' φοὺς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας ὡμὴ ἑκατὸν γράμματα δεξιομένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δ' παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κλιθεὶς δ' ἐφ' ἑσίασεν φοὺς τὸν βασιλέα, μὴ τὴν φρώτην τῆς χόρας, ὑπανακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπ τῶν ἡλικίαν ὑπὸ τῆς τοιᾶς τόπους κὴ τῶν ἀξίας διαφερόντων. τὴν δὲ συγκατακειμένων παίντων τὴν μερῶν τὰ ὀςᾶ, αὐτὸς δὲ αὐτοῦ τὰς σάρκας, σπαδόντων ἐμπεφθὼν τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησίασαι τῶν φαγεῖν αὐτῷ ζάπτας, ζύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ φοὺς τὰ σπώμματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας αἰεὶ δίδακτο, φαγαλισάντων αὐτὸν τῆς κατακειμένων τῇ ζαπάζῃ, παρισῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ πάτερ, τὰ φαγείμενα ὑρκανοῦ ὀςᾶ; ὃν τοῦτου ζόχασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶν συρίας ἅπασαν ἀφείλετο, ὡς ἔδει τοῦτα τῆς σαρκὸς ἐγύμνωσε.

ὃς ἅπαντα τὰ ἐκ ἀλεξανδρείας χρήματα αὐτοῦ διώκει, A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat cò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumetandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent.

B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi muneta. Ibi puer iratus Arionem

C coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret.

D Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se puniisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum

E mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutatutus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus,

F emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumptæ carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias

G hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur colligere quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus.

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nascereturpericuli: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ ζύφαντος λόγον τὸ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅπ τοσαῦτα αὐτῷ ὀστᾶ κεῖται, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστέα σὺν τοῖς κρέασι καταθίειν ὥσπερ οὗτοι, τοὺς τοίνυν κατακειμένους ὑπολείπειν, ὅπ μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὸν ὑπόκρισιν αὐτοῦ σοφὸν οὔτω ὑμομυθίαν, πάντας ἐπί-

B λυσεν ἀπαρρησίαν, τῆς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἀποδεχομένοις αὐτόν. τῇ δ' ὑπισύσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τὸ βασιλέως φίλων πορφύρεον, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ αὐλῆς δυνατῶν, τοῖς μὲν παρέζετο, ἀπὸ δὲ τῶν οἰκετῶν ἀπεπυθάνετο, τί μέλλουσι διδόναι τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ τοῖς μὲν, αἱ δώδεκα τάλαντα διδόναι φησάντων, τοῖς δ' ἐφ ἀξίᾳ κῆ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπο-

C κρίνετο λυπεῖσθαι δῆθ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτῃ προσενεγκεῖν δωρεᾷ. πλέον γὰρ πάντα τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ τεσσαράκοντα ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς διαπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ ἰωσήπου, καὶ προσκρούσοντος τῇ βασιλεῖ δῆθ τὸν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ τα-

D λάντων οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, οὐ πλέον εἴκοσι. ὁ δ' ὑρκανὸς οὐκ ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὸν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτὸν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς ἀεὶ τὸν θεραπείαν τῶν βασιλέως οὖσι, πολλῶν ἄξια τα-

E λάντων δῶρα ἐδωκεν, ὡς δραφυγεῖν τὸν ὀξ αὐτῶν κίνδυνον. τούτοις δὲ ἐνεγκάφησαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ δραχῆσαθαι τὸν ὑρκανόν. πολεμῶν δὲ τὸν μεγαλοψυχίαν ἀσπασάμενον τῶν μειρακίου, προσέταξεν αὐτῷ δωρεὰν ὧν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γεάψαι τῷ παρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεαῖς δοὺς λαμπραῖς, καὶ τρόπον τινὰ παρὶ γεάψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν

F αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ὀξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν ὑρκανὸν θαῤῥοῦντα τῷ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ὀξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ δραφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τὸ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος δὲ αὐτοῖς ἔνεκεν τῶν εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφείσατο τῆς σωτηρίας αὐτῶν. τῶν ὀργὴν μὲν τοι τῶν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν,

G οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. θαῤῥούμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ μηδεὶς ἐθάῤῥησεν, δύσας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φοβούμενος τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ πραγμάτων ἀθυμίας, εἰς λαμπρότερας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἀρεὶος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ ὑπόμνας, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto, Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat. V.

Κεφάλαιον ε'.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιέρεα τῶν ἰουδαίων.

B

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἀρεὶος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυγόντες γεγραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβρααμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, ἐξαπόστειλαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιούμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτό, καὶ τάδε ὑμέτερα ἴδια νομοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κτήνη πρὸς ὑμᾶς ἐξάγομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γεγράμματα, ἐξαπέστειλε τοὺς ὑπογραφέας. τὰ γεγραμμένα ὅτι τετράγωνα. ἡ σφραγὶς ὅτι ἀετὸς δ' ἐκάτερος ἐστεφανωμένος. ἡ μὲν οὖν ὑπογραφὴ ἡ περιθεῖσα τῷ λακεδαιμονίων βασιλέως, τέτον περιέχει τὸν τρόπον. διαθεμένης δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συμβῆναι σφίσιν ἐπὶ τοῖς παῖσιν αὐτοῦ. τῷ γὰρ πρεσβυτέρῳ ὑρκανῷ πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῷ ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων ἐξ ἴσου συνῆγεν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπαναλθεῖν μὲν οὐκ ἔτι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. προελθὼν δὲ τῆς πόλεως τῆς ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς ἀραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινε, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βάθει ἰσχυρὸν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύφας ζῶα παμμεγέθεστατα. ὠρύξατο δὲ αὐτῷ εὐρὺν μέγαν καὶ βαθύν. ἐν δὲ τῇ κατ' αὐτὸν τῆς ὄρους πέτρᾳ ἐλατομήσε αὐτῷ τὸ ἀφεῖσον, αὐλαῖα πολλὰ σαλίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῷ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτων ὑποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ καὶ πέριξ μὲν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι στόμια τῆς ἀπωλείας, ὥστε ἕνα δι' αὐτῆς εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ἐπὶ πλείστης ἀσφαλείας ἕνεκα τῷ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. περιῳκοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει ἐξαφεσύσας, αἷς καὶ φιλοτείμους ἐκόσμησε παστάσι, καὶ τριοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. οὗτος ὁ τόπος ὅτι μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέρα τῆ ἰορδάνου, οὐ πόρρω τῆς ἐσεβωνίτιδος. ἦρξε δ' ἐκείνων τῷ μερῶν ἔτη ἑπτά. πάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτόχρος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βρέφη τὴν ἡλικίαν.

C

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Ioscpho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere. sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

D

E

F

G

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & vetitus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δυνάμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ δι' ἃ τοῖς ἄραψι πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

Cap. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ὑπὸ δωρεᾶς ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον.

VI. 1. Mach. 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontificce, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus transtatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantùm perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν οὐκ ἀπελείπετο, νήπιος ὢν ἔτι, ἀλλὰ διαδεξόμενος δὲ τὰ ἐκείνου τοῦ τοῦ καὶ χώραν ἕκαστα. ἐκείνοις δὲ, οὕτως ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, ἐκεκορυφωμένος αὐτοῦ τῷ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ οὗτοι ἦσαν υἱοὶ τρεῖς, καὶ εἰς τοὺς ἅπαντας ἥκει ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασεν. ὁ δὲ Ὀνίας ἐκλήθη Μενέλαος. ταραττόντος οὖν τοῦ ἐκείνου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, ἐπὶ τὸν μὴ ταῦτα κατασκευάσαντα Μενέλαον, καὶ τοῦ πλήθους διχασθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λαοῦ τῇ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὗ καὶ πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑπηρέτην αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ τὴν αἰδοίων ἀποτομὴν ἐπικάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ ἔθη τὴν διάθυσιν ἕλληνες. τάτε ἄλλα πάντ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τὰς βασιλείας αὐτοῦ χειρούσης καὶ τέρπων, ὅτι τὴν αἴγυπτον διέγνω στασιάσειν, πόθον αὐτὰς λαβὼν, καὶ δοὺς τὸν τοῦ πολεμαίου παῖδων καταφρονεῖν, ἀδυνάτων ἔτι συγχωνεύειν, καὶ μηδέπω φρονήματα τηλικαῦτα δύνασθαι δυναμένων. ὁρμώμενος οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλεῦσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πολεμαῖον περιελθών, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ ὁρμώμενος ἐν τοῖς ἔθει μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρισεν ὅτι τὴν ἀληξανδρείαν, ὡς πολυορκία παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρούμενος πολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτοῦ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μᾶλλον τὰ ἔθη τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτοῦ ἐπεμνήσθην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβεῖς αὐτοῦ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ. CAP. VII.

Ὅτι στρατευσάμενος αὐτόχρος ὁ Ἱεροσόλυμα, τήν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξ τὸ φόβῳ ῥωμαίων ἔλιπε ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὅτι τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ῥᾳδίως ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τριακοστῷ, μὴ τοῦ ἀπὸ σελεύκου βασιλέως, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, αὐτοῖς ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀνοίξασι τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου θεσμοστρέπους ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ ἐστὶ τῶν Ἱεροσολύμων ῥᾳδίως, πολλοὺς ἀποκτείνας, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἐπὶ δύο τοῦ ἑκατοστοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ πεντηκοστοῦ ἔτους, μᾶλλον πεντηκοστοῦ καὶ ἑνὸς, ἐς καλεῖται μὲν ὑμῖν, χασλεύς, καὶ δὲ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρ γ', μὴ πολλῆς δυνάμεως ἀναβαίνων τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θεσπεσίως ἀμύνων εἰρήνῃ ἀπάτῃ θελχθείσῃ τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὲ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσοῦν δὲ ὄντα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ ἔχων, ὑπέμενε τὰς θεοῦ ἐκείνου αὐτῷ ἀπειλὰς θεομαχίαν. θεμιτὸν οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ βασιλεῖ, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ θυμιατήριον, καὶ ξαπέζας καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀπορῶν, ἅπερ ἦν ὑφάσματα καὶ κόκκου πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀφεῖτο φέρειν τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, κωλύσας αὐτοὺς θεοσεβεῖν, καὶ διαπέμψας πᾶσι τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖκα καὶ τέκνοις ἕλαβε, ὡς τῶν ζώντων θάττον μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπιφανεστάτη τοῦ ἱεροῦ. καὶ δὴ τότε αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δ' οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν τόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ θύειν. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς οὓς καθημέραν. ἐκώλυσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴ τις φανείη ταῦτα ποιῶν δ' ῥᾳθείη. καθίστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ περιαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιταλθέντα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλάβειαν τὴν ἐπιζημίους τιμωρίας, κατακολουθοῦντες οἷς ὁ βασιλεὺς διέτασσε. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀθῴους, οὐκ ἐφείσαντο αὐτῶν, τῶν δὲ παρόντων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, διὰ τὸ πειθομένοις ἠπείλησεν αὐτοῖς. καὶ ὅλως τε τῷ κρατοῦντι πάσαν ἐπιφέροντες ἀπάθησιν. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ ἡμέραν αἰμιζόμενοι καὶ πικραῖς βασάνοις ὑποφέροντες ἀπάθησιν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spolianerit.

REuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mentis qui Chasleus, nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitiis: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam gra- VI.
uem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij; quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem corũ & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatũ regium,& suspendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ esset sacrum volumẽ aliquod,& ipsi apud quos inuentũ esset mali malè peribãt.Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate cõstitutos Iudæos, non amplius profitebãtur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus:sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum,cum epistola scripta in hũc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis,& inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos,vt eorum malitia dignum est,animaduertere,qui exequuntur mandata regia,existimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmuuem cum illis causam inuoluere,cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficũ, vt mandes Apollonio nostro præsidi,& Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hęrẽtibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici.hoc enim pacto crimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere.Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere,absoluimus eos quantum ad hãc causam & eorum templum attinet,quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

A τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντας ἀνεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὸν τῶ βασιλέως προστάγματος, ἐκ τῆς τραχήλων αὐτοὺς τῆς ἀνεσταυρωμένων ἐκρεμάτων ἀπῆγχον, ἐκ τῆς τεχνῶν αὐτοὺς τῆς ἀνεσταυρωμένων ἐκρεμάτων ἀπῆγχον. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος θείας ἐυρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, οὐκέτ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ συγγενεῖς αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τὸ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀνόλεθρα, ἵνα διεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν αὐτόχρατορα ἱκέτευον, καὶ ὑπεσχόμην, ἐὰν ἴδωσι τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ αὐτοκράτορι θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῆς ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἀφ' ἅπαντος συγχοῦς τῆς χώρας λοιμοῖς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἐθῶ ἐποίησαν σέβεσθαι τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τῆς ἰουδαίους τὰς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιέπιπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν φιλάνθρωπα καὶ σωτῆρα, παρακαλέσαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικῷ φρόντιστῃ, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρακαλοῦντας τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ ἤθει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοφύλων ὑπαρχόντων. παρακαλοῦμεν δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλλησίου. χρωμένους δὲ τούτου παυσόμεθα μὴ ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔρχοις μετ' ἀδείας παρασκευάζοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς προσόδους. ταῦτα τῆς σαμαρείτης ἐπιστείλαντος, ἀπέπεμψεν αὐτοῖς γράμματα ὁ βασιλεὺς τοιάδε. Βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστησαν οἱ παρ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῆς ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι χαίρειν ζῶσι, βουλόμεθα τε αὐτοῖς τῆς ἀγωγῆς, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προστατεύεσθαι διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ἰ.

B

C

D

E

F

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem cõtempsit, prosligatis etiam eius ducibus.

1.Macch.2. EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonęo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur,Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus, qui & Auaranes, qui & Apphus, ex ephemeria Ioaribus, Hierosolymitę. Fuit autem vxor Matthiæ filia Assamonæi, ex qua filios suscepit quinque, Ioannem qui & Hyrcanus, Simonem qui & Thassi, Iudam qui & Maccabæum, Eleazarum qui & Auaranem, Ionathem qui & Apphum. Hi cùm viderent ciuitates Iudææ à Græcis vexari, & ad impietatem cogi, & templum Dei à militibus spoliari, & ad sacrificandum cogi, & ad ea quæ lex vetat, ipsi quoque cum omni populo ad libertatem asserendam & legum patrias consuetudines tuendas, & templum Dei purgandum, & ciuitatem quæ à Græcis vexabatur, & à suis ciuibus deserebatur, & ad Græcorum mores conuertebatur, & ad Græcorum ritus, & ad Græcorum sacrificia, & ad Græcorum templa, & ad Græcorum deos

ζαρ@ ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφοῦς. ἔδει οὖν ὁ ματθίας ἀποδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσασιν τῆ͂ φραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τῶ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τῶ πλήθους τὰς συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶ) ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδεὶν κώμην τῶν ὑπὸ τ βασιλέως καθισαμένων ὅτι τῶ͂ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἀπέστακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ καθιδρύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσει, δῶρα δὲ τὴν δόξαν, τήν τε δῶρα τἄλλα, καὶ δῶρα τὴν ἀπαίδειαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν πρωτεύειν τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσειν γὰρ αὐτῶ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δῶρα τοῦτο τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς ἀπὸ τοῦ προστάγμασιν ἢ δῶρα φόβον, ἢ δι' ἀπείλησιν ὑπακούοι, πεφθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὲν τὰ τέκνων τὰ πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δ' σιωπὴ πάντας αὐτὸς, προσελθών τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστάξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπέλλη, ὃς ἐπαναγκάζει, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν ὠμὸν καθεῖλεν εἰς κεφαλὴν, εἶπε ζηλωτὴς ὅτι τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπάδω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δ' ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶ) συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῆ͂ ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμιοι νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δ' τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. ὡς δ' εἶχον οὗτοι ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατόπλεξαι, ὑδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' ὑδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῶ δ' ἀμύνεσθαι ὑδὲ τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδ' ἐν κακοῖς φθαρῆναι τὴν τῶ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῇ νόμιμόν ὅστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δ' καὶ ὑποστάντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλατόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐλθεῖν κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, οὕτως ἁμαρτεῖν πάντας ὑπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, σαββάτοις εἴποτε δέοιτο μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τοὺς τε ὠμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑπῆρχεν εὐχερεῖς. ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὀλιγοψυχίαν διέφυγον εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς δὲ τῶ κωλύσειν καθισαμένους ἐνέβαλεν. ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν ἐν καταπέσων εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ παρεισπάμενος αὐτοὺς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἀπέρχομαι.

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, atebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cúmque veniſſent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec cùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cũ dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in speculis. Quo audito duces regij, prædio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnẽt etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus veriti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII. anno post principatum morbo correptus connocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

talem viâ ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantumnó collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt nó grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis

Cap. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudaa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cótra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudęorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudęæ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

A τὴν τ' εἰμαρμένης πορείαν. ΠΑρατίθεμαι δ' ὑμῖν, τοῦ μὲν φρονήματος, καὶ ΠΑρακαλῶ μηδενὸς κακοῦ αὐτὸ φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου προθυμίας, ἐπὶ τὸ σώζειν τὰ πάτρια, καὶ μὴ δουλεύοντας οἴχεσθαι τὴν παρ' αὐτῶν πολιτείαν ἀναλαβεῖν. μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ ἄβουλήσιν ἢ δι' ἀνάγκην προδιδοῦσιν αὐτὴν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω ἡγεῖσθαι τὰς ψυχὰς οὕτως ΠΑρασκευασμένους, ὡς τε ὑπὲρ θανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὐδρικῶς. λογιζομένους τὸ θεῖον τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὀφθῆναι, οὐχ ὑπερόψεσθαι. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγαπασμένον, ὑπὸ δισσῶν πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ὑπολαύοντας ἐθῶν ὑπὸ καταστάσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῖν καὶ ὑπήκοα, τῇ δὲ τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς ἐνίλλουσιν δίκαιον τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισταμένους, μηδενὸς ὑπὲρ αὐτῶν ὑπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ΠΑραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων πατέρα, πρὸς ἕτ' εἰκόντας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν σωφρονοῦντα, πατέρος ἠγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μαχαιροφορεῖν τῆς φρενὸς δ' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, φρονεῖν δὲ ἔξεστι. τὸ γὰρ ἔθνος οὗτος σκοδρύνει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσιέσθω δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τὸν δ' ὠδαμὰν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ Ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτῶ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν δυσάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀπασῶσαι πάλιν τὸ βίου σωφροσύνην, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν Μωδεὶμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τὸ λαοῦ πάντες ποιησάμενοι διεδέξατο τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ Ἰούδας, ὃν καὶ μακαρίζων ἕκαστος ἔτει καὶ πανηγυρίζειν ἔκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τοὺς ΠΑρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ καθαίρεσιν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὴν γῆν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀπέσχον στρατηγὸς Ἀπολλώνιος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος ὁ τῆς Σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσασθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους δὲ ζωματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῆς στρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σπεύσας δὲ ὁ τῆς Κοίλης Συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη προβεβλήκει πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἐγνω στρατεύσασθαι, προστάσσειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῆς βασιλέως προστάγματα ΠΑρανομοῦντας, πρέπειν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ἱκανὴν παρῆν αὐτῷ, προσκαταλίξας ἐκ τῶν Ἰουδαίων τοὺς φυγάδας ἐκ ἀσεβεῖς ὅτι τὸν Ἰούδαν παρεγένετο. προσελθὼν δὲ ἄγχι διέτριβεν κάμπτων τὴν Ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύσας. ὁ δὲ Ἰούδας

ἀπαντᾷ

ἀπαντήσας αὐτῷ κ) συμβαλεῖν παρακελευόμενος, ἐπὶ τοὺς στρατιώτας εἶφε πρὸς τ μάχην δι' τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσπτείαν, νενικηκέναι γὰρ, ὀκνοῦντας παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἔφη καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον δ' σεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ δι' δικαιοσύνην καὶ τὸ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἡττήσαν μυριάδας. τὸ γὰρ μὴ δίκαιον ἰσχυρὰ δυνάμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σὺν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς ἐναντίους. πίπτοντος γὰρ τ στρατηγοῦ, πάντες φόβῳ ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ὅπλα δι' ὤκων δ' ἄρας τὸ πεδίον, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.

Η λυσίου & γοργίου στρατηγία ὅπως τὴν ἰουδαίαν κ) ἔπλα.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γελωμένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἐξανήλωσε, καὶ τοὺς θησαυροὺς ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων σπάνιαν οὖσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῆς ἐνδείας κτάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ὑπῆρχεν τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρᾶγμα εἰς τὴν περσίδα πορεύεσθαι, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν τὴν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τῆς εὐφράτου ἕως καὶ τῆς κατόδον ἀσίας ἀπὸ διφρέτου διήκοντα πολέμου, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐλεφαντίνης, ἔφειν μὲν τὸν αὐτοκράτορα τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρις πάσης φορτιδος, ἐντείλατο ἕως αὐ θαλασσήνης. καταστρεψάμενον δὲ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῆς ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ὁπλίτας τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα μυριάδας ζ' ἔτει. καὶ περιωσάμενος τὸν διφρήτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὁπλίσας μὲν τοὺς πολεμίους καὶ νικήσας καὶ χορηγίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῆς τε βασιλέως φίλων, καὶ θαλαμίτας αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας δ', ἱππεῖς δὲ ἐπ' ἀκχιλίους, ἐξέπεμψεν ὅπως τὴν ἰουδαίαν. οἱ δ' ἔλθοντες ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατεστρατοπέδευσαν. πρόσγνωσται δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ὑπὸ τῆς συνείας καὶ τῆς πλησίον χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περιοίκων ἰουδαίων. ἔπηλθε μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρὸν δὲ καὶ χρυσὸν τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας κατανοήσας, ἔπεισε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ συνήθους αὐτῷ χῆμα τῆς ἱκετείας ἐπιδεῖξαι τοῖς μεγάλοις κινδύνοις ὑπαντιάζουσι, τούτῳ δυσωπῆσαι ἐπὶ χεῖρ αὐτοῖς τὸ κ) τῶν ἐθνῶν κράτος.

B C D E F G

Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit cum exercitu. qui vsque Emmauntem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis inducti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, qui quíve agros recés sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentéque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. Mach. 4.

A διατάξας δὲ τὴν ἀρχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτριον, κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιμώτεροι μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτῷ στρατιώτας. καιρὸς ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος τοῦ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς δύψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλελειπται. νῦν γὰρ ὄζιν

B ἀδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπὲρ οὐσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιπόθειν αὐτὸ σεσῴσθαι συμβέβηκεν. ὡς οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι κράμβιον ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δι' αἵματος καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, ἐὰν ἢ μὴ ὁ κατὰ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὰ αἴσχιστα παθεῖν, καὶ μηδὲν ἀπέρμα τῷ ἤθους ὑμῶν ἀπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡμουμένων, οὕτως ἀγωνίζεσθε.

C τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμῆσαι ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμεθα. τὸ δὲ ὧδε τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, παρρησίας, νόμων, δυσσεβείας, αἰῶνιον τῷ δόκλειαν καταισχύζειν πᾶσι δυκοῦσι. ἑτοιμάζεσθε τοιγαροῦν οὕτως τὰς ψυχὰς, ὡς αὔριον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ὧδε θαρσυνῶν τὸν στρατιὼν ἔλεγε. τῷ δὲ πολεμίων πεμφάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ

D χιλίων ἱππέων, ὅπως δι' τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῇ Ἰούδᾳ, καὶ ἐκ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἦσαν ἐκεῖνοι αὐτὸ ἀναστήσῃ τὴν παρεμβολήν, ἀναλόμενον ὁ τῶν Ἰουδαίων παῖς, ἐγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῷ πολεμίων ἐπιπεσῶν, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. καὶ ὡς εἶδεν οὖν δεισποποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ, δι' ὅλης ὠδήσεν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. καὶ οὐδὲν

E ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορδυθεὶς ἐγω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ἐπεφαίνη τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μὲν χιλίοις φαύλως ὡπλισμένοις ἀλλ' ἱκανοῖς. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄρτια πεφεγγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, ἐξεφώνησε τοὺς ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι

F μάχεσθαι δίοι, καὶ τὸ θεῖον ἐνδηπτε καὶ τοῖς ὅπλα ἔχουσι τὸ κῦ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἐδωκεν, ἀγασάμενον αὐτοὺς τῆς δυψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοῖς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῷ τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀθυσαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῷ ὡς

G τρισχίλιοι. Ἰούδας δὲ τῷ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτῷ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀλλοτινα πρὸς καὶ μάχην εἶ πρὸς γοργίαν καὶ τὴν συὶ αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τὸν μόνον ἔχοντας καὶ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχομένους. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς ὁρᾷ λεγομένοις ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὑφορύφαντες οἱ τοῦ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ὅτι ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἔδειν συμβεβηκότος δήλωσιν ἔφερεν. ὡς δὲ ταῦθ' ὕπερ ἐγένετο ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ ὅτι μὴ ἰούδᾳ πρὸς ὡδαξιν ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δύσαντες εἰς φυγὴν ἐξέπεσαν. ὁ δὲ Ἰούδας ὡς ἁμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς χορηγίας σεσιωπηκυίας ἢ τὴν ἡμέραν, ἀποστρέψας ἀνῄρειτο τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς καταρθωμένοις. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῆς ἀκαπνοφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀθροίσας ἑξακοσίας ἐξ, καὶ πενταχιλίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούρῃ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπηντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίας, σύμμαχον ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν δύναμιν, συμβαλὼν τοῖς προηγουμένοις τῆς πολεμίας, νικᾷ τούτους, καὶ φωνήσας αὐτῆς ὡς πενταχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέβαλε φόβον. ἀμέλει καταπλαγέντες οἱ λυσίου τὸ φρόνημα τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δόντες αὐτοῖς τὴν ὁμόνοιαν ὡς ἐχρῆν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ προσκαλούμενος μετὰ μείζονος σπουδῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἡττηθέντων ἤδη τῆς αὐτοκράτορος τῶν βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας συνελθὼν ἔλεγε μετὰ πολλῆς νίκης ὡς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ προθύμως μετασάντος τὴν πόλιν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφρυγμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐκ τῶν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὅπλα δὲ μυρία τῆς αὐτῆς στρατηγῆς, προστάξας τοῖς ἐκπολεμήσασι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῆς ἁγνίσῃ. καθαίρας δὲ ὁλοκλήρους αὐτὸν, εἰσκόμισε καὶ κατὰ σκοπὸν, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπέθησε δὲ καὶ τὰ ἐπιπετάσματα τῆς θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ἀκοδόμησεν, οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ χασλαίου μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦραν τὰ φῶτα ὅτι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τὸ βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅτι τὸ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀποστόλου δεκαετίαν τοιοῦτον ἕτοιμα συνέβη τελεσθῆναι. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα πρὸς τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ κάθαρσις δὲ ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ν' καὶ δ'. τὴν δὲ ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητείαν, προ υ' καὶ ἡ γενομένην ἐπ' αὐτῷ. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζε δὲ Ἰούδας μετὰ τῆς πολιτῆς ἀνακτησιν τῶν περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ἡ, μηδὲν ὑπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελίσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατδωρεῖτο αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quę haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudææ ingressus, montana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò staturum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos peteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concessisset, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constituxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Apellęi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quę iuberet quotannis hoc feſtum reparari cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eò tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquàm arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferẽtes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quò tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumęos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudęos infeſtabant, vi capta cęſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incẽdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſẽre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiẽtes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilęorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

Cap. XII.

Quomodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitãtibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

A τὸν θεὸν ὡς πᾶσι, αὐτοὺς ὢ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τῷ ἐπὶ τῷ ἀνανέωσιν τ ἐθῶν ἡδονῇ, μὴ χρόνον πολὺν ἀφεστδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἀγομεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, ὡς τῇ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν θεσπρεπῆ θέαν τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ θεὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομήσατο ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὴν βεθσούραν ὀχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ χρῆται πρὸς τὸ μὴ τῶν πολεμίων αἰτίαν ἔχειν χρῆσθαι τούτῳ οὔτε γὰρ μόνων, τὰ πρὸς ἕθνη θεὸς τὴν ἀζαρὲ πύρνιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν ἰουδαίων χαλεπὸς ἀμυνόμενα, πολλοὺς ἐπεσώσατο δὲ φθείρων, ἐνίοτε καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐλεεῖται γενόμενα. θεὸς δὲ τοὺς πολέμους σωτηρίας ἐκφέρων ἰούδας, ἐπέχειν αὐτοὺς τ καταδρομῆς, ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. τοῖς ἠσαύου δὲ υἱοῖς ἰδουμαίοις κατ' ἀκραβαττίνην ἐπιόντων, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσκύλευσε. συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ βαανοῦ λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, θεὶς καθίσας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δύναμιν μεγάλην καὶ πολυανθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος· καὶ τούτοις χειρωσάμενος, τὴν ἰαζωρὶν ἐξῃρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεφε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῷ ἐθναῖ ἀναβοᾶν, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλααδῖτιν ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀρείοις αὐτῆς ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλωσαν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιβάλλεται ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγασαν. ἀναγινωσκομένων δὲ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ἦλθε τῆς γαλιλαίας ἄγγελοι ἐσχισμένα ἱμάτια περιβεβλημένοι σημαίνοντες ἐπισυνῆχθαι τοὺς ἐν πτολεμαΐδι καὶ τύρῳ καὶ σιδῶνος, καὶ τῆς ἀλλογενοῦς τῆς γαλιλαίας.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιβ'.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ ἀμμανίτας ἐν τῇ γαλααδίτιν, ὁ δ' σίμων ἐπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

F

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῆς πεγαλιλαίων χρείας σκοπούμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἀφεστάξειν ὡς χιλιοις τῆς ἐπιλέκτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιωτῶν ὀκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καταλιπὼν ἰ, ἐπὶ τῆς ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, ἀφεστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ἐπιμελῶς τ ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον ἀφεστὸς μηδένα, ἕως αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων ἀφεγκρυμμένως εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῆς πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς ἀφεὶ χιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἅπασαν, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεφεν. ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης διαβαίτας τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ ζιὼν αὐύσαντες ἡμέρων, τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι φειτυχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς γαλααδίτιδος, καὶ προαινεσάντων αὐτῷ ἀποδιδρᾶναι ὅτι τις ἀλλοφύλοις, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, φειδεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ φεσπισὼν πρώτοις τοῖς τοῦ βοσόρρα κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπῆλθε δὲ αὐτοῖς ἡμέρας ἤδη νυκτὸς, οὐ δι' οὔτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδοὺς δι' αὐτῆς ὅπη τὸ φρούριον, εἴθα τοὺς ἰουδαίους ἐγκαλεῖσθαι συνέβαινε, φειλαθεζομένου τὸ χωρίον τιμοθέου μή ποτε δυνάμεως, ἕως ἂν αὐτὸ φθάνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι φεσσβεβληκότας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα φεσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημήνας, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν δεχομένους φεσθύμως, εἰς ζεῖα διώκων τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μακκαβαῖός ἐστιν, φεύγειν ἤδη καὶ φεότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ζέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. ἐπενδύσας δὲ εἰς μάλλιν πόλιν οὕτω λεγομένην τὴν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῆς ἐμπίπρησιν. ἀφ' ἧς ἐκεῖθεν τὴν τε χάσφωμα, καὶ βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον οὐ πολλῷ τιμόθεος δυνάμεων μεγάλων φεξασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε φεγαλαβὼν καὶ ἀράβων πινὰς μεθ' ἱππέων ἐσπευκότας συστρατεύειν, ἧκεν ἄγων τὴν στρατιὰν ὡς ἐπὶ πόρρω ῥαφῶν ἀπήντησε. πόλις ἦν ἰῶν αὐτῷ. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβαίη εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, φεθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. διαβαίνων δὲ ἦν αὐτοῖς φεσῆλθε. ἰούδας δ' ἀκούσας φεξασκευάζεται τὸν τιμόθεον φεὸς μάχην, καταλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔστρατεν ὅπη τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χειμάρρουν ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντίζοντας αἴρει, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καὶ τινες μὲν αὐτῶν διέφρασαν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἤλπισαν τεύξεσθαι σωτηρίας. ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέφρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ὧν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων & γυναικῶν, & τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανάγειν. ὡς δ' ἦκεν ὅπη τινα πόλιν ἔμφρεον ὄνομα, ὅπη τῆς ὁδοῦ πειμένην, καὶ ἔστε ἄλλην αὐτοῦ ἐπαπέναι βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ἔστε αἰασρέφειν ἤθυσεν, πέμψας φεοὺς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας αἰοίγειν τοῖς ἐπιφερομένοις αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, & τὰ διέξοδον ἐπετείνοντο. μὴ πφθομένων ἦ τὰ ἐμφραῖον, παρορμήσας τοὺς μὲν ἑαυτῷ & κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. & δι' ἡμέρας & νυκτὸς φεσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. & πᾶν ὅσον ἀρρεν ἦν ἐν αὐτῇ πλείας, ᾗ καταφρήσας ἅπασαν

A cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio comperierunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox B appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis tribus copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo C periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, cáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis cuersa sunt. Aliquántò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros D auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam: ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arcerétque Iudæos à torrentis transitu: in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum non- E nulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad F Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti maller, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit G

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in trãseundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudeam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarũt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galileam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudeæ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amisserũt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudeæ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste consererent: nã hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitione eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastarísque agris hostium, cuerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

A B C D

Cap. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIIII. 1. Mach. 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eísq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cœlestis numinis. atq; his dictis exhalauit animã. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo-

E F G

αὐτῷ ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτοῖς βαδίζειν τῷ ἱππεῖ. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται πρόσφατον πόλις Βεθσαὶν καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τοὺς συμπεσόντας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιᾶνας ᾄδοντες. ἔθυσάν τε δὴ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τῆς κατορθουμένης, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. ἐπὶ Ἀσσηπῶ δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίτων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοῖς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατῷ τὰ πολεμικὰ γυναίων, τοῖς ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνιαν. Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολῆς γενομένης δισχιλίους ὑποβάλλουσι τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν Ἰουδαίας ὁρίων διώκονται. σωτηρίαν δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο παρασκευάσαν ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἐπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τοῦ σκεῦνα παρεῖναι. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσας αὖ πως, ἐσωφρόνει εἰ δυνήσοιντο τὰ ἐπεστάλμενα αὐτοῖς ἐξομόρξειν. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους ἐκ εἴασαν, ἀλλ' ἐνέκειντο παντα χόθεν αὐτοῖς, μάλιστα τὰ Χεβρῶνα πόλιν καταλαβόμενοι, ὅσον οὐ ἰσχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάλιστα τὰς πόλεις. εἶτε ἀζώτου ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σῶλα καὶ λείαν ποιήσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ως Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶναι. ἔτυχε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιθυμήσαντος τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀποστάντος δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅπῃ τῇ ἀμυδρίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τὴν τῆς στρατιᾶς ἧτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχυμένης οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ στρατιᾷ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ ἀξιοπίστων τῶν παθῶν, συνεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυε, καὶ τὰς ὅτι ταῦτα πάσχει κακίσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν θεὸν καταφρονήσας καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλιν. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βουληθέντα τὸ ἐν Πέρσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ δὲ μικρὸν ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλόμενον, οὐκ ἔστι πιθανὸν ἀξίον. εἰ δὲ ὄντως τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὗτος, πολὺ πιθανώτερον ἂν τὴν ἱεροσυλίαν τῶν ἱεροσολύμοις ναοῦ πλουτῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτῳ οὐ διαφέρομεν, τὴν ὑπὸ τῶ μεγαλοπολίτου λεγομένου αἰτίαν, ἣν δὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianę templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persolucre, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ εὐπάτωρ ἡττηθεὶς Ἰουδαίοις νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

Cap. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Ὁ δ' Ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας Φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπέλθοντα κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς ἐκείνου τῆς ἀναγωγῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος ϑ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. Λυσίας δ' αὐτὸν τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, ὡς τὸ ἐκ τῆς ἐπιμελείας, ὅπου δ' ἡνύει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν ἐπίτροπον. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἠργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπέμποντες οἱ φεύγοντες, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας ἐκ τῆς ἄκρας καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δὲ ἓν καὶ τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀντιόχου καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καὶ τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφέρεσθαι δηλαδὴ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτῶν, τὴν μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, τῷ δὲ προσέταξε ταύτην ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τὸ βασιλέως καταστραφέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτῶν βοήθειαν πέμψειεν. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τοῦ Ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατιώτας ἁλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ βὴ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετὰ Λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ προελθόντος εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς Βηθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, ὀφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν Βηθσουραίων, καὶ τῶν ἀσεβῶν τὰ μηχανήματα ἐμπρήσαντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῶν, νικήσας ἐξέβαλε πολὺ πρὸ τῆς πολιορκίας. Ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio sùo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, impositio illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebat eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersitisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cómissa Lysię administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumęa. Inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multum temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa

C

D

E

F

G

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per acici latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit mòntes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu mótium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multũ tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est. nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus; per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

μὴν τ τὴν ἄκραν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, ἐάλλιπαν στρατόπεδον ὀλίγῳ τῶν σταδίων, ἐπὶ τόπῳ βεθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὁ. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς βεθσούρας, ἦγαγε τ δ' ἰουδαίαν ὀλίγῳ τὰ σπανὰ, καὶ τὸ τ ἰούδα στρατόπεδον. αἴμ' ἡμέρᾳ ὁ θεὸς μέχρι διέταττε τὴν στρατιάν. τοὺς μὴν θηρὶ ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἕπεσθαι διὰ τῆν σπανοχωρίαν, οὐ δ' ἰουδαίων αὐτῶν ὀλίγα πλάγος τεταγμένα. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὴν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. ἔφερον δὲ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δ' ἰουδαίων ἑκατέρωθεν ἐποίησεν αἰναβαίνειν ὀλίγῳ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς φωστάξας. καὶ δύσας δ' ἀλαλάξαι τὴν σπανὴν, ὥρσε βάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσασι τὰς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἐπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπρά. συνεπῆγεν δὲ τὰ ὄρη κεκερασμένον αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας ἐκπλαγὴς, δεξάμενος δ' ὀργὴν ὡς τοὺς πολεμίους, τ ὥρμησεν ὡσὶ εἰκοσάσις ἀναρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν ὀνόμασε, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλεφάντων ὁπλισμένον βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δ' καρδίας ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῷ ὡσὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὸν μασσέα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὀπὶ πεσὼν ἐπ' ἐλεαζάρῳ, διέφθειρε τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρους. καὶ οὕτω μὲν δ' ὑψυχίας πολλοὺς τῷ ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ ξόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δ' ἰούδας ὁρῶν τὸν τῷ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. αἱτίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς σπανὰς εἰς βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ δ' λοιπῷ τῆς δ' ἰουδαίας αὐτὸς ἦκεν ὀλίγῳ τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βεθσουρᾶται τὸν ἰσχὺν καταπλαγήντες, καὶ σιτοδείαν βλέποντες τὰ ἀναγκαῖα, ὡμολόγησαν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. αἱτίοχος δὲ λαβὼν τὸν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοὺς οὐδὲν ἠδίκησεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὸν δὲ καταστήσας ἱκανὸν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δ' χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἐφορτερίζετο, καρτερῶς τῷ σίδηρῳ ἀμυνομένων. ἐπὶ ἕκαστον δὲ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν αὐτ ἐμηχανῶντο. ζοφὴ δ' αὐτῷ ὀλίγα λείπει, τῷ μὲν ὄντι ἀπανηλωμένων καρπῶν, τῆς δ' γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργηθείσης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος κατ' ὁ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἄγειν τὴν χώραν, ἀπὸ σου μεμνημένους. πολλοὶ τοιγαροῦν τῷ πολιορκουμένων ἀπεδιδράσκον διὰ τὴν τῷ αἰσχρίαν ὀπορίαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερᾷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερᾷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἕως τὰ πράγματα. λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ὑπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καθεστηκυίας, εἶχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν

ἀφεῖναι, ὅπως τ φίλιππον ὁρμᾷν. ἐμὲν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίας ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ ὀλιγεῖναι, μηδὲν μὲν τῷ πρὸς φιλίππου ἐφαπίζοντα, τ δ' πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτην ποιοῦντ' ἀδηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίου, καὶ ὅτι

τὰ τῆς

τὰ τῶν ζοφῆς αὐτοῖς ἤδη διηλειμμένα, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι φιλίαν ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, διηρεῖσθαι τοὺς μὲν τοῖς ἰδίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ὠργίσθησαν, χωρεῖν δὲ πρὸς τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῷ λυσίου φήσαντος, ἤρεσεν τότε τὸ βούλευμα καὶ ἠμέρωσε τὴν γνώμην.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quę sententia per Lysiam apud exercitum expolita, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Οπ πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τειχομαχοῦντος, φιλίαν ποιησάμενος καὶ πρὸς Ἰουδαίους, ἐν ὀλίγοις ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος.

B

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρωνίαν τὴν ὑπηγόρευσε, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν οὔτως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τῷ δυνάμει περιχωσαι, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συμβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρξαι τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτῷ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τῶν πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ἑ. πονηρὸν δὲ ἠγούμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἀρχῇ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα μεθέλκειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δὲ ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύο ἤδη τῶν φίλιππον κρατήσαντα τὴν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν, τῷ ἀρχιεροσυλίῳ ἀλκίμῳ δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων φυλῆς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθεῖναι τῷ τιμῇ ἀπὸ ταύτης τὴν οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἡλιοπολίτη. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὐδὲν ἀκριβέστερον ἡμῖν ἔσται διηγεῖσθαι.

C

D

E

F

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatémque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpositio, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret: si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pōtificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pōtificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Κεφάλαιον ις'.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἐπιστρατευσάμενος τοῖς Ἰουδαίοις, ἀπρακτος αἰσχρῶς πρὸς τὸν βασιλέα.

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἔπλει ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τριπολιν, ἐβασίλευσεν μὴ αὐτῷ δεκάετη. συναγαγὼν δὲ τινας πρὸς αὐτὸν μισοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἑκόντων προσδεχομένων καὶ ἀσπαζομένων αὐτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος ἀσμένου δεκάετη δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eiecíſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille ptofectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi naturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret,

A ἀπὸχου ἔτη β', καθὼς ἤδηπου καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συρρεαφόντες ὖ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν τὸ ἔθνους παντὸς, καὶ τὸ ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτῶ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες καὶ φειδόμενοι αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτοις ἀπολωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας

B χῶρας ἐκβεβόηκε, ἀλλοδαπίας ἐπήνυσας ποιήσασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δ' αὐτὸ τὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν ἰούδαν τετολμημένα. ὁ δὲ βασιλεὺς παρεξωθεὶς ἐκπέμπει βακχίδην φίλον ἀπὸχου τῶ ἐπιφανοῦς βασιλέως ἄνδρα ἰσχυρὸν, καὶ τῶν μεσοποταμίᾳ ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δυνάμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα προσθέμενος αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς ἀντιοχείας ὁ βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης

C ἐκλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔπιστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέστη τοσαύτης, μὴ ἅπας ἀπόλωμεν ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἐρχόμενοι. τινὲς μὲν τοίνυν τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσεχον οἷς ὁ βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὅτι ὁμόφυλον, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ

D λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρμᾶς προαιρέσεως, ἐᾶσαι αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς φρούροις τὸν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγίνετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τῶ λαοῦ, καὶ πάντας

E ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ, ὑπακούειν ἀλκίμῳ καὶ μὴ στρατιᾶς τινὸς ἐν ἐκείνῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτῷ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς ἀπόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δυνάμιν ὑπέστρεψεν. ἄλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ βουλόμενος βεβαιῶσασθαι, καὶ σωτὴρ εἶναι ὅπου κατασκοπάσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρηστῶς ἅπαντας ὑπήντα λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὲ μάλα χειρα πολλὴν καὶ δύναμιν

F προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῆς ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπῆρχεν καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τὸ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπεροδύνων τὴν χώραν, διέ-

φθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτὸς μὲν οὐ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτῷ τῆς ἰσχύος, ὅτι τὴν τοῦ δημοκρίτου τῶ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ἁπάντως. τοῦτο γινόμενον οὐκ εἰς ἀπόχειαν, παροξύνειν αὐτὸν ὅτι τὸν ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δὲ μέλλοιτ' ἂν οἱ μὴ προκαταλῆφθεῖν, καὶ δὴ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποστελούσης.

Ωσ νι-

Κεφάλαιον ιζ'. A

Ὡς νικάνωρ μὲν τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ φράζμασιν ὑποσφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρεσβεῦσαι ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτῃ γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνούσταζον αὐτοῦ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἦν γάρ ὅτιν ὁ ἐκ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δύναμιν ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φροντίδα ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν οὐ δίκαιον τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, προσπαίσει λόγοις εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκοις δὲ αὐτῷ δώσειν τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἤκειν γὰρ μετὰ φίλων διὰ τὴν ποιῆσαι φανερὸν αὐτοῖς τὴν δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς ἐπὶ τῷ ἤθους αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα διαφερεσβεύσαντο τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ σημεῖα τὴν διάνοιαν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερὸς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπέδρας ὁ νικάνωρ γενόμενος, πολεμεῖν ἔκεινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συλλεγέντας καὶ προσκαθασάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν διὰ τὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατόπιν ἐν τῇ ἄκρᾳ εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων παρεζόντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐλθόντες τοῦ διὰ τοὺς εἰρηνικοὺς λύπιν προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, διεσπασμένου αὐτῷ τοῦ στρατοπεδεύεται, προσπλησμένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασεῖ, ἐπέρα κώμη σαδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τῆς διαστρατοπεδεύεται), εἰς χιλίους ἅπαντας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐπὶ οἷον ἐπάθλων κινδυνεύσουσιν ἐνυμνήσας, δύο χοὰς ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τὴν μάχην ἐξάγει. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ κατισχὰς τὴν μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρὸς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ὃ πεσόντος, ἐπὶ δὲ τὸ στράτευμα ἐμίγνυτο, ἀλλὰ τὴν στρατηγὸν διαλείσαντες, εἰς φυγὴν ἐξάπεσαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. διωκόντων δὲ ἰούδα ἐφάνδε, καὶ τῆς σάλπιγξι τοῖς πρέπει κώμαις ἐσήμαινε, ὅτι νικᾷεν τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἐκτεινον αὐτοὺς γυμνοὺς

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Iudææ vires augeri sineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum simul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hostem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm se veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuasi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum oppetauit apud vicũ Berthoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recẽs tũ è Syria veniẽs. Iudas quoq; caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantẽ ab hoſtibus, habẽs circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtiũ multitudine, néve cogitẽt cũ quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualib. præmiis cõtenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderũt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cętera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerẽt. Iudas verò impigrè cũ ſuis perſequens ſęuiebat cędib⁹: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriã: móxque vndique armati proſilientes, proſtigatis incondìtè ruẽtib. oc-

1. Mach. 7.

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1.Mach. 8. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque prębere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

XVIII. *Bacchidis denuò missa in Iudæam victoria.*
1.Mach.9. DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra cũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ plꝰ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

A νοι κ᾽ πρέσβυσπον., ὡς τε ἐκ᾽ μεγάλης ταύτης οὐ δὶς διέφυγεν, ὄντων ἀρ᾽ ἐναντίων χιλίων. τὴν ᾽ νίκην συνέβη μηνὶ δυστρῳ ταύτῃ τῃ ιγ᾽. τὸ μὲν δὲ τὸ λεγόμενον, παρὰ μὲν ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ μακεδόνας δύστρον. ἄγουσιν δ᾽ ἐπ᾽ ταύτῳ τὰς ἡμέρας κ᾽ πᾶν ἔτος, κ᾽ ὁρτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μὲν τοι χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ πρὸ ἰουδαίων ἔθνος πολέμων ἀνεπαύσατο μόνον, καὶ εἰρήνης ἔσχε λαχόν, ἵνα πρὸς ἐς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. πρὸ δ᾽ ἀρχιερεὺς πρὸ ἀλκίμου βουλόμενος καθελεῖν τὸ τοῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τὰς αἰφνιδίως ἐκ τοῦ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνος τε δὴ τὴν γῆν κατηνέχθη, καὶ βασανισθεὶς δὴ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. πελευτήσαντος δὲ τούτου, τῶν ἀρχιερατεύειν ὁ λαὸς τὸ ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι κατεπολεμήκασι τῶν τε γαλατῶν καὶ τῶν ἴβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τῆς λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τῶν ἑλλήνων καὶ κιλίκων τε, καὶ τοὺς βασιλεῖς πέρσαι τε καὶ φίλιππον, καὶ τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τῶν ῥώμην τὸν αὐτῷ φίλον διὰ πλείστου τὸν ἰασονίου ἰόν, κ᾽ ἱστᾶσι τὸν ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτοῖς συμμαχίαν ἔχ᾽, καὶ φίλους, καὶ ἀντιγράφα γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας δ᾽ εἰς τῶν ῥώμην τοὺς πρὸς τὸ ἰούδᾳ πρεσβευτὰς, κ᾽ φιλικῶς δέχεται, καὶ δέλεγθέντα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν. τὴν συμμαχίαν ἔστησε ποιήσασθαι πρὸς τοῦτον δόγμα, τὰ μὲν ἀντίγραφον εἰς τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλε. αὐτὰ δ᾽ εἰς τὸ καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντας δέλτους ἀπέθεντο. ἔστι δ᾽ περὶ αὐτῶν δόγμα συλλήπτου, πρὸς συμμαχίας καὶ δυνάμεις τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων. ἵνα δὲ ἄνευ τῶν ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμίων τῶν ἰουδαίων ἔθνος, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγῶν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ἐπίωσι πρὸς ἰουδαίους βοηθῶν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὰ δυνατόν. καὶ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων βουλήσει πρὸς ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. πρὸς δ᾽ τι φρονεῖ ταύτῃ ταῖς συμμαχίαις θέλησιν τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ βουλεύσασθαι γνώμῃ τῆς δήμου τῶν ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ ποιήσειν τάδ᾽ ἐξ κύειον. ἐγράφη τὰ δόγματα ὑπὸ δὐπολέμου τοῦ ἰασωνίου παῖδος καὶ ὑπὸ ἰάσωνος τοῦ ἐλεαζάρου, ὑπὸ ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν μὲν πρώτων ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Ὅτι πάλιν ὑπὸ τ᾽ ἰουδαίων βακχίδης ἐκπεμφθεὶς ἐπέστη.

Ἀκούσας δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτοῦ τῆς νικήσεως τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ στρατεύματος, πάλιν ὁ βακχίδην μὲν δυνάμεως εἰς τῶν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ᾽ ἀπὸ τοχείας ἐξορμήσας κ᾽ ὡδοιπορηκὼς εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ὀν τοῖς ἐκεῖ ἀνθρώπους ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συνεπεφύγεσαν, ἀναιρεῖ πολιορκήσας κ᾽ λαβών, ἅμα ἐκεῖσε ὑπὸ τὰ ἰσχυρώτατα αὐτοῦ ἐπεισῆλθ. κατέβη δ᾽ εἰς τὴν ἰούδαν σὺν τοῖς πεζοῖς βπρζηθὸ τοῦτο μὲν κατεστρατοπεδ δυμῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡπτοήκει μ᾽ πεζῶν μυ. δισμυρίων, ἱππέων ᾽ χιλίων. τῶν ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ὅτι τὸ βακχίδ᾽ πλῆθος θεωρήσαντες ἐδ᾽ σαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ.

ἰούδας

Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείων στρατιᾶς καὶ πολεμίων ὀλιγοστῶν, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὀλιγοστόν, οἷός τε ἦν μὴ τῇ ὠ συμβαλεῖν τοῖς μὴ τὸ Βακχίδου. καὶ προσδοκῶν μὲν τούτοις δι' ὑφέσεως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπη τιν μάχην. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβουλεύοντων ἤδη νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σωναγείροντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐνθένδε συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἥλιος ὑπόδυ γνώμην, ἵνα εἰ ὦ τὰ νῦν μὲ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτῶ ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντας ἀναλέσθαι μαχόμενον, σήσομαι γενναίως ὑπὲρ τῶν μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη καταρθωμένοις καὶ τῇ πρὸ αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τιν ἐκ τῆς νῦ φυγῆς ὄφελε. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἀνεκαλεῖ, τὸ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἐλεγε.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ Βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῆς κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεσήσατο ἀπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δ' ἐν τῷ δεξιῷ κέρᾳ. ὕτως δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ τῆς μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ Ἰούδας τὸν Βακχίδην ἐν τῷ κερατιῷ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνον ἅπασαν, ἐπαλαβὼν τοῖς δυνατωτάτοις, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, ἔβλαψε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὡσαύτως δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διώκει μέχρις αὐτὰ ἕρεως ἔτι λειπομένου. θεασάμενοι δὲ οἱ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ διώνυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν Ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γενόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προσεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἅπασ ἐμάχετο μέχρι τῆς σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν αὐτοπαλῶν καὶ κατάκοπος γενόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῦ μὲν προτέρου γεγονὼς, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὴν ψυχὴν ἀφείς. πιστόν τος δὲ Ἰούδα, προσῆσαν τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τοῦ πολεμίων ὑπάσπισμα σίμων καὶ Ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν πατρῴαν κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τεθαπτο, καὶ θύσι, πενθήσαντος ὅλη συγκλητῳ αὐτὸν τῶν πλείστους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντος κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐντολῶν μεταδίωκτον, καὶ πάντ' ἀσφῆς τῆς τῆς πολιτείας ἀλευθερίας καὶ φράσαι καὶ πανθῆναι ὑποστάντα. τοιοῦτος οὖν τὴν ἀρετὴν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτοῦ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔτος ζῆτον καταχών, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenũ in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi; qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἀνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Ὅτι ἀλέξανδρος ὁ τὸ ἐπιφανοῦς ἀνόμασμα ὑὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεπολέμησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ἠγάπησε τὰ ὑπὸ δημητρίου, καὶ ἀποστείλας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συνεμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Ἡ ἐν ἰόππῃ φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ἀνὰ κεφαλὴν καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς
Ὅτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ὑπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἐπιπόνως τῆς ἀλεξάνδρου ὑφ' ἁρπάσας τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων, παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ ὅλως λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζύφωνα σύμμαχος γενόμενος αὐτῷ τοῦ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ δύσβοτον ἔπαινον θέντι. Κεφ. ιβ
Ως ζύφωνος ἀναιρεθέντος, αὐτόχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ νενικηκότα τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τὴς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Ὅτι ὑπὸ γαμβρεῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Ὅτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε καταχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτόχος ὁ αἰσυβῆς, καὶ πεφοσκηδήσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν ὅμηρα ὑρκανοῦ τὰ λαυτα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ἀέιμνον. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία δὶς συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αὐτόχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit. Cap. 1.
Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. Cap. 2.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. 3.
Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. Cap. 4.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. Cap. 5.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. Cap. 6.
Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. Cap. 7.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. Cap. 8.
Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. Cap. 9.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. Cap. 10.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. Cap. 11.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. 12.
Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Condebæus dux regius è Iudæa profligatur. Cap. 13.
Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. Cap. 14.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. Cap. 15.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. Cap. 16.
Hyrcani expeditio in Syriam. Cap. 17.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. Cap. 18.

Οτι Φλάβιος ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διέδημα πρῶτος ἐπιθέτο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ως στρατονίκη ὁ δημήτριος ὁ ἐυκαιρὴς ἐπὶ ἀλέξανδρον, ἐκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετὰ τὸν ἀλέξανδρον τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέχει. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. 19.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. 20.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. 21.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. 22.
Antiochi Dionysij in Iudęam expeditio. Cap. 23.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. 24.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλώσατο ὑπὸ τῶν μακεδόνων αὐτοκράτορα τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολλῶν ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλευθέρωσεν ἰούδας, ἀπέθανεν τε αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὸν ἰούδα πάλιν ὅσον οὐ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανόμων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀνεμίζον ἐπάκουσι. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὶ διὰ τὴν ἀπορίαν, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων δότε τε τὰ λιμῶ καὶ τῶν ἐλθεῖν δ' ἡνοῖς αὐτόχθονι, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς δοκιμωτάτους τῆς πάτριας συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον προῃρημένους συναθροίσας, τούτοις ἐπεχείρισε τὴν τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰουδαίους φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, πολλοὺς ἢ παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀκιζόμενος, ἔπειθ' οὕτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις πλημμύρης γενομένης, οὐδὲν ἦσαν παρεσκευασμένοι μὴ τὴν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πρόσφατοι τυγ-

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum forte regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate cõstituti Iudęi, quantũ post captiuitatẽ Babylonicã nunquã experti fuerant: quotquot

erant reliqui ex Iudæ sociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius frattrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentem sine præside venire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& visus dignus qui Iudę fratri suo succederet,communibus Iudæorum suffragiis administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Portò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes suas copias, & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amaræi filij, direptísque impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus sociis: cuius facinoris paulò pòst pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illum aggressus est, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quòd nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votísque Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur: & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cùm ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum sociis desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis traiicere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuerrentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsidiis, res Iudæorum inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè vt Hierosolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudęorum primatibus filios obsides inclusit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi essent nuptias,& adducturi sponsã ab

A τες τῷ ἑταίρων τῷ Ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, καὶ τὸν ἐκείνῳ ὅλῳ τῷ ὁμοφύλων προύοιαν ἔξιον ὑποδυόντες ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ ἐφιορᾶν ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδ' ἐν οἷς φθείρεσθαι. ὁ δὴ Ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ὑποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νομοθετῆς καὶ μηδὲν ἧσσον ἢ ἀδελφῶν, στρατηγὸς ὑποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ ὧν ἔφραζε πράγματα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταύτῃ δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα. ἀλλὰ δὴ μαθόντες οὗτοι καὶ φθάσαντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ φθάσαντες ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πρῶτον τὸ Ἰορδάνιον στρατόπεδον διαβάς, ἀπελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν καὶ Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως οὗ πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβδαῖοι παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῷ πάντας. δίκην μὲν τοιγε τούτων ὑπέχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῷ τῇ ἀξίᾳ, ἐν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ὁ δὲ Βακχίδης γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῷ Ἰορδάνῃ κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχόμενον ἐκείνῃ δὴ τὸν νόμον. ὁ δὲ παορμήσας τοῖς ἑταίροις, καὶ περὶ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς ἐν τῷ κινδύνῳ εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένοις τε ποταμοῦ καὶ τῶν πολεμίων, ὡς φυγὴν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν δὴ ἐμπεσόντες ἔπεσαν, ὁ ποταμὸς δ' ὡς κατόπιν αὐτῶν. δύξας δὲ καὶ τὴν θεραπαίνην αὐτοῖς φυλακὴν συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ ζῶντες εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλῆξων αὐτόν. τοῦ δὲ προεισδυομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ὑπὸ πηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζουσι τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν ὑπεδεδεκότων, ἀλλ' ὑποστρέψαντες διὰ τοῦ Βακχίδου εἰς τὴν Ἱεροσολύμων ἄκραν. ἀποβαλὼν δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς δὲ τῶν Ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ἀκούσας, καὶ τὴν Ἱερειχοῦντα καὶ Ἐμμαοῦν, καὶ Βεθωρὸν, καὶ Βαιθήλαν, καὶ Θαμναθὼ, καὶ Φαραθὼ, καὶ τοχόαν, καὶ Γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τὰς μεγίστας διαφερούσας, δυνάμεις εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύσας. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν προσχωρήσας τις πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμου ὑπεσχημένους, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὑπὸ

Γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὖσαν τῶν ἐπιφανῶν τῶν τοῖς Ἄραψι μέλλων ἄγειν ἐπὶ πομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ τὸν ἰωνάθην καὶ σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδείοτατον εἰς τὴν ἐκδίκησιν τἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς προσφαῖα, καὶ λήψεσθαι τιμὴν ἀξίαν παρ' αὐτῶν, ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοῖς ἐνθένδε ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἐνέδρευον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρων ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἄλλην ὅσην τότε εἶχεν λεία τοῖς αὐθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν τῷ ἰωάνῃ τἀδελφοῦ προσῆλθεν ἀμφοῖν, τοιαύτην ἀπήλαυσον. αὐτοί τε γὰρ ἦσαν καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ πρὸς ἰουδαίους ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιαιτίβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα προσκαλοῦντες, ὅπως εἰς βακχίδην ὅτι τὸν ἰωνάθου συλλήψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτῶν ἅπαντας ἐσομβρίω, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, δύνασθαι κτείνειν ἅπαντας. τοῦ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν βακχίδην γινόμενος ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἠρέσκετο τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. ἀπειλοῦντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, φυλάττεσθαι γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν ἀπὸ μηδενός, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς ἡγεμονίους συλλαβών, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τεῖχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς προεγνωκώς. βακχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς ἰουδαίων τοὺς συμμάχους προσκαλεῖται, ὅπως τὸν ἰωνάθην ἕλῃ, καὶ προσβαλὼν αὐτῷ τοῖς ὀχυρώμασιν, ὅπως πολλὰς αὐτῷ ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπορίαν τῶν πολιορκίας οὐκ ἐνδιδόντων, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιτάσσων, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τοῦ βακχίδου πολεμήσοντα. λάθρᾳ δὲ αὐτὸς εἰς τὸν χῶρον ἐξέρχεται, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν προσπίπτει τοῖς αὐτοῖς φρουροῦσι, νυκτὸς ἐπιπίπτει τοῖς βακχίδου στρατοπέδοις. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φασὶς καὶ τἀδελφὸν σίμωνι γίνεσθαι τοῖς ἐνθένδε ἐπιπεσών. καὶ δὲ οὐδὲ αἰδόμενος ὑπ' αὐτοῦ κτεινομένους, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τά τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν συσκευὰς μεταπέμπεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. διασπείρας δὲ αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τοῖς ἐνθένδε ἀπειλημμένοις, καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν αὐτοῦ, τοῖς δὲ ὄπισθεν προσπεσοῦσιν, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσον, τοῦ παρ' ἐλπίδας δυσβαίνειν τὴν πολιορκίαν συνιδεῖς. τὸν μὲν τιμὴν ὑπὲρ τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας. ἐβούλετο δὲ ἡλίσας τὴν πολιορκίαν ἀφανῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

oppido Gabatha, filiam illuſtris cuiuſdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa ſumptuoſa & ſplendida. Fratres autem exiſtimantes opportuniſſimum ad vindictam tempus ſibi oblatum, & facilè vlturos ſe iniuriam fratri illatam, verſus Medabam properauerunt, & inſidiis in monte collocatis expectabant eorum tranſitum. Vt verò in conſpectum venit ſponſus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri ſolet in nuptiis, coorti ex inſidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuerſi ſunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non ſoli, ſed cum vxoribus, liberis & amicis, vſque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in paluſtria Iordanis reuerſi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præſidiis diſpoſitis, ad regem ſuum reuerſus eſt: quo tempore per integrum biennium ſtatus rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem ſecurè verſari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios ſollicitarunt Demetrium, vt Bacchide miſſo Ionatham in poteſtatem ſuam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte poſſe omnes eius milites inſperato incurſu opprimi. qui vbi iuſſu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium inſidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præſenſerat: iratus Macedo transfugis, putánſque & ſe & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & ſuorum manu metu ſeceſſit in vicum Bethalagam, qui in deſerto ſitus eſt: cúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis ſuis copiis, adiunctiſque Iudæorum ſuæ factionis auxiliis contra eum profectus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perſtitit. at ille nihil territus reſtitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Símone fratre clàm egreſſus, & collectis in vicina regione ſuæ factionis hominibus, nóctu in Bacchidis caſtra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum ſuum cognoſceret. quàm primùm enim tumultum ſenſit in caſtris hoſtium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns ſe à fronte ac tergo inuaſum ab hoſtibus, re inopinata conſternatus, ob inſperatum obſidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impoſtores, quorum opera miſſus à rege fuerat, vnum cogitás quomodo ex dignitate ſua & regis obſidioni fine impoſito, exercitum ſine ignominia poſſet reducere.

CAP. II.

Ionathas fossum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mach. 9 QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degès apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cèresimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Mach. 10 MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, idque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cõditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίσας βακχίδῃ, ἀναγκάσει φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς τὴν χώραν.

ΜΑθὼν δ' αὐτοῦ τὴν εὐμένειαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ὑποδῶσιν ἀλλήλοις εἰς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ὁ ταύτην δι' ἁρπεσέσειν ὁ βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπεσταλμένος πρὸς τὸν ἰωνάθλω φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἔτι κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ὑποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, μηκέτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιησάμενος ἐν μαχμᾷ πόλει τὴν διαίτην, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῴκει τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οπ ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐξένεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς υἱὸν παραβάντα εἰς συρίαν, συνέβη καταλαβεῖν πτολεμαΐδα, ἐν πρόσοδος τῷ ἐνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπιθὼς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὸν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσεπίτευκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἀποθεν τῆς ἀντιοχείας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὰ πράγματα βάθυμος ὢν καὶ ὀλίγωρος, ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τοὺς στρατιώτας μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γεγόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πτολεῖς διαπεμψάμενος.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθλω πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ δύνοιας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προδεχθεὶς ἐκεῖνος αὐτοῦ, χὴ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτοῦ τὰς ἐχθρας συνεπιθῆται. προστάξει οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τοῦ ἰουδαίων ἐκέλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τοῦ ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τοῦ δημητρίου προστεταγμένων, ὁ ἰωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω τῷ βασιλέως, ἀκουόντων τῶν λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὑπεξαγόμενος ἰωνάθη τὸ βασιλέως στρατιὰ συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ οὕτως ὑπὸ ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ καὶ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βάλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ἡ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δὲ ὁρῶντες οἱ τοῦ φρουρείου τὲ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἀπολιπόντες αὐτὰ

πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς αὐτόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βαθσούρᾳ πόλῃ, ἣν τὴν ἄκρα τῶν ἱεροσολύμων. οὗτοι γὰρ τὰ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ἰουδαίων ἦσαν, καὶ δέος τοῦτο τοὺς φεύγειν οὐκ ἐγκατέλιπον.

A chiam, exceptis ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀλέξανδρος ταῦτα ἀκούσας καὶ ἐπιβαλὼν τὸ δόξαν δημηγορίου, καὶ ὑποδείξας Ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τὰς τοῦ ὑποχείους αἰτήσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς Ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ, συμμαχον ἐκ τοιούτου Ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους δεινὸν ἀνδρεῖος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νῦν ἔστιν ἐκ ἄλλου τοῦ χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅτι τάχιον συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, γράφοντας τοιαῦτα ὅπως ὁλοσχερῆ. βασιλεὺς ἀλέξανδρος Ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ δέδοκται ἡμῖν πεπόμφαμεν πρὸς σὲ νῦν φιλίας καὶ συμμαχίας. χρήσιμον δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαί σε πιμηθέντα ὑφ' ἡμῶν, ἄμοιον γίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεῖ δὲ ἡμᾶς ὁ τῶν ὅπλων ὁ Ἰωνάθης, ἐνδύεσθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσαι μῆνα ἕβδομον τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰδεῖν ὅσα δανεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ μέχρι τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς τὶς ἐγεγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἑτοιμάζει. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προέλαβεν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπεύσατο τὸν Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὅπως ὁλοσχερῆ τῷ Ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, Ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασάσαν ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλοῦμαι τοὺς αὐτοῖς ὅπως μείνητε ὁλόκληροι ἀμοιβαὶ παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀφίσω τοῦ φόρου καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσιν ἐμοί. νῦν τὰ ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ πάλιν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν ἁλῶν, καὶ τῶν στεφάνων οὓς προσεφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὴ τῶν τρίτων τῶν καρπῶν καὶ τὸ ἥμισυς τῶν ξυλίνου καρποῦ τὸ ἡμίσεον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἃ περ καθαλῆς ἐκάστης ὁ ἔδαφος μοι ἐδίδοτο τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας καὶ Περαίας, τούτοις δωρεῶμαι ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν ὁπλῶν καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἣν ἔχουσιν ἐν τῇ πόλει, παραδίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν Ἰωνάθῃ, ὡς ἂν αὐτὸς ἀποκρίσῃ τοὺς καὶ φίλους, τοὺς δὲ

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetrium habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronarium. & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

ἄλλους ὅπως ἐκπέμπῃ τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν Ἰωνάθῃ, οὓς αὐτὸς δὴ πίστους καὶ φίλους, τούτους ἐν

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Prætereà do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad strúendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coegit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

A αὐτῇ φρκεῖς καταςῆσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν ἀσ τὴν· καὶ ἰουδαίων ἢ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δ' ἐλευθέροντας ἐν τῇ ἐμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀζημιεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ ἢ σάββατα καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ ἧς αἱ πρὸ δ' ἑορτῆς ἡμέρας, ἔστωσαν ἀτελεῖς. τ' αὐτὸν ἔχειν καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀεπηρεάστους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις δίδωμι, καὶ μέχρι ζισμυρίων οὐχ ἑστω τὸ πλῆθος ὅσοι δ' ἂν πίστιν τύχωσι ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα καταλαμβάνῃ. κατασήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν εἰς τὰ φρέατα, πύλας ἢ καὶ τοῖς φυλακαῖς ἢ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποιήσω τοῖς τὴν ἐμὴν αὐλὴν δίδωμι δὲ ἐν τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτους φυλάσσειν, καὶ τοῖς ζισὶ τοῖς προσκυνοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ νομοις, κατασήσαι βούλομαι. καὶ τῶν ἀρχιερέων δίδωμι ἐλεύθερον εἶναι, ἵνα μηδὲ εἷς ἰουδαίων ἄλλος ἔχῃ ἱερεῦσι προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπάνην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ ἢ περισσεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι. τὰς ἢ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, ἀλλὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δί ἄλλην αἰτίαν, ὅσοι λελύθωσαν οὕτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. δίδωμι ἢ καὶ ἀναμνίζειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γενομένης, καὶ τὰ τείχη ἢ σὺν χρῷ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν αὐξάνειν. εἰ δέ τι καὶ φερόμενον ὄζει ὁ συμφέρῃ τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τεῖχ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευάσθω. ταῦτα ὑπερχούμενος καὶ χαριζόμενος ἔγραψε δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν φερομένων ἐκ τῆς συρίας ἐπὶ στρατιωτῶν, ἐλθὼν ἐπὶ δημήτριον ἐστράτευσε. μάχης ἢ γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν μέρος τοῦ δημητρίου, ἔπηξε τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαπαίζει τὸ στρατόπεδον. τὸ ἢ δεξιὸν οὐ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημήτριον, ἀτ' ἄτακτα. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, οὐκ ὀλίγους μὲν ἀπαιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων ἢ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνῃ τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρητον. ἔνθα συνέβη πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυναμένων ἀφαιρεῖσθαι αὐτὸν τῶν πολεμίων. διώκων ἢ συμβεβηκὼς ἦν αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἤειν. ὁ δὲ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν πολλὰ, ἐμὲ κέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημήτριον κατέλαβεν, ἐπὶ βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

B

C

D

E

F

G

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IIII. ONias aũt pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexãdrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vt iã antè diximus, vidẽs Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος δὲ ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀπάτορα καλούμενον φιλομήτορα δηλῶν, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν ἰουδαίων κακου-

κακωθήν ὑπὸ τ μακεδόνων ⁊ τ βασιλέων αὐτῶν, βελόμενος αὐτῷ μνήμην ⁊ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τ βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ⁊ αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τ ἰδίων γένους καταστήσῃ. ἔπραττε δὲ ταῦτα βουλόμενος πάλιν τῷ προφήτῃ πιστῶσαι, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. ἐφῆπτο ταῦτα οὖν ἐπιθυμῶν ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαῦτα ἐπιστολήν. πολλὰς μὲν μεγάλας ὑμῖν χρείας τοπαλεκὼς ἐν τοῖς κ' πόλεμον ἔρρωσο μετ' τ θεοῦ βοηθείας, μὴ θρύπτομος εἶτα τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνοίκοις ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τ ἔθνους, καὶ πλείστους διεφθαρμένους τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερεῖς, μὴ δι' τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ μὴ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμοδόξους, ὅπτησα εὑρεῖν τοπον δίκαιον τὸν τόπον ἐν τῷ προσπορευομένῳ τῆς ἀρχαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μέσον, δι' οὗ συγχωρῆσαί μοι τὸ διάστασιν ἀνακαθάρασθαι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τ σοῦ μ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τιμῶ αἰγύπτιοι κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες μ' τιμῶ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετεῖν χρείαις. μ γὰρ ἴσασιν ὁ προφήτης ἔτι προφητεύσας, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὲ προφήτευσε ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσῃ δ' αὐτῆς τὴν δύσνοιαν, καὶ πλειοπάτερας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικός, ἐξ ἧς αὐτόγραφον ἔπιστολῆς, τὴν δὲ ἀμβλίαν μ τὴν τοῦ νόμου φυλάξασιν, εἰς τὸν ὀνίου κεφάλαιον αἰτήσασαν. αὐτόγραφα δὲ οὗτος. βασιλεῖ πτολεμαίῳ καὶ βασιλίσσῃ κλεοπάτρᾳ ὀνίας. χαίρειν. αἰτήσαντί σου τὸν ἔπιστολὴν ἀξιοῦντος ἐπιτρέψαι σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τοῦ ἡλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσπορευόμενον τῆς ἀρχαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱερὸν ἐν ἀσυλεῖ πόπω, καὶ πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ ὡφὴς ἴσασιν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν μ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον δ μ πολυχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη ναοῦ οὐκ ἐδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. δῶρα δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίους πολλοὺς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοῖς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσιν ἱερὸν, μ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, στασιάσασι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτῷ πτολεμαίῳ διε-

A vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto imitar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cocordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirет: dum Iudæi contendunt iuxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

A κείνοντο. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζὶν. προσηκάλεσαν τι συν τοῖς φίλοις κ διέσυναγε τὸν βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκούσαι λόγους, κ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο κ θεοδόσιος, τοὺς δ' ὑπὲρ τῶν ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου ὠμόσαν τ θεὸν κ τ βασιλέα, ἃ μὴν παραβάσεις τοῖς ὑπὸ τ ἐξ κ τ νόμου, παρεκάλεσάν τε τ πολεμαῖον ὅπως εἰ ἁλῴη ψευδόμενοι τοὺς ὅρκους ὑπὸ τέλει. ὁ μὲν κ βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβούλιον προσκαλεσάμενος, ἐκάθητο. ἡ δὲ συνέδρα τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἐμενίων περὶ τ τόπου ὃς ἐν γαριζὶν ἐπὶ τ ἱεροσολύμοις ἱερῷ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τὰ τοῖς κατὰ λόγους, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τ ἐγκαθιδρυμένων ὑπάρχοντα. τ σαββαίῳ τ θεοδόσιῳ συγχωρησάντων τῷ αἱρουμένῳ τρόπῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεως ἐκ τ νόμου τ περὶ ἀγαθόν τ ἀρχιερέων, ὡς ἕως τῶν πατέρων τ ἡμετέρων ἐκαθάρευεν, ἤρξε τε νεὼ, κ ἀπὸ πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν τιμήσαντες ἀναθήμασι τ λαμπροτάτοις δωρεαῖς. τὸν δ' ἐν γαριζὶν οὐς οὐδὲ ὄντας, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ἐπιστροφὴν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνὴρ ἱκανὸς τ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖνα μὲν κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, κατακτεῖναι δ σαββαῖον κ θεόδοτον. καὶ τὰ μὲν ἡμάρτηται τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαίου τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

B

C

D

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1. Mach. 11. CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussítque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexándro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplíque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra

Κεφάλαιον ζ.

Οτι ἀλέξανδρος ἐτίμησε κ δημητρίου φόνον ἐτίμησε κ ἰωνάθην.

E Δημητρίου δ' ἐν τοιούτοις ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω διελήλυθαμεν, ἀλέξανδρος τ συρίας ἐβασίλευσε, γράφει τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτοῦ θυγατέρα γάμον τινὰ συζυγικὸν. ἡσθεὶς οὖν λίαν τῷ τοιούτῳ παρεῖναι ἀρχικὸν νομισαμένῳ, καὶ ὄντα τ τοῦ θεοῦ σύμβουλον εἰς αὐτὸν θεραπεύσει καὶ κεφαλαίωσιν δημόσιον, καὶ μηδὲν τῶν ἐπιόντων τῷ αὐτοῦ οἰκείῳ τιμῆσαι συγχάρησε. πτολεμαῖος δὲ θεσπεσίᾳ μοίρᾳ ἥδεως τοῦ μὲν ἤκειν, αὐτῷ γράφει, χάριτα τε λέγων ὅτι τῷ ἀρχικῷ αὐτῷ παρεῖναι οὐσαν αἰτιολογήσαι, καὶ τοῦ συγκράσεως δώσειν ὑπερβάλλειν. ἀπαντᾷ δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τοῦ θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, ὡς ἂν αὐτῷ μέχρι ταύτης θεραπεύσειν ἅπαν ὑπ' οὐ, καὶ κεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τοῦ παῖδα. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας θεραπεύσειν μὴ ἀνοῦσθαι εἰς πτολεμαΐδα, πλοσπατεῖ ἄγων τοῦ θυγατέρα. ἀφεὶς δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπὶς ἐλθ θεσπεσιωτάτῳ, δίδωσιν αὐτῷ τοῦ παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργύρου τ χρυσοῦ δοσι εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα τῇ γάμων ὑπὸ πτολεμαίων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα θεραπεύσων τοὺς βασιλεῖς, κ δωρησόμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος γ φιλ' ἦν ἀσμένως, κ ὅτε ἀνδρὸς ἦν τ εἰκότα ἐδύνατο, λαβὼν πορφύραν κ συγκλητικὴν πέμψας αὐτῷ ὅτι τ βήματος, προσέταξε τοῖς ἡγεμόσιν εἰς μέσην μετ' αὐτοῦ προελθόντων τοῦ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λόγ κατ' αὐτοῦ

F

G

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν Δημήτριον μετὰ τῆς βασιλέως καταπυγωδίας ἰωνάθῃ πολὺ οἰκειότερον παρεσκευασμένον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακὸν, λιθιότες. τοσαύτῃ δὲ εὐνοίᾳ ἐπρουδῆ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ΕΤει δὲ ἑ, καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἀρὰς ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε. καὶ ἀπαγγέλματα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς ἀντιόχειαν ἔπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὶν δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. κατέλιπε δὲ κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν ἀπὸ μυσίας. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δ' αὐτῷ ἀπάντων ὀνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ὅπλοις δείξει τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἐκ πόλεως ἐμοὶ συνεστρατευμένους. ἔστι δὲ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντας εἰσιν ὅτοι. ποιήσῃς δὲ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, οὐδὲ τόπος εἰς ὃν ἡττώμενος φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλέξ ἄνδρας στρατώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἡγεμόνος ἐν ἰόπτῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῷ ἰοππιτῶν δὲ κεκλεισμένων αὐτῷ τὰς πύλας. φοβηθεὶς γὰρ εἴσοδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τοῦ ἡ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν ἀσκευάζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὸν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου καταληφθῆναι, τρισχιλίους ἱππεῖς ἀθροίσας λαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς τὸν ἰόππην, ἀναχωρεῖ, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερόμενος, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὸν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ἡμίσεσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τοῦ δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἑτέραν συ πινι χωμάρρῳ, ὡς αὖ κατόπιν ἐπιφανεῖν τοῖς πολεμίοις, αὐθόρμους ὁ ἰωνάθης ἐκπλάγη τάξας τε στρατὸν ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ πρὸς σωτον. κατ' ὀπισθεν ἐπελθοῦσι ἐναντίον αὐτοῖς τάξας. τῆς μάχης ἴσως ἀπείρας προβαινούσης, δοὺς σίμωνι τὸν ἀδελφὸν μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῇ ἐχθρῶν.

Anno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd cum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque veniisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalange cõfligere.

Ipſe verò ſuis mandauit vt obiectis ſcutis excíperent tela immiſſa ab equitibus. qui cùm hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed obiecta ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipſius & quotquot eò confugerant concremauit. fuítque numerus tam eorum qui exuſti ſunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cùm extra vrbem caſtra poſuiſſent, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionatham, amicũ & ſocium: & miſit ei virtutis ergô fibulam auream, quod geſtamen ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauálibus & terreſtribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accuſabántque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo penè diſſimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vſque Eleutherum fluuium regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi.

A αὐτὸς ὁ τοῖς συὸ αὐτοῦ προστάξει φέρειν ἀμφίους τοῖς ὅπλοις, ἐπὶ δὲ ἵππεῖς τὰ βέλη τὰ ἀφιέντα τῶν ἱππέων. καὶ εἰ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι οὗ ἐξεκενώθησαν, ὑδὲν αὐτοὺς ἐλαττον. ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχε τῶν σωμάτων τὰ καλλώπισμα, συμπεφορημένης ὁ τῶν ἀσπίδων καὶ συνηνωμένης ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφὴ μένα, ῥᾳδίως ἐπεσείετο, καὶ ἀπράκτους ἐφίετο. ὡς ὁ παρεῖδησαν ὑπὸ

B πρωὶ μέχρι δείλης ὀφίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, πονήσας σίμων κακῶς πάντας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἔτρεψε τοὺς ἐπὶ θεοὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ ἐμενον αὐτοῦ μένουσιν, ἀλλὰ παρεῖδον ὡς ὄντες αὐτοῦ ὀλίγοι τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως

C ἔφευγον, εἰς ὀλιγαχοῦ στάντες αὐτοὺς ὀλιγάντους ὀλιγοπαθῶν τῶν πεδίου. διώκων δ' αὐτοὺς ἕως ἀπὸ μέχρι τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτων ὅπλων γόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ δαγὼνος ναὸν καταφυγῶν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ὁ βιαίως ἕως ἀπὸ τὴν πόλιν, αὐτὴν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο ὁ οὐδὲ τοῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας

D διέφθειρε. τὸ ὁ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τοῦ ἱεροῦ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας ἓν τοσαύτης δυνάμεως, ἀρᾶς ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ἐβάδιζεν, καὶ κατασταθεὶς δύο ἀπὸ τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσπλησίον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ οἱ ἀσκαλωνῖται, ἐξιόντες προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, ὅσα διὰ μέσου αὐτοὺς προσαιρέσεως, ἀπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐποιούμενος λείαν, ἣν ἔλαβεν ἐκεῖθεν νι-

E κήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρῳ δὲ ἀκούσας ἠτιμῶσθαι τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ὑπὸ πολλωνίου, προσεποιεῖτο χαίρειν ὅτι ἐβάδιζε τοῦ αὐτοῦ γνώμου συνέβαλεν ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μύρτους αὐτῷ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς διδοὺς πορφύραν χρυσᾶν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑπάρχειν. ἀκούσας δὲ τοῦτον τὸν κρατοῦντα καὶ

F βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικοῦ ἄγων δύναμιν, καὶ πεζικοῦ εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐκδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτοῦ ὡς τῷ ἐμπεπρησμένῳ ἱερῷ αὐτῶν δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τοῦ χώρου πυρπολήσαντος,

G καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόππην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίοις τὰ λαμπροῖς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ πομπῆς ἀπάσης. ἕωθεν δὲ προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλαθύρου χειμάρρου, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡμύνετο δ' ἐν πτολεμαΐδι ἀεὶ πᾶσι προσοδίαις μικρᾷ διαφθορᾷ πτολεμαῖος διὰ ἀλέξανδρος δὲ ἄμμωνίου, ὃς ἦν φίλος αὐτοῦ. φασὶ γὰρ διὰ ἀλέξανδρος ἡμύνετο, πτολεμαῖος χρόνῳ τοῦ ἀλεξάνδρου, ὅσος πάλαιον ἔζησε δ' ἀμμώνιον διὰ ἀλέξανδρον λίγων ἀφ' αὐτοῦ, ἡ δίκην δῶναι τοῦτ' αὐτὸν αἰτίαν ἔχοντα. ἐκ ἐκδίδοντος δὲ τοῦ ἀλεξάνδρου, συνεὶς ἑαυτὸν ἐπὶ τὸν διαβουλεύσαντα, χαλεπῶς ἀφ' αὐτὸν διετέθη.

τοῖς

τοῖς δ' ἀποχεῦσι καὶ πρότερον ἰδ προσκεκρουκὼς ἀλέξανδρος ὀργὴ τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ πεπόνθεσαν κακά. πιμωρίαν μὲν οὖν τοῦ τολμηρῶν ἀμμώνιος ὑπέχε, καταφαγὼν αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτων ἑαυτὸν ἀπαλάσας σολὴ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος δ' ὁ μεμφόμενος αὐτὸν τὴν συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, καὶ τὰ συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, ὀργὴν ἔσχε πρὸς αὐτὸν συλλύειαν. ἀποπαύσας γὰρ τῶν θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δι' ὅδους περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπεθήσων τῷ θυγατέρα δώσων αὐτῷ εἰς γαμετὴν, καὶ καταστήσων αὐτὸν εἰς τὸν πατρῷαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡδέως τοῖς πρεσβεύσασι, δίδωσι τὰ τῶν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. εἰ δὲ τι πτολεμαῖῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀποχεῖς δίξασθαι δημήτριον, ἀπεχθεῖς πρὸς αὐτὸν ὀργαῖς μᾶλλον ἢ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνόμησε. κατέφραξε δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέξανδρον οἱ ἀποχεῖς ὀργὴ τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀποχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀποχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀποχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς στρατιᾶς ἀναδείκνυται. καὶ σὰλ καθεξῆς δύο πρεσβείας ὀργὴ μάλα, εἰ μὲν τὸ τὰ ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς αἰγύπτου χρηστὸς ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῆς λαμπρᾶς οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλλοντα λογιζόμενος σωφρόνως, φείσασθαι τὲ μὴ δόξαι ἐν τοῖς ῥωμαίοις ὀλιφθονος ἦκειν. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀποχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς οὐδενὸς μηνσικακήσειν αὐτοῖς πρὸς τὰ παρόν, αὐτὸς δ' ὑργεσθησόμενος, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἑστέφθαι διωμολογήσασθαι, καὶ φαύλοις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, οὐκ ὀλιγὸν ἐνόμιζεν ὑπάρχειν, αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀποχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου συνὼ στρατεύμασι πολλοῖς καὶ μεγάλῃ φαλαγγὶ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν αὐτοχθονων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε μετὰ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν ἀλέξανδρον. ἔνθα μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγων. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τοῦ πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν πτολεμαῖον ἀποσφάλμενον ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ ξαυμάτα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῇ δὲ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς οὕτως ἔσχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τῆς δὲ ἀλεξάνδρου τὸν κεφαλὸν ὁ τῆς ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτολεμαίῳ. ὃς λαβὼν ἐτῇ ἡμερῶν ἀναδυκὰς ἐκ τῆς ξαυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὸν ἀλέξανδρον τελοῦτὸν ἅμα τὴν κεφαλὴν ἀκούσῃ καὶ θεᾷ. καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' ἀλέξανδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἐπὶ ἔτη, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔσχε δὲ καὶ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλεγόμενος, ἀπὸ πομπείας ἤρξατο ὀργᾶσθαι τὸ τῶν πτολεμαίῳ

A Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandi pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi
B in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille &, amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas.
perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent.
Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à
C ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ
D illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitę rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. Nam quoad dominationem attinet, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia
E inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nupriæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput
F inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum ob-
G tinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum præsidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot sceleſti elapsi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisset vsque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúsque honorificè, confirmatus est in pontificatu, quemadmodum à superioribus regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuersa tribúsque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos vt scíretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis nostris & iura amicitiæ seruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur vt huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta aliísque insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad subeunda quoties opus esset pericula.

A στρατιωτικὸν, ὅτι συμμαχίας ἐπελαθόμην, καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ ἦν αὐτῷ, καὶ διὰ τὸν τὴν κλεοπάτρας γάμον συγχυσμόν. οἱ μὲν οὖν στρατῶται, φθονοῦσιν αὐτῷ τὴν παρρησίαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοῦ δὲ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ὄντας, ἔχοντας μακεδονικὸν φρούριον, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τῶν παραβαινόντων τὰ πάτρια συνήθεια. οὗτοι δὲ τὸ μὲν B πρῶτον καταφρονοῦσιν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο διὰ τὴν ῥᾳστώνην, πεποιθότες τῇ ἰσχυρότητι τοῦ χωρίου. νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦλθον πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγανακτημένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐκ τῆς πτολεμαΐδος, καὶ τὸν ἰωνάθην. γράμματα δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει καλούμενα αὐτὸν σπεύσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολε- C μαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ συγκαλεσὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦλθε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτοις διαπρεπέστερον αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἰσχὺν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ πρὸς αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. καταφρονούντων δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ὑπέσυρεν. ἀλλὰ καὶ παρεκελεύσατο αὐτὸν ὅπως ἐκβάλῃ τῆς ἰουδαίας ἁπάσης, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τεσσάκοντα τάλαντα δίδωσι, καὶ πρὸς πάντων ὑπεσχόμενος αὐτῷ ἀφιέναι τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον τῆς ὑπατολῆς ἧς ἐγράψαμεν λασθενίῃ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λασθενίῃ τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς δυνάσεως ἕνεκα χάριν ἀπαγγεῖλαι. καὶ τοὺς ζῶντας νόμους ἀφεῖναι, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ, αἳ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτη τε ὅσα ἀπὸ τοῦ δυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὲρ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυ- F τῶν, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τὰς ἀλάς, καὶ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαιτηθήσεται τούτων ὑπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φροντίσατε οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἁγίῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν δὲ δημήτριος εἰρηνεύουσαν οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐμείωσε. πλὴν μόνοις τούτων ἐχρήσατο τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναίσθοντο ἐκπρεπῆ αὐτῷ, καὶ ἐκ τῆς ἄλλων τύχης. ἔχθρα γὰρ ἦν αὐτῷ πλῖσος ἐκ τούτου γέγονε, καὶ τῆς στρατιᾶς, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἔπαρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς πλῆθος χορηγοῦντες αὐτοῖς ἐμίσθων, διπλάσιον, ἵν' δύνοιντο ἔχειν καὶ ἐν τοῖς ἐπ' αὐτοῦ ἀγῶσιν οἱ δυνατοὶ πρόθυμοι.

Ως δὲ

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτὸς ἦρξε τοῦ ἀλεξάνδρου υἱοῦ παιδὸς τῆς βασιλείας, πεισάμενος & αὐτὸς σύμμαχον ἴωναθην.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asseruit, recepto in amicitiam Ionatha.

ΑΜέλει ταύτῃ νοήσας ἡ δύσνοια τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον. ἀλεξάνδρῳ τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην τρύφων ὀπλιηδὸν, ἦλθε γὰρ ἐπὶ ἀσσυβαῖος ἔχων ἡ πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν παίδιον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τοῦ στρατεύματος πρὸς δημήτριον, ὅτι ἦν αὐτῷ δ' ἕναι ἡ αὐτοκράτωρ. βασιλέα γὰρ αὐτὸν πεινάσαι, καὶ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῷ τὴν ἡ παῖδος ἀποκατασήσαι. ὁ δ' τὸ μὲν πρῶτον, αὐτεξήκειν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δ' πολλῷ χρόνῳ πρεσβεύσαντος ἡ τρύφωνος ἐνίκησε τοῦ πεισθῆναι εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τούτου τὰ ἀνδρὸς ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῷ ἱεροσολύμων καὶ τοῖς ἐκ δαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τ' ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δ' οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νεωτερίζειν. ἠξίει δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλῶν ὅτι σπανίζει τοῦ δύναμιν αὐτῷ. καὶ ἰωνάθης μὲν χιλίους ὁπλιτεύσαντας στρατιώτας, ἔπεμψεν. αἰσθόμενοι δὲ συμμαχίαν παρούσαν ὧδε ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόαν δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ προελθόντες τοῖς βασιλείοις αὐτῷ ζόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους φθάσαντες, ἐζήτουν χρόνου τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν μὲν ὁρῶν τῷ αἰσθόμενον ἐκπολεμοῦντα πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, φθάσαντα τοὺς μὲν φοφέρειν, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλοντας αἰσθόμενος. καὶ διαθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ δ' ἦσαν μυριάδες ἑτέρων. βλέποντες δὲ τοὺς αἰσθόμενος κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς στέγας τῶν βαπλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αἰσθόμενος. καὶ τῷ μὲν αὐτοῦ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες ῥᾳστάτου ὄντος τοῦ ὕλους, πειρώμενοι δ' αὐτοὺς κακῶς ὄντος ἀθρόου μάχεσθαι, τῷ συνέζευξε αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποσασθ. καὶ ταύτας μὲν ὅθεν πῦρ αἴτησαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλῳ ὄντι εἶτα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῷ οἰκιῶν ὑστῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων φκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' αἰσθόμενος μὴ δυναμένοις βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐράπησαν. τῷ δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ὅτι δώματος ὄντων, καὶ τὸν αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, ὧδε ἔδοξε συνέβη γενέσθαι τῇ δ' ἐξίν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αἰσθόμενος σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπουδακότας, καὶ ὄντα τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δ' ἄλλων αὐτοῖς ὅπλων ὄντων. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς αἰσχυνθῆναι ῥίψαι τοὺς πανοπλίας, καὶ ὧδε δοῦναι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ. αὐτοὺς δ' αὐτοῖς τῷ τολμημένων, καταπαύει τοῦ σάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τὰς ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείας, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγονημένοις δυχαρισήσας, ἀπέπεμψεν ὡς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην

Am alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

1. Mach. 11.

non sine præclaro virtutis eorum testimonio. A
postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est prioribus regibus pendere. Fecisſetque etiam ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adolescente, diadema eius capiti imposuit : & deficientibus ad se omnibus militibus, qui fraudati stipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus est : & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vasa & pocula vestémque purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, coopratо inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum præposuit. Ionathas verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturúmque vnà bellum contra communem hostem Demetrium, multa de eius ingratitudine questus, quòd pro beneficio iniuriam sibi reposuisset. cùm igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida : à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Ascalonem venisset : hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occursum est : quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se coniungere. quare Ionathas irritatus est, vt & agros vastaret, & vrbem conaretur vi capere : relictáque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suæ consulere : & missis ad Ionatham nunciis recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm deberent sapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρων αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐφάνη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ὑπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν αὐ, εἰ μὴ ξύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τῷ ἐπὶ τὸν Ἰωνάθῃ αὐτῷ ἀναστάσει εἰς τὰς ἄνω φερομένας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τὴν παῖδος αὐτοκράτορος, μειράκιον ἔτι τῶν ὅλων ἡλικίαν, ἀνεπίθησεν αὐτῷ τὸ διάδημα. Ⓒ πρὸς χωρήσαντος τὸ στρατιωτικὸν πάντες, ὃ καταλειπὼν τὸν δημήτριον ἄγχ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλεφάντας, καὶ τὴν τῆς ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνῃ. δημήτριος μὲν ἥττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς αὐτοκράτωρ πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβυτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τῶν ἀρχιερωσύνην ἐχεβαίᾳ, καὶ τ' τεσσάρων παρεχώρει νομαῖν, οἷ τῶν χώραν τῆς Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἐκπώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τοὺς ὄντας ἀπὸς φίλε. καὶ πόρπην δ' αὐτῶν δωρεῖ) χρυσᾶ, καὶ τῆς πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τῶ κλίματος τῆς συρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' αὐτοκράτορος ἡγλυκημένοις εἰς αὐτὸν κ' ἀθεὶς, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ξύφωνα πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογῶ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσων σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐ δ' αὐτῷ χάριτας ἀποδώη, πολλῶν παρ' αὐτῷ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέητο τυχών, ἀλλὰ πρωτα δικήσειν αὐθ' ὧν δ' πάθοι. συλλαβόντες οὖν αὐτοκράτορος δ' ὠάμην αὐτῷ συναγαγόντι πολλοὺς ἔκτε συρίας Ⓒ φοινίκης τοὺς δημητρίου πολεμήσοντας στρατηγοῖς, E δύθις ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. οἱ δ' λαμπρῶς μὲν ἐδέξαντο, στρατιὰ δ' οὐκ ἔδοσαν. ἀσκάλωνα δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῆς ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μὴ δώσειν ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτους παρεκάλει, καὶ τῆς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ὅπως τάσσαν δημητρίου, προσθέσθαι μὲν αὐτοκράτορι, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πρόσθαι πάντα δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. F ἐπὶ δ' αὐταῖς βουλομέναις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τῶν πάντα τούτων δύναμιν αὐτοκράτορι. πολὺ δ' δρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοιότερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν αὐτοκράτορι προχωρῆσαι. τῶτο παρέξωσεν εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τῶν πάντων. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τῶν ὅλῳ αὐτὸς ὅπῃ ἐν διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ὄν, καὶ ἄδηλον εἰ προσγενήσεσθαι, σῶφρον ἔκριναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντας προσθέσθαι τὸν κρείττονα. πέμψαντες οὖν πρὸς ἰωνάθην, φιλίαν τε ὁμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἀνθρωποι πρὸ πείρας τ' δ ἄνω, ὠ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν σὺν τινι κακῷ ἡγώμεθα τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως ἐλαβεῖν-

τας

τας ἄμφω τοῦ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντας αἰ-
σχρῶς. ὁ δὲ σιμωνίδης πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ.
τὸ δὲ δημητρίου στράτευμα αὖτις προσελθόντων εἰς κέ-
δασαν πόλιν σφῶν πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἦσαν αὐτῆ
τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπαξόμενοι αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅπως τοῖς γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοῖς δὲ γαλιλαίοις ὄντας αὐτοῖς οὐ προσήκειν
πολεμουμένοις, ὑπέτεινεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπεῖν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας σπουδαιοτάτων, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν ἱκανώτατον, τοῖς βεθσύ-
ραν πολιορκοῦν προσκαθῆσθαι, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ἐχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημήτριος. δι-
δόντας δὲ ἡμῖν τοῦτο μὴ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐποίουντο τοῦ σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐστένοις καὶ
πολλῇ σπουδῇ χωμένου πρὸς τοῖς βεθσύραις πο-
λιορκίαν, ἐδέοντο οἱ φρούροι, μὴ κτείνεσθαι σφᾶς
θέντος τοῦ χωρίου φθαρῆναι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἤξίουν ὅρκοις λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὸν καθίστη-
σιν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἀφ' ἧς ἦλθε τῆς γαλιλαίας ὑπὸ τὴν
ὑδάτων τὴν γλυκατάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανον
ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προ-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῇ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ περὶ μέσας ἡμέρας οἱ τὸ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐπέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντες ἐν τῇ ὁρᾷ καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν σὺν στρα-
τιᾷ ἀπήντων εἰς τὸ πεδίον. οὐδὲ ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρισκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῇ δὲ εἰς
τὸν ἐπέδραν ὑπὸ τῇ δημητρίου στρατηγῶν κατεσκε-
θέντων κατὰ νώτου τοῖς ἰουδαίοις ἐγνωμένων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ὀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησα-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς δεῖ ν' τὸν ἀρίθμον,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
φαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ καὶ μετὰ ὀπτηγώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τρέπουσι κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερ-
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τῇ ἰω-
νάθου στρατιᾷ, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τραπέντας,
ὅπισυλλεχθέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τέως ἐποίησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῶν πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρᾷ, καὶ σκύλοις τῶν ἐχθρῶν ὑποπλέονας ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατ'
εὐχὴν προνοίᾳ θεοῦ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβύτας
ἀπέστειλεν αἰτησόμενος εὐλόμους τὴν ἡγεμονίαν τῶν
ἐθνῶν πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδοῦν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτῷ

A quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit cò properè Simone fratre ad Iudææ
B præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant
C fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Io-
D nathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio conrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent.
E Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, cósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
G exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

πρεσβύταις ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς ἀπαρτᾶς ἀφικέσθαι, καὶ τῷ πρὸς αὐ-
τοὺς ποιήσασθαι φιλίαν καὶ τῷ συγγράψαι. οἱ δὲ ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν
καὶ τὰ ὠφελήματα τῷ ἀρχιερεῖ ἐπόντα ὡς πέμψαν αὐτοὺς ὅπως τῷ τῆς συμμαχίας ἐκβαίωσιν, τῆς βε-
λῆς ἔπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, ἐδόσης ὁπλοὺς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δυρόπης, καὶ τῆς πόλεων ἄρχοντας αὐτῶν κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῆς τῆς εἰς τὰ οἰκεῖα κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὰ ἀπαρτᾶς παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὁπλοὺς αὐτοῖς ἔπεμψαν ὁ μὲν ἰωνάθης, αὐτοῖς ἀπέδωκαν. τὸ δὲ αὐτίγραφον ἦν τόδε. ἄρχιερεὺς ἰωνάθης ἡ ἔθνους

tis Iudæorum, & senatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, senatuique & populo frarribus suis, Salutem. Si valetis, & res vestræ tam publicè quàm priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem nostrum, ab Ario rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quòd verò non prius vos cognatos aguouerimus, ideo factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occasionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis, si vos quoque nobis scripseritis, & significaueritis, si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque focietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Pharisæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Horum Pharisæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in sua potestate esse aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Esseni verò omnia in fati potestate esse affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quàm infortunij, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathensem agrum occurrit: nolebat enim eos sine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta stadia prope hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cùm explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quòd ex improuiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communit, dispositis etiam extra castra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

A τ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐῤῥωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐῤῥώμεθα ἢ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τ ἡγουμένῳ αὐχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὄνδῃ ἀρείᾳ τ βασιλέοντος ὑμῶν ὄπισολῆς δι' ἀδημοτέλους, ὡδὲ καὶ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέτακται τὸ αὐτίγραφον, τῇ τε ὄπισολὴν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ δημοτέλει καὶ τῷ ἀρείῳ φιλοφρονῶς διετεθήμεθ. οὐ δι' ἐνδείξεως, ἀλλὰ τὸ ἐπ τ ἱερῶν ἡμῖν πεπιστευμένων γραμμάτων. τὸ μὲν ἓν προκατάρχειν τ ἀναγωγείσεως, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρπάζειν δοκῶμεν τ παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλῶν ἢ χρόνων διαγεγενημένων ἀπ' ἐξ ἀρχῆς ἀναπλήσεως ἡμῖν οἰκείσεως, ἐν τ ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπ' ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸ ὠδηκαλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων προσιόντων διὰ τ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὔθ' ἡμῖν ἤτ' ἄλλῳ τ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπείναμεν. καταγωνισάμενοι ἢ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νουμήνιον τ ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τ ἰάσονος, τοὺς ἀπ' ἀγερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὄπισολὰς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν
D πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς ἂν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, καὶ εἴ τῶν ἂν δέησθε ὑπομνήσοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησόμενοι ὑμῶν ἢ ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τοὺς τε φρισβύτας φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ ἦ τ χρόνον τῶν ξεῖς αἱρέσεις τ ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρους ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ
E σαδδουκαίων, ἡ δὲ ἐσσαίων. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, πινὰ μὲν ἀπάντα τ εἱμαρμένῃ φασὶ λέγουσιν ἔργον. πινὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν ἐσσηνῶν γένος, πάντων τ εἱμαρμένῃ κυρίαν ἀποφαίνει, μηδὲν ἢ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἀπαντᾶν. σαδδουκαῖοι δὲ, τὸ μὲν εἱμαρμένην ἀφαιροῦσιν, οὐδὲν εἶ ταύτην ἀξιοῦντες, ὥτε κατ' αὐτὸ τὰ ἀνθρώπινα πάλιν λαμβάνειν, ἅπαντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πάντ),
F ὡς μὴ τ ἀγαθῶν αἴτιους ἡμᾶς αὐτοὺς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὠδὲ ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀκριβεστέραν ποιήσασθαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ ἰουδαϊκῶν πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημοκρίτου γνώμην ἦτ' ἂν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς περιούσας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπῃ τὸν ἰωνάθην. ὁ δ' ὀπόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν. οὐ γὰρ ἐγνω χολὴν αὐτοῖς ὠδηκέναι
G ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῷ πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμπτῃ

τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πῶς εἶεν ἐς στρατοπεδευκότες. τῇ δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὄπῃ ἐπιθεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προφύλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τὰ στρατόπεδου, καὶ τὴν δυνάμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους ἔχ), καὶ ταῖς δεξιαῖς

νοί ης

νοίας ἔτως ἔχειν ὡς καὶ δεῖ τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μα- A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare
χεσομένους, ὅπως μὴ λαθεῖν αὐτοὺς τὰ παρεσκευασ-
μένα. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην
ἐγνωκότα, οὐκ ἔτι τοῖς γεγωμένοις ἦσαν ὑγιέσι, ἀλλ'
ἐπίστευσαν αὐτοῖς τὸ καταφανὲς τῆς ἐλθούσης νυκ-
τὸς, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτοὺς ὅπλα κατὰ
τὴν ἑαυτῶν, τῆς βουλῆς Δημητρίου. ὅπου δὲ
τοῦ φανεροῦ δεδιότας, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι
τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυγεῖν οὐδὲ ἐβουλεύσαν-
το, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πο- B
λέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοιεν ἀνεχώρησαν.
ὁ δὲ Ἰωνάθης ἕωθεν παρεσμίξας αὐτοῖς τῇ παρεμ-
βολῇ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, σὺν οἷς ὅπερ παρ-
ῆν ἐδίωκεν. οὐ μὴν οἱ φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν
ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν σκέψιν τοῦ ὑπερ-
φέρειν παρεμβολὰς, καὶ πολεμήσας τοὺς βαρβαρι-
κοὺς, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν C
αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ παρῆν ἀπέ-
δοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν πα-
λαιστίνην ἕως Ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο, φρουρίοις,
καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τὰς
φυλακὰς ἰσχυρὰς, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ κατελαβό-
μενος αὐτὴν, εἰσήγαγε παρ' αὐτῷ. ἤκου-
σε γὰρ τοὺς Ἰοππαίους βουλομένους τοῖς Δημητρίου D
στρατιώταις φρουρὰν δοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν ποι-
ήσαι βουλόμενοι ὅτι Σίμων καὶ Ἰωνάθης, ἦλθον εἰς Ἱερο-
σόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ Ἱε-
ρὸν Ἰωνάθης, συνεβουλεύετο τῷ Ἱερουσολύμων ὅπως
ἀνοικοδομήσωσι τεῖχη, καὶ τὸ καθαρισμὸν τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ Ἱε-
ροῦ φρουρίου, πάλιν αἰρήσωσι, καὶ πύργοις ὑψη-
λοῖς ἐξοχυρώσωσι τὰ ἀφ' αὐτό. ἐφ' οἷς τούτοις δὲ καὶ
μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησάμενος,
ὅπως φρουρῇ τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῖς τὴν πόλιν, καὶ E
τῆς δυσχρείας αὐτοὺς τῆς στέγης τοῦτον ἀποκλείσας τὸν
τρόπον. ἔπηρε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆ-
σαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρό-
τερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμαθείσης καὶ τῷ πλήθει
καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κῦ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει.
σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλι-
σόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος δείσας, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν ἦκε, τὴν τὴν βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλω- F
νίαν κατασχεῖν, καὶ τῶν αὖθις στρατοπέδων ἐγκρατὴς γε-
νόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας
ἀφορμάς. καὶ δὴ οἱ ταύτην κατοικοῦντες ἑλληνες
καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐφορμεβάλλοντο πρὸς αὐτὸν,
εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο ἅδε δώσειν μὲν αὐτοὺς ὑ-
περχυσόμενοι, συγκαταπολεμήσειν δ' ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρ-
μησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ κατατρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ ᾠήσατο αὐτῷ δυνάμει, τὸν ζύφωνα πολεμῆσαι
διεγνώς, καὶ τὴν συμμαχίαν ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, στασιάζειν δ' αὐτὰ
ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκῃ, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ὑπεβάλετο, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται.

sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus falleret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionathan præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque prædâ & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ: vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatẽ hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hęc consulere, dimisit exercitum, excepris tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasérunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

1. Mac. 12. 13.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. Mach. 13. HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturí, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ι'.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεύηνε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν αὐτοῖς ἀπιόχῳ ἐβέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλάβοι. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν ταύτην, ὁ περὶ ἰωνάθου φόβος καὶ φίλου τυγχάνοντος αὐτιόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν αὐτιόχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνας ἀνελεῖν, εἰς βέθσαν ἐν ᾗ αὐτιοχίας θαλαττεύεται, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πασαρῶν αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπιὼν τὴν ὀπλίτην στρατιὰν, πολεμήσοντα δὲ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐπῆλθε δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσῃ, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ προστάσσειν ἰωνάθῃ περιέταξε, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δῶροις, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προορώμενον. τέλει τε σεσαπεὶ συνεβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ δὴ καὶ οὐ δέοντος αὐτῷ ὑπάρξαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. κατάγοντα μέν τοι γε περὶ αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. δώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα κρατεῖ χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ δὴ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν ἔν ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' ἀνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τεσχιλίους δὲ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἕλαθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἐπεμψε δὲ καὶ δὴ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὡς φήμης τῆς περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρίξαντες τοὺς ὑπὸ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι ξὺν ἅμμοις τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ια'.

Ως σίμων τὴν στρατηγίαν ἐπεχείρησε τε ἔθνους & ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν ἀπόλωλεν, αὐτόν τε ἐκεῖνον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ὡλοφύροντο. καὶ δὴ καὶ τάνδρὸς δεῖσις ἦν πᾶσιν ἐν, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως ἀφηρημένοι, τὰ πρὸς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὑποσυρῇ, & πολεμοῦντες εἰς τοὺς περὶ τὴν ἰάτων κινδύνους αἰσχρῶς καθίστασθαι. καὶ δὴ τὸ τοιοῦτον ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῆς ἐθνάρχου, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἱεροσολύμοις ὁπερεῦσι ἡγεμόνος. αὐτὸς γὰρ ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβαὶ
εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δὲ ὁρῶν
πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας,
βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ὑποσηναι προθύμως ὀπτόν-
σα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ,
συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ὑπετύθην αὐτοὺς πα-
ρακαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας
ὁμόφυλοι μὴ τὸ παρὸν ἐγὼ τε κὴ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολ-
μήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. τῶν δὲ
ἐμοὶ τοιούτων δύποτε μὲ καιρὸς ἐπῆλθεν ὑπὲρ τῆς
νόμων καὶ τῆς θρησκείας οὐ τῆς ἡμετέρας οἰκίας
ἀποδυμένου, φόβος οὐδεὶς ἔσχε τηλικοῦτος, ὃς ταύ-
τῃ ἡμᾶς τὴν ἀγάπην ἀνέλῃ τῆς ψυχῆς, αἰτεισάν-
τῃ σε εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνην.
ὅθεν οὐκ ἀπορεῦντες ἡγεμόνα οἷον τε καὶ πάσχειν
ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύ-
μως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. οὔτε γὰρ κρεῖττόν ἐγὼ τῶν ἐ-
μῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔ-
τε χεῖρον ἵνα ὁ κάλλιστον σκεῖνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν
ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ'
ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δὲ μὲ δεῖ γήσιον ἀδελ-
φὸν σκεῖνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δίδωμι. θαρρεῖ
γὰρ ὡς καὶ δίκαιον λυτρώσασθαι τῶν πολεμίων, καὶ
πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς δὲ αὐτῶν
ὕβρεως ῥυσάμενον, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ
θεοῦ ἀφαυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονή-
σαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πο-
λεμεῖν ὡρμηκέναι. τούτοις πισταμένου τῷ σίμωνος
τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς
ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω
καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκ-
βοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ ἀντὶ τοῦ ἰού-
δα καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν προστασίαν
ἔχειν. ἑστάναι γὰρ πρὸς ὅπ κελεύσῃ, πειθήνιους.
συναθροίσας δὲ πᾶν δύθυς ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς
οἰκείας ἰσχύος, ἔπασθε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικο-
δομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτε-
ραῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ
φίλον ἀφαλώμου παῖδα μὴ σπανίως εἰς ἰόππην, προσ-
τάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ
φρονήσωσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δὲ
ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄ-
φας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν
ἰουδαίαν ἐφάνετο, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄ-
γων. ἀπέστησε δὲ αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυ-
νάμεως, εἰς ἀδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐστ' ὄρεσι κειμένη τυγ-
χάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς
δὲ τρύφων ἠγημένα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων κα-
θιστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δό-
λῳ προελεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει
λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα
ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅ-
πως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως.
αὖτη γὰρ αὐτὸν ἔχει τὸ ἀργύριον ὀφείλειν χρεωστούμε-
νος ὄφειλε, φυλάττεσθαι διέκρινον. ὁ δὲ σίμων τὴν
τέχνην τὴν τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνι-
εἰς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσῃ δεινὸς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσῃ, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἀπολέσῃ τοῦ
πολεμίου, φοβούμενος δὲ μὴ ἐξεβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου ἠθύμησε,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum B sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulC cherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi D quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciã, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmuniréq; celsis & validis turribus. quo opere perE fecto, misit Ioppé vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, F quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinG culis, dum debitam regi pecuniam redderet, At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent insidiæ: prętstabilius tamen esſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumęam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esſe equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent cõditi: qui defunctus est. exacto põtificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simó constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esſe posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum templum emineret: effecítque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eã diem Iudæi passi fuerãt queq; etiã in posterũ ferre cogerẽtur, si extern' ἢ ἐθναρχου. δυτύχησαν γδ ἐπ' αὐτε σφόδρα, ἢ τ ἐχθρῶν τ φειδολκων ἐκεάτησαν. κατεσρέψατο γδ σίμων, γάζαραὰ τ πόλιν ἢ ἰόππην Ϲ ἰάμνιαν. ἐκπολιορκίσας ὃ Ϲ τ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ᾖ καταλαμβανομένοις αὐτῶν τ κακῶς ποιεῖν ὡς ἢ τότε. Ϲ τ τ ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶ), ἢ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ ἄκρα εἶ) συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. ἢ δὴ Ϝ τ ἐπράχθην εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτε γίνεσθ, ὧν τ ἅπαντα ὑπὸ τῆ φερυαρχων ἢ τῆ φερυσῶν ἰουδαίοι ὑπομιμήσκων, ἅτε παθοῦσιν αὖ, εἰ πάλιν κατὰ χρ τὴν βασιλείαν ἀλλό-

ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μὴ τοῖς υἱοῖς ἔδωκεν ὡσὰν αὐτῆ, σωσαγαγὼν τὴν σρατιάν, ἐβάλωσιν ὡς δὲ αὐτῆ τὰ τῶ ξύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα ἢ ἀνέσρακαὶ ὀκιβελλὴν ἔχθ, δίκως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῶ, καὶ τοὺς υἱούς, ἢ τοῖς ὑπὸ ξύφωνο φοβαλλομένοις μὴ ὑπακούσωσιν, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, τοιάδε τὸν ἰωνάθην παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ ξύφων οὐκ ἐτήρησε τ πίσιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν σρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκφοβεῖσθαι τὴν χώραν, καὶ δι' τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡδ' ἔχοντ' ἤκουον ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μὴ τῆς σρατιᾶς ἀεὶ κατασρατοπεδ δύόμενος ἐξεναντίας αὐτῶ. τῶν δ' ἐν τῆ ἄκρα πεμψάντων πρὸς ξύφωνα, καὶ ὡδ' καλοῦντων αὐδύσαι πρὸς αὐτούς, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὼν ἵππον ὡς δι' τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν δι' τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπρακτον ἵπποις μάλιστα ὁδ δύειν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἀρὰς ὁ ξύφων, εἰς τὸν κοίλων ἀφικνεῖ) συρίαν. ἀπουδ ἢ τὸ εἰς τὸν χαλκαδὴν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῶ καλύσας, αὐτὸς εἰς τὸν ἀπόχειαν ὑπέσρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζ τὰ τῶ ἀδελφοῦ ὀσᾶ, καὶ κηδεύ μὲν ταῦτα ἐν μοδεῖν τῆ παρίδι, πάνθ' ὁ δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσαζε. σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῶ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀεξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θαυμαστὸν ἠμομένον. ἀναγαγὼν ὑψ σας θαὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστὸν τὸ ἰδεῖν χρῆμ' ἀπάσησι, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάτῳ μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπλῆξιν μεγίθους τὸ σένος καὶ κάλλους παροιμένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ θεῖ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμων σ, τοσαύτῳ σπουδῆ ὠδαιμόνησε. ἀπέθανε δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τῆ γήρους. καὶ τὰ μὲν θεῖ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσω. σίμων δ' καταδεὴς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τῶ πλήθους, τῶ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία καὶ τὸ αἰσίφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὀ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἀφ' οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ὀνομασθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσω ἡ τῶ πλήθους περὶ τὸ σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὀνομάζειν τῶ πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τὸ ὑπερλέτου ἰουδαίων

ἀλλόφυλος, φεύγει εἰς αὐτὴν καταπείσης. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος δημηγορῶν αὐτοῖς τὰ ἀμφότερα, καὶ πάντες περιβαλόντες, καθήρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τῷ ἔργου, τελοῦσιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ὀξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν ἀνηρημένων. καὶ τὰ δὴ σιμωνίδου πραχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

A aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώρει τρύφωνα, συμμαχος γενόμενος αὐτοχῷ τῷ ἀντιόχου.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

B

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτοχον, ὃς ἐπεκλήθη, τρύφων διέφθειρεν ὀπίζοπόλων αὐτὸ τέσσαρα βασιλεύσαντα ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειρίζεσθαι δοκοῦντα ἀπατήσας λάθρᾳ διέγγλε, τοῖς δὲ φίλοις καὶ τοῖς οἰκειοτάτοις διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν. δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γενόμενον μισοῦσι, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτοχον παρελθόντα εἰς τὸ ἀρχεῖον πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες διαπορεῖσθαι ἐκ τῆς τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἅπαντα δεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γνόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, διέδειξε τὸ αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεριόταται ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο. τῷ δὲ βασιλείαν λαβεῖν, ἀπηδύσατο τῷ ὑποκρίσει, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἐδείκνυτο. τοῖς οὖν ἐγχωρίοις ἀρχὴ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸ μισοῦν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μὴ πάνυ τι κωλυόμενον. ἀλωμένου δὲ αὐτοχου τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μνημαῖ αὐτὸν πόλεως δεχομένης ἀπὸ τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὸ δὴ τὸ γάμου καὶ βασιλείαν. σκάλᾳ δὲ τὸν αὐτοχον δὴ τούτοις, ἅμα μὲν τῆς φίλων αὐτὸ ἀπαπειράντων, ἅμα δὲ καὶ πάλιν διδόντων πιστὰ ἐκ τῆς σελευκείας τοῦ τρύφωνι δόλου ἅπτεσθαι. γνόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτοχος, καὶ τὸ ἰσχύος αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸ τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τὸν ἀὼν συείας ἐξέβαλεν εἰς τὸ φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς ἣν δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸν τῆς ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας φρίσεις. ὃς πρόσφορος ἦν προθύμως αὐτοῦ τὰ ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ δοφὴν, τοῖς τὴν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς αὐτοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν αἰσχυντάτην αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κεκτῆσθαι φίλων. ὁ μὲν δὲ τρύφων ἐκ τῆς δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ξία.

C Non multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto X. 1. Maith. 13. postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod iret exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnū deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint, illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperiū ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitā potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominū sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonē agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim perteesi eius mores, defecerūt ad Cleopatrā vxorē Demetrij, quę tū in Seleuciā cū liberis se incluserat. Et cū Demetrij frater Antiochus cognomine Soter obterraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XI. quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnātes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

D

E

F

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων ὑπ' αἰαρεθέντος αὐτοχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ παρεβοήθησε τὸν στρατηγὸν αὐτῆς νικήσοντος τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

G

ΟΑετερvm Antiochus ob innatam a- XII. cuaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudęa Simonem in potestatem

Ὁ δὲ αὐτοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν σὺν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καταβαλόμενος τοὺς τῆς ἰουδαίας πόρδησιν, καὶ

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: prę-missisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, re-liquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1.Mac.16. IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemęi: quivxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc prępresentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1.Mach.16. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Corylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Historiarũ Bibliearũ finis.

τὴν σίμωνος ἀλώσιν ἐξαπίσης. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτόχου βδανομίαν, καὶ θρασύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῆ μὴ δικαίων τὴν βδὰ αὐτόχου γινομένων τυχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τ ἡλικίας φέγημα κρεῖττον λαβὼν, νεανικῶς ἐστράτηγε τὸ πολέμου, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μὴ τ μαχιμωτέρων θεραπεύμπε στρατιωτῶν, αὐτὸς δ κατ' ἄλλο μέρος θεοὺς μὴ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τὴν ὀρῶν τόπων εἰς ἐνέδρας καταστήσας, ἀδαμβρατάκτ μὲν οὐδεμιᾶς τὴν ὀπιχειρήσεως, κρατήσας δ ἁπάσης τὴν πολεμίων. ἐν εἰρήνη τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος & αὐτὸς θεὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οτι ὁ σίμων ἐν τῷ γαμβρεῖ τῷ πολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

HΡξεν οὖν ὁ τὰ πάντα τὴν ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δὲ ἐξ ὀπιβουλῆ ἐν συμποσίῳ, τῷ πολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτῃ αὐτῷ συσησαμένου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεσμώτους ἔχων, ἔπεμψε & ὀπὶ ἰωάννην τὸν ζίτον, τοῦτον δὲ καὶ ὑρκανὸν ἰῶ ὄνομα, τοὺς ἀδελφιδεοῦς. αἰδόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφεύγων τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, ταῖρᾶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ παῖδὸς ἐυεργεσίας, καὶ διὰ τὸ πολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. αἰσθόμενος δὲ καὶ πολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀποσαθ, τὸν ὑρκανὸν ἤδη θεσσαλευόμενος.

Κεφάλαιον ιε'.

Οτι πολεμαῖος τῶν ἀρχῶν ἐπιχείρησε καταχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τῶν ἡγεμονίαν παρέλαβε.

KΑὶ ὁ μὲν εἰς σὺν π τ ὕδωρ ἱερειχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγὼν λεγόμενον. ὑπολαβὼν δ τὸν παῖδιον ἀρχιερωσυνῶν ὑρκανὸς, καὶ τ θεὸν θρώτας θυσίας βδασησάμενος, ὀπὶ τ πολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ θεσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις πιεῖν αὐτὸ, ἠτεῖτο δὲ μόνῳ τῷ θεὸς τῶν μητέρα & τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ. τούτοις δὲ ὁ πολεμαῖος ἀάγων ὀπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπόπτ ηκίζετο, καὶ καταχρημίσθη οὐκ ἀφισαμένου τ πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον ἀπ' ἐνδοὺν τῆς θεὶ τῶν αἵρεσιν τὸ χωρίου ποιοῦντες, τῶτο χαρίζεσθ τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος θεὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ θεσθυμον. ἡ μήτοι μητὴρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθ δ' αὐτὴν, ἀλλὰ πολλῇ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἀπουδάσαι τὸ χωρίον, & τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτῷ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ἠδὺν γὸ αὐτῇ τὸν μετ' ἀμίας εἶθ θάνατον, εἰ δίκλω τοὺς χοι τ εἰς αὐτοὺς βδανομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμ τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τ μητρὸς, ὁρμητὶς ἐλάμβανε θεὸς τ αἵρεσιν τῶ φρουρίου. νίκᾳ δ αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι καὶ απαεστομένην, ἐξέλυετο & τῆς ὀπὶ τοῖς εἰς τὴν μητέρα θρατομένοις συμπαθείας ἅπτων ἠρῶτο. ἑλκομένης δ' οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτ ἐκεῖνο καθὸ συμβαίνῃ τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. κ δ' ζ ἔτι τῶτο βδατηρῶσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πολεμαῖος τῶ ταύτης αἰσθεὶς τ αἰτίας τῶ πολίμου, ὀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τῶ ὑρκανοῦ καὶ τῶ μητέρα καὶ τῶτο δράσας θεὸς ζιμόθια φεύγ τὸν ὀπικαθήμενον κοτύλαν, τυραννοῦντα τ φιλαδελφίων πόλ.

Ως στρα-

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς στρατευσάμενος ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ ἐυσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

ANτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' ὧν ἔτει ἕκτῳ βασιλείας αὐτοῦ, ἃ ἦν ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ β'. δηώσας ἅπερ τ' χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὸ ἐνέκλεισε τὸ πόλιν, ᾧ ἐπὶ σὰ στρατόπεδα θεὶς λαβὼν, ἤνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, δι' ἅ τε τὴν τῆς τείχων ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τ' ἐμπολιορκουμένων. ἐπὶ γε μὲν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς ἀνοιμώξ πλῆθος. καὶ ὃ τὸ βόρειον μέρος τὸ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀπιπεδον εἶναι, πύργοις ἀσὶ σὺς ρ' ξυωφόροις, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ πρόσοδον ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ ὄρος καὶ διπλῆν τοιμόμενος ἀπετύγχανε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀποτινοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτους που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἰφνιδίους δὲ ἀναχωροῦντας ὀλίγους. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τὰ τῆς ὀπτησίων τάχον ἐπ' αὐτῆς, ἢ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἂν πολυχειρίας ἔρρου γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀπεκείνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον ἔτ' τὸ μόνον κατέσχεν. ἀπίοχος μὲν ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις, ἐξηγεῖτο σκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι, ἢ προσαλούμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅτε σάσης γε μὲν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεῦσαι αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, ἢ αὐτοῦδὲς ἐμβαλὼν ἐπὶ ἁγνείᾳ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δεισιδαίμονι εἴκων ἀνεπέδη, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρωτας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν ὅλην θυσίαν δεξάμενοι ὡδέ τ' νομίζοντες, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσία, πλεῖσον ἀπόχου τῶν ὀπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὸν πόλιν ἑλὼν, ἃ μὲν κατέθυεν ὅπη τὸν βωμὸν, ἃ δὲ ἐν τῷ ζωμῷ τούτων ἐπιῤῥαίνε, συλήσας τὰ ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε τῶν μὲν τὸν ἀπίοχον δι' ἐκβολὴν τῆς θρησκείας δυσεῖν πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δ' αὐτὰ τῶν ὀπτασίαν ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπορισβύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὸν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀποσάμενος τὴν συμβουλὴν τῆς ἀδημονούντων ἐξηγεῖν τὸ ἔθνος δι' ἃ πρὸς ἀλλήλους αὐτὸν δ διάπυρος ἀμυξίαν, ὑπ' ἐφεστηκὸς. πυθόμενος δ' κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς προσβυτ ἀπεκείνατο, ὡδαδ ἔναι μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκημένοις, ἃ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, ἃ τ' ἄλλων πόλεων, πάρεξ δ' ἰουδαίας, φρυσεὰν δ' δεξαμένους ὀπτίτοις ἀπηλλάχθαι τ' πολέμου. οἱ δ' τἄλλα μὲν ὑπήκουον. τ' δ' φρυσεὰν οὐκ ὡμολόγουν, δι' ἃ τ' ἀμυξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὶ μὲν τοίνυν τ' φρυσεᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν ἃ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δ' ὅς τε τ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσεδέξαντο τῶν βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν ᾧ ὑρκανοῦ ἀδελφὸς καθηλὼς δ' ἃ τ' στεφάνην δ πόλεως. ὀπτίτοις μὲν οὖν,

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contrà Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quę à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, XV: ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secūda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus. quotidie tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superueniisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersserat, violatis Iudęorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbatā Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & talenta insuper: quorum CCC. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quę im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hęsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A ἀντίοχος τὴ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τὸν δαβίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλοῦτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, ζ΄ χίλια ἰδίᾳ τάλαντα ἐξενέγκας, ὁρμώμενος δ' ἀπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γάιε) δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία, καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ, καὶ φιλοτίμως παρέχε. καὶ ποιουμένῳ τὴ ὁδὸν πάροδος αὐτῷ στρατιᾶ συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτυς δ' τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτος ἱστορῶν. ἔφαμεν δ' ἡμεῖς ἀντίοχος ὅτι τὸν λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτιλιν τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτὸς ἔμεινεν ἡμέρας δύο: διὰ τοῦτο ὑρκανοῦ τὴ ἰουδαίου ἀγόντος τινα ἑορτὴν πάνδημον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἐξὸν νόμιμον ἀφοδοιπορεῖν. καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν δ' ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σαββάτοις, οὔτε ἐν τῇ ἑορτῇ ἐξὸν ὁδεύειν. συμβαλὼν δ' ἀντίοχος ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλὴν τ' τ στρατιᾶς ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. τὴν δὲ τοῦ ἀνδρὸς βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον ἀντίοχος εἰς τὴν παρθυαίων ἐνέβαλεν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circumciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ'.

Υρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

Υρκανὸς ὁ ἀκούσας τ ἀντίοχου θάνατον, ἀθυμεῖ ὅτι τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξερήμους, οἰόμενος αὐτὰς δύρεῖν ὁπερ ἦν ἐρήμους τ μαχίμων καὶ ῥώσθαι δυναμένων. ἐπόρθησε μὲν ἓν πολλὰ τ στρατιᾶς αὐτῷ παραπορηθείσης ς' μυρίοι εἵλεν. ἐπῆλθε καὶ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς ὄρη, σίκιμά τε πρὸς τούτοις καὶ γαριζὶν τὸ χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὡκὴ τ εἰκαθόντα τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερᾷ ναόν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι σαναβαλλίτῃ τῷ στρατηγῷ δι' τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰαδδοῦ τὸ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' τὸν ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μετ' ἔτη σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ τ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, καὶ μάρισσαν. καὶ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα καὶ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῷντο θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ πατρίου γῆς καὶ τ περιτομῆς καὶ τ ἄλλων τοῦ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τὸν αὐτὸν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνον ὑπῆρχεν, ὥστε εἰ τὸ λοιπὸν ἰουδαίοις. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναιρεῖσθαι τ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ὁ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτοῦ γράμματα ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. φάνιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λευκίου υἱοῦ μυρτίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱοῦ φαλέρνα, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, καὶ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, καὶ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τοῦ ἰουδαίων, οἱ καὶ ἐπλέξαντο περὶ φιλίας τ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, καὶ τοῦ δήμου τοῦ ἰουδαίων, οἱ καὶ ἠγωνίσαντο περὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ πόλεσι πολεμίων ἐλαθεῖν ἀντίοχον καθὼς τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, τοῦτο ἀπὸ κεφαλῆς, ἵνα τι τοῖς ς' πατρὸς

δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τ ἰόππην καὶ λιμένας καὶ γαζάρα, καὶ πηγὰς, & ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν ἀντίοχος παρὰ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀπὸ κεφαλῆς, ἵνα τι τοῖς ς' πατρὸς

πιόταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ ἀγὰ τ χώρας τ αὐτῶν καὶ τῆ ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθ. καὶ ὅπως τὰ κ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχου ἀφῆ τὸ τ συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γλόη), ἵνα τὰ ἁρέσβεις πέμψαντες ὑπὸ δοθῆναι τ αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχου ἁρπαρεθέντα, & τ χώρας ἀγαπήσωσ), τ ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς φεύς τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλθόντες γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν ἔν φεῖ τούτων ταῦτα, ἀναιώσασθ φιλίαν & συμμαχίαν φεὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθῆ καὶ φίλου. φεῖ μήτοι γραμμάτων, ἀπεῖναι βαλλέσθαι ὅταν ὑπὸ τῆ ἰδίων ἡ σύγκλητος ἀχολήσῃ, ἀπουδάσῃ τε τὰ λοιπὰ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα πιοῦτο γλύπτεσθ, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τῆ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν εἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν ἔν ἅπας ὑπὸ πέμπ τοὺς τῆ ἰουδαίων ἁρίσθης, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου φεὸς τοὺς ἀγαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τ οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν φεῖ ὑρκανὸν τ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δυνηζίῳ ὁ τῆ βασιλεῖ φεθυμοῦντι στρατεύειν ὅτι ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγίνετο καιρὸς οὐδ' ἀφορμή, τῆ τε σύεφον & τῆ στρατιωτῆ φεὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφά των φεὸς πολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὀνομαζόμενα ἁρίσβεις, ὅπως πνὰ τῆ ἐκ τῷ σελεύκου γλώσσης φῶσι δῶ αὐτοῖς ὀνομαζόμενον τὴν βασιλείαν. τῷ ὁ πολεμαίου πέμψαντος ἀλέξανδρον μὴ στρατῷ & ζεβινᾶ ὀνομαζόμενον, καὶ μάχης φεὸς & δυνηζίον γλωμένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει φεὸς πλεοπάτραν & γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκε), καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῆ μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος ὁ & βασιλείαν φῶσαλαβὼν, φιλίαν ποιεῖ) φεὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἔπεσθαι πολεμήσαντος αὐτῷ τῷ δημοσίου παιδὸς αὐτόχου τῷ χρυπῷ ὀνομαληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὀνομαφθείρε). φῶσαλαβὼν ὁ & τ συείας βασιλείας αὐτόχου, ὅτι μὲν τὴν ἰουδαίαν σταδὸν ἀλαβὼν λιᾶ, & ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήζιον, αὐτόχος ὁ καὶ κεῖνος καλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ κυζίκου συλλέγομένων ὁ κ χώσαν, ἔγνω φῶσκοδάζειν αὐτὸν ὅπ τὴν ἔφοδον τὴν τ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, ἤδη τὸ ζαφιῶαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, παῖς δ' ἦν αὐτόχου & σωτῆρος ὀνομαληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἔφη ὁ ἀδελφὸς λιᾶ δημοσίου τῷ χρυπῷ παῖς. συμέβη μήτοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι πλεοπάτραν, ὡς & ἐν ἄλλοις ἱσορήκαμεν. ὁ ὁ κυζικηνὸς αὐτόχος φῶσχημόμενος εἰς συείαν, πολλοῖς ἔτεσι φεὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλε. ὑρκανὸς ὁ πάντα ἐκεῖνον τ χρόνον ἐν εἰρήνῃ δίητε, καὶ γὰ αὐτὸς μὴ τὴν αὐτόχου τελευτὴν τῆ μακεδόνων ἀπέστη, & οὔτε ὡς ὑπήκοος, οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς ἀδὲν ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἰᾶ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὀλιγόστῳ πολλῇ καὶ ἀκμῇ κ τοὺς ἀλεξάνδρου τῷ ζαβιναίου καιροὺς, καὶ μάλις' ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰ φεὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος; χολιᾶ ὑρκανῷ καρπῶσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἂν εἰ ἐν πλήθος χρημάτων συναγαγεῖν. τῷ μήτοι γε κυζικηνοῦ τιᾶ γιᾶ κακοῦντος, φανερῶς καὶ αὐτὸς τιᾶ ἑαυτῷ φεσφέρειν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῆ ἀπ' αἰγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. atque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendaticiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde peritus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

A

B

C

D

XVII.

E

F

G

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſociis, ſed Syriæ regi ſubditis. Cùm itaque vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per octoginta ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm veniſſet propere victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus eum fratribus vſque Scythopolim, ægrè euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas, rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miſerat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum vt Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolueret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeſtè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam ſolo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata ſunt, vt ne veſtigium quidem ſupereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipſa die qua eius filij conſeruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipſe ſolus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progreſſus renunciauit multitudini, & paulò pòſt certiùs comprobatum eſt eius oracului. Et Hyrcani quidem res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hieroſolymis ſolùm, ſed & apud Alexandriam reliquamque Ægyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudæorum ſucceſſibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lainthuro diſſidens, copiis ſuis duces præpoſuit Chelciam & Ananiã filio, Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὄρεσιν τὸ αὐτόχθον, καὶ αὐτόν τε πρώτον ἔλαβε κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὖτις ἐν τοῖς ὄρεσι πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς αὐτόχθων ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσαι τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μὲν ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν ὁ καλούμενος νῦν σεβαστὴ κτισθῆναι ὑπὸ ἡρώδου, κατὰ χρόνον δηλώσομεν ὄρεσι βαλὼν δὲ αὐτὴν φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σαμαρεῖς ὄντας, ἐπεὶ ὧν μύριά τινους ἐπέκοπον ἄνδρας ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τότε βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον παντὸς χώρου τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ὑπὲρ σταδίων π', τοὺς μὲν ἔφησεν, αὐτίχρονον καὶ ἀδιστάκτους ἕξειν συμμάχους, ὧν ὀλιγωρήσαντες ἐς τοῦτο ἀνάγκης ὑπὸ λιμοῦ προσαχθῆναι τοῖς σαμαρεῦσι συνέπεσεν, ὡς ἄφαντος μὲν τὴν ἀπόνοιαν, ὑπερκαλέσασθαι βοηθὸν αὐτόχθονα τὸν κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὑπὸ τὴν συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν περὶ ἀριστόβουλον, ἡττᾶτο. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τὴν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ' ὀλίγοις τοῖς σαμαρεῦσι ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ὑπεκκαλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ' αὐτοῖς αὐτόχθονα. ὃς ἐπὶ πτολεμαΐδος τῇ λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκεῖνος τὸ ἔθνος ὑπὸ τὰρχὴν αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπέστειλε, τὸ μὲν πρῶτον ὑπῆν, ὑπορθῶν τὴν ὑρκανοῦ χώραν μὴ τὴν αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχαν μὲν αὐτῷ καὶ πρόσωπον οὐ τολμῶν, οὐ γὰρ ἦν ἐξισόρροπος ἡ δύναμις αὐτοῦ, νομίζων δὴ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναλήσειν ὑρκανὸν λύσαι τὴν τῶν σαμαρέων πολιορκίαν. ἐπεὶ δὲ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις πεπτωκότας, ἀπῆρεν εἰς τρίπολιν, καλλιμάνδρῳ καὶ ἐπικράτει τοῖς ἰουδαίοις πόλεμον διαθέμενος. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθείς, εἰς φυγὴν ἀπόμβῳ διεφθάρη. ἐπικράτης δὲ ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προὔδωκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τὴν σαμαρείας πολιορκίαν, ἀφαλύειν οὐκ ἐάσας. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλών, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὥστε κλύσιον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἀφανίσας δὲ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῆς πρώην πόλεως αὐτῆς ἀφείλετο. θαυμάσιον δ' ἦν τὸ περὶ τὴν ἀρχιερέως ὑρκανοῦ λεγόμενον, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκεῖνο τὸν ἡμέρας, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσῃ φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν αὐτόχθονα. καὶ τοῦτο προσηγόρευεν ἐκ τοῦ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη οὕτως γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἴσχε. καὶ ὁ τοῦτον ἔτυχε τὸν χρηστὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν φασιάζησα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον διαφερόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸ να

ἐν τῇ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ φεὶς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔδοξε δοῦσα ἡ τούτοις ἡ κλεοπάτρα τῷ σεραπιεῖ, οὐδὲν ἧττον τῶν τούτων γνώμης ἐφρατίσατο, ὡς μαρτυρεῖ καὶ σεάβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὀλιγανθρωπότεροι ἔδοξαν τῆς κλεοπάτρας εἰς νόσον, μεταβάλλοντο πρὸς χρῆμα φεὶς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, ἧς τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν δοκιμεῖν μάλιστα ἔδοξε τῇ βασιλίσσῃ χελκίας τε καὶ ἀνανίας. ταῦτα μὲν οὖν ὁ σεάβων φησί. ὑρκανὸς δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ διαφορὰ ἔδοξε τῷ ἱεροσολυμείων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς φεὶς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν ἔδοξε τῷ πλήθει, ὡς κἂν βασιλέως τι λέγοντες καὶ ἀρχιερέως, δίκης πεδίδοται. μαθητὴς δ' ἀνανίου καὶ ὑρκανός, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ ἠγαπᾶτο. κἂν δὲ καλέσας αὐτοὺς φεὶς ἐδείπνει, καὶ φιλοφρόνως ὑπεδέξατο, ὅτε δὴ σφόδρα ἡδυμένους ἐώρα λέγειν ἤρξατο φεὶς αὐτούς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσκει αὐτῷ τῷ θεῷ, καὶ αὐτὰ δὲ φαρισαῖοι φιλόσοφοί εἰσιν. δίκαιον γὰρ μὲν εἶναι βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκβεβηκόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῷ γὰρ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤθη τοῖς ἐπηκόοις. εἰ δέ τις τῷ καταπεπλεγμένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ σκαιὸς χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἐξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὸν δ' αἰτίαν αὐτῷ πυθομένου, δι' ἣν ἀποθοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶν ἀκούομεν ἔδοξε τῷ πρεσβυτέρων αἰχμαλωτεύσθαι γενέσθαι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἦν δὲ ὁ λόγος ἰωνάθου. καὶ φεὶς αὐτὸν ὑρκανὸς παροξυνθῆναι, καὶ πάντας δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τῷ δ' ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τοῦναντίον τοῖς φαρισαίοις πεφύκασιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ὢν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος δοκεῖ ὑπὸ τῶν εἰρημένων κολάσεως, τοῦ δ' ὑρκανοῦ τοὺς φαρισαίους ἐρομένου τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρείας, πρόσεσθαι δὲ οὐ μὴν τὰ ἐκείνων γνώμης γενέσθαι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τοῦ μέχρι τοῦ δήσεως, πληγῶν ἔφασαν εἶναι δεσμοῦ. οὐ γὰρ ἐδοκεῖ λοιδορείας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπηκόως ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπωνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν αὔθεστον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸ ὑπεροξύνει ἰωνάθης, καὶ διέπεπτε ὅτι, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖσθαι πρόσταξιν, καὶ τοὺς φαρισαίων ὑποτάσσεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν καταστᾶσι νόμοις τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος συνεπεύθην αὐτῷ τε τοῖς ἱεροῖς ἔδοξε τῷ πλήθους διενηνύετο. ἔδει μὲν τοίνυν ταῦτα ἐφ' ἑαυτοῦ μοι. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι, ὅτι νόμιμα πολλὰ πατρόθεν παρέδοσαν

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit: sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi docebant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis abberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauitet his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigarentur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionum à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes A oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur: atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadduceorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vruntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operę precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

Cap. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis cũ assumpsit, cęteros verò in vinculis habuit. matrem etiam cõiecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem prę aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum B diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem C è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regẽ, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & subterraneo (decumbebat aũt in turri quæ pòst mutato nomine Antonia D ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν φυλάττειν νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ὑπὸ πατέρων παρεῖναι μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς οὐκ εὐμενεῖς συνέβαινε μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοὺς δυνάστας μόνον πρὸς ὄντων, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ δύο καὶ τὰ ἑπτακαιδέκατα ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν Ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διεληλύθαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὰ στάσιν, καὶ μετὰ σωτηρίας διαγαγὼν καὶ τὰ ἀρχὴν διοικησάμενος τὰ ἄριστον ἔτη τριάκοντα καὶ τὰ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ε'. τρεῖς τὰ μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεῖθεις, ἀρχῆς τὲ ἔθνους. καὶ τὰ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων προγνωσιν παρῆγεν αὐτῷ τὰ εἰδέναι· καὶ προλέγειν οὕτως, ὥστε καὶ τὰ δύο τὰ πρεσβυτέρω αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μένοι τὰ βασιλείαν κύριοι προεῖπεν. ὧν τὸν κατάστροφὴν εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τὰ πᾶσι ὑπέδυσαν δυστυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος ἀνεῖσι μὲν τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου, διάδημα δὲ πρῶτος ἐπιτίθεται.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τὸ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὸν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἔκρινε γὰρ οὕτως, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται μὴ ὑπ' ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π' καὶ α', καὶ μίλιασιν γ', ἀφ' οὗ τὰ ὑπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγὴς ὁ λαὸς, εἰς τὸν οἰκείαν ἐπανῆλθε. τέρμων δὲ τῆς ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν αὐτήρονον, τὸν μὲν, τῆς ὁμοίων ἠξίει, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὸν μητέρα περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνων γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ἄλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μόχθος τοσαύτης ὠμότητος περῆλθεν, ὡς αὐτὸν καὶ λιμῷ E διαφθεῖραι διέμελλεν. περισθεὶς δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸ ἀδελφὸν αὐτήρονον, ὃν τέρμων ἐδίκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τὰ βασιλείας, ἐκ διαβολῶν ἀπαλλοτριοῦται πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὀλίγος δὲ, τὰ μὲν ὑπὸ τὸ φιλεῖν αὐτὸν οὐ περσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡδύμως διαβάλλεσθαι. τὸ δὲ αὐτήρονα ποτὲ λαμπρᾶς ὑπὸ στρατιᾶς ἐπαγόμενον, καὶ τὰ ἑορτὰς καθ' ἃς σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὰ καιρὸν ἐκτάσας, ἔτυχε τὰ μὲν ἀριστόβουλον εἰς F νέσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αὐτήρονον ὅπλα τελοῦντα τὰ ἑορτὰ αἰσθέσθαι λαμπρᾶς σφέδρα κεκοσμημένον, μὴ τῷ περὶ αὐτὸν ὁπλίτῃ εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλέω περὶ τὰ τὰδελφοῦ σωτηρίας δύχεσθαι. τοὺς δὲ πονηροὺς, καὶ ὑφαιτέσας τὰ ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπουσιακότας, ἀφορμὴ χρησαμένους τῇτε πρὸς τὸ πομπὰ τὸ αὐτήρονα φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῷ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὰ βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐξαίρῃ τὰ περὶ τὸ πομπὴν τὸ ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην G ἕκαστον ἰδεῖν τῆς γνωμένων, ἀλλὰ φρονήματος εἶδ' ἕξιν ἔχειν βασιλικοῦ τὰ στρατόπεδα. καὶ ὡς κτείνῃ αὐτὸν μέλλοι μετ' ἴσους ἐλπιδοῦς καρτεροῦ, λογιζομένου δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις

ἄκων πειθόμενος, καὶ τὸ αὐτοπαθὲς δεῖν τὰδελφὸν περισαν, καὶ τὸ ἀσφαλείας ἅμα φρονίζων, διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας εἴ τινι τῆς ὑπονοίων ἀφωτίσῳ. κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ αὐτωνία, καὶ πρὸς-

καὶ προσέταξεν αὐτοῦ μὴ ἀπλοῦν μηδένα κτείνειν δὲ τὸν αὐτίγονον αὐτοπλισμῷ προσιόντα αὐτῷ εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν αὐτίγονον αὐτὸς αὐτοῦ αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ Βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' αὐτιγόνου, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσοιτο ὅπλα καὶ κοσμῶν πολέμιον, παραγγέλλεται πρὸς αὐτὸν παρακαλεῖ ἀοπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῇ. ὁ δ' αὐτίγονος μηδὲν ὑπεισδύμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ δεξιᾷ, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τῷ πανοπλίαν παραγίνεται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπιδείσων αὐτῷ τὰ ὅπλα. ἠμύνετο δ' αὐτὸν καὶ τὸ στράτωνος καλούμενον πύργον ὃ συνέβαινεν ἀφώπτον εἶναι σφόδρα τῷ παρόδου, ὑποκτείνουσι οἱ σωματοφύλακες. διέδρασε μὲν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνῳ μήτε δεδολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαι καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διέσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἅπαντας θαυμάσας καὶ ἰούδαν τινὰ, ἐαυτοῦ μὲν τὸ ἦθος, οὐδέ ποτε ἐν οἷς προεῖπε δεδοκιμασμένον τάληθές. ἰδὼν τὸν αὐτίγονον παιδίσκα τὸ ἱερὸν αἰσθόμενον ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα προσῆλθον τὰ μέλλοντα παρέμυθον, ὡς ἀπαθανεῖν αὐτῷ καλὸν διεφθαρμένῳ ζῶντος αὐτιγόνου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπεν ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ σαφῶς ἀπέχοντα νῦν χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη τῷ πλείονος ἠνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδεσθαι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς αὐτίγονος ἐν τῷ ὑπονείῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ὠκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ παλαιᾷ καισαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δὴ τὸ εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τῶν μίσους κεκακωμένης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀνεφέτου τῆς ὀδύνης τοὺς ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τοῦ διακονουμένου τὰς παρειὰς καὶ δαιμόνιον οἶμαι προσῆναι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγέντος αὐτιγόνου αὐτίλους ἐπὶ τῷ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι κομίζων, ὀλιγῶν διαλειπόντων ὁ βοῦς παρὰ τοῦ παιδὸς διαπίπτησι ἐκχυθέντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπτοεῖτο μαθεῖν, φύσει τοῦ αὐθρώπου ὑποπτεύοντος ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι κρύφια τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἠπείλουν καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθες ἔφη, προσκεῖσθαι μὲν αὐτῷ πληγὴν τοῦ διάκονον ὑπὸ τοῦ σωφρόνος πολλὰ διάκρυα, βύθιον δὲ ἀναμιμνήσκειν οὐκ ἂν εἰπεῖν λήσειν ἐν ἀσεβείαν οὔτε καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἐμέλλον, ἀλλὰ μὲ ταχεῖα ποινὴ συλήσειν φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος ἓν σῶμα ἀναιδέσταιν ψυχαῖς ὀφειλομένοις ἀδελφαῖς καὶ μητρὸς καθέξεις διαμοσι. τί δ' ἂν ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ὑποδέξω, καὶ μέρος δ' ὁπωσοῦν τοσοῦτον αἷμα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰποῦν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τὴν παρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

A mandauitque vt si quidem sine armis fratet veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cuperéque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Aristobulum, contemplandum se præbiturus: cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolétiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad
C templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abesset d c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa
D Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quę pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quę res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret; cum quidam è minstris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
E habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio, tandem vbi minis ac terroribus expressit vt fatérentur veritatem, conscientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lacry-
F mas, & gemitum eximo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tàm cito reposcor pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis
G per nefas & parricidium, vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudæę limites: cuius habitatores cóminatione exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt attestatur Strabo ex autoritate Timagenis sic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circũcisionis fœdere.

καὶ κῇ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζηλῶν. φύσει δ' ἐπιεικὴς ἦν καὶ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ στράβων ἐκ τοῦ τιμαγένους ὀνόματος λέγων οὕτως, ἐπιεικὴς τε ἐγένετο ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς ἰτυραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δισμῇ συναλλαγῇ τῆς αἰδοίων περιτομῆς.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis res gestæ.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως πράξεις.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari cum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Straronis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio venions ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiuturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

ΤΕλευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ παρ' ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν, ἰανναῖον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προύχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ κῇ συνέβη γνωσθέντι διὰ μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μήτε τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδ' ποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγουσι γενέσθαι. σπόγγον μάλιστα τοῦ παιδὸς ὑπνῶντος τὴν θεσβύτερος, αὐτάδελφον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπερωτᾶν, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι διάδοχος. τοῦ δὲ θεοῦ δεῖξαι τοῦτον χαρακτῆρος δεῖξαντος, λυπηθῆναι, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐδὲν ἔσῃ κληρονόμος, γνόμενον εἶναι ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν ὑπνῶντα. τὸν δὲ βασιλείαν μετὰ τὸν ἀριστοβούλου τελευτὴν, οὐδὲ τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειρεῖν τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν μὲν τῆς ἑτέρου, ἀπεσχημένως ζῶντα προσαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. καταστασιάζεσθαι δὲ τὸν ἀρχὴν ὃν ὤετο συμφέρειν αὐτῷ τοιόνδε, στρατεύσας ἐπὶ πτολεμαΐδα, τῇ μάχῃ κρατήσας, ἐκλείσθη τοῖς αἰθέροπος εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολιορκήσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ πτολεμαΐδι πτολεμαῖς αὐτῷ τε μάλα μέγα φρονοῦντα ὑπελείποντο, τε ζωΐλος ὁ καταρχὼν τοῦ στράτωνος πύργου τύραννος καὶ δωρᾶ. τε δὲ φιλομήτορες ἀντάρχου, καὶ τε ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀντάρχου, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεων ἀπολλυόντων, οὐδεμία τοῖς πτολεμαίοις βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τοῦ στράτωνος πύργου κατέχων καὶ τὰ δωρᾶ, παρεῖχε συμμαχικὸν στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειροῦν δεόμενοι τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλᾶν, μᾶλλον τοῖς πτολεμαίοις παρεβοήθει. οὐδὲ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταῦτα τοῖς ἀθλητὰῖς ἔπασχον, οἳ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορεύκοτες, αἰσχυνόμενοι δ' ἡττηθῆναι διετέλεν, ἀρχὰς δ' ἀναπαύσει διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὸν δὲ αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ παρὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρον ἔχοντος πτολεμαίου τε λαθούρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πεμψάντες οὖν πρὸς τὸν οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπίσαντων δ' αὐτὸν τε πρίσβεων ὡς δόξαι εἰς συρίαν ἴξει γαζαίους ἑστῶτας μὲν τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἅπαν δὲ μᾶλλον σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὴν ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῇ ὑπισχνουμένῳ δόξαν δυνάμεως πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

φανερὸν ἐποιήσαντο δουλείαν δεσπότην προσδόντας αὐτοῖς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ ῥᾳδίως ἔφασαν δυνάμιν αὐτοῖς καταστήσασθαι μόνον πολεμίων ἀνηκόντων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. προσδόκαν γὰρ αὐτὴν ὡς τὸ καὶ τῆς κύπρου τὸν υἱὸν ἀποβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὴν πορείαν μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὸν λεγόμενον συκάμινον, ἐνταῦθα τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἣν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μὲν τετρακισχίλιοι, οἷς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τοὺς λόγους ἠνείχοντο, μεγάλως ἐφόβησεν. ἐλθόντων δ' ὡς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπόν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὅτι τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτῇ τίσειν αἰτήσαντι Ζωΐλον ἀποδεῖξαι τὸ τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χρεοῦ τὸ Ζωΐλου. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα ἀπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς Κλεοπάτραν, λύει τοῖς μεθημμένοις πρὸς αὐτὸν ὅρκοις, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ ὅτι τῆς πολιορκίας στρατηγοὺς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τῶν Ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνῃθροισε καὶ αὐτὸς ἐκ πάντων μυριάδας τρεῖς ἐγχωρίων. ὡς δέ τινες συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀπὸ ἁλῶν τὴν δύναμιν ἅπασαν τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ὑπερπεσὼν ἀσωχεῖ τὴν τῆς Γαλιλαίας πόλει στίβασιν ἄρει καὶ κρείττος αὐτῶν, καὶ πολλὰ μὲν σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν ἔλαβε λείαν.

Κεφάλαιον κα'.

Πτολεμαίου τοῦ Λαθούρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Ἐπειράσας δὲ καὶ συμφόρων μικρὸν ἀπόθεν τῆς παρορθημίας πολλοὺς ὑποβαλὼν ἦλθε πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἐπλώτισε δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν Ἀλέξανδρος, ἔνθά τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ ἐκάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῆς πολεμίων. ἔσχε μὲν τοὺς τρομαχρίμους ὀκτακισχιλίους ὡς ἑκατοντάμαχος ἀσπισταῖς τὴν χαλκαῖς χεομένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Πτολεμαίου στρατιώταις ὁπλῖται χαλκοῖ αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοι γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου ἐλάβιστεσαν σωθῆναι εἰς τὸ κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐπέσπασεν ὁ ἑκατοντάμαχος φιλοσέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεζὸν ἦσαν ἐσστοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἐδόκει.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminēs. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare, è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsùm fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & ccccc. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille viciſſim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribuerer. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter l. millia, vel vt quidã scriptores malũt, lxxx. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erãt ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuiũ supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitũ eorum impedire placuit, rato faciliorẽ sibi forevictoriã, si hostis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna nõ posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum patre suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerũt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hæbesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autẽ L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorũ vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes feruentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauim⁹. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudęorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret ei⁹ imperio. quapropter continuò tam nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde exclusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus omnino cum ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiariis expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginę suaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudęorũ multitudinẽ vnius viri parere nutib⁹: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

A

B

C

D

E

F

G

κόμισε γὰρ εἰ κῇ νεῶν λάθοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾷον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης οὐ δι' ἀνδρείαν. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν παρ' ἀμφοτέροις ἦν ἔργα χερῶν καὶ προθυμίας ἀδαπάνητα, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατοπέδων. ὑφ' ἑτέρων δὲ τῶν ἀλεξάνδρου μισθοφόρων, φιλοστέφανος ἀνὴρ τῶν δ' ἡμῶν ἀνδρῶν ἐν δεξιᾷ τοῖς ἐναντίοις ἐπικούρει. μηδενὸς δὲ τῶν κλιθέντων μένειν τῶν Ἰουδαίων προσκαρτεροῦντος, τούτους μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων τῶν πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τοῦ πολεμαίου τἀναντία τούτων ἔπραττον, ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὰ τελευταῖον τροπὴν ποιησάμενοι αὐτοῖς ἅπαντες ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως οὗ νὺξ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρεθήνησαν. τεσσαρείους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. τραυμάτων δὲ, πεντακισμυρίους εἴρηκε. τῶν δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. πτολεμαῖος δὲ μὴ τὴν νίκην ἐπικατασφαλῶν τῷ χάρακι, ὡρμᾶτο πρὸς τὴν ἰουδαίαν κατέμενεν, ἃς γυναικῶν ὄχλου μεστὰς καὶ νηπίων ἐπέλαβε τοὺς στρατιώτας, ἀποφαίνοντας αὐτοὺς μὴ πεπραγοῦντας, ἅπερ εἰς λείαν ζέοντας ἐπιέναι τὰ μάλιστα. τοῦτο δὲ ἐπετήδευεν, ἵν' οἱ διαφεύγοντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σκηνοφύλαξι παραβάλωσιν εἰς τοὺς πολεμίους, καὶ δι' αὐτὸ ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι. ταῦτ' ἐδόκησε. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τῶν αὐτοῖς ἐχθρωσάντων τὸν τρόπον καθὼς καὶ ἐγὼ προείρηκα. ἔλαβον ὁμοίως καὶ τὴν πτολεμαΐδα καὶ κάδιος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκα μοι. κλεοπάτρα δὲ ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τοὺς τῆ ἰουδαίᾳ ἀεὶς πορθοῦντας, καὶ τὴν χαλκίδα πόλιν ὀπίσω ἔχοντας, ἐφοβεῖτο οὐκ ἄγαν τοῦτο δὴ ταῖς πύλαις ὄντα καὶ ποθοῦσι τὴν τῆς αἰγύπτου ἀρχὴν μείζω ἡγούμενον, ἀλλὰ παρασκευῇ καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, κρημνὸν τῆς ὅλης στρατιᾶς ὑποδείξασα χαλκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ γὰρ πολλὰ τῶν πλούτου, καὶ τοὺς ἰδίους καὶ ὁλοθήκας πέμψασα κείοις παρέθηκεν. πολεμοῦσα δὲ τὸν υἱὸν ἀλεξάνδρῳ σόλῳ μεγάλῳ ἐφεπόμενον εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῶν πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἔσπευδεν, ἀφιέμενος αὐτὸν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέζειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον στασιάσαι καὶ χαλκίαν τὸν ἕτερον τῶν τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν. ἐπὶ τοίνυν συρίαν κλεοπάτρα τὸν στρατηγὸν τὸν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ ἐπὶ τὴν αἴγυπτον οὐχ ὧν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ἀποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν ἐν πτολεμαΐδι φρουρὰν λάβει

ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵαις ἄξιον ἦν πεπονθότος μὴ κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυπορουμένου, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὸν λαβεῖν, ἢ τὴν χώραν ἐπελθόντα κατασχεῖν, ἢ μὴ ἐᾶν ὑπὸ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθὸν ἰουδαίων πεσεῖν. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ὑπαντία, λέγων ἄδικα ποιήσειν

ποιήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον αὐθέρπον ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγχὼν ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ θεὸς τὸν ἄδικον ἐχθρὸν ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ἰουδαίους καταστήσῃ. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἡ κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν στενοπόλει τῆς κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ Πτολεμαίου φόβων ἐλαυνόμενος, στρατεύεται μὲν ἐπὶ Ἰουδαίους ὅπῃ τῷ κοίλῳ συρίας. αἱρεῖ δὲ γάζαρα πολιορκήσας ἐνιαυτὸν μῆνα. αἱρεῖ ἢ καὶ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῆς χώρας τὸ Ἰορδάνου κατοχυρωμένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα Ἀντωνίας ἄξια, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς οὐ θεοσεβοῦσιν ὅπλοις τοὺς Ἰουδαίους, μυρίοις αὐτῶν ἀποκτείνῃ, τῷ ὑποσπόνδῳ ἀλεξάνδρῳ ἀχρειάζῃ. ταῦτα μὲν οὖν ὁ καταπλήττει τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπλοις τοῖς ὅπλοις μέρεσι, ῥαφίᾳ καὶ ἀνθηδόνι, ᾗ ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιάδα μετονόμασε, καὶ κῶμος εἶλε καὶ ταύτῃ. ὁρῶν δὲ τὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς γαζης εἰς κύπρον ἀναχωροῦντα, τῷ μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκει τῷ πόλιν καὶ τῷ χώραν αὐτῶν πορθούμενον. ἀπολλοδότου ἢ τὸ στρατηγοῦ τῆς γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ὅπλισάντος τὰς τῆς Ἰουδαίων στρατιάς, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, νίκωσι οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπελήλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου. γενομένης δ' ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι ταληθὲς, ὅπισυστρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις πορσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῆς ἢ γαζαίων αὐτοχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τὸ πλήθους τῆς ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πᾶν γὰρ ὁπωσῦν ὑπέμενον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῆς πολεμίῳ ἡρεῖσθαι) πορσπίπτει δ' αὐτῶν τῷ πορθυμίαν καὶ αἰτίας ὁ ἀρείων βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν εἶχεν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελάμενος. ἀλλὰ συνίεσι πορῶτον τὸν ἀπολλόδοτον δισσοθαρρῶσαι λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅπῃ τῆς ὡδὰ τοῖς πολίταις δόξαιμεν, κτείνας αὐτὸν ἐστρατηγικὸν φυγκρατήσας, ἐκδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τῷ πόλιν. ὁ δ' Ἰουδαῖος μὲν εἰσῆλθεν πρέμα, μὴ ἢ ταῦτα τῷ δυνάμων ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὅπιτρίψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ ἢ ἄλλοι ἀλλαχῇ τραπόμενοι, τοῖς γαζαίοις ἀπάντων. ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀζημίους, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὡδαπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους οὐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειρεν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον ᾖ τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ ἢ καὶ τῆς τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτοχειρίᾳ ἐγίνοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἐπαγόμενοι. τῆς δὲ βουλευτῆς ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τῆ Ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεμβόντων ἢ τῷ ὅπλοις συνέβη ἡμέσαι. ὁ δ' ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ φλῷ πόλιν αὐτοῖς ὅπικαίσας ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐνιαυτῷ πολιορκήσας. ὑπὸ τ' αὐτὸν δὲ τῶν καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὅπλισθεὶς, Ἀπολλωνίου ὑπὸ Βοηθοῦ ὅπλου βουλόμενος, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δ' ἐνέα καὶ κ'. ἡγεδεξάμενος δὲ τῷ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῷ σέλευκος; ἐπολέμει μὲν

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem susceptit in Cœlesyriam, vbi Ga-
B dara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexãdri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Hærodes
C rex mutauit nomen in Agrippiadem quam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuissẽt illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit
D in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentãs. Sed
E priusquam ille veniret, Apollodoto peremptò ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò
F desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero 500. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto &
G quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo,cui Cyziceno fuit cognomen,quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Euſebes peruenit Aradum,& impoſito ſibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit.at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt, cœpit ab eis tributa exigere:qui non ferentes exactionem,vnà cum regia & ipſum & amicos concremauerunt.Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio,Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam ſimul amiſit atque exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Prolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido,regem apud Damaſcum conſtituit.His duobus fratribus ſtrenuè reſiſtens Antiochus,breui extinctus eſt, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remanſit pænes duos fratres.Philippum atque Demetrium,ſicut alias narratum eſt, Porrò in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cùm per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare coniecta ſunt citrea: nam hoc feſto noſtris morem eſſe, palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus.quin & conuitiis impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem,& indignum qui ſacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter ſex millia: & extructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertinente vſque ea loca ad quę ſolis ſacerdotibus patet aditus,hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum opera.Deuictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conſerere.Congreſſus etiam cum Arabum rege Obeda,& pertractus in inſidias, cùm camelorum multitudine prorrumpens eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis,ægrè euaſit ipſe incolumis : delatúſque fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus, non minus quàm L.millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem,adhuc magis accendit eorum odia : dum roganti quid ſe vellent facere,ore vno reſpõſum eſt,vt ſeipſum
XX. interficiat: móxque miſerunt ad Demetrium Eucærum,qui ab illo auxilia peterent.

A τοῦ τε πατρὸς ἀδελφοῦ αὐτιόχου, ὃς ἐπικληθεὶς κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν αἰχμάλωτον. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παῖς αὐτίοχος καὶ αὐτοκράτωρ ὁ εὐσεβὴς καλούμενος ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο εἰς ἄραδον, καὶ πολεμήσας δεκαετίαν πολεμίοις τοῦ σελεύκου, καὶ κρατήσαντος ἀζηλίαστον αὐτὸν οἷς αἰτίοις συνέβη. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἡθροισμένος ἐν τῇ μόψου ἐξέπεσε πάλιν αὐτοὺς ἐπιφερόμενος χρήματα. ὁ δὲ τὴν μεθοριτείαν δῆμος, ὀργισθέντας, ὑφῆλον αὐτοῦ βασιλέα, καὶ
B διέφθειρεν αὐτὸν μετ' ὀλίγων φίλων. ἀντιόχου δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παῖδος βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐπιφέρει πόλεμον ἐπὶ αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δὲ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φίλιππος ὑπεδήσατο διάδημα, μέρος τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν εὐκαίρειον, τὸν δίκαιον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν
C ἐπὶ δαμασκοῦ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀντιστάντος αὐτίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐπὶ λαοδίκης γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθικὸς πολεμούσῃ, μεγάλως ἀνδρείως ἔπεσε. τῶν δὲ υἱῶν κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος καὶ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις διδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, ἀ ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, κρίνους αὐτὸν ἔβαλλον, νόμου ὄντος παρὰ τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ
D φοινίκων καὶ κιτρέων. διεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις. παρεσκευάσθησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον γενόμενον, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν ἀνάξιον. ὅθεν τοὺς ἀριθμοὺς, κτείνει μὲν αὐτῶν ἀμφὶ ἑξακισχιλίους, διώρυξεν δὲ ξύλινον ἀμφὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν
E τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέρεισθαι ἐπέταξεν. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους ποιδὰς καὶ κίλικας. σύνεγγυς γὰρ πολέμους ὧν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρατηγήσας δὲ τοῦ ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόβου ἀπήγαγεν, κατέῤῥηξε καὶ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμήσαντος αὐτοῦ συμβαλεῖν. στρατήλας δὲ μόχθω πρὸς ὀβηδᾶν τὸν ἀράβων βασιλέα, ἐπεσεν εἰς ἐνέδραν ἐν χερσίοις ξηρᾶς ἐν δυσ-
F βάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατερράγη φάραγγα κἀγὼ γάδαρα κώμῃ τῆς γαλααδίτιδος, ἐν μόλις αὐτὸς ἐξεσώθη. φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφῖκτο, καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὑπαθυμήσας τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', ἀναιρεῖ τὸν ἰουδαίων ἐκ ἔλαττον ἢ μυριάδας. ἀφικαλοῦντος δὲ πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ πολλὰν ἐμίσουν αὐτὸν ἐξ ὧν τὰ συμβεβηκότα. πανωθανομένου δ' αὐτοῦ τὸ ὀφεῖλον ἐμνήσθη, πάντες ἐβόησαν
G ὑποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν εὐκαιρεῖν ἔπεμψαν ἀφικαλοῦντες ὑπὲρ συμμαχίας.

Cap. XXII.

Demetrius Eucerus Alexandrum prælio ſuperat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit ſe cũ eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander verò cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorúmq; ſuæ factionis viginti millibus illi

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς στρατευσάμενος δημήτριος ὁ εὐκαιρεὺς ὑπὲρ ἀλέξανδρου ἐκράτησεν αὐτοῦ.

ΟΥτος μετὰ στρατιᾶς ἐλθὼν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καλεσαμένοις, ἀφ' ἑαυτοῦ πάλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ' μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ ὀγδοήκοντα, ἰουδαίων τε ἀφ' ἑαυτοῦ δισμυρίων οἳ ἐφρόνουν τὰ αὐτὰ

συ-

ωδαλαβεῶν, ἀντεπῆγε τῷ δημητρίῳ. τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν ξιχίλιοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἐκατέροις ἐπροάχθη, τὰ μὲν δοκοῦντα τοὺς μισθοφόρους ἀεὶ ὄντας ἕλληνας πειθομένους, ἢ δ', τοὺς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρᾳ δ' τύχῃ δ' ἐωμηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχλιν συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας δηλήσασθαι ποτισάμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον δ' μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δίσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας δ' τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ' τὴν πόλιν, καὶ γλωμόμενος ἐκρατῆσ αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀζιώμενος γὰρ ἐν ἀπόπλῳ μὴ τῷ παλλακίδων, ἀνασταυρῶσαι ἐποίησεν αὐτῶν ὡς ὠ. τοὺς δ' παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, ἔδωδε τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐπισφαττων, ἕως μὲν ὧν ἠδύνατο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ἕως ἄθεσπτον ταύτῃ εἰσπραττόμενος τιμὴ δίκῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐκεῖνος ἐπαλαμπρύνθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι καθ' σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐκεῖνον κατεσκέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλαδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀράβων τῷ βασιλεῖ ἀποδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναπάσσωσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτὸ καὶ ἐπήρειαν ἐξαίτων. ἀλλ' οὐδ' οὐκ ὀλιγοδεῖως δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δι' ὀλίγου τινὸς ἐκφυγεῖν, ὀλικληθῆναι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἰουδαίων, θεσκίδαν. οἱ δ' αὖτις ἐφεσπόμενοι αὐτῷ τὸ πλῆθος ὄντες ἀμὶ ὀκτακισχίλιοι, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ οὕτω μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἡρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, ᾧ μιθριδάτου τὸν σινάκλιν, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολυχρυσίων δημήτριον ἐκ τῆς χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν δοῦναι σφᾶς ἀποδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον ἀποδόντες, τὸν μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι παρθυαίων, ἔπεμψαν. αὐτοὶ δ' ἀποχώρουσιν ὅσοις ἀχμαλώτοις ἦν συνέβαινε, τούτοις ἐφῆκαν δοῦναι τοῖς ἀποχωροῦσιν ἀπίσωσιν. μιθριδάτης δ' ὁ τῶν παρθυαίων βασιλεὺς τὸν δημήτριον ἔσχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέσχεν δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δ', ἀπὸ τῆς μάχης δεύτερος, ὅτε ἀποχείαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτῶν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

A occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauita priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã B Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum meru Demetrius retrò abiit. Post hęc Iudęi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõ- C misit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sępe ab inimicis afflictus, in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia concisunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quę loca in D Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quę in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidę cognomen apud Iudęos inuenerit. Cęterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore E quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, sęcurè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœę tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem prefectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno F exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post G hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrés ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterũ suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Prolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Appoloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocurам, in mediterraneis per Idumæã regionem Adora & Marissam, totámq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonẽ, Zaram, Aulonẽ Ciliciũ, Pellam, hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

Κεφάλαιον κγ'.

Αντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ τῆς ἐκεῖ ἡγεμονίας ἐπικρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. στρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλείποι τῆς ἄκρας φύλαξιν, τὴν Δαμασκηνῶν ἀφαιδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν νομισθείς, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφ' ἁπλῶν, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν ἀφ' ἁλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, διωρύμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπεδέξατο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ὁρμήσαντος γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτοῖχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δὲ δ' ἐπ' αὐτὸν, ἐλθὼν ὅπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡ. δίσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτῷ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς χαλαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνη ἦν ὑπόπλεκτον. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀκανθίνους ξυλίνους, καὶ μεταπύργια, ὅπλ σταδίους ρ ν', τὸν αὐτόχρον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβιβάζει ταύτῃ τὴν δύναμιν ὅπλ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωρούντος δ' τῷ Ἄραβος τὰ ὀπίσω, ἕπεται μὲν μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ὑπαφανὴς ὑπαντήσας τοῖς αὐτόχρον, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τῷ πανουργίᾳ μάχης. πεσόντος δ' αὐτόχρου, καὶ τὸ στράτευμα φόβῳ εἰς κραναὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτοῦ λιμῷ ἐφθάρη. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, δῆθ τὸ φρὸς Πτολεμαῖον τὸν μενναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ὅπλ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ ἀδιδὰ χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον ὅπλ συνθήκας ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ὅπλ δίαν πόλιν, αἴρει ταύτην. καὶ στρατεύεται ὅπλ ἔσασα, οὗ τὰ πλεῖστα ἄξια ζημίωνι συνέβαινεν εἶ. καὶ βιαί μὲν ἐπιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ὅπλ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησεν. ἐπαλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὴν ἀντίοχον λεγομένην φάραγγα καὶ γάμαλα τὸ φεύγειν. ἐγκαλεῖ δ' δημητρίῳ πολλὰ τοῦ τῶν τόπων ἄρχοντι, ἐξελάσαν αὐτὸν, καὶ βίᾳ ἤδη πλεονεκτικὸς ἦς τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθέμενος αὐτὸν τῆ ἰουδαίαν ἀφ' τὴν δυνατείαν ἡγεμόνων. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῆ σύρων καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις ἦσαν ἰουδαῖοι. ἐπὶ θαλάσσης μὲν στράτωνος πύργον, δαλλανίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκούραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ τῶν ἰδουμαίων, ἄδωρα, ἐ μάρισσαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰτάβυριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἐπαρχίαν, μήδαβα, λεμβᾶ, ἐσεβώνα, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οἰκ ὑποχωρούντων τῆ ἐποικοῦντων εἰς τὰ πάτρια τῆ ἰουδαίων ἔθη μεταλλάξαι. ἄλλας τε πόλεις ἐφορτώσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατ' ἐμμβίαν. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεῖς, οὐκ ἀπέσχη τῆς στρατείας ἕως ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐξησθένησε, ἀπέθανε δὲ πρὸς τοῖς γεργεσηνῶν ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποτρέφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας ὀδυρόμενος, καὶ τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πρὸς ὄχλους ἔρχεται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συμβουλεύει αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἕλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἀναχωρήσειν, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ ἀνάξειν. τούτους γὰρ ὑπερφυῶς αὐτῇ διὰ τὴν τιμὴν, δύνασιν κατασχεῖν αὐτῆς τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ μᾶλλον τοῖς ἰουδαίοις τούτοις φασὶ, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλοις ἀχθηναι θορύβοις ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι ἀνὰ τὴν πλήθει πρὸς ἐῶν ἂν μὴ φθονοῦντες, τὰ χαλεπὰ λέγωσιν, αὐτὸν δὲ προσκεῖσθαι τῇ ἔθνει ἀχθόμενοι τοῖς ἔλεγε, ὑβριζόντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τίνων εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἡμῶν, μεταπεμψαμένη μὲν τοὺς προφητεύοντας αὐτῶν. δηλώσασα δὲ τὸ σῶμα τὸ μὴν ἐμεῖνον, ἅπως μοι βέλῃ) χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δεήσεται. εἶτα καθυβρίζῃ ἀτιμάζουσι τὰ νεκρὰ, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰτίαν τῷ σώματι προσφέρειν βελήσονται). ἐμοῦ μηδὲν δίκαι τὰ ἐμείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ δικαιοῦσθαι ὑπάρχειν. ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς ἐπαύσους, ἐγὼ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι παρὰ αὐτῶν κηδείας, ἧς αὖ ἔτυχον ἂν σοῦ, μηδὲν δίκαι τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν με κακῶς· τὸν νεκρὸν δίκαιόν ἐστιν θαλπόντων. σὺ δὲ βεβαίως ἀρξεις. ταῦτα φθέγξασα τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ καὶ κ βιώσας δὲ ἐνὰς δέοντος ν'.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μὲν τῷ ἀλεξάνδρου τελευτῶντι ἡ γυνὴ αὐτῆς ἀλεξάνδρα τῆς βασιλείας κατέχει.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τῶν ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις δηλήθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐμείνους θεμένη, τά τε φόβῳ τοῦ νεκροῦ, καὶ τοῖς τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δὲ ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς φοβερὰς τοῦ ἀλεξάνδρου δημηγορίας, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεὺς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πάθος, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ κατόφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε καὶ λαμπρότερον ἢ πρὸ τῆς βασιλέων, αὐτὴν ἐκόσμησαν. δύο μόνοι ὑοὶ ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὰ δὲ βασιλείας εἰς τὰ ἀλεξάνδρου διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀσθενὴς φύσιν ἔσχεν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρσαλέος. ἐτέρᾳ δὲ οὐδὲ τῷ πλήθους ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμβρυε, συχαίνειν. ἡ δὲ, ἀρχαία μὲν ἔστο δίκαιον ὑρκανῷ, διὰ τὸν ἡλικίαν, πολὺ μᾶλλον πλέον διὰ τὸ ἀσθενεῖν αὐτὸ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm nō ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dū castellum illud capiat. deinde postquā victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma peruenieris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sęuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui XXVII. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIIII.

Alexandro mortua vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capro castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regē funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

bantur omnia : quibus etiam plebs parcere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginã, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrãnis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quicta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de D C C C. simul viris supplicij: móxq; vnum ex his iugulãt Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferẽs non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtẽti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatẽ. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminę ambitione imperande præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quib. res sibi charissimas recondiderat. Nec multo pòst Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domũ rediit. Per idẽ tẽpus nũciatũ est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militũ millibus inuasisse Syriã, & breui in Iudęam esse venturũ. ea fama nõ immeritò ἐμβολὴν εἰς τὴν συρίαν, καὶ ὅτι τὴν ἰουδαίαν

A ποιεῖν, οἷς μὴ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, φέρειν, μὴ εἴτι ἢ μὴ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῷ κατέλυσεν, ὡς εἰσήνεγκαν οἱ φαρισαῖοι κατὰ τὴν παροῦσαν ἐξουσίαν, τοῦτο πάλιν ἀπονεάτισεν. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, τὴν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας οὗτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν διαφορᾶς διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνιμα. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπὸ πλέον

B να, ὡς καταπλῆξαι τοὺς περὶ τυράννους, μὴ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. πρέμει γὰρ πᾶσα περὶ τοὺς φαρισαίους. οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ συναγωνίσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὡ. εἶτα αὖ τοὺτων ἕνα σφάττουσι διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀριστόβουλος, ἐνταῦθα γὰρ τοῖς νομίμοις δυσαναχετῶν, καὶ ἄλλως ἰῶν καθάπαξ εἰ ἀφορμῆς γένοιτο μὴ ὀλίγα φέων τῇ μητρὶ, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατωρθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν

C τὸ σφῶν βέβαιον τῆς πίστεως, φῶς τὸν διαπότην ἐπεδείξαντο, αἰθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠξιώθησαν. μὴ ἐάσειν τὸ μὴ ἄχρι τοῦ πάντος ἔμπαλιν ζέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὸν τῶν πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν ἐχθρῶν δίκην ἐσφαγιάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὄσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δίκη τὸ φῶς τοὺς διαπότας γήσιον μεθ' ἡμῶν οἵσιν τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἥκιστα μὲν δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. εἰ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς ποείσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσυμβίβαστον ἐνθυμουμένοις φῶς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. ἄρχος τε εἶναι σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ φῶς αὐτῆς ἀμαλυνόμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὸ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν πιπράσασθαι ἀρέσκειν τε τὸν ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας,

D εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἂν τάχα φρενικῶδες καὶ ζοῦνομα φῶν ἀκουδιῶαι. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς φαρισαίους αὐτῇ φερτιμᾶν ἔγνωσαν, καταταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρείοις. εἰ γὰρ ὧδε δ' ἁμῶν τις ἐνεμέσησεν τῷ ἀλεξάνδρου οἰκῳ, αὐτοὶ γε μὲν ἂν ἀποδεῖξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας. πολλὰ δὲ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῷ θνεώτων, καὶ τῷ κινδυνευόντων τοὺς ἀλεξάνδρου δ

F μονας ὀπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ περιεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῷ συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρχίαν ἐκλελυσσπυία γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλεύειν γένεας ἕνεκα μὴ οὔσης ὅπῃ ἐφάντες. ἡ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅτι φεύγει μᾶλλον τῶν δωρεπεῖς, τῷ φυλακὴν τῷ χωρίων σφίσιν ὀπίστευσαν, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μιχαιρωῦντος, ἵνα τὰ πλείστου ἄξια ἐν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μὴ στρατιᾶς ἀξέπεμψεν ὅπῃ δαμασόμενον, καὶ πτολεμαίῳ τῷ μιναίου τῷ λεγομένου, ὃς βαρὺς ἐν τῇ πόλει γένετο. ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος ἀπουδῆς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν ν',

ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὸν βασιλισσαν καὶ

σαν. ἐπὶ τὸ ἔθνος, καὶ δώρων ἦν πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπων αὐτῷ καὶ πρέσβεις, παλιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα. Βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἣ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς Συρίας ἐκράτησεν, ἣ καὶ ὑπηκόους τοὺς ἐνοικοῦντας ἔσχε πολλοὺς συνεστήκεσαν δὲ αὐτῇ, καὶ ἐδόκουν ἥκειν πρὸς τὴν βασιλίσσης καὶ τὸ ἔθνος συλλήψεσθαι. ὁ δὲ Τιγράνης αὐτοὺς μὲν ὡς ἐν ὑφηγεμονίᾳ τῆς ἡγεμονίας, ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. ἀφῖκτο δὲ καὶ Πτολεμαΐδος ἐκλιπαρήσας, ἀγγέλλεται τιγράνῃ, λευκόλλοι διώκοντα μιθριδάτειον, ἐκείνῳ μὲν οὐχ ἁψόμενον, εἰς τοὺς Ἴβηρας δὲ ἀφιγμένος, τὴν ἀρμενίαν πορθήσοντα πολιορκεῖν. τιγράνης δὴ ταῦτα ἀκούσας, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἶκον. μὴ δὴ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασιν ἐπιθέσθαι, καὶ νυκτὸς ὑπεξελθόντι μετ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων, εἰς ἓν τῶν φρυρίων, ἵνα οἱ παῖδες αὐτοῦ κατετέθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐθεράπευεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ὑποθανούσης, ἐπὶ τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ἦμος αὐτὴ ὑπῆρξεν. ἐώρα γὰρ τὸ ἀδυνάτου τῷ μέλλοντος ἐγκρατέσθαι τὸν ἀρχιερᾶ ἀδελφῷ. ξυνῆν δὲ ἐν γυναικὶ τῇ θεράπῃ μόνῃ, ᾗ καὶ πάλαι αὐτὸν μὴ ἡ ἡμέρας. καὶ θεῶν ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαιστὴς ἦν τῆς δυνάστης, ὑπεδέχθη θεὸς αὐτῷ. ἦν δὲ ἡμέραν ἐν τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γένηται τῆς ἀριστοβούλου φυγῆς, καὶ μάχῃ τινὸς, ὥστε γενέσθαι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ νεωτερισμοῖς, ὡς μηδὲ ἥκοντας ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ θεῖον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, εἰ θὺς γὰρ ὡς ἀρξαμένῳ πάντα ὑπῆκτο θεὸς τὸ εἰκὸς βέλημα, τότε δὴ ἐν μεγίσαις ταραχαῖς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ οὐ πάρεργον τῷ δυναστείᾳ τὸν ἀρχιερᾶ αὐτῷ κρατῦναι τὴν ἀριστόβουλον ὄντα. μάλιστα δὴ ἔδεισαν μὴ ποιήσῃ εἰς θεραπείαν τῶν παφύησαν αὐτῷ τὸν οἶκον. δόξαν ἂν τῷ γυναίκα αὐτῷ καὶ ἡβηδὸν εἰς τὸ ὑπὸ τῷ ἱερῷ φρούριον κατάθεσαν. ἀριστοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐν πολλῶν συναλισθέντι, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλικὸς θεῖ αὐτῷ ἦν. ἡδὺ γὰρ ἐν ἡμέραις ἑπτὰ χωρίων ἐκράτησεν ἓξ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, στρατιὰν ἠθροίζετο ἐπὶ τὸν λιβάνου καὶ τραχώνος, καὶ τῶν μοναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὸ πλεῖον ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπῆκουν, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτὸν τῶν μὲν θεσσαλωμένων, μὴ ἧσσον καρπώσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τὸ κρατῆσαι θεόφασις ἠμφιθέντες. τῶν δὲ ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὑρκανὸς, ἱκέτευσαν ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδόκουν ὑποθέσθαι γνώμῃ θεῖ τῶν ἐνεστώτων. τὸ δὲ ἀριστόβουλον, τῶν πάντων κρεῖττον ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χωρίων τοσούτων ἐκράτησεν. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ τὰ μάλιστα κάμοι θεμιούσης αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύεσθαι. θεμιστεύειν δὲ τὸν κίνδυνον οὐ δεῖ μακροῦ σφίσιν. ἢ δὲ αὐτοὺς ἐπέλθοιτο θεράπτῃ ὅτι δοκοῦσι χρήσιμον εἶ, πολλὰς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαλκοφυλακίοις χρήματα. αὐτῇ δὲ μᾶλλον ἔτι μέλειν τῆς θεραπόντων, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ σώματος. ζωὴν εἰποῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ἃ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ τῷ φύλου κατ' οὐδὲν χρησαμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἠμυημένη δυλεῖσθαι ἔρωτος τότε θεραπικὸν δ' ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀδούλωτον τῷ ἀεὶ πάντων θεῖ τὰς δυναστείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit miserúntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderēt. Ibi inuentum regem legati rogauerūt, vt bene sibi de regina sua dēq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venissēt ad exhibēdū sibi officiū, iussit oīa bona spare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē, illū quidē non assecutū, qui iā in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressū vastare eā regionē; quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iā adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egressº vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quib. paterni amici erant præpositi. Iā dudū. n. moleste ferens quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Phariseorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Cōscia verò fuit eiº conatº sola vxor quā domi reliquit cū liberis. ac primū venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potētibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absētiā: nec tamē statim suspicata est illū ad res nouādas esse ꝓfectū. Verū posteaquā venerūt nuncij alij super alios, ꝙ iā hoc, iā illud castellum occupasset: nā vno incipiēte statim reliqua oīa in eiº potestatē se dediderūt: tū demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gēs. sciebāt enī nō multū abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebāt ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerāt. placuit igitur vt vxor eiº cū liberis custodiretur in castello quod tēplo erat appositū, ad Aristobulū autē magnº fiebat cōflux, vt iā nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo. in quib. habēs receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrānis. homines enim semper plurib. se agglomerantes libēter obtēperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas moliētē eucxissent ad dignitatis regiæ fastigiū. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus reb. aliquod expediret consiliū. Aristobulū enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatib. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægroter, ea superstite cōsultare absque illius conscientia. periculum autē iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in ærario multā pecuniā: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirū deficiēte corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū mulier supra sexū suū egregia, vt quæ mirū in modū honorū & imperandi cupida, operibus declarauit suā industriā, quasi exprobrās viris inscitiā, qui parū feliciter administrāt respublicas

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non mulebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suę sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quàm diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

A τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα διὰ τέλους πεποιημένη τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχήν, ὅτε καλῶς, ὅτε δικαίως ἕνεκά γε τοῦ πόνου ἐπεστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πρῶτα ἐμβέβηκεν, ὥστε ἂν μὴ πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκπίσατο δυναστείαν, ὀλιγωμία τῶν μὴ προσηκόντων γυναικῶν, χρόνοις ὑστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἔθνος αὐτῇ τοῦ αὐτοῦ γνώμου προσθοῦσα, τοῦ δὲ ἀρχαίου ἔρημον τῆς προσηκουσῶν ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ὧν ἐνέπλησε καὶ ταραχῆς οἷς ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τοῦ τελευταίου τὸ βασίλειον. ὃ μὲν ἄλλα καιπερ ἔτος ἄρξασα, εἰ εἰρήνη τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν ὧν περὶ Ἀλεξάνδραν, τοῦτο ἦν τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ λόγῳ τῆς Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀραβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκει δι' Ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ.

Ὑρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς Πομπήιον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαχησόμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς Πομπήιος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς Ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς Πομπήιος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τοῦ ἱεροῦ, καὶ τίνα κατὰ πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτῶν. Κεφ. η.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσαντος διὰ πᾶσαν βασίλειον οὖσαν τῆς Ἀράβων, ἀντιπάτρου πείθει τὸν Ἄρεταν συμμαχίαν περὶ αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταπλευσθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαῶν Γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀνέστρεψεν εἰς Ῥώμην. Κεφ. ια.

Κεφάστρων καὶ τῶν διὰ παρθένων στρατιὰν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ Πομπήιου εἰς Ἤπειρον, καὶ σπουδῶνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' Ἄγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. Κεφ. ιε.

HÆC CONTINENTVR IN IOSEPHI LIBRO DECImoquarto Antiquitatum Iudaicarum.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. Cap. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. Cap. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. Cap. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. Cap. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. Cap. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. Cap. VI.

Hyerosolymitani portas Romanis claudunt. Cap. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. Cap. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. Cap. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. Cap. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. Cap. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. Cap. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. Cap. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit. Cap. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. Cap. XV.

Καίσαρος ὅπισθεν καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.
Οπως ὁ πάππος τοῖς παισὶν Ἡρῴδῃ μὲν τὴν Γαλιλαίας προνοίαν, Φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὰ Ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέβοντες καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.
Ως κάσσιος τὴν τε Ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡ παρ' αὐτῶν ἐισεπράξατο. Κεφ. ιη.
Ως μάλιχος ὅπλα βελῶν, αἰτήσαντος αὐτὸν ἔλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.
Ως Ἡρῴδης ὅπλα σάλαντος αὐτῷ κατέβη τὸ μάλιχον ἐβουλοφόνησεν. Κεφ. κ.
Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον τῆς τυείων τυραννου Ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.
Οπ Ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ συμφερόντα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόνιον, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ ἑλληνίζας οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.
Παῖς ἀντώνιος εἰς συρίαν συμμαθόμενος Ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.
Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.
Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.
Ως Ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην συμφερόμενος ἀπεδέχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.
Ἐκλοις Ἡρῴδης ὑπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ.
Παῖς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρῴδου ἀντίγονος διαφθείρεται. Κεφ. κη.

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimẽ committit: & quòd Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. CAP. XVII.
Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quàm ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctísque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Αριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τ βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβαίνει ἐκείνῳ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα καὶ πρέποντα νῦν ἐρεῖν, οὐκ ἄλλου τινός, ἢ τοῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀκνηρίαν ἢ δι' ἁμάρτημα τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τῷ μὲν γὰρ ἱστορίαν καὶ τῶν μὴ νυστὶ τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων δι' ἀρχαιότητα δηλοῦν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἔστιν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγινωσκομένοις ἔχειν, ὡσὰν μὴ χαρίεντός τινος, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπρέπειαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δ' μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῦσι σοφίζεσθαι δεῖ, καὶ τοῦ ταληθῆ λέγειν τοῖς περὶ ὧν ἐκ ἴσασιν αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσι. ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανοῦ τῷ δ' ἔτει τῆς ζ καὶ ὁ πρὸς ταῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντων ῥωμαίων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον οὐδὲς σκαφέρες πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γνομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὓς γνομένους, φόβῳ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὰς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς ἀπιστασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τῷ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα δὲ πρὸς τοῖς τοῦ ἱεροῦ στωθεῖσι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῷ πλήθει παντὸς ὀφθέντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ Ἀντιπάτρου τοῦ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιέβαλετο, καὶ ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

ΦΙλος δὲ τῆς ὑρκανοῦ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν ἀφορῶν χρημάτων, δραστήριος δ' ἦν τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοφίλως εἶχε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τοῦτο πρὸς ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶναι γένους ἐκ τῶν πρώτων ἰουδαίων, τῶν ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ. ὡς δὲ καὶ καιρὸν δηλώσομεν. ἔδει τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ παρ' αὐτῷ τοῦτο καὶ τοὔνομα. ὃν ἀλέξανδρος ὁ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἅπαντος διεξιόντων ὅλης τῆς ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους αὐτῷ ἀράβας καὶ γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιλιωσάμενον δωρεαῖς. τελευτῶν δ' ἀριστόβουλου δυναστείαν ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήτι παθὴ δι' ἃ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑπονοίαις ἀφανέσι κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς ἰουδαίων τοῖς δυναστεύουσιν, ἀδικον εἶναι λέγων ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ὄντα ἐλάττω. ἐκεῖνο δὲ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διατελῇ τοὺς λόγους, καὶ ὅπως κινδυνεύσῃ τῆς ζωῆς, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ ἀριστόβουλου μηδένα ἐᾶν ἀδικεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ ἀβουλίαν δι' ὑπεικίαν ἐπιφερόμενος ῥᾳδίως. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸν τὸ ἄφοβον καὶ τὸ παρημελημένον τῆς ἀγενοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀηθίᾳ καὶ ἀνανδρίᾳ δοκῶν. τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπειδὴ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, πρασσόμενα ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἐπ' ἴσης ἡμέρας πλατόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῷ συμβαλόντας φυγεῖν, τὸν ἀράβων βασιλέα. πεφευγότι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δὴ τῶν τ' ἀκόων ἤλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. καὶ δὴ πέμψας πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λυπούμενον πίστις, ὡς ἐκ συνθήκης τοῖς ἐχθροῖς ἐκπεπτωκὼς αὐτῷ γινόμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεφε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγων ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξιόντων νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τοῦ βασιλέως, κατέσχεν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὸν ἐκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ εἰς ἀνίεις, ἀλλὰ καὶ δωρεὰς περιέμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπῆρχετο αὐτῷ καταχθείς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λβιαὶ, θαραβασὰ,

Cap. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæ nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quẽ ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antiparer ad regem, acceptarus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandóque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Matiſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit. ciuile bellum præſentiens, hûc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt popul⁹, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatẽ Deus vltus eſt continuo, cædíſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

ἀγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρωνᾶ, ματίσσα, ῥύδδα, λούσα, ὄρυβα.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβιάζεται τοῖς ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποχείσων ἡγουμένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μετὰ μυριάδων ἱππότῶν ἅμα καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ τρισὶ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μὴ τῶν νίκῃ θεοῖς ὑρκανὸν αὐτομόλησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγε εἰς ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῷ ἀράβων βασιλεὺς πᾶσαν τῶν στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ περισβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, περιτειμένου καὶ τὸ δήμου τοῦ ὑρκανοῦ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ παρεμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῷ ἀράβων καὶ τῷ ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ ἠγουμένων κ᾽ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἐν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος καὶ θεοφιλὴς, ὃς καιρομβρίας ποτὲ οὔσης ηὔξατο τῷ θεῷ λύσαι αὐχμὸν, καὶ ἡμέρας ἐπήκοος ὁ θεὸς ὢν, ἔκρυψε αὐτὸν ἐν τῷ τῶν σαὶν ὁρᾶν δημόσιον. ἰδόντα δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίωσεν ὡς ἔπαυσε τὴν καιρομβρίαν δι᾽ ἁμωμος, ἵν᾽ οὕτως ἀρὰς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ ποιήσηται. ἐπεὶ δὲ ἀπλήστων καὶ δολιτεύμενος ἐδιάθη τὸ πλῆθος, σὰς μόσας αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ᾽ ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σός ἐστιν δῆμος ὅδε, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ᾽ ἐκείνων ἃ οὗτοι καλοῦσιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ᾽ ἐξάμωμον θεασάντες οἱ πονηροὶ τῶν ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοὺς δίκης ἐπεμωρήσατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰσεφέρετο τὸ ὀνίου φόνου τοῦτο τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν ἐπιτελεῖσθαι τὴν καλουμένην φάσκα, καθ᾽ ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένοις δὲ ἀνδρῶν οἱ φίλοι τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμοφύλους δίδασκεῖν, χρήματα λαβόντας αὐτὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, περιθύμως ὅτε ἀριστοβούλου καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχησαν, καὶ δι᾽ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ᾽ εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὥς τε παραβῆναι τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ περὶ τὴν θυσίαν μὴ δίκαιόν τας τοῖς δικαίοις. θαυμάσαντες δὲ οἱ ἱερεῖς, νύξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῶν εἰσφέρεσθαι παρὰ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν πωρείαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον τοῦ σίτου τότ᾽ αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν πεντήκοντα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι πρὸς Τιγράνην. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἑρηκότας ἀνεῦρεν, αὐτὸς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπορεύετο. ἀπαντῶσι δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε Ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ Ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπῆρχε μὲν ὁ Ἀριστόβουλος μᾶλλον, ὡ δώσων τάλαντα, τὸν δὲ Ὑρκανὸν τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρεσβεύοντες ἐδόκουν. ἦν δὲ πρὸς χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἐπιεικὴς τυγχάνων. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ ἰλίγερος ὢν μᾶλλον ἐπίστευε πρᾶττειν ἐπαγγελίαις. οὐ μὴν ἴσον ἦν βία πόλιν ἑλεῖν, ἢ τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν Ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἂν πρὸς πόλεμον ἀγωνιζομένους. τούτῳ τοίνυν πρεσβευόμενος δῶρα τοὺς πρεσβευτὰς αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέτην, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ῥωμαίων ἀπόδειξαι. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. Ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέτην καὶ Ὑρκανὸν ἐδιώκετευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει πρὸς ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ Φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ κοίλης Συρίας ὅλπους. ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ὡς ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ ἔστι τῆς Ἰουδαίας ἔστι ἄμπελος, θέτο κάπος, τερπολλὼν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δ' εἶναι, πεντακοσίων ταλάντων. Ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ Ἰουδαίων δυνάστῃ. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Ὑρκανοῦ, Νικόδημος δ' ὑπὲρ Ἀριστοβούλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, ζαβινίου μὲν πρότερον, Σκαύρου δ' ὕστερον, τοῦ μὲν ἑξακόσια, τοῦ δὲ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθροὺς καὶ τούτους αὐτῷ κατασκευάζων. κελεύσας δ' ἦκειν τοὺς ἀμφισβητοῦντας, ἐνεστάθμησε τὸ ἔαρος, αἰαλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῆς χειμαδίου, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Δαμασκηνὸν, καὶ τὸν τε ἄκρον ἐπαφεῖλε τοῦ ἐν ἀπαμείᾳ κατασκαφέντος ὑπὸ κυζικηνοῦ ἐπέσχεν αὐτοκράτωρ. καὶ τὸν πολέμαρχον τοῦ μιθριδάτου χρυσὸν κατενόησεν αὐδρὸς πονηροῦ, καὶ ἐδέησεν ἐλάττονος δουνσίου τοῦ ζιπολίτου τοῦ πολεμαρχήσαντος, οὗ παρὰ καὶ δύο ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, IV.
ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tã ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

CAP. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τερπολὰν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussissent eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruiturem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuę gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium iuenerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violẽtia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſperiſſet res Nabatheorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

Cap. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit, idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ς'.

Ως πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ διὰ τούτους πομπήϊος, καὶ τὴν διὰ τοὺς ναβαταίους ἀπολαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας διακουσίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν διὰ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ φαμενφάμενος πόλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπις ἔζιν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας ἀνέκοπτε τὴν μεσόγαιον, ἐνταῦθα ἔστι φεύγαλλὲς ὄρυμα, ἐπ' ἄκρου τὸ ὄρος ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστόβουλον συμπραθυμότερος, πέμψας ἐκάλεσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ φόβῳ πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κατέστη, καὶ ὁμολογησάμενος πρὸς τὸ ἀνάλ-

φόν πρὸς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνῃ πομπήϊος συγχωρήσαντος. καὶ τὸ τέταρτον ἐποίησε διὰ τῆς ἴδης, ἅμα μὲν

A χιλίοις μὲν τοι ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐκ τῆς ἀμβρακίας τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διείργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συριστὶ καλουμένην συρίαν, ἀπὸ τῆς πόλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὲ καὶ τῆς ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἳ πρὸς τὰ ἀλλήλους διαφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος πρὸς

B ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, παράλογον ἔδοξε εἶναι τοῖς ἱεροῖς οἷς τὴν τιμωρίαν παρ' αὐτοῖς θεὸν πεφυλαχέναι. ὄντας δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἀφαιρεθείη τὰ πρωτοτόκια ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὰν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὴν δὲ ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον ἔφη τὸν συ-

C σήσαντα διέβαλλεν. οὐκ ἂν οὐδὲ δοσῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων αὐτοπαίζειν ἐποιοῦντας. ὁ δὲ τῇ ἰδίᾳ σκέψει αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὴν ἐκείνου φύσιν ἠπάτα ἄπρακτον οὖσαν, καὶ δι' ἃ τοῦτ' ἐγκαταφέγγειν. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τὸ μὴ πρὸς ἄλλους μεταχωρῆσαι τὴν ἀρχὴν, ἧς αὐτὸς ἀναγκαίως αὐτῷ ὑπελθεῖν.

D προσαγορεύεσθαι δὲ αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ ἐκ ἀλέξανδρον τὸ πατέρα. καὶ δὲ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σοβαροτέρους, οἳ ἐβεβλύστουν τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ἐκ-περὶ δίκην ὑφίξοντας, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προῆγον ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, ἐκ κατηγορεῖν ἀριστοβούλου ἔφη, τὰ μὲν αὐτοῖς ἀπέπεμψε δίκαιος θησόμενος, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ περὶ ναβαταίων φρόνιμον

E ἴδῃ. τέως δὲ ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διακλεισθείη τῆς παρόδου. ἔτυχε μὲν τοι τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου ἡδύ ἦν. οὐ γὰρ ἀσμένως οὐδὲν ὧν διελίχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δάλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ διὰ τούτους πομπήϊος, καὶ τὴν διὰ τοὺς ναβαταίους ἀπολαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας διακουσίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν διὰ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ φαμενφάμενος πόλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπις ἔζιν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας ἀνέκοπτε τὴν μεσόγαιον, ἐνταῦθα ἔστι φεύγαλλὲς ὄρυμα, ἐπ' ἄκρου τὸ ὄρος ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστόβουλον συμπραθυμότερος, πέμψας ἐκάλεσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ φόβῳ πολλῶν μὴ πολεμεῖν ῥωμαίοις κατέστη, καὶ ὁμολογησάμενος πρὸς τὸ ἀνάλ-

φόν πρὸς ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνῃ πομπήϊος συγχωρήσαντος. καὶ τὸ τέταρτον ἐποίησε διὰ τῆς ἴδης, ἅμα μὲν

μὴν τὴν κολακείαν ὑπ' αὐτῷ δὲ τὴν βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπηίῳ ὑπακούειν παρεσκευάζετο. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ἔφη τῷ μὴ κωλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζεσθαι, διὰ τοῦτο μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν μεθιστῆσι. κελεύοντος δὲ πομπηίου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουρήσουσιν ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παραδιδόναι δὲ ἄλλως ἀφειδεῖ, πείθεται μὲν, συναναχωρεῖ δὲ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἦν. καὶ μετ' οὐ πολὺ πομπηίῳ στρατιὰ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινες ἀπὸ πόντου, τὴν μιθριδάτου τελευτὴν ἐμήνυον, ὑπὸ φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτῷ γεγονυῖαν.

A spe regni Pompeio obsecundàs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traduturis alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Pôto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt:

Μετὰ ποδὸς δυσὶ μοῖρος δὴ δὴ ἱεριχοῦντα, οὗ τὸ φοίνικα βέφεσθαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μόνον ἀκρότατον, ὃ τῇ θάμνων τομωθέντων ὀξεῖ λίθῳ αἱματιδίει ὅσπερ ὀπός, ἕως δὴ ἱεροσόλυμα ἐγγύς. καὶ μετανοήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπηῖον. καὶ χρήματα διδοὺς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πρᾶξαι μετ' εἰρήνης ὅτι βούλεται. συγχωροῦντος δὲ πομπηίου αὐτῷ διωκῶν, πέμπει γαβίνιον καὶ στρατιώτας, δὴ τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, οὐ μὴν ἐπράχθη τὰ πρόσταγμα τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τῷ ἀριστοβούλου στρατιώτῃ οὐκ ἐθέλοντα τὰ συγκείμενα ἡμέδε. ὀργὴ δὴ δὴ τούτοις πομπηῖον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον εἰς φυλακὴν καταστήσας, αὐτὸς δὴ τὴν πόλιν ἔρχεται. τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰ, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φυλῶς ἔχουσαν. ἐπεῖρχε δὲ αὐτῷ φάραγξ διρεῖά τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῷ πάνυ τετειχισμένον.

Nvnc autem Pompeius cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπηῖος αἱρεῖ καὶ κρατεῖ τὸ ἱερὸν ἐκ τῆς κάτω πόλεως, καὶ περὶ τῆς δεισιδαιμονίας αὐτῶν.

INnvs autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cèdebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi cum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato pòre,

Ἦν δὲ τοῖς αἰθεράπων σέβου χάσις, οὐχ ὁμονοοῦντων ἐπὶ τοῖς ἐπιοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηίῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείσαντες τὸ μὴ πολεμεῖν παρῄνουν, τοῖς κρείττοσιν ἕπεσθαι δεδογμένοις. φθάσαντες δὲ οὗτοι τὸ ἱερὸν κατελαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν δρῶντες ὅμοια. οἱ δὲ ἔτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, συνεχώρησαν πομπηίῳ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπηῖος δὲ πίσωνα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἐξῆν, αὐτὸ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρόσθιον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐχ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέρας ἐτείχιζε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπηίῳ δὲ ἔσωθεν ἐστασιασμένοις, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπιμαχον. ἀνεῴκησαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ ὀρύκτη, καὶ βαθεῖα ἐπεῖχε φάραγξ. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γεφύρας ἀναπεφαμμένης

Rr 3

qua parte Pompeius erat cum suo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani, cedentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum est, ægrè completa fossa propter immensam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat templum saxis missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per otium septimum quemque diem exigere, non potuissent absoluere aggerem verantibus aduersariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem hostem impedire nos nõ sinit, quod vbi animaduerterunt Romani, sabbatis neque eminus incessebant telis Iudæos, neque manus cum eis conferebant: tantùm erigebãt aggerem & turres, machinásque admouebãt, vt eius postridie aduersus nos vti possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quàm obseruantes legum simus, quandoquidé oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus solemnia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die iciunij, CLXXIX. Olympiade. C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrũpens iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæsorum multitudine absterriti, passuri quicquid liberet victori potius quàm deserturi altaria, aut aliquid omissuri præscriptum patriis legibus. quòd autem hæc non famula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor historiæ T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Syllæ filius, sequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ suis manipularibus: & inter vtrumque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta semetipsos iactabant, aut subiectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum perpauci desiderati sunt. Captus est Absalom⁹, patruus simul & socer Aristobuli. Læsa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigiis, penetrati, nec oculis. Introgressꝰ est enim in illud Pompeius, & vnà cum eo nõ pauci alij, & inspexerunt quę nefas est videre nisi solis sacerdotibus. cúmque intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil cõmisit

A ἐφ' οὗ δὴ τὴν πομπήιος. καὶ τὸ χεὶ καὶ ὀσημέραι πάλαι
προεγείμενον ἐχάρατο, τιμωρούμενον τὴν πρὸς ὕλην ῥα-
θυμίαν. καὶ ἐπεὶ δὴ τ' εἶχεν ἱκανὰς, μόλις πληθύσιος
τ' ταφρεια δηλ' βάθος ἀπέβη, προσβαλὼν μηχαναῖς τὸ
ὄρυγμα ἐπ τύρου κομιδ' σπα, ὅπως σείσας καταβάλοι
τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ δ' μὴ παῖξιον ἦν ἡμῖν ἀργῶν
τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χεῖμα, κα-
λυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
ἀμυνόμενοι δίδωσιν ὁ νόμος· ἄλλο δέ τι δρᾶν τὰς
πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ τὰ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ'
ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἃς δὴ σάββατα καλοῦσιν, οὔτ'
ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων.
χοῦν δὲ καὶ πύργους ἐΐσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα
προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐνεργὰ παῦ-
σαι εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν εὐσέβειαν
ἡμῶν ἐχούσαν πρὸς τὸν θεὸν δεισιδαιμονίαν, καὶ τὴν φυλα-
κὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας, δεῖ φό-
βου ἐμποδίζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς
τῆς ἡμέρας πρωὶ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουρ-
γουμένου ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς
προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρεκπίπτειν.
καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νη-
στείας ἡμέρᾳ τῇ τῶν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ
ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα, ὑπατεύοντος γαΐου ἀντω-
νίου, καὶ μάρκου τυλλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι
μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
περὶ τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέ-
λουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τὰς ψυχὰς, οὔτε
ὑπὸ τῶν πλήθους ἤδη φονευομένων· ἀλλ' ἡγούμε-
νοι ἀσφαλέστατον. πᾶν δ' ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐ-
τοῖς ὑπομεῖναι τῶν βωμῶν κρεῖττον εἶναι νομίζοντες.
ἢ παραλιπεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δ' οὐ λόγῳ ταῦτα
μόνον ἔξιν ἠσκήμενον ψευδοῦς δεισιδαίμονας ἐμφανίζειν,
ἀλλ' ἀληθείᾳ, μάρτυρες οἱ πάντες οἱ τὰς κατὰ πομ-
πήιον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ
νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τίτος λίβιος, ὁ τῆς
ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχαν-
ήματος προσαχθέντος, σφαδεὶς ὁ μάγνος τὸν πύρ-
γον κατέωσεν, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο
μὲν οἱ πολέμιοι. φραάτης δὲ αὐτῶν πορνήλιος φαῦ-
στος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτῷ σωματοφύλαξιν ἐπέβη
τοῦ τείχους. ἐπὶ δὲ αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, ἄν-
δρες τε τοῖς ἑπομένοις τῶν στρατιωτῶν μέσος. ἐξ μέσου δὲ
φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σφίσι κεφαλ-
φόντα δ' ἦν πάντα ἀνάπλεω τοῦ ἱεροῦ, οἱ μὲν ὑπὸ
ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπορρῶτες. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ
τῶν ἱερέων ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν, καὶ πῦρ ἐπισύντες εἰς τὰς
οἰκίας ἐνεπίμπρασαν τε, τὰ γενόμενα κερδέων οὐκ
ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τοῦ μὲν ἰουδαίων, εἰς μυ-
ρίους καὶ δυσχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλή-
φθη δὲ ἀριστόβουλος καὶ ἀφαλλήρης, θάτερος ἅμα
καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρελθόντι δ' οὐ μικρὰ
θαῦμα τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τοῖς πρὶν χρόνοις καὶ ἀέ-
ναον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἔντος ὁ πομπήιος, καὶ τοῖς
αὐτοῦ οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἴδον ἅσα μὴ θεμιτὸν ἦν
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τετραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱε-
ρᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων,
χρεὼν δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων
εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ
ταύτῃ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπρα-

ἔωσε ἄρειτῆς. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρεσιν ἐδαγγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρων τῷ θεῷ, τίνι ἀρχιερατεύειν ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, ἔν τε τἆλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τίνα χώραν Ἰουδαίους ἀριστοβούλῳ συμπολεμοῦντας ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῆς πολέως διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρωθύμως ἐπέβησαν, τῆς πρεπόντων ἀρετῆς ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱερόσυλα ἀποτιλῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἷς δ' οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐληΐσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφειλόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὃ πρὶν μέγα προτερον αἰρόμενον, ἐντὸς ὅρων συνέσειλε. καὶ γαδάρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατεσκαφεῖσαν, ἀνέκτισε, δημητρίου χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερος ἑαυτοῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σκυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ὑπὸ τῇ μεσογείῳ, χώρις τῆς καισαρομάρου. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δώρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντες αὐτοὶ ἡρῴδου μεγαλοφρόνως, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μετονομάσθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ φορολογήτους τῇ ἐπαρχίᾳ. τοῦτον τὸν τρόπον τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανός καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τίνι τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τίνι χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς σύριος ἀφειλόμενοι, ταύτην ἐκχωρήσαντες ἀποδοῦναι τοῖς σύριος. καὶ φορολογητὸν πλεῖον ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαίοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι διδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ὧδε μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρουμένων, πομπήϊος δὲ τίνι κοίλην συρίαν ἕως εὐφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ ἐδάφους καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅπῃ κιλικίαν ᾤχετο, ἐπανόμενος εἰς ῥώμην. ἐπύγετο δὲ, μετὰ τῆς γλυκᾶς καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis auxor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum cōscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidē pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorū B ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, C quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorū causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se diffidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis D coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abdūxítque secum Aristo- E bulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσαντος ἐπὶ πᾶσαν βασίλειον οὖσαν τῆς ἀράβων, αἰτήσαντος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν σφῶν αὐτῶν ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri fuasu cum eo ferit.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

Σκαύρου δ' ὅλῃ πέζαν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, ἣ δ' ἦν τὸ δυσεμβολώτατον ἔθνος τὰ ἐν κύκλῳ δημοῦτος αὐτῆς, καὶ τῷ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀντιπάτρος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον καὶ τῆς ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνέδει παρεῖχετο. πεμφθεὶς τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ σκαύρου, ἔδοξε τίνι ὑπολυσαι ξένιαν, πείθει δ' αὐτὸν ἀργύριον ἀντὶ τῶ μὴ δημοῦσθαι τὴ χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὰς ξυμπασῶν τελάντων γίνεται, καὶ ὅτι τοῦτος ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαύρος, οὐκ ἔλαττον αὐτὸς ἢ συνέβαλεν ἀρέτᾳ δηλῶσαι βουλόμενος.

CAP. X.

Alexander à Gabinio vitlus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem susceptit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander pervagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assũptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandriũ inuitabat concusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Iraque Gabini' relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat; & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotius, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntẽ, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί'.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φρυρεῖον τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δὲ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν καταξέχοντος τὰ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανοῦ φρονοῦντος τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὑπηχειροῦτο ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπίσχον αἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. φειδὼν δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὠπλίζε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ φοὺς τοῖς χιλίοις ἵππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ φοὺς τῇ κορρεῶν ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα φοὺς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ὑπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκου αντωνίου φοσπέμψας συν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ἐπλίσαντες ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοῖς ὑπηκόοις ἰουδαίοις, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, φοσλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀππάτερου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ καὶ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γλυκείσης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων φοὶ τετρακισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὁπὶ τὸ ἀλεξάνδριον ἐλθὼν, φοσκαλεῖτο τοὺς ἔνδον ὡς ἀφαλύσῃς, συγγνώσεσθαι φοὶ τῆς φοόθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν φοὸ τοῦ ὀχυρώματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀπέστειλαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αὐτώνιος ὑπερφυῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀπεκτόνας, ἔδοξεν ἠνδρικέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς αἱ ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὁπὶ τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶπ, καὶ ὅσας γε ἀνεστύγαζε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνῳκίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ αὐθομάτων φειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος φοσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γλυκείας. ταῦτα δὲ διαφερόντως κατὰ τὴν χώραν ἐπαίνεσιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατυνάντος διαφερόντως φοὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγνώσεσθαι τὸ αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων διόμνυος, καὶ φιλοφρονούμενος τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς φοὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ φοέσται τὰ ῥωμαίων, τέτε αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἤξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ φοὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, χρόνον τινὰ τὸν τῆς ἱερωσύνης ἀπολαύσοντα. πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διείλε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δ' ἐν ἀμαθουσίοις, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχοῦσι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόραις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπολλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ ἦσαν.

Ως

Κεφάλαιον ια. A CAP. XI.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβών γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστοβούλου δὲ δραπετεύσαντος ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξανδρειον ὅπερ ἰδίοις τείχεσι κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν σπεύδοντος, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἱππάρχας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν προσέῤῥεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πειθόλαος γοῦν τὴς ὑποστράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ὑπομόλησε πρὸς αὐτὸν, πολλοὶ δὲ τῷ προσιδεῖν ὡπλισμένων ἦσαν ἄοπλοι. διαγωνιῶντες δὲ εἰς μαχαιροῦσθαι ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλον, τούτους ὡς ἀπάλυσεν ὡπλίσεως ὄντας. οὐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀνάλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἤττηνται τῇ μάχῃ ῥᾳθυμαίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐρρίπτησαν. καὶ φονεύονται ὡς αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδυνήθησαν σώζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων ὡς πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροῦσθαι διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ προσέτι καὶ τοῖς οὐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχε. δύο δ' ἡμέρας αὐτοχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ ῥαύσματα λαβών, αἰχμάλωτος μετ' αὐτογόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε σὺν ῥώμης αὖτῳ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη ὡς ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεσμὸς αὐτὸς κατείχετο. βασιλεύσας ὡς καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐὴρ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος ἐγένετο. τὰ ὡς τοῦ τέκνα αὐτοῦ ἀπῆκεν ἡ σύγκλητος, γαβινίῳ γράψαντος τοῦθ' ὑποχεῖσθαι τῇ μητρὶ τῶν ἀδελφῶν τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δ' ὀλίγα πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν ὑφ' ἑαυτῷ πεπραγμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτὸν. καὶ ταῦτα ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τῶν στρατιωτῶν ὑφ' ὑρκανὸν ἐστάλησαν, αἰτίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ὑπὲρ πηλούσιον τῷ ἰουδαίων ἔθνει αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῷ εἰς αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὸν συρίαν σάσῃ καὶ ταραχῆ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἔδη τὸν ἀρχὸν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινε. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὸν χώρον ἐπιῤῥόμβῳ, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἔδυτύχει τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον γαριζὶν συμφυγόντας, καὶ προσκείμενος πολιορκᾶν. ὁ δὲ γαβίνιος ταῦτα καὶ τὸν συρίαν καταλαβὼν, αὐτίπατρον, συνεσὸς γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς νεοσυστάτους, εἰ πάυσαι δυνηθείη τῆς ἀφροσύνης αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὰ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανῆγεν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ λόγῳ, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. φρᾶξ γὰρ ἔξεις ἔχων μυριάδας ἐκ ἰουδαίων.

Cæterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit cò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo cõfluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribꝰ captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & põtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimꝰ. Liberos tamen eius dimisit senatus, cũ ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio patranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is. n. habẽs secũ xxx. Iudæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd ausugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A ἀπήντησε γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἐτρέψατο, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ἐκεῖ τὸ ἰταβύριον ὄρος. κατασησάμενος δὲ γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐκ αὐτοπαθοῦς θέλοντι, ὅτι ναβαταίοις ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν πύστει τῇ μάχῃ. παρθων δ' μιθριδάτην καὶ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύτερος, τῷ δ' λόγῳ, ἀπέστρεψαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κ' λαμπρὰ κ' τὴν στρατείαν διάσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κρίσασι παραδοὺς τὰ ἀρχεῖα· ἐκεῖ δὲ τὸ πομπηΐου & γαβινίου στρατείας, ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς & στράβων ὁ καππαδόξ, οὐδὲν ἑτέρου κατηγορεῖν λέγων.

B

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Κεφάλαιον ιβ'.

Κράσσου κατὰ τὴν ὁδὸν πρὸς τοὺς στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπόβασις, & σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos cõstat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: viderétque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ lignææ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tũ Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi depositerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coũ misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc feciisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tẽpore in Græciam traiecit, gesturus bellum cõtra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenẽ

C Κράσσος δ' ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύσειν ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. & τὰ μὲν τῶν ἱερῶν χρήματα ὁ πομπήϊος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἰδ ταλάντα, βασιλικὰ, οἷος τὴν & τὴν χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα & σβδὲ ἦν ἀνὰ, σὺν δὲ τούτῳ τὴν ναόν. λαμβάνει δ' & δοκὸν ὁλοσφύρηλατον χρυσοῦν, ἐκ μνᾶν τριακοσίων πεπιεσμένων. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσχει λίτρας & καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ διὰ πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἰδ καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπεπασμένων τῶ ναοῦ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τῶν κατασκευῶν, ἐκ ὧν δ' δοκοῦ ταύτης ἐκπρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κράσσον ἐώρα σπεύδοντα τὸν χρυσὸν ἁπανταχόθεν συλλογὴν, δόσας σὺν τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον αὐτὴ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐκ τῶ ναῦ, μόνῳ ὧν ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη ἦν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. καὶ τοῦτο, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὴν τοι κράσσος & ταύτην ὡς ἀδύνατος ἀφόμοσε ἄλλου τῷ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λαμβάνειν, & ὤμοσαι τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ναοῦ χρυσὸν ἐξενέγκασθαι. θαυμάσῃ δ' μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τοῦ ἡμετέρου ἱεροῦ, πάντων τοῦ κτ τὸν οἰκουμένην ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, εἴτε δὲ καὶ τοῦ δεῦτε δ' ἀσίας κ' δ' εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δ' ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ' προσφερομένων χρημάτων οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ ἀδιτολογίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τ' συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κ' στράβων ὁ καππαδόξ οὕτως λέγων. πέμψας δ' μιθριδάτης εἰς κῶ, ἐλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κ' τὰ τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν δ' δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τ' θεοῦ μόνα. καὶ δ' ἄλλην ἔτι ταύτα μετελθὼν ἔκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, εἰ ὡς τὴν ἀσίαν ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ὡς μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τοσαύτην ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τοῦτ'

D

E

F

G

δεῖ ποιῆσαι, μηδὲν μεθιστάτου δι' εὐστας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν δίδυς εἰς τὴν ἑλλάδα πολιμάστων μιθριδάτην, καὶ λεύκολλον πέμψαι ὅτι τὴν ἐν κυρίῃ

στάσιν

στίσιν τῶν ἐθνῶν ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πᾶσα πλέον ἢ λόγων ἔστιν. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥτε τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, ἔτι δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθεν, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τὴν οἰκουμένης, ὃς οὐ δεδεξται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὅπως κατείται ὑπ' αὐτῶν τῷ τε αἰγυπτίῳ καὶ τῷ κυρηναίῳ, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυγχάνουσαν, τῷ τ' ἄλλων συγγενῶν, ζηλώσαντα συνέβη. καὶ δὴ τὰ συστήματα τῶν ἰουδαίων θρέψαι δεξαμένους, καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ἔστιν ὑποδεδεγμένη, χωρὶς ἧς ἡ τῶν ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέγα μέρος τῆς ἑαυτῆς τούτῳ. καθίστα δ' ἔθνους ἄρχοντα αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διατάττει, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ πραγμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸ πλησίον ἐστῆναι κατοικίαν, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁμόρουν εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, κἀλλὰ δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. ἐς Συρίαν δὲ οὐ ταύτα λέγεται. κρᾶσος γὰρ πάντα διοικήσας ὅν αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν πανστρατιᾷ διεφθάρη τῇ στρατιᾷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσσιος δὲ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προϊσχόμενος αὐτῇ παρθους ὑποδοὰς ἰδίᾳ, ἐκρίχνυσιν ἐπ' αὐτὴν ἐξ τὴν κατὰ κράσσου νίκην. ἀνθ' ἧς ὑ εἰς τύχην ἀφικόμενος, ἀπέδη καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν. παρεισαίας μὲν οὖν ἀπέσχετο ἀφ' ὁσίων αἱρεῖ, καὶ ἀπὸ ἱερῶν ἀνθρώπων ἀπεστράφη. ἐξέδωκε δὲ τὴν ἀριστοβούλου θυγατέρα, ἣν ἐκ τῆς ἀντωνίου γυναικὸς ἔσχεν, ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀντιπάτρου τοῦ πρεσβυτέρου, ὃν πολὺ καὶ πρὸ αὐτῆς ἐμνήσθημεν δυνάσθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ὄντα, καὶ ἀπὸ ἰδουμαίου, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ὁπισθεν ἐξ ἀσεβείας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρῴδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη. ἔξεστι ὁ αὐτίπατρος ἐποιήσατο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδεύσας μέρος, ὅπη τὸ διφράτου ἠπείγετο, ὑπανιάσων τοὺς ἐκεῖθεν ὅπου οὖσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Χρόνῳ δ' ὕστερον καῖσαρ καταχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πρὸς τὸ ἰόνιον, ἐπεβάλετο τῷ δεσμῷ ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διαγωγεῖ πέμπειν, δύο ἐπιτάξας αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν δύοιτο οἱ τὸ κατὰ ταύτην δίωγμος ὤν. ἀριστόβουλος δὲ οὐκ ἀπόνατο τῆς ἐλπίδων, ἐφ' ἃς ἔτυχε τῆς ἐπὶ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, ἅπερ ἐπὶ αὐτοῖς τὰ καίσαρος θεραπεύοντας πρόσθεν. ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἐκρύπτετο ἐν μέλιτι κακῶς ἐχόμενος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως αὐτὸν ἀντώνιος αὖθις ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ θήκῃ ἐτάφη. σκιπίων δὲ ὁ πισύλλαντος αὐτοῦ πομπηίου ἀποκτείνας ἀλέξανδρον τὸν ἀριστοβούλου,

A agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas; tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè eriam coloniæ sunt eius gentis, absque eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum eriam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionē inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se oppositum, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est proditum.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū XIV. XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio.fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias,quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem.deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

A ἀγαπᾶν μὲν τὸν νεανίσκον ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐκπεπτωκόσιν, τῷ πολίτει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐν αἰτιοχείᾳ τελευτᾷ,πυὶς δὲ ἀδελφοὶ αὐτῷ πτολεμαῖος ὁ μεννταίου παρέλαβε, δυνάστων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ἅμα τῇ ἀνεψιοῦ γυναικὶ,ἐκέλευσεν αὐτῷ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αὐτῆς ὄντα,καὶ τὰς θυγατέρας,ὧν τὴν ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μὴ δὲ ταῦτα αὐτῷ ἀρέσκοντα ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τῷ ἀλεξάνδρᾳ, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ἀνεψιοῦ ποιούμενος διετέλει.

B

CAP. XIIII.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompej autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonē hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt.nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ.Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium,& non receptus ab eius loci hominib. vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est.Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij,qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit,maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur,vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

C D E

CAP. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater.In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,videbatúrq; cladem accepturum,nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater,qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem infectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingētos desideret, τὸν τῶν μιθριδάτου ἀναλώσει πλοῖον ἐν τῇ ξοπῇ ἑβδομήκοντα. ἕπεσον δὲ τούτων μὲν ὀκτακόσιοι, τῶν δὲ

F G

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία,ᾗ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι καὶ ἄξυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτῷ παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐθνάρχης ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ.μιθριδάτης γὰρ τὴν περγαμηνὸν κομίζων βοηθεικὸν ἢ ἀδυνάτως ἔχοντι δι' ἀγρίους ποιήσασθαι τὴν πορείαν,δεῖ δὲ ἀσκάλωνα διαβῆναι,ὅθεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους,ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλαθὼν ἐφεστήκατο τοῖς ἐντόλαις,ἢ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ἐπικούρησιν,ἀπολειπόντων τὴν ὑπὲρ καίσαρος εὐθυμίαν ἐθέλοντες,ἰαμβλίχου τε ὁ δυνάστης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτῷ,καὶ θολομαῖος ὁ σοήμου λίβανον ἔθνος οἰκῶν, ἅπαν πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης δ' ἀρᾶς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται.καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τὴν αὐθέφατον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.εἷς δὲ ἀντίπατρος,ἢ ῥῆξάς τι τῶν τείχους ὁδὸν εἰς πεσὼν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον οὕτως εἶχεν. τοῖς δὲ περὶ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα,διεκάλουν οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι,οἱ τὴν ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντιπάτρῳ, καὶ μάλιστα διαδιδοὺς αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολάς,ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ.καὶ οἱ μὲν ὡς ἤκουον τὸν ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα συνηδόντας ὑπήκουον. τούτους δὲ προθυμίους ἀκούσαντες οἱ περὶ μέμφιν,σκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτοὺς,καὶ κἀκεῖνος ἐλθὼν καὶ τούτους προσελαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε'.

Αντιπάτρου ἀριστεία,& φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει,συμβάλλῃ τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον.εἶχε δὲ,τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης,τὸ δὲ εὐώνυμον, ἀντίπατρος.συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην,κλίνῃ τὸ τῆς μιθριδάτους κέρας,καὶ πᾶν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δ' ἡνότατα,εἰ μὴ πρὸς τὸν ἵππον τῆς ποταμοῦ συνεῖς τοῖς οἰκείοις στρατιώτας ἀντίπατρος πρὸς θέαν νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους,τὸν μὲν ῥύεται,βίᾳ δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰσυπτίους.αὐτὸς δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον,ἐλαυνεῖ δὲ ἐπὶ

τῷ δὲ ἀντιπάτρᾳ πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ ὡς τὸν Καίσαρα περὶ τῶν ὅλων ἔγραψε, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον δοκοφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, κελεῦσαι δὲ ὧδε πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ ξωθεῖσαν συμβῆναι ὧδε τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. καταλύσας μὲν οὖν αὐτοῖς Καῖσαρ μὴ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατείας, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέμου τῷ λόγῳ, στράβων ὁ καππαδόξ λέγων ὀξ ἀσινίς ὀνόματος ἦτας, μὴ δὲ τὸν μιθριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς ἐστὶ στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ὀξ ὑπαιρέτους ὀνόματος λέγων ἦτας, τὸν μὲν μιθριδάτην ὀξῆχθαι μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντίπατρον, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῆς ἰουδαίας ὀπτηγητὴν χιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, καὶ τοὺς ἄλλους φυλάρχους ἑπέσθαι, καινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τοτε ὡς τὸν καίσαρα, τίνι τε πατρὸς ἐπωδύρετο τύχῃ, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδίδου τε λαβὼν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐμβεβληκότος. ὑρκανῷ δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπατρεύειν κατηγόρει βιαίως ὀξηγουμένων τὸ ἔθνος, καὶ εἰς αὐτὸν ὧδε νομισάντων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τίνα κατηγορίαν ψευσμένην, νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς ὧδε τὸν ἀντίγονον καὶ σασιῳδεῖς, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποιούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναφέρειν γεγονέναι πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε σύνοιαν ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λησείᾳ ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐκ βίαν καὶ ἀδικίαν ἔτι παθὼν ἔδρασέ τι τοιοῦτον. τοιούτοις ἀντιπατρεύσαντος τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προῃρεῖτο, τούτου ἐπ' αὐτῷ ποιησαμένου τὴν κρίσιν, ὁπότερον αὐτὸν ἀποδείκνυῑ τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæſarem per literas certiorem reddidit, ingenuè faſſus Antipatrum & ſalutis ſibi cauſam fuiſſe & victoriæ: ita vt Cæſar & tũ eum collaudauerit, & poſtea toto eo bello in rebus periculoſiſſimis eius ſorti opera vſus ſit: in quibus certaminib⁹ etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello claſſe deuectus in Syriam Cæſar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipſum huic expeditioni interfuiſſe, & in Ægyptum veniſſe. Atteſtatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Aſinij ſic ſcribens: poſtquam Mithridates Ægyptum inuaſit, & cum eo Hyrcan⁹ Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypſicratis ſic ſcribens: Mithridatẽ primò ſolum veniſſe, accitum deinde ab eo Aſcalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxiſſe, & eiusdem hortatu cæteros dynaſtas ſocia arma contuliſſe. in hiſque Hyrcanum põtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Ariſtobuli filius ad Cęſarẽ veniẽs, queſtus eſt de patris infortunio, quòd propter ipſum veneno extinctus eſſet Ariſtobul⁹, & frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus. rogabátque vt ſui miſereretur, paterno principatu iecti. Prærerea Hyrcanũ accuſabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gẽtis gererent, nec abſtinerent ab ipſius iniuriis. Antipater verò cauſam ſuam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque ſeditionis & nouarũ rerum ſtudioſum eſſe coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare, ipſum verborum ſuorum teſtem adducens. Ariſtobulum autem meritò Romã vinctum pertractum, perpetuum hoſtem & inimicum popul. Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dediſſe: & non per iniuriam oppreſſum. Tum Cæſar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynaſtiam quamcunque ipſe optaret obtulit, & procuratorem inſuper Iudææ declarauit.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὅπως αἱ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.

Cæſaris litera & ſenatus conſulta de Iudæorum amicitia.

Ἐπιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναῤῥῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἤρξατο δὲ ἤδη πομπῆς καταβαλόντος. καὶ ἔτι ὅπως ἀπέλθῃ τοὺς ὑπάτους εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπιτωλίῳ καὶ τὸ γνώμωμον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἔτον ἔχῃ τὸν τρόπον. λεύκιος καλέριος λευκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἴδοις δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ' ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λεύκιος κοσπώνιος, λευκίου υἱὸς, καὶ παπίριος κυρινᾶς, ὡς ἐν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νεμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέως, ἰουδαίων ἀφιγμένοι ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμφιλοι

XVII. HYrcano verò etiam patriæ mœnia reſtituere permiſit, roganti hanc gratiam iacebant enim vſque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dediſtque hac de re in vrbẽ literas ad conſules, vt decretum hoc ſcriberetur in Capitolio: cuius ſenatuſconſulti exemplum ſic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad ſenatum idib⁹ Decembribus in æde Concordiæ. G præſente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iaſonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & ſocij noſtri

perierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegie Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergô corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisq; possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex reb. turbatis capterent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

XVIII.

A διελέχθησαν, ὡς ἀναγέμοι τὰς φρυπαρχημένας φιλίας ἀνανεώσαντες τὴν πρὸς Ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ τὴν ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἠνεγκάμενοι. ἀνέγραψαν δὲ καὶ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξέδοσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὅπως ἡ τῶν ὁδῶν χάρις ἄπασιν ᾖ καὶ τοῖς λιμένας ἀδείας τυγχάνῃ, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε δὲ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν. ταῦτα αὐτοῖς δοθῆναι, καὶ τὴν ἀσπίδα κομισθῆναι. ἀναγράψαι δὲ τὰ δόγματα εἰς στήλας. ταῦτα ἐγράφη ἐπὶ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνὸς καὶ τετάρτου μηνὸς πανέμου. πύθεται δὲ καὶ Δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ὑρκανὸν, πολλὰ χρήσιμος γεγονότα εἰς αὐτούς. ἀπεμνήσθη τε ψήφισμα γράψαντας αὐτῷ, τίνων ἕνεκα τὸν τρόπον. ὅτι φρυτανέως καὶ ἱερέως Διονυσίου τοῦ Ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπίοντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Ἀθηναίων, ὅτι ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δικλῆς μιᾶς Διονυσίου Διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν Ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δυνατὸν, καὶ πάσῃ χρώμενος εὐεργεσίᾳ τοὺς αὐτοὺς ἀποδέχεται, καὶ τοὺς Ἰουδαγωγοὺς Ἀθηναίων, ἢ ἄν τις πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ἐς αὐτὸν ὑποδέχηται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπῃ ἀσφαλῶς αὐτῶν ἐπιπόνδου φροντίζων, ἐμπεπυρήσθαι μὲν καὶ πρόθυμον εἶναι τούτων. δεδόχθαι δὲ καὶ τῷ Θεοδοσίῳ τῷ Θεοδώρου συνειπόντος ἐπαινέσαι μὲν τὸν ἄνδρα ἀρετῆς ἕνεκα παρακαλέσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πλεῖστα ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῆς χαρίτων, ἀνάθημα δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις ζαγωφόροις τῶν ἡμετέρων ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως μεληθῶσιν οἱ στρατηγοὶ διαμένοντί τε αὐτῷ, καὶ διαφυλάσσοντα τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, ἵνα πᾶν ἔτι αὐθυποσωμεν εἰς τὸ μέλλον, καὶ χάριν τῆς τοιᾶσδε σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων ἠμειμένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῖν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς σπουδὴν ἐπὶ τὸ πλεῖον τετιμημένων. ἐλέσθαι δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵτινες τε αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς ταύτας τε ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῖν τὴν πόλιν. αἱ μὲν οὖν παρὰ Ῥωμαίων καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν διαλέλυνται ἐγγεγραπται. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ καίσαρα προπέμψας ἐν τῇ συρίᾳ ἀντίπατος ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεφεν, ἀναλαβὼν μὲν δύο τῶν τειχῶν, ὑπὸ πομπηίου καθῃρημένων, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπου κατέστελλεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλίων ἠρμένων. τοῦ μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φανερῶς, τὸ δὲ δημοσίᾳ δέξειν, καὶ βιώσεσθαι τῷ, ὅσον δυναμένους κτημάτων ἀπαρέχειν. προσεπεμένους γὰρ τῆς ἐπὶ τὸ κρατεῖν ἐλπίδος, καὶ τοῖς ἐπ' αὐτῶν κίνδυνοι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔξειν ἀπὸ προσκόπου δυνατόν,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὃ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡμῶν πολεμίους. οὐ γὰρ ἀνέξεσθαι μετακινήσαντος ὃν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίστα δ' ἑαυτῷ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarē acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ πρώδῃ μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας ἐπέτρεψε, φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὰ ἱεροσολύμων, ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν ἐν ἑνδόξοις τὸν πρώδην ἐποίησεν.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilea, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Πρώδην δ' ὁρῶν καὶ νεώτερον τὸν ὑρκανὸν, φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς πείρας, σφετερὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν πρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ πανταπασιν ὄντι, εἰ γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη. βλάπτει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρόνημα πρωϊαῖος, ὁ τρόπος, ἀφορμὴν δ' εἴσκει αὐθαδήματα εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, τὰ πρωτεῖα τῆς συρίας, καταφέροντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταφθάσας, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύνεγγυς, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπαλλάξαι τῆς λῃστηρίου τύχης, ἐκκαθάρσιον. ὥμνυον γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσκεύασε, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγίνετο δὲ ἀφ' τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμον, ὅτι συγγένει τῷ μεγάλου καίσαρος, καὶ διέπομπε τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ πρώδῃ πρεσβευομένων, φασαήλῳ τε ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δόκησιν αὐτοῦ κινητέος, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης. καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατώτατος ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δ' ἀπειρηκότως τοῖς πρασσομένοις προσφερόμενος, οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας ἕνεκα τῶν ἐθνῶν τυγχάνειν βασιλικῶς καὶ τιμῆς οἵων αἱ τῆς μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπὸ μὲν τοῖς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν δυνοίας καὶ πίστεως παρῆν. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δυνοίᾳ τε τῇ πρὸς τὰ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐπεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πίσας πέμψαι τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν δόξης τῷ δωρεᾶ, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δεδόντος ἔπεμψε. ταῦτ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δίκῃ δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν πρώδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος ἐπιθυμοῦντα. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτοῦ τοῦ, καὶ μέχρι πότε ἔφασαν ὄψῃ τοὺς τεθνηκότας ἡσυχάζοντας; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ ἀρχιλῃστῇ διεζωσμένους, σαυτὸν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον ᾖ νόμιζε, ῥᾳθυμῶν ἐᾷ σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὁ γὰρ ὄψιτρόπου

C Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occalionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à

D prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo,

E & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorū hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm

F Hyrcani pecunis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano accepram. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax

G Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram concessu iudicium facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, neque tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hūc concessum iudicandū se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculū ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hìc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stiparoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquādo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

τῷ πραγμάτων αὐτοπάτωρ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ ὑπάτα σεαυτὸν τῷτο οἰόμενος, ἀλλὰ δικαότατα φανεῖς αἰσχρολογήσεις. καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, βιαίως τὴν ἡμέτερον νόμον, ὃς κακόλυκον αἵρεσιν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τῷτο παθεῖν, ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν δ' ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς δ' ἀκούσας ταῦτα, πίθεται. προσεῖναι δ' αὐτῷ τὴν ὀργὴν καὶ αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην Ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πραγμάτων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς Ἡρώδην καλεῖ δικασόμενον, ὡς ἂν διαβάλλοι. ὁ δ' ἦκε, τῶν πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μηδ' ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. τάττει δὲ τῷ γαλιλαίᾳ ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἀρκοσάμενος, καὶ κατὰ τίφους ὑποχωρῶν αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε θόρυβος ὑρκανῷ δόξειε μὴ μείζων παραγινόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀτυλάκτους ἐπὶ πρὸς τὴν δίκην. σὺν τοῖς μὲν τοίνυν ἀπὸ τῆς συρίας ἡγεμὼν χρήσιμος παραγενόμενος ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὴν Ἡρώδου σὺν τῇ δίκῃ, καὶ πρόσταξιν ἀκούσαντι. τὸ δ' ἦθος ἀφορμὴν καὶ τὰ πρὸ τοῦ σέξτου χρήματα, πρὸς τὸ μηδὲν σὺν τῷ συνεδρίῳ παθόντα λῦσαι τὸν Ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς ὁ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ συνήθους αὐτῷ τάγματος Ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐδεδάρες τὸ λοιπὸν οὐδείς, πρὶν ἀφικέσθαι ὑρκανὸν, ἀλλ' ἦν σιγή, καὶ τὸ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. προσελθόντων δ' οὕτως, εἷς τῆς σαμέας τοὔνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ ἀγαθὸς τὸν τρόπον, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, ἐγὼ δίκαιον μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά τινα πρὸ πολλοῦ πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένον οὔτε θεασάμενον. οὔτε ὑμᾶς ἔχειν εἰκὸς ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δίκην ποτ' ἐμοῦ ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κειδησόμενος, ταπεινὸς φαίνεται, καὶ χρήματι διαδικότος, καὶ ἔλεον ἐπιφωνοῦν παρ' ἡμῖν, κόμιν τε ὑπαξίνας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος. ὁ δὲ Σίλπιος πρόσθεν φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔσπευδε τὴν πορφύραν ἀφελκόμενος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τῆς κόμης, καὶ ἀφ' αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ὧν αἱ κατακεκινήκασι αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς δ' σωθῇ βιασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ἡρώδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμψαίμεν, εἰ τὰ αὐτῷ συμφέροντα ποιεῖται πλείστου δ' τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοιαύτην ἄδειαν αὐτῷ δεδακέναι. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δ' ὑρκανὸν διαλῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' οὐδὲν τῷ εἰρηκέναι. ὁ γὰρ Ἡρώδης τὴν βασιλείαν δεδεγμένος, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τοῦ σώματος. πρὸ

ὧρα γὰρ αὐτὸν δίκῃ τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ἔτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τε Ἡρώδου καὶ Σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν, δίκῃ τὰς ἁμαρτίας οὐ δυνάσθαι φυγεῖν αὐτόν. καὶ τοῖς μὲν τούτων κατὰ χάριν ἐοῦσιν. ὑρκανὸς δ' ὁρᾶν ὠρμημένους πρὸς τὴν αἵρεσιν

Ἡρώδου

ἡρῴδου τὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν
ἀνεβάλλετο. καὶ πάνυ λάθρα πρὸς ἡρῴδην, συνεβού-
λευεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ τὸν κίνδυ-
νον διαφεύξεσθαι καὶ ὁμῶς, ἀναχώρησιν εἰς Δαμασκὸν ὡς
φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ ὁ μὲν ὀργιζόμενος πρὸς τὸν Σέξ τον
καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, οὕτως ἔρ-
χεται, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δίκην ὑπ-
ακουσόμενος. καὶ οἱ μὲν τῷ συνεδρίῳ, καὶ
τὸν ὑρκανὸν ἐπῳδῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἶπ
κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὴ, ἀφέλειαν δ' ἐ-
δὲν ἔχειν ὑπὸ ἀναισθησίας καὶ ἀνοίας. σέξτου δ' ποιή-
σαντος ἡρῴδην σφαγὴν τῆς κοίλης συρίας, χρη-
μάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ
μὴ στρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τού-
του τὸ θέλειν ἐβεβάιωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης
στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τὰς δίκης αὐτῷ καὶ
τὴν κλησθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ.
διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύ-
μοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ ὁ ἀ-
δελφὸς, καὶ τὸν ὄχλον αὐτῷ καταπαύσαντες καὶ
ὑποκαλίσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κατα-
πλῆξάμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χρῆσαι περαι-
τέρω τῇ ὑποδοχῇ τοῦτον εἰς τὸ παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ τῶν κλητόντα ὅτι δίκην
ἐλθεῖν ἀναγκαῖον, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ
χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπό-
τερον ἅπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν.
λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεβαιοῖ τὸ
θεῖον, πλέον ὂν τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ καὶ τῷ
νίκῃ μὴ πάντη πρόσοδον μέλλοντα πολεμεῖν βα-
σιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν ἐργασαντι,
μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρέπει δὲ ὧν
ἐγκαλεῖν ἀλλ' ἀγαθοὺς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐ-
τὸν, ὑποψίαν αὐτῷ καὶ σκληρὸν δυσκόλου πρὸς παρε-
χομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς
τὰς ἐλπίδας ὑπερχεῖσθαι αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυρῷ ὑπηδέ-
ξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν ἰουδαί-
αν οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ ἐλθὼν εἰς ῥώμην, ἕ-
τοιμος μὲν πλεῖν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων σκιπίωνι καὶ
κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκά-
λει βεβαιῶσασθαι τὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμ-
μαχίαν. ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναι μοι πάσας ἐκθέσθαι
τὰς γεγραμμένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐ-
τῶν πρὸς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα
μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀ-
σίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀνοσίας ἴσχον ἡ-
μᾶς, τὸν τε αἰδέσιον ἡμῶν καὶ τὸν πίστιν ἀγαπή-
σαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ δι' τὸν πρὸς ἡμᾶς δυσμέ-
νειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ παρόντων καὶ κακοδόκων ἀνα-
γεγραμμένοις πρὸς ἡμῶν, περὶ μὴ καὶ ταῦτα πάντα χοῦ
μηδὲν ἐν τοῖς δημοσίοις ὑπομνήσεσι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ ποῦ ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
δὲ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν αἰτίαν. σέ τε
τὸ δημόσιον ἀνάκειται τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ νικῶ

ad damnandum Herodem, rem in ſequentem diem diſtulit, & clàm eum admonuit, vt fuga ſibi conſuleret. non enim eſſe remedium aliud. atque ita ille ſeceſſit Damaſcum quaſi regem fugiens: cúmque conueniſſet Sex. Cæſarem, & res ſuas in tuto collocaſſet, palàm præ ſe tulit quòd non eſſet comparitutus ſi denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipſius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, ſed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæſar accepta pecunia Herodē præfeciſſet Cœleſyriæ, vehementer timuit ne ille contra ſe ducerer. nec eum ſua fefellit opinio. Iratus enim quòd iuſſus ſit cauſam dicere, veniebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu & precibus cohibitus eſt quo minus inuaderet Hieroſolyma, placantium cum & rogantium, vt terruiſſe contentus, re ipſa læderet neminem, néve vlterius aduerſus autorē ſuæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminiſſe quòd citatus ſit, quàm quòd abſolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triſte paſſus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculoſa ſit belli alea, & quòd Deus arbitratu ſuo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam eſſe ſperandam, quando non ſolùm contra regem tuū & alterum bellum mouetur, verùm etiam benemeritum: ipſe nulla affectus iniuria: nā ſi quid illi nunc obiiciat, non ipſius eſſe culpam, ſed conſultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in ſtatu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX. Cæſar Romam reuerſus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cōfirmaret cœptā ſocietatem & amicitiam. Nūc videtur mihi operæprecium percenſere omnes honores genti noſtræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuerſis notum ſit, quòd tam ab Europæ quàm ab Aſiæ regibus obſeruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Perſicarum vel Macedonicarum rerum ſcriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata ſint, apud noſtrates ſeruata & alios quoſdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata ſunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis inſculpta ſunt æreis. Quin & Iul. Cæſar apud Alexandriam atteſtatus eſt Iudæis inſcriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vſurus ſum. apponam etiam ſenatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris, quæ ad Hyrcanum & noſtram gentem attinent. C. Iulius Cæſar, Imp. & pont. max. dictator iterū,

ἐν τῷ καπιτωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγέγραπται χαλκαῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος ὁ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τῶν ὑπὸ δεῖξιν. διαθήσομαι δὲ καὶ τὰ ψηφίσματα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς τὸν ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαῖος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si váletis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nũc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit neminiſ has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſeque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificialia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriatum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati actuti de ſocietate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium queſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoq; anno tributum reddant quartam partem ſatorum:

A σιδονίων ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ὑγιαίνοιτε ἂν καὶ ἄλλως ἂν ἔχοι, κἀγὼ δ' ὑγιαίνω καὶ ἡ στρατιά δ' ἡμῶν. τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθναρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναθέντες γράμμασι. βούλομαι δ' καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ ἀναθῆναι. ἔστι δὲ τὸ γεγραμμένον. ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συνεδρίου γνώμης ἐπέτρεψα. ἐπεὶ ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, B καὶ πρὸ καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις σὺν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ ἀνδρείαν ἐπὶ τὰ μάλιστα ἐπεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῷ εἰγύπτου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ ἐν μιθριδατείοις δὲ πολεμίοις ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρεῖα τοὺς ἐν πάσῃ Ἀφρικῇ, ἀφ' ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρχας Ἰουδαίων εἶ βούλομαι, ἀρχιερατεύειν τὸ Ἰουδαίων, ἔθη πάντες ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναι τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀξιοῦσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔταν ἀρχιερατικὸς ἡ φιλανθρωπος, ταῦτα πελάδιν κατέχῃ αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γίνηται τῆς ζήτησις περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι περὶ σιν γίνεσθαι παρ' αὐτοῦ. ἀπαγορεύεσθαι δὲ, μὴ χειμασίαν πραίτεσθαι οὐδαμοῦ. Γάϊος καῖσαρ ὑπάτου, δικτάτωρ, συνκλητικὸν συνέδριον συνήγαγεν, ἵνα τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶ Ἰουδαίων ἔθνος ἀρχὴν, καὶ τοὺς Ἰουδαίους τόπους χαρτίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθναρχὴς τῶν Ἰουδαίων φορέσῃ τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, φρισσοῦτας τοὺς ἀπὸ φιλίας, καὶ συμμαχίας ἀγαλεξομένους. ἀναθῆναι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦτα ἀπὸ εἰχουσαν, εἴτε τῇ καπιτωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἵνα γεγραμμένην γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἴς τε τοὺς φίλους ἀπαντᾶσιν, καὶ ξένια τοῖς πρεσβεύσασιν ἀφορᾶσιν, ἐπιτάγματι πέμψαι παντοχοῦ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, πᾶσι καὶ ἀρετὴ καὶ φιλανθρωπίαν ἔχειν, συνεχώρησεν ὅλῃ συμφέρειν, τὸ συγκλήτου καὶ τὸ δήμου τῆς ῥωμαίων, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερέας τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τῶ ἔθνους εἶναι ὅλῃ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῶν ἱεροσυλίῳ κατέχον. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τοὺτους ἔχειν καὶ κατέχειν αὐτῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτῶν, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχὴν, ὡς αὐτὸς προαιρεῖται. ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τῆς προσόδου πόρον ὑπερίλωνται. καὶ

μήτε ἐρανολογεῖσθαι παῖς, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελεῖν. Γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἐπὶ στι καθ' ἑκαστὸν ἔτος τελεῖν ἀφ' τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπερειλημμένης, χωρὶς τῶν ἐβδόμου ἔτους, ἐν σαββατικὸν ἔτος αὐτῶν προσαγορεύουσιν, ὑπὲρ δὲ αὐτοῦ μήτε δασὺ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῆς σπειρομένης,

πρὸς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ τῷ τοῖς πάντοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελοῦσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτοῦ. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ ἀνθυπάτος ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων ὄντων συμμαχεῖν, καὶ στρατιώτας ἀγεῖν, ἢ τὰ χρήματα τὰ παρ' αὐτῶν εἰσπράττειν, ἢ εἰς ἀδικήματα ἄγειν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχουσιν, ἢ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρόντισαν, ταῦτα πάντα αὐτοῖς ἔχειν. ἰόππην τε πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὸν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, ὥσπερ ἦν καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε τοὺς ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ὥσπερ τὴν γῆν ἣν μισθοῦνται, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτίνων μοδίους δισμυρίους χιλίους πεντακοσίους ἑξήκοντα πέντε, ὃ ἔτους ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ οὔτε τὸν σπόρον καρποῦ λαμβάνουσι, τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐσχήκεσαν, ἀρέσκειν τῇ συνκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ἔτι τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν δὲ ὅτι τοῖς δικαίοις ἅπασιν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀρχιερεῦσιν ἦν, ταῦτ' φιλάνθρωπα, ὅτι τε τῷ δήμῳ ψηφισαμένῳ καὶ τῇ συνκλήτου ἔχον. δεῖ τε τοὺς τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις οὖσι ῥωμαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κυρποῦσθαι. ταῦτα δικαιοῦν ἡ σύνκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθναρχὴν καὶ Ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαι τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ φρισβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, εἶναι πυλμὴ μονομάχων καὶ θηρίων καὶ θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ δικτάτορα ἢ ὕπατον ἢ στρατηγὸν παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύνκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ ὑποκείμενα αὐτοῖς ὑποδείξειν ἐν ἡμέρᾳ ἑνὶ τὰς ἀποσεις, αἷς τὸ δόγμα γέγραπται. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατός τε τὸ ε. δικτάτωρ ὑποδέδειγμένος ἐξ βίου. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου τοιούτους. τῆς μὲν ἐμοῦ αὐτοκρατίας ἐν τοῖς ἐπαρχίαις μάρτυρας παίντων ὑρκανὸν ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίους ἔθνη τε συνκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, οὓς χαρισησαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συνκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ φρονεῖν ὅπως ὑρκανὸς καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συνκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς διοίας αὐτῶν, καὶ ὧν διπρήξησαν ἡμᾶς χάρις ἀποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥωμαίων. παρεσαν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἐπίτυχόν μοι Ἰουδαῖοι οἱ ἀπὸ ἄλλων, καὶ πρὸς τῆς παρόντων Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῆς ὑμετέρων πρέσβεων. καὶ ἐπεφώνησαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύεῖν αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν ἐν ἀρέσκει καὶ τὸ ἡμετέρον φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτὰ ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδους, καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, ἔστω ποιεῖν αὐτῶν μηδ' ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων διάσους συναγωγὰς καὶ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συνεισφέρειν, οὔτε συνόδους ποιεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους διάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπέτρεπεν

A & ad hęc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quęcunque etiam poſtea parauerint vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. B amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cū ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quē vocāt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores an- C te eum poſſederunt, placet ſenatui eundē Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerāt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes. quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſ- D ſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. v. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. E Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudaíſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc homine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiíſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in De- F lo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo veratis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetarique eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vr- G be ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per vniuerſam Aſiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Epheſiorum magiſtratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus ſuis quòd militare non poſſint, eo quòd neque arma geſtare, neque iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes ſacrorum cauſa ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. volóque vt hæc ipſa ſcribatis per vrbes prouinciæ ſingulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergò eſſe immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiuſmodi ſenatuſconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliáſque vrbes, & reſcripta de iure noſtro ad prouinciarum præſides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inſeruimus credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candidè lecturi ſunt. Quando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vſque durantibus, duraturiſque in poſterum, omnia hîc apponere ſuperuacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubiter, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sexto Cæſare ipſe occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans.

κ῀ τὰ πάτρια ἤθη ⸂ νόμιμα συνάγεσθαί τ ⸂ ἴσασιν, ⸂ ὑμᾶς ἓν καλὸς ἔχῃ, εἴτι κ῀ τῷ ἡμετέρων φίλων ⸂ συμμάχων ψήφισμα ἐποίησατε, τοῦτο ἀκυροῦσθαι ὑφ' ὑμῶν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετῆ ⸂ εὐνοίαν. μετὰ δὲ τὸν Καίσαρος τοῦ μεγάλου θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὑπατεύοντες τὴν τ ⸂ σύγκλητον συναγαγόντες καὶ τῶν ὑρκανοῦ πρεσβέων παραγενόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, ⸂ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὑπογέγραπται τοῖς κ῀ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτευούσῃ τῆς ἀσίας οὔσης. δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύων ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως ⸂ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέμοι περὶ τῶν μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, μήτε ὅπλα βαστάζειν δι' ἰουδαῖοι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαββάτου, μήτε τροφὴν τῆς πατρίου καὶ συνήθους κατ' αὐτοὺς δύνασθαι. ἐγώ τε οὖν αὐτοὺς κατὰ τὸν καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τῷ ἀσεβείᾳ, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἤθεσι, ἱερῶν σύνεκα καὶ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῆς τροφὰς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κ῀ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας σύνεκα στρατείας ἀπόλυστε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρείων. πολλὰ οὖν ὅτι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγυμνασμένα, ⸂ πόλεσι ψηφίσματα, ⸂ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὅπως ἀπόντων ἐξ ὧν ἔλαβεν δίκαια πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκαίως ἡμῖν τὸν συγγραφὴν πάρεισιν. ἐπὶ δὲ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας ὑμνούμενος, ὅπου δεικνῦντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχρι νῦν ἑστώσας, καὶ ἑστηκυίας, τὸν μὲν πάντων ἔλεγχον ὡς οἷόν τε ἄμα, καὶ ἀτρεπῆ παρηκόντες μῦθον. οὐδένα δ' οὕτως ἡγησόμεθα σκαιὸν, ὃς οὐχὶ τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πίστεως φιλίας, ὅτι τούτῳ καὶ ἐπὶ πλείστων ἐπιδέδεικται πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήψεται εἶναι φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν δεδείξαμεν. τῷ μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ σκήπτρους τοὺς κατ' ἐμὲ ὑμνούμενος, δεδηλώκαμεν. συνίδοι δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τὰ ἐναντιώματα τὰ κ῀ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων, δεδιὼς βουλὴν συνθεῖσι δεξίου καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς ἀπαμείας. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπαμείαν συνίστη, τῶν καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππέων καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ ἡ ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κ῀ μετ' αὐτῶν ἀργαθίωνα τὸν καὶ ἔσαρος, καὶ δίκαιον τοῦτο ἡμφορεῖν αὐτῷ καὶ δίκαιον ἦν τῷ πατρὶ τὸν φονεύσαντα δίκην ἠνεγκεῖν.

φεύγει-

χρονιζομένου ἢ τῶ πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶ σέξτου. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῆς τῶν κρατίστων καὶ βουλευτηρίω κτείνεται, καταχὼν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ε'. τὰ μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ πάντα ὅσα παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟῦ δ' ὅπως τοῦ καίσαρος θανάτω πολίμου συνερρωγότος, καὶ τῆς ἐν τέλει πάντων ὁμοῦ ταραχῆς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖτο κάσσιος εἰς συρίαν, ὡς δηλονότι τὸ μέλλον ἐπαμφοτερίσων, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους προσάγεται τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, καὶ φόροις αὐτὰς μεγάλοις ἐπέτιθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. αὐτίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μείζω τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις πράσσειν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρώτος ἡρώδης ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπράξάμενος ὅτα ἰδίᾳ αὐτῷ πρόσταγμα, φίλος ὢν εἰς τὰ μάλιστα καισαρι. σώφρων γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη διαφθείρειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκάπτειν δύνασιν ἐν τῇ ἀλλοφύλων πόνων. διὸ προσέκοπτον δ' αὐτανδροι ὅσοι τῆς ἄλλων πόλεων ὁμοῦ μέλητα. καὶ τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε καὶ ἐμμαοὺς, πρὸς ταύταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπῆλθε δ' αὐτῇ ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὡς τὰ καὶ μάλιστα αὐτὴν ἐλεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' αὐτιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ὁμοθούλευεν αὐτιπάτρῳ, τῶν τούτου τελευτῶν, ἀσφάλειαν ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. οὐ μὴν ἔλαθε τὸν αὐτίπατρον ταῦτα φρονῶν. αὐτόθεν δὲ ἐκεῖνος, ἐχόρηγε πέραν ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχείριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ μάλιχος, ἤρεστο τῷ ὁμοθουλεύσαντι, ἀπολογούμενος μὲν ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασκήλου μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φρουροῦντος, ἡρώδου δ' ἔχοντος τὴν φολακὴν τῆς ἁλμυρᾶς, οὐδ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τὴν ἀπορίαν καταλλάσσει πρὸς τὸν αὐτίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκου καὶ συρίας στρατηγοῦντος. ὃς αἰδόμενος νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς τὰ μικρὸν αὐτὸν ἀγάγειν, αὐτιπάτρου δὲ ὡς δεηθέντος ἀφεὶς ἔσωσεν.

B Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partē quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius leniisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatē se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidēte, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamē Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς μάλιχος δηθουλεύων, αὐτίπατρον αἰτίας φαμένῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε δ' ἄρα φονεύσας αὐτίπατρος αὐτὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὴν ὅλην μέλλησιν ἅπασαν ἐνεχείρησαν ἡρώδῃ, τῷ στρατηγὸν αὐτὴ κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὅσον χρόμενος ὁ βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας ἀναδήσεσθαι μὲν πόλεμον, σωσεισθῆναι δὲ τούτῳ, πρὸς τὸ αὐτόνομον καὶ τὸν νέον κάσσιον. μάλιχος δὲ τότε λύσας μάλιστα τὸν αὐτίπατρον,

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiā polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cęsarem. Malichus verò tū maximè timens Antipatrū,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cúmq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lactymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionè vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussit Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parētis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed cõsiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰσιόντες, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἠυξέπιξε τὰ κῆ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τὴν βουλὴν τὴν κατὰ πατρὸς ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἐξαρνῶ ἦν τὸ φόνου. καὶ αἰτίαις μὲν δυσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἐλεγχικὸν, καὶ τῇ θεῖ τὴν παρίδια ἀπουδῇ, τὸν ἐπελθόντα τρόπον. τῷ δὲ παίδων ἀυτῷ ἡρώδης μὲν δυθὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ σεραπᾶς δὴ μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει θεραπεύειν τὸν ἄνδρα, μὴ πολέμου καταρχειν νομιθῶσιν ἐμφυλίου. τὴν τε οἰκῆ ἀπολογίαν μαλίχου θεσσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν θεῖ τὸν αἰτιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ πατρὶ, κῆ θεραπεύειν μᾶλλον ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κεκακωμένην, αἰσχιστα τε κῆ τὰ νέα κτίσμα διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' οὐ πολὺ δ' ἑστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς θεραγίνεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴ πόλιν. κῆ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ὑπερβέβειν αὐτῷ εἰσιέναι. κῆ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, θεσβέβληται δ' αἰτίαν ἡ ὑποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι πλῆθος. ὀλίγον δ' θεστήσας ἡρώδης τῷ ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν, κῆ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ αἴσθεσιν ὑπέμενεν, ἀλλ' ἐδάκρυεν αἰτιπάτρου κῆ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δ' φαλακὴν τῷ στόματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δ' καὶ τοῖς θεῖ ἡρώδην μὴ ἀπολέγχειν αὐτῷ τὴν θεσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὔπορον, αἰτιφιλοθρεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης δηιξιλαντῷ αὐτῷ καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν τοι θεῖ τῆς τελδυτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπίσταλκε. κἀκεῖνῳ εἰδὼς οἷῳ ἦν τὸν τρόπον μάλιχῳ, αἰτιπέμπει λέγων τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λῶθεν ἐξαπέμπει θεὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμβεβίβειν ἡρώδῃ, δίκημα μέλλοντι θεδέξειν. ὡς δ' λαοδίκειαν ἠρικόσε καισίῳ, θεὸς αὐτὸν ἀπήσαν κοινῇ, σεφανίους τε αὐτῷ κῆ χρήματα κομίζοντας, ἡρώδης μὲν θεσσδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν σκεῖ γλυφόμενον. ὁ δὲ θεῖ τύρου τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ θεᾶγμα, μειζόνων ἐφίπετο. καὶ τὸ παιδὸς αὐτῷ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τῦτον τὸ ὑπεκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπαίρειν, αὐδύοντός τε ἐπ' αὐτόνιον καισίῳ, τὸ ἔθνος ὑποσήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δ' βεβουλυμμένοις, ὅτε δείμων αὐτὸ θεᾶξε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν θεραίρεσιν αὐτῷ καταγνόντας, θεσεισπέμψας θεραπόντα, τῷ μὲν δοκεῖν δὴ δεῖπνον θεᾶσκαλῶν, κῆ γὰ ἐτάσειν αὐτοὺς ἅπαντας θεσειρηκέναι, ταῖς δ' ἀληθείαις θεὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν δὴ μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ θεῖτυχόντες δὴ τῷ αἰγιαλοῦ, κατακεντοῦσι τὸν

ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τῷ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. πόλις δ' ἀνεβόησεν, ἐπιμαθόντα τῷ θεῖ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' ἐπὶ τῷ γεγονυμβόμενον καὶ τίς ὁ μαλίχου κηδεμὼν; ἐπόντων δ' κάστον τῦτο

τοῦτο φερσάξαι, ἐπῄνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶ πάν- A esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim
νυ, καὶ τῆς πατρίδ' ὄλεθρον. καὶ Μάλιχον μὲν virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita
ταύτῃ ὑφ' ἧς εἰς αὐτὸν πατέρα φιλονεικίας ἔλυσε Malichus pro oppresso Antipatro pœnam per-
δίκην. κατὰ δὲ ἑορτὴν τῶν ἀζύμων τεταραγ- soluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria,
μένης κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς σὺν apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim
ἱεροσολύμοις μετὰ φαρισαίων, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον. relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corri-
ὅπερ ὄμιλος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρώδης δὲ ἅμα Φαβίῳ ἐπο- puit. Herodes verò ad Fabium profectus est
ρεύετο εἰς Δαμασκὸν φαρμακοῦντα, καὶ βουλόμε- Damasci præsidem, & volens fratri succurrere,
νος μετασχεῖν τοῖς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κω- morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se
λύεται. ἕως οὖ Φασάηλος δι' αὑτοῦ, ἅλωσι χρείττων B superato Felice, in turrim primùm compulsus,
ὑβρίσθη, καταπλεύσει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα incolumitatem deinde pactum abire passus est.
δὲ ὑπόσπονδον ἀφῆκεν. τὸν τε Ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit
πολλὰ μὲν δι' ἃ πεθέντα ὑπ' αὐτοῦ, συμφερόντως grauiter, quòd post accepta à se multa bene-
τοῖς ἐχθροῖς. ὁ δὲ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε κρατή- ficia, inimicis suis fauorem impederet. nam fra-
σας οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφεύρει, καὶ μάσσαδαν τὸ πάν- ter Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissi-
των ἐυμυότατον. ὧν μὲν οὐδὲν τούτων ῥᾳδίως ὁ Ἡρώ- mum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc
δης ἐκ τῆς νόσου ἀπελήλυθει, καὶ ἀφιεὶς μὲν αὐτὸν profectus, receptis omnibus castellis pactum
πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπόσπονδον ἀπέλυσεν. C incolumitatem dimisit.

Κεφάλαιον κα'.

Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθοῦμεν ἀφ' ἑαυτοῦ τυρίων τυράννου, Ἡρώδης ἀπαιτήσας πρέπτε ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰ ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον τὸν στρατηλάτην χρήμασι, κτᾶται πολέμιον ὁ Πτολεμαίου υἱὸς τοῦ Μενναίου. ὃς καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦτον παρεσκεύαζεν. συνεπολέμει δ' αὐτῷ καὶ μυρίαν ὅσην τυρίων κατάλεξιν κρατῶν τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν Συρίαν ἔσχε ὁ ἀνὴρ, ἐφεδρήσων. ὁ δὲ μυρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐπέβαλε, καὶ ζῆλα κατὰ λαβὼν ἑρύματα, ἅπερ φρουρεῖς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπη τοῦτον Ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐπ' οἷς καὶ δωρεαὶ δοὺς ἅμα τὸ πρὸς τὴν πόλιν δίκαιον. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέλιπεν αὐτοκράτωρ, καὶ μάχῃ αὐτῷ συμβάλας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄκραν ὅπη Ἀντίγονος τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις αὐτὸν ἐδείκνυ Ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγεγαμβρεύκει δὲ ἤδη καὶ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ Ὑρκανοῦ ἔγγιον, καὶ ἅμα τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν προεῖπεν μέλλον ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεττάρων μὲν ἀρρένων, θήλεος δὲ ἐνὸς. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότιν, δορὶς ὄνομα ἐκ Φ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρωτόκτονος γίνεται παῖς, Ἀντίπατρος.

Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰ ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον τὸν στρατηλάτην χρήμασι, κτᾶται πολεμίῳ ὁ Πτολεμαίου υἱὸς τοῦ Μενναίου. ὃς καὶ μᾶλλον ἐπὶ τοῦτον παρεσκεύαζεν. συνεπολέμει δ' αὐτῷ καὶ μυρίαν ὅσην τυρίων κατάλεξιν κρατῶν τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν Συρίαν ἔσχε ὁ ἀνὴρ, ἐφεδρήσων. ὁ δὲ μυρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐπέβαλε, καὶ ζῆλα κατὰ λαβὼν ἑρύματα, ἅπερ φρουρεῖς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπη τοῦτον Ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐπ' οἷς καὶ δωρεαὶ δοὺς ἅμα τὸ πρὸς τὴν πόλιν δίκαιον. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέλιπεν αὐτοκράτωρ, καὶ μάχῃ αὐτῷ συμβάλας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄκραν ὅπη Ἀντίγονος τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στεφάνοις αὐτὸν ἐδείκνυ Ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγεγαμβρεύκει δὲ ἤδη καὶ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ Ὑρκανοῦ ἔγγιον, καὶ ἅμα τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν προεῖπεν μέλλον ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεττάρων μὲν ἀρρένων, θήλεος δὲ ἐνὸς. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότιν, δορὶς ὄνομα ἐκ Φ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρωτόκτονος γίνεται παῖς, Ἀντίπατρος.

D

E

F

Κεφάλαιον κβ'.

Ὅτι Ἡρώδης ἐν Βιθυνίᾳ ἀπαντήσας πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Ἀντώνιον, ἀφ' ὧν τὸ τοὺς κατηγορεῖν αὐτῶν βουλομένους οὐκ ἐᾶσαι.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est ut ille accusatores eius non admiserit.

Καίσαρι φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην Καῖσαρ ὅπη γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. ἡγεμόνας δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπήντων ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας οἱ ἐντελῆ, κατηγορήσοντες τὸν τε Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, προφάσει μὲν ὡς λέγοντες δ' βασιλείας ὑρκανὸν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος ὡς πολλῶν

G

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatē vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores cōpositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicę in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœniā Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiām de te cum tua gente agendo ornādoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rē vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

A εἶχε πυκῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸ ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς κατηγορίας τῶν, καὶ δῆλον ὅτι συνίδη μηδὲ λόγε τυχεῖν τοὺς αἰτησαμένους. διεπράξατο γὰρ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτονίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτόνιος ἐπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ δι' ἃ κελεύουσι τοὺς αἰχμαλωσιάρχας ὑπὸ κασίῳ Β Ἰουδαίους ἐκ νόμῳ πολέμε, χράψαντα τοῖς καὶ τὰς ἐπαρχίας ἐλθόντες ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν λῃ ἐν τοῖς κασίῳ κατέχεις ἀφηρέθησαν, ὑπὸ δ' ἐναγ. ταῦτα κελεύει αὐτόνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους ἀξιῶν, ὧν διαχρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα θεὶς ἔχον ταῦτα. μάρκος αὐτόνιος ἀρτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔῤῥωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μιννέου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσαντες ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τιμῶ τε ἔμφρονα ἐν ῥώμῃ τελεσθῦσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀνανεώσαντο, καὶ τιμῶ νεῶ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῦ ἔθνους ἀπουδαίους δίδοντο, ἵν' ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφαίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρρὸς ὑμῶν ἔθος καὶ τὸ θεοσεβὲς κατανοήσας, ἴδιον ἡγήσομαι, καταδραμόντων δὲ τιμῶ ἀσίαν ἅπασαν τῶν σεαυτοῦ ὄντων ἡμῖν τὸ καὶ τῶν δήμῳ τ' ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἡρῴων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ἑαυτῶν μόνον ἀγῶνα, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς ἀθεμίτους ἀδικημάτων, ἠμυνάμεθα. διὰ ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποστρέφεσθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶν ἐπιδὰ τὸ δίκαι κρίσασι μίσος. ἀλλὰ τοὺς βλαβουλὰς αὐτῶν τοὺς θεομάχους, ἃς ὑποδέξατο μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιον αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων ἀπ, καὶ τιμῶ σύγχυσιν τῆς ἠμμανοῦς κακοήθως γνώμης, ἵν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συναρέπουσι, καὶ τόπους δύφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τιμῶ παρόδον ταμίσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοὺς δίκαιος ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλειστὰς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσασθαι τιμῶ ἀσίαν ἐκ τῦ πολέμου. κοπιᾷ οὖν ποιούμενοι τοῖς συμμάχοις τιμῶ ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ σῶμα νεῶ δεῖ τιμῶ ἡμέτερον πίκλιν ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δεῖ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φρονήσει τῶν ὑμῖν ἐγχωρούντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐωράθησαν ὑπὸ γαίου κασίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθεῖσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δοληβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιάζεσθαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαταστῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἐπέμψατε ἐδεξάμεθα. Μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸς τῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρ-

ἐθναρχου φρεσβυτὴν χώραν αὐτὴν ὑμῖς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, καὶ τὴν ἐναντιωμένων ἡμῖν δικαίαν, ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξάμεθα, καὶ τὴν εὐσεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι προνοιαν ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνημονεύσαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι καὶ τοῖς ἀφ' ὑμῶν εἰρῆνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα περὶ τῆς ἡμετέρας ἐλάβετε ἀνζημιώσεων, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. οὔτε γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων ἔθεσθε οὔτε στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσασθε βιαίως τοῖς περὶ ἀδίκοις χρησίμοις αὐτοῖς γλυσμένοις. δίκαιον οὖν ἀπολαβεῖν τοὺς τὰ συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσα τοτ' ἔσχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους ἕκαστον, καὶ ὑμᾶς εἴ πινα χωρία ὑρκανῶν ὄντα τῶν ἐθναρχου ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαίου κάσιον πόλεμον ὁ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδιδῶναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῖν ὧν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτοῖς, βίαν τε αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὅπως τοῖς ἀδικουμένοις αὐτοῖς ποιεῖν τὴν ἰδίων διαιτόζειν. εἰ δ' ἵνα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅπου τοῖς τόποις, ἔξεσται ὑμῖν ταύτην χρῆσθαι, ἡμῖν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέστελλα πρὸς ὑμᾶς περὶ ὃ βέλομαι ὑμᾶς φανῆναι, ἵν' αὐτὸ εἰς τοὺς δημοσίους ἀνατάξητε τόπους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅπου φανερώτατον ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι δύνηται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταξάντων περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γάιος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατειλημμένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων δήμου, τούτῳ δὲ ὁποῖαν τινὰ εἰκὸς τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τε δοκοῦσαν ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐφθάρη ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθέντα, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς προτέροις κυρίοις. τὸν δ' ἐκ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι, δίκαιον συγκαθεῖναι βέλομαι. κἂν ἄλλο, τοῦτο καὶ τοῦ θεάματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν ἐκ ὑπακούσαντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τεκμήρια γνησίωνα ἧς φαμὲν ῥωμαίοις ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἐθνῶν.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pōtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptō, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiā vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus B dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos C redeant, quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab D omnibus. M. Antonius Imper. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem E hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν διαβὰς ἡρώδην καὶ φασάηλον τετραρχας κατέστησεν.

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν ἀντώνιος διαβὰς ἠκολούθησε, πλειστάζα περὶ κιλικίαν συτυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐκείνου ἐχόμενος. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, διαβάντες πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, προσποιούμενοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς μασσαλὰς ὑπὲρ τῶν παόντων, παρόντος καὶ ὑρκανοῦ,

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiā, amoribus suis cum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem G vnà cū suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenis autē causā defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, sciscitatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret tempublicam. Qui cùm respondisset Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit, & ex eorum aduersariis xv. coniecit in vincula, occisur⁹ etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessarunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præstolaturi, qui magna pecunia iam corrupt⁹ à fratribus, imperauit eius loci magistratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animadverteret: & Herodi adiutor esset ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersátes in littore accedens, hortatus est eos vt se subducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum si cõtendere pergerent: quod illi contempserunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim fauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multũ apud eum poterat.

Cap. XXIV.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum se Parthis est pollicitus, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum suis interficerent. quæ tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerunt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrij, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Iudæam speculatum præmisit, iussam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomine. Adiungentibus autem se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horum opera partem quandam regionis in potestatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus peruaserunt vsque Hierosolyma. Vbi adiungentibus se aliis iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conserta, repulerunt hostem iuuenes: eóq; in templo cõpulso,

A ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανον ἤδη γεγονὼς, ἀκροασάμενος ἑκατέρου μέρους ἐπυνθάνετο τοῦ Ὑρκανοῦ, πότερος τῷ ἔθνει ἄμεινον προΐσταιτο. φήσαντος δὲ τοῦ προτέρου, τὸν Ἡρώδην, αὐτόνιος ἐκ παλαιᾶς οἰκειότητος ἔχων πρὸς αὐτούς, ἔτι τοῦ πατρὸς ξενίαν, ἣν ἐνίκησε συνδιαιτώμενος παρὰ τοῖς ἐκείνου πατράσιν, τούτους μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῷ Ἰουδαίων αὐτοὺς ἐπιτρέπει πράγματα. γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ εἰς τοῦτο αὐτοῖς ἐδήσατο. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ Ἡρώδην. ἠρέμησεν δὲ οὐδ' οὕτως ἐπανελθόντας ἐκ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπλοΐτων πάλιν αὐτονίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀνικᾶσθαι. καὶ ὁ αὐτόνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τὸν τε Ἡρώδου καὶ τὸν ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τὸν μὲν τόπον ἄρχοντι προστάξε κολάσαι τοὺς πρεσβεύτας τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ὀνομάτων πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην συναδικάσαι τὸν ἀρχιλῃστήν. ταχὺ δὲ Ἡρώδης, ἵδρυτο γὰρ ὅπλα τῆς Ἰάμνης πρὸ τῆς πόλεως, προῒὼν ἀπιόντα παρεκελεύετο, σωλῆνα δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένης. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ἐμβαλόντα δὲ ἐπιδραμόντες Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέβαλον. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐπὶ πόλου προῆλθον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καταβοήσαντος Ἡρώδου, παρεξωθεῖς αὐτόνιος τοὺς δεδεμένους ἀδίκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης τῶν πάρθων. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ μιννάμου, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας παραλαβών, διὰ τὴν πατρῴαν φιλίαν πρὸς αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην παραλαβών, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

E *Σπεύσια παίδων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασίλειαν κατάγειν.*

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι παραδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν Ἡρώδην ἀνέλοιεν. οὐ μὴν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο δὴ τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες αὐτίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαντο πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μὲν οὖν πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπήσουσάν τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ αὐτῷ συνεφέξουσαν, ἡγεμόνα τὸν ὁμώνυμον τῷ βασιλέως οἰνοχόον. οἱ δὲ περὶ Ἡρώδην καρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων πρὸς αὐτίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδέχοντο διὰ τῆς χώρας μέσης τὰ μαθεῖν ὁ αὐτίγονος, ὁρμῶν δὲ τὸ χωρίον καλέσαι, καὶ πάντων ὑπαντιάσαντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ αὐθεφοποι. προσπολεμούντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφάπτοντο, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τοῖς περὶ φασαήλην καὶ Ἡρώδην. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸν ἀγρὸν, νικῶσιν οἱ νεώτεροι τοὺς πολεμίους. καὶ συνελθόντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, οἷς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμπρήσας ἔνειμε τοῖς ἐρήμοις, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ δὴ οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἡ ἐφόδης, μεταλήψει πιμωρίας ἀπὸ τῆς ἀπιστασιωτικῆς λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ὑποστείνας. γινομένων δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, αἰεὶ μᾶλλον οἱ πολῖται τὸν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴν δ' ἐστὶν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. ἦν δ' ἡμέρας ἑκατὸν πολλαὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀθροίζοντι μυριάδες ἀθρόων, ὡπλισμένων τὴν μὲν ὅπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῆς ἀπὸ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις τραπώταις οἱ ἀπὸ Ἡρώδην ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ὑπὸ δὲ Ἡρώδης λόχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καὶ καρτερᾶς μαχησάμενος πολλὰς μυριάδας ἔβιπε, τὴν μὲν εἰς τὴν πόλιν φεύγοντων, τὴν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔνθι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χωρίον. ἦν γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ παρθυαῖος στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις εἰσηγόνει δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἐρχθῆναι, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὰν ἀρχήν. φασάηλ δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβῆναι δῶμα βαρζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τῶν συνειδώς. ἢ φασάηλος ἤδειν ὑπόδολον πεῖσιν, μὴ ἐπαινῶν τοῖς Ἡρώδου τοῖς περὶ τοὺς βαρβάρους, δέος τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ μὴ πάκορον μὴ τοῖς ἥκουσιν ὀπιπθεῖν κελεύοντος. ὧν γοῦν προσβάντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν Ἡρώδην ἑξακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τὰ ἑλαθέντων λεγομένων, προὐπεμψεν αὐτούς. ἠλαύνοντος δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μὴ ὅπλων ὑπαντώντων οἱ ταύτῃ τῆς πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑπεδέχετο φιλοφρόνως καὶ δώροις ἐτίμα, εἶτα ἐπεβούλευε. πλησίον δὲ μὴ ἱππεῖων ὑπὸ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατέζευγνυν. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὐτίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς πάρθοις κατ' αὐτὸν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὅπλα βουλομένους αὐτοὺς ἀπηγλέτης, φυλακῆς αὐτοῖς ἐκτάφροις περιεσταμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιέμενον ἕως ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαιρημένων τούτων ἐκείνους αἰθόμενος δραφύγη. ἐπὶ ταῦτα οὖτος ἔχοντας. καὶ οἱ φύλακες αὐτὸν ἐώρων. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆνει τινὶς δ' ὃς ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ περιμένειν. μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸ ὠφέλιμος ἐκεῖνος, ὃς ἀκμαιότατος πρὸς στασιάζειν τὴν συρίαν τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπηρχεῖ. ἵστιος γὰρ ἦν ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤξίου, οὐδὲ προκινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ προσελθὼν ἔφη πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, οὐ δίκαιον ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλεύσαντα περὶ αὐτὸν. χρημάτων τε γὰρ δώσειν, πλείονα ἐπεσθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αὐτίγονος ὑπέσχετο. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἰ πρὸς αὐτὸν ὧν δόλῳ πίσει συνελθόντας προσβύτας ὄντας εἶναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος ταῦτα λέγοντος, ἔμυε μηδὲν ἀληθὲς εἰδὼς τῶν ὑπονοουμένων, ἀλλὰ ψεύδεσι αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει πρὸς τὸ πάκορον.

A miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cũ paucis militibus eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddã in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnẽ, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, horrantéq; vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sũt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrũt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui horrarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscẽso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tũc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi cõsilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos adducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in reb' tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra fœuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi man' inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coact' deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remedijs,

A

Κεφάλαιον κέ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

Ὁι δὲ μὴν καὶ τὴν πάρθων ἐβούλοντο τινὲς ὑρκανὸν καὶ φασάηλον. πολλὰ δ' ὑβριστικὰ κακίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δὲ τὸν ἡρώδην ἀπεκαλλιφρόνουν, ἐπεβούλευε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον γὰρ ἄγγελοι φθάσαντες φασάηλε πεμφθέντες ὑπὸ ἀδελφοῦ τῆς πάρθων ἀπιστίας. οἷς τὴν παλαιμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης φεύγει παρὰ τὸν πάρθων βασιλέα. οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸ ἔφασαν μὴ σφᾶν ἀξιοῦντα φεύγειν τὸ τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. οὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰληφθαι φεύγειν τὴν ἀπιστασιν τὴν ἡμῶν. ἀλλ' ἀναμένειν ἀκριβῶς ἀκοῦσαι ὅσα καὶ ὀρθῶς φασάηλος. τούτοις ἡρώδης οὐκ ἀπίθησεν. ἦν γὰρ εὔλογον τὰ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρου. καὶ ἀναιροῦσης τὸ ὑρκανοῦ θυγατέρος, ἣν ἐμνήστευτο τὸ ἀντίγονος, ἐπὶ μᾶλλον ὑπώπτευον τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ φέρουσιν, αὐτὸς δὲ ἀπίθησε λίαν ἐμφερῶς γυναικί. βουλευομένων δὲ τὴν πάρθων τὶ χρὴ ποιεῖν. οὐδὲ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐν τῷ φανερῷ ἀπειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων ἐς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς ἡρώδης ᾐσθάμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τὸν ἀδελφοῦ καὶ τῆς πάρθων ἀπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις πεφοβήμενος, ἐπειδὴ ἐπιλθούσης ἐγνω ταύτῃ φεύγειν καὶ μὴ ἀναμένειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τὴν πολεμίων κινδύνοις. ἅμα οὖν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι φεύγειν γάμον ἀλλοῖς ἀνδρὶ θυγατέρα τὲ ἀριστοβούλου παῖδος, τὴν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' ἦν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τὴν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ἀλλοδυμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς αὐ οὔτω σφόδρα τὴν φύσιν διῴκητο, ὃς τότε παρὼν τοῖς φερομένοις, οὐκ ἂν ἔκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκα ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μετὰ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ ἐλπίδων οὐδὲν ἔτι χρηστὸν φερομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπάνω τῶν ἐν τῷ δεινῷ πλήξας τὸ φρόνημα ποιούμενος, αὐτός τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν ἄψυκτος, καὶ παρεκάλει κατὰ τὴν ὁδὸν ἑκάστους παρεπέλαυε καὶ μὴ παρέχειν αὐτὰ ἐκλύσει τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ ταύτῃ συμβήσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρὸν δ' αὐτὸν διεχώρισε τὸ ζῆν τοῖς φίλτατοις, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ὑποθανεῖν, ὀλίγα τοῦ ἐπ' αὐτῇ πάθους, καὶ ὀλίγα τοῦ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, ἕνεκα τοῦ θεραπεύματος ἠμοιβῆς. ἀπασπάσθαι γὰρ αὐτὸ τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πλήττειν αὐτὸν, κατέχουσι οἱ παρόντες. τῶν δὲ πλήθει κατακύσαντες, καὶ ὡς οὐκ ἐλεῆσαι αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν δεῖ τοὺς ἐλεοῦς ἐσομένους λέγοντες. ἐνδοῦναι ἠναγκάσθη, τὴν δ' ἀναίρεσιν αὐτὸν ἑλόμενον ἀναβαλέσθαι, τοὺς φίλους δὲ αὐτοῖς παραδοῦναι. ἐκαθεύδησε δὲ βραχὺ τῆς κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῦς τὴν τῶν λεγομένων, καὶ πλήθει τῶν οὐκ ἐπιζητούντων αὐτῷ τὴν χρείαν ἀκούειν οἷς ἐνεθύμη), πλὴν ἀλλ' ἡ μήτηρ, καὶ θεραπείας ἧς ἐκομίσατο ἠξίωσε

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, συντονωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξενδόντας καὶ διώκοντας τῶν πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ φυγὴν, οὐδὲ τὰ ὡς πρὸς τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῶς. σωισπόδητος γὰρ οὗτοι ὑμνομένοις ὑπὸ στασιωτῶν ἐξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες ἦκον εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδόν. οὓς δὴ καὶ ζευξάμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἐκπορείᾳ καὶ ἀναγκαίᾳ τοιαύτῃ καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ θείου τοὺς, πρὸς πόλεμον ὡπλισμένους, ἐν ᾧπερ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν ὠνόμασε, ἡγεμονίαν προσαγορεύσας. ὑμνομένῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίῳ οὔτε καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλὴν ἔθετο τῶν ὅλων ἦρε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν πλήθους ἐπομένου, ὀλίγα δὲ μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίον ἀσφαλὲς, εἰς ὃ προύκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὡσεὶ ἑπτακισχιλίους ὄντας, ἄλλον ἄλλαχῆ κελεύσας, ὅπως ἂν ἰδίᾳ σώζῃ αὐτοὺς, ὁδοὺς ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους ὡσφαλεῖς εἰς τὸ ἔρυμα ὡδήγησε. κατεθέμενος αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑποδημάτων ἁπάντων ἀφθόνως ἐχόντων, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπλα τε ἀραβίας, ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῷ ἱεροσολυμίτῃ, συμπαίζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δὲ ἀπέσχοντο τῶν ὀργάνων χρημάτων. τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὰ ξιακόσια τάλαντα. πολλὰ δὲ τε ἡρώδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίδεσι προμήθεια τὰνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθακέ. τὰ μὲν ἐν τῇ πόλιν οὐκ ἀπέχησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ ἐξιόντες ἐκάκουν, μάλιστα δὲ τὴν πόλιν δυναῖ ἀπέσπασαν. καὶ αὐτίγονος μὲν οὖν καταληθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας ὡδήγαγε. σφόδρα δὲ ἦν ἄθυμος τοῦ γυναικῶν αὐτὸν ἀφαιρουμένων, αἳ τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τοῦ χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὑποκαταστήσῃ ὡδαῖς, ἐπρεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ πάρθων, δεσπόσει αὐτοῦ τὰ ὦτα, πρᾶγμα τὸ μεμυθευμένον μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφ' οὗ τὸ λειωβήθαι, τοῦ νόμου τοῦ ὁλοκλήρου δεῖ τὸν πεπονθότα ἄξιον εἶναι. φασάηλον δ' αὖτος θαυμάσας τὴν δυψυχίας, ὡς γνοὺς αὐτὸν ὑποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἴσχυεν ἀλλοθρέας ὑποδεσμεῖν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρᾳ προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα ὡδὴ τοιαύτην ὑπεξαίαν, τὸ δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι προσῆν αὐτὸν, ἀφείλατο τὴν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλου ἠμυμένου, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς αὐτίγονος, ὡς ὑπὸ θεραπείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ θαῦμα. προ μὲντοι τοῦ πολέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας ὡδή τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου

A pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vixit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem nõ caperet. Maioté igitur partem dimisit, numero supra nouẽ millia, iussis aliis aliàs per Idu-
C mæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numer° ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt
D per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populari sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum vinctos accepit. Vehemen-
E ter autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Pharthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaeli generositas, qui
F vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus
G indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã mulierecula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vlrorem suæ necis post se relinquēs, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantiū magnitudine, expediebat consilium ad moliēdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos deposuerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm cōsultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidē in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

καταφρονήσας δ' αὐτοῦ, καὶ δόλων ὅπλα τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ ἢ τῷ μόνῳ βοηθείαν.

τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, φέρει τὴν ἀδύνατον ἀνθρώπῳ, καταλιπὼν τὸ ἐκδικήσοντα τὸν ἀδελφόν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. πράξας δὲ τὸ μέγεθος τῶν ἀφιεσπότων αὐτὸν κακῶν, ἡ κατάπληξιν, ἀλλ' ἐποίει δρᾶν ἃ εἰσῆκτο ὅπλοις ἔργων ἄριστα βουλεύων. πρὸς γὰρ μάλιστα τὸν ἀράβων βασιλέα, πολλὰ προήδει διηργασμένον ἀπιέναι τὰ ἀμοιβὴν χρημάτων ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ἔδει πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τυγχάνοντος. ἡ γὰρ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν ἀδελφόν, ἐπειδὴ λυτρώσασθαι τὸν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ἐπ' αὐτῷ καταβαλὼν ὁμοίως, ἕως ἑξακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν φασαήλου παῖδα δι' ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐπ' αὐτῷ τυγχάνοντα, παρίξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἄραψι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ἔδει τὸ μάλιστα, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ πάρθους μὴ δέχεσθαι. ταύτῃ δ' ἐχώρουν ἐπὶ τὸ μὴ δοκεῖν ἐναντία τοῖς, καὶ ἧττον ἐπιτάξαι ἔδει τοῖς ἄραψιν εἰς τὸ διαγόντων, ὅπως ἀποστερήσωσι τὰς ἔδει καταθήκας, αἳ ἔδει τὸ αὐτοπάτορος λαβόντες ἴσχυον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσειν ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον ἢ διαλεξόμενος ἔδει τῷ ἀδελφοκτόνῳ αὐτῷ πρεσβύτῃ. ἐπεὶ τε δόξειν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μέλλα σωφρόνως τὸ ἐπ' ἀγυπτίου. καὶ πότε μὲν σὺν τοῖς ἱερεῦσι κατέλιπεν. καταλελοίπει δὲ αὐτόθι πολλοὺς τῆς ἐπιμελείας. τῇ ὑστεραίᾳ ἔδει ἀφικόμενος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ τὰ ἔδει τὰ ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλιστα δὲ μεταγνοὺς καὶ μεταθέμενος τὸν ἡρῴδην, οὐδὲν τούτου θειότερον ἐνόμιζε. πρῶτα γὰρ ἔδει ἤδη αὐτὸν τὰ ὑπὸ πλουσίου. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι ἕτοιμοι τὰ ἐπ' ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἠξιώσαν συντυχάνειν. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν ἐπιμονὴν φερόμενος εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μέν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς ῥώμην ἐπειγόμενον, χειμῶνος τε ὄντος, καὶ τῆς κατὰ τὴν ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ διημερῶν. ἀναχθεὶς δ' ἐκεῖθεν ὑπὸ παμφυλίας, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ ἐπιπεσόντι, μόλις εἰς ῥόδον διεσώθη, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. καὶ δύο μὲν σὺν αὐτῷ τῶν φίλων αὐτῷ συνδιέσωσαν, σαπείνας τε καὶ πτολεμαῖος. δύσας δ' τὴν πόλιν ὑπὸ πρὸς κάσσιον πολέμια κακῶς διέκειτο, οὐδ' ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ἔπαυσεν, ἀλλὰ καὶ ἔδει δυνάμιν αὐτῷ αἰεκτᾶτο. ξύρια τε κατασυλήσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατέλη. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν αὐτοκράτορι φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ καὶ τῷ ἰουδαίᾳ, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φασάηλος ὑπὸ παρθυαίων ἀπόλλυται συλληφθείς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχεται. καὶ ὡς αὐτίγονον κατασήσαι βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπερχόμενον χίλια τάλαντα. καὶ γυναῖκας φ', αἳ τῷ φράατου καὶ τῇ γήρᾳ τῷ αὐτοῦ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅπ ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, καὶ διαφύγοι τοὺς τῷ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας ταλαιπωρίας. ἅτα ὑπεδέξατο δυνάμει αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλούσιός τε διὰ χειμῶνος, καὶ παντὸς

CAP.

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη καὶ ὁ συγκλητος βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ΑΝτώνιον δ' οἰκτος εἰσῆρχε τῆς ἡρῴδου μεταβολῆς, καὶ τὸ κοινῇ χρησάμενος λογισμῷ ἐφ' ἑαυτῷ ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεσταότων, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποφερομένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς αὐτοπάτορος ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρῴδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ἀποδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν ὀργή, στασιάσειν δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐλπίζων αὐτὸν ὑπολάμβανε, προθυμος ἦν οἷς ἡρῴδης παρεκάλει συλλαμβάνειν. καίσαρ μὲν οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν ἀπὸ πάππου σεβασίας, ἀλλὰ κατ' ἀγχίστειαν αὐτῷ πρὸς πατρὸς συνδιήγε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἀντωνίῳ, σφόδρα ἐφίλει τὸν ἡρῴδην ἐπουδακότι, πρός τε τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρῴδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν. συναγόντες τε τὴν βουλὴν μεσαλᾶς καὶ μετ' αὐτὸν ἀτερατῖνος, ἐφιλοτιμήσαντο τὸν ἡρῴδην, τάς τε τῶν πατέρων αὐτῷ εὐεργεσίας διεξήεσαν. καὶ ἃ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὐνοίας ὑπεμίμνησκον, κατηγορούντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ φίλῳ πάρθων τὴν ἀρχὴν λαβόι, ῥωμαίοις ἐπῆρτο. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παρορμώσης, παρελθὼν ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατ' πάρθων πόλεμον, ἡρῴδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μόνον ἐπὶ τῆς ἀντωνίου περὶ τὸν ἡρῴδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι περιεποίησατο. οὐ γὰρ ἐκ ἐαυτὸν ἀέρθη τιμήσομενος. οὐ γὰρ ἐφίλει αὐτῷ τοὺς ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐν τῷ ἔθνους ἔθος ἔχουσι αὐτὴν διδόναι, ἀλλὰ δεῖ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῆς λαβεῖν ἀξιώσαντα ἀλεξάνδρᾳ, ὑιῶνί τυγχάνοντι θεὸς μὲν πατρὸς ἀρίστου βούλου, θεὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τοῦ ἐδὲ θεοσδοκηθέντος ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸς ἐφαίνετο. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρῴδην αὐτόνιος καὶ καίσαρ ἐξέπεσαν, θεραπεύοντες ἅμα τὰς ἄλλας ἀρχὰς τὴν ὑπάτων, θύοντές τε καὶ τὰ δόγματα κατατιθέμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσία δὲ τῶν πρώτων ἡμέραν ἡρῴδην τῆς βασιλείας αὐτόνιος. καὶ ὁ μὲν οὕτως τὴν βασιλείαν ἐλάμβανε, τυχὼν αὐτῆς ἐτῶν ἑπτὰ καὶ πέντε καὶ δ' ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομιτίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δ' ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδᾳ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ἀναγκάζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δεῖ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν ἑξακοσίοις τὴν οἰκείων ἐποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκμακότι δὲ καὶ μᾶλλον τὸ εἰς ἡρῴδην ἁμαρτήματος μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας δεῖ καὶ νυκτὸς ὁ θεός. τὸ δὲ ἐκδοχείων πλήθος τῶν ὑδάτων, ἐκ ἐπὶ τὰ φυσικὰ ἐδίδοτο, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὴν εὐπορίαν τοῦ ἀναλίσκοντος ὡς ἐν θεῷ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπιξίοντες, καὶ συμπαλαίοντες τοῖς θεοῖς τὸ αὐτήγονον τοῖς

A Ntonium verò muratæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrachæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cęsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquâ beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quâ ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, nõ solùm ob veteta crimina, verùm etiam quòd contẽptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: ídque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsi spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cęsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Tota autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conserentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Ioscpho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse seperabat, succurrerent.

A μὴν φανερῶς, τοῖς ἢ κὴ λαθραίως, πολλὰς αὖτ̃ διέφθειρεν. κἀὴν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ̃ συρίας ὡς τ̃ πάρθους ἀμύνῃ, μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τρ̃ λόγῳ μὴν ἰασόπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτ̃ στρατήγημα, χρήματα παρ' αὐτ̃ λαβεῖν. ἐγγὺς δ' ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἀπῃτήσατο τ̃ αὐτ̃ονον. κ̀ ἀὐτὸς μὴν ἀνεχώρησεν σὺν τ̃ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ κατάφορον ἦ τ̃ τὸ λιμπανόμενον, σίλωνα μέρος B πινὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν κ̀ αὐτὸν ἐθεράπευσεν αὐτ̃ονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, πρεσβευόμενος κ̀ πάλιν αὐτ̃ πάρθους ἐπαμύνειν.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa pauciś exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cæteruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurū. ad hæc Antigon⁹ ita respōdebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἔκπλους ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης & μάχη πρὸς ἀντίγονον.

C ΗΡώδης δ' ἐκ τ̃ ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ̃ πτολεμαΐδα, κ̀ συναγαγὼν δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξενίων τὸ ἅμα κ̀ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τ̃ γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτ̃, σίλων τε κ̀ βεντίδιος, πεισθέντας ὑπὸ δηλίου συγκατάγειν ἡρώδην, τ̃ πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς ταραχὰς τὰς δι' τ̃ πάρθους ἐν τ̃ πόλεσιν οὔσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδη μὲν οὖν προσίοντι κ̀ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, κ̀ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτ̃ προσέθετο. ὡρμηκότι δ' αὐτ̃ δεῖ τοὺς ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τ̃ προσείῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππην γενέσθαι πολεμίαν δὲ οὖσαν αὐτ̃, ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ̀ νώτου τοῖς ἐληθείσι ἕρυμα, χωρεῖν τοὺς ἐπὶ ἱεροσολύμων. ποιησαμένου δὲ κ̀ σίλωνα ταύτην πρόφασιν τ̃ ἀπαναστάσεως, & τ̃ ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου σίφους ἐπέξεσι. κ̀ ἔφευγεν μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' ἔσῳζεν κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ' τὴν ἰόππην, ἔσωσε δὲ ῥυσάμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ̃ δ' ὑπερείων, οἱ μὲν αὐτ̃ ἦγε τὴν παρ' αὐτ̃ πρόσοδον φιλίᾳ, οἱ δ' ἦγε τὴν αὐτ̃ δόξαν. ἄλλοι δ' κ̀ ἀμφοτέρων διεργασίας. οἱ πλείους δ' ἦγε τὰς ἐλπίδας, ἃς ὅτι βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἔθεσιν δ' ἡ δύναμις βαρεῖαν, & προϊόντος αὐτ̃ονος τ̃ παρόδων τοὺς ὑπτιωδίους τόπους ἐνέδραις κ̀ λόχοις κατελάμβανεν. κ̀ καθάπαξ ἐδίδου ἐν τούτοις τοῖς πολεμίοις ἢ μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπανελαβών, κ̀ ῥῆσαι τὸ προύκειτο, πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, σωτείπατο δ' αὐτ̃ τὸ κ̀ σίλωνα & στρατιὰν, κ̀ πολλοὶ τ̃ ἐκ τ̃ πόλεως τὸν ἰσχὺν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κ̀ τὸ πρὸς δύσιν τ̃ πόλεως κλῖμα, οἱ κ̀ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐπέξεσίν τε κ̀ ἐπόνησον πρὸς αὐτόν. ἐσίων δὲ κ̀ κ̀ σίφος ἐνθέντων, κ̀ τοὺς προτεταγμένους εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἠρώδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρείη τῷ δήμου κ̀ σωτηρίᾳ τ̃ πόλεως, μηδὲ μηδὲ τοῖς φανεροῖς τ̃ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων κ̀ τοῖς δι' αφορεστάτοις ἀμνηστίαν τ̃ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὰ δ' αὐτ̃ονος πρὸς τὰ ὑπὸ τ̃ ἡρώδου κηρυχθέντα λίγοντος, πρός τε σίλωνα κ̀ τὸ τ̃ ῥωμαίων στράτευμα ὡς ἔδῳ,

ὡς ἀδικῶ τὸν αὐτὸν διηγοσιώλωνι πρώδῃ δύσουσι βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἕνεκα παρίεσθαι ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ τινὰ φασὶν αὐτοὶ ἔχουσι χαλεπὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα ἀδικῶ παρ' ἄλλων, ἀφελέσθαι διενοήκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοῖς λημμάτων καὶ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημμένοι πρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν ἂν πικρὸν παρ' ἡμῶν. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προσιόντων εἰς βλασφημίας αὐτῶν ἀμυνάσθαι τοῖς ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπέβησαν, τοῖς ἰδίοις. οἱ δὲ, τοξεύοντες καὶ πολλὴν προθυμίαν κατ' αὐτῶν ἐνδεικνύμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ἐξέβαλον. τοῦτο καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν ἀπορίαν. καὶ γὰρ ἐκ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν ἐν ὀλίγοις, σπανίᾳ δὲ τῶν ἐπιτηδείων καταδοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χρήσαντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἐπιτηδείους τόπους, ἔτι δὲ πόλιν ὄντων ἐρήμων, ἐξ οὗ τὸν ἀπὸ τοῦ στρατιωτῶν ἀπιόντα ἀδικεῖσθαι. σκηνὴ τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρώδης δὲ ἐνίοις τε παρεκαλεῖ τοὺς τε ἀπὸ τοῦ σίλωνος ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καὶ σαφεῖς τε καὶ αὐτοκέλευστος καὶ τῆς συγκλήτου πεμφθέντων αὐτόν. προνοούμενος δὲ αὐτῶν τῆς ἀπορείας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν δέονται ῥᾳδίως. καὶ μέντοι καὶ δισσοὺς ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ εἴα οὐδεμίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπολείπεσθαι. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδὲ ἤλπισέ τις τῶν ἐπιτηδείων ἐκόμισε, τοῖς τε περὶ σαμάρειαν ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάττε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τῷ χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐδόκει μὲν πέμψε κατὰ τῶν χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοκομοῦντας. οἱ δὲ πειθόμενοι τοῖς αὐτοῦ προστάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν πρὸς ἱεριχοῦντα πεμφθέντες, παρεφύλαττον ὅπως τοὺς τὰ ἐπιτήδεια κομίζοντας. ἐμὲν ἡρώδης τέτταρσι μὲν ἡμέραις ἀπέκρυψε λαβών, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δὲ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόροις ἱππεῦσι πρὸς οἷς ἐλίγοις τὸ ἱππικὸν, ὅπου τὸ ἱεριχοῦντα προσήνεται. καὶ τὴν μὲν πόλιν σπανίως κατέλαβον, φ δὲ τὰ ἄλλα κατειληφότες σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ, πάντες μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαίοι δὲ διαπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ὄντων πάντων κειμηλίων τῆς οἰκίας. ἱεριχοῦντος μὲν ὑπεφεύγει ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπόσπονδα. ἐ χρήσασθαι τὸ ῥωμαίων στρατιᾷ εἰς τὰς προσηκούσας ἀφορμὰς, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτὸς ὢν σίλωνος αὐτὸ τὸ ἰδουμαίας, ὅστε ὑποδέξασθαι στρατιᾷ μοίραν ἐν λύδδοις, ἑκατὸν ἱππέων αὐτόνιον. ἐ ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις ἦσαν, αἰσθόμενοι τὴν ὅπλων. ἡρώδης δὲ οὐκ ἐδέκη μᾶλλον ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλὰ τὸ ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς σαμάρειαν παρεσκευάσμενος, καὶ καταδήλως αὐτὸ τὸ τε μετὰ καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελπιδοῦσθαι ἤδη ὃν τὸ μασάδας, ἔτι γαλιλαίας ὄντος, ἐξαιρήσων πρὸ τῆς χαρίων ὑπ' αὐτοῦ φευγούσης κατὰ πληρωθῆναι

A iniquum eos facere qui Herodi regnū astruāt, homini priuato & Idumæo, hoc est semiiudæo, cùm id more gentis debeatur successioni generis. nam si offensi quòd ipse à Parthis regnum accepisset, ideò velint hoc auferre, non deesse multos ex eo genere qui legitimè possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsque conuitia prorumpentibus Antigonus permisit suis vt arcerent hostes à mœnibus, qui cùm strenuè iaculantur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarēt, abducique se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne se desererent, missum tum à Cæsare & Antonio, tum à senatu reliquo, sibi curæ futurum ne quid exercitus desideret, atque etiam vt abundè adsint quæcunque requirerent. post quas preces continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit. maior enim quàm quisquam speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, vt & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, sed continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent. qui sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, insessisque montibus, intenti obseruabant eos, qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis constabant, adiunctisque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendensque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſissimis. Rex igitur relicto in ea præsidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipse in Samariam profectus, & deposita ibi matre cognatisque aliis quos è Masada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædā loca ab Antigono insessa præsidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, A Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acici cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratisque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montib⁹, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mótis ascendere daretur nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces morę impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiularum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

ἀγθεὶς δ' εἰς σέμφοριν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ αὐτῆ ὁδῷ χρησάμενος ὑπεξαγθέντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λησῶν τινὰς ἐν σπηλαίοις κατοικοῦντας, ἵππεῖον ἐπ' αὐτοὺς ἐξέπεμπεν, καὶ ὁπλιτικοῦ ζεύγους τέλη, παῦσαι κακουργίας ἐγνωκώς. ἔστι δ' ἰδεῖν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ πεντηκοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παρεσκευασμένος, καὶ θεασάμενος ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ὑπεφάνειε δ' αὐτὸς μετὰ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατεστήσατο μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπλαίοις κατοικούντων. διῆκε δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δοὺς ρ' δραχμάς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, ἀπιόντου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μιᾶς γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀπασπάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ἵνα μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῷ ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἠμέλησε δὲ τῶν μὲν τούτων προνοίας, φερούσης τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτροπὴν, κελεύσας αὐτὸν ἀπατεικίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τὰ τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αντώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν περὶ συλλαμβάνεσθαι τῶν τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς ἀπλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν ἐπὶ τοὺς. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξάρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἄπαλλα τελίως ἐξερρωγότα, καὶ κρημνὸς τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμφερόμενα. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναξι ἐπ' αὐτοὺς πεζάζων καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἐξ μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν αἴρεσθαι ἐξ τὸ ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθίστασθαι ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἔχοντες, ἃς ἔμελλον τοῖς αὐθεσῶτας ὑπαντώμενοι κτείνειν καταφερομένους. τὸ μὲν τοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. σὺν δὲ τοῖς παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπαίθεια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῷ σομίων, ἀλλ' ὑπὸ δίους ἠρέμουν, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὰν χεῖρ' ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆει ὑπὸ τὰ σόμια, δυχερείας τῷ τειβίῳ τῶν ἐπιξύων μὴ τολμώντων. καὶ χρόνου κατά τι σόμιον, προσῆκε μὲν παλτοῖς αἰακόπλοις τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σομίον. ἐπῆρτο ἅρπῃ τοὺς αὐθεσῶτας ὑπαντώμενος ὥθει κατὰ κρημνοῦ, τοῖς σὺν δὲ ἐπεισελθὼν, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσβὰς εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχαζεν. φόβος ἦν ἔχειν τοὺς ἄλλους τὸν οἰμωγῆς ἀκοὴν, καὶ τὸν σωτηρίας ἀπόγνωσιν.

τὸ μὲν

τὸ μὴν τοιγε πᾶν ἔργον ὑπέχειν ὑπεξῆλθον σι. καὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος τοῦ Βασιλέως ἐπικηρυκευσαμένου παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ ζόπῳ καὶ κῶμαι τινὲς ἐπιοῦσαι ἐχρήσαντο τῇ φυγαδολῇ, μᾶλλον ἔτι τῆς ἐν τοῖς πλέγμασιν ἐπιξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῆς ὕλης. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. φρισσούσης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δυομένων τούτων ἑάσας σφᾶς ὑπεξελθεῖν φεύγουσι τοῖς πολεμίοις, σὺς ἐπὶ τῷ στομίου, τὸν ἀεὶ φθάσαντα ἐξίοντα τῆς παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἦ κῆ τὴν γυναῖκα, καὶ ῥίψας κῆ ἑαυτὸν χρημνοῦ τοῖς τεκνοις, ἐπικατέβαλεν ἑαυτὴν θάνατον φεῦ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ ἦ φράσαν ὠνείδισεν τὸν πρόδηλον εἰς ταπεινότητα, καί τοι τῷ βασιλέως, ἵνα γὰρ αὐτῷ ἀποπέμπα τὰ νόμιμα, δίκαιά τε φρονοῦντος καὶ πᾶσαν ἀδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπόλαμα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρουν. κατασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πολεμαῖον εἰς τὴν σαμάρειαν ὤρτο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τετρακισχιλίοις ὡς μάχῃ κεισθησόμενος πρὸς αὐτόγονον. ὁ μὲν τῷ πολεμαίῳ φεύγουσι τὰ κῆ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ φέτερον τὴν γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπιξιόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. κῆ τοῦτο δράσαντες συμφόρουσιν εἰς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῆς χωρίων, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. παρωρείτην ἦ τούτοις ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν ἀναιρεῖ τῇ δαπανήτων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ φθαγκασάμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ παύσας οὕτως τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδίως. ὁ δὲ τῷ μεταξὺ πικόσου πισόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῷ παρόντων πλησίστιον, πέμπει βοηδὸν ὁ βενιαμίνης ἡρῴδῃ μαχιμᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, δόκιμος δὲ δοὺς ἀπονίᾳ. μαχαιρᾶς μὲν οὖν ἀπήγαγε καλοῦντος αὐτὸν φθᾷ τὴν ἡρῴδου γνώμην, χρήμασι διαφθαρμένος ἀπεῖναι ὡς καταπεφευγόσι αὐτῷ τὰ φεύγματα. τὴν δὲ ἀγνοιαν ὑπειδόμενος αὐτῷ τὴν τῆς ἀφίξεως ἀπήγγειλε οὐδὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπεῖρξε καὶ διεδήλου τὴν αὐτῷ φεναίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα ἡρῴδην αὐτῷ φθανοῦντα καὶ ἑαυτὸν δημοτικότατα, φθαπούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχάρει μὲν εἰς ἐμμαοῦν πόλιν. οἷς ἦ κῆ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις φθεστύχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρὸς τὰ καὶ φίλους, ὁρμώμενος ὡς ὧν πανδοχεῖς παρεξωθεῖς ἦ δὴ τοῖς ὁ βασιλεὺς δὴ συμβάσεως ἦει. φεὸς γὰρ αὐτοῖς ἔγνω φθεῖ τούτων ἀφικέσθαι, δείδιεν γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἦ καὶ αὐτὸν φεὸς τὴν αὐτηγόνου καθαίρεσιν. φθακολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ ἦ οὕτως ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτῷ ἰώσηπον φθακαθησύχειν σφίσιν φεσπολεμοῦσιν αὐτηγόνῳ. καὶ ἡλάττητο μὲν τῷ μαχαιρᾷ πολλὰ δεηθέντος. καταλιπὼν ἦ ὁ ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαίρᾳ ἐξαφέρεσθαι. αὐτὸς δὲ φεὸς αὐτώνιον ἔσπευδε, τύχας δὲ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ φεὸς τῷ φέρτῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κῆ συμμαχίαν αὐτῷ παρεῦσι. φθηγούμενος δ' εἰς αὐτόχειαν,

A eos tamen conatus impediuit nox interueniẽs, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cũm vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante ostium, primùm quemq; exeuntem
B iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è specula quadam dextram porrigeret, & pollicereturveniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præpositoei regioni, in Samariam profectus
C est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non benè cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expu
D gnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublaris rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Vẽtidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per
E funditores glandibus impetitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dicti-
F tans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. Ipse verò properauit ad Antonium
G oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratẽ fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiã,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ peruenirent in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à ferinè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex corum numero cæsis secutum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assúmptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machęra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nó obscurè

A ἢ πολλοῖς ὄπιτυχὼν ἠθροισμένοις, ἢ φοβὸς αὐτόνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι ἀπιδὼν, τὰ δ' ἄλλα τὸ κῆ τὰς ὁδοὺς ὄπιπτεύειν τοὺς βαρβάρους ἢ πολλοὺς ἀφορῶν, ἐ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ἐδὲ φαρρώνας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνε) τ' ὁδοῦ. κῆ ἢ σταθμὸν διάτερον τῆ στρατιᾶς, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τῆ βαρβάρων ἐπέδραξε φοιτῆτας φοβὸς αὐτόνιον. ὁρυμῆ δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία ὑφαλωκόντων, φοβλοχίζουσιν αὐτόθι τῆ ἱππέων οὐκ ὀλίγους ἠρεμήσοντας ἕως αὖ εἰς τὸ ἱππάλλειν οἱ διεξιόντες ἐλθοιεν. ὡς δ' οἱ φράτοι διεξῆλθον, ὁπιθοφυλάκει μὴ ἡρῴδης, φοβαπίπτουσι ἢ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τ' ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. κῆ ξενωμένους τοὺς φρώτους, ὀπισθομάχη ὁ βασιλεὺς τῆ ῥύμῃ τῆ αὖ αὐτὸν φοβαχήκει μὴ αἰακόπτειν τοὺς πολεμίους. ἐπιγίνει δὲ τὸ τῆ οἰκείων φεύγημα, κῆ σαρράλλους ἀπεργάζεται, κῆ τῆ πάλαι φοβοῦντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο παντα χόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπίκειτο ἢ ὁ βασιλεὺς αἰαρεῖ, ἐ τὰ ὅπλα σπασμένα, πολλὰ δ' ἰῶ σιδηροφόρα κῆ αἰδραποδα, πάντα αἰασωσάμενος φοβῆει. κῆ πλειόνων αὐτοῖς ὄπιπτεμένων τ' ἐν τοῖς ὄρυμασιν, οἳ πλησίον τ' εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, κῆ τούτοις φοβσμίξας αὐτὸς μὴ σίφος καρτερῶ ξέπεται, κῆ πολλοὺς αὖ ἀποκτείνας, αἰδιὰ τοῖς ἐπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα κῆ φοβστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆ στρατοπέδων ἐγένοντο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῆ οἰκείᾳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρῴδη ταύτῃ δοκοῦντα, κῆ ὄπακουείας ἕνεκα. τὸν γὰρ τῆ βαρβάρων ὑπηκόοι κατ' αὐτῆ ὄπόθεσιν. κῆ δὴ παρόντα τε εἶδον ἀσμένως, κῆ τὰ κῆ τὸν ὁδὸν αὐτῆ πεφαγμένα μαθόντες, ἐδεξιοῦντο κῆ τ' ἀρετῆς ἐθαύμαζον, αὐτός τε φοβελαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. φορτήματα ὡς νεωστὶ βασιλέα ὑποδέξας. αὐτιόχου δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα φοβδόντος, κῆ δι' ὃ τοῦτο παυσαμένου τῆ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτόνιος φοβδίδωσι, φοβκελεύσαντι ἢ ἡρῴδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἀρμενίαν ἐχώρει. κῆ σόσιος μὲν δύο τάγματα ὑπικουρήσοντα ἡρῴδῃ, φορᾶπεμψεν εἰς τ' ἰουδαίαν, αὐτὸς ἢ μὴ τῆ πλείονος στρατᾶ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κῆ τὸν ἰουδαίαν τεθειὼς ἰώσηπος ζῆπος τούτῳ. λαθὼν μὲν ὢν αὐτῆ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φοβς αὐτόνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει στρατοπεδευσάμενος ἢ αἰὰ τὰ ὄρη (ἐδὲ αὐτῆ ἀπείρας μαχαιρᾶ ὄντος, ὅτι ἱεροχωροῦσι ἠπείγετο βουλόμενος σωθεῖσαν τὸν σῖτον αὐτῆ) κῆ νεοσυλλέκτου τ' ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, κῆ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, κῆ ἐδὲ πολὺ ἐκ συρίας ὧν κεκμηκὼς μένων αὐτόθι τῆ πολεμίων, ὑποληφθεὶς ἐν δυχερείᾳ, αὐτός τε ὑποθνήσκει γλυκέως μαχόμενος, κῆ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπόλλυσιν. ἐ ἐδὲ ἀπείρας διεφθάρησαν. κεφήσας δὲ τῆ νεκρῶν αὐτήρους, ὑποτέμνει τ' ἰωσήπου κεφαλὴν ἵν' ταλάντων αὖτ' ῥυομένη φερώνη τὰδελφοῦ. κῆ μὴ τοῦτο ὑποστάντες γαλιλαῖοι τῆ φοβσφίσι δυνατῆ, τοὺς τὰ ἡρῴδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κα-

τεπόντωσαν, κῆ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίθη. μαχαιρᾶς δὲ μετ' ἀὰν χωρὶς ἐξωχύρου. παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆ πεφαγμένων φοβς τὸν βασιλέα. κῆ ἐ διάφορῃ τῆς αὐτοχείρας ἐδήλωσαν αὐτῆ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, φοβδεχομένῳ μέντοι κῆ αὐτῆ δέ τινας ἐνείρειν ὄψεις, τερατώδεις φοβφαν-

-θεφανύσας τὸν τῦ ἀδελφῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς οὖν κ᾽ τὴν πρείαν, ὡς κ᾽ λίβανον τὸ ὄρος γένεται, ὡς ὡ μὲν τῷ αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχων δὲ καὶ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ἀφικνέται, κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀίασας μ᾽ τὸ στρατ, πρόεισι δι᾽ τῆς γαλιλαίας. ὑπήντων δ᾽ οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὴ τοιαύτας ἔωθεν ἐποιεῖτο, καὶ πολλῦ χάριν κατάῤῥαγδος ὑδὲν ποιεῖν δυνάμενον, ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλαθόντος δ᾽ αὐτῷ παρ᾽ ἀντωνίου καὶ δύο τέγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπεὶ δὲν ὅλη ἐκρυῦτος, τιμωρήσασθαι κ᾽ νομῦ ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τὰδελφῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν τέλει, μ᾽ δὲ τὸν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τὶς ἂν Ϝ βασιλέως τὸν ἐκ Ϝ θεῦ δύναν. πίπτει μὲν γὰρ ἡ στέγη Ϝ οἰκήματος, ὑδένα δὲ ὑπολαβοῦσα διέφθειρεν, ὥς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡγεμόνα ἐξ θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ δοξάζου ὑφ᾽ ὑπερφυοῦς κίνδυνον. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τῷ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ᾽ ἄκρων κατιόντες τῷ ὀρῶν εἰς μάχλιν ἐφόβουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ δὲ γυμνῆται προσίοντες, τοῖς πελτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ὀξελαυνθότας, αὐτόν τι πελτῷ τὸς δὰ τὸν λαπάρων ἔβαλεν. ἀντίγονος δ᾽ ὅτι τὸν σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, συὸ δυνάμει τινὶ, βουλόμενος δοκεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμωθῆναι ἐκ οὐσίας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ παίει κἀπέκτεινε. ἡ δὲ πόλις δαλαβῶν τοὺς ἐγκαλεσθέντας δεῖ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτὰς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅλη τὴν παππον. ἐστρατοπεδεύετο δ᾽ ὄξυ ὅτι κώμην ἐτάνας καλουμένην, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσιόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦ καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γένεται τῷ πολεμίων ἐπεξιόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τιμωρῶν τὰδελφῷ, φθείρουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπίκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τῷ οἰκίων ὁπλίτῷ καὶ πολλῶν ἀναφλεγόντων ὅτι τὰς στέγας, κρατεῖ τούτων, καὶ τῷ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ζωῦντα τῷ στρατιωτῷ ἑαυτὰ ἀθρόον ἀπελιμμένων. τούτοις μὲν ῥεῦ πάσας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἀνῄρουν. καὶ θάνατος Ϝτο δεινότατον ἰδεῖν κ᾽ τὸν δὲ τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντος τῷ τειχῶν ἐπ᾽ ἀλλήλοις κειμένων, Ϝτο τὸ ἔργον μέλισσα τὰ φεγγήματα τῷ πολεμίων ἔκλασεν, καθαδοκούντων τὸ μέλλον. ἐπεφῶντο γὰρ παμπληθεῖς πορρώθεν συνῳκισμένοι θεῖ τ᾽ κώμην, οἱ τότε ἔφθασον. κ᾽ εἰ μὴ χάριν ἐπέσχε βαθὺς, ἔκαιεν ἂν κ᾽ ὅλη ἱεροσόλυμα ὁ βασιλέως στρατιά, θαῤῥήσασα τῷ νενικηκέναι, κ᾽ τὸ πᾶν ὠὸ ἂν εἰργασμένη. κ᾽ γὰρ ἀντίγονος ἤδη Ϝ παντελῶς φυγὼν ἐσκοπεῖ ἀπαράσασιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δῦναι προεῖτο λελουμένος τοὺς στρατιώτας αὐτοὺς τε ἀνακωχὴ γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, περιλειφθὲν ἦν. ἔνθα κ᾽ κίνδυνος αὐτῷ μάλιστος συνέπεσεν, ὃν κ᾽ θεῦ πρόνοια διέσωσε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, ἐκ μ᾽ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουμένου, ἐν τῷ οἴκῳ οἰκήματι τῷ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπροθύμως αὐτόθι ὀλίγα φόβου ἦσαν. κ᾽ μάλιστα λουμένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in
B cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus,
C Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens vi-
D deri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuertsus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem prę audacia venire ad pugnam, collatis cum eo si-
E gnis vicit egregiè, & accensus vlciscẽdi fratris cupidine, sęquiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè imperentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. &
F hoc facinus maximè fregit hostiũ audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen adiit,
G quod tamen euasit Dei prouidẽtia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebãt quidam hostium armati, quos metus cò compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essẽt sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præcisо Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phætoræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hęc vbi tempestas desęuiit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quib. mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, dirãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexãdri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

A ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ φθάνει αὐτὸν διὰ τοίχου καὶ τέκτονος εἰσόπιν ὠθισθέντα, οὐδὲν βλάψαντες ἢ βασιλέα αὐτὸν ἐκπλήξαντες, ἀμαυρῶντες ἢ τῇ μονῇ αὐτῶν παθόντες εἰς τὸ θεῖον ὕβριστοί. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τῆς φυλῆς πάππου κεφαλὰς, πέμπτην γὰρ, διασπάσας θεσσαρα ἔπεμψε, ποινὴν τοῦ ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ παῖδα, ἐξὸν γὰρ οὐ κατέχειν ἐκείνου μεγέθει. λήξαντος ἢ τοῦ χειμῶνος, ἄρας ὑποῖδαι ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξωθεν ἢ κατὰ τὸ ἔτος ἐν ᾧ ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ὑπὸ δὲ ἐκεῖνο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τῷ τείχους καὶ τὸ ὄπτιμον τέτακται, θεσὶ τὸ ἱερὸν κατὰ στρατοπεδεύεται, θεσσαλῶν διεγνωκὼς εἰς καὶ θεότερον κατὰ πομπήιος. ξυλὰ δὲ ἐξαγαγὼν χώμασιν τὸν τόπον πύργους ἐίστησι, πολλὴ τε χεῖρ θεὸς τὸ ἔργον χορηγοῦσα, καὶ τάφρων τέλειν πέντε ὕλην. ἐπιτελέσας ἢ τοῖς ἔργοις τοὺς ὑπηρετικοὺς, ἐξορυχὴς ἐπὶ τῶν στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς συμφόρειαν ὑπὲρ ἢ χάρακα τὸ ἀξιόλογον τέλει ἀλλὰ πόρου τὸ ἀρίστου ὑγιατέρα. ταύτην γὰρ ἐὰν ἡγεμόνες, ὡς μοι καὶ θεότερον εἴρηται.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non desertum Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ aëris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt,

Κεφάλαιον κή'.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ἡρώδου αντίγονος ἁλίσκεται.

Μετὰ ἢ τοὺς γάμους, ἦλθε εἰδὸ ἀπὸ φοινίκης σόσιος, θεσεκπέμψας τὴν δύναμιν ἀπὸ τ' μεσογείου. ἦλθε ἢ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεῖχετο ἢ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, ἐκ ὀλίγον θεσὸς τὸ παλαιὸν στρατὸν ἄγων, θεὶ ξισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες ἢ ὅπη τὸ ἱεροσολύμων ἐθεάζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο θεσὸς τῷ βορέῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ σὺν δύο μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς' ἢ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τ' ὄπλοφορικὰ, ὅσα ἡ συρία. δύο δὲ ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' ἀντωνίου ταλεὶς σύμμαχος, ἡρῴδης δὲ ὑφ' αὑτῷ, ὡς ἀντίγονον ἀφελόμενος τὸν ἀρχιερατεῖον ὑποδεξόμενος τε ῥώμη πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσῃ κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ θεθυμίας καὶ ἱεροῦ, ἅτε σύμπαντος ἠθεσιδίου τῷ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς θεὶ τὸν ἡρῴδην αὐτεπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τῷ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον θεὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τῷ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κινδυνεύοντα αὐτοῖς τῷ θεοῦ, τότε ἐντὸς τῆς πόλεως ἀποκλείσαντες, ὡς μηδ' ὅσα τεθρεφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιτῶν ἢ αἰθεσόποις ἢ ὑποζυγίοις, λησταῖς τε λάθρα χορήγουν, ὑπερίας παρεῖχον. ταῦτα δὲ ἡρῴδης συνιδὼν, θεὸς μὲν τοὺς λῃστὰς, τοὺς ὀλιγωρεστάτους τόπους θεριλύχλει. θεὸς δὲ τὰ ὀπτικὰ ἐπιτήδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γλυκέως τῷ αἰχμαλώτων. ἦρτο δὲ συχωὸς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα ὑπαπτὸς, ὄθεος τε γὰρ ἰῶν, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν θεὸς τὸν ἀπάσασιν, οὔτ' ὑπὸ τῶν ἀέρος, οὔτ' ὑπὸ τῷ ἐργαζομένων. τότε μηχανήματα θεσάγοντες, ἐξεπλήττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' αὐτοὶ χρῆτο καὶ θοῖοι τε, τὰ ὠμὰ ἡμέρα ἐπεμφερῆ σαν, τὰ δὲ ἐξειργασμένα, οἷς τε χεῖρες ἴσαντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὑπεσήμην δ' ἐλέφαντο,

θεὸς τε

πρὸς τ τὰς μηχανὰς αἰτεῖχ ον ἐρῤῥωμένως τ ῥωμαίων τὸν οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γὰρ τε ἀπαντ ῆς τες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ὑπονοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἡ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσελπίσεως τ ῆς πολέμῳ εἰς τοὔμπαλιν, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατ ῦ διακαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ τε καὶ πονηρίᾳ χρωμένους καὶ ἀπωλείᾳ τ ῆς ὀκτωκαιδεκάτης. τὸν γὰρ ἑβδομηκοστὸν ἐνιαυτὸν συνέβη καὶ τὸ ταὐτὸν εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ ὅτι τὸ τεῖχος ῥᾳδίως μὲν λογάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡρέθη γὰρ τὸ μὲν ῥᾳδιον τεῖχος, ἡμέρας μ'. τὸ δὲ δύσεργον, ἐν καὶ τινες τ ῆς πρὸ τοῦ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοᾶς, ἃς ἡρῴδης αὐτίχρονον ἐμπρῆσαι δίβαλλε, μᾶλλον αὐτὸ τοῦτο μεταστάσεως ἕνεκα τ ῆς ἰουδαίων γνώμης. ἠρημένου γ ὰρ τ ὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τ ὴν κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἐνεδίδοσαν σωτηρίαν. δείσαντες τε μὴ βίᾳ κωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπὲρ τοῦ στρατ οπεδεύοντος ὑπὲρ ξύλων καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δὲ ὡς ἐπιδώσοντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπέσχοντο, ἀλλ' ἰσχυρὰς αὐτοχοντας ὑπὲρ τ ῆς αὐτ οῦ βασιλείας, στρατεύσας κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα διὰ τ ὸ ξίφους ἀπέκτεινε. τ ῆς μὲν ῥωμαίων ὑπὸ τ ὸ ὀργὴ τ ῆς πολιορκίας διωργισμένων, τὸ δὲ στρατ οπέδου ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν αὐτ ὸ δοντος αὐτόπαλον. ἐσφάττοντο δὲ συνεχεῖς οὔτε τοῖς γεννωμένοις ἢ κατὰ τὰς οἰκίας σωζομένοις, καὶ τ ὸν ναὸν στρωννύντες. ὧν τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἐλεῶντος οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φείδεται, ἀλλὰ καὶ τοῦ στρατ οπέδου τ ὸ βασιλέως καὶ φείδεσθαι κελεύοντος οὐδὲν ἐκέρδησε τ ῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μανιώδης, πᾶσαν ἡλικίαν ἐτραχήλισεν. εἶθ' οὕτω καὶ αὐτίχρονον μήτε τ ῆς τότε τύχης σύνοιαν λαβὼν, κατεῖδε μὲν ὑπὸ τ ῆς βάρεως, στρωννύμενος τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτ ὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκέρτησε μὲν ἀκρατ ῶς, καὶ αὐτίχρονον ἐκάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φρουρὰς ἐλάθεσθαι ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν λῃστὴς ἐφυλάττετο. φρόνοια δ' ἰῶν ἱεροσολυμιτ ῶν κρατ ῆσαι τ ῆς πολεμίων, τὸ κρατ ῆσαι καὶ τ ῆς ἀλλοφύλων συμμαχίας. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅτι θέας τὸ τε ἱεροῦ καὶ τ ῆς καὶ τ ὸν ναὸν ἀγίων. ἐν βασιλεῦσι τοῖς μὲν ῥᾳδιαλλαγὴν, τοῖς δ' ἀπῳδὴν, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις αἱρεῖσθαι, ἥτις γαλεπωτέρα καὶ οὐ μόνον τῷ νικᾶν, εἴπ τ ῆς ἀθεάτου πρὸ αὐτῶν ὀφθείη. διακωλύει τ ὴ καὶ τὰς κ τ ὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δράσειν μόνον θεοῖς σοσίου, εἰ χρημάτων τε καὶ αἰδοῦς ῥωμαῖοι τ ὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅτι τοσούτῳ πολίτ ῃ φόνῳ, θεοχυ καὶ τ ὴν τ ῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν αὐτάλλαγμα κεῖνει. τὸ δὲ αὐτὸ τ ὴν πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὅπ ζέπειν φαυλότερον, αὐτοὺς ἔφη δράσειν ἐκ τ ῆς ἰδίων χρημάτων τοὺς μισθοὺς ἑκάστοις. οὕτω τε τ ὴν λοιπ ὴν ἐζωνησάμενον πόλιν, τοὺς ὑποχείους ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν δὴ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δὲ αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἁπλοῦν χρημάτων δ' ποδεῶν τας. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τ ῇ ἱεροσολυμιτ ῇ πόλει, ὑπατεύοντος τὸ ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅτι τ ῆς ρπ'

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam subterra manus conferrent, vtentéſque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quin-
B tadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione
C cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis ob-
D stante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterú Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebãt enim
E multitudo conductitiorum ad viscendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta
F vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit mu-
G nera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem ſacerdotij, facinoráque maiorum egregia, quibus propugnauerũt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

A ὀλυμπιάδος, τῇ γ' μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμωμένης ὀλῆ πομπηίου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μιᾷ ἔτη κζ'. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθήματος τὸν θεὸν στέφανον, ἀπῆξε δεῦρο ἱεροσολύμων ἀπάγων ἀντίγονον ἀχθησόμενον ἀντωνίῳ. δείσας δὲ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀντίγονος ὑπ' ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος πρὸς τὸν σύγκλητον, δείξειεν αὐτὸν μὲν ὂν βασιλέων,

B ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμβρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αντώνιον ἀπελεῖν τὸν ἀντίγονον. οὐ γενομένου, τοὺς δίους μὲν ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται. πάντας δ' οὗτος ὁ τῆς ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μεταλήγει. οὐκ ἔμπροσθεν ὄντα ἴσως, καὶ ἑβδομήκοντα γένεσι καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ἣν τὸ παρ' ἕθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεφεύξαντο. ἀλλ' οὗτοι μὲν ὧδε τοῖς

C ἀλλήλους σάσιν, τοῖς ἀρχαῖς ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρῴδου τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ τῆς ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, ἀντίγονον μὲν ἀντίγονον ἐπολέκισεν ἐν αἰτοχείᾳ, ἡρῴδης δὲ μέν τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀνείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α.

Ον τρόπον ὑρκανὸς, πρότερος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης ἀριστόβουλον τὸν γαμβρὸν μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ δολοφονίᾳ παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ως κλεοπάτρα τῆς ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀρεξαμένη βασιλείας, μέρη λαβεῖν ἀσπὶς ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀραβίοις, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς.

Περὶ τοῦ ἡμωμένου σήμου κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ παθήματα, καὶ τὴν ἥτταν ἡμωμένην. Κεφ. η.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræmotu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſus caſibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως αἰσχλων ἴσχυν ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νενικηκότα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.
Ως ἡρώδης ἔσχεν τὴν ὅλην καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.
Ως ἐπανελθὼν ψαμμίου ἀχθολαΐς παρῳξύνθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια.
Περὶ τῦ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ.
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.
Ως καθελὼν ὁ ἡρώδης τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον ἀνέστησε. Κεφ. ιδ.

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX.
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudæam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondùm regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Samcas huius discipulus. dum enim obsidentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, cámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nō est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eū vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον α'.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου ἀντίγονος μὲν ἀπήχθετο ἐπελέκισεν, ἡρώδης δὲ τῶν ἐκείνου φίλων πλείστους ἀνεῖλε.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατεκράτησαν ἕλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον αὐτῶν ἔσχον, ἃ πρὸ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. τὰ δὲ ἐκείνης συνεχῆ, νυνὶ ἐροῦμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τῷ ἀρχῷ ἡρώδης, τὸ κατὰ τὸν πόλιν πλῆθος, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτοις ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῷ ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος ἢ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπυνθάνετο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίωνα φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων οὗτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοῖς πολίταις τὸν ἡρώδην, αἰδοῦ ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλίων εἶδε καὶ κεινωμένου ποτὲ ἡρώδου, τὸν ἐπὶ θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς προσωθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἀπολοῦσται, καὶ τῶτο χρότῳ προῦβη, τῷ θεοῦ τοὺς λόγους αὐτῷ τελειώσαντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν αὐτώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐκ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν, φύλακας προστήσας τοῖς πύλαις τῷ τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, μὴ τοὺς νεκροὺς ἡρώνων, καὶ πᾶν τὸ διερισκόμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πόρος τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ πλεονεξία τῶ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γενομένου, τὸν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαικὸν λυάζεσθαι ἔτος. ἐπεισπίπτει γὰρ τότε, καὶ αὐτεῖρειν ἐν ἐκείνῳ τὸν γῆν ἀπηγορευμένον ἔστιν ἡμῖν. αὐτώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν αὐτίγονον, δίσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῶ πρὸς ἡρώδην μίσους δύνων αὐτηγόνῳ δίκαιον, ἔγνω τοῦτον ἐν αὐτοχείᾳ πολε-

πολιτείαν. χεδὸν γὰρ οὐδαμοῦ ἡρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δ' μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως. Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντόχειαν πελέκει, καὶ ἔδοξε μὲν Ῥωμαίοις πρῶτος βασιλεὺς πελεκίσαι, οὐκ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι αὐτὰς γνώμας τῷ Ἰουδαίων ὡς τὸ δίκαιον τὸν αὐτὸ ἐκείνου καθεσπισμένον ἡρῴδειον. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, οὕτως μέγα περφρονοῦσι τὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ τὸ πρὸς Ἡρῴδειον μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ Στράβων. καταχόντος δὲ τὸν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος ὁ ἀρχιερεύς, ἵνα δὴ πάρδοις αἰχμαλώτοις, ἀφικνεῖτο πρὸς Ἡρῴδην τὴν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιούτῳ. Βαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους Ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασαήλον, εἰς Πάρθους ἀπῆγον. Ὁ Φασάηλος μὲν οὐ φέρων τὸν ὀνείδεσμον αἰχμάλωτος, πάσης δὲ ζωῆς προείλετο τὸν μὴ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γέναται φονεύς, καθὼς προεῖπον.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι πρότερον Ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν Πάρθων πρὸς Ἡρῴδειον ὑπέστρεψεν.

Ὑρκανὸν δ' αὖ λαβὼν, Φραάτης ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἵνα αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσηνέχθη τὸ τῆς εὐγλωσσίας αὐτῷ ἀγάλμασιν προσπεσμένῳ. ἀλλὰ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖσθαι παρεῖχεν, οὗθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ἔστι δὲ Ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ Ἡρῴδης παρῆλθεν τὴν βασιλείαν, αὐτὸ μεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς τὸ φιλοτέρως ἔχειν, καὶ τὸ χάριτος ὑπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κενόμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τῶν κινδύνων καὶ τὸν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγοις δὲ προσφέρετο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα μὴ παρ' αὐτὸν ἐπουδακότι. οἱ δὲ προεῖχοντο καὶ μᾶλλον ἡξίουν, τὰς ὑποσχέσεις ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς εἰδὼς ἐνδεεῖς αὐτῷ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν ἐστι, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνάτας, κατὰ λώβιον τὸ σῶμα· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τοῦ πάθους, τὰς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τῷ βασιλέων ἀξίας ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἀλλὰ τοὺς αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, Ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ καὶ γράφων Ἡρῴδης παρεκάλει δίδοσθαι Φραάτου καὶ τῷ ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὸν ἔχοντι τὸν βασιλείαν. ἦν δὲ ἄνεσις καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκπέσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ ζαφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ θεισοσθείς, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Ὑρκανῷ, πέμπει καὶ Φραάτην θρισσὸν σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ ἐγκωλῦσαι τὰς εἰς τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπούμενος. ἦν δ' ἐκ ἐντεῦθεν ἡ ἀνεσὶς, ἐγὼ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἀρχὴν, ἐπιδοῦναι τὰς ἐξ ἐλάσσων μεταβολὰς, καὶ τὸν Ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἑαυτῷ δεῖν, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι.

A eum securi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. B quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eũ, in hunc modum dimissus. Barzaphar nes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerãt: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi C vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem D generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquâ resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd E aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. F nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè G merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho,& abillis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit:primúmque in conuentibus locum ei tribuendo , & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo,patrémque appellitando , lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias.quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile , vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex , accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam,Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij , ex quo liberos habebat , alterum formosissimum,nomine Aristobulum , alteram Mariamnen Herodis coniugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium , quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet.Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinẽ, nec minus Mariamnem regiam coniugem,felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur.his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat , affirmans eos sibi visos non mortali,sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans,scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi , non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis,videlicet decimumsextum agentem annum , adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem , deinde procliuem ad libidines , & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam.Rescripsit igitur,si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere , vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet , dicentéque ipsi quoque id fore commodum,ademptа per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio,multis verbis in Alexandrã inuectus est:eã & clàm regno suo insidiatã,&per Cleopatrã id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

Ἦτο γὰρ ἔτοιμος ἐν ὑστέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπιδὴ παρῶν πιθανισμῷ, ἀφεστὸς τε τῆς πάρθου καὶ τῷ ἰουδαίων χρήματα ἀθροιζομένων, ἀπάσῃ μηχανῇ ἐξαίρων αὐτὸν, εἴ τι τοῖς συλλόγοις τῶν φίλων σύμμετρον, καὶ ἀεὶ τὰς ὀνομασίας προσκαταλίνων ἐξιππάτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τῆς ἡλικίας ἀνύποπτον προσματαιούμενος. ὑποκαθίστατο δὲ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὸν οἶκον ἐσωσάθη. φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ἐπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τῷ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων αἰσίμλον ὀνόματι, τούτῳ τὸν ἀρχιερωσύνας ἀπέδωσεν. διὸ καὶ οὐδὲν ἐμέλησεν ἀλεξάνδρα τοῦ ἐπιτηρεῖν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἀρχ ἄλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δι' μορφίαν ὀξίστην. ἐντεῦθεν ἤχετο δὲ ἡ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ ἀξιόντος ἐκείνου, τῷ ἐπικλῆσιν τῆς ἀξιούσης τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ γράφει κλεοπάτρα μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεφαγματολημένου τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῷ γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῷ δόλῳ εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν δή τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῶν παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δόλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὸν ἀλεξάνδρου διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραφαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, αὐτονίῳ δηλοποιῆσαι. θαυμαστὴν δὲ οὐδενὸς ἀθετῆσαι ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας αὐτονίῳ. καὶ δ' ἄλλοις ἐπεξελθόντα λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλὰ πᾶν θεοῦ ἡγεῖσθαι τοὺς παῖδας, ἐπεφαγματοῦτο δὲ δ' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἐλκύσαι τὸν αὐτόνιον. ὁ δὲ, τὸν μὲν κόρμον ἠδέως μεταπέμπεσθαι, γαμαιμμένου ἡρῴδη, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν δυσβολὰς ἐκ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπὶς εἰλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεαῖς, προσθεὶς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπεσταλμένων πρὸς ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκεινεν, ὥρᾳ τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκομιδικαίτης δὲ ἂν ἐτύγχανε, καὶ ἡδέως προσχόντα πέμπει πρὸς τὸν αὐτόνιον, ἱκνούμενα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποδεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφροδικαλύπτως ἐν τῷ δ' ιώσασθαι ποιεῖσθαι. αὐτίκα γράφειν οὖν, ὡς εἰ μόνον ὀξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειρακίσκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ ἀμπισάμενος τὸν αὐτόνιον, ἔγνω μὲν μέχρι πάντος ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδρα, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰ δίκαια τῷ ἀρ-

χιερωσύνῃ, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημοῦσαν δ' ὠφελὸν ἢ τὸ πικημένῳ σύλλογον ποιήσας τῷ φίλων, ἠπάτο πολλὰ ἢ ἀλεξάνδραν, κρύφα τε βουλεύσασθαι λέγων τὴ βασιλείᾳ, καὶ δῆλος ἦ κλεοπάτρας θεσπίζειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴ ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον αὐτ' αὐτῷ ἀποδάλοι τὰ δίκαια

δ' αὐ-

δι' αὐτονίου. καὶ ταῦτα βουλόμενος μὲν ἐκείνῳ ὑφ' ἡλικίας, ὁπότε καὶ τῇ δυνατέρᾳ συναποστερῶν τῆς οὐσίας αὐτὴν πυθῆς, καὶ τὰ ἐφεξῆς ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ πρᾶγματα δίοιτο, πολλὰ πονήσαντος αὐτὸν, καὶ κινδυνώδη τινὰ δι' ὧν τοῖς οὐ τυχοῦσιν. οὐ μὴν ὑπομνημονεύων ἃς αὐτὸς ὢν οὐ καλῶς ἐκείνῃ προέσετο, ἀποστῆναι τῆς ἡλικίας ἔφη αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ υἱῷ ἔφη δώσειν τὴν παῖδα τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι προκατασήσασθαι τὸν ἀνάψλον, παῖδα ὄντος ἀρίστου βουλόν. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκόπως, ἀλλ' ὅπερ ἦν εἰκὸς μάλιστα προέσεσθαι ὑμῶν, εἰς ἀπάτην γυναικῶν καὶ τῶν συνεφθαρμένων φίλων, ἐπαθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῇ οὐ προσδοκηθέντων, καὶ δίκῃ τῆς ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μετὰ δακρύων ἀπελογεῖτο. ἔφη μὲν τῆς ἱερωσύνης φαύλην, πᾶν ὅπου ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δὲ μήτε ὀλιγῆδεσθαι, μήτ' αὖ εἰ καὶ προσοίοι, βούλεσθαι λαβεῖν καὶ υἱῷ ἀπολωλώτος τιμὴν ἔχουσα, ἀλλὰ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ ἐκείνου, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐκ τοῦ δυνάσθαι μᾶλλον ἑτέρου ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τοῦ γήρως προεσομένην. υἱὸν τε γενικημένην τῆς διεργασίας, δίκαιον μὲν εἰς τὸν ἐμὸν τῷ τιμῷ. ἔσεσθαι ὃ πρὸς πᾶν ὑπήκοον, ἀδελφιτεῖσθαι δὲ κἂν εἰ μὴ τὸ γήρως καὶ τῷ οὖσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσειν. οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ ἀνυδρότερον ἢ διὰ τὸν ἐνδείξεως διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

A in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eā cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatū reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, B quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tū quòd se suspectam intelligeret, cœpit cū lacrymis pro se verba facere. fas sa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cū ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine C accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, D omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὴν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα κατασήσας, μετ' οὐ πολὺ δι' ἀφορμὴν παρεσκεύασεν.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, ὡς θεὸς μὲν ἀφαιρεῖ τὸν ἀρχιερωσύνου ἀνάψλον, ὅτι τὰ μὲν ὡς οὐ πρότερον εἰσῆλθεν οὐκ ὀπτῶν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ δυφράτου ἀπῳκισμένων ἰουδαίων. οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τότε τοῦ λαοῦ ἐκ τῆς βαβυλωνίας ἀπῳκίσθησαν, σφᾶς ὧν ἀνάψλος, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατ' εὐσέβειαν ἠρῴδη προσυδαζόμενος. τὸν τοῦτον μὲν ἐτίμησε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅπῃ τοῖς πάσης τὰς οἰκείας ταραχὰς ἔθος ποιεῖν. οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν ἅπαξ ἔλαβεν. ἀλλὰ θρασὺς μὲν αὐτοῦ χος ὁ ὑπάτης ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφειλόμενος μὲν ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δ' ὕστερος δὲ ἀρίστοβουλος ὑπῆρχον ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. ἡρῴδης δὲ τρίτος αὖ ἐπιπαρέδωκε τῷ ἀρχιερεῖ ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν. οὐ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐνδιαλλαγὰς ἀνυπόπτως διετέλεσε. τὸν ἀλεξάνδραν ὅπῃ τε τοῖς ἐγχειριδίοις ἔδει, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἐξιοῦσθαι διδοικέναι. προσέταττεν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὅπλα τε ἦσαν αἱ φυλακαί, λανθάνοντος οὐδὲν ἔτι πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν διαγωγὸν διοικοῦ. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηγρίου, καὶ μισῶ ὑπεφύγετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς τοπάρχου θηριωδείας αἰσθιοπάθει, παντὸς οὖ πνῶ ἄξιος οὖσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας προῆκτο, τιμῆς δ' ἀρετῆς, μὴ δουλείας

Vbi rex confestim pontificatum abrogat III. Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratē traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & E hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea depositi quo familiam suā componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiū fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristo- F bulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterū quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc G obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quā amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus scandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscriis, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũ eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita, quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iámque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis accelleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

A κὴ φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴ κλεοπάτραν, ὃν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κὴ δ' ἰκέτιδος. ἣ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' ἀγυιᾶς σὺν τῷ παιδὶ θεὸς αὐτὴ δὲ ποδιδράσκειν. ἐδόκει τ' ταῦτα, κὴ τεχνάζει παιδὶ. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν τεκέων ὧδασκάσασμένη, ταύτας αὐτὴν κὴ τὸν ἐνέβαλεν, ὅπως ἅμα τῇ οἰκετῇ τοῖς σωφρόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρει. ἦν δ' τὴν τοῦ θεῖ ὅπι θάλαττα ὁδὸς αὐτοῖς, ἐς πλοῖον ὃ δι' ἀπλοΐαν εἰς τ' αἴγυπτον ἔμελλε ὧδασκάσασθαι. ταῦτα σαββίωνι τῷ B σκεύης φίλων ἄστοπ@ οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει θεσπεσιῶν, ὡς εἰδὼς φράσας. πυθόμενος δ' σαββίων, κὴ δὲ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδ@ θεότερον, ὅτι τῷ ὅπι βουλευσάντων αὐτὸν ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμάκειαν εἰς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς θεῖ τὴν μνείαν δύνοιας θεσπεδίκησε. κὴ καταλέγ τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς ἀλεξάνδρας ὅπιβουλήν. ὁ δὲ, τὴν C μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας θεοελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δράσμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἀμύρτιαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἰδεῖν αὐτὸν ἀθυμῆσαι, τολμήσας. οὐ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὅτι τῷ θεὸς αὐτὸν μίσος λαβοῦσαν. ἐμφανῶν δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ὅπι εἰκείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. θεοῖ κειτο μὲν τοῖς παντάπασιν ἀειτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πι- D θανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ τῆς σκιωποπηγίας ἑστώσης, ἑορτὴ δ' ὄξιν αὖτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τεθυμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερέβαλλετο, καὶ θεὸς διφθερουσίας αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθ@ λιτ. σκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τῆς τοιούτου ὅπιπαιεῦσαι τὰ θεῖ τὴν θεοαίρεσιν ἐμφανεῖς παρεξιώων ὁ φθόν@. τὸ δὲ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἑβδόμῳ ὅπι τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀπῆλθεν ὅπι τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ E θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέων, καὶ τὰ θεὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ θεὸς τὴν ἡλικίαν ὑφάλων, τό γε μὴν θεῖ τὸ ὄγκους ἀξιώματος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ ἐξεφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει θεὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐλκύετο, καὶ τῆς ἀειτοβούλου τῷ παππῳ πεπραγμένων ἀναρχὴς μνήμη παρέσχ. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς ἐλαθούσης, F χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχόμενοι, καὶ φωναὶ εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχαῖς μεμιγμέναις, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὐνοιαν τῷ ὄχλων, καὶ θεσπετέρων ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπατοθεσαν ὁμολογίαν. δι' τούτοις πᾶσιν ἡ ἡρῴδης ἔγνω τ' θεοαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τ' ὁρτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὲν ἐν ἱεριχοῦτι, δ' χειμῶνος αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δ' τὸ μειράκιον κὴ θεοίλκων εἰς ἀδεῆ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῶ δ' θεῖ τὸν τόπον ἰδιώματος θερεινωτέρου τυγχάνον-

τος σωρευλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ ταῖς κολυμβήθραις ὅπιπαίντες, αἳ μεγάλαι θεῖ τ' αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμώτατον τῆς μεσημβρείας. καὶ θραῦον μὲν ἐώθεσαν τοὺς νέοντας τῆς οἰκετῆς καὶ φίλων. ἔπφτα θεοαχθέντος καὶ τῶ μειρακίου τῷ καὶ τὸν ἡρῴδη παρεξιώων, τῆς φίλων οἷς ταῦτα ὅπιτέτακτο, ποτοῖς ὅλίγοντος, βαρουῶτες ἀεὶ κὴ βαπίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ πηχόμενον, οὐκ αἰδῆκαν ἕως καὶ

παντά-

παντάπασιν ὑποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως ἀ- A
ρτόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη,
τὴν δ' ἱερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτὸν, λύσ ἀνάν-
λου ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθος
τῆς γυναικὸς δύθυς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνος ἦν
ἐπὶ θορυβουμένῳ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄφατον, ἅτε πό-
λεως ὅλης ἐκ τόπου ἀγαθέντος ἐκπρήξαι, πάσης ἑστίας οἰ-
κείας μένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γινο-
μένην. ἀλέξανδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν τοῦ συμβε- B
βηκότος τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθοὺς οὐκ ἦν γνώσκειν ὅ-
πως ἐφέρθη πλέον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν αἰσχυ-
νόμενον δῆλ μείζονος κακοῦ θεοσδοκία ποιουμένη. ἡ
πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία θανατηφόρος τοῦ
βίου, ἐπέσπασε δ' ὅμως εἰ δυνατὸ ζῶσα θεοσαρ-
κέσαι τὸν κατ' ἐπιβουλὴν ἀόμως διεφθαρμένον, τό-
πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρεμάτ τὸ βίον, καὶ τὸ μνησι-
κακίαν ὑποφίαν ἐπιδοῦναι ἦ καὶ θεόνοιαν ἀπολέσθαι τὸ
υἱὸν ἱκανὸν εἰς δίκαιρεσιν ἀμυνόμενος ἐνομίζετο. κἀκεί- C
νη μὲν ἐγκρατὴς ἔφερε τὴν ὑποφίαν. ἡρῴδης δὲ
πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανὸς ἐπιπονδάζετο, μὴ μετὰ
θεοποίας γλίσθαι τὸν παῖδα τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα
θεὸς πένθος ἐπιτηδείων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χεόμε-
νος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων
ἀληθινήν. τόχα μὲν καὶ τὸ παῖδος ἀπονικῶντος αὐ-
τὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ἥβας καὶ τὸ κάλλους, εἰ μὴ θεὸς
ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τὸ παιδὸς ἐνομίζετο. δῆλον D
δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ θεοσημαίνόμενος. πάντα μὴν
εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ἐφεῖλκύσατο, πολλὴν μὲν τὴν ἀθασιλέως θέσιν τε τῆς
θήκης ἦ τὸ πλῆθος τῆ θυμιαμάτων ποικιλίᾳ,
πολλὴν δὲ συγκατατάττων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν δ' ἐν ἅπασι γυναῖκα ἀλγηδόνος, ἦ θαμυ-
νθήσεσθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῇ τῆς ἰουδαίων ἦ ἀράβων ἐπιβουλεύουσα βα- E
σιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῇ ἰσχυσε παρ' ἀντωνίου.

Ἦν δ' ἀλέξανδρα ἤπιστος μὲν οὐδὲν τῆ τοιού-
των. ἀεὶ ἦ μᾶλλον ἡ μνήμη τὸ καιροῦ παρέ-
χουσα τὴν ὀδυνηρὰν ἐποίει ἦ φιλόνεικον.
ἦ χάριν τὴν ἐπιβουλὴν ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τὴν ἀπόλειαν τῆ παιδὸς, ἡ δὲ, καὶ πάλαι αὐδὲν ἦ-
σα θεοσαρκέσαι δυομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτεί-
ρουσα δ' ἀλέξανδρας, αὐτὴς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν θεᾶς κα- F
ὶ αὐτώνιον ἐκ ἀφίει πίσασθαι τὸ φόνον τῆ παιδὸς παρο-
ξυνόμενος. οὐ γὰρ ἄξιον ἡρῴδην δ' αὐτὸ καταστάντα βα-
σιλέα τῆς οὐδὲν θεοσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιὸ ὄντος
βασιλῆς τοιαύτας ὑπὸ εἰκυθαι δικαιομάς. τού-
τοις ἀφαπειδόμενος αὐτώνιος, ὡς ὑπὸ λαοδικίας ἐκά-
λη, πέμπει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα πρὸ εἰς ἀριστό-
βουλον ὑπολογήσασθαι. πιθανὸς ἦλθε γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὴν
ὑπ' ἐκείνου, εἰ δ' αὐτὸ γένοιτο. ὁ δὲ, τὴν τε αἰτίαν δε- G
δοικὼς ἦ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀπ'
ἐκείνου ἐξεργαζομένη κακῶς αὐτῷ τὸν αὐτώνιον ἔ-
σχεν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρᾶττειν
ἐᾶν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸ ἰώσηπον
ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆ ἐκεῖ θεσγμάτων, ἐνετείλατο λελυθότως εἰ πάθοι τί παρ' αὐ-
τωνίῳ, θαρρεῖν καὶ τὴν μασιάμνην αἰτεῖν. οὕτως τε δὲ ἔχειν φιλοστόργως θεὸς τὴν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus inconsolabilis: totámque vrbem rumore sparso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perperi tamen metu maioris mali necesse habuit & sæpè ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm fingens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæteràm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus preciosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudaorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simúlque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius assuetionem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis cò prouectus est: vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in carum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quę in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnũ id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illũ perdere. Sed quia iustũ se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmq; breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatrę cupiditati vllã spẽ,

A καὶ δεδοικέναι τὸν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνου κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ παροξύζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐπέφαινεν ὁμιλῶν Ἀντωνίου περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι καὶ πάλαι ὑφ' ἡκιστοῦς ὑπὸ τῆς ὀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν ὑπὲρ εἰλας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὑπὸ τὸν ὅλων ἀπήει πρὸς Ἀντώνιον. ὁ δὲ Ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μιριάμμῃ, περί τε πραγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ὡς ἔδει βασιλεύοντι παρ' αὐτὸ γίνεσθαι καθεὶς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν διαίτης, καὶ φιλοσοφίας· ἐξηγεσάμενος δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφ' ἡσυχαστικὸς ὁ Ἰώσηπος ὑπεδέξατο τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, περήχθη, καὶ τὰ περὶ τὸν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χρεὼν ἐκείνης ζῆν δύνατο,

C κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῦτος οὐδὲ θανάτῳ διαζεύγνυσθαι. ταῦτα μὲν ὁ Ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν ἡρῴδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ὑπὸ θνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ περιλαμβάνουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τῆς ἱεροσολυμιτῶν ὡς διὰ τὴν ἐν ἅδου τὸν ἡρῴδην ἐχόντων ὡς αἰτίου αἰκισάμενος αὐτὸν

D ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας ὡς ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν Ἰώσηπον ἀναπείθει τῆς βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτῆς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τὸ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἑστατο· δύει ἡμερῶν ἰουλίου. διαζὸ τοῦτο φρόνιμον μὲν εἰ καὶ τις ἀπαντήσειν παρεσχῇ περὶ τὸν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ διάξειν αὐτοὶ ῥωμαίους δυνατοὺς ἔχοντες. ἔπειτα

E καὶ τὸ δύεσθαι πάντως ἐλπικέναι τὸν μιριάμμην Ἀντωνίου θαρσαλέου, δι' οὗ καὶ τὸν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνατείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δὲ τῇ λογισμῷ τυγχάνοντες αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρῴδου περὶ τῶν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἰσχυρὰ, καὶ τῶν πεπληφθέντων. ἐπειδὴ δὲ ἐχώρει παρ' αὐτονίας,

F ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῆς ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' ἐν ταῖς ὁμιλίας παρεσκήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦτον ἐδυνήθησαν. οὐ δὲ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτονίῳ βασιλέα περὶ τὸν κατὰ τὸν ἀρχὴν γεγυμνασμένων δυνάμεις ἀπαγτεῖν. οὔτος δὲ αὐ οὐδὲ βασιλεῖς εἰσι, δόντας δὲ τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλε-

G

ῳ συμφέρον. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διέξει πρὰξις, ἃς ἔχοι παρ' αὐτονίῳ συνθεσκῶν ἐν τῆς διαγωγήσοιν, καὶ συνεστιάσθαι ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῇ τῆς κλεοπάτρας οὔσης, ἣ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαπατωμένη τὸν βασιλείαν αὐτῇ περισχεῖσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. διαμάχου μὴτοι τυγχάνων αὐτονίου, μηδὲν ἧττον περισσοῦσαν δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ θαττον ἤξειν βεβαιοτέραν τὸν διάνοιαν τὸν παρ' αὐτὸ περισπλοκὴς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς περὶ μασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι περισσεῖναι τὸν ἐλπίδα τῆς

πλουτε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτονίῳ αὐτ' ὧν ἠξίωσε τῷ κοίλῃ A quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquātisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæā reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum Iosephum criminata est, B Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contētiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho C commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agébárque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans tandem vt mos est amantium prorumpen- D tibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque cappillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim prodituram fuisse data sibi priua- E tim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamé Iosephum ne in conspectum quidèm admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō I V. desinente in omnes incitare Antonium: quem F hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylū vllū vnquā violare dubitauit, modò ad illā redirēt spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátq; sacra profanis, fas nefas, vt augere- G

πλεονεξίας, δόντος αὐτονίου αὐτ' ὧν ἠξίωσε τῷ κοίλῃ συρίᾳ, καὶ ἐξὸν τούτῳ παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποσπάσασθαι τὰς ἐντεύξεις, ἃς ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας ἐποιεῖτο. τὸ πρῶτον τῶν γραμμάτων ἀπενεχθέντων, ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, λεληθὼς ὡς ἀπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ὅτι τοὺς ῥωμαίους. ἐμὲν ἔλαθεν αὐτὴν ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ ταχέως ὁ βασιλεὺς αὐτωνίου ὅτι πάρθους εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, δύο μὲν ἥτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ τὴν ἐξάνοιαν, ἣν ἔχον οἱ πρὸς τὴν ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμαναν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' ἀνδρὸς ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς ἐξελθὴν ποιήσοι. καὶ τῇ μαριάμμῃ συγχρώμενον, ἐξατιμάζειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὴν ὡς πλείονος, ὅτι καὶ τὰς ἐξαφορὰς φρονήματι χωλύῃ μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξωνείδιζε δυσχρήσιαν. ἠφώδης δὲ θερμὰς ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, δύο μὲν ἐξετετάσατο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν. ὀμνύοντος δὲ, τὸ μὴ πρᾶξαί τι ποιῆσαι ἐξὸν τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῷ ζήλῳ παρεξυμένου, ἐξὸν τὴν μαριάμμην ἀνέκειτο ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομενούσης δὲ ἐκείνης, καὶ πάντ' ὅσα μηδὲν ἀδρυτέσῃ, πρᾶξαι, εἰς ὑπολογίαν καταλογιζομένης, ἀπειθεῖτο ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἔδοξεν ἀκοίτας πεπεισμένην, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῆς πολλὴν ὠμολόγει χάριν, αὐτός τε ὅπως ἴσχοι σωφροσύνης, καὶ δυνοίας πρὸς αὐτὸν ἀνωμολόγει. καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, προὔπιπτον εἰς δάκρυα μὴ πολλῆς ἀνιᾶς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τὸ βασιλέως ἀπεσημαίνετο, καὶ ὅτι τὴν αὐτὸ ἐξέθεσιν ἤλκοντος, ὁ φιλοιμοῦς εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κῆ τὴν ἐντολὴν εἰ πάσχει τι χαλεπὸν ὑπ' αὐτονίου, καὶ μὲ σωσαπολέσθαι τὴν ἐνδεᾶ αἰτίαν. τύπτει προσαισθόντος τὸν λόγον, περιπαθήσας ὁ βασιλεὺς, δύο μὲν ἐν τῷ χρεῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα δὲ, καὶ τῷ αὐτὸ ἔχειν αὐτὸς ἐδράττετο, φανερὰν φαίνεσθαι ἔχειν τῆς τῶν ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἃ γὰρ ἂν ἐξειπεῖν ἃ καρδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτῆς πίστεως ἐγγεγραμμένης. οὕτως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκρέπτησεν, ἑαυτὸν δὲ καρτερήσας ἀδυνηρῶς καὶ δυχερῶς. τὸν μὲν τοι ἰώσηπον ὑπ' εἰς ὕστερον ἐλθόντα δεχρήσασθαι προσέταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἅπαντων φροντίσαι, δήσας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν συρίαν ταραχὰς εἶχεν, ἐκ ἀνιείσης τῆς κλεοπάτρας τὸν αντώνιον μὴ πᾶσιν ὀλυμπρεῖν. ἐπείθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυνασείας αὐτῇ δίδόναι, καὶ πλεῖον ἴσχυεν ἐν τῇς ἐκείνῃ πρὸς αὐτὴν ὀλυμπίας, φύσει δὲ πλεονέξια χαίρουσα, φρονομίας οὐδὲν ἔλπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδει χρυσομένην, προσανελοῦσα φαρμάκοις, ἐ ἔτος ἔχοντα, τὴν δ' ἀδελφὴν ἀρσινόην ἱκετεύουσαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ τῆ ἀρτέμιδος ἀποκτείνασα δι' ἀντωνίαν. χρημάτων μὲν γὰρ ἕνεκεν εἴπερ μόνον ἐλπιδεῖν, ἢ ναοὶ ἢ τάφοι παρενομήθησαν. ἐθ' ἱερᾶ πινὸς ἥτις ἀσύλα δόξαντος ὡς μὴ παραμεθῆναι τὴ ἐν αὐτῷ κόσμον, ἅτε ἐκβήλε, μὴ πάνυ πᾶν τ' ἀπηορευμένων παθόντος, εἰ μόλοι μόνον πρὸς ὑπαρείαν

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, caussata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur morralium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cap. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obitéque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessa sibi Arabiæ partem & Ierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè pretiosissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta. nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorē prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam profusam impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorē cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantē negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amissile eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis lógè

τῆς δ' ἀδικούσης πλεονεξίας. τὸ δὴ ὅλον ἐδὲν αὐτερκες ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δι' ἀλαζονείαν τῆς ὀλιγωρίας, μὴ καὶ τὰ πάντα φορὸς ἡ ὀλίγοια ἐνδῦσα ὧν ἐπιθυμεῖ. ἐξῆς ταῦτα καὶ τὸν αὐτοκράτορα ἐπῆρτο ἀεί τι τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ δὴ καὶ σὺν ἐκείνῳ τελεῖ συρίας ἐπινοεῖ κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου παῖδα αἰτιασαμένη τῆς φυγῆς ἐπάγει κτείνεται. ἤτει δὲ παρ' αὐτοκράτορος τελεῖ τὸ ἰουδαίας, καὶ τελεῖ ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύσαντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. τῷ δὴ αὐτοκράτορι τὸ μὲν ὅλον ἦν πᾶσαι συμβαίνει ἡ γυναικὸς, ὡς μὲν μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μὴν τοι ἀδελφαῖς τῆς ἀδικίας ἀξιωτάτης μὲν μέχρι τοσοῦτον κατέκοπον ἡμέμφον, ὅτι μεγίστοις ἀμφιτάνειν. ἐν οὐδὲ μετ' ἀριθμῆ παντάπασι, μηδ' ὅσον φορητοτάτην ἐκείνη ἀξιοπρεπεῖ ἀξιώσεως ἐπφαίνεσθαι δόξῃ καιρὸς, μέρη δ' χώρας ἑκατέρᾳ παραλόμβανος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δὴ δυσὶ γὴ τοῖς ἐτὰς ἑλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἔχεις αἰγύπτε, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ φορητόταν ἐδὲ ἐλευθέρας, πολλαὶ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεᾶς.

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟύτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ἀφορμίσασα μέχρις ἀρμενίαν τὸν ἀντώνιον, ἐπ' αἰφράτην προπέμψασα, ἀπέστρεψε, καὶ γένεῖ μὴν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν αὐτὴ πρόσθυ συντυχόντος αὐτῇ καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δόθεντα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἱερειχοῦντος φορεῖσθαι πρόσθυ μισθώσασθαι. φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ἐπιμελέστατον τῶν ἐκεῖ, καὶ φοίνικος φύσαν, τὸν τε φοίνικα πολὺν καὶ καλὸν. ἐν τούτοις σθένει, καὶ πλείστῳ αὐτῆς συνηθείας ἐκ τὸν πρόσθεν γινομένης, ὅπως εἰσάξειν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει ἐκ ἀποκαλύπτως τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῆς χωρῶν, τάχα δὲ καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ ἐκ τὸ παντὸς ἀπεργον ἐπιβήσας ἀρχὴν τελεῖ ἐπ' αὐτελεῖ γενησομένου ὕβρεν ἐπιχειρησομένη. τὸ δὲ σύμπαν ὀξὺ ὀπιθυμίας ἡπτᾶσθαι διέφυκεν. πρόσθεν δὲ ἡ παῖδας μὲν οὐκ ὄντος ἐν τῇ πλεονεξίᾳ, χαλεπὴν εἰς ἅπαντας ὑπῆρχεν, τότε δὲ καὶ ὑπεῖξεν ἀξιόν εἰ δ' ἀπέλιπε εἰς τέτο τρέφεσι, καὶ φθόνος πικρὸς ἦν, εἰ συμβαλοῦσα τοιούτοις ἐγχειρεῖν, τοὺς ἐμὲ λόγους αὐτῆς διεφθείρουσα. βουλὴν δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑπὸ χείρα ἔχων ὅπως πίνῃ. πολλοὶ γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ φορτικωτάτη τὸ δ' αὐτὸ τέτο καὶ αὐτοκράτορι λυσιτελήσειν, οὐδὲ ἐκείνῳ πιστὸς ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν καιρὸς ἐρεῖα καταλάβῃ, τοιούτων ἐπινοούμενον. τοῦτο βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, φράζον μὴ διαθέσκοντες ἀξιόν μισεῖν ἀφίστον, κίνδυνον φανερώτατον αἱρεῖσθαι, ἐγκαλέσαι δὲ καὶ δόμμοις μεγάλοις ἐκ φορητὸν ἐδὲ ἀξιον. οὐδὲ ἀπαρακίνητον, οὐδὲ ἀφόβητὸν τῆς πίστεως τὸ σωφρόνον ἔχοντα φορὸν τὸν ὁμιλοῦντα. τὸν τε δὲ ἔρωτα μᾶλλον ὑποπτεύοντα, τὸ δοκεῖν ἕνα καὶ ὅλον βουλεῖ αὐτὸν αὐτῆς σῴζεσθαι, μήτοιόν τε ἐδὲν ἐς

ἀπολογίαν φαίνεσθαι, τῶν μὲν ὅλων χειρήματος ἐς γυναῖκα ἀσχημοσύνῃ, μέγιστον ἀξίωμα τῆς καὶ ἀνδρὸς

ἐχθρᾶς

ἐχκλίναι τὸ χρέον, τὸ δ' ὠφελείας εἰ μὴ ταύτην τίς οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσῃ τὸ ἐκείνου δίκαιον ἀθέτως φανεμβύης. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὰ ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν αὐτὴ τὸ ἦθος, ἐξ οὗ δυσχρωσάμενον τὸ ἀμάρτημα, εἰς ἣν ἐκείνη ἐξεκαλεῖτο, θάνατον καιρὸν διαφύγειν. τοιαῦτα διανοηθέμενοι τὸ κινδυνῶδες ἐξ εἰκότος ἐξεδήλωτες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τῷ κλεοπάτρᾳ δωρεᾶς δεκαπέντε πόλεις, ἐπ' αἰσίοις ἐφεστῶσι. τὸν δὲ τιγράνου ἀρμενίαν καταλαβὼν, ἀναβάζην τὸν πρεσβύτατον τῶν παίδων σατράπην, δίσμον εἰς ἀγχίνοον δυσπέμπει, δωρούμενος τούτοις τὴν κλεοπάτραν, καὶ τῷ πατρὶ κόσμῳ τὴν βασιλείαν. ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας δὲ ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, διαδρὰς ἐκ τοῦ τότε. καὶ τῶν ἀρχέλαου καὶ νέρωνος καίσαρ ἐκβαλόντες, προαιρεῖται τὸν νεώτερον ἀδελφὸν, ὅτι τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. ἐφ' οἷς δὲ τοῖς φόροις οὐκ ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' ἀντωνίου δωρεᾶς χάριν, ὁ μὲν ἡρῴδης δίκαιον ἐνόμιζεν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος διδόναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἀραψ, ἡρῴδου τὸν φόρον ὑπεκδεξαμένου, χρόνον μὲν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δίκαια τάλαντα. μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης ἐνέπεσε καὶ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, καὶ μόλις ἐκ μέρους τινὰ ἐξέλυσεν, οὐδὲ ταῦτα δίχα δίκης ἀζημίως.

A honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cùm nihil veret recusara illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore: Ille placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazē B Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòst Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono C acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ. Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

ΗΡῴδης ὁ τὸν τρόπον ἀγωμονήτως, ἔτι δὲ ταῦτον οὐδὲν ἐπὶ τὸ δικαίων ποιῶν ἐθέλοντος, εἰ μὴ ὡς ἐπλουτάμενος, ἐφρόντισε ἢ ἐδεήσατο ῥωμαϊκῆ πολέμῳ. τὸ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ἐφεστῶτα ἐώρων, ἵνα δὴ τὸ ζ' ἔτος ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, καίσαρ μὲν ἀντωνίῳ ἐφέξει τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιᾶν ἐφεστήκειν. ἡρῴδης ὁ μὴ τὰ χείρω διβότου μενούσης αὐτῷ πολιτῶν ἤδη χρόνον, μὴ ἐφεστάναι μὴ δὲ τὰ μέγιστα διρημένων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὠφελιμωτάτας τῆς ἐπιστολῆς χρησίμῳ. ἀντώνιος δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ ἀράβα, καὶ γὰρ ἐκπικρᾶναι ἐπὶ τε αὐτῷ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπεξιέναι ἐφεστάτει. πρέσβευ γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τὸ ἕτερον τὸν θανάτῳ κακῶς παρελθεῖν ἡδέμενον. τούτων αὐτῷ παρ' αὐτοῦ λεχθέντων, ὑποστρέφας ἡρῴδης συνέλεγε τὸ στρατιωτικόν. ἐπὶ δὲ δὺς εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβαλὼν, καὶ ἐπιδιαδεξάμενος ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως, εἰς δύο στολὴν ἀφικνεῖται τῶν ἀράβων ἐκεῖ συναντώντων. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτούς, καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐνικήθησαν οἱ ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰ στρατιὰ τῶν ἀράβων εἰς κατὰ συνήκεν, χωρία δ' ἔστι ταῦτα τῆς κοίλης συρίας. ἡρῴδης ὁ προπυσμένος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος ἧς εἶχεν δυνάμεως. καὶ πλησιάσας ἐν καιρῷ στρατοπεδεύεσθαι διεγνώκει, χάρακά τε καλλόμενος ἐξ ἐπιχειρεῖν. ταῦτα δ' αὐτὸ διατάττοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων, παρελθόμενον τὸ ζῆν, μᾶλλον ἐπὶ τοὺς ἀράβας. ὥρμητο ἢ καὶ τῷ συντάχθαι πιστεύειν καλῶς, καὶ τῆς προθυμίας

D

E

F

G

Vam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. ná & regina hoc in rē suā fore existimabat, si alter ab altero mutuis atteretur cladib. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cúmque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfestim in Arabas duceret. Faciebat autē eis animos, tū quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostẽ, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, ciúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, nõ imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nã Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemẽter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucísque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocãdos qui illis succurrerẽt. nec tamẽ licet festinus, affuit in tẽre, sed Iudæorũ castra capta sunt. Arabibus autẽ non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimũt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiã castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciẽs & continuis exercitiis præparans ad abolendã tandem ignominiam.

A ἄμαχον ἐχόντων ὅσοι Πλεὼ πρώτην μάχην νενικήκεσαν· ἐπ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὅπλοις ἐφιέντες τοῖς πολεμίοις. θαρρυνόντων δὲ κ) πάσαν ὁπλοφυΐαν ἀνεδεῖν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ τ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχρήσασθαι, κ) προφπὼν ὡς ἐ λελειψὼς ἐκείνων ἀρετ πρώτος ἐπ τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων κατ' οἰκεία τάλη συναναλυθησάντων. ἐκπλήξις ἦ διθὶς ἐμπίπτ τοῖς ἀραψι, αὐτοσχέδιοι γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώθεσαν ἀμάχοις ὄντας, κ) B μασοις φορήμασιν ἐρυγον οἱ πλείοις ἐκκλίναντες. κἀν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθηνίωνος κακώσαντος ἥρωδην τ τοὺς ἰουδαίους. ὅθεν γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν κλεοπάτρας ἐτύγχανε τῆ ἐκεῖ, δι' ἄφορος ἦ ἡρώδη, τὸ μέλλον οὐκ ἀσφαλῶς ἐσκόπ, δρασάντων μὲν λαμπρὸν τ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγλν. ἐπὶ τοιούτοις ἦ ὁ κ) συνίδη, τοῖς ὑπὸ τ χέρας συμπλυθεῖσι τῆ οἰκείων ἀθρασυνόμενος ἐπιπίπτοι τοῖς ἰουδαίοις. κ) τὸ κακὸν κόσι τε κ) νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολὺν ἐποίᾳ φόνον. τὰς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐλθεῖν ἐπαναπαύσαντες ἰουδαῖοι, κ) τῇ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῆ ἐπιχειρησάντων ἐπλάντο, κ) πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐκ χερείοις ἀφίπποις κ) πεζοῖς ὠθισμοῖς, ὧν πλέον τλεῖ ἐμπρεῖαι εἶχον οἱ τλεῖ ἐπιπίπτοντες ποιούμενοι. κακῶς δὲ C παχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνελήφεσαν, κ) πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τεταραγμένους. γίνονται δὲ παντοδαπαὶ κ πανυμένων ἀπώλειαι, κ) τῆ ἐλαπτ ὄντων, οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπαγωνιὰς τε κ) τλεῖ μάχλιν, ἀφιππάζ) βοήθειαν ἄξων, οὐ μλεῖ διέφθ κ) παρ' ἐπουδαίως ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἤλω τῆ ἰουδαίων. οἱ δὲ ἄραβες, οὐ μετρίως δ' συχήκεσαν ἐκ θαλάττου, νίκλιν τε ἐς πλεῖστον ἀπεδίωσαν ἀνελληφότες, Ϲ πολλλοὺ τῆ ἐναντίων ἀφηρημένοι δ' ὠάμων. τοὐντεῦθεν, ὁ μὲν ἡρώδης λησίας E ἐλῃῆτο, κ) τὰ πολλὰ κατασχὼν τλεῖ τῆ ἀράβων σκάνου τὰς ὁδοιπορίας στρατοπεδευόμενος ὁπ τῆ ὁρᾶν, κ) τὸ μὲν σύμπαν ὀκίστατο κ) τυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζημίως δ' γινόμενον τῆ συνεχείᾳ, κ) τῆ φιλοπονίᾳ, τῆ τε οἰκείων ἐπιμελεῖτο παντὶ ζήλῳ τὸ πάσμα διορθούμενος.

CAP. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius cõflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nũquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum excitat hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitũ.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κ) τλεῖ ἰουδαίαν.

ΕΝ τούτῳ κ) τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστημένης καίσαρι προς ἀντώνιον ἑβδόμου ὄντος ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σφαδάσα ἡ γῆ τῆ ἰουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλλοὺ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ κ) τῆ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πατ' οἰκίας οἰκείαις, ὡς μυρίους. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατεθέμενον, οὐδὲν ὑπὸ τῆ πάθους κατεβλάβη. ταῦ-

τα πανωθανομένοις τοῖς ἄραψιν, κ) μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν δόξαν γελλόντων αὐτοὺς, ὅσοι τοις ἐκ τῆ γεγονότων λόγοις τῆ μισῆ τῆ ἀκουσομένων ἐχαλίζοντο, μείζον ἐπῆει φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας αἰαντεσαμένης τοῖς πολεμίοις, κ) διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἐπιμενῆ ἐκ αὐτοὺς ἀπόπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. κ) τῆ τε ἰουδαίων τοὺς φρονήσεις, ἥκον γὰρ δὴ τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρήνῃ πονησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, κ) μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν δὴ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτε τὴν ἔφοδον ὄξεδέξαντο, καὶ θεὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως ὤχετο φέρων, θρέπτο τὰ θεάγματα πλείσον ὅσον γώσεως ἐπ' αὐτοῖς ποιησόμενος. ἐγὼ δὲ ἦν ὅτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς θεσπεσίμοις ἐν τῇ μάχαις, ὅτε βοηθείας κενακομβίων αὐτοῖς τῆδε οἴκοι θεραπόντων. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τὸ πείθειν τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος αὐτῶν ἀναβαίνει πρῶτα τὰ φρονήματα. θεσπεσιώτερος δὲ καὶ ἀθρούστερος ἦν ἀμείνοσιν, ἐτόλμησεν ἤδη ἐς τὸ πλῆθος ἀναλέγεσθαι, θεὸς τε ἐκείνων αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς φέρειν διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὴ τοιούτοις ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος Ἡρώδου θεὸς τοὺς Ἰουδαίους.

ΟΥκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ θεὶ τάνδε τὴν καιρὸν γεγόνοι) θεὸς τὰς θεόξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, μὴδὲ τοὺς πλείσους ἀνδραγαθίας διεπονοῦντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῷ γεγονότων οὐδὲν ἔστιν τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔρχου καλοῦ θεαγθέντος ἐπανορθώσεται, θδε καλέσας θεθειλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν μὲ ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ θρᾶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπιδεῖξαι, δι' ἃ τὸν ὕβριν τῆδε ἐναντίων ἰώμεγασμένοι. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, θεθυμίας ἅπαν ὑμῖν ἔσαι. μετὰ δὲ τὸ ὑποδεῖξαι διότι καὶ τῷ ἐν ἡμῖν δίκαιόν ἐστιν, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἀξιοῦμαι δὲ ὑπὸ τῶ θρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ γὰρ τῷ ἀράβων θδικίαν ἴσε μὲν διότι καὶ θεὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως διακείμενον, ὡς εἰκὸς ἦν τὸ βάρβαρον καὶ ἀμισόπονον θεοῦ, πλεῖστα μὲν τοι θεσπέπρεσεν ἡμῖν πλουτεξία, καὶ φθόνῳ, θ' τε ταραχαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξυπογύε. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆ οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι τῶν θείους ἀπήλλαξαν, ἢ γὰρ ἐμὴ θεὸς αὐτώνιον φιλία, κἀκείνου θεὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγόνητον, μηδὲ τούτους ἀπήκεσόν τι παθεῖν, φυλαττόμενον τὸν δρὸς μηδὲν ὕβριν δύειν, ὃ δυνατὸν ἂν ὑπῆρον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ θδαφεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησαμένων ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἔδοξε, τὰ μὲν ἀσφαλεῖ ἀμφοτέρως ἐποιησάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δίδυς τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ θεσπεδημοδρόμῃ γεγόνει, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπισεῤῥήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδὲν τῆδ' ὄντας ἰουδαίοις φόρου, ἢ τῆς χώρας δεσπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' ἦν, ἀλλ' οὐχ ὑμᾶς γε τούτων οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἀράβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι σῶν ἀρχῶν ἐδέκοων τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς δεσπεσομένους, δ τάδε οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ θεὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετιμῆσθαι. ἀλλ' οὐ θδὲ τούτοις οἷ τὸ μὲν καρδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὀκνηρόν, εἰ μόγον καρδαίνειν δυνησεῖν. ἔστιν οὖν ὅτε ζήτησις ὑμῖν ἐδεῖ

A at illi non ausi aduentum eorum prestolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur B his verbis consulatus simul & cohortatus est.

Cap. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quę hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo dissetam quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decederentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudęos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia cõmittitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubérque nos semper vlcisci vim & iniuriam? maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cælis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: sed quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quib. enim iustitia est, cũ illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo neq; fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãre vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nũc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij. sed quia nos afflictos credũt calamitatib. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putãt, itaro Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini: iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, ἢ τὸ μὴ ἢ θεῶ βεβουλῆσθαι, καὶ
ΦΑΙ γέλλωνος ἀεὶ μισεῖν τὸ ὄβειν, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ
ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον
ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται ΦΑΝΟΜΙΤΑΙΣ τοῖς τε
Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡ-
μετέρους φρίσθης ἀποσφάξαντες αὐτούς. τῷ μὲν ἐλ-
λήνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶ) τοὺς κήρυκας φαμέν, ἡ-
μῖν δὲ τὰ κάλλιστα τῷ δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα
τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων ΦΑΣὶ τὸ θεοῦ μαθόν-
των. ἢ τὸ γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ αἰθεόπους θεὸν εἰς ἐμφάσιν
ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις ἀχαλινώτῳ δυνάτα-
πον οὐκ μείζον ἂν ἠθροίσθ ἀσέβημα, ἢ φρίσβεις
ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τὸ δικαίου ἀγωνιζομένους;
πῶς δ' ἂν ἔτι δυναίτο, ἢ φέρειν τὸν βίον δύνασθαι, ἢ
φέρειν τὸν πόλεμον δύτυχῶν τοιούτων αὐτοῖς παρεγ-
γυήσων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοί-
νυν ἐρεῖτις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, αἰ-
σθητέρους δὲ ἢ πλείους σφῶν τυγχάνειν. ἀλλὰ
φοβητὸν μὲν ἀξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ
δίκαιον ὄζιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ παρόντος,
καὶ πλῆθος, καὶ αἰσθησία παρέστιν. ἵνα ᾖ καὶ τὰ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμ-
βαλόντες τὴν δευτέραν, οὐδὲ αὐτόχυρον ἡμῖν, ἀλλ' ἐφυ-
γὸν δι' ὃς οὐκ ἐπομείναντες τὸν ἔφοδον, καὶ τὰ φρο-
νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθηνίων ἐπόθεν πόλεμον
ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον αἰσθησαθία τούτοις ἐ-
κείνων, ἢ δεύτερα ΦΑΝΟΜΙΑ, καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλατ-
τον φρονῆμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἴσχεν δὲ τὰς ἐλπίδας;
πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ὀξ ἀλη-
θείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικημένους, ὅταν ᾖ κρα-
τῆν νομισθῶσιν ὀξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ'
ἂν εἰ μὴ ῥᾳθυμίους ἥκηταί τις αὐτοὺς, ἢ παρ' αὐτὸ τοῦτο
μὴ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ δύψυχον, ἔκ τοι τοῦ τοῖς ἀ-
σθενεστάτοις ἐπιχωρεῖν, ἀλλ' ἐκ τοῦ δύνασθαι μὴ τοῦ ἰσχυ-
οτέρων κρατεῖν. εἰ δὲ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα
πάθη, καὶ τὰ ΦΑΝΕΡὰ τὴν σφσμὸν συμβεβηκότα, φοβη-
τὸν μὲν ἐνονοήθητον, ἔτι ταῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἀράβας ὀζα-
πατᾷ, μείζω τὰ ῥυόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφό-
τας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τοτόλμις καὶ ἡμῖν
δ' ἀλείας τὸ αὐτὸ αἰσχὰν ῥυέσθαι. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ὀξ
οἰκείᾳ πνὸς ἀγαθᾷ τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ πε-
ρὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμᾶς
δ' χρήσαντας ἐπ' αὐτοὺς, ΦΑΙρησόμεθα μὲν ἐκεί-
νων τὸ μεῖζον φρονῆν, ἀλαλητόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέ-
τι θαρσῆσαι μάχαθ. καὶ γὰρ οὐτε κακοπαθοῦμεν τοσοῦτον,
ὥθ' ὅπερ οἴονται πνες ὀργὴν θεῦ παρέχειν τὸ γεγονός,
ἀλλὰ τοιαῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάσι πνά. καὶ
εἰ καὶ θεῦ γνώμῃ πάρεστιν, δῆλον ὡς καὶ πάσιν
καὶ τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι. βε-
λόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μετεβάλλετο.
τὸν γὰρ πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον ἀναιρεῖσθαι, καὶ δί-
καιον οἶδεν, δῆλόν ἐστιν αὐτός. ἐκείνων γὰρ ἐν τοῦ σφσ-
μοῦ φθειρομένων, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπα-
θεν φθορᾶς ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθησαν, φανε-
ρὸν ποιοῦντος τοῦ θεοῦ, διότι καὶ οἰκήματα
τέκνων καὶ γυναικῶν ἐς ρατὰ ἐθεν, θέλει δ' ὑμῖν

μηδὲν αἰσχιστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι θεὸν πάντα καιρὸν προστάτην ἔχετε
τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀνδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν πρὸς φιλίαν, ἀσεβοῦντας δ' ὑπὲρ τὰς μάχας,

ἀσεβοῦς

ἀσσίους δὲ εἰς φρέσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἠτιμημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίνοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρῴδης δὲ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατιὰν διέτασε πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ καὶ ἔρυμνον καταλαβεῖν. οὕτως γὰρ αὐτοὺς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συνάψαι τῷ μάχῃ, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ παρεσκευασμένῳ τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ Ἀράβων στρατοπεδεύσαντα, ἄμυλλα γίνεται πρὸς τὸ χωρίον. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείοις εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔππου, ἕως ἠττηθέντες οἱ τῆς Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τῶν δ' Ἰουδαίων εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μικρὰν ἐγεγόνει, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰσχὺν βουλόμενοι, θᾶσσον ἐπεχείρησαν αὐτὸν τὸν χάρακα δῄουν, καὶ τὸ στρατόπεδον προστάγων ἁπλῶς. τούτοις δὲ ἐμβιαζόμενοι, προσήισαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τοῦ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδετοιοῦν ἐγκρατεῖς, ἅμα δ' οὐδὲ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τὸ ὄντες καὶ δίχα τοῦ κατεπείγειν δεῖ τὸ τολμηρὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος τρεπόντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλινιάσθη, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων θήσεως, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ἄδηλοις γενέσθαι τῆς κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φοβᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ἀλλήλων πιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πανσυχὶ μὲν γοῦν αὐτῆς ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συνφυγεῖν. εἶχον δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῆς διατροφίου, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, ἀπεκλῃόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ διατηροῦντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσι καὶ ἐξόδους φυλῆν βουλομένοις εὕρουν. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο διὰ τὸν ἡρῴδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ ὁμολόγου, ἔπειτα, τὸ δὲ λῖψ ἤπειγεν, πᾶν ὁπουοῦν ὑφίστασθαι, καὶ τυγχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦντες. ὁ δ' οὔτε φρέσβεις, οὔτε λύζα τῆς ἡλωκότων, ἵνα ἀλλόπ μόζιον προσῇδε, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς διαφθορὰς τὰς εἰς αὐτοὺς ὑπ' ἐκείνων γεγενημένας. καταναγκάζομενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, ἐπιόντες αὐτοὺς ἐπειγόμενον ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξελθεῖν πολέμου τε ἄμοιρον χωρήσαντες ὅτι τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τι πάσχειν αἱρεθέντες, καὶ μὴ ἀφθαρσίᾳ κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὲ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τῷ χαρακώματος, διήρπασαν δ' οὐδεμιᾶς τῇ μάχῃ, λαμπρᾶς μὲν ἀγωνίσασθαι κακοπαθοῦντες καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκειν τῷ συμφορᾷ τῷ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πιπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ στρατιᾷ μάχῃ ὡς ἐπ' ἀκισχιλίοις. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρονήμασος μὲν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς ἐστερεῶν ἀφῃρέθη. τὸ δὲ μεγαλόφρονες δὲ ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τῷ ἡρῴδου στρατηγίαν, ὡς τε τὸ λοιπὸν εἶξαν, καὶ προσκτῆσιν ἀπέφηναν τοῖς ἔθνεσι.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prelium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitari eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tãtillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij procularentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti sitì inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui de creuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX. A Κεφάλαιον θ'.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Πῶς ἀναγκῶν ἔχων ἡρώδης ἀπέτεμε τὸν ὑρκανὸν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rē bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summū discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & B amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue C opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs si- D bi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eādem cantilenam de futurorum spe, déque He- E rodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sūt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab F Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnū etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum G

Ὁ δὲ πλεῖστον ὅσῃ τοῖς δι' ἡμερῶν μέσων ἠξιωκὼς φερομένῃ, ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα φρονῶν λαμπρῶς ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦτο τὴν ἀσφάλειαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτῳ καὶ πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὴν ὑπὸ τῶν ὅλων κείσιν ἐπάγων, ἀντώνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπήγγειλαν αὐτῷ τὸ ἠρῴδου τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. οὐ γὰρ εἰκὸς ἀπιμώρητον μῆνιν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτόνιον φιλίας γεγυμνῶσθαι. ἐν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, κατήγνωσις τῆς κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθροὶ εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐκ ἐμφανοῦς συναχθεδαν. παῤῥησίας γ' ἐλευθερίᾳ ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόντος τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἠρῴδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν σωσόμενόν καὶ ἀφυγῆ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸν καιροῖς ἐφορμᾶν, ἀδρὰ τυχὼν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ παρὸν τὸ δίκαιον καίσαρος, φθάσῃ τὸν μόνον ὄντα τῆς βασιλείας ζηλοῦντα ὑπεξελεῖν. ταῦτα δὲ αὐτὸς δι' ἐνοίας ἔχοντος, ἐνεδύθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὑπεικὼς ἔρωτι καὶ τοῦ καὶ τῆς ἄλλου χρόνου, ἐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ὑδὲ νεωτερίζειν ἁπλῶς, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκαιρῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἠρῴδου ὠμότητα εἰς τὸν αὐτῆς οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐτῆς ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιστα χρᾶσθαι τὴν τοῦ ἀναβαίνειν ἔχοντα, δέξασθαι τὰ αὐτοῦ, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξιόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἠρῴδου ἔτους χαρίσεσθαι ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοὺς τῶν ἀρχῶν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν δύναμιν τῶν ὅλων. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς ἐλωθᾶτο τοὺς λόγους. φιλόψυχον δ' τι καὶ γυναικεῖον αὐτῷ παρῆν θάρσος, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολήγουσης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτων, καὶ τ' ἠρῴδου πρὸς αὐτοὺς ἀπιδεκλῆς διαλεγομένης, αἰσχύνη τέλος ἀπεκόλλα δουῦναι δόσιν πῃ τῷ πρὸς αὐτὸ φίλων, ὃν ἦν σωτήσατο πέμψῃ αὐτῷ τὰ ἄραβα τοὺς αἰχμαλωτιζομένους καὶ ἀδικουμένους ἱκεσίας ἀπὸ τῶν ἀσφαλῶν λιμένων. αὕτη γὰρ ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμίτιδος ὅρων, σταδίους τ'. ἀπὸ δὲ τῆς δοσιθέου, διεκπλέοντος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τὰς πρὸς ἠρῴδην δυσκολίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰώσηπον τὸ γὰρ, ὃν ἐκείνου ἀνηρήκει, συγχωρῶ ἐγώ; καὶ τῆς ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἡμέσθαι. προσπεμίσας δὲ τῆς ἐκείνῃ τὰς ἐκ τῆς βασιλέως ἐλπίδας, ὅπως δώσων ἠρῴδῃ τὴν ὅλην. ὁ δ' τ' δύνοιας ὑποδεξάμενος, ἔτι καὶ τῆς τοῦτο προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πλύσαντα τὴν ὅλην, καὶ κατασημηνάμενον ὑποδέξασθαι τοῦ μάλχου. καὶ τὰ παρ' ἐκείνῃ γράμματα λαβεῖν. ἐν γὰρ μικρῷ τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνῃ γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα γ' ὁ δοσίθεος ὑποθύμως προσυπηρετήσαντος, ὁ μὲν ἀραψ αὐτοπίστιλλον τὸν τ' ὑρκανὸν διέχε-

δίχα θαι τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ τοὺς Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψαι τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοῖς κομίσουσαν, ἢ πρὸς μηδὲν ἐνδήσουσαν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταύτην ἡρώδης ἐδέξατο τὴν ὑπουλεῖν, μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανόν, καὶ πρῶτον μὲν ὑπομιμνήσκων αὐτὸν συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ὑπουλοῦς δίκας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως ἡρώδου πεπεισμένοι. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ καὶ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ ἡρώδην οὐκ ὀλίγοι τοιοῦτοις δοκοῦσιν, ἀλλὰ βιβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι γράφουσι δὲ οὕτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὑπουλοὺς ἔχοι τῷ Μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογῆσαι προσαγορεύοντα γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τῷ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτήνη αἰσθητικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίας τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τελευταῖα δὲ τῷ μηδὲν ἁμάρτημα τοιοῦτῳ τόλμῃ προσπεσεῖν, καταλογίζονται τῷ ὑπείκειαν τῷ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τῷ βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ τὰ πλεῖστα τῆς καὶ τῷ διοικήσιν, αὐτοπρόσωπος ἀφηνιακέναι. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ ὅσοι τοὺς ἐν τιμῇ τυγχάνειν ἔτη, κράτιστα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν ἡρώδου βίον διῆσαι. ἐξαβεβήκει δὲ καὶ τὸν διφθέρου, τοὺς ἐν τῷ πέραν πεμφθέντας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐπ' ἐκείνων τε γηρυόμενον ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπαντα παύσειν ἀποθανόντα. καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκήψεις ἡρώδου γράφουσι. τὸ μὲν τὸ τέλος ὑρκανοῦ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησαμένῳ τύχαις, διὸ καὶ μάλιστα ἐν τῷ ζῆν τυχεῖν, διὸ μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύουσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρας, ἀρχεροῦς κατασχὼν τῶν Ἰουδαίων ἐθνους, ἔτεσιν δ' ὕστερον τιμὴν κατέσχε. τεσσαράκοντα γὰρ ἔτη βασιλεύσας ὑπὸ Παρθυαίων ὁ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ταύτῃ καθέξων γ' μέντοι, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγει δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν, ἔτη μὲ διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δεύτερον ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα τοῦ πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέρχεται, δίδωσι τὰς ἐξ ἡρώδου προσημαινούσας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ καὶ προσδοκίας ἀπλοῦν, πολυπαθείᾳ βίον χρησαμένῳ. τῷ δυσχερίσαι δὲ ὡς προσεπικαμόντι ἐν γήρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπουργικὸς καὶ μάτην ἐν πᾶσι γένεσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητοῖς ἄλλοις, οὐ πολυπραγμονῶν, οὐ δὲ ἑαυτὸς ὢν βασιλείας ὑπῆρχεν. αὐτοπρόσωπος τε καὶ ἡρῴδῃ μάλιστα τοῦτο προσελθὼν ἐγένετο, δίδωσι τὴν ὑπουργείαν τοῦ ἐκείνου. καὶ τὸ πρέσβυς οὔτε δίκαιον, οὔτε δυσεβὲς ἐξ αὐτοῦ δίεσθαι τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ ἡράδης ὡς ἐπὶ τὸν ὑρκανὸν ἐκπορεύων ἐποιήσατο παρόδων πρὸς καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας πρὸς τὸ αὐτοῦ προσήκειν δυνάμενος χρησὸν ὃν ἡγεμόνος αὐτοῦ πρὸς αὐτοκράτορα φιλίας, ὅπερ ἦν μὴ ἔχειν τὸ ἀλεξάνδρου, μὴ τῷ χαίρειν συνεπιθεμένῳ τὸ πλῆθος ὑποστῆναι καὶ στα-

A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missúrúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, B sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem C traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administratuerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis D in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictisque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facimus à sua natura alieniissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum E honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regũ successissiet, elapsis tribus mensib. ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Põpeij ope restitutus. receptíſq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquãto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omF nium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi consciꝰ. Antipater certè atquè Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Hero- des Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, G & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõciaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri,& matrem Cypron,& ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit:iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius,habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nõ poterat,in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quo que mandatum dederat,vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit,poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit:admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam,ſed facti ſui rationem reddẽs intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio,& totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium:non armis quidem coniũctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm,ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit,neque fortuna iam aperrè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet,nec omnino in ordinem redigi,videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt : atq; hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim.quòd ſi amoto perſonarũ reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quã memor beneficiorum,licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudẽ ſuã merebitur.His verbis cùm magnam generoſitatem prę ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem , virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendę cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

A σάσῃ τὰ ἀφ' ἑ βασιλείαν πράγματα. παρεπίθετο ἡ πάντα φερώρᾳ τἀδελφῷ, καὶ τ μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τ γυναῖκα ἅπασαν ἐν μασάδοις κατέσησε, φρουρὰν προσταξάμενος εἶπ ἀφ' αὑτ ἀκούσῃ δυχερές, ἔχεσθ τ πραγμάτων μηδαμῶς ἢ τὴν αὑτ γυναῖκα, δ'υνατὸν γὰρ οὐκ ἐν ὅτῳ σὺν ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατασήσατο, Ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱππάρχην σύμον,

B ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιστοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς γνωμένους αὐτῷ, τότε ἢ προφάσῃ τιμῆς, φρουρεῖν δ πολλφθόντας τὰς γυναῖκας. ἐν ἢ κἀκείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τι φ' αὑτ δυχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας ἐξαχριβάσασθαι, τῷ τε βασιλείαν εἰς δ'ιάμιν τοῖς παισὶν αὐτ σὺν τἀδελφῇ φερώρᾳ διατηρῆν.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἡρώδης ἔσχεν ἑ φὰ κράτος τῆς βασιλείας.

C Ταῦτα ἐντελλάμενος, εἰς ῥόδον ἧπείγετο καί σαι συντυχεῖν, καταπλεύσαντι εἰς τὴν πόλιν, ἀφῆκεν μὲν τὸ διάδημα, τῇ δ' ἄλλου φ' αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφειμένῳ. ὅτε δὲ καὶ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τὴν συντυχίαν ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφλεψε τὸ μεγαλεῖον τῆ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὥστ εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὅπ τοιούτους τραπόμενος, οὔτε δέησιν τινὰ προσετείνων, ὡς ἐφ' ἁμάρτημασιν, ἀπολογοὺς δὲ τῶν λεγομένων πρὸς αὐτ γεγραμμένων ἀνυποπτήτως.

D ἔλεγε δὲ τῇ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μείζω γνώσεσθαι πρὸς αὐτόνιον, καὶ πάντα πρὸ ἑαυτ καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γνώσεται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κ πολεμίαν τῷ ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα, καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ ἐξ μεζόνως τῷ ὀλιγαλλέντων αὐτῷ γνώσεσθαι. τὸν δὲ ὁμολογούμενα μὲν ἐξ φίλον, διεργάτην δ' ἐκείνου ὀπτώμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ

E ἐξουσίας συγκαθυδύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλῶς εἶχεν αἰσχρῶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὰ μηδ' ὑπηνδάκα τῷ ἐν ἀπίῳ μάχην καταλιπῶν, μηδὲ συμμεταβῆναι τοῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιεῖ τὰ ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτονίου, τῷ μίαν αἰτίαν τῇ καὶ σώζεσθαι, ἑ μὴ τῇ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, προσδεησόντα κλεοπάτραν ὑπανίεσθαι.

F πρὸς αὐηρημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῇ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον διέξιέναι τῆς ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνο ἐναντίως, ἀλυσιτελὲς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ προσεπήνεσε τῷ βουλίαν. νῦν οὖν εἰ μέν τῇ πρὸς αὐτόνιον ὀργῇ κείνης καὶ τῷ ἐμῷ προθυμίαν, σὺν ἂν εἴη μοι τῇ παρεσχημένων ἀρνῆσις, οὐδ' ἀποξιώσει τ ἐμαυτὸ πρὸς ἐκεῖνον δύσοιαν ἐκ τ φανεροῦ λέγειν. εἰ ἢ τὸ πρόσωπον αἰδεῖν, τῆς εἰμὶ πρὸς τοὺς διεργάτας, καὶ πῶς φίλος ἐξετάζοις, ἐξὸν σοὶ πόρρω τῇ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἶναι. τ δὲ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν διδυάμειν δυνήσῃ. τοιαῦτα λέγων,

G καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπανάσατο τ καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὡς ἂ αὐτῷ τὰς τῇ ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσσιον ἤδη τ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας πράγματος, καὶ τὸ τε

καὶ τὸ τῦ δεσμοῦ παλιν ἀντικαθίσησιν αὐτῷ, καὶ
τοσοῦτον φιλόμυθος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρό-
τερον ἔχῃ περὶ τὸν αὐτοκράτορα φαίνεσθαι, δῆλός ἐστι
πᾶσιν ὧν τιμᾶς, τοσοῦτος ὅσῳ καπηλικῶς χρήσεσθαι, ἁπάσῃ
τοσοῦτος μηχανῇ τὰ πρὸς τοὺς μεγάρχας αὐτῷ συλλα-
βέσθαι τὸν ἡρῳδίωνα. τοσαύτης δὲ ἀποδοχῆς ἀξιώματος
καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρᾶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βε-
βαιοτέραν τὴν βασιλείαν, ἀδοῦ καίσαρος καὶ δω-
ρεαῖς ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέ-
βαιον ἐπεσημήνατο, παρίπεμψεν ἐπ' αἰγύπτου καίσαρα δεησόμενος ὑπὲρ δυνάμεων αὐτὸν τε
καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐπιφάνειαν μεγαλοψυχίας.
ἠτεῖτο δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτοκράτορα συνήθειαν ἀλέξανδρον, ὃς
μηδὲν αἰτήσειν πεῖθεν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυ-
χεν, ἔρρωτο προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανεῖν δὲ
πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονι τιμῇ καὶ παῤῥη-
σίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πρόσθεν πεποιήσασιν ἐκπλῆξαι
παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἀπὸ τῆς κινδύνων
κατ' ἀμφίβολον τῆ θεοῦ προσπεπτωκόμενος. ἀδόξως
μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει καίσαρος ἀπὸ
συρίας εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καίπερ
δὲ παρὼν, λέγεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πό-
τῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχειν δὲ καὶ τοῖς στρατεύμα-
σὶν καὶ τῇ ὑπαντιάσει ἀφθονίαν, καὶ τοῖς ἀνυσι-
τάτοις ἥκιστα ἐζητεῖτο, τάς τε δυνάμεις ἐκπλήττοντος
συνιππαζόμενος, καὶ ἀγαλλόμενος αὐτὸν καὶ φίλους
ἀφθόνως ῥᾳδίᾳ τε καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλοῦ-
τον ὑπηρεσίας ἐπιτηδείοις. παρέσχε δὲ καὶ τῇ ἀνυ-
σίᾳ ἀφορμὰς, τῇ τῆς ἐπιγόντων χορηγίας
ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χερσὶ
σκεπάσας, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα πα-
λαίοντος ὡς ἐθαυμάσατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν εἶ-
ναι λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω
καὶ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐπεδείξα-
το. τέτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δύσεως καὶ φι-
λίας ἐπιστώσατο, καὶ πλείονι ἐκόσμησε τῇ χρείᾳ τὸ
προτερεῖν τὸ μεγαλόψυχον ἀμείψας. ὃ καὶ πάλιν ἐπα-
ντίοντων ἀπ' αἰγύπτου τῇ πρώτῃν οὐσίνος πᾶς ὑπη-
ρεσίας ἤτιον ἐφαίνη.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἡρῴδης ψευδῆ δόξαν παρέσχηται τῇ γυναικὶ μαρι-
άμμῃ δικτεῖναι.

TOτε μὲν οὖν ἡρῴδης ἐν τῇ βασιλείᾳ, τότε
τὸν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ τὸν οἰκίαν καταλειφθέντα, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἢ τὴν
μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. αἰνιττόμενοι γὰρ ὅπερ
ἦν ὕποπτον ἐκ τοῦ εἰς ἀσφάλειαν τῇ συμφέροντος εἰς ὀλέ-
θρου καταπεπῶσθαι τὸ χρεών, ἀλλ' ὡς εἰς φθορὰν, οὐθ'
οἷός μήτε τῇ ἄλλων μήθ' αὐτῇ ἐξουσίαν ἔχειν, χα-
λεπῶς ἔφερον. ἦσθε μαριάμμη τὸν ἀδελφὸν ἔρωτα τῇ
βασιλέως, ὑπόκεισθαι ἄλλας καὶ πρὸς τὸ συμφέ-
ρον αὐτῇ ἡγουμένῃ ἀπάτῃ ὑπολαμβάνειν. ἤχθετο δὲ
τῇ μητρὶ εἰ ἀκμὴν τὸ ἐν τοῦ ἐκείνου ἐλπὶς τῇ θεοσεβεῖν
δι' αὐτὸν ἔχοιεν. καὶ τὰς ἰουσπτῳ δωδεκά-
σας ἐντολὰς ἀπεμιμοῦντο, ὧν τὴν ὄψιν ἐκ παιδὸς ἐπιτη-
δεύμασιν. σώφρων δὲ ἡ μαριάμμη καὶ τὰς ἀρχὰς πρὸς ἐκείνου, οὐδὲν ἂν ἡρῴδης ἐνετέλλετο πρᾶγμα. ἦν δὲ ἡ
δορυφορίας λυπαρίστερον ἡ συναπαγόμενον ἐκθεσπεσιωτάτην, ἐπεὶ δὲ ἡ μᾶλλον ἐκ τῶν ὀξυτάτων ἀπάντων

A Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam quàm, quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiuta sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declaratit magnitudinem. Conatus est etiā
B Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduerturum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiēdum redeuntem ex Ægypto Cæsarem,
C qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractarisque tum ipsum tum amicos ministerio virorum c l. dirissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles
D tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis d c c c. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini
E mortalium hac parte cederet.

Cap. XI.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interfecit.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò
F suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquam excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conarentur custodes, præcipuè Sohemū, nō ignarā inco
G lumitatē suā sitā in ei⁹ manib⁹. ille verò principio fid⁹ erat, nō discedēs ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blāditiis mulieribus paulatim mollitus est: postremò effudit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm imporenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans viram sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: camque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, susque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectũ vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt: móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accẽdẽtes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sequire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magísq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amoré vertit in odium. Ac fortasse iam tum sequius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam ludæ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ὑφ' ἡλπίσας αὐτὸν ὅπῃ τ' αὖτ' ὀπισρέψῃ ἐξεσίας. ἐν ᾧ δὲ μᾶλλον ἐκφόβων τὸν ἀπ' αὐτε κίνδυνον ἐ μικρᾷ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἴω εἰκὸς ἐκ ὀπτόμενον ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον ἢ τὰ μυριῶν ἐξεῖναι βασιλεύουσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀγνοῦ ἡδυπορίας. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥττον εἰ μὴ πάντα καὶ νεῦ φέρεσθαι ὑποσρέψειν ἡρῴδης, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτεπεῖν. ἠπίσατο γὰρ τὸν φὸς τὸν μυριάμμιν ἔρωτα, μείζονα λόγου τῷ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ φρονήματα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγείλαι μυριάμμιν ἧκεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῆς ἐξ ἡρῴδου κινδυνίων ἔσαι. χαλεπῶς ἧ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῆς ἴσον δ' χθομένη, δυσὶ τοῖσιν δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸ βίον κρίνουσα. ἢ τὸ δὲ διέλιξεν ἐν ὑσέρῳ, μηδὲν ὅπ κρυψαμένη τὸ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅπ μεγάλοις οἷς φαρ' ἐλπίδας δ' τυχήκει καταπλαγὶς, φρώτῃ μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ φὸς τούτων δ' ἠγγελίζετο. μόλις δ' ὁπ πάντων ὅλῃ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῷ συνήθειαν φοπιμῶν ἀπαγάζετο. τῇ δ' οὔτε τὰς δ' ημελείας δηλουμένῃ χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ὀπικρίπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας καὶ φοπτείσης δ' ὀργυείας, φὸς μὲν τοὺς ἀπαγομοὺς αἰσχύνη, πῖς δὲ δηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρῴδην ὀπιτρέπειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρᾶν τὸ φοβερὸν τῆς γυναικὸς φὸς αὐτὸν μίσος ἐκ ὀποκεκρυμμένον. ἦρθετο δ' τῷ φοβεῖσθαι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς δ' χαλλαγαῖς, οὐκ ἐνίσχυεν, ἀεὶ δ' ὀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ὀποείαν. οὕτως ὧν ἐν μέτρῳ τὸ σύγχυ καὶ σάργῃ ὀπληφθεὶς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑφηφείας αὐτῷ, δι' ὃ φοσκατελῆφθαι τῷ ψυχῇ ἀσθενέσερος εἰς τὸ μεταπίπτειν τῷ αἰδέσποτον ἐγένετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως αἰ ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τῷ τιμωρίαν ὀποθανούσης εἰσφερόμενος. σωιδοῦσαν δὲ αὐτὸν οὕτως ἔχοντα φὸς τὸν μειράμμιν ἥτε ἀδελφὴ καὶ μήτηρ, καλλιστον φήθησαν ἂν καιρὸν φὸς ἐκείνῳ μίσους εἰλημφέναι. καὶ διελάλουν οὐ μικρᾶς παρεξύνουσαι τὸ ἡρῴδην ὀλιγωλαῖς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὃ δ' οὔτε τῷ τοιούτων ἀνδρῶς ἤκουε λόγων, οὔτε σφᾶν τὴ καὶ τῆς γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπιθάρρει. χεῖρον μέντοι φὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτῇ ἐκαίετο, τῆς μὲν οὐκ ὀποκρυπτομένης τὴν ὀλιγώρησιν, τὸ δὲ φοβεῖσθαι φὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, καὶ δ' ὀθὺς ἐφέρετο τί τῷ αἰσχίστων. νεῦ δὲ καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖ τῷ πολέμῳ, καὶ τεθνηκότων αὐτωνίου καὶ κλεοπάτρας ἔχειν ἀσφαλὲς, ἐπειγόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ φὸς τῷ οἰκίαν. ἐξιὼν δὲ μυριάμμιν φοδηλώσας μόνον, πολλὴν δ' χάριν ὁμολογῶν, καὶ μεμεδηκέναι αὐτῷ φοδηλοῦ τὸ βασιλέως ἠπίσατο. κἀκεῖνος μὲν τυχὼν τ' τιμῆς. ἡρῴδης δὲ χαίρων ὑπαντᾷ καίσαρι τ' μὲν πλείονος συντυχὼν τ' παῤῥησίας, ὡς ἦδη φίλος, καὶ μαλίσων ἐξιώθη. τ' τ' δὲ κλεοπάτρας δορυφορούντων γαλατ' αὐτ' ἐδωρήσατο, καὶ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὖτῷ πάλιν, ἣν δ' ἐκείνης ἀφῃρέθη. φοσέθηκε δ' καὶ τῇ βασιλίσ-

λείᾳ γάζαρα καὶ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ τῆς Ἀζώτου
λίμνῃ γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππαν, καὶ στράτω-
νος πύργον. ὑπερτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότε-
ρος ἦν. καὶ τὸν μὲν κράσπεδα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀνατο-
λάς. αὐτὸς δ' ἐπανῆγεν ὅσον ᾤετο τὰ πράγμα-
τα αὐτῷ δεῖν ἔξωθεν ὑπηδόνας πρὸς δύναμιν
παρασκευήν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ
τὴν γαμετὴν, ἐν ᾗ καὶ μᾶλλον δυστυχεῖν ἐδόκει
πρότερον. ἦσται γὰρ ἀδελφὸς ἀλάστωρ τῇ ἱερομέ-
νων ἐπιπόνθει μὴ τὰ δικαίᾳ τῆς μαριάμμης. ἡδὲ, τὸ
μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, ἔνιᾳ δέπι καὶ
γυναικεῖον ὀμὲ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν ἐν
ξυφῶσα διδυλωμένῳ δεῖ τὴν ὀδυμίαν. ἐ τὸ βα-
σιλεύειν ἐ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζο-
μένη τῷ κάμνοντι, πολλάκις μὲν ὑβρεισικῶς αὐτῷ προσ-
ηνέχθη, καὶ ἅτ' ἐκείνος ὀξέως ἐφερεν ἐγκρα-
τῶς καὶ μειζόνως. ἀναπαυδὸν δὲ τὸν μητέρα ἐ τὸν
ἀδελφὸν, ὅτι δυσχερείᾳ διεκλεύαζεν καὶ κακῶς ἔλεγεν,
ὡς ἤδη τάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἐξ καὶ μῖσος ἀπαρόν δον,
ἐν δὲ τῷ τότε καὶ ὀργὰς μείζονας. ἦτε ὑποψία ἐφ-
ομένη παρέτεινεν ἐπιαυτὸν μῆκος, ὀξὺ ἔ πᾶσα καίσα-
ρος ἡφόδης ὑπεστόφει. τέλεον μέν τοι προοικονομη-
μένον ἐκπλεῖον ὀξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκ-
πηδησάσης. καθαπλιόμενον ὁ βασιλεὺς αἰ ἀπαύσα-
σθαι μεσημβρίας ὥσης, ἐκάλει τὴν μαριάμμην ὑπὸ
φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὴν ἔχει. ἡ δὲ, εἰσπλη-
σθεῖσα, ἅμα καὶ κατακλίθη, ἀπαδάζοντος ἐκφαυλίσα-
σα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τ' ἀδελφὸν
αὐτῆ ὡς ἀπεκτονέ. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τ' ὑβρεν ἐνεγ-
κόντος, καὶ γείτονος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, δ' ἐφεῖσης
αἰσθομένη μείζονος ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὴ σαλεύσα
παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον ἐκπέμπει,
κελεύουσα λέγειν ὡς πρὸς μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ
συγκαταπεπλάσθαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ἐφέρθη καὶ πυν-
θάνηται ὁπότε τοῦτ' ἐᾷ, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκεί-
νης ἐχούσης, αὐτὸ δ' ἀκοιτῆσαι προσκαλουμένη,
μὴ κινηθέντος δὲ ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν εἶαν,
ἀδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προσπλά-
ξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει ἀφαλεξό-
μενον. ὁ δὲ πιστὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπουσὴς εἰσῆει,
δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μαριάμμην παρεκπλάσαι λέγων,
αἰσπείσειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δώσειν. προς τοῦτο δέκ-
κινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν ἐξ φάρμακον ὑπ'
ἐκείνης δεδόμενον, ἅτ' ἐμὴν δύναμιν, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι,
διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ
τῷ βασιλεῖ διάληψόμενον. τοιαῦτα ἀκούσας ὁ ἡφόδης λό-
γων, ἐ προτέρων κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρε-
θίσθη, τόντ' δύνεχον ὃς ἐν τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβα-
σάνιζεν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου, γνώσκων ὡς χοὐκ ἐκείνῃ
ὁ δυνατὸν ἐν ἔτι μεῖζον ἔτ' ἐλαττόν τι προσεάθαι.
θυμούμενος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὁδὲν μὲν
ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν δοι τῆς γυνα-
κὸς ἔθος εἰς αὐτὸν ἔφη γνώσεσθαι, διὰ δοὺς λόγους οὐδ' ὁ
σύεμος αὐτῇ φράσειν. ταῦτα δ' ἔτι λίαν δος μέγα δοκή-
σας ὁ βασιλεὺς ἐκ ἂν ἔφη σύεμον πιστότατον ὄντα τὸν
ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ προδοῦναι
τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ παραυτίκα προηλίσθη τῆς πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τ' μὲν σύεμον δύο ἐκλέ-
λοισιν ὑποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν ἀποδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὸν

A Hippon, & Samariam; in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorē accessio. Deducto deinde vsq; Antiochiā Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam; maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quā qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de B quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cętera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumelioſius eum tractaret, quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licèt ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam C calumniarum quoties daretur occaſio: eæque ſuſpiciones paulatim creſcētes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cæſare reditum, tandem diu præmeditatū odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariamnen accerſiit. hæc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrās. quo in- D dignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudum ſubornatum pincernā, qui indicaret ſoliciram ſe à Mariamne vt ei operam cōmodaret in propinando regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitarētur qualénam id eſſet, diceret pharmacum penes ipſam eſſe, à ſe requiſitum tantum miniſterium. quòd ſi rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & E ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamne ſolicitatum, vt amatorium regi miſceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatum, cuius ipſe vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & ſibi tutius exiſtimet. Ad hæc verF ba Herodes, iam antè ſatis commotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariamnes fidiſſimum tormentis examinauit; ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit; hoc tantùm prodidit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſG ſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos intercedeſſiſſet. móxque Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorū amicorum cōſilio, accuſationē

accuratam exorſus, & cõflictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operam vt mulier ſine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atque ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata eſt, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſior. Cæterùm formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat, moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus. idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miſerè affectus ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniã vſq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamẽta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeóq; dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο φαρμάκων, ὡς διὰ τοῦτο μὴ ταῖς ὀδόλαις φίλτρων καὶ φαρμάκων. ὧν δ' ἀκροατὴς ὢν τοῦ λόγου καὶ κείστως ὀργιλοῦ τοῦτος, καὶ τέλος οὕτως ἔχοντα γνώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διεταράχθησαν δὲ τὴν γνώμην, ἐπτήχετο μὲν τι καὶ τοιοῦτον, ἀυτῷ τε καὶ τοῖς παροῦσιν, μὴ φοβεροὺς οὕτως αἱρεῖν. κατεδίδου δ' εἰς αὖ τι τοῦ δὲ τῇ βασιλείᾳ φοβερόν. ἐπουδάζετο δὲ ταῖς πρὸς τὴν σαλώμην, ὅπως πολὺν ποιήσαιτο τὸν αὐ- B θρωπον. καὶ μᾶλλον ἔπεισε τὸν βασιλέα τὰς παρὰ τὸ πλῆθος εἰ ζῶσα τύχῃ φυλάξασθαι σκοπουμένους μὴ διάμιμνε μὴ οὕτως ἦγεν ὁ δὴ θανάτῳ συνθωρήσασα δ' ὁ κομῶν ἀλεξάνδρα, ἡ ὅπ μικρὸς ἐλπίδας ἔχοι καὶ αὐτὸ τοῦ ὁμοίων ἐξ ἐφόδου τύχοι, ἐπιπλὼς φοβεῖς τὸ παρὸν θρασὺς ἡ λίαν ἀφροπρεπῶς μεταβάλλετο. βουλομένη δὲ ἐμφιλῦσι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, σκηπδήσασα ἡ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα καὶ λιὼ καὶ C ἀχάριστον φοβεῖς τὸν ἄνδρα γλυκέα, καὶ δίκαια πάσχειν δὴ τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ὑδὲ ἀμείλαδαι δόντος τ' πάντων αὐτῶν δ' ἐργάτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀχημόνως, ἡ τολμώσης ἐφάπτεσθαι ἡ τοῦ ξύλου, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς ἡ ἔδρα τοῦ ἄλλων ἡ κατάγνωσις διὰ τῆς ἀφροπρεποῦς φοβεροποίησεως, μᾶλλον ὁ σφαίη παρ' αὐτὸ ὁπολλυμένης. ὅτι γὸ λόγον δοῦσα τ' ἀρχὴν, οὐ τ' παρεχθεῖσα φοβερὸν τ' ἐκείνης δυχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὴν ἀμύρτιαν καὶ μᾶλλον ἀληθῶς φερεφανὰς ἀχημοσύνης ἐσέφιλεν. αὕτη γε μὴν ἀβρεμαίῳ τοῦ καθεστῶτος ἡ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ φοβεῖς τ' θάνατον ἀπῆει. τὸν δ' ἡμέραν οὐδ' ὲν τοῖς ἐχάτοις ἄδηλον τοῖς ὅπιθυφοβοῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα. καὶ εἰπὼν μὲν οὕτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ φοβεῖς ἴλεφάτας καὶ φοβεῖς μεγαλοψυχίᾳ ἄριστα γνῶναι μένη. τὸ δ' ὀδηφὸς ἔλαβεν αὐτῆ, καὶ πλεῖον ὲ τῇ φύσῃ τὸ φιλότεκνον. κἀλλ' δ' σώματος καὶ τοῦ φοβεῖ τὰς ἐντολὰς ἀξιώματα μειζόνως ἢ ὡς φέρουσα, τὰς κατ' αὐτὸν ἐκαρτέρει, ὥστε πλείων ἀφορμὴ τοῦ μὴ κεχαρισμένως τοῦ βασιλεῖ μηδὲ φοβεῖς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. θεραπευομένη γὸ ὑπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ δυχερὴς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου φοβεδοκῶσα τὸν παῤῥησίαν ἀσυμμετρον εἶχεν. νίκα δ' αὐτὸν ἡ τὰ φοβεῖ τοὺς οἰκείους, ἡ ταῦτα φοβεῖς ἐκεῖνον ὡς ἐπαπόνθει λέγειν ἤρξατο. καὶ πάσας ἐξεκίνησεν ἐλθεῖς αὐτῇ γλυκέα τὸν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυχερὲς ἀπεπίστευεν. αἰσχυνθέντος δ' τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ φοβεῖ τὸν θυμὸν τὸ βασιλέως, ἔχοντ' καὶ οὕτως ὡς καὶ φοβεῖτερ ἐδηλώσαμεν. οὐ γὸ ἀπαθὴς οὐδ' ὅλος ἐκ ἐκυνθάνας διὰ τ' φοβεῖς αὐτὸν ἔρως. ἀλλὰ καὶ φοβεῖτερ ὄρξεν ἐνθουσιαστικὸς, ἡ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ ἀπτυκτὸν μὴ πλεῖον ἀεὶ γένεσθαι. τότε μέντοι ἡ μᾶλλον ἐδόκει ἡ νέμεσιν τινὰ τῆς ἡ τὸν μοιράμμην ἀπωλείας ὅπιθύεσθαι. καὶ πολλάκις μὲν αὐκλήσας ὅσαν αὐτ', πολλάκις ἢ ἡ θρηνῶς ἀχήμων. ἐπιπόλ-

ἢ τῶν οἴκοι δυνατ' εἰς ψυχαγωγίαν πότους ἡ συνουσίας αὐτῷ φοβεῖ μεθυόμενος, ἡ τέτων οὐδὲν πρὸς τὰς ὧν δοκούσας τ' ἡ τ' βασιλείας παρῆτεῖτο. ἡ τοσοῦτον ἦν τὸ πάθος, ὡς τ' αὐτ' ὕδη ἡ καλῶν τ' μοιράμμην φοβεῖσθαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ὲπ καὶ δωναμένην ὑπακούειν. οὕτως δὲ ἔχοντος, ὅπτ' ἐστιν

λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἥ Ϲ τ' ὄχλων κ) τῆ φίλων τὰς πλείους κ) ἐστιμωτάτους διέφθειρε, κ) παρέσχεν ἅπασιν ὑποψίαν κ) μῆνιν τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον γεγονέναι, διὰ τὴν γεγονυῖαν ἀδικίαν. χεῖρον οὖν διατεθεὶς κ) τὸ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, κ) τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸ διδοὺς, κ) προφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημοναῖ, οὐκ ἔφθη πλείους διατρίψας ἡμέρας, κ) μεταπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. φλέγωσις γὰρ ἦν κ) πῦσις τῆ ἐντέρου, κ) τῶν ὀξυόπων ἀδιάλλακτος ὀργή. τῆ τε θεραπευόντων οὐδὲν ὅτι Ϲ πρὸς ὠφέλειαν ἐξήνυεν, ἀλλ' ἐναντούμενα πάντα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. ὅσοι τε πρὸς αὐτὸν ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδὲν ὑπενόουν τῆ νόσου, τὰ δ' ἃ κ) τῷ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως, ἢ κ) τὸ διαζόμενον τῆ ἀῤῥωστίας διαταθὲν, πάντ' οἷς ἐπιτυχθέντ' ἀρίσχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆ σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διάτης ἀπαθέντες τῆ τύχη. καὶ κεῖνος μὲν ἐν σαμαρείᾳ τῆ κληθείσῃ σεβαστῆ, τὸν τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. διατειβούσης δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιτουδάκει τῆ πόλει φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν ἐν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τὸ ἱεροῦ. κ) τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπανχένιον τὸ πᾶν ἔθνος ἐποίησαν. τὰς μὲν γὰ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι, τὸ δ' ἐκ ταύτα σωτηλεῖν οὐδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, τῶ ζῆν ἕτοιμότερον ἂν φάσκοντων ἢ τ' θρησκείας ἐκ εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι συμπλεῖν. τοῖς ἓν ὅτι τούτων τὰ φυλακτήρια ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δίον αὐτῆ Ϲ τοῖς ἐξ ἡρώδου φάσκοντας παῖδας, μὴ κ) φθόνῳ σκήνας μεταλλάξαντ', ἕτερος ἀπολαμβάνεσθαι τῆ θεραπείαν. ῥᾳθυμήσαντος μὲν γὰ, οὐδεὶς ἀσφαλίσεται τῆ οἰκείων ἐκτρηπήσαι. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ὀκνηκῶς ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῆ τότε διήκειαν, μίσῃ τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῆ μεθ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδου ἀπαγωγήν. φίλοι γὰ αὐτῷ ἦσαν, εἷς δ' αὐτῆ καὶ αἰνέφιος τῶ βασιλέως ἀγάλβος ἰωῦ. δ' ὗς οὗ ἐξήγγελλεν πάμφαντος ἑκάστῳ τὰ γινόμενα τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τ' μὲν οὐδὲν ἀπαλλόμενος ὑποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις κ) σὺν κακοπαθείᾳ ἐκφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἐκ ψυχῆ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσαίρεσον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας ἑτοιμοτέρους εἰς τιμωρίαν τῆ ὑποπτεύοντων ἐχέτω. φονεύει δὲ καὶ τοὺς αἰαγκαιοτάτους αὐτῆ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀπὸ πάτρας ὄντα, ἔτι δ' δσύθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσόβαρος ἰωῦ ἦρξεν μὲν ἰδουμαίος, ἀξιώματος τῆ πρώτων παρ' αὐτοῖς, Ϲ προγόνων ἱερατεύσαντα τῆ κοσέ. θεὸν γὰ τῶν ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὁρκανοῦ δὲ τ' πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη κ) νόμιμα μεταστήσαντος, προσῆλθε τὴν βασιλείαν φθάλαβὼν, ἄρχοντα τ' ἰδουμαίας κ) γάζης ὑποδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν σαλώμιλον ἰώσηπον αἰχμάλωτον εἰληφότα πρότερον αὐτικὰ, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος γὰ τούτων τυχὼν ἀσμένως κ) φθάδόξαν, ὥρθη μᾶλλον ἐπὶ τ' δ' τυχίας, Ϲ κ) μικρὸν ἐξέβαινεν ἐθ' αὑτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος πρόσθε τὸ πρότερον ποιεῖν, οὐτ' τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις ἐῆ). κ) ἀφαπέμπει πρὸς κλεοπάτραν, τ' ἰδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῆ ἐκείνης προγόνων γεγονῆναι, Ϲ ἀφ' ἧτ' εἶ) δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν χώραν. αὐτὸς γὰ ἕτοιμος ἦ)

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis; vbi afflictans se intrà paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à se desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinêt, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant; nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandê morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidê amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorũ, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata derrectaret, indignum ratus Idumæos sequire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrãdã esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quòd Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nũquam posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij matito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquãdo tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruãdos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitãs illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint: rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fratris indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iã reliquũ esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnib' quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μαζαφέρνη τ δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἔπραττε δ ταῦτα τῆ κλεοπάτρα μὴ οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρέσκεσθαι. εἰδὼς παρεῖναι τ πλοῦτον ἡρῴδης, δυσπαράβατον δ νομίζων καθ' αὑτ ἀρχὴ τ τ ἰδουμαίων ἐθνους, ἢ μεῖζον προσέξη. ἐπηβάλλετο δ τ ἐλπίσιν, οὐκ ἀλίσας ἀφορμὰς ἔχων ἐκ γῆς ἐκ χρημάτων, ἃ μὴ δίνευκοῦς αἰσχροκερδείας ἀπεῖρητο, ἐκ μικρὸν ὑδὲν ἐπινόῃ. κλεοπάτρα μὴ οὖν αἰτιᾶται δικαίως ἐκεῖ τ χρείας ταύτης ἀπατυχάνῃ. λέγουσι δ οἱ πρὸς ἡρῴδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοτόβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτ δικαίως μὴ τ μηδὲν, αἰφνης μὴ συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ αὐτόπλον αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἀπιστίας τ τότε. χρόνου δ διαγενόντος, ἐπεὶ συνέβη τ σαλώμην στασιάσαι πρὸς κοτόβαρον, πέμπει μὴ δίκαι αὐτῷ γράμματον ἀπολυομένην τ γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τῷ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. οὐ μὴν ἡ σαλώμη τὸν ἐν γῆσι μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίας ἐλομένη, τήν τε συμβίωσιν προσαπωρύσω, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δίνοιας δεδουλῶσθαι τὰνδρός, ἐγκαλοῦσα δ αὐτὸν μετ' αὐτπάτρου & λυσιμάχου, & δοσιθέου, πιστεύσαι ἐφιέμενον. & πίστιν παρεῖχε τῷ λόγῳ, τοὺς βάβα παῖδας, ὅπ διαφυλάττοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐκπεπλήρωκε δὴ δώδεκα. τοῦτο δ εἶχεν οὕτως. καὶ πολλὰ ἐκπλῆξαι ἐποίησε τὴν βασιλέα παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνό τε μᾶλλον ὅτι παρὰ δοκίαν τῷ λόγῳ. τὰ δ ὡς τοὺς βάβα παῖδας ἐσώθησαν προτερον ἐπιζητηθέντας αὐτοὺς, δυσμενεῖς ὀμωμόκοις τῇ ἀληθείᾳ. τότε δ ἀφ' οὗ μῆκος τ χρόνου & τ μηνύσεως, ἐξελελύθησαν. ἦ δ' ἔμελεν αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἰδ. ἀπηγόρευε γὰρ τὴν βασιλείαν ἔχοντι, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν. ὑπὸ δ χρείας καὶ κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις ἐφίσταται, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡρῴδην ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποδιδόντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δ ἐπ' ἐξιώματος οἱ τῶν βάβα παῖδες, καὶ ἐν τῷ πλήθει δυνατοὶ, πρὸ δίκαιον ἀπηγόρευον. τὸν τ ἡρῴδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τὴν ἐν γῆσι ἀρχὴν προσήκειν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κατακτεινόντος τὴν προαιρέσεων ἡρῴδου, κοτόβαρος ἀπεδείχθη τοὺς ἐκβολὰς ἀναφεύγειν καὶ φυγὴν τὴν πόλιν, ὡς μὴ ἐξαπίνης ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τ πολιτῶν ἐπὶ τὰναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψει τὴν τοὺς τῶ βάβα παῖδας, καὶ ἐν τῷ πλήθει δυνατοὺς, πρὸς διαπίπλειν αἰτιώμεν

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱσταμένου τοῖς πα- A
ρανομουμένοις. δι' ἃ δὴ καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πάτρια ἤθη, καὶ ξενικοῖς θεάτροις ὑπεδιέφθειρε τὰ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον οὖσαν, εἰ μή τις μικρὰ καὶ ῥᾳθύμως ἐπὶ χρόνον ἠθῶν ἐκλύσεως ἐνέπεσεν, ἀμνημονήσαντων ὅσα πρότερον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πεντατηρικὸν ἀθλημάτων κατέστησατο καισαρι, καὶ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρεῖπά μὲν B ἄμετρον πολυτελείᾳ, ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐπιδεέσι τῶν ἐθῶν ἀλλόφυλα. χρῆσις τε δὲ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων διάδειξις, οὐ πάτριον. ἐπὶ μέγιστον παντὸς ἐκεῖνος ἐποιήσατο τὸν κατατρεχῆ διαβεβλῆσθαι, καὶ ἐλπίδα τῶν πρόσθεν ἀνεξίαν. συνελέγησαν τε οἱ κορυφαιότατοι ἐν τοῖς θεάτροις. ἐφ' οἷς μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ C θυμελικοῖς καλουμένοις, προὔτίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διαπρυσίως πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ἆθλα. προὔθηκε δὲ καὶ τοῖς πρώτοις καὶ σωφρονεστάτοις καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπεπόνητο, φιλοτιμίᾳ τῆς ἡδίστης αὐτῷ γῆς ἐπιδεικνύειν ἐζημιώσατο. τὸ γε μὴν θέατρον D ὑπογραφαῖς κύκλῳ περιέχον καισαρος, καὶ ζῴοις τοῖς ἐθνικοῖς ἃ πολεμήσας ἐκείνους ὑπέστησε, χρυσοῖς τε ἀπύροις καὶ ἀργύροις πᾶσιν αὐτῷ πεποιημένοις. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἡδὺν ὄντος ἦν, οὔτε ἐσθῆτος πάμπαν, οὔτε σκευῆς λίθων, ὧν μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. θηρσὶν δὲ καὶ ξένοις ἐγχωρίοις, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλόντως ἔχει καὶ φύσιν ὅτι ἀπαιώτερον εἰδέναι E αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκὰς καὶ μάχας πρὸς αὐτὰ τὰ κατηγωνισμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἁπλῆξις ὁμοῦ τε δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῆς πρὸς τὸ θεᾶσθαι κινδυνώδους, τοῖς δὲ ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῆς πατρῴων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν δὴ ἐν πρόσθε κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὅτι τέρψεως ἀνθρώπων θεᾶς. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς πατρίους. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζῴπατα, ἀνθρώπους γὰρ εἰκόνας εἶδε τὰς τοῖς ὅπλοις πρεπούσας, F ὅπερ μὴ πάρεργον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μερίμνης ἐλαχίστου. ἐλάνθανον δὲ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καταπατούμενοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤετο. καθωμίλει δ' ἑνίους τῶν παρηγόρων, ἃ δὴ καὶ μανίας ἀφαιρούμενος. ὑπὸ μὴν ἔπεισεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκει ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖν οἷτε, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ ζῴπατα λέγοντες. ὑπὸ δὲ ἓν πάρεργον αὐτοῖς. ἡρώδης δὲ ταραττόμενος ὁρᾶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀπαπεσόντας, εἰ μὴ τύχοι παρηγορίας, καλέσας αὐτοὺς τοὺς G ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ ζῴπατα, τίποτ' δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπὶ θεᾷ. τῶν δὲ ἐκ-
βοησάντων ἀνθρώπου εἰκόνας, ὑπαίτιος ἀφαιρεθῆναι τὸν πρέποντα κόσμον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑπὸ ἱματίου ἐσταλμένα, γέλως καὶ πλείων εἰς ὀργὴν ἐδιώθη, τοῦ καὶ πρότερον αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ τιθέντας τὰς κατασκευὰς τῆς ἀγαλμάτων. τὸν δὲ τόπον αὐτὸν προκεκοσμημένον

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circunuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteríſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detracto ornatũ appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cœpta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: puraueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperante nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro apperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatẽ ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas prorulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscriis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiã tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἤν ἐπιπόνως ἀποστῆσαι ἐξ ὀργῆς ἀλγήματος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δ' αὐτῶν, ἀπόμοιρι τῇ δυσχερείᾳ τοῦ εἰδέναι ἕτοιμοι ὑπομένειν, καὶ τὸ καταλυθὲν τὰ πάτρια μεγάλων ἐλεύθερον ἀρχὴν κακῶν. ὅσον οὐ σώσασθαι δυνάμενοι μᾶλλον, ἢ δικεῖν ἐξαλλαγὴν ὁμῶς αὐτοῖς ἐπολίτευσαν, θεραπείαν ἡδονὴν θεοῖς εἶναι ἐπιφερόμενοι τὰ μὴ δι' ἔθους ἄντα, καὶ λύσιν μὴ βασιλέα, τὰ δ' ἔριν πολέμιον φανερὸν τὸ παντὸς ἔθνους.

B σὺν ᾧ τότε συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι καὶ τὴν πολιτῶν αἵρεσιν, καὶ ξιφήρεις τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτῶν δ' ἀναξιοπαθήσων ὢν ἄκουσιν καὶ τὸ διαφθαρῆναι τοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς συνωμοσάμενος, οὐχ ὡς συνεργήσας τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ὑπὸ ἑταίρῳ καταπεσὼν αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κἀκεῖνος συνέβαινε δυσχερές. ὡς δὲ μὲν μεῖζον τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δ' αὐτὴν ἰδεῖν. ταῦτα γοῦν δεῖ συνθήματος ἔσεσθαι τὸ θέατρον ἐκείνην.

C ἐλπίσαντες μὲν δὴ αὐτὴν ἡδονὴν ἐξαφανίζειν θεραπεύσεσθαι δ' ἀφανοῖς, πολλοὺς δ' εἰ μὴ τυγχάνειν ἐκείνης, τὸν θεὸν αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ μὴ θνήσκειν, εἰς σῶσιν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξευρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐφ' ὑπὸ ἐκείνου ἀγαγεῖν. ἐκείνοι μὲν θεραπεύσεις, δὴ τοιαύτης ἦσαν θεσπεσίας. εἰς ὃ τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ πολυθεραπευμένων καὶ ἐξαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων

D ἐξαίφνης ἄλλοι τῶν ἐπιόντων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατειλοῦσιν. ὁ δ' οὐ χρὴ αὐτοῖς ἐκεῖνα ὠθεῖν τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὃ συνῄδει φθόνῳ πλουσίων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ἐπὶ τοῖς καθίστασθαι μονίμους, ἀναχωρήσας εἰς τὰ βασίλεια, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. θεσπεσίως δ' αὐτοὺς τῷ ὑπηρετῷ αὐτάφωνος λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ εἰς ἀφόρησιν ἤδεσαν, ἐπικόσμησιν δὲ τῶν αἰσχρῶν κατασχεθὲν τὸ τόλμα,

E καὶ μηδὲν ὑφίεσθαι τοῦ θεσπίσματος. οὐ χὰ ἐντεσπόντες οὐδ' ἀρνησάμενοι τῷ θεσπέσιον, αἰεὶ δ' εἰς αὖθις κεκραυγάσαι τὸ ξίφη. ὁμολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τῶν συνωμοσίαν αὐτοῖς ὑβρίσθαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων σέβειν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδεῖν, ὃ καὶ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν θεὸν αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ θεσπρίσει τῆς ὀπιβουλῆς ἐμπαρθησασάμενοι, ἀθεμίστων αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ὄντα, καὶ πᾶσαν αἰτίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν αὐτὸν μιλυσάντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέτεισαν μόνον. ἀλλὰ καὶ μαλιστὰ διελόντες, θεσπέσιος χυσῶν. ἐωρῶντο δὲ πολλοὶ τῇ πολιτῇ τὰ γινόμενα, καὶ κατειλοῦντα οὐδὲν, ἵνα ἐφόδου παρεσχεθῇ φιλάνθρωπον ποιούμενα τὰ ἔργα, ἐκβασανιζόντων γυναῖκας τινὲς ὁμολογησασῶν θεσπεσίως εἰδέναι. καὶ τὰ μὲν ἐκφησάντων, ἐγίνετο πανοικὶ τὰ θεσπέσια αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὅλη μετὰ

τῶν πλήθους καὶ τὸ δ' ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὰ ἡδέα, εἰ μὴ πλήνους ἀσφαλείας ἐκτοπόν. καὶ λέγω παίδων ἐξελευθερίαν τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νικητεύζοντας, φυσικὰ γὰρ ἐστιν τῶν ἐπίσασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῇ τὰς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐκ ἦν διαπᾶν, τὸ δὲ ἱερὸν τῇ ἐξ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν τὰ κατασκάπτειν ὑπὲρ ἅπαν, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὰ σωτηρίαν ἐνόησεν ἔθνος, καλέσας μὲν αὐτὴν σεβαστὴν, οἰόμενος ἢ κῇ τὰ χρῆσις αὐδὲν ἧττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν Ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δύσχρηστον δὲ ὄντα τῇ

κώμῃ

κοινὸν ὅπλον τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει χρησόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φεύγειν ἐφηκοδόμησεν, τὸ παλαι μὲν καλούμενον Σεβαστὸν Θ' πύργον, καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ μετονομασθέν. εἴτε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῷ ὄπλέκτων ἱππέων ἐπὶ αὐτὸν ἐπισυλλεγόντας, χωρίον στενόκτιτον ὅπλα τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τῷ ἐφραιμωνίτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος αἰεὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ ἡλαμβαίων φυλακῇς τὸ πᾶν ἔθνος, εἰς ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἐξουσίας, εἰς τὰς ταραχὰς προτίθεντο, αἷς καὶ μικρῷ κινήματος ἐγχωριοῦσιν συνεχῶς ἐλαύνετο, λανθάνειν δ' μηδ' εἰ ἐπιχειροῖεν, ἐφεστηκότων ἀεὶ παῦν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. πρὸς δὲ τῷ σωφρείαν ὁρμηθεὶς Θ τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δ' τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὅπλα δίδω, ὑπό τε φιλοτιμίας τῷ κόσμον ἐγείρειν, καὶ ἅμα τὸ πρόπεσον οὐκ ἐν ταῖς ὅπλαις οὖσαν, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὅπλα δύστο. τῷ τε πρόσοψείας ὑπήλλαξε, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τῷ πλησίον κατὰ μέσον ἐξ τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυοῖν ἐν δὲ ἀμοιρία σωισάντες οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τῷ πόλιν περιέβαλε, πάντα τῷ χωρίου πρόσαντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευάζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑστερεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνον. στάδιοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσον, ξυλὴν ἡμιστάδιον τέμνον αὐλὴν, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτων ἦγεν, ἐντὸς τοῖς κατὰ μέρος ἅπασιν ἐπιφάνειαν κοσμοῦν τῷ πάλιν. τὸ μὲν αἰὲν κατὰ τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῷ περιβόλων ἐρυμνότητι φεύγειν αὐτὸ ποιούμενος ὅπλα τῇ μείζονι. τὸ δ' δὲ φρενῶν, ὡς αὖ ἐν τῷ φιλοκαλεῖν, κ' μνήμειά φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατ' τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

Κατὰ δὲ τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τῆς ἡρώδου βασιλείας, πάσῃ μέγιστα ἡ χώρα ἐπόνεσεν. εἴτε δι' ὃν μνίσκεσθε, ἢ κ' θεοῦ πρόνοιαν ἀπαντήσαντες τῷ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διήνεκεῖς ἐγένοντο. καὶ δὴ τὸ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηδ' ὅσοις κατ' αὐτὴν εἴωθεν αἰσθλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα ἡ τῆς λοιμὸς κ' τῷ σπάνεως τῷ σιτίων ἐξαλλαττομένης, πόσοι τῷ σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκφέρῃ διήνεκῶς αὐτοφοδιαζομένων αὐτοῖς τῷ κακῶν. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας κ' ξοφῶς, ἐπέτρεψεν εἰς πλέον ἀρξαμένῳ ἰσχυρῶς τῷ λοιμώδη τόνον, ἅτε φθορὰ τῷ αὐτῶν ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας ἀθυμίας, ἐπεὶ προσαρκεῖν ταῖς ἀπορείαις ἐξ ὁπωμολείας οὐκ ἦν. φθειρόντων γὰρ μὴν τῷ ἐφ' ἵπποις κατρῶν, καὶ τῷ ὅσοι προτερον ἀπέκτηντο διαπαντηθέντων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κ' προσδοκίαν ὁλοτείνοντος τῷ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτῶς δ' μὲν οὐδὲν ὑπέλοιπον, ἀπολωλεκέναι δὲ τῷ προϊόντων τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον φύσεως τ' χῆς κ' αὐτῆς, πολλὰ δὴ τὰς χρείας ἐκαινούργει. κ' τὰς ἀπορίας ἐν ἐλάττοις δ' συνέβαινεν αὐτῷ τῷ ἐπι-

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Perea. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos cãpescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatẽ rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

CAP. XII.

De fame quæ in terram Iudeam incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporũ vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerũt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationẽ curam suorum relinquebant, nõ profuturã in tantis rerũ difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earũ vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ędificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè ſoleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos eſt regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum neceſſarias venderent, eadem preſſi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quātum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſupellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obrinebat pro Cæſare. is licèt obrutus multitudine ob talem neceſſitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, præ aliis eis conceſſit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto fruméto, & approbata populo ſua diligentia, nō ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibiipſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſſimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſeniūm vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic neceſſitati proſpectum eſt, propinquis quoque Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit commodū, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſupperetent. & quamprimùm ſegetes meſſi maturæ factæ ſunt, ad L M. hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atqua ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiam finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nō pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſſitati inueniebant remediū: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororū x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò ſui pomœria LXXX. millia cororū expenſa ſunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odiis quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῆ τ φόρων οις ἐλάμβανεν ὑπὸτ γῆς ἀφηρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰω τ οὐδὲν ὅτι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατῆλθότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτ ἐκ τῆ ἀρχομένων. τὸ γὰ οὐκ εὖ πρατ τῆν, φιλαίτιον ἀεὶ τ ἐ πρεσκηκότων. ἐν τέτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῆ καιρᾶ, χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῆ πλησίον ἐχόντων ὑποδιδόναι σῖτα, τῆ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τὸ οὐκ ὄντων εἰ καὶ δ' ἦν ἀτον ὀλίγον B δὴ πολλοῖς ἀπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ συνέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσέου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας, μήτ' εἴτι τύχῃ τίμιον ἰω, τούτου φείσατο μόνῳ. ἔπεμπε δ' ἐπ' αἰγύπτου τὰ χρήματα, πρῶτον τὸ ἀρχὸ ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ἐπεὶ οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδι τε φίλος ὢν ἠφόδη, καὶ ἐχαρίσατο δῆλον τοῖς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὸ ὠνὸ καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν χρύσθαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ γὰ ἠφόδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὸ ὑπομέλειαν τὸ αὐτ προσεδείς, οὐ μόνον αὐτὸς ἐπιμεληθεὶς τὰς γνώμας τῆ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστω ἐποιήσατο τὸ ὑπὸ εἶχεν τῆς C δυνοίας, καὶ τῆς προσασίας. πρῶτον μὲν γὰ ἔσοις οἷον τε καὶ δ' αὐτῶν τὰς ζοφὰς ἐκπονεῖν, σεῖμα τὸ σίτου τὸ ἔκταξιν ἀκριβεστάτω ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κ γῆσας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλω ἀσθένειαν οὐκ ἱκανῶς εἶχον αὐτοῖς ὠφελεῖν τὰ σῖτα, προσυνόει κατασίσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ζοφάς. ὑπομέλειαν δὲ καὶ τῆ μὴ ἀχθομένην μ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφυίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἰφθαρμένων κ παντάπασι ζῴων ἀναλωθέντων τῆ βοσκημάτων, ὡς οὔτε ἐρίων ἔτι χρῆσιν, οὔτε τῆ ἄλλων σκευασμάτων. ἐκπορισθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, τοῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, αἱρήματα τοῖς ἐν συρίᾳ διδούς. καὶ τέτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτῷ, δ' ὃς τε χυθείσης εἰς δ' φορίαν τῆς χάριτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς χρύσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἀμητ περὶ τὸ γλῶ ὑπερφαίνοντος, οὐκ ἔλαττον ἢ ἑ μυριάδας ἀνθρώπων, οις αὐτὸς ἐπρεψεν εἰς τὸ χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῆ ζέπῳ κακωθεῖσαν μὲν τὸ βασιλείαν, ὑπὸ πάσης σπουδῆς ἀναλαβών, οὐχ ἧκιστα καὶ τοὺς πέριξ ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπικουφίσεν. οὐ γὰ ἐφ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν δύρεθαι κ τὸ ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι κ πόλεις, καὶ τῆ ἰδιωτῆ ὕσοις ἐπορία δῆλα τὸ πλείονων προῦσθαι συμπύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε γλυέσθαι λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δόντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ὠάτας μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τὰς δ' εἰς αὐτὸ τὸ βασιλείαν φέρει ὀκτάκις μυρίους. ταύτῳ δὲ αὐτῷ τὸ ὑπομέλειαν καὶ τὸ τῆς χά-

ριτος δ' κηρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαν συμέβη, κ δῆλον ὑπάρξαν τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲ παλαι μίση κινδύνου δῆλα τὸ ὠφελεκτέρ ἔνια τῆ ἐθῶν κ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους,

αὐτὰ

ἀπηκτάλλαξμα ἢ φαίνοιτο, τὴν ἐν τῇ εὐημερίᾳ τῆς δ' ἀνο- A benter obliuiſcerentur, bene compenſatum
τάτων φιλοτιμίαν, δικλφα ἢ κὴ ὠφελὰ τῆς ἐξωθὲν ἦν. κὴ putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc dif-
δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μᾶλ' αὐτῷ μείζω λόγε, κα- ficillimo tempore. nec minor vel gratia vel
κώσαντα ἢ τ βασιλείαν, ἢ χ ἥκιστα πρὸς δόξαν ὠ- gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala
φελήσαι. τὸ γὰρ ἐν τ ἀπορίαις μεγαλόψυχον ὠφελὰ δό- non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit,
ξαν ὅλ' ἀνύμενος, αὐτομετέσχε τοῖς ὄχλοις, ὡς ὀξ & quantum damni domi acceptum eſt, tan-
ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πόλις τῆς πάλαι γεγυη- tum foris ad celebritatem nominis accreuerit.
μένων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὅλη μέλεια πα- Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam o-
ἔσχε. ὠφὲ δ' τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐ- B ſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qua-
πεμψε κἀσαρι φ' ὅπλίκτες τῆ σωματοφυλάκων. lis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum re-
δις γάλλος ἄλλος ὠφὲ ἢ ἱρυθρὰν θάλασσαν ἦγε, εἰς cens experti fuerint. Eodem tempore & auxi-
πολλὰ χρησίμως αὐτῷ γνομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ τῆ lia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſa-
πεφθαρμένων πρὸς ὅλόσιν δ' δυναμένων βασίλειον tellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditio-
ὀξωκοδόμη ὠφὲ ἢ ἄνω πόλιν, ἁρμογέθεις οἴκους ἐ- nem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera
γείρων κὴ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυ- vſus eſt. Rebus igitur priſtinam felicitatem
σῷ κὴ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῷ κλι- reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædi-
σίας μᾶλ' ἔχειν παμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, κὴ C ficauit, extructis ædibus ampliſſimis, exor-
μέρα ἢ κὴ τὰς προσηγορίας, ὁ μὲν γὰρ καίσαρος, ὁ δὲ natisque auro & marmoribus & ſubſtructis, vt
ἀγρίππα ἐπίκλητο. προσελάμβανε ἢ κὴ γάμοις αὐτῷ, magnum virorum numerum poſſent capere:
κινηθεὶς ὀξ ἐρωτικῆς ὅλης ὑμίας, μηδένα ἢ κ' ἢ τ οἰ- domibus etiam pro cuiuſque dignitate appel-
κείαν ἡδονὴν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' latione indita, vt vna diceretur Cæſaris, A-
αὐτῷ ἢ γάμων ἐγένετο τοιάδε. σίμων ἦν ἱεροσολυμί- grippæ altera. Coniugem deinde duxit amo- XII.
της, υἱὸς σοηθῆ τινὸς, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ὢν τοῖς γρα- re correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit
φίμοις. εἶχε δ' θυγατέρα καλλίστην τότ' νομιζομένων. hęc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon
ὄντος ἐν λόγῳ ὠφὲ τοῖς ἱεροσολυμίταις ἐπ' αὐτ', τὸ Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum pri-
μὲν πρῶτον ὑπὸ τ ἀκοῆς κεκινῆσθαι τ ἡσθεὶς συνέ- D mis nobilis, habebátque filiam omnium eius
σαινεν. ὡς δ' κὴ θυασάμενον ἢ τ παιδὸς ἐξέπλητεν ὥρα, ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius
τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ὑγκαταλεῖν ἅπαν ἀ- Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ a-
πεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν ἐ τυραν- more captus noluit vti ſua potentia, ne tyran-
νίδι ὑγκαλυπτόμενος. βέλτιον δ' ᾑρεῖτο γάμῳ τ κρύψαι nicè videretur agere, maluítque in legitimum
λαθών. κὴ τ σίμωνος ὄντος ἀδοξοτέρᾳ μᾶλ' ἢ πρὸς οἰ- thorum puellam introducere. Cúmque Simon
κότητα, μείζονος δ' ἢ κατὰ φρονήσεις, τ ὑπάρχειν nec affinitate tali, nec tamen contemptu di-
δόκον μετὰ τ ὑπομονῆς, αὔξων αὐτὸς κὴ τιμωτέρους gnus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter l x. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per c c. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cõmuniebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe cõ-

εἰς τὰς πηγείας, τὴν ὅπλίκτειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τῆς ἀφειπτείας δ' εἰσκετο. ἀφιβάλλετο δ' τὴν
ἀσφάλειαν, ἅπερ ὅπλτεῖχισμα αὐτῷ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ἀμύλῃ ἀξίως

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostras statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciés, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν δι' ἀκμείας, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζοις τὰς χαρίτας ἐμποιῶν τῷ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν δι' ὑπερβολῆς ἔχειν. ὡς δ' αὐτῷ πάντα ἀεὶ πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρούντων. ὑπὸ δὴ τοῦ εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε καίσαρα καὶ ῥωμαίων τοὺς πλείστους δυναμένους, ἐβαίνετο τῶν πατρίων ἀναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων διαχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐν οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέχοντο τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἦθος. τοῦ δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προστάγματος ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῶν ἐκείνων πεῖσαι ἐσχολαίτερος χαριζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτοῦ σχολαιότερος, ἢ κατὰ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ περὶ τὰς ὄπισθεν τῶν πάλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

CAP. XIII.

Cæsarea condiuit.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymarion Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximè & pulcherrimè nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, ἀπέπατο τῶν ἀλλουσιν ἥδιστος.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑΙσάρεια ἡ πρὸς τῇ σταλάτῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον διέξαυξε πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος σταλὶς πύργος, τῆτε ἄλλῃ περὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτὰς ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικῆς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν ἀπαιτοῦν, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν κατὰ τὸν πειραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δευτέρας ὑφορμίους, τῇ δὲ ἀνέμου προσβολῇ ἀντίπλευρον ὅπου μηδ' ἐκ τοῦ τόπου τοῦ ἐπιτηδειότατα μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλῇς ἐξετελειώθη ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, καὶ τὸν εἰς αἴγυπτον ἀπόπλουν, ἰόπασιν μεταξὺ καὶ δωρῶν. πολισμάτια ταῦτ' ὄξει ἀφάλια, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἳ τὰς ἐκ τοῦ πόντου ἄνας, ὅπη τοῦ ἠόνα σύρουσαι, καταγωγὰ οὐ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε λύσιτον τῆς χώρας διορθούμενος, καὶ ἀφεὶς γράψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἐᾷ αὐτάρκης πρὸς τὴν χάρσιν μεγάλοις σόλοις ὁρμεῖσθαι, λίθους ἐμβαλὼν μεγάθεις καθ' ἕως τὸ βάθος εἰς ὀργιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους δ' ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον ν', τὸ βάθος δὲ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους. ἡ δὲ ἐσβολὴ ὅσην ἐνεβάλετο πρὸς τῆς σταλάτης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο δὲ κυμαγωγίας ὡς ἂν μάλιστα θαλλόμενον ἐκεῖ τὸ λύσιτον. προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, ἀφεῖτο λίθινον τεῖχος πύργοις διῃλλαγμένον, ὧν ὁ μέγιστος δροῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλὸν τέχνημα, τῷ προστηρείαι εἰλημμένος ἀπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὲ ἐπιπολίου συνεχεῖς κατεγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ αὐτὸ ἀπόβασις πλατεῖ κύκλῳ ἀφειστήκει τὸν ὁ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς αἰ-

ὃς αἰέμνων ἀθεμιώτατος. βάσις ἢ τ῀ ὡρμίζεσθαι παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέουσιν, πύργος ὠκοδομημένος δὴ πολὺ στερρῶς αὐτόχθων. κ῀ δέξιαι ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. κ῀ τ῀ καθ' ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ ἢ καὶ συνεζευγμένοι. ὠκείσθην ἢ κύκλῳ τ῀ λιμένα, λιθοτάτοις λίθοις κατασκευῆ, σωιεχεῖς οἰκήσεις, καὶ τῇ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἄποπλος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τε ὕλης καὶ κατασκευῆς τυγχηκεῖα. τὰ δ' ὑπ' αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, θεαγματείαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκοδομημένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν. μία δ' ἐκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους διύδρως καὶ τὰ λύματα τῆς οἰκητόρων συνεκδιδόναι, τῷ τε θαλάττῃ ὅταν ἔξωθεν ὀπτήσηται δύναρρεῖν, καὶ τῷ σύμπασαν ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένι ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλὴν ὄψιν αἰθερόπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον εὐπαθῶς, ὅποπερ εἰς τὴν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελέσθη δωδεκαετῇ χρόνῳ, καὶ τῶν ἐργασίας οὐκ ἐγκαμόντων καὶ τῶν δαπάνας ἐπαρκεσάντων τῷ βασιλέως. ὅτι τοιούτοις δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἥδη πολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμψειν εἰς ῥώμην ἀλίξανδρον καὶ ἀριστόβουλον συνεκδεξομένους καίσαρι. τούτοις αἰεληθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῷ μάλιστα συνουσιάσαντος τῷ περὶ τὴν ὁδὸν φιλίαν, ἐφέστο δὲ καὶ τοῖς καίσαρος καταγωγαῖς. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἐφόδῃ τῷ βασιλείαν ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῷ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἐπ τὸν τε τεάχωνα καὶ βατταναίαν καὶ ἀβεκαῖτην. ἔδωκε δὲ δῃ τοιαύτην αἰτίαν. ζηλώσασῆς τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τῷ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους οὐκ ἦρκει, λῃστεία δὲ ἔχων ἐν τῷ τεάχωνι, πλείω τῶν προσόδων ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ αὐθρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ δαμασιλεωσὴν ἐληίζοντο. καὶ ζηλώσασῆς οὔτ' εἴργῃ, καὶ αὐτὸς τῷ ὠφελείαν ἐκοινώνει. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, οὐαρίωνα καταβάντα τοῦ ἡγεμονεύοντα, καὶ χρᾴφειν ἠξίουν καίσαρι τῆ ζημιοδίκῃ τῶν ἀδικίας. καῖσαρ δὲ, αἰνηθεὶς τὸν τούτων, αἰέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῶν δὲ χώραν ἠρώτα μετοικίσειν, ὡς ἐγγὺς τῆς ὁπλομελείας τῆς ἑαυτοῦ, μηκέτ' αὖ ὀχληρὸν τῷ περὶ τὸν τεάχωνα γεγυμνασμένων τοῖς πλησίον. οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ὅπη χῶν αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ ἀπήλαια, καὶ κοινὴ μὴ τῷ βουπεμπάτων ἐλαία. μεμηχάνηνται δὲ καὶ σιταγωγὰς ὑδάτων καὶ προσβασιδὰς σπήων, καὶ δ' ὑάνται πλεῖσον ἐξ ἀφανοῦς αὐτάχειν. αἵγε τῶν εἰσόδων εἶναι καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς δίρυχρείαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ὑπὸ τὰς οἰκήσεις ἑλαφρὸν οὐχ ὑφηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαπόδου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρὰ καὶ δύσοδος, ὑπὸ τειχωχρήστου τῆς ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὖται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλαὶ ἕλικας ἐξελίττονται. τούτοις ἐπῴδὴ τῷ εἰς τοὺς πλησίον

A ventorum sereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſt[illegible] firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapidcæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ; cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: erátque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamè etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, feciſque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucto prius nona acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quę non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cesare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cęterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua cõgressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne decederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἰῶ ὁ τῆς λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν αὐομίας ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χώραν ἡρῴδης Ἀγρίππᾳ καίσαρι, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τοὺς τε πονηροὺμους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδηῖ εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ ὑφ' ἑτέρῳ τὴν ἀρχὴν ἡρῴδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄφευκτος αἰσχρέφει. πέμψαντα δὲ ἀγρίππας τὴν πέραν ἰορδάνου ὀχήδοχος καίσαρι. καὶ τούτῳ ἐκεῖ μιτυλίνῃ χαρίζοντι συντυχὼν ἡρῴδης, ὧ δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀναστρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρῴδου, καὶ τούτοις ἐκεῖνος οὐδὲν λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρῴδου διεκινδύνευτο, καὶ σατάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δίλογοτέρας. ὁ δὲ ζηνόδωρος ὑπομνώσκων ἤδη τῷ καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτην αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντων πεντήκοντα. ταύτης ἐμφερεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντες, δημοσιβήτουν, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. αἰέπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ, ἧ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντας ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα ἐν μακεδὼν γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς παραχαῖς οὐκ ἀξίαν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτῷ τὴν βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καῖσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τὴν γάδαρα κατοικούντων οἱ πλείστοι, καταβόων ἡρῴδου, βαρυῶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπατικοῖς μάσι καὶ τυραννικὸν εἶ. ταῦτα δὲ ἀπετέλουν, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου. καὶ ὅρκους ἄρους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρῴδου βασιλείας, ἀποδῆσαι δὲ τῇ διοικήσει τὸν καίσαρος. τούτοις ἀπειθοῦντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὸν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεᾶσθαι τὸ μηδὲν τοὺς ὑπ' ἀγρίππα δεδεμένους ἐν πωμείᾳ γυμνάδαι, διάφορος ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένους. ἦ γὰρ εἴ τις ἄλλος ἐδόκει δυσκαταίτιος μὲν τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὑπὲρ τοὺς ἀλλοφύλους ἀμπρότητας ἀφιείς. κατηγορούντων δὲ ὕβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀκατεγκατήσας ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξιοῦτο δὲ καῖσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τῆς διανοίας. καὶ ᾗ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ περὶ τούτων ἐρήθησαν λόγοι, ταῖς δ' ἑξῆς οὐκέτι ἐγένοντο δικαιώσεις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτῷ τὴ καίσαρος καὶ τὴν συμπάθειαν, ᾗ ἐφοβήθησαν ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐνδυθήσεσθαι

τῷ βασιλεῖ, ᾗ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφῆκαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐκπίπτοντες, ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι δ' ἐγκλήσεως ᾗ ἁμαρτίας, σφᾶσθαι μελήσας ὁ καῖσαρ ἀπέλυε τὴν αἰτίαν ἡρῴδην. ὑπεσυμπίπτει δὲ μείζων δυστύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος βαρυθυμίᾳ τῇ παλαίᾳ, καὶ πολλοῦ καὶ τῶν ἀθυμίαν ὑποχωρούντος αἵματος, ἐν αὐτο-

ἐν ἀνοχλήτῳ τῆς συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. καῖσαρ δὲ καὶ τῷ τοῦτου μέρει οὐκ ὀλίγην οὖσαν, ἠρόδῃ δίδωσιν, ἢ μεταξὺ Τραχῶνος καὶ τῆς γαλιλαίας ἰδ, ἐλάθαν καὶ παναιάδα καὶ τῷ περιξ χώρων. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς συρίας, ἀντιλαμβανόμενος μὲν τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωλον εἰς τὸ προῆλθεν δυτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ρωμαίων ἀρχῷ θεσπότων, τοσοῦδε τὸ μέγεθος ὄσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, καῖσαρ μὲν ἑκάτερα μετ' ἀγρίππαν ἠρόδου προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ ὅλα καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δ' ἀπονέμας ἐκ τῆς βασιλείας, προσοδον ῥ ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάσχει, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχῃ, καὶ μὴ τοῖς ἰοῦς αὐτῷ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅπῃ θαλπτίαν προπέμψας, ὡς ἐπανήκει, ἐν τῇ ζιωσδῶρου θεᾷ καλλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐκ λίθου πάρου λευκῆς, πλησίον τῆ πανίᾳ καλουμένου. ἀπήλαιον ἐν ὄρει περικαλλές ὄζιν, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίθημα, καὶ βάθος ἀπερῤῥωγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμεγέθες. ὑπὸ δὲ τὸ ἀπήλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τῆ ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε καὶ τὸ τέτον μέρος ἀφῆκε τῷ φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀναπτόμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κῇ γὰ τῷ ὀξεργασίαν τῷ τοιέτων ὅπῃπερ δυμάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπιπτόντων τῷ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερεν, κῇ λόγος δ' πάντων ἐγένετο παροξυνομένων ἀεὶ κῇ ταραττομένων. ὁ δὲ κῇ πρὸς τὸ τοιέτον πολλῶ ὅπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δυκηρείας, ὅπιτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. ὧ δ' ὅτε συνόδους ἐφιεμένη τοῖς περὶ τῷ πόλιν, ὅτε κοινωνία πρεπάτου καὶ δικαίτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τῷ φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λελησθότως, εἰς τὸ φρόνιον ἀναγόμενοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὅπισκοπεῖτες. ἤδη δέ φασιν ὑπ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τὸ μέρος, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πειρᾶν αὐτῷ ὧ ἔχουσιν οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖ παντάπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὅπισθεύμασι, πάντας ἐπέχει τοὺς ζόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίε πρὸς τῷ πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνωμόκασεν αὐτῷ ἐνόμοζον τῷ δύναιαν ἢ μὲν δίκαφυλάξειν ὅτι τῷ ἀρχῷ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖ πολλοὶ, κῇ θεραπείαν καὶ δόξαν εἶκον οἷς ἠξίου. τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιεμένους καὶ δυχεραίνοντας ὅπῃ τῷ καταναγκάζεσθαι, πανταχόθεν ἐπεδῶν ἐποιεῖτο. συνεπείθει δὲ καὶ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον καὶ σαμέαν καὶ τῷ ἐκείνοις συνδιδασκόντων τοὺς πλείσους ὁμένειν. οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν, οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐνέστης δίκῃ τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφείθησαν δ' αὐτοῖς καὶ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δέ τ' ὄζι δικαίτῃ χρώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. ὧ τέτων μὲν οὐκ ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοῖς δὲ ἐσσαίοις ἀρ' οἵας αἰτίας ἐπῆρε μεῖζον τι φρονεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κῇ τῷ θητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

A Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos: adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauítque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini
B maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodoti elegantissimum ei templum constrúxit è marmore candido, prope
C Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eíque subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorẽ Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidẽ vt post sterilitatem se reficerent, re autem ve-
D ra vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religiónis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositísque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clã
E & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibíque dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscúque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu miscereet se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in eos inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacra-
F mento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisq;: quod cùm nõ impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuit, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non
G absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundem non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtę & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitęs. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Cap. XIIII.

Herodes nonum templum Hieroſolymis ædificat.

Decimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quę ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt per quæ factũ eſt vt res Iudaicę nũc magis quã vnquã ãtea floreãt. quare vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere

A οὐ γὰρ ἀφρικτὴς ὁ λόγος φανεῖται τῇ τῆς ἱστορίας γένει, ἐξαγορεύσαι καὶ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν. Μανάημος τῶν ἐσσηνῶν ἀνὴρ ὄνομα, καὶ τἄλλα κατὰ τὴν θεοφόρητον τοῦ βίου καλοκαγαθίαν μάλιστα μαρτυρούμενος, καὶ προγνωσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ἔτι παῖδα τὸν Ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα καταιδῶν, βασιλέα Ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεῖσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δὲ μειδιάσας πρέμνα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸν γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν διὰ μακρῶν ἀπάρξεις. ἀξίωσον γὰρ σὲ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μανάημου πληγῶν, ὡς τε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῆς πρὸς τὸν τύχην μεταπτώσεως. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, φιλανθρωπεύσῃ τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ παῖν ὑπεναντίον. δύσκολα μὲν γὰρ ἔσον οὐκ ἄλλῳ ὁμοίως, καὶ τὸν ἔπειτα δέξῃ αἰῶνα, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι τὸ θεῖον ὅτι κατασχεθεῖσῃ τοῦ βίου τῆς αὖτ' αὖτῶν ὀργῆς ὑπομνησθήσῃ. τούτοις αὐτίκα μὲν ἥνιξα τὸν νοῦν προσέχειν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν ἡγεμόνης. καὶ μικρὸν δ' ἀρθεὶς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ δυνηθῆναι, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, καὶ θεοῦ τὸ χρόνου πόσον ἄξει, ἐπύθετο. μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γενήσονται σοι βασιλεῖαι σεαυτοῦ, προσεπύθετο, καὶ εἰκοσιν ἢ λέγοιτο, ὅσον οὐκ ἐπέθηκε τῇ τέλει τὸ προθυμίας. ἡγεμόνης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθεὶς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ αὐτίκα ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμῇ διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ παρέδοξα, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν καὶ θεοῦ τῇ παρ' ἡμῖν ἐμφιλίᾳ, διότι πολλοὶ δι' τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατέλυσε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον δὲ ἔκτισε.

Τότε γοῦν ἐπὶ τῇ ἡρῴδου βασιλείας γενομένοις σεαυτοῦ μὴ τὰς προειρημένας πράξεις, ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπενόησε, τὸν νεὼν τῷ θεοῦ δι' αὐτῆς κατασκευάσαι, μείζω τε τὸν προῦπολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοθρηνήτατον ἐγείρῃ, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῷ προειρημένων, ὅπερ μόνιμον ἂν ἐκτελεσθῆναι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰῶνα μνήμην ἀρέσῃ. οὐκ ἔστι μὲν δὲ τὸ πλῆθος ὅπερ ἐμάνθανον, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπερβολῆς, ἡγούμενος λόγῳ προκατασκευάσαι ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῷ καὶ τῷ βασιλείαν πρᾶγμάτων ἄνδρες ὁμόφυλοι, πλεῖστον ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τὸν ἐγχείρητον τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλείω δὲ ὑμῖν τὸ ἀσφάλειαν φέρειν. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆς εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερθύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀνεπιτρέασον, οἶμαι σὺν τῷ θεοῦ βουλήσῃ, πρὸς δὲ ἀμοιρίαν ἔσον οὐ προτέρων ἀσχολίαν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ἐξειργασθέντα πρὸς τὸν

F

G

θεόν

χώραν ἢ πόλις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἁγιωτάτοις ἐγκεκόσμωτο καλλίστοις, τὸ ὄφελος ὑμῖν μᾶλλον ἐπιδείξασθαι, προείρηταί μοι δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δ' ἐπιχειρήσεως ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι, παντὸς μᾶλλον εὐσεβείας ἄξιον καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῖν ὑμῖν εὐθέως νῦν σκοπεῖσθαι. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ὠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ὑπὸ δὲ αὐτῷ θεοῖς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ἔφερεν ὁ θεσπέσιος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμελῆ δυσεβείας τὸ πατέρων κατηγώτω. γέγονε γὰρ ὑπ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κύρος καὶ ἀρετὴν ὁ ὑστάτου, τὰ μέγιστα τῆς δομήσεως ἔσχον. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποζύγιοις δουλώσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους μακεδόσιν, οὐκ ἔχον δύναμείαν τὸ θεσπέσιον τῆς δυσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταυτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπεὶδὴ ἔγνων ἐγὼ μὲν ἀρχὼ θεοῦ βουλήσει, θεῖεσι ἢ καὶ μήκας εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος θεσσάδων, τὸ ἢ μέγιστον, φίλοι καὶ διάνοιας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κεκτῆνται ῥωμαῖοι, πεφάσμαι τὸ παρημεμηνὸν ἀνάγκη καὶ δυλεία τὸ θεσπέσιον χρέος διορθώμασθαι, τυλείαν ὑποδέναι τῷ θεῷ τὸ αὐθ' ὧν ἔτυχον τῆς δὲ τὸ βασιλείας δυσέβεια. ὁ μὲν ἠρέσθης ταῦτ' εἶναι, ὀξέπληξε ἢ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὥσπερ δόξαν ἐμπεσών. καὶ τὸ μὲν τὸ ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπῄνεσεν αὐτὸς. ἠδημόνησε ἢ μὴ φθάσας καθελὼν τὸ πᾶν ἔργον, οὐκ ὀξαρκέσαι θεοῖς τέλος ἀγαγεῖν τὸ θεοφίλεσιν. ὅτι κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφάνης, καὶ δυσεξχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τὸ ὑπερβολῆς. ὅτε δ' αὐτὸν ὀξεκέμψων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεύς, οὐ θεότερον καθαιρήσειν φάσκων τὸ νεὼν ἢ πάντων αὐτὸ τὸ εἰς τὸ σωτήλασι παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα θεοφιλῶν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας δὲ ὑζεπήσας ἁμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ἢ μυρίοις τοὺς ἐμπροσθεστάτους ὑπέλιξε ἁμαξας, καὶ ἱερεῦσι τὸ ἀριθμὸν, χιλίοις ἑξακισχιλίοις ὠνησάμενος σολέας, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμοις, ἑτέροις ἢ τέκτονας, ὑπῆρτο δὲ κατασκευῆς, ἀπάντων αὐτῷ θεοθύμως θεοδωρεπισμένων. αὐξῶν ἢ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτοὺς τὸ ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος κ' ὠφελεῖτο, οἷς τῷ χερσὶ συνεζησάντων τὸ θεμελίων ὑπῆρξε. καὶ τὸ μὲν κῦ τοὺς νέοντος καιροῖς ἐπιχειρῆν ἐγνωκέμενον. ᾠκοδομήθη ἢ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μόνον, λευκῶν τὸ καὶ κεκτεριλν τὸ μέγεθος ἑκάστων θεοῖ ὁ καὶ κ' πηχῶν δὴ μῆκος, καὶ ἢ ὕψος. εὗρος ἢ θεοῖ ιϐ'. καὶ παντὸς αὐτὸ καθότι καὶ τὸ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν σθένει οὐ σθένει ταπεινότατον, ὑψηλότατον ἢ τὸ μεσαίτατον, ὡς θεοίσπλον οὐκ πολλῶν σταδίων ἔξ τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴπερ κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ θεοσιόντες τύχοιεν. θύρας ἢ δὴ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρείοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν πόθεν ἀλουργῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ζυγώμασι, ἄμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοῖς βότρυς ἀπεωρημένοις ἔχουσα, θαῦμα καὶ τὸ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἰδεῖν. θεμελίαμβανε ἢ καὶ σοᾶς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα θεοῖς τὸν αἰωνίαν ὑπὸ τὸν ὀρθαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐθέλοι ὑπερβαλλόμενος ἢ ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχοις, αὐτὸ ἢ τὸ τεῖχος, ἴσον μέγιστον αἰθεσπίοις ἀκμαῖον. λόφοις πρὸς ὠδῆς, αἰώνιος, ἠρέμα θεοῖς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπερκύμενος ὑπὸ τὸν κορυφὴν ἄκραν.

A vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipſam,tũ alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nũc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ,vel ad regionis ornatũ attinet. Téplo huic quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtauruerũt, deſunt ad priſcã altitudinem ſexaginta cubita.tãto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit,per quos nõ ſtetit quin par illi priſtinę ſtructura ſurgeret:ſed hãc menſuram præſcripſerũt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorũ imperio,quia illi tũ vixerunt,ſicut poſtea Macedonum,nõ potuerunt aſſequi primũ illud pictatis archetypum.Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta,magni reditus ſuppetunt,& quod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã,vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accuraruerunt ſupplcã,& quicquid deeſt ad honorem Dei,memor acceptorũ beneficiorũ,gratè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra ſpẽ polliceri videretur:& angebãtur magna ſolicitudine,ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium , & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex , iuſſit eos bono animo eſſe. manſurũ enim vetus tẽplũ integrũ, nec demoliẽdũ tantiſper dũ omnis materia cõparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria.neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conueherẽt:& ex omni artificũ copia peritiſſimos ſelegit ad deceẽ millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ nõ imperitos: hóſq; omnes adhibuit operi,materia iã ante conuecta.Sublatis deinde veteribus fundamentis,& nouis repoſitis,deſuper templum extruebat, lõgitudine cẽtum cubitorum , altitudine totidem & viginti amplius.qui viginti cubiti aliquantò pòſt fidẽtibus fundamentis deceſſerũt , cóſq; denuò addere decreuerũt noſtri Neronis tẽporibus Cõſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis,magnitudine viginti quinq; cubitorũ in longũ,octo in altũ,latitudine verò cubitorũ duodecim. habebãtq; baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius , media ſui parte excelſum,à multis ſtadiis conſpicuũ, maximè ex aduerſo habitantibus aut aduẽtãtibus.Ianua verò penè ipſi templo par , & ſuperliminarè aulæis variegatis ornabatur,floribus purpureis diſtinctis,& habẽtibus columnas intextas,ſub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus , mirandum ſanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiã totũ templum ampliſſimis porticibus,quæ reſpõderent reliquæ magnificẽtiæ,& priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricoſus,arduus à vertice sẽſim verſus Oriẽtale vrbis latus reſupin⁹.

huius verticem primus Solomon rex noſter instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spacium, & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumultum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor stadiorũ circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamonæorum qui gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositorium stolæ pontificiæ, quæ non promebatur, nisi pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, vsque Tiberij Cæsaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta sua postulata ipsi haberent sactæ stolæ custodiam: fuerúntque Iudæi eius custodes vsque Agrippæ regi obitum. post quem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cuspius Fadus Iudææ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti concessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie solennis festiuitatis adibant arcis & præsidij Romani præfectum, & recognito prius sigillo stolam accipiebant: ac mox peracto festo, reportatam in eundem locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

A τῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺσας σολομῶν κατ' ὄπι-
φορσύνην τ θεῦ, μεγάλας ἐρυσάμενος ἀπολήγειν αὖ-
θην τὰ σῶμα τὴν ἄκραν. ἀπολήγει ἢ κάτωθεν ὑπὸ τ
βίζης ἀρχόμενος, ὑφ' βαθεῖα σῶμα θεῖ φάραγξ κατὰ
λίβα τὰς πέτρας μολίβδῳ διειλυμένας. πρὸς ἀλ-
λήλας ὑπολαμβάνων ὑπὸ τῆς ἴσου χώρας, καὶ πρὸς
βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶ) τότε μέγεθος τ οἰ-
κοδομῆς, ἢ τὸ ὕψος τετραγώνου γιγομένης, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ ὑποπόδου καὶ τ ὄψιν ὀ-
ρθὰς, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν
τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ δ' ἐργασίας
ὕπω σωμαπρ ούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμε-
νος αὐτὸ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῶν θεῖ τὸ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τοῖς καὶ τὸν ὄπιφάνειαν τὸν ἅπα-
σι λεῖον ἐποίησε. τὸ δ ἦν τὸ πᾶν περίβολος τετραῶν
σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆ-
κος ὑπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ τούτου καὶ παρ' αὐ-
τὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον θεῖθεν,
καὶ μὲν ἑώαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σταῖ ἔχον δι-
πλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυγμένον, ἀφορῶσαν εἰς ταὶ
θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ θεόθεν κα-
τεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ πάντοθεν κύκλῳ πεπη-
γυῖα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασι-
λεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα καὶ τῶν ἀράβων ἐ-
λαβε. καὶ δ τὸν βόρειον πλευρὰν, ἀκροπόλις ἐγγά-
ριον διερκὴς ἐστεῖχεν, ὀχυρότατον. ταύ-
την οἱ μὲν ἡρώδου τῶ ἀσαμωναίων γῆρους βασιλεῖς
καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βᾶριν ἐκάλεσαν, ὡς
ἐκεῖ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι σολῶ, ὃν ἦ-
σαν δὴ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιεννύται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαττεν ὁ τῶ τόπω,
καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὸν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν,
μέχρι τῦ τιβερίου καίσαρος χρόνων. ὑπὸ τούτου δὲ
οὐιτελλίου ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑποδησάμενος τῶν
ἱεροσολύμοις, ἐξαμήνου τὸ πλήθους αὐτὸν λαμ-
βανόντα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς δυσποίας ἀμεί-
ψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν σολῶ ὑπὸ
τὸν αὐτῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε θεῖ τούτων τιβε-
ρίῳ καίσαρι, καὶνεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξ-
ουσία τ ἱερατικῆς σολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι τέτελε-
τηκεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ κασσιος λογ-
γῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούαντιος φά-
δος ὁ τ ἰουδαίας ἐπίτροπος, πολλοῦσι τοὺς ἰουδαί-
ους εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὸν σολῶ. ῥω-
μαίους γὰρ αὐτῆς εἶ δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρόσθε-
γεν ἦσαν. πέμπουσιν ἐν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύ-
διον καίσαρα θεῖ τούτων παρακαλέσοντας. ὁ δὲ ἀγρι-
πῶν ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγ-
χάνων, αἰτησαμένῳ θεῖ τὸ αὐτοκράτορος τὸν
ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου αὐτὸν τὸν ἱερὸν σο-
λῶν τῆ τ σωτηρίας ὄπη ἔσεσθαι. πρότερον δ' ἦν ἐπὶ σφραγῖδι
τῶν ἀρχιερέων καὶ τῦ γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τ ἑορτῆς, ὅπὶ τὸν ῥωμαίων φρουάρχον ἀνα-
βαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τὸν ἑαυτῦ σφραγῖδα, τὸν σολῶν ἐκόμιζον. εἶτ' αὖ-
θις τ ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ αὐτ κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες σύμφωνον τ σφραγῖδα
κομίζοντο. ταῦτα μὲν ἦν ὑπὸ τ πάλαι τ ὑπομιμνησκόμενον παρελθόντα. τὸ δ ἦν ὁ τ ἰουδαίων βασιλεὺς
ἡρώδης καὶ τοῦτον τ βᾶριν ὀχυρώτερον κατασκευάσας, ὑπ' ἀσφαλείᾳ καὶ φυλακῇ τ ἱερῦ, προσεζώσατο μὲ-
τωνίᾳ, φίλῳ μὲν αὐτοῦ ῥωμαίων ἦ ἄρχοντι, προσηγόρευσεν αὐτωνίαν. ἐν ἦ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τ θεμένου,

πύλας

πύλας δ' ἐφίσασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἡ δὲ μέσῳ φάραγγος εἰς δ' ὁδὸν ἀπειλημμένης. αἱ δὲ β', εἰς τὸ πρόαστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὸ ἄλλο πόλιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τὸ εἰς τὸ φάραγγα διῃλημμένην, καὶ ἀπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ἐπὶ τὸ πρόσβασιν. αὐτὴ μὲν δὴ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροειδὴς οὖσα, πρὸς μέγα βαθεῖα φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ βασιλικῷ στοᾷ, ξυλίνῳ καὶ μῆκος δίστασαν ἀπὸ τ' ἰώας φάραγγος ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς. οὐ δὲ ἦν κατεῖναι πρόσωπον δ' ἦν ἀπίστου. ὄρος δ' ἦν ἀξιοθέατον τοιοῦτον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου δὲ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ οὐ δυνατὸν κατιδεῖν εἰς τὰς ἄνω εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτουσι, παμμήκης ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τ' στοᾶς ἀφῖκτο. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τ' ταύτης τὸν ὄμφω σκοπεῖσθαι τὰ κάτω διοπτεύοι, σκοτοδινιᾷ, οὐκ ἐξικνουμένης τ' ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίστασαν κατ' ἀπίσχιν ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος τέτρακα. σωὸς δ' ἦν τὸ τέταρτον τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἑκάστου κίονος, εἰς ἓξ εἶναι ἐπὶ σωμάτων ἀλλήλοις ταῖς ὀργυιαῖς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ διπλῆς ἀπείρας ὑπερελημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρ ξ ϛ, κιονοκράνων αὐτοῖς κατὰ τὸν κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ὄψει τῷ τῶν παντὸς μεγαλουργίαν. τὰ παράρων δὲ εἶχον ὄντων, ἓξ εἰς ἀπολαμβάνουσι τὰς ὑπὲρ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τὸ δὲ αἱ β' ἐπάλληλοι, τὸν αὐτὸν γεγόνασι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμίσιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτὴ εἶχε δὲ πλεῖστον ἐπὶ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὅπῃ μεῖζον ἤγερτο, ἐπετετμημένου τοῖς ὅπῃ συλίοις ἐπεμετωπίδι τείχει, κίονας ἔχοντος ἐπιδεδομημένους, καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστοις τοῖς οὐκ εἰδόσι καὶ σὺν σκηνῇ θεατὰ τοῖς ἐπεισιοῦσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων οὐ πολὺ δ' ὄντως, ἐπόσβατος βαθμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν ἐπεῖχε ἐρίπιον λιθίνου ἀρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τ' ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, κύκλῳ τὸ νότιον καὶ βόρειον κλίμα, ξυσίχοις πυλῶσι, ἀλλήλων διεστῶτας. κύκλῳ δὲ ἡλίου βολαῖς, σὺν τὸν μέσαν, δι' οὗ παρεῖναι ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐσωτέρω δὲ καὶ καινοῦ γυμνάζειν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐν δ' τερον ξύλον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξεστιν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμός ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτεῖ μὲν τῷ θεῷ τοῦτον εἰς οὐδένα τῷ ξύλου ὁ βασιλεὺς ἡρῴδης παρῆλθεν. ἐκπεπάλυτο δὲ οὐκ ὢν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ πρὸ τὰς στοᾶς καὶ τοὺς ἔσω περιβόλους ἐφεγμάτιστο, καὶ ταῦτα οἰκοδομοῦντος ἔτεσιν ἡ. τὸ δ' ναοῦ δὲ τῷ ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ϛ', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τοῖχος πρῶτον μὲν τῷ θεῷ τὰς δυσεισίας ἐποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ προθυμίᾳ τ' βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τῷ ἀνάκτορι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑκατὸν βοῦς τῷ θεῷ

A portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsq; Imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus: Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem por-
B ticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi pectaculum erat, si vllum alium sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt calligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam cõtemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, prius-
C quam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabãt paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaD ternis ordinib. fiunt per interualla ternę porticus, ita vt in vno quoque latere duę pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distinE cto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo intersititio secundus, paucis gradibus scanilis septum habebat lapideum, cũ inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam australino quàm septẽtrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriẽte verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoF ribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundẽ sacerdotum opera sesquiãno perfecit. Quo fãcto ingens gaudiũ exortum est in populo, omG nibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κρ' δ' ἐγένοντο, ὧν οὐχ οἷόν τε τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν. ἐπεφόβητο γὰρ τὸ δ' ἐγένετο πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπόνηκε γὰρ τῇ προθυμίᾳ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργου, ἐν ἓνὶ μὲν ἔτει τῆς βασιλέως ἀρχῆς ὃν ἐξ ἅπαντος ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἐλθεῖν, καὶ θεσπεσιότατον δ' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι. κατεσκεύασεν δὲ καὶ κρυπτὴν διάβασιν τῷ βασιλεῖ, φέρουσαν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἐσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ δὲ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ ἀσφαλῶς εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ὀκτὼ δήμους νυκτερεύσαντας μὲν ὑπὸ τοῖς βασιλεῦσι φυλακτήριόν φησι λέγειν, κατ' ἐκεῖνον δὲ καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, ταῖς μὲν ἡμέραις οὐχ ὑεῖν, ἐν δὲ νυξὶ χέεσθαι τοῖς ὄμβροις ὡς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, ὑφ' ἧσιν ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ὑπάρδοι τὴς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τ᾽ ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπυρ ἀλέξανδρος ὁ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερόρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ κατ᾽ αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρήσθ. Κεφ. α.

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον, ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης τὸ δ᾽ ἔτος ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ.

Εντεῦξις τῷ κῷ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρῴδου, περὶ ὧν ἠπόρουν τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρῴδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἐστασιάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρῴδη, προτιμῶντι μὲν, αὐτίπατρον τὸν πρωτόβουλον υἱόν, χαλεπῶς δὲ τῷ περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὄψιν. Κεφ. ς.

Ως αὐτιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων δὶς καίσαρα αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Αλεξάνδρου ἀπολογία δὶς καίσαρα, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρῴδης δὶς καισαρείας κτίσας. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρλίνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠπόρουν τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτήσαντα δίκυλον, ἃς καίσαρ τὴν ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρῴδης, κατῆλθεν εἰς τὸν διαβίδ᾽ τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδόκων βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρόντι διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Απόστασις τ᾽ ἡρῴδ᾽ βασιλείας τῶν ζάχαναν οἰκούντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρῴδ᾽ εἰς τὴν᾽ ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαος ὁ ἀραψ δὶς καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν᾽ ἀραβίαν τῷ ἡρῴδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ δ᾽ υρκλίους κῷ τῷ παίδων πρὸς ἡρῴδ᾽ην. Κεφ. ις.

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ δῆμῳ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ δεδεται τῷ κτανέσιων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legē tulit priorib. dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum licaret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinem. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautū erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furē quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tēpus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarē, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis ā instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hęc ad inuidiam Salomē sororem regis, cęterósq; quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quū viderent nō defore vltores materni interit⁹. Hinc igitur occasionē

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

Οτι πρόπον ἀλέξανδρος & ἀριστόβουλος ἐπὶ ῥώμης ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη & φερώρας τοῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων ἐπιμελόμενος ὁ βασιλεὺς τὰς κατ' οἶκον ἀδικίας ἀφῆρει, τήν τε περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, πάθημον νόμον ἐπιτιθεὶς τοῖς τρώσασι, ὃν αὐτὸς ἐθέμενος, τοὺς τειχωρύχους ὑποδεδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τοῦ παθόντος φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν πρείσσον τοῦ πατρίου ἔθους. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν δίαιταν τῷ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παντὸς ὅσα πρόσταττον ἐξ αἰσχίστης ἐπίνοιαι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τοῦ ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς τρώσασι τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἀπέλυον γὰρ οἱ νόμοι τὸ κεφάλαιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πιπρασκέσθαι μόνον, ἀλλ' οὔπω τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὡς τὸ πλεῖστον τῶν δουλείαν ὑπομένειν. εἶθ' ὁ μὲν ἀφεῖται μετὰ ἐξαετίαν. τὸ δ' ὥσπερ ἀφεῖσθαι τὸν κλέπτην καὶ παρόμοιον ἡμᾶς τῶν κλάσιν, ἀσεβήματος ἐδόκει μέρος, οὐ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τῶν τιμωρίαν πονηρότατον. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τῶν κοινοῦ τρόπου νόμιμα, μέρος ἦν τῆς διαβολῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῶντας. καίσαρ γὰρ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκίαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, εὐθὺς θεὶς τὰ μειράκια τῆς ὄχλου λύπης, καὶ θεόπτοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει θεὶς αὐτοὺς ψυχῆς κοσμίῳ, καὶ βασιλικῷ καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀπολείποντες. ἐπιφθονοί δ' ἦσαν ἐδύνων, σαλώμῃ τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μεριάμμῃ τε ἐχθρολαῖς κατηγορισμένοις. οὔτε γὰρ φόνος δίκαιος δόξειν, οἱ μὴ δίκην δώσειν τῷ εἰς τὸν μητέρα τὸν ἐκείνων ἁμαρτηθέντων. τε αὐτὸν οὖν ταύτῳ

ταύτῃ ὑποθέσιν τῇ φύσει, εἰς ἣ κατ' ἐκείνων ἐβόων λοιδορούμενοι μετὰ φθόνου λοιδορίαν οὐ καθ' ἡδονὴν συνεῖναι τῷ παιδὶ, φόβῳ τοῦ μητρὸς θανάτου, ὡς μὴ ὅσιον ἂν δοκεῖν δοκεῖ ταὐτὸν συνεῖναι τῷ τὸν τεκοῦσαν φονεῖ. ταῦτα γὰρ κατὰ τῆς ἀληθείας ἄλλας αἰτίας φέροντες, κακοῦν ἐδύναντο, καὶ τῆς εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄπειρις ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσπάρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην ἀναφερομένων ὑποκατασκάζετο μῖσος οὐδ' αὐτὴ τὴ φύσει κρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabat exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

B

Κεφάλαιον Β'.

Ως γυναῖκας δυὸ τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρώδης πρὸς ἀγείτονα ἐξέπεμψε.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Ἐν μὲν οὖν τῷ τότε παύσης ὑποψίας ἡ δυσβολὴ μείζονι κρυπτομένου ὁ βασιλεὺς τῇ τῆς μεγαλοψυχίας φιλοτιμίᾳ, καὶ τιμῆς ἃς ἔδει μετεδίδου, καὶ γαμετὰς ἐν ἡλικίας γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν σαλώμης θυγατέρα βερνίκην, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν ἀρχελάου τοῦ καππαδόκης βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ καὶ μᾶλλον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειγθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τὴν τῆς βασιλείας αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει παρ' αὐτοῦ φίλου καὶ ξένου, καὶ φίλτατος. κἀκεῖνος μὲν εἴξας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἡρῴδης δὲ οὐδὲν ἀρχαιότερον ἀπέλειπεν, εἴ τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ὑπιδεικνύς, πᾶσαν παύλαυσι δείσης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, οἷα τῇ σεβαστῇ, καὶ καισαρείᾳ ἣν τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἱεροῖς, ἃ πολλοῖς δαπάναις ἐξῳκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρου καὶ ἡρῴδιον, καὶ τὴν ὑρκανίαν. ἦγεν δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτοδείκτῳ σολῇ, καὶ ἀγομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἰσίᾳ δὲ τὸν δῆμον οὐδενὸς πρὸ μείζονα πλήθει λιπόμενον. αὐτὸς δὲ ὅσον ὀλίγα τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἐπὶ πλείους ὀλιγεινὰς ἡμέρας ἐβίᾳ τε καὶ ἐφιλοτιμήσατο. τὸν γὰρ πλοῦν ὀλιβαίνοντος τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζόμενος πάλιν εἰς ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος ἡρῴδου, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ὀπισημοτάτους.

Sed cum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicē, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt veuire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quàm amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fastis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturiùs abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

C D E

Κεφάλαιον Γ'.

Ως ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρ ὑπεῖγετο συντυχεῖν αὐτῷ, πλοῦ εἰς βόσπορον εἰδὼς σεσπουδασμένον. καὶ πλεύσας ἐξ ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν εἰς λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν ἀγρίππαν. ἐκεῖ δ' αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον ἐργὸν τὸ αἰγαιογενὲς ὑπὲρ νηὸν. ὁ δὲ ὑπομένειν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. ἐ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος αὐτοκράτωρ βασιλεὺς καὶ δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπλωκυῖαν ἔτι, καὶ ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα ἐξ μέγεθος καὶ κάλλος αὐτῆναι ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δυὸς ὅσον μὴ μόνον ὑπαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ περιττὰ ἐδύνατο πρὸς τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς κατασκευάσματος, ἐσπούδασε μὴ φθορᾶν, ἀλλὰ θαυμαστὸν ἐγεῖραι, ὑπερβαλόμενος τῇ σπουδῇ

F G

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyancos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quòd euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quú remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter benevolentiã, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placauit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem aliũ facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quę neminem lædèret, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

A τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ λήξαντος τῷ πνεύματος, εἰς μυτιλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ὥδευε κομιδῇ, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετεπορεύετο ὡς ἐκεῖνον. καὶ ὡς ἐπὶ σπουδῇ τινὶ ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀσμένως ἐδέξατο μὲν ἄφνω τὰς ναῦς περιπλέων. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μᾶλλον πίστιν εἰληφόσι δικαιοῦντος, εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τὸ εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν αὐσαντος τῷ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθέντος τῆς ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ τῷ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων περιυρματίσειν ἔθος. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κῇ τὴν στρατιὰν περόδης, σύτε τοῖς στρατικοῖς συναγωνισὴς, κὴ τοῖς κῇ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ κἀν ταῖς ἀϋστοσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐχληρᾶν μὲν δίκῃ τιὰ δύνοιαν, ἡδέως δὲ δίκῃ τιὰ τιμιὰ. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργαστο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν εἵνεκεν ἀγρίππας ἐστάλη, τιὰ ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμειλάμμοι τιὰ τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν ὅτι μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέργασίαι τῷ βασιλεῖ κῇ τὰς χρείας τῷ ἐντυγχανόντων ἐγίνοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα δίκῃ χρημάτων ἢ διὰ ἀξιώσεως, οὐ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τῷ παρ' ἀγρίππα τινὰς ὀφλισκανόντων μισῆς ἢ, ἐ διεφεύγετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ καὶ εἰσοῦ χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιωκόσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῷ ἄλλων ἐλύπῃ, πλεῖστον ἢ τὸ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προσφέπουσα πρὸς τὰς διεργασίας οὐ βεβαιούντα τὸν ἀγρίππαν. ἰλιῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν ὑ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ὀπτεύπους χρήματα, καὶ τῷ εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δὲ ἄλλοις καθ' ὅτινδιῶν ἑκάστοις παείσατο.

B

C

D

E

F

G

Cap. IIII.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quòd nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

Κεφάλαιον δ'.

Εντυξις τῷ κῇ ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠπάτησ ἔλλησιν.

ΤΟ τε περὶ τιὰ ἰωνίαν αὐτῶν γνωμῶν, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾠκει περόσκοπε, κεκρυῦ καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμῶν. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐώμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδυμα κατ' ἐπήρειαν τῷ διδυνουμένων ἐν ἱερᾷς ἡμέρας, καὶ τ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμῶν ἀφαιρεῖν, στρατιᾶ καὶ λειτουργῶν ἀναγκάζομενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῷ ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερφάντων, κατὰ τοὺς οἰκείους ζηῶ νόμους. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεισέσαζε ὡῦ ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὸν ἀγρίππαν αὐτῶν δίκαιον ὁμολογούμενον. νικόλαον δὲ τινα τῷ αὐτῷ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τοῦ δὲ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωιέδρους ποιησαμένου, κατασὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῷ ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅτι τοὺς ἀφελέσθαι ταὶ ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους, τοῖς ὑ κῶν ἐντυγ-

ἐντυγχάνουσιν ἢ παῤῥησία. τυγχάνοντες δὲ πρότερον οἵους
ἤξιωτο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτοῦντες τοῦτ' ἂν δικαιότατον, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐτοὶ παρ' ὑμῶν τοῦτον, οἷς μόνοις δίδοται δυνάμεως, ἀφαιρούμενοι δ' ὑφ' οὐδενὸς κρείττονος, ἀλλ'
οἷς ἴσον ἔχειν αὐτοὺς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν,
καὶ τοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ὅδε τοῦ τυ-
χόντων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε
μικρῶν αἰσχρὸν μὴ τούτοις βεβαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵγε μὲν ἐμποδὼν ὄντες καὶ πρὸς ἐπιφέρειαν
χρώμενοι ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς
εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κρείττους
ἐμπεπτώκασιν ἐν τοῦ καὶ τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς
δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι
γενέσθαι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων πότερον
ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, αἷς τοῖς νομι-
ζομένοις θεοσέβουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλ-
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τοῦ πατρίων.
καὶ δὴ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται,
φυλαττόμενοι μὴ φθαρέντων αὐτῶν, καὶ τὴν εὐδαιμο-
νίαν, ᾗ νῦν τὸ συμπᾶν τοῦ ἀνθρώπων γένους δι' ὑμᾶς
ἔχει τύχῃ μεγίστῃ, πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ χωρὶς ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα πιεζόντων ἄγαν, καὶ ὀδυνῶντα. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν
αὐτοὶ παθεῖν ἐλάττονες βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τοῦ οἰκείων εἰς θεοὺς
ὁσίους ἀμελοῖεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πίστιν ἀνοσίως κατα-
λύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσωμεν. ἔστι τις δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπους, οἷς οὐ μέγιστον ἀ-
γαθὸν πόθεν ἡ θεοσεβία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ
τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς
ἐκεῖθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μανόφρων. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καίτοι τινὲς
οἵ τινες ὦν ὑμεῖς ἔδοτε θεομισούμενοι, βέβαιον οὐδὲν
αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείπουσι. καί τοι
ταῦτα μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μεῖζόν σοι δοκεῖ ὄζειν.
εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τινὲ πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τινὲ νεῶ
ἀρχικῷ πολλῶν ὄντων ὅσα πρὸς δυσμενίαν αὐτοῖς
ἐπιδέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλοις,
ἀλλὰ ἐλευθέροις φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
πρῶς πεπτώκασιν, οὐκ ἔστιν ὅπῃ φθονᾶ. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ
μετὰ πάντων δ' τυγχάνομεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠ-
ξιώσαμεν ἀκωλύτως τινὲ πατρίου δυσσεβίας ἀσφα-
λάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν οὐκ ὀπίφθονον, καὶ
πρὸς τοῦ συνεχωροῦντων εἶναι. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τι-
μώμενον, χαίρει τοῖς ὀπιζέπουσιν τιμαῖς. ἐθῶν τε τοῦ
ἡμετέρου, ἀπανθρώπου μὲν οὐδέν ἐστιν, δυσεκβὰς δὲ πάν-
τα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ
ἔτ' ὀπτερυπόμενα τὰ φθονερὰ γέλωτα, οἷς χρώμε-
θα πρὸς τὸ δίον προμήκασιν τὸ εὐσεβείας, καὶ τοῦ ἀν-
θρωπίνου ὀπιπτεύοντες δόγματος, πίνετ' ἐβδόμην τοῦ ἡμαρὸν
ἀπέσεμνον τῇ μαθήσει τοῦ ἡμετέρου ἐθῶν καὶ νόμων, μα-
λιστὰ πάντων ὥσπερ ἄλλο τι πνεῦμα, ἐκ τούτων ἀξιοῦντες εἶναι ὧν
οὐκ ἀμύητοι σθένομεν. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις καὶ
καθ' αὑτὰ τὰ ἔθνη, παλαιὰ ἢ ἡμῖν καὶ μή πῃ δοκεῖ,
ὡς' αὐτῶν καὶ τῇ τοῦ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι τοῖς
ὁσίοις παραληφόσιν, καὶ ὀχυρὰ ἐστὶν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν κατ' ἐπιῤῥᾳαν, χρήματα μὲν ἃ τοῦ θεοῦ συμ-
φέρειν ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱερόσυλοι ὄντες, τιλὴ ὀπιθέντες, ἑορτὰς ἀγωνίας ὀπιδικαστὰς

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quàm quod iam antè vestra beneficentia concessum est: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iudicastis. sin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? éstne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiamsi nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiscedis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponétes, festis dieb° ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque derur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrum excogitauit? ad quā neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum MM. militū auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tūc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

A εια, καὶ θεσματείας ἄλλας, οὐ κατ' χρείαν τῆς συμπαλαισμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ὧν καὶ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἐ δίκαιον σύνηθες αὐτοῖς πεποιθότες· ἡ δὲ ὑμετέρα καὶ πάντων ἀρχὴ ἡμυομένη μία, τὴν μὲν δύνοιαν ἐνεργὸν, τὴν δὲ δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον αὐτ' ἐκείνῃ θεραπευομένοις. ταῦτ' ἔν ἀξιῶ μὴ ὧ μάλιστα ἀρέσκοντα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆς ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτοις, ταῦτα τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ἐστι, καὶ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπετωλίῳ κειμήλιας δέλτους, ἂν τούτων ἀναγνώσηται. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πέπεκεν ἡμέτερος εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία δ' κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ὑμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δὲ τῆς ἐλπιζομένων προσθέντες, διηργετεῖτε τῆς κρατεῖν. καὶ δυναίατ' ἂν τις ἐπιξενῶν τὰς ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δ' ὑμῖν ἔχουσιν, ἀφελόμενον τὸν κόρον. ἵνα μὲν τοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῆς τυγχάνοντας ἑαυτοὺς δικαιζώμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ προτερον εἰσωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νεῶ ἡμῖν, καὶ σοὶ συναθροίσαντα εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον συναλέλιπται; ποῖα δὲ πίστις ἐνδεὴς ὄντων; τίς δὲ οὐ γενόμενα τιμή; ποῖα δὲ χρεία μὴ εἰς προῖκα ὁρᾶ; τί δὲ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆς εἰς τοσοῦτον εὐεργεσίαν ἀριθμὸν ἔχειν. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῷ πατρὸς αὐτοκράτορι συναλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς αὐτοῦ ὁπλίτου εἰσβεβληκότος καίσαρος δισχιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κινδύνοις, οὔθ' ὅτε νεοῦ ἔδει διώτερος ἐξητάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνοι παρέσχον ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ πόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; αἴσθεσθαι δέον ὑπομνήσας τῆς βλισκόλης, ἃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ πρὸς τὴν πολιτείαν ἐλάβετο αὐτοκράτορες. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τὰ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ θεὸν σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῆς αἰτεῖν, παρ' οὗ κ' προτέρων μὴ δυθείσης ἔλπισαι, τὴν τῷ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς δόσθησιν κ' τὴν ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλει δ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπάβης τῆς χώρας εὐμενὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τοῦ θεοῦ τέλεια θύματα, πλῆθος αὐτὸν βλιτελαίας εὐχαῖς, ὡς δ' τὸν δῆμον ἑστιάσας, κ' τὰ παρ' ἐκείνοις ξένια προσηκόντως. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει, & πόλει πρὸς ἀνδρα τοσούτων βλιστα θέντα πραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀπέδωκας τοῦ ἰουδαίων ἔθνει, τ' ἡρῴδου προξενήσας αὐτῷ ἑστίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, κ' αὖθις τὸ παρόντος κ' συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν φθεῖσον οὐδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ φθείρεσθαι ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα δὲ τοῦ νικολάου διελθόντος, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῆς ἐλλείψεων ἀπικατάστασις. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, φθεῖρ τῆς προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἐπιδέξις ἦν ἐδιάζοντο. καὶ κείνην

B

C

D

E

F

G

ἀπολογία μὲν οὐδεμία, τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν. φοβάσθαι δ' ὡς τ' χώραν αὐτῆς νεμόμενοι, πάντα τὸν ἀδικοῦν-

οἱ δὲ

οἱ δὲ δυσμενεῖς τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ ἐν τῷ τὰ οἰκεῖα A
τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς Ἰουδαίαν ἐπανέρχεται.

Σὺν δὲ ὁ ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, δῆλα μὲν τῷ ἡγεμόνι ποιῶν πρὸς αὐτὸν δύνοιαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος ἂν πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν, καὶ καθ' αὑτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, τάχα μὴ λυποῦντα τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ προσχεῖν. ἐπεὶ δὲ ἃ μὴ πρόσθεν εἰλήφασιν αἰτοῦσι μὴ ῥᾳδίως, βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. ἡρῴδης ἢ πρεσβεύσας κατησπάζετο, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονέμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν αὐτεπιπλεκόμενος, καὶ καταπασάζόμενος. μὴ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν ἀγρίππαν προπέμψας ἀνήχθη. καταίγεται ἢ εἰς καισάρειαν, ἡ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν ὕπτιοι πλοίων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ᾧ δὲ πολὺς κἀκ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρῆν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δὲ αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπῃ ταῖς εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρ- D
χῆς, ὡς ἀδενὸς προσκείσοιτο τῷ ἐκείνοις συμφέρον-
των, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῆς φόρου ἄφεσιν αὐτοῖς τῶν παρῳκλυδότος ἔτους. οἱ δὲ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μετὰ πλείστης ἀπέπεμψαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐσπάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, περιπλοκὴ μὲν αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὸν περὶ δημήτριον φερόντων τὸ ὕδωρ.

Πρᾶγμα δὲ ἀεὶ τοῖς κατὰ τὴν οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάδοσιν, ἀπὸ μεταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὴν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσκαιμήκει κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβάνουσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θράσους καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν F
γεγηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ὑπὸ τὴν ἀξίαν, καὶ τῇ τοῦ κρατεῖν ἐπιθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς περὶτους, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἷς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερόρεν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ προγυμνασίας ἐπιβουλή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ ζῆλος τοῦ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ προσονειδίσαι προπετεῖς δυ-
νάμεις ὑπὸ τῆς ἀπαιδρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόστολον. οἱ δ' ὑποκάτω τὸν ζῆλον, ἀλλὰ θεραπευτικῶς, καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τῇ δολοπλοκίᾳ, προσβάλλοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βέλτιον ἔσεσθαι πρὸς τὸν γεγηκότα. τὸ γὰρ οὐκ εἰδέναι ταῖς μητρὸς ἁμαρτίαις, ὑφ' οὗπερ δίκαιον παιδίων, ἐκείνου, ἄρχειν ἐπὶ τὸ μὴ τὸν αἴτιον δικαιοῦσθαι τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

QVamobrem Agrippa intellecto quòd vim parerentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & imperratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quãtum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INtetim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur verera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercétibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligétes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtẽderẽt. Iáq; fabula erat

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem,& iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IIII. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tũ à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent.his affinxerũt, Archelaum Cappadocem eis spem facere,quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est,tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hęc anteactorum admonebatur,quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigẽdum sit, possitne pensari tãta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater:nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit,omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri prębeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias,& propensum ad hoc, vt(quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret.Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens,ne ipse videretur fratrum delator,sed per alios cõsiliorum socios rem ageret,qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hanc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benecuolentiæ

A πᾶσα ἡ πόλις τῷ τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μᾶλλον ἡ τῷ μειρακίων ἀπειρία, κατίχυε δ' ἡ τῆς σαλώμης ὑπομέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τῶ μὴ ψιλῶς λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ οὗτος ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπῄδη καὶ κείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεγνὺν μὲν ὥσπερ ὑπὸ φάντου τῶ καταστροφῶ τῆς μητρὸς, ἐλεγνοὺς δ' αὐτοὺς οὐ τῆς ἐκείνης φονεῦσιν αἰαγκάζοντας συζῆν, καὶ τῷ αὐτῶν μεταλαμβάνειν. ταῦτα περὶ μειζόνως καρὸν ἐχούσης τῆς στάσεως ἐν δημοσίᾳ τῆς βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς περιήκαμεν, περισκεπτὸν δ' ὠθοῦς οἱ λόγοι, μὴ δὰ τε τῆ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ κίνδυνον ἔῃ, τὸν μὴ δὰ τῷ νεανίσκων ἀναφανδὸν δηλωθέντων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ ποιησάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. περιετίθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀμελαίᾳ τῆ καπαδόκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δ' ἐκείνου περὶς τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τῆς παιδός. ἡρῴδης δέ, τὰ μὲν ἀκτὸ πολὺ δ' ὠθοῦς ἀκούσας τοιούτων ἐξεπλήττετο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῷ ἄλλων τινὲς ἀπιστ' ἄλλον. καὶ ἀνεκαμπτε τῆ συμφορᾷ τάδ' ὁρῶντα καταλογιζόμενος, ὡς οὔτε τῷ φιλτάτων, οὔτε τ' ἐρωμένης αὐτῷ γυναικὸς ὤρατο, ἀλλ' ἀπὸ ἰσηνομίας ταραχὰς καὶ τιλὼ οἰκίων. τότε μέλλοντα τῷ περιπεπωκότος ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσῃ τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα ὧν τῷ ἐξώθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δύτυχίαν αὐτῷ τὸ δ' αἰμόνιον περιεπέθει. μόνοις δὲ τῷ οἴκοι, ἃ μηδὲ περισδοκήσαντα, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου περισσοῦς ὡς οὐκ αἴτιος ὢν ἔτι, καὶ παρίχοντος ἀμφίεσον τιλὼ ὑποβολιῶ, εἰδίον τὸν τοσαύτιλω δύτυχίαν τῷ ἔξωθεν περαγμάτων, ἀλλαξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγα τῷ θεῖ τοὺς οἰκείους συμφορᾶν ὑφαφυγεῖν ἐκ τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος δὲ καὶ ὑφαπτόμενος τὸν ζόπον τῶτον ὅτι καθαιρήσῃ τῷ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ νομίζων ἐγιστοδοῦντι παῖδα περσόψασθαι, καὶ τῶτον ἐδόκει τιμᾶν. ἐκαλεῖτο δὲ αὐτίπατρος. οὐχ ὥσπερ ἐκ ὑστέρου καὶ παλαιὸς ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δὲ θαμιρεῖδαι τῆ θεόσεις τοὺς ἐκ μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τιλὼ ἐκείνων οἰκοδομῆῖ αὐτόν. τὰ γὰρ ἀδελφὰς οὐκ ἀν εἶεν παρ' αὐτοῖς οἱ τῶτο φρονῆσαι, ὅτι μὴ μόνοις, μισῆ ὑφ' αὐτῆς ἢ ὑφοδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλοι. διὸ δὴ καθάπερ ἕφερόν τινα τὸν αὐτίπατρον εἰσηγαγῆν, οἰόμενος ὀρθῶς περσοεῖν, καὶ κατασκελέσειν τῷ μφερκίων ὑφ' εἷς ἡγεμόνος χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μᾶλλον ἐδύκει κεχρῆσθαι τῆ περὶς αὐτοὺς ἐπιμελείᾳ, καὶ δ' ὑὸς ὢν τ' ζόπον αὐτίπατρος, ἐπαυδὲ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἐ περόντος οὔσης ἐλπίδι αὐτεπιστάτου, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοὺς ἀδελφοὺς μὴ ὑφαχρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου τῆ παρὸς ἤδη αὐτῷ ἄλλο τι καρπώσεσθαι τῆς ὑφοδοχῆς, δύμεταχείρισε δ' ὅτου εἰς ὅπερ ἐπιτηδείᾳ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ψυόθαι τοῖς ὑφοβολημένοις. ἦσαν οὖν οὗτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενόι δ' αὐτῷ δίξαι τὰ τοιαῦτα κατεμανύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχθρὸν συμπροῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ ὑφὰ τιλὼ δύνοιαν τ' θεὸς τ' βασιλέα πῖς δυσπομένους αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δὲ πλείοσις γεγόνεσαν οἱ κρίνοντες ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες. καὶ τὸν ἡρῴδιν ἐν τῆ δίκαιν κατ' ὀλίγον τὰ τοιαῦ-

φοῖς μὴ ὑφαχρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου τῆ παρὸς ἤδη αὐτῷ ἄλλο τι καρπώσεσθαι τῆς ὑφοδοχῆς, δύμεταχείρισε δ' ὅτου εἰς ὅπερ ἐπιτηδείᾳ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ψυόθαι τοῖς ὑφοβολημένοις. ἦσαν οὖν οὗτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενόι δ' αὐτῷ δίξαι τὰ τοιαῦτα κατεμανύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχθρὸν συμπροῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ ὑφὰ τιλὼ δύνοιαν τ' θεὸς τ' βασιλέα πῖς δυσπομένους αὐτὰ ποιεῖν. ἤδη δὲ πλείοσις γεγόνεσαν οἱ κρίνοντες ἐφ' οἷς ἠλπίκει θεραπεύοντες. καὶ τὸν ἡρῴδιν ἐν τῆ δίκαιν κατ' ὀλίγον τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τούτων πολυτρόπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ φύσει πρὸς μειρακίων ἀφορμαὶ προσεγίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις αὐτῷ κατ' ἐπήρειαν ὧν ὑπομάζοντο, καὶ ἡ μητρὸς ἀπάνθρωπος, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπιτάδδουσαν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῆς πρώτης ἀντιπάτρου καταφυλαττόμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν ἡρῴδην ἐξαγγελλόμενα, προὐβαινεν οὐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τοῦ οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τῇς διαβολῇς, καὶ ταπεινώσας βυλόμενος, τοὺς ἐκ τῆς μριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀντιπάτρου παρεῖχεν. καὶ τέλος ἠπείθησε, καὶ προσήγαγεν τὴν ἐκείνης μητέρα. καίσαρι δὲ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ συνίστα πρὸς αὐτόν. ἀφιγμένην μὲν οὖν αὐτὴν εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς ὅλης τῆς ἀσίας δεκαετῆ γεγενημένην, πλεύσας ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, καὶ συντυχὼν μόνον τὸν ἀντίπατρον ἐπῆγαγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀπάγειν μὴ πολλῶν δώρων, καὶ σεμνὴν φίλων ἐσομένην, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρασκευάζεσθαι πανταχόθεν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

A captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nã & lacrymæ sæpe eis protumpebant; non ferentibus iniurias ac contumelias; & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc B ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muC neribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντίπατρος διάγων ἐν ῥώμῃ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἠμύνετο ἀγωνιζομένους ὅπως καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησαν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

ΠΡὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ φαίνεσθαι δοκεῖν ἀντιπάτρῳ προσῆκε τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐγεγόνει γνώριμος, καὶ φίλοις διάσημος ἦν. ἦν δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ὑποφορᾶς διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐπιδιδόναι μεταβολὴν τῷ παιδὶ εἰπεῖν καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσαντα ὑπεικέστερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς μριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ διὰ διανοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἔτι ἀπιόντος τὴν παρουσίαν ἔλπιζεν ἡ πατρῳὰ τῷ ἀδελφῷ, συνεχῶς ἐπέστελλεν. προφάσιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορδούμενος, ἕως εἰς ἔτος προήγαγεν τὸν ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοικεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ περιπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν φθάσαι καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνη πάθος, ὃ δὴ μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς ὁ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐγίνετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπῃρώμενος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλων οἷς ἐδόκει δυσιχεῖν, παρεσκεύαστο μὲν τοὺς παῖδας, ἠπάτο δὲ τῆς ἀπονοίας, καὶ τῆς ὀλιγχρηστίας, ὡς ἐλθόντος ἴσχυσιν ἅπαντα ῥᾴστον ἐποιοῦντο μισεῖν τὸν ἑαυτῶν πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ φθάσαντες. ὁ δὲ οὐδὲν ἀνήκουστον ἐξαναγκης μᾶλλον ἢ κείσῃ φθάσασθαι τῷ δυσμενεστάτῳ πρὸς αὐτὸ διαφερόντως φθάσαι καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος· οὐχ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης τυγεῖν τὸ ζῆν ἧττον λόγος, εἰ μόνον δυνηθείη. οὕτως ἀγριόν τι καὶ μιαρὸν ἐντεταπείνας τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθεῖσαν

D

E

F

G

Eá peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, cõtentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleste odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo cos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem huic honorem pro merito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm saluo naturæ iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui eiusdē opter interitum, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quę regiis liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos vsum, sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen ne impune sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæsare, adolescentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata causa totí in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neque decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cùm potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cæterósque partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere: Pater, quàm benuolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate insontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare volentis argumentum est. nemo enim

νῶν ἐξηγριῶς καίσαρι, καὶ μιαίνῃ αὐτοῦ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὲν εἴπασαν παῖδες ὄντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι ἢ μέμφονται βαρύνουσι; πῶς δ' οἷόν τε δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐπήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι κρατεῖν τε, καὶ δίδόναι πρὸς κατ' ἀξίαν; ὡς ἔτι τὸ γε μὴ τῶν ἄλλων ἀθλων δυσεβείας ἀπτίθεται τοῦ μέλλοντι ποτὲ ὑμήσεσθαι τοιούτῳ τὸ ὑπομελείας τε καὶ τοῦ ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἔσης ὑπεύθυνον γάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ δύσεβές αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰρ ἀεὶ τὰ φύσει τῆς βασιλείας εὐθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τῇ γαμικοτος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν ἑτέρῳ ἀρχεῖν φθάνειν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν οὐκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν δοσιδοὺς, οὐ κόσμον, οὐκ ὑπηρεσίαν, οὐ ζυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ὑπερτάτους παρεχόμενος, τῷ μὲν, ἐκ τῆς ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν ἀρχελάου τῆ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ δεῖ τοιούτοις ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτῶν χρησάμενον ἀγαγεῖν ὅτι τὸν κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτοῦ πᾶν ὅσον ἡ πατὴρ ἀσεβοῦμενος καὶ βασιλεὺς ὑπεβουλεύόμενος δύναται, κείσεως ἰσοτιμίᾳ παρεσκεύαζεν. δεινὸν μὲν τοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνους λυσιτελεῖν ζῶντας ἐφ' οἷς ἐπεθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νῦν δίκαιοι ἔργῳ μέγιστα τῆς εὐθεοπείων καὶ δρέσαντας καὶ πεισομένους. ταῦτα ἡρῴδης ἐμπαθῶς ἠτιᾶτο φθὰς καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῆς δὲ νεανίσκων ἤδη μὲν καὶ λόγοντο δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπὶ κατέπαυσεν ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐκ τῆς συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τοῦ πατρὸς ὑπιφέρεσθαι τὰς δίκολας, δυσαπολόγητον, ὥσαπερ ἦν ἤδεσαν, οὐκ ἀναμενοῦντος οὐδὲ τῆς παῤῥησίας λόγου τῷ φθάσαι, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κατοῦ ἦν ἐλέγχειν πεπλασμένου. ἦν οὖν ὑπεία τὸ δύασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα. διδοικότων μὲν εἰ δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότος ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίως δ' οὐκ ἀνεισομένων τῶν ὑπολογίαν ὑπὸ νεότητος καὶ ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. οὐ μὴν ὅγε καίσαρ ὑπεβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσυνέζον ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατ' συνειδήσιν ἀνεπιτήδειον, ἀλλὰ δι' ἀπειρίας, καὶ ἀμηχανίστους ὀνειδῶν. ἐλεημονέστερος τε ἐλογίσατο τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, ἐκ τὸν πατέρα ἐλοίνησαν ἀληθείᾳ τε παθῶν συμπαθόμενον.

Κεφάλαιον η'.

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διάλλαγαι πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠειδὴ συνῆδον εὐμάρειαν πνεῖ, καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ φθὰς ὁ καίσαρος, καὶ τ' ἄλλων ἕκαστον, τῆς μὲν συνδακρύοντας, ἀπαθείας δ' συναλγοῦντας, ἀπὸ τοῦ ἀλέξανδρος, δυνακαλεσάμενος αὐτὸ, ἐπιχειρεῖ διαλύειν τὰς αἰτίας. καὶ πατὴρ εἶπεν, ἦ μὲν σὴ φρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλη, καὶ παρ' αὐτοῦ τ' κείσεν. οὐκ ἂν γὰρ εἶτε δυσφοῖς ἐσενόεις ἐφ' ἡμῖν, δεῖν τ' πάντα σώζοντα φρονήματος. καὶ γὰρ ἐξὸν, παρεύσης μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρύσης δ' ὡς παῖδι τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥώμην ἄγειν, καὶ τεῖχον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἔν. ἀδὲς γὰρ ὑπο-

ἀποκτεῖναι τινὰ θεραπεύμενος, εἰς ἱερὰ ἢ ναοὺς ἀγαγ. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πεπιστεύμεθα. καὶ μήποτε τοῦτο ἐκεῖνα χεῖρον, αὐτὴ τὴν τεθνάναι μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. εἰ μὲν γὰρ ἔστι λόγον ἢ ἀληθείας ἢ παῤῥησίαν μακρότερον ἢ σὲ πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' οὕτως ἡ διαβολὴ κρατεῖ, ἄμεινόν ἐστιν ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὅτι τί δεῖ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους αἰτία, καὶ τὸ θεραπεύειν τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐν τῷ πρώτῃ τὴν νεῶν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέπε δὲ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δύναται συκοφάνταις. κωλύσει γὰρ οὐδὲν τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μήτηρ αὐτῶν ἐπιθανοῦσα, πάντας ὑποπτεύειν τῷ πατρὶ ἐπιβουλεύειν δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὑποπτεύειν πρὸς τοιαύτην ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τεκμήρια τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν ἔσεσθαι ὑπὸ δυσγερείας λαμβάνῃ; φαρμάκου ὠδήσκοντὸν ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμματα καὶ σοὶ γεγραμμένα; καὶ τοὺς τούτων ἕκαστον ἔδ' ὅπῃ μὴ ψεύδωνται ὑπὸ διαβολῆς ἐπλάσθη χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμονοοῦν οἶκος ἐν βασιλείᾳ καὶ τὴν ἀρχὴν λοιδορεῖν πάθος ἀσεβείας, συμβαίνει, πολλάκις αἰτίαν ψευδῆ τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς ἐνδέχεται μᾶλλον ὑποτοπεῖν ποιεῖν κακοηθείας. ἀδίκημα μὲν ὄν, οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δὲ διαβολὰς, πῶς ἂν λύσαιμεν, ὁ ἀκουόντων μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σέ, τοῦτο γὰρ ἦν ἀδίκημα, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τῆς ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν, ἧς εἷς ἡμῶν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δὲ λοιπὸν; εἰ μέν εἰσιν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ἄωρον εἰσὶν, εἰ κενοσπουδοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τῆς βασιλείας θεραπεύσειν ἡμᾶς, οἷς οὔτε γῆ βάσιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον ἔργον. ἢ ὃ τῶν ἀρχομένων δ' εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τῶν πάντας ἔθνους, ἰδίᾳ τε αὖ παρακτόνους ὅπλα τῶν θεαμάτων, τε εἰς τὰ ἀγιώτατον ὑπὸ σοῦ κατασκαφέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τῶν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐδύνατό τις φονεύσας, ἀπιμώρητος ᾖμεν, ζῶντος καίσαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγένησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ κακοὺς ἔσχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς δι' εἰσεις, τί σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μητὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, εἰ παρεξύνῃ ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω γὰρ ὑπολοιδορεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ἐπιδέχεται τὰ μὲν γεγενημένα, διόπερ ἐπὶ τοῖς πάντων δεσπότῃ καίσαρι μεσιδίοντι ἢ παρόντα καιρὸν, συνεπόμεθα ταύτην ἢ συνθήκην, εἰ μὲν ὑποπτεύει ἐξ αὐτῆς ἀληθείας ἢ πρὸς ἡμᾶς διαβάσεσιν ὑπολαμβάνῃς ὡς πάντα ζήσομεν, εἰ δ' ἕτερα μὲν δυτυχῶς. δίκην γὰρ ἢ μεγάλων κακῶν ἡμῖν ψευδῶς αἰτία. παρούσης ὃ πρὸς ὀργὴν δίκης, σὺ μὲν εὐθὴς καὶ σαυτὸν δυσεβείᾳ μὲν, δώσομεν ὃ λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχέτω δ' ὅσιος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχει αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ ἢ διαβολὴ τοιαῦτα δὲ λέγοντος, ὅτι καίσαρ ἐδὲ πρέπει

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quã tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari potuimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum rentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quispiam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia: & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te patet, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit. at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus; certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas; & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno potiri; & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si ceteros contemneremus, posséne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortunios fortè quã tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neq; quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare; & nunc nostro arbitro, hoc tantum petimus; vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis; tua pietate salua: nostram et sététia dãnemur. nec enim vsq; adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & B præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. C Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuũ amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post D actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes c c c. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quem- E cunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissẽt F Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πιστεύων τῷ μεγέθει τ᾽ ὀργῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, & συνεχὲς εἰς τὸν Ἡρῴδην ἀπέβλεπεν ὁρᾶν κἀκεῖνον ἐπισυνεχυνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπιπόνει, καὶ φθόνος τῷ αὐλικῷ ὁ λόγος ὀργισθείς, ὑπῆφθονον ἐποίει τ᾽ βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ᾽ ὀργῆς & τὸ φθονεῖσθαι τοὺς νεωτέρους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλιγνὸν, ἐπαμᾶτο βοήθεια. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῆρε τ᾽ τοῦ λόγου δεξιὰς κ᾽ μὴ φερούσης ἀπήντησεν ἀλίξανδρος. ὧν δ᾽ ἐδὲ ἐκείνοις ἐπ᾽ ταυτὸν χωμακλείσαι μὴν ὅμως κ᾽ συὼ κατηφεία πρὸς τ᾽ γῆν νενευκόσιν. ἡ δ᾽ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δύξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτ᾽ ἔπῃθεν δύλογα κατηγορηκέναι, ἐξῆ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας πνὸς ἐδέῖτο. καίσαρ δὲ μικρὸν διηχῶν, τοῖς μὲν νεωτέροις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ὀργῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἀμάρτειν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς φθάνειν τῇ παρῇ, ὡς μηδὲ ὑφεῖσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἠρέμα δὴν ὑπαρχάλῳ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελὼν ὀργῆς, ἀλλ᾽ ἀτενῶς τοῖς παισὶν ὑ γὰρ ἦν δίκαιον, ἁδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κ᾽ τ᾽ ὀργὴ αὐτῷ. διὰ δὴ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ὑ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξύναι τ᾽ τὴν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ σωφρονεῖν ἐκάτερον τ᾽ ὑπονοίας ἀπολογούμενοι, ἀσυδὴ πλείονι φθεῖ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα γενέσθαι, εἴδυσι τοῖς νεωτέροις ἐκείνων ὑ βελτιόμενοι ὑπόπτοσιν. ὅτι δὴ σὺν σωφρονεῖν ἀναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ διακρύοντας, πᾶσι δίζετο παρέκαστον ἐν μέρει φθεῖπεῖν ὧν, ὡς μηδένα τῷ σφαλῆναι, ἐλλιθέσθαι ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ ὀργὴν τὰ μὲν οὖν διαλεχθέντες καίσαρι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπέστησαν, καὶ συὼ αὐτοῖς αὐτόπαιδος ὑποκειμένους ἐφηδέσθαι ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καίσαρ δὲ αὐτῷ τῶ μετάλλου τῶ κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμισείαν φορὰν καὶ τῆς ἡμισείας τὴν διαμέλησιν ἔδωκεν, & τἄλλα ξενίαις, κ᾽ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, & φθεῖ τῆς βασιλείας αὐτῷ τ᾽ διοίκησιν ἔφηκεν, ὃν αὐαίρετα τῷ παίδων διαδόχον καθιστάνειν, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελὼν μοίρης. ἐκείνου ὑ ἤδη βούλοιτο αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ὀλιγόφρονα ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῷ παίδων κρατεῖν. ὅθι τούτοις ἐπανῆκε πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ φθεῖ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. ἡρῴδης ὑ πλέον σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἠγάπητο κ᾽ πλησίον σὺν τῆς παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς ἐγκαὐτῷ τὴν θυγατέρα τῆς αἰτίας ἀπολελύθαι. διαιτᾶ τε αὐτέθησαν ἀλλήλοις, ἀξ εἰκὸς βασιλεῖς. ἐν τούτῳ δὲν ἡρῴδης, ὅθι ἰουδαίας ἐλθὼν, κ᾽ χθέμενος ἐν τῷ ἱερῷ, φθεῖ τῆν πεπραγμένων κ᾽ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρόνησίν, καὶ τἄλλα διεξιὼν ὅσα κ᾽ μέρος αὐτῷ φερηθέντα συμφέρειν ἠγεῖτο κ᾽ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος δὲ νεότητα τῆν παίδων κατίσχυε τὸν λόγον τοῖς φθεῖ τ᾽ αὐλῇ, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶσης εἰς ὁμόνοιαν φθάκαλῶν, κ᾽ τοῖς

καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ὑποδεχόμενον βασιλέας χρῆσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης ἀλέξανδρον, καὶ ἀριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιοῦν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὑφαποδιζόμενον, ἐν ᾧ τῷ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν εὐπειθέστατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὑπὸ δύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παῖδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἕφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ὁρμὴν εὐδαιμονίας ἀλλήλων ἴσασι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν μὲν ἐκπλήσεως τοῖς πλείοσιν ὠφ' ἁρπαγὴ λεγόμενος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπ' ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων ἃς ἐδίδου τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίμενα.

A nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, se-
B licem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secus. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πεντετηρικοὺς ἡρώδης δι' ἡμερῶν ἑπτά.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συνετελέσθη ἑλκύσει ἡ καισάρεια σεβαστὴ ὑπ' αὐτοῦ ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλει ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ἐλπὶς καταστάσεως, ἐπὶ πυθοῦσης ἐπὶ τῆς προθυμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ὀλυμπιάδος δ' δυτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὑπ' οὗ δὲ θεὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ ἀθροισθῆναι πολυτελέστατα. κατηγέλκει μὲν δὴ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὑπὸ δυμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τῷ ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκεύασεν ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπεδείκνυτο, ὅτι τῷ οἰκείῳ διεπέμπετο τιμῇ φιλοτιμίας ὑπερβολῇ. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡγεμὼν καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῷ ἀνδρὶ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σεσημειώμενα, τελάντων πεντακοσίων. συνελθόντος δ' εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείστου καὶ θεωρείας, καὶ πρεσβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ὑπεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ ξενίαις, καὶ φιλανθρώποις ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῷ θεάματων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τιμῇ εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὑπερβάλλουσαν ἡγεῖσθαι τιμῇ μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντας δὲ ἅπερ ἂν ὑπερηδύνθη, ἐφιλονείκει τιμῇ τῷ ἤδη γεγυμνασμένων ὑπὸ εἰς ἐπιβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτὸν τὸ καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδοίη τὰς ἀρχὰς ἠρῶδη τῆς οὐσίας ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον δὲ ἦ καὶ συείας ἁπάσης, καὶ αὐτοκράτορι τιμῇ βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τιμῇ πανηγύρεων ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην αὐτῷ ὠνόμασεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ὕδατι καὶ ὕλῃ ἀρίστῃ φυτοῖς ἐπιλέξας, ποταμοῦ τε περιῤῥέοντος τιμῇ πόλιν αὐτῇ, καὶ καλλίστῃ κύκλῳ μέγεθος τῷ φυτῷ περιλαμβάνοντος ἄλσος. ταύτην ὑπὸ αὐτῷ ἀῤῥεῖ τῷ τόπου, ἀπὸ παζοῦ ἀπὸ παζοῦ ἀφορισμὸν ὑπὸ ἐνιαυτὸν ἢ ἐν τῇ ἐπὶ χωρίον ὑπὲρ ἑκατὸν ὀκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφόρῳ, καὶ κατασκευῇ ἥδιστον, ἐπάλξεσιν κύκλῳ. φανερὸν τε τῷ ἀδελφῷ

C PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarũ comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ
D quàm apud gentes cæteras. Consectatum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatũ rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta pretiosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à di-
E uersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maiot quàm pro præsenti
F ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidũ extruxit in cãpo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plãtis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidũ, & luco circundante pulcherrimarũ arborũ. hãc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellũ matrẽ suã nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulũ imposuit, communitò egregiè, & in-
G structo amœnis domiciliis. nec fraterni affec-

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipſa vrbe, in defuncti monumentum Phaſaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitiſſimum. deinde eiuſdem nominis oppidum circa vallem Hierichûtinam condidit, quà itur ad ſeptentrionalia: quo factum eſt, vt circumquaque ſitus ager antea penè deſertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phaſaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut ſicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in abſolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua ſunt quòd Rhodiis Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæſare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum ſuis perfecit impendiis. Antiochenſibus vrbem maximam habitantibus ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius ſubdiualem lapide polito ſtrauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non ſatis reſpondentes ſuæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo ſplendidius & ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in vno homine tantam diuerſitatem ingenij. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. ediuerſo ſi iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos etiam coniunctiſſimos conſideremus, fateri cogemur hominem fuiſſe durum, inexorabilem, & ab omni alienum modeſtia. atque ita pugnantes inter ſe voluntates habuiſſe videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna cauſa profectum exiſtimo. Eo enim quòd honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in poſterum memoriæ: quare quod eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando malè quærere. Deinde ſciens ſe ob eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire videbat difficile, neque enim poterat niſi vellet reditus minuere. itaque abutebatur ſuorum odio in ſuum commodum. nam ſi quis illorum non per omnia ſeruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat nõ aliter quã in hoſtes, nullo cognatorũ aut amicorum diſcrimine, quòd

μνημεῖα ἀξιόλογα τῷ γεγυμνασμένῳ περὶ αὐτὸν φιλοτεχνίαν ἀνετίθει τὰ κάλλιστα, πύργον ὑπὲρ αὐτὰς τὰς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τὸ κατ' αὐτὸν φάρου, ὃν προσηγόρευσε φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι ἀξία τῶν προσηγοριῶν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν περὶ τὸν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀποίκων καὶ βορβάρων ἀγέμων, δι' ἧς καὶ τῶν πρόσω χώρων ἔρημον οὖσαν ἐπιτηδειοτέραν ἐποίησεν τοῖς θεμελείοις τῶν οἰκητόρων, φασηλίδα καὶ ταύτην καλεῖ. τὰς δὲ ἄλλας διεργασίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, εἴτε συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' εἴς ποτ' αὖ δυνηθείη τύχοι. καὶ γὰρ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν προστόρων ἐκλείποντων, ἄφθονα χορηγήσαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ διασημότατα τῶν προαγμάτων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα εἰς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἄκρῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μέσον τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, ἐκ λίθου τετραπέδου ὁδὸν ξεστῷ κατασορέσας, πλεῖσον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων δύχρησίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς θεσπῳδείας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας ἀγόμενον, πρωϊότερον ἐποίει, χρημάτων θεσπόδους κατασκευάσας, καὶ θεὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκσεμνοποίησεν τῶν πανηγύρεων. ἀξιῶ δὴ ταύτῃ τῇ φιλοτιμίᾳ διάνοιαν ἀγωνοθέτης ὧδέ τις πλείστοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει θεωρίσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς διεργασίας ἀποβλέψωμεν, αἷς ἐκέχρητο θεὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν τις αὐτὸν καὶ τῆς ἥττον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν διεργατικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς πικρείας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα καὶ μαχόμενον ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγενῆσθαι τὴν θεωρίαν. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀτελεμβύτου ἐχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, ὅπου μνήμης εἰς αὖθις ἦ καὶ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμπέσοι. τῆς δὲ ἁπάντων ὑπὸ δυνάμιν χειμένου, μιαιγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, κακὸν ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισοῦντας ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀντεφιλονείκει δὲ τῷ δύσνοιαν αὐτῷ δύπορείας ἀφορμὴν ποιούμενος. δεῖ μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἑξομολογούμενος, ἢ δίξῃ ὡς τὴν ἀρχὴν τὸ δεσποτικὸν, οὐχ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξιὼν ὁμοῦ συγχωρεῖς, καὶ φίλοις, ὅσα πολλ-

πολεμίοις πιεωρεύμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τὰς τοιαύτας ἀμύητίας ἀπαλαμβάνων. μάρτυριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους ὅτι μάγιστον ἔδει αὐτὸν ἑαυτῷ, καὶ τὸν γνόιμον καὶ τὰς καίσαρος καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐδεήθη δοθῆναι τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ τοὺς ἥττους θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἐφέτο παρέχειν, τοῖς ὁμοίοις ὅπερ ἐθύμιον ἑαυτῷ. τόγε μὲν ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοφύλων νόμῳ θεοὺς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνειδὸς αὐτὸ τὸ δίκαιον αὐτὸ τοῦ θεοὺς δόξαι ἡγαπηκέναι, δι' ὅπερ οὐκ ἐᾷ αὐτοῖς κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις θεατηδεύμασιν, κολακεύειν τὴν βασιλέως τὸ φιλότιμον. εἶτα μὴν αὐτὴ μοι δοκεῖ τὸ ἐναντίον θεῖ μὴν τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἀμύητίας, θεῖ δὲ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ θεσπίσοντας διάφορα.

A solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterísque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

B

Κεφάλαιον ί.

Πρεσβεία τῶν ὑπὸ κυρήνην ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Cap. X.

C

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Τοὺς δὲ κατ' ἀσίαν ἰουδαίους, ἐν ὅσοις ἦν θεὸς κυρήνην λιβύη κατέχει σπάνιον ἀεὶ πόλις, τὰ μὲν θεόθεν βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ᾗ τηνικαῦτα δι' ἐπηρείας ἔχοντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πρὸς οὐδὲν διείποντες τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐφεστῶσαν θεοὺς καίσαρα, ἐν θεῖ τοῦτον. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς τοῦτο αὐτοῦ ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας ταῖς κατ' ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μάρτυρα τοῦ λεγομένου. ἐν ᾗ ἔχουσιν ἡμᾶς αὐτῶν οἱ κρατοῦντες. καίσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διάφορον διέθη, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐκείνων χώρᾳ, ἀλλὰ ἐν τῇ θεογνησίᾳ ἡμῶν, καὶ μάλιστα ὅτι τὸ ἐμοῦ πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος θεοῦ τοῦ δήμου τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μὴ ἐρκαμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τὸν πατρῷον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τάττειν ἱερὰ εἰς ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδιδόσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεῦσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάτοις, ἢ τῇ πρὸ τούτης ὥρᾳ δεκάτῃ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔστω σαββατεία, ἔκτα αἰδρώνος εἰς αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τοῦτο ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῆς, ἐὰν δέ τις ἀσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας αὐθρώπους, καὶ ἐὰν κατ' οὐδένα μᾶλλον κινοῦμαι, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα, καλῶ αἰανθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ γενηθέντι μοι ὑπὸ τῶν κοινῶν τῆς ἀσίας ἐν ἀρύῃ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τὰ θεοφρημένα, δώσει δίκην ἐμοὶ μεγίαν. ἐσηκολουθήθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. καῖσαρ πορβαρῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἦν ἐν ἐφέσῳ δὲ ἀρχαίαν συνηθείαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἐκωλύθησαν τοῦτο ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καῖσαρ ἀγρίππας ἦν ἐν αὐτὸς ἔγραψεν ἐκεῖ τῷ ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

D

E

F

G

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem çonqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores vetteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in paraseue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudeis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex vetteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibẽte liceat. Hæc Cęsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hũc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæis sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nũc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morẽ collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudęi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergô conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniã scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ętate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῆν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, ἣν ὑπεμέλαθε, & φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κῆ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῆν ἰουδαίων καταφεύγοντας ἐ εἰς τὰς ἀσυλίας βούλομαι ὑποπιπτόντας, & ὡς ἱερόσυλοι. ἔγραψε δὲ καὶ σιλουανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα μήδενα μηδὲις ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρίοις ἀσίας ἀρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρίῃ ἰουδαῖοι ἐφ' ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν εἰς τὴν λιβύην στρατηγὸν πέμ ὄντα φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τ' ἐπαρχίας ὑπομνημένους ἵνα ἀδιακωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ὄσιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι πολλῶ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῆν ἐπιρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. εἰς ὑπομνῆσαι κῆ μηδένα ἔχοντα ἐνοχλουμένους, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῃρῆσθαι τῆν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, καὶ ταῦτα διορθῶσαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδόνων ἀρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἀπὸ ὧσιν κῆ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγάγοντας χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ οὕτως θέλομεν γίνεσθαι. οὐδὲν ἧττον κῆ ἰούλιος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις φερεουαρίοις δηλωσθῆναί μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαστὸν κῆ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις κῆ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αὐτῶν ἑκάστους ἐκ τῆς ἰδίας φερουσίας εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, πρὶν ἀπεμποδίσως. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῶ σεβαστοῦ κῆ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιμὴν ἐμοὶ γνώμην βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῶ σεβαστοῦ κῆ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιζέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι κῆ ποιεῖν κῆ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῆν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἀξίως θεσπιτυγχάνοντας, οὐδὲν τῆν πάτριον ἐκνόμιδν ὑπὸ τῆν ἀρχόντων πράττειν, ἀλλὰ κῆ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῆν εἰς τὸν θεὸν τιμῆν. ποιοῦμαι ἡ πολλάκις αὐτῶν τιμῶμιν ὅπως ἕλλήνων τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπυχίας ἀλογίστους ἠμῆν τε καὶ κοίνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμθα. ἔθεσιν ἰδιν γὰρ οὐδὲν ὅσι ἤθος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται κῆ πόλεις, ἓν ὅπη πολλῆς ἐγνομδίης τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον ἡ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπηρδύει λυσιτελέσθαι, ὃν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὗ πλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρᾶς ἐμμενοῦσιν ἰδιν αὐτοῖς, δύνες κῆ φίλους

ἀπεργάζονται. διὸ κῆ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, κῆ δίον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῆν ὑπάτων δυμάτων οἴεσθαι τὸ ἀλλόφυλον, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς καλοκαγαθίαν ὑπηρδίως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διαστέζειν τὸν τῆν αἰθρώπων βίον. ἐπαίσθη δὲ ὑπὸ τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κερά-

Κεφάλαιον ια'.

Ως Ἡρῴδης χρημάτων ἡρέθισε κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

ΟΓαρ Ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τὰ τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρείμῳ, ἀρκικοῶς ἔτι πλείον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸ Δαβίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι, ζιχιλία τάλαντα, καὶ πλούτων πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τοῖς χορηγίαις, ἐκπλέονος ὢν δι' εὐνοίας εἶχεν τιμῶ ὅπη χείρησιν. ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρῶγματοδυσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς ἔτι, παρειλημμένος δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ὑποθήκαις μὲν ἐν χρήμασι καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δ' χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὧν ἀείλατο πάντα. ἀπορούμενον δ' εἶχεν, ὅπως λήσεται ποιούμενος τιμῶ ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τὰ Δαβίδου, καὶ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς σὺν ὁρμῇ εἰσπνεύσης ἀπαντήσας ὡς ἐλέγετο. ἔφοβος δ' αὐτὸς ἐξῆλθε, καὶ τὸ δίους ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅλης τοῦ τοιούτου κατασκευάσας πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. ταῦτα δὲ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τε καὶ συνεθάσμασε, καὶ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ ἀπρεπῆ τῶν πεπραξιν ὑπετίθετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τοῦτο ἐπόησεν χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ τῷ τῆς βασιλείας, καὶ συνῆν αὐτῷ κεχαρισμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν αὐτῷ γραφεν, μόνον ἀπ' ὄμβρος τὸ πρὸς δίκαιον αὐτῷ φερόντων. πολλαχῇ καὶ τὰ ἐμφανῆ ἀδίκων αὐτὸν κατασυνθάζων, καὶ μὴ πάσης αὐτοῦ ὑπικρυπτόμενος, ὅς γε καὶ μιριάμμης θάνατον, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ὁμοῦ τῷ βασιλεῖ πεπραγμένων, εἰς δ' ἀρέπτων αὐτῷ λόγων καλόμενος, ἐκείνης τὰ ἀσύλληπτα, καὶ τὰ νεανίσκων ὑπὸ ζηλώσεως κατα φθορὰ δῆ. καὶ ὅλα τελευτῇ γραφῇ, τὰ μὲν πρόσφορα μικρὰ δικαίως τῷ βασιλεῖ, ὡς εἰπόντα ἐγκωμιάζων, ἵνα ὃ τὰ ὠφελημένων ἀπωλεσμένως ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν ἦν, πολλὴν αἰτίας ὡς ἔφην ἔχοι τὰ συγγνώμην. καὶ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ συμφορὰν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποίουν. ἡμεῖς δὲ καὶ χρόνος ὅτε ἀξιοῦ τὰ ὄζ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ ὅλα τὰ συνημμένην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι πάντως αὐτῷ οὐκ εὐφρανεῖς ὑπάληφότες, καθαρὰς καὶ δικαίως ἐπιθήσομεν τὰς πρὸς ἀξίας, πολλὰς μὲν τῷ ἐγκώμιον τὰ ἐκείνῳ βασιλεῦσιν ἐπὶ δὲ ἐκβοπῆς ἔχοντες, τὸν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἵνα ὅτι δικαίως ἐγίνετο συνίδῃ τὸ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης δὲ ὅλα τὰ ὅπη χείρησιν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χαίρων ἐδόκει πρὸς τὰ καὶ τὸν οἰκίαν, εἶτα δὲ τὰ μνήματος ὅπη δόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐπόθει, πλέων ἡδίως πρὸς αἰτήσεις ἐξῆθεν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὰ ὅπη θησιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ καὶ τοῦ αἰτίαν ὑπάρχειν οὐ μικρὰν πίστιν παρῆκε τὰ ὅλα τοῦ ἀσθένειαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπλωτικέναι. σῶσις γὰρ ἵνα ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τοῦ αὐλεῖ, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους ἀναπαρβαλλομένων τὰ ὅλα βολαῖς. ἐσπατηλᾷ δ' ἀεὶ καὶ τῷ ἀδιλφῶν αὐτάρκως, δεινὸς ὢν, ἐξῶθεν μὲν, πρὸς βάλλειν αὐτοὺς ταῖς αἰτίαις, αὐτὸς δὲ πολλάκις ὑπορυγμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἡ τὸ δικοῦν εὔτυκτον πρὸς αὐτὰ πρὸς τὰς ὅπη χρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ καὶ ἔρωτα πολλὰς ἐκπροσηγάλυθε τὰ πατρὸς μόνος ὑπὸ δὲ ἐκείνου συντρέφεις ἅπαντα πρόσθεν αὐτὸς πεπραγμένος ὁ

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi fortisque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluso Dauidis sepulcro tria millia talētorū argēti extulisset, superesséque multo plura, quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauisset ne hoc resciret populꝰ, assumptis tantùm amicorum fidissimis. depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentiùs scrutandum, interius processit vsque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos satellites amisit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum se in aditu sepulcri monumentum è candido marmore cōdidit sumptuosissimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tēporis scriptor meminit, sed non item de descensu regis, præter decorum id factum existimans: idque more suo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius apertè iniusta facinora aut alia specie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare studuit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios speciosam causam astruere conatur: illam impudicitiæ, hos insidiarū patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iustè rex gessit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum suo regi scribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerentia posteritatis regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habētes cum ipsorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus post violatum sepulcrum cœpit labi in deterius: siue diris vltricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri possit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios involuēs illos falsis criminationibꝰ: ipse patrocinio eorū sæpe simulabat, vt approbata sua benuolentia facilius iuuenes clā possēt opprimere: atq; talibꝰ versutiis circūueniebat patrē, vt putaret hīc solū incolumitatis suę curā gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & inféſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pherorã ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarũ turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nã & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellę quoq; iuuenẽ exoſũ redderet. illa verò in matris gratiã ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebrã mentionem Mariamnes facerẽt, & odioſè de patre loquerẽtur,

Α κὴ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τ βασιλείας πρεσβύτατον αὐτοπάτορι συνίστη, καὶ μὴ τ ἐκείνῃ μηδὲν ὑφ' τ ἑπτρόπων ἐβουλεύετο, & καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ὅτοι, καὶ προάγειν ὅσα θέλοιεν. κὴ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τ βασιλέα τῶν ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, καὶ τ ἀτιμίαν ὑπ' ἀξιοῦντες οὐκ ἔφερον παρεώσμενοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵ τε μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν

Β πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀπαξιοπάθει γλαφύρα. δ' ἑτέρας οὐ ταύτης ἕνεκ & ἐμπεπλωκέναι, οὐδ' ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τοιαύτης ἦν, ἰδίων δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας καὶ μίσους εἶχεν. ἐμπεπλάκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοδύσης

C αὐτῷ γυναικὸς, ἥτις τὸ δὲ τῆς αὐθεντοῦ μεμνῆσθαι ὅπη τοσοῦτον κρατοῦμενος, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς τ βασιλέως ἐξυπνήσεως θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπερφανῆναι, πρὸς τῇ δ' ἥλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἤλθετο ὁ ἀπιμαθὴς ἠρώδης τῷ πολλὰ μὲν ἀνηρτῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει τ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ πρεσπόπῳ δυσχεραίνειν ᾤετο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὸν φερώρᾳ διηγᾶσθαι, παιδὶ

D φασηήλῳ δίδωσιν. αὐτὸς ἥλιξ ἀπελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὴν ὀπὴ θυμίαν τὰ δελφῷ, ᾧ τ πρῶτον ἠπάτα, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, κύπρος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρᾳ τ συμβουλὴν ποιεῖται παυσαμένῳ τῆς εἰς τ ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττᾶσθαι, ὅπου γε καὶ τὸν τῆς διανοίας τῆς αὐτοῦ βασιλέως, αἶσχος δὲ καὶ κἀκείνῳ ταραχὴν καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσι-

Ε τελήσοντα, τῷ καὶ πρότερον ἐν ἀβουλίαις γεγόμενος συνεγνῶσθαι τὴν μὲν ἀδελφὸν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ὅπου πέμπτ). βασιλεῖ δὲ ὁμολογήσαντι λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, καὶ ἑξακοσίων ἡμέρας συνέθετο τ γάμου, συνεπομνύμενος ὡς ἐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ὑποπεφθεῖσαν ἕξειν. διελθουσῶν δὲ τῶν ἑξακοσίων ἡμερῶν, τοσοῦτον μὲν ἦσαν τοῦ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διαπλεῖν ὅπη τὴν πρώτην. ταῦτα

F φανερῶς ἤδη τὸν ἠρώδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι παντοῖοι παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῶν φερώρου διαβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπεν δὲ οὐκέτι τὰς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' ὧν ἀζημιοῦν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλοτίμων εἰς ἀλλήλους ποιημάτων. τοῦτο μὲν γὰρ σαλώμη χαλεπὴ & δύσνους οὖσα τοῖς ἐκ Μριάμμης, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα

G συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων ἐπιλαλήσεσθαι κατ' ἰδίαν αὐτοπάθουσα καὶ μηνύσειν ἑαυτῇ, καὶ πᾶς ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνοια δὲ τὴν παῖδα τῷ νεανίσκῳ ποιήσει. χαλεζοιδίᾳ δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μόνην μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τῆς Μριάμμης, ἐξυπήκουσι δὲ τὸν πατέρα,

συνεχῶς

σωκηλὲς ἢ δέδοικεν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se
χῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡ ἡρῴδη facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent mattis ornamenta vsurpare, pro
γεγυμνωμένους, καὶ μοχλεύοντας κατασκῆψαι. ἁρμόσει γὰρ præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere.
εἰ τοιαύτην χρείαν τὸ γυμνὸν ὄντας αὐτῶν, καὶ πρὸς Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille
παιδείαν ἀπευθύνεσθαι μόνον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτε καὶ tametsi permoleste ferret, emendare tamen
ταύτας εἶδοιεν τὴν μητρῴαν κόσμου μετειληφυίας, ἀντὶ B malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior;
τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀπειλεῖν ὡς ξίγχοιεν ἡμφιεσμέναις καθειργνύοντα, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαις. omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus; & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt
ταῦτ' οὖδὺς ἀπηγγέλετο δέδοικε τῆς σαλώμης τὸν βα- diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: atque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare
σιλέα, κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀλγηδόνως, ἐπειρᾶτο δ' ὁμορ- Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere.
δοῦσι. σκαιοῦτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χεῖρον ἀεὶ γι- C hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exarsit: & quicquid honoris ac comitatis Hero-
νόμενος ἅπασιν κ' πάντων ὕβριζεν. ἐνίοτε δὲ ἀλλὰ τότε des mulieri exhibebat in gratiam filij, quod
μὲν ὕβριδι τοὺς παῖδας, διαλογισαμένου ῥᾴων quidem ferè quotidianum erat, in peiorem
εἰς τὸν κρείττω ἐγένετο, ταῖς δ' ἑξῆς πολὺ χείρων πρὸς partem interpretabatur, suspicione concepta
ἔπεσεν. ὁ γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam
ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώ- indignationem concoquere, sed adito patre
σατο δὲν, σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδην cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit;
ἠρτῆσθαι τῆς τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαρηγό- D quamobrem ille magis adhuc turbatus est;
ρητον αὐτῷ τὴν ὀδύνην ἔχειν. τοῦτο δὲν σκῆπτος ἀκού- non ferens insimulari se falso tam turpis cri-
σας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ minis, multa quærens de suorum malitia, à
κ' τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρ' ἡρῴδου, quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã.
πολλάκις δ' ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ Móxq; accersitum Pheroram adortus iurgio:
χεῖρον ἐλάμβανεν οὐκ ὑπονοιῶν δικὴ τὴν σκῆπτουσα λό- Pessime, inquit, omnium mortalium, cóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel
γον. καὶ παρετήρησέν τε τὴν ὀδύνην τ' φαρμάκου, dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum
ἀλλὰ ἐλθὼν φῶς τὸν πατέρα, καταμίγνυσι τὰ ὑπὸ propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi
τ' φερώρα ῥηθέντα μ' δακρύων. ἡρῴδης δὲ πολὺ bono aliquo genio ductus vt iste filius, patere-
μᾶλλον σκαιοῦσθαι νομίζων, καὶ τὸ συμβὰν αἰσχύνῃ τῆς E tur patrem suspectum impunè ferre talem in-
ὀργῆς ἐνδυόμενον ἑαυτὸν φέρειν, ἐπεπαίχατο, καὶ πολ- iuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo
λαχοῦ μὲν ὠδύρετο τ' πονηρίαν τ' οἰκείων, οἷος εἰς αὐτοὺς parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cũ
ὠμόμοιρος, οἷον τυγχάνοι μεγάλα πάσχων. ἢ τ' φερώραν, & ipsam oderis, in me tantùm calumniando
φθονερὰν δίκας, καίτοι ἀπάντων εἶπεν, εἰς τ' τῆς ἀμο- simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant, apage
ρᾶς καὶ περιττῆς ἥλθες ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν ὠφε- te hinc post tam peruersum erga fratrem bene-
λημένῳ νοῆσαι, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἦρ' οὐχ ὁρᾷς τὸ σὸν προαί- meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris
ρεσιν ὡς ἐβλασφήμιας ἐσχατωμένος, τὰς τοιούτους λό- tua conscientia fruere: ego verò dabo operam
γους ταῖς παιδὶ φθεγγόμενος, δέδηλεν ἢ οὐ φάρμακον F vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis
αὐτὸς ποιούμενος τ' ἐμῆς ἀπωλείας; τὸ δὲ ἐ. μὴ δεινὰ eos prosequens. Sic stomachante rege Phero-
μόνων ἀλαζὼν ἔτυχεν ὤν περ ἔδει ὁ παῖς, καὶ ἔχοιτο τ' πα- ras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum,
τέρα μὴ τοσαῦτ' δικὴ τοιαύτην ὑποψίαν; ποτέρως ἢ λό- & ab ea prima hos sermones perfectos esse.
γον εἰς τ' ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ Quo audito illa (nam fortè aderat) composito
δοκεῖς κ' τ' γεγυμνωτότερα; δέ σοι βέλεται, τὸ μισ- ad verborum fidem vultu exclamat, non esse
τὰ τε αὐτὸν, κ' τὸν ἀδιάφθορον αὐτ', φεύγειν μὲν τὸν καὶ ἐμὲ hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inui-
βλασφήμιαν, δύνοιαν ὑποπτεύσαι, & πεῖσαι τούτων λέξαι, sam regi faciant, & de medio tollant Herodis
ἃ τ' σῆς ἀσεβείας ἐκ' κ' νοῆσαι, κ' δέδοικεν; ἔρρε κάκι- G amantissimam, & præcauentem ipsius pericu-
στος εἰς δυσφορίαν κ' ἀδιάφθορον ἐνοίκισμος. & σοὶ μὲν ἡ συ- la. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis.
νήθησις αὐτῇ συζήσειεν, εἰδὼ γ' νικῶν ἀεὶ τὰς ἐμὰς, μήτε solam enim autorẽ fuisse fratri, vt abiecta qua
ἀμυνόμενος καὶ ἀξίαν, κ' μείζονος δυσφορεῖ ἢ τυγχάνειν εἰ- se oblectabat muliercula filiã regis duceret, &
σὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς. φερώρας δ' ἐπ' hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque
αὐτοῦ τῷ ὥρᾳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς. σαλώμην ἔφη ταῦτα συν- capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species
θῆσαι, κ' παρ' ἐμοῦ ἔδει τοὺς λόγους. ἢ δ' ὡς μόνον ἤκουσεν, quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mẽs
ἐτύγχανεν δ' παροῦσα, πιθανὰς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη
αὐτῇ τοιοῦτον, & ὅτι δέδοικε τοῦτο ἅπασιν εἰς μῖσος ἀ-
γαγεῖν αὐτὴν τ' βασιλέως, κ' πάντα ἔρρον ἀπελεῖν δέδοκ' τ'
δύνοιαν ἐκ' ἔχει περὶ τὸν ἡρῴδην ἀεὶ φρονηώσκουσα
τοὺς κινδύνους, ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπο-
βεβλῦσθαι. μόνη γὰρ αὐτὸν ἀπόντουσα τὸν ἀδελφὸν ἐμ-
βάλλειν ἐκ' ἔχειν γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν
βασιλέως, ἐκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λε-
γούσης, κ' πολλάκις μὲν ὑποδρατομένης τ' ἔριχον, πολ-
λάκις δ' τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις ἔχειν τι πρὸς τὸν ἀρίστην πιθανὸν, ἡ δ' κακοήθεια τ' ἔρωτος τὸν ἐμ-

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex permissus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deterius quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta fortia iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisciabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes tam consuetisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquiùs censente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchię dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offensæ veniã. Mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescẽtulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbę domesticę, imò augebãtur etiam

τοῖς ἡμομβίοις ὑπόκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείλητο, μηδὲν δ' ἔγκυμον εἰς ἔνοχλησιν ἔχων, ἐπεὶ ὧν μὴ ὡμολόγησεν, ἀκοῦσαι δ' οὐ πιστὸς δόξων. ἐγίνετο δὲ διὰ πλείονος ἡ συίχυσις, καὶ ἤδη λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τὸν τ' ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμψιμοιρεῖς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν μὲν ἐπαινέσας τ' ἐγκρατείας, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν αἰτίας ἐν τοῖς λόγοις ὑφεὶς τ' ὤρας ἐθεραπείας τε σώματος ἐγένετο. τοιαύτης δὲ τῆς μέχρις ἐμπαροινίας καπὸς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς δὲ ἐδέχετο κεκινῆσθαι τὰ πρὸς τὴν ἀγαβολὴν, αἵτε τῶν βασιλέως γυναικῶν ἔχθιστοι φύσει δυχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γυναικὶ ἄλλοτ' ἀλλῶν κατὰ καιροὺς ἔνθεον καὶ φίλων. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τὰ πρὸς τὸν πρόσθεν κατ' αὐτῆς, καὶ τί συμπεσὸν δεῖ μεῖζον ἄγαγεν τὴν εἰς τοῦτο παρρησίαν. ἦν γὰρ ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀδόδας ἀπρόσκοπος καὶ ἀθῶος τὴν φύσιν, σύλλαβος δ' αὐτῷ διοικεῖ τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὕτω δὴ χρείας οὔσης ποτὲ ἐλθεῖν εἰς τὸν πρόσθεν, συνεδείπνει ἤδη τῇ σαλώμῃ, καὶ τὸν νοῦν εἶχεν πρὸς αὐτήν. γανώσης δ' ἐπὶ καὶ χάρις τυγχάνει διαλέγεσθαι. σαλώμη δὲ καὶ χαίρειν ἡ πάλαι περιοῦσα ἤρξατο τῷ ἀδελφῷ, καὶ τὸν γαμβρὸν οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τ' ἄμουσον ὥρμητο, τάς τε μεταξὺ φοιτώσας δεῖ τὸ δεῖπνον ἐπεφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μάτην τ' ὀφείλων ὁμολογίας. ταῦτα δ' αἰσθόμενος αἴσιον τῷ βασιλεῖ, ὀφελεῖσθαι τὴν ἀφηνιαστήν. ἐρώτησις δ' καὶ ἔδοξε τ' Φερώρᾳ πειρᾶσθαι, καὶ τηρῶν ἤξιον ἔδοξε τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπεσήμαινεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἀδήλοις δ' ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μᾶλλον τοῦτο, ὁ μὲν ἀραψ ὑποπτος ὢν ἀπῆει. ἐφαλίπων δ' δύο μῆνας ἢ ἕξ εἰσῆλθ' πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὰ τ' αὐτὰ λόγοις πρόσθεν ἡ μητρυιὰ φέρων, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίᾳ τ' τῷ ἀράβων ἀρχῇ, ὧν αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη πλείστῃ δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλωσ. τῷ δ' ἡρώδου τὸν λόγον ἀσμένως ἔχοντος, καὶ πατρὸς ἐπιθυμοῦντος ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχῃ, ταχέως μὲν ἐκείνη μηνύεται τὰ πρὸς τὸν γάμον. σύλλαβος δ' ἀξιοῦται μὲν τὸν ἐγκλήματα τὰς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τὸν γαμεῖν, ἄλλως δ' οὐκ ἂν δυνατὸν, οὐ γὰρ ὑποφήνας, ἀλλὰ καὶ καταλιθοῦσθαι πρὸς τῶν ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη δὲ ὅτε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀσεβείαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γνώσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τελευτῶντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ κατανεύσαντος ὁ βασιλεὺς, δεῖ δ' μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προσῆκεν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς, αἰτούσης σαλώμης εἰς τὸν ἡρώδου τοῦ νοσταβάρου γνώμωσιν, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικεῖν. μετανοήσαντος δὲ ὑπὸ τοῦ Φερώρα τὸν γαμβρὸν οὐκ οὔσαν ἔσεσθαι λήξουσαν, ἐγκλήμασι τῷ ἀπόλλωνι τοῦ παιδὸς, καὶ ὅτι μηχανήσεται ἐξ λαβεῖν τὸν ἐπὶ πρὸς τῆς πενθερᾶς ὅτι ἐβιάσθη. οὕτω δ' συνηνώμενοι ἦσαν, καὶ μετέπεσεν αὐτοῖς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἀπ-

φοστασίαις τῆς ἐγγύης, ἐγκαλεῖτο τῷ Φερώρᾳ μισοτεκνίᾳ, φάρμακα δηλονότι ἐκπιεῖν τὸν βασιλέα. οὐκ ἀδίκως δ' τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παραχὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει πιοῦσι

ες

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀνάριθμοι χρήσαντο ἢ πρόσω κὴ δυχέρειαι. ἦσαν δύο εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ ὀξὺ καὶ κάλλος οὐ μετρίως ἐπουδασμένοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τισὶ ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ διαφθαρῆναι τούτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀλλ' ἐκείνου μὲν ὁ γοητικὸς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦμεν. ἄλλο δ' οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνῳδόν. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τοῖς αἰσχίστοις ὄντες, ὅτι τὸν αἰεὶ τῆς ὑπηρεσίας, καὶ χαριζομένων τοῦ αὐτοκράτορος τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενῆ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἔμφυτον Ἀλεξάνδρῳ. φαινοίη δ' αὐτοῖς ἡ ὀργὴ μὲν ἀπηγωκέναι προῖσσον ἤδη τοῦ χρόνου ποιοῦσα, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν πρὸς τὴν διαδοχὴν τῆς βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βιαιοῖντο τῷ παρόντι οὐκ ἄλλου τινὸς ὄντος, ταχὺ τὸν τρόπον ἐξεῖναι ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον δῆλος τὸ ἦθος, ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς φιλοσοφίας ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κεκτῆσθαι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεῖδον ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὅτι οὖν ἐν ὁρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ἡρῴδης, ὅλος ἐγίνετο τῆς ἐπηρείας, καὶ τῶν δίων, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥᾳθύμως χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀνωτέρω ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἀδιδοὺς μικρὰ τῆς ἀληθείας συνεσκιασμένα ἐπ' αὐτὴν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκείνου τὸ καιρόν. εὖθυ δὲ ἐκ φανερᾶς τὴν ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῆς ὑπονοουμένων δι' ἑτέρων, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἵνα, καὶ φιλοῦντα ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλοῦ καὶ τῆς οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε οὐδὲν ἵνα, ἀλλὰ μᾶλλον οἰνομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὖ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ' οἷς οὐκ ἵνα συνήθεια πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος δ' ὑπὸ ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλοις ἐξάπτουσιν, νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον δόλῳ ἀλοῦσι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίας φέρειν, ὑφορῶντο δ' ἐπειτα τύχοιεν ὧν ἠξίουν γιγνόμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη οὖν οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπιξήσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καταφρονηθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐχθροῖντο, τὸν κηρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάντη δῆλοι τοῖς ἐχθροῖς νοεῖν τε, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἕτερος ἐπιβουλεύειν. ἦν τε καὶ κατάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δόξαι τὸ μὴ προφανῶς ἀμύνεσθαι τοσαύτας ἀπορεῖν ἐπιγίνεται, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν, ὅτι εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴδιοις τοὺς ὑπ' ἐξαμβλοῦσι ἀπορίζετο. τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ταραχή. πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη, ὃ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὐδὲν ἐμφανίζεσθαι δίον αὐτῷ λοιπὸν, οὐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τῶν ἀθαλίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἡ παρρησίας ἐλάττους, ἢ πλείονος ἐσχοπῆς μᾶλλον. καὶ τὰ πάρος ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, αὖθις φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν προῖσι βασιλικὰς χρείας, καὶ τὰ προσεῖναι, καὶ συμβελίαις ὑπήκοα δὲ τὸν οἶκον, συμπαθήσαντας ἢ καὶ τοῖς ἰοῦσι, καὶ ἡδὺ ἢ πρόσθεν παρρησίαν

A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt. præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magísque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum cõtra parẽtem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem deserterent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animũ pituro vel inuito patre regno debito, expectarẽntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirire: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potẽtior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorũ interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuerirẽt calumniis; certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrq; meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Mulis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuertendi fuerant: Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationib. quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,& Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentiùs. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accĕdebat hominis sæuitiam:& tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent cõscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere.atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quòd præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidĕ maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle,quàm à fide erga dominos & amicos discedere,vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamĕta sibi magis concessa quàm beneficia.patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quádo simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire,quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tũ regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ,conquerentis de patre,non rectè factum,quòd Antipatro addixisset agros ex quibus ad cum redirent c c. talenta annua, tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexãdro comprehenso iubet Iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbãtur,nec verisimile post manifestum parricidiũ voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumẽtum inuenire,solicitéque cauens ne videretur filiũ temere damnasse ad vincula,& quæstioni subiiciens honoratiores Alexãdri amicos,non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cũq; tota regia tumultu,terrore ac tormẽtis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate cõstitutus,dixit Alexandrũ Romã ad amicos literas misisse,rogantẽ vt curarẽt se accersiri à Cęsare,

A Τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τοῦ ἔτι τὸν ἀδελφὸν, ὅτι δημήτριος ὁ παῖς αὐτῷ συνήθης ὢν ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον δ' ὅτουν ὑπεκκαίμενος ἐκείνῳ καὶ δὲ ἐν ταῖς ξοφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνδιαγόντες, καὶ τὸν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέξιβεν ὑποδημίαν. παρητήσατο δ' καὶ τούτοις, ἡδέως μὲν αὐ καὶ χεῖρον. τὸν δὲ τὸ μὴ κατ' ἀνδρὸν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὸν ἄχρι τοσούτων παῤῥησίαν, τῷ τιμιῷ, καὶ τὸ δικάζεσθαι κωλύειν ἀμυνόμενον συνδιεφύλαττεν. ὧν δὲ τούτων ἁπάντων αἴτιος ἀντίπατρος, ὃς

B ἐφεισθὲ τὸ γενόμενος τῆς τε παῖδος παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τὸ πεφύκειν εἰ τῷ αὐτύχειν δυναμένων ἅπασι ὑπεξαιρεῖσθαι. τότε γοῦν τῷ θεῖ τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθεῖσιν λόγου καὶ παῤῥησίας, φρούριον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ὧν φιλονεικίας ἄτοπον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς διέσκωπτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας αἰσχυνόμενον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν διαβαλεῖν, ὅπως ἐξουσία δ' ζητεῖν ὃν πλείονων τὸ λανθάνον τῆς ὑπουργήσεως. καὶ τὸς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινούμενον αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τὸν τοξικὸν δεξιὸς, καὶ τἄλλα τὰ περὶ ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας,

D ἅτε ταυτὰ αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ φύσεως ἔσιν. ἄχθεσθαι δ' ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα θηρεύειν συστέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ἀφέσθαι. τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἀποσκοπεῖν ῥίπτειν. τὸν δὲ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῷ γεγυμνικότος, τούτων δ' ἀδοκιμοῦντων. βασανιζόμενος δὲ τῷ λόγου, καὶ προσγινομένης αἰσθέσθαι τοῦ στόματι, προσεῖπεν ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φόνον ἐς

E ῥώμην, ἐφεισθὲν τοῦτ' αὐτῷ προσχῇ τὸν βασιλείαν αἰτησόμενος. δῆλα δὲ καὶ γράμματα τοῦ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια πεισθῆν, ἀποτάττων χώραν ἀνίων ἀποδόσθαι πρόσοδον δικοσίων ταλάντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις δ' ὑὸς μὲν ἔδοξέ τι πιστὸν ἔχειν ἡσθῆς ὡς ὤφελε, κατὰ τῆς τῷ παίδων ὑποψίας. καὶ

F συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δ', οὐκ αἰνίκα χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν οὐδὲ οἷς ἤκουσεν ὅλως πιστὰ δικὼς, ἀναλογιζόμενος δ' ἄξιον μὲν ὅτι βουλῆς ἐξ αὐτοῦ οὐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ νεανικὰ φιλοτιμίας, καὶ τὸν κτείναντα φανερὰς εἰς τὴν ῥώμην ὁρμὰς ἀπίθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν ὑὸν ἀδανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ἦν μὴ δόξαι προπετὴς τὰ δεσμὰ καταγνωκέναι. τῷ

G δὲ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν ὁμολογοῦντας, ὧν ἐκεῖνος ὤφελε. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἐκταραχθείσης οὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἷς τῆς νεωτέρων, ὡς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἐγκλίνει, ἐξαπέστειλεν ἔφη ἐν τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα πληθῦναι αὐτῶν ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ προῖξιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένῳ μισῆσαι, μισθε-

μιθριδάτην τὸν βασιλέα πάρθων τῶ παρθικῶ πρεσβεύσαντα κατὰ ῥωμαίων φίλον. εἶδε δὲ αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ὠδασκευασμένον. τούτοις ὅλως ἦν εὐήθης, καὶ τινα ὠδαμυδίαν τῆς φερνητείας εἰλικρινῆ ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τῆς χειρόνων κολακευόμενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον οὐδὲν ἐπουδαῖον ζητεῖν οὐχ ὑπέμεινε. τὸν δὲ ὑπερβολὴν τῶν κακῶν ἀλέξανδρον ἐν φιλονεικίας ὑπερβάσαι θέλων, εἰς μὲν ἀρίνησιν οὐκ ἐξάπεσε. μᾶλλον δὲ τὸν φερνητείαν τῶ παρθῶ ἀμυρίαν μείζονι, τάχα δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ φερὶς τὰς ἐγκλήσεις ἕτοιμον, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰ μὴ ἔτυχεν πιστευθεὶς κακοῦν αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὸν βασιλείαν φερπερυμένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτρασιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν. ἐμέλλεσθαι γὰρ τὸν ὑπβουλὸν, καὶ τούτοις συλλαμβάνειν τὸν τε φερώεσαν, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. σαλώμιόν δὲ καὶ νύκτωρ ἐπελθοῦσαν ἀκοντὶ μιγῆναι, καὶ πάντας δὴ ταύτον ἥκειν, τὸ τάχος σκῆπτρον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν δ' ἀεὶ φερσδοκίας ἔχειν ἐν τούτοις καὶ πολεμίους διεβέβλητο, καὶ σαπίνιος οἱ πιστότατοι τῶ βασιλεῖ. καὶ τί γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης καὶ ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθηρίωντο, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. καὶ τὸ μὲν δεσμᾶ, τὸ δὲ θάνατος, τῶν δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὁδυρομένων, ἡσυχία καὶ καταφεία τὸ βασιλείον ἀπεκόσμει τῆς φρώτης δυσθυμίας. καὶ χαλεπὸς μὲν ἡρώδῃ πᾶς ὁ βίος συντεταραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆ φερσδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα δι' ἀγρίας φαντασίας ἐλάμβανεν. ὅτῳ γὰρ ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα, καὶ ἡμέραν φερὸς τοῦτῳ ῥιζομένη, πάθος ἀπεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἦττον. καὶ τὰ μὲν φεῖ σκῆπτρον εἶχεν οὕτως.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδόκων βασιλεὺς ἀλέξανδρον τὸν παῖδα διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δὲ ὁ τῆς καππαδόκων βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὸν ἡρώδειον ἀγωνίαν τε ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸ νεανίσκου, καὶ συμπαλαιόν αὐτῷ φίλῳ, τῆς δὴ τοσούτης ταραχῆς, ὅπερ οὐκ ἐν παιρέρχῳ θέμενος τὰ φερίγματα. καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὕπτιμον, ἢ φαῦλα ῥιζόντι τὶ φερπετὲς αὐτῷ τελέως ἀοίκειον εἰς τὸν κηδεμόνα ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κακακωμένου, καὶ μᾶλλον ὑπολαβὼν αὐδύνατα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετὰ δὲ τάξιν ἑτέραν τῶν ἐπανορθώσειν τῆ ἠτυχημένων, ὀργιζόμενον τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ὑπερκηλέων, τῆ μηδὲν ἐν φερπετείας ἐργάσασθαι. πάντα γάμον ὀχλούσῃ ἔφη φερὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδὲ αὐ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἰπὼν σωφρονεῖν οὐ κατωμώμυσεν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ κατὰ φερσδοκίαν ὧν ὁ ἡρώδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτῷ τῶν ὀργῶν ὑπὸ εἰκυμένου, μετέπεμψεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐν τῷ δικαίου δοκεῖν τὰ πεφεγμένα πεποιηκέναι, κἀμοὶ εἰς τὸ τῷ παῖδος αὐτιμωρήσατο πάθος. οἷος ἦν ὠμὸς ἐν φοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο τινὲς τὰς τῶ νεανίσκου ὀχλούσας εἰς ὀργῶν ἐκταραττόμενος. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non cessit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret B amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque C tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cæteris regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coactione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipsas quàm repræsentationem D malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodé quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicè miserãs inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere, Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerso contendens F & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versã in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque dirempturum illud cõiugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si scelerís conscia non fecisset indiciũ. Tũ Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominẽ pro se læso tam grauiter excãdescere, G asperitate remissa, & factũ suũ iusta æstimatione volés expendere, paularim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad irã cõmouebatur rex: postquãverò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam itacundiam, actum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique ceſſit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cũ muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

Sed interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quãdo rex nauigauit in Italiã Alexãdrũ accusaturus & cõmẽdaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerũt reuersi ad pristina latrocinia. tũc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugiũ: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romano peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronib. cũq; nõ posset eos in potestatẽ suã redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Ἀρχέλαος συλκατηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λίπην ἐκ
ἀπαθῆ μεθιστάμενος. ἐδεῖτο γὲν ἐκεῖνα μὴ διαλύειν
τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος
ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος δὲ ὡς διαλλαγὴν ὑπεικέστερον, εἰς
τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων εἴ) λίγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀπείρατον διαφθεῖραι. τότε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς τὸ φιλεῖσθαι ἐτίθη. τῇ γὲ Ἡρῴδου καλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερόραν ἔχοντος, ὁ μὲν ὑποπτεύσας τὸ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρᾶν μᾶλιστα δ' ἀμύμενον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐξάπτο μελανείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μὴ μικρᾶς ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε οὖν ἐφρύαξεν τὴν σύστασιν, οὔτ' ἔφη δυνατὸς εἴ) ταχὺ μεταπείθειν οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλέα, βίλτιον δ' εἴ) αὐτῷ προσπίπτειν καὶ δεῖσθαι τῆς πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὲ οὕτως τὸ θυμοῦ τὸ πρεσβύτου, αὐτὸς δ' συμπέμψεσθαι παρών. ταῦτα δ' πεισθέντος αὐτῷ, συὶ ἀμφοτέροις ἐπ' ἀγαθοῖς ἀλλαγμένον. αὖτε διαβολαὶ πρὸς δόξαν ἀφῃρέιτο τὸ νεανίσκου, καὶ φερόραν ἀρχέλαος διαλλάξας, αὐτὸς εἰς καταδοκίαν ἀπῆκε κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρεσβείᾳ τῆς ἡμέρας ἡρῴδη χρώμενος. ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρονεστῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπεμήσατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθῶν, ἐπ εἰδὼ πρὸς τούτων ἐμέλησε καὶ σπεύσει, καὶ μέχρις αὐτοχείας ὅδι τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα συρίας τίτον ἐν διαφορᾷ ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ἐπανέφερει.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ἀπόστασις τῆς τραχωνίτιδος.

Γενομένου δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντα, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκητοικοῦντες τὸν τράχωνα, κωλύσεως ἀφελομένου ζωοδόσειεν, καὶ πρόσθεν ἡρῴδη τῶν χώρων, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἐπηγεωργοῦν δὲ καὶ ζῆν ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐκ ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἐκ πονηρῶν. ὅμως ὑπ' ἀρχὰς μὲν ὑπ' ὄκνου τοῦ βασιλέως, ἀπεῖχοντο τῶν εἰς τοὺς πλησιοχώρους ἀδικημάτων, καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἐν δόξῃ τῆς ὀκνηρείας ἠρῴδου. πλεύσαντος δὲ εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε καὶ τῶν παίδων ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ ἀθανάτου ἀντιπάτρου τὸν ὑὸν παρελπλύθει κρίσει, λόγου εἰς ὑστολωλότες εἶη διαπεύσοντες οἱ τὸν τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὅδι τὰ συνῆθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐξέπεσον. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ σεστηνοὶ τῷ βασιλέως ὑπέστω, ἐχωρώσαντο. ὡς δὲ τετελεύτηκε τὸν ἀρχέλαον κατὰ δίος τῷ ἑλληνότων, ἐξέλιπον μὲν τῶν χώρων, εἰς δὲ τῶν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαβόν δὲ ἐμβόλου κῷ τῶν ἀτυχίαν τῷ σαλούσης χάρου, τόπον τε ἔρημον ἐκείνου ὄντω, ᾤκησαν, καὶ κατατρίχοντες οὐ μόνον τῶν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν κοίλου συρίαν ἅπασαν ἐλῃζοντο, παρέχοντω ὁμηρήσεα τῷ συλλαίου, κῷ πρὸς ἡρῴδης δὲ ἐπανελθὼν ὅσῳ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῷ οἰκείων αὐτῷ κακοκομῶν. κῷ τῷ μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δ' ἐνὰ μόνω ὑπέδυ δίχα τ' ἀσφάλειαν, ἐν ὅσ ὁ τῷ πρέβεων

πρὸς τα·

προσταισίας ἐποιήσατο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τῆς ἀδικημάτων, ἀπεκτόνει τὰ ἡγεμόνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπόσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεποιθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον ἐπεξιέναι τοῖς τὰ οἰκεῖα φονεῦσι, ἀνυποπτήτως τὴν ἡρῴδου πᾶσαν ἄχρι τῆς φερούσης διετέλων. ἐκεῖνος ἢ διελέγετο πρὸς τοὺς τῶν καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ τε καὶ οὐολομνίῳ, τῷ μὲν καλάσῃ τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμενος. ἄθρει ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρὰς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα ἢ τάσσατο τὸν ἐπαναστάσης ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῆς αὐθρώπων ὠμότητος ἀπαράτους ἐποίουν, ὡς εἰ πολέμῳ τῷ ἀδικίαν ἐφκῶσαν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη πρὸς χιλίους, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρῴδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐζήτει, καὶ χρέος ὃ σύλλαίου δανείσας ἔτυχεν ὀβόλους τάλαντα ἑξήκοντα, παρακούσης αὐτῷ τῆς προθεσμίας ἀποληφθῆναι ἤξίει. σύλλαιος δὲ τὸν μὲν ὄχλον παρωσάμενος, αὐτὸς ἢ ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐξαρνεῖτο τῷ μὲν καὶ τῷ ἀραβίαν εἶναι, καὶ πρὸς τὰ χρήματα αἰεὶ ἀλλάττετο, πρὸς ὧν ὅτι τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου τῆς συρίας ὑπατεύοντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέθεντο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, τὰ τε χρήματα τῷ ἡρῴδῃ ἀποληφθῆναι, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πρόφασις μὲν ἡρῴδῃ, τῆς ἀράβων οὐδεὶς διῤῥύη τὸ σύνολον, οὔτε ἐπ' ἀδικίαις, οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλίσγοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης ἢ τῆς προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῆς δικαίων ποιοῦντος, εἰς ῥώμην ἀνέβαινεν. ἡ δὲ τῆς χρημάτων, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡγεμονίας ἐποιεῖτο, καὶ τὸ μὲν τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου, ὅτι ἐπόντων ἀγωνιουμένους ἐπιξενίαν. στρατιὰν τὴν ἔχων, προσέβαλλε εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσαρακονθήμερος ἐπὶ καθημοὺς ἐλαύνουσα. καὶ ἡμέρωσεν ὅτι τῷ φρουρίῳ τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιστὴν ἀκαλούμενον. τῆς ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τῆς ἀράβων ἡγουμένῳ ναβάτῃ, μάχῃ ἐνίκησεν. καὶ τῶν ὀλίγοι μὲν ἡρῴδου, ναβάτης ἢ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγός, ἐπὶ εἴκοσι πάντα τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πισάμενος δὲ τούτους, χιλίους ἰδουμαίων ὅτι τῇ ῥακχίπολι κατοικίσας, ἤρξε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ πρὸς τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε πρὸς φοινίκην οὖσιν, ὅπως δηλοῖεν ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγωνιουμένους ἐπιξελθεῖν ἐδεῖ τοὺς ἄραβας αὐτοῦ πέπρακται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, διεῖσκον οὐ ψευδόμενον.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι καίσαρος ἡρῴδου κατηγόρησεν.

Ἀγγελοι ἢ συλλαίῳ καταζήσαντες, εἰς ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγμένοις ἐδόκει γνώμης εἶναι καίσαρι. πρὸς ἢ καὶ αὐλὴν ἀσκρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, δύο μεταμφιέσαντας μέλανας ἐνδύτας. καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ πρὸς τὴν ἀραβίαν εἴη κακὰ κεκμηκότα, καὶ πᾶσα

A nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tũ rex ad præsides à Cæsare missos Saturninũ & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu

B se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incideremt, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iã enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse ad-

C ministrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodẽ prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

D

Cap. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque

E exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetu id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptá diruit nullo alio damno dato regionis. incolis. Et cùm in auxilium eorũ procurrisset dux Arabum Naccebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latro-

F nes vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

G

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eum adiit, denarrásvt bello afflicta sit Arabia, totũq;

regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo milia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásq; magnas opes apud Ræptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm ad Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratũ sciebat Aretę quòd se incõsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cũ muneribus misit ad Cęsarem, & in his multorũ talentorũ coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodã, quo etiã viuo inuasisset rerũ administrationẽ, vxores Arabum adulterans, & cõflato ęre alieno viã sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsque eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cęsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A ἀλάσταζος ἡ βασίλειος στρατιὰ παρθήσαντος αὐτῷ ἐμ-
ράδου. δακρύων δὲ, πεντακοσίοις μὲν δὴ χιλίοις
ἀρ' ἄραβων ὑπολωλεκέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, ἀνῃρῆσθαι
δ' ἢ στρατηγὸν αὐτῶν νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συγ-
γενῆ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπτοις. κατα-
φρονηθῆναι δὲ τὸν ὀβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας οὐκ ἀρ-
κέσαντα τῷ πολέμῳ, δέξασθαι μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν
ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου
B λέγοντος, πεισθέντος ὑπὸφθόνως ὡς οὐδὲ αὐ-
τὸς ἐπέλθοι τῆς χώρας μὴ πεπισευκὼς ὅτι καίσαρι
μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶ) πρὸς ἀλλήλους, μηδ'
εἰ παρὸν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πό-
λεμον ἡρῴδῃ, παρεξιωθὶς δὴ τοῖς λεγομένοις ὁ
καῖσαρ, ἀπέκειτο τῷ ἡρῴδου τοὺς παόντας, ἢ τῷ
ἰδίων τοὺς δὴ συρίας ἥκοντας. αὐτὸ μόνον εἰ τὴν
στρατιὰν ἡρῴδης κατάγοι. τῷ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν
ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ τε πῶς οὐκ ἀκούον-
τος, ὀργὴ τε μείζων ἐγίνετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς
τὸν ἡρῴδην, τά τε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο δ' ὑπο-
C λῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ,
νῦν ὑπηκόῳ χρῆσθαι. γράφει δὲ καὶ σύλλαιον ὑπὲρ
τούτων τοῖς ἄραψιν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες, οὔτε τῷ λη-
ξᾶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, οὔτε τὰ χρήματα
διελύτουν, νομὰς τε αἷς ἐνεῖνε μισθωσάμενοι ἔχα-
κατεῖχον, ἀμιδὶ ταύτας ἐλῃζῶντο, τεταιρευκυίας
D τῷ τῷ ἰουδαίων βασιλέως ἔχθραν ὀργήν τε καίσαρος.
δεδιότες δὲ πρὸ καιροῦ καὶ οἱ τὴν τραχωνίτιν ἔχοντες,
ἅ τῷ ἰδουμαίων φρουρὰς κατεξανασάντες, καὶ λῃσ-
τείοις χρώμενοι μὴ τῷ ἀράβων, οἳ ἐλευθέρουν τ' ἐκεί-
νων χώραν, οὐκ ὀλίγης μόνον, ἀλλὰ καὶ μυησικα-
κίας χαλεπώτεροι τοὺς ἀδικίας ὄντες. ἡρῴδης δὲ ταῦ-
τα πάντα φέρων ἰδίᾳ εἶχε, μεταβαλλόμενος αὐτῷ τῆς
παῤῥησίας, ὧν εἶχε ἔχει καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφή-
ρητο τῆς φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ φρυσ-
βείτου ἀπολογησομένου ὁ καῖσαρ ἰδίᾳ εἶχετο. πάλιν δὲ
E τοὺς συμελθόντας, ἀπράκτους ἀπέπεμψεν. ἰδίᾳ δ' οὖν
δὴ τούτοις ἀθυμία; καὶ δίος ὅτι σύλλαιος οὐ με-
τείως ἐλύπει, πίστιν τε καὶ παρὸν ἐν τῇ ῥώ-
μῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἁπλόμενος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας
ἐτεθνήκει, ἐδάλαμβάνει δ' ἰδίᾳ τῷ τῷ ἀράβων ἀρχὴν
αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχείρει
ὑφαβολαῖς παρασάμενος αὐτὸς ἀναλαμβάνειν τὴν
F ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοις τοῖς περὶ τὸν αὐ-
τὸν, πολλὰ δὲ καίσαρι δῶρα ὑπηγούμενος. ὁ δὲ
τῷ μὴ τὸν ἀρέταν δεσπόζοντα πρότερον αὐτῷ βα-
σιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ καὶ αὐτῷ δεσπο-
τὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν δὴ
πολλῶν ταλάντων. ἦ δὲ δεσπότης κατηγόρει σύλλαιον
ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβοδᾶν τε φαρμάκοις ἐξαφθεί-
ραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀρά-
G βων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς
ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέχειν δὲ οὐδὲ τού-
τοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ὑποπτεύειν μηδὲν τῷ δώρων λα-
βών. τὰ δὲ περὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ
μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς κα-
ταφθειρομένων μηδένα προσιέναι. τῷ γὰρ βασι-
λέων, ὁ μὲν οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρῴδης δὲ ἐφ' οἷς
ἠμύετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδαμονίας φέρειν ἠναγκάζετο.

πίεας

πέρας δ' ἐδὲν ὁρῶν τ̃ ἀφορήτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δύναιτο μεζόνως ἀρῆσαι δι' ἐκείνου τε τὴν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν κομίσασθαι τιμὴν δι' τυχίαν ποιησάμενος. καὶ δὴ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆει Νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς πρόπατρον.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

ΕΞετάραττον δὲ τὰ περὶ τ̃ οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκ τοῦ παρεὸν ἐκείνου. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τ̃ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ὄν, ὡς τὸ μέγιστον ἦν δυχερίστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείλῃ τὴν βασιλείαν δῆτα τ̃ τύχης. ἐπέβαινεν ἢ καὶ μᾶλλον νῦξήσθαι τότε πρὸς τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς γάρ τις Λακεδαιμόνιος ἐκ ἄσημος τ̃ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τ̃ ψυχὴν καὶ ἀνθρωπος, καὶ περὶ ξυφὴν καὶ κολακείαν διαφθορὰς ἑκατέρων αὐτῶν ἔχων τὸ, καὶ μὴ δοκεῖν, δεδημευκὼς ὡς τὸν πρόπατρον. δόσεσι τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὰς ἀκμὰς τ̃ ἐπ' ἀξίαν ἐπεσήμαινε τούτου φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνήσιος εἶναι βασιλέως. ὧν δὲ αὐτῷ κατηγορῶν μὲν ἐν τοῖς ἀπόντων, θεραπεύων δὲ καὶ συνὼν ἀεὶ, πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ καταπαύσει δῆτα αὐτοῦ, ὅθεν ἐ τὸν γλαφύραν ὑπεῖναι τιμεῖν, καὶ πολὺς ὢν ἀφανεῖς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτοῦ αἰτιᾶσθαι τὰς ὀλιγαρχίας. τέλος δὲ τοιούτοις ἐκέχρητο τρόποις συνηυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶ φίλος, ταῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν τ̃ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ προσαιρεῖσθαι. τὸν οὖν Ἀλέξανδρον, προσεπιτήδειον ὄντα, καὶ θεὶ ὧν ἐπιπόθει μηδενὶ μὴ, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς παρρησιαζόμενον ἐξεῖναι λέγειν. ἐπέφαινεν οὖν ἀληθέμενος ὡς ὁ πατὴρ ἀλλοτριώτατα, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα δεινῶς καὶ τὸν Φίλιππον, ὃν παρεσθένει μὲν αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δ' ἐκείνου ὄντα. τούτων δὲ ἀπέχεσθαι οὐδὲν ἔφη κατασκευασμένου πρὸς μῖσος ἤδη τῷ πατρὸς, μηδὲ συνουσίαις, μηδὲ συλλόγοις αὐτοῖς ἀναγκάζεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκείνῳ, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει τοῖς ὑπ' ἐκείνου, ἀπήγγελλεν. ὁ δὲ Εὐρυκλῆς ἀπιὼν ἐκ τούτων, λέγων μὲν ὡς οὐκ εἴη σοῦ τοῦτ' αὐτὰ ποιεῖν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικῶν μὲν τῇ μεγέθει τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ φυλάττεσθαι προσκαλούμενος τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ ἁπλῶς τοῦτο ἔκαστον λέγειν, ἀλλὰ πρὸς ῥήματα αὐτοῖς εἶ τῶν αὐτοχρήματα. αἰτιᾶται μὲν οὖν, δῶρα ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρεκτὰ δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν πρόπατρον ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐᾷ τῶν Ἀλέξανδρον ὑποψίαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀπεκοσίας δίνησιν μὲν ἀπόδοσιν, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα πρὸς ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάστατον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. δώδεκα γὰρ δραχμὰς ἐδόθησαν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὃ δὴ τοῦτο λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς καταπαύσεως, τὸν Ἀλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς ἀλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρήσιμος μὲν καὶ παρ' ἐκείνου φὴς καταφωράσθαι τὰς κακοηθείας ἀπήει. Δρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ ἐν τῇ λαπάδι μόνον πεπαυμένος ἦ μοχθηρὸς δὲ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπιστερήθη τῆς παρούσης. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

B Per idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ C eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & idcò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis D colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, casúmque matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, parre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum E amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem patricidij. Post hoc benevolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat F munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit G quâ vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm tibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non ita

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexãdri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisceitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cętera Euaratum Coum cõmunicasse cum Alelandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnib. certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equotum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedés vera esse dixit omnia: prorulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodũ estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatũ suum characterem, essèque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichũtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculũ imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib. quæ hic fiũt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ προήκουσεν εἶχεν προός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τοὺς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη διὰ μίσους οἰκεῖον γεγονημένους αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξεργάζετο, πάντα τῶν ἑκάστοις καὶ πανδεινότατα, καὶ πᾶσιν εὐδιάβολοις τοῖς βελτίοσι εἴ τις ἴοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, δι' ἀράτου τε καὶ ἀλέξανδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, ἠρῶδης ἐλάμβανεν. ὑπῆρχε δὲ καὶ τῆς γεναίοτερον μείζόν τι, σκυθρωπούμενος ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλιον τοῦτον προκείμενον, λέγειν τί ἐφ' ἑκάστων δυχερές, ὃ προὸς τῆς τῶ βασιλέοντος ἐθέλει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν ἠρῶδη δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος ἡμιώμβροι, ἰσόκωλος καὶ τύραννος. οὗτοι προσκεκρούσαντος αὐτοῖς τῶ βασιλέως ἀπωσμένοι, τοῖς ἐφ' ἁλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν πιώμβροι, καὶ τι χρυσίον, καὶ δωρειὰς ἄλλας ἐλάμβανον. διὸς οὖν καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ ὀλιγοχρονίσαντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἠρῶδι ἀλέξανδρος, ὡς ἐπεὶ ἐφ' ἑαυτῶ κινδυνῶδες θηρίων διώκων προσπίπτοι. δυνατὸν γὰρ εἶ λέγειν, ὡς ὑπὸ τοῦ ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρεὶς τοὺς ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ δὴ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτον γεγονέναι παθῶ. ἐπιδεῖξαι δὲ καὶ χρύσιον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχιτοξότην ὀξύλεγχον, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοῦναι βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα καλοῦντῶ ἐκείνου. μετὰ τοῦτους ὁ φρούραρχῶ ἀλεξάνδρειον ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ δὴ ἐκεῖνῶ αἰτίαν εἶχε διξάσθαι τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῆ βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρέαρ. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὑὸς δὲ αὐτοῦ, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη χρύσθαι, καὶ γράμματα ἐπίδοκεν ὡς ἔοι εἰκάσαι τῶς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προειθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ φυλάσσεσθε καθὼς ὑπέσχησθε δέξασθαι ἡμᾶς τῇ φρουρίᾳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμμα τοῦτον, ὁ μὲν ἠρῶδης, οὐκέτ' ἐνεβρίσατο εἶχε προὸς τοὺς παῖδων εἰς αὐτὸν ὑποβουλῆς. ἀλέξανδρῶ δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' αὐτοπάτορος κακουργηθῆναι τὸ γράμματίδιον. ὁ δὲ διόφαντῶ ἐθέλει τὰ τοιαῦτα δεινός. ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, οὕτως ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγεν ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορεῖντας τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὁρμηθέντων δὲ καὶ τοὺς προὸς ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο δι' πολεμαίου καὶ φερόρα τὸ πλῆθῶ ἀσπίδας. ἰῶ δὲ φυλακὴ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσῆει μὲν οὐδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λεγόμενα. κἠ τι δὴ ἢ κατεδίκων ἔχον ἀδοξίαν κἠ νόος. ἦσαν δ' αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐκ βαρυθυμίας ἐπαχθόμενος κἠ τὴν ἑαυτοῦ πενθερὰν κἠ πενθερὸν, συναλγεῖν αὐτῷ τῇ συμφορᾷς, κἠ μισεῖν τὰ τοιαῦτα πράγματα. οὐ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλεθρίας, ἀγχόλημόρος συλλαμβάνω κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὰνθάδε θορυβούσης; τούτους ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰδελφῇ προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἐπ' κατα χὼν αὐτὸν, ἔδησε τε καλοῦσι,

καλδύει, καὶ διαπράσσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ἢ ἔδει τὸν πατέρα, ταῦτα γραμμάτων διαφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλεύειν μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ γῆρας τοῦ πατρὸς, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμὸν δὲ ὑποκαλίσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀσάφειαν τοῦ πάππου καὶ δυσχερείας ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ὑπὸ καταδοκίας παρὰ τοῦ πρὸς ἀρχέλαον μάλα πικροῦ, ὃς ἐπὶ διαβάσης τὴν ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐπαλλάξασθαι τὴν ἀπόστασιν ἀρχέλαου πρὸς αὐτὸν ἐπάλξει τὴν ἀλέξανδρον, ὡς ἐπὶ τοῖς δισμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγένοντο δεῦρο χωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα δεῖξαι μέν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυσχερὲς ἐν παιδικῇ παιδὸς, οὐδὲ ὅσα συνεσκεύασεν κακοπραγία τῆς ἑαυτῶν ἀληθῆς εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δ' αὐτὸν ζῆν, καὶ τοὺς περὶ τοῦτον εἰς ὀξίστασιν ἀσφαλεστέρων. ἀλλὰ καὶ τούτους ὀπολέσειν θαττον, αἰτησαμένου παρὰ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. ταῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μάλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τοῦ ἀρχελάου, ἐπιπεσεῖσθαι παρ' αὐτῆς οἱ μηδὲν ὑποπτεύσῃ περὶ εἰς ὕστερον βουλὴν ἠρῴδου γεγονότων. ὡς δ' ἦκεν, οἱ μὲν ἀγλαφύραν ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τοῦ κεφαλοῦ, καὶ κατεπλήξαμένη, μόγις καὶ συμπαθὲς ἀφῆκεν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ παρόν τε ὀδυνηρὸν διάκρυα, καὶ περὶ παρόντων ὀδυνηρός τις διὰ μέσου πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἶπεν ἢ προέτεινεν δυναμένων. ἐπεὶ δὲ ἡ πολλαπλοῦ, τοῦτο γὰρ ἄγχι αὐτὸν ἐπιστήμη, φράζειν κελεύσαντος, εἴτε περὶ παρεστώτων ἢ ὧν συνοῖδεν αὐτὴ, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη συνίημι τῆς ψυχῆς ἐμοὶ συμβουλεύσασα πλέον, καὶ κατανοήσασα τέκνων; ἢ δὲ πρὸς ταῦτα μηδὲν, ὡς ἀφόβου, ὡς συνειδυίη μηδὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δὲ φέρει πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς τι φυλάσσεσθαι, πάντα ὁμολογῶν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσθενὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὃν ὑπονοοῦσιν, ὡς ἦκεν ἐκεῖθεν, οὔτε αὐτὸς ἐπόησα, οὔτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκεισαν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκεῖνος ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελελέγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, διδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολομνίῳ γράμματα, καλέσας ἐν Δάφνῃ μὲν ἐλέσης τῆς κιλικίας πρεσβύντας, ἀρχελάῳ τὰ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, ἢ μεμφομένους ὅτι τῆς ὑποβολῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν αὐτοῦ ὄντα τὸν νικόλαον, ὡς μηκέτ' αὐτῷ δυσχεραίνῃ, καὶ σπεύδειν, διδόναι τὰς ὑποβολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους οὓς κατ' αὐτῶν κατασκευάσαντας ἀποστέλλειν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπολογεῖσθαι, δίκαια μὲν τοὺς παισὶν ὁμολογήσας περὶ τοῦ συμφέρειν αὐτοῖς τὸ ἐκείνοις, καὶ περὶ παρὸν, μὴ χαλεπόν τι προσδιδόναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἐστασίαζον, οὐ μὴν τὸ πρὸς κάσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἄλλοτε κατὰ διάνοιαν τοῦ πρὸς ἐκείνον ὁμολογοῦσαν τοῖς παισίν. εἰς δὲ τὸν ῥώμης ἀπικομένους, ἔχον τε χαρὰν ὑπηδοῦναι τὰ γράμματα παρὰ καίσαρι, διαλλαγμένον ἐκείνοις ἠρῴδη. τὰ δὲ περὶ τὸν νικολάου πρεσβείαν, καὶ ἀπόδειξιν τόπον. ὡς ἀπῆλθον εἰς τὸν ῥώμην, περὶ μὲν ἀλλων ἐλάχιστα προσῆκον μνήμης ἐστὶν, ἀλλὰ τὰ συλλαβὴ κατηγορεῖν ἐξίν. οἱ ἄραβες δῆλοι πρὸ ὁ συμβαίνει ὅσα ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

A bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volés Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, B quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respõdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterum contra parẽtem nihil durius aut parum pietati conueniẽs se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit C & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignoraſſet paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione atronita clarè ingemuit. inuenit quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit D consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd E ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaũ maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt iuter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationẽ quòd filiis conaruũ fuisset particeps, Romá inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarẽ, redderent ei literas, & argumenta quę ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur F Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nõ tamen missurum fuisse ad Cæsarẽ, nec confirmaturũ eos in maleuolentia: Romá autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatũ Cęsarẽ, eique literas reddiderũt. Nã Nicolai legatio ad hũc modũ se habuit. Quãprimũ Romã venit & in palatiũ, prę- G ter ea mandata quę habebat, Syllæũ accusandũ suscepit. animaduertit enim diffidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque conatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem. quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mẽreri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquàm permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illarum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cęsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

A ἐπανορθώσαντες ὀξ αὐτό, καὶ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, ταὶς ἀδικίαις ἀπάσας ἐμήνυον, ⸂καὶ τὸ ὁδάδε ὡς ὄλεθρον θαρσύντων πλείστων ἐπφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, ἦν γὰρ καὶ τὰ γράμματα αὐτὸ καὶ τὰ ὑποστάσιν ὑφηρημένα, ὄλῳ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅλην τυχὼν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγυμνωμένην, δι' αὐτὸ ἐπεφαλμᾶτο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ὄλεγχους· ὁ δὲ καὶ ποιῆσαι καίσαρα σαφὲς γὰρ ὑπίσχετο ἐκνομένῳ μὴ ὑποληψόμενος περὶ ὧν ἔπρεξεν ἐκ ἔτους παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαβὼν, ἠρώτησεν καὶ εἰ πρᾶδε λέγει. συνεστώτων δὲ ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος μὲν τὰ ἀρίστα φρίσσεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει συλλαβὼν, τλιὼ τε τῆ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη διαφθορὼς ἐπ' οὐδὲν ὑγιὲς, καὶ μοιχείας ὀξελέγχων, οὐ τῆς ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσεπίθη δὲ τὸ μέγιστον ὡς ὀξαναστήσοιτο καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῆς πεπραγμένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅλη τὸν τόπον, ὁ μὲν καῖσαρ ὀξείρητο αὐτὸ τὸ μόνον ὀξιῶν ὑπὲρ ἡρώδε λέγειν, ὡς ἐ στρατιὰ ἦλθε εἰς ἀραβίαν, μὴ διμυρίους καὶ πεντακοσίους ὑποκτείναντα τὸν ἐνεμὸν, μὴ αἰχμαλώτους λαβόντα χώραν διαπράσαι. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἰὼ χαλεπῶ περὶ ἐπ' αὐτοῖς φέρειν· πρὸς ὃ τὸ ⸂δίδαξον καίσαρος ἐνδόντος αὐτῷ ἀκροᾶσθαι, τὸ διάφορον εἰπὼν τῆς πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τὸ ἰὼ προσγεγραμμένον ὀξεῖναι τῶν προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ὀξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὸ μὲν στρατιὰ, ἡ στρατιὰ ἔλεγχε, ἀλλ' ὅλη δικαίων τῆς ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲν ταχὺ ταύτη, μὴ ὡς ἐπὶ ξένον ἀφ' συγγραφὴ, πολλάκις μὲν ὅλη στρατηγὸν ἐλθόντα καὶ ὁλόρυσον τοὺς τῆς εὐσεβείας ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ, ἐν ὑπερβῆ τούτων ἐναντίον συλλαβόντα τλιὼ τλιὼ τυχὶ ἐπομόσαντα, ἵν' μὲν ὀκτὼ ἡμερῶν τεσσάκοντα παρίξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρώδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντα συλλαβόντα πάλιν ὅλη τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρώδιον, κἀκεῖνον ἐφ' ὑπὸν αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ὀξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς οὗτοι τεσχωδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὅλης στρατιᾶς τοιαῦτα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπου ξενῶνται μὲν ὑπὸ σῶν ἡγεμόνων, δεδωκῆας δὲ τῆς σὺν θήκης, ἠσφαλισμένου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τὸ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ ὠδὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ὀξὺς ἤδη λεκτέον. λησταὶ τὸν φάραγγα κατοικοῦντων, παραρέκοντα τὸ ταφρῶν εἶτα αὖθις πλείονες τὰς ἡρώδου κολάσεις ὀκφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τλιὼ ἀραβίαν. τούτοις ὑποδέξατο σύλλαβ⊖ ὅλη πάντας ἀνθρώπους φέρων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῆς λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὁμολόγησε δὲ καὶ τούτους ὅλη τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ὄπερ ὠμόσθη κἀ τὸ αὐτλιὼ τῷ δανείου προθεσμίας. καὶ δίκαιον αὖ οὐκ ὅλη διδάξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλον τινὰ τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ὀξηρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὗτος θεὸν καὶ τὸ τῆς αἰχμαλωσίας ὄλεθρον αὐκοφαντήματος πλουτ⊖, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τλιὼ σλιὼ ὀργλιὼ αὐτῷ ποιηθὲν. φημὶ

B

C

D

E

F

G

φημὶ γὰρ ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς ἀράβων δυνάμεως, καὶ
τῆς μὲν ἡμετέρας πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μό-
λις ἀμυνομένῳ νάκιβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ μετ'
αὐτὸν πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκα-
τὸν ἀναιρεῖσθαι, διχιλίοις πεντακοσίοις τοὺς ἀπολωλό-
τας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον ἐπὶνῦ τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς
τὸν σύλλαιον ὀπισθαφείς, ὀργῆς μεστὸς, αὖ ἐκεῖνον ὁπόσοι
τεθνήκασι τῶν ἀράβων. ὑποστυμβὰς δὲ αὐτὸ, καὶ πε-
πλασῆσθαι λέγοντος, αἵ τε σωθῆναι τῶν δανείων αἰτε- B
μανώσκοντο, καὶ τὰ ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι
λησῆια κατηπειλῆντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατῆκεν καῖ-
σαρ, ὡς τὸ μὲν συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. πρεσ-
βῆναι δὲ ἀγαλλιάσεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν ἀβουλίᾳ
πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθώς, καὶ τι τοιοῦτον
εἰπὼν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς αἰσχυνόμενον αὐτὸν ψεύδει
λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγωνιζόμενον. τὸ δὲ σύμ-
παν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀπελύμπητο τὰς δίκας, καὶ τὰ
χρέα τοῖς δανείσασιν ἀπεδόθησαν, εἶτα ὕστερον κολα- C
θησόμενος. ἀρέτᾳ δὲ οὐκ ἐξῆν ἐμοῦ γε καῖσαρ, ὅπ τῷ
ἀρχελάῳ μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγκεῖσθαι γὰρ καὶ
τῷ ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ περὶ
ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ περὶ τὸν ὄλυμ-
πον, καὶ βουλόμενον ἐμοῦ καίσαρα πυθομένοις, δι-
ὰ τοῦτο ἔδοξεν ἐξ ἀβουλίας ἡρῴδου, τὰ περὶ τῶν παίδων
γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. καῖσαρ δὲ
ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχελάῳ ἄλλως προσῆκεν γέροντι, D
καὶ κακῶς πεπονθότι τὰ περὶ τοὺς παῖδας, οὐκ ὠήθη
καλῶς ἔχειν. ἀδελφοὺς δὲ τοὺς περὶ ἀρέταν, καὶ τοῦτο
μόνον ὑπομείσας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τῷ μὴ
παρ' αὐτοῦ τῷ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε
δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐβεβαιώσατο. ἡρῴ-
δῃ δὲ γράφει διαλλαγμοὺς, ὅλῃ τε τοῖς παισὶν ἄχθε-
σθαι λέγων, καὶ δίον, εἰ μὴ ἀνοσιώτερόν τι τετολμή-
κασιν, ἐπιξεῖναι παῤῥαλίας ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιλῶν
ταύτῳ τῷ ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν συνώσαιαν, ἄλ- E
λως τε θετὸν ἔσεσθαι μηδὲν ἀνήκεσον ὀλιγωρεῖσθαι. συμ-
βουλεύει δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ὑποδέξασθαι περὶ
βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ φυλακὴν τῆς,
τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν
ἀρχέλαον, ὅστις τε τῆς ἄλλων οἴεται φιλίας τε καὶ ἀξιώ-
ματι εἶ ὅλιφανεῖς, μὴ τῆς ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ
ὀλιγωρεῖσθαι. καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν.

Affirmo enim quòd cùm Arabum manus nos A
inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cùm eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphārum conditiones, & rescriptæ præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calūniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, quòd regiam dignitatem ac potestatem vsurparet; priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerate insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissísque B legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia; admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post C hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid cōtra pietatem ausi sint; vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tātùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilio, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris. D E

XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως καῖσαρ ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ φυλῆς τοῦ συνεδρίου κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ διαίτης ποιήσεως.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

Ὁ δὲ ἡρῴδης τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενε-
χθέντων, φειδωρὴς μὲν δοῦναι τὰς ἀλλαγὰς ἐγεγόνει, φειδωρὴς δὲ καὶ τῶν πάντα ἐξεῖναι
καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν δωρεῖσθαι, ἐν
τῷ φρονεῖν χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θέλοι, ἔστι
πρᾶξαι, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν
αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤ-
ῥησίας ὑπολαβόμενος, τὸ μῖσος ἀναπνεῦσαι τῇ ἐξου-
σίαν. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ
συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκείνου γὰρ δι' ἔχθος οὐκ
ἠξίου φθάσαι τυχεῖν, ἢ καὶ τῇ περιρρεούσῃ νομίζων
ἀμπεδὸν ἔσεσθαι. χλομένων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῆς τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ὑπὸ τῶ πάππου ἐπιτέτακτο

Herodes verò postquam literas ad se relatas F
legisset, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vererentur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum cōuenerunt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessum c. t. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga concilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cæsaream vétum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentú expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

τοὺς μὲν παῖδας, οὐ γὰρ ἠξίου ἄγεσθαι εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ ἔσχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχοι ἐν ἑτοίμῳ ἀπάγεσθαι. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθὼν, ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγορίᾳ κατηγορίαν οὐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὧν ἠτύχει, πλείονα δὲ ἀπορίαν ἢ πατρὸς ὀφείλοντα παῖσαι ἔπαθε. βίαιος γὰρ ὢν, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἐξαίφνης ἀφορμὰς ἐντιθέμενος, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδείκνυσθαι σημεῖα τοῖς ἐλέγχοις οὐκ ἐπέοις ὀφείπων καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, παῖδι καὶ παίδων ἀρχήμονα, καὶ τὰ γραφόντα δι' αὐτῆς ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὀφθαλμὸν μὲν ἢ τὰς ὀφόνους διαστροφὰς οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προφέρουσαι ἦσάν τινα δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλήφθη, μᾶλλόν τε ὀξέβοα, καὶ τὸ προφθὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὀφθαλμῆς δι' ἐκείνων, ἤυξατο, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον αὖ τεθνᾶναι ἢ ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσῃ, καὶ τῇ καίσαρος δωρεᾷ ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτοῖς νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τῷ κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὀφθαλμῇ τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας ἐπανάγκες ἐπὶ τοῖς προκειμένοις βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνοντα τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμένειν τὰ ἐκείνων κρίσιν. ἤκειν μέντοι, δικαστὰς μὲν οὐχ οὕτως ὀφθαλμοφανεῖς οἷς ἐν τοῖς παίδων ὀλίσθημασι, συνοργισθῆναι ἢ κρυφὴν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ καὶ τῷ πόρρω γεγονότων ἀμελήσαι τοιούτης ὀφθαλμῆς ἄξιον. ταῦτα τὸ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν ναυσὶν οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρημένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὀφειλίας καὶ ἀλλαγῶν χάριν ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ φραῖτος μὲν σατορνῖνος ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐν ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην ἀφθονεστάτην φρονήσαι χρῶμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν ἡρῴδου παίδων, κτείνειν δὲ οὐδὲν δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὰ παίδων μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυσώπηκεν ἐκείνου, οἱ σαβρίνου παῖδες, ἔφασκον δὲ αὐτῷ ζῶντες ὄντες φρονεῖν, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀποφήνατο. οὐολόμνιος δὲ ἀπῄρει ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῶν ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὴν ὀφθαλμὴν θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δύο, ἡρῴδης ἦγεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τὸν νικολάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐκαλεῖτο θάνατον, προσδηλοῦντος τὸ ἐν βηρυτῷ, ἵν' ὅπως ἔχοιεν γνώμην καὶ τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος ἔφησεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις πρὸς σὲ ἐγκωμιάζειν, χρῆναι μέντοι τοὺς καθυβρίζαντας, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἔτι σοὶ δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φαίνοιο ἐρρῃθὲν πλέον ἢ γνώμῃ πεποιῆσθαι. εἰ δὲ τἀναντία, δουλύειν, μὴ ἀπεπανόρθωτον εἶναι σοι τὸ ἁμάρτημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοσι τῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δύσ ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετάνοιαν ἡ βασιλεία ποθοῦσα χορήσῃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐνδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρε πάντας δέος πα-

ἐκ παλαιᾶ καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ-
θεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἰδιοχέραρνον, οὐκ ἦν ὃ συγ-
πεῖν τι φερπετές, οὔτ' ἄλλο λέγοντος ἀκούειν ἀνίδυ-
νον, ἀλλ' ἐκεκλῳσμένοι τ' ἔλεον, ὀδυνηραῖς μὲν, αἰσθό-
δως ὃ τ' ἀφροδίτης τ' πάθους ἔφεσον. εἷς γ' οὖν τῷ πάλαι
στρατιώτης, ἐνόμαπ τίφων, ᾧ οὗ αὐτῷ καθ' ἡλικίας ὄν-
τος ἀλίξ ἀνδρὸς φίλου, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐσω-
δυόμενα δ' ἠσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερότητος ἐξ-
ελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν
ἀφόβως καὶ λύπως λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δ' δίκαιον ἐκ τ' αὐθεφόπων ἀνηρημένον εἴη, καὶ εἶεν ὃ
τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπά-
γοι τοῖς πραγίσμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ' αὐθεφόπων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμβλυτάτοις. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει
μὲν οὐκ ἀκινδύνως παῤῥησιάζεσθαι. τὸ δ' ἄλλοτον, ἐκεῖνό
πάντας, οὐκ ἀναίδην ἐπὶ θεοῖς τ' καὶ οὐκ ἐπαμένειν.
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
ταῖσι ἄλλαν θεραπεύοντες τ' ἐκείνου παῤῥησίαν ὅμως ἀπε-
δέχοντο. τὸ γὰρ θεσπεσιώτατον πάντος, ἰδιάζειν πάντα
ὧν τινα οὖν ἐᾶν αὐτῷ λαλεῖν ὁ δ' καὶ θεοῖς τ' βασι-
λέα μετ' πάσης παῤῥησίας ἀσάλυπος, μόνος μόνῳ λέ-
γειν ἤξίου, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνηρός εἶπεν, ὦ βα-
σιλεῦ ἄχρι ῥᾳθυμεῖς δὴ τοιούτῳ πάθει. τὸ λυμηρὸν τοῦ-
τον παῤῥησίαν, ἀλαζονίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν εἰ
λάβοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτοῦ, φρόνημα τ' ἐμῆς ἀσφα-
λείας. ποῖόν τι ἄχθος σου, καὶ πατὶ ὄντας ἐκ τ' ψυ-
χῆς αἰ φρενῖς; ποῖ δ' ἡ ὁ θεσπέσιος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολ-
λὰ μὲν μεγάλα κατώρθωσας; τὶς γὰρ τ' φίλων καὶ συ-
γχωρῶν ἐρημία; πεῖνα δ', οὐδὲ παρεῖται αὐτοὺς εἰ συγ-
γενεῖς ἢ φίλους, οἳ θεραπεύσι τοιοῦτον μῖσος ὀπτῇ μανα-
ειζομένῃ πόλει βασιλεία. σὺ δ' ὃ σκόπει τὸ θεατόμε-
νόν ὄζει; δύο νεανίσκοι ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς γε-
γηθυιῶτοι, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρως αἰωρήσοις, σεαυτ
ἐν ὥρᾳ καταλιπὼν ἐφ' οἷ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγχύσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θάνατος; οὐκ ἐνοήσῃς, ὅτι καὶ
τῷ ὄχλων ἡ σωτηρία, τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισῶ τὸ
πάθος; ἥτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φροντίζοντες,
ἔλεον μὲν τῷ αὐτυχοῦντων, μῖσος δ' τῷ ταῦτα δρᾶ-
σαι τολμησάντων ἐφήκασι; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς, ἐν
ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλά τί δεῖ
καὶ λόγῳ δεικύσαν ἑαυτὸν ἀφαμβύου τῷ πάθους καὶ
ἐναργῶς, τῷ τε πάθους καὶ τῆς θεοῖ τοὺς οἰκείους ἀπι-
στίας. ὧδε δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου κῇ μικρὸν ἀμέρῳ καὶ
σεσωπηκὴ χρώμῳ παῤῥησίᾳ. τὸ γὰρ ἀπαῤῥὲς αὐτὸν
ἐξέπιπτε τῷ καιροῦ. ταραχῆς δὲ περοδὸς ἐπεπίμπλα-
το, καὶ μᾶλλον ἐνεδίζεσθαι δοκῶν, ἢ θεοῖς τὸ συμ-
φέρον ἀκούειν τῷ λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς ἀγκειμένους
σπαθάτας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἠγεμόνας ἐπυ-
θετο, θεσπεσίᾳ τῷ τὸ ὀνομαῖ ἀλλοθύνταν ἅπα-
ντας, καὶ τὸν τίφονα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ τού-
του γυμνῶτος, ὑπτίους τ' ἀμφὶ τῷ καιρῷ καὶ ζύφων τὴς
κουρεὺς τῷ βασιλέως, ὃς ἔφη θεσπεσιῶν ὡς πολλάκις ὁ τίφων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τὸν λαιμὸν ἀποτεμεῖν, ἐσεσθαι γὰρ ἐν φρονίοις τοῖς θεοῖ ἀλίξ ἀνδρὸν, καὶ μεγάλας λάφεσθαι δωρεάς. ταῦ-
τα εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μετ' ταῦτα, βάσανος ἰὼ τῷ τε τίφωνος, καὶ τῷ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῷ
κουρέως. ἀγαπαρτερωῦντος τε τῷ τίφωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη ἀχθόμενον,
ἔχοντα δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τ' θεοῖ τὸν πάντα δυσχρείας θεσπέσιον,

A diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam eclantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & B pro his regnare cum mendaciis malitiam: cóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſe- C rationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tui D quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhęc tum militaris turba, tum ipſi duE ces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes F cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens cum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns parrem sæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexándri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem ejecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in conçionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbẽtes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔφη μηνύσειν τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ φείσαιτό σφῶν ὀργὴ καὶ φόνου ὁ βασιλεύς· καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἐπὶ τούτοις ἐδίδου τὴν πίστιν ὅτι τοῦτο ἐλεύσεται εἰς συνθήκην τῆς ὑπηθείας δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὴν τέκνων. προσυλλαβεῖν γὰρ οὔποτε εἰς μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παῦλάν τι τῆς εἰκότων οὐκ ἀμφιβολὸς ἀλιτεῖν ἀνδρὶ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν εἰπὼν ἐκεῖνος ἐξῄρει τὸν πατέρα τῶν ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φοβῷ, εἴτε καὶ φιλοστοργίᾳ νοήσας τινὰ ταύτην τῆς κακῶν αὐτῷ, καὶ τῆς γαλωνικότητος· ὁ γὰρ Ἡρῴδης, ὡς εἰ τὸ πρότερον ἐνδιάσημον ἐν αὐτῷ φέρει τὴν τυραννίδα, τοῦτο τὸν ἢ χάσειν καταλειπὼν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἐμποιεῖν λογισμοῦ φιλοστοργεῖν, ἐπεδύσην ἤδη τέλος ὅπη διῆναι τῇ φρενοβλάβειᾳ. καὶ φρουρὰν εἰς σκληνοῖαν, τριακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους, καὶ τὰ τέκνα σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ ὑπὲρ ἐκείνου διελέγχοντι κηρεῖ, κατηγορίαν ἀπόντων αἰτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς φιλοτυραννοῦσι βάλλοντας, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀφθέντες εἰς σφαγὴν, ὑπὸ ταξιωτῶν τῶν παρόντων, τραχήλῳ κτείνουσι· τὰ δὲ σώματα νυκτὸς εἰς ἀλεξανδρέων ἀπέθεντο, ἔνθα καὶ μητροπάτορες ἐκεῖ, καὶ τῷ πλείστων αὐτοῖς φρουρόντων κώμων ἔστιν μὲν οὐκ ἄλογον εἰκόνα καταφαίνεσθαι, ζητούμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, οὕτως ἀξιωθῆναι, καὶ παραυτίκα φθῆναι, δόντα πίστιν φύσει. ὑπόπτευσις δὲ γίνεται μὴ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεωτέρους αἰσχύνη τὴν τοιαύτην αἰτίαν φέρειν ὀργῆς ἀπαταγόντας τὸν πατέρα, ἐλπίσαντας ἀφανιεῖσθαι σὺν χαλεπωτέροις αὐτοῖς αὐτοὺς, εἴτε καὶ φέρειν τὸν ὑπηνίαν ἤδη τὴν ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης ἀνδρείας, ὡς μηδένα οἴεσθαι φιλαπέχθειν, ᾧ φῶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὸν τύχην πάντας ὑπηκόους λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐχυκῆσαι. ὅθεν καὶ προβάλλεται τοὺς αὐθεντοπίνας φερέξης ὑπ' ἐκείνης φονευθῆναι τῷ ἡμιθνῆ πάντας αἰσχύνης, καὶ καλοῦμεν αὐτὸ εἰμαρμένην, ὡς ἀθύνους ὄντας, ὃ μὴ δι' αὐτῶν γίγνεται. τὸν μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω φεύγειν ἐκείνου ἀρκέσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς δοτὸν δίδοτέ τι, καὶ τὰς διαφορὰς τῆς ὑπονοίας ἀνθρώπων οὐκ αἰδυνάτους πειρᾶσθαι, ἃ φεύγειν ἡμᾶς ἤδη καὶ φιλοσοφήσαι καὶ τῷ νόμῳ. τῆς δὲ ἄλλων δύο, τὴν μὲν ὑπὸ τῆς παίδων μέμψεως ἐν τοῖς αἰτίαις, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἐμὲ ἔχοντο κατὰ τὸ πατρὸς, καὶ τῆς φρατριμένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀμφοῖν ἦσαν ἐξεταστὴν, καὶ κακοηθείας μὲν ὑπονοεῖν, ἀπειρατὲς δὲ λέγειν, ἀλαζονείαν δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὑπαγορεύσαι αὐτοῖς, καὶ φρονεῖν καταμεμψόμενον. ἀμήτοι πατὴρ, οὐδὲ ἐκ ἐξετάσεως ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῷ δεῖν ἐκείνου ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν ὑπηκόοις ἐπορᾷ λαβὼν, οὔτε φιλανθρωπίαν ὑπηρέτου ἀλίσχεσθαι ἔχων, ἐπάλμενον ὑποκτεῖναι τοῖς ἐξ αὐτοῦ φύσεως, αἰσχύνῃ μὲν τὰ σώματα, καὶ φειδοῦ τοῖς πᾶσι τῶν ἀλλοτρίοις, οὐκ ὑποδύοντας δὲ ἐν τοῖς ὑπηνδρώμενον αὐτοῦ θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῆς ἐμπεσούσης ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχεν, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ φρισσύτερος. ἤρκει γὰρ εἰ καὶ κατέχων καὶ ζώντας ἄμεις ἐν δεσμοῖς, ἢ ἐξιστιδόντας ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφαλείᾳ αὐτῷ προβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

εἰ μὴ

δι' ἣν ὀδὴν ἔτι ἐξ ἐφόδου ἡ βία παδεῖν ἐδύνατο. τὸ γὰρ ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τῷ νικῶντος αὐτὸν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον αὐτοπημότου. ἡ δ' ἡλικίας ἓν οὖσης σὺν ὑπέρᾳ τοσοῦτον ἐξήμαρτον. ἦγε μὴν παρολκὴν, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην οὐκ ἄντα τινα φέρει. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κακοπημόνων χωρῆσαι πρὸς τὴν ἀτόπων, εἰ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὑπισάσῃ δὲ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μεληήσαντα, τὸ τελευταῖον ἐπιτολμῆσαι δράσειξαθαι, φρενώσης καὶ δυσμετακινήτου ψυχῆς ὑπὸ τῆς χρόνων. ἐβλάσθη καὶ τοῖς αὐθις ἐκ ὑπὸ χρόμους οὐδὲ τῆς ἀδελφοπτων ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλαττον ἐποίᾳ συμπαθεῖς τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δ' ὠμὸν ὅμοιον ἴσῃ, τῇ μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ' ἐπὶ αὐτὸν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias eximescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, atronitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur cariſſimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorū temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσρελιῶν δ' ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ ἡρῴδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάριος ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατ' ἡρῴδου. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ τῆς φερώρας. Κεφ. ε.
Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρας ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, οἷς ἀπαρεσθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος κατεγνώσθη θανάτου ἐδίου. Κεφ. ζ.
Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, καὶ φάσεως τῶν ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου αἵρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρῴδου τελευτὴ, ἐξαγωγὴ καὶ ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὗτος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἀπόλεσε. Κεφ. ιβ.
Ὡς κῆσαρ τὰς ἡρῴδου ἐξαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῖν ἐξαδέλφοιν. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem subla-
tis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui posſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit videlicet odiū quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quę mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliās, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiā erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolétię ſpeciem hominū ani-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρῴδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δὲ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείας τὸ τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς τὸ πατέρα προσβεβλημένοι, καὶ τὴν ἐλπίδα τῶν αὐτῶν εἶναι. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβων τῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἤδη τὸ τῇ ἀδελφῶν μὴ δύνασθαι κοινωνήσειν, ἐρᾷν δ' ἔτερον καὶ ἄπορον αὐτῷ διείκνυεν τὸ τὴν βασιλείαν προσδοκᾶν, τοσούτῳ φύσει τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν δεινῶν πλήθους παρ' ὑπόνοιαν τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχειν τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς οὓς τὰ πάντα λῦ τοῖς βασιλεῦσιν ἀκαίρημα τὸ οἰκείου ἀσφαλοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέροις δεινοῖς ὑβριζόμενον. τοσοῦτο κίνδυνον ἐμηχανᾶτο αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῷ ἀδελφῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνῆρχέ τε τῷ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, καὶ ὑπετύπτετο πᾶν αὐτῷ μειζόνως, ὅσ' ἂν ὑποκαλλύσας καλῶς εἶχεν, διὰ νοίας βεβαιούμενα δι' ἐμμελῶς, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐσεβόμενος, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸς αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα δὲ αὐτὸν ἐφιλοσόφουν ἀρᾶι, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναὶ τῆς ὑπὸ τὸν Ἡρῴδου ὁδοῦ ἵστατο αὐτοπάτῃ, ἐρημοῦσα αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς προσῆκεν διενεῖκαι, Ἡρῴδου δὲ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖν αὐτῷ τὸ αὐτοπάτορι φανερῶς πολεμίου καταστάντι. ὥστε μίσει μὲν τῇ πρὸς τὸν πατέρα ἐφέρετο τιμὴ ὑπὸ βουλῇ τῇ ἀδελφῶν. τότε δὲ ἤρτητο μειζόνως τῆς ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς προσῆκεν. ὅσα γὰρ ὑπέσκοπτον μὲν τὸ Ἡρῴδου, βεβαίως αὐτῷ προσγιγνομένης τῆς ἀρχῆς, ὀκνοῦμέν δὲ εἰς τὸ πλέον ὑπίζω, κινδύνων αἱ προστάντων ὀξαγγελτῆ γιγνομένης τῆς προσῆκεν, ἧς σωθέντες γεγονότες, πολέμιον ἡνάγκαζε τὸν πατέρα κατασῆναι. ἢ δὲ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἦν τοῖς προσῆκε πατέρα, κάρδιστ μεγάλοις ἀπλήστων τὸ τῇ αἰθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, ἢ μάλιστα τοὺς ὑπὸ Ῥωμαίοις φίλους παμπαῖς μεγάλων δωρεῶν δύνοις καὶ διαμένοις, πρὸς πάντων ἢ στρατηγίαν, τὸ δὲ συνείας ὑπιμελητήν. τοσοῦτον δὲ ἐξαδαφῆ τὸ ἐλπὶς αὐτῷ ἐν τὸ στρατηγίνε ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἀ ἰδίου, ἐν τὸ ἀδελφῷ τῷ βασιλίσσης αὐδρὶ πρώτῳ τῇ πρὸς τὸν Ἡρῴδην συνοικοῦσαν τῷ αὐτῷ ξύπνῳ χρώμενος. φιλοτιμούμενος τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δι' ὁτιοῦν τὸ πιστεύθαι. καὶ μὴ-

καὶ μῖσος ἀράμβυος ἐφ' οἷς πρὸς ὁπηκρύφαδζ συνε- A mos,& dissimulandi odij summus artifex. Non
πεπόταζος. οὐ μὴν ἠπάτα γε τὸν πατέρα τὸν Ἡρῴδαν φερόμενον ἐπὶ τὸν Ἀντίπατρον, καὶ μηκέτ' οἷόν τε ὂν ἐξαλλαγῆναι, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐξαπατηθῆναι, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐξαπατηθεὶς τῇ πάσῃ αὐτοῦ κακίᾳ ἀπεχθάδζ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν κακόζηλον. καί τοι συγαζεῖ αὐτῷ συνῳκηκει θεῖος πρὸς μητρὸς ὢν πατρὸς, πρεσβεία τῇ ἐκείνου, καὶ ἐξαπεστάλκει λαβὼν τὸν κόρον πρὸ τῆς ἀριστοβούλου γαμικῆς μίξεως. τὸν δὲ ἑτέραν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καλλαΐα παῖς γυναῖκα εἴχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τῷ μὴ καταυοήσαι ποτὲ ὄντα, ἡ ὁπηγαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πρότερον συζυγία πρὸς τὸ οὐ μεμισῆσδζ. τὸν δὲ σαλώμιον, ἡρῴδης ἐπαυδακῆσαι συλλαίᾳ τοῦ ἄραβος γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὁπιθυμίαν βιάζεται τοῦ ἀλεξᾶ συνοικεῖν, συμπρασσούσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πειθούσης τὸν σαλώμιον μὴ ἀλλώασδζ τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς πρόσπολος, ὁμωμοκότος ἡρῴδε μὴ ἂν δύνασθαι σαλώμην μὴ ἐπιδεξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο καίσαρος τῇ ὕβρει γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλεύουσι πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάου θυγατέρα τὸν βασιλέως ἡρῴδης ὡς τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξεπιμένων ἀλεξάνδρῳ συνῳκηκέναι, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὸν θεῖον ὑποδοχὰς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. αὐξεφρὶς δὲ αὐτὸς τοῦ παιδὸς τὰ τέκνα πάνυ ὁπιμελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατὸς ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλεια δύο. καί ποτε παρόντων αὐτῷ τοῦ φίλων ἐξασπάζομένου τὰ παιδάρια, καὶ τοῦ μέσου ἀπαλαύσας τὸν τύχῳ, ἠνύχετο μηδὲν τοιόνδε παισὶν τοῖς ἐκείνου συμβαθῆναι, αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ, καὶ συμφορᾷ τοῦ δικαίου, τὰς ζοφερὰς ἀμείψασθαι αἰτιεῖται. ἐνεγύητό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ὥρην τὸν ἐπ' αὐτοῦ, τοῦ μὲν πρεσβυτέρου τοῦ ἀλεξάνδρου παῖδων φερόρου θυγατέρα, τοῦ δὲ ἀριστοβούλου τὸν ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τοῦ ἀντιπάτρου, τὸν δὲ ἑτέραν τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρῴδη παιδὶ τοῦ αὐτοῦ γένεται δὲ τοῦ βασιλεῖ ἐκ τῆς τῶ ἀρχερίως θυγατρός. πάρεστι γὰρ ἐν ταὐτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἔσφαλτο δὲ τὰς μητρίας τοῦ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τοῦ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῶν δρᾷ τὸν ὁπηγαμίαν τ' αὐτοῦ πάτρον φερόπαλέμωος. αὐτὸς γὰρ γνώμῃ τῇ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτδόμενον οὐκ ἔλιπεν, καὶ πρὸς παῖδας αὐτοῖς γενομένους, ἦτε τῶ παρὸς ἀπωδὴ ἀεὶ αὐτοῖς, ἀρέσθζειν αὐτὸν μείζονα ἔσωδζ τοῦ ἀδελφῶν φερόμενον, καὶ μείλιχα ὁπότ' ἀνδρωθεῖεν, ἀρχελάῳ προσχόμενον τοῖς θυγατριδοῖς βασιλέως αἰδρὸς, καὶ φερόρου τοῦ ἰδίᾳ ληψομένου τὸν θυγατέρα. τετράρχης δὲ ἔδοξεν. ἐπήγαγε δ' αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ μὲν τοῦ φερόντως ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τοῦ φερὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον κακοζοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο δὲ καὶ λύσιν τοῦ τοῦ παιδὸς ἐγνωσμένων, ἐν δὲ εἰσῆ πιθόμενος εἰ φερόσληψτο τοῖς δὲ αὐτοὺς ὁμιλήσαι δυνάμενος. καὶ μετέπεμπεν ἡρῴδης εἰκὼν δεήσεσθαι αὐτοῦ, ὥστε αὐτὸν μὲν τῷ θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τὸν φερόρου τὸν ἐαυτοῦ. καὶ τὰ μὲν τοῦ ὁμολογεῖν τὸν γάμον, τὰ δὲ τοῦ κρόνου σπεύδειν ἔνεα γυναῖκα τοῦτον κτᾶσθαι τὸν ἔρωτα ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρῴδη δὲ τοῦ βασιλεῖ καὶ τοῦ τὸν χρόνον σπεύδοντος ἔνεα γυναῖκα λαβεῖν, ἥτε αὐτοκράτορος μήτηρ, καὶ θυγάτηρ τοῦ ἀρχερίως, ἐξ ἧς καὶ ὠμώνυμος αὐτοῦ παῖς ἐγεγόνει. ἐν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτοῦ μία γεγαμημένη, καὶ αἰνεία σὺν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα δὲ μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφόα.

nō tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hęc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior B illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quōndam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ. C

Ipse autem filiorum liberos educabat ma- II.
gna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, D gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillārum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres F maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex G qua puer natus est patrē nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomên. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alterâ Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

A ἦν δ' ἐν τῇ γυναικὶ καὶ θυγάτηρ μία, καὶ παῖδες αὐτῇ Ἀντίπας, καὶ Ἀρχέλαος, καὶ θυγατὴρ Ὀλυμπιάς, ἣν ταύτην μὲν ὕστερον Ἰώσηπος Γαμαήλου, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. Ἀρχέλαος δὲ καὶ Ἀντίπας ὧδε μὲν ἰδιώτῃ ξοφαὶ εἶχον. πλειόνων τε ἱεροσολυμίτης γαμέτης αὐτῷ, καὶ παῖδες ὧν αὐτῷ ἠρώδης τε ἐγεγόνεσαν, καὶ φίλιππος, οὓς καὶ αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ ξοφαὶ εἶχεν. καὶ πολλαὶ δὴ ἐν τῇ γαμετῇ, φασκήλου παιδὶ αὐτῷ παῖδα. θεοῦ γὰρ μὲν ταύτας φαίδρα, καὶ ἐλπὶς ἦσαν, οἷς οὐ θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, καὶ σαλώμη. τὰς δὲ ἑτέρας ἀνεψιὰς ἀνεψιοῦς ὁμομητρίας τῷ δεῖ ἀλέξανδρον ὧν θεοδώρα φερώρας τε γάμον, συνῴκισεν τὴν μὲν αὐτοπάτορι τῷ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δὲ, τὴν ἑτέραν. καὶ ὧδε ἠρώδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τοῦτο μὲν ἠρώδου τὸ γένος ἦν.

B

CAP. II.

De Zamari Iudeo Babylonico.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ Ζαμάρεω τοῦ Ἰουδαίου τοῦ Βαβυλῶνος.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudęi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatẽ quæ illis manssit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his lacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

C

Τὸν δὲ Βαταναίας τοῦ Τραχωνίτας ἀσφαλὲς εἶναι, κώμην πόλεως μεγέθους ἐκ ὑποδείσαν ἐγνω Ἰουδαίων κτῆσαι ἐν μέσῳ, συνεμβολὴν τοῦ ποιεῖν τὴν αὐτῷ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγγύνος ὁρμώμενος, ἐμβαλεῖν ἐκ τῆς ὀχείας κακουργεῖν. καὶ δὴ πέμψας ἄνδρα Ἰουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν δὲ φεύγοντα ὀλιγοπότα καὶ τύχας, ἐν αὐτοχείρᾳ τῇ δὴ διέφυγεν ὑπὸ συείας διωκόμενος τοῦ τετραπλεύστου εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, οὐ μὰ τὸν ἔνομα αὐτῷ, μετοπέμπεται τὸν συὺ τὸν πλήθει τῶν ὑπομένων, παρέξων ὑπαχνύμενος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βατανίᾳ, ὠκίζετο ὑπὸ αὐτὸν τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος φρούριον τε κατοίκησιν αὐτῷ κτίσαι, ἀτελῆ τε χώρων ἐπιγάλλειν, καὶ αὐτοῖς εἰσφορὰν ἀπαλλαγμένους ἁπάντων ἀφ' εἰσωθῦαι, εἰς κατοικεῖν τὸν γῆν ἄφοβον τοῦ ἀφαιρεῖσθαι. τούτοις πιθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φεύγεια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην Βαθύραν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. φοβούμενοι δὲ ἰοὺς δεῖ ἀνὴρ, καὶ τοῖς εἰς χωρίοις τὰ φρούρια τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ἰουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δῆλ θυσίας δὴ ἱεροσολύμων τὴν ληστείας ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἅπαντα χώρων οἷς τὰ Ἰουδαίων θεσμοὶ πάτρια. καὶ ἐγίνετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τῇ δὴ τοῦτον ἀτελοῖς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς ἠρώδης ζῶντος. φίλιππος δὲ διὰ τέλους εἰρήνευεν, ὠφελούμενος τὴν ἀρχὴν, ἐλίσσετο καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπιτρέψατο. ἀφίκοντο μὲν τοίνυν ὁ πάππος, καὶ ὁ παῖς αὐτῷ καὶ ὁμώνυμος, καὶ παῦν ὀλίγοις ἔχουσιν αὐτοὺς, οὐ μόνοι τὰ δ' ἐλευθερίας κινδύνῳ ἐθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δίκαιοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὲν ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, δηλοῦσι δὲ τῷ φόρων εἰς τὸ παύπαν δίκας αὐτοὺς. καὶ ταῦτα μὲν ἡμεῖς ἀπερεῖσθαι τοῦ τε ὄντος τοῦ λόγου. τελευτᾷ δὲ ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, ὃν δὴ κτήσει τῶν δὲ χώρων ἠρώδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκειμον μὲν, ὃς αἱρέσει γνώμενος δηλονότι ἐπανὼν ἐπιφανὴς ἐπιδεῖν, σωματοφύτησε τοὺς ὑφ' αὐτῷ βαβυλωνίους, καὶ ἵλη τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἀνδρυφόρει τοῖς δὲ τοὺς βασιλέας. καὶ ἰάκειμος ἐν γήρᾳ τελευτᾷ, φίλιππον ἄνδρα χώρων ἀγαθὸν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι, παρόν τα αὐτῷ ἀξιόλογον. διόπερ φιλίας τε πρὸς, καὶ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ θεὸς ἀφίκοντο γίνεται τὸν βασιλέα. τραπεὶς δὲ ὁπόσου ὁ βασιλεὺς ἔζωσεν, ἐδὲ ἀσπὰν διετέλει, καὶ ὅπη ὀξυθύμων διώσων ἡγούμενος.

D

E

F

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλὴ ἀντιπάτρου κατ' Ἡρώδου.

CAP. III.

Antipatri contrà Herodem insidiæ.

ΗΡώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα Α
πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσοιτο κυρῶν, οὐκ ἀπήλλαττε τῆς ἐξουσίας, ἕπεκε χορηγοῦντος τὸ τῷ πατρὶ, ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πρεσβυτέρῳ κατὰ τοῦτο τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθίστα μᾶλλον, ἅτε τῷ ἀδήλῳ τῷ παρεῖ ἐπὶ κακουργίαν, καὶ ἐφ' οἷς εἶποις πιστάζοις. ἐπὶ τε πᾶσι φοβερὸς Β
οὐχ οὕτως ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακοήθους τῷ φερομένῳ. μᾶλλόν τε αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ αὐτὸς θεραπεύετο δ' ἐκείνου, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρου φρονήματος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν σωίσταμένου τὰ πρὸς αὐτόν. ἐβεβούλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισοῦν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, θεράσειν τε οὐ δὶν ἰῶ δίκα τῷ γυναικῶν ἀκριβῶς δικαίων τὰ ἀνθρώπου καὶ ἀλλήλαις δ' C
νοίᾳ συμφεράσειν τὰ πιστὰ μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτάς, καὶ δι' αὐτῷ, καὶ δίκα τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δ' πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' οὐδαμινοῖς πισὶν αἱ γάμοι διήλλαχτο. Ἀντίπατρος μὲν δ' ἰῶ αὐτὸς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ σφετεροποιοῦσα τὴν πλείονος τὰ πάντα, τῇ τῶν δίνοιαν αὐτῶν δεῖ κυκοῖς D
τοῖς ἡρώδου φρονοῦσιν, εἰδ' ἴνα τε μὴ μανίνειν αὐτὴ ἔτι τετραμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπορρήτοις βασιλέα τὴ δύνοιαν αὐτῶν, δεῖ κακοῖς τοῖς ἡρώδου φρονοῦσιν οὖσαν, δέδοικεν ὥστε φανερὸν μὲν μὴ ἔχειν τὸ πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνόδοις, μίσους δὲ καὶ κακοδοξίαν εἰ κρυβῆς φρονοῦσιν, καὶ μάλιστα ἡρώδου ὥρᾳ τυγχάνοντος ἢ ἔτι πρὸς ὧν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυπτὰς δ' τὰ τῆς δίνοιας ἐχυρώτερα καθίστασθαι, καὶ ἐφρόνουν οὕτως. ἐλάνθανε δὲ τὸν σαλεύοντα, οὔτε E
φρονοῦντ' ἀξίνοια αὐτῶν δεῖ τοιοῦσδε ὠρμημένων, οὔτε ἐπῳδὴ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλαττε αὐτῇ. πάντα μὲν δέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μᾶζόνως ἐκπλήττουσα, ἀπροσπίπτως, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, βουλευτήρια τε ἀφανῆς κατασκευασμένα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συμπεπτωκότων κᾶν παφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. πρὸς δ' τοὺς μὲν ἐκ τῶ φρονήματος διαφόρως τε τὰ πάντα δεῖ βλέπειν τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δ' τὰ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴ δύνοιαν ἀπαντε- F
μένους, τε ὁπότ' ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ φερόσσης μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς οὓς λανθάνειν χρώμενοι δίνοιᾳ τῇ ἀλλήλων ἑαυτοὺς ἀκοιεν. δ' μὲν, ταῦτα ἀδίκημά τε δ' ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ αἰφνίδιος, συνίσπη μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὸ, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ δίκημένου ὑπονοιαν καθισταμένων δίκολαίς τ' ἀδελφῆς. δ' ἰῶ δὲ μέσον τι ἰουδαϊκὸν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβείᾳ μάλα G
φρονοῦν τ' πατρίοις νόμοις, οἷς χαίρῃ τὸ θεῖον φρονοποιουμένων ὑπῆκτο δ' γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνατώτατοι μάλιστα αὐτῶν φερόντων, φρονημάτων καὶ τῶν βασιλέως φρονήματι, οἵδε οἱ ἄνδρες ὑπ' ὀργῆς ὄντες ἐξακισχίλιοι. τε αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, δ' φερώρου γυνὴ τῶν ζημίων ἐπ' αὐτῶν εἰσφέρει.

Cæterùm in eo rerũ Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac beneuolentia: qua tamen potestate ille audaciùs abutebatur, callidè regens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob virtutem magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius perquirentibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos regis sorore: quę iamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantùm perniciem conspirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictísque conuiciis simularent dissidium: maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam beneuolẽtiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim perquestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat: videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cósultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hęc illa & perquestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorẽ patriæ legis cognitionem sibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nõ iurauerũt: excedẽtes sex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebãtur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Pharisęorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cùmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IIII. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emorique se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, iratsci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admonent Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodẽ tẽpore etiã Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminũ reũ egit apud ipsum

A οἱ ὑ ἀμφὶ ὁ μῶνον τὴν δίνοιαν αὐτ, θεοῤῥήσειν ὑ ἐπὶ πᾶς δίοντο ὑπὸ ποιητὴς ϝ θεοῦ, θεοῦλεγον ὡς ἡρῴδ ἡ ὑμὴ καταπαύσεως ἀρχὴς ὑπὸ θεῦ ἐφ ησμένης αὐτῷ τε καὶ γλῴ τῷ ἀπ' αὐτ, τῆς ϝ βασιλείας εἰς τε ἐκεῖνον ϖεϊξούσης καὶ φερώραν, παῖδας τὲ οὓ ἓν αὐτοῖς. καὶ τάδε, οὐ γὸ ἐλάνθανε τὸν σαλώμην, ὀξαγγελτὰ βασιλεῖ ῶ, καὶ ὅτι τῷ ϖρὸ τὸν αὐλὸν διαφθείρει τινας. ὁ βασιλεὺς ϝῷ τε φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους αἱρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν δύνοῦχον, κεῷ τε ϝῷ τότε ϖεοὔχοντα ἀρετῇ τὲ δώρεποὺς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτ. κτείνει ὑ καὶ παῖ ὅτι τὲ οἰκείου σωμείσκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγῷ. ἦρτο δ' ὁ βαγώας ὑ ϖ' αὐτῷ, ὡς ϖατήρ τε καὶ δίεργέτης ὀνομαθησόμενος τὲ θανατασθησομένου ϖεῤῥήσῃ βασιλέως. χῇ χάρεσ γὸ ἐκείνῳ πάντα εἶ), ϖαρίξοντος αὐτῷ γάμου τὲ ἰχνῶ, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρῴδης ὑ κολάσας ϝῷ φαρισαίων τοὺς ὐπὶ τοῖσδε ἐλληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται ϝῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς φερώρου γυναικὸς, τῷ τε ὕβρει ϝῷ ϖαρθένων τῇ τολμῇ τ γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίας αὐτῷ ποιοῦμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν σασιν αὐτῷ ϖρὸς τ ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς κ λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τῷ τε δῄλυσιν τ ζημίας τ ὑϖ' αὐτῷ ὑπερβληθείσης τέλεσι δίαφθορᾷ χρῆσθαι τοῖς ἐκείνης, ϝῷ τ νεῶ ϖαρεσκευωμένων οὐδὲν ὅτι ϖ μετ' αὐτ. αὐθ' ὧν φερώρα καλαῖς ἔχῃ, οὐ δικαίᾳ οὐδ' ἀναμφῷ εἰσηγήσεως ϝῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον ὑπὸ πέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τὲ ϖρὸς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένην. καὶ νῦ ὅπερ αἰτιοῦμαι συγγνείας τῆς ἐμῆς, ἀπύπαθαι τῷ τ τῷ γαμετῷ. μισεῖς γὸ οὗτος ἐμὸς ἀδελφὸς τ καὶ στέργῃ οὐκ ἀπλλαγμένος. φερώρας δ' καίπερ λόγων ἀρίστῃ ϖειθομένου, οὔτε συγγνείας τ ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινόμῳ δίκαιον οὐδὲν, οὔτε ϝῷ ϖρὸς τῷ γαμετῷ δίκαιον. αἱρεῖσθαί τε ϖρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν τολμᾷν ἀπεζευχθῆναι γυναικὸς αὐτῷ καλαισμένης. ἡρῴδης ὑ φερώρα μὲν ὑϖερβάλλετο τῷ ὀργῇ καὶ ϖερ αὐτόδουον ϖιμωρίαν διατίθεται γνώμ. αὐτιπάτρῳ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρᾳ τὲ μὴ ὁμιλεῖν καὶ ϝῷ γυναικῶν φυλάττεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνιέναι. οἱ δ' ὁμολόγουν μὲν, συνῆσαν δ' ἧ κρυφῇ, καὶ συνεκώμαζον φερώρας καὶ αὐτίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγ, ὁμιλεῖν καὶ αὐτιπάτρῳ τῷ φερώρου γυναῖκα συμπεφυκούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τῷ συνόδων τῆς αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον ϖρὸς καίσαρα.

ΥΦορούμενος δὴ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ ὲς πλεῖον ϖροχωρῆσαι τὰ ϝ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει ϖρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων δῆσε τάλλα ἡρῴδ, πέμψαι ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ἔγνωκὼς ἐπεμπεν ἡρῴδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, & δῆ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀποδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρῴδην, τὸν ἐκ τῆς τῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγυμνέον. σωνεχόρμᾳ δὲ αὐτιπάτρῳ καὶ σύλλας ὁ ἀραψ, μηδὲν ὢν ϖροσήκων καίσαρ ἀφ' ὧν ϖεπρεσβεύκει. καὶ αὐτίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ δὴ καὶ-

καίσαρος, ᾧ ἐν ἀντέτερον νικόλαος. κατηγορεῖτο ὑ
πὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν πό-
λει ἀξιολόγων, ὧν ἐφ' γνώμην τ αὐτοῦ, & μάλιστα σύ-
μον ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶς δικαιότατον, αἰτη-
σάμενος ὑ πὸ φάβατος τὸν καίσαρος δῆλον. πὸ σύλλαιος αἰ-
τίαν εἶχεν ἐκ τοιαύτης εἰσηγήσεως. κόρινθος ὢν ἡρώ-
δου στρατοφύλαξ τῷ βασιλέως μάλιστα πιστευόμε-
νος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δῶρ χρήμασι με-
γάλοις ἐπὶ θρόνου ἐπιβῆναι, πὸ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φά-
βατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος ὅτι ἥκοι πρὸς
τὸν βασιλέα. ὁ ὑ κόρινθος βασανίζει συλλαβών, καὶ
πάντα αὐτὰ παρ' ὧν ἔμαθε συλλαμβάνει ὑ πὸ δύο ἀρά-
βας καταγορεύει τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, τ ἰδῖον φύ-
λαρχον ὄντα, τὸν ὑ συλλαίου φίλον. οἱ & αὐτοὶ, βασα-
νίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὁμολόγουν ὅτι παρεῖεν
ἐξοξύνοντες μὴ μαλακίζοιτο κόρινθον, πὸ εἴπου δεή-
σοι, καὶ συνεχεῖ θορυβήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. & σατορ-
νῖνος ἀπολώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρώδου ἡγουμέ-
νης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ φερώρα.

Φερώρα ὑ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα δυνοίᾳ τ γυναικὸς
ἀναχωρεῖν εἰς τ αὐτοῦ ἡρώδης κελεύει. ὁ ὑ ἀσμέ-
νως δῶρ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας ὑ πέρ-
τερον ἢ ἐν ἢ πύθοιτο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς τ μὴ
νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν δῶρ τινων πι-
στεύσεσιν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελεῖν, οὐχ ὑπήκου-
σεν δῶρ τῇ πρὸ τ ὅρκου. οὐ μὴν ἡρώδης γε μιμεῖται
τ δῶρ τοιοῦτος ἐκείνου γνώμην προσαφηρημένος & λοῦ
ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώρα ἐπειδὴ ὕστερον ἀρ' ἐ
νοσεῖν, καὶ μεταμέλειας αὐτῷ μὴ ἡδομένης. θα-
νόντα δὲ προείπε δῶρ ἱεροσολύμων ἀγόμενον & τα-
φῆς ἧξίου, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προσέθετο. τοῦτο
αὐτοκράτορι καί τοι δῶρ ῥώμης πεπλουκότι πολλῶν ἐ-
γχείρει ἀρχὴ τ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνευμάτ τ θεοῦ
δηλήσασθαι ὑ τ πάντα προεῖδε αὐτῷ λόγον, & δείσας
τῷ αἰθεροπίνῃ ἡδέι ἐσόμενον, τῇ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι
δῶρ πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

*Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρων φερώ-
ρα, ὡς αὐ αιρεθέντος φαρμάκῳ, & ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς αὐτοκτόνους
δίκας.*

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖ ἐγένοντο αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τῆ φερώρα τιμίων. ἔτοι
προσελθόντες, ἡρώδην ἠξίουν μὴ ἀνεπίληπτον καταλι-
πεῖν τ ἀδελφοῦ τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τ
ἀλόγου τε τῆ δυσχερεῖς μεταστάσεως. τῶν δ' ὑπισχνου-
μένων τοῖς λόγοις, πιστὰ δὲ ἐδόκει, δῆτα ἔσεσθαι μὴ αὐτ
ἔλεγον ὧδε τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσου, φαρ-
μακόν τε προσπεπωκὸς ἐν βρώματι μὴ πρότερον
ἐνωδὸν ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομι-
σὸν μὴν τοι ἡδέως τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ
τ ἀραβίας, λόγῳ μὲν δῶρ προσποιήσουσιν ἐρώτων, φίλ-
τρον δὲ τὴν ὄνομα αὐτῷ ἦν, τόδ' ἀληθὲς δῶρ τῇ φε-
ρώρου τελευτῇ. φαρμακίδα δὲ εἶσι γυναικῶν αἱ
ἐκ τῆς ἀραβίας. ἦ δὲ ταῦτα ἐπηκολούθουν, πὸ τ συλλαίου
προμήθεια ἐν ταῖς μάλιστα ὁμολογηθεῖσα φίλη. πεί-
σουσαί τε αὐτὴν δῶρ προσθεῖναι τ φαρμάκου, εἰς τοὺς τόπους ἐλαύνουσαι, ἵνα μήτηρ τῶν φερώρου γυναικῶν

A Cæsarem, quòrum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito parratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se veniisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in C opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

CAP. V.

Pherorae obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore cõiugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iurereiurando nunquam se rediturum, nisi D Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius transiatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id rerum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

CAP. VI.

Pherorae vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

F PHeroræ mortuo Taphanitæ duo è libertis V. eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: neque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs autem simul ac fidè præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quæ morbi fuit initiũ, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadam muliercula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximè. hæc autẽ quę tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eã cõparandi veneni causa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ mater

& soror, & cum illa reuersæ sunt pridie quàm ille cœnam letiferam sumeret. His auditis rex ad iram concitatus torsit ancillas earum & quasdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, postremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata est Antipatri matri cruciatus similes, quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum secreta omnia, comessationésque illas & occulta conuentiuncula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta se accepisse ab eo, vt abstineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtque sæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipse consenesceret, vt non multum se iuuare posset tam sera successio. adhæc simul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio non filio. addere his solitum accusationem sæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pheroræ verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex sorore antea rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehensámque in tam malitiosis conatibus Doridem matré Antipatri, spoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm. Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confessus est, quòd letale venenum Pheroræ tradidisset, quo se absente ac per hoc minimè suspecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, missũ inde à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad asseruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere se fassa est: & mox quasi ad afferendum id properans, de tecto seipsam deiecit, nec tamen letalis fuit casus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo postquam se recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato si quid per obstinationem celare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multorum tũ fuit opinio, nihil omnino mentita est. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui acceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquã igitur maritus in morbum incidit, & tu officiosè ad visendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπαινῆσον αὐτὴν ἀγόμενον τὴν ἡμέραν μιᾷ. ὑπὸ τούτου ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον παρεξωσθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῆς γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγμα, ἐξῆλθε τὸ μανιῶδες ἐξειπεῖν, τελευταίας τῆς προυσσῆς αὐτῇ τὴν ἀληθῆ δίκην, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, δεῖν δ' ὅτι καλῶς ἔχειν τοιαῦτα λαβεῖν αἰτίας δώσειν προβαλεῖν τὴν αὐτοκράτορι μητέρα, κακῶν τῆς ἐπιόντων αἰτίαν πᾶσι νομιζομένην. ταῦτα εἰς ὀργὴν παρώξυνε τὸν πρεσβύτην ἀγαθὰ, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῆς γυναικῶν ἀνάπιστα λῶ, οἵ τε κόμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συμβάσεις, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσειν πρὸς τὰς φερόρου γυναῖκας. λῶ δὲ τάλαντον ἑκατὸν δωρεὰ ὀπτικρυπτεῖσθαι φράζειν πρὸς φερόραν τὸν αὐτοκράτορα κελεύσας ὑπὸ τὸ πατρὸς μῖσος τὸ πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὅτι μήκιστον τὸ πατρὸς βιοῦ ἐξηγμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τὴν ἡμέρας ὀπτικειμένου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως ὀφελῆναί ποτ' αὐτόν. ὠδάξ ἐφεδρεύειν τε πολλοὺς ὅπῃ τῇ βασιλεία καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφοῦ παῖδας, οὐδαμοῦ ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τὸ σφαλοῦς. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῦν εἶπε πάρεχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τὸ αὐτὸ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι, ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τε μὴ καὶ αὐτὸν ἀπολοιτο ἤδη, τὸν μὲν ὅπῃ ῥώμης ἀράσθαι τὸ χεῖλος ὑπονοῆσαι, φερόραν δ' ὅπῃ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, σωθὲν δὲ τοῖς λόγοις τοῦς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τὸ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑπολιπέσθαι, σωθῆναι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατανάμνων ὅπῃ κακίᾳ τ' ἀντιπάτρου τὴν δυσέδειαν τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν ὠδὲ αὐτὸν κόσμον τάλαντον πολλῶν ὄντα ἀφειλόμενον, ἔπειτα αὐτὸν ἀποπέμπεται, καὶ τὰς φερόρου γυναῖκας εἰς φιλίαν ἐπείσατο. μάλιστα δ' ἐξώργωσεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, συμβρέτης αἰὴρ ἀντιπάτρου, δευτερόπδιον τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως ἀντιπάτρου, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπόν, καὶ ὅτι φαρμακασάμενον φάρμακον θανάσιμον, δόλῳ φερώρᾳ κελεύσας ὠδὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τοῦ ἐν τούτοις ὑποτοπασμοῦ τοῦ πατρὶ δοῦναι. καὶ κομίσαι μὲν αὐτὸν φίλον ὀξ' ἀγύπτου τὸ φάρμακον, εἶτα τοῦ αὐτοκράτορι φίλον. καλεῖσθαι δὲ ὡς φερόραν ὀπὰ θευδίωνος, μητρὸς αὐτοκράτορος ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως παῖδος, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερώρου, δόντα φυλάσσειν τοῦ αὐδρὸς αὐτῆς. ἃ δὲ ὁμολογῆ μὲν ἀφικέναι τοῦ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα ὡς κομισόμενος, ῥίπτει κατὰ τύχης αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ ὅπῃ πόδας τῆς πτώσεως ἡγουμένης. καὶ οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεσία τε αὐτῇ ὑπάρχουσα καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθοῦς ζητουμένῃ, ξύμπαν γὰρ κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγωνιῶντι προσδοκίμου ὑπάρξειν, καὶ ὥμοσεν, ἢ μὴν ἐρεῖν τὰ πάντα ὃν ἐπερήσεται τρόπον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐκομίσθη δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ τὸ φάρμακον ὑπ' ἀντιφίλου, ἀδελφὸς ὢν ἰατρὸς ὢν ἐπόμενον. καὶ θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὸ, ὠδὰ φερώρου λαβοῦσα ὅπῃ σὺ ὑπ' ἀντιπάτρου πονηρευθέν. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει φερώρας, καὶ ἐθεράπευε αὐτὸν.

αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σοῦ τῷ ἤθει καὶ τῇ διανοίᾳ, ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβεβληκότος, καὶ μετακαλέσας με, ὦ γύναι φησὶν, ἐπιβουλεύεταί μοι ὁ ἀντίπατρος ὑπὸ τῶν φαρμακίδων καὶ τῶν φαρμακείων τῶν σῶν, ἐπὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὁρμήσας. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὁρῶ σε μεταβεβληκυῖαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐμὸν ἀγαπῶσαν, καὶ τὸν πατέρα τιμῶσαν, ἐπιτήδευσον καὶ σὺ τὸν ἄνδρα τιμᾶν καὶ φιλεῖν, καὶ μὴ τοῖς ἐκείνου κακοῖς ἐπαίρου. ἐὰν γὰρ ἐμὲ μὲν ἀγαπᾷς, τὸν δὲ ἀδελφὸν ἐμὸν καὶ πατέρα μισῇς, οὐκ ἔστιν ὅπως ἐμὲ φιλήσεις. ταῦτα ἀκούσασα ἡ γυνὴ, καὶ τὸν ἄνδρα ἀσπασαμένη, ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀπῆλθε. καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιβουλεύσασα τῷ ἀνδρὶ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ πατέρα τὸν Φερώραν ἀναιρεῖν ἐπιχειρήσασα, ἐλήφθη, καὶ ἐξετασθεῖσα βασάνοις ἐξήλεγξε τὸν Ἀντίπατρον. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπολύσας, ἐπὶ τὸν Ἡρῴδην ἔπεμψε, καὶ τὴν γυναῖκα ἀπέπεμψε πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ Ἡρῴδης ἀκούσας ταῦτα, καὶ τὸν Ἀντίπατρον μεταπεμψάμενος, ἐπέστειλε τῷ Σαβίνῳ τῷ τῆς Συρίας ἐπιτρόπῳ, ἵνα τὸν Ἀντίπατρον ἀπαγάγῃ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ φρουρᾷ ἐν τῷ Ἀμμαθοῦντι. ὁ δὲ Σαβῖνος ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ τὸν Ἀντίπατρον παραλαβὼν, ἐν τῷ Ἀμμαθοῦντι ἐφύλαττε. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Βαθύλλος ἐκ Ῥώμης ἀπελθὼν, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατελήφθη, καὶ ἀναιρεθεὶς ἐτελεύτησε. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἀντίπατρος ἐπιστείλας τῷ πατρὶ, ἐκέλευσε τὸν Ἀρχέλαον καὶ τὸν Φίλιππον κατηγορεῖν τοῦ πατρὸς, ὡς ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ ὁ Ἡρῴδης ἐπιστείλας τῷ Σαβίνῳ, ἐκέλευσε τὸν Ἀντίπατρον ἀπαγαγεῖν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐκεῖ φρουρεῖν. ὁ δὲ Σαβῖνος ἐλθὼν εἰς Ἀντιόχει

modicè de matre eius quæstus est, pollicendo A remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia vitæq; ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellírque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat cũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis D erat Quinctilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium insciis, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quòd deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & E cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõfessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & F Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissimeq; serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne G de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίστασθαι μὲν μέλλοις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντὶ δὲ ζόπῳ φιλότιμα τὸν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποστῆσαι, ὑφ' βάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβων κτήσῃ ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὲ δέ τι βουλεύσοιτο κατ' αὐτοῦ. Τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς χράμμασιν ὕστυγχάνει. Τῆς δὲ τοῦ φερώρου τελευτῆς δεδιαφθῦσιν, ὃν τάραντι πρότερον, δεινὰς τὸ λύπην οὐκ ὀλίγα τῇ φερώρᾳ, διότι δὲ τοῦ παρὸς τοῦ αἱρέσιν οὐ δεδιαφερόμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. πρὶν δὲ καλύσθαι τῆς κιλικίας χωρίοις ἐνεδίαζεν ἤδη πρὸς τοῦ οἰκεῖα πλοῦν, δέ φὼς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν, συμβουλον αὐτὸν ταῦτα πη καρασκοπούμενα ἐπέχειν. οἱ δὲ, μὴ δεδιέναι τὸν εἰκαῖον πλοῦν. λύσειν γὰρ θεραπεύοντα αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νεῶν οὐχ ἑτέρων, ἀλλὰ δεῖ τοῦ ἐκείνου ὑποστάσεως, ἰσχυεῖν τοῖς κατηγορίας ὑπερβάσθαι. Τούτοις πειθεὶς ἔπλειτο καὶ πρόσορος τοῦ σεβαστοῦ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρῴδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προύπτοις δ' ἦν αὐτῷ παρ' ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσίοντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἔζηει μετ' ἀρχῶν καὶ ἀγαθῶν ὑπομνημάτων. τὰς δ' ἐναντιωτάτας ἀρὰς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι ποιοῦντες τοῖς ἀδελφοῖς ὑποτίνειν ὑπειληφότες. ἐτύγχανεν δὲ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν οὐάρος κυϊντίλλιος, δεδόχος μὲν στρατηγῶν τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἥκων δ' αὐτὸς τε σύμβουλος ἡρῴδῃ, πρὸς τῷ ἐνεστηκότων αὐτῷ δικῶν. καὶ αὐτῶν συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ αὐτοπάτωρ οὐδενὸς αὐτῷ ἐπιτάξαντος ἐλθεῖν. εὐθὺς δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπιπορευόμενος ἀμπεχόμην. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ δορυφόροι τὰς θύρας, ἀείρουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη πανταχοῦ οἱ ἐλπλύθει κατανοῶν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸ προσόντα εἰς ἀσπάσασθαι ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βούλεσθαι ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τὸ ἀκριβέστατον καὶ δικαιῶν ἔσεσθαι οὔπαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἄμα τε ἀκροασθέντες καὶ παρόντες τῷ μεγέθει ἀφιερούμενος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δ' αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη δὲ ἰδοῦ, ἡ γλυκυμόνη αὐτοπάτωρ παῖς τοῦ πρεσβυτέρου ἡρῴδου ἰουδαίων βεβασιλευκότος, παρ' ὧν τὰ τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν ἀσφαλείᾳ τοῦ ἀγῶνος ἰδ. τῇ δ' ἑξῆς, συνεδρεύοντος μὲν οὔπαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εὐθὺ τῆς μητρὸς ἔμελλον, ἢ ὧν τῆς βάσανοι γενόμενοι, δοῦλοι τε μετρίοις τοῦ αὐτοπάτορος μικρῷ πρότερον συνοχλημένοις ἢ ἐκεῖνοι ἦκεν, ὀπτελὴν φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον ἦν γεγραμμένον ἦν, μὴ ἐπαυσίνας εἰς πάντων τοῦ παρὸς ἥκοντων εἰς πίστιν, μόνου τε αὖ καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ συνεῖναι τῇ τὸ μὴ τοῦ παρὸς ὑποχείριον γενέσθαι. αὐτοπάτορος δὲ προσπεσόντος τοῦ παρὸς πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιεγνωσμένῳ κατασπῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκριβάσεως αὐτῷ γενομένης ὕστερον τοῦ παῖδι, ἀκριβείας μένειν δυναμένῳ, τῶν κελεύσας ἡρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὸν παίδων τῆς ποιήσεως, ὧν δὴ τοιαύτας αὐτῷ

τύχας

τύχας ἠνιῶμην, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quámque benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quo minùs capitalibus appeteretur insidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mirarique se Antipatrum quánam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: viuenti quoque sibi ex æquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accusationē, quorum siue sontium idem accusator atque imitator, siue innoxiorum circumuentor ac parricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in patricidium illis succederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupissent, rogauit Nicolaum Damascenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt prosequeretur quæ attinerent ad examinatos conscios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, causámque suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse solerter quid facto opus esset, & sicubi res operam suam postulasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidiis, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quā enim sibi fuisse causam sceleris, cùm successionem designatus rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante honorum esset participes? neque enim probabile esse, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam spem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non succesisset, quorum ipse & delator fuisset, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint, testem esse Cæsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi otium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquētis gratiā, & postremò se quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

τὴν ἡλικίαν, καὶ πολὺν ἐπὶ τοῖς παισὶν ἐκτρέφων B φόβον, ἐπεμνήσθη τῆς τε ἀνατροφῆς αὐτῶν καὶ τῆς παιδείας, ἣν ἐπεποίητο περὶ αὐτοὺς ἐκ νεότητος, καὶ τοῦ πλούτου δικαιολογίαν ἐν κεφαλαίοις ὡς ἐδηλώσαντο προτιθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμοὶ πεποίηται βουλῇ τῇ ἐκείνου κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ἐφ' ᾧ τὸ θᾶσσον δυνατὸν ἀβασανίστως τὴν βασιλείαν παραλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, δίκῃ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ὅτι τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ὑπέφαινεν. δέδοκται μοὶ γὰρ ὑπογεγράφθαι δόγμα τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἐπ' οὐδενὶ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπαφανείᾳ καὶ δωρεᾶς ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἑπάστου C ἐτησίου προσόδου κομισαμένου, δωρεαὶ δ' εἰλημφότα, ὁδοῦ δὲ εἰς Ῥώμην ἑξακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ δὲ καὶ τὴν ἀδελφῶν, εἰ μὴ πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προεθεμην, μιμητὴν γεγονότα εἰ μή, δόξαι καινῆς τοιαύτης ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συνήθειαν. τὰ δὲ πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μηνύσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα προεῖδε τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου. οἷς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς παροχωτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα ξέπιπτεν, λέγειν τε ἄπορος ἦν. ὁ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιατιθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν D χθεῖν τέρπων ἐδεδιττόχως, ἐνεθύμητο τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. καὶ τὸ ἀνυπαίτιον καὶ δικαιολογίαν πρὸς τὸν πατέρα τὸ γεγραμμένου, καὶ ὁπόσα ἐδεδείγματα δ' εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς ἀνυπέρβλητον αὐτῷ προφερόμενος ἂν ποτε ἡνιᾶτο μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι. καὶ γὰρ ὁπόσα προῄδετο δόλους πάντων προβεβουλευκέναι σοφόν, εἴτε πρᾶγμα ἐδόκει τι χρεὼν πόνῳ τῷ αὐτοῦ σκοπεῖσθαι τὰ πάντα, εἰκὸς τοῦτ' ἦν τὸν ἀλλαχόθεν ὑπερβαλεῖν τὸν πατέρα E ἐξελόμενον αὐτὸν ὑπερβαλεῖν καταφῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἰδίαν ἐπ' ἐκείνοις ἐμαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοῖσδε μέλλησι συμφορᾶς. καίτοι γε τὰ μέλλοντος δόξαν προαποδεδίχθαι, καὶ τὰ συναπολαυσομένου πᾶσι, αἷς εἰς τὸ παρὸν ἔφειπαν, οὐκ ὑπεκκωλύσαι. εἰκὸς τοῦτ' ἦν τὸν ἀπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἐγχειρεῖν τὰ μίσους, μὴ φόβου καὶ κινδύνου ἐφίεσθαι ὅλου, δῆλον εἰ δυναμένου ἐφιέσθαι. F καὶ ταῦτα τεθαύμασται τὰ ζημίας τῷ ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορητὰ ἡνιώμενον λανθάνειν δυναμένων, κολασὶν τε ἐπεὶ φανερὰ κατέστησαν πονηρὰ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τῷ ἐνταῦθα πίστωσιν μένων δεδείγματα ἦν, τὸ ἀκεράτῳ εὐνοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένον. τῷ δὲ ὅτι ῥώμης μάρτυρες ἦν, καίσαρα, ὅτι σὺν τῷ θεῷ ἀπατηθῆναι μὴ οἷον τ' ὄντα. ὧν πίστις ἦν τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπεστάλθαι, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυρίσεως G ἦν τοὺς δόξαν βολὰς τῷ σεσαίζειν αὐτοὺς προτιθεμένους, τοὺς πλείους ὑποδημίᾳ τῇ αὐτῷ συνηθείᾳ χολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμούσης, ἵν' οὐκ ἂν αὐτοῖς ὑπόδημα ἐπιδεῖν ἐδόκει τὸ πολλὰ βασάνοις εἰς ὁμολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἠδυνῆ τὰ πολλὰ τῷ ἐρεσχηλοῦντι λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τέρπης τὸ συνεδρίου ἠνωμένης,

miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodésque ipſe quantumuis diſſimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationem à rege cœptam proſequens, exaggerabat ſingula, proferebátque teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſſionibus. ad hęc extollebat regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliariis naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri ſtupendam eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſſimis beſtiis, à benefactoribus tamè iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduertiſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitiùs, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres fontes addicis ſupplicio, & parcis eorum ſociis, omnibus facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum poſthac vti poſſis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palàm quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas inſidias conádo patrem ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorũ malitiam, nunquam imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſſionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolùm ipſe meritũ ſuppliciũ effugeres, verùm etiam miſerũ parentẽ pœnę tuæ vicarium ſupponeres? inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſſimo ſimul & indulgentiſſimo, iam regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas nó cõtentus ſocietate patris indulgentiſſimi, niſi quoq; ſuã partem præriperes: & cuius te ſeruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nó ipſe tantùm ſceleſtus, ſed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὤκτιρεν τὸ ἀπάτωρον, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίαις τοῦ προσώπου χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθίστοις δι' οἰκτου καταχῦναι, φανερὸν ἦ καὶ ὑφόδην ἤδη καὶ πάνυ ὁμῶν τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βεβούλομον ἔκδηλον εἶναι, εἰκόλως ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις, μειζόνως ἐκφαίνων, καὶ ὅσα ὑπὸ βασάνων ἦν μαρτυρεῶν συνῆγε τὸ ἀπόδειξιν ἐκκλήματος. μάλιστα δὲ τῶν ἀρετῶν ὅτι πολὺ ἐζηλοῦτο τοῦ βασιλέως, ἧπερ εἰς τε
B τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τοῦ υἱέως, οὐδαμῶν ἂν δέοιτο ὀνησιφόρων καὶ τῶν παρ' ἄλλων ἑτέρους ἀφ' ἑτέρων. καὶ τινὰ οὐχ ἥκιστα θαυμάζειν ἦν προσῆκον τοῦ ἀβουλίαν. πωλέσαι γὰρ καὶ κακίᾳ συμβάλλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θείαν ἐγκράτειαν μεταποιεῖσθαι παιδεύσαντας. εἰ πατὴρ δὲ αὖ δικαίως τὴν μερίδα καταπλαγήναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παιδὸς διεργατευόμενα τὸ λυσμῶδες ἄπορον τὰ βουλώματα τῷ ἐρωτικῷ μὴ μαλαχθέντος, καὶ τοι-
C γε καὶ κείνοις πρὸς ἐγνωσμένης μαλακίας τῶν ἀδικούντων διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῷ ἀδελφῶν φειδὼ τοῦ μιμητὴν αὐτῶν καταστῆναι τοῦ ὠμότητος ἐμποδὼν στάντος. καὶ τινὰ ὧν πατὴρ τῷ ἀδελφῶν μιμητὴς τε ἂν τολμήσαι αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρώμενος τῷ ἐλείφθην, καὶ κολασὴς τῷ προφωραμένων. καὶ οὐ τῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλοῦσθαι θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τὸ μιμεῖσθαι τὰ σὰ ἁμαρτανόντας ἐκπεπλήσθαι, δείσαντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς
D παρούσης, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἀδελφῶν πεφευγέναι, ὅπως ἰσοπαγὴς ἡ τῆς κατ' αὐτῶν φιλοτιμίας ἔῃ πιστευθήσῃ, ἀδεέστερον ἐπ' αὐτῷ κακουργῶν ὧν βαλόμενος δύναμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέσπασας ἅμα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἐφ' οἷς ἔλεγχος πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεδύσας, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστας, ὡς μὴ συνθήκαις πρὸς αὐτοὺς κτῇ τοῦ πατρὸς ποινασάμενος, ἐπὰν εἶλω
E κατηγορεῖν, βουλόμῳ σοὶ τὸν βασιλικὸν τῆς παρούσης κερδαίνειν μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν διφρουμένῳ καρπούμενον, χρόνου τὸ σοῦ ἀξίαν. φανερῶ μὲν τῷ κτῇ τῷ ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠμάλλου ὡς βέλτιστος. καὶ νῦν ἄξιον οὔτε φορεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλῳ κτῇ τὸν πατρὸς σωτῆρ θέντας, ἐκείνους μᾶλλον, οὐχ ὡς τῷ πατρὶ βεβουλευμένους μισῶν. ἐγὼ δὲ οὐχ ἁλῶναι αὐτὸς αὐτοῖς βέλτιον φανῆναι. ἀλλ' ὡς ἐχθρὸς τὸ νομίσας σὺ
F δικαιότερον ἂν θυμοῦσθαι. τὸν δὲ πατέρα βεβαιοῦν τοῖς ἀληθοῖς, ἵνα θέλοντα ὡς ἐκείνων βέβαιον ψεύδεσθαι μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας φανῆναι ἄξιος. ἡροῖ, ταύτῃ φανῆ τὸ δυσχροὲς εἰσαγόμενος παρούσης, βέβαιον παρόντος οὐ καινὸν, ἀλλ' οἷον μάχης νεῦν οὐχ ἱσόρροπον ὁ βίος. οὐχ ὑὸς γὰρ μόνος παρὰ ἐπιβούλους, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντα καὶ διεργατικόν, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δόξης φερόμενος. καὶ τινὰ μὲν ἡδονὴν τῆς οὐσίας ἤδη προλαμβάνειν νῦν βέβαιον κωλυμένῳ. ἀλλὰ δὲ τῷ εἰσπνοὴς γνώμῃ τῷ παρόντος καὶ χρόνου προσπαλισμῷ. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ ἡσθῆναι ἀρετῇ τὰ πρόσφατα, γνώμῃ ἧς ποτὲ ἔκφασις τῇ ὅπως

βουλόμενος τοῦ πάντων σοι ὑπακούσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, ἧς ὃν προσπόνει τοῖς λόγοις σάζων, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ μητέρα

ὃ ἐπ-

φ ἐπανόδος πιμπλας, καὶ ταραποιᾶν τ δύνοιαν τοῖς ἀ-
δελφοῖς ☾ τολμᾶν θηρίον ὀνομαλεῖν τ πατέρα, παν-
τὸς ἐρατὸν χαλεπωτέραν τ δηλύνοιαν κατασκευασά-
νος, ἢ τ ἐκείνου ἰὸν ὅτι τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς ὅτι
τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ὅτι συμμαχίαις φυ-
λάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν ☾ γυναικῶν θεραπομέν☾
καὶ τ γέροντος, ὥσπερ ἐκ πρύσης σε τ δηλοίας μῖσος
τὸ ἐπονοσυρῆν ἀπεργάσηται. καὶ νῦν ἐλήλυθας μὴ βα-
σάνους ἐλθὼν θέρων οἰκετῶν ἀνδράσι ☾ γυναιξὶν δηλ σὲ B
γεγονέναι, μηνύσοντας τ συνωμοσίαν, ἀπιλέγειν τῇ ἀλη-
θείᾳ ἀπιθάνων, καὶ ἐγὲ μόνον τ πατέρα ἀναιρεῖν μεμε-
λετηκὼς ἐκ τ ἀθεσπεσίου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον καὶ σοῦ
γεγαμημένον, καὶ τ ἀρετὴν τὴν ἀρχοντος, καὶ τὴν δικαίαν τ
φύσιν. οὕτως ἄρα ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῶν
προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πα-
τέρα ἐπιορκοῦσιν τῇ ἀληθεῖ κέναι, σὺ δὲ βάσανοι
δοξοποιά. οὐ ῥύσῃ οὖν ἀρεῖ τ βασιλέα τ ἐπηρείας τῶν
συγγενῶν; οὐδὲ δοκεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ C
μὲν τῶν ἀδελφῶν δύνοιαν προπεποιημένον τ πατρός,
σὺ δὲ μέλλοι κ μόνος ταχέως δηποίασθαι τ βασι-
λείας, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινὸν ὄζον ἀδίκημα καὶ τ φύ-
σεως καὶ τ βίου, πανυκτὰ οὐδὲν ἧττον ὡς τ βεβου-
λυμένου. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. προσε-
τίθει ἤδη τὰ τ μητρὸς ἀπιπάξω, ὁπόσα πρὸς τινας
λῶν κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε D
καὶ θυσίας ὅτι τοῦ βασιλεῖ γεγονέναι. καὶ ὁπόσα μὴ
τῶν φερόντων γυναικῶν αὐτιπάτρῳ ἀσελγήτου μὴ οἴ-
νου καὶ λύσσης ἐρωτικῆς. τῶν τε βασάνων τὰς ἀνα-
κειμένας καὶ ὁπόσα μάρτυρείαν ἐχόμενα, πολλὰ δὲ καὶ
παντοῖα λῶ, τὰ μὲν προπεποιημένα τὰ δὲ, πρὸς
τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαι τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφυ-
ρημένα. οἱ γὰρ ἄθεσποι κἂν εἴπ κατὰ φόβον τὸ αὐτι-
πάτρου μὲν δεδρασάμενοι τὸ αὐτὸ σιγῇ παρεδίδο-
σαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὅπβατὸν ταῖς κατηγορίαις τῶν E
ἀρξάντων γεγονότα, καὶ τινὸ ποτὲ πολλοὶ αὐτῷ συ-
στᾶσαν τύχῃ, προφασεῖς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπα-
δεδωκυῖαν, οἳ καὶ ἁπλόως μίσος τὸ πρὸς αὐτὸν ἐνε-
φορεῖτο. κατέσαθεν δὲ οὐ τοσοῦτον ἔχθρα τῶν ὅπ-
νεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν ἐπε-
νόησαν κακιῶν καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τάσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ρείαν ἀπεπλησκὼς τ οἶκον. καὶ μήτ μίσῳ κ δίκην, μή- F
τ φιλίᾳ δὲ δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέον☾ αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
προπεπεσκοπημένοι, οἵπερ δὲ μάλιστα ἀρίστη κρίνῃ πε-
φύκασιν ὅτι τοῖς προῖσμασι, δεῖ τὸ κ ἐργῶς ἀπαλλα-
γμένους ὅπ ψηφίζειν τοῖς γεγονόσιν, ☾ καταβοᾶς ἐκ
τοῖς πρὶν εἰρχθέντας ποιεῖσθαι, θαρσυνομένης δὲ ἰδίας
ἐξοίσειν εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύξοποί τε κα-
κῶν ὑποδείξεις ἦσαν, ἐδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐκα-
λεῖσθαι δυνάμενα, δεῖ τὸ μήτ δύνοια τῆς προόδου G
λέγειν τοῖς πολλοῖς, μήτ ἰσοψία κινδύνων, σιγῆς ἐφ'
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐκαλυμένης. ἀλλὰ τῶν πονηρῶν τε κ
γελοίων τὰ προσίμια, κ τ αὐτιπαξον ἐκ ἀσφαλείας τῆς
πρόσθεν, πονηρίας δ' τῆς αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε λῶ καὶ προπολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀφορμώμενα, ὡς τ αὐτιπαξον καὶ πρὸ ὅτι πονη-
σον πάντα δεινότατον ὄντα φύσασθαι καὶ ἀπιρυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς ὅτι τὸ αὐτιλέγειν

A rens eiusdem notam sceleris; & fratrum dis-
turbans beneuolentiam, dissidiisque miscens
omnia: & post hęc ausus es patrem vocare be-
stiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis no-
centior, proprio veneno aburens in coniun-
ctissimos optiméque de te meritos, muniens-
que te custodibus ac variis tam virorum quã
mulierum technis contra vnum senem, quasi
non tua sola scelesta mens satis esset ad explẽdũ
odium. Et nunc post tortos tua causa viros & B
mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniu-
ratorum indicia, audes veritati contradice-
re: & qui dudum patrem sperasti è rebus hu-
manis tollere, nunc quantum in te est conaris
legem quoque contra tui similes scriptam abo-
lere, simúlque Vari æquitatem, omnémque
quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò
mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem
abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet
in tormentis plus credendum est. Non liberabis C
regem Vare à cognatorum iniuriis? non da-
bis neci hanc pessimam bestiam, pietatem er-
ga genitorem simulantem in fratrum pernicie
m, ac deinde vt solus regnet deprehensum
instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parri-
cidium non priuatum esse crimen, sed publicæ
vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiã
non minus quàm perpetratum contaminet: i-
mo quod qui nõ punit, & ipse in naturã patẽ-
tem est iniurius. Post hæc matris eius quædam
adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutie-
rat. consultos vates de regno, & sacris exitia-
libus impetitum regis caput: tum libidinosas
& ebriosas Antipatri volutationes cum Phe-
toræ mulieribus: quæque ad testimonia perti-
nerẽt per tormenta elicita, multa & varia, par-
tim præmeditata; partim repentina necessitate
expressa, atque hoc ipso certiora. Homines e-
nim quicquid antea metu Antipatri silentio
texerant, post versam eius fortunam videntes
accusationibus inimicorum obnoxiam, odia
in eum sua exaturabant. Attamen non ita alio-
rum odiis grauabatur: vt propriis sceleribus,
hostili in patrẽ animo, disturbata fratrum cõ-
cordia, commissis inter se domesticis omni-
bus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret,
nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi
videretur commodum. idque cùm iamdudum
à multis esset obseruatum, quo quisque erat
æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduer-
sarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis
vociferationibus reum vrgebant, quicquid sci-
rent certatim ptodentes: cúmque varioru
criminum proferrentur indicia, nihil tamen
fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam
loquerentur, neque periculi metu silentio
quicquam tegerent, sed damnarent omnes sce-
lestos conatus Antipatri: eámque non tam ob
patris securitatem quàm suometipsius meritò
de medio tollendum censerent, & tradendum
supplicio. nec hi soli qui interrogabantur
eum accusabant, verùm etiam spontanei
delatores plerique aderant: ita vt licèt calli-
dissimus esset mendaciorum artifex, &
frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidõ

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ cõscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorãtibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui corãm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam prȩterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam sutura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquã ab insidiatrice exiget. Ea verò quam à Salome scriptam videri

VII.

A τὴν ἰχνὼ εἰσφέρεσθαι. νικολάου δὲ παυσαμένου τῆς τῶ λόγων καὶ τῆ ἐλέγχου, οὐάρος ἐκέλευσεν αὐτίπατρον ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆ ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινος αὐτῷ φαίνοιτο τὸ μὴ ἐσόχλω τοῖς ὑπαφειμένοις ἔη. καὶ γὰ αὐτὸς ἠύχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆ ὁμοίων ἀχθόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωραῖ. ὁ δ' ὡς τάχιστα ἔκειτο αἰτιατικαμένῳ, τῆ τὸ θεῖ, καὶ πᾶσι θεοῖσιν ἐς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τοκικοῖς ἐμφανέσι φαίνεσθαι, μὴ οὐκ ὑπόβουλον αὐτὸν τῆ πατρὸς γενέσθαι. ἐνθυδότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγχειρῆται πρᾶγμασιν, εἰ σὺ τοῦτ' εἶπ τὸ πᾶσι τὸ φαῖ τὸ τυχὸν ἀφορήσαντες γνώμη τῆ αὐτῶν ὑπὲ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπόταν δὲ φωραθῶσιν κινδυνεύοντα δὲ μὲν ὑποχεῖν, κατ' ὑπόκλησιν αὐτῷ μάρτυρῶν τὰ πάντα ὑπὸ ἐέσθαι. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτοπάτορι συνέβαινε. τὰ πάντα γὰ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τ' θεῖα διαπεπραγμένῳ, καταπροῦσης αὐτὸν παντοθὲν τῆς δίκης ὑποφεύγα τῆ ἀλλαχόθεν ἀμαυρωμάτων οἷς ὑπολύσαι τὸ τὴ ἐγκλημάτα, αὖθις συνεπαείνει τῆ ἀρετῆ τὸ θείου, μάρτυρίαν ὑπομένων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχὺ τῆ ἐκείνου βεβαιότατο εἰς μέσους ἄγαγον, ὁπόσα φεῖ τῷ πατρὶ φέρεσθαι τολμᾶν οὐκ ἐνέλιπον. ὁ δὲ οὐάρος, ἐπειδὴ πολλάκις αἰτιατικέντων τὸν αὐτίπατρον, οὐδὲν διέκειτο πλέον τῆς αἰτιατικήσεως τὸ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ κινούμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τινὶ βεβιοῦσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ δεῖ θανάτῳ τὸν ἐαλωκότων τίνει κελεύσαντος οὐάρου, καὶ φάρμακον ἔθανε. τότε δ' ἐξαιτεῖ ἀπὸ τὸ συνεδρίου, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπ' αὐτοχείας, οὗπερ δὲ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, δῆλα τὸ αὐξεις τῶν βασιλέων ἔη. ἡρῴδης δὲ φάρμακον μὲν ἔδωσε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ οὐ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπαλλάγθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῆ ἐκείνου βεβαιοῦν ὁπόσα βεῖ τὸν αὐτίπατρον ἐπιφέρειν. δύσας δὲ αὐτὸν εἰς ῥάκια ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα βεῖ αὐτῷ, καὶ τοὺς δόλους διδάξοιτας τὸν καίσαρα τὴν κτείνα τῶ αὐτιπάτρου. ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς ἐμέσοις, καὶ ὑπολαὶ ὑπὸ αὐτιφίλου φεὶς αὐτίπατρον γεγραμμένα, ὡ αἰσθήσῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε, καὶ λυθῆσα ὑπὸ τῶ βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἐπεμέλα σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπολαὶ μὴ φεισάμενον τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθήσομ. σὺ δ' εὐτυχίης βεῖ τὸ βεῖγμα. καὶ ἃ ὑμῖν ὑπολαὶ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπολαὶ. οὐ μὴν φανερά γε ἦν, καὶ ὁ τῶ αὐτιφίλου δοῦλον ὃς τὴν αὐαγνωθῆσαι ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν λαβεῖν. ὑποψίας οὖν ἐχούσης τὸν βασιλέα, τῷ φίλων τις τῷ τῶ ἡγεμόνος ἐπιγράμματον τ' δούλου τὸν ἐντὸς χεῖρα, ἐνεδεδύκει δύο, ἔκατον ἐντὸς τῆς ὑπαγωγῆς κρύπτων τὰ γράμματα. καὶ ἦν δ' οὗτος. λαμβάνουσιν αὖθις τὴν ὑπολαὶ, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔχαλα τῷ πατρὶ σου οἷα ἤθελες ὑπολαῖ. καὶ αὐτίχρηστον ποιήσασα τῇ φρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς ἐδοξε σαλώμης ἔγραψα. ἦν ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι πιμπρήσεταί σαλώμην ὡς ὑπέβλεψεν. ἦν δὲ ἡ ἐδοξε σαλώμης δοῦλος

ἐξ ἧς πρὸς τὸν δίαυοιαν αὐτῆς, ὑπ' αὐτιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῆς σαλώμης, ὅσα ζοῦν ἡ δεινοια θέλοι ὑπαγορδυσθῆν, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ ἢ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ὄρξον ποιουμένη μηδέν σε λανθάνειν τῆ κ τοῦ γνωμάτων, διεξοῦσα ὅπως ἐλλὼ σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κυρίαν κ τοῦ γεγραμμένου ὑπὸ κινδύνων ἐμαυτῇ σωθῆναι δι' ἀφελήσεως ἐξεγραφάμην καὶ ἀπέστειλά σοι. ταύτην δὲ ἐκείνη ἔγραψε μηδαμῶς συλλαβὼν θέλουσα κατάχυσιν οὖν τὸν ὑπόλυσιν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐνέγραπτο ὁ αὐτίπατρον, δεδιὼς μὴ φθάσῃ τὰ κελεύσματα τῷ ἐκείνου αὐτῇ τε γράψῃ πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης ὑπὸ βουλῶς αὐτῷ πρόσκειται ἐπιτιμώμενος τὰ πάντα. καὶ ἀντέγραφον τῆς ὡς πρὸς δίαυοιαν τὸν αὐτῆς πεμφθείσης ὑπὸ σαλώμης ὑποπεμφθὲν αὐτῷ. ἦν ἢ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ἢ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, ᾗ ἔπεισε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσι χρημάτων συγκακουργεῖν κατὰ γε πατρὸς καὶ κατὰ τῆς πατρίδος. ἡ δὲ σκληρὸς μεγέθει τῆς αὐτιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν ἡ ὄλλαχῆμα αὐτὸν αἰσθέσθαι ὡς κύκηθεν μεγάλων γεγονότα ἐπεμέλησεν. καὶ μὴ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ὑπεβεβουλεύκοτα, καὶ ᾗ καίσαρος διεφθαρκότα τὴν εἰκίαν. ἐξώζωσε δὲ αὐτὸν ᾗ ἡ σαλώμη στρογγυλομένη ᾗ κτείνειν αὐτὴν κελεύουσα εἴ τινος ὑπ' τοιοῦτο δὲ πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων εἶχε τὸ ὄλλαχεῖν γένοιτο. ἡρῴδης ἢ μετεπέμψας, αἰτίκειτο τὸν γόν, κελεύων ἔτι αὐτῷ πεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπειδόμενον. ἐπεὶ δὲ ἀγανὼς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπὶ δὲ πάντα χοῦ πεφάσται πάντες ὤν, τοὺς ζοῦ συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ ἐγκλήματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δὲ αὐτοφίλως τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθει, ἕτερον δ' οὐδένα ἐφυτίθει. ἡρῴδης δὲ ἐλεαλῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅπ' ῥώμης τὸν γόν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῇ ὅπ' τοῖς δὲ βουλόμενον. ἐπέστα δίσας μὴ βοηθείᾳ τῇ φίλων δι' εἴσκοιτο ᾗ κινδύνῳ ὀφυγών, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ ἐφύλαττεν, αὐδὶς ἢ φρέσβις ἐξέπεμψε κ γράμματα ὅπ' κατηγορίαν ᾗ γέος, ὁπόσα τε ἀκμὴ συγκακουργήσειν αὐτῷ, κ αὐτίγραφα τῇ ὅπισολῶν.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, κ στάσεως τῶν ἰουδαίων.

ΚΑὶ οἱ μὲν φρέσβις, ὅπ' ᾗ ῥώμης ἦπτηντο, ὁπόσα τε αὐ ἀκεινομένους δήσοι λέγω, φθάσαντες, κ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἢ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν, διαθήκας γράφει τὸν νεωτάτων τῶν υἱῶν ᾗ βασιλείαν δίδυσι, μέσῳ τῶν ᾗ φθάσαντα ἀρχέλαον κ φίλιππον ὃν τῷ αὐτιπάτρῳ διαβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, κ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος κ τέκνοις κ φίλοις κ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔδωκε δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα κ φορολόγους κ ἀγρούς, ᾗ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμην τε ὅπ' μέγα ἐπλούτησεν ᾗ ἀδελφὴν, δοῦναι ᾗ ἐν πᾶσι φθάσαι αὐτὸν διαμεμφομένην καὶ μηδαμῶς θρασυνομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς ἢ φρενοῖσθαι, κ ὑδὲ φθεῖναι τὸς ἑβδομήκοντα ἐνιαυτὸς, ἐξηγρίωσεν ἀκεάτῳ τῇ ὀργῇ κ πικρίᾳ εἰς πάντα ἀνθρώπων. ἄγπον δὲ ἐν ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτῷ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

A volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meâ dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando
B propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebát quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme ludæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cótra amitam ſimul & pa-
C trem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum eueſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cęſaris. códem incitabatur eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cũ fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſ-
D ſet. Qui cùm ad hæc ne hiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio ſaltem ſocios ſceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal parricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur peri-
E culo; ipſum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimpl indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

INterea dum legati inſtructi mandatis ac li- VIII.
teris Romam properant, rex morbo correF ptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaũ & Philippũ calũniis Antipatri: Cæſaríq; legauit mille talẽta, & vxori Iuliæ liberiſq; eius & amicis atque libertis talenta quingẽta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiã ratio eſt habita, quã propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd
G iam ad ſeptuageſimum ætatis annũ accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quódque exiſtimaret gentem lætari ſuis infortunijs: quã opinionẽ

confirmauit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem disciplinis institueret. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cùm calamitatum domesticarum tum postremò præsentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supta maiorem portam templi dedicauerat donum pretiosum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex nostros homines veter imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi aurores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio è præsenti vita discederent. magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum regem nuncians, & propensos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis disiectis & cedentibus circiter x l. iuuenes resistere ausos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnésque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cuius discipuli sum⁹ vindicauimus. Nec est quod mireris si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῃδή τινες τ̃ δημοτέρων αὐθρώπων κὴ ἐπανίστησαν αὐτῷ δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἦν Ἰούδας ὁ σαριφαίου, κὴ ματθίας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων λογιώτατοι, & παρ' οἷς πᾶσι τ̃ παῖδων ἐζήτηται νόμων, ἀνδρες κὴ δῆμῳ θεοσεβεῖς διὰ παιδείαν τ̃ νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ δυοῖν μέρουν αὐτοῖς πάντες εἰς θεραπείσεις ἀρετ̃ ἐπεσπεύδετο. οἱ τε πυνθανόμενοι τ̃ βασιλέως τ̃ νόσον διεκπυθέσθαι ἄπορον οὖσαν ἐξήραν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τ̃ νόμον τ̃ πάτριον κατεσκεύαστο ἔργα ὑπὸ τ̃ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δι' εὐσέβειαν ἀγωνίσασθαι παρὰ τ̃ νόμων φέρειν. κὴ γὰρ δὴ διὰ τὴν ἄλμαν αὐτῶν παρὰ δικαιόρθου ὁ νόμος τ̃ ποιήσεως, ταῦτ' ἄλλα αὐτῷ συνεπιτυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τ̃ ἀνθρώπου διέβλεπεν, κὴ δὴ & τ̃ τόσον ἦν γὰρ τῷ ἡρῴδῃ τινὰ θεραπεύσασθαι μεθυθέντα παρὰ τ̃ νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ παρὰ τ̃ Ἰουδαίων κὴ ματθίαν κατασπάσαντες ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῦ πυλῶνος μεγάλου τ̃ ναοῦ ἀνάθημα κὴ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύσ δ' ὁ νόμος εἰκόνων τ̃ ἀφαιρέσεις θλιπνοῶν κὴ τινων ζώων ἀναθήσεις θλιπνεύεσθαι τοῖς βίοις κατ' αὐτὸν θεσειρημένοις, ὡς τε ἐπέλθοιεν οἱ σοφισταὶ, τ̃ ἀετὸν καταστρᾶν. κὴ γὰρ εἴ τις ἀθρήσειεν κίνδυνος πρὸ εἰς θάνατον ἀπαγόμενος, πολὺ & ἐν πρὸ ζωῆ ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τὴν θεσπεσιμνήμονα ἀρετὴν ὑπ' αὐτ̃, τοῖς δὲ σωτηρία κὴ φυλακὴ τῦ παρόντος μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ ἀθάνατον ἐπαινεῖσθαι φήμην καταπεπλουτισμένοις, εἴ τε τοῖς νεῦ ἐπαινεθήσεσθαι κὴ τοῖς ἐπιγενομένοις ἀειμνήμονα καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαπεπλουτικόσιν ἄφυκτον ἔδ τ̃ συμφορὰν, ὡς τε καλοῖς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγομένοις τὸ καταψηφισθέντα ὑπ' αὐτῶν μετ' ἐπαίνων κὴ τιμῆς ἀπολαμβάνειν παρὰ τοῦ βίου. φέρφ κὴ κούφισιν πολλὴν τὸ δεῖν καλοῖς ἔργοις ὧν μνησθέντα τὸν κίνδυνον ἔδ, τελευτᾶν, κὴ ἅμα υἱεῖς τοῖς αὐτῶν, κὴ ὁπόσοι τ̃ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ γυναῖκας, κὴ τοῖς δὲ προπομπὴν ὄφελος δικαίᾳ τῇ ἀπ' αὐτῶν. κὴ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐζέεσαν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φερίζων τὸν βασιλέα, κὴ συνέφερε τοῖς σοφισταῖς. κὴ μέσης ἡμέρας αἰωρήσαντες κατάπαυσαν τε, κὴ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. κὴ ὁ στρατηγὸς τῦ βασιλέως, αἰσθόμενος δὴ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος & διανοίας ἢ ἐφοβήθη, ὑπολαβὼν, αἴρεσι χρῆσα πολλῶν ἀγόμενος ὁπόσοι αὐθέξοιεν τῷ πλήθει τῷ περιῶν καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, διέπεσεν μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὑπὸ ἄχλος φιλεῖ δύξη μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε κὴ μηδὲν τῦ ὑπάρχοντος προαισθομένοις· ἦν τε νέων οὐκ ἐλάσσους παραδόκητα ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἔμφυτον διπόντα εἰς φυγὴν τῦ λοιποῦ πλήθους κατασχόντ & συλλαμβάνει, κὴ τοὺς εἰσηγητὰς τ̃ τολμήματος Ἰούδαν & ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, & αἰχμάλωτο διπὸ τ̃ βασιλέα. ἑρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ὑπ' αὐτὸν τ̃ βασιλέως οἱ τολμήσαι αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ κὴ προφάσεις γε ἡμῖν τὰς φερηνθέντα, κὴ πάφερα) τὰ παρὰ μέρα μετ' ἀρετῆς αἰδρίσι παρίπτε δεξάτης. τ̃ γὰρ θείᾳ τῇ ἀξιώσ πεπιστευμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, κὴ τῷ νόμου τῇ ἀκεραίᾳ προφερτίσμεθα. θαυμασόν τε οὐδὲν εἰ τῷ σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἠγήμεθα νόμους, οὓς μωσῆς ὑπαγορεύσ κὴ διδαχῇ τοῦ θεοῦ χαραξάμενο κατέλιπε-

ήθε-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οὐσιωθῶ, καὶ παιδείαν ἰδίᾳ τινὰ
βλάβαις, ὄχι τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι-
λίᾳ τῇ δυσβοὶς μέλλει συμβεβηκέναι τὸ ἐφομιλῆσαι
αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παίσαντες ἔλεγον οὐδὲν ἧττον
σθρα τῇ τάλαιν ἡ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσύνοντες τὸ
ἔργον προέτρεπον. οὐκ ἀπαναίσθητος. βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς
καταλύσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱεριχοῦντα, καλέσας Ἰου-
δαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς ἀγθομένους, ἐξεκλη-
σίασας εἰς τὸ αὐτὸ διατεθῆναι κλινιδίου κείμε-
ἀδυναμίᾳ τῇ σθῶν, ὑπὲρ ἀγωνίας τε ἐφ' ὅσον αἱ πη-
σαν ἐπ' αὐτοὺς γενομένας ἀνεμίμνησκε, καὶ ἡ ναοῦ
τοῦ κατασκευῆ ὡς μεγάλοις τέλεσι τῆς αὐτῷ χρόνο
το, μὴ δ' ὑπὸ θέτες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε ὑπὲρ ἀ-
σαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιόνδε τι δὴ τιμῆ
σεάξαι τῷ θεοῦ. κοσμοῦσι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιο-
λόγοις. αὐτὸ ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρύσθαι κἂν μετὰ
θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην τὸ αὐτῷ καὶ δό-
λειαν. καταβάτες ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν
δοχοιτο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας ἤ ἐν ὄψει τὸ πλη-
θύος ὕβρει χρωμένους ἄλλαθαι ὑπὲρ αὐτῷ ἀναχέ-
μένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβριζόντας τε ποιεῖθαι, λόγῳ
μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ ὄντας ἐξετάζοι ἤ γενομένῳ
ἐκφυλαττῶντας. οἱ δὲ ὄχλῳ τιμῶντα αὐτῷ μὴ δὲ
καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαιρίωσας εἰσπράττοιτο τιμωρίαν,
οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ προσήκθαι τῇ αὐτῶν, φά-
σεθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπαλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ
εἶ. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις φαστέρως ἔχειν. ματθίαν
δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱερᾶθαι ὡς αἴτιον ἤ μέρους
τούτων γενομένου, καθίστα ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελ-
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. δὴ δὲ τῷ ματθίου τούτου ἱε-
ρομήνου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κατασῶναι
φοὶς μίαν ἡμέραν, ὧν ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰ-
τία δ' ὄζει ἦδε. ὁ ματθίας ἱερομένῳ ἐν νυκτὶ τῇ
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἡ νηστεία εἰστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνεί-
σατι ὠμιλῆσαι γυναικί. ἧς ὄχλῃ τόδε οὐ δυναμένῳ ἱε-
ρουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιερέσατο αὐτῷ
συγγυὴς ὢν. ἡ ὁδὸς δὲ, τόν τε ματθίαν ἐπεπαύκει
τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐμηγέρ-
κειτεῖν τισὶν καὶ ἄνδρας ἐκ τῆς ἑταίρων αὐτῷ ἔκαυσε
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ
δὲ ἡ νόσος ἐνεπικεράνετο, δῆλον ὅτι
ὡς ἀνομήσθη ἐκφερομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν
δὲ μαλακὸν ἦν, οὐδὲ πολλοῖς ὑποπιμπτον τοῖς ἐπα-
φωμένοις τοῦ φλέγοντι, ὁπόσοι τῶν ἐντὸς φερο-
πίθει τοῦ κάκωσιν. ὑπηθυμία δὲ δεινὴ τοῦ δέξα-
σθαι τοῦ ἀπ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἦν μὴ οὐχ ὑπουργεῖν. καὶ
ἕλκωσις ὑπὲρ τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κόλου δει-
ναὶ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν ἐπὶ τοὺς πόδας
καὶ διαγής. ὑπαπλησία δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἧττον κά-
κωσις ἦν. ναὶ μὲν καὶ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας
ἐμποιοῦσα. πνεύματός τ ὀρθία σύστασις καὶ αὖτη λίαν
ἀνδρὶ ἀχθηδόνι τε τῆς ὀσφρήσεως, καὶ τοῦ πυκνοῦ τοῦ
ἄσθματος. ἐσπασμένῳ τε ἐπὶ πᾶν μὲν ἰσχνὸν
οὐχ ὑπομονητὸν ἐπιθυμοῦντι. ἐλίσσετο οὖν ὑπὸ
τῆς θεραζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προσποφθέγγεσθαι σοφία
θεοῦ, ποινὴν τῶν πολλῶν ἀνοσίοις ταύτην ὁ θεὸς εἰσ-
φέρειν. ὑπὲρ τῆς βασιλέως. καίπερ δὴ μείζονος ἢ ἀνθρώπου αἴτιος παλαιοτέρου ὢν, ἐπὶ πολὺ τῆς ἀνα-
σφλαγίας ἦν, ἰατροῖς τε μεταπέμπειν, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειν χρῆσθαι, μὴ ὑποστέγοντι.

A nec recusamus mortem ac supplicium quodcunque nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exB hausstos pro republica, tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec extructum id tantùm à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inC spectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem eius, ne forte efferatus in se quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, viderique sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotium, quasi non D alieno ab hoc consilio, eíque successorem dedit fratrem vxoris suæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem substitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. CæteE rùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiúsque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi ve- IX. rò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur F intestinorum exulceratione & colicis passionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similitérque inguina. ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & faridicos opinio, regẽ læsę tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquę in lacum bitumiuis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursũ Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante cò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictæ lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habituram gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritã eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάσας ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατὰ καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ καὶ πότιμά ὄζιν. ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δόκησαν ὡς τε ἀναθάλψειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλήρη, δόξαν μεταστάσεως ἐποίησεν αὐτοῖς. ἅμα δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων φρενιτικῶν, καὶ μηδ' ὅλως τινα ἀμφὶ τὸ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ παρῆν ἐξιὼν ὅλη ἱεριχοῦντος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἤρξε τότε πᾶσιν ἐξαγριαίνεσθαι, ὥς τε δὴ τελευτῆσαι, θεῶν τοιαῦτα δὴ νοεῖν. ἀφικομένων θεοστάγματι τῷ αὐτοῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους ὁπόσοι ποτ' ἀξιολόγων, πολλοὶ δὲ ἐγένοντο ὡς τὸ παντὸς ἔθνους καταπεπληκόσι, καὶ πάντων ἀνεσταλμένων τὰ ὁρατὰ μάτων, εἰς δὲ θάνατον ὧν ἀνακείμενα τοῖς ἀλγήσασι τὴν ὄπισθεν ὁλκάν, ἐμμαινομένου πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε μιαιφόνοις καὶ παρεχθέντοις αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὸν τε ἀδελφὸν αὐτοῦ σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλέξαν μεταπεμψάμενος, τοιόνδε ἤρξατο μέν, ὁπόρρω ἐλεγχθῆναι, δῆλα τοσόνδε τῷ ἀληθόνων αὐτὸν θεραπευόντων. καὶ τόδε μὲν οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον θρασυτυχάνειν. ὀλοφυρμῷ δ' ἄπειρος καὶ πένθους ἐνδεὴς ἁπλῶς ὅλη βασιλεῦσι θεάσοιτο ἄν, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν ἦν. οὐ γὰρ ὑποσκοπῶν τὴν ἰουδαίων ἀγάνοιαν, ὡς δύκτῳ αὐτοῖς καὶ πάνυ πεφαρεσμένῳ ὁ θάνατος αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ καὶ ζῶντες ὅλη ὑποκάσῃ ἐπιγνῶναι καὶ ὄβριν τὴν ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένων. ἔργον δ' ἀρα σκεινῶν ἦν, κούφιον πινὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι τὸ ὅλη τοιοῦσδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ θεραπῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτῷ τὸν ἐπιτάφιον γλήσεσθαι, καὶ ὅπῃ οὐδὲ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ὅλῃ τὸ ἔθνους ἅπαντος ἐπ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅλη παιδία καὶ γάλωτα αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσωνται τὸν ψυχὸν ἀφέντα αὐτὸν, πρεισπάσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγροῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ θεήτεον εἰς τοὺς πολλοὺς ὀξυνεγκεῖν ἥτάδε θεθξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι τοὺς εἱρκαθειργμένους. καὶ πάντας τὸν ἀνελόντας τὸν τρόπον δικόθεν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσαντας τῆδ' ὀφρονοῦντος, κυρόσῃ τε ὧν ὅλησε ἐλαυν αὐτοῖς μέλλων ἀλυτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμπεσθαι. καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμενος, καὶ ἅ συγχυσεῖς τὸ δύνοιαν καὶ πίσιν τοῦ θείου θεσβαλὼν, ἐπόσκοπος μὴ ἠπιωθῆναι ἀξιοῦν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ὁ θεραπεύσεσθαι. καταυοήσῃ δ' αὖτις τὸν ὀλόνοιαν αὐτὸ τοῦ αὐθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ θεότερα ἤρτυεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν θράξεις τὰ εἰς τοὺς συγχυσεῖς πεπραγμένα, ὃν χρὼν τῷ ἀρτὶ ἐνδελοῦ οὐδὲν αὐθρώπειον ἐκφερομένῳ, εἶγε καὶ ἀπὼν τοῦ βίου θεγνοίαν εἶχεν ὡς ἐν πόθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτων τὸ τᾶν κατασήσειν ἔθνος, εἶτα δὴ τὰ ἑκάστου οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν διαπράκτας, μήτε ἰφ' ἑτέρους ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν ἡγουμένης, εἰωθότων οἷς θεσπαιόμενος ἀρετῆς καὶ θεὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἰχθροὺς γεγονότας ζωοῦσδε καιρῶς τὰ μέσα καζαπθεῖναι.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ὁ ἡρῴδης ἐλθοῦσι αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρ' ὧν τὸ πρῶτον εἰς ῥώμην ἀφίκοντο λαμβάνων ἀνεγνωκὼς τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τῆς τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀπηρημένης, ἐφ' οἷς αὐτὸν ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειν. αὐτόν τε ἀντίπατρον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε κτανεῖν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι παλινάγκην ἡδονῇ τῇ γεγραμμένων, θανάτῳ τοῦ ἀκμῆς ἐπαγόμενος, καὶ ὄρεξιν ὅτι τοῦ παιδὸς τιμωρίας. ὠθεῖται γὰρ εἰς μέγα τὸ ἀλγηδόνων, ὠθεῖτο τὰ παλαιοπρεπῆ σιτίων, καὶ ἤτησε μάλον μαχαίριον. ἦν γὰρ ἐν ἕθει καὶ πρότερον αὐτῷ, ὠθιλέψαντι αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐσθίειν. λαβὼν δὲ καὶ ὠθισθεὶς ἀθρόως, γνώμην ἔσχεν ὡς παίσων ἑαυτόν. καὶ ἐπιφερόμενος, μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀγκάθου, ὃς αὐτομάτως ἦν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀνακεκραγώς, οἰμωγή τε ἀθρόα ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πιστεύει γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θαρσεῖ τε ἐξεῖπε ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τοῦ δεσμοῦ ἀφιεὶς μενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀκοντὶ δεχόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἱρκτοφύλακι ὠθεῖ ἀφέσεως ἦν αὐτῷ δῶρος μεγάλα ὑπισχνούμενον εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὖ ὠθεῖ τοιοῦδε τοῦ ἀγῶνος αἱρησόμενος. ὁ δ' οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν ὠθήσειν ἐφ' οἷς ἐξεῖπεν αὐτάρκης, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποσημαίνει δρᾶσαι τὴν ἐκείνου, πολλῆς καὶ ὠθοσφορᾶς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δ' ἡρῴδης καὶ πρότερον οὐχ ἁπλῶς οὐδ' ἀνοίᾳ τὸν υἱὸν, ἐπεὶ ἤκουσε τοῦ εἱρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε αἰσθόμενος τὴν κεφαλὴν, καὶ περ ἐν τῷ ὑσσάτῳ ὤν. καὶ ὅτι ἀγκάθα ὠθεῖ χρᾶς ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως κτεῖναι αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ί.

Ηρῴδου τελευτὴ. δρᾶσις ἡ τάφου.

ΤΑς δὲ δρᾶσις αἴδις μετέγραφεν μεταβολῆς αὐτῷ ὠθεῖ τὴν δρᾶσιν χρωμένης. ἀντίπατρον μὲν ὧ τὴν βασιλείαν καταλελοίπει, τετράρχην καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τὴν βασιλείαν χαριζόμενος, τὴν τε γαυλωνίτιν καὶ τραχωνῖτιν καὶ βαταναίαν ἡ παιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετράρχην ὄν. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, ἡ ἀργυρίου δηναρίου μυριάδας πεντήκοντα. ὠφυνόησε δὲ καὶ τῷ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τὴν δόσιν καὶ ὠφοσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δυσπορίᾳ καθιστάμενον. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν δηναρίου μυριάδας χίλιας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, ἡ ἐσθῆτα πολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα φράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μᾶ' ὁ αὐτὸς ἀντίπατρον κτείνῃ τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μᾶ' ὁ μὲν αὐτὸς ἀντίπατρον, ἔτη τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα, μᾶ' ὁ δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ὑποδεδειγμένος ἐπὶ ἃ καὶ ἑξήκοντα, ἀνὴρ ὠμὸς μᾶ'

A

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere: B His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: C móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem cõcepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, D exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussítque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & fimeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quẽ prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelão largitus, Trachoniticam, Gaulóniticam, Batanæam, & Pancada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai; Iamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomę sorori suę attribuit, & argẽti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argẽti signati cẽties cẽtena millia, prætérque sua vasa tã aurea quã argentea, magnúmq; vestis pręcioſę numerũ. Iuliæ autẽ Cęsaris vxori, & quibusdã amicis quinquagies cẽtena millia. His ita ordinatis quinta die post quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonũ anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnū assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregátáque in Hierichuntinum amphitheatrū omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quàm accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splendidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositō capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabāt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini prębito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac fausti acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quē sit testamēti à patre scripti confirmatio. quamobrē ne ab

XI.

εἰς πάντας ἐμφίλως, καὶ ὀργῆς μὲν ἅπασιν, χρέους δὲ τῷ δήμῳ, τύχῃ δ' εἰ καί τις ἕτερος κεχαρισμένος ἀνθρώπῳ. ἐκ τε δὴ ἰδιώτου βασιλικὴ κατασκὴ, καὶ κινδύνους ἰσοπληθῆ μυρίοις, πάντων ποιεῖ διαφέρειν, καὶ τὸν βίον μήκιστον ἐξίετο. ὁπόσα δὲ τὰ καθ' οἶκον ἐξεῖ τοὺς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ πάνυ δεξιᾷ κεχαρισμένος ἦν τὸ κείνας ἐχθρὰς καλεῖν οὐκ ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσυχὴς. σαλώμη δὲ καὶ ἀλέξας ὡρίν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς μὲν τὸ ἱππόδρομον καθοπλίσαντας ἐκπέμπουσι μὲν τὰ αὐτῶν, φάναντας βασιλέα καλεῖν ἅπασιν αὐτοῖς μὲν τοὺς ἀγροὺς νέμωσι τὰ οἰκεῖα. θορυβεῖται τε αὐτοῦ ἤδη διεργασία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφαιρεῖτο δ' ἤδη ὁ θάναζος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλέξας, σωματοφύλακας τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι, θρασὺν μὲν ὄντως ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατώτας γεγραμμένον, ὅτι τε πίστεως ἀφειμένους καὶ δύνοιας τὰ εἰς αὐτὸ, καὶ ἀφ' ἁπλότητος τὸ ὁμοίων πρεσχῆς ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μὴν τοὶ πτολεμαῖος τὸ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πιστευμένος τοὺς δακτύλους ἀπέλειψε. μὴ λήθειν κύριον οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος ἐντυχόντος αὐτοῖς. δοκοῦσι δέ θισι ἐν τῷ ἀποθνήσκοντι ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ στρατιώτας καὶ σφᾶς τὸ αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες δύνοιαν τὸ ὑπάρχειν καὶ εὐθυμίαν τοῦ αὐτοῦ, καὶ συλλήπτορα τὸν θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ὁ τάφος ἡτοίμαζον τοῦ βασιλέως, μεγίστας ἀρχελάῳ πολυτελείας τὴν ἐκκομιδὴν τῷ παιδὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντος ἐκ ὁ συμποπὴ δ' ὀφὰν τοῦ ναοῦ. ἐφέρετο δὲ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ δὲ ἁλουργὴς καὶ ἀμπέχετο πορφυρέσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι πεκιμμένος, ἀφηκειμένου στεφάνου χρυσέου, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ διακείμενον. ἀμφὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἐκ τοῦ συγγενοῦς. ὀπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας διέκειντο αὐτοῖς ἔθνεσιν τες. πρῶτοι μὲν οἱ θρυφόροι. μετὰ δὲ τὸ θρᾴκιον, ὀπὶ δὲ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τοῦ πολεμιστηρίου. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὡσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοισιν αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τοῦ οἰκέτου ἀρωματοφόροι. ἦσαν δὲ ὀπὶ ἠρόδου σταδίους ὀκτώ. ἔνθα δὲ αὐτοῦ ἐνθρόνου αἰ κεφαλαὶ τελεύσματι τοῦ αὐτοῦ. πρόσθεν μὲν δὴ τοῦ ἐτελεύτα τὸ ζῆν ὁ ἀρχέλαος ἦ, ὀπὶ μὲν ἑβδόμῳ ἡμέρᾳ πένθους τοῦ ἐν τοῦ παιδὸς πομπῇ διετέλει. τούσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τῷ παιδίου. ἐπιτάσας δὲ τοῖς ὁμίλοις καὶ καταλύσας τὸ πένθους, ἀλεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς τινας ἦσι ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοπρωμυμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι τοῖς εὐφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, καὶ ἐδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀπεδείκνυτο τοῖς ὁμίλοις, χάρματι τοῦ εὐφημιῶν τὸ εὔνοιαν αὐτοῦ ἡδονῇ φέρον. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτοῦ μεμφόμενοι εἶδ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ φειδόμενοι μὲν ἀλλήλων ἀμειβόμενοι τὸ θρόνου αὐτῶν. ἀρτι μὲν τοι φειδομένου τῷ βασιλείου ὀνόματος. τεμνῶσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσῃ, ὅπερ βεβαίως ἤδη ἐπυνθάνοντο τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. δι' ὃ αἰτίαν οὐδὲ τὸ στρατὸ-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι δέημα αὐτῷ περιθεῖναι προθυμουμένῳ, δίκαιον τὸ βεβαιότερον τῆς ἐνθένδε πομπῆς, δέχεσθαι τὸν κύριον ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι προσχόμενον. βελόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τῆς πραγμάτων εὐλείψειν ἀρετῆς ἢ ἀμεμψομένου τὴν εὔνοιαν αὐτῆς. ἀπιστεῖσθαι γὰρ ἐν παῦσιν τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι ἢ πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δὲ, οἷον ὄχλος εἰώθειν φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῆς ἡμέρας τὰς δικαίας ἐμφανίζειν τῆς παιδύντων ὅτι τοιαύτης ἀρχῆς· ὅσῳ πρᾴως καὶ θεραπευτικῶς ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζονας τὰς ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορᾶς αὖ ἐνιαυσίους φέρειν ἐπικουφίζειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῆς, οὓς ὑφ' ἡρῴδου ἐδέθησαν, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπολῦσαι, εἴτε δὲ οἱ ἀρᾶς τῆς τέλων, ἃ ὅτι πρόσοιτο ἢ ὠνὰς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, πραστόμενα πικρὰς ἠτοῦντο. ὁ τέλος τε εὐθαμῶς ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρξατο ὁμίλει πρὸς δαίως ὧν πονεῖν πάντα, δέχεσθαι τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς χρήσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῆς τῆς πλήθους. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ καὶ δεῖπνα τρέπεται μετὰ τῆς φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem vltrò offerente ambitiosum diadematis honorem sè accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium;
B quo mansuetiùs & officiosiùs cos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderēt: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in
C eo momētum rerum suarum situm existimās, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ὁ λαὸς ἐσαίσατο θεὸς τὸν ἀρχέλαον.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

ΕΝ τούτῳ δὲ τινὲς τῆς Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέροι, ὅτι θυμιάματα πραγμάτων ὠδύροντο ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷ παραχρῆμα τῆς εἰς τὸ πενθεῖσθαι τιμῆς φόβῳ τῆς σκότους ἀπεστέροντο, ἦσαν δὲ οἱ τῆς ὅτι καθαιρέσῃ τὸ χρυσοῦ ἀετὸν κατασκάψαντες, ὅτι μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἱ μετ' ἐκείνων χρώμενοι, καὶ τινα ὡς κούφισιν φέρουσα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῆς τοῦ ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος μὲν πρῶτα δεινὰς φέρειν τὴν ὀργὴν αὐτῆς ἐπῆνδε, ἔχων τὴν ῥώμης ὁδὸν αὐτέσθαι, προκειμένου αὐτῷ τάχος, ὅτι περισκοπεῖ τῆς δικαίων κρίσεως. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πείθει χρῆναι, καὶ τῆς ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀποστάντας σκοπεῖν, θάνατόν τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῆς συνέθλοι μὴ νόμων γενομένοις καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὸ ὑβρίζειν περίεισιν, τούτοις κρίσεις ἐκ ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως κατασπάσωσιν τὴν ἀρχὴν, ὅπως δύνῃ τῇ κρίσεως ἀφίκοιτο ὡς αὐτοὺς, τότε γὰρ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῦσιν συὶ αὐτοῖς, ἀπὸ δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ στασιάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεμπὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ ἀπολογουμένῳ ἐκείνου καθίσασαν, καὶ τῆς ἄλλων ὅσις γε ὅτι σωφρονισμοῦ καὶ ὑποξυπῆ τῆς τοιοῦδε ὀφείλεσθαι τολμήσῃ φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, δέχεσθαι τὸ πάντα βουλήσῃ τῇ αὐτῆς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῆς ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἐξαστερηθεῖν τῆς φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ ἡμέρας τιμωρίαν τῆς ἐπ' αὐτοῖς, ἁρμήσοντας ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσει ἑαυτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

D Matthiā & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns necci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab
E illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dediſſe quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, &
F tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intētantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suę voluntati tribuerent,, quàm autoritati præsidentiū, & indignū ducerēt, si amicorum quos viuo Herode amiserāt, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim cōcitati erāt vt id tūtū ius & fas putarent, quod ipsis voluptatē allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem ità accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines; priusquã cętera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cùm hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, φοβούμενος τὸ ἀμαθὲς, καὶ ἅτε τοσοῦτον δυνάμενον χαρβόλης αὐτοῦ γλυκυθυμίᾳ τῆς πρὸς χρῆμα ἡδονῆς ἐν τῷ πιμπράσθαι τοὺς ἐχθίστους δικαιωτὰς αὐτοῖς. πολλῶν γὰρ ἀρχελάου πεμποιθμένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, ἦν δὲ οὐχ ὑπ' ἐκείνου. γνώμη δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παρεόντων ὅπως εἰς τὸ φοβερὸν καταστήσονται αὐτοὺς, οὐδὲν ἐμέλλοντο εἰπεῖν. αἰσθόμενος τὸ ἐπιλίαν ὀργῇ χρωμένων. φανερὸς ἦν ὅτι μέγα αὔξήσοντες τὸν θάνατον πλήθους ὑπερβρύσιτο αὐτοῖς. ἐκτάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ ἰουδαίοις ἄζυμα φαγεῖν πάτριον, (φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, τὸ μνημεῖον οὖσα τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀποστάσεως αὐτῶν γλυκυθυμίᾳ, καὶ θύουσιν αὐτῇ φοβούμενοι, πλῆθος τὸ ἱερείων ὡς οὐκ ἄλλῃ καταπλεῖν ἔξω αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς περαίας ὅτι θρησκείᾳ τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς B φόβῳ τῶν ἰουδαίων καὶ ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀνειδιζόμενοι, συστάντες ἐκ τῆς ἱερᾶς τροφῆς ὑποφωνοῦντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὀκνοῦντας μετ' αἰχμῆς μεταστῆναι αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μὴ κἀπ' ἐκείνου βλασθείη αὐτῷ τὴν ἀποστασίαν, πέμπει στρατὸν τὸ ὁπλίτων χιλίαρχόν τε τῶν ὁρμῶν τῶν ἐπεσκηκότων φόβῳ τὸν πάντα ὅμιλον τῷ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω κατασκῆψαι, καὶ εἴ τινες ἀθρόοι πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο C φοβούμενοι τὸ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅτι τούτους οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαιρέσιμον, βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅτι τοὺς στρατιώτας, καὶ βάσαντες καταλαβοῦσι τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα φοβήσασιν ἀπὸ χειρῶν αὐδὶς ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ οὐκ ἀναπόφωτον τὸν ὅτι τοιοῦσδε ὁρμῶν τῆς πλήθους. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἱ τοὺς τ' αὖθις ἐσαλιωκότας κωλύσοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθῶν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῆς πεζῆς δέχοιντο αὐτεπιλήθη τ' ἀσφαλοῖς ἤδη πεπιστευκότας. καὶ εἰς μὲν δισχιλίους ἄνδρας ἐκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ὅτι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκύρωσε δὲ ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τῶν ἑορτῶν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ D μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες δέ τὸ ἀπαράδοτον. ἀρχέλαος δὲ ὅτι θαλάσσης κατίει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τἀδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὸ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. σωσιγένει δὲ αὐτῷ καὶ σαλώμῃ ἡ ὁδοῦ ἀδελφὴ τῶν γλυκεῶν ἀγομένη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅτι κτήσῃ τ' βασιλείας, ἔργῳ δὲ αἰτησόμενοι, καὶ μάλιστα θεῖ τῶν πεφαγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινὸν μέλλοι καθοσιᾶ. ὑπανιστάζει δὲ ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος E καίσαρος ὀπίτροπος τῶν ἐν συρίᾳ στρατιῶν, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅτι φυλακὴ τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς ὅτι τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ οὔαρος παρελθών. ἀλλὰ πολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῶν. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαλιζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, ἕως δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειεν F περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὰθ' ὑπισχούμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅτι ῥώμης ἀρχέλαος,

οὐάρῳ

ἐπὶ δὲ τὴν Ἀντιόχειαν ἐλθόντος κομιδῇ, διαβὰς ὁ Ἡρώδης τὸν ἱεροσολύμων χωρήσας, καὶ παραλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ἐπάρχους, καὶ ὅσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους ἀπαιτεῖν ἐπέδηλος ἦν, καὶ τὰς ἀρχὰς καθίστατο ἐξ αὐτοῦ. διοικεῖν δὲ αὐτὴν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἧπερ παρέστησαν αὐτοῖς, καίσαρι δὲ φυλάσσειν ἔφασαν ἕως ἂν αὐτοῖς πέμψῃ Καῖσαρ τὸν τῶν πραγμάτων διοικητήν. ἔπλει δὲ καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν Ἀντίπας, ἡγεμονίαν μὲν παῖς, ὅτι αὐτοποίητος ἡ ἀρχή, ἐπιτυχεῖν σπουδάζων πάλαι, ἐπὶ τῷ ἀρχελάου δὲ ἀτυχήματι, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου φαίνεσθαι τὰ πράγματα, ἀξιῶν καὶ ταῖς πρότερον διαθήκαις βασιλεῦσαι δοκιμωτέρας, αἷς ἀσφαλίσεσθαι εἰ τὴν ὑπεροψίαν. ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου Πτολεμαῖον, φίλων τε ἡγεμονικωτάτων χαριζόμενον καὶ αὐτῷ πρεσβεύοντα. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε καὶ αὐτοποίητος τῆς βασιλείας φρονῶν εἰρηναῖος ῥήτωρ αὐτῷ, καὶ δόξῃ δ' εἰσάπαντος τῆς πρὸς αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένον. διὸ δὴ καὶ τῶν καλουμένων ἐκεῖ ἀρχελάῳ πρωτοστατῶν, ὅτι καὶ ταῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμέναις βασιλεῖ, οὐκ ἐμένετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ὑπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ σεβαστοῦ, μίσει δὲ τοῦ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὑπὸ θυμοῦ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων ἐσκηνῆσθαι τετιμῆσθαι. εἰ δ' ἄρα τις αἰτιῷτο λυπεῖσθαι ἀρχέλαον τὸν αἰτίαν λαμβάνοντα, σωφρονέστερον αἰτίαν τοῦ βασιλείου. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ πρὸς καίσαρα τοῦ ἀρχελάου ἐν γράμμασιν. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προστιθεὶς τὰ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐν τῷ πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἡρῴδου χρημάτων αὐτοῦ σημαίνοντος νομίζοντα πολεμεῖν, παραδοὺς τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτα γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς τοῦ ἀρχου καὶ σαβίνου ἐπιστολὰς ὁπόσα τε χρήματα λυ καὶ τὸ ἐν ἑῷ ἑφοίτα, καὶ ὡς αἰτίπας ἐν οἰκειότητος τῆς βασιλείας ἐπιπόμφει γράμματα, σωφρονῆσαι δὲ παρακωχῇ γνωμῆς τοὺς φίλους. σωῖ οἷς καὶ γαΐον τὸν ἀρρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὸν δὲ αὐτοῦ μεγονότα. φανὲν τε καθεδοῦμενον παρέλαβε, καὶ καλέσει λέγειν τοῖς βουλευομένοις ἐπὶ τῷ συνεδρικοῦ. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης ὑπὸς αἰτίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παιδιὰν τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγον, ἔργῳ τοῦ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ὑπολωλόσι καὶ τὴν ἑορτὴν. ὧν μὴ ἀδικούντων ἄλλως, ἕλκειν τοῦ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χεῖρας δυναμένους ἀναιμένου εἶναι, καὶ μὴ ὑπ' αἰδοῦς πεφεύχθαι, εἰ μὴ βασιλέως ἀδικοῦντος τὸ καίσαρος δ' ἀγνοιαν περὶ αὐτοῦ ἐπαρχόμενον. εἰ δὲ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον. ὡς δὲ τὸ μηδεμίας βασιλείας αἰτιποιουμένου, καλὸς αὖ τι συγκεχωρεῖσθαι, δὲ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθάπερ δὲ αὐτὸ ἡγεμόνων τινὰν ἐν τῷ σεβαστοῦ μεταστάσης ὑπὸ καλῶν, καὶ σεβαστὸν ὑπὸ θεοῦ βασιλέως, καὶ δικαίᾳ δικαιούσης ὡς ὑπὸ βασιλέως γιγνομένας, καταδύσεις τε αἰτίσεων τοῖς δημοσία αἰτουμένοις, καὶ πάντων ἀφαίρεσιν, ὧν οὐδὲν μειζόνως ὑπενόησαν καθιστάμενον ὑπὸ τῷ καίσαρος εἰς τὸν ἀρχοῦ-

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma periit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat; parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per B Salomen; quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum monuit Irenæus orator; vir eloquens; & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes; & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipatri quàm Archelaũ, studebãt illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusãbatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipsò anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum; præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus oxoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quãtum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisseríq; postulatis populi, denique nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere:

C D E F G

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recèns euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cùm tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annuto eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem præterexeret, quo faciliùs tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidé vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersariũ successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum talé de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando desiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuãtes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrũ, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Archelaus

A αὐτίθεν δὲ αὖτις καὶ τῆς ἐν τῷ ἱπποδρόμου δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ πρὸς δύεσθαι δυνάμενα δι' ἣν φύσιν ἔχειν γίνεσθαι ὑπό τε νεωτέρου καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχὴν παραλαμβάνοντος τὴν οἰκουσίαν. πένθους τε τοῦ ὅλου τὴν παρὰ ἀμέλειας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργασάμενος τῷ αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὑπὸ σκηνῆς δακρύων μὲν θεατοποιούμενον τὰς ἡμέρας, δαπαλαβόντα δὲ ἡδονὰς τῇ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς ὅσας νύκτας, φασκέσθαι τε καὶ ὧδε τὸν καίσαρα ποιεῖσθαι ὅτι ἀρχέλαον συγχωρεῖν τῷ βασιλείαν ὅπῃ γένοιτο καὶ ὧδε τὸν πατέρα χορδεύειν τε καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρὸν πεσόντα, ἀλλ' οὐκ αἰδοῦς οὔσης μὴ συγγνώσεις τηλικαῦτα δι' ὑπερτεῖαν ἐξηγμένου, δηλονότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νεῦ ἥκειν ὅπῃ καίσαρα καταγνόσῃ τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γένοιτο καὶ ὧδε τὸν πατέρα.

παῖσι τοῖς ἐν βελῇ τῷ κατηγόρουν. οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ οὐ μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγνημένον αἰτίᾳ τῇ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. οὐ τῇ φύσῃ τοιούτους αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶ) ; ἀλλὰ τῷ βλάπτειν ἀδικεῖν ἀρχέλαον. τοιοῦδε αὐτοῖς εἶ) βουλῇ τῇ ὑβριστῇ εἰς ἀδρα συγγνῶναι, καὶ παῖδος μὲν διεργάτῳ, συνήθει δ' αὐτοῖς καὶ ὅλῳ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένου. τάς γε μὲν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τῆς βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τῶν γεγραμμένων πρότερον, ὅτι τὸ καίσαρα διανοεῖσθαι τῶν ὅλων καταλείφθαι πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε οὐδαμοῦ καίσαρα τῷ ὕβρει αὐτῶν, οἳ τῆς ἡρῴδου φαντοίας ὅσα λαύσαντες, παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμενοι, τὰ πάντα δίκῃ ὕβρει γνώμης ἐπίστοντο αὐτῷ, οὐδ' αὖ τῷ πρὸς τὸν συγγνῶναι τοιούτων γεγονότων. οὔκουν καίσαρά τε αἰδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, δίκῃ πίστει τῇ αὐτῷ γεγραμμένας. οὐδὲ μιμήσεσθαι καίσαρα τῷ ἐκείνων, τῷ καίσαρι ἀριστῷ καὶ πίστει, πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην αἰνούμενον, καὶ μανίαν καὶ λοιγμοῦ ἔκστασιν καταλείπειν αἰδρὸς βασιλέως, ἡδεῖ μὲν ἀγαθῷ τῷ διαδόχῳ καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ αὐτῷ προφρονοῦντος. οὔτε ἁμαρτάνειν ἡρῴδην ποτὲ δοκεῖ κρίσιν τῆς διαδόχου, σωφρονοῦντα κεχρημένον δίκῃ τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικόλαος μὲν δὴ τάδε διελθών, κατεπαύσατο λόγον. καῖσαρ δὲ ἀρχέλαον μὲν προσεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε αἴρει, φάμενος ἀξιώτατον εἶ) τῆς βασιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε ῥᾴονι γνώμης τῆς αὐτοῦ οὐκ ἄλλα πρόξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπηγόρευον, καὶ ἀρχελάῳ συμφέρειν. οὐ μὴν τοιγε ἐκεκύρου τοῦδε, ὡς αἰτίᾳ τῶν ἁμαρτημάτων χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶ). καὶ διαλύσεως τῆς αἰδρὰν γνωμένης ἐσοπρῶτον καθ' αὑτὸ εἴτε ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν εἴτε κοινῷ αὐτῷ ποιεῖσθαι παντὶ τῷ ἡρῴδου γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ᾧ ὡς οὔκαισε τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

ΠΡότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γένεσθαι μοῖρα θάνατος τὴν ἀρχελάου μητέρα, πόσῳ τελυτᾷ, καὶ ἅμα ἦρε τὰ συρίας στρατηγοῦ παρῶν γράμματα τὴν Ἰουδαίων ἀπόστασιν δηλοφανῆ. τῇ γὰρ ἀρχελάου μετὰ τῶν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ οὐαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ ἔβαλεν, καὶ τῇ πλείστου τῆς στάσεως ὄχλου ποιναῖς μόρος πολλῆς ὑμοιώσεως, ἐπ' αἰτιολογίας τὴν αἰδαζονίαν ἐποιεῖτο, τάλλα τε τὰ σπαταῖς ἐν ἱεροσολύμοις λειπόμενα, τῷ Ἰουδαίων νεοτερισμῷ δίκην ὁμοιοῦντας. οὐ μὴν ἐπαυσάνετό γε οὐδὲν δίκῃ παύλῃ τοῦ μὴ ἐστασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὰρ οὔαρος ἀπῆει, καὶ σαβῖνος ὕστερος τοῦ καίσαρος ὑπομονὰς αὐτὸς μεγάλως τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει, σκαιείᾳ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ φοβεῖσθαι αὐτῷ, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας φρουρούς, ἐχεῖτο αὐτοῖς ἐπιόντων τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐκπαγέντων δίκῃ δορυσσοφ. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐβιάζετο φυλάσσειν, καὶ τῷ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἀρδὴν προθύμως ὥρμητο βίᾳ δῆλα καρδῆ καὶ

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis ineſſe cupidinem lædēdi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerū domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis: nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore erraſſe, qui tam prudenter sententię Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidénsque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum disputabat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo viram finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistēs vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis militis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur, molestans eos, & ad defectionē irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violētas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A cut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ folùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsider. B ab Occidentali altera quà sita erat domus regia Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à C Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accertimus. & quamuis strenuè milites remgererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèr multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ D erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantùm adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eóque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui mul- E tis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλειονεξιῶν ὑπεθυμίας. ὑπισχόμενος δὲ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴ ἦν ἡμῖν ὄτι πάσχουσι τῶν πεπλημμύρη, οὔτε κῶ τὴν θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τοῦ σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες συνηθροίσθησαν αὐθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἰεριχουντίων τε καὶ πλῆθος ὅσοι περάσαντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆθος ἱκὸ, ὃ πρὸς πάντας συνῳλέχθη, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ὑπὲρ τῶν σαβίνου ὡρμήκεσαν. ἔνθα μέρη τινὰ θέντες ὅπη τοιῶνδε στρατοπεδεύονται, χωρίων. οἱ μὲν τὴν ἱππόδρομον καταλαβόντες, καὶ τῶν δὲ λοιπῶν δύο μοῖραι οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένοι, οἱ δὲ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖραν δὲ αὐτῶν ἡ ἕδρα, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον ἔχουσα καὶ τὸ βασίλειον ἱκὸ. ἐπεφάστετο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ὅπη πολιορκίᾳ τῶν ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι τοῖς ἐπικειμένοις. καὶ σαβῖνος, ἔδοξε γὰρ τότε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα αὐξηθέν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῆς ἀτιμίας μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αἱρεῖ κρίνειν αὐτὴ νικᾷν, ἐπιστέλλει γράμματα τοῦ ὡς τάχιστα ἔαρον ἔπεμπε χράμματα, καὶ τὸ στρατόπεδον οὐκ αὐτῇ καλδίων ὀκ τῆς ὀξείας βοηθεῖν ὡς κινδύνου μείζους τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα φθειρόμενον, ὀξὺ τὸ μὴ εἰς μακρὸν ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τὸ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος φασαήλου, ὅπη τιμῇ τὸ ἡρῴδου ἀδελφοῦ φασαήλου ὠκοδομημένον τε καὶ οὔτως εἰρημένον, τελοῦντος ὑπὸ παρθιαίων αὐτῷ ὀνομένης, κατέστησε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν οὐδὲ εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατιέναι, τοὺς δὲ ἄλλους παρεκελεύσατο ἀμύνειν αὐτῷ τῆς πλεονεξίας δικαίαν. τολμησάντων δὲ εἰς τὰς ἔξοδους τῶν ῥωμαίων μάχη σφοδρὰ καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ὄντων ἐπιτηδείων, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὀξυτητι δεινοῦ πολλὰ καὶ τοῖς παρῳκότων. ἐξοδεύσαντες δὲ αἰτίασιν ὅτι τὰς στοὰς, αἳ παρ' ἦσαν τῷ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν ἐπίβολον ἐπεχούσας, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθους τε ἀφίεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάγοντας. οἷς δὲ σφενδόνων, ἀθλητὰ ἔφοπτοι τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ἐπιτηδείως ἔχοντες τοῖς ῥωμαίοις, ἔξω τὸ ἀκροδεξιοί τ εἶ), καὶ ἐπιχειρεῖσθαι μὲν ἄπορον ἔξω τὸ ἀνέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν ἐπειρωμένοις ἦν), ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέστη τοιάδε οὖσα. ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινὰς φέροντες τοῖς ἐνωμότοις πῦρ ἐνίασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσεπιθέμενον, καὶ μὴ τῆς ἐπιφερεν φλόγα δυναμένων, ἔπηρτο τῷ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίσσης τε καὶ κηροῦ πλέον ἢ δὲ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλληλιμμένον δῆθεν ἦκεν. ἔργα τε

μεγάλα ἐκείνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. ἡ τοὺς ὑπὸ τῆς στοᾶς ὅλεθρος ὅσῳ ἀνοσιώδεστος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῆς ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῇ. τοὺς δὲ ἀφιεμένους ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ δὲ ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τῷ ἀφικτοτάτου, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσίεσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ ἡ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐξέδραμον ἐπιοῦσιν. ὁπόσοι δὲ εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὀλίγῃ ἀνεβίβασαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνοὺς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τῆς ἀπονοίας ἔξω τὸ ἀσθενὲς σωθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῶν ἀπολλυόντων ὅπη τὸ τάχος οὐδὲ ὁσίσουν. ἡ ῥωμαῖοι ἔξω τῆς πυρὸς ἦ παρόντες ἀνδρώτες, ἐκράτουν τῆς ὑπερῴου, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα, ἡ ἁρπάζοντες μὲν πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τ στρατωτ῀ν, σκεῦος δ' ἀφειπόνως εἰς τὸ φανερὸν τ βαρύσια τάλαντα. ἰουδαίοις δ', ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τ῀ν φίλων οἳ ἐν τ῀ι ἔπεσον τ῀ι μάχηι, ἐλύπ δ' καὶ τ῀ν ἀναθημάτων ἡ ἁφαίρεσις. καὶ μὲν, ἀλλ' ἔπαρ αὐτοὺς, ἐτύγχανεν συνεσταμένους καὶ μαχιμώτατον, τότ' ὠμῶς ἐχοντες τὸ βασίλ῀ον, πυρὶ λιπαρεῖ πῦρ τε ἐπιόντ' αὐτοῖς, & παῖδας κλείσειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πρὸ θυμίοις ὑποχωρεῖν ἐδόκουν καὶ σὺν αὐτοῖς. καὶ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον μοῖρα συνεμολύνετο σὺν αὐτοῖς. ῥᾴθυμος δ' καὶ ἀγαθὸς ἐξαχιλίους τ μαχιμωτάτων ἡ ἡρώδ' στρατιώτας ἔχοντας ἄνδρας τοῖς σώμασι δρασκελείους, ῥωμαίοις προσκαθῆσαν. καί τι καὶ ἱππικὸν λαὸ ὑπὸ τ῀ρ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκατ῀ρ ῥωμαίων ἐγένετο. ἰουδαίοις δ' οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετάλλοις, καὶ τοῖς μεταλλομένοις ἐπέλοιπον μὴ ἐμποδὼν ἂν ἐξ τὸ ἀποληψόμενα χρόνου παρῆσαν αὐτοῖς ἐλευθερίας τὸν πόλεμον. σαβῖνος μὲν οὖν δίκτον λαὸ ἀπιόντ' μ῀ τ στρατιωτ῀ν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν ὧν τὰ προσταγμένα. καὶ τὸ λίαν μὲν εὔγνωμον τ῀ν πολεμίων ἐπ' ἀποστοπ῀ τὸ καταστησομένου ἔσχεν. ἅμα δ' καὶ τὸν οὔαρον ἔξειν προσδοκῶν ὑπὲρ μέτρ῀ι τ῀ι πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δ' καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τ῀ν ἰουδαίοις κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόθεν κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ ἰουδαίων ἕνεκας. ὅθ' τὸ πολεμεῖν ὠρημένων. διεσχίλιοι μὲν τ῀ν ὑφ' ἡρώδ῀ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτ῀ῖ ἰδίᾳ συστάντες προσπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, αἰτησάντων αὐτοὺς ἀχιάβου τ῀ῦ ἡρώδου ἀνεψιοῦ, καὶ τ῀ν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένου δ' ἐμπειρίᾳ τ῀ν εἰς τὰ πολεμικὰ τ῀ν ἀνδρῶν, ταῖς δ' δυσχωρείαις σύζυγος ὁπόσα δ' ἰωνατᾶς. ἰούδας δὲ μὲν ἐζεκίου τοῦ ἀρχλήσου υἱὸς ὅθ' μάγα δ' ωνηθέντος, ὑφ' ἡρώδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἔβαλε οὖν ὁ ἰούδας ἄμ' σπουδ῀ν τ῀ν γαλιλαίας συνεσώρευσε πλῆθος ἀνδρῶν ἐπιτηδείων βιαιοπραγεῖν ὅτι δρομεῖ τ῀ῦ βασιλεῖ ποιεῖ῀ν, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὁπλίζει τοὺς ἅμ' αὐτὸν καθ' ὥραν, καὶ ὑποφέρει χρήματα ὁπόσα κατέλιφθη αὐτόθι, φοβερὸς ἦν ἅπασιν ἀγὼν καὶ φέρων τὸν προστυγχάνοντας, ὑπερθυμίᾳ μᾶλλον προσχωρεῖν, καὶ ζηλώσῃ βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, ἢ ἐξουσίᾳ κακουργεῖν ἀφειμένῃ. κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ σύνεδρον γένος. λαὸ δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρώδου τ῀ῦ βασιλέως, ἄλλως δ' αἰνὴρ εὐφυὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώμασι ὑπὲρ μέτρον τε καὶ πεπιστευμένος. ἔβαλε ἀρθεὶς τ῀ῇ ἀκρασίᾳ τ῀ν προγμάτων, ὑπέθημά τε ἐτόλμησε προσδιαδῆσαι, καὶ τινος πλήθους συστάντος οὐκ αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγραφεὺς μανίᾳ τ῀ῇ ἐκείνου, καὶ εἰ ἄξιος ἐλπίσας παρόντος, τὸ ἐν ἰσχυρῷ τ῀ι βασιλείου πίμφρησιν δ' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλειμμένα, πολλαί τε καὶ ἄλλαι τ῀ν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τ χώρας πυρὶ ἐκείς ἀφεῖναι τοῖς ἐκτὸς λείας ἀναγαλῶν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὅπ' ἔπον. ἐπέπρασκτο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτ῀ῦ μὴ ταχέως ὅπισθοφῆς γνωμῆς. ὁ δὲ χρᾶτος τ῀ῦ βασιλικῶν στρατωτ῀ν ῥωμαίοις προσεθειμένος μὲν ἧς ἐχε δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅπ' πολὺ γνωμένης, τό τε πολὺ τ῀ῦ πρεσείων ἀσυντάκτως ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὅπλισμῃ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμων

A militum disperiit, ad Sabinum autem propalàm quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro qui-
B bus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilò segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam
C obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV. Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim viro-
D rum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello imperebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se homi-
E num desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidãdus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon He-
F rodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tũ Romanorũ partes fouens, suas copias contra Simonem duxit:
G vbi post acerrimũ conflictum trãsamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnãtes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohorrem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauítque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionẽ conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandẽ & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factũ est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

A φυλῇ δέ τινος φαραγγος στένοντος αὐτὸ γράτος ἐντυχὼν τὸν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεφρόνει δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῇ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπό τινων συγκάντων αὐθρῶν σίμωνι ὁμοπλησίων. οὗτος πολλὴ ἀσεβεμένη ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ ἔχ) τὸν καθήκοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τῶ μὴ συγκασάσοντος τῷ αὐθρώπων, ὑπερκαυμα αὐτῶν δέ τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμένθαι. ἐπεὶ καὶ ἀθρόγης ἀνὴρ οὔτε προγόνων ἐπιφανὴς ἀξιώματι, οὔτε ἀρετῆς εὐουσίᾳ, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμνὶ δὲ καὶ ἀσημφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως δὲ μεγέθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δέ ἀφρίπων, ἐτόλμησεν ἐπὶ βασιλεία φρονῆσαι, καὶ δέ τὸν ἀδελφὸν τὸ πλέον ὑβρίσαι. καὶ θυμῶν οὐκ ἐν μεγάλοις πίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ἐπὶ τοιοῖσδε ἀνάλωμα χρυσοῦμμον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ἐπὶ μεγάλα φρονεῖν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπισευμένοι, φρόβλημα ἔ) τῆς καθήκοντος ἡ βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκασος. συλλέγεται γὲ μεγάλη πλῆθος φρὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν σρατηγοὶ ἦσαν, καὶ ὑπερφέρθουν αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ δέδημα φρεσθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγε ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη ἀνακείμενα ἔχων τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῇ αἰρῇ ἡ ἰσχύς, βασιλεῦ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ φρέσσειν ἐθέλοι μὴ ὑποφερομένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπιμέλα φρονεσκέμενοι ῥωμαίων τὸ καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως φρὸς ἀμφοτέρους. τούτους μὲν ὕβρει ἔ χρήσαντο ἐπὶ τῆς ὑφόδου ἀρχῆς, ῥωμαίους δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φρογιόντος δὲ τὸ χρόνου, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγριώθησαν. δέφθοξίς τε οὐκ ἐν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωφρθεία τῇ φονεύειν. ἐπιπίπτουσι δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οὗ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σρατιᾶς ἔφερον. καὶ φρεσθάντες ἀρεῖον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἦγεῖτο τῇ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ φρὶ αὐτὸν, πλῶν τοὺς κεφαλὰς κατανόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δίσαντες φρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χράδην σὺν τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φρὶ αὐτὸν ἦσαν σπέντες αὐτοῖς γλυμένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐπάκωσαν ὅλημα. χειμασθέντες δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν φρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον ὅλ πλέον ὁρῶν τὸν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλονεικῆς δ' ἰωάμενος, ὅλ δίξιάς καὶ πίστ ἔ δώκε ἀρχελάῳ φρόσθεσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γέγονεν. λῃστείων ὄ ἰουδαία ἐμπλεως ἦν, ἡνίκα αὖ φρόφασίν τινὶ οἱ συγκασάσαντες αὐτῷ, βασιλεῖς φρο-

B

C

D

E

F

G

σταίνεσθαι ἐπ' ὀλίθρῳ τῷ κοινοῦ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμενοι, τῷ δὲ ὁμοφύλου φόνου μίκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος ὄ, ἐπτὰ δὲ τὸ φρῶτον πεπαύκεσαν τὰ πφοφερόμενα, σταθίνου χράψαντος φρὸς αὐτὸν, δίσας φρὸ τῆ ἕτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ αἰαλαβὼν, ἕξα δὲ ἐπὶ συείας

συρίας τὰ πάντα λεώ, καὶ ἵππεις ἱππικὸν πέντε μυριάδας, ὁπόσα ἔδει τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰς τετραρχίας τότε παρεῖχον, ἐπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο γὰρ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπὶ μιᾷ δέᾳ, ὁπόσοι παρεσκεύαστο. διδόασι τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι ἐλέφαντα αὐτῷ τε τῷ πόλιν δισχιλίους πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει τε τῷ Ἡρῴδου φιλίαν τε τῷ ῥωμαίων κτώμενος συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρεῖς πεζοὺς τε καὶ ἱππέας. συναχθείσης δὲ ἐν Πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος τι ταύτης τῷ υἱῷ Ἡρῴδου, καὶ σὺν τῷ αὐτῷ φίλων, γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἱ ἐφ' ἡμῶν τὴν Πτολεμαΐδα ἐνέμοντο κατοικοῦντα. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτοκατασταῖς εἰς μάχην ξύντας, καὶ σπουδὴν ἐλών, τοὺς μὲν οἰκήτορας λεηλάτησατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ οὐδαρῷ δεῖ σαμάρειαν τῷ παντὶ στρατῷ ἔφασκεν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχειν δεῖν τὸ ἀνέγκλητον δεῖν τοῖς νεωτερίσμασιν ἔχοντα. στρατοπεδεύει δὲ ἐν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κτήματι, ἄρεως ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μισοῦντες τῷ Ἡρῴδου ἐμπίπρασιν αὐτῷ, ἐλθόντες καὶ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες σαμφὼ κάμηλον ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἔκαυσαν πάνυ ἐρημωθεῖσαν καὶ ὀχυρόν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ λεώ. πίπρασται δὲ καὶ ἐμμαοῦς, οὐ πάνυ κεκολάσανται ἐπ' ἐκείνοις τῷ πολιτικότατοι, προσκαλεισθεῖσα ὑπὸ τοῦ οἰκητόρων. ἐστοῦδαι δὲ καὶ ἱεροσολύμοις ἤδη συνηπλε, καὶ ἰουδαίων οἱ κρ πολιορκίαν τε τοῦ μάτος τῆδε στρατοπεδεύομενοι, τὸν ὄφιν τῆς προόδου τῷ στρατεύματι οὐκ ὑπομείναντες ᾤχοντο νυκτὸς τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δ' ἐναρ ἐφ' ἑαυτοῖς ἐκαλωῦντος ἀπολύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τῷ πολέμου συνόδου καὶ πλήθους ἕνεκα τὴν ἑορτὴν ἠγομένης, καὶ ἦν πολέμου μηδεμιᾷ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ ἦν τῷ ἐπιλύδων, συμβεβηκότες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπῆν πᾶσαν δὲ τῷ οὐάρῳ, ἰώσηπός τε αὖ ἐλεάζου ἡρῴδου βασιλέως, γράτός τε καὶ ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τῷ στρατοπέδῳ ἄγοντες, καὶ τῷ ῥωμαίων οἱ πολιορκοῦμενοι. σαβῖνος δὲ οὐκ ἐφῆκε τὸ οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως δεῖ θαλάσσης. οὐάρος δὲ κρ τοῦ χώρου πέμψας τῷ στρατῷ μέρος, ἐπεζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, καὶ σημαινομένων, οὓς μὲν ἐκάλεσεν ὡς αἰτιωτάτους, εἶσι δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ δεῖ ταύτην τὴν αἰτίαν σταυροῦντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν ὡς αὐτῷ στρατιὰ ἄπο πέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδεμιᾷ οὖσαν τοῖς ἀφεστῶσι. πολλὰ δὲ ἀντέκοπτε αὐτοῖς καὶ παρήκουσαν τῷ δυσμενῶν, καὶ ἂν ἤξιον οὐάρῳ, ἐφ' οἷς παρδῶν ἃ ἐν τῷ καιρουργῶν ἀφειλέγοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεστρέναι πωυθανόμενος, ἦπειγετο εἰς κατάληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρίσθησαν αὐτοὺς γνώμῃ τῇ ἀγαθῇ συνιδόντες. καὶ ὕστερος τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τῶν ἀποστάσεως, ἔπεμπεν δεῖ καὶ σαρα

A vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in
B vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit
C in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum
D venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpari, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia suspectum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum il-
E lis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cru-
F ces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius; quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eo-
G rum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

ἐπόσον ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ. κρῖσαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῷ πολλοὺς δῆκεν, ὁπόσοι ἐν συνηγωνίσ ἔντες ἐρώδ ε, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐπόλεσεν μόνους, οἳ μηδὲν φεύγοντες τοῦ δικαίου κρ τῷ οἰκείων ἐστράτευον.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuisо in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm lõgè deterior fuerit conditio superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm pauciſsimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicũq; tãdé Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum

A ἔαεσε μὲν δὴ ταῦτα κατασησάμενος, καὶ φρουρὰν ἱκ-
ερσολύμων τὸ Ϲ δεύτερον καταλιπὼν ταῖς μα, ἐπ' αὐ-
τοκράτορος ἀπήλθε. ἀρχέλαῳ ὁ δὲ ῥώμης ἑτέρων πρα-
γμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ καὶ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο
εἰς τ ῥώμην πρεσβεία ἰουδαίων ἐαρὲ τ ἀποστολὴν αὐ-
τῷ τῷ ἔθνϛ ὅτι κεχωρικότος ὑπὸ αἰτήσεως αὐτονο-
μίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη
τ ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο ὁ αὐτοῖς τ ὅτι ῥώμης
B ἰουδαίων ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. καίσαρός τε συνέδριον
φίλων τὸ τ αὐτοῦ, Ϲ ῥωμαίων τ πρώτων συναγαγόν-
τος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱ-
δρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μὴ τὸ πλῆθος τῷ αὐτῷ
ἰουδαίων ἀφικνεῖν), ἀρχέλαος ὁ μὴ τῷ φίλων, ὁπόσοι ὁ
συνῆγμένοι ἦσαν τ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντετα-
χθαι δοκῶ μᾶσιν, τὸ πρὸς αὐτὸ ὕστερον, τοῖς ὁ πρέσβεσι
ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δοκοῦν ἠγεῖτο, ἐν αἰσχύνῃ τὴν αὐ-
τοῦ οἰόμενοι γνῶσιν ἔσεσθαι καίσαρι κατ' αὐτὸς οἰκείω-
C τιμᾶσθαι προθυμεῖσθαι. παρῆν ὁ ἤδη Ϲ φίλιπ-
πος ὑπὸ συνείας, ἐξορύναντος αὐτὸ ἔαρε, τὸ μὲν κεφά-
λαιον, ὅτι συνηγορεῖα ταδελφῷ, πάνυ γὰρ δύνοῖ ἔαρος
αὐτῷ. γνωμένης ὁ δ' βασιλείας μεταπ ὥσεως, καὶ τά-
δε ὑποπτεύων οὐδεν, νέμεσιν αὐ τῆς γνώσεως δοκῶ τὸ
πολλοὺς ἐῆ) τοὺς αὐτονομίας ζηλοῦντας, οὐχ ὑσεριῶν
τῶν καθ' αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρειν. λόγου ὧν τοῖς
ἰουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καζαλύσοι δ βασι-
D λείας ἥλπιζον λέγειν, ὅτι κατηγορία τῷ ἡρῴδ ε παρ-
ανομιῶν ζ ἴσοι). βασιλέα μὲν ὀνόματι ὑποφαίνον-
τες, τ ὁ δὲ τ τυραννίσιν ἐκάστης τὸ αἰτιώτατον ἐπαθεῖν
μοῖραν εἰς αὐτὸ ἐπ' ἐλέθρῳ τ ἰουδαίων συνθέντα χρῆσθαι
τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ πρὸς πανουργεῖν ἐκ ἀπλω-
λαζμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθριοι ἀπολαύειν,
οὐχ ἱστορήσαι τῷ πρότερον πολλῷ δυσχερέστερος τὰ
πάθη ἐκείνων τοὺς ζῶντας ἐῆ), οὐ μόνον ὧν ὄψ καὶ δια-
νοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὧν τ οὐσίας. πόλλ
E μοῦ γε τὰς μὲν προσοικίδας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκε-
μένας κομῶντα μὴ παύσασθαι καζαλύσαι τε καὶ ἀφα-
νισμῷ τ ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ κατοικημένων. πανίας δ'
ὅπερ τὸ ἔθνος ἀπαπλησίαν, σμικρὸν ὀλίγοις δ' ἀμέτρ
παρέληφότα, τ τε δυναστῶν ὁπότε κτείναι αὐτοὺς
ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις ἢ οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συ-
χωρήσαι τ ἀδεῖαν ζῆν, ψήλωσιν χρημάτων καταδι-
κάζοντα. καὶ χωρεῖς μὲν πεῖσασθαι φόρους ὑπερβαλ-
λομένους ἑκάστοις τὸ ἐνιαυτός, χωρεῖς δὲ δι' ὀργείας ἐῆ)
F ἄδικα καταβολὰς αὐτῶν τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ
τῷ δούλων, οἳ ἐπ' ἐκποδὼν τῷ φόρων ἀξιοῦσιν, δοκῶ τὸ
μὲν ἐῆ) κτῆσιν τ αὐθεντείσθαι, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων
διδομένων. παρθένων μὲν τοι φθορὰς, καὶ γυναικῶν αἰ-
σχύνας, ὁπόσας ὅτι παρανομία καὶ ἀπανθρωπία δρωμέ-
νας, σιγᾶν, δοκῶ τὸ, ἡδονὴν ἴσην ἐῆ) τοῖς πεπονθόσι, τῷ μὴ
γεγονέναι, τ ἐκ τῷ αἰσθάνεσθαι αὐτά ἐῆ). τοσοῦτο δὲ ἡρῴ-
δου ἐπεισάγεσθαι τινὰ ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσην οὐκ ἂν
G θηείου αὐθρώπων ὠμότητα ἐξευρεῖν δυνάμενος αὐτῷ δοκῶ-
μενος. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων δοκούσῶν
τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἱστορῆσαι πώποτε τοιαύτ δυσχέρει
ὑπολαβοῦσαν αὐτῷ, δοκῶ δ' εἰκῇ μὰ κακόσχολος, ἀλλ' αὐτὸ
ἡρῴδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. καὶ δοκῶ ταῦτ' εἰκότως ἂν γε-
νέσθαι τὸ ἀσεμνότατον ἀρχέλαον βασιλέα σεσοφικέναι, οἰο-
μένους πάντα ὀπωσοῦν τ ὅτι βασιλεύς ἰσόμενον ἡρῴδ ε μᾶζι ὄντες φαίνεσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα συμπολε-

φύσεσθαι

φύεσθαι αὐτῷ θεραπδύοντας, εἰ ἢ μεζόν τι χεῖν δυνηθείεν. ☾ τὰ ἀλλὰ οἰκήμονας. τὸν δὲ διίσαντα μηδὲν ἧττον ἡσθῆναι γνησίῳ παιδὶ τὸν ὑὸν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξείας ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἐθνάρχην τε καὶ βασιλείαν αὐτῷ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκυρωμένων ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ δεῖν καίσαρι δοῦναι, καὶ μὴ τέλειον ἐξουσίαν εἶναι. καὶ ὡδέ πως ἔγραφε τὰ εἰς αὐτὸν ἀρεταὶ πεφυκέναι τοῖς ἀρχομένοις μεζόνων τε καὶ δυνάμεως, ἢ χρήσαιτο ἂν πρὸς αὐτοὺς, ὅπου γε ἐν φρώτοις δοκοῦσι παιδείαις πρέπειν, δεῖν τε τοῖς πολίταις, καὶ τῷ θεῷ, ἑξακισχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μένει ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως μίσος χρήσασθαι κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητα, καὶ ἔγκλημα τῆς ἀποστάσεως καὶ ἀπλοίας; δεῖν τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵν' ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιαύδε ἀρχῶν ἀπολαχθῆναι, προδοθῆναι ἢ συρίας γενομένας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερῶς δὴ ὅτως εἶτα ἀληθῶς σαπιῶδές εἶναι καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηκμένοι. εἶτε ☾ δύσκολοι μᾶλλον τοῦ δέοντος) αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος ἴσα τὰ βασιλέως ἀπήλλαττε τῆς ἐγκλημάτων, ἡσθῆναι μὲν, ὅτι τὸν παῖδα ἔζη χρόνον τοῦ πατρὸς ἀκατηγόρητον. καὶ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας, ὅτι μεζοσίοις ☾ ὡδὲ ζῶντος πεπωρίαν λαβεῖν δυναμένους, ὅτι νεκρῷ κατηγορίαν συνεπιθέναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου πρὸς ἐκείνων ἀντίθετα. οἱ δὲ εἰωθότες ἄμεινον ἀγαθῶν τοῖς νόμοις, καὶ σφαγὰς ἄξαντες τὴν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμείνους νομίζεσθαι ἐγκαλοῦσιν. ἐπεκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τὸ σαπρὸν ἡδονὴν ἀπαθῆ δυσίᾳ τῆς πίστεως δίκην ☾ νόμοις, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad cõciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus civium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esséque gentem omnium pertinacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καῖσαρ τὰς πρώτου διαθήκας ἐβεβαίωσεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς ὧπερ τῷ διαδόχῳ.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλυθέντων τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμεραῖς ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀπεφαίνετο, τοὺς ἢ ἡμίσεος τῆς χώρας ἅπερ ἡρῴδης ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίστη, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπεχρεούμενον ἐπερ τῷ εἰς αὐτὸν ἀρετῷ προσφέροιτο. τῷ δὲ ἑτέρων ἡμίσειαν, νείμας δίχῃ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρίδρυσε, φιλίππῳ καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι πρὸ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε παραία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλει, φορεᾶς ἴσ', τάλαντα ἑξακόσια τὸ ἐνιαύσιον ἔτος. βαταναία δὲ σὺν τετραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συντελούμενα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τό τε σαμαρειτικὸν. τέταρτον μέρος οὗτοι τῆς φόρου ἀφηλέλυντο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπορεῖσθαι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀπορρήξας αὐτοὺς τῆς ἄκρας ἕως συρίας προσθήκην ποιεῖ). προστίθει δὲ ἀρχελάῳ φορεᾶ χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱοῖς τῆς πατρῴων παρῆν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quę Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toro regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumea, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorũ patrimoniũ.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum eſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἔνειμει, ἰαμνία δὲ ἦν ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἐπόμου μυριάδες πεντήκοντα, καὶ σαρεῖζεται καὶ τὴν ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτη θεόσδοτος ἐν πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐφ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς βασιλέως συγγενεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις χρείας ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καῖσαρ ἑκατὸν ἀργυρᾶ δωρεαὶ ἑπτὰ μυριάδων αἱ ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἕκαστον, ἐσωφώνησεν αὐτὰς τοῖς φερομένοις υἱοῖς. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξελόμενος, οὐχ οὕτω μεγάθει τιμῆς τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderãt oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatũ, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurãdo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpẽ incolumi.

Τούτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν δὲ ἦν σιδωνίων πόλεως αἰχμαλωτισθεὶς ὤφελέ πως τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελεύθερον, εἰσφύσησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀνῃρημένον υἱὸν ἡρῴδου ἐμπρεπεῖν ὤφελε τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοτράφημα παρελαβεῖν ὁμόφυλον αὐτῷ, ἔμπειρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ τὰ πρὸς ἅπαν μεγάλα θρασύμματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνώμενον, ἀποφαίνει αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδου παῖδα ὄντα διαπεπλεγμένον ὑπό τινος τῶν αὐλείων αὐτὸν ἐσαλμένων. κτείναντα γὰρ ἑτέρους οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε ἀφεῖπον καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε αἰεπλέκετο, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκ ἀπάλλαττε ἀπατῶν, ἀλλὰ κρίτῃ θρασυτεχθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δυπορισθεὶς δόσῃ τῇ ἐκείνων, ὅθι μήλου διῆρει. πολὺ δὲ ἦν ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ θρασείᾳ χρήματα, θρασάσῃ τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς ἐργάτας, ὅθι ῥώμης ἤπειγετο, ὤφελε πομπῇ τῷ ἰδιοξένων. καὶ δικαιαρχίᾳ θρασυβαλὼν ἐκ ἀπύχῃ τοὺς τῇδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης θρασυαγαγέσθαι. θρασύπεσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία θρασὺ ἡράσθη, καὶ δύνοιαι ἦν. αἴτιον δὲ ἦν, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδυπῆ διχόμυθον τοὺς λόγους συνῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιλητικοῖσιν ἀλέξανδρῳ, πολὺ τὸ πιθὸν ἐνεπίθει τῷ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ, καὶ θρασὺ τοὺς πλησίον καὶ ὠμύνυσαν. ὡς τε καὶ θρασελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου τοῦ ὠδὲ αὐτῷ, πᾶν τὸ τῇδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ὑξέπεσαν, τῷ ὤφελ δόξαν τὸ σωτήριας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα πιεῖν ὅμοι τὸ μηδαμὸν αὐτῶν γένος ὁπόθι χωρῶν κὴ τοῦ ξενωπὸν διφορούμενος. καὶ πᾶν βασίλειον ὠδὲ αὐτῷ χῆμα ἦν ἀναλάμπουσι τῷ ἰδιοξένων, μεγάλαι τ' ὠδεισάσθαι ἐγίνοντο τὸ πλῆθος, ὅθεν-

ξόντες τ' ἐφημοι, καὶ ὁπόσα οἶκος τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι σωτηρίαν οὐδὲν ὅπ οὐκ ἐθρόησεν.

καὶ σοὶ

καίσαρει δὲ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία ὡδὶ αὐτῷ, ἠπίστει μὲν οὐδὲ τὸ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρῴδην ἐν τοιούτοις ὑπομένειν ὅτι μεγάλα αὐτὸν ἠκούσειν αὐτοῦ. ὀλίγοις δὲ τῇ ἐλπίδι κέλαδον τῷ αὐτοῦ τινα ἐξηλλαγμένον ὡμιληκότα τοῖς μεγίστοις, πάμπαν καλδίσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δὲ αὐτῷ ἡδύ τι βιγτῶν ὅτι τῇ πείσῃ τῷ πολλὰν ὑφομένῳ. ἐ μὲν καῖσαρ ἐνέπαιζε. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἐμφερὴς ἐ μὲν ὡς τε ἀπατῆσαι τοὺς σοφοὺς ὡς ἐπλογίζεσθε δυναμένους. αὐτυχία τε δὲ ἐτύγχανε ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ὧδε τὸ σκεῦος ῥᾳδίως τὸ σῶμα τοῦ ζοφῆς καὶ ὑγιαγότητος σωφρόνως ἐπλογίζεσθαι

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudeam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cùm illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hîc referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

A ἵνα ὑπ' ἐκῶς αἰτρέφη) θεὸς αὐτοῖς. ὁ τοίνυν καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τ ὑπέροπτον ἀρχελάου τ ἐν ῥώμῃ θρασύμαθον, ἀρχέλαος ὢ ϛ τούτῳ ὄνομα ἦν, μετακαλέσας, γεάφειν μὲν ἀρχελάῳ τάχιστα ἠξίει). σὺ δ' ὦ δαχρῆμα φησὶ πλέων μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγαν αὐτ θεὶς ἡμᾶς. ϛ ὃς ἔπλευσεν ἐκ τ ὀξέως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τ ἀρχέλαον ἐν δώμασι ὄντα μετ' τῶν φίλων, τήν τε δίαιταν ὑποσημαίνει τ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτ εἰς τ ἔξοδον. καὶ ὁ

B καίσαρ ἀφικομένου ὑπ' τινων κατηγόρων ἀκούσα) ϛ αὐτ λέγοντος καὶ σκῆπτον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τ γαλατίας, τὰ ὄ χρήματα ἀπανέσκατο. θεώτερον ὑ ἥκληθεὶς ὑπ' ῥώμης ἀπελθεῖν ἀρχέλαος, ὅταν τοιόνδε σκῆπτεται τοῖς φίλοις. θρασάμβους ἀστάχυς δώκα τ ἀριθμὸν, πλέως πυροῦ τ ἰδίαν ἀκμὴν ἀπτ ληφότας, δόξαι μοὶ αὐτὰ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. κὴ θορυβούμενος,

C φέρειν γὰρ εἰς μέγα δόξαν τ ἔνυπνιον αὐτῷ, μεταστέλλει τοὺς μάγους, οἷς θεὶ ὀφθέντων ἦσαν αἱ ἀστροφαί. σημαινόντων ὑ ἕτερον ἐφ' ἑτέροις, οὐ γὰρ εἰς σῖτα ἔκειτο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ γλῶ ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν θεσμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φέρειν τ ὄνειρον οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς θεσίμασιν, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσημαῖνειν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπετάλας πορεῖν τὸ ζῷον. μεταβολὰς ὑ αὖ θεσμάτων, διὰ τὸ τ γῆν, πόνῳ τῶν ἐκείνων ἀρωμένην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι. τοὺς ὑ ἀστάχυας δηλοῦντας, τοσόνδε ἀριθμὸν ἐτῶν τ ὁρίζειν. θεὶ δὲ ὦ σῶς ὀφθῆναι θεοῖς, ϛ τ χρόνον ὡρισμένον ἀρχελάῳ τ ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ ὑ ἡμέρᾳ μετὸ τὸ θεσθῆναι αὐτὸ ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ καλούμενος ἀρχέλαος πομπὸς εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. ὀνομαζομένου ὑ καὶ γλαφύρας τῆ

D γυναικὶ αὐτ τυγχάνῃ, βασιλέως ἀρχελάου θυγάτηρ ὖσα. ἦ ὡς θεότερον εἶπον, συνῳκῆ παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος υἱοῦ μὲν ἰόος, ἀρχελάου ὑ ἀδελφός. ἐπεὶ ὑ συμβαίνῃ τ ἀλέξανδρον ὑπ' τ πατρὸς ἀπολυθῆναι, ἰόβα τῷ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ). μεταστάντος δὲ τ λιβύος χηρεύουσα ὑ κατὰ σωφροσύνη ὀνομαζομένη τῷ πατρὶ, ἀρχέλαῳ ἀγαπᾷ) τ συνοικοῦσαν αὐτῷ μυριάμμιλα σκάφαλῶν, τοσόνδε αὐτὸν τῆς γλαφύρας αἰσθησιν ἔχειν. καὶ

E συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶ). ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὀπισθότα θυσαμβρίῳ, χαίρειν καὶ θεβάλλειν θεσθόμως. τὸν ὑ κατάμεμψιν τ αὐτ ποιῆσθαι, ϛ φάσκειν, ἐξαφύεσθαι, συντόρους ἀρὰ λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν ἐμ) γυναῖκ' ἐν ἢ συνωμολογήσασά μοι, καὶ συνοικιθεῖσα παρθένῳ, παῖδων ἡμῖν γεγονόταιν, λήθη παρεδόδως ἑορτὰς τοὺς ἐμοὺς, διυτέρων ὀπηδυμίᾳ γάμων. πλησθέσθαι δέ σοι οὐδὲ οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ ϛ ἔρωτον ἐπάλμησας αὐτῇ θυγατέκλινας νυμφίον, ἀφροπρεπὴς καὶ ἀναιχμύπτως ὀπισθοῦσα οἶκῳ τῷ ἐμῷ,

F καὶ γάμῳ συνηθυμῆ θεὸς ἀρχέλαον, ἀδελφὸν μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι δ' νοίας τ σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε πανταὶς τῶ ὀνειδισμῶν τος, ἐμὲ δ' ὧσπερ ἐμ' συνηθείας κατασκευάσαμέν θ. ταῦτα διηγησαμένη θεὸς τὰς συνήθεις τῆ γυναικῶν μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον. ἐγὼ ὑ οὐκ ἀλλοδόξια νομίσας αὐτὰ τῇδε τῷ λόγῳ ἐξ) δέ τὸ θεῖ τῆ βασιλέων αὖ τ σωτηρίαν, καὶ ἄλλως ὅτι θαῤῥῶ δόμα πιφέρειν, τ τ ἀμφὶ ταῖς ψυχαῖς ἀθανασίας ἀμφιεσῖ, ϛ τ θείαν θεμηθεία τὸ ἀνθρώπινα θεληφότος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ϗ ἀπίς ἐϛαγ τὰ τοιάδε, γνώμης ἀνάμβμος ϝ ἑαυϝ κώλυμα οὐκ ἂν γβύσιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ σπευδομένῳ. ϝ ϗ ἀρχελάε χώρας ὑποτελοῦς σεβαστευθείσης τῇ σύσῃ, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος αὐτὴρ ὑπατικὸς, ἅμα τιμησόμβμος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ τὸν ἀρχελάε ἅπαν δωσόμβμος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illò à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν ϗ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη πιπτὴς συρίας ϵ ἰουδαίας, καὶ ἅπαν δωσόμβμος τὴν ἀρχελάε οὐσίαν, μεταπεσούσης τῆς ἰουδαίας ἐν βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐν ϝ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ περὶ ἰούδα ϝ γαλιλαίου. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεῖκαι εἰς ἱερόσολυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς, ἐξανέστησε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ὀξυκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱερόσολυμα, καὶ ὡς πθέριος καῖσαρ ἔχρεωφλησεν αὐτῷ ἀρτάβανὴν ὠνὴν τῶν παρθυαίων πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν δὲ πόλεμον. Κεφ. ϛ.

Πόλεμος ἡρῴδου ϝ τετράρχου πρὸς ἀρέταν ϝ τὸν ἀράβων βασιλέα ϵ ἧτ τα. Κεφ. ζ.

Ἀπόπλους ἀγρίππα ϝ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς πθέριον καίσαρα, ϵ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. καὶ ὅν χρόνον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὴν πθερίου τελευτήν. Κεφ. η.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀπαβαὶς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσαϛο γαΐῳ ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τοῦ ϵ ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, ϵ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ως γαΐῳ, πέμπει πρόκιον νουμᾶν εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς συναγαγόντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ ϝ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, διὰ ἀσιναῖον καὶ ἀνίλαιον τοὺς ἀδελφοὺς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines, quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio, & vtriusq; partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Phariszo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidẽ propugnádæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorũ lucrorũ studio. Itaque conficiẽtibus se mutuò ciuibus,

A

Κεφάλαιον α'.

Ως κυρήνιος ἐπὶ κρίσεσι ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, & ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ ὅπως ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ δὲ τῷ εἰς τὸν βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπατικὰς, καὶ δι' ἃς πασῶν ὁδὸν ἦσας, ὕπατος ἡγήσατο, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, ὅτε συρίας παρὰ τοῦ καίσαρος, δικαιοδότης τῶν ἐθνῶν ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῆς οὐσίας ἡγησόμενος. καπόνιός τε αὐτῷ συγκατεπέμπετο, τάγματος τῶν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῶν ὅτι πᾶσιν ἐξουσίαν παρὰ δὲ καὶ κυρήνιος εἰς τὸν ἰουδαίων ἐθνῶν τῆς συρίας ἡγουμένου, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. οἱ δ', καίπερ τὸ καθ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὸ ὅτι τῷ ἀπογραφῆς ἀκούσασιν, ὑπεκατέθεσαν τῷ εἰς πλέον ἐναντιοῦσθαι πείσαντος αὐτοὺς τῷ ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ δὲ υἱὸς λέγεται. καὶ οἱ μὲν πιθόμενοι τῷ ἰωαζάρου τῷ λόγῳ, ἀπιτίμων χρήματα μηδὲν ἐνδιασάντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδουκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἀπέστησε δὲ τὸ ἀποτιμήσιν οὐδὲν ἄλλο, ἢ αὐτὰρκες δουλείαν ὑπομένειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτοῖς ἐφαπλοῦσθαι τὸν ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦσθαι εἰς τὸ δύνασθαι ἀνακινεῖσθαι τῆς κτίσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τῷ ταύτης εὐδαίμονας ἀγαθοῦ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῷ μεγαλόφρονι, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ὅτι συμπροθύμεσθαι τῆς βουλομένοις εἰς τὸ κατορθοῦσθαι συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, αὖ μεγάλων ἐργάται τῇ ὀλιγοΐᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἐξαφίων φόνου ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονὴν δὲ τὸ ἀκούσασιν ὧν λίσιον ἐδέχοντο οἱ αὐθρωποι, φρῦκτοῦ ἐπὶ μεγάλῃ ὑπολῇ τῷ τολμήματος. κακὸν δ' οὐκ ἔστιν οὗ μὴ φυσήτος ἐκ τῆς δὲ τῆς ἀνδρῶν, καὶ πραγτέον ἐπὶ τὸν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐκ ὀλίγον τε ἄπαυστον ἐβίας ἔχειν, καὶ ὑποστέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπιλαφρύοιεν τὸν πόνον. λησηρίων δὲ μεγάλων ὑπὸ θέσει καὶ ἁρπαγεῖς ἀνδρῶν τῆς φρώτων, λέξα μὲν ὀρθομένου τῆς κοινῆς, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν συσῆς τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ

καὶ δόξος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς καὶ A & furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè superueniens potuit eos compescere, quò minus sæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili sanguine; donec postremò malum eò progressum est, vt hostilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum super tres pristinas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se contrahunt, id quod non in præsens tantùm turbauit rempublicam, sed futurarum etiam cladium fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis disserere, propter quæ tot mala gentem nostram inundauerunt.

τὴν αὐθεφόπων, εἴς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτῶν χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῆς αὐτικα θησκότων. ἐ δὲ, τῆς πολεμίων. λιμὸς τε εἰς ὑστάτην ἀναγκαιότητα ἀφικόμενος ἀναχωρῆσαι, & πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφλέξεις, μέχρι δὲ & τοῦ ἱεροῦ & θεοῦ ἐνέσαντος πυρὶ τῆς πολεμίων ἐδὲ ἡ στάσις. ὅτως ἄρα τὰς τῶν πατρίων καινοτομίας καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει κίνδυνας & ἀπολλυμένοις τοῖς συνήθουσιν, εἶναι καὶ Ἰούδας, καὶ σαδδοῦκος, τὰ τέτταρα φιλοσοφίας ἐπείσακτον ἡμῖν ἐνίσαντες, καὶ ταύτης ἑκάστων δυοῖν ἐπιθυμητῶν, θεοῦ τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀνωμοθεσίᾳ θεσπεσίου φιλοσοφίας τοιάσδε, ὡς ἐν ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτῷ ἀπεδαθῆναι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόνος τοῖς θεσπίσμασι συνέτυχεν.

B

Κεφάλαιον β'.

C

Τίνες αἱρέσεις ἦσαν Ἰουδαίοις, καὶ ὁποῖαι.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίας ἕξεις ἦσαν ἐκ τῆς πάνυ ἀρχαίας τῆς πατρίων, ἣν τε τῆς ἐαυτῶν, καὶ ἣ τῶν σαδδουκαίων, ἕτην δὲ φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τοι θεῖ αὐτῆς ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ & Ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῆς ἐπ' ὀλίγον. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὰ δόξαντα ὀξυτελίζουσι, οὐδὲν εἰς τὸ μελακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἕπεσθαι τῇ ἠγεμονίᾳ, θεσμαχθὲν ἡγούμενοι τῷ φυλακῇ μᾶλλον θεραπεύειν ἠθέλησε. πλὴν γε τῆς ἡλικίας θεφύκουσι θᾶσσον χωρεῖν, οὐδὲν ἐπ' ἀπλήκτῳ τῆς εἰσηγηθέντων ταῦτα θεσμῷ ἐπαγόμενοι. θεσπεσθαί τε εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ & ἀνθρωπεία τὸ βουλόμενον & ἐπ' αὐτῷ ὁρμῆς ἀφαιρεῖσθαι, δοκῆσαι τῷ θεῷ κρᾶσιν ἡμῖν, καὶ τῷ εἱμαρμένῃ βουλευτηρίῳ, καὶ τῆς ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι θεσχωρεῖν μὴ ἀρετῆ καὶ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχυεῖν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας βιοτεύσασι ἐν τῷ βίῳ γένοιτο. καὶ τὰς μὲν, εἱργμὸν αἰδίου θεσίσθαι, τὰς δὲ ῥᾳστώνην τοῦ ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰ τὰς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δίκῃ τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσεσι τῇ ἐκείνων τυγχάνει θεσσόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμμαρτύρησαν ὠφελιμοῦσθαι τὸ δεῖν πᾶσιν χρείαν ὄν, εἴτε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ οὐδαμοῦ πνὰν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νόμων. θεσὶ γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἐν μετίασιν ἀμφιλογίαν ἀρετὴν ἀξιοῦσιν. εἰς ὀλίγους τὸ αἵρεσις ἔδει ὁ λόγος ἀφίκετο, τοῖς μὲν τοι πρώτοις τοῖς ἀξιώμασι. θεφάσεταί τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ὡς ἐπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, θεσχωροῦσι δ' ἂν οἷς ὁ φαρισαίοις λεγόμενα τὰ μὴ ἄλλως ἀνεκτὰ γοῦν τοῖς πλήθεσιν. ἑαυτοῖς δὲ ὅτι μὲν θεῖ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, θεσμαχθὲν ἡγούμενοι τῷ δικαίου τοῦ θεσόδου. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματα τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὄπιθεν λοῦσι δεδοκότες ἀγνείας αἷ νομίζοιεν, καὶ δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τῷ κοινοῦ τιμενίσματος, ἐφ' αὑτῷ τὰς θυσίας ὄπιτελοῦσι.

Iudæi patriæ sapientiæ studiosi iam inde à multis retro seculis in tres sectas erãt diuisi, Essenorum, Sadducæorum: & eam quæ Pharisæorum vocata est. De his licèt nonnihil in secundo Iudaici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Pharisæorum via & simplex est: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur; nec audent eis responsare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt; nec tamen homini voluntatis assensum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autoritatem parauerunt apud populum: & quicquid ad solennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri. Tantum habent à ciuitatibus sapientiæ, temperantiæ, & vitæ honestioris testimonium. At Sadducæorum opinio cũ corpore extinguit simul & animas: nec quicquam præter legem seruandam existimant. nam de sapientia cum præceptoribus disceptare ad virtutem putant. huius sectæ pauci sunt, sed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quoties magistratus licet inuiti suscipiunt, Pharisæorum decretis assentiuntur; ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum vniuersitatis regimen citra exceptionẽ Deo asserit, immortalitatẽ animis: nec aliud quicquã æquè ac iustitiam omni contentione expetendum existimant: ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano seorsũ sacrificãt:

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quòd quia multis sæpe spectatum scio, plures de hoc non libet dicere, non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurijs, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc suffecerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filię cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

τῶν ἱερῶν ἰδεῖ αἰσιγνοίας τῶ ἱερῶ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἐν αὐτοῖς αὐτῶν ἄνδρες

Βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες ἢ ἧττον, & τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τετραμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας ἄλλους ἀνθρώπους τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πώποτε, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνους ἐν παλαιοῦ συνηθόν, ἐν τῇ ὑπὸ τηδευόμενα μὴ κακοκαλύβευτα. τὰ χρήματα τὰ κοινὰ αὐτοῖς ἔστιν, ἀπολαύοι ἢ οὐδὲν ὁ πλούσιος τῆς οἰκείας μᾶλλον, ἢ ὁ μηδ' ὅπωσοῦν κεκτημένος. καὶ τάδε ἀφθόνως ἔχουσι ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, & οὔτε γαμετὰς εἰσάγονται οὔτε δούλων ὑπηρεσίαις κτῶνται, τὸ μὲν εἰς ἀδικίας φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ τοίσιν ἐνδιδόναι ποίσιν. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὑπ' ἀλλήλοις ὑπηρετοῦσι. διακονίας ἢ τῆς ἀφθόνου χρῆσιν οὐκ ἐῶντες, ἢ ὅπως ἂν ἢ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς δεῖ ποίσιν σίτου & ἐδεσμάτων. ζῶσι δ' οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπερ μάλιστα ἐμφέροντες δικαίων τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ γὰρ τετάρτῃ τῆς φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῆς φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσπίνητος δὲ τὸ ἐλεύθερον ἔρως ἔστιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφότι. θανάτων τε ἰδίας ὑποφέρειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται καὶ συγγενῶν τιμωρίας, & φίλων ἂν τὸ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἐπιφανὲς δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμεταλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτους ὑποστάντες, πραγμάτων διελθεῖν παρέλιπον. οὐ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑποληφθῇ τὰ τῇ λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, τοὐναντίον δὲ μὴ ἐλάσσονος τοῦ ἐκείνων καταφρονήματος διηρθρῶσθαι τὴν παραπορείαν τῆς ἀληθείας, ὁ λόγος ἀφηγήσατο. αἰσία τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος ἡλικίου φλώρου, ὃς ἡγεμὼν ἦν, ἐξουσίᾳ τῷ ὑβρίζειν ὑπονοήσαντες αὐτοὺς ὑπὸ σίων ῥωμαίων. ἢ φιλοσοφεῖ μὲν ἰουδαίοις, τοσάδε.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρῴδης & φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα ὑπὸ δόξῃ ἔλαβε, & τῇ ὑποτιμήσεων πέρας ἐχούσῃ, ἃ ἐγένοντο ξιακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὸν ἀκτιακὸν ἐν ἀκτίῳ ἧττον ὑπὸ καίσαρος, ἰωαζάρου τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενός τε ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἄνασσον τὸν σὺν ἰσχὺ ἀρχιερέα. ἡρῴδης δὲ & φίλιππος τετραρχίαι ἑκάτερος τὰ ἑαυτῶν παρειληφότες κατῴκισαν. καὶ ἡρῴδης σέπφωριν τειχίσας, περίκλυστα τῆς γαλιλαίας πάντες ἦλθον αὐτὴν αὐτοκρατορίδα. βηθσαϊμφθᾶ ἢ, πόλις ἰουλὶς & αὕτη, τέκνα φιλίππου, ἰουλιάδα δὲ ὑπ' αὐτοκράτορος ἀρραδίᾳ τῆς γυναικός. φίλιππος ἢ πανεάδα, τὰ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ ἰορδάνου καταστησάμενος, ἐνοικίζει κωμήταις. καίσαρειαν δὲ βηθσαϊδὰν, περὶ λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλιν ἀξίωμα, πλήθει τὸ οἰκητόριον καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. καταπίπτοντος δὲ τοῦ ἰουδαίων διάπυρος ὂν ἔρωτι κυρίως σωνεκπεμφθῆναι, τάδε προέστησε. τῷ ἀζύμων τὰς ἑορτὰς ἀγομένης ὃν πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐς ἔθος

ἀνδρες

ἄνδρες σαμαρῖται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διαῤῥιψαν ἀνθρωπίνων ὀστῶν ἐν τοῖς στοαῖς ποιουμένοις. καὶ διὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ ἤρξαντο, μὴ πρότερον ὅπη τοιούτοις νομίζοντες, τάπερ ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κουαδράτῳ μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανελθόντι, διάδοχος δὲ αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἀπεδείχθη, μάρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἡρῴδου ἀδελφὴ μετοικίσασα ἰουλίαν ἰαμνιάδα τε καταλείπει, καὶ τῷ τοπάρχῃ πᾶσιν, τῷ τε ὑπὸ πεδίῳ φασαηλίδι, καὶ ἀρχελαΐδι, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον ἀννιος ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δεύτερος ὑπὸ ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐπὶ ἃ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μηνῶν ἓξ, ἡμέραι δυσὶ πλείονες, τούτου δὲ αὐτῷ τῷ χρόνου παρεπιδήμησαν ἔτη συμπάντα εἰκοσιεννέα, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῷ καίσαρι τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπὸ αὐτοῦ παρὼν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αὐτίου ῥούφου οὐαλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνανον ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετασήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ διαγλυοιδίου, καὶ τούδε παύσας, σιμωνι τῷ καμίθου τὸν ἀρχιερωσύνῃ φιλοδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τρισὶ δὲ ἐνιαυτοῖς τὸν τιμὸν ἔχοντα διεγλύπτου χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος ἐκ αὐτοῦ. καὶ γρᾶτος μὲν ταῦτα πεπραξὰς εἰς ῥώμην ἐπανελθεῖν, ἔνθεκα ἔτη διαζήσας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλᾶτος, διάδοχος αὐτοῦ ἥκει. ἡρῴδης δὲ ὁ τῆς ἀρχῆς, ὅτι μέγα τὸ ἐκ τοῦ τιβερίου φιλίας προσληθὲν, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ τιβεριάδα, τοῖς κεκτίσοις ὑπεκτίσας τῆς γαλιλαίας ὅτι λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ οὐκ ἄποθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὠκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὸν κατοικίαν ἀγόμενοι· τινὲς δὲ καὶ αὐτόθεν ἐθέλοντες. ἐδίδου δὲ αὐτοῖς οἰκοίκους καὶ τοῖς πανταχόθεν ὑπισουμένοις οἴκους ἀπόρους, ἔστι δ' οἷς μήτε σαφῶς ἐλευθέροις, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὅτι πολλοὶ ἠλευθέρωσεν, καὶ ὑπηρέτησεν, ἀναγκασμα τὸ μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπόθεσις, καταπεδωσάς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀπόδοσι, εἰδὼς ἀνόμων τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ὅτι τὸ ἰουδαίοις πάτριον, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε ἦν ἠρημωμένοις τὴν ἵδρυσιν τιβεριάδι ἡγεῖτο. μικροὺς δὲ ὅτι ἐπὶ ἡμέρας ἓξ τοῖς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φεσαήλης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὃν βουλῇς αὐτοῦ ἡγουμένης υἱὸν φραατάκου τὸν υἱὸς, ᾧ τοιαύτην αἰτίαν. φεσαήλης παίδων αὐτῷ γνησίων ἡγουμένων, ἰταλικὴν παιδίσκην, ὄνομα αὐτῇ θεμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίου καίσαρος ἐκ ἄλλων δωρεὰν ἀποσταλεῖσαν, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. κατανοήσας δὲ τοῦ πολλοῦ τῆς εὐμορφίας, προϊόντος χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τῷ φραατάκου ἡγουμένου, γαμεῖ τε τὸν αὐθεντὴν διαφαίνεται καὶ τιμᾷ. ἤγε ὅτι πᾶσιν οἷς ὅποι πιθανὸν τοῦ βασιλέως γαμετῆς,

A Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo facto est, vt posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phaselidem, Archelaidémque plurimis palmeris consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic succes- IIII.
B sit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator
C tertius; à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho, qui cognominabatur Caia-
D phas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiadam, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non lõgè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidę. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coE acti sunt; quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quóque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros argitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm iuxta nostras leges
F ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missã, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefa-
G ctus præcellenti mulieris forma, susceptoque iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi cõiunxit. Quę cùm quicquid vellet regi persuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis, sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, purantésq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram proniſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunę, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidę, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorũ, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratus copiis Vononē ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerētur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus regē imposuit. Per idē tēpus cū Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

A κὴ σὺν δὲ ὕστερα τῷ αὐτοῦ παιδὶ γλιχόμενος τὴν παρθυαίων ἡγεμονίαν, ἑώρα μὴ ἄλλως γλυκομένην μὴ ὑποσκιδῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῷ γνησίων τῶν φραάτου παίδων. πείθει δὴν αὐτὸν σπεύσαι εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ἦτοι μὲν, οὐ δὲ αὐτῷ εἶναι δύσορον φραάτην τοῖς θεσμούσης ὑπὸ τάγμασιν, ὅτι ἐν ῥώμῃ ἐξεπέμποντο. φραατάκης ἦ μόνος ὅτι τοῖς φεάγμασι ξερόμμος, ἐφόνον ἡγεῖτο κὴ ἅμα χρόνιον τὴν παῖδα διδόντες

B τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ παῖδι συμφεαξῇ τὴν μητρὸς, ἣν δὲ κὴ συνεισάγει λόγος. κὴ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧσσον, ὡς τὴν παροικτονίας τὸ μῖσος, ἐν μητρὸς ἐφοβεῖτο πληθυόντων τὴν ὑπηκόων, σὺν ἅπασι λαοὶ ἐς τὸ φεάγματον, κὴ οὕτω θνήσκῃ. συμφορνήσαντες ἦ οἱ ἡγεμονέστατοι παρθυαίων, ὡς ἀβασιλεύτους μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ ἦ βασιλεύοντες σὺν τὴν ἡμῖν τῷ ἀρσακιδῶν, κὲ δὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ἦ πολλάκις,

C καὶ μέχρι τοῦ θείου βείδος τοῦ βασιλείαν ἐκτεταμένου τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέσεων, ὁρῶσ' ὑπ' ἀνάγκην πρεσβεύσαντες. ᾧ δὲ καὶ ἄλλως μὲν ὑπήφθονος ὢν διὰ τὸ πλήθει, καὶ ὑπαίτιος καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάντ' γὰρ ᾧ σκαιὸς, καὶ συνεχόμενος εἰς ὀργήν. εἶτα δὲ τῷ σὺν τῇ ἡμῖν. τὸν μὲν δὴ συζάντες, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν οἵνοι φασὶν, ἐν ἀπονοίᾳ κὴ ξαπίζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ἦ ὁ πλείων

D κατέχει λόγος εἰς θήραν πορευόμενος. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, κὴ τοῦτο τὸ βασιλέα τῷ ὁμηρεύοντων. καὶ πέμπεται βονώνης πρεσβευτὴς τῷ ἀδελφοῦ, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τοῦ τύχου, ᾧ αὐτῷ δύο μέγιστα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονία, πρεσβύτερον, ἰδία κὴ ἀλλοδία. ταχεῖα ἦ αἰδοπὴ τοὺς βαρβάρους ὕπεισιν, ἅτε καὶ σφαλερὰ φύσῃ ὄντας, πρός τε τοῦ ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοδίαν ποιοῦσα τὸ προσταττόμενον ἠξίουν, τοῦ ὁμηρείαν αὐτὴ δουλείας

E ὀνομάζοντες, κὴ τῆς ὑπεκλήσεως τοῦ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δι' καίῳ διδοῦς τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χρόνον, εἰρήνης ὕβρῃ. ᾧ δὲ χρῆμα ἦ ἐκάλουν ἀρτάβανον μυρίας βασιλεύοντα, ἥρως ἀρσακίδων. πείθεται ἦ ἀρτάβανος, καὶ μετ' σπανὶς ἔπεισιν. ὑπανιστάζῃ ἦ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τῆς πλήθος τῷ παρθυαίων παραταξάμενον, ἡττηθεὶς φόβῳ πρὸς τοὺς ὅρους τῆς

F μηδείας ἀρτάβανον. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλῷ πρατῷ. συμβάλλῃ τὸ βονώνη, κὴ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται συν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. ἀρτάβανον δὲ πολλῷ τῇ ζοπῇ φόνον ἰργασάμενον ὑπὸ σὺν πλήθους τῷ βαρβάρων, πρὸς κτησφῶντα μετὰ τῆς πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνον μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη παρθοις. βονώνης δὲ ἐκ ἀρμενίαν δραπέτευει, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς δὲ αὐτῷ πρίσιος μὲν ἀπεῖπε, πρός τε τοῦ ἀναδρίαν, καὶ τῷ παρθου τὰς ἀπειλὰς, ἀναπρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀπατεινόμενον. μηχανὴ δὲ ἰοῦ ἑτέρα βασιλείας ὑδημία, κὴ γὰρ οἱ πρὸς νεμφάτην δυναπὶ τῷ ἀρμενίων ἀρταβάνῳ πρεσίδετ), ᾧ δι δοσιν αὐτὸν σιλακῷ τῷ

τῆς συείας ςρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κὴ αὐδὲ τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συείᾳ παρεμυλάττετο. τοῦ δὲ ἀρμενίαν ὁρμὴ δι' δοσιν ἀρτάβανος, σὺν ᾧ τῷ ἰαυτῷ παίδων. ἐπολιόρκησεν ᾗ κὴ ὁ τῆς κομμαγωνῆς αὐτοχθ.

διέση-

διέστησε ἡ τοῦ πλήθους πρὸς τοὺς γνωρίμους, καὶ φοβερὸν ἦν ἀφ' ἑκατέρας μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ καὶ τὴν αἰσχολίαν, πρὸς μᾶλλον αὐτοῦ τῆς τύχης δι' εὐκαιρίαν τοῦ θανάτου. καὶ δὴ ἡδέως καὶ αἰσχολίαν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀπρὶξ ἐν φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται).

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

B

Πιλάτος ἡ ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καταρείας αἰσχρὰν, καὶ μεθηρμόσας χειμαδιοῦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις ὅτι καταλύσει τὰ νόμων τὰ Ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, πρότομός καίσαρος αἱ τοῖς σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενοι εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τὰ νόμου. καὶ δὴ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ μὲν τοιούτοις κόσμων σημείοις ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ἡ πιλάτος ἀγνοίᾳ τὰ αἰθεσπέσιον δὴ τὸ νύκτωρ ἠγάγετο τὰ εἴσοδον ἐδρύσῃ τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ ἡ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πλῆθος παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκέτευον ποιεῖσθαι πολλὰς ἡμέρας, ὅτι μεταθέσῃ τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρῆσας δὴ τὸ ὕβρεως καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περὶ τὴν ἐξαγορὰν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὄπλοις ἀφανῶς ὅτι καθίσας τὸ στρατωτικὸν, αὐτὸς ὅτι ἐπὶ βῆμα ἦκε, τὸ ἡ, ἐν τῷ σταδίῳ κατασκάσας, ὅπερ ἀπόκρυπτε τὰ ἐρεσθόντα στρατὸν. πάλιν ἡ τῷ Ἰουδαίων ἱκέτεια χειμένων, ὅτι σωθήναι δὲ ἐπισῆσας τοὺς στρατώτας, ἦπειλει θανάτου ὅτι δόσῃ ζημίαν ἐν τὰ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅτι τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ ῥωμαῖοι ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἑτοίμους ἔφασαν τὸν θάνατον ἕλεγον, ἢ τολμήσῃ τὸ σοφίαν παραβαίνεσθαι τῷ νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅτι φυλακὴ τῷ νόμων, ἀφεῖλε τὰ εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανενόμησεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔφερε δαπάνῃ τῷ ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸ ἀρχὸν τῷ ῥεύματος, ὃν ὑπὸ σταδίων ἑκατὸν. οἱ δὲ, οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ ῥοιζοῦσιν, πολλαὶ τε μυριάδες αἰθεσπέσιον συνελθόντες, κατεβόων αὐτοῦ παύσασθαι τὰ ὅτι τοιούτοις θορυβοῦσιν. πῆς ἡ λοιδορεῖα χεόμενοι, ὕβριζον εἰς τὰ ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρέπειν ὄμιλος. ὁ ἡ, στολὴ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτου ἀπειλοῦντα, οἳ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ ταῖς στολαῖς, ἀφανίμους εἰς ὃ προελθόντες αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ δὲ ὁρμητόν εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδείσασι τοῖς στρατιώταις ὃ προσωπέκειτο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μείζονες ἦσαν ἐπέταξε πιλάτος, ἐλθόντο πληγαῖς, τοὺς τὰ θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ πολλάζοντας. οἱ ἡ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν οὐδὲν, ὡς τὰ δόλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐν φόβοις ὄντι φερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ καὶ ἀπέθνησκον, οἱ ἡ καὶ ἔφευγον ἀκόντες. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται ἡ καὶ τοῦτον τὸν

C

D

E

F

G

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum cum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiũt: plurimósq; tã de Iudeis quã de gẽtibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominus

χρόνον, Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἀνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτιμήσαντος Πιλάτου, οὐκ

non desiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsque in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. VII. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur priùs de Isiacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, nó ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis instructam sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouâ doli viam ingressa est videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silẽtij, & quod efficacissimum est ostentato præmio, in præsens vigintiquinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt pollicíti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus imperatóque absque arbitris colloquio, venire se ait missũ ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totáq; eã nocte obsecuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeũte priusquá sacerdotes doli cõscij surgerẽt, Paulina mane ad maritũ reuersa cõgressũ cũ Anubide prædicat,

A ἐπαύσαντο οἱ μὲν φιλοῦντες ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ζῶν τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζωὸς, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τοῦ χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασθέντων ἐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τι δυσὸν ἐθορύβησε Ἰουδαίους, περὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἴσιδος τὰ ἐν Ῥώμῃ πρόξενον αἰσχυνῶν ἐκ ἀπηλλαγμένα συντυγχάνει. καὶ πρότερον τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μανθάνειν ποιησάμενος, οὔτε μεταδιδάσκων λόγου ὅτι τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γινόμενα. παυλίνα ἦν τῶν ὅτι Ῥώμης, προγόνων τὰ ἀξιώματα καθ' ἑαυτὴν ὅτι πλεῖστον δύνοι κόσμον ἀρετῆς ὅτι μέγα προῒσα τῷ ὀνόματι, δυνάμις τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γενομένη τῶν ὄψιν δυσπρεπὴς, καὶ τῆς ἡλικίας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αἱρεθεῖσα. ἦν ὅτι πόλεως τῶν εἷς. ἐγαμήθη δὲ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα αὐτῷ συνόντων τῷ περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μοῦνδος τῶν τῶν ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων δὲ ἦν ἢ ὥστε ἀλόντα δώρεις, δι' ὃ καὶ παρθένον εἰς πλῆθος περιῆν, ἐξῆπτο μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δύνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲν ὡς ὅπλων ὠμένης, οὐ φέρων τὸν ἀτυχίαν τὸ ἔρωτος, σιδηρίᾳ σπίων θάνατον ὅτι τιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅτι παυλίνῃ κακοῦν τῶν κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπιψηφίζεται τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ φειδόμενος οὐκ ἀπηλλάσσετο. ἰοῦδᾶ ἤδη παρῆν ἀπελεύθερα τῷ μισθῷ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἣ δεινὰς φέρουσα τὸ νεανίσκῳ τὸ ψήφισμα τῶν θανεῖν, οὐ δὲ ἀφανὴς ἰοῦδαπολουμένῳ, ἀναιρεῖται τε αὐτὸν ἀφικομένη διὰ λόγου, πιθανότατα ἰοῦδᾶ ἐλπίδων πυθὸν ὑποσχέσεῖ ὡς διαφερόντως θησαυρῶν ὁμιλιᾶν φερὸς τὸν παυλίναν αὐτῷ. καὶ δικομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πάντ' μυριάδων δεήσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅτι ἀλόσειν τῆς γυναικός. καὶ ἣ μὲν ὅτι τούτοις ἀναγείσασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐφύλλιξε ζοῖς φερόδιξκονημένοις, ὁρῶσα δ' γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τῆς ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῶν ἱερέων τιν ἀφικομένη διὰ λόγων ὅτι πᾶσιν μεγάλαις, τὸ δὲ μεῖζον δώσειν χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν ἥμισυ, λαβόντος δ' ἐκβασεν τὸ φερόμενον ἑτέρῳ τοσῷδε, διὰ σαφεῖς νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, καλοῦσα παντοίως ὅτι τῷ πληθύοντι τὴν αἴθουσαν ἀπουδάσειν. οἱ δ' ὅτι πλουτῶ τῆς χρυσίου ὠδαγθέντες ὑπηγοῦντο. καὶ αὐτὴν ὁ γεραίτατος ὡς τὸν παυλίναν ὡσαύτως ὑμένων εἰσοῦσιν, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθὲν, πομπὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ αἰνοὺβιδος ἔρωτι αὐτῆς πόσημέρᾳ τῆς θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ἀκτὸς ὁ λόγος ἰοῦ, καὶ τὰς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ὅτι τούτοις ἀξιώσειν τὸ αἰνοὺβιδος, καὶ φερούσῃ φερὸς τὸ ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, κἠ δεῖνὸν τῆς αἰνοὺβιδος εἰσηγέλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τῆς σωφρονεῖν τὴν γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ δὲν εἰς τὸ τέμενος, κἠ δι-

πήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἰοῦ, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τῆς ἱερέως σύδον ἐν τῇ νεῷ, καὶ τὰ λυχνία σβεσθῶν ἰοῦ, καὶ ὁ μοιῶδος, φερικάκρυπτο γὰρ τῶδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιᾶν τῷ φερὸς αὐτὸν. παννύχιόν τε αὐτῷ διακονήσατο ὑφειλκρῖᾶ θεὸν εἶ. καὶ ἀπελθόντος φερὶ τέρου ἢ κίνησιν αἴσθανται τῷ ἱερέων, οἱ τὸν θησαυλὰ ἤδεσαν. παυλίνα φρὸ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὸν θησφαίσιαν ἐκδηγεῖται τῆς αἰνοὺβιδος,

καὶ φερὶ

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπιλαμπρύνεσθαι λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δέ, τὰ μὲν ἀπίστως εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δὲ ἐν θαύματι καθίσταντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. ἕτέρᾳ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντήσας αὐτῇ ὁ Μῶνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας δισχιλίας δυναμένη οἴκῳ προσθεῖναι τῇ ἑαυτῆς, δέξασθαι ἐφ' οἷς προσκαλοῦμαι οὐκ ἐβλιπτες. ἃ μὲν τοι εἰς μοῦνδον ὕβρει διεφθαρμένον οὐδὲν μέλλησαν τὴν ἐνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, αἰσθήσιον ὄνομα ἐθέμενο ἑαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ τοιαύτης ἀπιών. ἡ δὲ εἰς οἶκον τὸν τοῦ φωτὸν ἐλθοῦσα τῷ τολμήματος, ἀπερρήγνυτό τε τὸν κόλπον, καὶ τὰν δὴ ἀλώσασα τὸ παντὸς ὑπερβολῆς τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ παρεῖσθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῇ αὐτοκράτορι ἐπανήνεγκε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ πρεσβύτερος καθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσας τὴν ἱερέων, ἐκείνους τε αὐτοὺς ἐφόνευσεν, καὶ τὴν Ἴσιδος ὁλόθρου γενομένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τῇ γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδος εἰς τὸν Τύβερι ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μούνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμψεν, καίλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔχοντος αὐτῷ ἡμαρτημένα ἀπαιτήσαι. καὶ τὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένον, ταὐτὰ ἦν. ἐπανείμη δὲ ὅτι τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συμπιπτόντων, ὡς μοι καὶ προεθέμεθα ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina; inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd B Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum; atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius C præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referés. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

* Τὰ συμβάντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

CAP. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ΗΝ ἀνὴρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τοῦ δήμου, κατηγορίας τε ἀβλαβάσεως νόμων, καὶ δίκης τιμωρίας τοῦ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἐς τὰ πάντα. ὃς δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, προσποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίας νόμων τῆς μωυσέως, προσαγόμενος δὲ τοὺς ἐξ ἀνδρὸς εἰς τὰ πάντα ἀμείνονας, τούτους ὑπεφοίτησαν φουλβίας τῆς ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελθούσας τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρεα καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαι. καὶ λαβόντες, ὅτι χρείας τοῖς οἰκείοις ἀπαλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ φωτὸν ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ πρεσβύτερος, ὑποσημήνει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνου τοῦ φουλβίας ἀνὴρ ὑπισχνέῖται τῆς γυναικὸς, κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῆς παρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τοιαύτην ἀνδρῶν ἀπήλαυνοντο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συρρίψαν γὰρ αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πεῖσμα, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλάνου πρᾶγμα τὰ πάντα, κελεύει ὅτι τὸ χαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συμελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπειλήφασι, ἐχωρίζετο τὸ φθεγγομένους δίζειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πανδαὶ κηρύσσοντες τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἐν πεδίῳ, περιβαλὰ λίνῳ, παρειλήφεσαν τοὺς ὑποσυλλεγομένους, ὡς μεῖζον πλῆθος αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος ποιησόμενοι. φθάνει δὲ πρᾶτος τὴν ὁδὸν αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππεύων τε πομπῇ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quòd iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe F cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia cõminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credituli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. G Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

A φεβουμενοι θερισμῶν ἀθροισθεῖσαν ὑπὸ τάξεως ὀλιγωρίας, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυλέταις δυνατωτάτους ἐκόλασε πλάτος. καὶ γάντος ἦν τὸ Δωρύβα σαμαρέων, ἡ βελὼ ἀθρόα ἐπὶ τέλλιον ὑπατικὸν ἄνδρα συνείας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ πιλάτε κατηγόρει δὴ τῆ σφαγῆ τῶν ἀπολωλότων. οὐ δὴ ἀποστάσ ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ ἀφυγῆ τοῦ πιλάτε ὕβρεως εἰς τὸν περσαβᾶ ἀθρόα γνώσας. καὶ οὐιτέλλιος μάρκελλον τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιτελεῖ τοῖς ἰουδαίοις γνησόμωρος, πιλάτον ἐκέλευσεν δὴ ῥώμης ἀπιέναι, θεὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαίοι διδάξαντα τὸ αὐτοκράτορα. καὶ πλάτος δίκα ἔτεσιν ἐγκρίνας δὴ ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπύγετο, τὸ οὐιτελλίε πρὸ μῆνος ἐν τολαῖς ἐκ ὃν ἀνήκπεῖν. πρὶν ἢ τὴ ῥώμη θεραπεῖν αὐτὸ, φθάνῃ πᾶσιος μετασᾶς. Κεφάλαιον ς'.

CAP. VI.

Vitelly aduentus Hierosolyma; & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope tẽplum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priùatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atq; custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tẽpore, sequenti die rursũ eã reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens secum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locũ Ioseph Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mãdate vt cum Artabano fœdus & amicitiã faceret. Verebatur enim ne

B

C

D

E

F

G

Οὐιτέλλιος δ', εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, δὴ ἱεροσολύμων αὐτῇ, ἐν ἢ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα δὲ καλεῖ. ἐλθὼν δὲ μεγαλοφρόνως οὐιτέλλιος, τά τέλη τῆ ὠνουμένων καρπῶν αἴρησιν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὸ ἀρχιερέως, καὶ τὸν πάντα αὐτῆ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὑπεμένην, καθότι καὶ θεότερον ἦν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δ', ἐν τῇ αἰτωνίᾳ, φρούριον δ' ἔστιν οὕτως λεγόμενον, ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῷ ἱερέων τὴς ὑρκανὸς, πολλῶν δ' ὄντων οἱ τότε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βάρις κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τ' διατὰν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ὑποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, αἰσθανόμενοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἵ τε ἱερεῖς αὐτὰ ταῦτα πεφάσειν ἐπιτηδὲ δυον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρώδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὑπερμεγέθει κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, αἰτωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ αὐτωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμένην κατεῖχεν, πρὸς οὐδὲν ἦ, οὐδὲν νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. ὅθεν ἦ ἐφάσαν ὅμοια τῇ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὑπατεύσας αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος ἦς ὤν, οὐ ῥωμαῖοι ὑποδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκέλευον τῆς στολῆς τὸ ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφεαγίδι τῷ τε ἱερέων καὶ τῷ γαζοφυλάκων, τὸ φρουάρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἐπὰ δὲ ἡμέρας ἦ ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τ' φρουάρχε, ἐ ἀγειδύσῃ, ζησαμένος ὁ ἀρχιερεὺς μὴ μίαν ἑορτῆς ἡμέραν ἀπεδίδοτο αὖθις εἰς τ' οἶκον, ἥπερ ἐκέτο ἐ θεότερον. τὸ δὲ ἐφεαρτίζεσθαι ἑορτὰς ἑκάστοις ἔτους καὶ τὰ νηστείαν. οὐιτελλίῳ δὲ δὴ τῇ ἡμετέρῳ παζίῳ ποιεῖται τ' στολὴν, ἤτε καίσιτο μὴ πολὺ θεσμονεῖν δεισκήλας τῷ φρουάρχῳ, καὶ ὁπότε δίοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πεφάσεις διέρχεσθαι τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καὶ ἄφασ δικαλούμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱεροσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν ἀνανίου τὸ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αἰτοχείας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὰ ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ πιβίελιον ὡς οὐιτέλλιον χρήματα, κελεύων αὐτῷ πεφάσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸ ἐλθὼς ὤν, καὶ ἀρ-

καὶ ἁρμηνίαν πᾶσαν ἀσμένως, μὴ ὅτι πλέον κακουρ- A occupata Armenia, maiora damna inferret im-
γῆ. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ δι-perio. Quam amicitiam ita demum ratam fore,
δομένων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρτάβανου υἱέος. ταῦτα δὲ γρά- si ille obsides traderet, maximè si regium fi-
φων τιβέριος πρὸς τὸν οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι lium. His ad Vitellium scriptis, simul Hibero-
χρημάτων πείθει καὶ τὸν ἴβηρα καὶ τὸν ἀλανῶν βασι- rum & Alanorum reges magnis præmiis solici-
λέα πολεμεῖν ἀρτάβανῳ μηδὲν ἐνδιάσαι. οἱ δὲ αὐτὸ tauit ad inferendum quamprimùm bellum
μὲν ἀνετῆκαν. ἀλανοὶ δὲ διὰ σφῶν αὐτοῖς διδόντες ὁδὸν Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt,
αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπά- sed Alanis transitum dederunt per suam regio-
γουσι τῷ ἀρτάβανῳ. καὶ ἥττα ἁρμενία ἀφῃρητο αὖθις, B nem, & patefactis portis Caspiis immiserunt
καὶ πλειόνεσσι πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶ- eos in regnum Artabani. Quo facto & Arme-
τοι τῆδε τῆ ἐπιτάνοντο ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἦν αὐτοῖς niam denuò Parthi amiserunt, & peruadente
τὰ πάντα, καὶ τῶ βασιλέως υἱὸς ἐν τέτοιν τῆδε μα- totam eorum ditionem bello, nobilissimi qui-
χῶν ἔπεσεν μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν μυριάδων. καὶ αὐτὸς τὸν que eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio
πατέρα ἀρτάβανον οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς & multis popularium millibus, regióque to-
τε συγγνείς καὶ φίλους ἐκείνε γνωμώμενος, ἐμέλλησε μὲν ta hac incursione vastata est. Vitellius etiam
κτεννύειν δόλῳ τῆδε τὰ δῶρα εἰληφότων. αἰσθανόμενος δ' pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis
τὸν ὄλεθρον ὁ ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, δόλῳ τὸ πρὸ regiis ipsum Artabanum conabatur occidere.
πολλῶν καὶ τῆδε σφόντων ἀνδρῶν σωτηθῆναι δὴ αἰεῖ- C Ille intellecta fraude, nec inueniés remedium;
δεται τὸ δὴ πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ quòd ab optimatibus immineret periculum,
καθαρὸς στρατὸς εἴη, καὶ τόδε ἤδη ἐφαρμόσον δὴ habénsque suspectos & eos qui in fide mane-
δόλῳ τῶν δύνασται προσοικεῖσθαι, ἢ πέρας αὐτῷ γε- bant, quasi beneuolentiam fingerent prima
νομένης μεταπίθεσθαι πρὸς τοὺς προσαφεστηκότας, δὴ quaque occasione transituri in partes aduersas,
τῆδε αὖθ σαφῶς ἔσωζεν αὐτὸν καὶ πολλῷ μᾶλλον ταῦ- fuga se ad satrapias superiores seruauit incolu-
τα στρατιὰ ἀθρόα σύσσιτος δασύτη καὶ σακῶν, καὶ πολεμίους mem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto ma-
τοὺς αὐθησκόλας κατέχε τῶν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ gno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus
τιβέριος, ἤξιε φιλίαν αὐτῷ γνέσθαι πρὸς τὸν ἀρτά- est in imperium. His auditis Tiberius petiit a-
βανον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκεῖνος προσηλθεῖς, ἀσμένως ἐδέχετο D micitiam Artabani, & assentiente illo, conue-
τὸν περὶ αὐτῷ λόγον, ὅτι τὸν δυφράτην παρῆσαν, ὅτε nerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in
ἀρτάβανος, καὶ ὁ οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τῶ ποταμῶ medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq;
γνωμένης, καὶ τὸ μεσοτάτων τῆς γεφύρας ἀλλήλοις satellitio. Post quàm autem de fœdere conue-
ὑπηντίαζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς περὶ αὐτόν. καὶ nit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit con-
λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμένων, ἡρῴδης ὁ τε- uiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in
τραρχης ἵστασεν αὐτοῖς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα medio fluminis: nec multo pòst Artabanus mi-
θέσκηψάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ ἀρτάβανος μετ' sit Tiberio filium Darium obsidentem cum
ὀλίγου πέμπει τιβερίῳ ὅμηρον δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ multis muneribus, inter quæ etiam virum sta-
πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπάπτηχυν τὸ μέγε- tura cubitorum quinque genere Iudæum, Ele-
θος, ἰουδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς μόγις τὸ azatum nomine: qui propter vastitatem gi-
μέγεθος, γέγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις οὐιτέλλιος μὲν gas cognominatus est. Post hæc Vitellius An-
ἐπ' ἀντιοχείας ἦει, ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς βαβυλωνίας. tiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam.
ἡρῴδης δὲ βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρῶτον γνέσθαι πίστι Tum Herodes volens primus nunciare Cæsa-
κρίσασθαι τῷ ὁμήρων τῆς λήψεως, σκυτίνῃ γραμμα- ri de impetratis obsidibus, omnibus diligen- E
τοφόροις τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς βόστρολλιν, καὶ ter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil
μηδὲν ὑπολελοιπόμενος ὅτι μὴ γνώσοιτο τῷ ὑπατικῷ. πρὸς amplius relinquens significandum per con-
οὐιτέλλιν δὲ ὅτι παρεμφθείσαν βόστρολλιν, καὶ τὸ κρίσας sularem præsidem. quare superuenientibus
ἔρως βόστρηλύαντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνόν- Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi
τος, φρότερον πίστι περὶ αὐτῷ ἡρῴδου πρεπθεικότος, iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo
παρελθεὶς ὁ οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεποιθέναι τὸ illo grauiter offensus, & factum in deterio-
μειζόνως ἢ ἐπέστρεφετο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τῶν rem partem accipiens, iram celabat in pecto-
ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν γαΐου re, donec ad Caium perueniret rerum regimen.
τῶν ἀρχῶν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡρῴ- Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX.
δου δὲ ἦν ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, ἐικοστῷ μὲν F suum obiit, anno Tiberij principatus vigesi-
ἐνιαυτῷ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, τετρακαίδεκα δὲ αὐτὸς ἐπὶ mo, quum ipse præfuisset triginta septem annis
καὶ ἑξήκοντα τῆς τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir
βατανηαίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέζιον δ' ἐν οἷς ἦρχεν perpetuò modestus, & amator quietis ac otij.
ἔδοξεν τὸν ἔρωτα καὶ ἀσφάλημα. διαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. φρόδου δ' Degebat enim semper in sua ditione. Quoties
ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τῆδε ἐπιλέκτων, & ἕδρα εἰς ὃν κείνειν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπομένε, ὁπότε domo progrederetur, iter faciebat cum paucis
τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρεία γένοιτο αὐτῷ βοηθοῦντι, ἢ δὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν & ἐξείης ἐδρύσεως & ἕδρα selectis comitibus, subsequente sella in qua se-
καὶ τύχοι ἐνομένης, καθεζόμενος ἤκουεν, & τιμωρίας τε ἐπέτιμα τοῖς ἀλοῦσιν, & κρίσ ἴσως ἀδίκως ἐν ἐκλήμπτη dens solitus est iura reddere: & si quis ex oc-
cursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognosce-
bat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarétur intra ipsius regionis terminos.

Cap. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter, quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretę subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius exceptra, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris: eíque indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡμυθμίους. τελδύτᾳ δ' ἐν ἰευλιάδι, ⸂ αὐτὸ κομισθέντος ὅπι τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ὠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαῖ γίνον⸃ πολυτελεῖς. τλεῦ δ' ἀρχλεῦ, ⸂ δὲ κατελείπετο παῖδας, πθέριος ⸂ λαβὼν, προσθήκην ἐπαρχίας πολῖται τῆς συρσν. τοὶς μθύτοι φόροις, ⸂ ἐπέλδοσι συλλεγομένοις ἐν τῇ τετ ἀρχίᾳ ἐκείνε ἡμυθμένη καταπίπθαδαι.

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος ἡρώδε πεπαίχε πρὸς ἀρέτην ⸂ ἔπλα.

ΕΝ τούτῳ ⸂ ταπαίζησιν ἀρέτας τὸ πετραῖος βασιλεὺς, ⸂ ἡρῴδης δι' τοιαύτην αἰτίαν. ἡρῴδης ὁ τετ ἀρχης, γαμεῖ ⸂ ἀρέτα θυγατέρα, ⸂ συνῆν χρόνον ἤδη πολυώ. τελλόμθυ ⸂ δ' ὅπι ῥώμης, κατέβη⸃ ἐς ἡρῴδε ἀδελφῶ ὄντος οὐχ ὁμομητρίε. ἐν γὰ ⸂ σίμωνος ⸂ ἀρχιερέως θυγατρὸς, ἡρῴδης ἐγένετο. ἐκβαθεὶς ⸂ ἡρῳδιάδος ⸂ τύτου γυναικὸς, θυγατηρ ⸂ ἦν ἀριστοβύλε, ⸂ οὗτε ἀδελφὸς αὐτῶν, ἀγρίππα ⸂ ἀδελφῆς ⸂ μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, ⸂ δεξαμένης, συνθήκαι γίνον⸃ μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότ' ἀπὸ ῥώμης ⸂ ἀπέλθοι τὸ. ἐπὶ ⸂ τ συνθήκαις ὡς ⸂ καὶ ⸂ ἀρέτα ⸂ θυγατέρα ἐκβαλεῖν. ⸂ ὁ μθὺ, εἰς ⸂ ῥώμην ἔπλ ταῦτα συνθέμενος, ἐπεὶ ⸂ ἐπανεχώρ ἀλλοτρίᾳ ἐμένος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ⸂ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τλεῦ ἡρῳδιάδα συνθηκῶν ἠμυθμένης, φρὴν ἔκπυος αὐτῷ ἠμέλᾳ τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελδῖ πέμπειν αὐτλεῦ ὅπι μαχαιρῶντας, μαθόντα δ' ὅτι ⸂ τ ἀρέτα καὶ ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμλεν οὐκ ἐκφαίνουσα τλεῦ ἑαυτῆς. καὶ ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠθέλᾳ ἀθρόον πρόσδοκᾶν. ἡ δὲ, πρόσπταίλκει ⸂ ἐκ πλείονος ⸂ εἰς τὸν μαχαιρεμῶντα, τότε παρ' αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τλεῦ ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τῦ ⸂ πατρὸς ἀρέτα ⸂ παρλῦ, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τλεῦ ἀραβίας κομιδῇ τῇ ⸂ πατρῴων ἐκ ἀγκθοχῆς, ⸂ παρλῦ τε ὡς τὸν πατέρα ἦ τάχος καὶ αὐτῷ τλεῦ ἡρῴδου ἀγάνοιαν ἔφραζε. ὁ δὲ ἀρχλεῦ ἔχθρας ταύτλεν ποιησάμθυος, ⸂ δεῖ τε δέρον ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δ' ⸂ δυνάμεως ἑκατέρω συλλογίσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατηγοῖς ἀπεσταλκότες αὐθ' ἑαυτῶν. ⸂ μάχης ⸂ γνομθύης, διεφθάρη πᾶς ὁ ἡρῴδου στρατὸς, πρεδόσιας αὐτῷ ⸂ ἠμυθμένης ὑπ' αὐθρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐκ τῆς φιλίππε ⸂ τετ ἀρχίας ἡρῴδη συνεστράτευον. ταῦτα ἡρῴδης γράφει πρὸς πβέριον. ὁ ⸂ ὀργῇ φέρων τλεῦ ἀρέτα ὅπι χαίρησιν, γράφ πρὸς οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, ⸂ ἢ τοι ζῶν ἐλόντα, ⸂ ἀναγεῖν δεδεμθύον, ἢ κτεινομένου πέμπ τλεῦ κεφαλλεῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ πβέριος μθὺ ταῦτα πρόσθεν ἐπέστελλε τῇ ⸂ συρίας στρατηγῶ. πισὶ ⸂ τῷ ἰουδαίων ἰδέᾳ ὀλωλέναι τὸν ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τῦ θεοῦ, ⸂ μάλα δικαίως πνυμένου κατὰ ποινλεῦ ἰωάνου τῦ βαπτιζομένου βαπτίσου. κτείνει γὰ τοῦτον ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς ἰουδαίοις κελδόντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, ⸂ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, ⸂ πρὸς τ θεὸν ὁσιότητι χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰ ⸂ βάπτισιν ⸂ ἀποδεκτὴν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ὅπι τινων ἁμαρτάδων ⸂ ἐξαιτέσθων ⸂ χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τῦ σώματος, ⸂ ὅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰ ἥσθησαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, ⸂ δείσας ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰ ὡμε-

ἐφίκεσαν συμβελῆ τῇ ἐκείνου θεάξοντες, πολὺ χρεῖττον ἡγεῖτο. πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, θεσπεσίων αἰτίαν, τὸ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ θεάγματα ἐμπεσόν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ ἡρῴδου, δίσμος εἰς τὴν μαχαιρωθῆναι πομφθεὶς, τὸ θεσπεσιρμένον φρονεῖον, ταύτῃ κτίνυται. τοῖς δὲ ἰουδαίοις δόξαν ὅτι τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ στρατεύματι γνῶναι, τὸ θεοῦ κακῶς ἡρῴδῃ θέλοντος. οὐϊτέλλιος δὲ ὁ θεασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε αὐτὸν φιλοῖ ἢ ἵππων ἕς συμμαχοῦντες ἐκ τῆς ὑπὸ ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἤπείγετο, καὶ ἔχε πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς ἰουδαίων ἀγὴν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ἑδόν. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, θεωρᾶν εἰκόνας εἰς αὐτῶν φερομένας, πολλὰς δ' ἐν σημαίας ὅπλων εἰμένας. καὶ πειθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις βουλεῦσαν, καὶ διὰ τὸ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ ἡρῴδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀπῆει, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς παρούσης τοῖς ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων πλήθους δι' ὡρισμένης, ἓξ ἡμέρας ταύτῃ διατριβὴν ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γεγραμμένων αὐτῷ θεσσαλωνικέων ἃ ἐδήλου τὴν πρεσβείου τελευτὴν, ὠρκισεν τὸν πλῆθον ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ καίσαρος. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἕκαστον χειμαδιοῦντος, πόλεμον ἀκφεύγειν ἐκέλευε ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τὸ εἰς γάϊον μεταπεμπόμενα τὰ θεάγματα. ἐλέγετο δὲ ὑπὸ τὸν ἀρέταν οἰωνοσκοπησάμενον θεὸς τὸν ἀγγελίαν τῷ οὐϊτελλίου στρατῷ φάναι, μηχανὴν ἐκ ἧς τῷ στρατῷ ἡ ὅτι πέτρας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τῷ ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμη τῇ ἐκείνου ὡρμημένον διακονεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν χρῄσιτο ἡ θεασκευὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ οὐϊτέλλιος μὲν, ἐπ' αἰτιολογίας εἰσχώρησεν. ἀγρίππας δὲ ὁ ἀρισοβούλου υἱὸς ἑαυτῷ θεότερον ἢ τελευτῆσαι πλέον, ὅτι ῥώμης ἄνεισι θεάξων τὰ θεὰ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ θεραγμένης. βέλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότερον θεί τε ἡρῴδου, καὶ χρόνοις αὐτῷ ὡς ἐχρῆτο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν θεὶ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ θεάσασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ' ἄλλη τὶς ἀλκὴ τῷ ἐν ἀνθρώποις ὅπλιτεθυμένων, διὰ τῷ θεὸς τὸ θεῖον δυσσεβεῖν, εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, σωρὸν πλεῖον ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῶσαι τοὺς ἡρῴδου ἀπογόνους. φέρει δ' αὖ τι καὶ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, τὸ τὸν δυσχεραίνειν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγενημένου, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, ἐς θεὰ πᾶσαν δόξαν τῷ ἐλθόντων αὐτὸν, ὅτι τοσοῦδε πυξήθει δυνάμεως.

A nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

XI. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, absumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque veller per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóq; per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam vẽtum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus priùs moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pareretur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniẽ, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea te facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Matiamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrũ,

ἔρηται μὲν οὖν ἡ θεότερον θεὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι ἡ νῦν ἀνεκδεὰς. ἡρῴδου τοῦ μεγάλου θυγατέρες ἐκ μιᾶς μάμης ἡ ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γένος δύο, σαλαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτοῦ ἀνεψιῷ φασαήλου παιδὶ ὄντι, ᾧ φασαήλου ἀδελφοῦ διδωκότος αὐτῷ ᾧ παῖδος. κύπρος δὲ αὐτοπάτορι καὶ αὐτὴ ἀνεψιῷ, ἡρῴδου παιδὶ ἡ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾗ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψοῦς γένοντο ἑπτὰ παῖδες, αὐτίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Druſillam. filij verò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Ioſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus, atque hæc eſt Phaſaëli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole diſceſſerunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerunt. Percenſitis igitur Herodis poſteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, poſtremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

XII.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἤ ἀλεξάνδρα ἡ κύπρος· ἡ μὲν ἀλεξάνδρα ἀγρίππᾳ γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδρα δὲ ἤγαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῷ ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄπαις τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τοῦ δὲ πατρὸς τούτων ἀγρίππας ἐφέφετο μὴ καὶ ἕτερον ἀδελφὸν, ἡρῴδης τὸ καὶ ἀριστόβουλος, ἡ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱὸς τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις θνήσκει λιπὼν ὑπ' αὐτῷ παῖδας σὺν ἀλεξάνδρῳ τοῦ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ἐλυμπιάδος τῆς ἡρῴδου βασιλίσσης θυγατρὸς, ἡ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον.

B ὁ δὲ τρίτος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσηνῶν βασιλέως θυγατρὸς δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα ἡ τῇδε ἰωτάπη. καὶ παῖδε μὲν τρεῖς ἀρσένων τέκνα. ἡρῳδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ταῦτα ἡρῳδιὰς δὴ συγχύσει φρονήσασα τῆς πατρείων, ἡρῴδου γαμετῆς τοῦ ἀνδρὸς τῆς ὁμοπατρίου ἀδελφοῦ ὀλιγαῖς ζώντος, τῷ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ὄντι. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῆς τετραρχίας τῆς ζαγωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδου παῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες δ' ἐγγίνονται αὐτοῖς, ζεῖς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, ἡ σαμψοῖς ἔστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ αὐτοπάτρου θυγάτηρ

C γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ τὸν ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ ἦν κύπρος. ἡρῴδης δὲ ἡ ἀλεξάνδρου οὐδὲ ἀδελφοὺς ἔφλιπε αὐτοπάτορας, ἄπαιδες τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τῆς βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπηρημένῳ ἀλεξάνδρου ἡ πηράμης ἐπιγένεται υἱὸς ἐκ τῆς ἀρχελάου τῆς καππαδοκῶν βασιλίσσης θυγατρὸς, καὶ πηράμης μὲν βασιλέων ἀρμενίας κατηγορεῖται ὑπὸ νέρωνος ἐπὶ μεγάλοις ἐγκλήμασιν ἡλωκέναι, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ δὲ πηράμης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, ὃς βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος ἐγκρίνεται, υἱὸς τε ἀλεξάνδρου αὐτοῦ γίνεται. γαμεῖ δ' οὗτος αὐτόχθονα τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσίοδός τε τὴς ἐν κιλικίᾳ οὐεσπασιανοῦ αὐτὸν ἱστᾷ βασιλέα. καὶ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, οὗτος ἅμα τοῦ φυλῆναι τὴν θεοπρεπείαν ἐξέλιπεν τοῦ ἰουδαίοις ὀλιγωρίαν μεταβαλόμενοι πρὸς τὰ ἕλληνα πάτρια. τῶν δὲ λοιπῶν θυγατέρων ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνους τελευτᾶν συνέπεσεν. τοῦ δὲ γλαφύρας ἡρῴδου ἀπογόνων, οὐδὲ

D E F κατελίξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὸ μὲν τοῦ γλαφύρου πρωτόγονον ἡρῴδην ἀλωνάμην, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσας τε ἀγρίππα τύχας συμβάλοιτο, ὡς τε αὐτὸν ἐξάφνης ποτὲ μὲν μέγιστον ἀξιώματός τε καὶ μεγέθους προκόψειν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον η'. A CAP. VIII.

Ἀπόπλους Ἀγρίππα τῆς βασιλέως πρὸς Τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν Τιβερίου τελευτὴν ὑπὸ Γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodò accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

ΗΡώδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τὸ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο Βερνίκης τῆς μητρὸς. τιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ προαγωγῶν ἠξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μεγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεῖσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, δυσδιάφορον αὐτὸν ἠξιωκυίας τὸν ὅπῃ τοιούτοις χρωμένῳ ὀργῇ. ἐπεὶ δ' ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, χρώμενος ὅπῃ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὰ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐκ τῆς δωρεᾶς τὸ μὲν μέγα προϊέμενον ἀναλῶσαι τῷ χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐτετέλεστο ἐλπίδι προαίρεσις τὰ αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ σφᾶς αὐτὸν λῦσαι, καὶ τῶτ' ἐλθεῖν κώλυμα τὸ ἐν Ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τὸ τελευτηκότος ἀπέπεμψεν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ δεῖν τὸ αἰσθανόμενος τοὺς λυπεῖσθαι μνημονεύων τὸ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνων. δεῖν μὲν δὴ ταῦτα ὅπῃ τὸ ἰουδαίας πλέων, ὡς τὸ κακοπραγοῦν, καὶ ταπεινούμενος ὀλίθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τὸ ἐκτίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε οὖσι καὶ ἀλεωρὼ οὐδ' ἐλπίδα τινὰ οὐδ' ἐνεδίδοσαν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ ἀθυμίᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μεσογαίᾳ τῆς ἰδουμαίας ἐν ἀφανείᾳ τὸ μεταστήσοντος αὐτὸν λῦ. ἀναθαίνεται δ' αὐτῷ τὸν δεινοτάτην κύριος ἡ γυνὴ, παντοία τε λῦ ἀπείρουσα τῆς ὅπῃ τοιούτους βουλευμάτων. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἐς τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ ἡρῳδίαδα ἡρῳδῆ τῆς τετάρχη συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τό τε ὅπῃ τοῖς τοιούτοις τὸ ἀγρίππου προβουλεῦσαν, καὶ τὸν ἀνάγκην ἥ ἐστ' αὐτὰ ἐξενεγκεῖν. ἐπέλαβέ τε συγγνώμῃ οὖσαν βοηθεῖν, θεωροῦσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καὶ τι καὶ ἀρχεῖον ἔδοσαν εἰς τὸν διαίτην, ἀγορανομία τε τὸ τιβεριάδος ἐτίμησαν. ἐμὲν ὅπῃ πλεῖον γε ἡρῴδης ἐπέμενε τοῖς διαβεβλημένοις, καὶ τοιγε, οὐδ' ὡς ἀρκούμενος. ἐν γὰρ τύρῳ τῷ συνουσίαν ὑπὲρ εἶδον τὰ ἡδυσμένων αὐτοῖς λιθωσιῶν ἀνεκτὸν οὐκ ἠνεσχόμενος ἀγρίππας, τὸ ἡρῴδου τὸ ἐπονειδίσαντος ἐς δαπάνας καὶ τροφὴς ἀναγκαίας μεταδίδοσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιον φίλον ὅπῃ ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόντα φοίτησιν, συνεία ἢ ἐν τῷ τότε δεῖσαν. καὶ δεξαμένου φλάκκου τῷ τούτῳ διηνεκῶς ἐκ παιδὸς αὐτὸν ἐκεῖ ἀειτοβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου δυσφορός τε λῦ, οὐ μὲν ἐλάπτοντο ἔχθρα τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ ἐκείνα τιμᾶν φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀρισόβουλος αἴει τι τοῦ πρὸς τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίσησιν, αἰτίαν τοιαύτην ὅπῃ τῇ δυσμενείᾳ τῷ λαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις πρὸς ὅρων δυσφορᾳ καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου πρὸ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀγῶνιόν τε

Παυλὸ ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quoridiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectem suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortataque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, ciúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata cerra pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippæ contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flacum cognito, quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia sensérat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphā viginti millium drachmarum Articarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimùm nox tectis incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fidejussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentaris Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar ęceptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio.

A πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ὁ δὲ πάντα ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῷ Δαμασκηνῶν ἕτοιμος ἦν ποιεῖν. ἀρίστοβουλος δέ, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν τὴν ὁμολογίαν τῶν χρημάτων, καταμηνύει πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ φανερᾷ λύσει, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἀφικνούμενος, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ μὴ τὸ ἀπορον ἀλλαχόθεν διαπραξόμενος, γνώμην ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας
B πλεῖν. εἰσπράττων δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, πέξιν μίσθωσιν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πορίσειν ἡμέρᾳ τῷ ὑπὲρ τούτους μηχανᾶσθαι ἐπηγγείλατο. καὶ ὁ μίσθωσις πρᾶτον παλαιᾷ βερενίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρός, ἀξιώσεως δὲ τῆς ἑαυτοῦ δικαίως ἀποτελοῦσαν αὐτανίας, αὐτῷ χρῶν ἔφασκεν ὑπὲρ χρέμματα, κἀ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δέ, ἐπικαλέσας τὸ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μίσθωσιν
C δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ χιλίας ἐλάττονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος κἀ τὸ μηδέν) ἄλλως ποιεῖν. ἐλπιμένου δὲ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππαν εἰς αἰσθόνα ἔφθημόμενον, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀγωνίᾳ ἦν. καὶ γνοὺς ἐρώνιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ὑπέροπος, πέμπει τραπώτας, οἳ εἰσπράξοντ) αὐτὸν ἀργυρίου, τριάκοντα μυριάδας θησαυροῦ τοῦ καίσαρος ὀφειλόμενας ὑπὲ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τ' ἐπιτίθεσαν τ μενοῦντος. κἀ τότ' μὲν πείσεσθαι τοῖς κελεύουσιν ἔφασκε
D ποιήσειν ἦν, νυκτὸς δ' ὑπεξῆλθε μίνης, κόψας τὰ ὀπύγια, ἔχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. εἶθα ἀλεξάνδρου δῦναι τ ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνεια, αὐτοῦ δ' ὕπατος. ὁ δ', ἐκείνῳ μὲν οὐκ αὖ ἔφη ἔφθαχεν, κύφῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμῶ τε φιλανθρωπίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τιμῶ λοιπῶν ἅπασαν ἀρίστιμ. ἢ δ' ὑπισχνεῖτο, καὶ ἀλέξανδρον πέντε τάλαντα αὐτῆς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὰ λοιπὰ ἐν θησαυρᾷ ἡμισθοῦ παρίξειν ἐπαγγέλλεται, δηλοῦς τὰ ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. καὶ κύσερος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν
E ἄνδρα ὑπὲ τῆς ἰταλίας πλευσούμενον, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲ ἰουδαίας αἰζόζυξεν. ἀγρίππας δ' εἰς πτολέμαΐδα ἔφθασε, δηλονότι ὡς πλεῖον καίσαρα χαίρειν διαπεμψόμενον ἐν καρσείᾳ, παρουσίαν τε τῶν αὐτοκράτορα ὑπὲ θεσπεσίᾳ τ' ὀψίᾳ τῇ ἐκείνου, ἐξιὼν ἔφασκεν αὐτῷ ἡμέρᾳ εἰς καρσείαν ἔφθασεῖν. πλεῖος δ' οὐδὲν ἐκκλησιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χαίρειν φιλανθρωπότατα χρώμενος, ἔτι καὶ μᾶλλον ὑπὲ τοῦ σεβαστοῦ ἐπανήκειν εἰς ἰαὶ καρσείας. ἐπεὶ δ' ἀφικνεῖ) μηδὲν ὑφελὼν τ ἐν τοῖς χρέμμασιν πρὸς θύμιν, πασάζειν τε τὴν ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς, πῶς ἂν χραμμάτων αὐτῷ ἔφθ ἑρώνιον καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑκατὸν δάνεισμα ποιησάμενος, ἢ πρὸς ἰαὶς καζόλαις ἐαλωκὼς χρόνου συλλεγόμενος ἀπαιτήσεως ἠμελήκει, οἰκοθὲ φυλαὶς ἐκ τ ὑπ' αὐτοῦ χρεῖαν
G ἄνευρον αὐτὸν καθιστὰς ὁ δὲ τῇ ὑστεραιζομένων ἐξουσίας. ταύτην αἰσχρὸν ὑπολαβὼν, ἀθυμαλγήσας ἐκ τῆσαρ, καὶ δεδιὼς μὴ ἠμέλησεν ἡμῶν τὴν ἀγρίππα καλδίαν εἰσάδων τ πρὸς αὐτὸν ἄρει δὲ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δ' μηδὲν τῇ ὀργῇ τ καίσαρος καταπλαγὶς αὐτανίας ἀδῶ) χρηματικοῦ τι μηδὲς, ἐκ πλαυδίᾳ τῷ ὕστερον ἡμισθοῦ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθὲν τ ἑκατὸν μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς πλεῖον. ἢ δὲ βερενίκης τὸ μνεῖον τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα ἀλλήλαις ἠγαπηκυῖα αἵδε γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ πλαύδιον ἡσθημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, ὡς ἀνεκωλύετο ἦν ἡ φιλία τοῦ τιβερίου. αὖθις δ' αὐτῷ τιβέριος ὁ καῖσαρ συνίστησιν ἡνιοχὸν τὸν αὐτῷ, κελεύων τὰ πάντα αὐτοῦ τοῦ ἐξόδους ποιεῖσθαι. ἀγρίππας δ' φιλίας δεηθεὶς ὑπὸ δ' αὐτονίας, καὶ θεραπεῦσαι βούλεται τὸ γαΐου ἡνιοχοῦ τὸ ὄντος αὐτῷ, καὶ διόνοια τῷ παῖδος εἰς τὰ πρόσωπα τιμωμένου. καὶ γὰρ ἦν ἄλλος σαμαρεὺς ἡνίοχος, κομισάμενος δ' ἀπελεύθερος. ποιεῖται δὲ τάδε δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν δισχιλίους, τῇ τε αὐτονίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, καὶ τῷ λοιπῷ τῆς ἀναλώματι θεραπεύων τὸ γαΐου, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ. προελθόντος δ' εἰς μέγα τῆς ἀγρίππα δ' πρὸς γαΐον φιλίας, ἐνθουμίου ποτὲ λόγος περὶ τιβερίου γίνεται, καὶ τῆς ἀγρίππα καὶ δι' ἀρᾶς ξαπτόμενα, μόνῳ δ' ἥπιον, ἢ τάχος τιβέριον ὑπεκστῆναι δ' ἀρχῆς γαΐῳ δοκαιρεῖν ἀξιοῦντα τὰ πάντα ὄντα, τούτων ἀκροᾶται τῶν λόγων δύστυχος, ἀγρίππου δ' ἰδιώτου ἀπελεύθερος ἡνίοχος, καὶ δοκαιρῆμα μὴ σὴν παρεδίδου κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτοῦ τῆς ἀγρίππου ὅπως κωλυόμενος, καὶ ἀκριβῶς δ' ἐκκλίφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ δεῖ πίστιν γνωμένης, ὃς ἰδὼν φύλαξ τῆς πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τῆς φυγῆς, καίσαρι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ φίλου τας, ὥστε δήσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς καθράς. ὁ τιβέριος τῷ αὐτοῦ βόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον τὰς εἰ καί τις ἕτερον βασιλέων ἢ τυράννων γνώμενος. ὅτε γὰρ πρεσβεῖαι ἐποδοχὰς ἐν τῷ ὀξέῳ ἐποιεῖτο, ἡγεμόσιν τε ἢ δικαίοπους ὑπ' αὐτοῦ σταλεῖσιν ἠδημία ἦν ἀκροᾶσθαι, ἀπότε μὴ φθάσειν τὰ παλαιπικὰ δ' ὅθεν δὲ δεσμωτῶν ἀκροάσεως ἀδιόπλους λιῶ, ὡς τὸ δὲ τὸ φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν τοῦ δικαίου τοὺς ὁλκῇ χρωμένους, ἔφη, ταῖς μὲν πρεσβείας ζῆν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῶς αὐτοῦ ἐν τῷ ἐξέως ἡγουμένης, ἑτέρους πρίσβεις δικαιεργασομένους ἐποιεῖτο, ὄχλος τε αὐτῷ γίνοιτο δικαίας αὐτῶν καὶ πομπαῖς προσκεμένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ καταστάσιν, αἰδοῖς προμηθείᾳ τῆς ὑποτελοῦς. φύσει γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν τῷ πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ παρείσεις, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθῆναι, καὶ μείζονος ἀποξυώσεν δικαίους τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφικόμενοι εἰς πλέον αὐτοὺς, ἀδ' ἰὼν τῆς κλοπῆν ἔξειν ὑπὸ τῷ πολλοῦ τῆς καταρδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς χρωμένοις. δοκεῖ δ' ὅτι δοκαιρημένης ὑπὸ τῷ ὀξέῳ, ἀδήμους ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἄδηλα τοῖς ἀρχουσι προκειμένους, αἰσχροφῆς αὐτοῖς δηδημένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προφθάσαντες γνώμενοι, ὑποδιδόναι τῆς αὐουδῆς τῶν δικαίων τῆς λαμβάνειν δοκεῖ τὸ φθόνον ὑπὸ χαιρᾶν γνώσεσθαι μεταπίνειν. δοκῶ δ' ἔμοί τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἐλέγχω. ξαυμάτια τινὶ κειμένῳ αὐτῷ καὶ πλήθος τας ὠτειλας δεῖ ἐσπᾶν, καὶ τις τῆς δοκαιρήσαντων οἰκτείρας αὐτὸ τινὶ δυσχέρας, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ δυνηθῆν, οἷος τ' ἂν ὑποσυδεῖν αὐταῖς δοκᾶσας. καὶ δεομένῳ πυύσασθαι τοῦ δικαίου τοιοῖσδε, ὑποληφθὲν εἰρητο τὴν αἰτίαν τῷ ἀφεσιμένους εἰς τινὰ δέχεσθαι νόσον τῷ ἐφεστῶτος. μείζονος δὲ μὲ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον εἶπεν τούτας ἀπαγαγών. τὸ μὲν γὰρ ἤδη πλησθείσας τὸ αἵματος μὴ δεῖ ὁμοίως ἐπέχειν, ὄχλον μοι δοκᾶσθαι, ἀλλάσαι καὶ αὖθις δύνασθαι. αἱ δ' ἀπαραφθεῖσαι τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ σωσηλθῆσαι, καὶ τὸ ξυμένον ἤδη δοκαλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ δοκαιδεῖν. δέχ' τάδε οὐκ κάτυτος ὑπὸ πολλοῦ τὸ κλοπῆν διαφθαρμένους τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὲς δὲ μὴ συνεχὲς ἐξαποσθῆναι τοὺς ἡγουμένους,

A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primũ principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Argrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Intimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Sisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quędam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hũc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præfidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardiùs, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obtuatur continuò excipiendis & dimittẽdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cùm enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic cùm sineret, quæsiuit alter causam cur ità liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorẽ molestiam mihi facerẽ: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cùm duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Scianus amicorum vnus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & vitis militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiēdum Eutychum, reſponpit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychū. ad quā ille: Deos teſtor Antonia, quòd nō ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo fine mora veniente, rogat eum

οἳ ἐξέφερω μεγάλη ἐπολεμωσεν αὐτοις, φύσῃ θεὸς κέρδος ὀρθρεγομένοις σύμμαχον προσλαμβανοντας τὴν ἐλπίδα τὴ ταχέως ἀφαιρησομένου τὴν σῶσιν ἡδονὴν μάρτυρήσῃ δὲ μοι τῷ λόγῳ θεὸς ὁ δὴ τοιούτοις φύσεως, πιθανείου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτορ χρώμενος, δύο τοις πάντας Ἰουδαίοις ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, χρᾶτον τε, καὶ πιλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὀλίγοι μὲν Ἰουδαίων τοιοῦτος λοῖ, ἕτερος ὢ ὅπῃ τῷ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῷ δεσμωτῷ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκροάσεως ἀπεσήμαινεν ὑπὸ του δηλοῦσθαι μὲν θανάτου, κούφισιν χρὴ ἔσθαι τῷ ἐνεστηκότων κακῶν, ἐλπὶ τὸ μὲν ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὅπῃ τοιούτοις τύχῃ σωτηρίᾳ. βεβουλῶσθαι ὄ, ἀχθηδόνι τῇ ἐπικρεμένῃ μείζονα προσρίπτειν τὴν δυσχέραν. ἐλπὶ μὲν δὴ ταῦτα καὶ δύτυχος ἀκροάσεώς τε εἰκ ἐτύγχανε, & τὰ δεσμὰ ἠνείχετο. χρόνῳ ὄ ἐξηλθομένῳ, πιθανείος τε ὢν τῷ καταφανὴν εἰς ἔυνοκλείαν φαίνεται, ὅσον ὑπὸ σεσίων ἑκατὸν ῥάμνης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτονίαν ἐλεεσθαι, χρείας τῷ δύτυχῳ τὴν ἀκροάσεν ἐφ' οἷς τισὶν τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτῷ. πυία δ' ἦν αὐτονία πιθερίῳ εἰς τὰ πάντα συνήθειας τ' ἀξιώματι, ἐρύσου γὰρ ἦν ἀδελφοῦ τε αὐτῷ γυνὴ, & ἀρετῇ τῷ σώφρονος. νία γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τῷ θεὸς ἕτερον, καὶ περ τ' σεβασοῦ καλούσαντος πνὶ γαμεῖσθαι, καὶ λοιδωρίαν ἀπαλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τ' βίον, ἰδία τε ἀνεγκίτης ἦ εἰς τὰ μέγιστα τῷ πιθερίου. ὅπι βουλῆς γὰρ μεγάλης συσάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηϊανοῦ φίλου τε αἰσθὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῷ στρατηγμάτων εἶ ἡγεμονίαν αὐτῷ, & τῆς βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τῷ ἀπελθόντων θεοσέβοντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. φράσκοπεν τὴν ὅπι βουλὴ ὅπι μέγα, πᾶν ἐπόθεσκετο σηϊανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτονίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ' σηϊανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσα τὰ ὅπι τῷ πιθερίῳ συγκείμενα, γράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, & πάλλαντι ὑπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῷ δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς πιθέριον εἰς τὰς καθεδρίας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηϊανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβούλους, τὴν τε αὐτονίαν, καὶ φρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπολαμβάνει καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανῶ. ὑπὸ δὲ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιθέριος προκαλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσεται φησὶν ὁ πιθέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀρκοῦσαν κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ὧν ὅπιτε τίμηκα αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανεῖ τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν πρὸς τὸν ἀπελθόντων ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον κινδύνῳ τῷ δίκαιον. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπήκοιτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῷ θεσπίσματος. καὶ ἡ αὐτονία, οὐ γὰρ αἰνεῖ πολλὰ ὧν ὁ ἀγρίππας ὅπι τοῖσδε δύσθαι, κομεῖν προσλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο ὑπὸ πιθέριος ὅπι φορείου κείμενος θεσσόντων χαῖε τ' τ' σκείνης ἰωνᾶ καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἤσαν, προσφωνήσασα τῷ φορείῳ,

παρακάλει καλεῖσθαί τε τ' δύτυχον, & ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, ἀλλ' ἴστω μὲν εἶπεν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτ', ἀνάγκῃ ὄ σῆς προσκλήσεως ἐξαγόμενος, θεσέρχομαι τὰ θεσπισθέντα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει παρέχεσθαι ἐς σηϊανῦ δορύφορος λοῦ, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἤδη εἰς ἀναβολὰς παρῆν· πιθέριος δ' αὐτὸν

τ εἴρητο τι ἢ ἔχοι λέγειν κατ' αἰδρὰς ἐλθὼν παρ' αὐτοῦ παρεσκηκότος. ὁ δ' ἔφησεν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶν μὲν ἐπ' ἀμαξης γαΐου τε ἅμα καὶ ἀγρίππα σὺν αὐτῷ, καὶ σφῶν ἐζόμην ὑποκάτω τῶν ποδῶν. λόγων δὲ πολλῶν ἀναπεμπομένων, ἀγρίππας ἔφησε πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτὲ ἡμέρα ἢ μέλλοις ὁ γέρων οὗτος χρεὼν τοιήσειν ἡμᾶς τῆς οἰκουμένης. ὑπὸν δὲ ἡμῖν πρέσβις ἐμοῦ αὐτῷ γένοιτ' ἂν ἐκποδὼν ὑπὸ σοῦ πολλοστῷ. καὶ ἅτε οἰκουμένη ἤδιστ' ἂν μακαρία καὶ ἐμοὶ πρὸς αὐτῷ πρέσβις ὢν πίσει ἠνιστάμενος τὰ εἰρημένα, ἢ ἅμα μῆνιν ἀπαφέσων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιᾷ, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν πρέσβιν ἡνιόχου αὐτῷ γεγονότα, καὶ δρόσου παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ὑπ' ἐμοῦ ἧκε φραγελούμενος τὰς ἐπολὰς, καὶ πᾶς ὡς τ γαΐου μετεκέδιζεν, τ τὸν μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων δ' τὸ μὲν ὑ σαφὲς ὄντινα ἂν θεσπίζαιεν ἐξεπιστάμενος, τὸ δ' οὐκ ἂν θεσπρόκοιεν δεῖ τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεύσαι. τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβῶς τὰ εἰρημένα ἐπεὶ δ καῖσαρ θεὸς δύσας τ ἱπποδρόμων λαμβάνῃ τ ἀλείπτην ἑστηκότα, καὶ μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι τοῦτον εἶπον δεῦναι. τ δ' ἐπανερομένου ὅντινα ἕν, ἀλείπτην ἔφη εἶπεν. ὁ δ' ἀγρίππας, ἔα μοι καὶ δέησις, τ τε παιδὸς ὡς σωστὸν θεραπόντος μνημονεύων, καὶ τ πρὸς τ ἐκφοφῆς. οὐ μὴν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτ' ἐν πορφυρίσι δέσμιον. καὶ καῦμα τ δὲ σφοδρὸν ἦν. καὶ ὑπὸ οἴνου τ ὄντος μὴ πολλοῦ γεγονότος, δίψος ἐξέφαινεν αὐτ, καί τι καὶ ἡδονία καὶ τὸ παρ' ἀξίαν κατ' ἀμβαίνειν, θεασάμενός τινα τ παῖδα παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιών, ἀλλ' εἴπερ ἐπ' ἀγαθοῖς φησιν ὦ παῖ τὸ σ δέ σε σ ὑπηρεσίας χάριν, ὑφαιρήσῃς μοι νῦν μέλλοντος τοῦδε τ δεσμοῦ, ἢ καὶ ἐκφεύξομαί σε ἐλθὼν θεραπεύσω δ' ἐμὸς ἐξέσται καὶ τοῦτο ἐπιστρατεύσασθαι σοι. ὁ δὲ παῖς, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι νῦν μοι ὑπηρέτει καὶ θάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκότι σχήματι τ πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως ἐκ ἐνέλιπε. καὶ ἐκ ἐνόμισεν ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ δὲ καταπλύσας τ θαυμαστὸν μᾶλλον ἐλθόντος τ ἀφῆκεν. ὁ δὲ παῖς καίσαρος γεγονότα λαβὼν, καὶ τ οὐσίας ὅλης ἐπίτροπον καθίστησιν. τελευτᾷ τ τῷ ἑῇ ἀγρίππᾳ καὶ βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις ὑπηκόοις ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀλείπτας δ' τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸς τ βασιλέως πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ὅτι τῷ δένδρου ᾧ ἀγρίππας προσκέκλιτο, βουβῶνα δ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τ τον καλοῦσιν, τῷ δεσμώτῃ τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῷ ἑκάστῃ ἀξιολογωτάτην, ἠξίωσεν τ συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν ἀγαθὰ λέγων, βούλεσθαι γὰρ πνα ἀμφὶ τῷ παξίῳ ἐρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἵστατο δ' ἐρημίως, ὄνειρα φησὶ, κατεῖδεν μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε οὕτως καὶ ἀθρόως ἐπαγαγὸν τιὼ τύχῳ. ἀπιστία δ' σοι τῷ λέγειν, οἱ δὴ φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος ἀπεῤῥώστουν τοῦ θείου τιὼ θεσπεσίαν. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς παξίους, καὶ τοὺς τῇδε ἱδρυτὰς θεοὺς τοὺς τῆδε ἐφορῶντάς σοι ἡμῖν τ σὺν θεῷ, ἐπομόσαι μοι, λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἡδονῇ γ λωστὰρ γ. δίδοις τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε ἀχαριστῆς

A Cæsar quídnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam B orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interC rim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmD que æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã poposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maE neret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, inF cumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cogniro Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patriæ cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improuisa G fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugiũ, sic cõsulẽte rebus tuis diuina prouidẽtia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni prẽsidẽt, & qui nos perduxerũt in hęc vincula, quòd nihil auribꝰ tuis datur ꝰ sũ, neqꝫte inaui

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solùm difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebãt permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodùm libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὑμεῖν σε ἐπιτυδικώς. αἱ γὰρ δὴ τοιῶτοι δι' ὑποψιῶν ῥᾴδιος ὑστερικάτος τ' ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίσθην τ' ἀληθινὸν ἀκοὴν ἀκεραίαν αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ἐμβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι δηλοποιῆσαι τὸν προαιρέσιν τ' θεῶν. ἐκ ἐὰν ὅπως ἐκ δίκης ἀπαλλαγὴ τοι τῆσδε τ' δεσμῶν παρίσται, ἢ προσόδος δὴ μήκιστον ἀξιώματος τ' ἢ δυνάμεως, ζηλωτὸς τ' ἀφ' ἡνοιο πᾶσιν οἷ νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σε λαμβάνουσιν. δ' δαίμων τ' ἀφ' οἵοις τ' πολιτεύῃ, παρὰν οἷς τ' ὅλβον καταλιπόμενος. μνημονεύσῃ δ' ὁπότε εἰς αὖθις τ' ὄρνιν θεάσαιο τῆτον, πὰν τ' ἡμέρας σοι τ' πολυτὴν ἐσομένην. ταῦτα προφέρεται μὲν ἡ παρὸν σημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἀξιοπρεπὲς τουτονὶ τὸν ὄρνιν. προφωνῶσῃ τε αὐτὸν συνίεσιν τῷ ὠδιγλυομένῳ δι' ὁποφερῆν σε, ἀδίκου ἡγησάμενον, ὅπως δὴ τιμάμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ἐλίσσῳ τ' ἀληθινὸν τ' παρόντος πάθους. μιμνήμενον δ' ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σου ὠδιγλυομένῳ τὸ δὲ δ' ἀμφοτέρους, καὶ τ' καθ' ἡμᾶς ἀφαδῶξομένε δυσχέραν ἢ τὰ νῦν σύνεσιν. ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προφήτευσεν, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῷ ἀρίστᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον καταφανὴ τὸ θαύματος ἄξιος. ἢ δ' αὐτονία χαλεπῶς φέρουσα τ' δυσχέραν, τὸ μὲν περιῳκτῶ αὐτ' ἀκαλέπαντος, ἐρρωδίστερον ἐόσα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀσφαλτοις γνησόμενον. δεῖσθαι δ' αὐτῷ Μάκρωνος στρατιωτῶν τε μείζιον αἰδρᾶν, οἳ φυλάξαι αὐτ' ἐν φρουρᾷ καὶ τ' ἑκατοντάρχην ἐφεστησομένῳ τ' ἐκείνοις καὶ συνδιαιτᾶσθαι, λεβάδι τε καθ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπελεύθερον φίλων εἰσόδους τὴν τ' ἄλλην ῥᾳστώνην ἢ τῷ σώματι χρήσιτ' ἄν. εἰσπίσαί τε ὡς αὐτ' φίλος τε σίλας, καὶ τ' ἀπελεύθερον μύρσας καὶ συχεῖς ζοφὰς εἰς κομίζοντας ἅς ἔχαιρεν, καὶ δ' ὅπως ἐπιμελείας πάσης ἔχοντας, ἱμάτιά τε κομίζοντας ὅπως θεραπαινῶν σῷ θεάσεως, ὁπότε νύξ χρήσιτο ὑπερῴου σαν αὐτῷ συμφορέσει τῷ στρατιωτῶν μάκρωνος θεσπικάτος. καὶ ταῦτα ἐφάσατο ὅπως μείωσις ἔξ, ὁ τὰ μὲν καὶ ἀρίστασαν, ἐν τούτοις ἰὼν πλείους δ' ἐπανελθὼν εἰς ἰαῖς καρφαῖς, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν ῥᾳδία μείζως. ὅπερ δ' ἴσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ ἰας ἐλπίδας, δύοδον ὃς ἰῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῷ ἀπελεύθερον, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρῄζειν γὰρ αἰφνιδίως φησὶ δι' λόγων φρενῖ πολυτᾳ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἡκάτη, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δὲ τούτου καταλείπετο πλείους ὅπι καλούμενος γέμελλος, γαΐος τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, ἡσυίας τε ἤδη καὶ παιδείαις ἐμπρεπονικεῖς ὅπι πλεῖστον, δύναμις τὸ τῷ δήμου τιμώμενος, δι' τὸν γερμανικοῦ τὸ παῖδος ἀρετὸν. ὅπι μάλιστον γὰρ δὴ εἶδε ἦλθεν ἐπὶ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δι' εὐσθένια ζόπου, καὶ δεξιότητι τῷ ὁμιλεῖν αἰσπαχθὴς ὢν, καὶ τὸν ἀξίωσα πτέμενος τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ). ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μᾶλλόν ἢ ἦσαν αὐτὸν, ἀλλὰ τ' τῷ ἐμοπελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητότες ἀλ

B

C

D

E

F

G

κύμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πόρρω τ' ἐκείνων ἀφηγήσεως ἐπιλαμβάνοντες. πάνδος τὸ αὐτῷ τελευτήσαντος προὐτάθη πᾶσιν, οὐ θεραπεία τ' ἀρχῆς ὅπι φιλοδημένων τῷ συμφορᾷ, λύπῃ δ' ἀληθεῖ οἰκειυμένων, δι' τὸ ἴδιον τυγχάνειν ἐκάστοις τῷ μεταστασιν αὐτῷ ὑπειλῆφθαι. οὕτως αἰσπαχθὴς ὡμίλησε τοῖς αἰθεφόποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ

ἐπὶ

ὠφελήσῃ πάσι κατελέλεκτο, τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ὅπερ, αἰρετὴν ἀριθμοῦντες τὸ τοιοῦτον ἀρχῆς ἐκείνῳ φειδομένους εἰ δεήσοι καὶ τελευτᾶν. ὁ γὰρ Τιβέριος διόδωρον θεράπαινα ποιησάμενος καὶ ὑστραίαν τινὰ τῶν ἑῴων εἰσαγαγὼν τοῖς παισὶ, δεῖξαι τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι προφανὲς αὐτῷ διδόναι περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀξιοῦντα, ἀπὸ δόξαν μὲν τοῦ ἡγεῖσθαι τοῦ παιδὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τι καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπιστευκὼς τοῦτο τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφανεῖσθαι. οἰωνισάμενος δ' οὖν αὐτὸς προσεύχετο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ἑπομένην ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν πρώτος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει τὸν ἡνίοχον τὸν παιδαγωγὸν, κελεύσας ἅμα ἕῳ τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσειν τῆς ἡγεμονίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐνθυμηθεὶς τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, καλεῖ τὸν Εὔοδον εἰς καλεῖν τὸν παῖδα τὸν πάντα πρώτον. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών, ὁ δὲ Τιβέριος οὐ παρὼν μεταπέμπεται τὸν τροφέα αὐτοῦ γνωμοῦντα, ἤδει δ' οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖσθαι φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δ' ὡς θᾶττον γαῖον, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην ὑπευθύνως οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμενος ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ προσγνωμοῦντι, πολλὰ δὴ κατολοφυράμενος, αὐτὸν μὲν τὰ ἐφ' οἷς βουλεύσεται κυρίως ἀφῃρημένον τὸ κράτος, βέλτιον δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ διαμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχειρωμένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων χρειοτόνων οὐκ αὐτὸν εἰσηγησαμένῳ τὴν συναναστροφὴν κεῖσθαι, τὴν σωτηρίαν αὐτῷ τὸ μὴ συγγενοῖς ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τὸ ἐφεστηκὸς χρησομένου πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσαρδόμενα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς αὐτεπιβουλεύειν ὑπὲρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπλήστου τῆς πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. διὸ δὴ καὶ ψυχαλογίᾳ πλείστῃ τὰ μάλιστα προσκείμενος, καὶ κατορθούμενα αὐτῇ μᾶζόνως τῆς εἰς τὰ δὲ ἀπαχειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐζημιοῦτο. γάλβαν οὖν ποτὲ θυσιάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὑπηνδρότατους αὐτῷ, ὡς ὠφελήσοιτο ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων προσημησόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντειῶν ὁπόσα ἐγένετο πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔβλεπε, τοῦ τε ἐπαληθεύοντος αὐτῶν ὑπὸ τοῖς πρώτοις ἐχρῆτο αὐταῖς. καὶ τότε τὸ χαλεποῖς μὲν συμπεσὸν τῇ γενομένῃ, ὡς ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ υἱοῦ τὸ παιδὸς ἀχθεινὰς ἀγαπῶντος, καὶ κατάμεμψιν αὐτοῦ ποιούμενος, ταύτην οἰωνισμοῖς προσηνέσι παρὸν δὲ αὐτῷ λύπης ἀπαλλαγῆναι τελευτὴν ἀμαθίᾳ τῇ ἑαυτοῦ ἡγούμενον, ἀγαθοειρεῖσθαι τῇ προσηκούσῃ τὸ ἐναντιώτατον τελευτᾷν. καί περ ἢ συντεταραγμένῳ τῇ ὠφελήσει δόξαι τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς οὐκ ἤθελεν ἀφεόδῳ, ἀνέκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καί περ μοι συγγνωστέον πλείονος ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῇ ὁμοφύλῳ ἐπ' αὐτῇ τῇ θεᾷ, σοὶ φέρον ἐγχειρίζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε διανοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τῆς πρὸς πλείονα συγγνώμης, ἀλλ' ὑπαπόμενον,

A plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis introuocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdā amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquories. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore cōplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimùm enim principatum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam; si modò vera nuncias. rum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insectatum illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cũctãtibus, cùm ille vrgere non desineret, tandẽ Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hãc felicitatem, cœnã lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles meritus mortẽ Cæsaris & nõ capite lues hanc linguę petulantiã? Et cũ dicto vinciri iubet, solutũ hactenus,

ὡς σωτῆρα τῶν θεῶν, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιαῦτά σοι κατασκάλλω ἀγαθῶν προεῖσης, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς εὐθύμιον, ἢ ἅμα πιβερίου φερομένου ζῶντι τῷ συγχύσεται. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἐμοὶ γίνοιτο ἂν πιβέριος, φερόμενον δὲ τῇ δυσχρᾷ μεθιστάμενος. αἴ τε γὰρ μοναρχίαι ὀλιγοήμερον τοῖς εἰς τηλικοῦτον προελθοῦσιν ὄγκον κατάστασιν, ἢ θεοῖς οὐκ ἀπομάχεται, ὁπόσα ἐξ ἀδίκων θεραπεύομενα ἀφαιρεῖσθαι φύσει τὸ ἑτέρως θέσθαι καλοῦν. ταῦτα μὲν ὁ πιβέριος ἔλεγεν, ὡς μὴ πιθανὸς ἦν τῷ γαΐῳ καὶ παρ' ὑποψίαν ἔρχεσθαι. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχήν, τόν τε πιβέριον μαντείας ἀρέσκειαν τῶν ἐκείνου, καὶ τοὺς ὀλίγου δεῖν ἐπ' αὐτὸν συστῆσαι θεῖσιν, κατ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πιβέριον δὲ τὸν γαΐου διαδέξας ἐξέδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὀλιγίστας ἡμέρας, ἔθανεν, χὠν αὐτὸς τῷ ἀρχῇ μὲν ἡμέρας ξέ, καὶ πάντ' ἴσως, θεὸς ἑκάστῳ δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος δὲ ὢν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πιβερίου τελευτῆς, ἀφραίνοντες μὲν τῇ ἀγαθῇ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὴν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, θεὸ πολλάν γὰρ αἰτήμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαι τῷ λόγῳ. δείσ δὲ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας ῥωμωμένης θεσπεσιασάντες, δηλοὶ ὡσὶ τῷ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' ὀπόλλοιντο ἀλγεινῆς αὐτῶν ῥωμωμένης. πλεῖστα γὰρ αἴτιος οὗτος ῥωμαίοις τοῖς δυστυχίας ἐργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ὢν πᾶσι ὤν, καὶ αἰτίαν εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καταστὰς, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τινὸς αἰτίαν ἐπαιτέλοιτο τῷ μισεῖν, καὶ δὴ πᾶσι μὲν οἷς κείνοις ἐξαγριῶν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατόν τε καὶ τὴν κουφοτάτην ἀπαθῆς τινὰ ζημίαν. ὡς τεθνηκῇ τῷ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὰ ἀκρόασιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσαι χεῖσθαι ἐκκαλύπτο δίκαια κακῶν, ἃ προεωρᾶτο ψεύδεσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσας δὲ τῷ ἀγρίππου ὁ ἀπελθὼν ἔρως πυθόμενος πιβερίου τινὰ τελευτὴν, ἤδη ῥωμαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιοῦμενος. ἐν καταλαβὼν ἐν ἐξέδραις ὄντ'. εἰς τὸ βαλανεῖον, συμβάσας προὶς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ συνίησέν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ προσιεχθεὶς, ἀλλά σοι τῷ ἀπαυτῶν, ἢ τῆς δὴ τῷδε διαγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντοίαι γίνονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεχθέντα ἔσ. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφέστηκει τοῦ ἀγρίππα, θεάμενος τινὰ τε αὐτοῦ δεῖν μεθ' οἵας ὁ μῦρσας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγου χάρμα ἀγρίππα συνιέναι, ὑποτοπήσας καινωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγῳ, ἤρετο σφᾶς προὶ τ' λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ δὲ τέως μὲν παρίεσαν, ἐγκειμένου δὲ ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδιδόασ. ὁ δ', ἐκοινοῦτό τε τινὰ ἡδονὴν τ' λόγου, ὡς τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν, προὐτίθει τε αὐτῷ δώπτον. εὐωχουμένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ τ' πότου θεϊόντος, παρίων τὰς λίγων, ζῶ τε τὸν πιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὰ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δ' εὐθὺς θορυβώδης τῷ λόγῳ, ὡς τὸ εἰς θάνατον αἰσχίστου πεπραχέναι, δεσμώτην τε ἢ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος σωθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀγρίππαν ἢ κλινιδίου, ἢ ὅπου φησὶν λόσφ με ὑποτοεῖς θάνατον ἢ αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ ἢ τον αἰμαξάμενος τὸν λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκοῖς περίτειρον αὐτὸν,

φυλ-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθέστα- A
ται. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἦν
κακοῖς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν τῷ πόλ-
λῳ ἰσχυριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τὸ πιθανὸν, ἐθάρρυν
τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυ-
σίας ἐπετέλουν, ἔπασχόν τε ἀφίκτου τὸ σῶμα τοῦ γαΐου,
ἢ μὲν πρὸς σύγκλητον τὸ πιθανὸν δηλοῦσαι τῷ τε-
λευτῷ, καὶ τῷ αὐτοῦ σφάλματι τῆς ἡγεμονίας ἡδο-
μένῳ. ἡ δὲ, πρὸς πίστωσιν τοῦ φύλακα τῆς πόλεως τοῦ-
τό τε ἀγοράσουσα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ B
στρατοπέδου μεταπέμψαι εἰς τὴν οἰκείαν ἐκ ἧς πρότερον
ἠδέησαν δίαιταν ἔσχεν. ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ
πρὸς αὐτῆς. φυλακὴ μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μεθ' ἡμέραν μὲν ἐπ'
ἐσθῆτος τῆς εἰς τὴν δίαιταν γαΐῳ δ' ὡς ὅτι ῥᾳστα παρ-
ἦν, ἄχρι τε πιθανὸς τὸ σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ πρεπίστας
πολυτελεῖς νόμοις τοῖς παρ' ἡμῖν, ἀγρίππαν ὑπ' αὐθημε-
ρὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα αἰτωνία ἦν, ἔπ
μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδεμένον, πρεσβεία δὲ τοῦ γαΐου C
διαφερούσης, μὴ δόξαν ἀπαίρειτο ἡδονῇ δεχομένῳ τὴν
πιθανὸν μετάστασιν, αὐδρα ὑπ' ἐκείνῳ δεδεμένον λύων
ἐκ τοῦ ὀχέος. δηλωθέντων μέν τοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μετα-
πεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἐπεκείρετο τε αὐτὸν, καὶ
μεταμφιέννυσι. εἶτα δὲ τὸ δίαδημα περιτίθησι τῇ κε-
φαλῇ, καὶ βασιλέα καθίζησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τε-
τραρχίας, προσαπέδωκε αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρ-
χίαν, ἀλλάττει τε τῇ σιδηρᾷ ἁλύσει χρυσῆν ἰσόσταθμον, D
ἐπαρχὴν δὲ ὅτι τῆς ἰουδαίας, ἐπέπεμπε μάρυλλον.
δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς γαΐου καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίπ-
πας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τὴν τε
ἀρχὴν καταστήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομη-
σάμενος ἐπανιέναι. καὶ συγχωρουμένου τοῦ αὐτοκράτορος
παρ' ἐλπίδας τὸ ὦφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλὴν τε
τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ὄψιν
ἐποίησεν ἐν λογισμῷ ἀπορίας τε τῆς πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμα- E
κάριζον τοῦ μὴ ἁμαρτίᾳ χρησαμένου τῇ ἐλπίδων. οἱ
δ' ἐν ἀπιστίᾳ τοῦ γεγονότος ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdàm etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes; mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia; & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tãtam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς ἡρῴδης τετραρχὴς ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππα συνοικοῦσα
ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ἔθνους τῶν γαλιλαίας, καὶ
περαίας, φθόνῳ τὸν ἀδελφὸν τῷ ἀξιώσει ἐδίωκετο, ὁρῶ-
σα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγονημένον ἀνδρὸς F
τοῦ αὐτῆς, δεῖν τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τῷ
ἔρωτι, δεῖσθαι τὰ χρεία μὴ δυνάμενον, κἀθεσθὲν
δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὅπως πολλοῦ τοῦ εὐδαίμονος.
ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μετα-
βολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τὴν εἰωθυῖαν
πομπὴν τῆς βασιλείας ὅπλοφορουμένην τοῖς πλήθε-
σι, δικρύπεδαι ἂν ἐνίκητο τῷ δυσχεραίνειν τοῦ φθόνου,
ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ὀξέως, καλοῦσα ὅτι τῆς ῥώμης
πλεῖν ὅτι μνησείᾳ τῆς ἴσων. ἃ δὲ ἀνεκτὸν ἔφη τὸ G
ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν
ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπόρῳ
συνῶν, ὡς τελέως αὐτοῦ ὅπλοφορίζεσθαι τὰναγκαῖα τῶν ἐφ' ἡμέραι, φυγῇ δὲ τῆς δεδανεικότων τὸν
πλοῦτον πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δὲ ὁ ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τοῦ συγχρῆς τῆς ἀρχῆς καὶ
λοιῶτος αὐτὸν ὅτι μεταπαίσαι τῆς ἴσων, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ δηλοῦσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε,

Hrodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ; inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc-que mutationem iniquissimo ferebat animo; præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & susceptа trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negãs sibi vitam ferendã diuti°, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremã inopiã metu creditorũ profugus, reuers° regno fruatur: ipse verò fili° regis, & à cognatis ad regnũ inuitat°, per desidiã nihil tale affectaret, priuata vita cõtẽt°. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſuſtentatus ſit opibus: neq; pro tuã patriæ ignauiã, vt ille videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam camus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc ſeruare ſit optabile, quàm patando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contrà quanto magis cum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõſenſum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade Romam profiſciſcitur. Agrippa potrò cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: iuuitantibus eò lauacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quod prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, verãne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnũ adiecit, pecuniã quoq; eius donans Agrippę indicit: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociã, in Agrippæ gratiã ſe illi

A ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλύπῃ σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ παρὸς ἔ
γόνας εἶ), νῦν γοῦν ὁρίζηται συγγνώμοις ἀξιώμασι. μηδὲ ὑπόμεινε ἡμᾶς ἀδικεῖσθαι τιμῆς ἀνδρὶ, πλοῦτον τε θεραπευτικὴν τὴν σὸν, μηδὲ πενίαν ὑποφήνῃς τὴν ἐκείνου, τὴν ἡμετέρας δυπορείας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυναμένην, μηδὲ δὶς τὰ αὐτὰ πάσχειν ἡγεῖ τὸ χθὲς καὶ πρῴην ἐλέῳ τῷ σῷ δεδεβιωκότων. ἀλλ' ὅπῃ ἡ ῥώμης ἴσως ἔσθω, κἂν μήτε πόνε φειδόμενος ἔστω, μήτε ἀργυρίου δαπάνης κἂν χρυσίου, δεῖ τὸ μὴ ἐπ' ἀδαμαντοῖς ἐν βελτίοσιν
B ὑγιείαις τὴν ἀρχὴν, αὐτὴ ἀπαλώσεως τῆς ὅλης κτίσεως βασιλείας ἐσομένης. ὁ δ' ἀπέως μὲν ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τὴν ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀπαλλάσσειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωρεῖν τὰ ἐῶσα, μᾶλλον ἐπέκρυπτε κελεύουσα, μὴ αἰσίαν πάντα φαίης ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πέρας ἐκ ἀπῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκυσίως γλυκάζ, δεῖ τὸ μὴ ἐξ) ἄλλως ὑποφυγεῖν αὐτῆς τὸ
C δεῖ τοιούτοις ψηφισάμενον. ἅμα σκευαστὰ μὲν ἐς ὡς ἐλάχιστα πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρώμενος, αἴνιγμα ὅλῃ τῆς ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τῷ ἡρῴδῃ δαπανώμενος. ἀγρίππας ὑπὸ τῷ τε δέους ἀυτὸν, κἂν τὸ ἅδεσθαι ἀνθυφιέμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεὶ τε ἐκπεπλευκέναι ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς δὴ τῆς ῥώμης φουρτουνιάτον αὐτῷ τὸν ἀπελεύθερον, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπῃ σφᾶς
D κἂν τῷ ἡρῴδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς πῆς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ διέξοδον χρησάμενος τοῦ πλοῦ, τοσοῦδε ἀπελείπετο τῆ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν μὲν, ἐν τυχὸν γάϊον, ὁ δὲ, ὅπῃ καταίγεται, καὶ τὰς ὅπῃσολὰς ἀπεδίδου. καὶ περισπλεύσαν ἀμφότεροι δικαιαρχίαι, καὶ τὸν γάϊον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολίδριον δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσων ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι τὰ εἶσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι
E καὶ χρημάτων κατασκευαῖς, φιλοτιμουμένου τῷ αὐτοκράτορι ἑκάστου προγονόθεν ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀϊδια, ἀγαθὰ ὅλῃ τὰ ἰάσιν τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ ἀειμνήστῳ τῆς ἕδρας συμφέροντα. γάϊος δὲ ἅμα τὸ προαγορεύων τὸν ἡρῴδην, πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐνετύγχανεν, ἅμα τε τῇ ἀγρίππου τὰς ὅπῃσολὰς ὅπῃ, ὅλῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένας, κατηγόρει δὲ αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σπίσωνα
F κατὰ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅλῃ τ' παρόντος κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. πρὸς δ' τοιγαροῦν τε ἐν αὐτῷ τῇ λόγου μυελαίσιν ὑπὲρ ὁπλιτῶν ἀρκέσουσα κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ὑποκειμένη. ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ πρὸς τῶν ὅπλων λόγος. τῷ δ', οὐ γὰρ ἐν ἕτερα εἰπεῖν ἔξω τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶ) τὰ ὅπλα, πῖσαι ἡγεμόνας εἶ)
G τὰ ὅλῃ τῇ ὑποσάσῃ κατηγορούμενα, τὸν τέως ἀρχὴν ἀφελόμενος αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ἁπάσας τῷ ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδίξας οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῴδης δὲ ἡ μαθὼν ἀγρίππαν ἀδελφὸν οὖσαν, τά τ' χρήματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνῃ ἔδοξε μὲ, καὶ τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, τοῖχος αὐτῇ

τὸν

τὴν ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπον μεγαλοφρόνως τὴν ἀξίωμα τῇ σεμνότητί σου πρεπόντως τὰ δὲ λέγεις, καὶ λυπεῖ με ὅτι ἔξεστί σοι γῆμαι τὴν σὴν χάριν ἡ δωρεὰ δοῦσα ἡ σὴ γαμετὴ Κλεοπάτρα, ἣ κοινωνόν μοι τὸν δι' ἀμφοτέρας ἡγουμένην, οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὅτι τῇ τύχῃ καθυφέμενον. ὁ δὲ ὀργὴν τὸ μεγαλόφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτοῦ τὴν ἡγεμονίαν, ἣν τινὶ οὐσίᾳ αὐτῆς τῷ ἀγρίππᾳ δέδωκεν. ἠγεμονίᾳ μὲν δὴ φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἣν ἡγεμονίᾳ γυναικείων ἀκροασαμένῳ κυφολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπέθηκεν ὁ θεός. γάϊος γὰρ μὲν πρῶτον ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πρώτοις χρόνοις, καὶ μέγιστον παρέσχεν αὐτὸν εἰς δύναμιν προκοπῆς, ὥστε τοῖς ῥωμαίοις αὐτὸς ἐπιφανὴς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δὲ ἐξίστατο τοῦ ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων αὐτὸν, καὶ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῷ θείῳ πολιτεύειν ἦρτο.

Κεφάλαιον ί.

Στάσις περὶ τὸ ἀλεξανδρέα ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

Καὶ δὴ ἐπὶ τούτοις ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἠγουμένης, ἰουδαίων τε οἱ συνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔρις ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γάϊον. καὶ διὰ μὲν τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τῷ καίσαρος τιμῇ πρέπον ποιοῖεν. πάντων γὰρ ὅπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσι, βωμοὶ τοῦ γαΐου καὶ νεὼς ἱδρυμένων. τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸ ἀστὴρ τοῖς θεοῖς ἀγχομένοις, μόνοις τοῖς δὲ ἀδόξοις ἠνήσαντο αἰδριᾶσι πυρὰν καὶ ὅρκιον αὐτῷ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν. φίλων ὁ πρεσβεύς τῷ ἰουδαίων τῆς πρεσβείας αὖ τὰ πάντα σύνδυος, ἀλεξανδρεὺς δὲ τὸ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' εὐπολογίᾳ χαρεῖν τῇ κατηγορημένων. ὀχλεῖσθαι δ' αὐτὸν γάϊος κελεύσας ἐκποδὼν ἀπῆλθεν, ὠργὴ τε ὤν, φανερὸς ἦν ὀργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ἐπειθυβρισμένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ δὲ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γάϊῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν αὐτιπαρεξάγοντος.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτὸς τὸν εἰδωλικόν.

Γάϊος δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ ἰουδαίων ἐπεθύμησε μόνων πρεσβεύτην ὅλην συρίας ἐκπέμψαι πετρώνιον, ὃς ἔδοξεν οὐ πλείω τῆς ἀρχῆς, πολλῶν χρείᾳ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἴσχοντας, ἰσχὺν αὐτοῦ αἰδριάσαντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγωνιοῦσιν χρῷντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν μὲν λαβὼν, ἠπειγέτο διακονεῖσθαι τὰς ὑπολοιπὰς τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν τε πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι πολεμικῶς παρῆν αὐτοῖς χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ τὸ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν ὠφὶ τῷ ἐπιγνωσμένων. ὁ δὲ ἐπαινεῖ τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ σκέλλειν μὴ αἰσχύνῃ, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους σπουδαλμένους. ἰουδαίων δὲ

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris

B successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in

C superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Cap. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Cvmque inter Iudæos & Græcos Alexan- XV.
driam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nã cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris.

D Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente

E illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Cap. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Caius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubérque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum

G poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidé, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire periculà, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν εἰς τὸ πεζώνιον εἰς Πτολεμαΐδα κ᾽ δήσοντες, κ᾽ μηδὲν ὅλως ἀδικοῦμεν σφᾶς ἐπαναλαζόν, ἀδικάσῃ δὲ παῤῥίν. εἰ δ᾽ ὅσοι πάντες ὁρμῶσ᾽ τὰ ἀνδριάντα φέρειν, κ᾽ ἰσχύν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μεταχειρησάμενος, θεάσασθε τὰ διαδιδόμενα. ἐγὼ δὲ ἀνάγκαν θεοῦ τοῦτο συγχωρεῖν ποιοῦμαι τὰ ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τοῦ νομοθέτου κ᾽ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν αὐτὰ κεχρεωστηκότων. πεζώνιος δ᾽ ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ᾽ εἰμὴ αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τοῖς δὲ θεάσεσιν ὑπείκω, κἂν δίκαιά σοι ὑμῖν θεὸς μᾶλλον λόγος ᾖ. νῦν δὲ μοι καίσαρος ἐπισταλκότος, πᾶσα ἀνάγκη δεδοικέναι τοῖς ἐκείνου θεσπισθεῖσιν ὁρισμοῖς, δι᾽ ὃ εἰς ἀνήκεστόν σε φέρειν ζημίαν τοῦ θεσπίσαντος αὐτόν. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πεζώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπεῖξαι τοῖς γεγραμμένοις παρελθεῖν, οὐδ᾽ ἂν αὐτοὶ παραβαίνωμεν τὸν νόμον τοῦ θεσπίσαντος, θεοῦ πειθόμενοι ἀρετῇ κ᾽ θεσμόνως πόνοις τῶν ἡμετέρων εἰς νοῦν ἀποβάντι μεμνημένοι, οὐδ᾽ αὖ τολμήσαιμεν ὑπὲρ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξῃ μὴ θεσμοῦμεν ἀγαθοῦ ῥοπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν ποτ᾽ ἂν θάνατον φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆς τε πατρίου, κ᾽ αὐδυνᾶσθαι θεσθεμένους ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισταμένοις κἀν θεσμοῖσθαι, ἀλλ᾽ τε τοῦ θεοῦ τὸ σπουδαζόμενον μεθ᾽ ἡμῶν, ὑπὲρ τιμῆ τε τῆ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, κ᾽ τῆς τύχης τὸ ἐπ᾽ ἀμφότερα φιλοῦ τοῖς θεσμοῖς παραπαίζειν. ἐν δὲ τῷ σοὶ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τὸ αἰώνιον θεσπισθησομένου, ὡς δι᾽ αὐτὸ παβάσιν τοῦ νόμου θεσπισθείσαν, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς κ᾽ παρὰ δικαιοῦχοις αἰεὶ βελτίων γαῖα. καὶ ὁ πεζώνιος ἐκ τῶν λόγων θαυμάσας δυσμήχανον αὐτῷ τὸ φρονεῖν, κ᾽ μὴ αὖ ἀμαχὶ δυνάμων αὐτῷ παραχωρεῖσθαι δεδοικὼς ἀπεχώρησε τῆς γαίης τὴν αἰσθησιν τοῖς αὐθρώποις, πολλοῦ δ᾽ ἔσεσθαι φόνου, τούς τε φίλους ἀναλαβών, κ᾽ θεσπείσας ἢ μὴ δεῖ αὐτὸν ἰοῦ, δῆλα ποιεῖσθαι ἠπείγετο χρεῖζων καταπαῦσαι τῶν ἰουδαίων τὰ θεσπίσματα ὡς ἔχοι. κ᾽ ἰουδαῖοι μάλα ἡσυχάσαντος τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ ῥωμαίοις πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ κείροντες τὸν ἐκ τοῦ παραμεῖναι, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπαντιάζουν πετρωνίῳ εἰς τὴν πτολεμαΐδα ἱκετεύοντες, κ᾽ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας ἀγαγεῖν αὐτοὺς καθίστασθαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντι ἀνατεθέντι τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου δύναμιν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀδυναμίαν; οἱ δ᾽ οὐδαμῶς πολεμήσομεν ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβαίνειν τοὺς νόμους. δῆλά τε τὰ θεσπισθέντα ποιοῦντες, κ᾽ τὰς σφαγὰς θεσδέχεσθαι ἕτοιμοι κατανύσσειν ἔλεγον ἑαυτούς. ἐκ ταῦτα ἐπεσταλκὼς δῆλα ἡμῖν ἐποίησε, καὶ τὰ γεωργίων ἀπείρατοι ἦσαν, καὶ ταῦτα ἡ ὥρα οὔσης σπορᾶς, πολλὴ δ᾽ ἐπῆν θεσταμένοις αὐτοῖς, καὶ τὸ θνήσειν δεδυμένοις θεσθεσις, ἢ τὴν αἰδεσθεῖσαν τοῦ ἀνδριάντος θυσιασθῆναι. ἐν τοιούτοις δ᾽ ὄντων θεσγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου δ᾽ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῶνδε τῆς οἰκίας, & οἱ φίλοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον θεσκαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν θεσθυμίαν ὁρᾷ τοῦ πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῷ θεσκεῖσθαι, ἀλλὰ χάριν ἔχειν τῷ ἀνήκεσιν αὐτῷ θεὸς τὴν ὑποδοχὴν

τοῦ

statuæ: vrque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò suscep-
tam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, atteſtãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodũ præter mandatũ Tiberij se illũ coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiã vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

A καὶ τῶν ὅλων συλλήψ. ἅμα τε δὲ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γλυκύμενον, διὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ αἴθριον οὖσαν οὐδὲν ὅμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχομένου, ἐπ' ἀπογνώσει ποιῶν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τοῦ ἀφῆσον, εἰ καὶ σωτήριόν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλοῦ. καὶ ἀφ' τὸ εἰωθὸς, καὶ ἀφ' τὸ

B ἐπροσδόξον ἀφιγμένου ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πρὸς ὧν αὐτῶν ἠδόμενον. ὁ δὲ Πετρώνιος δὲ καταπλαγεὶς μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων σπουδάζοντα, καὶ πολλῶν ἀποσημειώματα τῶν θεοφιλείας, ὡς μηδεὶς ἂν τοῖς ἔργῳ σπουδαίοις τοιαῦτα φρονεῖν ἰσχυὼν ἀπλήξεως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν

C γάϊον συνῆν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔχαιρεν, ἐπαινῶν δ' ἐν τὰ πάντα, καὶ παντοίως ἀγαπῶν μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀποκτεῖναι, οὐ γὰρ δίκαι γε πολέμου ἀφαιρήσειν τὸ νομίμων τῆς θρησκείας, σπουδῆ τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τεθραῤῥῆσθαι τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου ζῆν σπουδαστὴς αὐτῷ τῶν δυνάμων, ὡς ἀκριβῶς ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν

D ἐνδιάσειν δὴ δυνάμων τῶν αὐτῆς δηλώσειν καταλιποῦσαν. τῷ πετρωνίῳ μὲν ἐν τούτοις ἐδόκει ἀγρίπας δὲ ὁ βασιλεὺς, εὐτυχέστερον δὴ ῥώμης διαπεμφθῆναι, σπουδάσαι φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γάϊον μείζονος. καί ποτε σπουδὴς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ σπουδὴν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ἀφθονίᾳ ἐς ἡδονὴν φέρουσιν, ὡς μὴ ὅπως αὖ πᾶσι τῷ λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γάϊόν ποτε ἐσωθιάσαι θελήσαντα οὐχ ὅπως ὑπερβαλλέσθαι. ὑπερῆρε γὰρ τῇ ἀφθονίᾳ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ

E τὰ πάντα κρίσαντος ἐπιφανέστατα ἀφικέσθαι. καὶ ὁ γάϊος ἐκθαυμάσας τῶν ἀγάπην αὐτῷ καὶ τὸν μεγαλοφροσύνην, ὡς ἐπ' ἀρκούσῃ τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῷ χρημάτων δυσεία χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τῶν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτῷ θεασόμενος, ἀεὶ μεθύων ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν ἀγάπην εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεφαμένος φησὶν ἐν συμποσίῳ ἀφικέσθαι τοῦτος εἰς πάντα ἀγρίπαν. καὶ θεώτερον μὲν σοι τιμῶν σωπᾶν ἢ ἰσχεῖν τὰ πρὸς ἐμὲ, καὶ πολλῶν δύοιαν μὴ κινδυνεύειν δοκεῖν ἐχθέσιαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου θεσίσης δι' αὐτὸν ὑπολείπεσθαι τοῦδέν, καὶ ὑπὲρ δυνάμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰρεῖν γὰρ κατὰ θεὸν μὲ ὑπὸ τῆς σῆς σπουδῆς, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα θεώτερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐκτέμνομον ἀπεμισεκασάμεν. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἐμποιεῖν τοῦ εὐδαίμονος, δηλονότι γὰρ σὺ θεοθυμία τε καὶ ἰσχύϊ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὴν τε πολλὴν αὐτὸν θεσθαι, ἢ καὶ τινων θεροδόκις πόλεων. ὁ δὲ, καθ' περ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤκουσε σπουδασάμενος, οὐκ ἐφασίσου τῶν δύοιαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀξέος ἀμείβεται τὸν γάϊον, ὃν οὔτε θεότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτῷ καθεσθηκὼν σπουδὴς πλείω ἐστολὰς θεσαπεύσειν αὐτὸν, οὔτ' νῦν θεόσσῃ τ τῷ εἰς χάριν τῶν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν ποτὲ λήψεσθ. μεγάλα δὲ ἔγ τὰ θεοδιδωρημένα, καὶ θεραπεύῳ τῷ θείῳ χρωμένου τῷ ἐλπίδων. καὶ γὰρ ἐκ τῆς σῆς ἐλαττόνως δυνάμεως, τῆς γε μοῦ τῷ

ελλε-

εἰλικρότος δόξης ἢ καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν δόξαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνέχεσθαι εἶπεν, ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ ὁ Θεὸς μόνος ὢν, ἐπεὶ περ ἄδικα τὰ προσήκοντα τῇ σῇ δωρεᾷ ἄξιον ἐποφαίνῃς, αἰτήσομαί τοι μὴ εἰς ὄλεθρον φερόντων οὐδὲν δόξῃ τὸ μεγάλως με ἐκδοξάσαν, οἷς ἤδη παρέσχες. ὅπως δ' ἂν σοι δόξω τοῖς θεραπευομένοις καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσας ὠφελεῖν καλῶς, καί μοι πρὸς δικαίας ἥκοιτο τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηθ' ἑκὼν ὢν χρησαίμην τινὸς τῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γένοιτο. ἄξιον γάρ σοι τὴν ἀνδριάντος τὴν ἀνάθεσιν ἣν ποιήσασθαι κελεύεις πρὸ τοῦ ἱουδαίων ἱεροῦ, μηκέτι προΐεσθαι δόξαν οἶδα. καὶ ὁ μὲν, καίπερ ὀκνῶν τὸ τοιοῦτο ἡμῶν, εἰ δὲ μὴ πιθανὰ ἔκειτο γάϊῳ, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δόξαν τὸ μεγαλαυχεῖν τι καὶ ἕν), κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠγῆτο. γάϊος δ' ἅμα τῇ θεραπείᾳ τῇ ἀγρίππου ἐκκαλημμένος, καὶ ἄλλως ἀφρεπὴς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσῶνδε μαρτύρων ψόφου δίκην ῥηθέντων ἐκεῖ ὧν προθύμως ἐκιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν ἀγρίππαν, μὴ τὰ ἐξίου μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δ' ἀγρίππᾳ τῷ ἀρετῷ θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ἢ τοι προσόδους χρημάτων, ἢ ἄλλη δυνάμει, ἢ κοινοῦ τῆς δυθυμίας ἐπιμελοῦντο, προσθεὶς τοὺς νόμους, ἐκ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον, ἐπαινῶν τε τῆς ἀποστάσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν φιλαυτίας ἀπεσκληκότος. νυνὶ οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἑστακὼς, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπάθῃς, ἀλλὰ τόν τε στρατὸν ἀφίλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ἐπιδέομαι τῆς ἀνδριάντος τοῦ ἀνδριάντος, ἀγρίππᾳ χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζόνως, ἢ ὅς τε μὲ χρείᾳ τῇ ἐκείνῃ, καὶ οἷς κελεύσειν αὐτεπιτεῖν. γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸ πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι δοκοῦσί αὐτοὺς κρίσεις ἐπείλαθαι. μηδὲν γὰρ ἕτερον ὑποσημαίνειν τὴν ἀθυμίαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον αὐτοκρατορωμαίων ἀναφλεῖν. καὶ προαλγήσας ὡς ὅτι πεῖρα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, αὖθις μὲν πᾶσιν ἥπατον μὴ τοῦ αἰρεῖσθαι κρείσσων δὲ τοῦ βελτίστου, καὶ ἐφ' οἷς ποτε κείνειν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τὸν οὐδὲν ἐπιτρόμῳ, παίδευσιν αὐτὸν οὐδὲν ἧττον τὸν οὐδὲ προσιδεῖς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τὸ κείσον τοῦ εὐδαίμονος, γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον. ἐπειδὴ δᾶσα ὁπόσα σοι οἱ ἰουδαῖοι παρέχον, ἐν μείζονι λόγῳ τῆς ἐμῆς ποιήσας ἐντολῆς ἀκηκοέναι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀφθεὶς, ὅτι θᾶσσον τῆς ἐμῆς ἐντολῆς, καλεύσας σαυτῷ κριτὴν γενόμενον, λογίσασθαι πρὸς τοῦ ποιητοῦ σοι ὑποστάντα ὀργὴν τὴν ἐμὴν, ἐπεί τοι θᾶσσόν ἐστιν ποιῆσόν σε, οἵ τε νεῦ πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἂν, ἀνδραποδώδη ἀκυρῶν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταύτην μὲν γράφει πετρωνίῳ τὴν ὑπεροχὴν, οὐ μὴν φθάνει γε ζῶντος πετρωνίου δεξάμενος αὐτὴν, βεβαιωθέντος τε πλεῖ τοῖς φέρουσι εἰς τοῦνδε, ὡς τὸ πετρωνίῳ γράμματα πρὸς αὐτὸ ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαντεύεται τὴν γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλεν πετρωνίου, κινδύνων οἷς ἀφλοίσβῳ

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, B quibus iubebatur morte ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Cap. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anileo fratribus. C

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædéſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non pater hoſtiũ aſſultibus, D cincta fluctis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidẽ flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæterámque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iu- E dæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinę magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponũtur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſet inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βυλῆς ἀρχῶν ἀξιώματα ἔχοι τὸ εἰς ἐκείνους ἀπεράτῳ τῇ ὀργῇ χρῶντ τὸν γαΐον. ἡ τελευτὴ μὲν ἐ μῆ πολὺν χρόνον, ἢ γράψαι τῷ πετρωνίῳ τὴν ἐπιστολήν. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελεύτᾳ, ἡ τ ἐπιβουλῆς τὸν τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ ἢ ἀφικομένη μὲν ἀμφὶ μεσημβρίαν ἡ δέλτος ἐπιστολή, μετ' οὐ πολὺ δ' ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτόχειρα. καὶ ἤδη τε τῇ συντυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαΐον κατέλαβεν, καὶ τῇ θεοῦ τὸν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐξ ἴσου μισθὸν ἀπῳ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῆς ἰουδαίων σωτηρίας ἀποδοὺς χάριν. καὶ πετρωνίῳ μὲν οὕτως μὴ αὐτοπαθὴς, διαφυγὼν ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τ θανεῖν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσυνεσίαν καὶ αἰτίαν τοῦ ἀδελφοῦ.

ΓΙνεται δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, μάλιστα τὴν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς πν ἐλάσσων, φόν τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσους οὐχ ἱστορικῷ προτερον. ἐπὶ ὧν δὲ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. ἔστι δὲ τῆς βαβυλωνίας ὄχθη πόλις, ἄλλως τε πολυανθρωποῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ αὐθρώπων ἀπλέως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ ἀνέμβολος, ἐπειδήπερ τῷ διῤῥέοντα πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ὑπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νισιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ ἐπέῤῥοον, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῷ χωρίων πιστευκότες, τότε δίδραγμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατέθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο δ' ὡς παρ' ταμείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὴ ἐπὶ ἱεροσολύμων ἀπέπεμπτο ἡ καμὴς, πολλαί τε μυριάδες ἀθρόων τὸν κομιδὴν τῷ χρημάτων παρελάμβανον, διδόντες τὰς παρθυαίων ἀρπαγὰς, ὑποτελούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσπάσιοι καὶ αἰλιγῶ, νεοβάτᾳ μὲν τὸ ἡλῶ, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, παιδεῖς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μητὴρ προσέταξεν ἱστῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὀντῳ ἀφανοῦς τοῖς ἐπιχωρίοις, ἃς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔρωσι ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βεβαιότατα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκέλευσε πληγαῖς. οἱ δ' ἐρ' ὕβρει τοῦ δικαίως λοιδόρου, καταπασάντες τῷ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τῇς οἰκείας φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον ὀχύρωσιν ἰδίᾳ ποταμῷ ποιούμενον, νομεῖς δ' ἀγαθοὶ φανῆναι πεφυκὸς, καὶ χιλιὰν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ἐπιτήδειοι. συνήεσάν τε ὡς αὐτοὺς τῇ νυκὶ οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φανέντες, σατράπαι τε ἦσαν, καὶ τῇ κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἀνωλύοντο εἶν). προελθόντες δὲ ἐπὶ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀπόπολιν, διέ-

πεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρου αὐτοῖς καλοῦντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἡ ἀρκοῦσα ἐπιζευφὴ γίνοιτ' ἄν, προσθέντες φιλίαν τε ἀνεπιδεῆ μόχθων, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῷ ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐᾶν ἔφασαν ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, ἡ τῷ προβάτων ἐστέλλον ἀπο-

ὅπόσα κελεύοιεν. οἳς δὲ πλείω αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχὺς, κυρεοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς ἐκέλευόν σφας ἐξέρες ἑλαύνοντες κακουργεῖν. ἐπεὶ δὲ ἔδοξεν τῷ αὐτοὺς ἤρτο πᾶς φέρεσθαι, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πλησιοχώροις. ὥστε ἤδη μέγας ἐπιόντα λόγος εἶναι αὐτῷ καὶ τὸν τῶν Παρθυαίων βασιλέα. ὁ δὲ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὑπερφυᾶ κακὰ λύσαι, πρὶν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀνασχεῖν, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρὼν ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἦλασεν ἐπὶ τοὺς, φθάσαι θέλων ἐπιβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγαγεῖν τὴν ἵππον αὐτῶν καταπλήξας. ὁ δὲ τὸ ἔλος, ἡσύχαζεν. καὶ ἅτε ὑπόσχεσιν, ἐν ᾗ σάββατον ἄγουσιν πάντες κατὰ πόλεις Ἰουδαῖοι ἡμέρα, οἰόμενοι οὐ τολμήσειν αὐτοὺς ἐπιστρατεύειν τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, καὶ βραχὺ προσπεσὼν χειρώσειν αὐτοὺς ἀφυλάκτους ποιήσας τῶν ὅπλων. ἀσινάκης δὲ ἐπὶ τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρακείμενα αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, κρεμασμός μοι ἵππων προσέπεσεν ἐπὶ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνεται. ἀνδρῶν αὐτοὺς ὅπλα βαστάζοντων, ἐπεὶ καὶ τινος ἀπαρασκεύους αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδοκα μὴ ἐπιβουλεύσαντα ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι ἔρχονται. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγγελῶν ἡμῖν σαφῶς τὴν ἐπιοῦσαν ποιησόμενος. εἰ δὲ ὄντι ψεύδεσθαι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἶπε, καὶ οὐχ ὅπως τινὲς προσκοπευόντες τὸ γενόμενον. ἐπεὶ τάχος παρελθόντες, καὶ οὔτε αὐτὸς ψεύδεται σαφῶς εἰκασθεὶς) τὴν στρατοπέδων τοῖς πολεμίοις, οὔτε ἐκείνοις πλησίον ὄντες ἔμελλεν ὑμῖν ἔρρειν. ἐπιλείπεσθαι δόλῳ μηδὲν βουκημάτων ἀφέντες, τοσῆσδε ὑπάτου πλήθους ἐπαλεύουσιν ἡμῖν ἐν ἀπορείᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείργεσθαι ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν παῖσιν εἰς τὸ ἄρχειν. ἀσινάκης δὲ οὐκ ἄρα γνώμῃ τῇ κατασκόπου μένειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιμέσιν, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τῷ ἐπ' ἀκριβείᾳ τελοῦντας διφθείρειν τοὺς πολεμίους, τὸ ἀληθὲς ἀκριβοῦσθαι ἐκ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἓν ἐκπεπτώκῃ, ἀδόκιμον τιμωρίαν ὑπολαμβάνοντας, εἰ δόλοι τελοῦσιν, αὐτὸς τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, ὅτι τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κλέπτοντας αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καταφρονοῦντας ὡς ὅτι τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔρποντα τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τὴν παρθυαίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀρίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐπαναγκὲς τὴν ἥττημα τοῦ τὴν ἀδελφοῦ, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀπὸ τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμψας τὸν πιστότατον τῶν στομακοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γλυκερᾶς, ἐν ἐλάσσονι τιμῇ καθ' αὑτὸν ὀργὴν τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπὸς σιλέ με δίξιας τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῆζων ἐπὶ φιλίᾳ προχωρῶν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσοντα ὑπαρχούσας καὶ τιμὴν, ἥτις ὑμῖν, πρὸς τῇ νικῶν οὔσῃ ἀρετῇ μᾶλλόν τ' ἂν αὐξοίμῃ τῇ ἐκείνου σφαλεῖσι. ἀσινάκης δὲ, αὐτὸς μὲν ἐπέβαλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ἀνίλαῖον ἐκπέμπει μὴ δόλερον ὁπόσα ποιεῖσαι ἴδοι. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἦλθε, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ πείσας θυατὰς τὸν Ἀνίλαῖον καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τινὰ αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν ἀσινάκην ἐφυβρικότα.

A imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent: quò factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquã hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incómodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio victos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Asinæus verò qui tum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana esse, quæ diximus. móxque quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primúsque correptis armis suo exemplo ad similem excitat audaciã, ad conserédas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concipiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, missíséque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæũ misit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solũ venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum,

cognitóque metu illum se continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quódque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opptime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuíque in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potẽtia,

A ἐπεὶ δὲ παρῳδάνεται αὐτὸν διίσασι ἐν τῇ ἴλυι ὑποφύειν. ὁ δὲ, τοὺς τε πατρίους θεοὺς ἐπόμνυτο, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς, πίστει τῇ αὐτῇ προσκεχωρηκότας, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκεῖ βαρβάροις πίστωμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἀψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτῆ δόσεως γνωμένης, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδιαστέον εἰ τοιαύτῃ ἀσφαλείᾳ δόσις γένοιτο, παρὰ τῷ ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσοντι καθεστηκότων. καὶ ἀρτίως B βαιῷ μὴν ταῦτα πρᾶξαι, σκέπτεται τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραττε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρήζων ἐκτόμυμα τῇ ἀρίστῃ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῇ εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπειῶν, ἐν ὑποστάσει τε οὐσῶν καὶ ὄγκου τοῦ ὑποτεταμένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ πρεσχομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῳ κατὰ χεῖρα τῶν ἀφεστηκότων, αἰσθόμενοι ὅτι μέγα οἱ C πρὸς τὸν ἀσπαῖον καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἥτοιγε συστάντες ἐπ' ἀκρασίᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχήσαντες τῷ κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς σκέπτεται. ὁ δὲ ἀνίλαιος, πάνυ ὢν ἐν τῇ ἀδελφῇ, τῶν τε ἄλλων προθυμίαν ἐνεδείκνυτο τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅρκιον τὸ γενόμενον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρταβανον, ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται φαγόμενος. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσπαῖον τοῦ ἐν ταῖς πρέξεσιν ὀξύχου, θηρεσῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῶν βρεχμῷ τε καὶ τοῖς τὸ πρόσωπον ὄψει συνελθοῦσι δυσὶν καταφερόμενον ἀφορμαῖς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα φαδίσῃ παρίχοιτο τῷ ψυχῷ τοῦ σώματος. φαγόντε δὲ πότον δεινὸν τὸν ἀσπαῖον ἀβδαγάσῃ τῇ αὐτῇ στρατοπεδαρχῶν, τότε ἔνομα ἔχασφεῖ, καὶ τῶν πᾶσαν ἀρετὴν ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. Τῷ δὲ ἀβδαγάσου κολάζοι- E ζος συγχώρημα αὐτῷ γνώσθαι κτείναντα αὐτὸν ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν παρθυαίων ἀρχήν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δεδόσθαι ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ μέσῳ δεξιὰ τε πίμπλας, καὶ θεοὺς ὅρκοις πιθανὸς γνώσθαι παρουσάσας. εἰ δὲ αὖθ' τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορρίας χρήζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐνδίκῃ τὴν ἀρχὴν φεύβεσθαι, ἐπαναχωρεῖν γοῦν ὅπη θέμις. φερήνου κρίνει τῷ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας τῆς ἐμῆς. ἴσθι δὲ μεταπαλέσας τὸν ἀσπαῖον, ὅσα σοι φησὶν, ἀπιστία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτῆ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνδεσπεσῶν τὸν ὀργὴν ἐρεθίσῃς, ὅπως ἐρεῖν σοῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. φαταπέμπω δέ σοι δίδωμι τὴν βαβυλωνίων γῆν, ἀλλήσασθαί τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένην ὑπὸ τῷ σῶν φρονήσεων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀπεπίκλητόν σοι φαγόμενον τὴν ἐμαυτῆ πίστιν, οὐκ ὅπῃ κούφοις, ἀλλ' ὅπῃ τοῖς ἐς σωτηρίαν αἰσ-

καιομένοις. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπλιτικὰ ἐκπέμπει τὸν ἀσπαῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν φαγόμενον, φρονέα κατασκάζει, καὶ ὁπόσα φρέτερον ἰσχύος, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγήγονει, καὶ ὁπόσα οὐκ ἄλλῳ τῷ φρέτερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄνδρα φρεγμάτων ἐν πολλῇ γεγονότα, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτη καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρῷ γὰρ ἐδέησε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἴσον ἀρετῆς ἡ ἐκ βαβυλωνίων φρεσοῦσα τιμή. ἰῶ δὲ ἐξιώματα ἢ δυνάμει πάντα

πάντα τ' ἤδη τὰ δὴ τ' μεσοποταμίας θεὸς αὐτ' ἤρτο
θεσ[illegible]ματα. θεσύκοπεν τ' αὐτῷ ἡ δι' εμορία δὴ ἔτη
πεντεκαίδεκα. ἀκμάζόντων ὃ αὐτοῖς τ' ἀγαθῶν, ἀρχὴ
αὐτοὺς δὴ καταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας,
ἐπειδὴ τ' ἀρετ' ἢ θρέκοφαν δὴ μέγα δυνάμεως, ἐκ-
βέπεσιν εἰς ὕβριν δὴ θαβάσας τ' παρίσων τῶν δη-
θυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ' πάρθων τιν', στρατηλὸς
ὃ ἀφίκετο τ' ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ ⊂ ἔπεζ ζαμετὴ, τάτ'
ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαγειδὲς θεσβλεμμα παστῶν, καὶ μεί-
ζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματ' δ' θρε-
πους. ταύτης εἴτε ἀκοὴ τ' δ' θρεπείας ἐμμαθὼν, εἴτε
καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, ἀνιλαῖος ὁ τ' ἀσιναίου
ἀδελφὸς ἐρασὴς τ' γεγονὼς καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, τοῦ τ'
μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκθεσατεῖν τ' συμόδου τ' γυναι-
κὸς μὴ τ' ἐξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κἸηθείσῃ θαλαβεῖν.
τὸ τ' δυσαπάλεκτον κείνῳ τ' δὴ θυμίας. ἅμα τε οὖν
πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς αἰὴρ ἐπεχθρεύετο, καὶ μάχης
ἐπάκτε γενομένης πεσόντος αἰηρημένῳ ἀλλᾶσα ἐγεβά-
μητο ἐρασ[illegible]ῆ. οὐ μὲν δίχα μεγάλων δυσχερῶν αἰνι-
λαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, ⊂ ἀσιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τ' οἶ-
κον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν πολὺ μεγάλῳ κακῷ, δίχ' τοιαύτην
αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὰν δρὸς τεθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦ-
γετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῷ ἀνδρὶ καὶ αὐτῇ
πάτρια ἦν, δὴ χώριον δ' τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὄζιν δὴ
τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰοῦσιν δὴ ξὺν
σωεπάγεσθαι, θρεστέλλουσα καὶ ταύτῃ τὰ πατρίου
τὸ ἐν' αὐτοῖς ἔθος σωαπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
λεληθότως αὐτ' θρησκείαν ἐποιεῖτο. ζαμετὴ ὃ ὑποδέ-
χθεῖσα, ἤδη ζόπτῳ τῷ αὐτ' εἰωθότι καὶ μηθ' οἷον νομί-
μων δὴ τ' θρητάρια αἰδρὸς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῷ
ταχέως οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐπέσκηπτον, ὡς ὑβριστὴν θεόσοι ἐβεβῆκε, ὃ δὲ ὁ-
πόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ θεόσφορα, γυναῖκα ἠγεμόνος
ἀλλόφυλον, καὶ θαβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τ'
αὐτοῖς εἰωθότων τ' ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὐ μὴ τὰ πολλὰ
τῇ ἡδονῇ τ' σώματος συλχωρῶν ἀπολέσθε τ' ἀρχὴν τοῦ
δ' θρεπους, καὶ τὴν εἰς τοῦτ' τ' θεὸν θεσελθοῦσαν ἐξ-
ουσίαν. ἐπεὶ γ' οὐδὲν ἐπέρχεινον, ἀλλά τινα αὐτῶν
τ' μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο,
ἀπέκλεισε, καὶ ὃς κτεινόμενος δ' νοίας τε τῶν νόμων, καὶ τ'
κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπιθέσατο αὐτῷ τε αἰνι-
λαίῳ, ⊂ ἀσιναίῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν τοῦτ' τ' ἐχ-
θρῶν ἐπαχθεῖσαν γνώσεως πλοῦτ', τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι
θεβλαμμένοις γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθοῦσιν αὐτῷ
τοιάδε πάσχοντι δίκ' τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐκα-
ρυόντο μὲν, ἐωθέχοντο δὲ, μεμεμονότες οὐκ ἐς ἄλ-
λης αἰτίας, ἀλλ' ἰκνοῦσαν τῆς ἐκείνων, τῇ δ' δ' αμονίᾳ συνῳ-
δόντες. ἐπεὶ γ' καὶ τ' θρεσπείαν ἀκρεσὴν θεὸν τ' παρ-
θυαίοις τιμωμένων, ἐκ ἔτι αἰεκτὸν ἦν μὲν αἰνιλαίῳ
τοῦ βρίζειν εἰς τοὺς νόμους, δὴ τ' ἀσιναῖον ἐλθόντες καὶ
πλείονες ἤδη κατιδόαν τ' αἰνιλαίου φάσμενοι καλῶς ἔ-
χειν, ἃ μὴ θρότερον κατ' αὐτ' ἐωρακότα τὸ ὠφελοῦν,
ἀλλὰ νῦν γε, δυσπροφήτοις ποιεῖσθ' τ' γεγονότες, φρενῶν τ' ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τ' καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ζημιώσειν ὀλεθρον αἰσχρῶν. τόν τε γάμον τ' αἰθερόπτε λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ὅτ' αὐτοῖς εἰωθότων τεθειῶσθαι, καὶ τὸν θρησκείαν ἐκ δυσπειθοῦσι ἡ ζωὴ ἐσ' ἀτιμώσῃ τ' θεοῦ τ' αὐτοῖς σεβασμίου θεόσεσθ. ὃ δὴ καὶ αὐτὸς ἤδη ᾔδη τ' ἀμβρασίαν τ' ἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν ὄσαν κακῶν, καὶ ἰσομοιρῶν, ὃ μὲν, ἀλλὰ ⊂ ἠνέσχετο γε δυ-
νοίᾳ τ' συγχωροῦς νικώμενος, καὶ συγχωρούμενος νόμων, ὡς τοῦ κρείττονος κακοῦ τῆς δη θυμίας νικωμένου.
ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν οἳ καταβοᾶ, πυνθανόμενα δ' ἔφησι θεὸς αὐτῶν

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deteriùs vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptíſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum perucnit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur amicis vtriuſque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confeſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidē quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas oppriməi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam, at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierēt, tādem ſuper ea fratrem

admonuit, anteacta obiurgans,& iubens vt re- A sipiscat in posterum, mulieremque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est : quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam : eósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit : pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans,excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo:& cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit : quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium : iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit,vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet : quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cętera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudęis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curę est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem,coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimás,

πρὸς αὐτὸν λαῖον, τοῖς τε πρώτοις γεγονόσιν ὀλίγα μὲν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὸν αὐθέρπον ὑποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεβάλετο δ' οὐδὲν ἐκ τῆς λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ὑπ' αἰδουμένη μὲν τὸ θεῖον τὸ κατέχον τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δεδοικυῖα δ' ἐκ τὸν αὐλαίου μηκέτι παῖσαι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσπαίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθῆκε τὸν αὐθέρπον, ἀδεᾶ ποιοῦσα ὅτι κείτη τῷ πρὸς αὐτὸν πραχθησομένων τῷ ἐρᾶν ἡμελημένῳ. αὐλαῖος δὲ κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν ἔχων Βαβυλῶνος, ὀξέως ἐπανῆκε ὅτι τὰς μιθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ὀλίγας τε ἡλίας τὸ ἦλθ αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα ἐλήσατο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅτι προσλήψῃ τοῦ δαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντι. μιθριδάτης δ', ἐπεὶ ἤκουέ τὴν κωμὴν τὴν ἁλῶσιν, ἐν ὁδῷ φέρων ὁπότε μὲν προσαρξάμενος ἀδικεῖν αὐλαίῳ ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ὑπερίδων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τὴν πλείστην τοὺς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τ' αὐλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τὴν αὐτὴ καταχὼν, νύχθεν, ὡς τῇ ὑποὐσῃ μαχησόμενος δίᾳ τὸ εἶ σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγουμένοις. αὐλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύγγυ ἀλλοφύλου ὃς ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ μιθριδάτης ἤμελλε δαινύσθαι δειπνοποιησάμενος, καθ' ὃν ἦλαυνε νυκτὸς ἅμα ὄρθρῳ τὴν ποιεμένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ἐπιθέσθαι. καὶ πρὸς φυλακὴν τετάρτην ἐπιπεσών, τοὺς μὲν, ἐπὶ κοιμωμένους ἀπαρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρέπει. μιθριδάτην δ' ζωγρίᾳ λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὅτι ὄνον γυμνὸν ἀναβιβάσας, ἥπερ ἀτιμίαν μεγίστην νομίζει παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλην μετὰ ὁσίου τοῦ δείσματος, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀπαρεῖν τ' μιθριδάτην, ἀπεδίδασκεν αὐτοὺς ἀποδίδοσθαι αὐτὸς σαυτῷ. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπαρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τ' πρώτου παρθυαίοις, καὶ ἐπιγαμίᾳ τῇ πρὸς τ' βασιλέα μεγίστως τιμώμενον. νῦν μὲν δὲ ἀνίκητα εἶ τὰ πεπραγμένα. καὶ δὲ εἴπερ ὕστερόν μιθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀμείνων τοῦ μενοῦν χαίρειν μηνύσαντος τοῖς τὰ τοιάδε πράττουσι. πάντος δ' τι ἀνήκεστον ἐκ ἀξιεμήσῃ βασιλέα, μηδὲν μεγάλως σφαλῶ ἰουδαίων τὴν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φειδοῦς καλῶς ἔχειν, διά τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ ἀπροφύλακτον εἶ αὐτοῖς πλαίσματός τινος ἡμῖν τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύοντος. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φράσας σὺν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ᾠκείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσοιτ' βασιλέως τ' γαμβρὸς ὤν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσοιτο τοῖς ὑβρίσασιν εἰς αὐτ' προσηκόμενος, ἀγαπῶν τ' σωτηρίαν μετ' αἰχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν ἡμερῶν. σὺ νῦν ἐπανάδραμε τ' ἀρίστ' ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μὴν προλυθήσεσθαι σ' πρὸς σὲ ὅτι γάμῳ κοινωνίας. ἐὰ δ' αὖ, τοῦτο μὲν τὴν ὀνείδων τ' καθημέραν ἀληθόνα μὴ φέρων, τοῦτο δ' τ γυναικὸς τ' μεγαλοφροσύνῃ δεδιὼς μὴ προλύοιτο αὐτὸ τ' γάμων, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συνάγει ὁπόσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀπαρκεῖν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων ἡδέως δοῖτο αὐτῷ πλεμύρτων. ἀνίλαῖος ὢν ὡς μανθάνῃ προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπανιπάζειν τοὺς πολεμίους, διὰ τυχὸν τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ἔμοιγε προσχειν τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν τῶν τέλματων ἐξιὼν ὁδὸν διαῤῥεῖν ἀδιατυχήσειν, ἐξήγαγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τοῖς οἰκείοις στρατῷ προσεπεγένοντο αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίων ξαπασόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προσεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δὲ αὐτοῖς ἐς σταδίους ἑξήκοντα, καὶ διὰ τὰ ὕδατα καὶ πορείας γενομένης, καὶ μεσημβρίας, τό τε δίψος, καὶ μιθριδάτης ὑπεφαινεῖς, προσέβαλλε τεταλαιπορημένοις ὑποφέρειν τὰ πόνον. διὸ καὶ τὸν ἀνίλαῖον ἀγγελία, διὰ τὸ ἀπηνορδύκοτας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαὶ τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνίλαῖος δὲ, καὶ ὅσον ἐπὶ αὐτὸν ἦν συνεσηκὼς ὅπως τὴν ὕλης ἐπανεχώρουν φυγὴ μεγάλη νίκης τὰ ἐπ' αὐτοῖς χαρεὶν μιθριδάτῃ παρεσκεύασε. ἀνίλαῖος δὲ προσίει πλῆθος ἀπηνὲς ἀνδρῶν πορευόν ἐν ὀλίγῳ τὰ σταθμὰ ποιούμενον, ῥαστώνης χάριν τὰ εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀνταίσθεσθαι τὰ τούτων προσόδου πλήθους τὰ ἀπολωλότων. ἐπὶ μὴν ὁμοίοι τε ἦσαν τοῖς παθοῦσι διὰ τὸ ἀμελίτητον. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑπεφεύγετο τὰ πέμψις τῆς βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε μὴ πάντα ταῦτα ὑπὸ τὰ ἀνίλαῖε ὕβρεως, καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὅπῃ ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ περαῖα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνίλαῖον ἐξαπατόμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τὸν τὰ λόγον, οὐδὲ ὑπὸ βουλομένοις ἐκδοτον ἀνδρῶν δυνατὰ ἦν, τὰ εἰρήνῃ προκαλοῦντο. οἱ δὲ καὶ τοῦ χρύζειν ἕλεγον τῆς ὅπῃ τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὲν τῆς βαβυλωνίων ἀνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαῖον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ὑμομόνης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαῖος ἦν, ὅπῃ πεσόντες κρύφα νυκτὸς μαθοῦσι, καὶ καθ' ὕπνον ξαπομένοις κτείνουσιν ἀνδρας πάντας ὅσους ἐγκατέλαβόν, καὶ ἀνίλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγότες τῆς ἀνίλαῖου βαρύτητος, ὅπῃ σόμισμα δὲ ἦν αὐτῶν μίσος τοῦ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ δὲ ὡς ὅπῃ πολὺ διαφορὰ καθεστήκεσαν ἀπὸ τῆς ἐναντιώσεως τῆς νόμων, καὶ ὁποτέροις ἔδοξε μάλιστα διαῤῥεῖν πρότερον ἀλλήλων ἥπλοντο. καὶ τότε οὐδὲ ὁπολωλότων τῆς πρὸς ἀνίλαῖον, ἐπεπίθητο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινᾷ πεθόμενοι τὰ ὕβριν τοῦ ἐκ τῆς βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τοῦ συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν τῆς ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογοτάτην, σελεύκου κτίσαντος αὐτοῦ τὸν νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτοῦ, πολλοὶ τῆς μακεδόνων, πλεῖστοι δὲ ἕλληνες, ἔτι δὲ καὶ σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολίζόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅπῃ πάντα ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῆς δὲ ἕκτῳ ἔτει μὴ τὸν φοῦρον, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καινὴ κτίσις ἐκ τῆς πόλεως. καὶ διὰ αὐτοῦ ἄφιξιν εἰς τοῦ σελεύκειαν, ἐκ δὲ μείζων αὐτοῖς συμφορὰ, διὰ αἰτίαν ἣν ἀφηγήσομαι. σελεύκεων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅπῃ πολὺ ἐν ταῖς καὶ διαφορὰ ὅτι ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡγουμένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ σύρες καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν προθύμως

A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet: Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano B tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæũ breui cõfluxit magna multitudo perditorum C hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerũt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerẽt ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem D eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui ante- E hac nõ auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Grærorum & Syrorum F domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, G eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudæorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum est. nam cùm vtrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si vtrique Iudæos communibus prosequerentur odiis: cósque ex improuiso aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec vllus euasit, nisi si quem amici aut vicini seruauit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam, ibique sedes fixerunt, rutos se rati regiæ maiestatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus est: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucensibus conspirauit in eorum perniciem. quo factum est vt plerique Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atq; ita se tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ὑποταξάμενοι. καὶ οἱ ἕλληνες προσωδυνόμενοι τῇ τάσει, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ κρατῆσαι τοῦ πρώτου ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας ἰουδαίοις καὶ σύροις, διελέγοντο ἕκαστος πρὸς τὴν σύρων τοὺς αὐτῶν συνήθεις περὶ τοῦ γενομένου, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δὲ ἐπείθοντο ἀσμένοις. ἐγίνοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρου λόγοι, καὶ τὸ πρῶτον παρ' ἑτέροις αἱρεθὲν πρασσόντων ὅλῃ ὁμολογίας τάχος ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμοσάντων τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐνόουν παρ' ἀλλήλοις τοῦ πρέπειν τὸ πρὸς ἰουδαίους ἔχθος, ὑπερβάντες B αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γλίσχρων ὑπεχωρήθη αὐτοῖς ἐφυγον. τοῦτοις τε δὴ εἰς κατασφάλειαν ἀποχώρησις πόλιν ἑλλινίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἐν᾽ᾗ χειμάζει τὸ βασιλεὺς καὶ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ C τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυλίαν δὲ ἐν αὐτοῖς τοῦ ἱδρυσαμένου πεποιημένοις, τιμῇ τῶν βασιλέως σελευκέων προφερομένων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων γένος, τούς τε βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἐν σύροις ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκέοις ὅλῃ πολέμῳ πρὸς ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τὰ πύργα καὶ τὰ ἰσθμὰ, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὰ ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν κατὰ ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Γάϊος καῖσαρ ὑπὸ Χαιρέου τινὸς κατὰ τὸ παλάτιον ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ως Κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτὸς βιασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις τῆς βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ως Κλαύδιος καῖσαρ ἔπεμψε Ἀγρίππαν τὸν παῖδα αὐτὸν βασιλείαν ἅπασαν, πρόσθεν αὐτῷ, καὶ Λυσανίου τὴν ἀρχὴν, καὶ προσγράμματα τῆς καίσαρος εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν ἐνθάδε Ἰουδαίων, καὶ ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ.
Ἀπόπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ἐπιστολὴ Πουπλίου Πετρωνίου τῆς Συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωριτὰς ὑπὲρ Ἰουδαίων. Κεφ. ϛ.
Περὶ τῆς Ἀγρίππα πράξεων ἄχρι τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debachatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam vèterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerísque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentás templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Cápaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quę à terra obsequia exigeret, ab vno promõtorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósq; suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis statuarij,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως γαῖος ὑπὸ χαιρέᾳ ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῆσδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης ἐσεμνύνθη γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτῷ, ὁπόσοι ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτῷ κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα φερότερον. μάλιστα δὲ ἠδαίσατο τῇ δεινοῦ τύχῃ φερασομένων ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτῷ τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων διαφέρειν, καὶ φερόντων ὑπεροψίας τιμώμενοι. μυρία τε διέπραττε, καὶ κατὰ τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, ἐξ ὧν ἐν τούτων εἰς τὴν βουλὴν ἡ κατακλήσις, ὧν ἀπήμωσεν ἐν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλουμένων, ἐξ ὧν καὶ ταῖς σφαγαῖς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇσι τῶν χρημάτων αὐτοῖς συμπυγάγειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ ταῖς τιμαῖς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἥξιου γίνεσθαι θεός. ἐξ ὧν ὑπηκόων αὐτῷ, ὡς τὸ τῷ διὸς φοιτῷ τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀν' αὐτοῖς ὂν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόλμησε θεοσεβοροδίειν τὸν δία. καὶ τἄλλα ἔφρασε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ διηρχάσης τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσσήνους ἐτέραν πόλιν ὅπι θαλάσσιον, καὶ τὸν ἐξέβασιν δεινὸν ἡγούμενος τεμπέρει περατοῦν, καὶ ἄλλως ὑπεβάλλειν ἡγούμενος αὐτῷ διαστὴν ὄντι τῆς θαλάσσης ταῦτα καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἀπαγτᾶν, ἀπ' ἄκρου ἐπ' ἄκρα σταδίους ἑξακοσίους μέσον θαλάσσης, ἐ εἶσεν τὸ κόλπον ἀπολαβὼν παίγα, ἠλαυνεν ὅπῃ ἡγεφύρα τὸ ἅρμα. θαῤῥῶν δὲ ὅτι τοιαύτας ποιῶν καλὰς ἔχειν ταῖς ὁδοῖς. τὸ ἱερὸν τὸ ἑλληνικὸν ἐν ἔτι ἀσύλητον κατέλιπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἀγαθῶν κελεύσας παρ' αὐτὸ. ἐγὼ δὲ ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖ-

θη καλοῖς ἴσχυν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἢ ἦν τὸ ἔσεσθαι τὴν ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τήν τε οἰκείαν, καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσων τε αὐτῷ κατεσκευάσθη ἐξ ἁπάσης τῆς ἰταλίας. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον τετέλεσθαι ἔδει ὑπὸ ἑλλήνων, καὶ οὕτως ὀνομαστὸν ὀλύμπιον, φειδίου τὸ ἀθηναίᾳ ποιήσαντος, ἐπόλ-

ἐτόλμησε καλδ' στας εἰς τ' ῥώμην μεταφέρειν. οὐ μὴν A ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mãdatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus B est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem repleßet sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ira stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ; aliis ipsius cæde imminentem sibi perniciem D præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleat homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorũ opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimẽdum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet suæ cõsiliaquæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quẽ illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multíque hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habēdam quàm pecunię, quòd videret pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum rediguendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnísque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludricum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset cõuitia: & testem adhibeat Quintiliam

A ἀλλ' ἐκ ἀπελπίσαντα ἐπολεμεῖτο. οἱ δὲ ἅπαντες κοινῇ προσεδόκων ἅπαντα τὸν πρόσκαιρον σκότον, τὴν ὑπερήφανον, ἀνθρώποις, καὶ ὑπὲρ θυμοῦ ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφαιρήσειν ἀραμένους. ἰσως μὲν δὲ εὖ κατορθώσας, καλὸς ἂν κατορθῶσαι τηλικοῦτον ἀγαθὸν ἐθέλειν ὑπὲρ σωτηρίας τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἡγεμονίας πονῆσαι, καὶ μὴ ὀλέθρια ἀπεδύσατο προσήκοντος. πάντα δὲ χαρίεντα ἐπιτηδεύσας, ὀνόματος τε ὑπερθυμία μείζονος, καὶ ἄλλως

B ὑπὸ τῆς ἀδυσωπήτου προσπεσὼν τοῦ γαΐου δίκης τῆς χαιρήμονος ῥαστώνης αὐτοῦ εἵνεκεν ἐπεμέλησε. ἐν τούτῳ δὲ ἱππο-δρομία ἦσαν, καὶ σπουδάζει δὲ βασιλεὺς ἀεὶ ἡ θεωρία δ' ἡνίας. συνίασιν δὲ προθύμως εἰς τὸ ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χαίζουσιν δίον δὲ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ πλῆθος συμελθόντος. οἱ δὲ ἀκροπελέκητοι τοὺς δήσας κείναντες, σὺν δαμαῖς ἀχαιτοῦσιν. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν γαΐον ἐκθύειν τῇ ἱκετείᾳ χρεώμενοι τῷ τυλᾶν ἱππικήν, καὶ τῷ φόβῳ ὀλιγουρίζειν τὸ τοῦ ἱππικοῦ. ὁ δ', οὐκ

C ἐῶν γάρ, καὶ πλέονι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλοις ἄλλη δίκαιμψας, καλοῦσι τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς αἰτιᾶσθαι προάγοντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστάττοντο ἐποίουν, πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ δεῖν τοιούτοις ὑποθυνόντες. καὶ ὁ δῆμος ἐῶσα μὲν, ἐκαίνετο δὲ παυσάμενος τῆς βοῆς ἐν ὀλίγῳ τινὶ σὺν τῷ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δεῖν τοιούτους ὑφαίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεντα ἐπῆγε μείζονας ἀπεδύσεις τε

D τῆς ὀλιγωρίας, καὶ παύειν καὶ τῷ αἰθρήσειν ἐξηκριωμένοι τὸν γαΐον. καὶ πολλάκις μὲν, καὶ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐστῶσ ἐμέλησε δεῖν χρῆν, οὐ μὲν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, οὐκέτι εὐδιαφόρως κακεῖνος, τὸν δὲ χρηστὸν δέος ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' δεῖ καταφέρειν τῷ βεβουλευμένῳ τοῖς χερσὶ χαίρειν. ἐστράτευσε δὲ πολλῷ ὕδη χρόνου οὐκ ἠδονῇ φέρων γαΐου τὸν συμπαίστροφιν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐσκέπτο γαΐος εἰσ-

E παίζόμενον τοῖς τε φόβοις, καὶ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν κάσαρος θησαυρὸν ἐφυσρίκει τοῖς χωρεῖν, δὲ τὸ διπλασιάσαν τὸ δύναμιν αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖ) τῇ ἐκφανεῖ τρόπῳ τοῦ αὐτοῦ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου φροντίδι χρῆσθαι τοῖς τύχαις εἶκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τὸν διαπορεῖν εἰς ὀργὴν προκαλεῖτο τὸν γαΐον, μαλακίαν ὀνειδίζοντα αὐτῷ τῇ χολῇ συνάγεσθαι τὰ χρήματα. καὶ δὲ τὰ ἄλλα ὑβρίζων εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπότε τὸ σημεῖον

F αὐτῷ τὸ τῆς ἡμέρας καθηκούσης εἰς αὐτὸν, δηλοῦν τὸ ἐδίδου ξύνθημα, καὶ ταῦτα ἀρχικῶς ἀπήλλα. καὶ ζῶντα ἔφασκε αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένῳ ἐν πολλοστῷς μυχείῳ, ἀλ' αὐτὸς συνίστατο, σολὰς ἐκδυόμενος γυναικείους καὶ τῶν ἐθισθέντος πλουμίδων ὑπνοῦν, ἀλλά τε ὅσα ὑπέκκαυμα διαφθορᾶς δηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλον, αὐτὸς τῷ δεῖ τοιούτοις αἰχμαλώτου ἑτοῖμα χαρίεν προσπαλεῖν. χαιρέας δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ὑπολαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ

παρίστατο, μειζόνως δὲ ἑπότε ὑπολαβόντα γελάσαντος ὑπὸ τῆς ὑπολαμβανόντων, ὡς τε ἢ οἱ συλλήπτορι, παρέχειν ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μάλλα τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ τῷ κάσαρος κομίζειν, φιλοῦντο τινα τῷ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. ἐξ ταῦτα δ' αὐτῷ, καὶ θαῖρος παρέστατο κοπεωτοί τινες ὑπολαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἐν δὲ τοιαῦτα πολιτικὸς συλλήπτωρ μὲν, τὰς ἀρχὰς δ' ἀνελπλυθὼς χαλὸν ἐπάσας, ὑπουέρεος δὲ ἄλλως, καὶ δ' αὐτὸ ἀσεβήμονος ὑπαπὸ δυτὸς βίου. τοῦτον ἐκδίκουσι τιμίοις ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφορισθῆναι τῆ γαΐῳ, μάρτυρα ὑπολαμβάνων κυπτιλίων

γυναῖκα

γυναῖκα τὴν διὰ τὸν σιδηροῦν διαφυσῶσαν ἐρῶντα πε- A mimam propter formam adamatam cum aliis
ριωτούδεσον πολλοῖς τε οὖσαν, καὶ τῷ Πομπηδίῳ. καὶ multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio gra-
ἐπεθορύβησεν, ψεύδους γὰρ ἐλεγχομένης μᾶλλον- uare in causa capitis, Timidius vrgebat tor-
τέραν δὴ θανάτου τὴν ἐς τὸν Δία χόλον, βασάνων ἐ- mentis eam subiici. Tum Caius exasperatus
χρῆζεν ὁ Τιμίδιος. καὶ γὰρ ὁ παῖς παρεξυμβάλλετο, καὶ δεῖ Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã,
χαρέεν μηδὲν ἐς ἀνάβολὰς ἀλλ' ἀεὶ θᾶσσον βασανίζειν ideò potissimum ei solitus cædes & quæstio-
τὴν κυϊντιλίαν, χρώμενος τῷ χαρέᾳ ἐπεὶ καὶ τὰ φο- nes iniungere, quòd putaret hæc executurum
νικὰ, καὶ ὑπόνοια τριβλάσσειν ἔμελλε, μὴ τὸ νομίζειν inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret.
ὠμότερον ἀκονιτὶ δεδιέναι τὴν λοιδορίαν φθάνοντα τὰ B Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõ-
παλαιὰ. κυϊντιλία δὲ δὴ τὴν βάσανον ἀρρυθμῷ scissorum cuiusdam obiter pedem calcauit,
τῷ σωμισόεντι τινὸς ἐπιβαίνει τοῦ ποδὸς, ἐπισημαι- inuenis vt bono esset animo, néve ad tor-
νούσης Θαρσοῦν, καὶ μὴ τοῖς βασάνοις αὐτῆς πιθέσθαι. menta ipsius expauescerent: se enim ea perlarun-
διοίσειν γὰρ μετὰ ἀσφαλείας βασανίζει ταύτην αὐ- tam obfirmato animo. itaque crudeliter eam
τὴν ὁ χαρέας, ἄκων μὲν, καταναίλικας ὑπὸ τῆς ἐκεῖ αὐ- examinauit Chærea, non sponte, sed ne-
τοῦ. καὶ μανθάνει ὀφθῆναι, ἤγαγε εἰς τὸ ὄμμα τοῦ παίου, cessitate coactus. Cúmque illa perduraret,
ἀκκισμένου οὐκ ἐπὶ ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ παῖς ὑ- duxit eam in Caij conspectum, affectam mó-
παθές τι πρὸς τὸ ὄψει τῆς κυϊντιλίας δεινὰς ὑπὸ dis miserabilibus. Cuius miseratione indi-
τῆς ἀλγηδόνων ἀκκεισμένης, τὸ ἐγκλήματος ἦφιεν καὶ C gnè laceratæ Imperator nonnihil flexus
αὐτοῦ καὶ τὸν παππίδιον. ἐκείνῳ δὲ καὶ χρημάτων Popedium absoluit, & pecuniis solatus est
δόσιν πολλὴν ἐπαμυθίας ἐνεγκόμενον λώβης, ἵν' ἐλε- mulieris calamitatem, quam fortiter æquè
λάκητο εἰς τὸ ἀνθρώπειον τῆς ἀλγη- ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè
δόνων. ταῦτα δεινὰς ἰώμενος τὸν χαρέαν, ὡς ἄμεινον ἀ- tulit Cherea, sic traduci putans suam sæuitiam,
θεώρητος, καὶ ὑπὸ παίου παρηγορίας ἀξίοις ἐν αἰ- quasi tam immodicam, vt ipsum Caium re-
τίαις κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγονόσιν. φησί τε medium eius adhibere oporteat. quamob-
πρὸς κλήμεντά τε καὶ παπιλιῶνον, ὧν κλήμης μὲν δὴ rem sic Clementem & Papinium alloquitur,
τῆς ἐφεδρείας, παπιλιῶν δὲ καὶ αὐτὸς ἐπὶ χει- quorum hic & ipse tribunus erat, ille præ-
ρῶν, ἀλλ' δὴ φυλακῇ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα ἡ αὐ- D fectus vrbanarum cohortium. Nos quidem
τοκράτορος ἡμῖν θεράσειν οὐκ ἐλλέλειπε. τῷ γὰρ Clemens in ruendo Imperatore nunquam of-
συναιμοποιὸν αὐτῷ κῆ τῆς ἡγεμονίας θεσπιότητα καὶ πό- ficio nostro defuimus. nam nostra opera &
νους, τοὺς μὲν ἀπεκτείναιεν, τοὺς δὲ ἐκπεπλώκαιεν industria coniuratorum alij necati sunt, alij
δὴ τοσοῦτον, ὡς ἐλαφρὸν καὶ κεῖνο γενέσθαι. μῆ πόσης τε ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγῃ τῷ στρατῷ; σημαίνοντος δὲ tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint
τῷ κλήμεντι, καὶ τὸ μὲν ἀφ' ἡμῶν φέρειν τὰ θεσπισ- miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ mili-
σόμενα καὶ τοῖς βλέμμασι καὶ τοῖς ἐρυθήμασι δεικνύ- tiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed
ντος, λόγος δὲ αὐτοῖς μανίαν ἡ αὐτοκράτορος θεσπι- E vultus rumore pudorem fatente ministerio-
καλεῖν ἀδικον ἡγουμένῳ θεσπιότητι τὴν ἀσφαλῆ, χαρ- rum talium, cæterùm verbis non ausо sug-
έαν δὲ ἄλλῃ θάρσει χρώμενον ἐν λόγοις ἐπὶ κινδύνου gillare insaniam Cæsaris, Chærea iam con-
ἀνειμένοις θεσπιότητι, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πό- fidentiùs commemorate cœpit calamitates vr-
λιν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπιξιὼν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ἐπὶ γά- bis & imperij. harum, inquit, causa vulgi
ϊος ὁ τὴν δὴ τοιούτους αἰτίαν θεσπιζόμενος, τοῖς δὲ sermonibus in Caium refertur: sed si rei dis-
ἔργοις ἐξεπάλαιεν πεπεισμένοις, ἐγὼ τε ὦ κλήμης, quiratur veritas, ego mi Clemens, & hic
καὶ οὗτοσὶ ὁ παπιλιῶν ἢ θεσπιότητι σὺ, τούτους ῥω- Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti
μαίοις τε καὶ τῷ παντὶ ἀνθρωπίνῳ τὰς τριβλας θεσπι- F humano generi horũ malorum causa sumus,
φθέγμασι, καὶ δὴ τοῖς γαΐου δεικνυόμενοι. qui mandata eius exequimur: & cùm finem
γνώμη τε τῇ αὐτῇ, παῦσαι τοσαύτη ἤδη imponere possimus eius tum in ciues, tum in
χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, reliquos subditos debacchationibus, pet tam
δεικνυόμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθεστηκότες αὐτῇ fæda ministeria facti sumus ex militibus satel-
στρατιᾷ, καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐκ ἐπ' ἐλευ- lites ac carnifices, non pro libertate Roma-
θερίας, οὐδὲ ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' δὴ σωτηρίας τῆς norum aut Imperio gestantes arma, sed pro
δουλευομένης τούτοις σώμασι καὶ τὰ φρονήματα, eius incolumitate, qui eorum tam animos quã
μαινόμενοι τὸ καθ' ἡμέραν ἅμιλλα σφαγῆς καὶ βασά- corpora in seruitutem redigi, contaminantes-
νου ἐπέφανε, μέχρι δή τις καὶ καθ' ἡμῶν δεικνύοντα G que nos quotidie cruore cæsorum & atroci-
τοιαῦτα γαΐῳ. οὐ δὲ δυνοίᾳ τε πολλῇ δὴ τάδε simis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis
θεὸς ἡμᾶς, δι' ὑφορώμενος ἢ μᾶλλον, ἢ ἄλλως ἡ πολ pari modo tractabimur. non enim hoc modo
λοῦ τὸ ἔσον λυμαινόμενον ἐπὶ δεσπότης. ὑγὸ δὲ ἐπὶ σοὶ τοῖ cautiores ei reddimur, sed suspectiores potius:
ποτε γαΐῳ τὰ ἡ ὀργῆς, δέδοκται μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐ- & alioqui assuetus cædibus, quas libidine mo-
λοῦ τυγχάνῃ. σκόπει ἢ θεραπεύσιμα ἡ αὐτοῦ, deratur, non iudicio, nequaquam conquie-
λου τε τοῖς πᾶσι τὸ αὐτεπάλαιτόν ἡ τῇ ἐλευθερίᾳ θεραπεῖν, καὶ ἡμῖν κινδύνου ἀπαλλαλαῖς ψηφισαμένῃς, καθ- scet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat:
μενος ἢ τὸ μὲν δέους τὸν χαρέαν, φανερὸς ἦν ἐπαγωγὸν, οὐδὲν ἢ ἐπίλοιπα μὴ φοβερὸν εἰς πλείονας ἡ λόγῳ, nimirum iam destinatos exitio, nisi matura
prospicimus & communi libertati, & no-
strismet periculis. Clemens autem etsi ap-
probaret Chæreæ sententiam, tacere tamen
eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque raki non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolétiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properátem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A καὶ δέχεσθαι μέλλων ὁπόσα κριτὴν εἶναι καλῶς ἔχει, φρὴν τυχεῖν ἀφέξεται ἐκπύστου θανατικοῦ μάτος γλυκεῖαν κολασθῆναι. χρόνῳ γὰρ αὐξήσεις, ἢ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι πάντα διδόναι τὰ πάντα, ὡς πάντα γλυκυνομένης πάνυ αὐτοῖς δικαιουρίας τυχεῖν. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρους ἀφεῖναι τὴν δικαιοσύνην. ἐμὲ μὲν τοίνυν ὑπὸ σοῦ χαρίεν συνεθάνατον καὶ ῥηθάνατον, ἀσφαλίσεσθαι αἰσχύνεσθαι ὑποθυμεῖν, δι' ὀρεπτέσθαι τοὺς αὐτοὺς ἐξ ὑπάτου καὶ κλαίειν μὲν ὡς αὐτὸν ἀπαλύει δέχεσθαι λυπεῖν μέν

B τε ἀκεραδάντων, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει ἀφεῖσεσθαι μῦς. χειρίας δ' εἶναι ὡς κορυφαῖον σαβῖνον ἐπαινέσαι, καὶ αὐτὸν μὲν χαλιάρχον ὄντα, ἀξιόλογον δ' ἄλλως ἐξεπιτήδειον αὐτὸν, καὶ ἐλευθέριον ἔσεσθαι, καὶ δέχεσθαι τῇ κατασκευῇ τῆς θεραπαίνης πολυτελοῦς δέκεμβρίου χρῆζων ἐκ τῆς ἐξέως ἐχεδίζειν ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶ) θεραθεῖσθαι, καὶ δίκαιον μὴ ὑποκλαίωμος ἐκφοίτησις ἡμῶν δίκαιον, ἄλλως

C τε τὰς μελλούσης, καὶ τῆς κωμῳδῶν τὰς ἀναβολὰς θεὸς τῆς ὑποβαλλομένων πιθέμενον. ἐπεὶ δ' ἀσμένῳ καὶ τοῦ σαβῖνον τὰ πάντα λυ, ἅτε καὶ αὐτοῦ γνώμης ὢν ἧκ ὑστερῶν τι ἴσης, ἀπορείας δ' θεσσοῦ τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶν τὰ θεὸς ἐκείνους σιγῇ ἀθαδιδόντος, ἐπεί τε αὐδρὸς κυπόρητο, οὐ μόνον σέβεν ὢν πυθοιτο θεραθησομένων, ἀλλὰ ἧ γνώμην φωνερῶν τοῦ Τιῶ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. ἐμὲ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο δ' χαρίεν. ξέποντας τε ὡς μνυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὅλιγα δ' ὁσ ἀφεῖς ἐμὲ τῷ ὁμοζήλῳ τὸ μεγαλόφρονος συγγνώμ, γαίου δ' ὕποπτον τῆς λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ

D φίλοι ἐγένητο, μνυκιανός τε, καὶ λεπίδος, ἧ δείματι κινδυνῶν τῷ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπαχθέσι φοβερὸς ἦν γαίῳ, ὡς ἐπ' αὐτὸν ἔνεγκον, καὶ θεὸς οὐδένας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι. μὴ ἀφισύμενος. φανερῶς τε ἀλλήλοις ἦσαν ἐπ' ὀλίγοις τοῖς θεάγμασιν ἀχθηδόνῳ, δέχεσθαι φὴν μὲν ἀλλήλοις αὐτικρὺς τὴν δέχεσθαι, καὶ μῖσος τὸ θεὸς

E γαίου φόβῳ τε κινδυνῶν ἀφίεμενοι, ἄλλως δ' εἰωθανόμενοι τοῖς ἀλλήλων μίσοις θεὸς τὸν γαίον, καὶ δι' αὐτοῦ δύνοια χρῆσθαι τὰ θεὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγμένοι. γνωμένης δ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες ἐ θεὸ τε ὁπότε συνέλθοιεν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινυκιανὸν, ὑποφαίνη τε ἀξιώματος, γνωμῳώτατος δ' ἐν τῇ πολυτῇ, καὶ τῇ δὴ τοῦ παρεμένῳ μᾶλλον ὡς ἀπλοῦστο πρὸς λόγου φθάσαι,

F κἀκεῖνος εἶρτο χαρίεσθαι, ὅτι καὶ θαρραλέοι σημεῖον τῆς ὑμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ ἐξ τῆς πόλεως ἐν ἢ εἰς ἢ χαρείαις δέχεσθαι τῇ σημείων ἐ δόσεως θεραπευομένη ὕβρεις. ὁ δ' χάρμαπι τοῦ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ μινυκιανοῦ τὸ δὴ τοιοῖσδε πιστεῦσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι θεὸς αὐτὸν, καὶ σύ μοι δίδως ἔπα σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δ' σοι τοῦ ἀνηκέστης μεμνῆσθαι ἐπὶ ἐὼν ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. οὐ δ' μοι χρεία πλειόνων ἔπων λόγων οἵ με θαρσύνει εἰ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα

G δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοῦ καὶ θεὸ τοῦ συμβαλεῖν μεγάλα μέν. καὶ σὲ μὲν ὑπίζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἀρκέσ. ἄγε τοίνυν καὶ ἔργων ἐχόμεθα, μηδὲν ἐμοῦ τ' ἐδὲ εἰ βούλοιο αὐτὸς καλῶν με χαρεῖν, μὴ ἧ θεοῖσμαι δικαιοσύνῃ τῇ σῇ, συμαρεῖσοντός τε πίστεως. οὐδὲ θάρσεια σιδήρου τοῖς τλεῦ ψυχὴν ἐκ τὰ ἔργα θεοφερομένους, δ' ἢν ἧ ὁ σίδηρος δραστήριος ἐῶσθαι ἔῃ). ἔρμηκά τε εἰς τὸν θεὸξιν, οὐχ ἂν αὐ πᾶς παθεῖν ἐλπίδι θεωρεόμενος, ὁ γὰρ χολὴ κινδυνοῦς μοι καταποῦν τοὺς ἐμαυτ', δ' ἐλεύσῃ τ' παξίδης ἐλευ-

ἐλθὼν θεραπεύτης ἐπαλγύνῃ, καὶ τὸν νόμων καὶ ἀρχὴ ἀφηρημένης. τοιές τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου δίκαιόν καὶ ἀληθῆ φόρου. ἄξιος δ' ἂν εἴην αὐτὸς σοὶ δίκας τῆς πίστεως δικὴ τοιούτοις τυγχάνω, δικὴ τε ὅμοια φέρειν αὐτοῖς καὶ σὺ μὴ ἀπηλλάχθαι. μινυκιανὸς ὁ τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου θαρσαλέος, καὶ παύζετό τε ἀσμένως, καὶ θεραπαρίσας τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀποστάμενος. μετ' ὀλίγον ὁ μὲν ἐκπλεύσας ἀπηλλάττετο, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρέας. φωνὴν ἐκ τε πλήθους γνωρίζει τινος ἐπ' ὀξυρμίσας, κελεύοντος παραλῦσαι μὴ δι' ὃ τεθάρσηκεν, καὶ θεοπλαμβάνεται τοῦ δαιμόνιου. καὶ τε χαρέαν τὸ μὴ φράζον ὑπό τινος τῶν συνωμοτῶν θεοδόκητον γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνίστατο δικὴ θεοτοπῆ φέρειν, εἴτε φαινόσας τῶν συνειδότων ἀποστομώσοντάς τινος, εἴτε δικὴ καὶ θεῶν ὅς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἄρρητος αὐτὸς. διέφυλάττετο ὁ δέος πολλὰ τὸ ὑποβέλημα, καὶ πάντες οἱ ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, βεβουλευμένοι ὄντες, οἱ δ' ἵππεῖς, καὶ ὁπόσοι τε στρατιωτικὴ συνήθειαν. ἐδόκει γὰρ ὧδε μὲν ἐκ δι' αἰμονίας ἀπειθεῖν τὴν γαΐου μετάστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις ἕκαστος μὴ ὁ ἐκὼν εἶναι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆ, ἀλλ' ὡς ἕκαστος θεοθυμίας ἢ δωρεᾶς, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἦρτο ὑπὸ τυραννοκτονίας. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπελεύθερος ὢν ἦν γαΐου πλεῖστα τε αἰτῆς εἶναι ὑπὸ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἴσον τε ἔχειν τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῷ πάντων, καὶ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἠθροίστο αὐτῷ, δωροδοκώτατος γὰρ ἦν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντινα οὐκ ἐξουσίᾳ χρησάμενος ὧδε τὸ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὴν φύσιν ἐξιπασάμενος αὐτῷ κεσον οὖσαν, καὶ ἐφ' οἷς τισι κείνῳ οὐδαμῶς αὐτῷ πασάσματι χρωμένῃ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ κινδυνώδη αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτὰς μεταναθίζων θεὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε κἀνεῖς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν γαΐῳ μεταστάντος, αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν δὲ τιμῆς τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἔχειν, θεοκαθάπερ χάριν, καὶ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε δὲν εἰπεῖν ὡς κελευθείης δίκαιον χρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δεῖσθαι τὰς χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ θεοσεποιεῖτο κάλλιστος δικὴ θήρᾳ τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἰσχύειν τῷ κάλλιστου θεοφάσεων, οὔτε κάλλιστος κελευθείης που τῷ θεᾶσιν δικτον ἐπιλάμβανεσθαι κακουργῶν εἰς τε δυατότε δικτολάς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ θαρσαλέημα τὸν μισθὸν σκοπίζετο. ἀλλὰ δὲ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τε γαΐῳ, κάλλιστος θεοποιήσασθαι χάριτος καταθέσιν μηδαμοῦ ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τε χαρέαν ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνώντων πολλῶν. ὁ γὰρ χαρέας ἐκὼν τε θεόσθαι αἰτολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν δικτιδόμενος θεσεῖν νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ καπετώλιον αἰεὶ ἄγε, καὶ ἱερὰς θυσίας ὑπὸ τε θυγατρὸς δικτελευμένας ὑπὸ τοῦ γαΐου, παρεῖν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὸ τ βασιλικῶς ἱστάμενον, καὶ δήμῳ χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ χρήματα ἐξερρίπτου ὑπαίθρια καὶ κεφαλῆς, ὑψηλοῦ δι' ὄζου τὸ σῆμος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, δικτε τῷ μυσπρίων ταῖς ποιήσεσι ἀσυνίστατο τότε. πάντων γὰρ αὐτὸ ἀσφαλέστατον ἦν θεονοίᾳ τε ἐν αὐτοῖς διαρρήδην ἀσαφησομένου, καὶ δύσγνωστος τοῦ ὑποχρήσῃ τινὶ γνώμῃ πιστεύοντα. εἰ δὲ μισθὸν τίμιον, ὡς τε θεὸν αὐτῷ δύναμιν τῷ θανάτῳ θαρσαλέον,

A sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexum hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, B vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo C pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in D semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimiũ. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem E mihi hoc finxisse in gratiam Claudij nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cærerùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in F Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos G iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem : adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, prorectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat iñ honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrũ verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiolum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτῷ δ' αὐτίκα ἐγχειρεῖν, καὶ μὴ σκληροφορουμένῳ διαχρήσασθαι τὸν γαῖον. ὅπως δ' ὀργῆς ἔχοι τοὺς συνωμότας ὁ χαιρέας, δηλοῦσι τοὺς καιροὺς μὴ διαῤῥύδην. οἱ δ' ἐώρων μὲν νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. οὐ μὴν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον χρόνῳ ὑπερβολὴ χρήσασθαι μὴ ὃ ἐπισφάλματος τῇ διαχρήσει συνηδόντες, πρεσβεῖαι τε πόλιν ζητήσειν τε συνεγνωκότων τε θεᾶξιν γενομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μηλήσεσι διαχρεῖν, ἄποροι τε αἰδραγαθείαν φερεμένοις γαΐου πρὸς αὐτοὺς μείζονος. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ διατελουμένων ἄπειθαι τε χρέμματος. ἄγονται δὲ διὰ πυῤῥὸ τε θρώτου μεταστησαμένης τε ἀρχίλω τε δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸ τὸ βασιλείου καλύβης πηκτῆ ὑλουμένης, καὶ ῥωμαίων τε οἱ δυσχερίδα θεωροῦσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ ῥασανίλω τὸ αὐτοῖς ἑστῶτα πολλῶν μυριάδων ἀθρόων εἰς ὀλίγον χρόνον καθειργνυμένων, ὥστε εἰσίοντι τὸν διαχείρισιν ποιήσασθαι, δυνάμεως τοῖς ὑπαπτίοις αἷς εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ προταξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο γὰρ χαιρέας, καὶ τῷ θεωρεῖν ἐπιλθόσων τῇ πρώτῃ διελθόμενον ἄπειθαι τε θεᾶξεως. ἰσχυρότερον δὲ διὰ τοῦ κατ' ἐκείνου προβεβουλευκότος, τὸ τῆς τύχης συγχωρεῖν ἀναβολὰς, καὶ τὰς ἐκ παραλλαγῆς χρόνῳ ὀνειδίσαι τε τὸ διαμέλλον ἡμῖν διὰ τοῖς οὕτω βεβουλευθεῖσι μὴ ἀρίστοις, δῆνεν ἂν εἰ μὴ μιαύματος χθομένοις διαπεσεῖν θεᾶξις, καὶ γαΐος ὑβρεῖ μᾶλλον ὁπόσα τε ἡμετέρων, καὶ θεσσαλήκην τε γαΐου τυραννίδι χαριζόμενα; δέον αὐτοὺς παλαιὸς τὸ λοιπὸν εἶ), καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δ' ἀνάμενος φθάσαντας δ' αἰῶνος τε ἅπαντος τε αὖθις ἐν θαύματα μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστῆναι. τῇ δὲ αἰτιᾶσθαι ὡς οὐ πάνυ καλῶν δ' ἀναμένων, οὔτε τὴν θρᾶξιν αὖπαρις διχομένων, σιγῇ δ' καταπεπληγότων, τί φησιν, ὦ γενναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸν σήμερον τῆς θεωρεῶν ἱστάμενον ἡμέραν οὖσαν, καὶ γαΐου ἐκπλεύσομεν; διὰ δὲ ἀλεξανδρείας παρασκευάσασθαι πλοῖα καὶ θεωρεῖα τε αἰγύπτου. καλὸν δ' ἡμῖν θρεσθαι τῆς χειρὸν τὸ ὀνειδὸς τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πνεῦσον, διὰ τε γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δ' οὐκ ἂν δικαίως κέλοιμι αὐτοὺς αἰχμὴν τ' ἐγκομένων, εἶτις ἔν αὐτοὺς αἰγύπτιος κρίνοις, τ' ὕβρεν οὐχ ἡγεμόνιμος ἀναχετὸν τοῖς ἑλληθέρως γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτ' εἰς πλείονα ἀνέξομαι τας συμφορὰς ἡμῖν, χορήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ἀμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων τὸν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ ἂν ἐκφοβοίμην εἴπερ ἐπὶ τῷ δὲ καὶ ἐξοίστ' ἀνδρὶ φόρτημα ἔχοντα τοῦτο κρείττονος, γαΐον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τ' ἐπὶ τῷδε ἀριστεῖ ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπών, αὐτός τε ὡρμήκει θράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκπλήσ-

σε θαῤῥοῦσι. πᾶσι τε ἰῶ ἔρως ἅπαντα τῷ ἐγχειρήματος, μηδὲν ἐκφοβαλλομένοις, εἰ ὠθεῖ τε ἐπὶ τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος ὑπιζωσμένος ἱππικόν. ἦσαν γὰρ τοῖς χιλιάρχοις ἦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν θρᾶ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἰῶ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὴν τῆς θρᾶλήψεως τοῦ σημείου. ἀρ' ἦ τε συμβαίνει πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ἐπὶ θεωρεῖα ἕνεκα πολλῷ δορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος γαΐῳ ἐπὶ θεοῖσιν ἐπὶ πολλῶν ἀγαθῶν, παρὸ καὶ ἀχμάκειτο οὐδὲν, οὔτε τῇ συγκλήτῳ χωρίων, οὔτ' τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἔζω-

τῷ

τω, καὶ τοῖς αἰθράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τοῦ δούλου αἷμα μεμιγμένον τῷ ἐλευθέρου. γάϊος δὲ θεοπόδων αὐτῷ γενομένων, ἔθυε τοῦτο ἐπιτελῶν, ὡς φασί τινες, καὶ ἐπὶ τῷ θεωρίας ἤδετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου τινὸς σωίβη αἵματι τοῦ ἀστρηνᾶ τὴν σύνοδον τῶν συγκλητικῶν ἀναπλεῶσαι γελοίως. τοῦτο γάϊῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ὀλίγῳ δὲ ἀργὰ εἰς οἰωνὸν τοῦ ἀστρηνᾶ φανεῖσθαι, διὰ καταφάσεως δὲ τοῦ γάϊου γάϊον ἱστορεῖν. ὡδὶ φύσιν τοῦ ἑαυτοῦ, ἀνθρωποφορώτατον γλυκέως καὶ σπανίως τοῦ ἡμέραν, καὶ ἀξιόπιστα χαμώμενον ὁμιλίας, πάνθ' ὅτιπερ ἐν θεάτρῳ συμπλέξαι τοῖς φίλοις χανόντων. μετὰ δὲ θυσίαν, δίπλην θεωρίαν ξαπείς, ἐκαθέζετο, ὡς φασὶ αὐτοῦ τοῦ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον, ὅπερ τὸν ἐτύγχανε καὶ ἑκάστου ἐνιαυτοῦ, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν, εἰς ἀθρόον, τὴν δὲ, εἰς σφαῖραν εἰσόδους, καὶ διαχωρίσεσιν, ὅπως μὴ τεθεάσοιντο οἱ σύνδυο ἀπαλλαμένοι. ἐν δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγματι ἑτέραν ἀπαλλαγὴν ἐπανατροφὴν τοῖς ἀγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, ἐς χαρέα σιὼ τοῖς χλιαρίχαις οὐκ ἀπαθῆ τοῦ γάϊου, δεξιὸν δὲ τοῦ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, καθήμενος τῆς τοῦ συγκλητικοῦ ἀνηρέστατηγήκως, ἤρετο κλαύδιον ὠδαικὸν ἐζόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων θεαμάτων ἀφελαφίκοιτο πίστις, θορυβῶν ἡμένους τοῦ μὴ ἐξάκουστος εἴη τὰδε λέγων. τοῦ δὲ φαύλου μὲν δὴ πάππου. σὺ μέσον τοιαρεῖν ὦ κλούιτε τυραννοκτονίας ἀγὼν θορυβεῖ. καὶ ὁ κλύιτος, ὦ γλυκύτατε, φησὶ σίγα, μύτις ἄλλο ἀχαιὸν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας δεηθομένης τοῖς θεωρεῖς, καὶ πολλῶν ὀρνίων ὁπόσα τοῦ ἀπανίω πίμπλα τοῖς κτυπήμασι, ὁ γάϊος ἡδονῆς ἀφεὶς αὐτὸ ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπαγὰς οἰκείμενον αὐτὰ τοῦ θεωρεῖν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μεμυθεύεται δύο γλυέσθαι. καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγεται καθ' ὃν σαυερεῦν ληφθεὶς ὑπὲμῶν, ὅτε ὀρχησὶς δράμα εἰσάγεται κινύρεαν, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκπλέγετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἷμά τε λιῶ τεγνητὸν πολύ, καὶ τὸ φεῖ τὸν σαυερεῦντα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ φεῖ τὸν κινύρεαν. ὁμολογῆται δὲ καὶ τῶν ἡμέραν ἐκείνῳ γλυέσθαι ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντόν μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἰς τοῦ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσίοντα. γάϊου δὲ ἐνδιαζόντος εἴτε φθαμένου εἰς τέλος τῆ θεωρίᾳ ἄχρι τοῦ τελευτῆσαι δεῖ τὸν ἡμέραν, εἴτε λουτρῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθ' ὃ ἐπέτυχεν, μυουχιασὸς γὰρ τοῦ γάϊου καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ ἀφαχυθέντα τοῦ τῆς κυρίων εἰς κενὸν, ἀξιώσας ἐπὶ δεῖ καὶ χαρέαν ἐώσαι ἐπεξελθεῖν δόξαι, ἐπείγεσθαι ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐπιθυμῶν. λαμβάνει δὲ αὐτοῦ τοῦ γάϊος καὶ φιλοφροσύνην δοῦναι, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακάριε. ὁ δὲ, αἰδοῖ δοκεῖ τοῦ καίσαρος καθίζειν. κρείσσων δὲ ὁ φόβος ἦν. ὀλίγον τοῦ ἀφαλιπὼν, εἶτα ἀφανίσας. καὶ ὁ γάϊος ἡδὺν ἐμποδὼν ἦν, ἀξιόν τι δοκῶν δεῖν τῷ τῆς ἀναπλήκτου ποιεῖσθαι ἔξοδον. ἀμφρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τοῦ γάϊῳ κατὰ ὧ θεάτρου ὑπεξηθότι θεὸς τοῦ λουτρὰ καὶ ἀρίστῳ γλυφθαι, καὶ ἐπάγειν δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον δεῖ πέρας ἀρῆναι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ δὲ τοῦ χαρέαν ἑτάσαν μὲν ἀλλήλους ἡ ἡμέρας, καὶ ἐχεῖν ἕκαστον ταῦτα ἡ θεραπεύειν μὲν δοκοῦντα ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀναιρεῖν ἑτάσαν μὲν ἀλλήλους ἡ ἡμέρας, καὶ ἐχεῖν ἕκαστον ταῦτα ἡ θεραπεύειν μὲν δοκοῦντα ἐπιτηδεύειν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀναιρεῖν τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ δὲ τοῦ χαρέα

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo facilius possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabatur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddá dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimle, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlteriùs procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem infflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandũ aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καὶ περ δεδιὼς, θεόθυμος ἦν, καλὰς ἔχων τὰς ἐλπίδας, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ πάθει τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀπολωλότας. καὶ δὴ τεταραγμένων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γαῖος ὀξανασὰς, καὶ θόρυβος ἦν. ἀνέστρεφον γὰρ οἱ συνωμόται. καὶ ὠθοῦντο τὴν πλησὺν, λόγῳ μὲν ὡς τὸ συνεραμένους τὸν γαῖον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας ἐλαύνοντες ἐν ἐρημίᾳ τὸν ἀμυνομένων καθαιρήσοντες αὐτὸν, ἀπεθάρσησαν. θορυβήσαντος δὲ καὶ κλαυσίου μὲν ὁ παῖδος ἀυτὰ, καὶ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι δὲ οὐαλέριος ἀσιατικὸς, οἷς μὴ ἐκωλύοντο ἀγανακτοῦσαι δύσιμος ἦν αἰδοῖ τὸ ἀξιώσεως. εἵποντο δὲ κατὰ σπεῦσαν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῶν βασιλείων, τοὺς μὲν ἀθεΐας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὲ ἐσήκεσαν τοὺς δούλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ θορήσαν οἱ περὶ τὸ κλαύδιον. βέπει δὲ κατὰ τύχην ἠρεμοῦντα, καὶ ὅτι τόπον θεοῖς λυρικοῖς ὑμνοῦμενος, ἅμα δὲ παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ τῆς ἀσίας καταπέμψων, πομπῆς αὐτὸν ἐκείνην ὑμνουμένους ὅτι ὑμνοις μυσηρίων ἃ ἐπιτελεῖν οἱ ἀσιανοὶ νομίζουσιν ἐν τοῖς θεάτροις ἐστὶ τὸ ὑπορχεῖσθαι δὲ αὐτὸν χαρίεις καὶ ἦν τὸ σημεῖον. ἅμα δὲ τὸ εἰς χλεύην αἰσχρά τινα λοιδορίας ἐκβοῆσαι καὶ τὸ γαῖε, καὶ πᾶσα σάλπιγξ τὸ ξίφος, πάλαι πληγὴν σφοδρὰν. οὐ μὴν γε ἰᾶτο. καί τοι γε φασί τινες θεοῦ οἰκείᾳ τὸ χαρέου χρῆσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γαῖον, ἀλλὰ πιμωρεῖσθαι μείζονος πλήθους τραυμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος φαίνεται ὁ λόγος, ὅτε τὸ μὴ θέλησαι χωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάτρου λογισμὸν χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεια δὲ εἰ προύπτους ἐφέρετο, πάντων ἥμισυ μοῖρα διαφέρειν, ἡδυλιὼ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον κρεῖττον ἢ ἐν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῆς τε, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, ὅτε τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἐπιρρύεσθαι βοηθείαν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὸν ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαρέᾳ λόγον ἂν γένεσθαι οὐ θεῖον τῆς γαΐου πιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὲ καὶ θεάσασθαι καλὰς ἂν εἶχε σιγῆ χρωμένῳ ὀλαδιάσειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, οὐχ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταδῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι καὶ τὸν καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις, ἢ μὴ θέλοιεν. ὁ δὲ γαῖος ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσηγὺς δὲ τέτο ὤμου, καὶ τοῦ ζαχίλου φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἢ κλεὶς θεροτέρω χωρεῖν, οὔτε αἰσθόμενον ὑπ' ἐκπλήξεως, οὔτε ἐπεκαλέσατο τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως φερόμενος. σόνῳ δὲ χρησάμενος θεὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ πειστέον εἰς τὸ θεόθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν ὑπάνοια ἤδη θεοκατειργασμένος, ὠθεῖ κλιθέντα δὴ γόνυ. πολλοὶ δὲ θεισάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκπελθύσματος ἕκοπτον τοῖς ξίφεσι. θορυβοῦ δὲ καὶ κλυσμὸς τε τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἕως αὐτοῖς ἐμ. πολυταράσσεται δὲ ἀκύλας ὁμολογῆται τὰς ἀπάντων πληγὰς ἐπαγαγών, ἢ μαθόντων αὐτὸν ἀκριβῶς. αὐαθεὶς δ' αὖ τις τῶν θεόξειν χαρίᾳ, καὶ γὰρ εἰ σῶν πολλοῖς ἐπεφθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν θρασύς τε ἐνθυμηθῆναι, τοιαῦτα ὡς θεαχθεὶς θεολαβὼν πολὺ τὰ πάντων, καὶ θρασὺς μὲν τολμηρῶς ὀξέως τοῖς λοιποῖς, διηρμένων γὰρ τὸ δὴ τῷ φόνῳ λόγον, ἀποράδας ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συλλεγήσας εἶθα γνωμῇ εἰσπλήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ἐ τολμῆσαι ἀνδρὶ κατέστε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼ χρῆναι, φαίνει. καὶ ταῦθα θρασὺς τ' ὁρμήσας, καὶ ἁλόμενος ἀρετῇ τ' φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις δυσπίθανον θάρσος καὶ θεοτεθνεῶτα γαΐον. ὥστε αὖ δικαίως, καὶ ὁπόσα

ἀκριβῶς. αὐαθεὶς δ' αὖ τις τῶν θεόξειν χαρίᾳ, καὶ γὰρ εἰ σῶν πολλοῖς ἐπεφθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν θρασύς τε ἐνθυμηθῆναι, τοιαῦτα ὡς θεαχθεὶς θεολαβὼν πολὺ τὰ πάντων, καὶ θρασὺς μὲν τολμηρῶς ὀξέως τοῖς λοιποῖς, διηρμένων γὰρ τὸ δὴ τῷ φόνῳ λόγον, ἀποράδας ἤθροισε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συλλεγήσας εἶθα γνωμῇ εἰσπλήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ἐ τολμῆσαι ἀνδρὶ κατέστε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼ χρῆναι, φαίνει. καὶ ταῦθα θρασὺς τ' ὁρμήσας, καὶ ἁλόμενος ἀρετῇ τ' φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις δυσπίθανον θάρσος καὶ θεοτεθνεῶτα γαΐον. ὥστε αὖ δικαίως, καὶ ὁπόσα

καὶ ὁπόσοι τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαιρίᾳ A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ,
γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν, καὶ πόνῳ τοῦ χρεών. induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum
γαΐου μὲν τοιούτῳ ἔργῳ χρησάμενος καὶ τελευτῆς ὑπὸ eſt. Sic Caius finiit multis conſoſſus vulneri-
τῶν πολλῶν τοῦ ἐναντίου δαπλαγχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ bus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis reci-
τὸν χαιρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη γαΐου, ὁδοὺς pere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue
μὲν τοσαύτας ἰόντες στένειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐάσειν, attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue
ὅπως τε τοῦ γεγονότος. ἐς δὲ μικρὸν ἰὼν τὸν αὐτοκράτορα esſet periculum occidiſſe imperatorem gratio-
ἀπροπόσι τὸ κινδύνημα ὑπό τε ἀνοίας καὶ δείλης τιμώμενον, καὶ ἅτε προσφιλῆ, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ μὴ B ſum apud inſanam multitudinem, paratis ad
ἀναιμωτὶ πεπεισμένων τὸν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant
νυκτὸς ὑσῶν τοῦ ὁδοῦ καθ' ἃς ἐπορεύσατο τὸ ἔργον, καὶ viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac
μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τῆς θεραπείας, καὶ cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad
ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ δὴ φυλακῆ τῶν αὐτοκράτορος officium. proinde per aliam viam conſuluerunt
σκεύην παρῆσαν τὸν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χρησάντες, ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum
παρῆσαν εἰς τὸν γερμανικὸν μοῖραν οἰκίας τε καὶ αὐλῆς necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio; quod
πρόσω, οὗ τότε αὐτοὶ ἐκράτησαν. συνεμβολὴν ἦ σκεύη, ὅσα τὸ ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædifi-
τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάστου τοῦ ἐν τῇ ἡγε- ciis per partes à ſingulis imperatoribus, quo-
μονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ἑνόματι τοῦ οἰ- C rum appellationem retinebant. iámque elapſi
κοδομησαμένου ἢ καί τι μέρος οἰκήσεως ἀξιώσαντος, è turba ſatis tuti erant pro tempore; tantiſ-
τὸν ἐπιμέλειαν φυλάξαι. καὶ δὴ σκηπτούντες ἐκ τοῦ per dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi
πλήθους τὸν ἔφοδον, ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθά- autem Germani cenſerunt eius interitum, co-
νοντες ἀκμὴν κακοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρληφότος. hors ſatellitum ex ea gente lectorum ad prin-
φοβοῦντες ἢ εἰς ζωὶς γερμανὸς ἢ ἀῤῥωστίᾳ ἀφίκετο τῆς cipis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt qui-
γαΐου τελευτῆς. θορυφόεσσι δὲ ἦσαν αὐτοὶ ὁμώνυμοι τοῦ quis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non
ἔθνους, ἀφ' ὧν κατέλεχαν, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium
αὐτοῦ. θυμοῦ ἢ χρῆσθαι πάρεστιν ὅτιν αὐτοῖς ἀπρόσκοπον εἶ- impetus excipere ſoliti, & magnum ad victo-
ναι ἑτέροις βαρβάροις, ὅσα τε ἀσόφρονα λογισμὸν ὑπο- D riam momentum afferre in quamcunque par-
δέχεσθαι τοῦ πεπεμένων, ῥωμαλέοιτε τοῖς σώμασι, καὶ tem incubuerint. hi cognita morte Caij v che-
τῇ προθύμῳ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἐς αὖ ὁρμίσω- menter indoluerunt, nõ ipſius virtutibus rem
σι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτοι οὐδὲ πυθομένοι τοῦ γαΐου metientes, ſed ſuis commodis; quòd gratioſus
τὸν σφαγὴν, καὶ θαλπόμενοι ὅσῳ τὸ μὴ ἀρετῇ πεί- apud illos fuerat crebris largitionibus benevo-
νειν ὅτι τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τοῦ αὐτοῦ, μάλι- lentiam eorũ ſibi cõparãs: móxq; duce Sabino
στα δὲ αὐτοῖς προσφιλὴς ὢν γαΐου δόσεσι χρημάτων (is non ſua, aut maiorum virtute, vt qui gladia-
τὸ δύνειν αὐτοῦ κτώμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (προ- tor fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ pro-
σῆκεν ἢ αὐτοῦ, σαφῶς χιλιάρχων, ἐ δὲ ἀρετῶν καὶ ὁμω- uectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per do-
νυμότητα προγόνων, μονομάχος δὲ ὢν, ἰσχύϊ ἢ στόμα- mos ſcrutabundi vbinam laterẽt interfectores
τος τῶν ὅτι τοιούτοις κτησάμενος ἀρχῶν) διεξήεσαν τὰ Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatẽ
οἰκίας ἀνορύσσοντες τὰς σφαγὰς τοῦ καίσαρος. ἀπορήσαν- fruſtatim lacerauerunt, cũ cuius togam cruore
τε χρεωργήσειν αὐτοῖς, ὅτῳ τὸ σφέτερον ἐπιστεῖν, victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſ-
οὗ τῶν σολῶν μιᾶναι τὸ αἷμα τοῦ θυμάτων, ὡς μοι picio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem
λέλεκται πρότερον, ἐκ ἐσ' ἀγαθοῦ τῶν συμπτωμάτων ἀ- nobiliſſimum, & genus ducẽtem à multis im-
πεσημαινε τοῦ γεγονότος, δίστεγος παρδανὸς ὑπαντιάζει, E peratoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã di-
τὸς γλυκυτάτης τοῦ πολίτου. καὶ πολλοὶ αὐτοκράτορας παρεχόμενος τοῦ πρωτοτόκου, καὶ μηδὲν ἀξιόλο- gnitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ re-
γον ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ἐσόμενος. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ luctãri ei, qui primus ſe inuaſerat: videbatúrq;
ἐσῆλθε τὸ τοῦ καίσαρος θάνατος, καὶ ἐπὶ πλέον ἢ πίστις non inultus moriturus, ni circumdatus multo-
ἐφάνη τοῦ γεγονότος, ἐπὶ πλέον ἢ πίστις ἐφάνη. ζῆτος ἢ rũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatori-
ἀντῆς τοῦ ἐκ τῆς βουλῆς σὺν ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς bus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut prio-
γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον περιπεσών, κατὰ δὲ res in Germanos incidit, pertractus eò cupidi-
φιλοθαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τοῦ αὐτοπτῆς ἡμέρας ne viſendi Caij cadaueris, quem vehementer
χάριν, μῖσος ἐπέφαινε πρὸς αὐτὸν, τὸν δὲ πατέρα τοῦ ἀντῆς, F oderat. eius enim patrem eodem nomine ap-
καὶ μὴ ἀρκεσθὲς, κτείνει στρατιώτας ἀποπέμψας, καὶ παρὼν μὴ δι' ἀπάτης δυφραινόμενος θεωρίᾳ τοῦ πυκνοῦ pellatum non contentus egiſſe in exilium, oc-
θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμούμενος, ἐ δίκην φεύγοντα τοῦ γερμανικοῦ τὸ εἰς τὸν ἑορ- cidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat
τὴν ἀκριβὲς, καὶ δὴ τοῖς φόνοις ὁμοίως, τοῦ τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαρκεσάντων. καὶ οἱ μὲν, ζώντι τεθνήκεσαν. εἰς igitur occulos gratiſſimo ſpectaculo: verùm
ἢ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος τοῦ γαΐου τελευτῆς, ἔκπληξίς τε, καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν δὴ καὶ πάνυ ἡδονῇ δε- audito tumultu latebras quæritans, non effu-
χόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ πρὸ πολλοῦ πεπυσμένοι σφίσιν ἀγαθὸν συμπεσὸν, ὡσπερ δίκης ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν· git Germanorum diligentem perquiſitionem,
per iram fontes iuxta atque infontes trucidan-
tium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt.
cæterùm poſtquam in theatrum rumor de
morte Caij perlatus eſt, plus demirationis in-
uenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter
interitũ eius acciperẽt, quem iamdudum opta-
uerant, præ timore tamen credere nõ audebãt,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsensérat, vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeò nó proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suũ animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ἐ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ὥστε τὸ μὴ ἐψεύδεσθαι τοιόνδε δοκεῖ σαίνω γέλοιόν μοι, μήτε ἀληθεία προσήκειν, ὥστε τὸ μὴ οἷόν τε αὐθρώπῳ εἶναι τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. ἵνα δὲ ἦν ταῦτα ἐ παῖδες, ὀπάδοι τε δοῦλοι, καὶ τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ὥστε τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννεύοντες, ἐ ὥστε κοίλης ἢ κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἕνεκα νοσφιόμενοι τοῖς κεκτῆσθαι τὸ πολιτικὸν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελείας τυγχάνοντες. ἡ ἢ καὶ γυναικωνῖτις, ἐ τὸ νεώτερον,

B ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θαυμασίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεως καὶ τινων κρεανομίων, ἀδονῆς αἰχλημιμένοι ἁ ἐφεστήκασιν, λόγῳ μὲν ὅτι θαυμασίας ἦ πλῆθος, τὸ ἢ ἀληθὲς, ἐκπεπλῆχθαι ἦ μανίας χάριν ὠμότητα. οἱ ἢ δοῦλοι ὥστε τὸ ἐν ἀφροσύνῃ τὸ εἶναι ἐ κατασφονεύεσθαι ἦ δικαιοτέρᾳ ἦ ἀποτροφῆς, πρὸ ὑφείζοντο αὐτοὺς ἔσης ἦ καὶ ἐκεῖνον ὑπακουσίας. ῥᾴδιον γὰρ ψεύσασθαί τε καὶ ἦ κυρίων πεπεῖσθαι, ἐ τὰ χρήματα ἐνδιδόασιν αὐτῇ, δῶρα ἀλλοδιόσεις τε εἶναι καὶ πλουσίους, ῥιθύμῳ ἦ καταφρονοῦσιν, ὥστε τὰ ἄθλα αὐτοῖς ἀφαιδρὰς ὁρᾶσθαι πρὸ οὐσιῶν. πρὸ ἢ δ' παῖδιῶν εἰ καί τισι πίστις ὁ λόγος φανείη,

C τοῖς μὲν οὐκ ἦ ἀφῖχθαι ἦ ὑπεκδῦναι τὸν ἀληθῆ δὲ ἄλλον δοκοῦντα ἦ ἀγομένοις, σιγῇ παρεδίδοσαν, οὐ μόνον ὅτι τοῖς ἡγαλμένοις χαρᾶ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδοῦσιν ἐλπίδος, τιμωρία συνέλθοιεν, οὓς ἀφορμήσασιν ὑποφῆναι ἦ ὀργὴν ἦ ἑαυτῶν. οἱ ἢ ἐξεπισάμενοι ὥστε τὸ ἦ ὑπεκδῦναι

D μεταχεῖν, μᾶλλόν ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ ἀφῆς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσθὰ ὠφέλημος ἢ ζῶντος γάρ, κωλυθεῖεν ἐνδίδοσθαι γνωμένης. ἐπεὶ ἐ ἕτερος ἐπφοιτᾷ λόγος, ὁ μὲν πρῶτος μὲν ἔθαυμασαν, ὡ μὲν ὑποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεάτρου ἐᾶσθαι ἦ ἰσχὺν εἶ). ἦν γε πιστὸς αὖθις ὧδις, ὦ καὶ θαρσῆσαι γνώμην ὑποφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ. ἢ δὲ φίλος ὢν, ὕπεπτος ἐγνώσθη δύνοια τῆς τυραννίδος, ἡ καὶ μᾶλλον

E πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, πρὸ πρὸς αὐτὸ ἐδαμῶς δυνοίᾳ χρωμένῳ, διαφθαρῆναι ἦ δεῖ τοῖς λοιμώδεσι πίστ. ἐλέγχθη ἢ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τῆς ὑπαρχίδος ἠφανίζον τὸ δύθυμον ἦ ἐλπίδος, ἐν ἀμηλείᾳ κινδύνων γενόμενα, ἐ ἄφρονα τὸν κομιδῆ ἦ ξυμφόρων ἅπαντα ἐκλογισάμενον δεῖ φανερὰς διεκπεσεῖν, ἐ ἐν δημοκρατίᾳ εἶ). ἐπὶδὲ μὴ εἰκῇ ἔζω βεβήκοσι τῇ ἀλογίστῳ ἦ θεσῶν προσδαμένων, ἐ ἐπ' ἀμφοτέρα δύζῃ ἦ ἀκυόντων λαμβανόμενα. οὐ μὴν τὸν γε ἐνέδρας ἐξέλιπεν,

F δεδιότες ἦ ἐπανεχθησομένην προσξιοῦσιν αἰτίαν. οὐδ' ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δίκαιος γνώσεσθαι αὐτοῖς ἦ κεῖσι, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσαι τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῇ γερμανικῇ προσίχετο τὸ θέαζον ἑαυτὰ μένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωμένοις ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὕτω εὐσεβῆ πλοῖα εἶναι αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συλλοπήσειν. ἐν ἀμηχάνοις ἦσαν, οὔτ' ἀπείναι θάρσος ἐνσφερόμενοι, οὔτε ἀκίνδυνον τὴν ἐξέρχεσθαι ἦ δεῖ τῷ θεάτρου πεπυκνότες. ἐπαπιόντων ἦ ἤδη, καὶ τῷ

θεάτρῳ ῥίγος) καθ' ἑκάστην ἔκπομπὴν ἦ στρατιᾶς, ὡς πάντων ἀγνοίας ἔμπρ. γνωμένης ἦ καὶ ἐπανάστασιν, εἰδότες καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῷ γεγενότων. φεισάμενοῦν, ἐ μὴ τάλαινε ἀλλοδίας ἔδοξε τῷ οὐδὲν ἐν ὑπὲρ γνωμένων ὑποληφθεὶν τιμωρίαν, παρόντας ἐν ὀργῇ τῷ πεφεγγότων ὑπὸ καὶ πεφεγμένον εἰπεῖν λύειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ ἐφεστήκει μᾶλλον δακρύων καὶ τύπτων προσάπτων ὑπεκθεζόντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αἰδεδίασιν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐσὼς πλησίον, ἐ ὡς αὖτις ἀγανιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ψυχῆς εἶπεῖν τι ἔλεγον. θεαύσαν δὲ πρὸς ταῦτα τῷ στρατιᾷ ἡ ὀργὴ, καὶ μεταμελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τὲ ὅπῃ τοῖς θεωροῖς θελήματος, ὠμότητ γὰρ ἦν οὔτ' ἐν ἐκείνοις καίπερ ὀξηγριωκόσιν ἐθνῶν λαις κεφαλὰς τ' ἀφελεῖν ἀπορρησαμένοις, ἀεὶς μᾶλλόν τε ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμόν τε ἀξιώσεως τ' αὐδρῶν, καὶ ἐλέῳ τ' παθες, ὡς τ' παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἀδὴν ἐλλιπαστέρως τὰ τ' κινδύνων ὁμολήσαντα ἐπανασκεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἰ τ' συμφορᾶν, εἴπερ εἰς τέλος φοβηθῆναι δύναται· αὖ. ὥς τε κἂν εἴπνες τ' θεοθύμως μισούντων καὶ μὴ δίκης τ' γαίου, ἀφωρεῖσθαι τῷ ἐπ' αὐτῷ διαφθαρῆναι τ' χάριτας, δέδιά τε ἐν ροπῇ μὴ τ' συναπολεμῆται γαμβρεύσαι, τὸ δ' πιστὸν τ' θεῖναι μηδέπω καὶ τότ' ἐχέγγυον παρῳθεῖν. ἦν δ' διάφορος ἀρένπος τῷ κηρυσσόντων τὰ πωλήματα, καὶ δ' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθη χρώμενος, καὶ χρήματα θεοβεβλημένος ἐμφανῆ τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμις τ' αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσοι θεῖσθαι καὶ τ' πόλιν, εἴτε τῷ τότ' καὶ τοῖς ὕστερον. ἔδεε δέδιέναι αὐτ' ὡς ἐνῆν πανδημώτατον, καὶ τοι μισῇ καὶ παρὸν τινα ἐν ἐχρῆτο θεὸς γαίου, ἀλλὰ μέλει κρείσσων ἡ διδασκαλία τοῦ φόβου, καὶ σπατηλία θεῖ τ' καρδιουμένῳ τῷ σωτηρίαν τ' εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅπλων θέσας, ὡς αἴ τις ὅπῃ τοῖς τιμωτάτοις παρεσκευάσαντο ὀπολωλόσιν, ὑπονοήσῃ τ' γαίῳ τ' θάνατον ὅπῃ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπαυσε τοὺς αὐθρώπους ὅπῃ πλέον ἀγνοίᾳ συμφορᾶς ἐφερόντ' γεγονότος. ἤδη δ' καὶ σιλὰς ἀρένπος παρῆν ἀνακαλῶν τοὺς γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ ἀπολιπόντες κατατιθέσθαι τ' σίδηρον, καὶ δέσασφενῆτες γαίῳ τ' τελευτ'. ἦτο δ' σαφέστατα ἴσασι τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνηλεγμένους, καὶ πάντας οἱ καὶ ὅπως οὐ τοῖς γερμανοῖς θεὶ τύχιν. ἐλπίδος δ' αὐτοῖς θεβαπτιομένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τ' γαίον, οὐκ ἔτι οὐ πνοὴ κακῶν αὐ ἀπέχον. τοσὸν δ' ἐθεμέσθυσεν αὐτοὺς δ' νοίας τῆς θεὸς αὐτὸν, ὡς κἂν μετὰ τοῦ καθ' αὐτοὺς ὀπολωλῶτος τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ αὐτιβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται δ' τοῦ ὡρμηκότος εἰς τὸν πιμωρίαν μαθήσεως σαφοῖς θεβαπτιομένης αὐτοῖς ὅπῃ τῇ τελευτῇ, δέῳ τε τὸ εἰς ἄρρεῖον ὅπῃ δίξασθαι τὸ θεόθυμον τ' δυνοίας, ὃς ἀμείψατο αὐτοὺς ὀπολωλότος, καὶ δίει μὴ περαιτέρω τῇ θύρει χρωμένων ὅπῃ σροφηγήσοιτο τὸν τ' βελῆς, εἴπερ εἰς ἐκεῖνον θεῖσαιη τὸ κράτος τοῦ ὅπῃ καταστάντ' ἄρχοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ' οὐ ἐπαύσαντο λύσης τὸν ὅπῃ γαίῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτοῖς. χαρέας δ', σφόδρα γὰρ θεῖ μνουκιανῷ ἐθέλησε μὴ διαφθαρεῖν μανίᾳ τῷ γερμανῶν θεῖπόσον, ἕκασόν τε τῷ σεβαστῷ μετὰ θεομηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτῷ διόμενος, καὶ μὴ ἀπολόλοι πολλῷ ἐξέτασιν ποιούμενος. καὶ μνουκιανὸς μὲν καὶ κλήμης, αἰτίαν γὰρ ὅπῃ τοῦτον, μεδίποι πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιωσαμένῳ τῇ θείξει συμφρονῶν, καὶ ἀρετῷ τοῖς ἐντεθυμημένοις, καὶ θεάσθαι μὴ δοκοδέλαιόσι. τυφανίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθείσαν, δυσχεῖς δ' οὐκ ἀρᾶ ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μισῇ τῆς ἀρετῆς θεὸς αὐτῷ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύτης δυσχερέας, ὁποία δὴ γαίου συνῆθεν, θεὸ τῷ ἐπανασάντων τ' συντεθώντων τ' ὅπῃ θεῖν αὐτ' ὅπῃ θελων αὐτῷ δέμενον, καὶ διδάξασθαι οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἦν, ἀφαιζῶν τοῦ νόμου τῷ θεῖνοιεν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆσθαι φιλτάτοις. καὶ νῦ λόγῳ μὲν ἐῇ τοῦτος οἱ αὐηρήκασι γαίον, ἔργῳ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι διολωλότα. ἤδη δ' τὸ θέατρον ἐξανίσταθ' τῷ φυλάκων, καὶ τοσοχὰ πάνυ πικρᾷ ἐγλίοντ' τῷ εἴσω.

in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebãt, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate eximpotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitę exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem innitam legum cõremptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætexta parandorum remediorum dimisit proximos: se autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsês certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque instituí honestis studiis:

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἁρπάζεται.

ΕΝ τούτῳ δὲ ὅπως τὸ πρᾶγμα παραχρῆμα ἁρπάζῃ κλαύδιος ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γιγομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὺς λόγον διδόντες περὶ τῶν παντῶν, εἰσέρχονται ἀμηχανίαν ἀδύνατον ἐὰν εἰκαιῶς τοσούτῳ αὖ πότε γεγενῆσθαι φραγμάτων, ἐξεκομιδήν τε αὖ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ αὐτοῦ κτήσασθαι τὴν ἀρχήν, εἴτε τις τὴν ἐπὶ ἀρχῇ κατασήσει τὴν ἡγεμονίαν, ὡς πάντα λυπηρὰ αὐτοῖς ἔσῃ· μὴ οὐ συνεργὸς ἡ ἀρχὴς καταστᾶσι, καλὰς οὐκ ἔχῃ ἀκούειν ἔτι ὄντων τοῦ πρᾶγματος, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῤόντα τε ὄντα τῷ τυθέντος, καὶ τοῦ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, οὐδένος οὐ πάνυ οὐκ ἀξιολογώτερον, πρεσβύτου τε ἀρετῇ, καὶ τοῦ κῷ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ σωθέντα αὐτοκράτορα τιμήσῃ τε τὰ εἰκότα, καὶ ἀμελήσαντα δωρεᾶς. ταῦτα διανοουμένων τῶν, καὶ ἐφοβεῖτο ἐπὶ τῷ ἀδεσπότῳ. ἤρπασεν μὲν δὴ κλαύδιος ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ, γαίου δὲ σέντιος συστρέφοντος, καὶ τοῦ πάντα μέλους τὴν κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς βεβιασμένῃ ἔοικεν μὲν δοκεῖν, τῷ δὲ ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, κατασεῖς δεῖ τὴν συκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἀλλὰ θάρσει καὶ ῥᾳδίοις αὐθρώποις φανέντος ποιεῖ) ἀδελφίδουν τάδε λέγων. οὐκ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι ἔχει τὸ χρόνῳ πολλῷ ἤδη αὐλίπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐκ ἐχρῆν τῷ ἀληθάρσει τῶν αἰτίαν, ἀδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ἀδιατόπουσαν καὶ χρόνῳ θεῶν οἱ ἐκεῖσε τὸν αὐτοῦ κεκομιδήν, δ' φρονήσαν ἢ ἀρκοῦσαν καὶ ὅπερ ἀφαιρεθῆν μὲν αὖθ' δ' δ' ἀμοῖα συνάρουσαν. ἐκατὸ γὰρ καὶ μία ἀφ' τῆς ἀρχῆς

τ θεῶν ἀδὴν μῆνος ἀξίους τιμῆς τοῖς δὲ τοὺς ἄνδρας, οἷ ὀλίγου δεῖν καὶν τούτῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς ἔλαθον αὐξ.ἡ εἴη ἡμῖν εἰς πᾶν τὸ αἰῶνα τὸν ὅπιον ἐξαμείνας τὴν ἀδ.ξαν αὐτ.ν. ἀρ.κοῦσα δι' αἰῶνος ἡ ἡδὺ ἡμέρα τοῖς τ νεωτέροις ἡμῶν. ἡ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰσὺν ὑπείληφθαι τοῖς πρεσβυτέροις λέγειν ἀγαθῶν αὐτ.ν ὁμιλίᾳ γεγονότες μετρίως. τοῖς ἢ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς κατασκόπως ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖς δὲ ἀφ' ὧν γεγόναμεν. νεῖ ἢ δὲ ἡ ἡμῖν, δέξ.σ τὴν αἴτ.σιν, οὐδὲν ἀφέρχαίτερον εἰπεῖ τ ζῆν μὴ ἀρίστης, ἢ μόνη ἐμφερεῖς τὰ αἰθέρα πείᾳ τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ θαυμαζῶν. οἷς ἢ ὀλίγ ὁμιλήσας ἡδέως, οἷον κακῶν ἴας πολιτείας ἀπαπίμπλασιν αἱ τυραννίδες, καὶ λύσας μὲν πᾶσαν ἀρετὴ, ἢ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κόλακείας ἢ ἡ φόβου διδάσκαλοι καθιστάμεναι, δέξ τὸ μὴ ὑπὸ σοφῆς τῆ νόμων, ἀλλ' ὀργῇ τ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ πρόσ.ματα. ἀφ' ὧν δὲ Ἰούλιος καῖσαρ φερήσας ὑπὸ καταλύσ.ς δημοκρατίας, ἐ δέξ.σας μὲν τ κόσμον τ τόπων τ πολιτείας διεπέρασε, κρεῖσσον μὲν τ δημόσιον ἡθῶν, πᾶσαν ἢ τ κατάλειψιν ἡδονῇ αὐτῷ κομιζόντος, οὐκ ἔστ ὅτι τῆ κακῶν οὐ διέφθειρε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἱ ἐκείνου δέξ.δοχοι τῆς ἀρχῆς κατέσησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τῆ παρ.σίου, ἢ ὡς ἂν μάλιστα τῆ πολιτῆ ἐρημίαν τῆ ἠθῶν κατελείποιεν, δέξ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶ τῆς αὐτῶν τὸ κινδύνους ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῆ ἀρίστη φρονεῖν πεπισευμένων, οὐ μόνον ὑφορᾶν τι τῆ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὀλιγωρίζειν αὐτῶν τοῖς ὀλέθροις τῆ ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων ἢ ἐφορμῆς αὐτίκα ὀλιγαρχῶν καθ' ἕ ἕκαστος ἤρξεν. εἷς ἂν ὁ γάϊος ὁ σήμερον τεθνεὼς, πλέον τι πάντων δεινὰ ἐπεδείξας, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν ὀργὴν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, ἐ μείζω κακὰ ἐξεβόμβησεν ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπραττόμενος, ὀργὴν ὁμοίως ἐς τε αἰθέρας ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ οὐ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, οὐδὲ μεθ' ὕβρεως ἐπιζῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐν τῆ πανοικεσία διοχλουμένων τῆ ἐλθεῖν. ἐλθεῖν δὲ τυραννίδι πᾶν τὸ ἐλεύθερον, εἰς διάνοιά τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτῶν καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ τιθεμένοις, ὁπόσα πεπόνθοιεν οὐκ ἔστιν. ἐξεπισάμενοι γὰρ ὧν ἀπαλλάξαι κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήσαι χρῶνται πρὸς τὸν τύχων, καὶ τοῦ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πρέξειαν μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι τὸ ὑποπτον τὸ ἀθλιες, εἰς παντελῆς αἰρεῖσθαι δίωνθῆναι αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ὑποπιμπλάντες, καὶ ὑποπλεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἵ πορ πολιτειῶν ἐκλυόμεναι πρός τε τὸ παρὸν δύνασθαι, καὶ τὸ αὖθις ἀπιβουλεύτον, καὶ πρὸς δέξαν οἰκείαν τῆ ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δημόσιοτε φρονῆσαι, δέξ τὸ εἰς κοινὸν αὐτῷ τιμῶ ὠφέλησαι ἁπαντᾶν. ἢ ἐ αὐταποφήναιτ ἂν γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσ.σμένα, οὐδαμοῦ εἰς κίνδυνον φέρον, δέξ τὸ μὴ διαστῆναι ἓν τὸν ἐφεστηκότα ᾧ αὐδένα κίνδυνον

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulchertimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, merum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiàsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen malefici entiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidé aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragati sũt? quietis enim voluptate

π βλάπτοντι τὴν πόλιν, ἢ αὐτοκράτορι μεταστήσαθαι τοὺς εἰρηκότας, καὶ τὸ φορεῖ τ τυραννίδι ἐ δὲν κακὸν τελεσθέντι τὴν πόλιν, ἢ ἧττ ἀρχία ἐ τὸ φεύγειν ἐ δὲν τ ἐκείνῃ θηλυμένων αἰτιολογίᾳ χρώμενον. τ γὰρ εἰρωνίας τὸ τυραννικὸν

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C incluſus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acce- D ptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramq; interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenuo ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cũque venisset F

ἠσχόμην, καὶ μαθηταὶ τῆς ἀνδραποδώδους ἐν ξόανα ζωῆς, ὁπόσοι τε ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ συμφορᾶς αἰτίους, καὶ οἷς τε τοῖς πάλαι ἐπιβουλῆς, φόβῳ τῆς μὴ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ ἀγαπώσης τῆς ἐσχάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. ἔφυτον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμὰς, αἵτινες μέγισται ζώσας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαρέα τῷ καιρίῳ. σοὶ γὰρ θεοῖς εἰς ἀνὴρ δεδώκει πορείας ἡμῶν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας φέρειν, κ' καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, ἔφυ βεβελτιωτικώτατος τε ἅμα καὶ ἔφυκεν δικαιότατος ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τὰς τε τιμὰς, ἔφυτον τε ἀειπαίτιον τοῦτο ἀναφωνῆσαι. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθερίας ἀνδρᾶσιν φρόνιμον ἀμείβεσθαι τοὺς διεργέτας, οἵῳ, δὴ καὶ ἀνὴρ δεδὲ ἔφυ ἡμᾶς πάντας ἐργάσεται ἐν ἀσφαλείᾳ καιρίῳ καὶ βεβαίῳ τοῖς γαΐοις ἰούλιον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γὰ οἱ μὲν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, δεδὲ δὲ μὴ τῆς τυραννοκτονίας, καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἐλευθερίᾳ ἀπήλλαξε τὴν πόλιν. σάντα μὲν τοιούτοις ἐλεγεῖα τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βουλῇ ἡδονῇ ἠχθόμενον, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις βέβιλλιος μάξιμος, ἔφιλαρέϊτας τὸν δακτύλιον τῇ σκιπίᾳ, λίθος δὲ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδεμένῳ αὐτῷ, καὶ ἀπαδὴ τὰ λεγόμενα καὶ ὧν ἐπενόει ἔφειξεν ὅπερ ἔφετο ἐν λίθῳ γεγονότα. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ κατεπήγνυτο, ἔφελπλύθη δὲ ἡ νὺξ ὅτι μέγα, καὶ χαρέας δὲ σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίᾳ ἀπιστίᾳ τὰ δρώμενα. ἔτι γὰ ἕκαστος τῷ μεθ' ὁ τὴν δημοκρατίαν τὸ ἔφοτον ἀφῃρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ ἔφιδόσθαι. ἤτοι γὰ ἔφότερον ἢ τυραννηθῶναι τὴν πόλιν, κύριοι τῷ στρατιωτῶν ἦσαν. χαρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τῷ στρατιωτῷ τοῖς ἔφὸς τὸν σύγκλητον συνεκπόσιν, ἦσαν δὲ εἰς ἀπείρους τάσαρας, οἷς τὸ βασιλεύειν τιμιώτερον τῆς τυραννίδος ἔφεύκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστησαν μὴ τῷ χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος ἔφιχαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἐκέτι ὅτι τῷ ἐφεσκότα. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ χαρέας αὐτοῖς. χαρέας δὲ ἐν δεινῷ πάθημος, ἔφειναν τὴν θυγατέρα γαΐᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοπὶ τὸν ὀλέθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ ἓ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λῃφθήσεσθαι ἢ τῷ νόμων, ἄλλως τε ἔφόθουν ἐπιθυμικὸς τελειώσασθαι τὴν αὐτὸ, καὶ πάνυ δύφορον μῖσος τὸ ἔφὸς γαΐον, ἰούλιον ἐκπέμπει λοῦπον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτενοῦσι τὴν γυναῖκα γαΐᾳ, καὶ τὴν θυγατέρα. κλήθμυτος ἢ ὅτι συῆμει τῷ λέπιδῳ τὴν ὅτι τοιοῖσδε ἔφόθυσαν λειτουργίαν, ὅπως μαζῶσι κἂν ὅτι τοιούτοις τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ ἔφὸς τῷ πολιτικῶν, ὡς ἢ τ' παντὸς ὅπλοκλύσματος δόξειε κοινωνεῖν τῷ ἔφοτον συνθεμένων. οἵοις ἢ τῷ συνωμοτῷ, ἢ ὠμὸν ἐδοκῇ τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θερσὶ χρησόμενον, δῆλ τὸ γαΐον φύσῃ τῇ αὐτῇ χρώμενον, ἢ συμβολῇ τῇ ἐμείνης τὰ πάντα ἔφράξαι, οἷς ὧν τε τὸν λας ἀπηρδύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι καὶ αὖθις ἰοῦ ἀπόλοιτο. οἱ δὲ ἓ τῷ μὲν ὅτι τριάκοντι ἐνεκάλεν αὐτῇ γνωμῷ, τὸ δὲ πᾶν, ἢ τῷ ὑπὸ γαΐᾳ πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνῃ τὴν αἰτίαν ὑπάρχειν, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐνοιδὲν δουλοσύνῃ ἢ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ ψηφιάμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτοῦ ἓ τὴν νεανιπηγμένῳ ὅτι ταῖς ῥωμαίων τύχαις ἢ τῆς ὑπατηλούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. ἢ πάσας κωφοῦν, ὡς τε αὐτοῦ τελευτᾶν, ἐδὲν γὰ οἱ ἅπαντα δύδοντες οἷοί τε ἀφυγεῖν ἦσαν, ἐβούλετο ὁ λέπιδος. ἐβεβούλευτο ἢ ἐδὲν μηλήσῃ τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς χαρέαν διαβακχεῦσαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπαυδαμοῖς μεμπτὸς εἶ τῷ ἐφ' ὠφελείᾳ τῷ δήμου πεπεμένων. παριλθὼν δὲ ὅτι τῷ

ὅπι τ' βασιλεύς, καταλαμβάνῃ τ' κεσωνίαν, γυνὴ ἦν ἰδοῦ τ' γαΐου, ὀδυρομένην τῷ σώματι τ' ἀνδρὸς χαμαιπετῆ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαίζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μετὰ ταῦτα, αἵματί τε ἀναπεφυρμένην ἐκ τῆς ἕλκους, καὶ πολλὴν τ' ταλαιπωρίαν συμφερομένην ἐκ θυγατρὸς παρεῤῥιμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδὲν ἕτερον, ἢ κατὰ μέμψιν τ' γαΐου, ὡς πολλάκις ὁ ἀνὴρ τὸν πολλάκις φρονηματίζοντα αὐτὴν. ἐπ' ἀμφοτέρα αὐτοῖς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις φέρεται· τῇ ἀγνοίᾳ τῷ ἀπεράτῳ, φοβὸς ὅτι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτῷ φέρειν θεμένων. οἱ μὲν, ἀπὸ σημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ἀποστάτα μανίαν, καὶ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμὸν, μᾶλλόν τε καὶ μᾶλλον ἐξηγριῶσθαι τῷ φρονήματι, μὴ παρ' αὐτὸν ἀπολέσθαι τρόπῳ τῷ αὐτῷ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ ἧττον τῷ συνωμοτῷ ἀπροφυλάκτου γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως πάντας μεταχειρίσασθαι αὐτοὺς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν· ἐν ἀδείᾳ κινδύνων κατασκῆναι. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐπονειδιζόμενον ὡς φρονηματίας ἀκαιρότερον μᾶλλον γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ' κεσωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἀνθρωποι φεῦ αὐτῆς ἐφέρουν ταῦτα ἦν. ἡ δὲ ἐπεὶ θεᾶτ' τὸν φόνον τοῦ λοιποῦ, τότε σῶμα τοῦ γαΐου φροῦδον ἴδοι, καὶ ἄσμενον ἰδίαν παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ ἀγνοίᾳ συνεσκότα ἑώρα τὸν λοιπὸν, καὶ μηδὲν φροσόντα ἂν ὅτι φράξειν οὐκ αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ὅ χάρει, τοῦ τε σφαγίου ἐγύμνου καὶ πάνυ φροθύμως, πολυωμένη ὁποῖα εἰκὸς τοὺς ἧττον σαφῶς ἐν ἐπιγνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύουσα μὴ μέλλειν ὅπι τελειώσει τὸ δράματος οὗ ἐπ' αὐτοῖς συνέστασαν. καὶ ἤδη μὲν δύσχρως ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ λοιπὸς ταῦτα φροσαγγέλλων ἐπαύσατο τοῖς φρὶ τὸν χαρίαν. γαΐῳ μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσαντι ῥωμαίων λείποντα τεσσάρων μῆνας, ἧττον τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ φότερον ἢ τὴν ἀρχὴν συνῆλθε, σκαιός τε καὶ κακοφραγὴς εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡνωμένος, καὶ φίλος ὀργαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπλήττων μένος, καὶ ὀργὴ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσας φρονικώτατος, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιπλάμενος, τῷ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ ποιῆσαι ἐν τ' κτείνειν, καὶ ὠφελῆσαι. καὶ τὸ μὲν θεῖον, καὶ νομίμου μείζων ἐπαιδαγώγει· καὶ τὸ μὲν δικεῖν, ἠνεσώμενος ἢ ἐπαίνων τῆς πληθύος. καὶ πάντα ὅσα αἰχρὰ κρίνας ὁ νόμος ὅπη μιᾷ, πωρείαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμυήμων, εἰ καὶ πλεῖστα τε καὶ ὀλίγιστον χρόνου ἐποιεῖτο οἷς τότε ἀρωγὴν ἐκπλῆξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμου δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, ἀνατίλεκτον ὅπι τῶν οἷς κελεύσοι τοῦ ὅπιθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῷ φανῆναι φροφανῆ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, ὀργὴ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἰσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἦλθεν τοῦ φρὸς τὸν φροέξαντα φόνον καλεῖν. ἔργον δὲ μάλα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεφευγμένον ἔπεσί τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ συνόντων καὶ ἀδίκως ἀπολλυμένων ἰσόμενος, πλοῦ γε τοῦ ῥᾴστου καὶ σπανίαν ὄντα ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς τε πλέουσιν. οὐ μὴν καὶ ὅπι τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμβλυτέρους αὐτῷ ὅπλοις ἐγκαταλείφθη. ἄγαν δ' ἐκ

A in palarium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad ſaniorem mentem, & in cines ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariſque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hóminum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximũ opus eſt, & vtiliſſimũ nauigãtibus. ac ne id quidẽ abſolutũ eſt: ſed imperfectũ mãſit remiſſa cõtẽtione operãtiũ. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo faciliùs bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literísque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogarus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se inscium rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur. Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

III.

ἢ οὐχὶ τὰ ἀχρεῖα σπουδὴν, καὶ τὸ διαπαντὸς εἰς ἡδονὰς; οὐ γὰρ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τιὼ ὅπλ τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τ' ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίοις παρ' ἑκάτερα ἠσκημένος, συνίει τε ἑκ' ὠδαχεῖται, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συνιεῖσιν ἐκ πλείονος ἀντιλαμβάνοις αὐτὸς ἑκ' ὀξέως, φανῆναι πιθανώτερος ἐν μείζονι ἀγῶνι παρόντα οὖν ῥᾳθύμως, δι' οὐκολίας τε εἰς αὐτὸ τ' φύσεως καὶ τ' εἰς ἰσχὺν αὐτῇ ἀσκῆσαι μελέτῃ τ' ὑπερέχειν. ἀδελφὸν γὰρ παῖδος ἰδίου γεγονότα Τιβερίου ἐκ γλίσχρος γένοι, μέγα κἀὐξάσματα παιδείας αὐτόχθονος, ἀφ' ὧν τὸ κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐν αὐτῇ κατορθοῦν ἀκαριαίῳ, καὶ συνεφιλοκάλει γαίοις, συλλήμοις τ' αὐθρώπ, καὶ ἡδεμόνος εἴκων ὑπολαΐς. ἐπῳώλουσέ τε τ' καὶ αὐτ' πολιτ', ὃ μὴν αὐτοχεῖν οἷα τ' ἰσχύει τὸ αὐτῷ τὰ ἐκ τ' παιδείας συλλεγῆναι ἀγαθὰ ἀνθρώποις τ' ἐλευθέρᾳ ὀλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τ' ἐξουσίας. ὅτως ἄρα δυσπόρευτον καὶ ἀσταθὲς σωφρονεῖν, οἷς αὐτοδύθυνον τὸ ἐξεῖναι σὺν βασάνῳ πάρεστι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, καὶ τὰ πάντα ἀξιοπίστοις ὑπαισθανόμενος τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλῳ τῷ κράτιστον, μέχρι δὲ τῷ ἀθεώτατ' ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δ' νοίας ἢ πρὸς αὐτὸν ἐκρήσαντο, μίσους ὑποφυέντος ὑπ' αὐτῶν δι' ὑπουλοῦ δόλου τελουμένου. ὡς τελευταῖ κλαύδιος ὃ καθάπερ αὐτόχειρ ἐφ' ἑαυτῷ δι' ὀδύνης αὐτῷ τ' ζωῆς ὁδὸν ἠγομένης, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς καίσαρος τελευτῆς ἐν ἀμηχάνοις ὢν ἀεὶ τῆς σωτηρίας, εἴ τινι στενωπῷ κατειληπμένῳ ἔκρυπτεν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνου αἰτίαν πλὴν τῆς ἡλικιώτητος ὑφορώμενος. μέχρι μὲν ἰδιώτης ἦν, ἠγνόει αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρκῶν, παιδιά τε σωμάτων, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀσκεπεσμένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτὸν. τότε δὲ πλείας κατειληφώσης τὸν ὄχλον, καὶ τὸ βασιλείου παντὸς σπαπωτικῆς μανίας ἀπλέως γεμότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτικῆς οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ δεῖ τὸ σπατιακὸν καλούμενον, ὅπερ ὅτι τ' σεμνὰς καθαρώτατον, ἐν βυλῇ δεῖ τοῖς θερακτίοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ καὶ παρεπύγχανον τιὼ μὲν γαίου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεθήμενοι δι' τὸ κ' δίκην αὐτῷ τὰς τύχας συνειληθέναι. τὰ δὲ δεῖ αὐτοὺς ἀνασκοπουῶτο μᾶλλον, ὃν τρόπον χήσωσι καλῶς, καὶ τῇ γερμανικῇ τε ἐν τιμωρίας τῇ σφαγέων ὄντων ὠμότητ' χάριτι τῆς ἑαυτῇ μᾶλλον, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ἑκλαύδιῳ ἐθορυβεῖτο διελεῖν δεῖ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε ἐπῃδὴ τῇ δεῖ τῇ ἀπατρικίαν ἐνθιάτο τὰς κεφαλὰς ἀναφερομένας. εἰσῆκει δὲ κατά τι θεοβατὸν ὀλίγας βαθμίσι χωρίον, ὑπεσκλακὼς τῇ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γράτ' τῇ δεῖ τὸ βασίλειον τῆς τῇ σπατιωτῇ διασαλμῷ, καὶ τὸ μὲν ἀκεβωταμένου τιὼ ὄψιν ἀμαθὲς ὢν δι' τὸν σκότον, τὸ δὲ αὖθρωπον ἔδ' τὸν ὑπολογῶντα κείσθ' μὴ ἀπλαγμάτος. θεσπίσ τε εἰγύτερον, καὶ ὑποχωρῶν ἤξιο κότος ἐπίκειτο, καὶ καταλαβὼν, ὑπηγωνίζει. γαμανικὸς μὲν ἔφη φησὶ θεὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ σπεύδειν τῶν ἡγεμόνα φεύγοντας. κλαύδιος δὲ ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑποθάνοι τιὼ γαίου, φειδὼ ἐγένετο ἤξιον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς ἀλάμπων αὐτοὺς ὑποπτεῖς, καὶ τὸ ἀνορμήτους τῇ γερμανοῦσιν. ἢ γράτ' μειδήσας, ὑπαπατᾶν τῆς δεξιᾶς, καὶ παῦσαι φησὶ μικροψυχούμενος δεῖ τῆς σωτηρίας, δέον σε μεγαλο-

φρονεῖσθαι

φερονδίας ἀβλ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ γαΐου ἀφηρημένοι τῇσῃ σωνεχώρησαν ἀρετῇ, φερόντες δ' οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴδι, καὶ τῷ φερόντων ἀπολαμβάνει τὸν θρόνον. ἀναβάσεως δὲ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνοντι τοῖς πατρὶ δ' ἐνδιδόμενον, ὥστε τὸ φόβῳ καὶ χάρματος τῷ εἰρημένων. συνεσπίφοντο δὲ ἀβλ τὸν γεάτον ἤδη καὶ πλείους τῷ σωματοφυλάκων, καὶ διωρεμῶντες τὸν κλαύδιον ἀνόδμον δόξῃ τῷ δεῖ κόλασιν ἕλκειν ἄλλῳ τῷ δεῖ τοιοῦσδε ζημιῶν, ὡς ἀνδρα ἀπεχθήματα δῆ βίου τοῦ παντὸς, καὶ κινδύνους οὔτι μεζίους δεῖ τῆς γαΐου ἀρχῆς ὑμιλικότα. τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφρίστειν κείσει ἠξίουν τιλὼ ἀβλ αὐτῶν. καὶ πλείονων τ στρατιωτικοῦ συρρεόντων, φυγαί τε ἦσαν τ ὁμίλου, καὶ περόδων δπορία τ κλαυδίῳ δ' ἀδεσίαν τ σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτῷ φέροντες ἀβλ φόβῳ ἀβ παυβῷ αὐτῷ ἀβλαβυομένης φυγῆς ἔσωζον ἀβ τοὺς, ἀπ' ἐλπίδος δήμου τιλὼ σωτηρίαν τ διανέτου. ἐν δ' ὀρυχεοίᾳ δὲ τοῦ παλατίου ἡγουμένοις, πρᾶτον δὲ οἰκενθέναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τῦτο ἀβλάβουσι ὁ δεῖ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπηλλαγμένους, πολὺ πλείων ἡ δπιφοίτησις ἐβ τῷ στρατιώτῃ, χαρᾷ τιλὸ ὄφιν δεχομένοις τοῦ κλαυδίου. ἀβεπλείσω τε βῷ αὐτοῖς αὐτοκράτορα σύσεδαι τὸν ἀθρόπον, δύνοίᾳ τε τῷ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ βῷ αὐτῷ, δεῖ μέγα πᾶσι τοῖς ὑμιλικόσι καταλελοπότος πλέθ τὸ αὐτῷ. ἀναλογισμός τε αὐτοῖς εἰσῆει τῆς τε πλεονεξίας τῷ ἐν τῇ συγκλήτῳ δ' ὠνας δύνασθαι, καὶ ὅπόσα δεῖ ἀρὸν ἀρχῆς ἠμέρητο αὐτῇ. φεὸς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος καινόσω, ἢ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχιὸ μεδισαμένων τῷ ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν δῆ πθ-πποιαμένου τιλὼ ἀρχιὸ μεδισαμένων τῷ ὅλων, παρὸν δὴ χωρίσῳ καὶ δύνοίᾳ τῇ αὐτῇ λαβόντα κλαύδιον, μνημονδίσῳ τε χάεσθ-ῳ αὐτοῖς δπεδιδόντα πιλιὼ, ἢ δεῖ τοιούτους ὑμοίθ ἀβ ἀρκοῦσα. ταῦτα φεὸς τε ἀλλήλους, καὶ δ' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ φερωτίθεσι διερωῦθ. οἱ δὲ πτωθανόμενοι φερθύμως ἐδέχοντο τιλὼ φεβλησιν, συμφερόξαντές τε καὶ βεπλεῖσαντες ἦγον δεῖ τοῦ στρατοπέδου φορεάδην ἀβαβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπαυξις. διεσήεσαν δὲ οἱ γνῶμαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῷ ἐν τῇς βουλῇς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ φερτίεσθ ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπαινον αὐτοῖς ὕβρει τῷ τοιούτων ἡγουμένῳ φιλεπμούμενοι δδαδιδράσκειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε φεὸς ἐκείνῳ καθιστάμθ-ῳ, καὶ τῷ πλεονεξιῶν αὐτῆς δπισθμισμα ἔχειν αὐτοκράτορας εἰδώς, ἐβ αὐτῷ καταφυγήν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίῳ ἀπαγῇ, τίσιν τε ἐμφυλον, ὁποία ἐβ δεῖ πομπεῖν ἡγοῖσθ, ἀπαλλάξῃ αὐτῷ ὑπολαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γῆσια δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατοπέδου ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει φεὸς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρησοὺς ὀξ ἀνωθ, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν δεῖ καθίξειν τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, φθαχωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ, ποσῶν δὲ αὐτῶν εἷς ἀντιτασσόμενον, ἢ τῷ νόμῳ φθαχωρεῖντα τ δεῖ τοῖς κοινοῖς κόσμε τ φερθύμιαν μνημονδίοντα ἂν οἱ φερτίεσθ τύραννοι κατάσχαν τ πόλιν, καὶ ἂν ὑπὸ γαΐου ἢ αὐτὸς κινδυνίσῃ θεῶ αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τιλὼ βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων φερασομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν δ' ἐλευθερίως δεῖ παρρησίᾳ χαρσεῖν τῆς παῤῥησίας. ἢ πράθμιῳ μὲν ἢ τ φερτίεσθ ἀφεύγμενος τ ἀρίστη

A ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. móxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisB set in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi soli tenerét palatium, partem vrbis vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, C maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum reD stitui iudicabant impossibile, rursum non esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem E inter senatum & plebem inciderat dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & præsum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibique aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera cariturum se bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus E ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant: meminerítque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtũtem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſolcat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentésque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

A ὑπὸ δ᾽ ἀνυμένῳ δίκαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὐτὸ ἑλόμενον φυλάττειν τὸ πολιτικόν, καὶ ὑπὸ χωρούσης τὸ νόμιμον τὸ μέγιστον ἀρχόντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δ᾽ ὑποπτεύοις τινὰ ἐν τῷ παρόντι τελούντα σαφῶς νιζόμενος, ἔτι γε αὐτοὶ ὑπερέψομεν. τὸ δὲ πλῆθος πολὺ εἶναι τὸ συνεστηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε ὑπάρχειν, καὶ πλῆθος οἰκετῶν οἳ κρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τινὰ ἐλπίδα εἶναι καὶ τὴν τύχην, τοῖς τε θεοῖς οὐκ ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὴ ἀρετῆς, καὶ τὸ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶναι δὲ καὶ τούτοις οἳ αὖ θεοὶ ἐλευθερίας μάχων τὸ παρέδρους. καὶ οἱ μὲν θρασυβούλαι, ἀνεψιὸς καὶ θεράπων, δήμαρχοι ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχθροῖς τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ πεσόντες, μηδαμοῦ πολέμοις καὶ φοναῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρεῖν τε γραπτὰς πλήθει τὸ κλαύδιον πεφαγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὅπλας συγκείσειν τῇ πρὸς αὐτὸν, εἰ γε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, ἀλλὰ τὸ βουλῆς δέεσθαι διδόμενον. ἀσφαλέστερον γὰρ καὶ δι᾽ ἀμοιβῆς χρῆσθαι τὸν μὴ μετ᾽ ὕβρεως, ἀλλ᾽ εὐνοίᾳ τῷ διδόντων ἀγαθὰ λαμβάνοντα.

B

C

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium eximem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iamque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris lõgo vſu peritiſſimos. pro nobis autẽ

D

IV.

E

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

Κλαύδιος δ᾽, ἡπίστατο γὰρ μεθ᾽ οἵας αὐθαδείας ὑποτείλειεν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῇ δεῖ τὸ μετριώτερον ζητούμενος, οὐ μέλλω, ἀλλὰ καὶ τῷ θεῷ αὐτὸς φόβῳ ἀγαπασὰς, ἅμα μὲν θάρσει τῷ στρατιωτῷ, ἅμα δὲ ἀγρίππου τὸ βασιλέως, καλοῦντος μὴ προΐεσθαι τὴν χειρωθεῖσαν ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προῆξε μὲν καὶ θεῷ γάϊον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ᾽ αὐτοῦ δεῖ τιμῆς ἠγμένον. καὶ δὴ τὸν ἀνεψιὸν θεραπεύσας τὸ γαΐου, καὶ ἀναθαρρήσας δεῖ κλίνης, καὶ θεραπείας ἐν τῇ ἐνδυομένῳ, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γάϊον ἀπαγγέλλων. κακῶς πάσχοντα δ᾽ ὑπὸ ζαυμάτων, ἰατροὺς μαθεῖν δεῖλαίων. πυθόμενος δ᾽ ὁ κλαυδίου τὸν ὑπὸ τῷ στρατιωτῷ ἁρπαγὴν, ὡθεῖ θεὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀπήγαγεν ἀπλαμβάνεσθαι κλαύδιον τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ θεὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν θεραπεύει θεὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλαύσας αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύθοις τοῖς καφαλίωνος, ὡς ὑπὸ συμφυσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ περιῶν, καὶ ἥρεῖτο τοὺς βουλευτὰς τὸ πνεῦμα ἔχειν κλαυδίου. τῷ δὲ τὰ ὄντα φαινόμενα, καὶ θεραπευομένῳ τῷ γνώμῃ ἔχοι θεῖ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ἐπὶ τὸ κατ᾽ ἐκείνου δίκαιος, εἶναι μὲν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐπίλοιπα θεῖ τῷ συμφέροντι, τὸν ὅπλα καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπάξελόμενος. χρείαν δὲ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιῶν οἳ φεύξαντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνδρώδεσι καταδύσεις εἰς τὰ σφαλεῖν. ὑποπτευομένης δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τε διὰ πορείαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατὸς τὸ μέγιστον αὐτῶν εἶναι συνεστηκὸς, τὸ δὲ συνεργοῦν ἐλευθερώσεως δῆλον γινομένης. εἰπεῖν μὲν ὠφελεῖν, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, θεραίνειν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν. λεκτέον ἢ μὴν ἐνδιάσασιν μοι, ἅτε τὸ δεῖ σωτηρίας φέρειν τὸν λόγον. ἴστε δὲ στρατὸν ὃς ὑπὸ κλαυδίου μαχεῖν, πλήθει χρόνου ἐπιστήμην μεμελετηκότα. τοὺς ἢ ἡμᾶς τοὺς συγ-

συγκλύδων ἀθεράπευτον πλῆθος ἔσται, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀπολλαγέντων, δυσεπίπτητον. πρὸς ἃ τοίνυν μαχούμεθα πρεσβεύοντες ἄνδρας, μηδὲ δόπους ἐπάσῃ τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ πάθοις τινὰ ἀρχὴν, προσθήσω τι καὶ ἐγὼ μόνος εἰμί. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συνεπιθορόντων πανταχόθεν συμβουλίων, τὸν τε παραχρῆμα τῆς βουλῆς ἀπαγγεῖλαι καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, εἰ δέοι, ἐλθεῖν τὸ ἡγεμονικὸν τιμῆσαι, καὶ τῇ ἀξιώματι τῆς οὐσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, ὑ θαυμάζειν τὸν βουλὴν ἥδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχάς, καὶ τὸ ἀμόθεν τὸν τρύφαν τῷ πρεσβύτερον, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν κατασιώντων. γνώσεσθαι δ' αὐτοὺς ὅπη κεῖται τὴ καθ' αὐτὸν, μέτριον καὶ ἐρῶν, ἀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐσομένης, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι πρεπεσομένης εἰς μέσον. ὀλίγα πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὧδ' ἀκόπτων πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνου καλῶς ἔχειν μὲν ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρόσθεν τοιούτων ἀκροάσεσι λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο κλαύδιος ὑ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι δηλέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μᾶλλον ἐμβρύειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν ἀνὰ πάντα ἀπάλογον τῷ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπηρετῆται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῷ νικηφόρου διός, ἔνθ' δὴ νὺξ ἦν. τῷ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει πλέπτοντες ἑαυτοὺς, ἐνεθάρσυνον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅτι τῷ ἰδίαν ἀρχὴν ἐγηρύσθαι ἔξοδον, προσδεχομένοις ἢ χωρήσῃ τὸ πᾶν ἐν ὑπογράσῃ τῷ ἐλευθέρου γεγονότος, καὶ πολὺ πρείττω ἐν ἀκινδύνῳ τῷ δεσπόσειν ὑπερειληφότες ὀλιγαρχίαν τῷ πονεῖν, ἢ πεπιθμοι τὸ ἀξίωμα τῷ πατέρων πρὸς τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασιῶσαι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν οὐ πλείους, καὶ ἠβουλεύοντο πρὸς τῷ ἐν χερσὶν, αἱρήσιον ἄρεται βοὴ τῷ συνεσκέτῳ αὐτοῖς στρατηγὸν αὐτοκράτορα καλεῖσθαι τὴν βουλὴν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὴν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο πρὸς τῷ μὲν πᾶσιν, ἀλλ' ἐνὶ τὴν ἀρχὴν ἐφίσιμον εἶ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνους ὅπῃ ἐπέγει, ὃς τις τοσαύτης προστασίας ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῷ συγκλητικῶν μὴ πολὺ πλέον, δὲ ἀμφότερα μὲν τῷ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τῷ κλαυδίου. εὐ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἡγεμονικὸς ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὴν γαΐου γαλερίου ἰουλίαν, προθυμός τε ἦν αὐτοποιεῖσθαι τῷ πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι προφάσεσιν ἐν προφάσεως ἀναρτῶντες. ἐβούλετο τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῷ γαΐου στρατηγίαν αὐξῆσαι τοιούτων ὀλιγωνίᾳ. ἐγεγόνει δ' ἀν φόνος οὐ τῳ ἐλάσσων, δὲ ἐχωρηθέντων τῷ δεδιυμένων τὴν ἡγεμονίαν ὡς τε αὐτοὺς ἀδῆ κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μισομάχοι, πλῆθος ὑ ἦν αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῷ στρατιωτῷ οἱ τυπτοφυλακισιῶτες δεδιὼς πόλεως, ἐρίτιμά τε ὑπόσοι συνῄρρησαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῷ μισθόσιν τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φοβοῦ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέστησαν. τῶν δὲ ἐρώτην ἀρχὴν ἡμέρας, καὶ χαιρίας, καὶ οἱ συὺ αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὅπλοις ἐρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατώτας. τῷ δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ πειθομένους αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵους τε ἄρχεσθαι αὐθορίζοντας, μὴ ἐφ' ἑνὸς μὲν ὅς τε εἰσεῖν.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non
B videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum iniquitiam, nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem
C apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide manerent, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristi-
D næ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur
E principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit.
F fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ; militibus autoritatem eius contemnentibus; & interfectoribus Caij amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis extrudendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, strictis gladiis,& sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quisnam agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & ascisciatur vltronea seruitus, simúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempsisset Caium, nunc meru mortis videatur publicam libertatem prodere; quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà haç amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis eum inuadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussítque eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

δεῖ τὸ ἀρμῶδες πάντας ὅτι τὸ μετ' ἀρχῆς, ἢ ἧ ἡγεμόνιον ἐκάλεν ὡς ἐκ αἰεξόμοιας ξιφας τῇ συγκλήτῳ ὁ δὲ ποδεία ἀρχὴν ἦ, ἢ ὃν ἀρ' ἧθεν αὖ ἦ ξόπον, ὅτ' δὲ χομένων τινὲ τῷ στρατιωτῷ, καὶ τῷ γαίου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, χαιρέας τὸν ὀργιλὸν οὐκ ἀπαχόμῳ θεὸς τὸν αἴτησιν τῶ αὐτοκράτορος, διόσθη ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον δῷ δ' τόγον κομίσθαι. ὧδ' δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἔδει, νίοχος τὸ καλουμένω θρασίνω, θρεπτὸς ἄδιος γαΐῳ, ἢ θεὶ τὰς οἰκοδομὰς τῷ στάσεων ἦ θεὶ ἐκείνου ἐπαινοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐξίβετο, ἀτίμοις ἐργασίας ὀθνικείμενον. εἰς ἄπρ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερος πολλὰ τοιαῦτα, τὸν τε κεφαλὴν κομεῖν τῷ κλαυδίου. δ' ἥνωρ δὲ εἰ μὴ μανίαν θαφερσωὴν δύσουσι ἦ ἡγεμονίαν. ἃ μὲν διεξάπησαν γε ὑπὸ τῷ λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀρ' ἑωμοι ἐχόντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ἤ τε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῷ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕστατοι μηδὲν ἰδίωτῷ διαφέροντες. ἔκπληξις τε, ἢ κατήφεια ἦν, οὐδὲ ὅτι χρήσαιντο αὐτῆς τῷ αὐθεφόπων εἰδότων. ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτοκράτορα τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο ἢ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. ἢ σαβῖνος εἰς ἦ γαΐου σφαγέων, σφάζειν φέτερον αὐτὸν ὑπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον αἴρονται σώσεσθαι, ἓ δουλοπρεπείαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέα εἰς φιλοψυχίαν ἐπιπλῆξαι, εἰ καταφρονήσας γαΐου θράσ@ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ οὕτως ἀποδοθείσης δ' ἰωαννίνης τῇ παρρησίᾳ. χαιρέας δὲ περὶ μὲν τῷ θνήσκειν ἐνδυάσων οὐδὲν φροντεῖν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μὲν τοι ἀμφὶ ἐπιχειρεῖσθαι ἀμείνοσιν τὸν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς δ' ἦσαν, ὅτι δὲ τῷ στρατοπέδου παντὸς ἀθρόον ἐπὶ τὸ θεραπείαν τῶν κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ὁ ἕτερος κόπτας τομπῶ δ' αὐτίας ἰὼν τῷ στρατικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἀληθείας τὸν σύγκλητον θαφαλῶν, ἁρμώσαντες φασεμένοι ξίφη. κἂν ἐπέφερκτο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου ἀμφικαλυκότος. θαφαλίζεται δ' αὐτῷ ἦ ὕπατον ἐξαρπάσας τὸ κινδύνου. τῷ δὲ συγκλητικὸν ὅλῳ σὺν τῷ κοίνλῳ, ἢ μὲν ὁμοίας ἐδίγετο πυῶς, πυὸς δὲ ἢ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν αἰωθεμένοι ἦ θεὸς αὐτὸν ἐκ τάξεως. ἀπόνῳ ἦ ξαυμαπίας αἰσχύρει, ὧν τε κύδωνος θεὶ πάντας αὐτοὺς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, θρεσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἠπιώτερον κατασῶσαι. ὠμομὲν γὰρ πῦρ καιροῦ πρὸς τὸν βουλῶν, οὐκ ἔξειν ὧν ἀρξειεν ἑτέρων. πάντας δὲ κλαύδ@, καὶ συγκαλεῖ τῷ βουλῶν ὅτι τὸ παλατίου ἀγὰ τῆς πόλεως φρεσθέμενος, θαπέμποντος αὐτὸν τῷ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πλήθους. θρεξέπεσαν δὲ τῷ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος εἰργόμενοι θρεσθέων κατ' ὀλίγους πολλίων@, ὃν μικρῷ θρέπεσε κλαύδιος στρατηγὸν ἄρετο τ' σωματοφυλάκων. κλαύδι@ δ' ἐπεὶ πρ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνῦται, συναγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ὑψηφον αὐδέδου θεὶ χαιρέου.

τοῖς δ', τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστία ἦ ἐπικαλεῖν τῷ πεφαγότι, καὶ αὐτῷ πιμορίαν ὀφείλειν δ' κρον ὑπολαμβάνοντες ἐπ' ὀνόξοπῆ ἦ μέλλοντος χρόνε. ἀπόγετο οὖν τὸν ὀλίγον θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ λούπ@

πῆ

τε καὶ ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, οὐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ τοῦ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς οἰκείοις λοῦπαν εἰς δάκρυα ἐκτεθαμμένον. ἐπεὶ δὲ ἐμέλησε τοῦ σολλοῦ ἡ λοῦπα, καὶ τὸ ῥῖγος ἀπωμόσατο φησὶν, ὡς ἂν αὐτὸν ἡ λοῦπα ποιήσαιτο πάποτε ῥῖγος. πλήθους τε αὐθρώπων ἐπομόσαι καὶ θεᾶσαι, ὡς ἦκεν δηὶ τὸ χωρεῖον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δεῖ μελέτης αὐτῷ γενέσθαι εἰ σφαγαὶ, ἢ θᾶσσον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ ἐκέλευε πομίζειν ὡ γαῖον μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ δυσμόρως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γλυκερᾶς. λοῦπος ὁ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίας, καὶ πληγῶν πλειόνων γλυκερῶν, διὰ τὸ μαλακὸς τὸν ξαχαλὸν θραχεῖν. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμοῦ ἐπεσπόμενον, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῷ ἐπιφέροντες, καὶ χαιρέαν μόραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, ἴλεων καὶ ἄμεμπτον ἑῇ τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας θραμαλεῖν. ὁ χαιρέας μὲν διαύτη τελοῦτι τῇ βίᾳ συνέτυχε. σαβῖνος δὲ πλαυδίῳ μὲν μόνον τῆς αἰτίας θραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τοῦ ἐκλιπίας τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάξαι τὸ ἑαυτὸν ἐπιτρέπων τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ ξαύματι συνῆλθεν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πλαύδιος ἐπεδίδωσιν ἀγρίππα τοῦ πατρῴαν βασιλείαν, καὶ ἐπιγράμματα αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Κλαύδιος ὁ στρατιωτικῶν τῶν ὅτι ἐν ὑποπτον ὂν τὸ ὀξίως ἐπανορθώσασθαι, διάγραμμα προὐτίθη τοῦ τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ἐν ὁ γαῖος παρέσχε, καὶ δὴ εἰκειομίων ἄγων τὸν βασιλέα, προσθήκην ἢ αὐτῷ ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδε βασιλευθεῖσαν, ὃς ἐν πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν καὶ ταύτας μὲν ὡς ὀφλόμενα τῇ οἰκείότητι τῆς ἡμῶν ἀπεδίδου, ἄβιλαν δὲ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐν ᾧ αὐτοῦ προστεθῆ. ὀρκία τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν ἀγρίππαν δηὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀπῆρχον ἐν ἐν ἔχων βασιλείαν ἀφῳρόμος, χιλιάς μέρει τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖ). λύῃ ἢ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβαρχὴν φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γενόντα, καὶ ἀντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύσαντα τὴν ιητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐᾳ δεδεμένον, ἐπ' αὐτοῦ ἰὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελοῦτᾷ δὲ μύρκος ὁ τῶ ἀλεξάνδρου ἰὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφᾷ τῷ αὐτῶ ἀγρίππας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τοῦ βασιλείαν ἔθ' αἰτησάμενος. θραλ πλαυδίῳ. σασπάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, δηὶ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. τελοῦτησάντος δὲ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος δηὶ ἀρχῆς τῆς ἐκείνου τεταπεινωμένον, καὶ δεινὰς ὑπὸ τ' ἀλεξανδρίων διαζόμενον; ἀνεθάρσησε, ἐπ' ὅπλοις δίδωσι λῷ. ἐπ' πλαύδιος δηὶ σύλλῃ τῇ ἐπαρχούσῃ καὶ αἴγυπτον, ὥστε τοῦ σῶσιν κατασεῖλαι. πέμπει ὁ διάγραμμα θραπεπλημένον αὐτὸν ἀγρίππα τε καὶ ἡρῴδου τῆ βασιλέων, εἰς τε τοῦ ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τῶνδε τῶν ῥόπων. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὑπάτους ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρίᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λοιμοὺς

A aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter cervicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irasceretur ipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

Claudius porrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionē in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs incisum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hāc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexandrinos Iudæos iā inde ab initio ius ei⁹ ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchę locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ribus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones exteruarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippa in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctũ maioribus honorib. cõmendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νους συγκατῳκισθέντας τοῖς πρώτοις δι' ἰσοτιμίας ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας τῆς βασιλέων τυγχάνοντας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆς μητρὸς ἡγεμονίας ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μνημόνια τὰ ἀμφισβήτησιν ἔχοντα τούτων γνωσθῆναι τῷ δικαίῳ αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ἦν ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τοῦ ἰουδαίων ἐθνάρχου πάντα σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτάσσεσθαι ἑκάστοις ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ θέλειν αὐτὰ καταλύομαι τοὺς ἰουδαίους τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τῷ γαΐου καίσαρος χρόνοις, τὸ δὲ τοῦ πολλοῦ ὀνόματος καὶ θεομανίαν, ὅτι μὴ θεὸν ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τὰ πάτρια θρησκεύειν, καὶ διὸ προστατοῦσιν αὐτὰ τάττοντες αὐτοί. βούλομαι μηδὲν δέχεσθαι γαΐου θεομανίαν τῷ δικαίῳ τῷ ἰουδαίων ἔθνει θεομανίαν. φυλάττεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ θεότευκτα δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι προνοίαν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν ἓν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ τῶν ἰουδαίων διάταγμα τοῦτον ἐν τῷ τρόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην, ἔχει οὕτω. Τιβέριος κλαύδιος καίσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίους ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἤθελησα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις μοι χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς, ὑφ' ὧν παρελήφθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τὸ δίκαιον τοῦτον ἀποτυγχάνειν ἐπιδὴ καὶ ἐπὶ τοῦ θείου σεβαστοῦ αὐτοῖς ἐν τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτως φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νῦν ἐπαγγέλλω μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερκείσθαι χρῆσθαι, καὶ μὴ τὰς πρὸς ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοὺς ἀρχοντας πρὸς πόλεων, ἢ τὸ κολωνιῶν, καὶ μυνικιπίων τὸν ἐν τῇ ἰταλίᾳ, καὶ πρὸς ἐκτὸς βασιλεῖς τε, καὶ δυνάστας δέχεσθαι πρὸς ἰδίων πρεσβευτῶν ἐγχράφεσθαι βούλομαι, ἐπειδὴ μόνον τε ἔχειν, οὐκ ἔλαττον ἡμερῶν ἑξήκοντα, ἅπαν ἐξεπιτήδευμα καλῶς ἀναγνωσθῆναι δυνάται.

Κεφάλαιον ε.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ὑποταλείπει ἐδήλωσεν ὃν δὲ ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι πᾶσι λαμπρότερος ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τ' ἐπαρχεῖν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅτι ξένοις διὰ χρημάτων ὑπεροψίας ἐφέσμιον ἄγειν. ὁ δὲ εἰς οἶκον ὃν τὸν ὅτι κρείττοσι τύχαις αἰωρούμενον μετὰ πολλῆς ὑπό-

ὑπέστρεψε ν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθεν, χαρεισηίους ἔθε- A
πλήρωσε θυσίας, ὡδὲν τῶν νόμων ἐκολίπων. διὸ καὶ ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τὴν τε χρυσῆν ἅλυσιν ἣ δεδεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσούσθαι τὴν σιδηρᾶν, ἣ τὰς ἀναμορίδας χεῖρας ἐδίδου ἡ συγγενὴς εἰς τύχης ὑπόμνημα, καὶ τῆς δεῦρο τῆς κρείττονος μεταβολῆς, τῆς ἱερᾶς ἐντὸς αἰκρεμάσας ἀναβόλων ὑπὲρ τὸ χαζοφυλάκιον, ἵν' ἦ δεῖγμα, ὃ τε τὰ μεγάλα δύναται πρὸς τὸ θεῖον ἀνθρώπου τὰ παντοκράτα. παῖσι γὰρ τοῦτο αἰσθητὸν ἦν τῆς ἅλύσεως αὐάθεσις, ὅτι βασιλεὺς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης λυθείς, εἰς βασιλέα τὸ πάλαι μειζότερον ἠγέρθη. δεῖ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. καὶ πᾶσιν ὁλιθάνει τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δικαίᾳ θεοῦ πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐν- B
τολὰς δ' οὖν θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν ἀνανέ τ' ἀρχιερωσύνης μετέστησε, τῷδε βαναθοῦ σίμωνι, τούτῳ καθιέρας κλῆσιν ἐκείνου προσθέσιμα τιμῶν. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθός, οὗ τὴν θυγατέρι βασιλεὺς συνῴκησεν ἡρῴδης, ὡς αὐτόθεν δηλώσω. σὺν τοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχειν ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔχον οἱ σίμωνος τῶ ὀνία παῖδες ζῶντος ὅτε δὴ τῆς τῶν μακαδόνων ἀρχῆς, ἐφ' ἃ τοῖς προαγούσης γραφῆς παρέδομεν. κατασκάμμα- C
τος δὲ τοῦ θεοῦ τοὺς ἀρχιερεῖς ἔθετ' ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀμείψατο τῆς εἰς αὐτὸν δυνοίας. αἴτιος γὰρ αὐτοῖς τὰ ἐκ θεοῦ οἰκίας, ἐν καλῷ πεδίῳ τῷ αἰπεινοῦ ἀγαπητοῖς στρατιώταις ὑπαρχον δ' ἀπέδωκε πάντος τοῦ σταδίου μιᾶς, σίλᾳ ἀνδρὶ πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμέτοχόν τε παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνῳ διελθόντος, δωρεᾶται νεανίσκοις τῆς ὁσιότητος ἀποθέμενοι τὰ μειράκια τῶν εἰς αὐτὸν οἰκείων

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dénteque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quē Ionathę Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit:

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe suscepe-rat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse patriceps. quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere. sempérque licentiùs agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollēs se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocās vt oblectaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquā nō labores in eius gratiā

A αὐτοκράτορος διάταγμα ὃ ὑπερεφάνους ἐκείνους τοὺς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπ μηδὲ τοῖς ἄλλοις συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελευκότος. τοὺς μὲν οὖν τὸ διάταγμα τοῦ σεβαστοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ μὴ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν εἰ δοκοῦντες αὐτῷ ἐξέχειν, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει χρῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ πλούσιος ὁρμῇ, τὸν ἑκατόνταρχον προκλῆσαι Οὐιτέλλιον Πρόκλον ἐπ' ἐμὲ ἀναχθησομένους τοὺ προσταγμένων λόγον ὑπὸ δώσοντας. τοὺς δὲ πρώτους ἀρχοντας οὖν, εἰ μὴ θέλοντ' δοκεῖν μετ' αὐτῶν προαιρεῖσθαι τὸ ἀδίκημα, δηλοῦν τοὺς αἰτίους τοῦ ἐκκλησιάζειν, μηδ' ἀμαῦρας τάσεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν χρῆναι, ἣν πᾶν δόκοῦσί μοι ἁρπάζειν ὅλως τὸ τοιοῦτον ἔργον, καὶ ἐμοῦ, ὃ τῶν τιμιωτάτω μοι βασιλέως ἀγρίππα ἡδέως μᾶλλον προσομένου, ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τῶν ἀμύνης προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ὀπόνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωεμώτερον ᾖ, τί καὶ ὁ σεβασὸς περὶ ὅλου τοῦ C θεσίματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ διατάγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ καὶ γράμμα πᾶσιν ἦν δοκεῖ, τό γε νῦν τοῦτο βῆμα τοῦ ἐγγυτάτω τιμιώτατος μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δημολογησάμενος περὶ μὲν δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ τοῦ σεβασοῦ δωρεᾶς. ὅς τε οὖν τὸ λοιπὸν, ὡς παραγγέλλω, μηδεμίαν προφάσιν τάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐθέλειν. πρῶτος μὲν οὖν οὕτω προύνοήσατο, διορθώσεως μὲν τὸ ὡς ἀνομηθὲν μὴ τυχεῖν, χρεία δὲ ὡς παπήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τιμὴν ἱεροσυλίαν τὸν κανθυρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δὲ πάλιν ἐπ' αὐτῷ δῶρε τὸν ἀδελφὸν, ὃν τὸν ἀξιώτερον τῆς πυῆς ὁμολογεῖν ἦν. τῷ δὲ οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τιμὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν πεμπτὸν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ τὴν μεμφὴν χάρις, ὅτι ψυχῆς ἔχων τὸν ὄ μοι γένεσις σῇ δίδωσι βουλήσῃ, εἰ καὶ θεὸς οὐδὲν E με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἔπαξ δὲ ἐσθῆτα στολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὖτὸν ἀμφιασάμενος ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νῦν τὸ γένος λαβεῖν, δίδαξον. πᾶσι, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἁμάρτοις, καὶ θεὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφὸς ἔστι μοι, φρίποντα τῇ τιμῇ τοῦτον σωίσημι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθῃ μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ F ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τῷ ἱεροσυλίαν ἔδωκε. καὶ μετ' οὐ πολὺ, πυῆσιον μὲν, μέρους δὲ δεξάτου, καὶ δέκατα συρίας.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ ἀγρίππα θεσίων ἄχρι τῆς τελευτῆς.

ΣΙλλας ὁ τοῦ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ δὲ πάσῃ αὐτοῦ τύχῃ ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτοῦ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπῃτήμενος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσφαλεστάτους ἐκόδυς πολλάκις πόνους, πιπτοῦσης μοι ἀπλοίας, θερσήκειν ἐπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμοῦ τοίνυν ὑπεκατέλειπτο τοῦ βασιλεῖ, παῤῥησίᾳ δὲ ὡς πάσης ὁμιλίας ἦγε. καθ' ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σφᾶς-ναν ἑαυτὸν ἀμέτρως, καὶ πολλάκις τοῦ βασιλεῖ τὰ συγκὰ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀδάμαστον, ἵνα τιμὴ ἑαυτοῦ ἀπεδείκνυ ὡς δὲ ἀκύη, σωιχῶς δ' μοι εἰς ὑπὲρ αὐτοῦ σάρκα

σαρκοι πολλὰ διεξιών. τούτων ὧν τὸ πλεονάζον, ὀνηδισμὸς ἐδόκει, διὰ μεσοῦντος ὁ βασιλεὺς ἐδίηγετο τὸν σίλαν μίσει τοῦ παῤῥησίας τὰ ἀληθῆ. ἐχόντως γὰρ ἡδονὴ τὸ ἀνδρὶ τοιούτῳ χάριν εἰδέναι ἀνθρώπῳ· δύνηται γὰρ ὁ δυνατὸς ἅπαν ἁρπάσαι μεθ' ἁρπάσῃ. τέλος γοῦν ἀπηρίθμησε σφόδρα τὸν σίλαν τῷ βασιλέως τῷ θυμῷ, κἀκεῖνος ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δόξαις, εἰ μὴ ἐπαρχίας μόνον μετέστησε τὸν σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου παρῴδα πάτραν. χρόνῳ γὰρ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὸν περὶ τοῦ βασιλέως κρίσιν ἐφήνατο, ἐν τῷ λαμβάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος αὐτῷ τελεσήμερον ὢν ἑορτάζων αὐτῷ ἡμέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν διφθερωμέναις καθίστατο θαλάμαις, τὸν σίλαν αἰσχρῶς ὑβρισμένα συνέσιον εἰσῆγμένον. τῷ δὲ, τρόπος ἐλευθερίας ἦν, ἐδόκει περισπλήρωσις δικαίας αἰτίας ὀργῆς, οὐκ ἀναρυπτέσθαι πρὸς τοὺς μετόντας αὐτὸν λέγων, διὰ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμῆς αἰσχαλεῖ με, τίνι μὴ μικρὸν ἀπολλυμένῳ; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐστέρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ παραῦξε νόμιμά με τὰ παῤῥησίας, ἵνα δὴ ποῦ σωφρονέστερος ἔχων βαίοσμαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἐὰν ἔκ πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἐνεγκάμενος δεσμὸν, καὶ στέφανον εἰρηνικόν. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀρετῆς συνεπίσταται μνήμην, καὶ μετανεγκοῦσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα ἀεβόα, μὴ διατάττεσθαι τῷ βασιλεῖ λέγων. ὁ δὲ ὡς αἰτίαν ἐώρα δικαιόμενον, πάλιν ἔασεν ἐπὶ φρουρᾶς. τὰ δὴ τῶν ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεόντα πόλιν, δημοσίαις ἀχύροις δαπάναις, τὴν μὲν, ὀρυττομένοις εἰς πλάτος, τὴν δὲ εἰς ὕψος ἐξαίροντα. καὶ ἐξεργάσατο ταῦτα πάσης αἰθεροπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαύδιος καίσαρι δῆλα γράμμασιν ἐδήλωσε τὸ περιτόλισμον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέσχε ἀγρίππα μὴ παυσθῆναι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπῆλθεν οὐκ ἐκεῖσε. πρὸς δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος διεργητικὸς ἦν τὰ δωρεᾶς, καὶ μεγαλοφρονοῦντι ἔθνη φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αἰσχὰς αὐτὸν εἰς ὑπερφάνειαν, ἡδύμῳ τῷ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν δίψημίᾳ χείρων, κατ' οὐδὲν ἦρχε τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν ἦν ὄντως ἐπιμέλεια δαπάνημα, καὶ τῷ ἀπὸ χθαμαλῶν ἀναμίξ τὸν ἅλλησι πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχων ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δῶσι χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευάς, ἔστιν αἷς νεως ἀείσηε, σοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν, οὐδὲ ἀλίγης δόσεως ἐξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μεμνημένος. φεῦ δὲ ὁ τρόπος ἀχρίππα, καὶ φεῦς πάντας τὸ διεργητικὸν ἄμοιον. τοῖς ἀληθεύουσι μὲν φιλόθεος, κἀκείνοις ἐσθεσανύσθω τὸ φιλόδικον, τοῖς ἐμφύλοις ἀναλόγως χρησὸς, καὶ συναπαθὴς μᾶλλον. ἦν δὲ ἅμα ἅπαντα, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, καὶ τὰ πάτρια καθαιρῶν ἐπιμελὴς. ἦν πᾶσας γοῦν αὐτὸν ἡμέρας ἀνεὶς ἀγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τις παρῆλθε δύσε ἄνευ τῶν νόμιμα χαριζόμενος θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὀνηχέλεως

exhauſtos memorans. quæ cùm ſine modo repeteret, opprobrate videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis inglotiæ acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. poſtremò in tantum exaſperatus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cúmque natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accerſiuit Silam, vt mox intereſſe velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit indignationẽ cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòſt eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. niſi fortè putat linguam mihi poſthac fore minus liberam: imò fretus conſcientia nunquam clamare deſinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: prò quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obſcurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit ſumptu publico, latioréſque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas, qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitioſus erat ac procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſtè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & prumptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuò degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus. purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſq; ſacrificio. Accidit aliquãdo, vt quidã Hieroſolymita legisperitus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis cum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimás, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis VIII. absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. susciebatur autem ab aliis regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expectaretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. lámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Straronis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

ἐξακειλάζει δοκῶν τὸ νόμιμα, σίμων δὲ ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, ὑπίκα ἦ βασιλέως εἰς κυπάρισσαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῷ κατηγορεῖν, ὡς οὐχ ὅσιον εἰσιόντα ἀνίερόν τε ναοῦ τῆς εἰσόδου προσκούσης τοῖς δικαίοις. ἀκούσας μὲν δὴ ὀξὺ γράμματον τοῦ τῆς ἐπιτροπῆς πόλεως τοῦ βασιλέως ἀκροατὴν σίμωνα τοῦτο. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδούμενος παρ' αὐτὸν ἐπέλθοιεν, ὑρέμα τε καὶ πρᾴως, εἶπέ μοι, φησὶν, τί τῷ ἐνθάδε γινομένων ἔστι ψέγοντα; ὁ δὲ εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ προσεδέκησέ τις ἀλλ' ἀτίετο, τοιαῦτα κερίων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. ἦ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπέπεμψατο. πολλοῖς ἦ κατασκευάσας πολλὰ ἐκπρεπῆ ἐξαίρετος ἐπίπροσθεν. ἄξιον δὲ αὐτοῖς κατασκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δὲ πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, καὶ σκιὰς ἐν οὐδενὶ τῷ ἔργων ἐνότητι διαπεπεμένον, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτοῖς καὶ θέαις μεγαλοφρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θυμελικὰς ὅπη τιλοῖ, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἀθρόα, καὶ ποικίλως πομπικὰ τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τιλὶ αὐτὸ δ' ἐκεῖνο μεγαλόνοιαν. εἶθα καὶ τιλὼ κατὰ πλῆθος αὐτάταξιν βουληθεὶς ἡμιάσαι τῷ θυμιδίων τέρψιν, ἐπ' ἀκοσίοις εἴδρας ἐπ' ἀκοσίοις μαχησομένους ἐπιπλέξ, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τιλιὰ τιλὼ φέρειν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δὲ ἔργον ἡμῖτυ τέρψις εἰρήνης. τούτοις μὲν δὴ πάντας σευδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δὲ πλέσας τὸ θεσειρηθὲν πρᾶγμα, μετῆλθεν εἰς πβεκιάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐνθα δὲ ἀρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι φείβλεπτος. ἔπεμψεν παρ' αὐτὸν μαμμιγωνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσιον σαμψιγέρων, καὶ κότυς, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ὕδη ἐβασίλευσε, καὶ πολέμων τιλὶ πόντου κατηκμάσε δυνατείαν. ἡρῴδης τε, ὕδη ἀδελφὸς ἐνθα αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς χαλκίδος. ὁμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δεξιώσεως φορτίσεως ὕψος, καὶ δὴ τότε γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῷ βασιλίως πομπευσίας πεπιῆσθαι. ἀλλὰ γὰ τούτων δηλητεβέντων ἔτι παρ' αὐτῷ μέρους ὁ τῆς ευρείας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους οὖν πεμπτὸν πρὸς, ὅτε αὐτὰ μὲν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀκυτόφ σαδίου ἐπ' ἀ, προῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὲ ἀρα ἴμελλε τῆς πρὸς μέρσον ἀρχὴ δηλίδεσθαι δεδροφορίας, συνεκδεξάμενος δὴ τῆς ἀπλοίας, ἀπηγγέλλετο τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. μέρα δ' ἦ τούτων ὁμόνοια ἡμῖν πεποίηται φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπατεῖ δὲ σπουδὴ φέρφουῆ συναμβάλουσι ῥωμαίοις δ' ἐνεστῶ ἔσεσθαι συμφέρουσι. δοῦς οὖδ' ἐχέτω τῷ ἐπιτιθέναι τινὰς πόμπων ἐπίσελλον ὅπ τὰ ἑαυτῷ δίκαια μελλήσουσι ἀπέρχεσθαι. τοῦτο ἀχρίπασε αἰσιμὰς ἐξέλεκτο. καὶ μέρσῳ μὲν ἐν τούτου δέφορος ἔχε. τιλὼ ἀρχιερωσύνιον δ' ἐμοὶ δὲ ἀφιλόθεος, νέον αὐτὸ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῷ ἀνδρὸς παῖδα ζῆσον δ' ἐνεστῶ βασιλεύοντα τῆς ὅλης ἰουδαίας πτολεμαῖος, καὶ παρῆν εἰς πόλιν ἡμισέρειαν, ἢ φρότερον σχεῖσεν ἐν τοῖς ἔργοις ἐκαλεῖτο. συνεπέλεσε δὲ ἐστῶ θεωρίας εἰς τιλὸ ἡδονῆς πιλεῖ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτὴν ποιεῖν τινὰ τοιούτων ἡμέρων ἐν ταῖς

καὶ

ἐς παρ' αὐτῷ ἤθροιστο τῇ πρὸ τῆς ἐπαρχείας ἐν τέλει καὶ
πρεσβυτάτων εἰς ἀξίωμα πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ τοῦ θεω-
είσθη ἡμέρᾳ σολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου παποικι-
μένην παῖσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν ἔχ), παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῇ πρώτῃς τῇ
ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ἀπὸ τοῦ ἀργυροῦ καταυγασθεὶς,
θαυμασίως ἀπέστιλβε μύρμαιξιν τὰ φοβερὸν, καὶ τοῖς
εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδης. ὁ δὲ θεὸς ἦ οἱ κόλακες
οὐδὲ ἐπόψῳ θεὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνεβόων,
θεὸν προσαγορεύοντες, ὁ ἀθρώπε τὸ εἰς ἐπιλήσιμον ἦς,
εἰ μέχρι νῦν ὡς ἀθάνατον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τεθνηκότα
πρότερόν σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν οὐκ
ἐπαινέσε τούτοις ὁ βασιλεύς, οὐδὲ κολακίαν ἀσχάσασαν
ἀπεδέξατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸ ἐνδόσιμον
τοῦ ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἐπερχόμενον εἶδεν ὄπι χοιτίνος τινὸς, ἄγγελον. τῶτον δὲ θεὸς ἐπόησεν κακῶν ἦ) τὸν
καὶ ποτε τῇ ἀγαθῶν ἡδυόμενον, καὶ ἀγκάρδιον ἔχων
ὀδύνην. ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας περιώδυνον ἄλγημα, καὶ σφοδρότητος ἀρξάμενον. καὶ ἀθανάτων σωὶ
θεὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέφειν ὀλιγοστόζιμα τὸν βίον, ὃν δὲ χρῆμα τοῦ ἐμπρόσθεν τὰς ἁρπαμου καταψυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀπαγορεύω.
δεκτέον δὲ τὰ παρούσαν ἡ θεὸς ἐβούλετο. καὶ
γὰρ βιβλιώκαμεν οὐδαμῆ φαύλως, ἀλλ' ὅλη τῆς μακαριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀλιγοστοῦ
τῆς ὀδύνης κατεπονεῖτο. μὴ ἀπορούσης οὖν, εἰς τὸ βασίλειον ἐκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔχοι τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πλῆθυς δὲ αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅλη σάκκον περιθεῖσα
τοῦ παρόντος τόμου τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς δὲ πάντα ἦν ἀπλετα καὶ θρήνων. ἐν ὑπνῳ δὲ ὁ βασιλεὺς θορυβῶδες κατανοήσας, καὶ κάτω βλέπων αὐτοὺς περιεῶς προσιόντας, ἄδακρυς οὐδὲ αὐτὸς ἔρρωτο. σωιεχῶς δὲ ὑφ' ἡμέρας πάντα τοῦ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ ἡλικίας ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον. τῆς βασιλείας δὲ ἐβδομον. τέτταρας μὲν οὖν
ὅλη χρόνου κράτος ἐβασίλευσεν ἰδιώτευε, τῆς φιλίππου μὲν τετραρχίας εἰς ἕνιαυτὸν ἄρξας, τοῦ τετάρτου δὲ, καὶ τῆς ἡρῴδου προσληφθεὶς, ξεῖς ἦ ὅπλαβεῖν τὸ κλαυδίου κράτος αὐτοκρατορείας, ὑφ' οἷς τοῦ
τε προῤῥηθέντος ἐβασίλευσε, τοῦ τε ἰουδαίων προσλαβε, σαμάρειά τε καὶ καισάρεια. προσωδύσατο δὲ ὅτι
πλείστοις αὐτῶν προσφορὰς ἑκατοσίας ὅλη χιλίας
ἀνεκάθης. πολλὰ μὲν τοι προσεδαπάνησε. παρ' ὃ φιλόδωρος ἦ) ἀνεξελάστερος τοῦ προσόντων ἀπέλασεν.
ἐπὶ δὲ ἀφειδὴς αὐτὸ τὸ φιλότιμον. ἀγοραιομένης γε
μὴν τοῖς πλήθεσι τῆς σπανοῦς αὐτὸ, συμφορήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τοῦ βασιλέως, ἀρίστωνα ἔπεμψαν ὑπηρετοῦντα τὸ ὅπλον τοῦτο, καὶ σίλᾳ, ἐλθεῖν δὲ
ἐπὶ αὐτοῖς, ἀπόφαξιν ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόφῳ τοιούτῳ καταστρέψε τὸν βίον. ἥβας δὲ αὐτὸ καταλείλοιπε, ὑὸς μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζῶσι δὲ θυγατέρες, ἂν ἡ μὲν ἡρῴδη τοῦ παῖδος ἀδελφοῦ γαμέμενος βερνίκη, τοῦ ἑνὸς δὲ κάτω ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, μυριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δικαιτὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἕξαιτὴς δὲ δρουσίλλα. καθομολόγηντο δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reuerentes, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem straros humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX. fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, cíisque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructíisque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὲν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μείρακιον, ἐκ δὲ Ἐπιφανεῖ, τῷ δὲ τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ὢν ἔτυχε. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγκεῖθεν τὸ ζῆν ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καὶ σεβαστηνοὶ τὴν δυσμενεστάτην ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀγρίππαν λέγοντες, καὶ ὅσοι τραπόμενοι τότε ἔτυχον, συνεχεῖ ἦσαν, οἰκεῖα ἀπηλθον, καὶ τοὺς αὐθαιρέτας τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἀρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πρανεῖα, καὶ στήσαντες ἐπὶ τῶν τειχῶν ὡς δύνατον μάλιστα ἐφύβριζον, ἀχημονέστερα διηγούμενοι δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταπλινόμενοι τόποις, παρὰ δημοτῶν ἐπαύλων ἐπιτήδειον στέφανον ἔχοντες, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀντιδιδόντες τῷ χείρονι, σπονδάς τε ἐν τῷ βασιλέως ὀνόματι ἀλλήλοις ἀναπροπίνοντες. ἀμήχανος δὲ ἦν ἐκ ἀγρίππα μόνον χρησιμότης πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλανθρωπίαις, καὶ τῷ πάππῳ ἡρῴδῃ, ὃς τὰς πόλεις ἐκείνων αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατασκεύασι λαμπροῖς διαπονήμασιν. ὁ δὲ τεθνεὼς υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι μάλιστα ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζημιούμενος ἔδοξε κλαυσθῆναι καίσαρι. πυθόμενος γὰρ μὲν καῖσαρ ὅτι τεθνήκει νέος ἀγρίππας, σεβαστηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς ἀρχαιοτάτους ὀργίσθη. πάμπαν οὐκ ἐβούλετο νέῳ τέως ἀγρίππᾳ τὴν βασιλείαν δίκαιον ἅμα καὶ βέλτιον ἐπιτρέπειν τοῖς ὠμωσμένοις ὅρκοις, ἀλλὰ τῷ ἐξαλδίθεσιν, ἐ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶ) λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παισὶν ἐκείνου κτήσιν τοσοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς δ' ἄλλοις ἀποικήσεως φερούσας σεισμοῖς, καὶ τελείῳ δὲ εἶ) καρῷ βάσιμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἐκ τὰ λεγθ' ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ἀπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαντιον φάδον, τὴν κατοιχομένῳ διδοὺς τιμὴν τὸ μὴ μέρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλεον αὐτῷ δίγφορεν. ἐγκώπῃ ἦ ἐκ πάντων ἐπισεῖλαι τῷ φάδῳ καισαριῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ἐπιπλῆξαι τ' εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρανίας εἰς ἴας ἐν ζώσας. τ' ὕλην ἦ τῶν καισαρίων, καὶ τῶν σεβαστηνῶν, καὶ ἴλας πάντα ἀποίκους εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τῶν ἦ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμούς, καὶ τῶν ἐπέων αἰσχυνόντων τόπον. οὐ μὴν οἱ καλούμενοι μετέστησαν. ἀποστελλόμενοι γὰρ, κλαυσθέντες ἀπεμελλίζαντο, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οὗ καὶ τοῖς ἔπειτα χρόνοις τῷ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγίνοντο συμφορᾶν ἀρχηγέτις ἡ φλαβίου πολέμου ἀπόρμητα λαβόντος. ὅθεν διατασιμὰς κεφαλὰς ἃς μετὰ ὀλίγον ἐρεῦμεν, ἐξηγαλμένοις τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσρεηλ῀ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.

Οτι ξόπον ἐλεύθη τῷ ἀδιαβηνῶν βασιλεῖ, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῆ ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.

Ως πλέιστῳ ἀλέξανδρῳ ἐπίτροπος ἦν ἰουδαίας τοῖς ἰδίοις ἰουδαίοις τῶν γαλιλαίων τὸν ὄχλον ἀπαγαγεῖν ἐκώλυσε. Κεφ. γ.

Ως ὅλοι τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς τῶ φύλικος πράξεων. Κεφ. ϛ.

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η.

Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphensium aduersus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque sacra stola sacerdotali. CAP. I.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Isates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi sunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP. III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Gesta Felicis Iudeæ præsidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-QVITATVM IVDAICARVM

LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dediſque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde põtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primũ, vt legatos ſibi ad Cæſarẽ liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Φ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγείλαμεν βίβλῳ, πέμπει μέρσῳ δίδυμον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' γραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ προϊόντος ἀξιωθεὶς, ὅπως μέριμναν τῆς κατὰ τὴν συρίαν πραγμάτων ποιήσαιτο. φᾶδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐληλύθει παραλαμβάνοντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφίους διὰ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῆν ἀνδρῶν ἀπάντων. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενος τὸν φᾶδον, σφόδρα παρῴξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ προδιαλείποιεν, εἰ περ ὑπὸ τῆς φιλαδελφίων ἐπιμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαιεν. λαβὼν οὖν ἐκ τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσας παρεστάξεν. ἔπειτα τὸν μὲν αὐτῆς, ἀνεῖλεν, ἀνιβὰς δὲ ἰμὶ ὄνομα τούτῳ. ἀμβράμῳ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλασεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχληστὴς μετ' οὐ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δίσμιος ἐπ' αὐτὸν, δίκαι θεῖναι μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐπαθάρθη τὰ λῃστήρια ἅπαντα τοιούτου δὲ ἡ ἰουδαία, φερνίδι καὶ παρρησίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὲ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱερουσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αὐτωνίαν, ὅπερ ἔτι φρούριον κατεδέδει, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ αὐτολίγῳ μὲν ὑπ' ἐτόλμων, παρῃτοῦντο δ' ὅμως τόν τε φᾶδον, καὶ τὸν λογῖνον. ἀφικόμενοι δὲ πρὸς τὸν καῖσαρα πέμψαι τοὺς

τὸν δὲ κ. ἔθος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὰ ἐπαχθόμενος δυνάμενον, φόβῳ μὴ τὰ πρεσβεύματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὁλοτελῆ παρέσχεν ὡς καῖσαρα πέμψαι τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν αὐτῶν A qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: de-
ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶτα ἢ βεβαιῶναι, ἕως ἂν γνῶσι, τὰ παρὰ inde, vt expectetur super ea postulatione re-
ταῦτα κλαύδιος ἀποκρίνηται. οἱ δ', ὅπως ἐξέλθῃ αὐτοῖς ἐ- scriptum illius. Responsum est permissuros,
φασαν ἀποστεῖλαι τοὺς παρέσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ- vt legati mittantur, si priùs darentur obsides.
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων Quúmque promptè liberos suos dedissent, le-
καὶ δόντων, ἐξέπεμψθησαν οἱ παρέσβεις. ἀφικομέ- gati profecti sunt. Qui postquam Romam per-
νων δὲ εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας uenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui
ὁ τοῦ τελευτηκότος παῖς, καθ' ἣν ἥκουσιν αἰτίαν, ἐπύ- tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus,
θετο δὲ ὢν ἀφ' ἑσπέρας παρὰ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρό- cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsa-
τερον ἐπομφὴ, ἀφικνεῖται καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς B rem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam peren-
Ἰουδαίοις ἀπὸ ξίου τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φά- tibus annuere dignetur: & Fado super eo ne-
δῳ περὶ τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος gotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se le-
τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπίλυσιν gatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt
αὐτοῖς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, ᾧ αὐτὰ δὲ ἐκεῖνος ποιεῖν Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius
ἀξιώσαντος. ὅθεν τε τὰς ἀποκρίσεις, τοιαύτην ὑπογρα- donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib.
φὴν ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, C pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X P P.
τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος, Hierosolymitanorum magistratibus, senatui
ἱεροσολυμίτῃσιν ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, Ἰουδαίων παντὶ & populo, totique Iudæorum genti salutem.
ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τὸ ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔ- Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus,
χω σὺν ἐμαυτῷ δι' εὐσεβέστατον ὄντα, θεσπαλόντος quem ego domi educo, adduxit ad me vestros
μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις δι' ἀκαιρεσθῦντας ἐφ' ἧ πα- legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti
τρονόμῃ τῷ ἔθνους ὑμῶν κηδεμονίᾳ, καὶ αἰτησαμένους vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pon-
παρ' Ἰουδαίων καὶ φιλοτίμως τὸν ἱερὸν ἐδῆτα, καὶ τὸν tificalem stolam & coronam vobis seruare li-
στέφανον ὑπὲρ τῶν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἧ συγχωρῶ, κα- ceat, concedo quod petitis, quemadmodum
θὼς ὁ κεφάτος καί μοι τιμιώτατος οὐιτέλλιος ἐποίη- D antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius
σεν. συγκατεθέμην δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ φάδου τοῦ concesserat: vestræque voluntati annuo pri-
τὸ ἐμαυτῷ δι' εὐσεβείας, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους τὰ mùm motus pietate propria, & quia placet
πάτρια θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτοῦ βα- quemque religiosum esse more suæ patriæ:
σιλεῖ ἡρῴδῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori
πρὸς ἐμαυτὸν δι' εὐσέβειαν, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς γνώ- Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui,
σιαν ἀπόδωμι, πάνυ χαίρω ταῦτα ποιήσας, & vestri studiosissimos, meritóque illorum
πρὸς οὓς ἔστι μοι πλεῖστα δίκαια φιλίας κρατήσεις ὄντας amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac
καὶ μοι τιμίους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ κε- E re & Cuspio Fado procuratori meo per Cor-
κυρίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ δὲ γράμματα nelium Ceronis: Tryphonem Theudionis,
κομίζοντες κορνήλιος κέρων, ζύφων θαδίωνος, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioan-
δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωσήπης ἰωσήπου. ἐγράφη πρὸ nis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo
πεντεκαιδέκα καλανδῶν ἰουλίων ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομ- & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore &
πηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελ- Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελευτηκότος, χαλκίδος frater, petiit à Cæsare potestatem in templum
δὲ τῶν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμέ- & sacrum ærarium, iúsque eligendorum sum-
νος, κλαύδιον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεὼ, καὶ morum pontificum: impetrauítque hæc om-
τὴν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειρο- F nia, ita vt etiam posteris eius idem ius manse-
τονίαν. πάντων τε ὑπάτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε παῖσι τοῖς rit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes
ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ Cantharta in ordinem redacto, Iosepho Canei
πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθέσησι τῆς summum pontificatum contulit.
ἀρχιερωσύνης τὸν ὁπηνικαλούμενον κανθήραν, ἰωσή-
πῳ τῷ τοῦ κανεὶ αὐτ' ἐκείνου τὴν διαδοχὴν τῆς τι-
μῆς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.

Κεφάλαιον β'.

CAP. II.

Οτι περὶ τὸν ἑλένην, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίδα, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

ΚΑτὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίδα PEr idem tempus Adiabenorum regina He-
ἑλένην, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἴζατης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ lena, & Izates eius filius, ad religionem
τοῦ ἀδιαβηνῶν βασιλέως, φίλην βαζαίου βάσιλος ἦν, τὸ ἀδελφὴν ἑλένην ἄλοχον ἐγκυμονοῦσαν ἔγημε παρὰ τὴν πατρῴαν νόμιμα γαμικὰ συγκαθεύδων δὲ ποτε τῇ γαστρὶ τὴν γυναικὸς τὴν χεῖρα περιτιθεμένην, ὡς μὴ θλίβειν

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spalini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eíque donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignißimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probati ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filiũ Monobazũ, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ ἔρεφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τὸ ξύμπαν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, διὸ καὶ διεγερθείς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμονα τὸν υἱὸν Ἰζάτλιν ἐπικαλέσειν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν μονόβαζος τοῦτον προσβύτερος ὢν τῆς ἐλεύσης γνώμονος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν δύνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτλιν ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὲ τοῦντεῦθεν τοῖς παισὶ τοῖς τοῦ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ κατ' οὐδὲν μίσος ἦν ἐκείνοις λυπουμένων ἅπαντων, ὅτι τὸν Ἰζάτλιν αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα ἢ καὶ πρὸ σαφοῦς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεχώρησεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχωσιν, ἀλλ' ἢ τὸ ὄφελος τῷ παῖδι αὐτὸν ἐκτῆσθαι δύνοιας τυγχάνῃ. τὸν δὲ Ἰζάτλιν, σφόδρα δι' ἐλπίδος ἦν αὐτὸν μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάσχειν, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς Ἀβενηρίγειον ἐπέμπετο τὸν τοῦ ἀσασίνου χώρας βασιλέα, ᾧ δι' κατεπῄμενος ἐκείνῳ τιμᾷ τῷ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ Ἀβενηρίγειος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄλλης δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχον δὲ διὰ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὸ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτόν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι κρείττω λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀναδίδωσι. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, διὰ νάλχου ἐκ τῆς ἐπομβρίας ἀσφαστοῦσθαι λόγος ἔχει, ἐμέχρι νυῦν ταῦτα τοῖς ἰδίοις βουλομένοις δηδίκνυται. διέζευεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐκ τῆς χώρας ταύτης, μέλλοντος τελευτᾶν τοῦ πατρός. ἡ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μαγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τοὺς δυναμένους πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δέδοχον Ἰζάτλιν ἡγεῖσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκεῖ, πεύθομαι δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακρὸς δὲ οὐχ ὁ παρ' ἐνὸς, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τὰ ἀρχῖλω λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπη πέρα τῷ τι φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, φιλότιμον μὲν προσκυνήσαν τὴν βασίλισσα, καθὰς ἦν ὄζιν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τῆς πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς δύναμις τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαποκτεῖναι φθάσαν αὐτοὺς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτλιν μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαιρεθήσεσθαι ταύτα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν τὴν τοῦ Ἰζάτλιν δύνοιας ἔχειν, φθαρῆναι δὲ ὅμως ὑπέχειν τὸν δίκην τῆς αἱρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ Ἰζάτης φθαρῇ συμβουλεύσαντος. οἱ δὲ ἐπεὶ κέλευε συμβουλεύσαντες ἀπέφευσαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῆς. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προκρίνασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέτερον, ᾧ μᾶλλον πιστεύοι. προείδεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν προσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα ἐπὶ τῷ

ὑπὲρ

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τοῦ πατρὸς δακτύλιον, τῷ τε σαμψηρᾶν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖντα τούτοις τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ἦκε δὲ οὗτος ταχέως ἀκούσας τῷ τοῦ πατρὸς τελευτῷ, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφηκάντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσσυρίᾳ χώρᾳ διέτριβεν, ἰουδαίῳ τις ἔμπορος ἀναρίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδαξεν αὐτὰς τὴν θεὸν σέβεσθαι, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν· καὶ δὴ διὰ αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, κἀκεῖνον ὁμοίως ἔπεισε. μεταπεμψαμένη τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε καὶ πολλὴν ὑπακούσας δίαιταν. συμβαίνει δὲ καὶ τὸν ἑλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθέντα, εἰς τὰς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ θυγατέρας τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυχάρησεν τῇ γνώμῃ. καὶ τὸ μὲν ἀπολέσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ καὶ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμηρεύσοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβάνην τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἐπισπουδὸν καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπίπτειν, νομίζων τε μὴ αὖ βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, πράττειν τὸν ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλεὰ γὰρ ἔσεσθαι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσει καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτοῦ ἰουδαίους. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀναίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τῷ δὲ τῇ μητρὶ συμφασκόντος, καὶ σωαπιλήσαντος εἰ μὴ πάσῃ καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειση. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ φθόγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένῳ κινδυνεύσῃ τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀφετῶν ἔργων γεγόμενος. συνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦτο γὰρ κυριώτερον τῆς περιτμήσεσθαι. συγγνώμην δὲ ἕξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ φθάσαντι τὸ ἔργον δι' ἀκαιρίαν, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπειδὴ μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς. μετὰ ταῦτα δὲ, τὸν μὲν ὀπτυμίαν ἐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, ἰουδαίοις τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δόκιμα ἀκριβῶς εἶναι, περιτρέψατο θέλξαι τέχνῃ. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀπτασάμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μεστὸν νόμων ἀναγινώσκοντα, λαβόμενος, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τί μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῆς τὸν θεὸν ἀδικεῖν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ φθάσαντα τὰ φθάσαντα ποιεῖν ὑπ' αὐτῆς. μέχρι τίνος ἀπείρητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τὸν θεὸν τάχιστα νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἐφοβεῖτο τὴν θέξιν, μετασὰς ἐς ἕτερον οἴκημα,

diademate, & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussíque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu; & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traduxit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus perttactus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cúmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus descíscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis stram religionem quàm in circumsione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem pòst, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex nō distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peruenirent ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscijs & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne euenirent quòd illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubijs & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidẽtia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmq; illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde aduecherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

III. Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cùm sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum sineris, animabitur in cæteros quoq; reges audacia incõdite multitudinis. Hęc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autem audito eius nomine, vidẽs;

καὶ τὸν ἰάζην εὐπαλεσάμθρ τὸ θεσκαλθὲν ἐπέλῃ, καὶ μεταπεμψάμθρ τὴν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεθεχόντως τὸ πρᾶγμα. τοὺς δὲ ἔκπληξις δὶ ὄχλου ἔλαβε καὶ φόβος οὐ μέτριος, μὴ τῆς θεξέως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδης ὀφθῇ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀνεχομθρων τὴν ὑπηκόων ἀρχὴν αὐτὸν ἄνδρα τὴν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθνῶν. κινδυνώδεσαι δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. θεὸς δὲ ἐκ ὁ καλύσων ἀρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν ἰζάτην θεριποιόντα κινδυνώδεις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν θεμηχών, ὅπερ εἰκνὶς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς διαθέσεως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμθρ. ἐλθοῦσα δὲ ἡ τῆ βασιλέως μήτηρ, θεῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμθρα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ θεὸς πᾶσι ζηλωτὸν, ἢ τοῖς ἄλλοθεν διὰ τὴν ἐκ θεοῦ θεόνοιαν, ὅπερ ὑμίαν ἔχον εἰς τὴν ἱεροσολυμίτῶν πόλιν ἀφικομθρήν, τὸ πᾶσι ἐλθεόποις πανδοκῆον ἱερὸν τῆ θεοῦ θεοσκευῦσαι, καὶ χαρισηρίους θυσίας θεοσενεγκεῖν. ἐδίδου τε τῆ παιδὶ ὅπερ ἐφίλη. τῆ δὲ πάνυ θεοθύμως τῆ μητρὶ φιλαλούσῃ κατάρχοντος, καὶ πολλὴν φιλανθρωπίαν θεὸς εἰς τὸν ὑποζόλιον ἐτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτῶν πόλιν θεπίστοντος ὕπατον τῆ παιδὸς. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν χρηρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλεεῖ, πέμπει τινὰς τῆ ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὸν ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σίτου ἀνησομθρους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς κύπρον ἰκάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς ἦ πάλιν ἔλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ὑποδεομθροις δίσκεμε τροφὴν, καὶ μαγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς πᾶσι, εἰς τὸ πᾶν ἡμῆ ἔθνος καταλέλειπε. πυθόμθρος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἐπέμψε πολλὰ χρήματα τοῖς φρώτοις τῆ ἱεροσολυμῆ. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῆ ἀγαθὰ πέφασται, μετὰ ταῦτα δηλώσομθρ. ὁ δὲ τῆ παρθων βασιλεὺς ἀρτάβανος, αἰσθόμθρος τοὺς σατράπας ὅπι βουλεύειν εἰς αὐτὸν συνιτθεικότας, ὡς ὢν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὴς οὐχ ὁρῶν, ἔγνω θεὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτῆ βουλόμθρος σωτηρίαν ἀρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατόν. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ὡσεὶ χιλίοις τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμθρος, σωτυγχάνει τε τῆ ἰζάτη καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπολαμβάνων καὶ ὑπ' ἐκείνου οὐ γινωσκόμθρος. καὶ πλησίον ἐλθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον θεοκυνήσας αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ θεῖδῆς με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ ἀθυμήσῃς διαμόρου. ἔστι γὰρ καὶ μεταβολὴς ἡμῶν, καὶ ὁπ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς αὖς ὑπηκοΐας χρήζων, βλέπον ἐκ τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ καινὴν ἐξ νόμισον ἡμᾶς ταύτην θεόνοιαν. ἡμῶν γὰρ αἰκειδικήτου θεοφθάντος, ἔσονται θερασύτεροι πολλοὶ κ τῆ ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῆ κεφαλῆ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, κ ὅλῳ

ἐκέτης, τῆς αὖς ὑπηκοΐας χρήζων, βλέπον οὐκ εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ καινὴν ἐξ νόμισον ἡμᾶς ταύτην τὴν θεόνοιαν. ἡμῶν γὰρ αἰκειδικήτου θεοφθάντος, ἔσονται θερασύτεροι πολλοὶ κ τῆ ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῆ κεφαλῆ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, κ ὅλῳ

ἐκέτην

ικέτην αὐτῷ παρεστῶτα τ̃ ἀρταβάνου, καταπήδησεν ἀπὸ τ̃ ἵππου, καὶ θαρσοῦντα εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε συνέχοιτο τὸ παρὸν ὡς ἀήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται σ̃ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γ̃ καὶ σύμμαχον δύρησῃς κρείττονα σ̃ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τ̃ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τ̃ ἐμῆς ἐκστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ὅλῃ τ̃ ἵππον ἀρταβάνην, παρείπετο γ̃ αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑποτέμνων τούτῳ, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θαυμάσας γ̃ ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἔφεσιν ταύτην ἀπ̃ τύχην καὶ τιμὴν ἐπεμόχθει καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβαίνοντος, καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πειθεῖς, ὅλῃ τ̃ ἵππον ἦλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν αὐτῷ τε συνεδρίοις καὶ ταῖς ἐπὶ τοῖς ἑστιάσεσι προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτ̃ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ τὰ λογισμῷ δηλονότι ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραγμένων ἀμνησίας δεξιᾶς καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῶν δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων ἤδη τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμος δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι, καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοῖς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθεράπευτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, προκαλῶν αὐτῷ πιστεύσαντα προσχωρῆσαι τὴν ἀρχὴν ὑποληφόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ὑπολύτρα δὲ αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, διετίθησιν αὐτῷ τὴ κεφαλῇ τὸ ἴδιον διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. καὶ ἀρταβάνης οὕτω δὴ ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, προτέρων αὐτῷ ἔτι τιμιώτερα ἀπονεμηθέντα. οὐκ ἐγίνετο μὴν ἀμνήμων τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἰζάτου τ̃ μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τήν τε γὰρ πάσαν ὀρθὴν ἐπέζευξεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ δίκλινος κλίνης καθέδραν, ἅπερ μόνων ἴδιον γέρας καὶ σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε γ̃ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τ̃ τ̃ ἀρμενίων βασιλέως ὑποτεμόμενος. νίσιβις δ' ἐστὶν ὄνομα τῇ χώρᾳ, ἣν ἐν αὐτῇ ποτὲ μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀπὸ χάλκου ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύταις μὲν δὴ τ̃ τιμαῖς ἐζάτης ἐτύγχανε τ̃ τ̃ πάρθων βασιλέως ἐπιθυμῶν. μετ' ὀλίγον γ̃ χρόνον, ἀρτάβανος ἐλθὼν τ̃, τ̃ βασιλείαν τῷ παιδὶ ὑπεδέξατο κατὰ πόθον. ἔτι δὲ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἐπῆρεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαί τε καὶ συμμαχίαν ἐτοιμάζειν, οὐ μὴν ἔπεισεν. ὁ γὰρ ἰζάτης, τ̃ ῥωμαίων δύναμιν τ̃ ἐκ τύχης διηρτισμένος, ἀδυνάτους αὐτ̃ ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτι δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τοὺς ἀριθμῷ υἱοὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλαυκίαν τε καὶ παρ' ἡμῖν παῖζιον, καὶ παιδίαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τὴν μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς θεάπορον, οἰκουρέτειρα δὴ, καὶ τὸν οὐαρδάνην ἐκώλυε, συνεχῶς δηλούμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τ̃ καὶ προθέσεις, ἐξ ὧν τοῦτον οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὅλῃ θυμοῦντα τ̃ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παρεξυνθεὶς γ̃ ὅλῃ τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δ' ὡς προς ἰζάτην κατήγγελε,

A astare ſupplicem Artábanum, ab equo deſiliit, &, Bono, inquit, animo eſto rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem, quàm fortè ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iuraníque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operę prǽmium, A Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò pòſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes B Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicarique eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, C ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſíſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capereſſe. ipſum regem acriter per- E ſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, F rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi G conceſſis per metum cedere: ſciénsque quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus támen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleā:

οὐ μὴν ἐλαβεν οὐδὲ τῆς ὅλης τούτῳ σωτηρίας ὅπιον, τῷ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτιμήσαντος. μαθόντες δὲ οἱ πάρθοι τὴν ἀξίωσιν οὐ φέρουσιν, καὶ ὡς ὅλη ῥωμαίοις σφαλεῖεν ἔκεινον, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ κατάρδη παρέδωσαν. καὶ τὸν δὲ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ἐξ ὅλης βουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται οὐολογάσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τῆς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας ὅλης ἐκράτησε, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, τριτάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεοῦ τὸν θεὸν διὰ σέβεια ζηλωτὸν ὄντα παῦσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔχον ὅλην θυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ τοῦτο αὐτῶν καταφωρες τοῖς ὑπηκόοις, κἀπὶ τούτῳ χαλεπαίνουσι οἱ μεγιστάνες, οὐ φέρουσι μὴν τὴν ὀργὴν, κατανοοῦν δὲ ἔχοντες, καιρὸν ὅπῃ πάσειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀποδόντας παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατιᾶς θελήσαντι κατὰ τοῦ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ συλλήψεσθαι τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδίδοσαν παρεκάλουν. πεισθεὶς δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὅλη τὸν ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς ἤδη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐπὶ σωθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι κατασχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιδείξαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγεὶς, νοήσας δὲ τοῦ θεοῦ τὴν μεγιστάνων ἀγνώμοσύνην, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συνταγμένους τοῦ τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προκαταλαμβάνομος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. δόντων δὲ οἱ τῆς ἀδιαβηνῶν μεγιστάνες ἡ πρώτης ὅπλων χειρήσεως, θαρσήσαντες αὐτοὺς τῷ θεῷ τῷ βασιλεῖ, οὐσὶ ὡς ἡρέμουν, ἀλλὰ χράφουσιν πάλιν οὐολογάσῃ, βασιλεῖ δὲ πάρθων ὄντι ἰδίῳ, καλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασῶσαι δὲ αὐτὸς ἕτερον δυνάστην, τῷ ἡρέι πάρθων. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια ξένων δὲ ἐθῶν ἡγεμόνα. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεις δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῷ τάξει αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειθήσαντος δὲ, πόλεμον κατήγγελεν. τοσαῦτα δὲ τὴν ψυχὴν οὐχὶ μετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φόβου αὐτῷ νομίσας τὸ τῷ θεῷ δοκεῖν ὄζ φόβον τοῦτο προσέξας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀπολαβὼν ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἡρεμήσειν, ἔκρινεν ὅπλοις ἅμα τῇ κινδύνου θεῷ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

C τὸ-

καὶ τὸν μέγιστον ὑπασπιδίῳ ἔχειν σύμμαχον, καταπίστεται μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ τῆς φερουείων ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσει τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε προδρόμου ἐπεπράχει, ἐδεδίκετο τοὺς πολεμίους. ὁ δὲ παρθυαίων μὲν πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, ὧδ' ἔσπευδεν σπουδάζων, καὶ ἀλλομένου τε χάσκα πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν τ' ἀδιαβηνὸν, καὶ τὴν μηδίαν ὁρίζοντα, πέντε καὶ ὁ ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων πρὸ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὴ πρὸς τὸν ἰζάτην ἄγγελος πρὸ τ' πάρθυ πεμφθεὶς, ὃς τὴν πάρθυων δύναμιν ὅση τις ἔστιν ἤγγειλεν, ὅπου δ' φέροιτο ποταμὸν μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτὸ πεθόμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλείας καταλέγων. ὑπειλήφει δὲ σφίσιν αὐτὸ δίκας, ἀφαίρεσιν πρὸς διαστάτας τοὺς ἑαυτῆ χρωμένους, καὶ ῥύεσθαι τὸν βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τῷ ἀγγέλου φράσαντος, ὁ ἰζάτης εἰδέναι μὲν τιμῶ πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ ἁπάσης φερούσαν, γιγνώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον αὐθρώπων πάντων ἐλάττω κρείσσω τὸν θεόν. καὶ τοιούτῳ δὴ τινὶ ὑπέκειτο, ὅτι τῷ ἱκετείαν ἐξέπτω τῷ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδοὺς τῷ κεφαλῷ κατωχρώας, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπέδυσεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μή μάτην ὦ δέσποτα κύριε δ σῆς ἐμφυόμην χρηστότητος, τῷ πάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ φρατῶν ἤδη κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως ἡ τῆς σῆς δυνάμεως καταπέπτωκεν, ἡ μεγαλορρήμονα λάσασαν ἐπαφρίσαι οὐ παρείκασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολιάτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὲ δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος ὁ μολογήσας ὅπως ἐν αἷς ἐγέγραπτο δάκρυσι καὶ σακίοις χεῖρα μεγάλην καταφρονήσασαν αὐτὸ τῆς ὑποδημίας ὅπως ἐκτάσαιμεν διαπάλειν τὸν παρθυαῖον, ἀφεικὼς ἀπέδυσεν εἰς τὴν ὑπόσω. καὶ ὁ ἰζάτης οὕτω μὲν θεοῦ φρόνιμος τὰς ἀπειλὰς τῷ πάρθου διαφθείλαι. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν ἢ πέμπτον ὑπὸ γήρως πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἤδη πρὸς εἰκοστὸν δυνασεύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέτταρας, τῷ μὲν τοι πρεσβυτάτῳ τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμείβοντα αὐτὸν, ἐπὶ κατὰ τὴν ὑποδημίαν αὐτὸ, μετὰ τὸν τῷ πατρὸς αὐτὸ θάνατον, πιστῶς φυλάξειν αὐτῷ τὴν δυνασείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν τ' παῖδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στρομφίλου δυστεβεστάτου παιδὸς, παραμυθίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ πρεσβυτέρῳ ἀκούσασα εἰς τ' φρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔπεμπεν. παραγενομένη δὲ εἰς τὴν ἀδιαβηνὸν, ὑπὸ πολλῶν ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ μονόβαζος τοῦτ' ἐκείνης ὄντως, τὰ τ' ἀδελφῷ πέμπας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τ' πυραμίσιν, αἷς ἡ μήτηρ κατεσκεύακει ζῶσ τὸν ἀριθμὸν ξία σάδια τῆς τῷ ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κ' τ' ἀ ζωῆς χρόνον ἔπρηξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμεν. φάδος δ' τ' ἰουδαίας ὑπερφρονέοντος χρόνῳ τὸν αὐτὸν θευδᾶς ὀνόματι, πείθει τ' πλείστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσις ἐπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτό. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶ, καὶ

A fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cúmque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissétque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra B metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ig- C norare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit; cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam D potentiam. Sic implorantem & lamentãtem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus E quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patri obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum fine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, nõ multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam IIII. F præstigiator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem G fluuium: prophetam enim se iactabat, pollicẽs

scissurum se verbo fluuium & facilem præbiturum transitum, talique promissione permultis imposuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hæc sunt quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Cap. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, desertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit, vt iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syriæ censum Quirinio Iudæos solicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit summo pontificio, eique succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filiis: quorum Aristobulus ex priore vxore natus est: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæsar Agrippæ iuniori do-
VI. nauit. Sub eodem Cumano exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

Cap. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt.

INstante Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndique ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem vnam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultum si quis fortè existeret. nam idem & alij ante illum præsides factitauerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicéres ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impererēt eum conuitiis, iubet totū exercitum

A τὸν ποταμὸν χίσας, δι' ὁδοῦ ἔφη παρίξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπέκτεινεν. οὐ μὴν ἐάσαν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὄναδος φάσθαι, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς, ἥτις ἀφροσδόκητος ὅλη πεσοῦσα, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἔκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες ἀπέτεμον τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς κυναπίου φάδου

B δι' ὀπτροπῆς χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πλείους ἀλέξανδρος ὀπτροπος τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἐκόλασεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ πλείους ἀλέξανδρος ἀδελφὸς, ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ φρονήσαντος τῷ ἐκεῖ καθ' αὑτὸ, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμειναν ἔθεσι τὸν θεὸν. ἐπὶ τούτοις γὰρ, καὶ τὴν μεγάλην λιμοῦ καὶ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα Ἑλένη πολλὰ χρήματα ὠνησαμένη σῖτον ἔπεμψε τοῖς ἀπορουμένοις, διένειμε τοῖς ὑπερεθνίοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτοις καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τοῦ λαὸν ἐπὶ ῥωμαίων ἀποστήσαντος κυρηνίου τῆς Ἰουδαίας τιμητεύοντος, ἃς ἐπὶ τοῖς προλέγουσιν ἐδηλέσαμεν, Ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνεσταύρωσεν ποντίος ἀλέξανδρος. ὁ δὲ χαλκίδος

D βασιλεὺς ἡρῴδης, μεθιστὰς ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τοῦ καμύδου, τοῦ ἀχιάβου τιμὴν ἀναίρει τοῦ τὸν πεδιαῖον διδόντος. πρεσβεύει δὲ ἀλέξανδρος κύμανος ἀφικνεῖται δὲ ἄδολος, καὶ πολλὰ τὸν βίον ἐνόησεν ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν δὲ κλαυδίου κρίσαντος ἀρχῆς ἔτυχε, καταλιπὼν γυναῖκα ἰουδαίαν τὸν ἐκ βερνίκης ὄντα δ' αὐτοῦ θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τοῦ δὲ

E ἀρχὴν αὐτὸς κλαύδιος καίσαρ ἀγρίππα τῷ νεωτέρῳ δίδωσι. σώσας δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὸν ἰουδαίων φρονήματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ φεύγειν ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα φερομένης ἑορτῆς ἐστάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα φορεῖσθαι, πολλοῦ καὶ παντοδάπου πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κούμανος μὴ νεώτερόν τι ἐξ ἀπόντων φρονήσωσι, κελεύει τὴν τρωπωτὴν μίαν τάξιν αἰρεῖν λαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ στοὰν ἵστασθαι κατασκοποῦντας τὸ νεωτερισμόν· εἰ ἄρα τις ὀχλήσοι. τότε δὴ καὶ οἱ φερόμενοι τῆς ἰουδαίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξῆλθον ἐν ἑορταῖς ἔφεστῶτα. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, τρωπώτης τις αἰσχρολογίας ἐπιδείκνυται τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θαυμαζόντων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίζειν λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν τιμᾶσθαι. τινὲς δὲ τῶν θερσιτῶν τὸν κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τρωπώτην καθίστασθαι λέγοντες. κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς οὐ μυστείως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῆσαν μὲν τοίνυν πάσαις νεωθεσίαις ὅπλα θυμοῦσθαι φαλμίκοις, καὶ δὴ τότε

ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ τρέπεσθαι πανοπλίαν αἰσχρο-

ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, φρούριον ὂν τοῦτο καθάπερ ἡ Βαιθήρων ἐπωμίδι τοῦ ἱεροῦ παρακείμενον. τοὺς δὲ τοὺς στρατιώτας, θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθέν, φεύγειν ὥρμησε. τῶν δὲ ἐξόδων στενῶν οὐσῶν, διωκόντων νομίζοντες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι καὶ τὴν φυγὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρεν. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τὴν στάσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν αὐτὴ μὲν ἑορτὴ, καὶ πάντες ἐκλαθόμενοι τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν θυσιῶν, ὅτι θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐξάπορτο. τοιοῦτον μὲν οὖν ἀσελγὲς στρατώτης πάθημα ἡμῖν παρεσκεύασεν. ὅπου δὲ αὐτῶν τὸ φρούριον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακόν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γάρ ἐφεστώτων δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἀπὸ τοῦ πόλεως σέφανον ἁμάξης δοῦλον ἐδιοπορεῖν λησεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ κτῆσιν διαπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πρᾶγμα ὁ κύμανος, δι' ὀλίγων πέμπει στρατώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὑπεραιτίους αὐτῶν διώξαντες, ἐπ' αὐτοῦ ἄγειν. τῶν δὲ πορθήσεως γνωμοῦντος, τῷ στρατοπέδῳ τὸν τοῦ μωϋσέως νόμον, σὺν πολλῇ κόμῃ λαβὼν κεκωμῳδημένος, προκομίσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν, διέχρισεν, ὅπλασφημῶν, καὶ πολλὰ καὶ καρτερῶν. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ σωφρονοῦντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν θεὸν οὗ περὶ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῶν γὰρ οὐχ ὑπομένειν, τῷ παρ' ἑαυτοῖς οὕτω προυβεσμένων. καὶ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσῃ τὸ πλῆθος, συμβουλευσάντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνυβρίσαντα τοῖς νόμοις στρατώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τὸν στάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

A cùm armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem ſe inter fugiendum,& conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: versáque in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus confeſtim eò miſit milites, iuſſos vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conſpectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Cap. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν προαγωμοῦσιν, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς καὶ λεγομένης, σαμάρειας δὲ καὶ τὸ μεγάλου πεδίου πρὸς σωνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῷ γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλεν αὐτὸ μετεῖναι τῆς ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πειθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναναπτήσαντες δὲ ὅτι τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἔπεισον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸν μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὸν ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς προσομένων, καὶ πείσαν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι τῶν τὸν ἀνηρηκότων, ἐκείνους μὲν ἐᾶ προσέχειν. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθῶν ἐλεύσαρον τὸν τὸ δημαίνειν παρακαλέσαντες. λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἔτι πολλὰ τὸν ἀφειμένων, καὶ κώμας τινὰς τῆς σαμαρέων ἐμφορήσαντες διαπάζουσι. κύμανον δὲ τῶν προσέξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῆς σεβαστηνῆς ἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τοῖς τε σαμαρείταις καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅτι τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζωντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμὴν καὶ ἀξίωσιν τῆς ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

B

C

D

E

F

G

Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII. diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum iniuriis coniuncta ſit. Cúmque magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerenturque ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatiſque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiſcitur: quos aſſecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quãtã

calamitatem vērum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniūt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimularet tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinctos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decernerentur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

VIII.

A κακῶν μέγεθος ἦκυσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ
τοῦ δεῖσθαι κεφαλὰς αἰσπλήσαντες, παντοίοις τοὺς ἐφε-
στῶτας ἐδυσκολύνειν ὅσον, καὶ πείθοντες μὲν ὀφ-
θαλμοῖς δεινώσεις, κατασκαφῆσομένην μὲν αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τὸ δ' ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτῶν δ' ἢ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ὑσομένους, μετα-
θεῖναι τὸ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοι-
πὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δ' εἰπόντες, ἔ-
πεισαν. καὶ οἱ μὲν διῳχήθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ πάντες εἰς τοὺς ἐχυ-
B ρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ὅξ ἐκείνου δὲ σύμπασα ἡ
Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δ' οἱ πρῶτοι, πρὸς
νεμίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἡγεμονεύσαντα καὶ τὸ καιρὸν
ἐκεῖνον ἐν τύρῳ τυγχάνοντα, κατηγόρουν
τῶν ἰουδαίων, ὡς ταῖς κώμαις αὐτῶν ἐμπρήσαι καὶ διαρ-
πάσαι. καὶ ταῦτα μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ἧττον ἀ-
γανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων κατέφθησαν, ὑφ'
οἷς κεῖται ἐχρῆν αὐτοὺς εἶναι· ἠδίκουν δὲ Ἰουδαῖοι, ἢ
C νῦν ὡς οὐχ ἑκόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδεχεῖν.
ἔλεγον οὖν ἐπ' αὐτῷ ἐκδικίας τοὺξόμενοι. ταῦτα μὲν ἦν
οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὰ στάσεως καὶ τῆς
μάχης αἴτιοι γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, ἐξεπάν-
των δὲ κύμανον δώσειν ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ πα-
ρασιωπήσαντα τὸ τῶν ἀνηρημένων φόνον. καὶ κουαδράτος
ἀκούσας, ἐπῆρθη τῷ κρίσει, εἰπὼν ὑπερφανεῖσθαι
ἐπὶ δὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξαγριώμενος ἀκριβέστε-
ρον διαγνώσεσθαι τὰ ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ἀπῆρσαν. ἀφεικε-
D τοι, μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σα-
μάρειαν, εἶθα ἐξακούσας αἰτίους τὰ ταραχῆς ὑπάλαβε
γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαν-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς κύμανος ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους. καὶ κεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ἐξαγριώμενος
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθί-
σας ἐπὶ βήματος κατ' ἀκροατηρίου τῷ σαμαρέων ἐξη-
κούσας, διδάσκεται ἐξάντος σαμαρέως, ὅτι τῷ ἰου-
E δαίων τῶν πρώτων ὄνομα δόντος, καί τινες σὺν αὐτῷ
νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον
ἐπὶ τῇ ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος
ἀνελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ αἰτίους τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
καὶ τῷ πανσεβαστῷ λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύσῃ δὲ καὶ τοῖς τῷ σαμαρέων πρώτοις, καὶ
τοῖς ἰουδαίων, κουμάνῳ τε ὑπηκόοις, καὶ πᾶσι κέλευε, χιλί-
F αρχος δὲ εἶπε, ὅτι τὰ βίας ἀπείναι πρὸς τὰ αὐτοκε-
ράτορα κελεύσουσιν ἐπ' αὐτῷ καὶ τῷ πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὲν τὸ πλῆθος τῷ ἰουδαίων
νεωτερίσαν, εἰς τιμὴ τῷ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖ-
ται. καταλαμβάει δὲ αὐτὴν εἰρωδομένην, καὶ πάν-
σιον ἑορτὴν τῷ θεῷ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδέν
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντόχειαν. οἱ δὲ κύμα-
νον ὄν, καὶ τοὺς πρώτους τῷ σαμαρέων ἀναπεμφθέντας
G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι δὲ τὸ αὐτοκράτορος ἀμέ-
λειαν καθ' ἣν δὴ τῷ πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
λέγειν ἔμελλεν. ἀπελθὼν δὲ μεγίστη τῷ κουμάνῳ, καὶ τοῖς
σαμαρεῦσιν ἰῶ, δὲ τῷ καίσαρος ἀπολυθέντων, καὶ
φίλων, καὶ ἀπελευθέρων τὰ ἰουδαίων εἰ μὴ παρ' ἀξίαν
πᾶσι ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταδυσωπή-
σας τὸν ἀδελφὸν τὸν ἰουδαίων πρώτους, ἐλπίζων πολλὰ δὲ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸ ἄνδρα
ἐλαττο-

ἀκούσαντα φρενώντας τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ πιθω- A persuaderet legitimè causam cognoscere, & in
ρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἐπισχέσεως. ὁ μὲν κλαύδιος τῇ δεήσει deprehensos tumultus autores iustam proferre
ταύτῃ προσδεχόμενος, καὶ ἀκούσας ὡς εὗρε τοὺς sententiam. Claudius igitur his precibus
κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς ἠλεημένους, τοὺς μὲν ἀνα- præmollitus, auditis partibus vt comperit à Sa-
βάντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ κυμάτῳ δὲ φυγὴν ἐπιβαλὼν κέλερα τὸν χιλίαρχον ἐκέλευ- maritanis factum tumultus principium, eos
σεν ἀγόντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρᾶσθαι τῶν qui tum ad iudicium venerant supplicio tradi-
τὴν πόλιν πᾶσαν συνεχόντας, οὕτως ἀποκτεῖναι. πέμπει dit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem
δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῆδε τῇ verò tribunum iussit perductum Hierosoly-
τῶν ἰουδαίων προσηκόμενον προαιρέσεων. τῷ δὲ ἀρ- mam inspectante toto populo raptari per vias,
χῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν atque ita enecari hominem. Procuratorem IX.
ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, προσ- B deinde in Iudæam misit Claudium Felicem,
θεὶς αὐτῷ τὴν τραχωνίτιν σὺν ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ frattrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui
αὐτὴ γενόμενη τετραρχία. τὴν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι- duodecimo Agrippam donauit Philippi te-
ρεῖται, δυοῖν δέουσι τεττάρων. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδί- trarchia & Batanæa, adiuncta his Trachoniti-
δωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσηνῶν βασιλεῖ περι- de cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat.
τεμνέσθαι θελήσαντι, δρουσίλλαν τὴν ἀδελφήν. ὅπε- C Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dyna-
φανὴς δὲ ὁ αἰτίοχου τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο sta illius fuisset quadriennio. His donationibus
τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη με- ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo
ταβαλεῖν, καίπερ τοῦ ποιήσειν προσυποχόμενος αὐ- Emesenorum regi circumciso sororem Dru-
τῆς τοῖς πατράσι. καὶ μβριάμμην δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ sillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius
τοῦ ἐλκίου παιδὶ, προτερον ὑπὸ ἀγρίππα τοῦ πατρὸς recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia
ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα Iudæorum religionem amplecti nollet, vt
βερνίκη. ἀκλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄ- D erat pollicitus puellæ parentibus. Mariam-
ζιζον οἱ γάμοι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμ- nen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam an-
πεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρό- tè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia
πευσε φήλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ δι' ὧν κάλλει Bernice nomine. Drusilla autem non multo
πασῶν διαφερούσαν, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυ- pòst dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Fe-
μίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων lix cùm esset Iudææ procurator, visa hac fœmi-
κύριον δι' ἀγνοίαν, μᾶλλον εἰς συμπόσιον, πέμπων narum omnium pulcherrima amore eius ca-
πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπεῖν αὐ- D ptus, Simonem amicum suum, Iudæum gene-
τῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενον, re Cyprium, pro magno se gerentem ad eam
μὴ σωφρονήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πεσοῦσα, καὶ misit, qui mulierem solicitaret vt relicto prio-
φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης διελοιδόρησε φθόνον, re marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens,
δι' ἃ δὲ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλάτ- si non fastidiret hominem. illa malè consul-
τετο, πρόδηλα τά τε πάθια νόμιμα πείθει, καὶ τῷ ta volens euadere molestationes sororis Ber-
φήλικι γήμασθαι. πεισθεῖσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα τεκοῦσα nices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, con-
ἐπιγόρδουν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὅν μὲν τρόπον ὁ νεανίας, ἐκεῖ- sensit calcata religione patria Felici nubere:
νῳ σὺν τῇ γυναικὶ περὶ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ βιαίου natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ
θέσις δὴ τῷ τότε καίσαρι χρόνων ἡφανίσθη, μετὰ impositum: qui iam adultus quomodo cum vxo-
ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τοῦ ἰδίου πολε- re perierit Vesuuiani clade incendij tempore
μοῦτον, ὃς αὐτῆς αὐτὴ καὶ θείῳ ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον E Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice
διακρούσασα, φήμης διαχούσης ὅτι τὰδελφῷ συν- post Herodis obitum, qui idem maritus eius &
ήει, πείθει πολέμωνα, κιλικίας ὃν τότε βασιλεύ, patruus fuerat, aliquanto tempore in viduita-
θεντμόμενον ἀγαθαι πρὸς γάμον αὐτοῦ. οὕτως δὲ te acta, cùm spargeretur rumor cum fratre
ἐλέγξειν ὤετο φήμης τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt
ἐπιθυμήσας μᾶλλον διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οὐ μὴν circumcisus priùs se duceret, rata sic se coar-
πολὺ συμμεῖναι ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δι' ἀκολα- guturam mendacium. Nec recusauit Polemon
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅ- inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen
μα τῷ τοῦ γάμου, καὶ τῶν ἐθῶν τῶν ἰουδαίων ἐμμέ- coniugium diuturnum non fuit, propter in-
νειν ἀπήλλακτο. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ μβριάμμη F temperantiam vt fertur discedente ab eo Ber-
θυγατρὶ τὸν ἀρχέλαον, συνοίκησε δημητρίῳ nice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudai-
τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι γήρει τε cæ religionis desertor factus est. Eodémque
καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τῶν ἀλαβαρχέαν αὐτὸς ἐπι- tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi
inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis pòst dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in X. imperio tredecim annis, & octo mensibus, die-
búsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

γε. γυνόμενον δὲ αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγριππῖνον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα ξία, μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰῶν ὡς δι' ἁπάντων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις αὐτὸν

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu vidũam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòst nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν αὐτῷ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφὸς, αὐὴρ δὲ δομέτιος ἐνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ῥωμαίων πόλιν. οὗ παλαιὸν τεθνεῶτος γυναῖκα αὐτὴ δὴ παλαιὸν χρόνον, κλαύδιος ἄγει θεὸς γάμον, ἐπαγόμενον καὶ παῖδα δομέτιον ἐμώνυμον τῷ πατρί. θεσσαλῖνα δὲ τῶν γυναῖκα μεσσαλῖναν δέει ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουῖα, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῷ ἀδελφῷ ἐκ πατρὸς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τὸν γὰρ ὕστερον αὐτὸς ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. διὸ καὶ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἆθλα τῆς πατρὸς τῶν ἀρχὴν ἆθλοθέοι, τῷ δὲ αὐτῆς παῖδι θεσαρπᾶσαι βουλομένη τῶν ἡγεμονίαν, τάχ' ἂν καὶ τὸν θάνατον τῷ κλαυδίου, καθάπερ ἐν λόγοις, διεθέσατο, καὶ ἆθλα χρήματα πέμπει τὸν τῷ στρατιωτῶν ἔπαρχον βοῦρρον, καὶ συν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπολυθέντων τοὺς πλείστους δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τῶν παρεμβολῶν τὸν νέρωνα, καὶ θεσταγορεύοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ἔτων ἆθλα λαβών. βρεττανικὸν μὲν ἀθλίως τοῖς πολλοῖς αἴρει δέει φαρμάκων. φανερὰς ἢ ὑπ' εἰς μανὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτῶν φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ὑποπίσας αὐτῇ, οὐ μόνον δ' ὀργίσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἐκείνης μηχανῆς τὴ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἆθλα λαβεῖν. κτείνει δὲ καὶ τῶν ὀκταουίαν ἣ σωφρονεῖ, πολλοὺς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνηθέντας. ἀλλὰ θεὶ μὲν τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τῶν θεὶ νέρωνα συγγεγράφασιν ἰσοτίμων. ὧν οἱ μὲν, δέει χάριν δ' ποποιούμενοι ὑπ' αὐτοῦ, δ' ἀληθείας ἐμέλησαν, οἱ δὲ δέει μῖσος, καὶ τὴν θεὸς αὐτὸν ἀπόχθειαν, οὗτος ἀναγκῶς ἐνεπαρώησαν τοῖς φθόμασιν, ὡς ἀξίοις αὐτοὺς εἶ καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔστεισί μοι τοὺς θεὶ νέρωνα φθονεμένους, ὅπου μὴ δ' τῷ θεὸ αὐτοῦ γνωμένων γράφοντες τῶν ἀληθειῶν τῆς ἱστορίας τεταρήκασιν, καί τοι θεὸς ἐκείνοις αὐτὸς οὐδὲν μῖσος ἐπ' αὐτοὺς πολλῷ γράφω γνωμένους. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν οὐ θεγνωσμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ γὰρ χάριν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τῶν ἀληθείαν θεθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα δ' θεγνεσμένως ἡμῖν θεσ ματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δ' ἡμῶν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐγκαφεῖν ἀκονοῦντες. ἐπαινῶ πίνων δὲ τῶν τῷ οἰκείων γραμμάτων διήγησιν. τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τὸν ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὸν ἀρχὴν ἐγκλίνει. τῶν δ' τῆς μικρᾶς ἀρμενίας θεστασίαν, ἀριστόβουλος ἡρώδου τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος εἴληφείζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ δωρεῖ μοῖρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ καλεύσας. δ' δωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πόλιν δ' περαίας, καὶ κώμας τὰς θεὶ αὐτὴν τριακοντάδυο.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος θεσέξεως.

ΤΑ δὲ καθ' ἑαυτὴν ἰουδαίων θεσήμαται θεὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπόδοσιν ἐλάμβανε. λῃστρικῶν γὰρ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων αἰθεστῶτων οἳ τὸν ὄχλον ἀπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς καθ'

καθ' ἡμέραν τοὺς λῃστὰς λαμβάνων, αὐτῶν τε καὶ τοὺς συνεπαιμένους τοῖς λῃσταῖς ἀνέκρινε, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δεινάιου υἱὸν, τὸν συνεπαίμενον τῷ λῃστῶν τὸ σωρὸν, δόλῳ τὰς γυναῖκας ἔλαβε ζωντας. πίστιν γὰρ αὐτῷ παρεσκεύασε μηδὲν πεισθεῖσαν κακὸν, ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενον δὲ, καὶ δήσας, ἀπέπεμψεν εἰς Ῥώμην. ἦν δὲ ἀπεχθὴς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ Φῆλιξ διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τῆς πρὸς τοὺς Σαμαρεῖς καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσήκοντος, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλισάνειν παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τὴν Ἰουδαίας ἐπίσκοπον; πρόφασιν ἐποιεῖτο δι' ἧς μετασήσεται τὸν συνεχῆ ὄχλον αὐτῷ γινόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ Φῆλιξ τὸν πιστότατον τῷ Ἰωνάθῃ φίλων, Δόραν ὀνόματι, πείθει χρήματα δόσῃ ὑπισχνούμενος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. καὶ εἰσῆλθον ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δὲ τῷ λῃστῶν πρόχειραν τοιαύτῳ ξόανον τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συμπαραμιχθέντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδήκητον δὲ τὸν φόνον μᾶλλον ἢ, μήτε πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντος εἰς τὰς ἑορτὰς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄρουν μέν τινας ἐκ παλαιᾶς ἔχθρας, οὐς ἔδει χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν οἶκον. καὶ δὲ ἐνταῦθα σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲν ἐν τούτῳ δεδοικότες ἀσεβές. δόξαι τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν δικαιοσράφως ἐπὶ ἡμῖν τὰς πόλιν, τό δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τὴν πόλιν καθάρασιν πῦρ, καὶ δουλείαν θελῆσαι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἐπὶ τούτοις τὴν συμφορὰς ἐκλύσασθαι ἡμᾶς. τοιαῦτα μὲν ἐν τῷ λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης ἀσεβείας ἐπλήσθη τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δήξειν γὰρ ἔφασαν θαυμαστὰ τέρατα καὶ σημεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γινόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, οὐκ ἀφεκτέον τιμωρίας ὑπέμενον. ἀλαζονείας γὰρ αὐτοὺς Φῆλιξ, ἐκέλευσεν. ἀρξικερεὺς δέ τις ὢν Ἀνανίου καὶ τούτου τὸν κτίσμα εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δήμῳ παρὰ πλῆθος σὺν αὐτῷ ἕπεσθαι τὸν ὄχλον ἐπὶ τὸν ἐρημίαν, ὃ καὶ τῆς πόλεως αὐτὴν κρεῖττον κεῖμενον ἀπέχει σταδίους πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖσε ὁδηγεῖσθαι, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτειν τὰ τῷ ἱεροσολυμίτῳ τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρίξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύσας τοὺς τραπέντας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τῷ ἱεροσολυμίτῃ, καὶ τοῖς ἀκολούθοις μετὰ αὐτοῦ ἀνεῖλε. δισχιλίους δὲ ζωντας ἔλαβεν, ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον παρώξυνον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τὰς τῷ ἀπειθούντων κολάσεις ἐμπεσεῖσθαι ἀπειλοῦντες. ἦν δὲ καὶ τῷ καισαρείᾳ ἀνὴρ τῶν ἐν αὐτῇ ἀστῶν δόξαν ἔχων μάλιστα ἐν τοῖς ἰουδαίοις, σεβόμενος θεὸν τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας. ἐγεγόνει δὲ αὐτῷ βασιλικὴ μεγαλοψυχία τὸ ἦθος ἰουδαῖον. οὗτος δὲ τὰ τῷ

A quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces B Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem C aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta venitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auertſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id D ſuis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, polliceńtes ſe diuiniE tus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſaque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix necì dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII. nit Hieroſolymá vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites atma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac pediribus erumF pens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter XIII. Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conG ditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere: id Syri ne

μείζονα πόλεμον πρόδηλον ἦν ἐσόμενον. χίνη δὲ καὶ τῷ καισαρείᾳ ἐπεκράτουν Ἰουδαῖοι, ἰσότιμον ἔχοντες τοῖς ἐν αὐτῇ σὺν ἐξουσίᾳ τῆς πολιτείας. οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, ὅτι τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἐγεγόνει βασιλέα μεγαλοψυχίᾳ τὸ ἦθος ἰουδαῖον. οὗτος δὲ τὰ τῷ

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptísque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verbetibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessébant conuitio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam; & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Peridem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIV. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperũt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatũ nostrarũ omniũ causæ ortæ sũt. Iudęi enim Cęsariẽses vbi cognouerũt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

ἐχιν. πυθόμενοι γὰρ οἱ κῶ τὴν καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γεγραφότα πρὸς τοὺς σύρους, στάσεως μᾶλλον ἔχοντα, μέχρι

ὧδε τὴ πεφόδην, ὡμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν, σράτωνος πύργον τὸ φοίνικον καλεῖσθ, κῆ τότε μενίνα γεγονυῖαν τῆς πόλεως τῶν ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ χῶρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, κῆ τὴν ταραχὴν οὕτω κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν δὲ οἱ κῶ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, κῆ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσμα προσδοκῶντες. οἱ δ χρήμασι μὲν ἠττώμενοι, μόνα δ φρονοῦντες ὅτι τῶν πλείστων τ ὑπὸ ῥωμαίοις ἐν εἰσὶ σρατιωμένων καισαρεῖς εἰσί, κῆ σεβαστηνοί, μέχρι μέν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἐβαλλον, ὥως πολλοὶ μὲν ἀμφότερα τραυματίαι τε κῆ πεσόντες ἐκλείφθησαν, νικῶσι γε μὴν ἰουδαῖοι. φῆλιξ δ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γιγνομένην, προσπεσὼν, παύειν τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένοις δὲ, τοὺς σρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι. κῆ πολλοὶ μὲν αὐτῶν αἰχμάλωτοι, πλείους δὲ ζῶντες ἐλήφθησαν, οἰκίας δὲ πένας τῆς ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς σρατιώταις. οἱ δὲ τῆς ἰουδαίων ὀλιγωρήσεως, καὶ προσδοκῶντες κῆ τὸν ἀξίωσιν δώσειν ἑαυτῷ, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς σρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείσασθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δυνάμενοι δ μετανοίαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, κῆ φῆλιξ ἐπείσθη. κῆ τὸν τὸν καισέως ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς δὲ ἦν. ὀξάπλεται δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς σρατιώτας τὸ πλῆθος τῆς ἱεροσολυμίτης, ἕκαστός τε αὐτῶν ἵσος αὐθεσπέσιος τῆς θρασυτάτων κῆ νεωτερισῶν ἑαυτῷ πείσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συῤῥάσσοντες, σκαπολόμουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἐβαλλον. ὁ δὲ ὅτι πλήθων ἦν οὐδεὶς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀθεσπεσίῳ πόλει, ταῦτα ἐθεώντο μετ' ὀξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβε ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὡς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ λώνας τοὺς λημψομένους τὰς τῶν ἱερεῶν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συμβαίνειν τοὺς ὑπερυμένους τῆς ἱερέων ὑφ' ὑπολείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκλέπτει τὸ δικαίου παντὸς ἡ τῆς στάσεως ἰσχύουσα βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου ὕπατόπου, κῆ περὶ τῆς σικαρίων.

ΠΟρκίῳ δὲ φήστῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντες οἱ πρῶτοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην αἰτιασόμενοι φήλικος κατηγορεῦντες. κῆ πάντας αὖ ἐδέδοκτο τιμωρίας τῆς εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τὰ δίλφου πάλλαντα παρεκάλεσαν συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῆς ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύρων, ὁμοῦ λον, παιδαγωγὸς δὲ οὗτος τῷ νέρωνι, τάξιν τὴν ὅτι τῆς ἑλληνικῶν ὑπολαμβανόμενος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ νέρωνος αὐτοῖς ὑπερβαλὼν ἀκυρῶσαι τὴν ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ὁ βήρυλλος τ αὐτοκράτορα παρακαλέσας ἐπέτυχε γράψαι τ ὑπερβολὴν αὐτῶν τῆς ἔθνης ἡμῶν τ μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας πορ-

μέχρι

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξέφλαυ. ἀφικομένῳ δὲ εἰς τὴν A
Ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν
κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ
διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃ-
σταί δέ εἰσιν ὅτοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χειρώμενοι
ξιφιδίοις ὡδαπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περ-
σῶν ἀκινάκαις, ὁπλισμένοις δὲ οὐ μὴν ὡδαπλησίοις τοῖς
ὑπὸ ῥωμαίων σίκαις καλουμέναις ἀφ' ὧν καὶ τοὺς
φονεῖς λῃστεύοντες ἔλαθον πολλοὺς ἀναι- B
ρουμένους. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς
καὶ τὸ πρότερον εἰώθεσαν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς
τὴν πόλιν ὁρμὴ τοὺς δυσσεβείας συρρύντων, οὓς βαλη-
θοῦν ῥᾳδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων,
ὅτε τὰς κώμας τῶν ἐνθέων ἀφικόμενοι, διήρπαζον, &
ἐνεπίμπρασαν. πέμπει οὖν φῆστος δύναμιν ἱππικὴν τε
καὶ πεζικὴν ὅτε τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος αὐθρώ-
που γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ παύ-
λαν κακῶν εἰ βαλήθοιεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας C
αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς
ἀκολουθήσαντας διέφθειρεν οἱ πεμφθέντες. κ΄ ὁ τὸν
καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας φκοδομήσατο
μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱερο-
σολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλισσα ἐγένετο
ὑπὸ τῷ ἀδελφῷ παῖδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὁ τόπου
κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἄνω αὐτοῦ βουλομένοις τὴν
πόλιν ὅπη τερπεστάτην παρεῖχε τὴν θέαν, ἧς ἐρᾳμένος D
ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καταικίμενος τὰ κ΄ τὸ
ἱερὸν πεφοσόμενα. ταῦτα ὁ θαυμάσαντες τ' ἱεροσολυ-
μιτῶν οἱ πρῶτοντες, ἐνεκάλεσαν. ἐ γὰρ ἦν πάτριον
οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κ΄ τὸ ἱερὸν δρώμενα κατο-
πτεύεσθαι, ἢ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγεί-
ρουσιν ὅπη τῆς ἐξέδρας ὑψηλόν, ἥπερ ἦν ἐν τῷ ἔσω
θεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μὴν ὁ τ' βασι-
λικὸς ἐκινήσε τ' ἄποψιν οὐδεὶς οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμ-
νετο, ἀλλὰ κ΄ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κ΄ τὸ ἱερὸν ἔξω-
θεν ἦσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς E
ἐποιοῦντο ὅσα τὸ ἱερόν. ὅτι τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα ὁ ἔπαρχος, &
πρόσταξαι αὐτοῖς καθῃρεῖν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐλευ-
θερίαν αὐτοῖς δοῦναι προσβῦσαι δὲ τότε πρὸς νέ-
φνια, ζηλῶ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι καθαιρεθέντος τινὸς μέ-
ρους τ' ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν
ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, κ΄ ἰσμάη-
λον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων F
δὲ ἀκούσας αὐτῶν, ἐ μόνον συνέγνω δὲ τ' πραχθέντος, ἀλλὰ κ΄ συνεχώρησεν ὅτως ἐᾶν τὴν οἰκοδο-
μίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὡσπερ τῶν
ἰουδαίων δεισιδαίμων χαριζόμενος, ἢ τοὺς μὲν δέκα
πρεσβύτερον ἀπέφηνε, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον
ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς
ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσή-
πῳ τοῦ σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ
δὲ καβεῖ.

donec initium belli conflatum est. Cùm au- A
tem venisset in Iudæam Festus, offendit totam
afflictam à latronibus vicos passim populanti-
bus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc
ad maximum numerum excreuerant, vtentes
gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, qua-
les sicas Romani nominant, vnde latronibus
ipsis cognomen est inditum, multorum cæde
infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus
admixti turbæ vndique in vrbem confluenti
religionis gratia, nullo negotio quotquot col- B
libuisset tollebant de medio. aliquando etiam
armati inuadebant inimicorum vicos, dire-
ptósque tradebant incendio. Festus autem e-
questres & pedestres copias misit contra quen-
dam impostorem magum, qui homines post se
trahebat in solitudinem, deceptos vanis pro-
missis, quasi ope eius incolumes euasuri essent
à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum sedu-
ctore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV.
dem tempore Agrippa rex extruxit insigni C
amplitudine domum prope porticum in regia
Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fue-
rat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus pro-
spectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo
spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tule-
runt indignissimè. neq; enim leges nostræ con-
cedunt spectari quid agatur in templo, præser- D
tim sactificia. quamobrem altum parietem ex-
citauerunt supra exhedram, quæ erat in inte-
riore templo versa ad solem occiduum. hæc
non solùm regij triclinij prospectum arcebat
opposita, verumetiam occidentalis extra tem-
plum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani
stationes habebant ad templi custodiam. quo
facto tam rex offensus est quàm Festus præses
prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ci-
ues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos
ea de re ad Neronem mittere, negãtes se pos- E
se viuere, si quid demoliretur de templi ædifi-
ciis. quo impetrato miserunt ad imperato-
rem decem ciues eximios, & Ismaëlem sum-
mum pontificem, & Chelciam custodem sa-
cri ærarij. Qui audita legatione non solùm i-
gnouit, sed permisit etiam sic manere pari-
etem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ
fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat:
quæ decem illos viros redire permisit, Chel-
ciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tan-
quam obsides. Id postquam Agrippa resci- F
uit, pontificatum detulit Iosepho cognomi-
ne Cabi, Simonis quondam summi pontifici
filio.

Κεφάλαιον η'.
Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.
De procuratore Albino.

Καῖσαρ δὲ κατὰ τὸν ἰουδαίων ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὸν παθόμενον. ὁ δὲ
βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ ἀνανίᾳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνά-
τῳ λεγομένῳ τὴν ἀρχιδυκλεῖ τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τοῦτον ὃ φασὶ τὸν τολμήσαντα ἀνανον, δυστυχέστατον γενέσθαι

Cæsar autem de Festi morte accepto nun- G
cio Albinum in Iudæam misit præsidem.
Rex verò Iosepho iussò priuatam vitam agere,
sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vo-
cato Anano eodem quo pater nomine. Senio-
rem istũ Ananũ aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos
ſummi Dei pontificio, cùm priùs ipſe ad ſatie-
tatem hac dignitate eſſet perfunctus: quod ad
eam ætatem nulli antè ſummorum pontifi-
cum contigerat. Iunior autem Ananus, is
quem nunc ſummum pontificatum accepiſſe
diximus, audax erat & ferox ingenio, ſecta Sad-
ducæus, quod hominum genus apud Iudæos
in iudicando eſt ſeuerißimum, vt antè docui-
XVI. mus. Talis igitur cùm eſſet, tempus opportu-
num ſe nactum ratus, mortuo Feſto, Albino
adhuc agente in itinere, concilium iudicum
aduocat: ſtatutúmque coram eo fratrem Ieſu
Chriſti Iacobum nomine, & vnà quoſdam
alios, reos impietatis peractos lapidandos tra-
didit: quod factum omnibus in ea ciuitate bo-
nis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit:
miſsíſque ad regem clàm nunciis rogauerunt
mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret.
nam ne nunc quidem rectè egiſſe. Quidam
etiam Albino occurrentes venienti ab Alexan-
dria, docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine
ipſius conſenſu aduocare concilium. horum
verbis ille perſuaſus iracundè ſcripſit pontifi-
ci, daturum ſibi pœnas minitans: & Agrip-
pa rex eam ob cauſam poſt tertium menſem
ablatum ab eo pontificatum Ieſu Damnæi fi-
lio conceſſit. Albinus porrò, vt venit Hieroſo-
lyma, omnem curam & diligentiam adhi-
buit, vt pacaret prouinciam, interfectis mul-
tis ſicariis. Ananias autem pontifex indies a-
pud populum celebrior fiebat & carior, ho-
norabatúrque ob liberalitatem ab omnibus:
quotidieque Albinum donis venerabatur &
ſummum pontificem. Sed habebat ſeruos peſ-
ſimos, qui adiuncto ſibi audaciſſimo quoque
obeuntes areas, vi auferebant ſacerdotum de-
cimas, pulſantes eos, qui cunctarentur red-
dere. alij quoque pontifices faciebant ſimi-
lia, nemine valente compeſcere: multíque ſa-
cerdotum quibus antè ex decimis alimenta
fuerant, tunc abſumebantur inedia. At ſicarij
die feſto qui tum ſuperuenerat noctu vrbem
ingreſſi viuum ceperunt ſcribam ducis Elea-
zari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vin-
ctum abduxerunt, ac deinde miſerunt Ana-
niam, qui eorum nomine promitteret ſcri-
bam dimittendum, ſi pater Albino perſuade-
ret, vt ex eorum numero decem captiuos ſol-
ueret. tum Ananias vrgente neceſſitate ab Al-
bino impetrauit, quæ latrones illi poſtulaue-
rant, id quod maiorum calamitatum fuit ini-
tium. Latrones enim ſemper aliquam artem
commiſiſcebantur, qua ex Ananiæ cognatis
quempiam interciperent, nec priùs dimitte-
bant, quàm è ſuis aliquot reciperent auctíque
denuo magno numero, & recepta audacia, to-
tam eam regionem vaſtabant. Hoc tempore
Agrippa rex prolatis pomœriis Cæſareæ quæ
Philippi dicitur, murato nomine in Neronis
honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum
apud Berytios impendiis magnis exædificatum
ornauit ſpectaculis annuis, aſſignata in eũ vsũ
ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit

A πάντ' γὰρ ἔχει παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνέβη ἀρχιε-
ρατεύσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ ὁ θεοῦ τε τιμῆς ὅτι πλεῖ-
στον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιε-
ρέων. ὁ γεώτερος αὐτῶν, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφασαν
παραλαβόντα, θρασὺς ἦν τρόπον, καὶ τολμητὴς δόξαν-
τος. αἵρεσιν γὰρ μετῄει τὴν καθ' ἑαυτὸν, οἵπερ εἰσὶ φύ-
σει κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤ-
δη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νο-
μίσας ἔχειν καιρὸν ὅτι τεθνάναι μὲν Φῆ-
στον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέ-
δριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰη-
σοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τι-
νας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιη-
σάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν
ἐπιεικέστατοι τῆς κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺ-
νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμ-
πουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες
αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν.
μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ
αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξαν-
δρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν
Ἀνάνῳ, χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον.
Ἀλβῖνος δὲ πειθθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀρ-
γῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ
ὁ βασιλεὺς ἀφῄρπασε τῆς τοῦ τοῦ ἀρχιερωσύνης Ἀ-
φελόμενος αὐτὸν ἀρξάντα μῆνας τρεῖς, Ἰησοῦν τὸν τοῦ
Δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν
τῆς Ἱεροσολυμίτιδος πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν
καὶ φροντίσας, ὥστε τοῦ τοῦ χώραν εἰρηνεύσασθαι,
πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀφῄρεθησας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας,
καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα προκόπτε δό-
ξης, καὶ τοῦ τῆς πολιτείας δύνοιας τε καὶ τιμῆς ἤρξα-
το λαμπρῶς, ὢν γὰρ χρημάτων πειστικός. καθ' ἡμέ-
ραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα δῴροις ἐθερά-
πευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἱ συναρπα-
ζόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας προσ-
ὁμῶντας τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμε-
νοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπέχοντο τύπτειν. οὕ-
τε ἀρχιερεῖς ὁμοία τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπραττον, κω-
λύειν δ' ἰσχυμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺ πάλαι
τὰς δεκάτας ζεφομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν,
ζοφῆς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν,
F ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, δῃοῦντες εἰς τὴν πόλιν παρελθόν-
τες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ γραμ-
ματεῶς Ἐλεαζάρου, παῖς ὢν ἔτι ἔδιτ αὐτὸν τὸ ἀρχι-
ρέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς
τὸν πατέρα, ἀπολύειν ἐφασαν τὸν γραμματέα πρὸς
αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δίκα δεσμώτας τοὺς ἐξ
αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας δῴρῳ τοὺ
Ἀλβίνου πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τὴν ἀξιώσεως ἐπέτυχε.
τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ ληῃσταὶ πάντας ἐπε-
μηχανῶντο τῷ Ἀνανίᾳ πιστοὺς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνε-
χῶς ζωγροῦντες εἶχ ἀπέλυον, φροντὶ πρὸς σπαρίων
ἀπολάβοιεν. γεώμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος,
ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκου. καὶ πέμ-
πει δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τοῦ φιλίππου καλουμένου καισάρειαν καταπολέσας,
εἰς τοῦ τοῦ νέρωνος πόλιν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θέατρον δὲ θαῦμα πολλῶν χρημάτων κατα-
σκευασάμενον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου
πρὸς δι-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν αὐ- A ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus XVII.
audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iuffit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositò priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiã eiusdẽ tribus partem addictam templi ministerijs, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contrà instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando prædæ Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solominis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

τῆς δήμου, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν ἦ πόλιν αὐ- A
δριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τὰ τὰ ἀρχαῖα θαυμάσια εἰκό-
σιν ἐκόσμησε, καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετῆνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ ἐκ τῶν ὑπη-
κόων ἐγένετο, ἀφ' οὗ τὸ θεμελίου μόνον τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ,
τιμὴν ἀρχιερωσύνης, ἐκ τοῦ βασιλέως, διαδεξάμενος τὸν τοῦ Δαμναίου, καὶ ἀφ' οὗτος ἄρους
αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. στασιάσαντες γὰρ τὸν θρα- B
σύτατον τοπαρχιῶν, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς
κατὰ τὴν βλασφημίαν ἐξέπιπτον. ἐκφέρεται δὲ αἰσχύνης
τὸν πλούτῳ πρωτεύοντας τοὺς λαμβάνειν ἐπίμους.
κοτζόβαρος γ', καὶ σαοῦλος, καὶ τοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὸν
πλῆθη συνῆγον, ἰδίοις μὲν ὄντες βασιλικῆς, καὶ ἀφ' τιμὴν
πρὸς ἀγρίππαν συγγένειαν, δυνάμεις τυγχάνοντες, βίαιοι
δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου C
καλίεται τὸ καιρῷ ἄπειθεῖν τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν,
πρωτοπαθοῦντων πάντων δεῖν τὸ χεῖρον. ὡς δ' ἤκουσεν
ἀλβῖνος ἀφάδοχον αὐτῷ γίγνεσθαι φλῶρον ἀφικνεῖσθαι,
βουλόμενος δοκεῖν τι τῶν ἱεροσολυμίτας παρεχῆν-
σθαι, πρωτάγει τοὺς λῃστὰς ὅσοι ἦσαν αὐτῶν
πρὸ πόλεως θανεῖν ἄξιοι, τούτοις πρωτάττειν αἰσ-
θῶν. τοὺς δ' ἐν μικροῖς καὶ τὰς τυχούσας αἰτίας ἐκ
φλῶ εἱρκτῶν κατατεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐ-
τοὺς ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν D
ἐκενώθη, ἡ χώρα δ' λῃστῶν ἐπληρώθη. τῶν δ' λευιτῶν
φυλὴ δ' ὅτι αὐτοῖς, ὅσοι ἐξῆσαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι
τὸν βασιλέα καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοὺς ὅπ-
ως τοῖς ἱερεῦσιν ὅπλοζία λινῆ στολή. ἐφίπτειν γὰρ
ἐπὶ τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθη-
σεται. κρηνοποιεῖν. καὶ τῆς αἰτήσεως οὐ διημάρτον. ὁ γὰρ
βασιλεὺς μὴ γεύσεως τὸ εἰς τὸ συνέδριον ἐποιχομένων,
συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ὑποδυομένοις τὴν ἐσθῆ-
τα, φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δὲ τι- E
νες τῆς φυλῆς λῃτουργοῦντες κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τέκνοις ἐπί-
τρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκμαθεῖν οἷς παρεκάλουν. πάντα γὰρ
τοῦ θεοῦ ἐπιταγὴ ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν οὐδὲν καθέστηκεν,
οὐκ ἐκεῖ μὴ αὐχὴ δίκας ὑποφεύγειν. ἤδη γ' τότε, καὶ τὸ ἱε-
ρὸν τετέλεσε. ἔλειπον οὐδὲ ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς
τεχίτας. ἦσαν μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ F
μισθοφορίας ἐσθῆτες ἐσομένους, ἐξ τὸ τὴ ζοφικὸν ἐκ τῶν
κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα ἱερὰ
ὑπάρχοντα. ἐξ τὸν ἐκ ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλων;
προσκύλιος ἦ τῶν τειχῶν. καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς
θησαυροὺς ἐκελεύσας, ἐγὲ εἰ μίαν τῆς ὥρας τὴν μέρας
ἐργάσαιτο, ἢ μισθὸν ἀφ' ταύτης δύο ἐλάμβανον,
ἔκφθειρε τὴ βασιλέα τὸ ἀτολμηρὸν σοφὸν αἰσχύνας. ἦν γὰρ
σοφὸς ἐκ μὲν ἔξωθεν ἱερὸν, κυκλοῦν γὰρ φάσγανα βαθέα,
τοξευτοῖον. πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχοντα, ἐκ λίθων γὰρ τε-
τραγώνων. καὶ πολυμέγεθων, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος
ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ γ' ὕψος ἐξ, ἔργον σολομῶ- G
νος ἐκ βασιλέως πρώτου δ' φυλαχθὲν τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
βασιλεὺς δ' ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὴν
ὅλην μελέτην ἐκ ἱερῶν, κατασκευάσαι πάντως μὲν ἔργον ἐκ κα-
θαίρειν οὐ ῥᾴδιον, δυσχερὲς γ' τὸν κατασκευὴν, ὅλως γ' ἐκ
σοφὸς τοῦτο κ' μᾶλλον, χρόνου τε γὰρ καὶ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, ἠρνήσατο μὲν ἐκ τούτου
δεομένοις. κατασκευάσαι δὲ λευκῷ λίθῳ ἐκ πόλιν οὐκ

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus orundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanaium, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi morientibus: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cùm essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni CCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & transtara tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Euparora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. Itaq; illic pontificé

A ἐκώλυσεν. ἐπὶ τοῦτ' ἦν γαμαλιήλου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, δίδωσιν αὐτὴν ματθίᾳ τῷ θεοφίλου, καθ' ὃν καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἤρξατο. ἀναγκαῖον ἂν εἶναι νομίζω, καὶ τὴν ἱστορίαν ταύτην πρεσβυτέροις προσήκουσαν, περὶ τῶν ἀρχιερέων, πόσοι τε ἄρξαντες ἦσαν καὶ τίνες τοῦτο μεταλαμβάνουσι, καὶ πόσοι χρόνοι μέχρι τοῦ πολέμου τελοῦσι. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρὼν τὸν μωυσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ θεοῦ· τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ παῖδας

B ἐξαῦθις τοὺς παῖδας διαδέξασθαι, καὶ οὕτω τοὺς ἐκγόνους αὐτῶν ἅπαντας· τὸ μέλλον ἄπασιν. ὥστε μὴ πρέπειν ἕτερόν τινα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τοὺς ἐξ αἵματος τοῦ ἀαρὼν, ἑτέρῳ γένει οὐδὲ ἐπιτρέπειν τοῖς βασιλεῦσιν ἐξαῦθις τοὺς ἀρχιερωσύνης ἀξιοῦν τοὺς ἐκ τύχης τεθέντας· τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν ἀρχιερέων, ἀπὸ ἀαρὼν ἕως ἐφανάφου τοῦ τότε μέχρι φανάσσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν αἱρεθέντος ἀρχιερέως, εἶναι τρεῖς καὶ

C ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων κατὰ τὴν ἔρημον ὅτε τῷ μωυσεῖ χρόνων τῆς στάσεως ἑστώσης, τῷ μωυσῆ τοῦ θεοῦ κατασκηνάσαντος, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, εἶναι φασὶ τὸν βασιλεύσαντα τοῦ θεοῦ ναὸν ἔτη ἄρξαντας ἀρχιερέας τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τούτων κατὰ τὴν ἔρημον ὅτε τῷ μωυσεῖ χρόνων τῆς στάσεως ἑστώσης, τῷ μωυσῆ τοῦ θεοῦ κατασκηνάσαντος, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, εἶναι φασὶ τὸν βασιλεύσαντα τοῦ θεοῦ ναὸν ἔτη ἄρξαντας ἀρχιερέας τρεῖς καὶ

D ὀγδοήκοντα. τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας ἔσχον, ὕστερον δὲ, καὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ πάντων ἡγήσαντο οὗτοι· τῷ δίῳ παῖδες ἀαρὼν ὧν τὸν μὲν ἕνα καὶ ἑξηκοστὸν τελευτῆσαι πρεσβύτερον ἔτη τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας ἔσχον, ὕστερον δὲ, καὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ πάντων ἡγήσαντο οὗτοι· τῷ δίῳ παῖδες ἀαρὼν ὧν τὸν μὲν ἕνα καὶ ἑξηκοστὸν τελευτῆσαι πρεσβύτερον ἔτη

E ἐβίωσαν. ἐκ τούτων ἀρχιερεῖς ἐγένοντο, ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα καὶ ἑξακοσίοις καὶ χιλίοις ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ γενόμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς στρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἅπαν εἰς βαβυλῶνα μετῴκισε, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδὲκ ἐν μετάλλοις ἔκλεισε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τοσοῦτος ἐξέπεσε· ἐν ἔτεσι δέκα, μησὶν ἓξ, ἡμέραις δέκα, ἐπὶ βασιλεύοντων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑπτὰ ἀποστάντος ἰεδδοῦ ἀπὸ

F τῶν ἐκ τῆς βαβυλωνίων ἀγωγῆς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι. πρὸ δὲ τῆς ἐκπορεύσεως αἰχμαλώτων ἐκεῖσε ὁ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεὺς ἰησοῦς ἐτελεύτησε. τούτου δὲ υἱὸς ἰωακεὶμ ἐδέξατο τὴν ἀρχιερωσύνην, ἔτη ἔχων ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. τούτου δὲ ἐγένοντο οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, τὸν πατρώνυμον ἕκαστος, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπὶ τῆς ἑξηκοστῆς καὶ

G ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος ἐπὶ τῆς ἑξακοσιοστῆς καὶ πρώτης ἀπὸ ῥώμης, ὃς καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν στρατεύσας καὶ τὴν πόλιν εἷλε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησε, καὶ τὸν ἀρχιερέα μενέλαον ἀπέκτεινε, καὶ τὸν ἐπὶ τούτῳ πόλεμον ἐποιήσατο. ἐπὶ τούτου λυσίας, τὸν οἰκεῖον φίλον μενέλαον ἀπολιπὼν τοῖς ἀρχιερωσύνης αἰτοῦσι τὸν ἐν βεθήλῳ καὶ τὸν παῖδα τὸν ἰδιόβιον ἀποδείξαντες κριθῆναι ἐκέλευον ἀρχιερέα γῆσον μὲν τὸ ἀαρὼν, οὐκ ἔντιμον δὲ ὁ

οἰκείας ταύτης. ἐξῆν δὲ τῷ ἐξ αἵματος ὁ τῆς τηλεπάτης οἰκίᾳ ἐξεδέλφος ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς ἐξαιρούμενος εἰς ἀρχιερέα, καὶ ἐξῆν φυλῆς ἁρμαθίμους πολλαχοῦ τῆς φυλοκρίνους καὶ τὸ πλῆθος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, πολλὴ τὰ τοὺς καὶ τὸ πλουσιώτατον τόκον δ' ἐμαρτύρησε τοῦ θεοῦ ναὸν ἐξαπλάσιον τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ ἀρχιερέα κατα-

κατασῆσαι. ἀλλὰ δεῖ μοὶ ϝ ἱερεῦ ϝ κατασκευασθέντος ἐν αἰσυπήῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἰάσιμος ἐπὶ ϝ ἱερατείᾳ ϝ ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διαδεξαμένου δ' οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἑπτὰ ἔτη ἄνευ ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δ' οἱ ἀπὸ Ἀσαμωναίου παῖδων ἔκγονοι, ϝ θεοσεβείαν ϝ ἔθνους πίστει διαφέροντες, ϝ πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ. τελευτήσαντος δ' ἐξ ὑπουλίης αὐτοῦ, ἣν ἐνέδρας ὁ ὑπὸ ξύφους μηχανησάμενος αὐτῷ θεοφρήκαιδι, λαμβάνει ϝ ἀρχιερωσύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον δόλῳ ϝ ὁμοῦ συμπόσιον ὑπὸ τῷ γαμβρῷ διαφθαρέντα, διαδέξατο παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τὴν ἱερωσύνην πλείονα τὰ ἀδελφοῦ χρόνον ἐνιαυτοῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν τῆς τε μητρὸς ὑρκανοῦ ἀποθανούσης τελευτᾷ γηραιὸς, ἰούδᾳ τῷ καὶ ἀριστοβούλῳ κληθέντι τὴν ἀρχιδοχὴν καταλιπών. κληρονομεῖ δὲ καὶ οὗτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταλαβόντα μετὰ βασιλείας. καὶ γὰρ διάδημα ὠνείδιστο φορᾶς ἰουδαίοις ἐνιαυτὸν εἷς. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιπέντε, καταλείπει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν τὸν ἀρχιερατεύσοντα διετῆ χρόνον. ἦν δὲ τῷ μὲν ἀρχιερωσύνῃ ὑρκανὸς δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τῷ βασιλείαν ἐνέα ἔτη κατασχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερατεύσε τῷ ἔθνους. ἔτει δὲ ἕβδόμῳ τῆς βασιλείας, ἡ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις πομπήϊος ἐλθὼν, καὶ τὴν τῷ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν καὶ κρατος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέκνων δήσας ἔπεμψε. τὸν δ' ὑρκανὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν ϝ ἔθνους θεοσεβείαν ἐπέσχε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐνέα τοῖς φρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δ', ἡ πάκορος, ἐπὶ ϝ παρθυηνῶν δυνάμει, διαβάντες τὸν διφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τὴν ἀριστοβούλου δ' υἱὸν ἀντίγονον, κατέσησαν βασιλέα. ἔσχε δ' ἔτη, καὶ ἕξ μῆνας ἀρξάντα τοῦτον, σόσιός τε καὶ ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτάνδρῳ δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν αὐτόχειραν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρώδης ὑπὸ ῥωμαίων εἴληφεν, οὐκέτι τοὺς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου ἡρώους καθίσησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντα, πλὴν σόσου ἀριστοβούλου ϝ τιμὴν ἀπένειμε. ϝ ὃ ἀριστόβουλον ὑρκανοῦ ϝ ὑπὸ παρθυαίων λαφθέντος ἡμῶνος ὄντα καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συμφήκησε μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν διενεγκόμενος δύνασιν, δείσας ϝ ὑρκανοῦ μήποτε. εἶτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον πάντες ὑποκλίνωσιν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν ἱεριχοῖ πανηγύραι μηχανησάμενος, κολυμβᾶντα, καθὼς ἤδη διελάλησαμεν. μετὰ τοῦτον ὑπὲρ τοῖς ἐκγόνοις τῷ ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπῆρξαν. ἑκατέρᾳ δὲ ὁμοία τῷ ἡρώδῃ δεῖ ϝ καταστάσεως τῷ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, ἡ μὴ τοῦτον τὴν ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῷ ἰουδαίων ἐβεβαίωσαν. εἶσι δὲ οἱ ὑπὸ τῷ ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τίτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες ἑπτακαιδεκα χρόνῳ δὲ τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὅτι τι ἡρώδου βασιλεύοντος,

A constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit; sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum eum per vnum & trigenta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudææ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset tribus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos cópletos Barzaphares & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illū essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templū & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorū sacerdotij centū anni, & septē insuper: quorū aliqui sub Herode fuerūt,

& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

Cap. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxitque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

κὴ δὴ ἀρχελάου τ παιδὸς αὐτ. μὴ ὢν τ τύχην πλούτου, ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ φροστασίαν τ ἐθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπίστευντο. ὧδε μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφάλαιον θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕσσιος δὲ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήνιος δὲ ἦν τὸ γένος· ἔσχε δ' ἐπήγετο γὰρ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν ποππαίας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ ποινεία μηδὲν αὐτὴ διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω γὰρ ὧδε τὴν οὐσίαν ἐλήϊσε κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τὸ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς διερπάζειν ἰουδαίοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὲν πανταπασι κατάφωρος ἦν. γάϊος δ' ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς δηλοῦν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγὴν διαλιπὼν μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπληστος πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστῶν ἐκοινώνησεν. ἀδήλως γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἔπραττον, ἐξεῖργον παρ' ἐκείνου τ σωτηρίαν δὴ τῶν μέρισιν ἔχοντες πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέρισιν εἶχεν, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας παρανομίας ὑπομένειν, ἵνα καὶ ζῶντο τῶν ἰδίων ἐξισάμενοι πάντων φόβῳ ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. ἐπὶ δὲ τί πλείω λέγω; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενοι ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τῷ ἀρχῷ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας νέρωνος, δωδεκάτῳ δὲ τῆς τούτου ἀρχῆς, ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἢ καθυπομεῖναι, ἢ παθεῖν ὑπομείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι παρέστι τοῖς βουλομένοις ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ ὧδε τῷ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δ' ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι τοῦ καὶ τὸν πόλεμον ἐξάμωμα γράφειν. περιέχει δ' αὕτη, τῷ ἀπὸ φρονήσεως γλυφέως ἀνθρώπου διάδοσιν, μέχρι ἐτους δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τῆδ' ἡμῶν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὸ αἰγύπτιον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, πέρσαι τε καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ κατ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. ταῦτα δ' οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σπουδαχέναι, τηρῆσαι δὲ πεπείραμαι, καὶ τῷ τῆδ' ἀρχιερέων ἀναγραφῇ, ἥδε διαχιλίοις ἔτεσι γλυομένων. ἀπλανῆ δὲ πεποιῆμαι, καὶ τῷ ὧδε τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε θεήκεις ὧδε τῆδ καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχούντε δυνασείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι ὧδε πάντων ἔχουσι τῷ ἀναγραφῷ. ὅθεν δὲ ποιήσειν σε ἀρχὴ ἐπηγγειλάμην τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τῷ τῆδ' τε ἐντὸς σωτελεσθῆναι, ὅτι μηδεὶς αὖ ἕτερος

ἠδυνήθη θαλάσσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τῷ τε μεγέθει ταύτην οὔτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ δὲ ὁμολογούμην ὧδε τ ὁμοιοῦσθαι πλεῖστον αὐτῶν κὴ τ ὑπηκόειον παιδείαν ἐξαφίρῃ, κὴ τῆδ

καὶ τῇ ἑλληνικῇ δὲ γραμμάτων ἐπονήθησα μετα-
χεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀπαλαβών, τὴν ὑ
φ' ἡμῶν τε ἀνοσφορεῖν ἀκρίβειαν, πάρεισι κωλύσει συνή-
θεια. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εἰσίνας ἀποδέχονται τοὺς πολ-
λῶν ἐθνῶν διάλεκτον ἐκμεμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶ-
νομίζειν τὸ βλάπτον δόμα, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέρων
τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰκείᾳ θέλουσιν, μόνοις ὑ
σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμέ-
νοις, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἐρμηνεύσαι
δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων φθεῖ τὴν
ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατορθώσαν
καὶ τῆς πόνων τὴν ἐπικαρπίαν δοθῆς ἔλαβον. ἴσως δὲ
ἂν ἀβλαβὲς γένοιτο, φθεῖ μὴ γήρους τοὐμοῦ, μὴ φθεῖ
τῆς τοῦ βίου τροπῆς βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχο
ζώντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ὅθεν
τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν
εἴκοσι φθεῖλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ
θεῖον δῷ τρέπῃ κἀγὼ φθεῖδρομεῖν, ἐπανήσω πάλιν, τὰ
τὸ πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νεῦ
ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τῆς ὅτι ἔτος ἑπτακαιδεκάτου μὲν ἔτους
τῆς Δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ὑπὲρ ἡβδόμης
πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προῃρημαι δὲ συγγράψαι, καὶ
τὰς ἡμετέρας δόξας τῆς Ἰουδαίων, ἐν τέτταρσι βί-
βλοις φθεῖ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ φθεῖ τῶν νό-
μων ἅττα κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſūt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum C referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, littera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotiũ confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.a. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abasarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Bcleastarto patri successit 1043.c
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a. & 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. Iebosthum Sauli filium constituit regem 211.c
pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem 213.f
ab Ioabo fraudulenter occiditur 215.a
Aber-secũdi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammionem fratrem iugulat 227.d
fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis. tum quomodo Ioabũ tractarit 228.
populatem auram captat & regnum 229.c. cum patris concubinis rem habet 231.d. cogit magnum exercitum contra patrem 233.c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibiipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo à Dauide vltus, eius dominus sacerdotio priuatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.e. 1043.a
abigæa Nabali vxor Dauidem commotum placat 201.b
abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
vrbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur a muliere ibid.d
abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107.c
abisace puella calefacit senem Dauidem 246.g
ambit eam vxorem Adonias 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Aegyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam 16.f. Aegyptijs disciplinas instituit 17.c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo 18.e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara 21.a
à Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit vxorem ibid.e
moritur 26.b
eius arma contra Pharaonem 918.g
abrahami domicilium, vicus 16.d
absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quàm antecessores sui 285.c agnoscit suum fatum & pœnitet 289.c. cedit Adadi filio bellum inferenti 290.c. eundem vincit 291.c occiditur 295.d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
achar furtum committit 137.c plectitur 138.c
achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiusque insignis tolerantia 1095.a
achazes Iorhami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, bellóque impetitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
achiabus Herodis nepos aui vim prohibet 599.b
impetitur à 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.c
militibus tumultuantibus resistit 607.d
achias pontifex 181.a
achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
achilaus princeps commentariensium 241.f
achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f
achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulũ occiditur cum omni sua familia 196.f
achitophel à Dauide ad Absalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Absalomum, & se suspendit 233.a
acmes Iuliæ famulæ dolus 595.b. 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 212.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1014.g
adadus Azaelis filius paternum in regnũ succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221.f

*

INDEX

Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ibid.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedentiſ, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292.c
Ioramo insidians & Eliſæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 301.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significaret 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 332.c.366.c.381.f 424.a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi a patre impetrat 248.d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 143.c
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95. a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex a Dauide victus 222.c
Aegyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Aegyptij populus qualis 13.f 54 b
Aegyptiis quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 53.c
pugnant cum Aethiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e per totum
Aegyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Aegyptiorum dij descripti 1054.c.1065
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Aegyptum mare totum portub. caret 894.b
Aegyptum fames occupat 44.e. 53.a
Aegypti regina Solomonem inuisit 270.d
Aegypti descriptio 807.f. 895.g
Aegyptus vnde nomen acceperit 1045.f
Aelius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Aemilius Iucundus a Iudæis occisus 820.f
Aemilius Regulus Corduben. 653. e
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
Aeoles populus 13.c
Aeratiæ quis inuentor 7.d
Aeris genus auro pretiosius 221.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Aeta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Aeternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Aethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quomodo a Mose victi 58. d
Aethiopas ab Aegyptiis circumcisione accepisse 279.f
Agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vna cum filio consolatur angelus 22.b
Agatharchides historicus 1050.b
Aggæus propheta 365.f.366.c
Agur Nabachæi facinus 935.b
Agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
Agriculturam quis inuenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629.vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 395.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulo præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638 f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia a Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliquis eius gesta vsque mortem 677. 678. 679. 680. & 793. 795. 796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833 864. 893. 906. 907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor vt Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur a Nerone 694. f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala cernat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 693.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium a quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
Iudæam latronibus explet malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961. c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatum succedit alias Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c. vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionatham in summo honore habet 435.a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
alexander Aristobuli filius Iudæam infestans a Gabinio vincitur 476.c
rebellans Roma.os quotquot potest interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
fœderi percutitur 723.f
alexandri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus ducit vxorem 549.c
accusatus a patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppressus coniicitur in vincula a patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumnijs vrgetur ab Eurycle aliisque 573.574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus a patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur a patre 751.e
iterum accusatur 753.d
& in vincula coniicitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 761.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolemæum Lathurum, a quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714. 715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis a Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Aegyptum & Phœnice translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 38.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque propheriam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b

eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 417.f
Alexander Zebinas Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b 513.b
Alexandra Phaselı filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quàm Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam miserat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922. e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorũ solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomem vxorem 583.b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos sefuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631. a
althemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 185.a
amalecitas quanto deus odio fit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
Dauid cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
amalecitis regio ibid.
amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
amaræi filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
amaramus seditiosus exulat 682.c
amarinus constituitur rex 284.f
amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copiis præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatu regni restitutionem 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur à Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315 b 316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316 c
increpatur à prophera 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317 b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459. b
ambitio quantum malum 215.b. per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619. a
amenophis regni terminus 141.b
ameſſes regni terminus ibid.
amias Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè exapiuntur 157.f. 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227. d
amoræi cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatẽ non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513 a
restituitur ei 511. a
ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346. a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Pharisæus Iosepho se opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, ciúsque seruorum iniquitas 698.d. 699.b. ipsius filius capitur à sicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificarum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani senioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Cestio portas prodere voluit 819 g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 828.f
apparatum belli rursus amittere noluit 819 a
milites contra Simonem Giorę mittit ibid.e
ananus pontifex, ciúsque gesta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hierosolymæ excidij principium 882.g. ciúsque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex constituitur 618.c. eo priuatur 619.c
ananus Simonis sacelles ad Titum profugit 916.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195 c. 203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 204. d
andromacho amicitiam renunciat Herodes 567. g
andronicus Messalami filius orator 434. a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiisse 8.c
anilæi & Asinæi Neerdensium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
animi vnde certissimum argumentum colligatur 199 e
anna Helcanis vxor 165. b
annibas seditiosus plectitur 682.c
annius Minutianus 613 c. 636 671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis constet 11. c
anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 96.b
anni quot ab exitu Israelis ex aegypto vsque ad templi Solomonis extructionem 700 d
ante j interitus 66. f
anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 427.d
accusat Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum 481 d
paternum regnum affectans profligatur 491.d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497. e. accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500 c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507 c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510 e. per totum.
antipatri & Hyrcano accusat 724.g. vincitur ab Herode 729. d. rex constituitur 732.d. quàm insolens ex vnica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid.

INDEX

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454. f.712.e
antiochia Mygdoniæ vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium eiectum recipiunt 417.d
antiocheni ſoli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſium petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem.460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil.adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Tryphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil.& eius geſta contra Iudæos 407.g
vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum,aliáque eius geſta 1087. 1088.1089 1090
antioch: Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934 e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil.rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus a Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709. e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716. a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonem perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere,ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449.
per totum regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit,& regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451.d
antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum,& ſagittarios equites mille 834.f
antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur teſtamento 771.f
tetrarcha inſtituitur 773.g
antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469.b
antipas regij generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872.
antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem inſidiæ 585.a.587.588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratrib.inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult,& conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769.770.per totũ.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717.f.718.per totum, aliáque eius geſta 722. vſque 727
antipater accuſatus, declaratur præfectus Iudææ a Iulio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo ſe ſuóſque euexerit, & Ariſtobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius autoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæſari, aliáque eius geſta ibidem.& 480
dynaſta & procurator Iudææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accuſat Archelaũ 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559. f
antiphilus cum ſuo fratre venenum appararunt in Herodis interitum 588.f
antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas hiſtorias 702.e
antonia Druſi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.c
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani deſcriptio 919.c
antonia porticus incenſa, & præſidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d.746.d
antonię fundamenta ſubuerſa 551 c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.8.729.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.a
ad regium faſtigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.c
Herodi nimium indulget 516. d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cęſare 524.a
occiſus 524. e. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio à Iotapateno inſidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alę equitum contra Romanos 831.b
eius geſta ibid.
Antonius Primus è Mœſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859. d
Aod.vide Iodes
Apachnę regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 727.c
Apellæus,menſis 370.a.409.b
Aphrica vnde ſic denominata 24.e
Aphri & Aethiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.e
Apion grammaticus res Aegyptiacas conſcripſit 1060.b
eius portentoſa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061. 1062.per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063.1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentiſſimè fingit 1065.1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodoti Gazarænorum ducis præ lium cum Iamnæo, & mors 459. e
Apollonius Antiochi dux, à Iuda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Daus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
Apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.1077.
Aponius ſenator ſauciatur 678 e
Apſanes Iudæis præficitur 859.a
Aquila aurea ſupra portam poſita deificitur 596.b.771
Aquila quare Romanorum inſigne 858 b
Aquila Caligulæ interfector 660. e

Ara tabernaculi, & Arulæ ſuffumigatoria 83.f
arabia, confinis Iudææ 469.c
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes Hebræos ſubigunt 153.d. ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 515. f
arabum Iudæam deuaſtantium ſæuitia 609 c
arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus. aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes vbi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
arca Noe 8.e
arcæ Noe reliquiæ vbi ſeruentur 684. c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in poteſtatem hoſtium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 81.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110. b
archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c. 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757
archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a. accuſatur apud Auguſtum 60 .e erhnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 6 8 e à fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 783.a. eius reditus quanti ibid.b
archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. rper totum
aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470 b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Aeneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716. a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudæa infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
Aretas Petræus Roma auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.e
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 4c 5.
Ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640.per totum
ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d.ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Aretæ liberatur per Scaurum 471. c. quale domum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e. vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580.b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455 g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714. a
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15 a
armon fluuius 110 c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vononevicto Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373. b. accuſat vxorem & diuertit ab ea, ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374. b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 330. b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
artemiſius menſis 259.c
arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 95 .g
arucæus Arcen condidit 14.d
aruadæus, Aradus inſula ibid.
aruncius præco retundit Germanorum militum imperum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 8.8. c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Aethiopum rege ac victoria ibidem, mors 284. d, 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ib.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curę obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g.filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananęa 141. a
aſię quingentas ciuitates vni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
aſineus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646.647.648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſonis ciuitas 151.c
aſoſra, buccina 97 b
aſperſorium tabernaculi 81 a
aſphalites lacus 18.a.773.a
aſphalites lacus repletus eadauer. 890. a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661. d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familię quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701 a
aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b
aſſuras, Aſſyrij 14 f
aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiúſque ſucceſſores enumerati 1043.a

Aſtoborra fluuius 58.f
aſtronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi creditiſ 1068 c. ſcriptis legibus vtebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e. 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum vtroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.c. in Italiam proficiſcitur 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azaei ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, vnde ſe regem futurum cognouit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, a quo pacem redimit Ioaſus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentam inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorum feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babilonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339.340. 341. per totum.
babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quãta fuerit 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
bacca vicus 833.g
bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421. f. mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit 424.f.425.d. adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam 430. b
bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactrini populus 15.a
badus quæ ſit menſura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 566.b
bagoſes ceptam a Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothois & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius a fundamentis diruitur 311.d
balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112. d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum conſilium dat Madiantis 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſimum vbi proueniat 473.b
balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. c. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f vnus fortium Dauidis 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
baraſa expugnata concremata 417.c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.c. regnum occupat ibidem
baſanæ impietas à Gimone prophera graniter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
batanææ, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
barhuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 757.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 34.c. filij decem 52.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarum fortitudo & peritia militaris 148. e. cædes omnium vſque ad ſexcentos viros 149.a. quomodo ea tribus reſtituta 149. d
berenice, locus 269.f
bernice Aguppæ filia 628.a. 673.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.c
bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. ſit exoſa Glaphyræ 564. b. datur alij mariuo 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudæis 1044. a. Græcos ſcriptores taxauit ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorum 972 e
berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
berzellæus quantis beneficiis iuuerit Dauidem regno pulſum 233. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
beſarra oppidum 1007.e
beſelel architectus 88.c.98.e
beſſemmathe vxor Eſau 28.b
bethalaga vicus 429.b
bethel quid ſignificet 28.g
bethemabem vicus 889.a
bethleem toparchia 890.d
bethmaus vicus 1003.e
bethora locus 339.f
bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
bethſamia vicus 170.g
bethſamitarum prophani lxx. ſexcentis contingentes moriuntur 171. b
bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana, ciuitas 141.g
bethſuritarum deditio 420.d
bettæa capta & prædata 212.c
bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
borceos vicus 831.e
bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
boz columna veſtibuli templi 261.b
bozus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a
britannicus Clau. Cæſaris filius 644. a
britannic. Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796.b
britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 803.g.807.b
broccus trib. plebis 670.b
buccinarum excogitatio & vſus 97. b
burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1014.e

Caduceatores sacros esse & inuiolabiles 522.a
cæcilius Bassus occiso Sexto Cæsare prouinciam occupat 488.f
cæcilius Bassus Sex. Cæsarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum gestarum nuncius ad Vespasianum mittitur 902. c
cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902. a
cædesa ciuitas 140.b
cænopolis & forum quod vocatur materiarium à Cestio incensum 819.f
cæron regio amomi ferax. 684.c
cæsar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 781. f
Archelao ethearchiam seu mediam regni partem dedit ibidem.
eius promissio Archelao facta ibid.
reliquam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diuisit ibid.g
cæsar quæ Salomæ largitus sit 783.b
cæsar quas ciuitates Iudæorum regno quulsas Syriæ adiecerit ibid.
cæsaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæsar falsum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inserit 784.b
cæsares vocatos imperatores Rom. 269. b
cæsarea conditur 746.e. 747.g
cæsarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæsarea Iudææ maxima ciuitas 814.f
cæsaria templi 747.a
cæsariensium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæsarienses contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæsarienses omnes Iudæos apud se habitantes trucidant 813.f
cæsennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Cestio in Galilæam missus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibid.d
cæsennius Pætus rector Syriæ 974.a
cæsennius Petus Antiochum regem Comagenes apud Vespasianum defectionis accusat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæsoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas constituitur pontifex 619.c
cain quid significet, sacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius posteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Augusti adoptiuus 603.e
caius Cæsar Agrippam vinculis soluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occisæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæsar Deum se vocari voluit 790.d
Petronium ob statuas in templo locandas, Hierosolymam misit ibidem. e
caij literæ ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananææ 99.a
calidæ ad Bæas 638.e
calidæ ad Emmauntem 619.d
calidæ apud Callirrhoen 598.a
caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula constituitur Cæsar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 634.e
designatur Cæsar a Tiberio 635.f
occiso Tiberio fratre opprimitur & ipse 636.a. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b.643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes sæuitia & diuini honoris vendicatio, iusamáque tum coniuratio in ipsum, & eius interitus 652.vsque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
callistus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyses Cyri filius patri in regno succedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005. b
cana seu Canatha 742.e
canathenses ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena esse creditus 861.c
capharsaba, campi nomen 519.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmissus ad Hierosolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ficus 852.f
carræ, Mesopotamiæ ciuitas 15.e
carthaginensium originis & fati descriptio 807.d
caius, delicię Herodis 586.b
casander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
caspię portæ 625.a
cassius Chærea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
cassius quæ gesserit in Iudæa 479 e
affligit Iudæos 489. b
cassius Longinus Syriæ præses 544.d
cassius Iulio Cæs. interfecto Syriam petit & quid gesserit 727.728.
per totum. occisus 729.e
castor rerum Iudaicarum scriptor 1065.
castoris Iudæi versutia & dolus erga Titum 924.f
castra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ficariis calumniandi doctor erat 997.a
tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem. d
cedasa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
quę Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.g
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 693.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolym. mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b. 1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.c
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo victus 1015.b. 1016.c
Chærea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldæorum consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14. a
chananæorum terræ præstantia 98.e
chareris mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 15.d
chetimus, & Chetima insula ibid.
cheromene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g. 623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiicit 150. e
chusus, chusæi 14. a
chusis amicus Dauidis constantissimus quomodo se gesserit apud Absalomum 230.c
cilia ciuitas 198.b
cillanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19. e. 21. e.
cisus Saulis pater 174. e
citharæ quis inuentor 7. d
ciuitatem quis primus instituerit 7. c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Agrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium coopterauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antonium in sui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513.vsque 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f 742.a. Herodem ad stuprum solicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f
clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.818.e
clunitus 659.c.

INDEX

coloſſus Cæſaris 747.g
comagenenſium ciuilis contentio 620.g 621.a
coo meatus centum annorum qua de cauſa in Meſſada incorruptus manſerit 988.c
conon Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præfeitur 616.b.618.g
coponius procurator conſtitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo ſe liberent 109.c
coreæ, loci nomen 718.e
cores ſeditionem contra Moyſem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Fauſtus Sullę filius qualem ſe præſtiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus menſura qualis 100 b. 536.f
coſtobarus Idumeę Gazę præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
coſtobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Ceſtium tranſfugiunt 821. g.
coturnices vbi copioſè inueniantur 72. e
coxys Armeniæ rex 678.d
craſſus in Parthos proficiſcens Hieroſolymitanum templum ſpoliat periurus 478.e. cum omnibus ſuis copiis perit 479.c
craſſus in Syrię prouinciam Gabinio ſuccedens quid geſſerit 723.b
cretenſes moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
creſiphon, vbs 610 b
cumanus Iudęę præſes conſtituitur 690. d. 794.a. & quid ſub eo Iudęis acciderit ibid. & 691. f. & 692.a. accuſatur à Iudęis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuſpius Eadus Iudęorum regno præficitur 680. d. ſeditioſos punit 681. c. 690.a
cydoeſſa Tyriorum vicus 869.e
cyprus inſula 13.d
cyprus præſidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaſaeli filia 628 a
cypron, caſtellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenęi, Marmaridę & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis ſubditi 807. d
cyrus Perſarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudęis Hieroſolyma reperere permittit, templúmque reſtituere, ac vaſa templi eis reddit, multáque præſtat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D

DAbaritęni vxorem Ptolemęi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbę deſcriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exuſtum 416.e
dalale meretrix Sampſonis 162.b
dalmatas bellicoſiſſimos ſub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damaſcus à quo condita 15.a
damaſcus imperio Dauidis ſubiicitur 222.b
damaſcus à Metello & Lollio capta eſt 471.a
damaſcenorũ in Iudęos ſeueritas 1000.c. 822.a. 992.d
dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinem & ſtudia 346.a. inſomnia diuina videt 246.f. regi ſomnia interpretatur 347. f. 348.a. Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d. abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b infidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352 f. 353.a apud Ecbatana turrim ędificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cęteros prophetas ſuperauerit 353.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitę à Chananęis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 32.e
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonibus obiicit 352. b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810 g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quęnam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b. & .f commonitus vero à Zorobabele Iudęos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 261.e. 367.d mortuus ſucceſſorem filium Xerxem reliquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra dehiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164 e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a. eius magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189 c amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e ſocerum fugit 191.192.193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Getam. & inſanum ſe fingit 195 e fugit inde aliò atque aliò ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f. 206.e. abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b Palæſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d.216.g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a. Iebuſæos illudentes capit 217.a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218 c. Palæſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Palæſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thaanonem in amicitiam recipit, Ieúmęam ſubigit, & officia diſtribuit 222. c. 241.e. Ionathę poſteros beneficiis afficit 223.b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæque deprędantur 223.c. 224.e Bathſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriámque interficiendum curat 225. b. per totum. Ammanitas cædit 228 b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſſalomum filium regem ſalutatum fugit 229 c patienter audit conuiciantem Semeum 230. c. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233. b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 245.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238. c. Palæſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 241.f fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244. b. è tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244. e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibid. e 246. b. alloquium calefacit ſe Abiſacem accubitu 246. g. Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum. Dauidis principium alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g.351.a expirat ac ſepelitur, maximúſq. cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241 g
Debora prophetiſſa 191.d
Decimę datę 18.e.28.f 109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622 b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436. d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Gypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur, & Alexandrum Ianneum ſuperat 440. b. 461. a. contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d. capitur à Parthis 443 f dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450. c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit

parauerit 389. d. legem Iudæorum transcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in historia Iudæorum venia concedenda, quòd Hebraice nescierit 1071.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lysiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei castra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam salutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Mosen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros significet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo versatus propter Athenienses 1079.f
dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus singulis quid Deus condiderit 4. b
diglath. quid significet 5.c
diluuij vniuersalis descriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31. b
stuprata, quapropter Sicimitæ vniuersi trucidantur 33.e.34.a
Diodorus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciss. à Pharisæis interficitur 716.f
dionysius Tripolitanus securi percussus 471. g
diophantus notarius sceleratus 574.e
disciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
disciplinas à Chaldæis ad Aegyptios, ab his ad Græcos esse deductas 17.c
dissimilium communionem etiam natura horrere 123.f
dius in historia Phœnicum integerrimus 1042.d
dius mensis 9.a
doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
dolesus nobilitate potens à Gadarensibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
domitianus cum multis Romanorum saluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector insinuatur 903.a
domitiano Germani subiiciuntur & Galli 975.f
domitianus in triumpho Vespasiani & Titi eis adequitabat 979.d
domitius Aenobarbus 694.a
domitius Aenobarbi filius ibid.
domitius Nero consalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, virósque illustriss. trucidat ibid.c
Cæsarea excludit Iudæos 696.f
domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
domitij Sabini fortitudo 926.b
dora Phœnices vrbs 1000.e
doræ ciuitatis situs 1067.b
doras Hierosolymitanus pontificem perimit 695.b
doris mater Antipatri Herodis filij accusatur veneficij, & quomodo se gesserit 588.d. 766 b
doritarum in Iudæos insolentia 675.f
dorotheus lxx. interpretibus additur 396. f
dositheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
draconis leges de suppliciis antiquiss. 1035 c
druma Gedeonis concubina 135.f.
drusilla Agrippæ filia 628.a
drusium turris 747.c
drusus Agippæ filius 628.a
drusus Neronis filius 629.a.634.e
drusus turris 538.g
drymos loci nomen 730.e
dystrus mensis 132.e.366.c.381.f

E

EButius decadarchus sub Vespasiano 839.c. Gamalæ occisus 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Basanæ filius altero regni anno occiditur, vnà omnis eius soboles tollitur per Z. marem 284.d.& e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640 f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Mosys filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
eleazarus pont. moritur 145.b
eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
eleazar. quidam arreptitiorum medicus 258 a
eleazarus Auranes, Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confosso opprimitur 420.e
eleazarus pharisæus homo seditiosus conuitiatur Hyrcano 453.d
eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 478.d
eleazarus Anani fil. pontifex constituitur vnius tantum anni 619.c
eleazarus Boethi pontifex constituitur 613.e. priuatur pontific. ibid.g
eleazarus gigas, quàm vasto fuerit corpore 625.d
eleazari Asamonæi filij fortitudo & mors 709.e
eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a. 796.d
eleazarus seditiosus exulat 682.c
eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 809.g
reiecit Cæsaris hostias ibid.
eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
eleaz. duo socij contra Manahemum 812. e
eleazari Simonis filij factio 904. c. 905. e
eleaz. Simonis Gioræ socij mors 895.a
eleazarus sicariorum princeps Massadam obtinet 985.e
eius ad suos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990 g. 991. 992. per totum
elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 419.f
eleusa oppidum, Sebaste dictum 558.f
eleutherus fluuius 742.b
eleutheri equites 731.b
eliabus architectus 78.b.88.e
eliacias pontif. sub Iosia rege 333.f
eliacimus Iosiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Aegyptijs 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336. e
occiditur 337.d
eliacimus Ioachini filius in pontificatum patri succedit 370.f
elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & gesserit 285. e. 286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300. b
eliæ epistola ad Ioramum Iosaphati filium sceleratum regem 307.b
elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
elis pontifex princeps Hebræorum 163.e
filij eius scelerati 165.a
exitium suum cognoscit 166.a
ipsius & filiorum mors 166. d. & f.
elisæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam suppeditat Ioramo Achabi filio 301.a
viduam a debitis liberat 302.d
Ioramo insidias Syrorum indicat & Adadum capere ipsum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Israelitarum 308.b
Ioasus Ioazæ filius ad se ægrotum venientem consolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occisi à latronibus in ipsius monumentum iniectum reuixit 316. a
elymus, elymi 14.f
emian zona sacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
emmaus vicus, Vide etiam Ammaus.
engaddi à sicariis inuaditur 887.f
eniachin tribus sacrata 872.f
enochi mors nemini cognita 9.d
enosa ciuitas 7.c
epaphroditus 2. b
ephodes, vestitus 85.b
ephorus historicus Gallos & Hispanos prorsus ignorauit 1039.a
ephorus Hellanicum in plurimis ostendit mendacem 1034.g
ephremes Iosephi filius 44.d
ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Iosepho 53. e
ephremi pars quæ cesserit 141.f
ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 451.e
epicurçorum error refutatur 315.b
epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pæto pugna forti obtuntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775. a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achazę præfectus occiditur 321.f
esaias prodigium Ezechię regi exhibet 331. c. obiurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331. d
esaiæ propheriam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium deprauatum 996.c
esai natiuitas 26. d. vxores 27. a

circumuenitur à fratre ibid.d
iracus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vo-catúrque Adomus 36.a
Eſdras Iudæorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f.368.a quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit, mortuúſque ſit 368.369.370 per totum.
Eſcon puteus 26.g
Eſther puella quali fuerit forma 374.b ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem.
Iudæorum cladem futuram cognoſcens regi indicat 379.e
impetrat Iudæis vitam 380.b
Eſſen, veſtis qualis 85.c.90.b
Eſſenorum ſecta 617.c.781.786.787. per totum. eorum mirabil s conſtantia, & virtus in bello cum Romanis 737.e. opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuerſum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Dauidis ſectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid ſignificet 5.b
eius lapſus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas. Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quod Hebraice neſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impoſtor maximus Herodem circumuenit, & domum eius ſubuertit 573.f.758.e.759.f
eutychus Agrippę libertus & auriga in vinculis detentus 631.b
aperit Neroni maleuolentiam Agrippę 633.a
eutychus, auriga Caij Cęſ. 672.a
excęcantis aliquem pœna 128.c
ezecielis prophetia 335.f
ezechias Achazę filius regnum obtinet paternum Hieroſolymis religionem collapſam reſtituit 323. per tot. Paleſtinos bello vincit ibid. à Senacheribo oppugnatur 328.a in ſummam adactus deſperationem Eſaiam implorat 329.d poſteritatem à Deo exorat 331.a moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Auguſti ſeruus 587.a
Fabatus procurator Cęſaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e.551.e
fati potentię nemo poteſt reſiſtere 580.d
fauces locus 98.b
fauſtus Cornelius primus Hieroſolyma conſcendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudęos miſſus 795.g
felix prępectus militum Romanorum inuadens Phaſaelum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris geſta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis ſitus 891.a
feſtus procurator ſucceſſit Felici 798.a vide Porcius
feſtorum deſcriptio 92.f.93. per tot.
filij contumaces & proterui in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Iſraelis iura 121.
Flaccus Syriæ præſes 629.f
Flauius Ioſephus. vide Ioſephus
Flauius Sylua in adminiſtratione Iudææ Baſſo ſuccedit 985.d
contra Maſſadam militem mouet ibid. & 986.g. Maſſadam occupat & præſidium imponit, cum exercitu ad Cæſarem redit 994.g
fletus, ſylua 219.c
florus templi theſauris fruſtra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaricia in oppreſſione Hieroſolymorum 802.f
mendacium apud Ceſtium 803. per totum. vide Geſſius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippę libertus Romam miſſus à ſuo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interitus ipſe ſociauit 1097.a
frontonis geſta in cuſtodia 968.b
Fructus intempeſtiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animoſitas 720.b
furum pœna 127.a

G

Gaba, quid ſignificet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur ſic vocata 832.f
gabaenorum iniuria in vxorem Leuitæ, & quomodo eapropter mulctati 147. 148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ aſtu fœdus ineunt cum Ieſu 138.f. qui ipſis contra Hieroſolymitarum regem ſuccurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pomperj 473.c. eius geſta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro ſuccedens quid geſſerit clari 721.722. per tot. 980.e
gadara reſtaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Veſpaſianum mittunt, ſéque dedunt 888.e
gadarenſes Herodem fruſtra apud Cęſarem accuſant 540.b
gadæ natiuitas 30.g
& filij ſeptem 52.c
gadus prophęta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba Imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales inſectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid ſignificet 137.d
galilæę & regionis trãs Iordanem quanti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 831.f
galilææ vtriuſque deſcriptio ibid. calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis ſubacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnaciſſimi & omni tempore plurimi 823.a
Galilæorum quot millia Iaphæ occiſa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hieroſolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum deſiit ibid.
galliæ ſitus deſcriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000.f
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.866. per tot.
gamalenſium cædes a Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 384.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146.a
gazæi à Iamnęo obſeſſi capríque 459.e
gazara Palæſtinæ vrbs à Salomone bis ędificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum. quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869.d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circumciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 11.f.13.14. per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudęos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſubtractus 631.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ. frater 694.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſedantur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g.
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.a
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702.d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 799.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginęa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c

giſcala

giscala succenditur & diruitur 1001.e
giscala à Iosephi militibus diripitur, prædáque populatibus conceditur 828. per totum
giscalorum status 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio prosequitur Salomem 564.b. occiso marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius somnium & mors ibid.e
goboleitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hierosolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ib.
eiusdem pietas, sed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi statura & insolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenses 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Iosephum Zachariæ 418.b
gorion filius Iosephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramí Hierosolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum potest tollit & regnum administrat 311.g. 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadi 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum dissidium 649.c
græcis turpissimum visum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis fascibus Romanorum obedire 806.a
græcorum omnia noua & heri nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuasere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem.
philosophi primi Aegyptiorum Chaldæorúmque discipuli 1034.e
græci posteriores Timæum in plurimis mendacem ostendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit historiæ conscribendæ 1035.b
græcorum historicorum elegans descriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorum legislatores antiquissimi qui 1070.c
græcorum dij descripti 1077.& seqq. per totum. eorum legislatores poetis potestatem dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetorib. verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conscriberent ibid.
grádo apud Aegyptios ante Mosen nunquam visa 64.b
grapte cognata Isatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hierosolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
suis succurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gemnasia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibid.
hebræorum nullus regnante Salomone seruile opus faciebat 269.e
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b. 1050.a
hecatombæon mensis 110.c
hecatontomachi Alexandri Iamnæi 457.f
hellanicus ab Acusilao de genealogiis multum discrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina transit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hierosolymis 913.c
helenę Monobazi regis matris regia Hierosolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis subiecti 806.b
HEoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus historicus diligentissimus 1046.e
Hermogenes Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechimáque cum aliis prædonibus afficit supplicio 483.b
infantum ob cædem exosus dicit causam 484.b
præficitur Cœlisyriæ 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & assequitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonũ Aristobuli profligat 491.d
vxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vsque Romam 498.d
rex Iudææ à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiosè seruatus bis 505.c.& f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stupri solicitatur 518.e
bellum Aretę infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Cæsarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnifice donatur à Cæsare 529.a.530.b
necata à se vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Cæsaream condiderit, & à Cæsare sit muneratus 539.b. 540.541
salutat Agrippam 540.b
extruit templum Cæsari, & tributorum partem subditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Essenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hierosolymis sumtuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nouam 548.a
nauigat ad Cæs. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem suis remittit 551.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Cæs. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum reclusit 563.b. omnes coniunctos habet suspectos 565.566.567.568.569. à Syllæo iniquè accusatur apud Cæsarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse vxores habuerit & sobolem ib.627.f
Antipatrum damnatum in vincula coniicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & crudelis. 598.b
vim sibi conatur inferre, & Antipatri iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamento eius confirmato quantum filiis ipsius patrimonium superfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f. 731.732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e.
rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a.& seq. fratris mortem vlciscitur 738.f
in grauia iucidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat sibi Iulium Cæs. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748.& seqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filiis duob. & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Cæs. & Beryti 760.c. occidit 761.f.793.g
occisorum liberis prospicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 765.a
eius domus iterum conturbatur dissidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.e

INDEX

Vitellij iram in ſe concitat 625.c
bello ab Areta ſuperatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626 b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 67.f
herodes Herodis fil. Tyberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
a Caio Cæſare ob auaritiam increpitus, in Hiſpaniam cum vxore fugit 790. d
quando deceſſerit & quos liberos reliquerit 793.f
herodias Agrippæ ſoror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio proſequuta fratrem ſe ſuúmque maritum in exilium coniicit 638. g. 649 a. eius exprobrationes & ſtimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732-748.c
Herodotum cuncti mendacem oſtendunt 1035. a. Romanorum non meminiſſe 1038.g
herodotus erroris argutus 279.a
herodotus Halicarnaſſeus Iudęorũ gentem non ignorauit 1047.a
heroum oppidum 52. d
heſiodus ab Acuſilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
hettæi prędium 272. a
hezarbunis dux captus 155.b
hieremię prophetę vaticinium & epicedion Ioſię conſcriptum 335.f. & ſeqq. damnatur, iterum abſoluitur 336.f
aufugit 337.b
Hieremias in carcerem coniectus torquetur 339. c
in cœnoſum puteum prefocandus demittitur, verum rurſus liberatur, 339.f. non vult proficiſci Babylonem 343. b. donatur magnis munerib. & alia eius geſta ibid.c
Hieremias conſulens Ioanni Careę abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
Hierichus vrbs 112. a
excinditur, & reſtaurator ipſius diris deuouetur 137.b
hierichus deſolata 890. f
eius agri deſcriptio ibid.g
hierichontis fons ex peſtilenti & infrugifero ſaluberrimus, & feraciſſimus ab Heliſęo factus 891.d
hierichuntij agri bonitas 141.c. 475.b. 518.d
hieroboamus Nabathęi filius vaticinio cognoſcens ſe futurum regem populum ad defectionem ſolicitat, effugit Solomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duáſque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur, & inde à pſeudopropheta ſeducitur 277 g. 278.a
filio ſuo ęgrotante quid reſponſi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni ſucceſſore Nadabo 282. c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
hieroboamus Ioę filius regnum Iſraelitarum excipit 316.b
Syriam ſuo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hęrede relicto 318. f
hieronymus hiſtoricus Iudęorum 1010.f
hieroſolymę rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hieroſolyma oppugnatur, inferiorę que parte capitur 145. f
hieroſolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exædificata 218.b
Hieroſolymorum theſauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum ſpacium diruuntur per ſuam 317.e
hieroſolymorum captiuitatem qui prophetæ prædixerint 335 f
hieroſolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vaſtatio 342. per totum
hieroſolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius ſpoliatur & prophanatur 409. a
reſtituitur tam vrbs quàm templum 415. d
hieroſolyma & templum à Pompeio ex pugnata 473.e
hieroſolyma diripitur à Parthis 497.d
hieroſolyma eiúſque templum cur deus auerſatus 695 d
hieroſolyma ad ſummum felicitatis euaſiſſe faſtigium, & ad extremam eſſe deiecta miſeriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a. per totum
hieroſolyma Iudææ vmbilicus, eiúſque ſitus 883. g
deſcriptio 912.e. per totum & 1049. c
hieroſolyma bello, dominatione, ſeditione laborat 887. g
hieroſolyma quando & quoties capta vaſtata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid.e. eius origo & finis ibid.f
hieroſolyma non idem vóce Iudaica quod Græca ſignificat 1059.d
hieroſolymitanis fame laborãtibus ſuccurrit Helena 686.
hieroſolymitanorum ſupplicatio 795.b
hieroſolymitani officioſe Agrippæ, & Politano obuiam progreſſi 803.e
hieroſolymitanorum & Romanorum ſeditio 811. a
Hieroſolymitanorum luctus publicus 813. e
hieroſolymitanorum turbæ & indignationes propter Ioſephum 856.d
hieroſolymitanorum miſerabiles clades, & fuga ad Veſpaſianum 886 d e
hieroſolymitani prima aggreſſione ſuperiores 907.f
in legionẽ decimam excurrunt 909.a
eorum inſidię contra Romanos 911.b
ſeditiones perpetuę 920.d. per tot.
conflictus cum Romanis 920.d. & ſeq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad ſuum excidium coegere 933.b
hieroſolymitanorum calamitas, & clades miſerrima 932. 933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 935.e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viſcera duorum millium patefacta ſunt 940. a
famis incrementum horribile 941.c
Hieroſolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941. a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943.c. pugna magna & ferox 946d
mendacia inter ſeditioſos 949 c
pertinacia infana ibid. pugna atrox circa cuſtodias 950. d
pugna circa templum 952 d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a.c rca templum 459.e
ſtrages & fuga incenſo templo 4.9.a
ſex mill.a in porticum confugiunt, &. que ſaluari ex propheta falſo ſeduncutur 459 g. 960. a
plurimi confugiunt ad Titum 9.6 b
infinita multitudo venit ibid. ſtrages crudeliſſima, incendium, fames, captiuitaſque 967. 968. per totum
Hieroſolymitani ſoli quanta bonitas 141.e
hiezecielis prophetia 335.f 338.e
hin. menſura qualis 88.d
hippeni Iudæos ſuos cohabitatores male tractant 815.d
hippici turris deſcriptio 914.d
hi, podromos locus 773.e
hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hieroſolymis contulerit 1042. c. mulctatus quod Salomonis propoſita ænigmata ſoluere non potuit ibid.f. eius geſta ibid.
Vide etiam Iromus
hiſpani quando & quemadmodum Romanis ſubditi 806.g
hiſtoria apud Barbaros ſolennior quàm Græcos 1038.b
hiſtoriæ ſcriptori quæ curanda 468.b
hiſtoriæ veritatem à Iudæis honorari, à Græcis verò negligi 707. a
hiſtoriæ veræ quod indicium 1015.e
hiſtoriarum ſcriptoribus non idem ſcopus 1. in principio
hiſtoricus mendax quantum à falſario inſtrumentorum differat 1024.e
hiſtoricus quis laude dignus 706.f
hiſtorici quod officium 1024.f
holocautoma ſacrificium cur dictum 91. a
homeri poemate nullum vetuſtius 1034.d
quomodo conſeruatum ibid.
homicidarum inuitorum aſyla 18.d
homicidij incerti inquiſitio' qualis fiat 112.f. 113 a
hominis creatio 4.e
hominis ætatis quis terminus præſcriptus 8.e.15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7.c
hominum cõmercia quibus vitanda 94.c
hominum ingenium quàm ſit malũ 19.a
homonœa, loci nomen 1020.e
hortos penſiles à Nabuchodonoſoro extructos 360.a
hoſpitij reuerentia 20.a. 147.d
hyc vocis ſignificatio 1040.a
hyoſcyami deſcriptio 86.b
hyperberetæus menſis 92. c. 263. b. 286. b
hyrcanium vicus 742.d
hyrcanus Alexandri Iannæi filius conſtituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ocioſam vitam elegit 468.d.& 71-.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam fruſtra ambit 471.b
diſceptat apud Pompeium cum fratre 471.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæſ. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.730.e
a Par-

à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur, a quo perhdè tractatur 521. per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitã fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.c.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 716.f
Hyrcanus Ioſephi Tobiæ filius adoleſcens ingenioſus 404.405.406.per totum
eius geſta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi inſidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ecc. talentis. Dauidiſque theſaurum tribus millibus talentorum imminuit 449 g. 450.a
vrbes ab hoſtibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d
Samariam obſidet & radicitus tollit, cúmque deo colloquitur 452. per totum. eius felicitas & mors 454.a
ſomnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

IAbinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipſe 152.c
Iabiſſa ciuitas, & Iabiſſenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabiſus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæſi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna veſtibuli templi 261.b
Iacimus. vide Alcimus
Iacimus Z. maris filius eques 584.f
Iacobi filij Iſaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti viſio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
viſiones iterum 31.d
aufugit à ſocero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum ſpectro 33.b
Iacobus vocatur Iſrael bid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Ioſephum luget 39.c
mittit filios frumentatũ in Aegyptũ 44.f. proficiſcitur ipſe etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Chriſti lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Iacobi ſeptimi ex fratribus Macchabæi ſupplicia & conſtantia 1096.b
Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco ſit. 383.b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
Iadon propheta Hieroboami idololatriã obiurgat 278.c. diſcerpitur à leone 277.c
Iahel: vide Iale
Iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.c
Iale Syſarem occidit 153.b
Ialus cuſtos theſaurorum Dauidis 250.c
Ianiæ regni termini 1040.b
Iannæus Alexander. quære Alexander
Iapha vicus 1016.d
Iaphæ munitiones 848.a
Iaphetus filius Noë 11.d
eius ſoboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f. 13.a
Iaphthes accitus ad principatum Iſraelitarum 158.a
victor filiam ſuam deo mactat ibidem.c
Iar, menſis 259.c
Iardan vicus 833.f
Iaſon, alias Ieſus, Onię pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408.c
Iaſon vt pontifex conſtituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
Iauanes Iapheti filius 13.a
Iazarus pontificatu priuatur 618.e
Iaziel propheta vaticinatur Ioſaphato 298.c
Iazoron vrbs ſpoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416.c
Iberi, populus 13.b
Ibes ſerpentibus infeſtæ 58.d
Ides ſcelus & ſupplicium 622. 623
Idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi ſubdita 222.f
eius tumultus 779.g
Idumæi, quomodo circuncifionem & religionem admiſerint 450.c
Idumæorum nationis deſcriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt ibid.g
ſeditio & tumultus 880.g
Idumæi cum vigintiquinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.c. ad Titum ſupplices veniunt 965.g. ſcelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboſtus Sauli filius cõſtituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per inſidias 216.c
ſepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebuſæi populus 14.d
Iebuſæorum ludibrium in Dauidem male ipſis ceſſit 217.f
Iechonias. vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Ieſraela vrbs 288.c
Ieſſæus filius Obedæ 164.e
Ieſſæi filij qui 186.c
Ieſus Chriſtus deſcribitur 621.f
Ieſus Anani filius prædixit Hieroſolymę excidium 961.a
Ieſus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Ieſus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Ieſus dictus Onię frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
Ieſus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananææ explorationem indicat ſuis commilitonibus, & terriis reddit animum 99.a
Moyſes eum ſibi ſucceſſorem deſignat 118.c
prædicit, quæ geſturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu ſuperat 135.f
Hierichuntem ſine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitiq; quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæſitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananeorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Ieſus Phabetis filius pontificatu priuatur 517.d
Ieſu pontificis ad multitudinem Hieroſolymitanam oratio 878. 879. per totum
mors 882.e
eius virtutes celebratæ 883.b
Ieſu Saphiæ filij facinora 1003.e. & 1008. 1009. 1020. 121 per totum
Ieſus Sapphæ filius 822.d
Ieſus Thebuthi ſacerdos Titio ſacra donaria tradit 966.c
Ieſus Tobiæ filius quid geſſerit 857. 858. 860 per totum
Ieus Amaſis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Iſraelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali ſacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipſe numinis moritur
Ioaza filio ſucceſſore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Ioſaphatum 297.a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de curri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moyſi 94.c
Impedimentorum cuſtodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f.208.a
Imperatores Rom. ſemper honorauerunt & ornauerunt templum Hieroſolymitanum 940.c
Imperij Romani fines quouſque 805. f. 837.b
Indorum mortis deſcriptio enarrata 991. e
Iniuria maxima quæ 122.d
Inuenta debere reſtitui 127.f
Inundationis vniuerſalis deſcriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. per totum
ingenioſum commentum fingit 228.b
Abeſalomum interimit 234.c
Dauidem Abeſalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amaſam interficit & Sabæum perſequitur, capútque ipſius ad regem perfert, & reſtituitur priſtinæ præfecturæ 238.f.241.c
populum cenſet 244.b
occiditur 254.c
Ioadus quomodo Gotholiam regno ſpoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.a.313.a
ſtudet templo reſtaurando & moritur 314.a
Ioachabis natiuitas & quid ſignificet 167.a
Ioacimus Ieſu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum conſtituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.c
Ioacimus Ioſiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Aegyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

INDEX

Ioacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
Ioannes Ananiæ filius Gophnitices & Acrabatenę regionum rector designatus 822.e
Ioannes Asamonæi fil. occisus 710.b
Ioannis Baptistæ interitus 626 f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectore persequitur 344 e
consulit Hieremiam, & ipsum in Aegyptum abducit 345.a
Ioannes dux militum Ionathæ 293.c
Ioannes Effæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 812.e
Ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabensibus Amaræis occiditur 428.c
Ioannes Idumęorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 9.2.g
Ioannes Iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382 e
moritur 383.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quàm Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e. 431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004 1005.1006.1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.a
ad defectionem incitat 858 d
Titum fallere conabatur 869.d
Hierosolymam fugit 869.f
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.f
Hierosolymitanis exitij causa 876.a
malitia, crudelitas & gesta 887 897. 898.920.923.915 931.932.933.936.940. 943.& seqq.
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 910.f
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
b. contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid f
Ioasus Ochoziæ filius quomodo à Gotoliæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314 d
Zachariam Ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.e
a grotans occiditur 315.a
Ioazarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 817 c
Ioazarus Iosepho inuidet 1013.c
Ioazarus priuatur pontificatu 618 e
Ioazis Ieu filius regnum paternum assequitur 313.g.315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315.d
Ioazus Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Iobacchus torrens 33.b. 111.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelus quid significet 96.c
Iobeli anni remissio & libertas ibid.
Iochabel mater Moysis 15.f
Iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 101. d
Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas missus sit, & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum viuus in terram reuomitus 318.c
Ionia vnde sic dicta 13.a
Ionici Iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550. e
Ionum in Iudæos odium 398.d
Ionatas Anani fil. 676.e
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 791 d
Ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Typhone & occiditur 710. c
Ionathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179.c
hostes vnico tantum arm igero comitatus aggreditur 181.c
animositas & honestas 181. f
amor in Dauidem 195.c.195.c
fœdus cum eo 193 f
cadit in pugna contra Palęstinos 208.c
eius posteri quo honore a Dauide affecti 2 3.b
Ionathæ cuiusdam Sadducęi cum Pharisæis contentio 453. f
Ionathas homo viliff. prouocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit imperij administratione 428.a
Ionathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020. 1021.
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987. d
Ionathas qui aliàs Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227. f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
eius supplicium 997 d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ib d. c
Ioppensium interfectorum quot millia 818. a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300 a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cauet Syrorum insidias 303 c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati cum mox pœnitet 302. b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308 a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 382.a
fratres & amicos paternos occidit 305.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iosabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311. g. 312. a
Iosadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342 e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222 g
Iosaphatus Asani fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 295 a
quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietate émque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298 e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 724.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
a canibus non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 710.f
Iosephus Cabeus pontifex 697.f
priuatur munere ib.
Iosephus Caiaphas. quære Caiaphas
Iosephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 812 e
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Iosephus Itaburij montis planiciem muro circundedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Iosepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historiæ descriptionis ac suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999 d
committitur ea ipsius natalæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005 bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidiis, calumniis variis petitus cusit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. ciuitates munit 1013 a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
astutia eius in cognoscendis insidiis 1016.a
Ioannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolyma 1011.c
in se-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hierosolyma mittit 1024 b
calumnias falsi historici depellit inidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1016.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e
vxores ducit, & liberos procreat 1031. f
qua diligentia quóque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705.706 707.708. per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 832. e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Giscalæi subito oppressus 821. b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838. f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840. 841. 842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Vespasianum 991. b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo delitescit 840. f
eius socij ipsum persequuntur ibid.
eius oratio philosophica ad socios 852.a. eius socij cum ipso cedes mutuas sortiuntur 853. e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854. c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939. e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948. a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis frustra obsecrat 965. b
Iosephus Medicaster defectionis autor 1012. f
Iosephi filij Iacobi natiuitas 31. b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Aegyptum 39. c
solicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a. 43.d
è vinculis liberatur 43. c
præficitur Aegypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50. d
patri aduentanti occurrit 52. d
moritur, & ossa eius in Chananæam transferuntur 54. a.
laudatur 1085. g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037. e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038 a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822. e
Iosephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402 b
festiuum eius responsum 40..e
vxores & liberi 403. e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416. f
vincitur à Gorgia 418. b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum moritur 335. e
Iosue. vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tribua pendere cogit, 310.e
filio Achaze successore relicto decedit 321. c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Iotapæ Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapatæ situs descriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856. a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 849. f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Ious mensis 110. e
Iozarus constituitur pontifex 557.d
priuatur eo 613. e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603. b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus à Solomone 267. d
Isacus nascitur & circumciditur 21.e
ducitur sacrificandus 23.a
ducit vxorem 26. a
nascuntur ei gemini 26. d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27. a
fallitur ab vxore ibid.c. moritur 34.e
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij natiuitas & circumcisio 19 d
Arabum autor est 21. f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 656.c
Ismael regij generis Iudæus Godoliam interficit 344. b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33. c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54. f. labor augetur 62. d. quantus eorum ex Aegypto migrantium numerus 65. d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Aegyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71. d
coturnicibus pascuntur mannáq; 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 97.c. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75. a
quæ eis triginta octo annis in deserto obuenerint 109. 110. quales milites fuerunt 110 f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitarum puellis seducuntur 114. f
eos excindunt 117. e. Hierichuntem delent 136. g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commouentur inter se propter aram in ripa Iordanis extructam 143.c. quomodo se gesserint post Iesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146 c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis miserè tractantur 153.d
restituuntur libertati per Gedeonem 154.f. sub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, sed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæstinis 208.b
ciuili bello laborant 212
Israelitæ quot annis post Iesum nequiuerint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324. g
Itaburius mons 141.g
situs 866.f
Italiæ bella ciuilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus priuatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal, & eius inuenta 7.d
Iuctas Hebri filius quos liberos habuerit 15 b
Iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 658.d
Iudææ regio vbi præstantissima 719.b
Iudææ descriptio 813 d
Iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hierosolymis interiret 888.c
Iudæus vinus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 913.d

INDEX

Iudæi quando primum cœperint appellari 372. b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357. b
impediuntur ab ædificando 360. a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262. f
quando templum absoluerint 366. c
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372. d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376. a
quomodo à Bagose tractati 382. f
quomodo ab Alexandro Magno 385. d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392. b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397. 398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422. a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424. c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425. c
quando primum Romanis subditi 475. c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485. c
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433. g. 434. a
Iudæorum sectæ quot 442. d
Iudæi quàm sint religiosi 474. b
Iudęorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561. d
Iudæi seditionem excitant 596. 601. 604 605. 606. 607. 608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621. b. 640. a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695. a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649. c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649. e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682. a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691. a
eorum & alia clades ibidem
Iudęorum cum Syris dissidium 695. g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700. c
Iudęorum epulę ferales 775. a
Iudęorum contra Archelaum accusatio & petitio 781. f
Iudęi Petronio supplicant 791. b
Iudęorum tumultus sub Cumano & æmulatio 794. a
Iudęorum & Syrorum seditio circa Cęsaream 797. d
Iudęorum sub Albino Hierosolymis seditio 798. b
alia sub Floro Cęsareę 799. b
Iudęorum dispersio in totum 809. d
Iudęi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810. f
Iudęorum contentio cum Romanis ibidem
Iudęi contra Iudęos in Scythopoli 814. d
Iudęorum Alexandrię occisorum quinquaginta millia 817. b
Iudęorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymę 818. c
Iudęorum victoria insignis contra Cestium 820. vnde elati facti 830. e
Iudęi à Romanis profligantur 831. d. 848. c
Iudęorum clades ab Idumęis facta 882. b
Iudęorum circa sepulturam cura ibid. f
Iudęorum in Massada immane factum 994. b
Iudęorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995. d
Iudęorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033. a
Iudęorum cura conscribendę historię 1036. a
Iudęorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033. c. 1038. b
eorum apud antiquissimos nomina 1040. g. eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum 1042. a
Iudęorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188. e
eorum leges optimę 1080. f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudęorum fides & auxilia contra Aegyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & Senatu Romano, imperatoribusque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316. c
Iudas, Iudæi 14. b
Iudę portio in terra Chananæa 141. e
Iudæ natiuitas 30. f
consilium de fratris cæde vitanda 39. b
homo vehemens 46. d
filij tres 52. b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145. c
Iędam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249. e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709. c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441. d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382. e
Iudas Essæus propheta 713. c
Iudas Ezechiæ latronis filius Archelai regnum affectat 607. d
tumultum excitat 780. a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616. c
eius secta 617. b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983. d
Iudas Iudę filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938. g
Iudas Macchabæus 410. g
Patri in administratione succedit 412. d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid. e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414. e
itidem Lysiam 415. b
templum purgat & instaurat ibid. d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416. b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 425. c
Iudas Sepphoræi sophista 772. b
Iudas vates 455. b
Iudicum Starus quis 178. e
Iulia vxor Cæs. Augusti 559. d
Iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 509. f
Iuliani centurionis fortitudo & fatum 947. a
Iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Aegypti s gerit 479. f
amicus & beneficus est in Iudæos 482. a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485. d
occiditur 489. a
Iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Antonium 524. a
occidit eum cum Cleopatra 528. e
Iulius Capella 1000. f
Iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667. c
interficitur & ipse 973. b
Iupiter Olympius 651. e
Iurisiurandi modus 24. f
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964. d

L

LAbanus Bamelis filius 15. f
dolosè cum Iacobo agit 30. c
persequitur fugientem generum 31. d
Labosardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407. b
Lacedæmonij cum Iudæis societatem & fœdus faciunt 442. b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis subditi 805. e
Laniechus, pater liberorum LXXVII. 7. d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956. f
Latopolis 65. c
Latronum colluuies Hierosolymis 871. c. 872. eorum f. einora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694. f. 695. f. 999. f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occisus 653. f. 656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra vrgente inedia inuadunt 304. f
Leprosorum conditio 94. c
& quod alicubi sint in precio ib. e
Leuces loci descriptio 988. f
Leui, militum præfectus 1013. b
Leuis natiuitas 30. e
vlciscitur sororis stuprum 34. a
filij ipsius tres 52. a
Leuitas traditur 871. g
occiditur 874. a
Leuitę vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147. c
Leuitæ eius prudentia ib. e
Leuitarum numerus 97. a
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108. g. 109. a
earum ciuitatum nomina 142. c
Leuitæ vsum vestis lineæ impetrant 699. d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94. a
Lex Moysis cur à poetis aut prophanis historicis non tractata 391. c. 397. c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070. d
Leges Moysis ad mores pietatémque pertinentes 121. a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30. e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036. c
Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudęis stipendium indixit 983. d

Lybia dicitur Aphrica 24. d
Libys, Libya 14. a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11. b
longinus tribunus a Iudæis occisus 810. f
longini equitis Romani forte factum 924. c
Longini iuuenis Romani facinus 953. f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15. g
captiuus abducitur 18. a
seruatur de excidio Sodomitarũ 20. d
filiæ cum patre coeunt ibid. f
Loti vxor in salis statuam versa ibid.
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980. b
Machærunta quoque 983. a
Iardem Syluam oppugnat 983. b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille iuuenum interficit 893. a
Luctus tempus 126. d
Ludas, Ludi 15. a
Ludi Circenses 614. b
luminum festiuitas, & eius institutio 415. e
lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudæorum 995. e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
lustrandi populum modus 109. g. 110. a
lustrationis tabernaculi modus 88. c
lydda ciuitas à Cestio exusta 818. e
lydi olim Ludi dicti 15. a
lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490. d
interficitur à Cleopatra 519. a
lysanias Parthos in Iudæos incitat 750. c
lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Iudæos 413. d
lysias vincitur à Iuda Macchabæo 415. b
occiditur à Demetrio 421. g
lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459. e
lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388. a
lysimachi portentosa de Iudæis mendacia confutata 1058. 1059. 1060. 1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

MAcedones transisse pedites mare Pamphylium 68. b
Macedones quando Romanis subditi 806. a
Macedones Aegyptios subiugarunt 1068. e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083. a
vbi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503. d 738. b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabęi constantia 1094. b
Macheruntij Romanis persuadent vt præsidio suo decedant 816. b
Machærus quomodo capta à Romanis 982. c. situs eius descriptus 980. c
Macho capta & deprædata 222. c
Macro præfectus prætorianorum militum 633. b
Madianitarum filię Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot. cæduntur cum suis regibus 117. f
Madianitæ Hebræos subigunt 153. d
cæduntur maxima strage 155. a
Madiana ciuitas 59. d
Madus, Madæi 13. a
Magnus campus regio 1014. e
eiusque descriptio 891. a
Magoges & Magogæ populi 13. a
Magus Aegyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 797. a
cum paucis fugit ibid. d
Magi & Iatrones uerum Iudęos afflixerunt 797. c
Magorum turba in Iudęa 694. g 695. c
Malichus exactionum collector pro Cassio 717. d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727. c. 728. a
Malichi Arabum regis perfidia 494. a 733. b
Malchus Arabię rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum, equites mille 834. f
Malichus Iudęorum dux 721. e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Lanneum 476. c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid. f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594. b
Man vox interrogatiua 73. c
Manachases vestis qualis 84. b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542. a
Manahemus Iudę Galilęi fil. Massadam inuadit 811. g. 812. a
velut rex Hierosolymam redit, & princeps seditionis sit ibid.
interficitur 813. a
Manahemus occiso Seleuco regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post à Phullo pace redempta moritur 320. b
Manasses Ioseph filius 44. d. 52. b
Manasses in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53. e
censetur loco Leui 96. f
Manassę pars dimidia Chananęę 141. d
Manasses Ezecię filius regnum paternum assequitur, impiissimus, & prophetarum occisor captus à Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 312. g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384. b
Manasses fit pontifex 401. b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 812. e
Mandra, locus 344 f
Mane, quę diei pars 4. c
Manethon Aegyptius historicus 1039. d
eius historię compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Iudęorum confirmat 1042. a
AEgyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052. a
eius historia emendata ibidem. & 1054. a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
manna qualis cibus 72. g
Mannęus Lazari ad Titum profugit 941. a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160. a
Mar locus cur sit vocatus 70. c
Mara quid significet 163. e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchę fil. 673. e
M. Antonius. quęre Antonius
M. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956. f
Mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 365. f. 367. d
Mardochæus Esterę patruus 374. b
regi insidias prodit 374. g
Iudæorum calamitatem Estheræ indicat 376. c
afficitur summo honore 379. b
Amanis potestatem & bona accipit 380. b
Mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67. e. 68. b
Mare vas templi cur sic dictum 261. b
& quàm fuerit capax, eiusque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285. a
Maresa vrbs 283. a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955. a
Mariamne Agrippæ filia 628. a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, vxor Herodis 512. b
occiditur à marito 530. b
Mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729. d
eius insolentia in maritum 750. a
occiditur 750. g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693. f
Mariamme Moysis soror 56. b
moritur 209. f
Mariammes turris descriptio 914. g
Mariammes turris descriptio 914. g
Marisa ciuitas deuastatur 732. d
Marsonane, mensis 9. a
Marsus Syriæ præficitur 676. e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677. d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678. e
Marsias Agrippæ libertus 630. b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636. d
Marthace Archelai mater moritur 605. e
Marullus præses Iudææ constituitur 637. c
Massabazanes quid 84. e
Massadæ castelli descriptio 887. f
Massadæ castelli situs descript. 986. g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988. c
Masnaemphthes pileus 84. e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171. g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709. b
Mathanes Baalis sacerdos trucidatur 313. b
Matthias Anani fit pontifex 676. e
priuatur sacerdotio 678. f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441. d
Matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, veramque religionem fortiter tuetur 410 g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412. d
Matthias Margaloti seditionem mouet 596. a
exuritur viuus 597. e
Matthias Margali sophista 772. b
Matthias pontifex mittitur vt Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 858. a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589 c. priuatur eo munere 597. c
Matthię Boethi mors crudelissima 938. e
Maxilla, locus 161. g. 162. a
maxaca ciuitas 13. b

INDEX

Madabenſes Amaræi, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450. d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13. a
Medi quòd in Aſia regnauerunt Græcis cogniti 1038. f
Megaſſari facinus audax 935. b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575. a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alij nuptum 202.a ridet maritum 220. d
Melchiſedecus rex Solymę Abrahamum conuiuio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783.e
Memnonis ſepulchri deſcriptio 790. g 791. a
Memphiboſtus Ionathę filius humaniſſime à Dauide habitus 223. c delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724. c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042. g
Mendæ ciuitas 335.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui aliàs Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit à patriis legibus 408. d abducitur captiuus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83. b
Menſæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ deſcriptio 403. d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9. a
Menſuras quis excogitarit 7. c
Meroè vnde dicta 58. f
Meſas, Meſanæi 15. a
Meſchus, Meſchini 13. b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24. f
Meſre, Meſræi 13.f
Meſræi filij quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493. g
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694. a
Methir, tunica pontificalis 84. f
Metilius præfectus à cæde reſeruatus 813. d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid. b
Michæas propheta, vulnerare ipſum nolenti male ominatur, 292. e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid. g Achabo interitum prædicit 294. d
Michæas propheta 336. g
Michole vxor Dauidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462. a
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792. g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691.b
militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid. c
militiæ qui non commodi 129. f & qui ab ea immunes ibidem. g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Iudæos 478. c
Minæus Aegypti rex, Memphis conditor 268. f
M. Minucianus 660.a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quò neceſſitatis perueneterit 300. c
Miſenum oppidum 652. c
Mithridates æratij Cyri præfectus 358.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Aegyptios vincit 480. b eius geſta 714.a
Mithridates quomodo ab Anileo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301. d
Moabus, Moabitæ 21. a
Molonis mendacia de Iudæis 1061. d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685. c eius regnum 920. c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684. f rex fit 689. e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum deuolutum 319. f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132. b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis natiuitas 55.a quomodo ſeruatus 56. b cur ſic vocatus ibid.f adoptatur à regina 57. b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid. c præficitur exercitui Aegyptiorum & Aethiopas bello vincit 58. b ducit Tharbin vxorem 59. b fugit Aegyptios ibid. c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid. f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60. b confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61. f edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61.f 62. 63. educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid. e traducit eos per mare rubrum incolumes 67. d aquam amaram facit potabilem 70. 71. a. coturnices & manna impetrat à deo 72. e ex petra aquam elicit 73. f cum Amalecitis pugnat 75. b decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96. g quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87.e dedicato templo victimas offert 89.a in tabernaculo Deum conſulit 90.f tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni belióque neceſſaria 96. f. mittit exploratores in Chananæam 98. d Coræ factionem compeſcit 104. d eius iuſtitia 106. f. luſtrat populum 109.g. Schonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117. e. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid.g morituras quid ſuis prædixerit 119.b quas leges præſcripſerit 120. f vſque 136 exhortatur Ieſum vt in Chananæos exercitum ducat 131.a nube circundatus diſparuit 132.d lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84.d vir admirandus 99.f
moſeos quinque librorum ſcopus 1036 f
moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053.g. 1054.g
moſes Aegyptius vir diuinus habitus 1056 d. eius tempora quibus vixit deſcripta ibid. eius virtus & geſta 1070. 1071. per totum
moſollani Iudæi nobile factum 1049.f
mucheus fert ſententiam contra Vaſten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuerſorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam conſtupratit 622.f
murus trigintanouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937. b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 142.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

NAamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 169.c quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178. b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223 f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g quid ſignificet 201.c moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 141.a
nabrodes, qualis vir 11. f. 14.b
nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 335.d Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337. d duces eius qui vrbem Hieroſolymæ ceperunt 341.b quomodo captum Sedeciam tractarit 141.e Hieroſolyma penitus excindendà, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 341.a Cœlen Syriam ac Aegyptum perdomat 345.c iudæorũ nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346. f. moritur 349. c. geſtorum eius repetitio 350. d. poſterorum eius finis 351.a
Naburhus propter negatum regi fundũ lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Naccebus Arabum dux cæſus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. quot habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282. d
Nain vicus 894.d
Nais à Caine condita 7. d
Nais vicus 691. e
Narbathæ regionis situs 799. f
Narbathene toparchia à Cestij equitibus vastata 818.a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807 d
Nathan propheta 220. e mittitur ad Dauidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet 247.c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321. a
Nazaræi deo deuoti 109.b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839. g
Necessitate laborantes sublenare, homini decentissimum & deo gratissimum 205. e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928. f
Nechaos Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 3.5. e captiuum abducit Ioacum filium eius 336. a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 338. c vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371. d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephtani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242. e
Nephtalimi nativitas 30.f filij eius 52.c
Nephthalitarum fors 142. a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795. g
Neronis imperium quandiu duraverit 893. b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968. e
Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Iudæa 830. a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.e
Nero. quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 658.f
Neruis cur Iudæi abstineant 33.c
Netiræ & Philippi fratrum fortia facta 844. e
Nicanor perfidus contra Iudam Machabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423. f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Aegypti 269. b
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398. e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563. c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604. e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550. g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782. f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822. d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831. f
iterum fugit 832. a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831. b
quomodo occisus 885.c
Nigliśar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350. d
Nilus fluuius 5. d
Nilus vsque ad Elephantinem navigabilis 894. b
Ninum quis condiderit 14. f
Ninus regia Assyriorum 330. d
Nisan, mensis 9. a. 64. g. 93. a. 366. f
Nisibis regio 687. e
Nisibis vrbs 644. d
Noba oppidum sacerdotum 195. a excinditur cum vniuersis habitatoribus 196. f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104. f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989. a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8. c
Noe quomodo arcam constituxerit & è diluuio sit seruatus 8. e
eius filij quales 11. d
vini vsus repertor inebriatur 14. e
Norbani interitus 661. e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97. b. 99. c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692. b
& eius gesta 795. c
Nymphidius homo nequiss. 893. e

O

OBadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 264. e
Obedias, iumentorum Achabi curator, vir pius, propheras liberat 286. e
quomodo vxor eius vidua per Elizæum sit à debitorum molestijs liberata 302. b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 312.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566.b
superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathę dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295. f
ex casu moritur 299. b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Ieu perit 309. e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205. e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495. f
Oges rex excinditur 111. e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334. b
Oliueti mons 695.e
Olurus vicus 891. b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Iupiter 652.e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064. c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Aegypto ædificat 433 a
Onias Onię fil. pontifex quanta mala secerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate ejectos 708.e
Oniæ, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.c
vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 392. a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470. d
Oniæ regio 480.d
Ophnes sceleste fratricida filius Elis 164.f.165.a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 171. d. 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
viuus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & Persidem 324. g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d 896. d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15. a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Oza percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317. g
natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

PAcorus rex Mediæ 688. a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985. c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730. d
Pacorus Pacori regis patruus exploratr Iudæam ibid.
insidiatur Phasaelo 495.c. 730. g 731. a.
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494. d
occiditur 503. d
Patina Claudij Cæs. vxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66. a
Palæstinos Sampson vexat 161. c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 164. b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170. c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 187. d

INDEX

denuo redintegrant bellum, ſed infeliciter 191. g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæſtinos Dauid ſuperat 219.c
penitus ſubigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præſtantia 619.a
Palmira vrbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus tranſitum præbuiſſe 68.b
Panes propoſitionis 83.d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pännychis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem geſſerit 505.d. 739.c
occiditur 740.b
Paradiſi deſcriptio 5.b
Parricidium quàm graue ſit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phaſaelo captiuos abducunt 494.c. 496.a
Hieroſolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paſchæ inſtitutio & celebratio 65.a. 93.a 136.b. 602.a
Paſini caſtrum 15.a
Patriæ cauſa nihil non faciendum 206.a
Paulina quomodo à Mundo conſtupratа 622.f
Paulinus Lupo in adminiſtratione Alexandriæ ſuccedit 996.d
templum Oniæ penitus ſpoliat, & inacceſſum facit ibid.
Pauſanias Ceraſtę fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata vnde maxime naſcantur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum poſſeſſio conſtabat 60.b
Pecuniam publicam nullam eſſe Iudęis, quàm ſacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi depoſuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis forte factum 952.a
Peluſium vrbs 184.c. 894.b
Peluſium capitur 480.d. 724.c
Pentecoſtes feſtiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoſte vnde dicta 778.g
Peræa regionis deſcriptio 833.c
Percuſſus in tixa quomodo vindicandus 128.a
Perſæ populus 14.f
Perſarum mos in bibendo 373.d
Perſarum lex de vxoribus ibid.e
Perſarum contra Græcos expeditio 1034.e.
contra Aegyptios 1068.b
Perſæ in Aſia regnauerunt 1038.f
Perſicarum rerum ſcriptores probatiſſimi inter ſe diſcordant 1035.a
Peſtis quàm ſæua inuaſerit Dauidis regnum propter recenſicum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Ioſephum 39.f
Petilius Cerealis proconſul Germanos ad ſobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Aegypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præſes Syriæ conſtituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum ſuo periculo 641.d
Petronij epiſtola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæſaris ſtatuas recipiendas 791.c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem ſuccedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romelię fil. vir impius, regnum Iſraelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid ſignificet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phaniſus Samuelis filius è rure abſtractus ad pontificatum 872.f
Phanaſus pontifex a ſeditioſis conſtituitur 700.b
Phanuel locus cur ſic dictus 33.c
Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, & quando ſic appellari deſierunt 268.f
Pharaothes Aegypti rex Abrahami coniugem concupiſcit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebręos 61.62.63.64.65. per totum
dimiſſos inſequitur 65.f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari inſulæ deſcriptio 894.c
Phariſæorum ſecta 442.d
autoritas 453.b. 463.e
Phariſæorum ſecta qualis 585.f
Phariſæi 617.c
Phariſęorum exiſtimatio 716.e
& quomodo ſe geſſerint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi menſis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phaſaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur militibus 725.e
ſuperat Felicem 729.a
accuſatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit ſeſe 732.e
Phaſaelus ciuitas 748.c
Phaſaelus, turris & oppidum 560.a. 606.b 748.b. 779.b. 914.e
Pheroręs Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præciſum 506.a
aſſequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam reſpuit vxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accuſat ipſius filio 565.b
Salomen accuſat Herodi 565.f
diſſidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accuſatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid geſſerit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accuſat Salomen 755.c
ſeipſum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pheroręs vxoris inſolentia 763.e
Phiala lacus 850.f
Philadelphenſium cum Iudęis diſſidium 682.b
Philippus Ptolemęi Minnęi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæſus 659.d
Philippus Antiochi Gryphi fil. Syrię partem imperans Antiochum Cyzicenu ſuperat 459.g. 400.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus conſtituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quàmobrem à Varo Romam præmiſſus 782.a
Philippus Herodis filius conſtituitur tetrarcha 599.f
ſuccurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni conſequitur 611.e
calumniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quę regiones cęſſerint 782.g
Cæſaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honeſtus fuerit vir 615.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 384.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis ſeruatus, eiuſq; geſta 1003.a. 1012.d
filię eius duę in excidio Gamalę ſeruatę 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur ſupplicio 421.d
Philiſtinus, Philiſtini 14.c
Philo Iudęorũ legatus à Caligula repulſus 649.e
Philo hiſtoricus 1051.b
Philoſophiæ tria genera apud Iudęos 784.g
Philoſophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philoſophorum de Deo diſcordes ſententię 1071.f
Philoſtephanus Ptolemęi Lathuri dux 457.g
Philoſtratus hiſtoricus 1045.b
Phineas ſacrępecunię cuſtos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f. 117.c
Phinees domus ſacerdotio donatur 254.c
Phinees filius Elis pontificis malus 264.f
Phineeſes legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e. ſuccedit patri in pontificatum 145.b
Phiſon fluuius, & quid ſignificet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.f
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1031.g
teſtimonium de Iudæis 1039. c. 1042. 1043. per totum
Phœnicum hiſtoriæ 1046.a
Phora quid ſignificet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
619.f
à ſuo filio occiſus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miſcetur, exul perit 619.f
620.a
Phruræa feſti dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes, Phuti 11.g
Phyſcon Ptolemęi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudęam miſſus 789.c
Cęſaris

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæſa. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurũ ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeij 473.f
Piſtus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur à Caſſio 479.d
Placidi & Ioſephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071. f.1076. d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines fitus 894.b
Pliſtorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circunciſionem admittit & Beruicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
eius oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541.f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Põtifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotum diſſidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d.origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quótque fuerint ab Aarone vſque ad finẽ belli Iudæorum cum Romanis 700.a 701.
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primũ ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præſidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g
accuſatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Porcius Feſtus Iudææ procurator, & quæ ſub eo ſint geſta 696.e. quære Feſtus
Poſidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriani milites 668.d
Prætorij in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora faciunt Iudæi ſabbato 1020.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 900.d
Priſcus centurio Ionatham Iudæum ſagitta transfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux à Iudæis occiſus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu vbi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha, domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundũ & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemęus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Ioſephum 402.c
Ptolemæi Euergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Aegyptum occupat & Hieroſolyma 388.a
traducit Iudæos in Aegyptum 388.d
eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
diſſidens cum matre regno priuatur 452.g.456.c. obſidet Ptolemaidẽ 457.d. Aſochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamnæum vincit, & quanta eius ſæuitia 458.a
Ptolemæus Mẽnæus quomodo ſe à ſupplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli cõiugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus t. Iudęos in Aegypto ſeruientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linquam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389.vſque 397
Ptolemęus Philometor Ptolemęi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e duobus diadematibus coronatur ſimul, vincítque Alexandrum, & moritur 436.e
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & iniuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Aegypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ſitientis aſturia & fallaeia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 632.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudęorum ſcripta 1046.f
multas Iudæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de diuina natura ſententia 1071.c
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ à Ioſia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c. cognoſcit cauſam Antipatri 590. vſque 594. & inde ſeditioſos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Iudęam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135.a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit vxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 318.c
ipſe cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f. petitur in con-

nubium Iſaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Recemi vrbs quæ alias Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permiſſum 532.d
Rex quis & qualis ſit 123.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet eſſe ignauis 206.d
Regibus ſubditi quæ facere debeant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum ſuccedit, inſolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibuſque ſuum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, ádque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Suſaco 279.d
pro aureis ſcutis amiſſis ærea ſubſtituit & moritur ibid.f
Roma ſub Veſpaſiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum diſſidium inter ſe 427.b
Romani Germanos captiuos vbiq; circunduxere 807.a
Romani in præſidio Maſſadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum ſtratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæſa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipſorum caſtrorum deſcriptio 835.c
Romanorum induſtria in ſeruis domeſticis inſtituendis 835.a
diſciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giſcalam, cepere 863.a
Romani muro Hieroſolymæ potiuntur, eiúſque partem maximã diruunt 913.d
cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 615.d.
alterum murum capiunt 915.d
Romanos ſancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de ſuis moribus derogaſſe 930.d
illacrymaſſe incendio Hieroſolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hieroſolymam capi deſperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa cuſtodias pugnam atrocem inſtaurant 950.d
Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare conſtruunt ſuperripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben naſcitur 30.e
eius pietas in fratrem Ioſephum 38.c
ſe ac fratres proditionis inſimulatos excuſat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas ſuperat 976.b
Rufus magiſter equitum 779.e
Rufus præf. ctus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macharuntis deſcripta 981.a
Ruthes amor erga ſocrum ſuam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

SAba Aethiopum regia, quàm valida vocatur poſtea Meroe 58.b
Sabæus ſeditioſus perſuadet decem tribubus defectionem à Dauid 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
ſabathes, Sabatheni ibid.b
ſabacta, Sabacteni ibid.
ſabathes Commentarienſium princeps 241.f
ſabba menſis 110.c
ſabbæus orator ſupplicio addicitur 434.c
ſabaticus annus 486.f
ſabbaticus amnis à Tito ſpectatus 976.c
ſabbatum & eius vacatio à laboribus ſeruatur 4.f.719.f
ſabbatum magno malo obſeruatum 411.d. negligendum aliquando ibid. & 428.d
ſabbion Alexandram Herodi prodit 321
ſabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
ſabinus procurator Syriæ Hieroſolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudæos propter anaritiam ſuam 779.f
ſabini Syri forma, habitus & fortitudo inſignis 945.d
ſabinus Romæ capitolium noctu occupans occiditur 902.e
ſabuchadus eunuchus indicat regi, crucé in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi ſuſpendio 379.g
ſacchæus transfuga Ioſepho prodit inſidias Ioannis 1017.b
ſacerdotis ſacrificaturi habitus 84.b
ſacerdotum caſtitas & connubium 91.e
ſacerdotum & pontificis cum eorum veſtitu & inſignibus deſcriptio 918.e
ſacerdotum immunitas 53.b
ſacerdotum mos Hieroſolymis 898.d
ſacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
ſacerdotibus quæ eedant 109.a
ſacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93.94 per totum
ſacrorum ſcribæ 54.e
ſadæus Xerxis præfectus 371.e
ſadocus pontifex conſtituitur 222 g. 241. f. 250.e
ſaddocus nouas res molitur 616.e
ſadducæorum ſecta 442.d.617.c.784.g
ſalampſo Herodis filia 627.f
ſalmanaſar Cuthæos in Iudæam tranſfert 345.e.364.g
ſalmanaſaris contra Iſraelitas victo. 359.a
ſalome, alias Alexandra, vxor Ariſtobuli, ſoluit vinculis fr. marti defuncti 456.b
ſalome quæ Iuliæ Auguſti coniugi teſtamento reliquerit 789.a. eius reditus erant ſexaginta talenta 783.b
ſalome Antiparri filia 723.d. ſoror Herodis profitt Ioſephum maritum ſuum fratri 517.b. alteri marito Coſtobaro repudij libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & eorũ vxores 553.e 594 f accuſatur Herodi 566 b. Alexæ iungitur connubio 585.b
ſalome vxor Herodis moritur 619.a
ſalomon promittitur Dauidi ſucceſſor & templi extructor 220.g
naſcitur 227. g. inſtruit eum pater 246.b. conſtituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus ſe de hoſtibus fit vltus 254.b. regis Aegypti filiam ducit vxorem 255.c. petit à deo & accepit ſapientiam ibid. e. controverſiam mulierum duarum diiudicat 250.d. topæchas quos habuerit & quantas diuitias ſapientiámque ac philoſophiam 256. f. coniurationes & incantationes compoſuit 257.f
eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & conceſſio 258. 259. per totum. templum cum vaſis quomodo extruxerit & arcã eò tranſtulerit 259. vſque 266. ſomnium videt & regiam extruit cum domo regina 265. g. 266. quibus donis remunerauerit Iromum 1042.d
Hieroſolyma muris & turribus inſtaurat & vrbes condit 268.c
ingentes theſauros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a
quali ſatellitio ſtipatus incederit ib.g
quanta opulentia Hieroſolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores D C C. & concubinas C C C. 272.d
prædicitur ei filium ipſius pœnas pro ſe daturum ib. multis hoſtibus à deo excitatis infeſtatur 275.a
moritur Roboamo ſucceſſore regni relicto 274.e
quo tempore ædificauit templum Hieroſolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis ius 118.f
Saltis regis geſta 1039.f
Saltus Libani, à Salomonis 270.c
Samæas prophetà Hieroboamo mittitur 279.c
Samæas vir iuſtus accuſat Herodem, & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Mareone vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata ſolo æquatur 451.e
Samaria vrbs. vide Sebaſte 531.b
Samariæ regionis deſcriptio 833.d & quid à Iudæa diſcrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b
accuſantur apud Darium ib.c
Samaritæ Iudæos infeſtant 401.a
Iudæos ſe eſſe negant agentes feliciter 410.a
Samarita diſſidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in feſto Azymorum 619.a
Samaritanorum ſeditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum diſſidium 691.d
Samoſata capitur 738.e
Samoſatæ ciuitatis ſitus 983.g
Sampſigeramus Emeſinorum rex 678.d
Sampſon quid ſignificet, & quomodo natus 160.c
connubium & geſta eius 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e
conſilium de libertate recuperanda 111
Samuel ſenio grauatus filijs reip. adminiſtrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175. d. oſtento indicat Hebræis deum iratum propter regem periturum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amiſſionem nunciat 185. d. Dauidem vngit regem 186.e
moritur 200. b. ab inferis reuocatur per ventriloquam 204.e

Sanaballetes Dorij præfectus dat filiam suam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit à Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium cõfert, moritúrque 384.c
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus in erdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 313.g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g.226.a
Sardonyches xii. cum veſtitu pont. 90.a
quibus inſcripta ſunt nomina filiorũ Iacobi, in Eſſene 85.d
quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruaſtant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a., commouetur contra Dauidem 187.c. inſidiatur vitæ ipſius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vnà cum ſuis filiis in prælio 208.f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33.e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 1035.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidioſè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudelitérque tractatur 341.c. moritur 343.a
ſedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
ſehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
ſeianus Neronis inſidias occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
ſelene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
ſelennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
ſeleſmus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnũ occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
ſeleucia vrbs à quo condita & denominata 649.c
ſeleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eúmque necat 459.g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
ſeleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
ſeleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
ſeleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
ſeleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
ſemechonitis lacus deſcriptio 863.b
ſemeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
ſenaar campus 12.c
ſenacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum ſe recipit 329.e.à filiis ſenioribus occiditur 330.d
ſenacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
ſenatus contra Claudium in Capitoliũ conuenit 792.c
ſenatus Romani & plebis diſſidiũ 671.c
ſenis cuiuſdam magnanimitas 503.a
ſenis cuiuſdam ſeueritas 737.b
ſenius Gallus Syriæ præſes 100.c
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
ſephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio abſumitur 609.b. 781.a
ſephoris cũ tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
ſepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
ſepphoritæ à ſeditioſis moleſtantur 1000.e
ſepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
ſepphoritæ à Ioſephi militibus ſpoliantur. prædáque redditur 828.e
ſepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
ſeptimus annus 721.c
ſeptimi anni remiſſio 96.b
ſeptimi diei obſeruatio 719.f
ſeptuaginta interpretes legem tantũ Iudęorũ in Græcã linguã tranſtuliſſe 2.d
ſeptuaginta interpretes legis trãsferendę cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati, 395.396 397. per totum
ſerebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7. f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725.g interficitur à Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarij vnde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis paret Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675.d offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005.c.1019.f
Silas Ioſepho de inſidiis & perfidia Ioannis Giſcaleni ſcribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.c. corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
Silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e
vindex ingenium, filij ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Ieſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filij geſta 710.d
Simon Bocthi filius pontifex conſtituitur 537.c
priuatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Canthara conſtituitur pontif 675.c. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Ioſepho 1013.d. capitur à Ioſep. 1024.a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 819.a
cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid.b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894. a. eius geſta ibidem & 895.896.897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931.f. 932.g. 938. e. 846. c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſeruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a

INDEX

Simon Iuſtus pontifex 392.a.401.b 407 d eius filij tres, omnes pontifices 408 c
Simon Mat hes Matthæi fil. 410.g ſtrenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hoſtes vincit 416.e
Simon quidam Eſſenus Archelai ſomniorum interpres 784.c
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filij & totius familiæ ſuæ fatum miſerabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 608.b.95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen cliui, & quid ſignificet 298.c
Siſa Danidis ſit Scriba 212.g
Siſines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus ſtrenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis cauſæ 1079.c
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Aſſyriis 17.e excidium ipſorum 20.c
Sodomiticæ terræ deſcriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum ſitus ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emeſæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis ſeptem puerorum 1095.f eius animoſa oratio ad Iacobum filiũ natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorum laudes 1097.1098.& ſeqq. eius immania ſupplicia & inſignis toleran. 1099.1100
Solyma quæ Hieroſolyma 18.d.2.8.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophiſtæ concitant tumultum 772.a
Soſius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum ſupplicem factum irridet & vinctum cuſtodit 507.d Hieroſolymis diſcedit 508.a quomodo ſe geſſerit in expugnandis Hieroſolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spaſini caſtrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus cuſtodiat 544.c
Stratonis turris, poſtea Cæſaria 535.a 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incenſum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Suſa ſcribis præficitur 241.f
Suſacus Aegyptiorum rex Hieroſolyma ſpoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hieroſolymam in deditionem accipit, templúmq; ſpoliat ac theſauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio fruſtratur 566.c latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæſari Herodem 571.g.572.a accuſatur apud eundem per Nicolaũ, & damnatur capitis 576.b.577.b iterum accuſatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria ſubditur Dauidis imperio 212.b Iudæos apud ſe habitantes occidit 992.d
Syrus Meſopotamiæ rex vincitur 224.c
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vaſtant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis diſſidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis diſſidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quę à Iudæis vaſtabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940.a
Syſares dux Iabini exercitus quomodo occiſus. 153.b

T

TAbernaculi vaſorum deſcrip. 81 83
Tabernaculi inſtitutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illuſtratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes ſinguli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum feſtiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 89.e
Tanis Aegypti vrbs 17.d
Tarichearum ſitus 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & ſex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalaſſar Aſſyriorum rex quomodo Iſraelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempeſtatis horrendæ deſcriptio 881.a
Templum in Gariæin extructum 383.f. 386.f
Templum Chuthęorum Garizin quando deſolatum 450.d
Templi ſtructuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vaſis deſcriptio 259.c.260.261.262. per totum templo abſoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis ſpoliatum & crematum quando 342.a
Templum Hieroſ. inſtauratur 364.f 365. d. ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415. d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915. f. 916.917.918. per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d cauſa & principium ibid. tempus à prima conſtructione per Solomonem vſque ad excidium 958.g
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſi a 1066. ianuarum deſcriptio 1067.c
Tephthæi Garſeuſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 891.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 113.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 168.f
Thæno Amathenorum rex cum Dauide amicit am init 212.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abeſalomi germana 218.f ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum toparchia 145.b 890.d
Tharbis Aethiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15. c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharſices Aethiopum rex 330.a
Tharſus. Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ib.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d obſtatę Agrippę aquę quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.c
Theodectes poeta cur glaucomate infeſtatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Ianneį diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addict. 434. c
Theodotus Grętus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani ſit pontifex 627.c ſubmouetur pontificatu 675.b
Theophilus Grętus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudęorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397 c
Thermuſa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d adoptat eum 57.b
Theudas pręſtigiator ſeducit Iudęorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.c
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13.b
Thobię filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.e
Tholomęus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Grętis cognati 1038 f
Thucydides in multis tanquam fallax accuſatur 1055.b
Thuri, menſis 263.b
Thygrammes, Thygrammęi 13.c
Tiberias vrbs 1013.c à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1000.c
Tiberias iterum rebellauit Ioſepho, & iterum recuperatur 827.c
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda redditur 868.f

Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690 b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793 f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius. vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619. b. Isiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timæus rex Aegypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpéque vincitur 416.c
Tirathaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.c
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848. a
Iotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seqq.920. 921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931.f.& seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936.937.per totum. 944. vsque 954.955.f. vsque 960. 962 vsque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis, descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode, redigntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Vespasiano missus 848.a. Tiberiadē missus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405 g
Trypho consor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.c
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.c

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815 g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128. b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potētia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030 a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837 838.vsque 845. 850.851.852. 853. 854. 855 856.817.858 & 860.861. vsque 870. & 885.vsque 902.
Vespera, quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96. a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 813.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Iudæos 624.c
exuitur prouincia 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellij victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio Primo obuiam mittit 901.f.
exercitus torus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e. 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculi fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9. a. 64. g. 93. a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367. f. 368. 369. 370. 371. 372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. filij 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius se ipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscés & Moysi obloquens occiditur à Phince 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zeloræ cum Idumæis plebem mactant 833.d
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidit Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

Zelotæ infidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem
Zenon Coryla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Danidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudęorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 361.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eisque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358. d.363.f

FINIS.

Bayerische Staatsbibliothek München